Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΛΟΓΟΙ Θ'

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΜΟΥΣΑΙ.

Τᾶ αὐτᾶ Ἐξήγησις περὶ τᾶς Ὁμήρε βιοτᾶς.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

HERODOTI

HALICARNASSEI

Hiſtoriarum Libri IX

Novem Muſarum Nominibus Inſcripti.

Ejuſdem NARRATIO de Vita *HOMERI.*

Excerpta è Cteſiæ Libris de Rebus Perſicis & Indicis. Græcè & Latinè.

ET

H. STEPHANI Apologia pro HERODOTO.

Acceſſerunt Huic Editioni

Chronologia Hiſtoriæ, & Tabula Geographiæ Herodoteæ; Necnon Variantes Lectiones, & Notæ ex pluribus Mss. Codd. & Antiquis Scriptoribus collectæ;

Unà cum Indice Græco & Latino.

VITT. EM. ROMA

LONDINI,

Typis *E. Horton* & *J. Grover*, Impenſis *Johannis Dunmore*, *Richardi Chiſwel*, *Benjamin Tooke*, & *Thomæ Sawbridge*,

M DC LXX IX.

Bibliothecæ S. Pantaleonis Scholarum Piarum

Digitized by Thousand Oaks Library

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

Ac Domino,

D. GULIELMO

Archiepiſcopo *Cantuarienſi*,

Totius *ANGLIÆ* Primati.

QUI *monumenta literaria viris principibus inſcribunt, morem ſequuntur*, Præſul Venerande, *& celebrem & perantiquum. Sanè* Scylax Caryandenus Dario Notho *Perſarum Regi*, Ariſtoteles Alexandro, Manethos Ptolemæo *Philadelpho*, Julio Cæſari Terentius VARRO *Opera ſua dicaverunt; &, nè plures congeram*, D. Lucas Apoſtolorum Acta Theophilo *nuncupavit.*

Antiquitatis ego cultor, & ævi priſci æmulus tuo Nomini Herodotum *conſecro*, Antiſtes ampliſſime; *& quidem eò fidentiùs, quoniam non dubitabam, quin lenis & placidus & prudentiæ pleniſſimus ſcriptor* Herodotus, *idémque Princeps & Pater Hiſtoriæ antiquæ, Tibi imprimis foret gratus, qui Pater es primævus Eccleſiæ primævæ, quique ſummum dignitatis apicem eiſdem virtutibus tueris & illuſtras, quibus eum es meritiſſimè conſecutus.*

Eſt alia tamen ratio, quæ Dedicationem hanc à me propemodum efflagitare viſa eſt. Tuæ Benignitati tribuit Herodotus, *quòd in hac Editione longè emendatior prodeat. Bibliotheca tua ſcriptum exemplar ſubminiſtravit, cujus ope & ductu permulta Hominum, Gentium, Urbium, Fluviorum vocabula repoſui, quæ in vulgatis Libris aut vitiosè ſcripta erant, aut temerè permutata, aut planè omiſſa.*

Quoni-

Quoniam igitur gratitudo qualiſcunque (ut nunc ſunt mores) importuna vix poſſit videri, cupit coràm profiteri Herodotus, *per quem profecit. Non patrocinium ambit, nec amplius quicquam à Te petit, quàm ut cum* Muſis Charitas *unà eum coluiſſe intelligas.*

Gratulatur etiam ſibi Hiſtoricus noſter ſe eo fato natum fuiſſe, ut magnis Præſulibus magna ſemper beneficia accepta referret. Nam ut Latinè in aula Nicolai *Quinti* P. R. *loqui cœpit, ita* Græcè *denuò in tua didicit.*

Dialectum & numeros ſuos jucundiſſimos, per quos purgatis auribus tam mirificè quondam placuit, lætus in tuo codice recognoſcit; imò non minùs exemplari tuo libens ſe debere prædicat, quod ei veritatem in hiſtoria, locis adeo multis, reſtituit; quàm olim debuit Cimoniis *monumentis, quæ ei de patriâ contra obtrectatores teſtimonium præſtiterunt.*

In hoc gratiarum erga Te officio ſocium ſe Herodoto *addere geſtit totus noſtræ gentis eruditorum ordo.* Theodoros, Parkeros, Laudos (*magna literatorum hominum præſidia*) *aut vincis aut æquas, in coemendis optimis quibuſcunque libris; quos etiam ita poſſides, ut Sol ille ſuos radios & lucem.*

Deus O.M. *infulas ſacras, quas geris, ſanctas eſſe faxit; idemque Te, cui commiſit Eccleſiæ Britannicæ clavum, regat provehátque curſu inoffenſo, ſed longo, ad ſedes beatorum. Scripſi* Londini, *Kal. Jun. Anno Dom.* MDCLXXIX.

Paternitati tuæ

devotiſſimus

THO. GALE.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL *fuit, amice Lector, de quo nos minus cogitaverimus anno præterito, quam* HERODOTI *editionem ista hieme susceptam iri: nec ejus rei mihi leviter in mentem venire potuit. Sed varie se habent etiam optimorum typographorum sæpe rationes, ut mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam ἐπανορθωτικὴν in parte dedi, cognoscere potui, adeo ut illud & hic verum esse, quod proverbio teritur, expertus pronunciem, scilicet & nos plerumque in ipsa demum arena consilium capere oportere, non secus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondum potui fieri vel semel compos, ut ad opus aliquod pransi ac parati accederemus. Quamvis enim tum, quod me attinet, ne quidquam ambitiunculæ ex his verbis mihi quis siniſtre colligat, quæ in me profecto non est ulla, nihil magni vel eximii à mea tenuitate proficisci posset, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occasio sic esset à viris literatis egregiam aliquam colligere symbolam ociosius: quam in Reip. literariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἄφθονοι illæ Musarum δύεαι non ubique adeo nobis in propinquo: locorumque intervalla sibi & temporis longioris spatium tum deposcunt. Sed ad ea quæ nostram editionem attingunt propius: ubi non mirabor, si quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipsis nundinis scribo, & quum liber jam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cujusdam veteris diu exspectata Græco-latina editio nondum à viro docto huc transmissa esset, quam alias prelo subjicere, nostro fuit decretissimum, operæque ad suos labores denuo confluerent,* Marnius *noster, uno prelo præsertim ita exigente, consilium de* Herodoto *edendo cœpit, & dictum factum, in eam rem editionem* H. Stephani *secundam ad nos misit, quæ operis nostris pro exemplari esse posset. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas ut auderem aliquas post optimum amicum nostrum* W. Seberum, *quem in eadem re occupatum esse sciebam, cujusque editio hisce nundinis prodit, causa princeps fuit ms.* Palatinus *eximius ab amiciss. viro* Jano Grutero (*cujus eruditionem illam πλὴν πάνυ admirer ne an summam erga me benevolentiam exosculer magis, incerte angitur animus; & Musæ non sirint, ut unquam tam angusto temporis spatio ejus de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam*) *ex illustr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clare discere potui, non vane jactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam ut Africam esse: quippe adferre semper aliquid novi. At non tanti fore novitas, quæ si spectetur sola, cordatorum etiam virorum cavilla haud effugit, ut ideo quid porro in isto auctore tentare debuerim, nisi tam multas veras lectiones me reperisse in laudato ms. putassem, vel veras tamen quasdam, ubi vulgatæ falsæ videntur, repositurum ejus ope adjutus speraſſem: de quo, si non spernetur hic partus, critque qui tollere velit,* τὸ αὐτὸ τεῖχος βοήσει *quod præfiscini tamen addiderim. Ego itaque, nè multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: satis ratus, si* Herodotea *editio ad* Stephanianæ *exemplum publicaretur, nobisque saltem hoc proponeremus ut nostra qualiscunque diligentiæ pro viribus tamen* Stephanianæ *esset æmula: diligentia, inquam, non eruditio, ad cujus ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me pervenire posse haud spero unquam. Veruntamen quum superiori anno jamjam exeunte cogitationes nostræ εἰς τὸν νέωτα converterentur frequentius, consideratâ operâ meâ, & quid restaret profligandum ante quam nundinæ advenirent, quarum terminis nostri labores iniquius, si verum dicere licet, plerumque circumscribuntur, & viso, me demum perveniſſe ad ὀνομαστικὸν septimum, sique absolvendum esset in Polluce quod sub manu, verendum esse ne in* Herodoti *editione amplius quàm prævaricatus viderer, ut qui huic plane nullam operam à me dedissem: sic itaque mearum rerum hercle sat agere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitavi tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adsuerem, quum ille sat eruditum editorem, amicum nostrum, esset jam nactus:*

& mi-

Ad Candidum Lectorem.

& mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctissimo quodam viro in eo auctore observata & emendata exstectare jussus sui è Gallia : *abrupique tandem hoc filum, & Pollucem sepositi, cum æstate, si erit otium & facultas, σὺν θεῷ resumpturus. Itaque* Herodoto *tandem, non ita tamen solo, ut non & aliis distrahérer sæpius, per duos menses operam dedi, quantam per quotidianum pensum dare licuit, & pauca quædam attulisse mihi videor ut illius jam editio prodiret illustrior & προσθήκη aliqua auctior : plura sane allaturus, si per tempus licuisset huic rei inhærere longius. Scilicet qui in opere ipso parum possunt, in parergis sunt occupati : quique in libro ipso elaborare nihil audent, interdum tamen quasi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita censebis, amice & candide lector, ut tumultuarie valde præstitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium innumerato est, nec exprompta adeo memoria. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias unde scilicet quidque & à quo simus mutuati. ita enim unicuique suum, ut verum & par est, poterit tribui.*

Textus (uti vocabulo jam recepto in hac re utar) Græcus & Latinus nostri Herodoti *ad exemplum editionis* H. Stephani *secundæ expressus est : quid vero ipse in sua recensione præstiterit, cognoscas, si lubet, ex ipsis prolegomenis, quæ statim cum aliis* Herodoto *præfixa invenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores, ita certos, ut me palpari putarem : qua tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem ejus primam, mihi quondam à Clariss.* Grutero *datam. Raro item in interpunctionibus variavi, itidem illa priori nonnunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. ubi tamen utrumque spero ita tentatum, ne quidquam facile in iis locis, quos studio se mutasse ait in illa secunda editione, peccarem. De interprete alias quem* Vallam *autumant, mihi profecto idem accidit, quod* H. Stephano, *ut obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in* Herodoto *mirarer, interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum ullam accuratiorem linguarum cognitionem mihi vendicare possim, meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo ut si quid ego volucrim refert, optimum* H. Stephanum *de novo vertisse & συγγραφέα optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit : vel ut istas interpretationes, quas margini adjecit, in textum ipsum transtulisset, quum præ iis alteræ plerumque etiam plane falsæ sint, vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit, immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes ; & nos ejus voluntatem contra ire hic jam noluimus : quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel observandum essent liberiores, illa omnia cum bona ipsius diligentiæ pace migrare jussimus in extremas paginas, ubi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere : numeris præfixis, qui singulorum quo referenda indices. Cæterum de libello qui vitam* Homeri *continet, didici ex primi* H. Stephani *editione, eum esse ex* Conradi Heresbachii *interpretatione, ab* H. Stephano *multis locis recognita : at versus qui passim inserti occurrunt,* Conradum *non vertisse : ideoque eos partim ex ejusdem* H. Stephani, *partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione, interpretationeque recognita. Ad* Capita, *sive* Tmematia *quod attinet, dixi ante annum ad* Cæsarem, *quid in ea re spectassem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diverse sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio institui. Hic sane habebunt me fatentem, & aptius alium potuisse non negabo ; nostramque minus congruam interdum, immo sæpius, & id fatebor ; & fuisset alia modo qualis qualis ad manus, arripuissem libens vel ambabus quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate : nec ullum inde auctori nostro spero fore incommodum ; quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adposui, neque ipsum contextum ideo distraxi : saltem ea fini elaborans, ut Index ad eas accommodari posset ; non ad paginas, quæ in nulla non editione incerte variare solent. Auctorem alias ita scripsisse, ejusque orationem ea inter se cohærere ἁρμονίᾳ, ut omnem istam minutam divisionem respuat, si nescivissem, ex re ipsa satis potuissem experiri. Nec capita etiam inter se paria, sed illa prolixiora, ista breviora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem exiturum,*

ut

ut ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio, Æliano, (*quamvis illis alia scribendi materia*) *aliis, hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamvis ab indoctiss. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noveni, quot* Herodotus *noster &* Cephalion *quidam Musas conscripsit, idemque tentate separatim quisque: dabo vobis contra pignus, si inter vos conveniet, & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus, id quod vulgo jactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interfertæ tales* ¶, *designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ* H. Stephanus *librum unumquemque in sua editione posteriori distribuit; qua distributione, ut ipse ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa intervalla, ceu longa quædam via, dividatur, ubi commode, si visum fuerit, liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit, nec ego sane omittere volui. De vita vero* Homeri *adhuc dicendum supereſt, nos in* H. Stephani *editione ad Græcum contextum nullas* διφασίας (*ut ipse* Herodoteo *vocabulo vocat*) *lectiones invenisse. Quum itaque olim dum* Heidelbergæ *apud nobil. & ampliss.* v. G. Mich. Lingelsheimium, *patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms.* Palatino, *in quo una cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista ἐξήγησις τῶν εἰς τὸν Ὁμήρου γένεσιν καὶ βιοτὴν continebatur, illum libellum contulissem, istaque excerpta adhuc inter scidas meas invenissem, & quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam* Διαφορότητα *singulis locis in margine Græci contextus adscripsi; in contextu ipso mutavi nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus sum. Sequuntur adjectæ ab* H. Stephano *adpendices, de* Persarum Legibus *&* Institutis *una, altera de* Ægyptiorum, *utraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam ejus in aliquot locos observationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis addere, vel quasi locupletare adpendicem* Stephani Ægyptiacam. *De illo enim* Ægypti *flumine unico,* Nilo, *ex pluribus auctoribus adjeci veterum sententias inter se dissentientes omnes super hujus fluvii augmento, partim &* Herodoti *opinionem refutantes. Notaveram mihi illa loca, quum alias collectanea ad* Herodotum *pararem, variis auctoribus antiquis raptim pervolutatis, & novis etiam quicunque mihi ad manus: stulte, qui hæc conferi sperabam posse tempore tantulo. Sed ista tamen privatim corrasisse forte non erit aliquando plane supervacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde* Herodoti *emendari, illustrari certe: & utinam hanc operam nobis* H. Stephanus, *qui omnium potuisset optime, dedisset, suásque illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas jam unquam emersuras quis speret, postquam*

Τὸν Μέσσας φίλον ἄνδρα τέλος θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustiis, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subjicere. Clione, *cap.* CXVII, *ait ad* Astyagem Harpagus ἐπεί τε ὁ ποιμὴν τέτυ τὰ κελεύμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τὸν εὐθὺν τῶν πιστοτάτων, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν. *Hic pro ultimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, ut videtur, veterum,* ἐθαψάμην. *Sic enim diserte* Thomas *magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (*scilicet ut* ἐθρεψάμην *dicimus pro* ἔθρεψα, *&* ἠγανακτησάμην ἀντὶ τοῦ ἠγανάκτησα) καὶ ἐθαψάμην ἀντὶ τοῦ ἔθαψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμην. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte majoris momenti. Eadem prima Musa,* cap. CXXVIII, *de* Astyage *legitur:* πρῶτον μὲν τὸν μάγων τὸς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετέναι τὸν Κῦρον, τότες ἀνεσκολόπισε. *Scilicet pro illo* μετέναι *forte* μὴ κτεῖναι *legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me* Thomæ *ejusdem auctoritas non fallit, quamvis apud eum corrupta una literula ita legas:* ἀναγνώσκω τὸ ἀναπείθω, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ· οἳ μιν ἀνέγνωσάν με κτεῖναι Κύρον. *In primis vero plura in illis qui* Herodoti *verba hinc inde laudarunt, mendosa possent è nostro rescribi. Sane apud* Stephanum, *sive quisquis est ille ὁ τὰ ἐθνικὰ καταγράψας, varietas in propriis urbium celeberrima est, ut loco exempli,* Θύεμα, πόλις Οἰνωτρίας, ἐν ᾗ μοῖρα Φωκαέων ᾤκησαν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in* Herodoto *nostro illa* Θέλη *scribitur in ea Musa* Clione, *cap.* CLVII. *Sic quæ* Euterpe, *cap.* XXIX. Ταχομψώ, *Ethnicographo saltem* Κομψὼ *ex eodem libro* Herodoti *affertur. Qui* Ζύχαντες, *in* Melpomene, *c.* CXCIV, Γύζαντες *ex eodem libro quarto laudat idem, & in* Βύζαντες *ait, καλῶς διὰ τοῦ γ' Γύζαντες legi apud* Herodotum, *quo modo tamen & in* Κύρωνις (*quæ* Κύρανις Herodoto *ibidem*) *addicit, νῆσος, inquiens, καὶ Γύζαντας τὸς ἐν Λιβύῃ Ἡρόδοτος τετάρτῃ. Verum mitto hæc, & dico de cæteris quæ restant. His itaque ad-*

pendicibus, quas dixi, ſubjectum habes Frid. Sylburgii *Spicilegium in* Herodotum, *quod ex editione* Herodoti *Latina minori forma ab illo ad exemplum* Stephanianum *primum anno* CIↃ IↃ LXXXIV *curata, ubi id interpretationibus* H. Stephani *in margine inſertum, raptim excerpſi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri poſſe in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ocioſiuſque hoc agere volet. Mihi ſane ita viſum fuit non raro vel obiter relegenti, & propoſuiſſem libens, ſi per tempus licuiſſet; tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exſtant poſt* Vallam *prolatæ, quam meas de quibuſdam locis in* Herodoto *Latino dubitationes, ut viri docti de his ſtatuerent & decernerent, rectene an ſecus illud facerem: nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud ultima Muſa,* cap. CXIX, *quale eſt?* offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitavítque, quemadmodum piſces recèns capti. *Quando* prius? *& quid verbigerari opus? omnino ſcripſiſſe* Vallam, prunis, *& id à librario male deſcriptum, vel ab operis male lectum, indeque effectum illud* prius. *Græca certe id confirmant:* οἱ τάριχοι ὅτι τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἔσαιρον, ὅκωσπερ ἰχθύες νεάλωτοι. *Ibidem ſtatim ante capite* CXVIII, ὡς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ. *Valla,* quum pauci eſſent, ſuper Ægos fluenta circumventi. *qui itaque legerit* ὀλίγοι ἐόντες. *An recte vero, ego non judico, ſaltem indico ut legerit. Qualia multa quis obſervet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem* Calliope, *c.* 98. Quod facientes quum cernerent Perſæ, & ſcirent Samios fuiſſe adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas *pro* Samios. *Ita enim* Herodotus, καὶ τοῖσι Ἴωσι συμπέμπουσι· *ſcilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τὸς Ἕλλωνας. *cap.* LXXIV, Εὐρυβάτεω Eurybatem *Argivum legimus, quem* Valla *mendoſe* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de* Amompharetro: ἅτε οὐ συμβαλόμενος τῷ πρότερον λόγῳ *in* Valla *omiſſa negans particula,* quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. *Verum & hæc colligo non ultra, ſed miſſa facio jam. Nunc & de* Cteſia *breviter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipſius* Perſicis & Indicis *à* Photio *attinet, ſequuti ſumus* H. Stephani *editionem* Herodoto *adjunctam: niſi quod aliqua quæ auctiora in clariſſ. & benevolentiſſ. viri* D. Hoeſchelii Photio Græco *erant, vel in ms.* Bavarico *eſſe idem vir laudatus monuit, ea fere in contextum noſtrum retuli, utrimque ſecus tamen uncis incluſa, & re ad oram indicata: Latinam verſionem tum pariter mutuatus ex Latino* Photio *eximiæ eruditionis viri* A. Schotti, *qui præclaram illam editionem ſuam ad me ante annum dono miſit. Græcæ lectiones variantes ad oram vero ſunt ex eadem editione* Photii, *quam cum* Stephaniana Cteſiæ *diligenter contuli, & ubicunque illa variabat ad noſtram adnotavi. de quibus & infra ad* Cteſiam *monui: ſicut & de hoc, Notas ſubjectas & Interpretationes diverſas eſſe ab eodem* A. Schotto, *priores quidem; poſteriores vero, quæ novo incipiunt à ſigno, eas ab* H. Stephano *&* D. Hœſchelio *eſſe. Ipſi* Cteſiæ *præfixi* H. Stephani *diſquiſitionem de* Cteſia, *& quæ ſub finem ejuſdem notarum legebantur de* Διτλογραφίᾳ *quorundam nominum, in* Cteſia *præſertim, deque voce* Ἐκλογῶν· *hæc inquam ex editione ipſius prima, qua anno* CIↃ IↃ LVII *dedit* Cteſiæ *eclogas Græcas cum quorundam aliorum. Ut itaque* Perſica & Indica *excerpta ex converſione* H. Stephani *Latina habes, è qua & antea, (quam, & in prioribus ejus editionem ſcilicet ſequutus, hic loco movere nolui: non ignarus alias à clariſſ.* Schotto *in eadem re poſt ipſum elaboratum eſſe haud fruſtra, ut vel quæ raptim excerpſi indicent, præſertim in* Indicis) *ita in* Indicis *& alteram ſubjeci ab amico nobis viro quondam conſectam, & qui nunc* μακάρων ἀριθμεῖται, L. Rhodomano, (*ob cujus obitum Græcæ Muſæ* ἀντίων ἀλλήλαισιν ὀκώκυον) *ſed non editâ, quam deſcriptam huc miſit, quum de noſtro inſtituto cognoviſſet, nob. & cl. vir* Mel. Goldaſtus. *Ultimam partem, Fragmenta nimirum* Cteſiæ *congeſta, & in ordinem nonnullum interdum digeſta, ibi ſi meo labori aliquid adſcribam, non ſpero me ideo cujuſquam reprehenſionem incurſurum. Quamvis enim fatear lubens præcipua quædam ex* Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, & Demetrio Phalereo *ab* H. Stephano *primum collecta & edita, poſteaque ab* A. Schotto *in Latino ſuo* Photio *aucta ex aliis auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me contuliſſe vel ipſius* Cteſiæ *verba, vel aliorum ex ipſo factas* ἐκλογάς, *vel ubi ejus mentio, certum eſt. Ubi tamen nihil expoſco quam tumultuariæ* συναγωγῇ συγγνώμην. *quam paucis enim diebus me circumſcripſerint operæ, quibus iſta deſcribenda, conſcribenda, omniaque* παρέργως, *quid referre attinet? Adſcripſi vero ad Latini contextus oram ſemper, quo interprete illa legas: quæ ſi è quibuſdam crebrius petenda fuere, ut ex* Plutarcho, Æliano, Tzetze, *id interdum*

omiſſum

Ad Candidum Lectorem.

omiſſum fuit admonitiunculæ, facileque ipſe colliges ab eodem eſſe interprete, cujus verſionem in ejuſdem auctoris verbis antea adpoſuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani *interpretatione, certe ex ejus editione horum fragmentorum eam ſunaus mutuati. In cæteris minutioribus particulis, ubi non ad manus fuit verſio, à me ipſo exſculpere conatus fui aliquid interim quod alicujus verſionis loco eſſet, ne una ex parte ſcilicet paginæ vacarent. In quo te iterum rogatum volo quiſquis es, ut benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem iſta expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo malevolentiam, alias facillime laturus ſi meliorem ſubſtitueris, noſtræq;* alleveris atrum Tranſverſo calamo ſignum. *Errare ſolent & qui cavent ne errent, qui nonum ſua in annum premunt: quid mihi incautiori & ſua jam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem ſpoliaque ampla referet hercle nemo, qui feſtinantis erroribus valde inſultabit. At quo feror? nec enim cum tali mihi rem eſſe volo, ſed cum candido & humano lectore, quem tamen & ipſum ne morer diutius, ſermonem contraho. Notas igitur extrema quæque paginarum ora* Cteſianorum *fragmentorum ut in mentem venit ita quaſdam aſperſi: ſicut & in tertia feci adpendice. De Indice jam in* Herodotum *ſermo iterum longus incipiendus foret. Sed breviter, quum eum quem inceperam ipſe perficere non poſſem, reconcinnavi quantum poteſt priores: ita tamen ut multum auxerim vel ſexcentis locis, multa falſa & ridicula ejecerim, & pleraque ad* Herodoti *ipſam dictionem reformaverim. conferre volenti id patebit: licet non omnia curva corrigere potui, ſed omittere ſic coegit nolentem quamvis pro labore multo & vario χρόνου ἀχαρής. Optimus ille vir* H. Stephanus, *cujus memoriam cum honore uſurpo & laude, ita ejus infinita & eximia merita de bonis auctoribus jubent, cuicumque illam provinciam mandaverit, is fruſtratus profecto fuit ipſum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo conſtruendo actum agere me non opus fuit ſcilicet. Notum enim exſtare Lexicon Ionicum Aem. Porti quod* Herodoteæ *lectioni utiliter adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci; ut ita iſtud Lexicon & noſtræ editioni inſervire commode poſſit. Sed fere oblitus fui eorum quæ* Herodoto *præfiximus. Ut itaque ὕστερον πρότερον, quod aiunt, ὁμοιοκῶς, verbo, quod ad illa, abſolvam, ſunt ea* Prolegomena *ex* H. Stephani *ambabus editionibus petita, ut & vocum* Herodoti *recenſio. Nos adjecimus* Lexicon, *uti quidem titulus præſcribitur, vel potius, ut mihi videtur, gloſſas notabiliorum in* Herodoto *vocabulorum. Miſit id ad nos ita tranſcriptum, quo exemplo edimus, è ſuo ms. vir nob. & cl.* Mel. Haminsfeldius Goldaſtus. *Quod conjecturæ de quibuſdam incidit obiter, ad oram poſui: alias mihi notavi bonam partem αὐτολεξεὶ ex his gloſſis exſtare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conſcripſit. Tum de vita, ſcriptis & ſtylo noſtri* Herodoti *ex priſcis aliquot Teſtimonia adjeci, quantum quidem per unum alterumque diem, quo protractum fuit hoc opus in ipſis nundinis, coacervare licuit. Tu & hanc operam boni conſule, idem rogatus, quod de priore abs te petii. Sed de carmine duplici ad me à clariſſ. & literatiſſ. viris miſſo, ſtatimque ſubjecto, volo me tibi omnino excuſatum. Nec enim diffiteor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris cauſa miſiſſent omittere, licet non & potui non erubeſcere ideo. Teſtari itaque libet, me amorem & benevolentiam eorum erga me agnoſcere inſigniter, animoque gratiſſimo amplecti. cætera illos partim de noſtro inſtituto non recte intellexiſſe, quum id, ut ingenue expoſui, aliorum potiſſimum veſtigiis inſiſtat illorumque exemplum ſequatur, partim præjudicio, ignoſcant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuiſſe largiores. Ego ſane quo rarius illis adjecero oculum, lucrifacere potero ruborem ſæpius. Optarem tamen τῷ θαυμασίῳ* Broughtono *Hecatoſtichon, quod in* Herodoti *& mei gratiam pangere cæpit, abſolvere licuiſſet. Nunc derepente alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot verſus ex iis quos vidi, vel* Herodoti *noſtri cauſa, & ut cæteros eliciam, adſcribere,*

Ἡροδότου λιγυρὴ Ἰὰς ἱστορίης ἀπόδεξις
Χρησμοῖ πρὸς τὸ νοῆσαι Ἑβραίων γεφύματα θεῖα.
Ὄψεται, ὅσκε θέλῃ, ὁτέῳ δὴ ταῦτα μέμηλε,
Ἐννέα Μουσάων δωρήματα νόσφιν ἑλίξας.
Κλειὼ ἔχει Κύρου κλέος ὃν Βαβυλῶνος ἀλώσει.
Πρόλεγε δ' Ἡσαίας πρὸς Κύρου ἀνομαχλήδλω, &c.

Nec

Ad Candidum Lectorem.

Nec amplius te moror, amice lector. Tu modo hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præſtita ſunt, bene interpretare, & ignoſce erratis, quæ nos præterierunt, quum præſertim oculi invaletudo ad ocupationum mearum vim accederet, egoque alias nec è Lyncei *proſapia nec* Argi *me feram, qui tamen ſuis oculis credo negotium invenirent, talis eſt operarum plerumque varietas, & errorum inconſideranſ accumulatio, laborumque quaſi catenam, quod conſiderare debes, trahimus continuam: adeo ut hic τὸ ἀναμάρτητον (quod alias Dei propriam ſolius, καὶ τῷ θεῷ μόνῳ ἐξ ἐνὸς ἡμῶν ἀφικνέμενον, ut cum* Ariſtide *hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modo ipſe hominem ſe natum cogitaverit. Vale & nobis fave. quod ſi feceris, efficies nos ad alia poſthac alacriores.*

Series Eorum quæ in hoc Opere continentur.

HErodoti defenſio contra ejus reprehenſores, nominatim vero *Plutarchum*, ex *Joach. Camerarii* procemio in hiſtorias *Herodoti*.

Herodoti vita, ex eodem.

De dialecto *Ionica*, ex eodem.

Herodoti vocabula Ionica, & quædam genera loquendi, illi cum *Homero* magna ex parte communia: necnon alia collecta & Latine reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*.

Alia de *Herodoti* vocibus & varia in quibuſd. mss. ſcriptura, *&c.* ex ejuſd. *H. Stephani* prolegomenis diverſis.

De vita, ſcriptis, ſtylo *Herodoti* ex autoribus antiquis, tam Græcis quam Latinis teſtimonia.

Quibus ſubjecta & epigrammata aliquot Græca veterum, & pro ejus defenſione plura nova *H. Stephan.*

Herodoti libri ipſi IX, nominibus Muſarum inſcripti, *Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polymnia, Urania, Calliope.* cum interp. Latina *L. Vallæ*, & recognitionibus *H. Stephani*.

Herodoti libellus de genere vitaque *Homeri*, cum interp. *Hereshachii*, ab *H. Stephano* recognita.

Appendices ad *Herodotum* de Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis, è diverſis auctoribus, opera *H. Stephani*.

Appendix alia de incremento *Nili*, & ejus cauſis ex diverſis auctoribus.

Frid. Sylburgii ſpicilegium ad *Herodotum*.

Sequuntur CTESIÆ quædam.

H. Stephani de Cteſia diſquiſitio.

Ejuſdem de Διτλολογία quorundam nominum in Cteſia præſertim: & de Excerptis ipſis ac voce Ἐκλογῶν.

Elogium *Cteſiæ Cnidii* ex *Briſſonio*.

Veterum teſtimonia aliquot de *Cteſia*, ejuſque ſtylo.

Series regum *Perſicorum* ad *Cteſiæ* hiſtoriam ab *A. Schotto* deſcripta.

Cteſiæ Perſicorum Excerpta ex *Photio*, cum interp. *H. Stephani*, & variis lectionibus ex editione Græca *Photii*: item cum diverſis Interpretationibus *A. Schotti*: & notis ejuſdem, & *H. Stephani, Davidiſq; Hæſchelii*.

Cteſiæ Indicorum Excerpta ex eodem *Photio*, cum iiſdem quæ ad *Perſica* acceſſerunt.

Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione *Rhodomani*.

Ex eiſdem *Perſicis, Indicis*, & aliis *Cteſiæ* ſcriptis fragmenta, ex variis auctoribus congeſta.

Omnia cum interpretatione Latina & Notis.

Henrici Stephani Apologia pro *Herodoto*, ſive *Herodoti* Hiſtoria fabuloſitatis accuſata.

Chronologia *Herodoti*.

Variantes Lectiones & Notæ Breves ad *Herodoti* Hiſtorias; operâ & curâ *Thomæ Gale* Angli.

Lexicon Ionicum duplo auctius, ex MSS. per *T. G.*

Index Dictionum Ionicarum quæ in *Herodoto* notatu ſunt dignæ.

Index Materiarum Latinus.

EX

E X

IOACHIMI CAMERARII

Proœmio in Hiſtorias HERODOTI.

QUum Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam advenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam privata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix pervenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diverſitatem quandam ſermonis, quam διάλεκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeveravi, ut qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum uſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non unquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii jucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλιον, ἐδ' ἀτέλεσον ἱδρῶϊ· ὃν ἱδρωτα, lætor. Autorem autem iſtum tanti facio animo meo, ut nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm judicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi uſurpant, τὴν φιλίαν ἢ τὸ μῖσος ἐλαττῶν τὰ μέγιστα, ἢ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpondere iis quæ reſciviſſemus adverſus ipſum dici ſolere: ut intelligi poſſet, neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadam illum celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam ſibi accerſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidem confirmabitur. reſponſio erit longior, ut neceſſe eſt: de qua tamen & ipſa, inductio animi mei & rationum concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quum igitur in quocunque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendum, & ipſa expoſitio, conſiderari ſoleat: in priore hæc ferè ſpectanda ad laudem exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adjuvari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videantur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breviter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in utroque quid Herodotus neglexit, vel non præſtitit potius, quominus præclariſſimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium conſenſu maximam huic laudem, admirationem, reverentiam deberi? Quum autem priorum temporum hiſtorias, variarum quidem gentium, ſed potiſſimum Perſarum & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus

plexus est expositione sua, quàm nihili atque futiles? ut fecere, fortasse & veteres aliqui, certè posteriorum ex illo genere sophistico multi, qui nihil nisi inani quadam oblectatione animos levium quorundam afficere studuerunt; sicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè existimari potest de similibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc esse autore affirmo? Minimè equidem: sed hoc caput esse historiæ nego, quum sit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, eversiones, mutationes regnorum maximorum, opulentissimarum urbium expugnationes, successiones potentissimorum regum, celeberrimarum civitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidissimè decurrens, omnibus ornamentis conspicua est & illustris? Soluta compositione (ut Ciceroni placet) dissolutior, id est, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio insit, à quo ipso etiam præstantia quædam non abest. Narrationes sunt disertæ: indicationes expressæ & speciosæ: explicationes accuratæ & evidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum gestarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum conjectura sagax, fabulosorum verecunda commemoratio: mira ubique simplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia historiæ potissimùm famam, dignitatem, virtutem constituunt & proficiunt.

His breviter & strictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibusdam ille solet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ posuimus paulo antè, tractabuntur copiosius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & sanè veteri accusatione mendaciorum, pauca differamus: non enim certè res ipsa multa desiderat. Aldus etiam Manutius jam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam sunt illa obsecro mendacia? Quidam sanè profitentur ea se annotasse & confutasse: quæ utinam pervenissent in manus nostras, ita enim futura esset responsio copiosior. Neque desunt qui Herodoti potissimùm scripta illi satyræ infectationi occasionem præbuisse perhibeant, ut audaciam mentiendi in historia Græcorum exagitaret. Nam Athos (ut ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Hellesponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabulosas quasdam narratiunculas insertas passim historiæ, ut hujus gravitate indignas, rejiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit judicium, si non vera esse ideo statuemus quòd notis cuique rebus, moribus, disciplinæ non similia, neque rationibus nostris congruentia esse videantur, sique non nisi iis quæ facilè intelligere & animo complecti possimus, fidem habendam esse ducemus. Quàm multa illi ipsi qui hæc antiquiora falsa fictáque esse affirmare audent, se vidisse referunt & pro certis commemorant, à quibus assensio legentium refugit? Etiam posteris hoc nostris accidet, ut multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expositione inflata & amplificata esse suspicentur. Sunt sanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, ut in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuso summovet oceano, sermonibus. Cujus inhumanitatis tamen fuerit, universum genus narrationum istarum semel abjicere ut futile & vanum? Quod si fiat, omnem historiæ rationem confundi, habitúmque perverti necesse sit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non est ignotum. Hæc nobis scilicet probabuntur de sensu & cognitione oppidulorum nostrorum. Quid enim ad illa spatia, vel maximæ urbis omnium quas novimus ambitus? Itaque & Aristoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & siqua alia æqualis fuerit, quàm civitatem aut urbem, censet. Quid? de fertilitate soli Assyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de nostris arvis? Quo tamen loco ipse ignorantiæ incredulitatem refutavit. sic enim ait, *Ita bene ferè ea terra fruges ut nunquam non reddat ducena: si autem quàm potest optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata nascuntur digitis commodis quatuor. At milii & sesami quam proceræ arbores exeant, in scientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modo diximus.* Sunt autem hæc etiam distinguenda. Alia enim ad utilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: ut

Juven. sat. 10.

Polit. 3.

In Clione, c. 193.

Clione c. 178. & s.

ut Babylonis descriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorum altero facilè perspiceretur, meritò fuisse securos cives in tali & ita munita urbe: alterum & potentiam regni Asiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonstrat. Utrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamvis magnas, vires, infractas, neque opes invictas esse. In aliis nihil quæritur, nisi vel delectatio, vel ut audientium animi moveantur nova mirabilique narratione: ut de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his similibus. Horum, ut illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè concesserо, in horum ullo mendacii manifesti autorem redarguendum esse: quum tot derisa quondam & exibilata, pænè jam comperta esse existimentur: quumque non minus istis à veritate abhorrentia multa asseverentur ab iis, qui non audivisse de aliis, sed seipsos aspexisse dictitent: ut nihil tam sit absurdum quin fidem reperire posse videatur. Sed ab his recedamus. *Polymnia, c. 61. & f.* *Euterpe, c. 73.* *Thalia, c. 102. & 116.* *Melpom. c. 13.*

Ob fabulosas quidem narratiunculas tantum abest ut quasi mendacem incessi vituperarique autorem hunc debere putem, ut etiam, quum & aptissimè illas inseruerit, & bellissimè concinnarit, & vetustissimè composuerit, admirandus: quumque instructionem in singulis aliquam vitæ, consiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoq; ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cavetque nequis simplicior decipiatur, quum addit semper hujusmodi quiddam, *Ut ferunt, Ut ego audivi, Quod veri mihi quidem simile non fit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de præcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, fabulam de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognovi, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In conjecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (ut ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animadvertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consuevere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus ac si thesaurum invenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundùm vetus verbum) in carbones evadet. Sed paulùm etiam ad fabulas illas revertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cujusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed ut insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, ut opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen ut in gravitate hujus autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque ullo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, ut non liceat evagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, ut veluti ostentatione jactantiaque sui gloriam laudemque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, ut virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, ut aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam ut malæ & profligati pudoris fœminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamvis varia copiosaque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non in ornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, ut ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cujus fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorumque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ universa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclaré. Quæ enim tempora indicavit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseverare: *Euterpe, c. 131.* *c. 173.* *c. 152.* *Euterpe, c. 33.*

certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus aſſenſio quodammodo refugiat. In conſiliis profectò & occaſionibus recenſendis qui circumſpectionem & prudentiam requirit majorem, nimiùm is quidem eſſe faſtidioſus mihi videtur. Ad hæc, ſi, ut in tabula magni & memorabilis argumenti, adjuncta ſunt veluti παρεργον, quibus undique illa inſignis & conſpicua reddatur, cujus quæſo vel rationis vel ſapientiæ, ne dicam incogitantiæ & ſtultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem hiſtoria non ſolùm delectationem cognitionis, ſed inſtructionem etiam animorum continere debeat, ut & voluptatem & utilitatem afferat legentibus: ſi his ipſis quæ ut fabuloſa notantur, etiam monita utilia atque ſalutaria multa inſunt, quis jam eos non modò qui vituperent, ſed qui laudent, iniquius ferre omnino poſſit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, ut opinor, negare audet.
Clione, c. 7. Hoc tempore in aliam familiam tranſlatum fuit regnum Lydiæ: an quiſquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa jam culpant de ſatellite coacto aſpicere nudam reginam? Quæ ſi, quod haud ſcio annon ſint, conficta eſſent, quanti multis de cauſis fieri mererentur? Nónne illam perverſionem animorum, quæ ita mirabiliter, ut divinitus effici videatur, ſæpe urgentibus fatalibus caſibus animadvertitur, demonſtrant? Quàm ſpecioſis & bonis ſententiis illuſtris eſt narratio? Idem & in aliis multis poteram, ſine ullo exquiſitionis labore, oſtendere. Expugnari præter omnium
Clione, c. 24. metum & opinionem Sardis oportuit. Sit jam illud de puero nato cum capite leonino falſum, (quod fortaſſe minimè eſt) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille urbem totam latus fuit: quod ſi factum fuiſſet, capi ſecundum reſponſum divino-
Melpom. c. 131. rum urbs non poſſet. Sint ſanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis hon habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, feſtiva, acuta? Sed quare ego pravitate quadam
Polymnia, c. 14. Urania. c. 137. animi, non vera eſſe potius, id eſt, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis ſomnio, de regibus Macedonum, deque aliis ſimilibus dici poſſint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorſus in noſtro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas deterſas eſſe confido. Neque poſſum ſatis animo conſtituere meo, quî factum eſſe exiſtimem, ut à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Niſi unus fortaſſe aliquis plures in errorem induxit, aut invidia odiúmve, vel (ut mollius dicam) animi certa quædam deſtinataque inductio quoſdam ad hujuſcemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

Nunc ad aliam majore ſtudio ſuſceptam & gravius atque inimicius factam accuſationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & ſapientiæ laude clarus, Plutarchus Chærónenſis, qui noſtrum autorem acerbiſſimè poſtulavit & convincere conatus eſt malignitatis, edito libello, cui præſcripſit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etſi ſingularis eſt viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, ut pro Herodoto dicere liceat: ſi illi permittitur, contra non minus ſe, quam nobis ipſe eſt, antiquiorem Herodotum ſcriptio, atque aliquanto certè præſtantiorem, multis nominibus virtutum. Ipſe quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copioſus fuit at vehemens, hoc minus læſiſſe illum putari debet. Quis eſt verò qui non laudatiſſima quoque conviciis impetere poſſe videatur, quum Zoilos & Xenophanes ſuos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neque obtuſo difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret convicia uterque viciſſim,
Quæ neque centenis remis inſtructa carina
Perferat: ipſa etenim facilis verbisque redundans,
Sermones variis hinc lingua revolvit & illinc:
Quiſque & fortè alii quod dixerit, audiet ipſe.

Ut autem contra ea quæ quiſque improbet dicere rectè poſſit, ita quomodo dicat diligenter conſiderandum: nequid vel inſcitè vel etiam maligne improbare videatur. Nam horum utrumque deprehenſum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem ſæpenumero, nemo ut reſponſione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantiſſimis verſibus & luculento ſenſu compoſitum epigram-

ma

ma Græcum Eveni veteris Poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus ut sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cavit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quum collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem pravitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, ut pueri â magistris secundum capita quædam traditas materias deducere jubentur, sic accusationem suam applicavit, in autorem hunc (ut ego quidem judico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulavit ipse quidem neque texit causam iræ ac odii sui: nam suam civitatem, id est Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (ut ait) immeritò, graviter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed ultionis cupiditas expresserit, apparet, ut illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd vero huic incipiens, suavitatem orationis, qua jucundè commoverentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in jurgio formositatem objecisset, Οὔτοι ἀπόβλητ' ἐξ ἀνδρῶν ἐερικύδεα δῶρα. Sed malignitatem omnem undique ita colligit: Primùm de usu nominum asperiore, deque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicujus vitia, vel si in hac laudes jejuniùs commemorentur. Præterea, quum plurimum fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim conjecturas sequi ad pejora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adjectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim usum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (ut existimo) usus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris sæculi forma differre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & invidè, dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſe à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respondisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac incivilem, solereque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non mollivit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. Nam de conjecturis sequendis deque laude & vituperatione universa hoc licebit unum iterum atque iterum respondere: de suo illum judicio historiam suscepisse: neque rectè facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, ut quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseverem quàm illam inducam malevolentiæ, perversitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit divina & humana, sacra & profana. Si vera sunt, quæ est contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leviſſimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, ut mendacii, sed ut malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (ut vult Plutarch.) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (ut dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominum primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem usque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac ne- *Eratone. c.* 112. *Ibid. c.* 114

nequis Athenienſis tantum laudatos benignius credat (in quo neſcio quam ſuſpicionem corruptæ largitionibus voluntatis movet Plutarchus, temerè quidem, ut videtur, neque ipſe quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudavit his verbis? *Sunt Lacedæmonii in certaminibus ſingularibus haud ullis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præſtantiſſimi.* Quid? horum cives Sperthiam & Bulin parùmne prædicatione ſua ornavit? Sed hæc innumerabilia ſunt. Atque in nomen ſophiſtæ etiam invehitur quaſi probroſum: quum profecto eos, qui veluti opifices quidam eſſent ſapientiæ, & artem quandam facerent illius, ſophiſtas, ut citharistas & grammatiſtas, vocatos, & poſtea vitio hominum, (ut in aliis pluribus evenit) nomen quoq; male audiſſe conſtet. Nam quòd exagitat præclaram ſententiam de inſtabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem ſimiles & alibi leguntur) nimiæ ſapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus ſit, ne ſi ita de Deo loquamur, ut humanus intellectus quæ dicuntur percipere poſſit, parum pii eſſe videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum iraſci? cur ulciſci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόῤῥω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον. ſine quibus illa ne intelligi quidem poſſunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obſervantior, nemo pietatis erga Deum acrior hoſtis) nónne eandem ſententiam ponere non dubitavit in præclaro illo opere ſuo hiſtoriæ rerum Græcarum? ſic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ᾧ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τὸς μικρὸς μεγάλους ποιῶν, τὸς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur ſacrilega eſt in Herodoto ſententia, quia ſecundum hominum intelligentiam φθονερὸν dixit eſſe τὸ θεῖον. Sed hæc quam ſint futilia quis non videt? Omiſſam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: ſeque hoc conſoletur; quòd, ut ait, tot alias expoſuerit non magis profectò fabuloſas. Sed prætereunda ſunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœſi quidem annon ſatis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ adverſæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγεγόνει. Neque Xenophon ſapientiſſimus vir dubitavit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Crœſum producere. Ad alias argumentationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: ubi quàm levi utitur ratione, quòd Lampſacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum, niſi quod in literas jam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionem facere decreviſſe. Sed cum de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſanè illum vincere. Quis enim, qui advertere animum paulum modò voluerit, non perſpecturus facile eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Ibid. c. 114.

Polymn. c. 104.

Polymn. c. 134. & ſ.

Hoc nomine uſus eſt Herod. in Clione, c. 29.

Clione c. 32.

Hellenicon l. 5.

Clione, c. 207.

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit evidens. Dicit enim, *negaſſe Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunam in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum lunæ orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe ut tertio die in Atticam Lacedæmone pervenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cœlum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prœlii die, ſua fide affirmante utroque, venia (ut opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc ſibi eſſe ſequendum putaverit. De Philippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Eratone, c. 106. & 120.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & ubique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, ut civitatem ſuam (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & peraccurata defenſione propugnavit, & in hac parte admodum vexavit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleſte fert & indigne læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (ut apparet) ulcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (ut opinor) facile liberat non modò fama illis temporibus longe lateq; vagata, ſed conſervata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes

Philippica. 2

argu-

argumentum duxit levitatis & infidelitatis illius civitatis: & illud in ſermonibus hominum ſemper permanſit, decimam à Thebanis Apollini perſolvi oportere. Cujus mentionem à Xenophonte ſcimus ſemel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto ſtatuiſſent Græciæ civitates, quæ adverſum barbaros conſenſerant, ab iis qui nulla neceſſitate coacti Perſæ ſe ſubjeciſſent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia ſua reſtitere decreto: ſed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum conſtantiſſime perduravit. *Hell. 5.* *Decretum fœderis extat in Polymnia, c. 132.*

Præterea quamvis malitioſum & pravum Plutarchus faciat Herodotum, non ſtultum tamen fuiſſe neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuiſſet, & in ſumma audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, ſi falſa eſſent, non modo paulo ante defunctorum dictis atque relationibus, ſed memoriæ, vivorum propemodum, teſtimonio refutari atque redargui poſſent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconſentanea expoſitione, cum narratione tam diſſidente, in celeberrimum frequentiſſimumque totius Græciæ conventum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leviſſima ſcripta, plena malevolentiæ & obtrectationis, reclamantibus divinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & frivolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiviſſent ac potius exibilaſſent, vel male etiam multarum illo tanto theatro ejeciſſent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ ſolennique cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandumque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtute diſſerit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat invitos, ſed ſic ut à civitate delectos: ergo non modò illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat; illis enim parcendum decreverat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolùm haberet ipſe ſecum? Primum voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, ut Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodam ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdum ad ſeptenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quàm quod memoravit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſime confingere voluerit, cauſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo poſt aſperitatem vocabuli, quod de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeverus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum cenſet aufugiendum de Troja; non enim (ut opinor) mollius eſt φεύγεσθαι, quàm δρησμὸν βυλεύεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themiſtocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſervitutem impendêre exiſtimaret. Themiſtocli vero indecorum aut turpe fuerit, adjutum ipſum alterius conſilio, non ſolum omnia commentum fuiſſe: at Agamemnonem, non unum aut alterum, ſed decem συμφεράδμονας optare non puduit. Nam in Artemiſia quod facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius. *Polymn. c. 205. & 220.* *Calliope, c. 28.* *Polymn. c. 233.* *Urania, c. 4.*

In iis quæ ſequuntur, quod non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cætera involuta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmantia, vel relinquamus ſane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè reſponderi dicique idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non perverſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primum cognita fuiſſent homi-

hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & contraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo evertere odioſumque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, ut neſcio quo pacto, quamvis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque convitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus,

Iliad n.

——σὺ μὲν ὑ καλὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἶσθα γὰρ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τῷδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἐτὸν δὴ τῶτον ἀπὸ σεῦ ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed vel aliorum voluntari aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſa poſſet oſtendere voluiſſe. Quod ſi de animi ſui judicio & inductione illa ad talem modum diſputavit, profecto in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quàm fuiſſe Plutarchum, virum non modò eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, ut tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis hujus. Sed finem faciamus. Non enim jucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen ut neceſſariam, omittere non potuimus, & in officii (ut rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatique autoris excellentiſſimi debito.

Thucid. lib. 1. κτῆμά τε ἐσαεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

Objicitur autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem juvarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quàm in quemlibet priorem de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (ut verum fatear) illas planè priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & jucunditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimùm Pherecydis Syrii fuiſſe accepimus) graviſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeveritati, neque ſuavitatis cujuſdam lenitatem, conſtantiæ & dignitati narrationis anteponi voluiſſe. Sed de hoc quiſque, ut lubuerit, ita ſtatuat atque ſentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter ſermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quaſi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus ſemper habendum eſſe: ſed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam utilium ſententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honeſtè dicta, magnificiendum nobis, vel in ſuo potius genere anteponendum univerſis. Nota ſunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclariſſima hujus autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, ſatis indicat inſcriptio nominum Muſarum, quibus omnem ſapientiam & doctrinam & ingenii præſtantiam, antiquitatem ſignificaſſe notum eſt. Et quicunque meminere ipſius, honoris & laudis præfationem ſemper uſurpaſſe reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ poſitæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, ut ſtudio ſingulari in hoc autore verſari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuoſam fuiſſe lectionem hujus videor ſentire, & aliis item futuram eſſe confido. Viſum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM JOACH. CAMERARIO.

HErodoti patrem fuiſſe Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnaſſenſem: quod præſcriptum nunc etiam in hiſtoria illius legitur. Parentes in ſua civitate bono loco natos tradunt, ipſumque fratrem habuiſſe Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnaſſus à Lygdamide tyranno, nepote Artemiſiæ reginæ Cariæ, ſeceſſit Herodotus in Samum inſulam: atque ibi lingua Ionica hiſtoriam

magn-

magna cum cura compoſuit, relatam in libros novem: quam quum in frequenti Græciæ conventu Olympiorum recitaviſſet, ſic placuit univerſis ut ita audirent quaſi Muſas loquentes: ideóque libris qui novem (ut diximus) eſſent, Muſarum novem indidere nomina. Quum reverſus in patriam autor fuiſſet, civibus ſuis tyranni expellendi, ſucceſſit quidem res, ſed invidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri ſolet ut periculorum metum parta ſecuritate obtrectationes fere ſequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos cives ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, ſua ſponte illis ſe colonis ſocium addidit: & ibi finivit vitam ſuam: ſepultusque fertur in foro. etſi quidam Pellæ mortuum fuiſſe tradidere. Ipſe facit mentionem λόγων Ἀσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos conſcripſerit: de quibus tamen hæc mentio ſolummodo reſtat. Herodotum ſcribunt, quum recitaret in Olympiis (ut ſuprà retulimus) hiſtorias ſuas, audiſſe Thucydidem qui adhuc ætate puer eſſet: quumque Thucydides tum quaſi divinitus commotus lacrymas profudiſſet, animadvertiſſe hoc Herodotum; & gratulatum fuiſſe patri ipſius Oloro: hortatumque ut erudiendum curaret filium diligenter: gliſcere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque diſciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa invidia fuga & diſceſſio in Thurios.

Lucian. Herodoto, vel Aetione.

Clione c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδ' ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἀπὸ· τῷ γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπερφυγών, θεῖον ἔχε πάτρῳ.

Extat apud Stephanum: ſed magis integrum in ſcholiis Nebularum Ariſtoph.

quod nos ita aliquando convertimus,

Terra, ſatum Herodotum Lyxe, tegit iſta ſepultum,
Qui priſcæ Ionicæ laudem habet hiſtoriæ.
Dorica produxit tellus hunc: unde fugatus
Invidia, hac patria Thuride ſedit humo.

Ex eo factum eſt ut aliqui præſcriptionem Halicarnaſſenſis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotavit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in Olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non diſſentit quod traditur, floruiſſe Thucydidem Olympiade LXXXVII, & Olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cujus Herodotus meminit. Plinius ubi de ebeno diſſerit, Herodotum ſcribit Thuriis condidiſſe hiſtoriam anno ab V. C. trecenteſimodecimo. Quod & ipſum cum numero LXXXVII Olympiados conſentit, quo aliqui floruiſſe Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam eſſe circiter Olympiada VI. Sane cum Hellanico vixiſſe fuiſſéque apud Archelaum, traditum eſt: quod tempus & Euripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Perſæ fuêre à Græcis fuſi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum hiſtorias & fabulas componere primi oratione ſoluta cœpere. Fuit & Charon Lampſacenus paulò hoc ſuperior, qui & ipſe bellum Perſicum deſcripſit. Sed & Hellanicus ſuas hiſtorias ante Herodotum edidit, quas ipſe ſe legiſſe ſignificat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & ſacris ſcripſit: & alius, medicus.

Eratone 131.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORatio Herodoti elegans eſt, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, ſine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id eſt peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit ut ſonus vocis & forma ſermonis in alieno ſcilicet ſolo Aſiæ atque inſularum mutaretur. Traditum autem eſt, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelaſgi adhuc Græciam tenerent: regante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum ſucceſſiſſet Erechtheus, tum illis fuiſſe inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (ut poetæ)

Pauſan. Achaicis. poetæ) filius, ſuſceptus ex Creuſa Erechthei filia: & Ægiali ac Helices regnum tenuit. Cujus gens poſtea à Dorienſibus pulſi, ab Athenienſibus in civitatem recepti fuêre.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. Α in η mutatur, niſi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diviſa diphthongo, itemque in genitivis nominum ὁς. ῶν mutatum eſt ex ἐων. Craſſæ mutantur in tenues. Attica mutatio eſt α in ε. Uſurpant Iones & ε cum ο, in genitivis nominum ις, ubi Attici ω ponunt: quum ΙΟΣ quoque communis ſit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accuſativo faciunt εν. Duo ος in ξ mutant. Metaplaſmus οι, in ες, Ionicus eſt. ſimiliter & aliæ quædam ſuæ hujus dialecti formæ ſunt. Eſt & mutatio η in α. Mutant υ in ὁ. item ε in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum υ primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitivum in οιο, de υ, proferunt. φ faciunt ωϊ. Geminant conſonantes, ut ος, τΙ, ππ. Inſerunt ε, item σ. nam θα primæ perſonæ pluralis, θα, & θην dualis, θον faciunt. Inſerunt α in patronymicis. Iones integris & contractis verbis nominibusque & participiis adverbiisque, omnibus denique orationis partibus utuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abjiciunt. τ nominum in ας in declinatione elidunt. Utuntur reduplicatione. Utuntur & tranſpoſitione tam literarum quàm ſyllabarum. Abjiciunt ι de diphthongo ει. Initiales literas abjiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias perſonas plurales præteriti perfecti paſſivi, poſita littera α ante ται finale, ut & in aliis. Infinitiva per ſyllabam μα producunt. Sunt & contractiones & ſynalœphæ Ionum: ſunt & apocopæ.

Horum exempla promiſcuè ſubnotavimus, & aliis quibuſdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότυ Ἁλικαρναση̃ος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμασά, pro θαυμασά. Ἰῶν τλὼ Ἰνάχυ, pro Ἰὼ· Πλεῦας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμβοι, pro ἀφελόμβοι. & Ἀξιαπηγητότᾶλα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμβύης κὴ τἄλλα τῷ̃ εἵνεκεν, pro διαπραξαμβύης κὴ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤδεε, pro, ἤδει. Δεσωότεα pro δεσωότεω. Μίδης, pro Μίδας. Θερόνον βασιληίον, pro βασίλειον. Ἐσάμβαι, pro ἐσάναι. Ἐπεκεάτεον, pro ἐπεκεάτεν. Κυείλιω τ' ἡμερέων, pro κυείαν τ' ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro Κιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέυσι, pro ὅπῃ νῶν ποιῶσι. Πεμέπτε, pro πεμπτε. Ἰερὸν, pro ἱερόν. Ὀρτὴ, pro ἑορτή. ΚεῖνΘ., pro ἐκεῖνΘ.. Ἐὼν ἔῦσα, pro ὤν, ὖσα. Κεκαρήδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τωρχαῖον, ὠνηθρωπε, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄτερΘ., τὠνθρώπυ. pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερΘ., τῷ ἀνθρώπυ. quæ Attica ſynalœpha & in aliis reperitur: ut θατέρυ, τῷ ἑτέρυ. ὙβρεΘ., πόλιΘ., pro ὕβρεως, πόλεως. Ἐγχειριδίοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπεὰν, ἀδελφεὸς, pro ἐπὰν, ἀδελφός. Τὄνομα, μὲνΘ., ξείνΘ., pro τὸ ὄνομα, μένΘ., ξένΘ.. Ποιεῦσι, pro ποιῶσι. ἐδικαίεω, pro ἐδικαίων. ΜεγαθΘ., τάμνειν pro μέγαθΘ., τέμνειν Ὁ πέωνες, pro ὀπαίονες. Ὀρέων pro ὀρῶν. ϛαθμεώμβοι, pro ϛαθμέμβοι. χρεωμβίων, pro χρωμβίων. Κωιέη, pro κωῖ. ἀνθρωπίη, pro ἀνθρωπῖ. Τυφὼ, ἄδω, pro τυφὼν ἄδων. quod plane Atticum eſt. Πλεῶ, pro πλέον. Προσδέκεο, pro προσδέχυ· Ὥρα, pro ἑώρα. Δίξα, τρίξα, pro δοκὰ τρισσά. ΑΥ' τὠπίεω pro αὐτόπυ. Ἐν τῇσι ἁμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concurſum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηξα, pro ἄδεαξα, *quæ non ſolerent anfugere.* Ἐπβατίων, pro ὄπβατῶν. Ὁκόσον, ὅκυ, κότε, pro ὁπόσον, ὅπυ, πότε. Βυβάλιες, ὄφιες, pro βυβάλεις & ὄφεις. Ἐωνωθέντες, pro ἑωνωθέντες· & ἔωνοντες pro ἠωνοντες. Ἀδαέες, pro ἀδαεῖς. Οἴκασι, pro ἐοίκασι. Κέρεα & γέρεα pro κέρα & γέρα, contracto de κέραα, eliſo τ. Ἐτελάδατο, ἐταλμβίοι ἦσαν. Κατιϛεάφατο, κατεϛεαμβίοι ἦσαν. Τρῶμα pro τεῦμα, omiſſo υ. niſi magis eſt à verbo Ionico factum quod τρώειν illi dicunt. id eſt, πιτρώσκειν. Apud Homerum Ἐείνυρες, pro ἐείνεροι poſitum volunt: Ἐρυσάρματες ἵππυι. Herodotus ΑΥ'τοκέλεες, pro αὐτοκελδυτοι. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis eſt ὄψει. Ἀπικίατο, pro ἀφίκιντο· Ὁρμέατο, pro ὥρμιντο. Μαγασέων, pro Μιωασῶν. Λᾶξις, pro λῆξις. ΟΥ in οιο ſolutio, & θα, ac θον, ποιητικώτερον videtur. Ὑπερώϊον, λῴϊον, pro ὑπερῶον, λῷον. Κεαδίη, pro καρδία. κεατεός, pro καρτεός· ut Homero ΚεάπαθΘ., pro ΚάρπαθΘ.. Reduplicationes ſunt Homericæ

mericæ, Τετύχηλο, ἐκλέλαθεν, πεταγών. Herodotus Ἀεσιρημβύοι dixit pro ἠρημβύοι. Ἐνδυτῦτεν, pro ἐνδῦτεν. Ἀποδανεύμβυοι, pro ἀπεθανέμβυοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse prohibentur, sed sunt Poeticæ, ut Ὄσσον φέρτερός εἰμι. Ὅτλι τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' ἀνὴρ ἐνθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus; ut, Τὴς μὲ ἀνασήσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδλω ἐναείξοι, pro ἐναείξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare ὡυτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μὴ τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῷ μὲ ἔλεγεν ἐδέν, ὁ δ' τὰ ἐυτυχέσατα ἐκλεγόμβ. Θ., *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorum pronominum hic usus, εἰ δ' ταῦτα ὑποδωώειν ἐκ ἐθελήσεις, σὺ δ' πάντως ἐρέτβμα ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rursum ἤ σέ γε, pro ἤ γε. Iliad. ρ.

Ὅς τ' ἐπεὶ ἄρνα κάμησι κυὼν τ' ἄνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τέ μιν ἐκ εἰῶσι βοῶν ἐκ πᾶρ ἐλέσθαι,
Πάννυχοι ἐγρήσσοντες, ὁ δ' χρειῶν ἐρατίζων. Ἰδύει.

Ionum sunt anastrophæ; ut, ὄρνιθες ὥς. Iliad. β,-- ἤ ῥ' ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ὧ ἔπι pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νωῖ μὲ ἀνθρωπίνης πέρι. Iliad. β. τότε δ' ἤδη ἔχεν κὴ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀπηρτῶαι Ionicæ verbi substantivi; ut, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. πάρ' ἔμοι γε κὴ ἄλλοι, id est, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interposito ὧν dirimunt conjungenda. μέχρι μὲ ὧν τούτων. & βύβλῳ ὧδὲ τὰ κέρεα ἐλίσσων, id est, ὧδιελίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξαι, pro κατεφάρμαξαι ἐμέ. & εἶπε τῷ τις Βαβυλωνίων, pro τῷ Βαβυλωνίων τις. Sic ὡς ὃ αὔτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν ὀυχωλίῳ. & Iliad. ρ, -- ἀπὸ δ' μελιηδέα θυμὸν ἕλωμαι, pro κὴ δ' ὀυχωλίῳ, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α. ἐκ δ' ἔλον Ἀτρείδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρεον, pro ὑφῆρουν. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpositiones absolutè, quasi adverbialiter, sæpe ponunt: μὴ δ', τῆς στρατιῆς ἀπηρημβύης εἰς Σάρδεις, *postea verò, quum exercitus Sardis venisset.* Sic, κὴ πρὸς ἀνεπισήμονες ἔσαν, *præterea.* Iliad. χ, Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐπ δ' αὐτὸς ἐδύνατο νώροπα χαλκόν. Item, Ἀφ' ἧς πρὸ δ' εἵσατο κὴ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν δ' Ἀρτέμιδ Θ. ἱρὸν, *in illo litore est fanum Dianæ.*

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adjuncto composita est; ut, ὅτι οἱ ἐπορώη, id est, ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in se animadverteret.* Iliad. β, --τέο δ' αὖ δηρὸν μέμφεαι, id est, ἐπὶ τίνΘ. μέμφῃ. Et ὧμοισιν ἐπείη. i. εἴη ἐπὶ τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν, Θεασὼ Ἑλίοεα εἶπε φωνάσας. i. σὰς φωνὰ ἐ Ἑλίοεα. Herod. Clione, τεῖα γὸ ἔτεα ἐπανεβάλλετο ἐ Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐπ' ἔτεα τεῖα, *in tertium annum distulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπίζει τῆς χώρης τῆς Ἀσσυρίης, id est, ὄζει ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis usus infinitivi εἶναι, Ionicus est, hoc modo, κὴ τὲς Ἴωνας ἐ ἐδενὶ λόγῳ ποιησάμβΘ. τῷ πρώτῳ εἶναι, *ut hæc prima quidem cura esset.* Et, ὧδὲ ὁμολογήσαμβ ἐχόντες εἶ), *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ δ' σύμπαν εἶ), *in quo totum verteret,* aut *Re ipsa.*

HERODOTI
VOCABULA IONICA,
ET
Quædam Loquendi Genera, Illi cum *Homero* magna ex parte communia : necnon alia.

Collecta & Latine reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*: litera *C* illius nomen, *H* hujus nomen indicante; à quo & addita nunc fuerunt aliquibus *Camerarii* interpretationibus exempla.

HENRICUS STEPHANUS Lectionis HERODOTI ſtudioſis.

SI vulgo receptum morem uſurpare, quàm meum tenere, maluiſſem, Joach. Camerarii *nomen ſilentio præteriiſſem: ac titulum huic opuſculo præfixiſſem quo hanc recenſionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum* Herodotus *ſibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus & nominatim cum ipſo etiam* Homero *(ad pleraque quod attinet) communia, totam ſuſcepiſſem & in me recepiſſem. Nec tamen magnum onus humeris meis impoſuiſſem: quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea ſcripſerat, meis infarciendo, eaque pro meis oſtentando, magnum oneris levamentum in promptu mihi fore animadvertebam. Præſertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenſerentur & exponerentur, ſub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam uſurpare, res fuiſſet quæ multorum exemplis defendi (ſi exempla malam defendere cauſam queunt) potuiſſet. Verùm ego non ſolùm, alienis tantummodo plumis ſe veſtire, corniculæ in morem ſed etiam vel miſcere ſuis alienas, atque id diſſimulare, vix ingenui eſſe hominis, ſemper exiſtimavi. Atque hoc & meus Theſaurus teſtari abundè poteſt. Quinetiam Paralipomena tantùm inſtitutionis grammatices (aut ſaltem eorum partem) ſcribere malui, quàm meam inſtitutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum injicere, ſimulque miſeros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen ſum neſcius, reperiri quotidie qui multo majori cum turpitudine plagiarii ſint: id eſt, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris conſarcinata, ſive conſuta, aut (ſicui Græca vox magis placet)* συῤῥαμμένα *(licet eorum nonnulli ne artem quidem talia conſarcinandi, ſive conſuendi, ſive τὸ* συῤῥάπτειν, *calleant) impudentiſſimo novi tituli libri, aut novi ſaltem nominis autoris, mendacio, pro ſuis obtrudentes, & obtruſa venditantes, fucum faciunt: etiamſi nulla ſutura ſit qua vel γρῦ tam multis alienis* οἰκοθεν *(id eſt, de ſuo) inſuiſſe dici poſſint.*

Cæterùm, quamvis pauca illa quæ Camerarii ſunt, ita meis inſeruerim (appoſito ubique ejus nomine) ut intacta in illis omnia reliquerim, fuiſſe tamen ubi ejus interpretationi nonnullarum vocum aliquid adjicere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam alias (deo favente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimque ejus valde ſtudioſos, amplius juvabo. Sed malui exemplorum alicubi adjectione, aut exempli, ubi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tacebo, me in quibuſdam vocabulis exempla Homeri, in quibuſdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaveram) in nonnullis, utriusque, attuliſſe.

Vocum

Vocum HERODOTI *Recenſio & Interp.*

A.

Ἄγειν ϗ φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρυσί τε ϗ ἄγυσι τὰ σά. Et rurſum I, 166. ϗ ἄγον γὸ ἤδη ϗ ἔφερον τὲς ϖοιήκυς ἅπαντας. Iliad ε, Οἷόν κ' ἠὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἦκεν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ ut Ionica annotavimus, illi uſurparunt. utriusque enim linguæ eadem (ut ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Paſſ. Ἀγινεόμυϑ. activa ſignific. *Adducens* VII, 33. ἀγινεόμυϑ. γυναῖκας. H.

Ἀγοράομαι, ῶμαι, *Concionor, Concionem habeo.* Unde ἠγορόωντο, VI, 11. ἐγίνοντο ἀγοραί. ϗ δή κυ σφι ϗ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. II. δ, verſu 1. Οἱ ὄ ϑεοὶ παὶρ Ζηνὶ καϑήμυοι ἠγορόωντο. Sed hic eſt potius *Concilium habebant, Conſultabant.* At quum dicit, ἀγορήσατο ϗ μετέιπε, eſt *Concionem habuit.* Verbum autem Ἀγορεύω apud hunc (ſicut apud Thucyd. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor.* H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βυλεύομαι, VII, 13. Propriè autem Ἀγχίστροφον q. d. *Converſionem*, id eſt, mutationem, *propinquam habens*, ſive *Mutationi propinquum.* H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, ſed paſſiva ſignificat. pro *Decertati ſunt:* IX, 26: 2. πυλλοὶ μὲ γάρ τε ϗ εὖ ἔχοντες ϖρὸς ὑμέας ἡμῶν ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata ſunt.* Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. H.

Ἀδαέες, *Ignari, Imperiti*, IX, 45. ἡμεῖς ϑ ἄπειροί τε εἰμὶ ϗ ἀδαέες τυτέων πρὶ ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδὰς dicitur Ἀδαήμων, ut VIII, 65. ἀδαήμονα πρὶ ἱρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit.* H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' ὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε ϑυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν ϑάνατος μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἔαδε.

Αἵματαὶ, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἵματαὶ πλινθέων ὀπλέων. Odyſſ. σ. αἵματάς τε λέσων, *Septa ſtruens.* C.

Αἴγη, *Exiſtimatio.* C.

Αἴχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rariſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. VII. c. 152. de Argivis, ἐπειδή σφι πρὸς Λακεδαιμονίυς κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκεε, hoc ſenſu, *Quum minimè ſecundum iis adverſus Lacedæmonios prælium fuiſſet.* Quam interpretationem etſi aperte præcedentia & ſequentia confirmant, poſſit tamen ea & Euſtathii teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquam ſignificare πόλεμον, id eſt, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δυρὶ κλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ uſum iſtum habere: unde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλές ſubjungit, λέγει δέπυ ϗ Ἡρόδοτος ϖερὶ τινῶν, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσηκε ϖρὸς τὲς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέϑη αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. ϖροσκολυϑεῖ γὸ τοῖς ἐν μάχῃ δυσχεῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἑσάναι τ' αἰχμήν. Cæterum in compoſitione quoque nomen hoc pro *bello* uſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. ut VIII, 140: 1. ὁμαιχμίην σωϑέμυοι. Ab eadem voce eſt μεταίχμιος. unde μεταίχμιον γῆν legimus, VIII, 140: 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*, Et Ἀλίζειν ac Συναλίζειν, *Colligi* ſeu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus.* C. Exemplum verbi Ἀλίζειν, I, 79. ἀλίζειν τὴν ϖρὶ Λυδῶν δύναμιν. Utitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζειν. Invenitur autem & activum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compoſitum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἄλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἄλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρα, *Calida regio.* Et Ἀλέα, *Calor*, ut in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς ϗ αὐτὶ τινὰ ἀλεωρὴν δυρήσονται. Pro-

prie autem ſonat *Evitatio*, *Declinatio*, *Effugium*. Ac redditur etiam *Levamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium*. Hippocr. ἐν ἀφροδισίοις utitur, Ἄνεσις γὰρ τούτου τινὰς κάμνουσι παρέχει μᾶλλον ἀλεωρίη.

Ἀλκὴ ut ab Homero, ita etiam ab Herod. quibuſdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod Gallicè dicitur, *Se mettre en defenſe*. Hoc autem exiſtimatur dici à Livio, *Vim parare*: veluti quum ſcribit, *Alios vim parantes occidit*. III, 78. ἀνά τε ἔδραμε πάλιν ἀμφότερα, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιηθὲν πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis ſubjungit, ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τύξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (ubi obſerva ſimul eundem uſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſativo.) Eſtque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tanquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo poſt τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in ſignif. uſurpat: ὀρέων δὲ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam poteſt *Manum conſerere*. Fortaſſis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt*, vel, *Vim moliti ſunt*, aut *Totis viribus obſiſtere cœperunt*. Nam illud *Vim parare*, minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicujus rei habeo*, *Contemno*. Unde ἀλογήσας, III, 124. Sic & compoſ. Καταλογέω· unde κατηλογηκότα, III, 121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum*. ut I, 167. ἀνέσεσθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, I, 87. initio H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipſos vicerunt*. C.

Ἀμφισσία, *Diſceptatio*, vel *Diſſenſio*. C.

Ἀναγινώσκω, *Suadeo*, *perſuadeo*, (quemadmodum πείθω utrunque uſum habet) ut VII, 10, γνόντα ἐπ' οἵῃσι ἄνδρας ἀναγινώσκεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. ubi eſt potius *ſuades*, quàm *perſuades*: quamvis poſtea perſuaſerit. At IV, 158. ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν· non ſolum *ſuaſerunt*, ſed etiam *perſuaſerunt*. Sic etiam I, 187. τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ſequente infinitivo καταῖναι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus*, in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον ἐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὅτι τῇ θυγατρὶ, *Is autem, ab uxore perſuaſus, rem nefariam adverſus filiam moliri capit*. At interpres malè ἀναγνωσθεὶς, reddidit *deceptus*. Omnemque illi excuſationem præripit verbum πείθει, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ἕτα. Quinetiam lib. III, c. 61, activæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: ἔστιν τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα ἀπεργάσεται, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet*, *in regium ſolium perducit*. Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore ut ipſe illi omnia effecta redderet*. Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Ut autem Ἀναγινώσκω, ſic etiam Συγγινώσκω apud Herodotum à vulgari uſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto utentem & ipſum, non πεῖσαι, id eſt, *Perſuadere*, ſed μεταπεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere*, vel *De ſententia deducere*, *A ſententia dimovere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ ἐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτὸς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τοῦδ' ἕξει τοιόνδε. Suſpicor, unum ex altero ſumpſiſſe; qui loco præpropere (ut fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, αὐτὸς ἀναγνῶναι· (ac non horum etiam quæ ſubjunguntur, ὅτι τοῦδ' ἕξει τοιόνδε) ſimulque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ uſum eùm imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianum ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdam malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hic ex I, 87 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem VI, 75. Eodemque modo exſtat ἀνέγνωσαν I, 128. Sic autem & I, 85. ἄλλον γνώσας: ubi reponto ἀλλοιώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· ut in I, 11. μή μιν ἀναγκαίη ἐιδέναι. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι, vide VIII, 63 initio, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναι-

Ἀναϊσιμῶσθαι. ut I, 72 ſine, πέντε ἡμέρας ἀναϊσιμῶνται, *Quinque dies inſumuntur.* ſive *impenduntur.* H.

Ἀνακὼς ἔχειν, φροντίζειν, ſeu ἐπιμελῶς ἔχειν. VIII, 109, fine, σώματα ἀνακὼς ἐχέτω. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλεῦσαι. C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀνάπειστα. contra verò rectè in iiſdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triſte nobis accidit.* VII, 133 ὅ, τι ὦν τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τὸς κήρυκας σωφρονέοντι ἀνεθέλητον γενέσθαι, ἐκ ἐόν εἴσασι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδῄωτο, *quid adverſi illis contigerit.* Et ἀνεθελήτῳ συμφορὴ apud eundem, (ſicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένος. II, 167. τὸς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωνται ἐς τὴν μάχην. Sed ibi, ſicut & in Ald. edit. malè ἀνέονται. H.

Ἀνελεῖν, eſt *Reſpondere*, ut de oraculis Latini dixere. I, 13. ὡς μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλέα ἔσεσθαι τῆς Λυδῶν. *Si oraculum reſponderit, ipſum regem Lydorum eſſe.* Euterpe, c. 139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένος.

Ἀντάω, ῶ, ex quo ἐλῶτησε pro ἔτυχε II, 119, initio, καὶ ξεινίων ἐλῶτησε μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixiſſet, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α. ἀντιάσας, dixit pro τυχών, ſive ἀπολαύσας, aut μεταιχών: ubi canit Αἶ' κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων Βέλεϊ ἀντιάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιδὸν ἀμῦναι. Facit autem illud ἀντᾶν ut minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitivo itidem junctum, hoc in verſu, Ἅ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἑκείνης Πρωτοπόρῳ, δι' ὅσης ἤλθετε πρηκαΐης. vel πρωϊοβόλῳ, ut alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλοι. Suſpicor autem priorem illum verſum mutatum fuiſſe ab iis quibus inſolens videbatur ille uſus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσασαν ἀποδρέψαντες ἑταῖροι. H,

Ἀντίος, *Adverſarius, Hoſtis*, ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ ἑδέκα σφι φανήσεσθαι ἀντίοον, ἐς ἐκήρυσαν στρατῷ. Et adjectivè, γνώμη ἀντίοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans*, VIII, 119. H.

Ἀντιόμενοι ſunt Ionibus qui aliis ἐναντιούμενοι, ſive ἐναντίοι. ut initio Melpomenes καὶ νικήσαντες μάχῃ τὸς ἀντιομένους. Paulo pòſt, δοῦρον γὰρ ἀντιομένην σφι στρατιὴν ἐκ ὁλίγῳ. At verò alibi VII, 9. cum accuſ. perſonæ, ſequente etiam præpoſitione ἐς, habente ſuum accuſativum, pro *Occurrere*, ſeu *obviam venire hoſtiliter.* H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hoſtes, Adverſarii*, πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀνωσάμενοι, VII, 139, in fine, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεὸς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωσάμενοι. niſi fortè hoc ipſum reponendum ſit. H.

Ἀξιόμενοι, activa ſignif. pro ἀξιῶσαι. I, 199. principio, πολλαὶ μὲν καὶ ἐκ ἀξιόμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item VII, 16 initio ἀξιόμενος activa itidem ſignificatione. Verùm ἐκ ἀξιόμενον ibi non eſt *Dedignans*, ſed *Dignum non judicans ſedere*, vel *rem ſe dignam*, aut, *Indignum ſe judicans qui ſederet.* Eod. cap. 16. no. 2. tamen voce activa dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν ſignificat *Exportare* ſive *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & ſimpliciter ἄγειν. C. Frequens uſus horum verborum eſt III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Diſplicere*: ut Ἀδεῖν, *Placere.* H.

Ἀπεματαίωσε ſignificat apud Herodotum, *Crepitum emiſit.* II, 162. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἵππων κατήμενος) ἐπάρας ἀπεματαίωσε. C.

Ἀπεστὼ, *Abſentia*, (ut Democrito δύεστὼ, *Bona conſtitutio*) IX, 84. ἐπαγχωμένους τῇ ἀπεστοῖ τοῦ μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μὲν, VIII, 89. initio, Sic multa compoſita dividit, inſerta particula ὦν, ut ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε H.

Ἄρδις, *Genus teli*, & (ut volunt) *Pharetra*: ſed ſignificat apud Herodotum *Ferrum* (ut opinor) *ſagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Benevolus, Amicus.* VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια ſubſtantivi vice fungitur, VI, 83. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item

ἀρθμίη

ἀρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. H.

Ἄρθρα de natura equæ poſuit Herodotus. C.

Ἄση, *Moleſtia*. Et, Ἀσᾶσθαι, *Moleſtia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίαν ἄσην ἀνδρὶ τῷ παιδὶ προσβάλλῃ ubi videri poſſit neceſſe minimè fuiſſe addere ἀνδρί. Ab Hippocr., ἄση de certo quodam moleſtiæ genere dicitur: nimirum de ſtomachi faſtidio, necnon de faſtidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis jactatione quæ ægrotis contingit. Unde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀοσώδεις gemino ο ſcribitur. Sic verò & Ἀοσᾶσθαι apud eundem, non ſolùm Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæſus, Incolumis*. IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, paſſiva ſignif. Apud Hippocr. activa etiam. ut ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ*. Sic & adverb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτὰρ, ſicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in uſu eſt) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VI, cap. 133. reſpondet particulæ μὲν, cui paſſim δὲ· ac interdum apud hunc quoque: ut IX, 115.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Sceleſta*. IX, 77. & aliis pleriſque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, ut IX, 115 initio. Frequens eſt & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Eſt & Homerus ſimiliter uſus. C.

Ἀτρεκέως *Veré*. vel *Certò*, ut I, 57. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc adverbium frequens eſt apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò*, *Exploratò*: & plerumque pro ἀκριβῶς, *Exactè*. ut in Prognoſt. ἢ δυώδεκα ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo ſignificatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη ſcribitur: ut ἀτρεκείῃ κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖνται. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, ſeu *Loqui*. C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Ubi profundiſſimum eſt*. Item de Iſtro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ ῥέει. id eſt, *Aequabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Navigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id eſt, βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφορήν. *Qui omnium hominum maximè graves calamitates eſt perpeſſus*. ſive *gravem calamitatem*. Vel una voce, *Miſerrimus*. H.

Βασίλεια, I, 11. ὅκως ἡ βασίλεια κηλέοι. At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. ut ibidem ſequitur proximè βασιληίλιον. H.

Βεβωμβύα, id eſt, τὸ βεβόητα, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id eſt, *Auxiliari*) apud hunc ſcriptorem, teſte Euſtathio: affertúrque & ab Heſychio. Legimus tamen & cum ου, βοηθήσαντων I, 150. in medio. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (ut proxime præcedit βωθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, I. I, μηδὲ ἐνόμασι βῶσαι τὸ ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare ſuum maritum*. Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. unde ἀνέβωσεν I, 10. *exclamavit*. Sic alibi I, 8. ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ὑπεβώσαντο I, 87. pro ὑπεβόησαντο. Paſſivum autem particip. βεβαμβύα pro βεβοημένα habuiſti paulo ante.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Urania, c. 137. Alioqui vulgo recepta ſignificatione eſt *pater*. H.

Γένεα Ægyptiorum eſſe ait ſeptem, II, 164. & alios, ſacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Ubi Valla interpr. *Septem genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem claſſes*. Sic alibi I, 125. aliquot γένεα Perſarum eſſe ſcribit. At verò I, 56. legimus τῷ Δωρικῷ γένεϊ, & τῷ Ἰωνικῷ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere ſuas vires, quæ inferiores ſint adverſariorum viribus*. Itaque poſſet accipi Thalia, c. 25. εἰ μὴ νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur ſimpliciter, τῇ γνώσει μάχεσθαι. hoc eſt, *Mutare ſententiam*, & *perpendere*. Urania, c. 29. γνωσιμαχέετε μὴ εἰ ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες καὶ τἄλλα, καὶ ὅτι χώρῳ ἄρα εἶχον διαίρετον. C.

Δεῖπνα

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui ſimul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον ſimpliciter cibum ſignificat, atque etiam equorum pabulum; ut, Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ὅτι δεῖπνον. & Εὖ ἤ τις ἵπποισιν δεῖπνον δότω.

Δέννος, *Dedecus, Opprobrium.* Vnde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc ſcriptorem, ſicut apud Homerum: ut Euſtathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, II. α, Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπεὶ, &c. Apud hunc IV, 198, legitur & δεδηλῆσθαι, paſſiva ſignific. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitivo, uſum habens diligenter notandum, hoc in loco, I. 25. θείης ἄξιον ἀγαλμάτων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ ſunt Delphis donaria.* H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Inſectari*, & *Fallere*, & *Verba dare* C.

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diverſari, Habitare, Commorari.* Sic III, 51. ἢ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ' αὐτῶ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τέτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum eſt, non inter παῖς & δίαιταν, ut in Ald. & Germ. editione) id eſt, *Ubi diverſabatur.* ſeu, *Apud quos domicilium habebat.* At verò IX, 81. circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam*: de rege Perſarum, ὃς τοιῳδὲ δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ὕστω οἰζυρῷ ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Sed malim, *Cui quum talis ſit ratio victus*, ſive, *Qui quum tali victu utatur.* Cum hoc autem uſu nominis δίαιτα, non cum illo, convenit ille qui paſſim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud Medicos ejus poſteros, qui ex eo ſunt mutuati: niſi quòd multorum ægrotorum δίαιτα, cum illa regis Perſarum comparata, planè eſt οἰζυρὴ (ut loquitur illic Pauſanias) præſertim ſi verum eſt illud,

Qui medicè vivit, miſerè vivit.

Διασφάξ, *Crepido rupium.* C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Ævum tranſigere*, ſeu *Ævum agitare.* Perinde ac ſi diceretur, *Perdurare in vita.* Apud Hippocr. Διαφέρουσι exponitur etiam *Morbum perferunt.* Atque idem & voce paſſ. Διαφέρεσθαι utitur pro *Durare*: ſi mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro ſimplici χρῆσθαι. ut VI, 11. εἰ ὁ μαλακίη τε καὶ ἀταξίη διαχρήσαιτο. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. οἵτε φοίδομβροι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò VII, 101, cum eodem dativo utitur & compoſito illo & ſimplici verbo, ὦ βασιλεῦ κῆτος ἀληθείῃ χρήσιμαι πρός σε, ἢ ἀδείῃ. Et ſequitur, ὁ δὲ μὲν ἀληθείῃ χρῆσθαι οὐκ ἐθέλει. Paulo poſt c. 102. ἀληθείῃ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένη ἡ Ἑλλάς.

Verùm alicubi pro *Interficere.* ut I, 24. ſed ibi διαχρᾶσθαι pro διαχρῆσθαι. Quinetiam compoſitum Καταχρᾶν uſum hunc apud illum habet, ſi bene memini: apud poſteros quidem certè eum habere conſtat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαιαι ὀργαί, II, 149. *Quæ ſunt juſtæ magnitudinis.* Utitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in ſignific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur δύλογον: quod non ſolùm *rationi conſentaneum*, ſed *proportioni conſentaneum*, alicubi interpretandum eſſe videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quaſdam expoſit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιῶν ſæpe pro ἀξιῶν, ſequente infinitivo. Propriè autem ſonat perinde ac ſi quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id eſt, *judicare rem eſſe juſtam.* III, 148. ὃς λαβεῖν μὲ διδύμεα ἐκ ἐδικαίου. ubi Valla, *recipienda non putavit*: ſed malim, *recipere juſtum eſſe non putavit.* Vel potius, *par eſſe non putavit.* H.

Διφάσιον. *Geminum*: ſeu *Duplex.* C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Ut διφασια τρώματα, I, 18. *Duo vulnera.* Et διφάσιαι αἰτίαι III, 122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II, 182. *Binæ imagines.* ſeu *bifariæ.* Suſpicor autem ex hoc διφάσιος. Latinos mutuatos eſſe ſuum *Biſarius*, itidémque *Trifarius* ex Τριφάσιος. Quod ſi ita ſit, rectius ſcribentur per *ph.* H.

Δοξῶσθαι, pro quo dictum poſtea fuit δοξάζεσθαι. IX, 47. ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἀνέμεσι, *exiſtimati eſtis.* Et VIII, 124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώσθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος. ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ubi fortaſſe aliquis ἐδοξώσθη

ut

ut ἐβώθη ſcribendum putet. Sed quid ſi ἐβώθη malè pro ἐβώθη ſcriptum eſt? & ſcribendum eſt ἐβώθη, factum ex ἐβοήθη, (ut antea βῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμμένα pro βεβοημένα, atque alia hujus ipſius familiæ habuimus) manente altero ἐδεξώθη, ſine σ, ut ἐχρυσώθη abſque litera illa ſcribitur? H.

Δυλότερος, *Magis ſervus.* Et Δυλοτέρη, *magis ſerva* VII, 7. H.

Δωτίναι, δῶρα, ſeu δόσεις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* II. ι, Οἵ κέ ἑ δωτίνῃσι θεὸν ὧς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II, 179. H.

E

Ἔαδε, *Placuit*: ea ſignific. qua dicitur *Placuit ita facere.* pro *Viſum* eſt. IV, 145. Λακεδαιμονίοισι ᾧ ἔαδε δέκεσθαι τὸς Μινύας ἐπ' οἵσι θέλουσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὅ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. Item ἐάνδανε, circa principium Calliopes, c. 5, ſine infinitivo, εἴτε οἱ ϗ ταῦτα ἐάνδανε, *Sive hæc illi placebant, Sive hæc ſentiebat.*

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: ſed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere auſim quod ſuſpicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum eſſe, mihi perſuadere poſſum. H.

Ἐγκυρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum eſt.* Pro quo & φιλέει dicitur. Utrunque eodem loco habes, VII, 50: I. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in poſteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium eſſe cuiquam debet quin ita ſit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύναται. H.

Ἐκ. Præpoſitio hæc apud Herod. uſum quendam habet, qui non animadverſus fecit ut huic loco abſurda interpretatio daretur, I, 10. μαθοῦσα ᾧ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, pro τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. id eſt, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ut alibi docebo, ſimulque alia hujus uſus exempla proferam. H.

Ἐκαέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum poſitivum ſit ἑκάς) *Longius, Remotius, Ulterius*: & Ἐκαστάτω, *Longiſſimè.* H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licerem, Facultate eſſe.* Sic III, 142, *initio*, τῷ, δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βαλομένῳ γένεσθαι, ἐκ ἐξεγένετο. *Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non eſt*, ſive, *conceſſum.* H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, et ad ſtuporem uſque.* IX, 47. initio ἐκπαγλεομένων ὡς ἤκουσε φεύγετε ἐκ πολέμου. Derivatum ex Ἔκπαγλος unde & adverbium Ἐκπάγλως, apud Homerum necnon apud Hippocratem, non ſimpliciter *Mirum in modum*, ſed *Stupendum in modum.* Niſi quis *Ad ſtuporem uſque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τοῦ φρενῶν, *De ſtatu mentis dejectum eſſe.* III, 155. πῶς ἐκ ἐξέπλωσας τοῦ φρενῶν; Alibi in propria ſignif. ἐκπλώσας, I, 29, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσει, II, 93. ubi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Invenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ου, more linguæ communis, non ω, ſed ex errore, ut opinor. Eorum locorum unus eſt II, 179, πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν. H.

Ἔκτηαι, pro κέκτησαι, ut apud Homer. unde ἐκτημένων, VIII, 140 extremo. Sic & Hom. Il. ϛ, --ἠδ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι εὐναιόμενον πολίεθρον. Vult tamen Euſtathius non minus Atticum eſſe quàm Ionicum. Quamvis autem hoc ex aliorum (ut credibile eſt) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non eſt, aut exemplaribus Ariſtophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus eſſe quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, *Acquieſcere.* C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. ut I, 80. τῷ δήτοι ϗ ἐπέσχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœſi. *Quo* (inquit) *& ipſe Cyrus oppreſſum iri ſe verebatur.* Et Melpom. [V, 21] καλαλαμφθεὶς pro καλαληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ἁπτέσθαι, id eſt, *accipere*, illis ſignificat. C.

Invenitur & λάμψεαι. VII, 39. Quinetiam compoſitum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, IV, 13. Cum hoc autem uſu hujus verbi convenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν ἔστι ὁ δαίμων ϗ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Roſtrum in navi, & veluti clauſtrum regionis.* Et de portis, χαλκῦδες ἔμβολα, Phœniſſis. C.

Ἐναγί-

Ἐναλίζειν, vide in Καλαγίζειν. H.

Ἐνάρεες, Scythæ evirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. ſed ibi ἀνανδρίεις vocat. Aliqui annotarunt ἐνάριας eſſe *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκω, eſt ἐνέγκω. C.

Ἐννώσας, id eſt ἐννοήσας, *Quum intellexiſſet*, Clione, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνένωτο, ἢ χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύεσθαι, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animadverterunt*, III, 6. C.

Ἔξεσις de dimiſſione, ſeu amandatione uxoris V, 40. Vide Euſtathium, qui & uno verbo Ἀπαζύσιον exponit. H.

Ἐπαΐσος, *De quo auditum eſt aliquid.* ut II, 119. ὡς ἐπαΐσος ἐγένετο τοῦτο ἐρξασμένον. *Poſtquam auditum fuit eum hoc feciſſe, vel Innotuit, Compertum fuit*, ſive *Compertus eſt.* Sic VIII, 128, ἐπαΐσος ἐγένετο πεδιάδος. H.

Ἐπεί τε, pro ἐπεὶ vacante particula τε, paſſim. H.

Ἐπὶ ξυρῇ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitivo quoque *Ad* ſignificat. ut ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου I, 1 extremo. Quod & ipſum planè Atticum eſt. ut ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. Hæc ipſa præpoſitio ἐπὶ cum dativo interdum ubi potius moris eſt uti præpoſitione ἀπὸ cum ſuo genitivo. ut I, 15. καλέσεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, ſequendo vulgarem ſermonis formam, ἀπὸ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem ſunt hunc præpoſitionis hujus uſum quidam ex poſteris: quorum ideo loci mendi ſuſpecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζομένην ἐπὶ μιᾶς τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò ubi hæc præpoſitio genitivo juncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum. H.

Ἐπίπλα, *Supellex.* C.

Ἐπίστασθαι non ſolùm pro *Scire, Noſſe:* ſed alicubi & pro *Exiſtimare.* In quibuſdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύνασθαι, ubi tamen non video quid obſtet quominus ſignificationem ſuam retineat. H.

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Jupiter ἐπίσιος I, 44. C.

Ἐπιστρεφέως, *Accuratè, Vehementer.* Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτεξ, *Vicina partui*, I, 3. C.

Adjuvat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum oſtendat legi peperam apud eum ὀπιτέξη, & ab aliis ὀπιτόξη, pro ἐπίτεξ ἦ, in hoc Περὶ γυναικ. loco; φημὶ ἢ γυναῖκα, ὦ ἐπίτεξ ἦ. H.

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare Perſpicere, Animadvertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpſich. Et Καλαφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animadvertiſſet illum hæc facere.* H.

Ἔρχομαι φράσων, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere.* Virg. *Sic contrà eſt ingreſſa Venus.* C.

Ἐς τὸ, ἕως ἔ, *Donec.* C.

Ἐυ'εσῶ, ea forma qua alibi ἀπεσῶ. Videtur autem dativus illius nominis ὄυεσω, videlicet ὄυεσοῖ, quod margini adſcriptum eſt I, 85, vera eſſe lectio: & ὄυηνίᾳ quod in ipſo textu eſt, ad illius expoſitionem poſitum, eò irrepſiſſe. H.

Ἐυ'μαρίη, *Stercus.* C.

Ἐυ'τ' ἄν pro ἐπειδ' ἄν. C.

Ἐυ'φρόνη, *Nox.* ut IX, 38. ὡς ὄυφρόνη ἐγένετο. Itidemq; Ἐυ'φρόναι, *Noctes.* H.

Ἐυ'χαρίσως, idem quod κεχαρισμένως. I, 32, fine. H.

Ἔφησε λέσθαι pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέσθαι pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpoſ. ἐπὶ. ut ἔχειν τὰς ἐπὶ σφίσι, eo fortaſſe modo quo Galli, *Ils en ont à moy.* item, *A qui en avez-vous?*

Z.

Ζόη, id eſt, βίος, *Vita.* Et Ζωὸς, *Vivus.* ut & Odyſſ. λ, Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρεια, Odyſſ. ϑ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamvis autem ζόη eſſe Ionum dicatur, ab ipſo etiam Euſtathio, tamen & ζωὴ alicubi ſcriptum eſt: ut I, 38. genitivus ζωῆς. H.

Ζώνη, eſt Herodoto πορφυρῶν ἱμάτιον, teſte Suida. H.

H.

Ἤθεα, *Domicilia*, id eſt, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere ſolent. C.

Ἠμεκτεῖν, *Indignari, Offendi.* C. Vide Περιημεκτεῖν.

Θ.

Θαλία, *Convivium lautum et opiparum.* Si à θάλλω derivatur, ſonabit quaſi quis dicat *Convivium florens*, ut in Theſauro ſcripſi:

ſed addidi vocem *lætum*. Dixi enim poſſe videri reſpondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα, perinde ac ſi diceretur *Convivium lætum & quaſi florens*. Verum apud Herodotum (ut & Bud. ſcribit) non tantùm eſt *Epulum* ſed etiam *Dies feſtus*. Sic autem in iſto ſcriptoris hujus loco in principio cap. 27. ἐν ἦεαν ἐν θαλίῃσι, Valla uſus eſt hac interpretatione, *& celebrando feſto operam dabant*. Non video tamen cur altera ſignificatio locum habere hic non poſſit. H.

Θοινίζειν. *Cibo, Paſco.* Factum ex δοίνη, ita ut ſonet quaſi quis dicat, Θοίνῃσι παρέχω, vel Εἰς δοίνῃσι παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accuſat. perſonæ & dativo rei, πρὸς τὸ ἑωϋτῆς δεῖπνον τὸ μὲν ἐκείνος σαρξὶ τῇ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi fortaſſe rectius τῷ quam τὸ poſt δεῖπνον ſcriberetur. Alioqui ſubaudiendum fuerit κατά. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορῇ non Θορὸς habet editio Baſilienſis Hervagii, unde ſumpta hæc Camerarii fuerunt: ſed hunc tamen θορὸς ſcripſiſſe mihi perſuadeo. Nam illud θορῇ ne ſpeciem quidem vocabuli Græci præ ſe fert: at θορὸς ſignificans σπέρμα, id eſt, *ſemen* (ſed intellige *ſemen genitale*) legitur apud hunc noſtrum ſcriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, ut II, 93. principio, ἀπορραίνοντες τῇ θορῇ: apud Hippocratem, ut quum ſcribit libro De morbis ſecundo, διεξέρχεται οἱ θορὸς πολὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuiſſe qui aliquantulum diſcriminis inter θορὸν & σπέρμα ponendum exiſtimarint. Obſervandum eſt autem, non ſimpliciter σπέρμα, ſed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens*; ut θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Ægritudinem alicui afferentia*, ut loquitur Terentius. Poſſis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque iſto compoſito utitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος. & θυμαλγέα μῦθον dicit) poſſis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia*. H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros uſitatum, quendam uſum habet qui apud cæteros vix occurrat, niſi ex ejus imitatione. Jungit enim genitivo: ut quum lib. I, cap. 1. dicit, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῷσι σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα. id eſt, *quorum maximè* (vel *potiſſimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id eſt, κρωσσοὶ, *Bullæ aut ſimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσανοι geminato σ apud eum antea ſcriptum fuit: ſed ne geminetur σ obſtat quantitas ſyllabicà, quum prima brevis ſit apud poëtas: etiamſi licentia utentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producunt, ut metrum poſſit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibuſdam exemplaribus. H.

I.

Ἰθαγλυὲς, *Germanum, Nativum.* II, 17. ἐκ ἰθαγλυέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτά, *Non ſunt oſtia nativa, ſed foſſilia.* C.

Uſus eſt hoc vocabulo non ſolùm Homerus, ſed Hippocrates quoque: ſed uterque paulo alia ſignific. quàm in loco qui modò ex noſtro ſcriptore allatus fuit. Legimus enim Ὀδ. ξ,

—ἀλλά με ἧσιν ἰθαγλυέεσσιν ἐτίμα.

ubi ἰθαγλυέεσσιν ſonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαγλυὲς κύημα poteſt quidem fortaſſe exponi itidem γνήσιον, ſed alia tamen ratione. Eſt enim conceptus verus, & qui à falſo, id eſt, à mola diſtinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum poſſint. H.

Ἰδὺς & Ἰδὺ pro δῖδυς & δῖδυ, itidémque Ἰδεῖα pro δίδεια, ſicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆ ἰδείας exponit ἐκ τῆ περφανῆς & παρδῦ· hunc ejus locum afferens, III, 127. ἐκ μὲ δὴ τῆ ἰδείας τρεπτὸν ἐπ' ἀυτὸν ἐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεόντων ἐπὶ τῷσι πρηγμάτων. Eſt enim reponenda apud Suidam hæc ſcriptura, οἰδεόντων una voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura ſuper hoc loco in his verbis, Οἰδεόντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένοις, unde Οὐκ ἰκνεομένοις & Οὐκ ἰκνυμένοις, *Non debité.* & μᾶλλον τῇ ἰκνεομένῃ, *Magis quàm conveniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς ἀυτὸν ἐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῆ Σπαρτιητέων. Paulo poſt eod. cap. ἔπι ἰκνυμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici ſermonis ſtudioſi ſunt gratiam, hîc quoq; faciam, ut quàm bene conveniat hic adverbii iſtius uſus cum eo quod Gallicè dicitur, oſtendam. Quum enim adverb. ἰκνυμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat,

habeat, quod eſt *venire*, Gallicè *venir*: animadvertendum eſt iſta verba, ἐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, poſſe ita Gallico ſermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner*. Eſt autem *vient* à Latino *venit*, (litera i. ex fine ad principium tranſeunte) Ionicè, ἐκ ἰκνέεται. perinde ac ſiquis diceret, ἐκ ἰκνέεται ἐς ἀυτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, ἐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret ſermo Gallicus, *Il ne luy touche pas de regner*. Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου, exemplum tibi ſuppeditat VI, 84. ὁμιλέονλα μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου dixiſſet μεζόνως· utens his verbis, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου, id eſt, magis quàm convenit, ſive magis quàm par eſt, is dici poteſt illud ποιέειν μεζόνως, quod Ionicum eſt pro μειζόνως. quaſi dicas, *majorem in modum quàm oporteat*. Sed Valla malè hunc locum cum vertit, non ſecus quàm ſi verba illa μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου non ad ὁμιλέειν ſed ad ἀκρητοποτέειν, ſive ad ἀκρητοποσίῃσι (ut ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo adverbio uſum eſſe, & quidem alicubi ſignificare apud illum *Quantum par eſt*, *Quantum ſatis eſt*; ut quum dicit, γάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Convenienti tempore*, *Suo tempore*. Miror autem afferri ex illo loco ſcripturam ἰκνεόμενον· è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνεόμενον χρόνον non minus quam ἰκνεόμενον, in uſu eſſe. quaſi verò illam quoque ſcripturam Græca lingua poſſit admittere, ac non jubeat nos vel ἰκνεομένῳ vel ἰκνεομένου dicere. Cæterùm hujus generis loquendi aptum habemus hoc quoq; exemplum, προσηβέσκειν τῦ χρόνου τῦ ἰκνεομένου, *Seneſcere ante debitum tempus*. Et quaſi quis dicat, *Ante legitimum tempus*. Alioqui & ſimpliciter, *Ante tempus*, dici poteſt. Poëtæ autem dicerent etiam (ut opinor) *Ante ſuum tempus*. Ex eodem affertur & hoc, φροντίδες ἐχ' ἰκνέμεναι (ſed malo ἰκνεόμεναι) pro *curis intempeſtivis* at verò illud, ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat. VI, 86.

Ἱσορέειν & Ἱσορέες ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertimque illa vox activa. Eſt autem Ἱσορέειν *Interrogare*, *Sciſcitari*, *Percontari*, *Inquirere*: & Ἱσορέες, *interrogari*, *Inquiri*. II, 19. Ἱσορέων ἀυτὸς ὧντινα δυνάμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων πολαμῶν. Et paulo pòſt, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βυλόμενος εἰδέναι ἱσόρεον. Sic I, 61. μὴ ὄ, εἴτε ἱσορέοντι, εἴτε καὶ ὃ, φράζει τῇ ἐωϋτῦ μητρί. *Dicit matri ſive percontanti ſive non*. Sed Valla longè ἱσορέειν hic eſſe putavit *Enunciare*, ideoq; alienum ab hoc loco ſenſum commentus eſt: ut tibi patebit ex collocatione verborum ejus cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱσορέες I, 24. legitur, ſed ita ut activam potius ſignific. habere videatur. H.

K.

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: ut quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, *vel Tum etiam*, & ſimiliter C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum*. C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, ſive τυκάρτα. Euſtathius tamen in librum ιῶτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmum ante adverbia. H.

Καταγίζειν, ut καταγίζειν πυρὶ, *Igni conſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum eſt Καταγιάζειν· ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγιαζομένῳ, I, 202. Sed (verum ut fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, ſcribat, exponens, τοῖς καταιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. ſicut Heſychius χοὰς ὀπιφέρειν, vel θύειν τοῖς καταιχμένοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd καταιχμένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolum autem *Inferias mittere*, dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (ut etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι uſurpat ut alii καταγνῶναι. H.

Καταπρηΐξεος interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos eſſe*. ἀπὸ τῦ πρηνὴς deducto vocabulo. ut Thalia, c. 36. extremo, ἐ καταπρηΐξεος, de iis qui Crœſum conſervaſſent. Et non minus in fine ejuſdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpſich. c. 105. poſſe ita accipi videtur ut ſit à verbo ἰκέος Ionico, & ſignificet, *Progredi longius*, aut *effugere*, ſimilève aliquid. C.

Καταφεύζομαι, vide in Ἐπιφεύζομαι. H.

Κατίδησαν φῶτα εἴ), II, 174. metaphora reſpondente ei quam habet ἀπέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vaſtare, Populari*; veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τὴν χώρην. itidemque paſſive, VIII, 65. ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi hujus uſum ſumpſit Herodotus ex Homero, utente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν· ut Odyſſ. χ. --ὅτι μοι κατεκείρετε οἶκον, *Deprædabamini domum, Spoliabatis domum.* Herodoti autem exemplo uſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H

Κεραΐζειν, *Diripere, Sternere.* II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τῶν ξείνων κεραΐσας ἤκεις. Et Homer. --ὅτι περ Τρῶας κεραΐζει καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, ut πῆ, item Κη ſine accentu, quum eſt particula ἀναπληρωματική, id eſt, expletiva. Exemplum illius extat I, 32. extremo, σκοπέειν ὃ χρὴ παντὸς χρήματος τὸν τελευτὸν κῆ ἀποβήσεται. At hujus exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124. ταδίως ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κη. H.

Κληδὼν & Κλεηδὼν, *Rumor, Fama, Omen.* χαῖρε ὦ κλεηδόνι. Odyſſ. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe, c. 2. *Vagitus puerilis*: ſignificatio πεποιημένως, ut videtur Cam. Quamvis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένῃ, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (*ut videtur*) *facta.* vel potius *huic vocabulo data.* Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio.* I. 99. νόμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ὧδε κατασπάσμους, *Hanc rationem primus inſtituit.* vel, *Ita res regni ordinavit.* Item, II, 13. ἔφυγον ὧδε νὺξ. κόσμῳ, *de effuſa fuga.* Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμησεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστον. C.

Κυρίδιος, ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit uxor, quam duxit dum adhuc eſſet κόρη, id eſt, *virgo*, & quidem *juvencula*, ſive *juvenilem ætatem non excedens.* Sic in Clione, cap. 135. Γαμέουσι δ' ἐνίους τῶν πολλὰς μὲν κυρίδιας γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κυριδίη dicitur. Sic Il. ν, Οἳ μεῦ κυριδίῃ ἄλοχον καὶ κήδεα πολλὰ Μάψ οἴχεθ' ἁλόντες. Sic Iliad. τ, --Ἀχιλλῆος θείοιο κυριδίῃ ἄλοχον δόσειν. Verum & Κυρίδιος πόσις (id eſt *maritus*) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρῆν cum genit. τυγχάνειν, ſive τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. ut I, 59. circa finem, ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere.* Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio jungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi jungi videmus. Legimus enim apud illum, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *neque dum corpus mortuum fuerit.* Ubi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, ut lib. VII, 218. ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum.* Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, ut in libro De morb. συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μελλόντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eveniet.*

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes.* In Clione, cap. 21. extremo, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. ubi interpres vertit, *& inter ſe comeſſationibus uterentur.* Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens eſt apud Hippocratem, quamvis conſequi illas περὶ καμάζοντων compotationes plerumque videamus, mirum tamen eſt ſi Galenus καμάζειν prius eſſe quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putavit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus conſentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & Κως encliticè, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorem, præſertimque hoc poſterius: ut lib. III, c. 150. καί κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον.

Λ

Λαλέειν, unde Διαλαλέειν I, 114. Et Λελάληκα, IV, 79, νῦν ἔστος ὁ δαίμων καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάληκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει; legitur & λάβε, cùm alibi, tum I, 108.

Λαισήϊα, *Parmæ*, aut *Peltæ.* C.

Λαύρα, *Angiportum.* ut & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo, Colloquium.* In Euterpe, c. 32 ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, *mentionem factam* dicit *Nili.* Et Calliope, c. 70. γνωμένης λέσχης, *verba quum fierent.* Et Ἔλεγα· ut I, 153. ἐν τοῖσι Ἰώνων παλαιὰ ἔστι ἔλεγα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur.* Et Περιλεγόμενος, II, 135. *Celebris.* Et apud Heſiod.

λέσχη,

λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, ut apparet, dictus. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὐδειν χαλκηΐον ἐς δόμον ἐλθών, Ἤ που ἐς λέσχην. C.

Λαΐζεως; *Rapere.* C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, IX, 21. *Conſtantia* (ſeu *tolerantia*) *& fortitudine.* Λιπαρέετε μένοντες, *durate,* Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeveraret in flagitando.* C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id eſt, μῦθον, ſignificat; ut Clione, cap. 141. ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιός, &, Ἑκαταῖος λογοποιός, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, ſeu *Secum perpendere.* C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdavit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, III, 154. Atque ut hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβῃ αἰνοτάτῃ) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac parvo intervallo ſequitur cap. 155. λελωβημένον ſignific. paſſiva. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ γὰρ ἂν Ἀτρείδῃ νῦν ὕστατα λωβήσαιο, *Nunc poſtremum me injuria affeciſſes.* vel, *contumelia.* Λωβεῖσθαι etiam invenitur & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſivam habet λωβέονται in hoc ejus loco, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. ubi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur.* H.

M.

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicujus demandata eſt*, *Præfectus alicui rei*, *ſeu alicui negotio.* l. II, c. 65. μελεδωνοὶ ἀποδεδεγμένοι τῆς τροφῆς χοίρων ἱερῶν καὶ θήλεαι, τῶν Αἰγυπτίων. Paulo pòſt, τῇ μελεδωνῷ θηρίων. Item, τῆς οἰκηΐων μελεδωνόν, III, 61. quod repetitur & c. 63. ſeq. Sed & ipſum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τὰς νοσεούσας. H.

Μέμφνα, ſequente infinitivo, *Fert animus hoc facere*, *Animatus ſum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μὴ ταῦτα μεμφθῆναι μιν ποιῆσαι. Sic Homerus Iliad. σ, —μέλλησε δ' ἄρα φίλτατος Ἕκτωρ Ἐλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitivo, & ad eandem rem ſignificandam, paulo antè, Ἐλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutavit ſententiam*, ſeu *quem pœnituit.* H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id eſt, τινές. II, 36. Ζεὰς μετεξέτεροι καλέουσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔλκετος, *Vehemens ira.* C.

Μῆχος pro μηχανή. ut II, 181. τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ ἦεν μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum, & lib. IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῶκος. Utitur & Homerus: ut Iliad. β, --οὐδέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυναίμεθα. Ut autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita viciſſim πάθη pro πάθος,

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa*; ut μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος διάπυρος· ut ille philoſophus dixit: ſolem eſſe μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare*, Hom. μυσυλλόν τ' ἄρα πάλλα. In Clione, c. 132. Διαμυσίλλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, *ſecta in partes victima.* C.

N.

Νεωχμῶν, *Novare*, id eſt, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, ut communiter, *legem* ſignificat: ut, I, 29. Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι κελεύσασι νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *inſtituta*: quæ & νόμαια· ut Thalia, cap. 38. ὅτῳ νομίζουσι πολύ τι κάλλιστα τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔχειν. In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι ἢ νομαίοισι καὶ ὅτι αἰνῶς κεκαδὼς φιλέουσι. *Et conſuetudinem ac morem.* Εἰ ἐξαπαλᾶν τοὺς οὐ ποιεῦντας νόμος ἐστὶν οἵ, in Clione, cap. 90. Significat & *Paſcua*: ut apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio*: ut νεμὸς Θηβαΐος, Μενδήσιος. Et *claſſis*: ut νομοὶ φόρων, in Thalia, c. 90. &c. Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes, ſunt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: ut de Arione, I, 24. νόμον τὸν ὀρθιον διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χειρῶν νόμῳ, ſignificat, *In conflictu*, *Conſertis manibus.* C.

Νυν, particula ὡς παραπληρωματικὴ, id eſt, expletiva, paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μὴν: Ac ſtatim initio primæ Muſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μέν νυν reſpondet δὲ in altero membro; ut lib. II. circa finem. H.

Ξ.

Ξενίω & Φιλίω & Ὁμαιχμίω συνδέω & λύσασθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli conjunctionem & diſſolutionem ſignificat C.

Ξυρόν, *Novacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo utitur VI, 11. ἐπὶ ξυρῷ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶ ἐλευθερίοισι ἢ δούλοισι. Exſtat idem loquendi genus (quod proverbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quod ἵσταται eſt apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυρῷ ἵσταται ἀκμῆς
Ἦ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo proverbiali genere loquendi exponendo uſurpari ſolet vox *Diſcrimen*: quæ tamen utrique parti convenire non poteſt. neque enim dicet aliquis *ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita*, ut dicet *diſcrimen de amittenda*: neque *diſcrimen de libertate ſubeunda*, ut *diſcrimen de ſubeunda ſervitute*. Hoc conſtat eos dici ἐπὶ ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἵσασθαι, vel, ἐπὶ ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipſo temporis articulo velut opprimuntur, quo vel proſperam vel adverſam fortunam experiuntur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quamvis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, levi manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod proverbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe*. Unde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit*. H.

Ο.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſive quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, *quarum tumor nondum reſedit*. In Thalia, c. 127. ἅπτοι οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Utique rebus nondum ſatis fundatis*. Sic autem & eod. lib. c. 76. ubi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἴχεε, pro ᾤχετο. Et Iliad. β, ἐπὶ σῆθος σωσχωκότι. C.

Ὅκως pro ὅπως. *quomodo*. ut III, 116. ὅκως μὴ γινόμενος. & paulo ante, ὅκως θαλάσσῃ δῶσι τὰ ἐπέκεινα. Sed alium etiam uſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. ut in Clione, c. 11. ἐώσθη γὰρ ὑπ' ἐκείνου, ὅκως ἡ βασιλεὺς καλέοι, φοιτᾶν. ubi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὗοι *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis utitur. H.

Ὁλοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes projici vel potius devolvi ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadriſyllabè, ὁλοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, ubi ſubauditur πέτρος. Quidam tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquam ita dicatur quaſi ὁλοὸς ἐν τῷ τρέχειν. Fuſius de hac voce diſſeritur in meo Theſauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. ut II, 167. ἤκιστα ὦν Κορίνθιοι ὄνονται τὸς χειροτέχνας. ubi interpres contrario ſenſu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνονται, Od. φ.

Ὅπι interdum pro ἀφ' ὅτι. ut III, 78. εἴρετο ὅπι ἐ χρῆται τῇ χεϊ. Sic II, 19. circa finem, καὶ ὅπι αὔρας ἀπιπνεύσας μοῦνος πάντων ποταμῶν ἐ παρέχεται. H.

Ὅπι τάχος, pro ὅπι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitiſſimè*. Vel, *Primo quoq; tempore*, IX. 7. in fine. H.

Ὅπι μὴ ſignificat εἰ μὴ, *Niſi*, *præterquam*, & ſimilia. C.

Ὀϝδαμοὶ, id eſt, ἐδένες. C.

Π.

Παρακτῶσαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro ſimplici μέμνημαι, ſicut pro hoc ponitur quibuſdam in locis compoſitum ὑπομέμνημαι, vel ἐπεμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, ſequente infinitivo pro ἔξεστι μοι, *Licet mihi*, *Penes me eſt*, *In me ſitum eſt*. III, 142. H.

Παριδών, I, 37. ἔστε τινὰ δειλίην μοι παριδών. Et paulo poſt, c. 38. ἔστι ἄλλο ἐδὲν ἄχαρι παριδών τοι. Utrobique pro ἰδών poſitum quidam exiſtimarunt. H.

Παχέες, *Divites*, *Opulenti*, Αἰγινητέων ὁ οἱ παχέες, ubi interpr. vertit *proceres*.

res. Nam ſæpe hi ſunt ex illorum numero. H.

Περιμεκτέω, ῶ, idem cum ſimplici Ἠμεκτέω ſignificare videtur: videlicet *Ægre ferre, Graviter ferre, Indignari:* atque adeo magnam indignationem præ ſe ferre: quod fit querendo, ſive quiritando: Unde factum eſt ut III, 64. περιμεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, reddiderim, *De tota calamitate queſtus.* Sed VIII, 109 initio, abſque ullo caſu ponitur περιμέκτεον. Apud Suidam & περιεμεκτήσας (non περιμεκτήσας) & περιμέκτεον, non περιμέκτεον. At verò illius περιμεκτᾶν plura tibi exempla Theſaurus meus ſuppeditabit.

Περιλεχήνδυτος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: ut *Arboribus clauſi circum.* vel *Circa*: ut *Corpora multa virûm circa.* C.

Πεπτέμμνα σπία, id eſt, ὀπτώμνα. πέπτειν enim *Coquere* & *Conficere.* ut Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεπτέμν. C.

Πίσω, id eſt, πεποιθώς, *Fretus:* & Hom. ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν. Sed & Eurip. Oreſte, θρύπτω τε πίσω καμαθεῖ παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito.* lib. VIII, c. 65. καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκέειν. C.

Σ.

Σάγαρεις, *Secures, aut Bipennes, aut aliud barbarici teli genus.* Ita Camer. ſiquidem fides habenda eſt illi Baſilienſi editioni: ac non potius credendum eſt illum σαγάρεις ſcripſiſſe. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* ſignificat ſeu *Vellere.* ut Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρῆ. Atque id & Hippocrati ſignificat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ά. C.

Σακκέω, *Excolo,* in Melpom. c. 23. τοῦτο ἐπεὰν ῥύπτας πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι. ubi tamen interpr. verbo *exprimunt,* non verbo *excolant,* uſus eſt. Sed Euſtathius, vel potius Dionyſius apud Euſtathium, ex hoc noſtro hiſtorico Herodoto affert etiam χρήματ' ἰθαγενικιζόμενοι. Quinetiam ἰθαγενικίζειν ſ. ὁδῷ eſſe ait τὸ περικόπτειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (ſubaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac ſignificatione reſpici fortaſſe ad ſaccum qui paulatim evacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiam ſaccularii fures, ſive ſacculorum fures: quum Heſychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενώσαι ἅμα κλοπὴν τὴν σάκου. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (ſicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum Ælius Dionyſius σάκος etiam non σάκκος ab Atticis ſcriptum fuiſſe teſtetur.

Σπέρχειν, *Adverſari* & *offendi.* Et Σπερχθεὶς *Perturbatus.* C.

Συγγινώσκω (ut admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari uſu & ipſum diſcedit apud Herodotum: qui duobus modis eo utitur. VII, 13. νῦν μοί τοι συγγνὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ubi συγγνὺς eſt, *poſtquam mecum reputavi hanc rem,* vel *conſideravi,* ſeu *perpendi.* Sic in fine cap. 3. lib. IV. μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem uſum eſſe verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Theſauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. ubi infinitivo jungitur, Ξέρξης δὲ οἱ ἐ συγγινώσκων λέξειν ἀληθέα. q. d. *Non aſſentiens ipſi vera dicere,* ipſum videlicet. q. d. *Non conſcius ipſi veritatis.* In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγγινώσκομεν ἀυτοῖσι ἡμῖν ἐ ποιήσασι ὀρθῶς, magis proprie reddi poteſt, *Conſcii nobis ſumus.* Quinetiam voce paſſiva utitur alicubi hac in ſignific. ut V, 86. ἕωντες συγγινωσκόμενοι ἔτι, καὶ τοῦτο εἶξαν. Ubi autem dicit, VI, 92. ἔτε συγγινώσκοντο, ἠσάν τε ἀυθαδέστεροι, ſignific. *Non agnoſcebant culpam.* H.

Συμψήσας interpretantur σωτρίψας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem C.

Σωαλίζω, vide in Ἁλέες.

Σωαμφορέειν, *Vaſtare, Perdere.* Et Σωάμφορος, *Noxius.* C. Sed ſcribitur etiam Σιναμφορέειν. H.

Σωνοίῃ ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione verſaretur.* H.

Συρμαίζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ· quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii ſuccum quempiam fuiſſe putaverunt. C.

Συναδύδω τινὶ, ſequente infinitivo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adjuvo ad aliquid efficiendum,* vel *Studium meum alicui ad aliquid præbeo.* At verò Ἐπαδύδω & Ἀπαδύδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T.

Τάρσους καλάμων, Clione, c. 179. interpretantur *Areolas arundineas, ſuper quibus lateres areſcerent.* Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et

remi-

remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum*, *Confirmatum*, *Evidens*. δι' ὄψιν ὀνείρου ἐτελείου. I, 121. Et, τὰ τέλεα τῶν προβάτων, I, 183. *grandes oves*. C.

Τέλη, *Impenſæ*, *& Ordines*. C.

Τέῳ interrog. ut I, 117. τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τεοῖσι ὄμμασι, I, 37. H.

Τετρύζῃ, *Afflictum eſſe*. C.

Τό, paſſim pro ὅ, id eſt *quod* relativum. Sic I, 51. εἰδαλον τὸ λέγουσι εἶη. Et paulo ante, τῷ ἐπισάμενος τὸ ὄνομα. pro ᾧ, *cujus nomen quamvis ſciam*. Sic alibi ὀν τῷ pro ὀν ᾧ, *in quo*. Pluralis autem genitivus τῶν, quum eſt articulus præpoſitivus, interdum vocalem τὶς interjectam habet inter nomen cum quo junctus eſt. ut I, 51. τῶν τὶς Δελφῶν, pro τὶς τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν τις.

Τριφάσιον, *Triplex*: ut διφάσιον, *Duplex*. C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate uſus*, *Eo quod res erat*. Et τῷ ὄντι γε, *Revera*. Et κατὰ τὸ ἐὸν *Secundum veritatem*. C.

Τῶν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita ſunt*. uſitata parentheſis Herodoto. C.

Τωὐτό, id eſt, τὸ αὐτό, ſimilitudinem & æqualitatem & conjunctionem ſignificat. κατὰ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipſum quod Græci memorant*. Χῖοι μέν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ λέγονται I, 142. *eadem lingua utuntur*. Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de conſenſione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τωὐτό, *quum convenisſent*. C.

Υ.

Ὕβρις, *Petulantia* & *laſcivia*: ut de equis, Clione c. 189. de mulis, Melpom. C.

Ὑγιηρός, id eſt. ὑγιεινός, *Sanus*. C.

Ὑπερθρώσκειν, *Superſilire*, ut II, 66. ὑπερθρώσκοντες τὰς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι uſum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in ſignific. qua dicimur conſilium noſtrum alicui vel cum aliquo communicare (utriuſque enim exempla inveniuntur) & qua Cicero dicit, *De ſocietate multa inter ſe communicarent*. lib. V, c. 24. circa finem, νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα καταρξάμενος, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑποθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeam, fac omnino ad me accedas, ut tecum de iis communicem*. ſed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam*. Sic VII, 8: 1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑποθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ γε τὰ πρωτεῖα τῶν πρηγμάτων ὑπεθέτο. Utitur vero & activa voce ὑποτίθημι eadem in ſignific. ut videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores*. Clione, c. 98. προμαχεῶνες ἰωδησμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus*. Et φαρμακύειν, *Tingere*. C.

Φάρσος, *Portio*. C.

Φερέγγυος, δυνάμενος, *Sufficiens*. C.

Φρενήρης, *Mentis compos*. C.

Φώρ, *Fur*. C.

Χ.

Χεὶ χρῆσθαι, ſeu τῇ χειρὶ, vide in Ἀλκή.

Χρᾶν. *Reſpondere*, id eſt, Oraculum reddere. ἡ δ' Πυθὶη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *reſponſum Pythia hoc reddidit*. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi ſit*. Inde & Χρηστήριον ſed hoc communius. C.

Χρῆμα. ut, συὸς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὦρεω ἔχειν, I, 3, *Reſpectum habere*, aut *curam*. Et, ὀδεμίη ὥρη ἔσται, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

ALIA DE *HERODOTI* VOCIBUS,

ET VARIA IN QUIBUSDAM MS. SCRIPTURA, &c.

Ex ejuſdem prolegomenis in eadem ſecunda editione.

RATIONI autem conſentaneum mihi videtur ut à quibuſdam illius recenſionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneam. Primus erit ubi vocabulum ἀτίοντες (VII, 223. in fine) Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe uſum. Nam ἀτιοῦλα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſive τὸν φρένα· unde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτιοῦλα, ego vel ἀτιοῦλα (fuit autem facilis lapſus ex ἀτιοῦλα in ἀτιοῦλα) vel ἀτίζοῦλα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditavit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις πλέσιον ἀνδρὸς ἀτίει, ἀτίει δ' ἑτεροχρόν.

At verò ἀτίζων, pro κεκλαφεννῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camerarius in aliquem Herodoti locum ubi vox ἀτίοντες uſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitavi, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare judicio neceſſe habeas, hæc ſunt, ἀγινέειν, mutatum in ἀγινέειν· & εὐμαρίη, in εὐμαρείη· necnon δορὶ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in δορός. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σαγάρεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum injicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt εὐμαρείη, quod ille interpretatus eſt *ſtercus*: quum potius *ventris exoneratio* ſignificetur: ſicut & ἀποπάλω (quod illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐπικρεφίως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina *Obliquè*, poſita inter haſce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, *Obnixè* eum ſcripſiſſe: ſed quum poſtea cogitavi, Suidam teſtari, Herodotum eſſe uſum pro ἀπατητικῶς, id eſt, *Fallaciter*, *Deceptoriè* (ſi & hac uti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantum ſedem ei ſuam mutandam cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam ejuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis uſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei eſt hic locus, συὸς μέγα χρῆμα· ſecundum, iſte, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco ubi dicitur, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt uſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo ut hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυραννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at at in cæteris illis locis ubi genitivus jungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem hujus loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideoque lector eam ſe à me expectare non immerito dicturus eſt, oro ut meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit.

Simul autem inde diſces, non minus Atticis quam Ionibus uſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quum & Ariſtophanes eo utatur. Ac ſunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ parvo intervallo ſequuntur (pauca enim tantùm verba interjecta ſunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam ſcriptum eſſe χλῶες in editione Baſilienſi, paulo ante dixi) poſtquam ὥρλω ἔχειν, interpretatus eſt *Reſpectum habere aut curam*: ſubjungit, Ἐπ, ἰδεμίη ὥρη ἔσαι, *Nihil momenti attulerit.* Quæ tamen interpretatio convenire loco non poteſt. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, ἡ σεωυτῆ ζητῆς τὴν ἐδεμίη ὥρη ἔσαι ἀπολωμένης. Sonant autem hæc, *Cujus amiſſionem nemo curabit*, vel, *De cujus amiſſione nihil penſi cuiquam erit.*

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non ſatis attentionis attuliſſe videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Theſauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cujus mentionem obiter tantùm feci in illa ipſa recenſione, ne, ſi forte diutius differam, obliviſcar. Id autem eſt de vocabulo Ἔγκοτος. Dixi enim me vix perſuadere mihi poſſe, ἔγκοτον in duobus quos legiſſem Herodoti locis, pro κότον poſitum eſſe. Ideo autem à me dictum hoc eſt, quòd vocem hanc pro adjectivo tantum nomine habeam, & nihilomagis ſubſtantivum eſſe nomen poſſe exiſtimem quàm ἔγκλειον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem mihi hanc opinionem quatuor noſtri ſcriptoris loci: quorum primus ſit hic, VI, 73. δεινόν τινά σφι ἔγκοτον ἀεὶ τὸ προπλακίσιον ἔχων. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ τινὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius ſit iſte, VIII, 29. ἔγκοτόν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, conſiderare te jubebo in duobus locis ſequi participium ἔχων, in uno ipſum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico ſcriptam ab Herodoto fuiſſe præpoſitionem ἐν ſeorſum ab illis duabus ſyllabis quæ ſunt ſecunda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpoſitionem per tmeſin à participio & alibi à verbo ſeparaſſe, remanente in medio voce κότον. ut perinde ſit acſi ſcriptum eſſet, δεινόν τινά σφι ἐν κότῳ ἔχων, pro δεινόν τινά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ τινὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc ſuſpicionem, vel potius ſententiam (omnino enim illud mihi perſuadeo) adducit? Locus ille qui ſupereſt ex iis quos me allaturum promiſeram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀναίνης ὁ κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Eſſe enim ſcribendum ἐνεῖχε, ut habet poſterior hæc editio, non ἐνείχεε, ut in priore legebatur, (Aldinam & Baſilienſem perperam ſequente) luce clarius eſt. Quomodo enim ab ἐνέχω eſſe ἐνείχεε poſſit? Jam vero & abſque adjectione dici ἐνέχειν τινί, Theſaurus meus docebit. Ac meminit certè hujus uſus verbi ἐνέχειν Euſtathius quoque: ſcribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyſſea eſſe κατέχειν τινός ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odyſſeæ locus eſt hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεκοτηότι θυμῷ;

Ubi poſtquam dixit idem ſcholiaſtes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem eſſe quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpoſitione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibuſdam docuit, tandem ſubjungit, ſimile verbo ἐνέχειν eſſe hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm ſupereſt nunc ut videamus an Herodotus libenter tali tmeſi utatur ſeu dialyſi ſeu diæreſi qualem haberet illa quam apud eum repono ſcriptura. Sed præter unum quod habemus in eodem ſcholiaſtæ loco hujus figuræ exemplum ex hiſtorico, VI, 49. ἐπὶ σφίσιν ἔχοντας τὰς Ἀθήνας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc eſſe dictum ἀμφελυμένως ſcribit: & alicubi διημμένως eadem de re dicit) alia paſſim apud eum occurrunt: ut ἄνα τ' ἔδεαμεν, pro ἀνέδεαμεν· & ἀπὸ μὲν ἔδωκε, pro ἀπέδωκε· & κατὰ μὲν ἔκοψεν, pro κατέκοψεν. Ac (ut de alia dialyſi loquar quæ illi vel potius dialecto illius eſt peculiaris) interjicitur & vocula ὦν. ut ἀπ' ὧν ἔδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita ſint, non immeritò (ut opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem ſubſtantivi, non adjectivi tantum, ſedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur.

Nec

Nec mirum eſt tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctiſſimo & hujus linguæ peritiſſimo, (ſcribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκλος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum feciſſe, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potiſſimùm Suidæ: qui eo etiam magis eſt reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ——τὶς φθόνος αἰὲν Θησείδαις ἀγαθῶν ἔγκλος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκλος οὐ ἡ ἔπιμονος ὀργή; & non animadvertat, ἔγκλος ut adjectivum, jungi cum ſubſtantivo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibuſdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, ut ſcripta ſunt in typographicis editionibus, ſuſpicione tamen haud carent, præſertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his eſt verbum ἁλαφθορέει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πόλιν τε τὴν σὴν ἁλαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἁλαφθορέει. Quamvis enim primo aſpectu videri poſſit verbum iſtud ἁλαφθορέει admitti poſſe (ut ex nomine ἁλαφθορεὺς factum) tamen Herodoti ſæculo in uſu fuiſſe, vix credibile eſt: Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἁλαφθορέει ſed διαφορέει legitur. Quòd ſiquis aliud exemplum afferat eodem è ſcriptore, videlicet VII, 10. extremo, ἁλαφθορούμενος ὑπὸ κυνῶν· is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἁλαφθορούμενος, ſed διαφορούμενος legi. Hunc autem verbi iſtius uſum exprimere videtur voluiſſe Horatius Latino illi omnino reſpondente, quum dixit, *Pòſt inſepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑποθέμενος apud hunc ſcriptorem habeamus I, 107. ubi ſcriptum eſt, ὑποθέμενος ὃ πρὸς μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. ſequi oporteat, ex quibus annotatum eſt ὑπερθέμενος pro ὑποθέμενος, in eo qui hunc non magno intervallo c. 108. ſequitur, ἰδὼν ὃ τοῦτο καὶ ὑποθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑποθέμενος ſcriptum erat: ſed quum hic ex vet. exempl. adſcriptum margini invenirem ὑφθέμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, ſcribendo, ὑφθέμενος ὃ πρὸς μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit ut illi etiam præcedenti loco appoſita ex iiſdem veteribus libris illa lectionis diverſitas non eſſet, eo in libro (ſcriptus autem & ipſe erat, ſed minus vetuſtatem præ ſe ferens) quem poſterior in margine ſibi appoſitum habebat. At editio Aldina priore quidem loco ὑποθέμενος, at in poſteriore ὑφθέμενος nobis exhibet. Eſtque & hoc ſciendum, fuiſſe repertum exemplar, quod viciſſim pro illo ὑφθέμενος haberet idem illud ὑποθέμενος, quod non longo intervallo præceſſerat. Quorſum tam multa? ut oſtendam, quàm veriſimile ſit quædam vocabula, præſertimq; verba, ob ſignificationem quæ pleriſque lectoribus inſolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuiſſe, hunc etiam apud ſcriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑφτίθεσθαι ita unquam uſus eſt? nimirum ſignificare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus ut ſimul ejus ſuper eo conſilium audire cupiamus. Ipſemet Herodotus (inquam) ita eſt alibi uſus, non uno in loco. E duobus ſaltem unus quidem exſtat, ἐπεί τι ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερθέσθαι, ἢ ποιέωμαι σημέρον, &c. Ubi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicens autem, non omnino male hunc locum ab eo eſſe redditum, hoc addo, dummodo verba iſta quibus utitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium eſt quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus eſt hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μοί τοι ὑπερετίθεσο τὸ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μὲ ἔφευγες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτῷ βαλλόμενος, ἔπρηξα. Ubi interpres tandem animadvertit quod alibi animadvertere non potuerat: videlicet ὑφτίθεσθαι (nam hic voce activa utitur, quum potius paſſivæ uſum hunc dare ſoleat) eſſe quod Latini *communicare* dicunt. Ut autem minus mirer iſtum verbi ὑπερτίθεσθαι uſum non tantum novum & mirum

visum fuisse, sed etiam mendi suspectam scripturam habuisse, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίδημαι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπαπίδησι hunc vulgo usum habet. Jam verò & quum apud Appianum ἀναθέσις τὸ κεκελδυσμένον, sonaret *revocare*, seu *retractare*, interpres *differre* reddidit, ut in Annotationibus admonui. Verùm, ut ad mentionem diversitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ὑπαπίδημον scriptum in quibusdam fuisse dixi ὑποθέμενον, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex uno manuscripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπεξαίρεσθε· quam si loco huic accommodare lector velit, valde suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è lib. V, cap. 92. 5. ἐς Ἀμπελόεσσαν τὸν βίον εὖ. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam Ἀμπελόεσσαν in hanc quam margini adscriptam vides, Ἀμπλέξαν, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla ejusmodi, & quæ quum in aliis tantùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certe Ἀμπελόεσσαν quod attinet, talem ejus usum apud hunc ipsum animadvertisse mihi videor: quòd si tamen nullum aliud apud eum exstaret hujus phrasis exemplum, saltem non minus admitti posse quivis concesserit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς ἐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν, σεωυτὸν Ἀμαθείης; Nam (ut dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν est *De statu mentis dejectum esse*: siquidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat *De statu mentis dejici*. vel brevius, *De mente exire*. vel, *è mente*. Aut elegantius, *E potestate mentis exire*. Quòd si verbum verbo reddatur, *E mente enavigare*. nam ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπλῶσαι pro ἐκπλεῦσαι. nec dubito quin pro illo Ἀμπελόεσσαν Herodotus διαπλώσασαν itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem ut modò hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum unum est ἀεικὴς ἄξιος εἶν cum accusativo personæ, & interdum τριηκόντῳ ἄξιος εἶν. Nam & ἄξιος ἔπειν huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, ἢ τῶνδε παῖδα ἀεικὴ τοῖσδε ἄξιαν εἶν, in Aldina etiam editione: sed paulò ante, c. præced. ubi habes itidem τριηκόντῳ καρβάτῃ ἄξιαν, in Aldina legitur ἄξιον. at περίσσα è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, πεμφθέντας πρότερον ἐς τὸν Παίονων τριηκόντῳ. quod est à περίσσομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἄπο πολεμίων περισσάς.

Ac sunt è diversis lectionibus nonnullæ quæ haud uno in loco annotantur. ut νομαίοισι pro νόμοισι. nam ut in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λόγοισι χρᾶσθε, habes ex vet. cod. νομαίοισι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diversa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. ubi pro εὐθυμίῃ margini adscriptum est εὐεστοῖ nam illud εὐθυμίῃ fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud εὐεστοῖ, & ex margine (ut fit) in contextum irrepsisse, verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamvis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non uno in loco leguntur. Ex his est verbum περσῆναι pro ἄξαι εἶναι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adjuventur (hoc autem fit aliquid in illis emendando)

dando) dignæ ſunt quæ magis aut ſaltem non minus quàm quæ in textu ſunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo favente) exemplis planum faciam.

Ut autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum majoris hujus accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen inſigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi ſi Vallæ interpretationem ſequeris, & totum locum attentè conſiderabis, Herodotum ſibi non conſtare, ſed aperte ſibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri hiſtoria de Candaule malè merito de uxoris ſuæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ πυνθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ὅπῃ ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα· ὅπῃ ἔδοξε μαθέειν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc ut didicit à viro quid actum eſſet, neque præ pudore exclamavit, neque viſa eſt percepiſſe.* Quid (reſpondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici poteſt? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ſignificat id quod apud eum legitur? *ut didicit à viro.* ſive, *ut didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud ſignificare poteſt: ſed dico repugnare hoc prorſus illi tam bellæ diſſimulationi ipſius, quæ his etiam verbis deſcribitur, ὅπῃ ἔδοξε μαθέειν, & quam quum in ea permanſiſſet, ſequutus eſt is quem ex ea ſperabat exitus. Sed quæ tamen alii loci illius excogitari interpretatio poteſt? Aliam nihilominus excogitandam eſſe aio: nec tamen aliam (meo quidem judicio) excogitari poſſe quàm hanc quæ à me margini eſt adſcripta, *Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortaſſe) ita interpretando, præpoſitionem ἐκ cum πυνθὲν jungis, perinde ac ſi dictum eſſet πυνθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atq; plane novum in Græca lingua hoc eſſe arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortaſſe aliis in ea novum eſt, mihi novum eſſe nego: atque adeo talis uſus præpoſitionis hujus exempla tibi jam nunc duo, duobus è locis, cedo. Unus eſt, ex eod. lib. I, c. 87. εἴ τι οἱ κατὰ εἰσμὸν ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ Κύρου. Animadverti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpoſitione ita eſſe uſum. Jam conſidera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam parvæ particulæ extraordinarius (ut ita dicam) uſus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10) ſequuntur loco addere. Quum igitur hæc ſubjungantur, ὅπῃ ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla; *neque præ pudore exclamavit*, quaſi pudor efficere debuerit ut exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, eſſe video mentem Herodoti, ita eam expreſſi *neque exclamavit, utpote pudore retenta.* Quinetiam, ut lectori hanc eſſe mentem Herodoti ſubindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem poſui. Illa autem verba, ὅπῃ ἔδοξε μαθέειν, quæ vertit, *neque viſa eſt percepiſſe*, maluiſſem ut vertiſſet, *neque viſa eſt animadvertiſſe:* aut *neque præ ſe tulit animadvertiſſe:* ut habes margini à me cum præcedentibus adſcriptum.

Alia exempla majoris in hac poſteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortaſſe inſignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipſemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, invenies: atque in iiſdem plurimarum ejus emendationum, margini adſcriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi movere poſſent, reddetur. Simul verò & de quibuſdam quæ in ipſa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata ſunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor ſive iis quas jam prior editio exhibuit, ſive iis quas iſta nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò abſque duorum ſaltem conſenſu id facere ſum auſus) verùm & unus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῆσι repoſitum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortaſſe) emendationes conjecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ nova etiam vocabula Herodoto dabunt: (nova voco quæ antea apud illum non comparebant

in

in illis quæ uſquam comparebant exemplaribus) ex quibus ſunt ἀλλογνώσας & δεσπασσυνόμην. ſed de illo quidem ἀλλογνώσας vix ulla dubitatio relinquitur: at de hoc δεσπασσυνόμην relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc δεσπασσυνόμην pro δεσπασαμήν, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adjunctum participio καπνόμην interpoſito particulæ καὶ vinculo. Jam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos hujus ſcriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero eſt Euſtathius ſuis tum in Homerum tum in Dionyſii de ſitu orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipſo interprete Valla nonnullæ emendationes ſumentur: quarum tales ſunt nonnullæ ut quod in noſtra lectione affirmatur, id lectio ejus neget, aut vice verſa.

QUOD verò ad eam ſcripturæ inconſtantiam attinet, de qua me verba facturum promiſi, (unde nimirum fit ut eadem vocabula non ubique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poſcit aut poſcere videtur) eam inconſtantiam non Herodoto ſed librariis, dialecti qua ille utitur, ſæpe obliviſcentibus, imputandam eſſe aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè ſcriptæ erant ſcripturam à lingua communi receptam margini appoſuiſſent. Ut enim à mentione verbi ἐκπλῶσαι (quod ſermonis hujus occaſionem mihi præbuit) initium ſumam, quis credat Herodotum ita inconſtantem fuiſſe ut modò πλῶσαι, aut ἐκπλῶσαι, aut ἀποπλῶσαι, modo πλεῦσαι, vel ἐκπλεῦσαι, vel ἀποπλεῦσαι diceret? Atq; ut de hac ipſa litera ω loqui pergam, in ejuſdem formæ vocabulis, aut etiam iiſdem, modò literam illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωνται tantùm, ſed χρέονται etiam legitur: itidemque ὀρέωντες & ὀρέοντες. illud III, 157, hoc, IV, 125. Ac ſcimus tamen à Corintho ſcribi, Iones ὀρέω pro ὁράω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc litera α, modò η, in uno eodemq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamvis διήσασθαι & διήσεσθαι pro διάσασθαι & διάσεσθαι ſcriptum ſit, cùm alibi cùm I, 8. itidemq; διησάμην, non διασάμην, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον· quumque in his non alia ſit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐδηῆτο, non ἐδητῆτο, alicubi noſtris ſe oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, ut in mentione mutationis literæ α in aliam maneam, quamvis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγεθος locis aliquot ſcriptum eſt: ût I, 60. Sic etiam πάμνω dicit, pro πέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: ſed ne hæc quidem mutatio ubique fit.

A vocali α ut veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum ſit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud ſcriptorem ſæpe occurrit. Sic non ſolùm ὥρων pro ἑώρων, ſed etiam hoc ipſum ἑώρων apud eum legimus. Ac ne ὁρτὴ quidem pro ἑορτὴ conſtanter ſcriptum eſt. Utque loquar de iis quoque locis ubi contrà inſeritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, ſciendum eſt, non μηχανεώμην tantùm ſed μηχανώμην etiam, itidemq; μηχανῶνται, legi.

Ab ε ad η tranſiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: ſed ne hîc quidem conſtantiam ſervari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto aſſignata ſit, non minus tamen νεὸς, vel νέα ſeu νέας· quàm νῆα, ſeu νῆας apud eum eſſe ſcriptum videmus. Ac pro ἤσσων & ἡσσωθῆναι legimus ἔσσων & ἐσσωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum uno ita eſt allucinatus Valla interpres, ut VII, 18, ex genitivo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ *Heſſones* diceretur) ſed non tamen in omnibus. Quumque pro οἰκεῖος ſcribi debeat οἰκήιος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μανθεῖον pro μαντήιον· nec ſolum ἀτρεκηίη, ſed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαληίης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipſa lex Ionicæ dialecti ſervatur. Nam haud tantùm εἰμὶ ſed ἐσμὶ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpſichores περκλήσι, pro περκλήσι, ut alibi καλασάσι. Ac, quum ι ſæpe ab Ionibus inſeratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen ejuſmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque viciſſim in multis detrahatur ι, veluti in ἐπιτήδεος (item in ἴων, in ἰώθεις, atque aliis) tamen & ἐπιτήδειος legitur. Et alicubi

ἀνίη,

ἀνίει, alicubi ἀνίεε legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, ſed illam (tanta eſt ſcripturæ inconſtantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, ejus locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participii ποιεόμενος locum ſæpe à ποιεύμενος occupari, idemque in aliis hujuſmodi participiis, quinetiam in ipſis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipſa quod queratur. Quum enim quodam ſuo jure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coaleſcere, in pleriſque vocabulis, è quorum numero eſt ἔνομα pro ὄνομα, (quod idem juris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non ἐνομάζων, I, 44.

Nec melior eſt vocalis ω, quàm aliarum conditio: quùm eam ex verbo πλώω, ſuperveniens ε ſæpe expellat, ut dictum eſt: nec ζωὴ ſemper, ſed plerunque ζόη, ſcribatur.

In ultima vocali ultimus ſit meus hoc de genere ineonſtantiæ, qua leges Ioniſmi violantur, ſermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura ſupereſſe dicenda video) donec non ſolùm has lectiones διφασίας (ut Herodoti vocabulo utar) proferre, ſed de iis judicium ferre vacet.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS *aliis ibidem, de opera à ſe præſtita in ſecunda editione, quam in noſtra ſequuti ſumus.*

AC primùm quidem, ad eos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγὸν cujuſdam, non requirunt, (quamvis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diverſas ſcripturas (ut Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoravi: non tamen ita ut amandarem, ſed tantùm ut loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (ut hodie moris eſt vocare) in marginem tranſtuli. Sed quaſdam viciſſim majore dignas honore judicavi, ideoque eas hinc illuc tranſtuli. Jam verò & pleroſque locos emendavi, qui tibi faceſſere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπλώ περιπεύσονται τῆσι, ἢ ἐπλώ καλὸν ξωὴν, δύνοι πλὼ βῶν. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, unde tamen tantum confidentiæ (dices) ut eas voculas τῇ Ισι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mavis) Herodotum eſſe ſui ipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in Muſa, paucarum paginarum intervallo, cap. 61. ἐν ᾗ Βυσίρις πόλις ὡς ἀναγυσι τῇ Ισι πλὼ ὁρτλὼ, εἴρηται πρόσθεν μοί. πύλονται γὰρ δὴ μιν τὴν δυσίλυν πάντες ἢ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens futurum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλογνώσιας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (ut opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſſim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quum eodem & ipſe vocabulo utatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuiſſet, dans ei uſum. Ut taceam, non abſimile verò eſſe, utrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei uſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero uſitatum

requirere

requirere videtur: ut in meis annotationibus (deo favente) declarabo. Immo quid obstat quominus jam nunc illam saltem libri illius portiunculam (aut siquid portiuncula minus dici potest) repræsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν, ὑπ' ἀδυνείης βίου σιτίνας πλάσσοντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, δύουσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basiliensi editione habeamus, ὑπ' ἀδυνείης, βιὸς πινὰς πλάσσοντες ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιὸς scribendum βαλὼς suspicetur? Saltem è scriptura qua nihil significari potest, aliam quæ non incommodum sensum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id est minimam sive leviſſimam, quum sufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioso superstitioſus esse nolui. Atque hinc factum est ut in hac posteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπειπῶσι scribere ἀπιπῶσι non dubitaverim, lib. II, cap. 94 quum manifestum sit ἀπιπτῶ esse quod Dioscorides ἐξιπτῶ dicit. Adscripta autem margini lectio ἀπειτῶσι, quæ nihil potest significare, fieri potest ut ex alia manarit, aliis literis scripta, sed eandem tamen pronunciationem (ut jampridem literis diversis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπιθῶσι (quod esse poterat expositio illius ἀπιπῶσι) non illo modo scripserit, sed hoc, ἀπειτῶσι.

Jam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodasse, & labore illos levasse, ex ipsa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, ut quam interpunctionem in annotatione margini adscripta sequutus essem, eam in ipsis Herodoti verbis (nisi fortè à me dissentirent) sequerentur. Ac hujus etiam rei exemplum suggeret illa ipsa quæ modò proposita fuit pagina. In eadem enim, lib. II. c. 95. legitur, τὸν δὲ νύκτα ἀνὰ χεῖται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὡσὲι ταύτῳ ἴσῃσι τὸ ἀμφίβληστρον· sed tamen sequendo ea quæ margini adscripsi, post χρᾶται ponenda est πλεία στιγμὴ, at post κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμή. Fateor interim me simul etiam mutaturum libenter ἀνὰ in ἄνω.

Paulo post.

Ad eos autem ut veniam, quibus contrà sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione est negatum, eos qui sine Theseo è multis illorum locis emergere non possunt, eos qui duce filo, ut in aliquo labyrintho, sua ponere vestigia necesse habent: multo plus & ipsi huic editioni, quàm priori, se debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendasse, in quibusdam in meipsum etiam, ad emendationem quod attinet, inquisiviſſe animadvertent. Hoc enim de quibusdam locis posse mihi videor dicere, ubi quæ me non satis tum temporis oculatum subterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehensa fuerunt. De locis tamen iis non jam loquor, ubi tales erant commissi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum sunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς sive μεταμορφωτικὰς appellare soleo, quòd metamorphoses, & miras quidem eas, in quibusdam scriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero unus est ubi nomen ἥσσονες, quod sonat *inferiores*, seu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomen populi omnib. geographis, omnib. historicis incogniti: quum is ab illo vocetur *Hessones*. Locus ille est in Polymnia, c. 18. ἰδὼν τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων. ubi vide quæ margini adscripta sunt. Ac eodem modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relativum οἵτινες, quod respondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum; ita enim ille, *quos prius appellatos fuisse Hætines, dictum est:* quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc sint, ἕτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id est, quo nomine) *prius vocarentur, dictum est.* Sic lib. I, c. 176. vides, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσιῶν, ab ἰσίη, (cujus nominativus singularis est ἰσὶν, quo significatur *familia*) quendam populum seu quandam gentem ab interprete

prete nobis fieri, cui nomen sit *Istiæi*. Atque his adjiciendus est mons *Hirus*, per eandem metamorphosin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dyndimenæ lapsus*. ubi admonitiunculam margini adscriptam vide. Quòd si ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum sit, illi non cedens, quin potius id superans, de nullo potius hoc dici posse existimo quàm de eo ubi contrarium omnino sensum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, est in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet ista Herodoti verba, ἦκιστα ὦ Κορίνθιοι ὀνοίας τὰς χειροτέχνας, à Valla sic interpretata, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices:* quum Herodotus contrarium de Corinthiis testetur, eos nequaquam minime facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι usu: sicut nec compositum ex hoc factum καταυοθῆς intellexit Euterp. cap. 136. ubi exstat inscriptio, cujus principium hoc est, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS COMPARES. Ubi illum videri aliud verbum quàm καταυοθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt: sed quum ne illius quidem verbi ὀνοίας significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est usuvenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBUS. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd ulla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀττικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex ullo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum Apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex uno artificio procudendi templa Dianæ argentea (sive thecas templi effigie, aut scriniola, sive nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias ejus imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc evolvere libeat, alios plerosque locos invenies ubi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis ubi Latina ejus verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita ut id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, utri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, ut opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. ubi de Arione legimus, ἦν Ἀρίονος ὄρθι ἀνάθημα χάλκεον, ἐὸν μέγα, ὄπι Ταινάρου. contrà enim. χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet ubi nullam habemus. nam pro ἀπεχρεωμένων lectum ab illo fuit ὐκ ἀπεχρεωμένων.

Verùm, ut de locis in quorum interpretatione peccavit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt ubi hoc inde contigit, quod non animadverteret verbum quodpiam usum quendam Herodoto, aut certè ejus dialecto, peculiarem habere, ut I, 45, συγγινωσκόμενος. Nam & activam vocem συγγινώσκειν longè aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam ejus vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum δεσπολῶ reddidisse *epistolam*, lib. VI. c. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem δεσπολῶ, quæ apud Æschylum id sonat, pro δεσποτῶ positam esse, adjectione literæ σ. quasi verò à verbo δεσπόζομαι, quod Homero usitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non δεσπόζειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum usum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat, omnem utrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

EX H. STEPHANI PROLEGOM.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam usus præpositionis ἐκ, qui non animadversus fecit ut in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, ubi dicitur, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, sed τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός: ut ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum hujus scriptoris subjunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133: μεθυσκόμενοι δὲ ἐνθεῦτεν βουλεύεσθαι τὰ συμφορώτατα περὶ πρηγμάτων. Nec enim eos tantùm facere injuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subjungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii*: ut intelligamus, Persas, quum jam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυόντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumq; qui jam iter illud confecit, atque ad eam pervenit, cuilibet judicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui urbem quampiam oppugnat, & eum qui jam expugnavit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, jam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamvis Livius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *usus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum utebantur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideoque illorum quæ à se statuta fuerint, recordari haud queant. At nihil obstat interim (meo quidem judicio) quin intelligamus inter larga pocula, & tamen antequam essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam supervenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subjungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπερφρονήσουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo favente, & quorundam locorum emendationes, ex conjectura: quandoquidem vetere exemplari (cujus etiam exspectatio fecit ut editionem hujus scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potiri haud posse. Atque ut hujus quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quoddam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκποτύπωσα scribo ἐκπυκώπωσα, levi cum mutatione, sed ejusmodi tamen, ut quum ex illo ἐκποτύπωσα nihil nisi ineptum elici possit, (præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκπυκώπωσα non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diversitate agam, qua fit ut ejusdem vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem servare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribusve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, ut in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamvis sit Ἁλικαρνησσεύς II, 4. & Ἁλικαρνησσοῦ VIII, 104. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitivo Ionico, id est, in οιο desinente, utatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, non Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorum nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, πολεμοῦ itidem, non πολεμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamvis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Jam

H. STEPHANI PROLEGOM.

Jam verò, quoniam, si εἰδὸτι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adjuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Joachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quæ mea est: at quæ subjuncta, DE LEGIBUS ET INSTITUTIS TAM PERSICIS QUAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adjecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodoteæ autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed Joachimi Camerarii, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (ut vicissim ab eo plurimum me diligi animadverti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognovi, illa certè amoris in Herodotum nostrum societas, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis Camerarii de Herodoto scriptis aliquid tibi ocii superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me ejusdem argumenti invenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo ut præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam & quæ præ cæteris omnibus judicari fabulosa posset, de Scythis servis qui dominis absentibus in uxorum illorum possessionem involarant, tandemq; quum justo prœlio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posterorum (in his enim & Moschovitæ numerantur) testatam ad hunc usque diem extare leges: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circunstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, simili Judicarum mulierum facto (cujus testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Jeremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus levioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides ejus suspecta est) eas ab aliis quoq; scriptoribus, addito non ejus sed aliorum testimonio, referri scimus. Cujusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus: ab illo enim proditum est, unamquanq; ejus ἀρτεδόνιον, quanvis alioqui ἔσσαν λεπτὴν, habuisse in se ἀρτεδόνας τετρηχοίας καὶ ἐξηκοντὰς πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Ægyptii quondam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Minervæ* CCCLXV *filis singula fila constare. Quod se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul: parvasq; jam reliquias ejus supereſſe, hac experientium injuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρτεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaque hujusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἄφρων ὃς ψεύστην σε καλεῖ, ὅτι πολλὰ λέλυθας ἄλλα.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύστην ψεύδεα πολλὰ ὅς σε καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγεις δεδαημένα πᾶσιν ἀμείνων,
Ἄφρων καὶ φθίσης εὐθὺς ἄλωκεν ἐών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quovis alio metuisse videmus, nimirum ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia

 videntur

videntur (dum ea experientia noſtra vel ſenſu. noſtro ſive ingenii captu metimur) mendacii inſimulanda eſſent, quàm multa in ſacris hiſtoriis, quæ tam certæ ſunt fidei, mendacii inſimularentur? Quem autem librum poſt ſacroſanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo providentiæ potentiæq; divinæ, quæ ſuperbos deprimit, tot tamq; luculenta exempla conſpiciantur? ubi regum, potentiſſimorum alioqui (quorum & ipſe ſuperbiam ac veſaniam nobis ante oculos ſæpe ponit) regnorúmq; adeo horrendæ everſiones narrentur? Quis eſt ex quo certius ſacra chronologia cum profanis hiſtoriis conciliari poſſit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc ſcriptorem debet) qui religioſius de divina providentia & quidem valde ſimilibus verbis, interdum etiam iiſdem, loquatur? Omitto, priſci illius ſæculi ſimplicitatem, & humile (in quibuſdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo utrobiq; deſcribi. Omitto & hoc, nullum uſquam extare apud Græcos autores ſcribendi genus, quod (ut in omnino diverſa lingua) ad Hebraici brevitatem ſimplicitatémq; magis accedat. Nemo certè eſt qui quum legit apud Herodotum hanc inſcriptionem, *Amaſis Polycrati ita dicit:* item, *Mardonius hæc dicit:* non poſſit uſitatum prophetis præſertim ſtylum agnoſcere, *Hæc dicit Dominus Deus.* Nemo eſt item qui quum Herodotum ita ordientem ſuam hiſtoriam audit, *Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriæ editio hæc:* (de qua interpretatione alibi dicendum erit) ſimile eſſe hoc Eſaïæ exordium faſſurus non ſit, *Viſio Eſaiæ filii Amos.* Nec non iſtud Jeremiæ, *Verba Jeremiæ filii Helciæ.* Cui ſimile eſt omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos.*

Jam verò quod ad Homerum attinet (ut à ſacris ad profana veniamus) quiſquis lectionis illius ſtudioſus eſt, ad eam profectò neq; magis compendiariam neq; magis expeditam viam, quam hunc autorem pervolutando, ſternere ſibi poteſt: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica ſint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoſcere: adeo ut qui ſit φιλόμηρος, eum eſſe etiam φιληρόδοτον, rationi conſentaneum ſit.

VETERUM

VETERUM ALIQUOT TESTIMONIA ET ELOGIA De HERODOTI VITA, SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QUIBUS AUCTORIS LAUDES, ET ejus historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VITA, ex Suida.

ex H.St.

HERODOTUS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reversus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à civibus invideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, ultro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri ejus Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Julianus apostata, *Quis ignorat Æthiopum sermonem de vibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viveremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ii qui orbem terrarum describunt. Quorum victum siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut aconitum aut elleborum bibissent, ageretur.*

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΥ βίος, ἐκ τῆς Σουίδα.

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΣ, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τῶν ἐπιφανῶν· καὶ ἀδελφὸν ἔσχηκώς, Θεόδωρον. μετῆκε δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τέταρτον τύραννον ἡμόμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας τῆς ὁ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'· ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐτελεύτησε ἥλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ἐνταῦθα καὶ τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγέγραπται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. ὅτι Ἡρόδοτος λέγει ὁ φιλόβαρβος ἐν ἱστορίᾳ, Τίς οὖν ἀγνοεῖ τὸ Αἰθιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν τεφρωμένου σιτίου λόγον; ἀφάμενοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἰ τῷ πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογοποιὸς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γῆν, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὸν παρ' ἡμῖν δίαιταν, οἱ τὸν οἰκουμένην περιηγούμενοι γοῦν ἱστοροῦσιν. ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσαι τὸν διαίταν ὁπόσα ἐπιχειρήσει, ἐδὲν ἄμεινον ἕξει τοῦ τὸ κώνειον προσενεγκαμένου, ἢ τὸ ἀκόνιτον, ἢ τὸ ἑλλέβορον.

Ἐπ

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῆς Στράβωνος γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'

Ἄνδρες ὧν ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσεῖς] Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσε, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· καὶ Ἡρακλείτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTUS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset. tum Heraclitus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor. Int. G. Xyl.

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότου, ἢ Αἰτίωνι.

Ἡροδότου εἴθε μοι καὶ τἆλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν, οὐ πάντα φημὶ, ὅσα πρωτὸν αὐτῷ, μεῖζον γὰρ εὐχῆς τοῦτό γε, ἀλλὰ κἂν ἓν ἐκ τῶν ἁπάντων, οἷον, ἢ κάλλος τῶν λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον τῇ Ἰωνίᾳ καὶ πεσφυὲς, ἢ τὸ γνώμης τὸ πρέπον, ἢ ὅσα μειράκια καλὰ ἐκεῖνος ἅμα συλλαβὼν ἔχει, πρὸς τὸ εἰς μίμησιν ἐλπίδος. ἃ δὴ ἐποίησεν ὅτι τοῖς συγγράμμασι, καὶ ὡς πολλαχοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐν βραχεῖ κατέσχε, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμησάμεθα. πλοῦσιος γὰρ οἴκοθεν, ἐκ τῆς Καρίας, εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ὀφθήσοιτο καὶ περιβόητος γένοιτο, καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ συγγράμματα. τὸ μὲν οὖν περίεργος ὄντα, νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέσῳ, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιούτῳ ἔπεσθαι. ἐκεῖνο ἠξίου διαπρᾶξαι τὸ πρᾶγμα, καὶ δεῖ αἱρέσεως ὅτου κατ' ὀλίγον ἀγείρων καὶ συλλέγων τὴν γνῶσιν. ἐπεβούλευε δὴ, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀθρόους πανταχοῦ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. ἐνίσταντο δὲ Ὀλύμπια τὰ μεγάλα καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκεῖνο, ἤκειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν, οὗ μάλιστα ἐγλίχετο, πλήθους τε ῥήσας τὴν παντήγυριν, ἀπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸ ὀπισθόδομον, οὐ θεατὴς, ἀλλ' ἀγωνιστὴς Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ᾄδων τὰς ἱστορίας, καὶ πολλῶν τὰς παρούσας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τοὺς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὔσας. ἤδη δὲ ἅπαντες αὐτὸν ἤδεσαν πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς Ὀλυμπονίκας αὐτούς.

Ex Luciani Herodoto seu Ætione.

UTINAM vero & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (major enim voto hæc res fuerit) verum unam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum gravitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille uno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodum passim in brevi temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumque tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria solvisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de seipso eam cogitationem suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum ejus quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argivis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero observabat si usquam locorum Græcos una congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaque; ineuntia magna Olympia. HERODOTUS autem hanc solam sibi venisse occasionem arbitratus, cujus maxime erat cupidus, frequentissimis ludis observatis, jamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suavitate demulcens, donec & Musarum nominibus ejus libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis novem existentibus. Proinde jam omnes illum noverant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminum victores: Interp. Vinc. Obsopœo.

nec

TESTIMONIA.

nec quisquam erat cui HERODOTI nomen inauditum fuerat, quem nonnulli ipsi audiverant in Olympia, alii vero ex iis qui ex ludis regressi fuerant, audita & ipsi perceperant. Tum vero ubicumque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est HERODOTUS, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atq; conscripsit, qui victorias nostras venustissime concelebravit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conventu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per Jovem præcone ebuccinatus, sed in omnibus quaquaversum civitatibus, unde quisque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animadvertissent postea ad parandam cognitionem viam esse compendiosissimam & Hippias illius gentis sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes semper habuerunt & illi in ludis publicis, unde brevi notitiam sibi paraverunt.

καὶ ἐκ ἔστιν, ὅστις ἀπήκοος λιὼ τῦ Ἡροδότυ ὀνόματος, οἱ μὲ αὐτοὶ ἀκέσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δ' ὀπ τῶν τ παντηγύρεως ἠκόντων πυνθανόμενοι. καὶ εἴ πυ φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ, ὅτος ἐκεῖνός ἐστιν Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιαῦτ' ἐκεῖνος ἀπέλαυσε τῶν ἰσοτιμῶν, ἐν μιᾷ σωόδῳ πάνδημόν τινα κοινὸν ψῆφον τ Ἑλλάδος λαβών, καὶ ἀνακηρυχθεὶς ὐκ ὑφ' ἑνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ πόλει, ὅθεν ἦκε τις ἦν τῶν πανηγυριστῶν. ὅπερ ὕστερον καταμαθόντες, ἐπιτομόν τινα ταύτην ὁδὸν ἐς γνῶσιν, Ἱππίας τε, ὁ δημιουργὸς αὐτῶν σοφιστὴς, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος, καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι συχνοί, λόγους ἔλεγον ἀεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανήγυριν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο. &c. Ἡρόδοτος μὲ ἦν, ἐπάνειμι γὰρ ἐπ' ἐκεῖνον, ἱκανὸν τῶν Ὀλυμπίων τ πανήγυριν ἡγεῖτο, καὶ συγγραφέα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἕλλησι, τὰς Ἑλληνικὰς δεξιόνητα, ὡς ἐκεῖνος διεξῆλθεν. &c.

E Photii bibliotheca. Ex interpretatione A. Schotti.

LEGUNTUR historiarum HERODOTI libri novem, numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, ut Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasq; digressiones, per quæ sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioque ipsius & conveniente charactere, hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: unde natus, quomodoq; educatus creverit, atq; regnarit: & pertingit adusq; Xerxis imperium, ejusq; contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interjectus est Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, sibiq; minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darii successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit; neque ad regni ejus finem usque progressa: quia his temporibus HERODOTUS ipse floruit, ut inter cæteros & Diodorus Siculus testatur.

Ἐκ τῆς Φωτίου.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῆς ἡ κατὰ διήγησιν γλυκύτης διαῤῥεῖ, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας καταλῆψιν, καὶ τ οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ὑποσκοτεῖ, ὅτε ἐντελέστης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυρῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, ὑδὲ πλέον τῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι ταῖς παρεκβάσεσιν.

Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρυ βασιλείας, τῦ πρώτυ Περσῶν βασιλεύσαντος. ὅθεν τε ἦρξε, καὶ ὅπως ἐτελεύτησε, καὶ πύξηδη, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τ Ξέρξυ βασιλείας, καὶ τ κατὰ τ' Ἀθηναίων ἐκστρατείας, καὶ τ φυγῆς τ ἐκείθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρυ Ξέρξης. δεύτερος γὰρ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδις ὁ μάγος ὐκ ἀριθμεῖται τύτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσήκυσ' αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κτησάμενος. Δαρείυ δὲ διάδοχος, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, ὑδὲ μέχρι τέλυς τῆς αὐτῦ περιελθοῦσα βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ.

λέγεται

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

λέγεται ⁊, ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τὴν ἱστορίαν, ἡμιδῆ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδίδην ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· ἐπὶ ⁊ Ἡρόδοτον ἀποφήνασθαι, Ὡς εἴη ὁ παῖς, ὦ Ὄλορε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Thucydidem ferunt cùm adoleſcens admodum apud patrem adſtans, hunc ſuam hiſtoriam recitantem audiret, illacrymaſſe, HERODOTUMQUE de illo ſubjeciſſe: Quàm eſt tuus hic filius, Olure, ardenti ad diſcendum ingenio?

Τοῦτο καὶ παρὰ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου διῆρίσκεται ὧδε.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exſtat ita vertente Caſaubono.

Φαίνεται ⁊ δὴ τῷ Ἡροδότῳ χρόνων γενόμενος, εἴγε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ πιθανὸν, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου, παρὼν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. ἔπειτα φασὶ ⁊ Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτῷ πρὸς ⁊ πατέρα ⁊ Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ υἱέος σου πρὸς μαθήματα.

HERODOTI autem temporibus videtur vixiſſe (Thucydides,) ſiquidem HERODOTUS meminit irruptionis in urbem Platæam factæ, quam hiſtoriam narrat Thucydides libro ſecundo. Aiunt etiam, quum HERODOTUS ſuas hiſtorias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuiſſe, & quum eas audiviſſet, lacrymaſſe. quod ubi animadvertiſſet HERODOTUS, dixiſſe eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad literarum ſtudia fertur.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

Diodorus Siculus biblioth. hiſtor. lib. IX. *ex verſione Rhodomani.*

Τῶν ⁊ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, ἐγγεγραφε καινὰς ἡδὺν τὰς ⁊ οἰκουμένης πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα· καταγράφει ⁊ ⁊ συνταξιν εἰς τὸν περὶ Μυκάλῃ μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

PORRO inter ſcriptores HERODOTUS ultra Trojani belli tempora exorſus, quicquid ferè toto orbe terrarum eſt geſtum, id novem libris expoſuit. Cum pugna tandem Græcorum cum Perſis ad Mycalen & oppugnatione Seſti, opus illud finit.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γν. Πομπήϊον.

Dionyſius Halicarnaſſeus epiſtolà ad Cn. Pompeium.

Περὶ ⁊ Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος εἰ βούλῃ μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γεγραφα μοι περὶ αὐτῶν εἰβουλήθης. [1] πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτὴν περιείληφε τὴν περὶ [2] τ ζητήσεως μίμησιν· ὁ ⁊ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας ἄνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ ⁊ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· [3] περὶ τούτου ⁊ ἀπλῆς. ἐν ⁊ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους ⁊ ἐκκρίνω τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους· ταῦτα γράφω· εἰ ⁊ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲ Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

DE HERODOTO & Xenophonte quid ſentiam ſcire cupis; ac me etiam de eis ſcribere vis: quod jam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetrium ſcripſimus. Primus liber, * ipſam imitationem de inveſtigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philoſophi, hiſtorici & oratores, ſequendi ſint: Tertius quomodo imitandi; ſed ea de re nondum abſolutus. In ſecundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philiſto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptiſſimos judico) hæc ſcribo: Quod ſi etiam de his dicendum eſt, de HERODOTO quidem & THUCYDIDE hæc ſentio.

Herodoti & Thucydidis comparatio interp. Stanisl. Ilovio.

* Ipſam de imitatione] diſquiſitionem continet.

1 legendum hic videtur vel cum Hoeſchelio, περ. κ. τοῦτο ἐν τοῖς περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aptum eſt) περ. κ. εἰς τοῦτο περὶ Δημ. ὑπομνηματισμὸς: ut infra Dionyſ. περὶ τῶν Θουκυδ. ἰδιωμ. initio: ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων περὶς τὸ σὺν ὄνομα συνταχθέντων ὑπομνηματισμοῖς. Hujus commentarii (inquit Sreph.) Dionyſius meminit etiam in tractatu de Thucydide, quem Q. Ælio Tuberoni dicavit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τ μιμήσεως ζήτησιν. *Fr. Sylb.* 3 Forſan, leg. ἔτ ⁊ ἀτελής. *Fr. Sylb.*

Primum

TESTIMONIA.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare studeant, materiam eligere pulchram & jucundam, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atq; perfundat: quod HERODOTUS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ majorum obliterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, interciderent, atq; ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmium, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem unum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, oblivioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planum facit. Civitates enim multas ait eo bello partim à seipsis vastatas & funditus eversas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominum tantas factas esse, quantas post hominum memoriam umquam; & terræ motus, siccitates, morbos, invaletudines, & alias multas calamitates importatas: ita ut statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autem ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorum aperit, antecellit eam quæ miseranda & funesta mala Græcorum nunciat, tanto meliores partes HERODOTUM Thucydide in eligenda materia secutum esse video. Neq; enim illud afferre licet, eum neneccessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum non præterierit, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter. n. se res habet, dum majorum res gestas in exordio convitiis afficit, & sua ætate pulcras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifestè declarant, eum non præter voluntatem ad hanc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTUS minimè fecit: & quamvis Hellanicus & Charon, qui ante ejus tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito avocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Secundũ mũus est ejus qui facta hominũ memoriæ mandare volet, scire unde principiũ sumendũ est, & quousq; progrediendũ. qua in re HEROD. longe prudentior Thucydide esse videtur.

Πρῶτον, ὅτι καὶ μεγάλην ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ὑπὲρ τοὺς γράφουσιν ἱστορίας, ὑπόθεσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ μεγαλομυθίαν τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττόν μοι δοκεῖ πεπεικέναι Θουκυδίδην. [1] ἐκεῖνος μὲν γὰρ, κοινὴν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πράξεων ἐξενεγκόμενος ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ ῥηθέντα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτοὺς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον ἤτε καλὸν ἤτε δυτυχῆ ὃς μᾶλλον ἢ ὤφελε μὴ γενέσθαι; εἰ δὲ μή, σιωπῇ κὰν λήθῃ παραδοθείς, τοῖς πρὸ ἐπιγνωμόνων πυνοῦσθαι. ὅτι δὲ πονηρὰν εἵληφεν ὑποθεσιν, καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ. πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλλήνιδας πολλὰς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους ἀνθρώπων ὅσους ἔπω πρότερον γέγονε, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφορὰς. ὥστε τὴν ἀναγνόντας τὸ προοίμιον, ἠλιθίως πρὸς τὴν ὑποθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρεῖττον ἦν τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλῶσαι Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γεγενῆσθαι, τοσούτῳ φορτικώτερον Ἡρόδοτος Θουκυδίδην καὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως. ἐγὼ δὲ ἐγὼ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφὴν, ἐπισταμένου ἐκείνα καλλίω, βουλομένου δὲ μὴ ταὐτὰ ἑτέροις γράφειν. πᾶν γὰρ τοιοῦτον, ἐν τῷ προοιμίῳ Θαμύρων τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὑτὸν ἁπάντων ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ἐστι ταῦτα εἰκὼν ἐλόμενος. οὐ μὴν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γεγενημένων Ἑλλανίκου τε καὶ [2] Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑποθεσιν πεπραγματευκότων, οὐκ ἀπέστησαν, ἀλλ' ὅπως δύσει αὐτῶν κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ κἀν τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡροδότου φορτικώτερος. ἀρχεῖαί τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς [3] Ἕλληνας οἱ βάρβαροι καὶ προελθὼν, εἰς τὴν βαρβάρων κῆλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης,

1 Principium quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, καθάπερ, pro καὶ ἅπερ. *Fr. Sylb.* 2 H. St. mavult Χάρωνος. cujus mentio fit etiam in libro ad Q. Æl. Tuberonem. apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius, Naucratita. at Χαίρων apud eundem alius. 3 τῶ interrogativè accipiendum hic pro τίνος· vel legendum πῶ.

ἀρχὴν μὲν ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἦρξατο κακῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικὸν· ὅπερ Ἕλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα, οὐ πρὸς ἔτι εἰρημένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦσαν Ἀθηναῖοι, στρατηγῶν τε καὶ πρὸς ἄλλων τιμῶν ἀξιούντες καὶ ὅτι γε φανερῶς, ὥστε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου παρασκευάσειν, ἑτέρας ἔχοντα πολλὰς ἀφορμὰς παρασκευάσαι τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ πρὸς Κερκυραίων, ἀλλ' ἀπὸ πρὸς κρατίστων τὰ πατρίδος ἔργων, ἃ μετὰ τὰ Περσικὰ πόλεμον δύθυς ἐπράξαν· ὧν ὕστερον καὶ ἐν ὀλιγῳδίᾳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ὑποδρομῆς. διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς δυνοίας, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ καὶ δέει περελθόντες Λακεδαιμόνιοι, πρόφασιν ποιησάμενοι ἑτέρας, ἦλθον ἐπὶ πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δὲ πολλὰ, πλείονος ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποσχόμενος, εἰς μὲν τὴν ναυμαχίαν πλουτᾷ τε περὶ Κνίδου σῆμα γεγραμμένον Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατ' ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, πλούτῳ ποιήσασθαι τὴν ἱστορίαν τὸν θαυμασιωτάτῳ καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούσι κεχαρισμένῳ, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὸν ἐλευθερίαν ἐκτήσατο.

Τρίτον ἐστὶν ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ὅτι τὰ γεγραμμένα πράγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι καὶ τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης, σαφεστάτου γὰρ Ἡροδότου ὅτι πᾶσι μήκους ἔσχεν ἀπὸ λόγου διήγησις, ἂν μὴ ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουομένων ἡδέως ἀγαπήσειν· ἐὰν δὲ ὅτι τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, κἂν τὰ μάλιστα ὅτι τυγχάνηται, λυπεῖ τὸν ἀκροατὴν τῷ κόρῳ· ποικίλον ἐβουλήθη ποιῆσαι τὸν γεγραμμένον, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν αὐτῷ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγαπῶμεν, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ὅτι ζητοῦμεν. Θουκυδίδης δὲ, πόλεμον ἕνα καὶ τινας ἀπνοὺς διεξέρχεται μάχας ὅτι μάχαις, καὶ παρασκευὰς ὅτι παρασκευαῖς, καὶ λόγους ὅτι λόγοις συμπλεκείς· ὥστε μοχθεῖν μὲν τὴν διάνοιαν τὸν ἀκουομένων.

primo enim loco cauſam deſcribit, ob quam barbari Græcis injurias inferre cœperunt: & progrediens, in barbarorum punitione & ultione deſcribenda conquieſcit. Thucydides vero, exordium ſumit ſuæ hiſtoriæ à parum felici & florenti ſtatu rerum Græcarum: quod eum facere (cum & Græcus eſſet & civis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime, cum non eſſet ex humili & plebeio genere civium, ſed ex his quibus Athenienſes primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis ſummis honoribus dignos cenſebant: neque ita apertè, ut apertiſſimè belli cauſas ſuæ urbi adſcriberet; cum alias multas occaſiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat non à Corcyrenſibus, ſed à præſtantiſſimis patriæ factis, quæ ſtatim poſt bellum Perſicum ediderant: quorum deinde tamen in convenienti loco non ita rectè, ſed quaſi curſim mentionem facit. At cum hæc narraſſet, ſumma cum benevolentia & ſtudio, ut vir amans civitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horum invidia & metu commotos, alias interim cauſas prætendentes, bellum ſuſcepiſſe. ac tum demum Locrenſium res, & contra Megarenſes ſcitum, & ſiqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus ſcatent. quamvis enim dicat ſe omni bello interfuiſſe, & ſe omnia polliceatur eſſe narraturum: tamen in navale prœlium Athenienſium & Peloponneſiorum, quod prope Cynoſſema geſtum fuit anno XXII, finem facit. Satius vero erat, dum perſequeretur omnia, hiſtoriam terminare admirando & auditoribus gratiſſimo * redditu exſulum à Phyle; qui fuit initium civitati recuperandæ libertatis.

*Phylaſiorum exſulum reditu.

Tertium munus eſt hiſtorici, conſiderare quæ res illi in hiſtoriam referendæ, quæ ſilentio prætereundæ ſint. qua etiam in re poſtremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVM non præteriret, omnem narrationem quæ longitudine quadam ſermonis prædita eſſet, ſi reſpirationes & moras quaſdam reciperet, animos auditorum ſumma ſuavitate perfundere: ſin autem in eodem rerum ſtatu permaneret, etiamſi res maxime ſuccederet, auribus tamen quandam ſatietatem parere: Homerum ſecutus, in omnem partem effuſam, ac ſumma varietate conditam efficere voluit ſcriptionem. Libros enim ejus cum in manus ſumimus, uſq; ad extremam ſyllabam ſuſpicimus, & ſemper neſcio quid magis requirimus. Thucydides autem unum bellum & aliquot pugnas ſine ulla interſpiratione perſequitur pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coacervans; ita ut mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur.

1 in exemplari eſt ἑτέρεις· ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, ſequi malui. 2 poſt τέλειον ὄζιν, ſubaudiendum ſubſt. ἔργον. uti ſupra.

Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Jam vero & illud in animo meo reputavi, quam ſuavis & jucunda res ſit in hiſtoria, ſcriptionis varietas & immutatio: atque hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odryſarum principatu exponendo, quibus de cauſis ad magnam devenerint poteſtatem; tum in Siciliæ urbibus.

Adhæc eſt etiam munus hiſtorici, in partes tribuere, & unumquodque eorum quæ exponuntur, ſuo loco collocare. Quæ eſt igitur utriuſque diſpoſitio? Thucydides tempora ſequitur, HERODOTUS rerum complexiones. Fit autem Thucydides obſcurus, & cujus ſententiam difficile animo comprehendere poſſis cum enim multa eadem æſtate & hyeme in diverſis (ut fit) locis gererentur, imperfectas primas res geſtas relinquens, alias attingit quæ eadem æſtate & hyeme geſtæ fuerunt. Erramus igitur, quemadmodum par eſt, & ſumma cum difficultate res expoſitas mente jam turbata aſſequimur. HERODOTUS vero initium capiens ab imperio Lydorum, & uſque ad Cræſum deſcendens, ad Cyrum confeſtim, qui Cræſi imperium evertit, tranſit: atque deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum ſeriem, partim ut jucundiorem redderet narrationem ſuam. Perſequens autem & exponens res geſtas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis geſtæ ſunt in tribus continentibus, & fugam Xerxis deſcribens, non divellit orationem: ſed accidit huic quidem, ut uno ſumpto argumento, unum corpus multas in partes diducat: ille vero, ut multis & variis argumentis aſſumptis, unū corpus ſibi conſentiens faciat. Unum * autem genus hiſtoriæ negocioſæ commemorabo; quod non minus quàm quæ recenſuimus in hiſtoriis requirimus; animum inquam ſcribentis quo in rebus conſcribendis utitur. HERODOTI quidem animus in omnibus lenis & manſuetus eſt, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condolet. Thucydidis vero animus, natura ſua quadam rigidus & acerbus eſt, ac patriæ exſilii recordatione offenſus. peccata n. accuratiſſimè perſequitur: eorum vero quæ ex animi ſententia geſta ſunt, omnino non meminit, aut velut invitus. Atq; ob hæc in ea parte quæ ad res pertinet,

* Phylaſiorum exſilium reditu.

* Unam adhuc notam in rebus poſitam com.

ἡδὲν δ' ἔχει, φησὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ "τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη οὖ ἐγὼ καὶ ἐκεῖνο διεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίας γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον· καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ὅτε τε τὴν Ὀδρυσῶν ἀρχὴν, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ὅτε τὰ ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τὰ δηλουμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἑκάτερος διαιρεῖ τε καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ, τῇ θεωρίαις τῶν πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν, ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν, ἑτέρων ἅπτεται τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γιγνομένων. πλανώμεθα δὴ, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις παρακολουθοῦμεν, ταραττομένης τὴν διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ, ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβὰς, ὅτε Κῦρον εὐθέως τὴν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἀρχεῖα διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκήκοεν δηλῶν, τὰ δὲ ὡς χαριεστέραν ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξελθών τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γνωμοῦσιν ἐν τῇ τελευτῇ ἐπείρεις, καὶ παραγράψας τὴν Ξέρξου φυγὴν τὴν ἱστορίαν οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τῷ μὲν, μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι πολλὰς ποιῆσαι μέρη τὸ ἓν σῶμα· τῷ δὲ, τὰς πολλὰς καὶ ἐοικυίας ὑποθέσεις περιελομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δ' ἰδέας [1] ὅτι μνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν ἐδεήμεθα τῶν εἰρημένων ἥτιον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὴν αὐτῆ τῆ συγγραφέως διάθεσιν, ἢ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα ὧδε ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις, ἐν ἅπασιν ὑπεικὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθέκαστός τις καὶ πικρὰ, καὶ τῇ παλαιᾷ τῆς φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν δὴ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τὰ δὲ κατὰ νοῦν κεχωρηκότων καθάπαξ οὐ μέμνηται, ἢ ὥσπερ ἀναγκασμένως. καὶ κατὰ μὲν τὴν πραγματικὸν [2] τύπον

1 Poſſis etiam legere ἔτι μνησθήσομαι. 2 in exemplari eſt τοῦτον. perperam. τύπον vero in hoc loquendi genere ſupra quoque habuimus aliquoties, & infra. pro eodem χαρακτῆρα dicit mox ubi Xenophontem confert, & infra; & alibi. Reperitur tamen τόπος vocabulum in ead. ſignificatione; ut ſupra prolixius adnotavi ad initium T. II. Halicarnaſſei. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

ἥττων ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· κτῇ δὲ τὸ λεκτικὸν, τὸ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσον. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ἂν εἰλήφω.

Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἂν, ἧς χωρὶς ἐδὲν τῶν ἄλλων τῶν πρὸς τοὺς λόγους ὄφελος. τίς; ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα διάλεκτος. ταύτῃ ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. ὁ Ἡρόδοτος τε γὰρ, τῆς Ἰάδος ἄριστος κανών. Θουκυδίδης τε τῆς Ἀττικῆς. τρίτῃ ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον, ἥδιον φανεῖται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔξω τοῦδε τοῦτο. ἐναργεία μετὰ ταῦτα τετάχθαι πρώτη μετὰ τὰς ἐπιθέτους ἀρετάς. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ καλλωπίζονται ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίστασθαι τὴν ἀρετὴν, τῶν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διηρῆσθαι δὲ τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων· Ἡρόδοτος δέ, τούτῳ ἥδη προσῆκεν δεύτερος, μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς καλασκευῆς ἀρεταί. ἴσοι καὶ ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἔπονται ταύταις αἱ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ προσέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ὁ λόγος. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτῃ ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοειδὴς γὰρ ὅτου ἐν πᾶσι, κἂν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ τοῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ σαφηνείας εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· οὐ γὰρ ἂν ἀγαπωθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐνόντων λεχθῆναι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

vincitur ab HERODOTO Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionem, alias ſuperior interdum inferior: in nonnullis etiam æquas partes tenet. Dicam vero etiam de iis quemadmodum ſentio.

Virtus omnium prima eſt, ſine qua nulla alia eſt orationis utilitas. Quænam illa eſt? Sermo purus, proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo ſtudioſe conſervant. HERODOTUS enim, Ionicæ linguæ optima regula eſt; Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet brevitas, in qua videtur Thucydides HERODOTUM antecelluiſſe. quamquam dicere aliquis poſſet, brevitatem jucundam videri, ſi cum perſpicuitate conjuncta & elaborata fuerit: ſin ea caruerit, acerbam & auſteram. verum nihil eſto prætera. Poſt hæc perſpicuitas collocata eſt; quæ cum virtutibus adjunctis primas tenet: in qua ſatis diligenter ambo elaborarunt. Poſt hanc virtutem conſtituitur lenium & vehementium affectuum imitatio: quam inter ſe partiti ſunt ſcriptores. Thucydides enim, in gravioribus affectibus exprimendis melior; HERODOTUS, in lenioribus effingendis præſtantior. Secundum hæc ſtatuuntur illæ virtutes, quæ ſummum & admirandum ſtudium & apparatum oſtendunt: in quibus hiſtorici pares ſunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & ſimiles facultates complectuntur: quibus HERODOTUM Thucydides ſuperat. Suavitatem autem, perſuaſionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præſtantiores HERODOTUS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturæ HERODOTUS ſecutus eſt; gravitatem Thucydides, qui & in verbis ſui ſimilis eſt totus. Virtutum omnium maxima & quaſi princeps eſt Decorum: quam diligentius Thucydide HERODOTUS ſervavit. ſimilis n. hic in omnibus ac in concionibus magis quam in narrationibus. Mihi quidem, & cariſſimo Cæcilio, Demoſthenes ejus enthymemata vel maxime expreſſiſſe & imitatus eſſe videtur. Ut autem uno verbo omnia complectar, elegantiſſimæ ſunt utriuſque poeſes: (non n. verebor poeſes eas appellare) ſed hoc vel maxime à ſe invicem differunt, quod conſtructio HERODOTI hilaris eſt, horribilis vero Thucydidis. Sed de his hiſtoricis hæc dixiſſe ſufficiat, cum multa nobis alia dicenda ſint, de quibus alius erit differendi locus.

---

1 Secunda dicendi virtus hic omiſſa eſt, τὸ κυρίως καὶ κοινῶς λέξαι χρῆναι. ut ex Lyſia videre licet ſupra, & ex Iſocrate. F. S.

Sequitur

TESTIMONIA

Sequitur in eodem Dionysio, de Xenophonte κρίσις· ubi inter alia:

Xenophon enim, HERODOTUM in utroque genere, tum in eo quod in materia cernitur, tum quod in elocutione, imitatur. &c. Non solum vero ob materiam in cœlum ferendus est, (in qua HERODOTUM sequitur) sed etiam propter dispositionem suspiciendus, &c. Atque hæc quidem est forma rei & argumenti ejus. Forma vero elocutionis, partim similis HERODOTO, partim non adeo redundans & fluens. Purus quidem satis in verbis, & apertus; quemadmodum & HERODOTUS: delegit autem verba usitata, & rebus ipsis à natura insita: quæ omnino non minus suaviter & jucundè quàm HERODOTUS ipse componit. Excellentiam vero & splendorem, amplitudinem jucundam, & suavem conformationem historicam, quemadmodum HERODOTUS, non habet. non modo enim hoc ab ipso mutuari non potuit, sed etiam si aliquando voluit suam excitare elocutionem, paululum inspirans, veluti * terrena aura extemplo languescit & exstinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter ut HERODOTUS personarum dignitatem attingit & exprimit: sed in multis, siquis rectè consideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

Subterranea aura, id est, quæ à terra consurgens, per altum pergit: quos altanos ventos Latine nominari docet. *Plin.* l. 2. c. 43.

Ξενοφῶν μὲ γὰρ, Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο κατ' ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν. &c. οὐ μόνον δὲ τῆς ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου νενόμισται, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲ πραγματικὸς τύπος αὐτῷ τοιοῦτος. ὁ δὲ λεκτικὸς, πῇ μὲ ὅμοιος Ἡροδότου, πῇ δὲ ἀνδρεστέρος. καθαρὸς μὲ γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφὴς, καθάπερ ὀκεῖνος. ὀκλέγει δὲ ὀνόματα σαφῆ τε καὶ προσφυῆ τοῖς πράγμασι, καὶ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ κεχαρισμένως, οὐχ ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν [1] Ἡρόδοτος ἔχει. οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἴσχυσε τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἂν ποτὲ διεγεῖραι βουληθείη τὸ φράσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ ἀπύγειος αὔρα ταχέως σβέννυται. μακρόπνοος [2] γὰρ γίνεται τοῦ δεόντος ἐν πολλοῖς καὶ τοῦ πρέποντος, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος ἐφάπτεται τῶν προσώπων εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλιγωρός ἐστιν, ἄνδρὶ ὀρθῶς σκοπῇ.

EX EJUSDEM DIONYSII CAPITE

περὶ τῶν λόγων ἐκλογῆς· sive παλαιῶν χαρακτῆρας, vel ἀρχαίων κρίσιν cum Sylburgio nominare placet.

HERODOTUS & THUCYDIDES.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

Interp. Stanisl. Ilovio.

EX iis qui res gestas literarum monumentis mandarunt, HERODOTUS optime omnium eam partem historiæ quæ res continet, elaboravit atq; expressit: ea vero parte quæ elocutionem continet, nonnunquam superior Thucydides, nonnunquam è diverso HERODOTUS. Est etiam ubi pares inveniuntur. Accurata enim verborum electione in his sermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, uterq; suam quandam proprietatem servat. cæterum perspicuitatis laudem omnes sine controversia HERODOTO deferunt. Ac brevitas quidem familiaris & propria est Thucydidi: evidentia autem & illustratio, utrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTUS; in affectibus autem, Thucydides. Rursum dictionis elegantia ac magnificentia nihil alter ab altero differt; sed in his & hujusmodi virtutibus ambo excellunt.

ΤΩΝ μύθοι συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲ ἐξείργασται τὸ βέλτιον, τὸ [1] πραγματικὸν εἶδος· τῷ δὲ λεκτικῷ ποτὲ μὲ πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, ποτὲ δὲ ἐμπαλιν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲ ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι προαιροῦνται ἁβρολόγοις, ἀποσῴζουσι τὸ ἴδιον· τῆς δὲ σαφηνείας ἀναμφισβητήτως Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲ συντομεῖν ἔστι φάναι Θουκυδίδῃ, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μύθοι τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι.

1 Stephano videtur legendum Ἡροδότου οὐκ ἔχει· vel ὥσπερ Ἡρόδοτος, οὐκ ἔχει. nisi mavis, inquit, particulam, quæ ex adverso respondeat τῷ ἧττον, reponere. Sed sive hoc, sive illo modo legas, desideratur negatio. F.S. 2 Pro γὰρ aptius fortassis legeris δὲ. F.S. 1 ms. Pompil. Amasæi πραγματικὸν. F.S.

ῥώμῃ

ῥώμῃ ὃ καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῷ ἀφελεῖ καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μετὰ τοῦτον τὸ τρόπον, πραγματείαν καὶ προσωποποιίαν μᾶλλον οὐ τετήρηκε.

Viribus, robore, nervis, & orationis gravitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTUM ſuperavit: ſuavitate verò, ac perſuadendi facultate, jucunditate, & ſponte nata ſimplicitate, non elaborata, longe præſtare HERODOTUM invenimus. atq; nullam compoſitionem & perſonarum conſictionem minus ſervavit, quam hanc morum & ingenii ſimplicitatem.

Quæ ſequitur Philiſti & Xenophontis comparatio, paria plane inſperſa habet de noſtro cum iis quæ ante retulimus ex epiſtola ad Pompeium.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

Idem Dionyſius in judicio de Thucydidis hiſtoria.

Ὅδ' Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, ἡμῶν ὀλίγῳ πρότερον τοὺς Περσικοὺς, παρεκτείνας ὃ μέχρι τοὺς Πελοποννησιακοὺς, τῷ τε πραγματικῷ προαιρέσει ὅτι τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, ἔτι πόλεως μιᾶς, ἔτ' ἔθνους ἑνὸς ἱστορίαν πρωελόμενος ἀναγράψαι· πολλὰς ὃ καὶ διαφόρους πράξεις ἔκ τε τῆς Εὐρώπης, ἔκ τε τῆς Ἀσίας, ἐς μίαν ὑπογραφὴν πραγματείας ἀγαγεῖν. ἀρξάμενος ἐν ἀπὸ τῆς τοὺς Λυδῶν ἀναστασείας, μέχρι τοῦ Περσικοῦ πολέμου καταβίβασε τὴν ἱστορίαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς τεσσαράκοντα καὶ διακοσίοις ἔτεσι γενομένας πράξεις ὅσαι φανεῖσ Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, μιᾷ συντάξει περιλαβών· καὶ τῇ λέξει προσεπέδωκε τὰς [1] διαληφθείσας ὑπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἀρετάς.

HERODOTUS autem Halicarnaſſeus, qui ad Peloponneſiaca tempora vitam perduxit, cum paulo ante Perſica natus eſſet, tum materiam hiſtoriæ paulo altius extulit, atque illuſtravit; neque unius urbis, aut unius gentis, ſed Europæ Aſiæque res geſtas, & multas & varias, uno libro complexus eſt: (nam à Lydorum imperio exorſus, ad uſq; bellum Perſicum opere perducto, quæcumque per annos CCXL geſta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illuſtriora quæque delegit, & in unum quaſi corpus hiſtoriæ contulit) tum omiſſas à ſuperioribus dicendi virtutes ad ſuam orationem adjunxit. Interp. A. Dudithio.

His ſubjicit de Thucydidis hiſtoria, ejuſque conſilio in rebus, quas deſcriberet, deligendis, inter alia quod nihil fabuloſi inſerat, nec deos deaſq; mixtas narrat, & portentoſa alia: quæ tamen ſe non adferre ut noſtro ideo impingat dictum vel aliis antiquioribus, qui ejuſmodi hiſtoriæ ſuæ inſperſere. eorum enim facti rationem conſtare, quam ipſe eleganter exponit: ταῦτα δ' εἰπεῖν προήχθην, ἐκ βραχέων ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγγνώμην, εἰ καὶ τοὺς μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικάς καὶ τοπικὰς ἐκφέροντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις, καὶ κοινῇ κατὰ τόπους, καὶ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ, μνήμαί τινες ἐσώζοντο καὶ τοὺς τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην. ἃς παραδεχόμενοι παῖδες παρὰ πατέρων, ὅπως ἐπιμελὲς ἐποιοῦντο παραδιδόναι τοῖς ἐκγόνοις· καὶ τὰς βυλομένους αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἐκφέρειν, ὅτως ἔξειν συγγράφειν, ὡς παρὰ τοὺς ἀρχαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲ ὖν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. *i. interprete A. Dudithio,* Neq; vero ut hæc dicerem, eo ſum adductus, quod illos viros accuſem; quibus etiam veniæ multum tribuo, ſi, cum in explicanda nationum & locorum hiſtoria verſarentur, fabuloſa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de urbibus, monumenta quædam ſervabantur hujuſmodi, quas dixi, rerum, auditione perceptarum: quas filii à patribus acceptas ſuis deinde poſteris ut traderent, elaborarunt. Quod ſiqui literis eas conſignare vellent, ab his ut ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant: quapropter illos viros, ut locorum deſcriptiones fabuloſis additamentis variarent, atq; diſtinguerent, neceſſitas compulit.

---

1 Dudithius mavult παραλειφθείσας, *omiſſas.* videtur tamen & hæc ferri poſſe lectio: ſicut ſcilicet infra dicit auctor συμπᾶσαν ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἔσχεν ἀρετάς. F. S.

TESTIMONIA.

Et iterum eodem libro.

Scriptores autem qui ante Peloponneſiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis uſq; ætatem pervenerunt; omnes propemodum idem conſilium ſecuti ſunt. quos quidem aut Ionica lingua, ut quæ illis temporibus maximè omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodum ei diſſimilis, oblectavit. Hi ſane omnes, ut eſt ante dictum, ſermonis proprietatem magis, quam dicendi tropos adamaverunt; tropos vero velut condimenta orationi inſperſerunt: verborum autem compoſitionem omnes eandem ferè affectarunt, ſimplicem, miniméq; affectatam. Neq; vero in ſententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ poſuerunt, ut ſupra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus uſurpatam dicendi rationem efferrent. Itaq; eas virtutes quas neceſſarias vocavimus, illorum omnium habet dictio. eſt enim & pura, & perſpicua, & brevis, ſatis proprium cujuſq; dialecti characterem ſervans. eas autem dicendi virtutes quas adjectitias nominavimus, quibus omnis oratoria vis maxime fit perſpicua, neq; omnes, neq; ſummas adhibuerunt, ſed paucas, ac modicè: ſublimitatem videlicet, elegantiam, gravitatem, magnificentiam; neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos nervorum contentionem, & pondus poſſumus appellare; neq; πάθος ullum, quo animi affectiones excitarentur; neq; ſpiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi ſpecies conformatur, quæ Græcæ δεινότης dicitur; Latinè vim in dicendo poſſis nominare. Unum HERODOTUM excipio. is enim & in verborum delectu, & compoſitione, atque in ipſa figurarum varietate, longè cæteris antecelluit, & ita ſuam orationem inſtituit, ut vel optimæ poeſi ſolutam orationem ſimilem faciat, propter ſuadelam illam & venuſtatem, ac ad ſummum uſque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclariſſimas dicendi virtutes omiſit, præter genus illud certaminibus aptum: idque ſive quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, ſive quod ſuis quibuſdam rationibus adductus, ſponte illud, tamquam hiſtoriis minimè accommodatum, contempſit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus utitur; neque ullam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandaſque vim habet.

Interp. d. Dudithio.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οἱ δὴ περὶ τὸν Πελοποννησιακὸν γεγονότες πολέμου, καὶ μέχρι τῆς Θουκυδίδου παρεληλύθασιν ἡλικίας, ὁμοίας ἔχων ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πεφαρέσεις· οἵ τε τῇ Ἰάδι τὰ πρωτεῖα φερόμενοι Ἀφίλεκτον, τῇ τε τοῖς τότε χρόνοις ἀφίλητα ἀνθοῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττικίδα, μικράς τινας ἔχουσι διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες γὰρ ἔστι, καθάπερ ἔφην, πρὸς τὴν κυρίαν λέξιν μᾶλλον ἐσπουδακότες, ἢ πρὸς τοὺς τροπικούς· τούτοις δὲ ὥσπερ ἡδύσματα παρελάμβανον. σιωπῶσιν τε ὀνομάτων ὁμοίαν ἅπαντες ἐπεπόηνται, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, καὶ οὐδ' ἐν τῷ σχηματίζειν τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐξενέγκαντες ἐπὶ πολὺ τῆς τετριμμένης καὶ κοινῆς καὶ συνήθους ἅπασι διαλέκτου τὰς μὲν ἐν ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· καὶ γὰρ καθαρά, καὶ σαφὴς, καὶ συντόμως ἔχειν, ἀποχρώντως σώζουσα τὸ ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα· τὰς δ' ὀπτατέτους, ἐξ ὧν μάλιστα διηλθον ἡ τοῦ ῥήτορος γένεται δύναμις, ἔστε ἁπάσας, ἔστε εἰς ἄκρον ἠκριβωκὼς, ἀλλ' ὀλίγας καὶ ἐπὶ βραχύ· ὕψος λέγω, καὶ καλλιρρημοσύνην, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· οὐδὲ δὴ τόνον, οὐδὲ βάρος, οὐδὲ πάθος, διεγείροντα τὰ τῶν· οὐδὲ τὸ ἐρρωμένον καὶ ἀναγώνιον πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλουμένη γίνεται δεινότης, πλὴν ἑνὸς Ἡροδότου. ἔστος δὴ καὶ τῇ ἐκλογῇ τῶν ὀνομάτων, καὶ καὶ τῇ συνθέσει, καὶ κατὰ τὴν σχηματισμῶν ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλετο, καὶ παρεσκεύασε τῇ κρατίστῃ ποιήσει τὴν ψυχὴν φράσιν ὁμοίαν γενέσθαι, πειθοῦς τε καὶ χαρίτων, καὶ τὸ εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἡκούσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῶν ἐναγωνίων ἐδὲν ἐν ταύταις ἐνέλιπεν· εἴτε ἐκ εὐφυκὼς πρὸς αὐτὰς, εἴτε καθ' ἀλογισμόν τινα ἐκουσίως ὑπορίδων, ὡς ἐκ ἁρμοττουσῶν ἰσοφεύων. ἐδὲ γὰρ δημηγορίαις πολλαῖς ὁ ἀνὴρ, ἐδ' ἐναγωνίοις κέχρηται λόγοις, ἐδ' ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα, τῇ ἀλκῇ ἔχει.

---

1 τε post articulum τῇ rectius expungetur. 2 ſcriptus cod. h. καλλῤῥημοσώλιν uno λ. contra morem. F. S.

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὔτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπεπολέθησαν ἀκριβῶν ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐποίησε.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) ut neq; loca persequeretur, ubi gestæ res erant; quod HERODOTUS, Hellanicusq; & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεύς, ἐν τῷ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Idem Dionysius Halicarnassæus de vocum structura.

Ἡ δέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν σύγκειται πρὸς Διός, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, οὐ μὴν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, οὐ μὴν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὴ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθαίπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ παρὰ τούτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου συνθέσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

DIctio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, meherclè pulcra est, si ullæ etiam aliæ, non tamen ubiq; suavis: Ctesiæ autem historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suavis quidem est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illos quædam suaviter composita inveniuntur, & apud hos pulcré. HERODOTI autem compositio utrumqne obtinet. Non jucunda enim solùm est, sed & pulcra.

Καὶ μετὰ πολλά.

Et longè post.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσε, [1] ὕστερον μὲν ἐκείνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξεταζόμενοι φαίνοιντ' ἂν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ εἰ θεωροίητις αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δὲ, Σοφοκλῆς· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Cæteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterem in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illum sequuntur intervallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTUS: inter oratores Demosthenes.

Τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τὴν ἀρχὴν φησί.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Λαμβανέσθω δὴ ποιητῶν μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος. ἀπόχρη γὰρ ἐκ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Sumatur è poëtis, Homerus, ex historicis vero HERODOTUS. Satis enim ex his conjicere de aliis possumus.

Καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Et iterum post multa.

Ὅτι γὰρ ἥδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι οἶμαι. παράδειγμα δὲ αὐτῆς ποιοῦμαι πᾶσαν μὲν τὴν Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὴν Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὴν Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] εὐροωτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους· λέγω δὲ, τὸν μὲν ὡς ἐν ἱστορίας σχηματισμῷ· τὸν δὲ, ὡς ἐν διαλόγων χαρίτι· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἀγωνίων χρείᾳ.

Quod verò res suavissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. ejus exemplum vero propono totam HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamq; Demosthenis. Non possibile enim est invenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figuriſq; magis diversis fuerint usi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, ut in sermonis forensis usu.

1 Fortasse rectius ὕστεροι, *posteriores, inferiores.* F. Sylb. 2 εὐροωτέραις ferri potest. potest tamen admitti etiam εὐχροωτέραις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius coloratas significat. F. S.

Idem

TESTIMONIA.

Idem Dionyſius Halicarnaſſeus de Demoſthenis in dicendo vehementia: ſi modo hic libri titulus.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς περὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος· εἴγε αὐτὴ τούτου τοῦ βιβλίου ἐπιγραφή.

QUod ad tertium vero compoſitionis in oratione genus attinet, quod dixi miſtum ex ambobus eſſe (αὐστηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodiſſima ab utroq; excerpere, hujus nullus proprius eſt character: ſed ut illis, qui eum ſibi proponunt, lubet, utve poſſunt iſta quidem vitare, hæc vero conſequi, ita miſcere ſolent, non ſecus ac in arte pingendi mixturæ ſolent. Hujus ſtructuræ norma optima exſtitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad utrumque iſtorum attinet: ſuavitatem dico, & gravitatem. Et æmuli ejus exſtitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac hiſtorici etiam priſci, philoſophi atq; oratores. Quorum omnium mentionem facere infinitus foret labor. Satis erit illorum qui in dicendo exſtiterunt principes, quos eſſe præſtantiſſimos mihi perſuadeo, proponere duos: ex hiſtoricis nimirum HERODOTUM; è philoſophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipſorum compoſitionibus ubique occurrit. An vero ego re examinata rectè utq; par eſt de iis ſtatuam, conſiderare poteſt quicunque voluerit. Age igitur quis negabit inter horridiorem & jucundiorem compoſitionem hanc mediam eſſe dictionem, & optima quæque deſumpſiſſe ex utraque iſta, hanc qua utitur HERODOTUS

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφλων [1] μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα ἐκλέγωθ' ἀφ' ἑκατέρας, ἐδεὶς ὅτι χαρακτὴρ ἴδιος· ἀλλ' ὡς ἂν οἱ μετιόντες [2] αὐτῶ προαιρέσεως ἔχωσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δ' λαβεῖν, ὕττως κίρναν ται, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης δ' ἁρμονίας κράτιστος μὲ ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, ᾧ ἐκ ἂν τις εἴποι λέξιν ἄμεινον ἡρμοσμένην ἐκείνης πρὸς ἄμφω ταῦτα· λέγω δ' τήν τε ἡδυνὴν καὶ τὸ σεμνόν. ἑξῆλως δ' αὐτὸν ἐπῶν τε πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μελῶν, ἔτι δ' τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἀπάντων μεμνῆσθαι πολὺ ἂν ἔργον εἴη. ἀρκέσει δ' τῆδε ἐν λόγοις δυοῖν δυοῖν, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι πείθομαι, δύο μὲν ἁρμάτειν μόνους· συγγραφέων μὲν, Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δ', Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτοῖς [3] ὑπάρχει ταῖς ἁρμονίαις. εἰ δ' ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἔγνωκα περὶ αὐτοῖν ἐξετάσαι, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστι. φέρε δὴ τίς ἐκ ἂν ὁμολογήσειε τὴν τε αὐστηρᾶς καὶ τὴν [4] ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἢ κέχρηται Ἡρόδοτος. Ξέρξῃ προτιθεὶς τὸν λόγον ὅτε [5] ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μετακεκόμισται δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

ubi Xerxi attribuit ſermonem quum deliberaret de expeditione contra Græcos ſuſcipienda: tranſlata vero eſt oratio in Atticam dialectum: Viri Perſæ, &c.

Apud Dionyſium Longinum de ſublimi genere dicendi.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ ἐν τῷ περὶ ὕψους.

Solus HERODOTUS proximè ad Homeri exemplar acceſſit.

Μόνος Ἡρόδοτος Ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

---

1 μικτὸν ſubſtantivè accipiendum pro μικτόν τι, ſeu μίγμα, ut ſupra vocat. niſi μικτὸν communi genere uſurpatum hic velis, ut Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὸς πόλις. communis enim loquendi ratio poſtulat fœminino fine μικτήν. F. S. 2 Pro αὐτῷ ſenſus & ſtructura poſtulant αὐτὴν, vel αὐτόν· vel ſaltem αὐτοῖς. F. S. 3 Poſt αὐτοῖς perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum ἢ Πλάτωνα. F. S. 4 Pro ἡδείας perperam habet exemplar ἡδίας. F. S. 5 In exemplari eſt ἐβούλετο parum congruenter. ego Stephaneam Herodoti edit. ſequi malui. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῆς Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν . . τόμ. β.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὴ τῷ καθαρῷ, καὶ εὐκρινεῖ, πολύς ἐστι ταῖς ἡδοναῖς. καὶ γὰρ τῇ ἐννοίαις μυθικαῖς σχεδὸν ἁπάσαις, καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μέγεθος δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει καὶ τὸ κατ' ἔννοιαν, καὶ μᾶλλόν τι ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τῷ κόσμῳ τὸ σωματοφόρον, καὶ τῷ ἡδονῇ ἔχει, καὶ τὸ μέγεθος. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ῥυθμῶν αὐτῷ καλά τε τὰς συνθήκας, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοί, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤδη δέ καὶ πάνυ περισπῶντων, εἴπερ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποιητικώτατα μεμίμηται. διὰ δὲ τούτων καὶ πλείονι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν κατὰ τὸν Ξέρξου πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκείνου πρὸς Ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. τοσαῦτα καὶ περὶ Ἡροδότου.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν *parte* II.

DE HERODOTO.

IN panegyricis itaq; quæ in historia usuveniunt, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: præter quod purus juxta ac. disertus est, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabulosis propemodum omnibus, dictioneque poëtica utitur ubique. Amplitudinem verò sæpe habet &. quod circa sententias versatur. certè accuratione sua & ornatus apparatu utrumq; consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione. Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graves. Mores verò & affectus personarum, si ullus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & majori amplitudine sæpissimè utitur, ut alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta sint.

Ἐκ τῆς Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

Τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ (Θουκυδίδου) συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων ἁπλουστάτῃ διηγήσει, περισπούσης δὲ οὐ τὰς ἐνδεδεμένους λόγους τισὰς, οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξισχύσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περ δημηγορίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας, καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ σαφῶς ἐπιπέμπειν τὰς δημηγορίας.

Cum autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (ut ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simplicique rerum narratione ubique sint usi, nec ullis personis ullam orationem attribuant, nec ullas conciones fecerint, cumque HERODOTUS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTUS enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) unus hic historiæ conditor conciones & invenit, & perfectè composuit, ita ut earum unaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum revocari possit.

Καὶ πάλιν.

Et iterum.

Ἵνα δὲ μηδὲ τὰς ἄλλας ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡροδότῳ ἐχρήσατο (οὔτε ὑψηλός ἐστιν, οὔτε ἰσχνός) ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. διὰ γε δὴ τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Sed ut reliquas dicendi formas cognoscas, scias HERODOTUM quidem media esse usum (quæ neq; sublimis, neq; tenuis est) Xenophontem verò tenuí. Thucydides igitur, ut sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est usus.

Sed

TESTIMONIA.

Sed abrumpere cogimur hanc telam: exſtant alias hinc inde alia ejuſmodi, ut apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem ſe ſcripto contra Herodotum profeſſus eſt, Plutarcho: γεγφικὸς, ait de Herodoto, ἀνὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγ⊖, καὶ χάρις ἔπεσι, καὶ δεινότης καὶ ὥρα τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπεράγμων, εἰ καί τις ἄλλ⊖, γηρονὰς, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρ⊖. Ariſtides vocat κάλλιστον λογοποιῶν. Θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρυν, Athenæus. Ἡρόδοτ⊖ ὁ σοφώτατ⊖, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτ⊖, Euſtathius. Alia ejuſmodi, quæ ſibi quis notaverit plenius & melius. Nos, quod unum adhuc poſſumus, è Cicerone & Quinctiliano teſtimoniis aliquot præclaris additis, ſubjiciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus ſcripta, & plura nova H. Stephani, contra eos qui Herodoti hiſtoriam fabuloſitatis accuſant.

Ex Cicerone lib. II. *De orat.*

Apud Græcos autem eloquentiſſimi homines remoti à cauſis forenſibus, cùm ad cæteras res illuſtres, tum ad ſcribendam hiſtoriam maximè ſe applicaverunt. Nanque & HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit, in cauſis nihil omnino verſatum eſſe accepimus. Atqui tanta eſt eloquentia ut me (quantum ego Græcè ſcripta intelligere poſſum) magnopere delectet.

Ex eodem in Orat.

Quo magis ſunt HERODOTUS Thucydideſque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominavi accidiſſet, longiſſimè tamen ipſi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim ſine ullis ſalebris, quaſi ſedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primiſque ab his (ut ait Theophraſtus) hiſtoria commota eſt, ut auderet uberius quam ſuperiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortenſio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide gravius? *&c.*

Idem libro de legibus I.

Patrem hiſtoriæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex ſecundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit. *nam de hiſtoriæ ſcriptione loquitur.* H. Steph.

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX.

Ubi de compoſitione loquitur.

Itaque ut confiteor, pænè ultimam oratoribus artem compoſitionis quæ perfecta ſit, contigiſſe: ita illis priſcis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero perſuaſerit, Lyſiam, HERODOTUM, Thucydidem, parum ſtudioſos ejus fuiſſe.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Aliquanto pòſt.

In HEROD0TO verò cùm omnia (ut ego quidem ſentio) leniter fluunt, tum ipſa διάλεκτος habet eam jucunditatem ut latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Hiſtoriam multi ſcripſere præclarè: ſed nemo dubitat duos longè cæteris præferendos: quorum diverſa virtus laudem pænè eſt parem conſequuta. Denſus & brevis, & ſemper inſtans ſibi Thucydides: dulcis & candidus & fuſus HERODOTUS. Ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior: ille concionibus, hic ſermonibus: ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellii Noct. Attic. lib. XV. *cap.* XXIII.

Hellanicus, HERODOTUS, Thucydides, hiſtoriæ ſcriptores in iiſdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt; & non nimis longè diſtantibus fuerunt ætatibus: nam Hellanicus initio belli Peloponneſiaci fuiſſe quinque & ſexaginta annos natus videtur, HERODOTUS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, ſcriptum hoc eſt in libro undecimo Pamphilæ.

EPI-

EPIGRAMMATA
IN
HERODOTUM,

Quorum prima tria veterum sunt, reliqua
H. STEPHANI.

ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπίτου.

Οὐδ' Ἁλικαρναωῆ με παρέδρεα μελπόμενος ἀοιδὸς
Ἡρόδοτ' πολυίδρεις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσά περ ἠπείρων δυὰς ἤγαγε, ὅσσά περ αἰὼν
Ἔδρακεν ἑρπύζων, ἐνάταις ἀνέδησαλο Μούσαις
Μίξας εὐεπίησιν Ἰωνιδ' ἄνδρα φωνῆς.

Anthol. lib. V.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates divine silebo
HERODOTE *ô sapiens, quo fortia facta virorum,*
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis.
Tempora prisca tulere, novem sacrante Camœnis
Juncta Iadi certat florens facundia linguæ.

ΑΔΗΛΟΥ.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε Δαναΐδᾳ
Ἰάδ' ἀρχαίης ἱστορικῆς πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλασόντ' ἄπο. τῷ δ' ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγών, θάρσον ἔχε πάτρην.

Apud Steph. voce Θάρσος.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus ista recondit*
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthæc
Thurias excepit, dum fugit invidiam.

Fuit

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

Fuit hoc epigramma & ſupra allatum ab avo meo, cum ejuſdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIUS noſter ὁ πάνυ, in tertio verſu, ubi vulgò habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωρίδ☉. ἐκ πάτρης, quod ipſum tamen vulgato melius non eſſe cenſet.

Ἄλλο.

Ἡρόδοτ☉. Μοῦσας ξεινίσατο· τῷ δ' ἄρ ἑκάστη
Ἀντὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

Ἐρρ' Ι' κοῦ τοῦ Στεφάνου εἰς τὸν Ἡρόδοτον.

Ἡρόδοτ☉. λιγυρῶν ὅτι μέσσην ἄξια Μουσῶν,
Τῇδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡρόδοτε τίς φθέγμα μελισσαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Ὅστ' δεῖ Μουσάων, ἦν λαλῇ Ἡρόδοτ☉.

Ἦ ἔτω, Καλλιόπη σίγα, ἰῶ λ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότε λαλέοντ☉. ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσαν ἄμουσον ἔμεν.

Ἦ ἔτω, Μὴ πρὸς τόνδε δοκῇ Μῶσα ἄμουσ☉ ἔμεν.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων παίδα ἦν, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβε ἄτ', ἐν μέσῳ τῷ Ἑλικωνιάδων.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότε λεγόμεσθα πόν☉. θ' ἅμα ἑννέα Μουσῶν·
Κλέιμα ἓν Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγειν.
Εἰ δέκα δ' ἦν γεγεαφώς, δεκάτῳ τὶς ἂν ἔπλασε Μῶσαν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλ☉. ἄμουσ☉. ἔοι.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἔστι μοὶ, ἔστιν Ἰὰς λιγυρὴ διάλεκτ☉. ἁπασῶν
Ἔξοχα, ᾗ μαλακὲς ἐξαφιεῖσα ῥόους·
Ἀλλὰ γὰ ὅσσον Ἰὰς πασῶν προφερεστάτη ἔζὶ,
Τόσσον Ἰαζόντων Ἡρόδοτ☉. προφέρει.

ALIA

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

ALIA EJUSDEM *H. STEPHANI* EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA, Quæ iis qui *HERODOTUM* accusant fabulositatis, respondent: è quibus primum quod incipit Ἄφρων omisimus hîc, quùm id supra jam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ, ὡς ἀπ' ἀυτῦ.

Θαύμαΐα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιςΘ·
Σοὶ ϑ' ἄπιςΘ· ἔῃ ὃς μὲ ἄπιςον ἐρεῖ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' ἀυτῦ.

Μυθικὴ ἱςορίη φθονερῶν ϖϱὸ ϖϱίδε κἀλοῦμαι.
Φεῦ πόσον ἰοβόλον τὸ σόμα ϖϱὸ φθονερῶν.
Ἀλλὰ γεάφειν ϖϱόδοξα πολοὶ μὲ λέγυσι κὴ ἄλλοι.
Ἢ ϖϱόδοξα γεάφειν, μυθικὰ δεῖ γεάφειν;
Ἰσοεικοὶ πολέες ϖϱόδοξα γεάφυσι κὴ ἄλλοι,
Καὶ ϖϱίδ' οὐ λέγεΐαι μυθικὴ ἱςορίη.
Ὅσ' ὀνίοις ϖϱόδοξα δοκεῖ, δοκεῖ ὅτιγε πᾶσι.
Καὶ τὴν ἄπιςα δοκεῖ σήμερον, αὔεριον οὔ.
Ἡ ἐμὴ ἱςορίη, ϖϱόδοξα γεάφυσα, καλείαω
Ἡ ϖϱοδοξογράφΘ., μήτι ϑ' μυθογράφΘ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΩΣ ἀπ' ἀυτῦ.

Ἔκλυον εἰν αἰίδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἱςορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
ΠλέταρχΘ., Βοιωτὸς ἀνὴρ, πρώταρχΘ. ἀπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμῶ φησὶ τὸ ἱςοεικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν αἰίδεω παῤῥησίη δεῖ μοι οἴκῳ,
Ἠθὸς οἱ εὔηθες, κ' οὐ κακόηθες ἐμοί.

SEQUUNTUR LATINA, IN EJUSDEM *HERODOTI* PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *historicum quonam me teste probabis,*
Qui nostros libros non reverenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla ut revocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non revocare potes? peto tantum quod potes, ut non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

II.

Quisquis is eſt, vel quisquis erit, quo judice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille ſapit.
Nil ſapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque levi famæ pondus ineſſe putat:
At ſi quis lectis hoc auſit dicere muſis,
Quum ſapit has ultra, plus ſatis ille ſapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum eſt, livide, judice te..
Quod quis non credit, ſi ſic vocitare licebit,
Hiſtoricos multos fama ſiniſtra manet.
Credulus haud volo ſis, incredulus & volo non ſis:
Hic volo tu diſcas poſſe tenere modum.

ΛΕΞΕΩΝ ΙΑΔΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗ.

Α

Ἄβιος, ὁ πολύβιος. ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.
Ἄβερν, καλόν, αὔθαδες, τρυφερόν.
Ἀγαθυεργοί, οἱ ἐκ τῆς ἱππέων ἐξιόντες, πέντε ἐκάστου ἔτους.
Ἀγαλατεῖν, διώκειν, φυλαδεύειν, ὁπλάτ[illegible]ειν, ὑβελίζειν.
Ἄπαυρ Θ., ἄπορος.
Ἀγλῖϊον, ἀγλεῖον.
Ἄγη, βασανία.
Ἀγγά, μακρά.
Ἄγγα, βραχέα.
Ἀδελφεός, ἀδελφός.
Ἀδελφυόμενον, ὁμοιώμενον.
Ἀθενία, ἀθένεια.
Αἰγίς, ἰῶ Λίβυες φορῦσι δορᾶν.
Αἱμασιά, Ἄνευ πλῦ τειχίον.
Αἰνός, δεινός.
Αἶσ Θ., Ἄλσ Θ.
Αἰψηρός, λαψηρός.
Αἰωρηθέντες, μετεωριαθέντες.
Ἀκανθοπλήξ, ὁ πληστόμενος.
Ἀκέντιον, ἀκάνθιον.
Ἄλαστος, ἄλης Θ.
Ἀλέες, συνηθροισμένοι.
Ἀλεξομένους, ἀμυνομένους.
Ἀλη, πλάνη.
Ἀληθία, ἀλήθεια.
Ἀμβοβάδων, κῆθ' ὑπερβολήν.
Ἀμύσσειν, ταράσσειν, ἕλκειν, ξέειν.
Ἀναιρεόμενον, τὸ ἐν χαρᾷ συλλαμβανόμενον.
Ἀναισιμῶν, δαπανᾶν, ἀναλίσκειν.
Ἀνακῶς, ἐπιμελῶς, φυλακτικῶς, φρονιστικῶς.
Ἀναραιρηκώς, ἠρηκώς.
Ἀναξυρίδας, τὰ βαθέα, ἢ βασιλικὰ τῆς ὑποδημάτων.
Ἀνδρόγυνο Θ., ἑρμαφρόδιτο Θ.
Ἀνδρόσφιγξ, σύνθετον ἄνθρωπο Θ. ἢ σφίγξ δημιούργημα.
Ἀνέγνωσεν, ἀνέπεισεν, ἐδίδαξεν.
Ἀνέλη, χρήσῃ. ἀνελεῖν, μανθάνειν.
Ἀνθέρικας, τὰς καύλας τῆς ἀσφοδέλου.
Ἀντίξοον, τὸ συναντιόμενον.
Ἀντιάζειν, πολεμεῖν.
Ἀπεπλέξατο, ἀπέφυγεν.
Ἀπλικέστερον, πρεσβύτερον.
Ἀπεματώϊσεν, ἐμφρόνεσεν. ἢ ἀπεπαμάϊσε.
Ἀποτιμοτέρους, ἀτίμους.
Ἀποφρῆν, τῷ πεπλεμένην· τιμὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων τοῖς δεσπότας.
Ἀραίρηκα, ἤρηκα.
Ἄρδις, φαρέτρα, ἢ τὸ βέλος.
Ἀρθμία, φιλία.
Ἄρσαντες, ἁρμόσαντες.
Ἀρηγός, ἄρωγός.
Ἀσκῆσαι, καλλωπίσαι.
Ἀτερ Θ., ὁ ἕτερος.
Ἀποτιμοτέρους, ἀτιμοτέρους.
Ἀτιμφρητί, καὶ ἀφρονήσας.
Ἀυλός, εἶδος ἀηδόνος ἁρμάτος Θ.
Ἄφαρ ἢ ζ ταχέως.
Ἀφαρεῖ ζ
Ἄφλαστον, τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης.
Ἀχαιρεσίη, τὸ πρὸς χάριν τοῖς πολλοῖς ζῆν, ἢ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι. ἢ ἀρχ.
Ἀφιδέαι, ἀλύσεις, οἱ ὦ ψέλλια. ἢ ἀμφιδ.

Β

ΒἈθραχ Θ., βάτραχ Θ.
Βαλανάγρα, κλεὶς.
Βάεις, ναῦς.
Βασιλέεις, δικασταί τινες.
Βέβαα, βέβηκα.
Βέρεθρον, βάραθρον.
Βίβλοι, διφθέραι.
Βλαχῆν, τρυφερόν.
Βλήμενος Θ., βεβλημένος Θ.
Βλιμάζειν, ἐνθλίβειν.
Βυπίρυς, ὀβελὸς, μεγάλυς ὀβελός.
Βυσσός, βυθός.
Βωθεῖν, βοηθεῖν.
Βώξ, βόαξ.
Βώσω, βοήσω.

Γ

ΓΑυλός, πλοῖον Φοινίκιον. ἢ φρέαρ Θ. ἀντλητήριον ἢ χαλκεῖον ὀδόντων ἀγλεῖον.
Γεωπεῖναι, οἱ γῆς πεινῶντες ἢ ἄποροι.
Γνωσιμαχεῖν, τὸ γνῶναι τινὶ αὐτῷ ἀσθένειαν ἢ τῆς ἐναντίων τινὶ ἰσχύν.
Γορσύρη, δεσμωτήριον ὑπόγειον.
Γυμνοπαιδία, ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ ἐν ᾗ γυμνοὶ χορεύουσι.

Δ

ΔΕ'ξω, δείξω.
Δευκαλίδης, Δευκαλεωνίδης.
Δεύρω, δεῦρο.
Δημόσιοι, εἰς τὸ δημόσιον κάμνοντες.
Διαβεβλημένος Θ., γελάδεις, καὶ παιζόμενος Θ.
Διασφᾶγες, αἱ διεσφαγμέναι πέτραι.
Διθύραμβος Θ., ὕμνος Θ. εἰς Διόνυσον.
Διξά, δίχα.

Διξά, διωσά.
Διφροφορευμβύες, φορείοις φορευμβύες.

Ε

Ἐγκατεύειν, διώκειν.
Ἐγχείψας, ἐμπεσεῖν, προσπλάσας.
Ἐδχώδη, εἰς δύο ἐδιρέδη.
Ἐδώλοισι, ὑποστρώμασι νηός.
ἘδτήσανΤο, ἐδτεάσανΤο.
Εἰέειν, λείβειν.
Εἰλινύων, ἐλυνίων, ἡσυχάζων.
Εἶπας, εἰπών.
Εἰρλώ, ὡδὲ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἐαυτῷ ὁ παῖς βωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ περομιζόμενος, τῷ τρίτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ πρόπας, τῷ πεμπτῷ παῖς, τῷ ἑκτῷ μελείρλω. Ἐφηβεύει ὃ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιδ, μέχρι κ', Βαρυτόνως τὸ μελείρλω, ὥσπερ πυθμλώ, ἀπύθμλω, ἀυχλώ, ὑφαύχλω.
ΕἰρωΤάω, Ἐρωτάω.
Εἶτεν, εἶτα.
Ἔκνιζεν, ἔδακεν, ἀπὸ τῆς πόας κνίδη.
Ἐκπλώσας, ἐκπλύσας.
ἘκΤοπίως, ἐκΤόπως, ὡδὲ δόξως.
Ἐκύρησεν, ἔτυχεν.
Ἐλατήρια, φάρμακα καθαίρονΤα τὴν κάτω χοιλίαν.
Ἐλόχισεν, εἰς λόχους κατέταξεν.
ἜλυΤρον, σκέπη, δέρμα.
Ἑλῶν, ἐλάσας.
Ἔμβολον, χάλκωμα ὡδὲ πυθμένιον ὡδὲ τὴ πρῴραν ταῖς ναυσίν.
Ἐμυλώθη, ἐτυλώθη.
Ἐναγίζειν, χοὰς διαφέρειν τοῖς κατοιχομένοις, ἢ δύειν.
Ἐνάρειες, οἱ ὁπλῖται.
Ἐνέδησεν, ἐκείκωσε.
Ἐνείκω, ἐνέγκω.
ἘνηβηΤήρια, ἐνδυωχητήρια, ὑωχήμαΤα, ὀπτηδιότης.
Ἐνθώσας, ἐννοήσας, διανοήσας.
Ἐνωμοτία, τάξις ὡδὲ τοῖς Ἀττικοῖς.
ἜξαΤος, ἐξαίρεΤος.
Ἔον, ἦον.
ἘπάϊΤος, φανερὸς, ἐνλιμότατος.
Ἐπαμησάμενος, ἀνακινήσας.
Ἐπαναιρέεται, ἐπαναλαμβάνεται.
Ἐπβωλᾶ, ὀπκαλεῖ.
Ἐπίδοξα, προσδόκιμα.
Ἐποδήμιος, δημόσιος.
ἘπιεικέσΤαΤον, μέτριον.
Ἐπικάρσιον, πλάγιον.
Ἐπικάπομαι, ἀποδέχομαι.
Ἐπίλαμπος, καΤαφανὴς, ὡδὲ φανὴς.
Ἔπιπλα, ἡ μὴ βεβαία κΤῆσις, ἀλλ' ὀπόλαιος, ἔπιπλα καὶ τὰ ἐπάνω τῆς στρωμάτων.
Ἐπφορήματα, τεκμήρια.
Ἔπίσιον, καΤάλυμα.
Ἐπίσιος, ἔποικος.
Ἐπισχώτερον, εὐφορώτερον.
ἘπισΤρεφέως, ὀθνείως, ἀπατηΤικῶς.
Ἐρέτρες, ἐρέται.
Ἑρμὶς, ὁ κλινόπους.
ἘρυσάρμαΤες, ἐρυσίρμαΤοι.
ἘσπλίσανΤες, ὁπλίσανΤες.
Εὐήλμια, εὐηλμεία.
Εὐεξώ, ἡ εὐημερία, εὐεξία, ἡ καλλίση τῶν ἐφήβων ἀγωγὴ, Διογνιανὸς ἄνδρα τῶν σοφῶν.
Εὐδυώτης, εὐδυωρία.
Εὐλέων, σκώληκων.
Εὐμάφεια, ἡσυχία, εὐκολία, ἀπόπαυσις.
Εὐεάξ, πλουεάξ.
ΕὔτυχΤα, ῥαδίως εἰργασμένα.
Ἔφεδρος, ἐπίκληρος.
Ἐχέσης, ἠχέσης.

Ζ

ΖΕΙΡΑ', μέτρα, ζωνη, ἐφαπλίς.
Ζάκορος, νεωκόρος, ἱερεύς.
Ζύγλαρ, καθέδρας.
Ζοὴ, Ζωή.
Ζωὴ, ἡ γυνὴ ζῶσα.
Ζώνη, πορφυρᾶν ἔνδυμα.
Ζώπειον, Μύλωνα.

Η

ΗΒηδὸν, μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκολασίας, ὀρχηδόν.
Ἤϊανον, πήϊανον.
Ἤδη, δὶ τύπου ἐν οἷς ἀναῤῥέφουσι.
Ἤλυσις, ἔφοδος, πορεία.
Ἡμεκλέων, διαφορῶν.
Ἥμιν, ἡμῖν.

Θ

ΘΑλάμαι, καταδύσεις.
Θειλόπεδον, εἰλόπεδον.
Θέλων, δυναμένος.
Θῆμαι, Θεῶμαι.
Θερμωλὴ, πυρετὸς.
Θέλαειν, ἡδέως, μαίνεσθαι.
Θύεξον, πνοὴν ἀρωματικήν.
Θυσάνες, κρόσσες.
Θύωμα, θυμίαμα.
Θώϋμα, θαῦμα.

Ι

ΙΑκχάζουσι, λέγουσι, φλυαροῦσι.
Ἰθαγενεῖς, οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἰσία, δεῖπνα, ἑστίαι.
Ἴλη, τάξις ἱππική, συστροφή.
Ἴξις, εὐδυωρία.

Και-

Κ

Καινῶν, τὸ χρήσασθαι λόγῳ καινῷ.
Κάλη, κώλη.
Καναβὶς, φυλόν, δυμίαμα.
Καλλιερεῖσθαι, θύειν.
Κάμμορος, κακόμορος.
Καπνοῦσες, ἀπυδεχόμβοι.
Καταγινέων παταλύων.
Καταπεριξάμβης, περῖκα ποιήσας.
Κατατέλεα, τὰ ἀναλώματα καὶ συνέδρια.
Κάτεκτα, ἔκτανεν.
Κᾶνος, ἐκεῖνος.
Κενὸς, κενός.
Κέκλυθι, κλῦθι.
Κέρκυρος, γεὼς εἶδος.
Κηκίω, κινέω.
Κιτάλης, κλέπτης.
Κληρέχυς, γεωργός.
Κνάφος, ἄκανθα ἔλκυσα ἱμάτια.
Κνυζημάτων, χερῶν ἀποφθεγμάτων.
Κόλλιξ, ἄρτος περιφερής.
Κομιδὴ, ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κορδύνημαι, καρήβαρῶ. Ἢ Σκορδ.
Κορύνη, ξύλον ὄπικαμπές.
Κραδία, καρδία.
Κράτος, δύναμις.
Κρὲξ, ὄρνεον δυσιώνισον τοῖς γαμοῦσι.
Κρησφύγετον, καὶ φυγὴ, ὀχύρωμα.
Κρίβανος, κλίβανος.
Κυκεῶ, κυκεῶνα.
Κυματώδη, ὑπαγωγὴ, αἰγιαλός.
Κυρβασίαι, τιάραι.

Λ

Λάδη, αἰσχύνη.
Λάμψομαι, λήψομαι.
Λάξιν, λῆξιν, μερισμὸν, κλῆρον.
Λαῦραι, ῥύμαι, ἀμφόδια.
Λελασμένος, λελησμένος.
Λελάχασι, λάχωσι.
Λευκὴ, πάθος ὡδὶ ὅλον τὸ σῶμα.
Λίνον, λυρὰς χορδὴ, ἢ ᾠδῆς ὄνομα.

Μ

Μάλη, ἡ θέρμη.
Μαείλη, σπυδιὰ, ἀνθρακώδης ἀπόστημα.
Μαείληνοι, ἄνθρακες φρυγανώδεις.
Μέζεα, αἰδοῖα.
Μέλαν, μέλαν.
Μελεδαίνειν, μερεμνᾶν.
Μελεδανθέων, μεριμνῶν.
Μελεδωνοὶ, φερνητικὰ.
Μεμακυῖα, μεμηκυῖα.
Μενέλεως, Μενέλαος.
Μὲν, μήν.
Μετιξέτεροι, τινὲς ἕτεροι.
Μιξύλλης, ἄρτος κριθίνος.
Μύδερον, σίδηρον ἀργόν.
Μυδῶσα, ἐκκρεμῶσα.
Μύθος, λόγος.
Μυσάζω, σπάζω.
Μυχοὶ, καταδύσεις.

Ν

Ναυλόχιον, λιμένα.
Νεῶν, νεώριον.
Νέαι, νῆαι.
Νεοχμῶσαι, νεχμῶσαι, νεωστὶ κινῆσαι.
Νικάεα, νίκη.
Νώτω, νοήτω.

Ξ

Ξεῖνος, ξένος.
Ξενίῃσι συνεδήκατο, ὡς ξενίῃσι ἐδωρήσατο.
Ξεσὸν, ξηρόν.

Ο

Ὀγδώκοντα, ὀγδοήκοντα.
Οἰδία, αἰδοῖα.
Ὀλίζον, ὀλίγον.
Οἴμμα, Οἶμα.
Ὄμμορος, τυφλός.
Οἰσύπη, ῥυπαρὰ περιττώματα ἔρια.
Ὄνος, τὸ ὠδὶ τὸ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πολύτρητα καὶ συγκρεφόμενον ζῶον.
Ὀργίσας, μαλάξας.
Ὀρθὸς νόμος, τέρψις μελῳδίας.
Ὀρτὴ, ἑορτή.
Ὀρχηδὸν, ἡδέως.
Οὐ καταπεριξεῖς, ἢ περῖκα ποιῆσαι, καταφερνῆσαι.
Οὐκ ἰκνεομβύως, ἢ περισκόπως.
Οὐλεῖν, ὑγιαίνειν.
Οὖρος, Ὅρος.
Οὖρον, ὁροθεσία.
Ὄχανα, ἀσπίδων πόρπακες καὶ δεσμοί.

Π

Παλάθας, τὰ ὀκ τρυγὸς πλάσματα, κυρίως ἢ ἡ τῶν συκῶν ἐπάλληλος θέσις.
Παλλύνων, ἐπιπάσσων.
Πάρη, πάρη.
Πάταικοι, θεοὶ Φοινικικοὶ ἐν πρῴραις ἱδρυμένοι.
Περιφορητὰ, ἀκατά.
Πεσσόμβια, ὀπλόμβια.
Πεσσοὶ, ψῆφοι.
Πιστικωνία, ἢ χρίονται πόδατα.
Πρυτανεῖον, θεσμοθέτιον, θόλος, καὶ ἡ τοῦ σίτου θήκη.
Πηκτὶς, ὄργανον ψαλτήριον.
Πλεῦνας, πλείονας.

Πλεῶ,

Πλεῶ, πλεῖν.
Πλίξ, βῆμα.
Πολέμαρχος, ἄρχων τῆς ξένων.
Πολλὸς, Πολλὴ, Πολλὸν } πολύς.
Ποταίνια, πρόσφατα.
Πρόκα, δύθυς.
Πρόπολος, νεωκόρος. μετὰ τοῦ δ᾽ ἄλλος.
Πρόξενοι, πρόσταται.
Πρόχυσις, τὸ ἀποσπεῖσαι.

P

Ῥηχία, ἄμπωτις.
Ῥηπὶς, πλέγμα.
Ῥηχὴς, φάραγξ, ἢ δέσμης τῆς φαλάμων.
Ῥοικὸν, ἔσω νεῦον.
Ῥύμας, λαύρας.

Σ

Σαγάρεις, πελέκεις, τὰ ἐκ χειρὸς ὅπλα.
Σαπρὸν, σεσηπός.
Σαυρωτὴρ, ξυστὸν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσι ὑρίαχον.
Σινάμωρον, κακόχολον.
Σισύρα, βαρβαρικὸς χιτών.
Σκευὴ, ὅπλισις, ἢ στολή.
Σκυτάλαις, ῥάβδοις.
Σπαργνύω, ὀργάω.
Σπαδίξας, ἐκδείρας. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης πρινίνης. οἴδε, φοίνικος. ῥάβδον, σπάδακες ὃ καὶ οἱ κύνες, καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Σπερχθεὶς, ταραχθείς.
Σταθμὸς, ὁδοῦ μέτρον, καπήλιμα.
Στέφος, τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἱερῶν.
Συμψήσαι, συνθέψαι.
Συνεδήκατο, ἐδωρήσατο.
Συρμαία, βρῶμα διὰ σίτου καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ὁμοιούμενον.
Συρμαΐζειν, καθαίρειν πόματι τὴν ὀπὸ ζώων καὶ ὕδατος.
Σχοινοτενὲς, μακρόν.
Σῶτρα, σωτήρια, λύτρα.
Σώζουσι, τρέφουσι.

T

Ταινίαν, διάδημα.
Τάρσοι καλάμων, πλεκτὰ ὀν ἢ ὑφάσμενον τῷ πλίνθον.
Ταρσὸς, ἢ πτέρυξ ὀρνίθων πτέρωσις.
Τέλη, ἀναλώματα.
Τελίσκω, τελῶ.
Τέμπεα, τὰ ξενὰ τῆς ὀρῶν, καὶ οἱ σύνδενδροι τόποι.
Τετραπτερυλλίδες, ἀκρίδες τέσσαρα ἔχουσαι πτερά.
Τετρόζημένος, καταπεπονημένος. καὶ τετρυγμένος, καὶ τετρυμμένος.
Τιάρα βασιλικὴ, κυρβασία ὀρθή.
Τειηκόδας, δεῖπνα κατὰ δήμους καὶ ἀριθμούς.
Τειξὰ, τρίχα.
Τειφάσιοι, τρίφωνοι, τειπλάσιοι.
Τόρνιον, τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνέμενον εἰς αὐτά.
Τρῶμα, τραῦμα.

Υ

Ὑποκεινέδας, ἀποκεινέως.

Φ

Φάλαρα, τὰ περὶ τοὺς γναθμοὺς σκεπάσματα.
Φαρμάκοις, βαφαῖς.
Φάρσος, τρύφος, κλάσμα, ἀκρωτήριον.
Φερέγυος, βεβαιωτής.
Φοιβόλαμπτος, Φοιβόληπτος.
Φόρμος, πλέγμα, κόφινος.
Φρενήρης, σώφρων.
Φρηλὸς, φρέατος.
Φρυμάξαδας, φρυάξαδας, φύσησαι.
Φύζω, φεύγω.
Φυλάξαντες, ὀπτήσαντες.
Φωλαμὸς, κυβωτὸς τὰ φάρεα ἔχουσα.

X

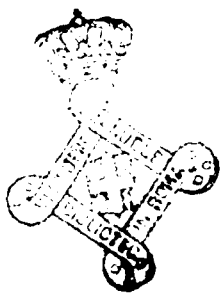
Χιδὼν, χιτών.
Χοιράδες, πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδόων, τεμνῶν.
Χρεὼν, χρεία.
Χρήματος, πράγματος.

Ψ

Ψημύθιον, ψαμμύθιον.
Ψῆνες, ξυρίφια, κωνώπια τὰ ὄν τοῖς ὀλύνθοις τοῖς ἄρσεσι.
Ψιαθοπλόκος, σχοίνων συμβολεῖς.
Ψῶ, ἀλεκτορικὸν προσφώνημα.
Ψῶσα, θάλπουσα.

Ω

Ὦ ὄρος, ὄπτημα χαλκίου.

65 70 75 80 85

MEÆTIS Palus.

Vardanus fl.

Caucasus Mons

PONTUS EUXINUS.

MARE CASPIUM.

ODOTUM

TAURICA CHERSONESUS

Myrmecium Cimmerium promontorium Panticapæum

Phanagoria Hermasia CELTI pp: Psychrus fl. Tazos OCHI pp: Bata portus Tractice extrema Thesyris fl. orax fl. Dioscurias Hippus Cyanens fl. Amaranta fl. Cyrus fl.

CIMMERII Bosphorus Cimmerius Pantic. fl. Hypanis fl. Gerrus fl. Cremni Boryst. Tyrmi Callipo. Hylea Hesapis fl. Caprianus fl. Thracius Pr. Cyaneæ I. Thracius Bosphorus Thracius Pr. Dioscurias Hippus Cyanens fl. Cherasus fl. Amaranta fl. COLCHIS. Phasis fl. Phasis

MYSI pp: Oscus fl. Tyras fl. Hypanis fl. Borysthenes fl. Thyssagetæ Sauromatæ

Thracius Cyaneæ I. Trace hynias I. Arambis Pr. Inope Teuthrania Peeri2 miscyra

CIS. Cuciones pp: PAPHLAGONIA Macrones Trapezus Montes chic

Neuri Pr. Neuri Sapæi pp: Sapæi Pr. Halizones Pr. Halizones pp: Parthenius Thermodon Tibareni pp: Simyra

Ister fl. Ister Ostium Ister Pr. Ister Ostium Ister Pr. Ister Ostium Ister Pr

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ,
Ἐπιγεγραμμέναι ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA:

SIVE,

HISTORIARUM Libri IX,

MUSARUM Nominibus Inscripti.

Liber Primus, *Qui inscribitur* CLIO.

HERODOTI Halicarnassei 1 historiæ explicatio hæc est: ut neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis obliterentur 2 ex ævo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, 3 gloria fraudentur, cum alia, tum vero 4 qua de re isti inter se belligeraverunt. Persarum 5 eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum 6 proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt: faciêndisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus civitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere divenditis, fœminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis

Ἱστορίων πρώτη,
Ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστὰ, τὰ μὲ Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι· ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ ἀπικομένοισι· οἱ δὲ Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατιθεμένους τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium possit ita reddi,* Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: ut nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt,* tum vero *circa hoc,* quænam belli inter eos causa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι. 6 Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

δυγατέρα. τὸ δὲ οἱ ὄνομα ἦεν κατὰ τὠυτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰὼν τοῦ Ἰνάχου. ταύτας φάσας καὶ πρόμνηα τῆς νηὸς, ὡνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἁρμηλυσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτούς. ταὶ μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τοῦ δ' Ἰὼν σὺν ἄλλῃσιν ἁρπαδθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τοῦ νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰὼν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Φοίνικες Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τὄνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἁρπάσαι τῆς βασιλέος τοῦ δυγατέρα Εὐρώπην. (εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γεγένθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τοῦ Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τῆς βασιλέος τοῦ δυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν δυγατέρα· τοὺς δὲ ταποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκούσαντα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, βεβιασμένον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· ἔτε γὰρ ἐκείνους δοῦναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντα Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προϊσχομένων ταῦτα, περιφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατο σφι παρ' ἄλλων δίκας γενέσθαι; Μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσας ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ fœminæ puppi navis assistentes ea mercarentur quæ cujusque aviditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in navem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io I1 in Ægyptum perveniisse memorant Persæ, non quemadmodum 1 Græci: & hoc injuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) 2 illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ injuriæ autores extitisse. Longa enim nave 3 in ora Colchidis & ad Phasim fluvium, quum cætera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, ut illi de rapta Io Argiva pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc III ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse uxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero 4 tergiversantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis IV solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire injuriorum virorum factum esse rapere fœminas: amentium vero, raptis ulciscendis operam dare: prudentium autem, 5 pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. 6 Eoque suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant ullam se habuisse rationem:

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam advectos. 4 Medeæ raptum ipsis objecisse, ista prætexendo, quum nec ipsi pœnas &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Se itaque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr. Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparaſſe claſſem, deinde in Aſiam profectos, imperium Priami evertiſſe: atque ex eo tempore ſemper exiſtimaſſe ſibi hoſtes eſſe Græcos. Siquidem Aſiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, 1 putant Perſæ ſibi neceſſitudine conjunctas, Europam ve-
V ro & Græcos à ſe eſſe disjunctos. Hunc in modum Perſæ rem geſtam eſſe memorant, & Ilii excidium ſibi diſcordiæ cum Græcis extitiſſe principium comperiunt. Cum quibus non conſentiunt de Io Phœnices, quam negant ſe in Ægyptum abduxiſſe raptu uſos, ſed eam apud Argos cum nauclero navis ipſorum rem habuiſſe: & quum ſe gravidam eſſe comperiſſet, veritam parentes, 2 ſic voluntariam cum Phœnicibus navigaſſe, ne detegeretur. Et hæc quidem Perſæ Phœniceſque referunt: ego vero, utrum ſic geſta ſint necne, 3 non pluribus perſequar. Cæterum quem ipſe novi primùm cœpiſſe inferre Græcis injuriam, 4 hunc indicabo, longius oratione pergens, tam parvas urbes civitateſque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ ſunt parvæ: rurſus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant parvæ. Igitur quum ſciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perſtare, 5 utriuſque fortunæ mentionem habebo.

VI CROESUS genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum 6 tyrannus quæ intra Halym amnem ſunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum evolvitur. Hic Crœſus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum 7 alios ad tributum pendendum adegit, alios ſibi amicos conciliavit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui ſunt in Aſia Dores: amicos autem ſibi fecit Lacedæmonios; quum ante ejus imperium univerſi Græci liberi fuiſſent. Nam Cimmeriorum adverſus Ioniam expeditio, vetuſtior illa quidem Crœſo extitit, non tamen 8 urbes expugnavit, ſed per incurſiones prædas
VII abegit. Cæterum principatus quum eſſet Heraclidarum, ad genus Crœſi, qui vocabantur Mermnadæ, ſic pervenit: CANDAULES, is quem Græci Myrſilum nominant, Sardium fuit 9 tyrannus,

Ἕλληνας ὁ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς τόλον μέγαν συναγείραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατιδεῖν. ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι ἐὸν πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειοῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἠγλωϊσμένα νεχωρίδα. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἅμα τὴν Ἰλίου ἅλωσιν διείκυσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησμῳδοῦσι λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηὸς· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένην τοὺς τοκέας, ἑκοῦσαν δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ καταδηλωθῇ γενομένη. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐπ' ἐμεῦ γενόμενα ἐρέων ὡς ἕκαστος ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐπυθέτο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν ἀμικρά. τὴν ἀνθρωπήϊον ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ταὐτῷ μένουσαν, μνημονεύσω ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἁλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ῥέει πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστρέψατο τὰς πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη ὕστερον περιῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνα-
δας. τὴν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

ἡ ἀπὸ τούτου αἰεί

τῶν ὀνομαζομένων

1 *Vel*, in neceſſitudinem ſuam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam ſibi ſocietatem intercedere exiſtimant. *Vel*, nihil ſibi eſſe commune. 2 Tum demum ultro cum Ph. 3 Dicere non conſtitui. *Q. d.* non me comparo ad dicendum. 4 Hunc ubi indicaverim, ulterius progrediar, tam p. 5 De utriſque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & aliis in locis.* 7 *Vel*, Alios ſubactos, *ſive* [ſubjugatos] pendere ſibi tributum coegit. 8 Urbes ſubjugavit. *Vel*, pari jugum coegit. 9 *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

τῶν Ἄλγεων ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο 3 Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. τῶν Ἀργεων οἱ δὲ πρότερον Ἄργων βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ του ὁ δῆμος Λυδὸς ἐκλήθη ὁ πᾶς ἐπώνυμος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. τούτων δὲ τῶν Ἡρακλεῖδαι ὀπτεκφυγόντες, ἔχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γενόντες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες ἔτη δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχήν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δέ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· (τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ ἀπορρητότερα τῶν πρηγμάτων ἐπιτρέπετο ὁ Κανδαύλης) καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ ὀλίγου διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, "Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι "λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· "(ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα "ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως σκεί- "νου θεήσεαι γυμνήν. ὁ δέ, μέγα ἀμβώσας, "εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγ- "έα, κελεύων με δεῖνοιαν τὴν ἐμὴν θεή- "σασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυο- "μένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. "πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρη- "ται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἦν "τόδε ἔστι, " τινὰ σκοπεύειν τὰ ἑωυτοῦ. "ἐγὼ δὲ πείθομαί σε εἶναι πασέων γυ- "ναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, " ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ " ἀμείβεται τοιάδε, "Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμὲ, ὡς "σέο " πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυ- "αῖκα τὴν ἐμὴν, μήτι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται "βλάβος· ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι "ὅτεω ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ "σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κυ- "μέλεθα, ὀπίσω τῆς ἀνοιγομένης θύρης "δήσω. μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς " κοίτην. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: novissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnaverant, fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his 1 succedentes Heraclidæ, imperium ex oracuło adepti sunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque Annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, usque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules VIII uxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium fœminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, 2 eoque ministro in rebus magis arduis utebatur) speciem uxoris supra modum extollebat; Ad quem non multo interjecto tempore (necesse nanque erat ei male evenire) inquit his verbis, Gyges, 3 neque enim videris mihi fidem habere referenti de conjugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me jubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Jam olim hominibus sunt honesta excogitata, 4 unde discere debemus: ex quibus hoc unum est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse fœminarum omnium speciosissimam, teque oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges IX repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea ré mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: cave timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut uxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim 5 sic ego machinabor, ut illa ne deprehendere quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundum fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Ubi ergo fuero ingressus, aderit & uxor mea in cubiculum: juxta cujus introitum

τῶν ἀπρωσδέων ἀμείβετο περωμένος λέγω λόγον. τῶν σκοπεύειν τινὰ τῶν κοίτον

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Unde discere oportet. *Q. d. Jam olim compertum fuit quænam honestati essent consentanea, & inde nobis petenda disciplina est. unum autem eorum est,* 5 Tali artificio utar, ut.

sella posita est, super quam vestes illa, ut quamque exuet, reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum à sella cubitum perget, 1 ostenderis invicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspiX ciat. Gyges igitur, ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimque post & uxor adfuit. Quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, ubi aversa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundum à muliere conspectus est. 2 Hæc, ut didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamavit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & fere apud cæteros quoque barbaros, magno probro est etiam virXI rum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem ubi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Ut venit, ad eum his verbis mulier inquit, 3 Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in utram malis divertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, 4 posthac scias quæ te scire non decet. Sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Ubi non persuadet, sed utique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit unde ille me nudam ostendit. In sopitum autem impetus dabitur.
XII Posteaquam igitur insidias instruxerunt,

ἐσόδου θρόνῳ· ὅπι τοῦτον τῶν ἱματίων " κεῖ ἓν ἕκαστον ἐκδυόυσα δώσει, καὶ κατ' " ἡσυχίαν πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. " ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχῃ ὄπι τὴν " δύνην, κεῖ νώτου τε αὐτῆς γλῆν, σοὶ μελέ- " τω τῷ ἐνθεῦτεν ὅκως μή σε ὄψεται ἰόντα " διὰ τῶν θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ἐκ ἠδυώ- ατο διαφυγέειν, λῶν ἑτοιμος· ὁ δὲ Καν- δαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης εἶναι, ἦγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετὰ ταύ- τα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ πιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηεῖτο ὁ Γύγης. ὡς δὲ κεῖ νώτου ἐγένετο, ἐόσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ " ὁρᾷ μιν ὀξυόλα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ὑπ' τοῦ ἀνδρὸς, ὅτε ἀνέβωσεν, αἰ- σχυνθεῖσα, ὅτε ἔδοξε μαθέειν, ἐν νόῳ ἔχυ- σα τίσασθαι τὸν Κανδαύλεα. τοῦτο γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, μεδὸν ὅ καὶ τοῦτο τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, " αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ " ὕπως, ὀδὲν δηλώσασα, ἡσυχίην " εἶχεν· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ἑωυτῇ πιστοὺς ἐόντας ἐωυτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, ὡδὲν δοκέων αὐτὸν τῶν πρηχθέντων ἔπισασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς ὦν ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλε- γεν ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν " παρεσταόσιν, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκο- " τέρῃ βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύ- " λεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βα- " σιληίην ἕξεαι τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε " αὐτίκα ὕτως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ " πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τῷ λοιπῷ " ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε " τὸν ταῦτα " βουλευσάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, " ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν ἀνηπάμενον, καὶ ποι- " ήσαντά τε νομιζόμενα. ὁ δὴ Γύγης τέως μὲν ἀπεδαυμάζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέ- τευε μή μιν ἀναγκαίῃ ὀδεῖν διακρῖ- ναι τοιαύτῃ αἵρεσιν. ἔκων δὲ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐώρα ἀναγκαίην ἀληθέως προκει- μένην, ἢ τὸν δεσπότεα " ἀποκτείναντα, ἢ αὐ- τὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι αἱρέεται αὐ- τὸς θερεῖναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν " ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκού- " σω τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. " ἡ δὲ, ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσαι ὅθενπερ καὶ ἐκείνῳ· ἐμὲ ἐπε- δέξαλο γυμνὴν· ὑπονοήσῳ δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἔσαι. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti. 2 *Vel*, Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat, neque exclamavit, utpote pudore retenta, neque præ se tulit animadvertisse. 3 Nunc quum duæ viæ in tua sint potestate, G. 4 Posthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γενομένης, (ἐς γὰρ μετέπειτα ὁ Γύγης, ἐόν οἱ ὦν ἀπαλλαγὴ ἐδεμία, ἀλλὰ ἐδέετο ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἶπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δόσα, καταικρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μὴ παῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀπικτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληΐην Γύγης. * τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληΐην, καὶ ἐκρατώθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἦσαν ἐν ὅπλοισι, συνέβησαν ἐς ταὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ὦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ὦν δ' ὦν μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε Γύγης. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο εἶπε καὶ ἡ Πυθίη ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸ πέμπτον ἀπὸ Γύγεω. τοῦτο τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφούς· ἐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρεα ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τὸ μάλιστα μνήμης ἄξιον ἔχειν ἔστι, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσοι ἀνακέαται. ἑξάσιοι δὲ ἔστι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα. ἀληθείῃ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, ὁ Κορινθίων τοῦ δήμου ἔστιν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. Οὗτος δὲ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιληΐον θρόνον ἐς τὸν προεδρίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνδαπερ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας, ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐστάλη μέν νυν καὶ οὗτος στρατιὴν, ἐπεί τε ἦρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἷλε· ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυῶν δεόντα τεσσεράκοντα ἔτεα. τοῦτον μὲν

& nox advenit, Gyges 1 nihil cunctatus est: quippe cui nulla deviandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. Mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Unde posimodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, uxoreque ejus & regno potitus est. 2 Cujus *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges XIII & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. Nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, convenit inter hos ac factionem Gygianam, ut, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnavit. 3 Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum ultionem in atnepotem Gygis esse venturam. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges ullius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est, Hunc in modum obtinuere tyranni- XIV dem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges, 4 tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, 5 ubi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicavit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi novimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens jura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam: 6 quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, ejus *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud ullum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnaverit. Et hunc quidem nos,

1 Ut qui non admitteretur, nec ullam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per. 2 Cujus, *videlicet Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ sella eodem loco posità est quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, ejus *vidd.* * De Archiloco Pario vide quæ Jos. Scaliger Animadv. in Euseb. edit. novissimæ pag. 57. & 58. Ubi trimetra illius, quæ postea Anacreon aliis expressérit, recitantur.

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, miſ-
XV ſum facimus. ¶ ARDYIS autem ejus filii faciemus mentionem, qui poſt Gygem regnavit. Hic Prienenſes expugnavit, & Miletum invaſit: quo 1 Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus ejecti è ſedibus ſuis, in Aſiam tranſierunt, Sardiſque præ-
XVI ter arcem ceperunt. Quum autem undequinquaginta regnaſſet annos, ſucceſſit SADYATTES Ardyis filius, regnavitque annis duodecim. Sadyattæ ſucceſſit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellavit & Medis: Cimmerioſque exegit ex Aſia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas invaſit. Unde non quemadmodum optabat diſceſſit, ſed vehementur eventu fruſtratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, digniſſima memoratu edi-
XVII dit, quæ hæc ſunt. Bello quod geſſit cum Mileſiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc tranſgreſſus obſidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fiſtularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Mileſium pervenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, ſed incolumes eſſe paſſim ſinere: arboribus modo fructibuſque regionis pervaſtatis, rurſus ſe recipiebat. Nam Mileſii mare obtinebant, ut opus non eſſet hoſti illic conſidere. Ædificia autem idcirco Lydus non excidebat, 3 ut & Mileſii habentes unde procederent, humum ſererent colerentque: & quum hoc illi feciſſent, ipſe cum exercitu ingreſſus ha-
XVIII beret aliquid quod popularetur. Hæc faciens, undecim oppugnavit annis: per quos 4 duo ingentia vulnera accepere Mileſii: unum, in Limeneio (quod eſt ipſorum regionis) pugna commiſſa, alterum in campo Mæandri. Horum undecim annorum ſex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Mileſiam tunc invaſerat, & idem bellum conflaverat: quinque reliquis ejus filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (ut à me ſuperius commemoratum eſt) intentius adminiſtravit: in quo bello Mileſios nulli ex Ioniis ſublevaverunt, præter Chios, qui ſoli fuere auxilio: red-

παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες. Ἀρδυ. ὃ τῷ Γύγεω μὲν Γύγῃ βασιλεύσαντι μνήμην ποιήσομαι. οὗτος ὃ Πριηνέας τε εἷλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλεν. ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἀρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἀρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω δὲ, Ἀλυάττης. οὗτος ὃ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδους Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κλιδὴν εἷλε, ἐς Κλαζομενὰς τε ἐσέβαλεν. ἀπὸ μὲν νυν τούτων ἐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλαξεν, ἀλλὰ πρόσπταίσας μεγάλως· ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, ὡδὸν ἐξάμηνος τὸν πόλεμον ὡδοιτο πατρός· ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόταν μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὸν στρατιὸν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλῶν γυναικείων τε καὶ ἀνδρείων. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίων ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἔτε κατέβαλλεν, ἔτε ἐνεπίμπρη, ἔτε θύρας τε καὶ τέκτονα, ἐᾶ δὲ κατὰ χώρην ἑστάμεναι· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὁκως διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὡς τε ἐπ' ἔδρης μὴ ἓζεσθαι ἔργον τῷ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας ἃς κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὁκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι τὴν γῆν αἰρεῖν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἀρδυος ἦρχε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίων τὴν στρατιήν. (Σαδυάττης γὰρ ἦν καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἐνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπίλοιπα τοῖσιν ἐξ' Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε. ὃς ὡδοῦ ἐξάμηνος (ὡς καὶ πρότερον

---

1 Sardium regno potiente. 2 Unde non cum eo quem optabat exitu diſceſſit. 3 Ut poſtea prodeuntes Mileſii poſſent terram ſerere & colere: & quum &c. 4 Duas ingentes clades acc.

ὅμοιον ἀντιποδιδόντες ἐπιμόρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ ληΐου ἐμπρησθέντος ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνωλείχθη τι τοιόνδε πρῆγμα· ὡς ἅφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ἐπίκλησιν Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοσαῦτα μὲν λόγου ἐδόκεε ἔσεσθαι, μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γιομένης τῆς νόσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλούσαντός του, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ ὕστερον ἀκούσας γιομένους· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσιθεῖσι τούτοισι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γιομένῳ, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως ἄν τι προειδὼς πρὸς τὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γιομένου. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος συνθέσθαι ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τὸ νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπεστάλη ἐς τὴν Μίλητον ἤν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσον ἦν ἐν τῇ ἄστει σῖτος καὶ ἑωυτοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ, τοῦτον ἅπαντα συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποιέετο καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδίνιος, ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν συμποσίοισι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς σφι Λυδὸς, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυθάνομαι, δι' ὀδὴν ἄλλο ἐγίνετο ἡ Ἑλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης, σιτοδείῃ τε εἰ ἰσχυρῇ ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοσέοντος ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem 1 quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut erant incensæ, 2 valido vigente vento, celerrime pervaserunt Minervæ templum, cognomine Assesiæ, quo incendio templum deflagravit. 3 Neque ullius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine sciscitatum, sive alieno sive suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos perveniissent, se reddituram responsum Pythia negavit, priusquam templum Minervæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse 4 ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc 5 Milesiorum tyrannum (cujus in primis erat familiaris) admonitum ut aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autem, ubi hæc ipsi nunciata sunt, cōfestim caduceatores Miletum mittit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dum templum ædificaretur. 6 Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (ut qui omnem sermonem plane persenserat, noratque quidnam Alyattes facere statuisset) hujuscemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel suum ipsius vel privatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Milesiis ut quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus uterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, ut caduceator Sardius cernens ingentem frumenti acervum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam ut illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reversus est Sardis: & (ut ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum usque malorum devenisse, reverso illinc caduceatore audiebat

XIX XX XXI XXII

προπεπυσμένος] προεπεπυσμένος
τοιάδε] τοιόνδε
πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγ.] πάντα τὸν σῖτον ἐς τὴν ἀγορὴν συγκομίσας
χρᾶσθαι] χρᾶσθαι πάντας
εἵνεκεν, Σαρδίνιος] εἵνεκα, Σαρδήϊος
εἶπας] εἴπῃ

6 τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοσέοντος ἐκ τῆς Μιλήτου

1 Quòd antea Milesii cum Chiis bellum adversus Erythræos gessissent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc eo ipso tempore considerata digna visa est: 4 Ego ex Delphis audivi. 5 Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thras. *sequendo præcedentia.*

contra-

contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conventum eſt ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocii: proque uno duo delubra apud Aſſeſum ædificavit. Alyattes ipſe ex morbo convaluit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita
XXIII habuere. ¶ Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Lesbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſſe evectum, qui erat citharœdorum ſui ſæculi nulli ſecundus: quique primus hominum quos novimus, & fecit & nominavit & docuit Corinthi dithy-
XXIV rambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis triviſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque navigare: rurſuſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum 1 reverti: &, quum profecturus Tarento eſſet, qui nullis magis quam Corinthiis fideret, navigium virorum Corinthiorum conduxiſſe. Quum igitur altum tenerent, 2 iſtos Arioni inſidiatos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nautas juſſiſſe ut aut ſibi manus inferret, ut ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſiliret. Arionem ad hanc 3 difficultatem redactum, obſecraſſe ut quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, paterentur ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantemque ſuper foros, cantare: & quum decantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illaturum. Iſtos igitur (invaſerat enim eos libido audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam navem conceſſiſſe. Illum, induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, inchoaſſe carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, ſeſe, ut erat ornatus, in mare jeciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuiſſe tranſvectum: & quum è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu perrexiſſe: & ubi pervenit, quicquid contigerat enarraſſe. Periandrum autem, quia non crederet, tenuiſſe hominem in cuſtodia, nequò prodiret: cæterum curaviſſe

τὲς ἐναντίως λόγως ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἥ τε Ἀλκμαιωνίδαι ἐγίνετο, ἐπ' ὦτε ξείνως ἀλλήλοισι ἦεν καὶ ξυμμάχως· καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηὸς τῇ Ἀθηναίῃ ὠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νόσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυαττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρῳ δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, τύραννος δὲ τῆς Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐπυνθάνετο δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθιοι, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον πρηχθῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων ἀνθρώπων δεύτερον, καὶ * διθυράμβου, πρώτων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον δὲ Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ἐκπλῶσαι ἐκ Κορίνθου ἀπὸ κείνων. ὁρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστώσασθαι δὲ ἀνδράσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐπιβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δέ, συνέντα τοῦτο, λίσεσθαι, χρήματα μὲν σφι προϊέντα, ψυχὴν δὲ παρατεόμενον. ἔχων δὲ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὸ θάλασσαν τὸ ταχίστην. ἀποπληγέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παρατήσασθαι, ἐπειδή σφι ἔτω δοκέοι, περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ πάσῃ φάντα ἐν τοῖσι ἐσθλοτάτοισι, ἀείσαι. ἀείσας δὲ, ὑπερεδέκετο ἑωυτὸν κατερχόμενος. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν μὲν ἡδονήν, εἰ μέλλοιεν ἀκέσεσθαι τοῦ ἀείδεω ἀνθρώπων ἀοιδῇ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσους νέας. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκηνὴν, καὶ λαβόντα τὸ κιθαρίσαι, σάντα ἐν τοῖσι ἐσθλοτάτοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν † ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μιν ἐς τὸ θάλασσαν ἐσεσύτον, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκηνῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὸ Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ ἐκεῖνον χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, ἐσκοπέειν μετιέντα, ἀνακώς δὲ

1 *Hic ὀπίσω eſt potius* retro, *vel* retrorſum. 2 Iſtos machinatos eſſe ut Arione deturbato, pec. 3 Conſilii inopiam. * Dithyrambum inveniſſe aguoſcunt etiam Pindari Interpretes ad Olymp. 13. † Ὄρθιος νόμος cantus erat fidicinis citharœdive concitatior, & ſonorâ voce prolatus. Genus hoc excogitavit Terpander, & à numeris quibus fertur, nomine donavit. Suidas. qui plura velit, legat aureum Clariſſimi Is. Voſſii libellum de viribus Rithmi.

ἔχειν

ἔχειν τῶν πρυμνέων· ὡς δ' ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστρέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς παρὰ τῷ Ἰταλίῃ, καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, ἐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι * ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὼν ἀνθρωπος. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα πλοῦτῳ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέδησε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος. ἔστι δὲ οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ἀποκρητηρίδιον σιδήρεον καλλιστον, ἄξιον θέης παντῶν τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὸν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερακοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεδήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ χοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἐπὰ σταδίοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος μιῇ ὁμέρῃ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῷ μὲν ἐδυνάτο μέζονας πορθυρεῖσκειν, μέζονα ἐπαγτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστέφατο ὑπὸ φόρου ἀπαγωγήν, τὸ ἐνδυτῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Γειηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. ἱερομηνίης δὲ Κροίσῳ ἔτι ἐούσης νεώτερον τοῦ Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαύσαι τὴν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιώτας ἵππον σπεύδοντας μεμαθήκαμεν, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐλθόντες ἐν νῷ σφᾶς αὐτοὺς ἁδὰ. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν δὴ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, προδύμως μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππόδρομον λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε

ut nautas haberet. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum si quid de Arione memorarent: & referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod convicti inficiarentur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum [1] ingens Arionis ex ære donarium, super delphinum sedens. Porro Alyat- XXV
tes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum è morbo convaluisset, apud Delphos dedicavit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro parvulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia quæ sunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui solus omnium compactionem ferri excogitavit. ¶ Defuncto Alyatte, succes- XXVI
sit in regno CROESUS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Ephesiis bellum intulit. Unde Ephesii ab eo obsessi, urbem Dianæ donarunt, fune ex æde Dianæ ad murum alligato. Est autem inter veterem urbem quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum intervallum. Hos primos Crœsus aggressus est, deinde vero carptim singulos Ionum Æolumque, alias in alios causas prætendens, ut in quosque maximas reperire poterat: in quosdam etiam frivola causatus. Post- XXVII
ea vero quam Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, tunc constituit ædificatis navibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito essent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum se Sardis contulisset, interrogatum à Crœso numquid apud Græciam novi esset: respondisse quod illum à compingenda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, [2] decem millia equorum coemerunt, habentes in animo adversus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœsum vera loqui ratum, dixisse, Utinam dent dii hanc insulanis mentem Lydos invadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixisse, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus ut insulanos in continente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes [3] quam, simulac audierint constitu-

7. τῷ Κροίσου,

" βασιλεῦ, προδύμως μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππόδρομον λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε

1 *Legit* μέσα, *non* μέγα. *id est*, non magnum. *Deinde omittitur* ἄνθρωπος, *id est* homo, *post* sedens. *Nisi quis malit*, delphino insidens homo. 2 *Vel*, Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audiverunt const. * Simulachrum hoc se quoque vidisse testatur Pausanias *in Laconicis*. Quod Periander statuit, argumento est Ἔστησεν Περίανδρος. *&c.* Hymnum Arionis εὐχαριστήριον de tam insperatâ salute habes apud Scaligerum in Chronicon Eusseb.

tisse

esse te adversus se classem ædificare, ut nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente 1 tibi adjecisti, ulciscantur? 2 Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

XXVIII Interjecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lydos cæteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX ¶ His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro sô quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Atheniensis, qui quum leges jubentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per causam contemplandi, navigando erat peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo jurejurando adacti ad eas decem per annos servandas quas ipsis Solon

XXX condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum perveniisset, hospitaliter in regiam à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, jussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanavit ob tuam sapientiam, tuamque 3 discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te 4 ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed ut res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ἔτι σφίσι ναυπηγεῖσθαι νέας, λαβεῖν" ἀράσθαι Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα ὑπ' ἐκείνου ἐν τῇ πείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; ἔφη τε ἁθλῶν Κροῖσον τῷ ὑπολόγῳ καί οἱ (εὐπρεπέως γὰρ δόξαι λέγειν) πείθεσθαι, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ ὥστε τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίων σπεύδοντα. Χρόνου δὲ διηνεκέος, καὶ καταστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπὸ ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δ' οἵδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, οἵ τε Θυνοί καὶ Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Καταστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσπιλωμένης Κροίσῳ Λυδοῖσι, ἀπίκνεόν τε ἐς Σάρδις ἀκμάζοντες πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὲ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ ἐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο δέκα ἔτεα χρήσειν νόμοισι τοὺς ἂν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτῷ δὴ ὦν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ὑπεδέξατο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου. μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυρούς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ καιρὸν λίην, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νυῦν ὦν ἵμερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δ', οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον

ἀφάμενοι

ἀὐτῶν δὴ ὦν τούτων καὶ τῆς θ. ἐκ δ. ὁ Σ. εἵνεκεν

ἐπεδείκνυσαν

πάντα, καὶ σκεψ.

---

1 In servitutem redigisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel*, His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alioqui* ὑπολόγῳ *esset pro* λόγῳ 3 Vagam peregrinationem [*proprie* vagationem] quam, utpote philosophari volens, multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid.

Ἀθηναῖον

" Ἀθηναῖον. ἀποθωύμασας ὁ Κροῖσος τὸ
" λεχθὲν, εἴρετο ὅστις τυγχάνοι ἐών, Κοίη δή κε-
" νεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε,
" Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης,
" παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καί σφι εἰ-
" δὲ ἅπασι τέκνα ἐκγόνα, καὶ πάντα
" ταῦτα ἐμμείναντα. ἐς τοῦτο δὲ τοῦ βίου λαμ-
" πρότατα τελευτήσαντι, ἐπείτε ἐπ' ἡμέρης γε-
" νομένης Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν
" Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
8 " τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί
" μιν Ἀθηναῖοι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ
" τοῦπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. Ὡς
" δὲ τὰ κατ' τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων
" τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπι-
" ρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· δι-
" καίως πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι. ὁ δὲ
" εἶπε Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ
" ἔοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων
" ὑπῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοι-
" ήδε, ἀεθλοφόροισί τε ἀμφοτέροισι ὁμοίως
" ἔσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐούσης ὁρ-
" τῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως
" τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς
" τὸ ἱρόν· οἱ δὲ σφι βόες οὐκ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐν
" παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ. ἐκκλησιζόμενοι δὲ τῇ
" ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδυόντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν
" ζεύγλην, εἵλκον τὴν ἅμαξαν. ὕπι τῆς
" ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους ὁ
" πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομισάντες,
" ἀπίκοντο ὅτι τὸ ἱρόν. ταῦτα δέ σφι
" ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύ-
" ρεως, τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο.
" διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον
" εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν.
" Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισταντες ἐμακάριζον
" τῶν τεκνίων τὴν γνώμην· αἱ δ' Ἀργεῖαι,
" τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων ἐκύρησε.
" ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ
" τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος,
" εὐχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι
" ἑωυτῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν μεγά-
" λως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυ-
" χεῖν ἄριστον ὄζι. μετὰ ταύτην τὴν εὐ-
" χὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ συνεχάησαν, κατα-
" κοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι,
" οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.
" Ἀργεῖοι δέ σφεων εἰκόνας ποιησάμενοι,
" ἀνέθεσαν ἐς Δελφούς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
" γενομένων. Σόλων μὲν δὴ συναμφοτέροις δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Croeſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum judicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni. [1] eorumque ſinguli liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantum in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinem, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Croeſus, interrogat quemnam ſecundum ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturum. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argivum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum ut & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Junonis apud Argivos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus junctis, hique boves ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc juvenes excluſi tempore, jugum ſubeuntes, plauſtrum pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum pervenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus indicavit, Satius homini eſſe mori quam vivere. Nam quum circunſtantes Argivi, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: fœminæ vero, matrem eorum, quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam ut Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, ubi ſacrificarunt epulatique ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, non ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argivi factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. [2] Croeſus autem conturbatus,

XXXI

XXXII

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque &c.

2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus. *vel*, in iram concitatus.

inquit,

inquit, Hospes Athenienſis, adeone à
te dejicitur in nihilum noſtra felicitas,
ut ne privatis quidem viris nos æqui-
1 parandos ducas? Cui ille, Me Crœſe
gnarum omne numen invidum eſſe &
turbulentum, de rebus humanis inter-
rogas? In diuturno enim tempore multa
videntur quæ nemo velit videre, & to-
lerantur multa quæ nolit quiſpiam to-
lerare. Proponamus enim homini ter-
minum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui
anni conſtant ex viginti quinque milli-
bus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito. 1 Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, ut tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient triginta quinque, dies autem ex his menſibus mille 2 quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero viginti ſex millia ducenti quinquaginta, 3 nullus prorſus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, o-
2 mnino calamitoſus eſt homo. Ceterum tu quidem mihi videris & divitiis valde pollere, & permultorum hominum Rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui 4 diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquam locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui divitiis affluit, ſed non beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt: 5 hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoque ſuum recte obierit, is eſt (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum pervenerit, nequaquam be-
3 atus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη δυ-
δαιμονίη ὥτω τι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν,
ὥστε καὶ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποι-
ησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισταμένην
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταρα-
χώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμά-
των πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολ-
λὰ μὴ ἐστὶ ἰδέειν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ
δὲ καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα τὰ
ἔρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προκέεται. ἐν τοι
ἐόντες ἐνιαύτοισι ἑξακοσίοισι ἑβδομήκοντα, παρέχοντα
ἡμέρας δισχιλίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δι-
σμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου.
εἰ δὲ δὴ ἐπιθυμήσει τοῦτο τὸν τῶν ἐτέων μηνὶ
μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμ-
βαίνωσι τοῖσι χρηματίσωσι ἐς τὸ θεῖον, μηνῶες
μὲν πρὸς τοῖσι ἑβδομήκοντα ἔτεσι οἱ ἐμβόλι-
μοι γίνονται τριάκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ
ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα.
τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ
ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐνιαυτῶν πεντήκοντα καὶ
δισχιλίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων,
ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοωυτὸ οὐδὲν
ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. ὅτι ὦν ὦ
Κροῖσε πᾶς ἐστὶ ἄνθρωπος συμφορή.
ἐμοὶ ὄ σὺ κὰ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ
βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο
δὲ τὸ εἰρεό με, ἔκωσε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν
τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
ὁ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ
ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι εἰ μὴ ἡ
τύχη ἐπίσωτος, πάντα καλὰ ἔχοντι τε-
λευτῶσαν τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλου-
τοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ
μετρίως ἔχοντες βίου δυτυχέες. ὁ μὲν δὴ
μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι
περέχει τοῦ δυτυχέος μούνοιν· ἕτερος δὲ,
τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μέν,
ἐπιθυμίην ἐκτελέσας, καὶ ἄτην μεγάλην
προσπεσοῦσαν εἰείκας, δυνατώτερος· ὁ
δὲ, τοῖσι δὴ πρόσεχε κείνοισι, ἄτην μὲν καὶ ἐπι-
θυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς κείνῳ εἰείκας,
ταῦτα δὲ ἡ δυτυχίη οἱ ἀπερύκει· ἀ-
πειρος δέ ἐστι, ἄνοσος, ἀταλαίπωρος, καλῶν
δύπαις, δυσειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι
τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος,
τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιός κεκλῆσθαι ἀξιός
ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν,
μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυ-
χέα· τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρωπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum unum eſſe quam alterum uno menſe majorem, ut tempora eodem opportune recurrant, menſ. 2 Quinquaginta, *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Vivit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere non ita poteſt ut ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, fœlix ſobole, & formoſus.

"ιατόν ἐστι· ὥσπερ χώρη ἁδεμίη καταρκέει "πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν "ἔχει, ἑτέρου δὲ δεήσεται· ἥ τις ἂν τὰ πλεῖστα "ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη. ὡς τὼ καὶ ἀνθρώπου σῶμα "ἓν ἁδὲν αὐτάρκες ἐστί. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου "τοῦ δεές ἐστι. ὃς δ' ἂν ὠυτέων πλεῖστα ἔχων "διατελέῃ, καὶ ἔπειτα πλουτέων ἡσυχείως "τὸν βίον τελευτήσῃ εὖ, οὗτος παρὰ ἐμοὶ τὸ ὄνομα τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φορέειν. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὸ τέλος, τῷ πλουτέοντι κῶ ἀπβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, πρόρριζος ἀνέτρεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἔκας ἔτε ἐφαείζετο, ἔτε λόγου μιν ποιεύμενος ἁδείως, ἀπεπέμπετο· κέρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τοῦ πλουτοῦντος παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε κη θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἑωυτὸν ἔφη πάντων ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ δι' ὕπνου ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τοῦ ἀληθέος ἔφαινε τῆς μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τοῦ ἑτέρου μὲν διέφθαρτο (οὗτος γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος· ἐνόμα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἄτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος· ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, κατορρώδησας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, ἐδαμῇ ἔτι ἔπεμπε τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ διεάτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τὲς θαλάμους ἐσώεικε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐχόντων δὲ οἱ ἐν χερσὶ τὸν παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ ἁγναθέος χεῖρας ἐὼν, φρυξὶ μὲν γενεῇ, γένει δὲ τῷ βασιλέος. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο ὑπ' αὐτοῦ τυχεῖν. Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ ὁσίη καθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐπέτηδε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε "καὶ τίς εἴη· λέγων τάδε, "Ἄνθρωπε, τίς τε "καὶ ἐκ τίνος ἦλθες Φρυγίης ἥκων, ὅστις μοι ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, "Ω βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec una regio cuncta sibiipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima. Quemadmodum etiam hominis corpus unum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, 1 hic apud me nomine hoc, veluti Rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit evasura: quoniam multos deus, quibus 2 fortunas suppeditaverat, radicitus evertit. Hæc Solon, neque assentando XXXIII Crœso, neque ullius eum momenti faciendo loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, juberet omnium rerum inspicere exitum. Post abitum XXXIIII Solonis ingens deorum indignatio Crœsum excepit, quod (ut conjicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant eventura. Erant autem Crœso liberi duo: quorum alter 3 qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium, fore ut ferrea cuspis trajectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio uxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula & hastas, omniaque hujusce modi quibus homines in bello utuntur è porticibus amovens, in thalamos infert, ne quid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias XXXV filii in manibus haberet, advenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi veniisset, ex rituque domestico, ut sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiavit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Ubi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est unde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quem ille respondit, 4 Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine

τῶν πέρυσι.

1 Is (meo quidem judicio) dignus est, ὁ Rex, qui nomen illud ferat. *Scribendo* ὦ Βασιλεῦ, *pro* ὡς Βασιλεύς. 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus: 4 Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. *Sic etiam in sequentibus.*

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudens interemi, adſum ejectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autem invicem ad eum his verbis inquit Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hic in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quamleviſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera pervaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit ὁ Rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus ut nobiſcum filium tuum ac delectos juvenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Filii quidem mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt novus maritus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus una mittam, mandaboque euntibus ut promptiſſime vobiſcum belluam de regione ſummoveant. Hæc Crœſus reſpondit. Cujus verbis quum contenti [1] non eſſent Myſii, intervenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſitrum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcens, [2] Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum utroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignavia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis civibus, qualis uxori recens nuptæ videbor? Cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignaviam, neque quod aliud quippiam injucundum

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

Ἄδρηστ᾽ ὦ. φονεύσας ᾗ ἀδελφεὸν ἐμεῦ- τῷ ἀέκων πάρειμι, ἐξελήλαμαί τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν φίλων τυγχάνεις ἐκγονος ἐών, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος ὀλίγου, μὴ σὺν ἡμετέροις. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κερδαλεέστατα φέρων, κερδανέεις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ διαιτᾶν εἶχε ἐν Κροίσου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενον δὲ ἐκ τοῦ ὄρεος τούτου, τὰ τοῖσι Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐλθόντες, πιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπαχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι ὥς τὸν Κροῖσον τοῖσι Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ Βασιλεῦ, συὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σευ, τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κυνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τότε ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνησθεὶς τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα ἐλέγε σφι τάδε, Παῖδός μοι περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταύτα οἱ νῦν μέλει) Λυδῶν μοί τοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἴθεσι, ἢν ὡς προθυμοτάτοισι σωὲξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τοῖσι Μυσῶν. ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς ἀκμαιὸς τοῖσι ἐδέοντο οἱ Μυσοί. ὡς δὲ ἔμαθε ὑπὸ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδα σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότερον ἦα καὶ γενναότατα ἡμῖν ἐών, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέων δοκιμέων· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε τινα δειλίην παρεόντων, οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τοῖσι με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖος μέν τις τοῖσι πολίτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τοὺς θήρους, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅκως μοι ἀμείνω ἔσται ταῦτα ποιέειν. πιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν

[1] *Legit* ἐκ στρατευμάτων *quæ eſſe vera lectio videtur.* [2] Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere, at tu nunc utroque iſtorum excl.

" παιδάν τοι, πιέω ταῦτα· ἀλλά μοι
" ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ δηλώσασα ἔφη σε
" ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· τοῦ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης
" ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὸ ὄψιν ταύτην, τόν τε
" γάμον τοι τόδιν ἔσπευσα, καὶ ἐπὶ τὰ ἀέξω-
" λαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἐ-
" χόμενος δυνάμην ὅκως τὸ ἐμοῦ σε ζωοῦ δι-
" ακλέψαι." εἰ γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν
" παῖς· τὸ γὰρ δὴ ἕτερον, ὁ ἐπιτάρροθον τῷ
" ἀνδρὶ, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβε-
" ται ὁ νεηνίης τοισδε, Συγγνώμην ἔχω, ὦ πάτερ
" τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, τῶδε ἐμὲ φυλα-
" κὴν ἔχειν. τὸ δὲ ὑπαντόνεις, ἀλλὰ λέ-
" ληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δικαιοῦν ἐξ-
" φρᾴζειν. ἔφης τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς
" σιδηρέης φανῆναι, ἐμὲ τελευτήσειν· * τίνας δὲ
" χεῖρας μοὶ εἰσι χεῖρες, ἢ ἵππον σιδη-
" ρέην, ἢ σὺ φοβέαι; εἰ μὴ γὰρ ὑπό τοι ὁδοῦ ὦ
" τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλῳ τῳ ὁ-
" τι τούτῳ ἐοικε, χρῆν δή σε πιέειν τὸ ἐ-
" έναι· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν ἀ-
πρὸς ἀνδρὸς ἡμῖν γενέσθαι μάχιμος συμ-
Ἀμείβεται Κροῖσος τοισδε, Ὦ παῖ, ἐστὶ τῇ
" μὲ νικᾷς γνώμῃ ἀποφαίνων τῷδε τὸ ἁμ-
" πτάς. ὡς ὦν νενικημένῳ σοὶ σύγγνωμί μοι
" γινώσκω, μετανήιμι τε σεῦ ἰέναι ἐπὶ τὴν ἀγρην.
Εἰπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπε-
ται τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δέ οἱ
λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε οὐ μέμφομαι
πληγῆς μοι ἀχαρίστου τοῦ ἐκείνου ἀίζων,
ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι τοῖσδε ἐξάμυνόν σε ἔχω,
παρέχων πᾶσαν ἀπάτην· νῦν ὦν (ὀφεί-
λεις γὰρ, ἐμοῦ πρόσθεν ἐκείνου χρηστὰ ἐς σε,
χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παρίσ σε
τῆμῶ χρῄζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένῳ·
μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακὸν τοι ἐπι-
δείξωσι φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ
σέ τοι χρεὼν ἔστι ἰέναι ἔνδον " ἀπλαμ-
πρυνέσθαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώιόν τε γάρ
τοι ἐστὶ, καὶ πρόσθεν ὑπάρχει.
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλ-
λως μὲ ἔγωγε ἂν οὐκ ἥκιστα ἐς ἄεθλον τοιόνδε
(ὅτε γε συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς
ἦν ἐς ὁμιλίας οὔ πρόσω τινὰς ἰέναι, ὅτε
τε βέλεος πάρα) πλαχῆ τε ἀνιγρὸν
ἐμεωυτόν· νῦν δέ, ἐπεί τε συνοίδεις, καὶ
δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε
ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) πιέειν εἰμὶ
ἕτοιμος. ταῦτα. παιδά τε σὸν, τὸν
Ὀλυμπιόδωρον φυλάσσειν ἀπήμονα, τῷ
φυλάσσειν ἔσεσθαι πρόσθεν τοι ἀπονοσήσειν. Τοιούτοισι ἐπί τε ἔπεσι ἀμείβετο
Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀπι-

mihi animaduerterim in te, hæc facio: sed visum quod in somnis mihi oblatum est, dixit te brevis ævi futurum: quippe ferrea perituram cuspide. Cujus vitæ gratia & has maturavi nuptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, dimitto, observans siquo pacto quicam te, dum vivo, à clade subtrahere. Filius enim mihi unicus es. Namq; alterum auribus captum pro nullo existimo. Ad quem vicissim adolescens, Pater, inquit, tibi equidem ignosco agenti circa me custodiam, qui talem videris visionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum est me tibi interpretari. Ais tibi somnium ostendisse, me ferrea perituram cuspide. At verò quaenam manus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu pertimescas? Nam si dente dixisset aut aliquo hujus simili perituram me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuspide. Quare quam non sit nobis pugna cum viris, ire me sinas. Et Crœsus, Evincis me, inquit, fili ista loquens de somnio intelligendo. Quapropter, ut abs te victus, muto sententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc loquutus Crœsus, Adrastum Phrygem accersit, eique ubi adiit, talia inquit, Ego te Adraste calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiavi, & receptum domi habeo, omnem suppeditans sumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus sum, debes invicem bene mereri. Custodem te opus est esse filii mei, venatum proficiscenti, nequi inter viam occulti grassatores in vestram perniciem prodeant. Ad hæc, tua interest eò te ire ubi splendor ex rebus gestis paratur: quod tibi paternum est: & præterea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô Rex, in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate afflictum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, 2 aut velle inter eos adesse. Et frequenter meipsum continui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo est, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiumque tuum, quem me custodire jubes, expecta incolumem rediturum 3 custodis cautio. Postcaquam his verbis Adrastus Crœso respondit, mox instructi viris delectis, juvenibusque & canibus, discedunt. Qui ubi ad

XXXIX

XL

XLI

XLII

XLIII

1. Calamitate perculsum (quod non dico ut quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea est voluntas. 3 Quod ad custodem attinet.

* ὑὸς omittitur à Valla.

mon-

montem Olympum pervenere, belluam indagant, & inventam circumfusi jaculis incessunt. Ibi hospes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprum jaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. Iste, cuspide ictus, vocem somni implevit. Quod factum quidam Crœso nunciaturus cucurrit, perveniensque Sardis, XXXIX
XLIV pugnam illi & filii necem indicavit. Crœsus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat quòd is eum necasset quem expiasset à cæde. Et pergraviter cladem suam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, testificans quæ ab hospite passus esset. 1 Invocabat etiam hospitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hospitalem quidem, quod quum domum excepisset hospitem, percussorem filii sui imprudens aluisset: familiarem vero, quod quem pro illius custode misisset, eum comperisset maxi-
XLV mum hostem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadaver, sese Crœso tradebat manus protendens, jubensque ut se super cadaver, mactaret, referendo, tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi vivendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etsi in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque vero tu hujus mihi cladis autor es, nisi quatenus id fecisti imprudens: sed deorum quispiam, qui jampridem mihi ventura significavit. Crœsus ergo filium pro dignitate sepelivit. Adrastus autem 2 Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, ubi silentium hominum fuit, ad sepulcrum, 3 ignoscentibus ei hominibus ob quæ ipse gravissime afflictabatur, sese
XLVI super bustum transfodit. ¶ Porro Crœsus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. 4 Quem luctum postea finivit Astyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum

ἠμθυοι ᾖ ἐς τὸν Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζητεον τὸ θηρίον· διεξόντες δ', ἐπεὶ περιέπαντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτὸς δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸ φόνον, καλεόμενος δ' Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν συῶ, τοῦ μὲ ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲ δὴ βληθεὶς τῇ ἀρχμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὴν φήμην. ἐλθὼν δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονὸς· ἀπικόμενος δ' ἐς τὰς Σάρδις τήν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινε οἱ. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς σωτεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδυσθύμεε ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. δείσας μεγάλως δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲ Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ἐκ τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἑπίσιόν τε καὶ ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲ ἑπίσιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δ' ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, δυρίσκοι πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ὑπερκατασφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ. λέγων τε τὴν προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθαρσίην ἀπολωλεκὼς εἴη· ὁρέοντά τε οἱ εἶναι βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, Ἔχω σ' ὦ ξεῖνε πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ ἁ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον αὐτὸν ἐξεργάσω· ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, τοῦ δὴ ὁ φονεὺς μὲ τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ νενόμιστο, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συνιεὶς κακὸν μέγα ἑωυτῷ (εἶναι γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἐγγυτάτω) αὐτὸς εἰδὲ βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ὑπερκατασφάζει τῷ τύμβῳ. Κροῖσος δὲ ὅτι δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος, μετὰ δὲ ἀσυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων κράτεα

1 Hospitalem & sodalitium, eundem illum deum appellans. 2. *Legit*, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, *ut in præcedentibus*. 3. Sese existimans omnium hominum quos unquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup. 4. Postea vero Astyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambysæ filio sublatus, Crœsi luctum inhibuit, eumque in solicitudinem conjecit quomodo posset, priusquam Persæ——

ὠξανόμενα, πένθει μὴ Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐπιβήσε ἐς φροντίδα, ἔχειν δυνάμιος, πρὶν μεγάλως ἠυξημένας γενέσθαι τὰς Πέρσας, καταβαλεῖν ἐπιχειρήσας τῇ αὐξανομένῃ τὴν δύναμιν. μετὰ ταῦτα διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ πέμποντο ὧδέ τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δέ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. Ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μανθάνοντα Κροῖσος. Λιβύης δὲ ὧδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῆς μαντηίων ὁ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθείην εὑρεθείη, ἐπείρησαι σφέας δεύτερα πέμπων, εἰ ὀπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τοὺς διαπεσεῖσθαι τὸ χρηστήριον. ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἔκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπιρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνει ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅσσα δ' ἂν ἔκαστα τούτων χρηστήρια ἀποφήνηται, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἐωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἀπέστησι, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπιρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθὶη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
Ὀσμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιροῦ οἷα χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ὑπίεται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. Ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ ἀπεπεμφθέντες πᾶσαν φέροντες τὰς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαστα ἀναπτύσσων ἐπῶν τὴν συγγραμμάτων. τὴν μὲν δὴ ἀδὲν προσίετο μιν ὁ ὅ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἥκουσε, αὐτίκα προσδύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξεῦρηκε τὰ αὐτὸς ἐπύθετο. Ἐπεί τε δὲ διέπεμψε ὧδε τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὸν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἐπινοήσας τι ἀμήχανον ἐξεύρειν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, 1 quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam jerunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Cræsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: ut, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens XLVII.
itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, ut qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, 2 quotidie oraculis uterentur, scisitantes quidnam faceret Lydorum Rex Crœsus Alyattæ filius: & quod singula oracula respondissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cætera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi Deum, & scisciturus quod sibi esset injunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, con- XLVIII.
scriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumque alii quos circumsiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probavit. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculum: quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum

——magni facti essent, crescentem eorum potentiam subvertere. 1 Quibusdam ad Phocensium urbem, Abas, quibusdam. 2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

conci-

XLIX concisos in aheno coxit, operculo aheneo impositio. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimavit. Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolavit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi adjungere, jussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque immolaret. 1 Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, sex palmorum, breviores autem, trium, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagravit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus ubi perfecit, Delphos misit, cumque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorum octo & dimidii, præterea minarum duodecim: argentea ad suggrundam anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinum à Delphis theophaniæ festo: opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut & ego arbitror: non enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque: quorum in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non recte, quoniam

L

LI

καταιθύσας, ὁμοῦ ἔψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὦν ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ὧδε τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· τῷ δὲ τῷ Ἀμφιάρεω τὸ μαντήϊον ἀπέκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν οὐδέ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι ὧδε τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπείρητο μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. Κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τελείλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους, καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, " νήσας τυρὸν μεγάλον, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι ἀνακτήσασθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῷ τούτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος· ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, κατάχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλινθία ἑξήκοντα ἐξήλαυνε· ἦσαν μὲν τὰ μακρότερα, πτέων ἑξαπάλαιστα· ἦσαν δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τετέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκυσα· τὰ δ' ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν δίταλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκυσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. ἐπεὶ δὲ κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἑξήκοντα ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκείετο ὄπισθε δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά· μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ἐκ τοῦ νηοῦ κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν " ἔννατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὑπὲρ τὸ περιττὸν τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὑπερίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίῃσι· φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι· καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ σωτυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ φιαλοπαντίεια δύο ἀνέθηκε, χρυσόν τε καὶ ἀργύρεον, τὸν τῷ χρυσέῳ ὑπογεγράπται Λακεδαιμονίων φαμλύων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· ἔστι γὰρ

" νήσας. ‖ θησαυρῷ ἐστᾶσι.

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τοῦτο Κροίσῳ. Ἐπεγέαψε δέ τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι τὸ ὄνομα, οὐκ ὀπιμήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων δοκέει· ὁ μέντοι τῷ γε ὠκεανοῦ ἐστὶ δεύτερον. ἄλλά τε ἀναθήματα οὐκ ὀλίγα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰκόνα χρύσεον τρίπηχυ, τὸ Δελφοὶ τὴν ἀρτοκόπον τὴν Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. τῶν δὲ καὶ τὸν ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τοῦ δειροῦ ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν δὴ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, τὸν δόμον ὁ αὐτὸς τοῦτο τε ἀρετοῦ καὶ τοῦ παθέος, ἀνέθηκε σάκος τε καὶ δόρυ τὸ χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἔτι ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ 13 νηῷ τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τοῦ Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὸ ἱρὸν, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσδέηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ
» ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι,
» λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων
» ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι
» μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα
» ἔδωκε τοῦτο ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπερ-
» ωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα
» στρατὸν ἀνδρῶν προσδέηται σύμμαχον. οἱ
μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τοῦ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς ταὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέβαινον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ὡς στρατευόμενος ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβάλετο οἱ ἐξευρόντα, φίλους προσδέξ- ασθαι. Ἐπεὶ τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, λίην ἥσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντήιον καὶ ἀγελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον. Δωρησαμένου δὲ τὸν Δελφὸν ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθέα, ἐνεφορέετο αὐτοῦ.

& hoc Crœsi est. Sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cujus nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cujus manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoq; cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donavit uxoris suæ monilia à collo pendentia, ac Zonas, 1 quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cujus & LII virtutem audierat & cladem, donavit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & 2 xystum cum suis jaculis aureum. quæ ambo ad meam usque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona LIII Lydis portaturis ad oracula Crœsus injunxit ut interrogarent an adversus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi ubi eò quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus Lydorum aliarumque nationum Rex, 3 ista in hominibus sola esse vaticinia sentiens, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosque percontatur an adversus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquem exercitum sibi adjuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem utriusque in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore ut si arma Persis inferret, magnum imperium everteret. Consulebant etiam ut potentissimos Græcorum ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, LIV Crœsus ita elatus animo est ut omnino conciperet spem se eversurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisque donarunt primas in consulendo 4 oraculo partes, primumq; in sedendo locum, & jus perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Cæterum donis Crœsus prosequutus Delphos, tertio vaticinium consuluit, 5 quod videlicet illud verax sibi esse comperisset. LV

1 Et hæc quidem Delphos Crœs. 2 Hastile cum suis spiculis. 3. Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis convenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit* ἀπελείην *pro* ἀγγελίαν. 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad satietatem usque abutebatur. *Q. d.* eo se *ad saturitatem usque implebat.*

Quæ

Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo jam sede potito,
Lyde fugax mollis scrupedum corripe ad Hermum,
Nec mane: ignavus posito sis Lyde pudore.

LVI. His ex versibus, quum allati essent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœsus accepit, sperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec posteri sui principatu abrogarentur. Post hæc, putavit sibi curandum ut potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienses, eos esse: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. 1 Nam de his ita antea judicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, *hoc est Græca*: quarum hæc nunquam solum mutavit, illa assidue multumque est peregrinata. Etenim sub Deucalione Rege oram Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Ossam & Olympum jacet, nomine Histiæotim: unde à Cadmæis ejecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednum. Inde rursus in Dryopidem commigravit, atque ita in Peloponnesum venit, Doricaque cognominata LVII est. Cæterum qua lingua Pelasgi sint usi, pro certo affirmare non possum: 2 sed conjectura signorum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi utuntur qui supra Tyrrhenos urbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelasgi habitarent ad Hellespontum, qui contermini Atheniensium erant: aliaque omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis conjectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticam utpote Pelasgicam, quum in Hellenes, *id est Græcos*, transiit, linguam simul illorum perdidisse. Etenim neque Crestoniatarum loquela cum ullo circà populorum consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa.

ἐπαρώτα ᾖ τάδε χρησταζόμενοι Θ., ἀ οἱ τ λυκέϊοι Θ. εἶαι ἡ μαπαρχέη. ἡ ᾖ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονο βασιλεὺς Μήδοισι γένηαι,
Καὶ τότε Λυδὲ πεδαβρὲ πλυ ψαφίδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν μηδ' αἰδέσθεαι ἔμπης.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσο. πολλόν τι μᾶλλον πάντων ἥδη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων· οὐδ' ὦν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κατὰ τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ τοῦτα, ἐξερεύνεσθαι ἱστορέων τὰς ἀν Ἑλλάδων δυνατωτάτας εἶεν τὰς μὲν προσποιήσασθαι φίλας. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους πρεσβυτάτας τὰς μὲν, τὴν Δωρικὴν γένεσιν, τὰς δὲ, τὴν Ἰονικήν. ταῦτα γὰρ ὦν τὰ προκατημένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν, Πελασγικὸν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἦν Θ.. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ἐπὶ δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὸν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος ἥκων ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥν τινα δὲ γλῶσσαν ἱεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ πεμαρεόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἔθνεσι Πελασγῶν τῶν παλαιῶν Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὁμουρέοντες ποτὲ ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἶόν δὲ πανικοῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἵ σφίσι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔθνεα πολίσματα, τὸ ἔνομα μετέβαλε· εἰ τέτοισι πεμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βαρβαρόγλωσσαν ἵεσαν. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλλησι, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ἔτι οἱ Κρηστωνιῆται ἀδαμοισι τὴν νῦν σφέας περιοικέουσαν εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὐδὲ οἱ Πλακιηνοὶ σφίσι ὁμόγλωσσοι.

1 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere judicabantur, una videlicet Pelasgica, altera vero Hellenica: quarum illa quidem nunquam alio demigrarit, illa vero valde multumque sit vagata. 2 *Totam hanc locum sic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorsus est pertubatus.* Sed ex conjectura licet dicere, ejus linguæ fuisse cujus sunt hodie ii ex Pelasgis qui supra Tyrrhenos Crotona civitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Thessaliam Regionem incolebant: & ii quoque Pelasgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Atheniensium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, conjectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbare fuisse loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem dissident à suis vicinis, inter se vero conveniunt: —

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

14 δηλῶσί τε ὅτι τὸν εἰνάκαιλο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δ' Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεὶ κατὰ τὠυτὸ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἰκάζοντι· ἀπεχιόθεν μὲν γάρ τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀδενὲς, ἀπὸ σμικροῦ τέως τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὔξηται ἐς πλῆθος, τῷ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ οὐκ ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμῇ μεγάλως ἀυξηθῆναι.

Τότε δὴ ὦν τῷ ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεπασσάμενον ἐπωδύνως ὑπὸ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω, τοῦτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱππακείδῃ γὰρ, ἰδίῃ ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ, οἱ λέβητες ἐπεσεῶτες, καὶ χρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἀνόδῳ περιῆσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παραστὰς, συμβουλεύει Ἱπποκλείδῃ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπειπασθαι. ἔκαν ταῦτα ὠδαινήσαντος Χείλωνος πείθεσθαι τὸν Ἱπποκλείδεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν περιεσεώτος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρόνησας τὴν τυραννίδα, ἦγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ " στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται " τοιάδε· τρωματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἔλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθροὺς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ χρῆσαι· πρότερον εὐδοκιμήσαντα ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας στρατηγίῃ, Νισαίην τε ἑλόντα, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενον μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τούτους, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορυναῖ ἕποντο οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὲ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀ-

τῷ σφετέρους. τῷ πίονα

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc conſervare. At natio Hellenica, *id eſt Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Cræſus audiebat obtineri, oppreſſamque eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (ut poſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne uxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi uxorem haberet, ejiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Hujus conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, hujuscemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitavit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt ut aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è civibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clavas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupavit: & inde Athenienſium imperio poti-

LVIII

LIX

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſervaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ civitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua uſa eſt, ut mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, a tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cum ea ſeſe conjungentibus, in multitudinem excrevit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creviſſe.

tus.

tus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, néq; legibus mutatis, sed in præsenti statu manens, urbem bene ac pulchre exornavit. Sed non multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eum ejecerunt. Hunc igitur in modum Pisistratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cujus ejectores rursus inter se seditiones redintegrarunt. Hæc autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore invitat nunquid velit filiam capere uxorem, addita tyrannidis conditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illum restituendum, rem (ut ego comperio) longe stultissimam: (quandoquidem jam olim dijudicatum est Græcam gentem dexteriorem esse quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præsertim si isti ex Athenensium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinati sunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videnda esset, in urbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, quique quum in urbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses bona mente excipite Pisistratum, quem Minerva ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicaverunt: & statim rumor in tribus emanavit, Pisistratum à Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam, feminæ supplicarunt pariter, & Pisistratum acceperunt. Hanc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam ejus duxit uxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse crimini piaculari, nolens ex novo conjugio liberos tollere, 1 haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum inter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicavit. Ille vero iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, ut erat iratus, 2 milites homini infensos reddidit.

LX. LXI.

Θωμαίων, ἔτε πυθὸς τὰς ἑσας σωλα ἐξαι, ἔτε δῆμια μεταλλάξαι· ὅπ τε τοῖσι καλεσεῶσι ἐμβρε, τὴν πόλιν κυμέων καλῶς τε καὶ δί. μετ' ὃ ἀ πολλὸν χρόνον πωῦτο φρονήσαντες οἱ τε τῶ Μεγακλέος" σαπῶ- σαπῶται
λαι καὶ οἱ τῶ Λυκόργω ἐξελαύνυσί μιν.

Οὕτω μὲ Πεισίστρατ. ἔχε τοπρῶτον Ἀθήνας, καὶ τ τυραννίδα ἔκω κάρτα ἐρρίζωμένην ἔχαν, ἀπέβαλεν. οἱ ὃ ἐξελαύνσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐω ἀλλήλοισιν ἐσαίσαν. ὡς ἐλαυνόμεν. ὃ τῇ σαπεῖ ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βέλοιτό οἱ τ θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅπ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου ὃ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντ. ἐπὶ τούτοισι Πεισιστράτῳ, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα δυηδέστατον, ὡς ἐγὼ δοκέω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκείθη ἐκ παλαιτέρω " τῶ βαρβάρω ἔθνεϑ. τὸ Ἑλλωικόν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ δυηδέος ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ἔστι ὃν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισιν εἶ Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέι ἦν γυνὴ τῇ ἔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εἰδεή. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ προσδέξαντες χῶμα οἷόν τι ἔμελλεν εὐπρεπέστατον φανέεσϑ ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι λέγοντες τοιάδε, " Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσϑε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρώπων μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωϋτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲ δὴ ταῦτα ἀγγέλλοντες ἐλεγον· αὐτίκα ὃ ἐς τε τὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίῃ Πεισίστρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄστει πειθόμενοι τῇ γυναῖκα εἶ αὐτῇ τὴν θεὸν, προσεύχοντό τε τ ἀνδρώπων, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον. Ἀπολαβὼν δὲ τ τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατ., καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτῦ. οἷα ὃ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λογίμων ἐναγέων εἶ τῶν Ἀλκμαωνιδέων, ἀβουλόμενός οἱ γενέσϑ ἐκ τ νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ ἀκρὴ τ νόμῳ. τὰ μέν νυ πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετ' ὃ, εἴτε ἱστορέουσα, εἴτε καὶ ἀ, φράζει τῇ ἑωϋτ μητρί· ἡ ὃ τῷ ἀνδρί. τ ὃ δεινόν τι ἔχειν, ἀπαμάξειε πρὸς Πεισιστράτ. ὀργῇ ὃ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τ ἔχθρην τοῖσι " σασιώτῃσι. σαπωτῃσι.

1 Non coibat cum uxore ut moris est. Et illa quidem initio hoc tegebat, postea vero matri, sive percontanti, sive minus, exposuit: & ista rursus marito. 2 Positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης πᾶσαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτρειαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἱππίεω δὲ γνώμην γνόντος νικῶσαν, ἀναλλᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἱ πολλαὶ σφι προεδέατο κατὰ πολλῶν δὲ μεγάλα πράγματα, Θηβαῖοι ἐσενείκαντο τῇ δόσι τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνου διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκατο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπεγνωσμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, καὶ ἄνδρας καὶ χρήματα καὶ ἀνδρηίην. Ἐξ Ἐρετρείης δὲ ὁρμηθέντες, ἕκτῳ ἐνδεκάτῳ ἔτεϊ ἀπικοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἔσχοντο Μαραθῶνα· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισι, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος συνιόντες ἀπίκατο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσι ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀπαγωγότερον. οὕτω μὲν δὴ συνελίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος ὡρμημένον ἐπ' ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέοντες ἐπ' αὐτόν. καὶ ὅτε τε παρῆσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ συνιόντες, ἀπικνέαται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ ἀντία ἕστηκε τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφιλύτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θυνοὶ δ' οἰμήσουσι σελήνης ἀμφὶ γυαλούς.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δέ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρηστὸν, ἐπῆγε τῷ στρατιῷ. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐπισπόμενοι,

Quæ fieri Pisistratus contra se animadvertens, regione prorsus abscedit: & ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem sententia Hippiæ prævaluisset, de tyrannide rursus recuperanda, 1 aliquot civitates excitaverunt, quæ ipsis nonnihil benevolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tum vero Thebani plurimum. 2 Post hæc non ita multo interjecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argivi aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, ultro adveniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno undecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum seditiosi ex urbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas jucundior: atque ita congregabantur. Cæterum Pisistratus, quandiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: sed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem versus movere, ita domum ad se defendendos obviam tendunt. Illi igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quum autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra urbem irent, & in eundem locum convenissent, perrexerunt ad Minervæ Pallenidis fanum, 3 altrinsecusque arma posuerunt. Hic divina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, 4 Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

5 *Est nummus projectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum divino afflatus spi- LXIII ritu reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, & se illud accipere affirmavit, & in Athenienses urbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se converterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant,

---

1 Munera collegerunt ex urbibus antea sibi utcunque cognitis. 2 Postea vero (ut paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata. 3 pervenit, & arma ex adverso posuit. Ibi vero divino impetu fretus Amph. 4 Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum jactum est, expansaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

eos

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitavit [1] ut Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, jussos conscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, juberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abLXIV ire. Ita audientibus dicto Athenensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit, tum auxiliariorum copiis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenensium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiavit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaveribus effossis, & in alium ejusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenensium aliis in prœlio cæsis, aliis una cum Alcmæonidis LXV domo profugis. ¶ 2 Hunc ita Athenensibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & jam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnantibus, Lacedæmonii quum cætera bella prospere gessissent, adversus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, 3 tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conversationisque commercio. Quæ instituta in melius mutavere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oracultum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea venisti præpinguia templa Lycurge,
Grate Jovi & cunctis qui tecta tuentur Olympi.
Ambigo vaticiner sis utrum, virne deusne:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quum esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis

τὰς Ἀθηναίους τρέψασι. Φθεγγόντων δὲ τούτων, βαλὼν ἐνθαῦτα σοφωτάτῳ Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοί τε εἶεν. Ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἔκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. Πειθομένων δὴ τῷ Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τρίτον κὼν Ἀθηναίων, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ὁπλίτῃσί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συρρύσεσι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συλεόντων· ὁμήρους τε τῶν καταμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. Καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. Περός γε ἔτι τούτοισι, καὶ τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. Καθήρας δὲ ὧδε ἐτύγχανε ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ ταύτης τῆς χώρης πανδημεὶ ὀρύξας τοὺς νεκροὺς, μεταφορέειν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. Καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννεύσεν Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαιωνίδεω ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τηνικαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατεχομένους· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφυγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. Ἐπὶ γὰρ Λεοντος τοῦ Βασιλείδεω καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους δυστυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μόνους περιέπιπτον. Τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σφέων αὐτῶν καὶ ξείνοισιν ἀπρόσμικτοι. Μετέβαλον δὲ ὧδε· ἐς δυνομίην Λυκούργου τοῦ Σπαρτιητέων δεκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς εἰσῆιεν ἐς τὸ μέγαρον, δίθυός τε Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν ποτὶ πίονα νηόν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἦε καὶ ἄνδρα.
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί σ' ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φέρουσαι αὐτῷ τῷ Πυθίῳ τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέος μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων,

1 Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. 2 Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. 3 Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio, sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. Ὡς γὰρ ἐπεβούλευσε, πάντα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. Μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, εὐνομίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γερουσίας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. Τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν ἐσάμενοι, σέβονται μεγάλως. Οἷα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε εὐδαιμον αὐτίκα, καὶ " εὐθηνήθησαν. Καὶ δή σφιν οὐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. Ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· ἔτοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐθέλουσα.
Δώσω τοι Τεγέην τοι σκοινοπόδην ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοινίῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγήτας. Ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδέδεατο, ἔτι καὶ ἐς " ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγήτας. Κατὰ δὲ τὸν κατ' Κροῖσον χρόνον, καὶ τῶν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλήϊον, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε χρώμενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο τοὺς Τεγεητέων, πέμψαντες ἀποπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γένοιατο. Ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἀνευρόντας. Ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο τῷ θείῳ τοῦ Ὀρέστεω,

LXVI

LXVII

17

è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, 1 enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſ plebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. 2 Ex quo, cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te rejicient. Tibi ego haud invidere quicquam,
Saltandam Tegeam planta plaudente daturus:
Utque queas campum metiri fune feracem.

Hæc reſponſa ubi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abſtinentes bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captivitatem. Verum congreſſi prœlio ac fugati, quicunque eorum vivi ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad noſtram uſque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ Aleæ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperiore quidem bello Lacedæmonii adverſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnaverant: Croeſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſque, regum ſuorum, longe ſuperiores contrà eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati quemnam deorum placarent ut Tegeatum victores exiſterent. His Pythia reſpondit, id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent. Cujus urnam quum nequirent invenire,

---

1 *Enomotiæ erant viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque hîc ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta virorum collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi cives, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rem geſſerunt, ſecunda fortuna uſi ſunt. *Sed ἀνά τε εὐδαιμον exponitur etiam* ſuccreverunt, *ex Suida quem vide.*

rursus ad deum mittunt de loco scisciatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi pervehemente coacti,
1 *Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Ubi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus 2 inventione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, unus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit. 3 Sunt autem benemeriti, ex civibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. LXVIII Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinvenit, fortuna pariter atque solertia usus. 4 nam cum Tegeates à Lacedæmoniis hoc annò commercio mutuo adeundi essent, & ille in ærariam officinam venisset, intuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirabundum animadvertens faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admirarere, si idem quod ego tu nosses, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse majores quàm nunc sunt homines, aperui eum, & inveni cadaver æquali cum loculo longitudine: quam ubi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches considerans, conjectavit hunc ex oracuło esse Orestem, hac videlicet conjectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem comperit esse ventos: incudem vero & malleum, 5 formam formæ hostem: ferrum vero quod procuderetur, 6 plagam superinditam plagæ: hac ratione id conjectans, quod in plagam hominis ferrum inventum sit. Hæc itaque secum agitans, Spartam regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi 7 excompolito hominem

ἔπεμπον αὖτις ἐς Τ Δτὸν ἐπερησομήσες Τ ἡρῶον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. Εἰρωτῶσι δ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λοὐρῇ ἐνὶ χώρῳ, ϗ λαιῷ
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται· ϗ πήματι
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπεράρτα θοος ἔσῃ.

Ὡς δ κὴ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς ὃ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. Οἱ δ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ ὡρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. Τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ ἡμιφῷ ἀγαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλη. ϗ λίχνης Τυτέων ὧν τῶν ἀνδρῶν, Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, κὴ σωτυχίῃ χρησάμενος κὴ σοφίῃ. Ἐόσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον διαμιξίης πρὸς τοὺς Τεγήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐπεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· κὴ ἐνθωύματι ἴδων, ὁρέων τὸ ποιεόμενον. Μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε ϗ παυσαμένου τοῦ ἔργου, ϗ παυσαμένου
Ἦκες ἄν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τόπερ ἐγὼ, κάρτα ἂν ἐθαύμαζες, ὅκως νῦν ὕτω τυγχάνεις θωῦμα ποιεόμενος τὸν ἐργασίλεω τοῦ σιδήρου. Ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. Ὑπὸ δ ἀπιστίης μὴ μὲ ψεύδεα μηδαμῶς μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῷξα αὐτὴν, κὴ εἶδον τὸν νεκρὸν * μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δ, συνέχωσα ὀπίσω. Ὁ μὲ δὴ ἔλεγε τάπερ ὀπώπεε· ὁ δ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλεόμενος· τὸ χαλκεῖον δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὕρισκε ἐόντας· τὸν δ ἄκμονα κὴ τὸν σφῦραν, τόν τε τύπον κὴ τὸν ἀντίτυπον τὸν δ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ὑπὸ κακοῦ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. Συμβαλλεόμενος δ ταῦτα, κὴ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. Οἱ δ, ἐκ λόγου πλαγὸν ἐπε-

1 Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.* 2 Ab inventione aberant. 3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini cives ex equitibus ætate maxime provecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere. 4 Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.
* de proceritate Gigantum *A. Gellius* lib. 3. c. 10. & *Hieronymus Magius* lib. 1. Miscellan. c. 4.

τῶν ἰδίωτων. νείκαντες οἱ αἰτίλιν, " ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φαίζων τὴν ἐωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμαθεῦτο παρ' ἐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλίν. χρόνῳ δὲ ὡς ἐγνωσεν, ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκως ἐπειρῶντο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δέ σφι καὶ ἡ πλείστη τῆς Πελοποννήσου ὑπῆκτο. Ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φερουσας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐπιτελέσαντός τε τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ, οἱ ἄγγελοι ἔλεγον, "Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, "Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας δὲ πυθόμενος προσεπάνω τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδοντό τε τῇ ἀφίξει τοῦ Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ τινες αὐτοῖς ὑπερηγίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἐπιγενόμεναι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν ἵδρυται Ἀπόλλωνος Κροίσου δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. Τούτων τε ὧν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίναντες Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἦσαν ἕτοιμοι ἐπαγγειλάντι τοῦτο ὦ, ποιήσασθαι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες τὸν χεῖλος, καὶ μεγαθείτερησίους ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ ἐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας δι φασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυνθόμενοι Σάμιοι " ἀπελθόντα αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τὸν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ ἄνδρες πειραιέες

τῶν ἀπελθόντα

criminis convictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro ferrario, 1 conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, ubi rem cognovit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponneſi jam eis parebat. Hæc i- LXIX taque omnia Crœſus audiens, miſit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli ſocietatem, juſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquam pervenerunt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit ut Græcam mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo provocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atque ſocietatem, citra dolum fraudemque. Crœſus hæc per legatos nunciavit, Quorum adventu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculum audierant, gaviſi, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim jam antea intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo uſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nunc poſitum eſt 2 apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati, Qua de re Lacedæmonii, quodque ſe LXX amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denuncianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur cauſſarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, 3 quum Samum appulſi eſſent, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, navibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris privatis,

1 Conducebat, (*id eſt conducere conabatur*) à non locante (*id eſt, à nolente conducere*) cortem. Ubi vero tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. ſep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. ſeſe par. exhibuerunt: cum etiam fabricati erat. 3 Quum circa Samum eſſent.

qui eam

qui eam Junonis templo dedicavere: & illos qui vendidissent, Spartam reversos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptam. Ac de patera ita res se habet. ¶ Crœsus autem elusus oraculo: adversus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, Adversus tales viros expeditionem paras, Rex, qui 1 coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, utpote regionem asperam incolentes. Ad hæc potu non vini utuntur, sed aquæ: non ficus ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. Quibus quum nihil sit quod eripias, si viceris: sin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Ubi gustaverunt illi nostra bona, 2 circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis ut Lydos invaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum disterminabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dexteram, & Phrygas qui sunt ad lævam: tum boream adversus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonesque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asiæ, à mari quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit. Est autem dorsum totius hujus regionis, longitudine quinque dierum itineris viri expediti. Itaque adversus Cappadociam Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cum hanc partem soli fœcundi suo adjiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum ulciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quem Cyrus Cambysis filius prœlio

LXXI

LXXII

LXXIII

ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα ἂν οὖν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγειν ἀπημύνοιεν ἐς Σπάρτην, ὡς ἁρπαγεῖσαν ὑπὸ Σαμίων. Κροῖσος μὲν νυν τῷ χρηστηρίῳ ὕστερον ἔσχε. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐπιέζετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. ὡς δὲ σκυδαζομένῳ δὲ Κροίσῳ στρατὸς ἐπὶ Πέρσας, τὸν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔσχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, (οὔνομα οἱ ἦν Σάνδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας "πιέτυας στρατεύεαι ὡς χειρωσόμενος, οἳ "σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν "ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονταί τε ἐκ ὅσα "ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐχόντες "τρηχείην. πρὸς δὲ, ἐκ οἴνῳ χρεωμένους, "ἀλλὰ ὑδροποτέουσι· ἐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώ- "γειν, ἐκ ἄλλο ἀγαθὸν ἐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, "εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, " τοῖσι "ἔστι μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε "ὅσα ἀγαθὰ ἀπολέεις. γουσάμενοι γὰρ "ἡμετέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξελεύσεται, ἐδὲ ἀπω- "σαι ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, "οἳ ἐκ ἔπη νόον πιέσαι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι "ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων, ἐκ ἔπειθε τὸν "Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν ἔτι ἀβρὸν ἔτι ἀγαθὸν ἐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι ἔθνοι, τὸ μὲν πρότερον ἦ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου τοῦ τε Μεδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίων ἔρεος διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ δυσνύμου δὲ Παφλαγόνας. ὕστερον ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· ἔστι δὲ ἀνχίλῳ εὖρος τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης, μῆκος δὲ δυζώνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμέρας ἀναστιμῶντι. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῷ μὲν ἕνεκα, καὶ γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τῷ ἑωυτοῦ μοίρῃ βυλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρησθέντι πίσυνος

1 *Vel,* Coriacea femoralia, *Intelligere autem videtur quæ &* braccæ *dicuntur.* 2 Pertinaciter *ea* retinebunt.

ψάμμῳ. εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῷ νομάδων ὕλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυγχάνουσε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεως, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον ἐδίεπε ὡς ἱκέτας· ὥστε δὲ παρὰ πολλῷ ποιεόμενος αὐτοὺς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε διδάσκεσθαι, καὶ τὴν τέχνην τοῦ τόξου. χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ αἰεί τι φερόντων, καί ποτε συμπεσεῖσθαι ἐλεῖν σφέας μηδέν· νοσήσαντας δὲ αὐτοὺς ‖ κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δικαίως, ὀργῆς οὐκ ἄκρος) τρηχέως κάρτα ἐδείσατο διακεῖσθαι. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥσπερ ἀνάξιά σφεων ἐωυτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῷ παιδὶ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κρατήσαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκυλάζειν, Κυαξάρεϊ δῶρα φέροντας, ὡς ἄγρην δῶρον· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην νομίζοντες παρὰ Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τυτέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (ὁ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαρτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους. ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίῃ τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρουσι δέ σφι ἔτι ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνέπεσε ὥστε τὴν μάχης συνέστεώσης, * τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τὴν ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, ἔρον προθέμενος συνιέναι τὸν τόκον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τὴν μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ συτύσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμον ‖ ἐπαλλαγὴν ἐποιήσαν. Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δῶναι τὴν θυγατέρα Ἀρυήνιν Ἀγαριστῇ τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἀνὴρ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλληνες·

victum ceperat. Erat autem Croeso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterva quædam eorum 1 secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, utpote supplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo ut 2 pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus utendi. Interjecto deinde tempore, quum Scythæ venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus 3 Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, ut se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreverunt ut aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque ut feras apparare consueverant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filium Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant convivæ ex his carnibus gustaverunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnum quoddam prœlium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, 4 stante pugna contigit ut repente dies nox efficeretur. Quam immutationem hujus diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi ubi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: eoque propensius ad pacem inter se constituendam festinaverunt: autoribus conventionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui ut jusjurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, 5 properarunt: decementes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conventiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum,

LXXIV

1 Subduxit se. 2 *Legit παῖδας τῶν πορ. Sic autem sequitur* παίδων. 3 Cyaxares (erat enim, ut re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractavit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt. * De hac defectione solis consule quæ Scaliger ad Eusebii Chronicon. pag. 89. & Seth. Calvitii opus Chronologicum ad A. M. 3343.

1 tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum ſanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Aſtyagem avum ſuum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in ſequentibus indicabo cauſſam. Quo nomine Croeſus ei infenſus, nunquid inferret Perſis bellum, ad oracula *conſulenda* miſerat. Et quum reſponſum reddidiſſet, 2 haud ſyncerum, 3 ſecum facere interpretatus, in expeditionem profectus eſt 4 adverſus quandam Perſarum partem. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem ſentio) pontibus ibi ſitis copias traduxit: ut autem Græci dictitant, Thales Mileſius traductor extitit. Nam quum incertus animi Croeſus foret qua parte fluminis trajiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tempeſtate fuiſſe) fertur Thales, qui in his caſtris aderat, feciſſe ut fluvius qui ad lævam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Feciſſe autem hunc in modum: Foſſam peraltam, exorſus ſupra caſtra, ductam in ſpeciem lunæ, depreſſit, quæ caſtra, ut erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxiſſet ex priſtino alveo fluvium, iterum eum, ubi exercitus trajectus eſſet, in ſuum alveum refunderet. Itaq; quum celerrime fluvius diviſus eſſet, utrinque vado meabilis effectus eſt. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruiſſe alveum. Cui rei equidem non accedo. Quo enim modo qui rurſum redierunt, illum tranſiviſſent? Croeſus igitur exercitu trajecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium ejus regionis tutiſſimum, juxta urbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum ſitam. Hic ſtativa habens, prædia Syrorum vaſtat, & urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa urbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto ſuo exercitu, ſumptiſque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: miſſis tamen, antequam exercitum educeret, caducatoribus ad Iones tentandos ut ad ſe à Croeſo deficerent. Illis abnuentibus, profectus caſtra contra Croeſum poſuit: ibidemq; in regione Pteria pro ſe uterque alterum laceſſere. Commiſſaque acri pugna, & multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

LXXV

LXXVI

κὴ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τὲς βραχίονας ὄπτὸ μῶνται, ἐς τὼὐ ὁμοχροΐλω. τὸ αἷμα ἀνάλειχυσι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἀσυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωϋτοῦ μητροπάτορα κατεργαμμος ἔχε, δι' αἰτίην τὼὐ ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπεμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων. κὴ δὴ κὴ ἀπικομένῳ χρησμῶ κιβδήλῳ, ἐλπίσας πρὸς ἑωϋτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοίρην. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμόν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς ἐμὲ ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ. ἀπορέοντος δὲ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, κὴ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἀγκῶνα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κατὰ νώτου λάβοι· ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκπεσόντα ῥέειν ἐκ τῆς ἀρχαίων ῥεέθρων, κὴ αὖτις διαμειβόμενον τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε κὴ ἐκείθη πάλιν ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ κὴ τὸ παράπαν λέγουσι κὴ τὸ ἀρχαῖον ῥεέθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ περσίεμαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοί διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο ἐς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἔστι δὲ Πτερίη ἔξω τοῦ χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τε καὶ Ἑυξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην) ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν Συρίων τὲς κλήρους· κὴ εἷλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν, κὴ ἀνδραποδίσατο, εἷλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πόλις· Συρίους τε οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωϋτοῦ στρατὸν, κὴ παραλαβὼν τὲς μεταξὺ οἰκεούσας πόλιας, ἤντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τὲς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀποστάσας. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, κὴ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, κὴ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέσπασαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. κὴ τὰ μὲν

1 Tum ſecando brachia uſquedum ſanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *ut legatur* αἱμορροΐην *pro* ὁμοχροΐην. *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captioſum. 3 A ſe facere. 4 In Perſarum fines.

ϛρατόπεδα ἀμφότερα ὕττως ἠγωνίσαντο. Κροῖσος, μεμφθεὶς τῇ τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ ϛράτευμα· ἰὼν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν ϛρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑσεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὁπλίζων ὁ Κῦρος, ἀπίλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲ Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὅρκιον (ἐπεποίητο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢπερ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος καὶ Βαβυλωνίους (καὶ γὰρ τούτοισι αὖτως ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τηνικαῦτα Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβυνήτος) ἐπαγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν. ἁλίσας δὴ τούτους, καὶ τὸν ἑωυτοῦ συλλέξας ϛρατὸν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι ϛρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τοὺς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μιῆα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον ϛρατὸν Πέρσῃσι, οὓς ἦν αὐτῷ ξεινικὸς, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· ἐδάμα ἐλπίσας μὴ κῆλε ἄρα ἀγωνισάμενος ὕττω σφέας πλησίους Κῦρος ἐλάσει ἐπὶ Σάρδις. Ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ περάϛειον πᾶν ὀφίων ἐπλήσθη· φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τοὺς νομοὺς νέμεσθαι, φοιτέοντας ἐθηεῦντο κατήλιον· ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, (ὥσπερ καὶ ἦν) ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θησπεσπίους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμισσέων· ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θησπεσπίσι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τοὺς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν τοι τάδε ἔγνωσαν, ϛρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον ἥξειν Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταϛρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν ἥξειν γῆς παιδὸς, ἵππον δὲ, πολεμόν τε ἥξειν καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νῦν ταῦτα οὐκ ἐπιϛεχείνασαν Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τὴν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσαι μέλλει Κροῖσος, βουλευόμενος δίκαιον πρῆγμα ποιέεσκε τὸν ϛρατὸν, ὅκως εἶναι ἥ τοσοῦτον ἀλισθήσεται τῶν Λυδῶν δυνάμιος, αὐτὸς ὁπλίζεσθαι ἐκέλευε ὡς δυνατώτατα ὅτι τάχιϛα ἐς τὰς Σάρδις, ὅκως μὴ

advenit. Unde Crœsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sane perita, hastas perLXXX longas gestans. Campus in quo concursum est, ante urbem Sardensem jacet, magnus & editus: quem 1 cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari juxta Phociam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit ut præirent cæteras copias adversus Crœsi equitatum: peditatum, ut hos subsequeretur. Post hunc collocavit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis necui cæterorum Lydorum parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem ut nec speciem ejus intueri nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est ut equitatum Crœsi, quo ille se prævaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se avertunt. Unde spes Crœsi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. & tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: 2 ac muros ingressi, à Persis obsideri cœperunt. LXXXI. Quam obsidionem in longius processuram ratus Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant, hi conventum Sardis ad quintum mensem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi utique jam obsessо. Et cum ad alios socios misit, tum vero

ἑλλήσποντε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ οὐδὲ δόξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν 21.
χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἔτε ἀνδρεηότερον, ἔτε ἀλκιμώτερον τῶν Λυδίων· ἦ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων· δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππέες ἀγαθοί. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο
10 τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τῷ Σαρδιηνῷ, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, (διὰ δὲ αὐτοῦ πολλοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλης συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμος· ὃς δὲ ἔρχεται ἱρῆς μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν καὶ Φωκίλιν πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην παρεσκευασμένους, καταρρωδήσας τε ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου τοῦτο ποιήσαντος ἀνδρὸς Μήδου τοιόνδε· ὅσα τῷ στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ εἵπετο
20 σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι καμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἔβησε ἱππάδα στολὴν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τοῖσι ἄλλοισι στρατιῆς προϊέναι πρὸς τοὺς Κροίσου ἵππους· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὁπλίσας δὲ τοῦτο πεζῷ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δέ οἱ πάντες διετετάχατο, ὡπλίνετο τοῖσι μὲν ἄλλοισι Λυδῶν μὴ φειδόμενος, κλείειν πάντα τὸν ἐμποδὼν γενόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κλείειν, μηδ' ἂν συλλαμβανόμενον. ἀμαυρώσας. ταῦτα μὲν ὡπλίνετο. τοὺς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῆσδε "εἵνεκα καμήλου ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται ἔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, ἔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. αὐτοῦ δὴ ὧν τούτου εἵνεκα ἐσοσφίζετο ἵνα τοι Κροίσῳ ἄχρηστον ᾖ τὸ ἱππικὸν, τῷ δὴτοι καὶ ἐπεῖχε ἐλλαμψέως ὁ Λυδός. ὡς δὲ συνήεσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥσφραντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς,
40 ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τοῖσι Κροίσου ἡ ἐλπίς. ἐμάχοντο μέντοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ' ὡς ἐμάνθανον τὸ γινόμενον, ἀποδυόντες ἀπὸ τοῦ ἵππου, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἔτρεψαντο οἱ Λυδοί. καὶ εἰληθέντες ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὄντα μακρότερον ἔσεσθαι τῆς πολιορκίης, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμάχους. οἱ μὲν δὴ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μηνὸς περιέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τότε δὲ ἐξέπεμπε τοὺς ταχίστους δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεόμενος Κροῖσος. ἐς τε δὴ ὧν τοὺς ἄλλους ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ

1 Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infunditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur* & Hyllus: *quod affertur ex Homero & Strabone.* 2 Ac muris inclusi.

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπώκεε ἔρις ἐοῦσα περὶ Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. Τὰς δὲ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συμβαλλόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· οἱηκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὴν χώρην. Τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, μηδὲ παρεῖναι ἀγωνιζομένοισι, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῷ στρατοπέδῳ, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσωμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. Συνθέμενοι δὴ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. Λοιπάδες δὲ ἑκατέρων ἦσαν λειφθέντες σὺν ἓξ ἑκάτερα. Μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρομίος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. Ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. Οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. Ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. Τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες περιγένοντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες περφυγόντας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. Τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. Πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τἀναντία τούτων ἔθεντο νόμον. Οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομῶσι. Τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑωυτόν. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνεσταμένων τῶν πρηγμάτων, ἧκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθεῖν πολιορκεομένῳ. Κροῖσος δὲ βοηθεῖν ὡρμέατο. Καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐοσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοι Κροῖσος ζωὸς

ad Lacedæmonios. Cæterum per id tempus & ipſis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii 1 interciſum tenebant. Etenim Argivorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quum ergo Argivi ſuo territorio 2 interciſo auxilium ferrent, ibi ab utriſque in colloquium ventum eſt ut triceni utrinque dimicarent: & utri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam uterque terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſa, ne, ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conventis, in diverſa digrediuntur. Ex utriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem, ut æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. Ex Argivis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis unus Othryades, qui ſpoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die utrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti utrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe devoventes ne prius comam alerent, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diverſo legem tulere Lacedæmonii, ut in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui unus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam revertendi, ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciviſſe. Quum hæc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardianus precatum Cræſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Cræſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus jam ſe apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Cræſumque vivum

LXXXII

LXXXIII

1 Interceptum. 2 Intercepto.

eſſe

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersederunt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obtideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando urbs caperetur haud suspectum erat, utpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses judicaverant. Eum Meles per cæteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc devolutam, advertit animum, atque consideravit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardis capta est, atque omnis direpta.

LXXXIV

LXXXV Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cujus superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. 1 ad cujus vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, Rex multorum, valde insciæ Crœse:
Ne cara gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primum infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum 2 sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus devitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

LXXXIII

γρηθεὶς. Οὕτω δὴ ὅτοι μὴ συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπεπαύοντο. Σάρδιες ℨ " ἑάλωσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκουμένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ βηβάντι τεῖχος δῶρα δώσειν. Μετὰ ℨ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς στρατιῆς, οὐκ ἐὼ " προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων περιμενόντων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπεχείρησε προσβαίνειν, τῷ οὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος, τῇ οὐδεὶς ἐτετάχατο φύλακες. Οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἁλῷ ποτέ. Ἀπότομός τε γὰρ ἕδρη ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ ὧδε Μέλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μίμησιν οὐ ποιεύμενος τὸν Λέοντα τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων δικασάντων, ὡς ἢν περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. Ὁ δὲ Μέλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἔπιμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατέλογησε τοῦτο, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. Ἔστι δὲ πρὸς τὸν Τμῶλον τετραμμένον τῆς πόλιος. Ὁ ὦν δὴ Ὑροιάδης οὗτος ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τινὰ Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ὅπλου εἵνεκεν ἄνωθεν κατακυλισθέντος, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. Τότε δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. Προσβάντων δὲ συχνῶν, ἔπρωσε Σάρδις τε ἑάλωσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. Καὶ Κροίσῳ δὲ τάδε ἐγίνετο. Ἦν οἱ παῖς, (τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικής, ἄφωνος δὲ. Ἐν τῇ ὦν παρελθούσῃ " δυσθυμίῃ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς ἑωυτὸν ἐπεποίκιε, ἄλλά τε ὀπωρίζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησόμενος. Ἡ δὲ Πυθίη οἱ ἐπετάδε,

Λυδὲ ἠλίβατε, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βάλλ' πολυδίψιον ἴλιον ἀνὰ δώματ' ἀκοῦσαι
Πρόσθεν φωνεύμενον. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς
Ἐμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

ℨ ἔστι

Ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (ἤιε γάρ τις Περσέων ἄλλος γνώσας Κροῖσον) ὡς ἀπολέγεον. Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ὁκοῖός τις, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέ τι οἱ διέφερε πλησίον τι ἀπο-

---

1 Itaque antea Crœsus, dùm secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causâ, cum alia excog. &c. 2 *Pro ἄλλον γνώσας, suspicor scribendum* ἀναγνώσας, & ita legisse videri hic potest.

Δια-

θανέειν. Ὁ δὲ παῖς ὡς εἶδε δεινόν τε καὶ Πέρσην, ἐκ δέος τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνέων. Εἶπε δέ, Ἄνθρωπε, μὴ κτείνε Κροῖσον. Οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο. Μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, καὶ τὸ χρησήριόν τε, καὶ καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. Ὁ δέ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τόν τε Κροῖσον πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεῳ δή, εἴτε καὶ θυσίην ἐπιτελέσας θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εὐσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. Τὸν μὲν δὴ πιέειν ταῦτα. Τῷ δὲ Κύρῳ ἐσέωτι ἐπὶ τὴν πυρῆς, ἐσελθεῖν (καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σοφὸν θεῶν εἰρημένον, τὸ Μηδένα ἔφη χρῆν ζώντων ὄλβιον. Ὡς δὲ ἄρα μιν ἐφάνη τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἠυχίης λιπόψυχος, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸ Σόλωνος. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. Καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγῇ ἔχειν ἐρωτεόμενον· μετὰ δέ, ὡς ἀναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυραννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. Ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφερε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. Διαπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλου παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλθε ἀρχῆθεν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θησαμένου πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ. Ἃ δὲ εἶπας, τῇ αὐτῇ πάντα ἀποβεβήκεε τῇπερ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς δοκέοντας σφίσι αὐτοῖσι δικαίους ὄλβιους εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπομνημονεύοντα τὰ ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἤδη ἀμμύσσεσθαι, καὶ ἐς τὰ ἔσχατα. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ συνώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, ἐόμενον ἑωυτοῦ οὐδαμοῦ ἧσσον ἐξ ὀλίγου, ζῶντα πυρὴ διδόναι· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη, ἐπεὶ ἐν αὐ-

mortem, an non. Id ubi filius ejus mutus aſpexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœſum. Atque hoc ille primum effatus, poſtmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Perſæ & Sardibus potiti ſunt, LXXXVI & Crœſo vivo, quum regnaſſet annos quatuordecim, totidemque dies fuiſſet obſeſſus, amiſſo magno imperio, ut ei fuerat reſponſum. Eum captum Perſæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus ſuper ingentem quam ſtruxerat lignorum ſtruem imponit, circaque eum bis ſeptem Lydorum filios: ſive habens in animo primitias has alicui deo offerre, ſive volens votum perſolvere, ſive cupidus ſciendi num quis dæmonum liberaret Crœſum, (quem religioſum eſſe audierat) quominus pyræ impoſitus vivus concremaretur. Hæc quidem Cyrum feciſſe aiunt. Crœſo autem ſuper pyram ſtanti, etſi in tanta calamitate poſito, tamen veniſſe in mentem Solonis, quod ab eo ſibi nutu dei fuiſſet dictum, Ex viventibus beatum eſſe neminem. Quod dictum ubi 1 ſubiit Crœſo, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiſcentem, ter Solonem nominaſſe: & Cyrum, quum audiſſet, juſſiſſe interpretes eum percontari quemnam invocaret. Illoſque accedentes fuiſſe percontatos, & hunc interrogatum ſilentium tenuiſſe. Deinde quum loqui cogeretur, dixiſſe, *Illum nominavi*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptaſſem. Eum non planè loquentem, rurſus interrogant quidnam eſſet quod dixiſſet. Efflagitantibus atque infeſtantibus, 2 inquit quemadmodum Solon, qui eſſet Athenienſis, ad ipſum à principio veniſſet, & intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxiſſet. Adeo quæ de ipſo dixerat, omnia ea eveniſſe: neque hæc magis de ſeipſo quàm de omni hominum genere, & de iis præſertim qui ſibiipſis beati viderentur. Hæc Crœſo referente, jam pyra incenſa ardere extrema cœpiſſe: & Cyrum, auditis per interpretem quæ Crœſus dixiſſet, pœnituiſſe: quum ſe quoque hominem eſſe cognoſceret, qui alium hominem, qui ſe inferior non fuiſſet opibus, vivum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil eſſe in rebus

ἠυχίης λιπόψυχος] ἐμπεπληγμένος τῇ ἀθυμίᾳ.

ἐπειρωτώμενον] ἐκπυνθανόμενον.

ἀνθρωπήιον] ἀνθρώπινον.

---

1 *Hæc interpretatio convenit potius verbo* φράσῃσι, *ut & puto legendum.* 2 Inquit Solonem Athenienſem olim ad ipſum veniſſe, & intuitum omnes ejus opes, pro nihilo duxiſſe.

huma-

humanis ſtabile, juſſiſſe ignem celerrime extingui jam incenſum, Crœſumque deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui juſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi fuerunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret unumquemque extinguendo devolvendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando invocaſſe Apollinem, ut ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœſo deum invocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, 1 confractos eſſe, imbreſque erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego, (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiam ita amens eſt ut bellum quàm pacem præoptet. Nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed ut iſta fie-
LXXXVIII rent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum juxta ſe collocavit, ac in multa ſane obſervantia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox converſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem, Utrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero cum, quæcunque liberet, audacter proloqui juſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, 2 Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, urbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neque urbem meam diripis, neque meas opes, nihil enim mihi jam cum iſtis rebus eſt: ſed tua ferunt aguntque. His verbis injecta cura, Cyrus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent, ſibi conſtituendum cenſeret. Ad quem Crœſus, Quoniam me dii ſervum tibi tradiderunt, jure debeo, ſiquid amplius animadvertero, id tibi indicare. Perſæ, ait, natura proterva ſunt, & iidem inopes. Quos ſi diripientes tu ac potientes magnis opibus negli-

ἀνθρώποις ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεννύναι τὸ ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, περιῳμώξαντας ἐπὶ τῷ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὴ ἄνδρα. σβεννύτα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπικωκύσαντα, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, ἀρῆξαι, καὶ ῥύσαντα τῶν κεχορηγῆται, καὶ αὐτὸν μὲν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ· καλαισβεσθῆναί τε τὸ πυρκοϊή. Οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα ἀυτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἰρέσθαι παῖδα, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆσαι; ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται· ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονί κου φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ θωρμηδίῃ εἶχε· ἀπεθωύμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ ὡυτοὶ ἐκεῖνον ἑπόμενοι πάντες. ὁ δὲ, σιωπὴ ἐχόμενος, ἡσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ὡς ἐσφαφεὶς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας, τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραΐζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα λέγειν πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι; χρῆ; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. Ὁ δὲ αὐτὸν ἐρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπεύδει πολλῇ ἐργάζεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν ἁρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά. Ἁρπάζει μὲν ταῦτα Κροῖσος ἔφη ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰμὰ ἁρπάζει (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἐπὶ τούτων μέλει) ἀλλὰ φέρεσί τε καὶ ἄγεται τὰ σά. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε. μεταστὰς δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορῴη ἐν τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ με θεοὶ δοῦλον δέδοκαν σοὶ, δικαιῶ, εἴ τι ἐνορῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὧν σὺ τούτους περιίδῃς ἁρπάσαντας καὶ λαβόντας χρήματα με-

στρατοπεδεύεσθαι.

χόμενος

διαρρέει.

1 Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. 2 Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

" χάλα, ταῦδε τοι ἐξ αὐτέων δέδοξα γλυ-
" έσθαι· ὃς ἂν αὐτέων πλεῖστα κατάσχῃ, τοῦ-
" τον πρησσέχεσθαί τοι ἐπαναστήσομαι.
" Νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ
" λέγω· κάτισον τῷ δορυφόρων ὅτι πάσι-
" σι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς
" τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεό-
" μενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκα-
" τολογῆσαι τῷ Διΐ. Καὶ σὺ τέ σφι ἐκ ἀ-
" πεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρή- 10
" ματα, καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δί-
" καια, ἐκόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούσας
ὁ Κῦρος, ἥσθη τε, ὡς οἱ ἐδόκεε δι' ἑωυτὸν
γνώμας. Αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ ἐπιελάμψας
τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ἐκεκήκαλο
διατελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε,
" Κροῖσε, ἀνήρτημαι σεῦ ἀνδρὸς βασιλέ-
" ως χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτίῳ τῷ
" δόσιν τῷ τινα βούλεαί τοι γλυκέως θῶυ-
" τίσαι. Ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας 20
" με χαριῆ μᾶλλον τὸν θεὸν τὸν Ἑλλή-
" νων, τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπεί-
" ρεαι, πέμψαντα τὰς δὲ τὰς πέδας, ἵνα
" ἐξαπατᾷν τοὺς δὴ ποιδύντας νόμος ἐστὶ
οἱ. Κῦρος δὲ ἀρετῇ ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπηρ-
ρύων ἐθέλοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπαντι-
λόγησε πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τὸν
χρησηρίων τὰς ἀποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ
ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ,
ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. Λέγων δὲ ταῦ- 30
τα, κατέβαινε αὖτις θωμαιτόμενος. Ἐ-
πεῖναι οἱ τῷ θεῷ τῶν ὀνειδίσαι. Κῦρος
" δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τότε τεύξεαι παρ'
" ἐμεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλῳ παντὸς τοῦ ἂν ἐπά-
ξοτε δέῃ. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμ-
πων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐντέλλετο, πυ-
θέντας τὰς πέδας ὅτι τοῦ νηοῦ τὸν ὀδὸν, εἰ-
ρωτᾶν εἰ ἔπι ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηίοι-
σι ἐπαίρεας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρ-
σας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, 40
ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γλυκέως δει-
κνύντας τὰς πέδας. Τοιαῦτά τε ἐπειρω-
τᾶν, καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος ἔῃ τοῖσι Ἕλ-
λησι τοῖσι θεοῖσι. Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι
Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ ἐντεταλ-
μένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε,
" Τὴν πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι
" ἀποφυγέειν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτῳ
" γενεῇ ἁμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυ-
" φόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ γυναικηίῳ 50
" δουλοσύνῃ ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδέν οἱ προσήκουσαν·
" προθυμεομένῳ δὲ Λοξίεω ὅκως ἂν κατ' υἱὸς παῖδας τῷ Κροίσου γένοιτο τὸ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile eſt eventurum, ut quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui vetent exportari opes, ut earum decimæ Jovi neceſſario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe juſta agere, non inviti facient. Hæc audiens Cyrus, majorem in XC
modum gaviſus eſt tali admonitu, eaque vehementer approbavit: & juſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubjeciſſet: his verbis eum affatus eſt, 1 Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis ſunt, pete quid muneris à me velis impræſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus, 2 Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus ſum, ut miſſis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas ſit bene de ipſo merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum apperuit animum, redditaque ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet adverſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam veniam iſta deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœſe à me impetrabis, & quicquid aliud: 3 atque id quoties tibi opus erit. Ubi hæc audivit Crœſus, Delphos miſit quoſdam Lydos, juſſos, quum ad limen templi vincula depoſuiſſent, ſciſcitari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœſum induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam everſurum: unde tales primitiæ offerrentur: compedes ſcilicet oſtendendo. Et ſciſcitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas eſſe ingratis. Lydis illuc pro- XCI
fectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe, Sortem fato deſtinatam defugere, deo quoque eſt impoſſibile. Crœſus autem quintæ retro ætatis crimen luit, 4 *hoc eſt abavi*: qui quum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiuſque dignitate potitus eſt, nihil ad ipſum pertinente. Verum Apollo, quum ſtuduerit ut hæc Sardium clades liberis Crœſi,

1 Crœſe, quum ſis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, *&c.* 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, ſi permiſeris ut deum Gr. q. e. max. o. veneratus ſum, miſſis, *&c.* 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritavi. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœſus.*

non ipſi

non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tribus annis serius quam fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœsus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, eversurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere scisciatum utrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diversarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subjectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardis reversi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnovit culpam esse non dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ioniæ subactione ita res se habent. XCII ¶ Porro Crœsi non hæc solum quæ jam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupavit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus visitur aureus ingens. Atque hæc etiamnum ad nostra usque tempora supererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ sunt Delphis. Cæterum ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai misit templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, divis consecravit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant adversarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat: hunc in regni potestatem provehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater,

κὴ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, ἐκ οἷόν τε ἐγίνετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δὲ ἀνέδωκαν αὐτᾷ, λυσάμενος, κὴ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν· καὶ τοῦτο δηλαδὴ Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς πεπρωμένης. Δεύτερα δὲ τούτων, χαριζόμενος αὐτῷ ἐπῆρκεσε. Κατὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ γενόμενον, ἐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε γὰρ οἱ Λοξίης, λύσας στρατεύεσθαι ὅτι Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. Τὸν δὲ, πρὸς ταῦτα χρῆν δὴ μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, πότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. Οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν, οὐδ' ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ᾧ κὴ τὸ τελευταῖον χρησμολογεόμενον εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης τοῖσι ἡμίονος· ὀδὲ τοῦτο σφάλεται· ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοιοῦτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν ἐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς μὲν ἀμείνονος, πατρὸς δὲ κατωδεστέρου. ἡ μὲν γὰρ τοῦ Μήδου, κὴ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, κὴ ἀρχόμενος τῶν ἐκείνοισι κὴ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσπούνην τὴν ἑωυτοῦ σωφρόνεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ἐπεχείρησε τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς Σάρδις, κὴ ἀπαγγείλαντες τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτῷ εἰ τῷ ἁμαρτάδι, κὴ οὐ τοῦ θεοῦ. καίτοι μὲν δὴ τῷ Κροίσου τε ἀρχῇ, κὴ Ἰωνίης τῇ πρώτῃ καταστροφῇ, ἔχε ὕτω. Κροίσῳ δὲ δῶρα κὴ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλά, κὴ οὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, κὴ τῶν λιόνων αἱ πλεῖαι· ἐν δὲ τῷ προνηίοις τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν κὴ ἔτι ἐμὲ λοιπὰ ἐστὶ θωμαζόμενα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν κὴ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νῦν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸ Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκήιά τε ἐόντα, κὴ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐχθροῦ ἐσῆς ἐχθρῦ, ὃς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτας κατεστήκεε, συστασιώσας Πανταλέοντι τῷ Λυ-

ΧΧ ἀρχὴν αὐτὸν μίαν.

25.

δῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς

ἐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης τῆς γυναικὸς Ἀλυάττης, Πανταλέοντος δὲ ἐξ Ἰάδος. Ἐπεί τε ὁ δόντος τῷ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιωθεύμενον ἐπὶ χιαφηίῃ ἕλκαν διέφθειρε. Τῷ δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον καπρώσαι, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέδηκε ἐς τὰ ἱρήτας. Καὶ τοῖσι μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω. Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν ὁ μάλα ἔχει, οἷά τε ἐν ἄλλῃ χώρῃ, πάρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος. Ἓν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τοῦ τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τοῦ Βαβυλωνίων. Ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. Ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. Οὗτοι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὅροι τοῦ σήματος ἄνω· καί σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. Καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. Τῶν δὲ Λυδῶν δήμων αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τῷτο ποιέουσαι. Ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στάδιοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δ' εὖρος, ἔστι πλέθρα τεσσαρεσκαίδεκα. Λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. Καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώσας, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. Ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι φασὶ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικήσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ὅτι Ἀτυος τοῦ Μάνεω βασιλεῦος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας, μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἐπαύετο, ἄλλα ἄλλους ζητέεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. Ἐξευρεθῆναι δὴ τότε ὦν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diversas.* Nam Croesus matre fuit Carica, Alyattis uxore: Pantaleon ex 1 Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Croesus potiretur, hominem illum qui ante sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem ejusdem jam ante divis destinata, tunc uti diximus iis locis consecravit. Atque de donariis hactenus dictum sit. ¶ Porro Lydia quod scribatur nihil sane mirandum habet, prout aliae regiones, praeter auri ramenta è Tmolo provenientia. Unum tamen nobis exhibet multo maximum praeter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Croesi parentis sepulchrum, cujus basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, 2 aggestio est terrae. Quod sepulchrum construxisse feruntur homines 3 emptitii atque operarii, & una cum his adjuvantes ancillae. Caeterum ad nostram usque aetatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literae insculptae indicant quae singuli elaboraverint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filiae omnes meretricantur, atque hoc quaestu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsaemet locant. Sepulchri hujus ambitus, stadiorum est sex, & duorum 4 jugerum: latitudo, 5 jugerum tredecim. Confinis est eidem sepulchro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. Vocatur autem Gygaeus. Atque hoc quidem sic habet, Lydi legibus propemodum utuntur Graecorum similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituunt. Hi, primi eorum quos novimus, nummum aureum argenteumque ad utendum percusserunt, & primi caupones institoresque extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inveniisse qui etiamnum apud Graecos cum illis communes sunt: simul autem haec inveniisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* 6 *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonae difficultatem per universam Lydiam valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleravisse, postea vero, quum non cessaret *malum*, remedia quaesivisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inventum ab iisdem 7 alea tesserarumque ludum, & pilae, cete-

XCIII

XCIV

1 Ionica. 2 Terrae aggestae moles est. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Tesserarum & talorum.

rorum-

rorumque ludorum omnium genera, præterquam 1 talorum. Horum enim inventionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinentes, vesci consueviſſe. Atque hoc modo vixisse annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, sed magis etiam sæviret, tum regem universos Lydos bifariam divisisse, 2 & hos quidem in sedibus suis permisisse, illos vero aliquò ablegasse colonos. Ac vero iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum divertisse Smyrnam: & mox fabricatis navigiis, nimirum quibus ea quæ navigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesque quærendas oram solvisse: donec varias nationes prætervecti, ad Umbros perveniſſent: ubi civitatibus constructis, ad hunc usque diem habitaverint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque
XCV à Persis in servitutem redacti fuerunt. ¶ Hinc jam nobis exequetur oratio tum quisnam fuerit *Cyrus* ille qui Crœsi evertit imperium, tum quomodo Persæ Asiæ imperio potiti sint. 3 Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre studeant, ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati, strenue se gesserunt: excussoque servitutis jugo, in libertatem sese
XCVI asseruerunt. Post quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Cæterum quum jam per continentem, in universum propriis uterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subjecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat *Deioces*, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, hujusmodi quædam excogitavit.

ἄλλων παιδιῶν παιγνίδων τὰ εἴδεα, πλὴν πεσσῶν. Τούτων δὲ ὧν τὴν εὕρεσιν ἐκ Λυδῶν. Πιθανίων. οἰκηιοῦνται Λυδοί. Ποιέειν δὲ ὧδε τοὺς λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῆς ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῆς παιγνιέων. Τοιούτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δεόντα εἴκοσι· ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπ
10 βιάζεσθαι, ὥστω δὴ τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὸν μὲν ὅτι μενῆι, τὸν δὲ ὅτι ἐξοδίωι ἐκ τῆς χώρης· καὶ ὅτι μὲν τῆι μοίρηι αὐτὸς διαγνώσεσθαι τῶν μοιρέων, ἐωυτὸν τὸν βασιλέα πρήσσοντα, ὅτι δὲ τῆι ἀπαλλασσομένηι, τὸν ἐωυτοῦ παῖδα, τῷ οὔνομα ἦν Τυρσηνόν. Λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβαίνειν ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ὅτι-
20 πλοα, ἀποπλέειν κατ' βίην τε καὶ γῆς ζήτησιν. Ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψάμενοι, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς. Ἐνθαῦτα σφέας ἑνιδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. Ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ὅτι τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ἐπὶ τούτου τοῦ ἐπωνυμίου πυθομένους, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι δεδούλωντο. Ἐπιδίζεται δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, Ἐπιδίζεται.
30 ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατέλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠγήσαντο τῆς Ἀσίης. Ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σημαίνειν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω· ἐπισάμενος. περὶ Κύρου καὶ τετραχόσιας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φήναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα ἑκατὸν καὶ πεντακόσια πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μήδοι ἤρξαντο ἀπίστεως· καὶ κατ' ὅτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐκρίνοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὸν δουλοσύνην, ἐλευθερώθησαν. Μετὰ δὲ τούτους, καὶ τάλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὸν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐκρίνετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηιόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. Οὗτος ὁ Δηιόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

---

1 Calculorum. 2 Et sorte legisse, alteram quidem partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui sortitò obtigisset ut maneret, seipsum regem, migranti autem, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus sorte obtigerat ut emigrarent, Smyrnam descendisse. Hic mox &c. 3 Ita autem de his scribam ut Persæ quidam narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere nolunt, sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam.

κατοικημένων τὴν Μῆδων κώμας, ἐν τῇ ἑωϋτοῦ ἐὼν κὴ πρότερον δόκιμος, κὴ μᾶλλόν τε κὴ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπεδέμνυτο, ἤσκεε. Καὶ ταῦτα μέντοι, ἐόντος ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. Οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτοῦ τὰς τέρψις, δικαστὴν μὲν ἑωϋτοῖσι αἱρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν, ἰθύς τε κὴ δίκαιος ἦν. Ποιέων τε ταῦτα, ἐπῄνεον εἶχε ἐκ ὀλίγον παρὰ τοῖσι πολιτέων οὕτω, ὥστε πυνθανόμενοι δὲ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μούνος κὴ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον πεπαυμένοι ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα κὴ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. Πλεῦνος δὲ ἀεὶ γινομένου τοῦ διαφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀπαβαίνειν κὴ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωϋτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθαπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τὴν ἑωϋτοῦ ἐξημελημένην, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. Ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς κὴ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ, κὴ ἐδίδοσάν 27 σφισι λόγον, λέγοντες πρὸς τὴν κατηγορίην τῶν. Ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τέρπω τὴν παρεόντα χρεώμενοι, δυνατοὶ εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. Καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, κὴ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, ἐν τῷ ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα. Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωϋτοὺς βασιλεύεσθαι. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὁντινα στήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλοῦ τοῦ παντὸς ἀνδρὸς κὴ προβαλλόμενος κὴ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέσαι βασιλέα σφίσι ἔπῃ. Ὁ δ' ἐπέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωϋτῷ ἀξίας τῆς βασιληΐης οἰκοδομῆσαι, κὴ περιτεῖχος αὐτὸν δορυφόροισι. Ποιέουσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι.

Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces 1 cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos universos magnam quandam licentiam: sat sciens æquitati iniquitatem esse invisam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores judicem ipsum controversiarum sibi constituunt. Hic ut qui principatum ambiret, rectum se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguam: 2 adeo ut hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorrupte judicaret, læti undique affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremo nulli alii hanc provinciam permitterent. Quum vero numerus accurrentium crescret, utpote qui intelligerent sententias juste terminari, Deioces animadvertens, universa in se unum incumbere, neque amplius illic considere ubi prius jus dicere consueverat, volebat, neque omnino judicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis aliorum litibus operam impenderet. Quum igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi habito concilio, de communi rerum statu colloqui cœperunt. 3 Et quantum mihi videtur, Deiocis amici ex composito in hanc sententiam loquebantur, Nequaquam, inquientes, hisce modis usuri hanc nostram regionem poterimus diu habitare: Agite igitur, constituamus nobisipsis regem, ut videlicet ditio nostra bonis legibus administretur, 4 & nos, ad sua quisq; opera diverientes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subjiciunt. ¶ Continuo consultatum est quemnam regem crearent: Deioces adeo ab omnibus commendatus, productusque in medium ut omnium suffragio rex comprobaretur. At ille jussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adjungi. 5 Huic Medi hæc præstiterunt,

XCVII

XCVIII

1 Ipse, quum jam ante apud suos celebris esset, tum vero magis etiam quam antea justitiam sectari aggressus est: quod videret apud Medos universos mag. q. licentiam, & satis sciret juri injuriam adversari. 2 Adeo ut quum in aliis pagis intellexissent Deiocem solum esse qui incorrupte judicaret, qui prius iniqua judicia erant experti, ad Deiocem disceptaturi ultro accurrerent: postremo nulli alii arbitrium deferrent. Quum autem in dies ventitarent plures, utpote q. 3 Hic (ut ego quidem existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorsi. Enimvero (inquiebant) si pergamus his moribus vivere, hanc nostram regionem diu non poterimus incolere. 4 Et nos res nostras agamus, neque male agendi licentia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subjicere, statim consultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo ut omnium tandem suffragio rex approbaretur. 5 Hæc in ejus gratiam Medi fecerunt, eique &c.

eique

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerint in ea quam designaverat regione: permiserunt quoque satellites ex universis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere: ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus unus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, 1 ut ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent. 2 Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, ut qui collis instar esset elevatus. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum. Siquidem ambitus illi numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenien-sium æquant ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cælio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet
XCIX pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare jussit. Cæterum universis hoc ornatu constructis, primus Deioces cavit ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo ut nec conspici regem à quoquam fas esset. 3 Ad hæc nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet cum cementes æquales & una cum eo educati strenui & fortes, indoleant atq; insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diversum ipsis esse videatur, si coram ipsum
C non intueantur. Quibus quum sese Deioces jam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda justitia valde severum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέυσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκίας μεγάλας τε καὶ ἰσχυρὰς, ἵνα αὐτὸς ἔφασσε τῆς χώρης· καὶ ἐδορυφόρυς. αὐτῷ ἐπιτρέπυσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. Ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τὺς Μήδυς ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τῦτο μᾶλιστα ἐπεσκέλλοντας, τῶν ἄλλων ἦσον ἐπεμέλεως. Πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῷ Μήδῳ, οἰκοδομέει τείχεα· Μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὸ νῦν * Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεῶτα. Μεμηχάνηται δὲ ὕτω τὸ τεῖχος· ὥσε ὁ ἕτερος τῦ ἑτέρυ κύκλυ τοῖσι περιαχέωσι μένοισι ὀλίγῳ ὑψηλότερος. Τὸ μὲν δὴ πρῶτον καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥσε ταὐτὸ εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν σωματούντων ἑπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. Τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ὀλίγῳ τείχεος, κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη τὸ μέγαθος. Τῦ μὲν δὴ πρώτυ κύκλυ οἱ περιαχέωνες εἰσὶ λευκοί· τῦ δὲ δευτέρυ, μέλανες· τρίτυ δὲ κύκλυ, φοινίκεοι· τετάρτυ δὲ, κυάνεοι· πέμπτυ δὲ σανδαρακινοί. Οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ περιαχέωνες ἠνδρισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. Δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρεμμένυς, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένυς ἔχων τοὺς περιαχέωνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἐωῦτῷ τε ἐτείχεε, καὶ ὧδε τὰ ἐωῦτῦ οἰκία. Τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. Οἰκοδομημένων δὲ πάντων, νόμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ὀλίγῳ ὁ καταισπάρμενος, μήτε ἐσιέναι ὧδε παρὰ βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαί τε βασιλέα τὸν μηδένος. Πρός τε τύτοισι ἔτι γελᾶν τε καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἄπασι τῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. Ταῦτα δὲ ὧδε ἐωυτὸν ποιέυντα, ὅκως μὴ ὀφθήσονται οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ σύτροφοι, ἀλαζόνά τε καὶ ἄλκιμον, λυπρόν τε ἀνδρὸς, καὶ ὀφθαλμὸν ἐχειν, ἀλλ' ἑτεροῖόν σφι δοκέοντα εἶναι μὴ ὁρέοντας. Ἐπεί τε δὴ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἐωῦτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. Καὶ τάς τε δίκας γραφούσας, ἔσω παρ' ἐκεῖνον ἐσπέμπεσκον καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας

ἐπιμίνον τῶν δὲ ἔφευγεν, ὅκως μὴ σύντροφοι ἐκείνῳ καὶ οἰκίης ὁμοτράπεζοι, λυπρὸς εἴη δεινὸς λεπτόμυθος, λυπρὸς εἴη,

---

1 Ita ut ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adjuvante ipso loci situ, ut qui collis esset. Sed accessit major etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem amplissimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem observantur, ne videlicet, &c. * Plinius verò, Ecbatatana caput Mediæ Seleucus condidit, (i. e.) ut exponit Scaliger, priùs diruta, posteà a Seleuco instaurata.

ἐκπέμπεσκε. Ταῦτα μὲν κατὰ πάσας δίκας ἐποίεε. Τὰ δὲ ἄλλα ἐκεχειρώματο· οἱ εἴ τινα πυθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μετα πέμψαιτο κατ' ἄξιλον ἐπὶ τῷ ἀδικήματος ἐδικαίευ. Καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἤρχε. Δηϊόκεω μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔσχε δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. Γένεα μὲν Μήδων ἔστι τάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. Παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπέσχετο μόνων ἀρχεῖν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτοισί τε τούτοισι ἐπεδήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. Μετὰ δὲ, ἔχων δύο τοῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλοιον ἔθνος. Ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἳ Νίνον ἔσχον, καὶ πρόσθεν μέτερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμνωμένοι μὲν συμμάχων, ἄτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι εὖ ἥκοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. Οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι ἠμείνων ἀνὴρ γενέσθαι τῶν πρὸ ἑωυτοῦ· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε καὶ τέλεα τὰς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. Πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. Οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἔστι μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. Καὶ ὁ τὴν Ἅλυος πόταμον ἄνω Ἀσίης πᾶσαν συνήσας ἑωυτῷ. Συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτὸν ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νίνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. Καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, τεθεικαμένῳ τὴν Νίνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. Ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ὀπισσομένοισι φεύγουσι, ἔστω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος ἐπὶ Φᾶσιν πόταμόν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ἡμερέων ὁδὸς εὐζώνῳ ὁδός. Ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ἔτι ἐστὶ διεξιοῦσι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ διὰ μέσου ἔθνεος

remittebat. Et hæc quidem in judiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset injuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delecti modo pœna multabat: in quem usum exploratores auscultatoresque per universam suam ditionem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperavit, Cujus nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius ejus *Phraortes* suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos perveniret, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione suscepta *Phraortes*, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum ejus, *Cyaxares* filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo majoribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos [1] in provincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [2] promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conversus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit adversus Ninum, simul & patrem ulturus, & civitatem ipse eversurus: Ipsi porro, Assyriis prœlio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio. Qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mæotide ad Phasim usque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere perveniri potest in Mediam: sed una duntaxit natio inter-

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

jecta

jecta est, Saspires: quos ubi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prœlioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. CV Porro Scythæ universa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progrederentur. 1 Scythæ, ubi retrocedentes in urbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaque parte Scytharum nullam injuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantum equidem scio) hujus deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *ejusdem deæ* ædes ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit fœmineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare. 2 Et videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scy- CVI thæ. Postquam vero jam vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque jam pœne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, ubi quadraginta annis 3 una cum Scythis imperasset, vita functus est. CVII ¶ Cujus regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellavitque eam Mandanen: quæ visa est ei per-

αὐτῇ ἔζει, Σάσπειρες· τοῦτο ὦν πολλαμειβομένοισι, εἰ ἐν τῇ Μηδικῇ. Οὐ μὴν τοί γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρῃ" ἐκτρεπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἑσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ. Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ προϊέναι. Οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγίνοντο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῷ πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῷ ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τοῦ θεοῦ τὸ ἱρόν. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοινικέες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. Τοῖσι δὲ τῷ Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐπέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διακέαται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχε τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ὑπό τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν· Χορὶς μὲν γὰρ φόρων, ἔπρησσον παρ' ἑκάστων τὰ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. Χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον ὠφειλαμένους τοῦτο" ὅπερ εἶχον ἕκαστοι. Καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνισαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. Καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον· καὶ τήν τε Νίνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐπισχεθέντας, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξαν, τελευτᾷ. Ἐκδεκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληΐην. Καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. Τὴν εἶδόμενε Ἀστυάγης ἐν 29

1 Scythæ vero regredientes, quum in urbem Syriæ Ascalonem perveniissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Uraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) hujus deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia injuriosè & superbe imperitando vastarunt. Siquidem præter tributa, tantum a singulis exigebant quantum iis imposuissent: & tributis non contenti, singulorum etiam bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subjecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

τῷ

τῷ ὕπνῳ ἐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερφλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ὑποδεέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα σημαθών. Μετὰ δέ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων ἐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδιὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ διδοῖ, τῷ ἔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὕρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἤνδρα ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Σωσικλέους δὲ τοῦ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεέ οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φυῆναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἔπρηξεν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποδεήμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐοῦσαν ἔτεκα. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γινόμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ οἱ τὸ ὄψιον οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. Ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγίνετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, "ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, μηδαμῶν "ἄν τοι περὶ μηδαμῆ παρέργου μὴ "μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλους ἐλό- "μενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ παραιτέσῃ. "Λάβε τὸν ἂν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα· "φέρων δὲ ἐς ἑωυτοῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. Ὁ δὲ "ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, ἤτε ἄλλοτέ κω "παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι ἐόν, φυ- "λασσόμενός τε ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπει- "τα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν· νῦν δὲ εἰ "τι φίλον τοῦτο ὕπω γίνεαι, χρὴ δὴ τόγε "ἐμὸν ὑπηρετέοντα ἐπιτελέειν. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τῷ ἐπὶ θανάτῳ, κλαίων ἐς τὰ οἰκία. Παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὰ πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἔξι ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται ἐκ ἧς ἐτετέλεστο Ἀστυά- "γης, Οὐδ' εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανεῖ- "ται κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, ἔ οἱ ἕπομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

quietem tantum urinæ fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterum ingenio sedato, [1] gerentemque se multo infra mediocris Medi alicujus conditionem. Eodem quo Cambysi collocaverat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam jam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur observans Astyages, ubi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, Hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi injungo cave prætermittas, aut ullo modo exequi supersedeas: [2] neve committas ut alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [3] Neque alias unquam rex huic viro rem injunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, [4] mea interest id industrie exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, eique [5] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens, adiensque uxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem uxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandavit, etiamsi delipiet, pejusque insaniet quam nunc insanit, non tamen ejus voluntati parebo, neque ad hanc necem

CVIII

CIX

obsequar:

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias unquam animadvertisti in hoc viro quidquam injucundum [*vel* molestum] & in post. ut ad necem. *autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset

obſequar: idque multis de cauſis, tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt, tum quod Aſtyages grandis natu eſt, & virili prole orbus: quo defuncto, ſi tyrannis ad ejus perventura eſt filiam, cujus nunc filium per me interimit, quid aliud reſtat hinc mihi quam periculum maximum? Enimvero ſecuritatis meæ cauſa expedit hunc puerum interire, ſed per aliquem ipſius Aſty-
CX agis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, è veſtigio nuncium mittit ad bubulcum Aſtyagis, quem norat 1 paſcuorum maxime idoneorum, & montium feris frequentiſſimorum eſſe gnariſſimum: cui nomen erat Mitradates: cujus contubernalis & eadem conſerva erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id eſt canis*, Medica, Spaco. Nam canem Medi ſpaca appellant. Locus ubi boum paſcua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saſpires vergente, Media valde montoſa eſt & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accerſitus, propere quum veniſſet, inquit ad eum Harpagus, Jubet te Aſtyages hunc capere infantem, quem in deſertiſſimo montium exponas, ut celerrime pereat. Et hæc ut tibi dicerem mihi injunxit: & niſi hunc interemeris, ſed aliquo pacto ſervaveris, 2 peſſimo exitio te occubiturum,
CXI cui expoſitioni infantis inſpector ego præpoſitus ſum. Hæc ubi audivit bubulcus, ſumpto infante, rediit quà venerat 3 ad bovile ſuum. Ei, dum in urbem abiit, uxor ſua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa eſt filium. Abſente marito utrique mutua tenebantur ſollicitudine: hic quidem uxori parturienti metuens, illa viciſſim marito timens, propterea quod præter conſuetudinem ab Harpago accerſitus eſſet. Ubi autem reverſus affuit, eum uxor, utpote ex improviſo cernens, prior interrogavit quid ita ſtudioſe ipſum Harpagus accerſiſſet. Cui ille, Uxor, inquit, ubi in urbem veni, & vidi & audivi 4 quod nec viſum oportuit nec agi circa dominos noſtros, Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus ſimulatque introii, video puerulum in medio

ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα ἐ φονεύσω μιν· ᾗ ὅτι αὐτῷ μοι συγγνώμης ἔξιν ὁ παῖς, ᾗ ὅτι Ἀσυάγης μάλ' ἔξι γέρων, ᾗ ἄπαις ἔρσενος γόνυ· εἰ δὲ θανάσιμος τούτου τελευτήσει ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβαίνων ἡ τυραννὶς, τίς νῦν τὸν ὑὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λειπεται τὸ ἐνδεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τῷ μὲ ἀσφαλέστατον εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μέντοι τῷ τινα Ἀσυάγεω, αὐτοῦ φονέα γενέσθαι, ᾗ μὴ τοῦ ἐμεῦ. Ταῦτα εἰπας, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τὸν βουκόλον τὸν Ἀσυάγεω, τὸν ἥπιστο νομάς τε ὀπιπτδεωτάτας νέμοντα, ᾗ θηρία θρεψαδέστατα· τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. Συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ συνδούλῃ. Οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνὼ, κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. Τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τῶν ὀρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε ἐκεῖνος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τοῦ Ἐκβατάνων, ᾗ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. Ταύτη γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπείρων ὀρεινή ἐξι κάρτα, ᾗ ὑψηλή τε, ᾗ ἰδησι σωτρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐξι πᾶσα ἄπεδος· ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀσυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων, ὅκως ἂν τάχιστα ἀπόλοιο αὐτίκα· καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ σοι περιποιήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀπολέσαι· ἐπορᾶν δ' ἐγὼ ἐκκείμενον. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, ᾗ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, ᾗ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἑαυτοῦ· τῷ δ' ἄρα ᾗ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπιτέξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατ' δαίμονα τύχης, οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν· ἦσαν δ' ἐν φρουτίδι ἀμφότεροι ἀλλήλων περὶ· ὁ μὲ, τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι ἐκ ἐωθυὰς ὁ Ἅρπαγος μετεπέμψατο αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπείτε δὲ ἀπονοσήσας ἐπέστη, οἷα δὴ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅτι μιν οὕτω σπουδῇ Ἅρπαγος μετεπέμψατο. Ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν ᾗ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε νῦν ἔξε φρενὸς ἐς δεσποτέας ἡμετέρης. Οἶκος μὲ πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ εἰσπλαγείς, ἦια ἔσω· Ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκεί-

1 Paſcua & montes feris oppletos quam opportuniſſime incolere. 2 Fore ut peſſimo ſupplicio te interficiat. Expoſitum autem intueri ſum juſſos. 3 Ad caſam ſuam. Huic porro etiam uxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium pepererat, dum ipſe in urbem proficiſceretur: erantque alter de altero ſolliciti. 4 Quod utinam neque vidiſſem, neque unquam dominis noſtris eveniat.

μενον

" μῦον, ἀσπαίρον τε καὶ κραυγανόμῦον,
" κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικί-
" λῃ. Ἅρπαγος ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε
" τοὺς ταχίστους ἀναλαβόντα τὸ παιδίον,
" οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηρίω-
" δέστατον εἴη τῶν ἐρέων· φὰς Ἀστυάγεα
" εἰ τὸν τοιοῦτα ὀπιθέμῦον μοι πολλὰ
" ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα " ποιήσαιμι· καὶ
" ἐγὼ ἀναλαβών, ἤνεικα, δοκέων τ' τινος
" οἰκετίων εἶναι. ὡς δὲ ἄν κατέδεξα 10
" " ἔνδην ἐμεμῦκει. ἐσθῆτι δὲ ὁρέων
" χρυσῷ τε καὶ ἅμασι κεκοσμημένον· πρὸς
" τοῦτο, καὶ κλαυθμὸν καταπεσόντα ἐμφανέα ἐν
" Ἅρπάγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι
" τὰ πάντα λόγον ὑπὸ τοῦ ἐμὲ προ-
" πέμψαντος ἔξω πόλιος, ἐκτεχνήσασθαι τὸ
" βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς
" τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω
τοῦ Κύρου. καί μιν Ἀστυάγης ἐντέλλεται
ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὧδε ἔχει. Ἅμα δὲ ταῦ- 20
τα ἔλεγε ὁ βυκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπε-
δείκνυς. ἦ δ', ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε
καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη
τοῦ γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἔχρηζε μηδεμιῇ
τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δ' ὐκ ἔφη οἷός τ'
εἶναι ἄλλως ὠυτὰ ποιέειν. Ἐπιφοιτήσειν γὰρ
καλασκόπους ἐξ Ἁρπάγου " κατοψομένους·
ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μὴ σφέα ποιήσῃ.
ὡς δὲ ὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύ-
τερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν 30
" ἀναμαί σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δ'
" ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πάσά γε ἀνάγκη
" ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ,
" τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πέμ-
" ψας· τὸν δ' τῆς Ἀστυάγος θυγατρὸς
" παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων εὐόντα τρέφωμῦν. καὶ
" ὕτω ὔτε σὺ ἁλώσεαι ἀδικέων τοὺς δε-
" σπότεας, ὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλεύμῦα
" ἔσαι. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιλήιος ταφῆς
" κυρήσει, καὶ ὁ ζωὸς ὐκ ἀπολέσει τὴν 40
ψυχήν. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βυκόλῳ πρὸς
τὰ παρεόντα οὖ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα
ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων
παῖδα, τοῦτον μὲν ὠφελιδίῃ τῇ ἑωυτοῦ γυ-
ναικὶ· τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν
ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος. ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον.
κοσμήσας δὴ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου
παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν
ἐρέων ἔθετο· ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ
παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγήγετο, ἦιε ἐς πόλιν ὁ βυκόλος τῶν τινα προβόσκων " φύ-
λακα αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἁρπάγου, ἀποδεικνύει ἔφη ἑτοῖμος
εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυα. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac verticolori veſte ornatum. Eum Harpagus, ubi me vidit, juſſit celerrime ſumere, atque exponendum aſportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Aſtyagem eſſe qui hæc mihi injungeret: magnopere minatus, niſi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicujus illum domeſticorum eſſe, 1 non autem illius generis. Admirabar tamen quòd viderem auro veſtibuſque ornatum: præterea quod planctus manifeſtus fiebat in Harpagi domo. 2 Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra urbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Aſtyagis natæ & Cambyſis Cyro geniti eſſe filium, & ab Aſtyage juſſum interfici: atque is hic eſt. Hæc loquens bubulcus, pue- CXII
rum detectum oſtendit: quem illa intuita procerum ac ſpecioſum, genua viri cum lacrymis amplexa, obſecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter iſta fieri poſſe: ſuperventuros enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam: ſeque, niſi id exequatur, miſerrime periturum. Mulier ubi id viro non perſuadet, 3 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod ſecundum eſt facito, ſi modo neceſſitas prorſus eſt aſpici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & iſtum ex Aſtyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu injurius in dominos eſſe deprehenderis, neque nobis male conſuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale ſepulchrum nanciſcetur, & iſte qui ſupereſt, animam non amittet. Sane quam CXIII
commode viſa eſt bubulco mulier loqui pro præſenti conditione: atque ita continuo fecit. Igitur quem necaturus attulerat, eum uxori tradidit: ſuum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocavit in eo vaſe in quo alterum portaverat: Omnique alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo monte expoſuit. 4 Ideoque poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum pro ſe illic vicario, in urbem ſe contulit, & ad domum Harpagi: aitque ſeſe paratum illi oſtendere pueri cadaver. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum fideliſſi-

1 Nunquam enim cogitaſſem ex eo genere eſſe. 2 Cæterum in via rem totam ex miniſtro intellexi qui mihi extra urbem deducto puerulum in manus tradidit: filium eſſe videlicet Mandanes Aſtyagis filiæ, & Cambyſis Cyri filii: & Aſtyagem jubere illum interfici. Nunc igitur hic eſt. 3 Secundò hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non poſſum perſuadere ut non exponas, tu ſaltem hoc facito: ſi quidem omnino neceſſe eſt expoſitum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expoſitus fuerat.

fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepelivit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, uxor bubulci sibi sumptum, educavit, impositio illi alio quopiam ac non Cyri nomine. CXIV Qui posteaquam decennis fuit, eum res ista quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago ubi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum cæteri pueri quum pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium, 1 ipse eos muniis distinguebat: ut alii domorum structores essent: aliis, ut satellites: alii, ut oculus regis esset: alii, ut mandatorum renunciator, tanquam suum singulis munus assignans. Horum puerorum quidam colusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, jussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquiens, ejusque humeros ostendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, 2 à filio bubulci CXV servi tui? Audiens hæc atque cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, ulcisci puerum, jussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adstitissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego jure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quum cæteri pueri jussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea ullo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. CXVI Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio ejus, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsum, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voice mansit.

τὲς πιςοτάτυς, εἰδέ τε ἀφ' τότων, κ) ἔθαψε τὸ βυκόλυ τὸ παιδίον. κ) τὸ μ) ἐθάπετο· τὸν δ) ὕςερον τότων Κῦρον ὀναμαδέντα, ὠβχλαβῆσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τὸ βυκόλυ, ἔνομα ἄλλό κυ τὶ κ) ὐ Κῦρον ἀτεμυήν. Καὶ ὅτε δὴ ἰὼν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε ἠμόμδνον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν κ) αἱ βυκολίαι αὗται· ἔπαιζε δ) μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ κ) οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωϋτῶν βασιλέα εἶ), τὸν δὴ τὰ τῦ βυκόλυ ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δ) αὐτέων διέταξε τὲς μ), οἰκίας οἰκοδομέειν, τὲς δ), δορυφόρυς εἶ)· τὰ δέ κυ τινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶ)· τᾷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδυ γέρας, ὡς ἐμέο ἔργον ποιεύσων. εἷς δὴ τότων τῷ παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δοκίμυ ἐν Μήδοισι (ὑβρὴ δὴ ἐποίησε τὸ ποιησαχθὲν ἐκ τᾶ Κύρυ) ἐκέλευε αὐτὸν τὲς ἄλλυς παῖδας ἁλαλάβέειν. πειθομένων δ) τῷ παίδων, ὁ Κῦρος τὰ παῖδα τρηχέως κάρτα" ὠβιέσπε μάσιγέων· ὁ δ), ἐπεί τε ἐμετέλαβε τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἑωϋτᾶ παθὼν, μᾶλλόν τι ἀθυμήκεε. κἀλεῖθὼν δ) ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀπικλίζετο τῷ τοῦ Κύρυ, ὠνείδισε. λέγων δ) ὁ Κῦρος (ὑ γὰρ κὰ ἰὼν τῦτο τὄνομα) ἀλλὰ πρὸς τᾶ βυκόλυ τᾶ Ἀσυάγεος παιδὸς. ὁ δ) Ἀρτεμβάρης ὀργῇ ὡς εἶχε, ἐλθὼν ὠβὰ τᾶ Ἀσυάγεα, κ) ἅμα ἀγόμδνος τὰ παῖδα, ἀνάρσια πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, "ὑπὸ σᾶ δούλυ, βυκόλυ δ) παιδὸς, ὧδε ὠβιώ- "βρισμεθα (δεικνὺς τὸ παιδὸς τὲς ὤμυς.) "Ἀκέσας δ) κ) ἰδὼν ὁ Ἀσυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βυκόλον κ) τὸν παῖδα. ἐπεί τε δ) παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀσυάγης ἔφη, Σὺ "δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτυ ἐόντ' ὠβαῖς, ἐτόλμησας "τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντ' ὠβαῖς. πρώτυ παρ' ἐμοὶ "ἀεικίη τοιῇδε ὠβισωτῖνι; ὁ δ) ἀμείβετο ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τῦτον ἐποίησα "σεῦ δίκη. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, "τᾶ κ) ὅδε ἰὼν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐξή- "σαντό βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶ) ἐς "τοῦτο ὀπιπδεώτατος· οἱ μὲν νῦν ἄλλοι παῖ- "δες τὰ ὀπιτάσσομένα ἐπετέλεον, σοῦ δ) ἀνη- "κέστε τε κ) λόγον εἶχε ὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τᾶ "δίκης. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός του κα- "κῦ εἰμί, ὧδέ τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τᾶ παιδὸς, τὸν Ἀσυάγεα ἐσῆει ἀνάγνωσις αὐτᾶ· καὶ οἱ ὦ, τε χαρακτὴρ τᾶ προσώπυ προσφέρειν ἐδόκεε ὡς ἑωϋτόν, κ) ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη εἶ), ὦ, τε χρόνυ τᾶς ἀνατέσεως τᾷ ἡλικίῃ τᾶ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν, ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὅπη χρέον ἄφθογγος ἰὼν.

1 Ipse quibusdam eorum præcipiebat ut domorum str. 2 A servi tui, & quidem bubulci, filio?

μάγις ὁ δὴ κῆτε ἀνενειχθείς, εἶπε (δῆλων
ἐκπέμψαι τὸ Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸ βυκόλον
"μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ
"ταῦτα ποιήσω, ὥστε κῆ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν
"δηλήμονα ἔχειν. τὸ μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει·
τὸ δὲ Κῦρον ἦγον ἔσω οἱ δορυφόροι καλέσαν-
τα τὸ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ κατελέλειπτο ὁ
βυκόλος μοῦνος, μηνωθέντα τάδε αὐτὸν εἴρε-
το ὁ Ἀστυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς
εἴη ὁ τοῦδε. ὁ δὲ ἐκ τοῦ τε ἔφη γεγονέναι, 10
καὶ τιὼ τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἴη παρ' ἐωυτῷ.
Ἀστυάγης δέ μιν ἐκ δὴ βυκόλου ἔφη, ὅπο-
δυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι.
ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυ-
φόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς
τὰς ἀνάγκας, ὅτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον.
ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξῆει, τῇ ἀληθείῃ
χρεώμενος καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγ-
γιώμην ἑωυτῷ καλέειν ἔχειν αὐτόν. Ἀστυά-
γης δὲ, τοῦ μὲν βυκόλου τὸ ἀληθὲς ἐπιφανέντος, 20
λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἁρπάγῳ δὲ καὶ
μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δο-
ρυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἁρπαγος,
"εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ
τρόπῳ "μόρῳ τὸ παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρ-
"έδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τὴν ἐμήν; ὁ δὲ
Ἁρπαγος, ὡς εἶδε τὸ βυκόλον ἔνδον ἐόντα,
οὐ τρέπεται ὅτι φολδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγ-
χόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ὦ
"βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, 30
"ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω κατ'
"νόον, καὶ ἐγὼ πρός σε γλιόμενος ἀναμάρ-
"τητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ
"σοι εἰλω ἀνδάνοντα. ποιέω δὴ ὧδε· καλέ-
"σας τὸν βυκόλον τόνδε, παραδίδωμι τὸ
"παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα
"ἀπολέσαι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτο, ἐκ
"ἐφοβεόμην, τὸ γὰρ σὸν ἐτετέλεο ἔπος. πα-
"δίδωμι μιν τίσι τάδε, ἐντειλά-
32 "μενος θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ πα- 40
"μένοντα φυλάσσειν ἄχρις ἂν τελευτήσει·
"ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, εἰ μὴ τάδε
"ποιήσει ἐπιτελέα ποιήσειν. ἐπεί τε ἂν ποιήσας
"τάδε τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι-
"δίον, πέμψας τοὺς πιστοτάτους,
"καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν. ἔπος
"ἔχει, ὦ βασιλεῦ, οὕτω τὸ πρήγμα τοῦτο·
"καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἁρπαγος
μὲν δὴ τὸ ἰθὺ ἔφαινε χόλον. Ἀστυάγης δὲ, κρύ- 50
ψας τὸν οἱ ἐπῆλθε λόγον ἅμα τὸ γεγονός,
ὡρῶτα μὲν κατάπερ ἤκουσε πρὸς τοῦ βυκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρ-
πάγῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέβαινε λέγων ὡς ὦδε εἴη τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς
"ἔχει καλῶς. Τῷ τε δὴ πεποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἐχαμοῦνο μεγάλως,

vixque tandem ad ſe reverſus, volens à ſe Artembarem dimittere, 1 ut bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam ut filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri poſſit. Dimiſſo igitur Artembare, & ejus juſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur unde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, & genitricem ejus apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere qui 2 cuperet ad ingentes devenire neceſſitates. Simulque hæc dicens, ſatellitibus innuit ut caperent ipſum. Hic autem ad neceſſitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & petendam ſibi veniam. 3 Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages pauciora jam verba fecit: ſed Harpagum, cui valde ſuccenſebat, vocari à ſatellitibus juſſit. Quem, ubi adfuit, percontatur Aſtyages, Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (ut vidit paſtorem intereſſe) noluit tergiverſari mendacio, ne argumentis convinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſteaquam infantem accepi, rex, cogitavi quo pacto ex animi tui ſententia facerem: 4 & tamen, quum apud te innoxius extitiſſem, ne forem aut filiæ tuæ aut tibi ipſi carnifex. Eoque ita ſtatui agendum: Accerſito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te eſſe qui juberes illum interfici. In quo dicendo mentitus non ſum. Tu enim ita præceperas. 5 Atque huic, dum puerum trado ex tuo præcepto, juſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretque in eo obſervando tantiſper dum expiraſſet: comminatus iſti extrema quæque niſi hæc effecta reddidiſſet. Ubi hic fecit imperata, & infans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis, rem cognovi, & per eoſdem mortuum ſepelivi. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem 6 directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò devenit ut diceret, Quod puer vivit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam,

CXVII

CXVIII

1 Ut de bubulco ſeorſum accepto quæſtionem haberet, Ego, &c. 2 Ac ſi ultro vellet in maximas angustias ſeſe dare. 3 Aſtyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: ſed Harp. 4. Et tamen, quum in te nihil peccaſſem, neque filiæ tuæ, neque tibiipſi eſſem carnifex. 5 Tradidi igitur iſti hoc modo: addito mandato ut eum expon. 6 Simplicem.

& à

& à filia mea insimulatus, haud leviter ferebam. Igitur in bonum conversa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. Siquidem constitui pro recepto filio diis quibus
CXIX honor hic convenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi majorem in modum gratulatus quod peccatum suum comode cessisset, & propter sortem prosperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi unicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, jubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Astyages jugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixavit, & probe condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cum cæteri convivæ, tum vero Harpagus, convivis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ovilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. Nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putavit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes jubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, ubi desit, cernit reliquias filii: non tamen eo spectaculo consternatus est, [1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cujus feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus.
CXX Et Harpagum quidem hac ultione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex Magis accersivit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos [2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt ut puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

καὶ δυγατρὶ τῇ ἐμῇ ξᾳβεβλημμένῳ, ἐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιούμην. ὡς ὦν τῆς τύχης δὶ μετεσεώσης, τοῦτο μὲ, τὸν σεωϋτοῦ παῖδα ἀποπεμψον ὡς τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ (σωτηρα τοῦ παιδὸς ἡδὶ μέλλω δύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη ωεροκέεται) πάρεσδί μοι δῆτ δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ωεροκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι δῆτ τύχησι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἤιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τλὼ ταχίστα, λὼ γάρ οἱ παῖς εἰς μοῦνος, ἕτερα τεῖα καὶ δέκα κε μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναί τε κελεύων ἐς Ἀσυάγεα, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύσι. αὐτὸς δὲ ὠρυχαρὴς ἐὼν, φορέζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀσυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲ ὤπτησε, τὰ δ' ἕψησε τῆσι κρεῶν. δύτυχέα δὲ ποιησάμενος, εἰχέ ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος· τοῖσι μὲ ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀσυάγει παρετιθέατο τεθ τράπεζαν ἐπιπλέαν
πέζα δαπλέα μηλίων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωϋτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο δῆτ κανέῳ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀσυάγης εἴρετό μιν εἰ ἡδείη τι τῇ δοίνῃ. φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ κάρτα ἡδέως, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τλὼ κεφαλὼ τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένα, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὺς πόδας· Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βέλεαι αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, ὅτε ἐξεπλάγη, ἐντὸς τε ἑωϋτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσυάγης εἰ γινώσκοι ὅτου θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶ πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοῦτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τοῦ κρεῶν, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὰ πάντα. Ἅρπάγῳ μὲ Ἀσυάγης δίκλιν τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βυλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τοῦ Μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτην τοῦ τὴν ἔκρινάν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀσυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τλὼ ὄψιν. Οἱ δὲ κατὰ ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσαι χρεὼν τοῦ παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idem responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

" ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτὸς τοῖσδε, Ἔστι τε ὁ
" παῖς καὶ ζώει· καί μιν ἐὼν ἀγρῷ διατ-
" τόμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐπησαν-
" το βασιλέα. ὁ δ', πάντα ὅσαπερ οἱ ἀλη-
" θεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας.
" καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελιη-
" φόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας
" ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται
" φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι, Εἰ μὴ θνήσε-
" τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης
" τινός, δόρσει τι τούτου εἵνεκα, καὶ δυμὸν
" ἔχε ἀγαθόν. ἐ γὰρ ἔτι τοῦδε δύτερον ἄρξει
" ὦδε· σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια
" πεπώρηκε. καὶ τάγε τῶν ὀνειράτων ἐχό-
" μυα, τελέως ἐς ἀδείης ἔρχεται. ἀμείβε-
" ται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐτός, Ὦ μάγοι,
" ταύτῃ πλεῖς· " τῇ γνώμῃ εἰμὶ, βασι-
" λῆι· ὀνομαδείῃ· τῷ παιδὸς, ἐξήκειντε
" τὸν ὄνειρον, καί μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶ-
" δενον· ὦδε ἔτι. ὅμως μύτοι συμβουλεύ-
" σατέ μοι, δὺ ὦδε σκεψάμυοι, τὰ μέλλει
" ἀσφαλέστατα εἶ οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.
" εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
" καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν ὦδε πολλῷ δοκέει κατορ-
" θοῦσθαι ἀρχομένῳ τῷ σῷ. κείνως μὲν γὰρ ἀλ-
" λοτρίωται, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ὦδε ἐοῦσα
" ἐόντα Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι,
" δυλήμεθά τε καὶ λόγου ὀδενὸς γινόμεθα
" πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ' ἐκγε-
" ῶτος βασιλῆος, ἐόντος πολίτεω, καὶ
" ἄρχομυ τὸ μέρος, καὶ τιμὰς περ σέο μεγά-
" λας ἐχόμυ. ὕτω ὧν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ
" τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἴ
" φοβερόν τι ἐωρῶμυ, πᾶν ἄν σοι προ-
" εφερόζομυ· νῦν δ' ἀπεσκήφανται τὸ
" ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομυ,
" καί σοι ἕτερα τοιαῦτα διαπελεύομεθα.
" τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπό-
" πεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεναμύους.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρητε·
καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε,
" Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου ἐ τε-
" λέλεω ἠδικεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ σέσωι-
" σμαι· νῦν ὧν ἴδι χαίρων ἐς Πέρσας (πομ-
" πὴς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ,
" πατέρα τε καὶ μητέρα ὁρήσεις, ἐ κὰ
" Μιτραδάτεω τε τὸν βυκόλον " καὶ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης,
ἀπέπεμπε τὸν Κῦρον. νοσήσαντα δὲ μιν ἐς τὸ
Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμύοι καὶ δεξάμυοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ βεβαμύοι αὐτίκα τότε
τελευτῆσαι· ἰσόρεόν τε ὅτεῳ τρόπῳ ᾤειλύατο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρότου μὲν

Atqui puer & vivit & incolumis eſt, (Aſtyages excepit) & quum ipſum ruri agentem pueri ejus pagi, regem delegiſſent, quæ faciunt qui revera ſunt reges, ea omnia hic fecit. Nam ſatellitibus, janitoribus, internunciis, ac cæteris muniis inſtitutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur ſpectare? Si ſupereſt puer (Magi reſpondent) atque regnavit,[1] nulla ex providentia, confidito ob id, ac bono ſis animo, jam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes noſtræ in exigua reciderunt,[2] & velut inſomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ ſunt. Ego (inquit Aſtyages reſpondens) iſtius veſtræ, magi, fere ſum ſententiæ, me ſomnio eſſe defunctum, puero jam rege nominato, nihilque mihi amplius eum eſſe reformidandum. Vos tamen probe conſiderantes, quænam futura ſint & meæ domui & vobis tutiſſima conſulite. Ad hæc magi, Noſtra etiam, rex, (inquiunt) magni intereſt, tuum ſtare principatum:[4] qui ſi immutetur, & ad hunc puerum qui Perſa eſt tranſeat, nos quoque qui Medi ſumus, in ſervitutem redigemur apud Perſas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cujus populares ſumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo proſpiciendum eſt: & nunc, ſiquid cemeremus quod timendum eſſet, tibi aperiremus: verum quum in rem frivolam nunc evaſerit ſomnium, & ipſi confidimus, & te itidem confidere jubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Perſ[illegible] dem ad parentes. His auditis Aſtyages CXXI gaviſus eſt: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud ſanam ſomnii viſionem in te fuiſſem injurius, tuo tamen ipſius fato ſuperſtes es. Nunc itaque lætus ad Perſas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eo perveniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis eſt Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis eſt uxor ejus. Hæc loquutus Aſtyages, Cyrum CXXII dimittit. Quem ad domum Cambyſis reverſum, accepérunt ſui parentes, & audita re vehementer amplexati ſunt & quem ſtatim mortem obiiſſe crediderant. Sciſcitabantur igitur quonam modo ſuperſtes eſſet. Hic ſe vero ait eos antea

[1] Non de induſtria & abſque ullo conſilio, confid. [2] Et quæ ex inſomniis pendent, prorſus ad leve quidpiam deveniunt. [3] Hunc eſſe ſomnii exitum, puero, &c. [4] Alioqui enim alienatus, ad hunc puerum qui Perſa eſt, deveniret: ac tum nos qui Medi ſumus, in ſervitutem redigeremur, nulliuſque pretii eſſemus apud Perſas, utpote extranei, At permanente rege, cujus pop.

non

non noviſſe, 1 & ob id maximè erraſſe. Inter viam tamen omne ſuum infortunium audiſſe. credidiſſe enim ſe bubulci Aſtyagis eſſe filium: verum in illo itinere omnem rem geſtam, ab iis qui ipſum deduxerant accepiſſe. Commemorabat autem ſe ab uxore bubulci fuiſſe educatum, ſemper eam laudibus proſequens, ita ut in omni ejus ſermone eſſet Cyno. Quod nomen accipientes ejus parentes, (ut magis divinitus videretur Perſis filius ſuus fuiſſe ſervatus) divulgarunt, à cane Cyrum, quum eſſet expoſitus, fuiſſe educatum.
CXXIII unde hæc fabula emanavit. ¶ Ubi Cyrus in virilem adolevit ætatem, & inter æquales virilisſimus evaſit & idem dilectiſſimus, 2 conſtituit Harpagus ad eum dona mittere, Aſtyagis ulciſcendi cupidus. Nam per ſeſe, qui privatus eſſet, non videbat futuram de Aſtyage vindictam: ſed Cyrum cernens adultum, cujus caſus ſuis aſſimilabat, ſibi ſocium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum eſſet acerbus Aſtyages in Medos, Harpagus ſingulis quibuſque eorum ſe inſinuans primoribus, perſuadebat oportere Aſtyagem à regno ſummoveri, Cyro delecto. Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, utpote itineribus cuſtoditis, hujuſmodi rem comminiſcitur: 3 Exenterato quem ſolerter obtinuerat lepore, ut nihil omnino reſcinderetur, indidit libellum in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutoque ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorum fidiſſimo: miſitque ad Perſas, 4 præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret ut ipſe ſuis manibus aperiret,
CXXIV idque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inventumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quem dii reſpiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ perveniſſes) ulciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem, Quoniam ex hujus tu quidem ſtudio perieras, deorum tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim jam reſciviſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quod te non occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem.

ἐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖσαν· καὶ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτῷ πάθλων. Ἐπίσασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀσυάγεω εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῆσι πομπῶν πυθέσθαι. τελευτῶσαν δὲ ἔλεγε ἀπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· ἥτις τε ταύτην αἰνέουσα διατελέοι· ὥστε οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ πεμφθέντες θωμάσαντες τὸ ὄνομα τοῦτο, ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι θεῖναί σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς σκυμνὸν Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε. Κύρῳ δὲ ἀνδρομέῳ, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ περισφιλεσάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀσυάγεα ὑπερυμένων. αὐτῷ ἑωυτοῦ γὰρ ἐόντι ἰδιώτῃ ἐκ ἐνεώρα τιμωρέιν ἐπιμόλιν ἐς Ἀσυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ὑπερφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τοὺς πάντας τῶν Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιεμένους. πρὸς δὲ ἔτι τούτῳ πάντα οἱ κατέργαστο· ἐόντι τοῦ Ἀσυάγεω πικρῶς ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον περισταμένους, Ἀσυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένα δέ οἱ τάδε, καὶ ἐόντι ἑτοίμῳ, ἔτω δὴ τῷ Κύρῳ βουλομένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν ὑδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπετεχνᾶτο τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναχίσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτείλας, ὡς ἔχε, ἔτω ἐπέδησε βιβλίον, τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγγράψας. ἀπερράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δούς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ, ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπείπειν, αὐτοχειρὶ μὲν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταύτην ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα δὴ ὧν ὑπετελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κῦρος θωμάσας τὸν λαγὸν ἀνέχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐν χερσὶν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν ἦλθε ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νῦν Ἀσυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα τίσαι. καὶ μὲν γὰρ τοῦ τούτου πρόθυμός τέθυμαι, τό δὲ καὶ θεὸς τε καὶ ἐμὲ θωμάζεις. τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ τοῦ Ἀσυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ·

1 Et in maximo errore verſatum fuiſſe. 2 Et inſtabat Harpagus, dona mittendo. *Vel ejus ſtudioſus erat.* 3 Quum leporem arte compoſuiſſet, ejuſque ventrem reſcidiſſet nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel*, Præcipiens ut quum leporem Cyro daret, ſuo ore diceret ut, *&c. Vel, Cyrum admoneret etiam ut &c.*

" σὺ νῦν ἐμοὶ ἐθέλῃ πείθεσθαι, τὸν περ Ἀσυ-
" άγεος ἄρχει χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις.
" Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι, στρατη-
" λάτεε δὴ Μήδους. καὶ ἐγώ τε ἐγὼ τοῦτο
ἀντῆσαι, " Ἀσυάγεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς " ἀντία
" σεῦ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βάλεαι, ἐγώ τε τῷ τις
" δυσμενὴς ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ
" ἔσονται ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἡμῖν συ-
" μοι πρὸς σέο, Ἀσυάγεα καταιρέειν πει-
" ρήσονται. ὡς ὦν ἑτοῖμα τοῦ γε ἐνθάδε
" ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε τάχιστα.
" Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφοίνιξε ὅπῃ τεύξῃ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀνα-
πείσει ἀπίσασθαι. φοινίσσων δέ, εὑρίσκε
ταῦτα καιρώτατα ἔτι. ἐπίεε δὴ τάδε·
γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀνίστη τε
Περσέων ἐπιὼν πάντα· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ
βιβλίον, καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη, Ἀσυάγεά
μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύω. " Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, πρᾶσ-
" σόρθω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα
δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευ-
σε. Ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ
μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε
ἀποίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν
ἄλλοι πάντες, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πα-
σαργάδαι, Μεραφίοι, " Μάσιοι. τούτεων
Μάσιοι Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀ-
χαιμενίδαι εἰσὶ φύτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ
Περσεῖδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ
οἵδε, Πανθιάλαιοι, Δηρουσιᾶοι, Γερμάνιοι.
ἔστι μὲν πάντες ἀροτῆρες εἰσὶ οἱ δὲ ἄλλοι,
νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σα-
γάρτιοι. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἐχόντες
τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος· καὶ
γάρ τις χώρος Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον
τε δὴ ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι πάν-
τῃ τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε " ἐξημε-
ρῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν
ἐξεημμένοις Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά
σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι λε-
λουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς
πρόμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ
πατρὸς συναλίσας ἐς τοῦτο, ἔθυσε, καὶ παρε-
σκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων τὸν
στρατὸν· πρὸς δὲ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπι-
πλεοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ
τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δι-
ώκεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἰρετό
σφεας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ
εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα·
οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν ἔτι αὐτέων τὸ μέσον. τοῦτο μὲν δὴ προτέρου ἡμέρου πάντα σφι κακὰ
ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα δὲ ἐπαινέσας τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύ-
" μνα τὰ πάντα λόγον λέγων, " Ἄνδρες Πέρσαι, ὅτῳ ὑμῖν ἔχει βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,

Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis: Quum enim Persis ut deficiant persuaseris, expeditionem adversus Medos suscipe: utpote ad votum tibi re successura, sive ego dux ab Astyage ad tibi occurrendum creatus fuero, sive alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur evertere. Tanquam igitur cuncta tibi sint hîc in expedito, ilta exequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, ut ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum cogit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ (ait) edico vobis ut præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregavit, & à Medis ad deficiendum induxit, [1] sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Meraphii, Masii. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidarum [2] cognatio est, unde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Crœsus jubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfectis Persis, iterum præcipit in posterum diem ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quam lautissimis. Postero die ubi convenerunt Persæ, jubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat utrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo [3] intervalli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudavit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

CXXV

CXXVI

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *discriminis*.

& hæc

& hæc & alia infinita commoda aderunt sine ullo servitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales hesternæ, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. Nam & divina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non arbitror inferiores esse Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint rebellate quam-
CXXVII primum ab Astyage. Persæ, ut qui jampridem [1] dedignarentur parere Medis, nacti [2] prælidem, libenter se in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, missio nuncio accersiit. Ille nuncium jubet renunciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque [3] adverso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu, ubi Medorum copiæ [4] cum Persicis prœlium conseruerunt, quicunque eorum [5] sermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignaviter agebant,
CXXVIII fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adolescentes pariter & senes armat. Quibus eductis, cum Persis consligens fugatur: vivusque ca-
CXXIX pitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captivo astans Harpagus insultavit, eumque dicteriis lacessivit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pavisset: [6] quoniam regnum ejus ad servitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid [7] ipsius foret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere: idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [8] Tum Astyages eum improvidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellavit. Improvidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat ut rex efficeretur,

ἔσαι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθά, ‘‘ ὀδένα πόνον δυλοπρεπέα ἔχυσι· μὴ δυ- ‘‘ λωθῆτε δέ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τοῦ χθιζοῦ ‘‘ σοφλησιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο ‘‘ πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι· αὐτός τε ‘‘ γὼ δοκέω θείῃ τύχῃ χρεωμενος, τάδε ἐς ‘‘ χεῖρας ἄγειν· καὶ ὑμέας ἡγεμονας ἀνδρας ‘‘ Μήδων εἶναι· ὃς φαυλοτέρους, ἤτε πόλλα, ἤτε ‘‘ τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπί- ‘‘ σασθε ἀπ’ ἀσυάγεω τὴν ταχίστην. Περσας μὲν νυν περσάτεω ὁπλα ὁμοῦμοι, ἄσμοι ἐλευθερώσο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀσυάγης δ’ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἥξοι παρ’ ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀσυάγης βουλήσεται. Ἀκέσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀσυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὡς τε θεοβλαβὴς ἐών, ἀπέδεξε Ἅρπαγον· λήθων παθόντα μὲν τὰ μὴ ἐώργεε. ὡς δ’ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλέῖστοι ἐθελοκάκεόν τε ἔφευγον. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀσυάγης, ἔφη, ἀτιμωρήτους τοῦ Κύρου, Ἀλλ’ οὐδ’ ὡς ‘‘ ὁ Κῦρος γε χαιρήσει. Τοσαῦτα εἰπας, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς παραλειφθέντας τοῦ Μήδων ἐν τῇ ἄστει, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας· ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐνικήθη· καὶ αὐτός τε Ἀσυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ὑπηγαγε τοῦ Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀσυάγεϊ προσὰς ὁ Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε· καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν ὠμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐθυίνισε, ὅτι οἱ ἡ ἐκείνου δυλοσυνὴ ἀντὶ τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν ἀντείρετο εἰ ἑωυτῷ πιέεται τὸ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δ’ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γεάψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἀσυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τοῦ λόγου σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι,

1 Graviter ferrent 2 Ducem, 3 Tanquam divinitus mente captus, Harp. 4 Cum Persicis junctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt, 5 Propositum Harpagi ignorabant, prœliabantur: cet. ad Pers. 6 Quod esset illius servitus pro regno. *Id est, Quod propter illud ex rege servus factus esset.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omnium hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quod quum ipsi liceret regem esse, (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimum &c.

εἰ δὴ δι' ἑωυτὸν ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κέρτος· ἀδικώτατον ἦ, ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως ὠφελητέαν ἄλλῳ τέῳ τὼ βασιληίδα, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἴη Μήδων τέῳ ὠφελεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν ἦν Μήδους μέν, ἀναιτίους τότε ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγενέναι· Πέρσας ἦν, δούλους ἐόντας ὑπερεῖν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας. 10 Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, οὕτω τῆς βασιληίης καταπαύθη. Μῆδοι ἦν ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὸν τότε πικρὸν δαίμονα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ χίλια, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες ἦν, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε ἦν 20 ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα ἦν Κῦρος, γαμβρὸν ἐόντα ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γνώμῃσί τε καὶ τύχῃσι, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἰρηταί μοι τοπρόσθεν. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας ἦν οἶδα νόμοισι τοιοῖσι 30 χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς ἐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίαν ἐμφέρουσι· ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι ἐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεούς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅκὰ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἕρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες· θύουσι ἦν ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι 40 θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπεμαθήκασι ἦν καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων, καλέουσι ἦν Ἀσσύριοι μὲν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀράβιοι ἦν, Ἀλίττα· Πέρσαι ἦν, Μίτραν. Θυσίην ἦν τοῖσι Πέρσῃσι πάρεστι τάδε ἱρήια θύειν. ἔστε βωμοὺς ποιεῦνται, ἔστε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· ἐς στεφανωθέντι ἦν καὶ ἐλάσῃσι. ἐνταῦθα ὡς ἐνθαῦτα θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν 50 ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod cœnæ causa Medos in servitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui hujus peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse servos: & Persas qui fuissent hactenus servi, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cujus acerbitatem Medi subjecti fuere Persis, centum ac duodetriginta annos omni supra Halym fluvium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnaverunt. Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorum pæniteret, à Dario defecerunt: sed prœlio victi, iterum subacti sunt, Persæque qui tunc cum Cyro adversus Astyagem rebellaverunt, deinceps Asiæ imperitaverunt Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excellit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus est. Et mox Crœsum injuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. CXXX

¶ Porro ritus quibus utuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimmo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque conscensis montibus, Jovi hostias immolare, omnem gyrum cœli, Jovem appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt jam inde ab initio. 1 Uraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alitam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce jam dictos deos hujusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neque libamentis utuntur, aut tibiis, infulisve, aut molis: verum, ut quisque divis hisce sacra facere statuit, in locum mundum victimam sistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestens tiaram CXXXI CXXXII

1 Postea vero didicerunt Uraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

1 Sacrifi-

1 Sacrificans autem, non pro ſe ſolo privatimque vota nuncupat, ſed communiter univerſis Perſis bene precatur. In primis quidem regi: quoniam 2 inter Perſas omnes idem quoque comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiunculas membratimque hoſtiam conſcidit, carnibus elixis herbam ſubſternit quam molliſſimam, maxime trifolium. Huic impoſitis carnibus, magus aſtans, theogoniam accinit. Siquidem hanc illi dicunt eſſe incantationem efficaciſſimam. Citraque Magum nullum illis fit legitimum ſacrificium. Mox ſacrificus ſublatis carnibus utitur in quencunque uſum CXXXIII illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum cenſent ſuum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum cenſentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boves, camelos, equos, aſinos, coſque in fornacibus toſtos, iſto die in menſam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autem utuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc eſt quòd Perſæ dicunt, 3 Græcos paſtos jam demum non eſurire amplius. Nempe ipſis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & ſiquid apponatur non ceſſant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eiſdem nec vomere coram, nec urinam facere licet: quæ etiam nunc ita obſervantur. Poti, de rebus maxime ſeriis conſultare conſueverunt. 4 Nam ſiquando ipſis conſultandum videtur, tum poſtera die jejunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus forte conſultatur præeſt: & ſi placuerit, atque jejunaverint, utuntur ipſo: ſin minus comprobetur, CXXXIV abrogant, & de quibus jejuni deliberaverint, de eiſdem poti pronunciant. Quum in via invicem ſibi occurunt, ex hoc quis cognoſcat an pares ſint: nam ſalutationis loco ſe mutuo oſculantur. Quod ſi alter fuerit inferior paulo, malas oſculantur duntaxat: ſin autem alter fuerit multo ignobilior, proſtratus adorat honoratiorem. In primis autem illos obſervant reverenter qui proxime habitant: ſecundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque ſic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori neceſſitudine junctos exiſtimant:

ἑωϋτῷ μὲ δὴ τῷ Διϊ τὸν μάγον ὅ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται δι' ἴσου, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι πᾶσι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ Ἀγαμυσίλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποσορέσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλισα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἔπι ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα κρέα. Ἀγαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος αἶνον παρεσκεύασε ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. βούλεται δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀπαφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧ, τι μὲν ὁ λόγος αἱρέει· Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλισα σκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῇ ἄλλων δικαιεῦσι προτίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ δυνατοὶ μὲν ἀνὴρ, βοῦν καὶ ἵππον καὶ καμηλον καὶ ὄνον πρόθεσιν ὀπτὰ ἐν κλιβανοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέασι· σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, διαφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ ἐν κλοιοῖσι. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παντὸς ἐξαφορέεται ἐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐδιοῦνται ἂν ὑ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καὶ σφι ἐκ ἐμέσαι ἔξεστι, ἐκὶ ὑρῆσαι αὐτίον ἄλλου. πάντα μὲν νυν ὕστερον φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ συμφορώτατα τῇ τῳ γνώμῃ· τὸ δ' ἂν ἄδῃ σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτίθεῖ ὁ οἰκήιος, ἐν τῷ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲ ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετιᾶσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπερφρονέουσι. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἄν τις γνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν ᾖ ὁ ἕτερος ποδαπὸς ὀλίγῳ, τοὺς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ὁ ἕτερος ἀνωτέρω, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωϋτῷ οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προ-

ἐντυγχάνοντες

κάνοντες τιμῶσι. τιμᾶσι δὲ τοὺς ἑωϋτῷ ἐκγεγαότα οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται, πάντα

---

1 Illi autem qui ſacrificat, non licet ſibi privatim precari bona, ſed communia. 2 Inter cunctos Perſas ipſe etiam *qui ſacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc eſuriunt, quod à cœna nihil apponatur illis quod ſit alicujus pretii: quod ſiquid tale apponeretur, non eſſe finem facturos quoad ſatiati eſſent. Vini valde appetentes ſunt. 4 Quod autem ipſis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id poſtridie proponit dominus illius domus in qua deliberaverint: & ſiquidem placuerit ſobriis etiam, eo utuntur: ſin minus relinquunt. De quibuſcunque autem ſobrii conſulkaverint, inebriati ea in diſquiſitionem revocant. Si in via &c.

νομίζον-

νομίζοντες ἑωϋτὲς εἶ) ἀνδρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τὲς δ' ἄλλους, κ' λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσ. τὲς δ' ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπ' ἑωϋτῶν, κακίστους εἶ). δεύτερα δὲ Μήδων ἀρχόντων κ' ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σωναπάντων μὲν Μήδοι, κ' τῶν ἄλλα οἰκεόντων σφίσι· ἔστι δ' κ' τῶν ὁμούρων· οἱ δ', μᾶλλα τῶν ἐχομένων. κ' τὸν αὐτὸν δ' λόγον κ' οἱ Πέρσαι τιμῶσι. περέβαινε γὰ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχειν τε καὶ ὑπερφέρον. Ξεινικὰ δ' νόμαια Πέρσαι περοίενται ἀνδρῶν μᾶλισα. κ' γὰ δὴ τοὶ Μηδικοὶ ἐσθῆτα νομίσαντες σφ' ἑωϋτῶν εἶ) καλλίω, φορέυσι, κ' ἐς τὲς πολέμους, τὲς Αἰγυπτίους θώρακας. καὶ δύπαθείας τε παντοδαπὰς πιθανόμενοι ὑπερδύσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέυσι δ' ἕκας. αὐτῶν πολλὰς μὲν κυρίδιος γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλέους παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀπέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθ εἶ) ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλὲς ἀπόδεξη παῖδας. τῷ δὲ τὲς πλείστους ἀπόδεικνύτι δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεύς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυὲν εἶ). παιδεύυσι δὲ τὲς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθ. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπίκνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρί, ἀλλὰ σὺν τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα ΄΄ τοῦτο ποιέεται, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνδὴ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δ' κ' τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωϋτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἐργάσειν. ἀλλὰ λογισάμενος εἰ διείσι πλέω τε καὶ μείζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν εὐεργεσιῶν, ὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα νομίζουσι τὸν ἑωϋτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγίνετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἢτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχείας. ὁ γὰ

*se nimirum omnium longe optimos arbitrantes: 1 alios vero, quo remotius diſſiti ſunt hoc à virtute magis eſſe alienos. atque illos demum ſecundum dictam proportionem peſſimos eſſe colligentes qui à Perſis abſint quam remotiſſime. Sub Medis imperium obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: ſed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Perſæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progreſſa fuit. Externorum autem CXXXV morum Perſæ maxime omnium hominum ſunt ſtudioſi. Nam & Medicam veſtem propria elegantiorem arbitrantes, geſtant: & in pugnis thorace utuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas ſemel reſcire potuerunt, frui ſtudent. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt uxorum loco, ſed multo plures pallacas habent. Secundum bel- CXXXVI licam fortitudinem potior ducitur numeroſæ ſobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, 2 huic rex tanquam ſtrenuum quippiam præſtiterit, ſingulis annis munera mittit. Liberos ſuos, à quinto anno incipientes uſque ad viceſimum, tribus duntaxat inſtituunt, equitare, arcu ſagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conſpectum patris non venit, ſed apud fœminas degit. Quod ea gratia ſic fit ut ſi inter educationem decedat, nullam hæc prolis jactura patri afferat moleſtiam. Equidem CXXXVII hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipſi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Perſarum atrocius aliquid in familiam ſuam exercere ob unum ſolum delictum: 3 ſed expendere jubetur quiſque, ſi plura ac magna patrarit, atque tum demum juſta utatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidiſſe: verum quotquot horum forte acciderunt, omni neceſſitate excuſſa, hos tandem deprehenſos tradunt aut ſubdititios, aut ſpurios. Quippe

τῷ τοῦτο ὕ-τω τοι.

37

1 Minime autem eos qui ſedes à ſe remotiſſimas incolunt, honore afficiunt: ſeipſos omnium hominum longe præſtantiſſimos eſſe arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (ut dictum eſt) virtutem amplecti. At qui longiſſime ab ipſis habitent deterrimos eſſe. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id eſt, imperium in quaſdam obtinebant, & viciſſim aliarum imperio ſuberant.* Medi enim univerſis imperabant, & maxime ſibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: iſti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Perſæ vicinos ſuos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem poſitum eſſe robur exiſtimant. Lib. 3 Sed ubi conſideraverit, ſi peccata commiſſa plura majoraque eſſe comperiat quam obſequia præſtita, tum demum iram ſuam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. unq. occidiſſe: ſed quicunque tales fuerint *filii*, neceſſe eſſe ut ſi de illis inquiratur, aut ſuppoſititii, aut ſpurii comperiantur. Quippe veriſ.

veriſ

verisimile nequaquam videri aiunt ut is qui verus parens sit, à proprio filio in-
CXXXVIII terimatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è civibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in civitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccaverint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque 1 ob eandem causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co-
CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animadvertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam,
CXL sed omnia similiter claudi. Equidem hæc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. At ista quæ de mortuis produntur, obscuriora, neque perinde certò: cadavera videlicet defunctorum Persarum non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur. 2 Medos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum 3 cera involventes in terram condunt. Magi vero cum ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atque cane, quidvis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesque, & breviter reptilia, atque volatilia plurima necaverint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam nar-
CXLI rationem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, ubi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, 4 ultro postulantes ut iisdem conditionibus eos

δή φασι εἰκὸς εἶ τὸν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τῦ ἑωϋτῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. Οἱ μὲν οὖν πάντα δὲ σφι πιέειν ἐκ ἔξεστι, ταῦτα μὲν δὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲ εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίω φασὶ εἶ τὸν ὀφείλοντα, καί τι ψεῦδεσθαι λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῦ λεπρίω ἢ λεύκῳ ἔχῃ, ἐς πόλιν μὲν ἐκ ἔρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἁμαρτόντα τι εἰς τὸν ἥλιον τοῦτο ἔχειν· ξεῖνον δὲ παντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τεττέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τῷ αὐτῷ αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δ' ὅτε οὐρέουσι, ἔτε ἐμπτύουσι, ἔτε χεῖρας ἀπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο τι οὐδὲν ποιεῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς πάντων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὠνδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲ αὐτὸς λέληθε, ἡμέας δ' ὦ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠὐτὸ γεάμμα, τὸ Δωριέες μὲ σὰν καλέουσι, Ἴωνες δ', * σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, καὶ τὰ μὲ, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲ ἀτρεκέως ἔχω φράσαι περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τε ἀποθανόντος· ὡς ὁ πρότερον δούπετα ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μέν γε ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιοῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδηται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μέν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχῆθεν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι

ἅπερ ἄλλοι

οὐδένα περιφέρουσι, ἀλλὰ

εἶ τοῖσι

---

1 Columbas *exigunt*, *vel expellunt* eandem causam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel*, *cera circumlinentes*, *aut integentes*. 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Cræso fuerant subjecti. Verum Cyr. * Atqui Mithridates, Oxydates & similia, quæ Græci per Σ terminant Persice desinunt in A. Scalig. de Emendatione Temporum Lib. 6.

ἐπὶ τοῖσι ἐκ Κροίσου ἦσαν κατήκοοι. ὁ δ', ἀκούσας αὐτέων τὰ προέχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τοῦ ἰχθύων καὶ ἐξειρύσαι. ἰδόντα δὲ πάλλεσθαι, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τοῦ δὲ εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτὸς Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίκεσθαί σφεας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τότων, ἀνενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἔκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπὶ οἷσιπερ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε χρηνῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἰωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες εἰσὶ, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἔστι, τῷ μὲν κάρτα, καὶ τῶν ὡρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοιοῦτόν ἐστι Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψύχεός τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος· γλώσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν ἕκαστοι νενομίκασι, ἀλλὰ τετράς τρόπους μάλιστα παρηγμένους. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοικίσθαι, κατὰ ταυτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναὶ, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς οὐκ οἱ λοιποὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται Ἐρυθραῖοι. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι τῶυτὸ

admitteret quibus Cræſi ſubjectos in ditionem accepiſſet. Verum Cyrus ad eorum poſtulata per hujuſmodi *ſimilitudinem atque* apologum reſpondit, Tibicen, inquiens, quidam ubi piſces in mari conſpexiſſet, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus ſuavitatem* in terram progreſſuros: at ſpe ſua fruſtratus, miſſo in mare virriculo, ingentem piſcium vim complexus eſt traxitque. Et quum palpitantes cerneret in ſicco, dixit ad piſces, Temperate, inquit, nunc mihi quæſo à ſaltationibus: quando non libuit vobis me canente ſaliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibuſque ideo dixit, quod Iones prius ipſo Cyro per legatos *ad amicitiam invitante*, & flagitante ut à Cræſo rebellarent, conſtanter recuſaverant: ac tum demum, [1] rebus non ex ſententia ſuccedentibus, parati eſſent Cyri imperata facere. Hac occaſione ira commotus, dicto reſponſo eos dimiſit. Iones, his auditis, ad ſuas quique civitates revertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Mileſios. Quippe cum his ſolis fœdus inierat Cyrus, iiſdem conditionibus quibus & [2] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi ſententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *ſimul & præſentem rerum ſtatum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad quos Panionium quoque pertinet, civitates habent cum cæli bonitate, tum montium commoditate omnium optime ſitas quas nos noverimus, adeo ut neque ſuperior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem ſpectat plaga, Joniam hac in parte æmulari poſſit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rurſus colore ac ſitu ſqualet. Lingua utuntur non eadem, [3] ſed ejus quatuor proprietates ducunt. Miletus, prima apud ipſos civitas, ad meridiem vergens. Poſt hanc Myus & Priene: hæ in Caria ſitæ ſunt, eadem lingua utentes. Illæ vero in Lydia, Epheſus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocea, quæ cum jam dictis civitatibus, quantum ad linguam attinet, non conveniunt, inter ſe tamen eadem ſonant lingua. Reliquæ ſunt tres civitates Ionicæ, quarum duæ inſulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti ſita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

CXLII

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδὲς, *non* λυδιὸς. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum uſurpant. i. *Ea utuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

ſermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprie-
CXLIII tates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Insularibus autem nihildum gravius fuit metuendum, quod Persis Phœnices nondum essent subjecti, & ipsi Persæ navigiis non uterentur. Porro hi non aliam ob causam ab Ionibus defecerunt quam quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quam infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter unas Athenas, nulla urbs alia insignis erat. 1 Jam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Cæterum duodecim istæ civitates nomine ipso gloriabantur: & *quem semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium. Cujus nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent ejusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Doriensibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. Nam & hi cavent ne quem è finitimis Doriensibus ad Triopium 2 sacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus suis, qui sacri legem transgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos non è 3 sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnassæus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens 4 sibi asservare. Propter quod commissum, quinque hæ civitates, Lindos, Ialysſus, Cameirus, Cos atque Cnidus, sextam civitatem Halicarnassum à sacrorum participatione removerunt: hac videli-
CXLV cet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim fecisse civitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

Ἁλικάρνησσα, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μοῦνοι. ἕτοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τῇ φόβῳ ὅρκια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἦν δεινὸν ἐδέν. ἔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάνκω Περσέων κατήκοοι, ἔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχίαθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ἕτοι κατ' ἄλλο μὲν ἐδέν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ ἡλίκου. πολλῷ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγῳ ἐλαχίστῳ. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθηναῖοι, ἦν ἐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ ἔνομα, ὑ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε ἐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὃ δὴ τε σφέων αὐτέων τὸ ἔνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μετὰ δῶναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Καταπερ οἱ ὑπὸ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν περσίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς δὴ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῳ Ἀπόλλωνος ἐπίθεσαν τρωπάλας τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ ὄνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατελόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσπαστάλωσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νῦν ταύτην τὴν ζημίην ἔτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, ἐπεὶ οὐκ ἐβούλοντο πλεύνας ἐσδέξασθαι, τῶνδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα μοῦνα μέρεα, καταπερ νῦν

---

1 Adeo quidem ut cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ionesque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim civit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clavum suspendere. Prop.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀέναος ἐστὶ, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἡσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πείρεος ποταμὸς μέγας ἐστὶ· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστὶ, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐπιήσαντο· ἔστι ὡς γάρτοι μᾶλλον εἰσὶ τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν γὰρ Ἀβαντες μὲν καὶ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν. Μινύαι δ' Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται· καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοί, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοί, 39 καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δ' αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. ἔστι δ' ἃ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον ἐθέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ ἐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτοῖσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐπήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίης, ἀπὸ Γλάυκου τοῦ Ἱππολόχου γεγενότας· οἱ δὲ, Κάυκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ σωκαμφοτέρους· ἀλλὰ γὰρ ὠφελέοντα τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔσωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὀρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων, ἕτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ ἕτοι κατά φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χώρος ἱερὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινὸν

Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima ante Sicyonem eſt Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quam Crathis fluvius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus eſt. Poſt Ægas Bura eſt & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Poſt hanc Ægion eſt, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus quam Pirus ingens fluvius præterfluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea colunt. Hæ ſunt duodecim CXLVI Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque cauſa fuiſſe videtur quapropter Ionibus duodecim civitates conſtituere placuerit. Nam iſtos præcipue magiſque aliis Iones eſſe, aut præſtantius quippiam geſſiſſe, magna inſania eſſet aſſeverare: quum ex his Abantes ſint, Euboeæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis ſint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, 1 Phocenſes, Moloſſi, Arcades, Pelaſgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter ſe commixtæ ſint. 2 Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progreſſi, nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimaverunt. Hi coloniam ducentes, loco uxorum Caricas habebant mulieres, quarum jam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nunquam cibum ſumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, ſimul orbas ad concubitum violenter rapuiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges au- CXLVII tem creaverant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utriſque. Sed nomen Ionum inter cæteros maxime amplectuntur. Et ſunt quidem illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia feſta concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Epheſios & Colophonios, qui ſoli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ cauſam. Porro Panioni- LXLVIII um locus eſt Mycales ſacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab univerſis

1 Omittit ἀποδάσμιοι, veſtigales. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti ſunt, & ſe Ionum nobiliſſimos exiſtimarunt, hi uxores ſecum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, ſed Caricas habuerunt, quarum &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus, Mycale autem promontorium eſt in continenti ſitum: quod quâ zephyro vento expoſitum eſt, ad Sanium pertinet. Ad hunc montem collecti univerſi Iones ſacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc ſane non Ionum ſacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum feſtivitatibus, ut in eandem literam finiant, perinde atque
CXLIX Perſarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ ſunt civitates. Æolicæ autem civitates ſunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, 1 Ægæa Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priſcæ civitates. Una autem Smyrna (Æolica & ipſa civitas) ab Ionibus 2 diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti ſitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præſtantiorem,
CL at quæ tamen ad illius cœli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occaſione amiſerunt Æoles, quod Colophonios per ſeditionem è ſedibus ſubmotos recepiſſent: qui poſtea Smyrnæos obſervantes, dum extra urbem Bacchi ſacra celebrarent, occluſis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus univerſis, ſic inter eos tranſigebatur, ut ſi Iones utenſilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnæi accepiſſent, 3 diſtributæ ſunt undecim hæ civitates,
CLI ſuos quæque conſtituens cives. Hæ itaque continentis ſunt civitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Inſulares vero quinque civitates Lesbum colebant. ſextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi jam ſibi ſubjecerant, tanquam conſanguinitate junctam. In Tenedo autem una habitabatur civitas, & altera quædam in Centum appellatis inſulis. Jam vero Lesbiis Tenediiſque 4 nihil gravius, perinde atque cæteris Ionibus inſulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civi-
CLII tatibus communiter placuit Iones ſequi, quocunque illi duxiſſent. ¶ Porro ubi Ionum Æolumque legati Spartam appuliſſent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocenſem quendam, cui nomen Pythermo, qui poſtulata proponeret. Hic purpurea veſte indutus, 5 in Spartiatarum conventum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἐξαραιρημένῳ. ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἔξι τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τὸν συλλεγόμενον ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ οὔνομα Πανιώνια. πεπύσθαι δὲ ἔπι μάλα οἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων " ὁμοίως πᾶσαι ἐς τὠυτὸ γεγάμμα τελευτώσας, καθάπερ τῶν Περσέων τὰ ὀνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. ¶ Αἰολὰ δ', αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τένος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρυνεία· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων, πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. ἔστι δὲ οἱ Αἰολέες χώρῃ μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνονι Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκιστα ἐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφώνιοι ἄνδρες φάσει ἐστασιωτέαι, καὶ ἐκπεσόντες ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὲς Σμυρναίους ὀρτὴν ἔξω τείχεος ποιεύμενοι Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὀφειλόντων σφέας αἱ ἕνδεκα " πόλιες, καὶ ἐποίησαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔσχον, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἀνδραποδίσαν Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι καθάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν ὀδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔσαδε κοινῇ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν ἔστι ἡγήωνται. Ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος. ἦν ταῦτα πρηκτόμενα) εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφυρέου τε εἵματος πε-

ριβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλέῃσι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

1 Ægææ, αἰγαῖαι. 2 Dirempta fuit. 3 Diſtribuerunt, *vel inter ſe partitæ ſunt* ipſos illæ undecim &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Ut plurimi ex Spartiatis, quum hoc audiſſent, accurrerent, proceſſit, hort.

πάντων ὁμοίως 43

χὴ κατασὰς, ἔλεγε πολλὰ, πιμπρέειν ἑωϋτοῖσι χρήζων· Λακεδαιμόνιοι ὦ ἔκας ἦκυον, ἀλλ' ἀπέδεξέ σφι μὴ πιμπρέειν Ἴωσι. ἐμοὶ δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι ὦ ἀπασαίμονοι τῷ Ἰώνων τὸς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῷ τε Κύρῳ πρηγμάτων, χὴ Ἰωνίης. ἀπεικόμενοι ὦ ὅτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων ἀυτέων τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίην πόλιν σιωπωμορέειν, ὡς ἀυτῶν ὑβριζομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τὲς παρεόντας οἱ Ἕλλήνων, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, χὴ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἐωϋτῷ ταραγγέλλουσι. πυθόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὀμνύντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἄλεγα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. Ταῦτα ἐς τὲς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κλησάμενοι, ὠνῆτε χὴ πρήσει χρεώμενοι. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή. Μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν ὦ χρυσὸν τόν τε Κροίσου χὴ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπέλαυνε ἀυτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἄμα ἀγόμενος, χὴ τὲς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιεύμενος τῷ πρότερον ἐών. ἦ τε γὰρ Βαβυλώνιοι οἱ ἐπόδιος, χὴ τὸ Βακτρίων ἔθνος, χὴ Σάκαι τε χὴ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οἷς ἐστρατεύετο ἀυτὸς, ὅτι δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπέλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῆς Σαρδίων, τὲς Λυδὲς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου χὴ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅτι θάλασσαν, ἄτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῆς Σαρδίων, ὁπλίσας τε ἐμισθώσατο χὴ τὲς ὑπερθαλασσίους ἀνθρώπους ἔπεισε σφὶ ἐπὶ τὸν ἐπὶ θάλασσαν στρατεύεσθαι· ἐλάσας δὲ ὅτι τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, "Κροῖσε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; ἐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς ἔοικασι, πρήγματα παρέχοντες, χὴ αὐτοὶ ἔχοντες.

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. 1 Illis quamvis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego conjicio, hominibus inſtructum qui rerum Cyri Ionumque ſucceſſum explorent. Hi Phocæam appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne ulli Græciæ civitati damnum inferret: utpote ſe id minime toleraturis. CLIII Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinam homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox ubi hæc cognoviſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidem non extimui unquam homines illos quibus locus eſt in media urbe vacuus, in quem collecti mutuis ipſi ſibi juramentis imponunt. Atque his, (ſi modo ſuperi me ſervaverint incolumem) non Ionum, ſed propria ſua incommoda erunt deploranda. Hæc in univerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberent in quibus negotiationes exercerent. Nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neque illis ullum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Croeſi autem cæterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana condidit, Croeſum una ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, 2 etiamſi primi adorendi fuiſſent. Quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere. ¶ 3 At vero ubi Cyrus è Sardis CLIIII Lodos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis navibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit ut communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atque *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra movit, Tabalumque in arce undique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Croeſum CLV hunc in modum alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Croeſe, finis erit eorum quæ nunc mihi accidunt? 4 quando non ceſſabunt Lydi (ut videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

"νων τούτων ἐμοί; ἐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς ἔοικασι, πρήγματα παρέχοντες, χὴ αὐτοὶ ἔχοντες.

---

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii vero illis autem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxiliu mIonibus ſtatuerunt. Hi igitur. Illi, &c. 2 *His mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atque is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipſis autem urbem ſuam reddidi: adeo ut nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Croeſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus everteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu recteque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc civitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. Nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignavit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. Ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. interdicito illis ne arma bellica poſſideant, jubetoque ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothurnos. Adhæc impera ut liberos citharam pulſare, pſallere, cauponari doceant. Et mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles unquam à te deſciſcant. Hæc ideo Croeſus ſuggeſſit, quod optabiliorem Lydis hanc eſſe conditionem exiſtimaret, quam ſemel ſubactos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi ut inſtitutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Croeſi admonitione gaviſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit quæ Croeſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandavit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autem vivum ad ſe perduci. Et iſta quidem ex itinere quum præcepiſſet, 2 Lydos compulit ad Perſarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partem quam ſecum ducebat, Sardis promovit. Verum ubi Pactyam jam una cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecundare.

CLVI

CLVII

φερντίζω μὴ ἄμεινον ἢ ὑξανδραποδίσα- “
δς σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνο- “
μαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀπο- “
κτείνας, τῷ παίδων αὐτὸ φείσαιτο. ὡς “
ὄ γε ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲ πλέον τι ἢ πατέ- “
ρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι ὄ Λυ- “
δοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καί ἔστι τα “
θωυμάζω εἰ μοι ἀπεσᾶσι. ὁ μὲ δὴ πά- “
περ νόεε, ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, “
δείσας μὴ ἀνασάντες ποιήσῃ τὰς Σάρδις, “
Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲ εἰκότα ἔρηκας· σὺ “
μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πό- “
λιν ἀρχαίην ἐξανάστησης, ἀναμάρτητον “
ἐοῦσαν καὶ τῷ πρότερον, καὶ τῷ νῦν ἑστε- “
ῶτων. τὰ μὲ γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἐπρηξα, “
καὶ " ἐμὴ κεφαλὴ ἀναμάξας φέρω· τὰ δ' “ ΣΜ ἐγὼ
νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέ- “
ων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, σοὶ δόντι “
τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγνώμην ἔχων, “
τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποσέ- “
ωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἄπειπε μέν “
σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ ἐκτῆσθαι· “
κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύειν “
τοῖσι ἑήμασι, καὶ κιθάρας ὑποδέεσθαι. τοῦ- “
τοισι δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλ- “
λειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας “
καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας “
ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγενήτας. ὥστε οὐδὲν “
δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποσέωσι. Κροῖσος
μὲ δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα
ταῦτα δυείσκων Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδι-
σθέντας πρηθῆναί σφεας" ὑπερεμύθεε ὅτι
οὐ μὴ ἀξιόχρεων πρόφασιν προτείνῃ, ἐκ
ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρώδεε
δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοὶ, οὐ τὸ πα-
ρεὸν ὑποκαθέμψοι, ἀποστάντες ἀπὸ τῆς
Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἥδεις τῇ
ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πεί-
θεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μή-
δον, ταῦτά οἱ ἐπετείλατο προεκπέμψαι Λυ-
δοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ προ-
σεξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μὲν
Λυδῶν ὅπλα Σάρδις ἐκρατύναντο, αὐτὸν δὲ 41
Πακτύην πάντως ζωὸν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυ-
τόν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐπετελά-
μβρο, ἀπήλαυνε ἐς ἥδεα τὰ Περσέων.
Πακτύης δὲ πυθόμβρος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν,
ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤιχετο φεύγων ἐς
Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μήδος ἐλάσας
ὅπη τὰς Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατοῦ μοῖραν
ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ οὔρεε ἔτι ἐόντας τοὺς
ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲ τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τοὺς Κύρου ἐπιτολὰς ὑπιτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in ſervitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe &c. 2 In Perſiam ad ſedes ſuas perrexit. Pact.

ἐκ τούτου ὃ κελδομαστώνης Λυδοὶ τὸν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης ὃ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὸν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς περὶ ἐς τὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τὸ Ἰωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χῶρός ἐστι, ἔστι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐφοίτα, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένων δὲ ταύτῃ τῇ πλήθεϊ, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὄναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον παρὰ Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, παρεῖναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὸν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. περὶ ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ παρεργοιῆς ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νεοσσεύματα ὀρνίθων ἠμφέα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἠμφέως, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδικον δὲ ἐκ ἀποκρίσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὄναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες τοσοῦτον ἀπόλεσθε, ὡς μὴ τολοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε βουλεύσασθαι τὸ χρηστήριον.

Et jam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam repoſcerent. Cumæi vero conſilio inito ſtatuerunt ad deum apud Branchidas referendum quid facto opus eſſet. Erat enim illic oraculum pervetuſtum quo Æoles Joneſque communiter uti conſueverant. Oraculum hoc in Mileſiorum agro eſt ſitum ſupra Panormum portum. Miſſis CLVIII igitur ad Branchidas conſultoribus rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi eſſent. Conſulentibus reſpondebatur Pactyam Perſis eſſe permittendum. Quæ quum relata audirent 1 Cumæi, putaverunt oraculo quieſcendum, Pactyamque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propenſa eſſet, Ariſtodicus, Heraclidis filius, vir inter cæteros Cumæos clarus, ſeu oraculo parum fidens, ſive ipſos conſultores oraculi reſponſum non recte perferre exiſtimans, conſtanter obſtabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Unde factum eſt ut iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur ſacerdotes conſultores, inter quos CLIX ipſe quoque Ariſtodicus erat. Hi quum ad Branchidas perveniſſent, unus ex omnibus Ariſtodicus conſulebat oraculum, ſciſcitans in hæc verba, O rex, venit ad nos ſupplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Perſæ eundem repoſcentes, jubent Cumæos hominem dimittere. Nos Perſarum potentiam formidantes, tamen ſupplicem nondum reddere auſi ſumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conveniret. Hunc in modum ſciſcitanti Ariſtodico, idem rurſus reſpondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Perſis permittendum. Poſt hæc Ariſtodicus tale quippiam de induſtria aggreditur: Templum circumiens, paſſeres aliaſque aviculas quæ forte in templo iſtic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Ariſtodicum ferretur, atque hujuſmodi quædam ſonaret, Hominum ſceleſtiſſime, quænam libido inceſſit ut auderes meos ſupplices diripere? Ariſtodicum nihil dubitaſſe ad hunc modum reſpondere, Tune rex ſic auxilium fers ſupplicibus, & Cumæos jubes ſupplicem Pactyam tradere Perſis? Cui deus reſpondens, Equidem, inquit, jubeo ut impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis veſtris ſupplicibus laceſſatis.

1 Cumæi, Pactyam tradere decreverant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreviſſet, Ariſtod.

Porro

CLX Porro ubi reſponſum hoc poſtremum relatum audiverunt Cumæi, neque volentes Pactyam Perſis tradere interimendum, neque eundem penes ſe detinendo, Cyrum ad civitatis ſuæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quum Mazares ſubinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciſcuntur pro certa mercede mittendum: 1 quod tamen nolim indubitato aſſeverare, quandoquidem non fuit perſoluta. Cumæi cognoſcentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Lesbum navigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervæ tutelaris deæ templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiæ, è regione Lesbi ſitus. Et ſic quidem in cuſtodia Perſæ habebant Pactyam, ut Cyro quum primum liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, 2 neque ſecundæ menſæ fructibus inde decerptis utebatur. Breviter omnia à ſacrorum uſu
CLXI removebantur quæ ex agro illo proveniebant. Poſtquam vero Pactyas jam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promovit qui una cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienenſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſavit, 3 frumentationem militibus faciens: Magneſiam etiam pari modo
CLXII Poſtremo Mazares morbo correptus, vita defungitur. ¶ In defuncti vero locum ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Aſtyages indignis epulis exceperat, quique 4 Cyrum in regni poteſtatem invexerat. Hic, inquam, à Cyro inſtitutus dux, ſimulatque in Joniam venit, urbes ductis aggeribus cepit. 5 Nam ubi mœnia civeſque undique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum objecto *citra negotium* expugna-
CLXIII bat: atque ſic 6 Phocæa prima Jonum civitate potitus eſt. ¶ Hi Phocenſes, primi Græcorum 7 longis navibus uſi feruntur: Adriamque ſimul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tarteſſum 8 occupaverunt. Navigiis autem utebantur non roſtratis, ſed penteconteris, *hoc eſt lembis quinquagenûm remorum.* Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ἀβελομβροι ἔτε ἐκδόντες ἀπολέως, ἔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέως, ἐς Μιτυλλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ ὃ Μιτυλληναῖοι, ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσῳδή. ἀ γὰρ ἔχω τοῦτο γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· ἀ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα προνοήσαντα ἐκ τῆς Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιήκης ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δ' οἱ Χίοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρνέος τόδε ἐστὶ χωρίον τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίον. Πακτύην μὲν νυν ἐν δεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. χρόνου δὲ ἐπιγενομένου οὐδενὸς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου, ἔτε ἀλφίτων χεδρῶν περιχυσιν ἐποιέετο θεῶν ὁδενί, ἔτε πίμπλατο ἐπέαστο καρπῶν τῶν ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λεηλατέων στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νόσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἐς δόχωμα τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὼ βασιληίην συγκατεργασάμενος. ἔστε μὲν νυν τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χέων πρὸς τὰ τείχεα ἐπάρδετε. πρώτη μὲν Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαέες ἔστι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν ἔτοι εἰσὶ οἱ καταδέξαντες. σκαφίδι γὰρ οὐ τῇσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέρῳσι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῷ Ταρτησσίων, τῷ ὄνομα μὲν ἦν

---

1 Haud enim poſſum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque beſtiæ ex fruge inde collecta pinſebantur. Denique omnia *&c.* 3 Illo in prædam ſuis militibus expoſito: Magneſ. 4 Cyrum ad regnum obtinendum adjuverat, Hic, *&c.* 5 Poſtquam enim cives intra mœnia compulerat, aggere, *&c.* 6 Phocæam primam Ionum civitatem oppugnavit. Hi Phoc. 7 Longinquis navigationibus uſi ſunt: Adr. 8 Oſtenderunt. *vel*, *Patefecerunt.*

Ἀργανθώνιος· ἐτυραννεύσας ὁ Ταρτησσῶ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε ὁ πάντα, ἔτεσι κ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες ἔτυχον δή τι ἐόντες, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίλω, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυνθάμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφὶ χρήματα τείχεος προβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως. καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσὶ τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπόλεμησε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτοὺς, προϊσχόμενος ἕπα, ὡς οἱ μοῦνον ἐθέλουσι Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν κατρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, προημεκτεόντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν δώσειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ποιήσειν τὰ ἂν ἐκείνοισι δοκῇ. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκεῖνοι μέλλουσι ποιέειν, ὅμως δέ σφι παρείναι βουλεύσασθαι· ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταστάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσεμβάλοντο τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς τοῖσι καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσβιβάσαντες, ἔπλεον αὐτοὶ ἐς Χίον. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφὶ Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας ἐκ ἐβούλευσαντο ὠνεόμενοι πωλέειν, δείσαντες μὴ σφὶ ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ αὐτέων νῆσος ἀπεκληίσθη, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεσκευάσαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τοσαῦτα ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐς Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων τὴν φυλακὴν ἣ ἐφρούρεε τοῦδε ἕκατι τοῦδε Ἅρπαγον τὴν πόλιν· μετὰ δὲ ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τοῖσι καταλειπομένοισι ἑωυτῶν τοῦ στόλου.

Arganthonio, quique jam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque 1 Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Joniam relinquentes, juſſit in ſua ditione ſedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numeravit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à majusculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidem ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus, Porro Harpagus exercitum promovens, urbem oppugnavit: quum 2 poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, ubi habitationem extrueret, *cætera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocenſes ſervitutem averſantes, reſponderunt diem unum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed iterum dum conſultaretur, illum exercitum ab urbe jubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis ut conſultarent permittere. Simul atque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos una cum uxoribus atque ſupellectile univerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cætera donaria, niſi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. Quas & ipſi conſcendentes, ſolverunt, trajeceruntque in Chium. Phocæam autem jam deſertam hominibus occupaverunt Perſæ. Phocenſes autem, quum ipſis Chii inſulas quæ OEnuſæ vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerunt in Cyrnum. Hîc enim jam ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnum trajecturi Phocenſes, prius deverterunt Phocæam, præſidiaque illic Perſarum quæ ab Harpago forte cuſtodiæ cauſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, 3 quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant communi conſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſque devotionibus aſtringunt.

CLXIIII

CLXV

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, ut primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere juſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad urbem muro circumvallandam dedit: & quidem large. Siquidem &c. 2 Propoſuiſſet illis. 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Ad hæc

1 Ad hæc maſſam ferri candentem in mare demergunt, juramentoque confirmant non prius ſe de repetenda patria cogitaturos, quam maſſa iſta vadis imis levata renarit. 2 Commodum vero, profectionem molientibus, pluſquam medietatem deſiderium cepit ingens paterni ſoli morumque Phocenſium: & plerique etiam violato juramento remigrarunt in Phocæam: alii autem jurijurando ſatisfacientes, ſolventeſque ex OEneſus, Cyrnum
CLXVI recta petierunt. Quo quum appuliſſent communiter habitarunt una cum ſuperioris temporis colonis, annis quinque, ſacraque erexerunt. Cæterum quum jam vicinos circumquaque hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenſes, utrique ſexaginta navibus inſtructi. Phocenſes ex adverſo ſexaginta & ipſi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardanium. Commiſſa navali pugna, Phocenſibus Cadmea quædam contigit victoria. Nam quadraginta illis naves perierunt, reliquæ viginti contuſis roſtris factæ inutiles. Regreſſi igitur Alaliam, ſumptis liberis uxoribuſque, atque reliquis facultatibus quantas naves ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt
CLXVII Rhegium. Verum è navibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginenſium Tyrrhenorumque manus pervenerant, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è navibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllenſium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocenſes lapidati fuerant, continuo 3 morbida fiebant, ſupore atque igne corripiebantur ſacro. Quare Agyllenſes Delphos miſerunt, volentes commiſſum illud expiare. Pythia hæc juſſit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obſervantur. Nam & juſta illis perſolvunt magnifice, & gymnicu celebrant certamen. Et Phocenſes quidem hujusmodi fato uſi ſunt. Illi autem qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, civitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur 4 Hyela. Atque Phoce-
CLXVIII cenſium in Ionia res ſic habent. ¶ Simile quiddam accidit Teiis, quos ſimul-

ωρὸς ὃ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. στελλομένων ὦν αὐτῶν ὅπῃ τῇ Κύρνον, ὑπὸ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἰκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι ὃ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τῇ Φωκαίην· οἱ ὃ αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλαξαν, ἀερθέντες ἐκ τῆ Οἰνωτρίων, ἔπλεον. Ἐπεί τε δὲ ἐς τῇ Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετ' τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· καὶ ἱερὰ 43
ἱδρύσαντο. καὶ ἄρεον δὴ ἤδη καὶ ἐφέρεον τὰς εὐβοικὰς ἅπαντας· στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα. οἱ ὃ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων ὃ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφισι νῆες διεφθάρησαν, αἱ ὃ ἑξήκοντα αἱ πρώτεύσαι, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες ὃ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἷά τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν ὃ ἀφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τότε ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ ὃ Ἀγυλλαίοισι πᾶσα τὰ παριόντα τὸν χῶρον ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες καταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα καὶ ἔμπυρα καὶ ἀποπληκτα ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια, καὶ ἀνθρωποι. οἱ ὃ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. ἡ ὃ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι διατελέουσι. καὶ γὰρ ἀγάλλουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν διατιθέασι· καὶ ἔτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ ὃ αὐτῶν ἐς τὸν Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἐκτίσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς τὸν Κῦρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐκὶ νῆσον. Φωκαίης μὲν νῦν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὔτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεὶ τε γὰρ σφέων

γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἀγ.

---

1 Ad hæc ferri maſſam candentem in mare projecerunt, ſeque non prius Phocæam reverſuros jurarunt quam hæc maſſa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba*, Saxum vadis imis levatum renarit, *ſumpſit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corſicam navigarent, majorem illorum partem deſiderium ac commiſeratio cepit ipſius urbis, ac ſedium ſuæ regionis. Quare violato jurejurando Phocæam remearunt. Alii autem jur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela Eam autem condiderunt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo juſſos fuiſſe Cyrnum condere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

εἶλε χώμαλι τὸ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ σφι ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερον τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεὶς, τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηίων ἐν Ἄβδηρσι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἅτε μάχης μὲν ἀπηκέατο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, τῷ τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος μαχόμενοι· ἐπαθέντες δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον ἐν χώρῃσι ἕκαστος, καὶ τὰ ἔπεταττόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἄγον. ὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς ἰθέας ἔχοντες Ἴωνες, καταῤῥωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακαμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐδέη ἔστον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυθόμενος γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρῆν ἄν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀειρθέντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ ὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μὴ γὰρ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ ἔτι φανερὴν ἐλευθερίην ἔπι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἔτι διεφθαρμένοισι Ἴωσι ἐμέμφετο. χρηστὴ δ', καὶ ταύτην ἂν διαφθαρῆναι Ἰωνίην, * Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν ὁρμώμενον ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ἐκτῆσθαι· τὸ δ' εἶναι ἐν Τέῳ. Τέως γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δ' ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζειν, καταπερ εἰ δῆμοι εἶεν ἕκαστοι μὴ δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀποδέξαντο. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐστρατεύετο ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX
Ionum soli servitutem non ferentes, patrium solum reliquere. 1 Verum alii
10 Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viroque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans, Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui jam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo
20 in servitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, ultro se dediderunt Cyro. Jam verò Ionibus, CLXX
etiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suadebat ut communi classe solventes, Sardiniam peterent,
30 & ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximam incolentes, & cæterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, jam ante subactam Ioniam datum, nempe qui jusserit Ionas unam
40 quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: cæteras autem civitates habitatas, 2 nihilominus huic parituras quàm aliarum civitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem CLXXI
hujusmodi consilia dederunt. ¶ Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, una
44

1 At cæteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui *&c.* *Fortasse tamen possit & aliter exponi* ἔμενον κατὰ χώρην. 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed* νομίζειν *aliam etiam interpretationem admittit.* * Hæc verba omisit Valla, & Stephanus, qui tralationem ejus recognovit. Ità reddit Joh. Gerard. Vossius L. 3. de Historicis Græcis. Hæc sententia Thaletis, viri Milesii; sed qui generis origine esset Phœnix.

ducens

ducens Ionas atque Æoles. 1 Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu conjectare: sed 2 quum Minos flagitabat, naves ei implebant. 3 Ille felici usus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inventa. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis 4 signa adjunxere, 5 postremo lora quoque scutorum excogitaverunt. antea nanque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atque Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares qui se aborigines, atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos, atque apud Mylassos Jovis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua utantur, non tamen sacro participant.

CLXII Caunii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodaverunt, aut Cares ad Caunicam. 6 id quod ægre dijudicari posset. At legibus utuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diversis. Nam apud illos laudatissimum habetur, 7 juventutem frequenter amoris gratia ad compotationes convenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Caunii 8 omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos usque montes persequebantur, fustibus cædentes,

ἀρόμενοι. καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα οὐκ ἀποτελέοντες, τοσοῦτον δὲ καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ὀρμηθεὶς ἀκοὴν εἰκάσαι· οἱ δέ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων καὶ τότον ἅμα τὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καί σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὅτι τὰ χράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ὅτι τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι ἔτοι εἰσὶ οἱ πεπασάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἀνδρὶ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σιτπίνοισι οἰηκίζοντες ἐπὶ τοῖσι ὠμοισι καὶ τοῖσι ἀριστερῆσι ὠμοισι ἐπεικέμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῆς νήσου, καὶ ὕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ὕτω Κρῆτες λέγουσι, ἐμοὶ δὲ μυθέονται οὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ὀνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ ἐκέχρηντο πρότερον νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τὸ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς καὶ συγγενέσι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς· τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι ἦν ἐ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μὲντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως ἀφανείνας. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἁλῶναι συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυνθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἤλασαν τύπτοντες δόρασι τὸν ἠέρα, μέχρι ἥρων τῶν Καλυνδικῶν ἔφυντο,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in contenentem venerunt. Olim &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naves &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna uteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, usi sunt Græci. Quippe g.l. 4. *Vel* insignia, *picta videlicet*. 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis uti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agirabant. Post Caras, &c. 6 Haud enim certo dijudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim convenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. usque montes pervenerunt,——

καὶ ἔφα-

καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τὲς ξεινικὲς θεές. καὶ ἔτι μὰ τέρπιπι πιέτισι χρεωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχεν τοπαλαὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληΐης τῷ Εὐρώπης παιδὸν, Σαρπηδόνα τε καὶ Μίνῳ, ὡς ἐπεκράτησε τῇ σάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τὲς σασιώτας αὐτῷ· οἱ δὲ, ἀπαδέντες, ἀπικνέο τῆς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὖτη τοπαλαὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι καλέοντο. τέως μὰ δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ καλέοντο τότερ τε ἀνείκαντο ὄνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν ξυοικέων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λυκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τὲς Τερμίλας ὧδε Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκυ τὴν ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὰ Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ἐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέροντα ἀνθρώπων· καλέυσι ἀπὸ τῆς μητέρων ἑωυτὲς, καὶ ἐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰ ὁρμένυ δὲ ἕτερυ τὸν πλησίον τὶς εἴη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὰ γυνὴ αὐτὴ δέλῳ συνοικήσῃ, γνησίᾳ τὰ τέκνα νενόμικε· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὰ νυν Κᾶρες ὑπὸν λαμπρὸν ἔργον ἀπὸδεξάμενοι, ἐδυλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγυ ὅτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀπὸδεξάμενοι ὑπὸν, ὅτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέυσι. οἰκέυσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὲ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένοις δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσυ τῆς Βυβλησίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, σφι ῥοώδης (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ δὲ Κεραύνιος κόλπος καλέεται, ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ ἐκ Σύμης τε καὶ Ῥόδου θάλασσα) τὸ ὧν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε σταδίους, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἁρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βυλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγίνετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἔξι τὸν ὄρυσσον.

exclamanteſque externos ſe exigere deos. Et hujuſmodi moribus illi utebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum univerſam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos ſuperior factus expulit Sarpedonem [1] ejuſque conſpiratores. Hi expulſi, Aſiæ regionem occupaverunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipſis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factum eſt temporis progreſſu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Cretenſium partim Carum. [2] Quanquam hoc unum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina ſibiipſis induunt. Et ſi quis obvium percontetur quiſnam ſit, quave familia ortus, à matribus aviiſque protinus genus ſuum repetet. Adde quod ſiqua ingenua ſervo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur [3] minime ingenui. Enimvero hujus tempeſtatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, ſed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblefiæ ex peninſula auſpicetur, ſintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem quæ boream ſpectat, Ceraunius claudit ſinus, auſtralem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum eſt, nempe quinque ſtadiorum, Cnidii tentaverunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes ſuam ditionem in inſulæ formam redigere. [4] Eratque hic iſthmus quem perfodere ſtatuerant, ea parte qua continentem ſpectat Cnidia.

CLXXIII

CLXXIV

[3] Κεραμικὸς

Id ergo

——ſe expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, hujuſmodi utuntur. At Lycii è &c. 1 Et quos habebat ſuæ conſpirationis, *vel factionis*, ſocios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis convenientem, *vel communem*, quod ſe de nominibus matrum appellent, non patrum. Adeo ut ſi quis vicinum ſuum roget quis ſit, recenſeat ſe ipſum, *id eſt*, *genus ſuum*, *vel gentem ſuam* à matre: matriſq; ſuæ matres enumeret. Adde quod &c. 3 Infames. *Vel*, *Honoribus indigni*. 4 Erat autem intra *ipſum iſthmum* tota ipſorum ditio. Nam qua parte in continentem definit, iſthmus eſt, quem perfodere ſtatuerant.

1 Id ergo multa manu conantibus divinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manum admoverent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum adversaretur. Pythia, ut ipsi referunt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite: Jupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & invadenti cum exercitu Harpago, ultro sese non commisso prælio dediderunt. 2 Pedasiii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliique vicini maximam diligentiam adhibere feruntur ut eorum sacerdos Palladis sacram barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumque negotii exhibuerunt, 3 montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterum ubi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, strenue sese gesserunt. Superati autem prœlio fugatique, in urbem sese receperunt, uxores, liberos atque pecunias una cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem una cum cæteris rebus incenderunt. Quæ ubi fecissent, ipsi regressi jurejurando se mutuo astringentes, eoque horrendo, cum hostibus iterum congressi sunt, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, 4 præter octoginta quosdam, Istiæorum sunt convenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios insequuti sunt magnæ ex parte.

¶ Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus evertebat, superiorem ipse Cyrus, universam gentem subigens nihilque relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraque prudens omittam, ea

CLXXV

CLXXVI

CLXXVII

ἢ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι ἢ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκειν οἱ ἐργαζόμενοι τὸ ἰσθμόν, τά τε ἄλλα τὸ σώματος, καὶ μάλιστα τοὺς περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τριμέτρῳ τούτῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μήδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῷ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπαγῳ βραδέως σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρεδόσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκέοντες ὑπὲρ Ἁλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀνεπιπόδιστον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱρείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. ἔστι τῶν περὶ Καρίλλου ἀνδρῶν μοῦνοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἅρπάγῳ, καὶ πρήγματα παρέσχον πλεῖστα, ὄρος τειχίσαντες, τῷ οὔνομα ἐστὶ Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὑστέρῃσαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐκπεσόντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνείλησαν ἐς τοὺτὸ ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τοὺτῳ ἀκροπόλιν πᾶσαν ταύτῃ καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἱστέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἱστίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ ὕστερον παρεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον ὕστερος ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. Καυνίους δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάστατα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & divinius quam ut commune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur Cnid. 2 Porro Pedasei, *vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Minervæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis usu venit. Hi soli &c. 3 Munito operibus monte. 4 Sunt advenæ, præter octoginta familias: quæ tum in urbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. &c. *Decepit autem Vallam ἱστιαίων, quod pro ἱστίων perperam scriptum fuisse, manifestissimum est ex his proxime sequentibus, αἱ δὲ ἱστίαι.*

οἱ παρέχε πόνον τε πλεῖσον καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἀπομνήσομαι. Κῦρος μὲν, ἐπεὶ τε τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ἐστοχείρισε ἐπιὼν τοῖσι Ἀσσυρίοισι ἐπεπολέμωτο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατόν τε καὶ ἰσχυρότατόν, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια κατεστήκεε, νῦν Βαβυλών, ἔουσα τοιαύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἔουσα, μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. ἔστι σταδίοι τε πᾶσι ὁδὸς τῆς πόλιος γινόμενοι συμπάντες ὀγδώκοντά τε καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τῆς Βαβυλωνίης. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς ἐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος ἐστι θαμινέη· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τῷ μέζονι ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεῖ δή με πρὸς τούτοισι δηλῶσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἔρξαν. ὀρύσσοντες μὲν τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γινομένην ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκώσαντες δὲ πλινθεύς ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι. μετὰ δὲ, τέλμασι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ * τεσσαρακοστὸν δόμον πλινθεύς ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος κατὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ στρεφέλασιν. πύλαι δὲ ἐν ἑξήκοντι περὶξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι· καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς ἔνομα αὐτῇ. ἔνεστὶ δὲ ποταμὸς ἐν μέγας· Ἶς καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφράτεω ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὦν ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμὸν ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλὴν, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐνομίδη. Ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομά ἐστι Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐκδίδοι δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τῶν ἀγκώνων ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ δικαμπαὶ τοῦ χείλεος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ,

duntaxat prodituras quæ illi quamplurimo conſtiterunt labore, ſuntque memoria digniſſima. Quum igitur Cyrus continentem univerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyriis bellum intulit. ¶ ASSYRIÆ autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt BABYLON, ubi poſt everſam ab ipſis Ninum, regia erat. quod oppidum ſitum eſt in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquoverſus centenûm vicenûm ſtadiorum, in ſumma quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta eſt Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum eſt ut aliud nullum eorum quæ nos novimus. Jam primum foſſa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro menſura utimur, tribus digitis major. Operæ pretium certe eſt me præter hæc 1 diſſerere in quem uſum ſit conſumpta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Ut quidque terræ 2 in deprimenda foſſa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum poſtquam magnam vim duxiſſent, eos in fornacibus coquebant. Poſtea cœno utentes, aſphalto ferventi per triceſimum quemque laterum ordinem 3 ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant. Et primum labra foſſæ, deinde ipſum murum ad eundem modum ædificarunt: ſuper quem circa oras extruxerunt domunculas unius contignationis inter ſe obverſas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur ut quadriga interagi poſſet. Ejus per ambitum centum portæ ſtabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem poſtibuſque. Babylone octo dierum itinere abeſt alia urbs nomine Is, ubi fluvius eſt haud magnus, ejuſdem nominis, qui ſe devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is, una cum aqua permultos reddit aſphalti bituminis grumos: quæ aſphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa eſt. Ejus duæ ſunt 4 plagæ, quas interfluit fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc uterque murus lacertos exporrigit, ejuſque 5 incurvæ utrinque ripæ

CLXXVIII CLXXIX CLXXX

1 Exponere ubi ſit conſ. 2 In effodienda ad foſſam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* ſummitates arundinum, *quidam ex Corintho interpr.* areolas arundinum, *ſive* arundineas. *Super his autem lateres ſiccabantur.* 4 Portiones, *ſive* partes. 5 Incurvæ ripæ, *pro* ἐπικαμπαί. *quæ vox ſonat q. d.* incurvaturæ. *ſed eſſe irreptitia videtur.* * ἰσοδόμων πλίνθων *Salmatius Exercit. Plin.* alii διὰ τῶν ἑκάστων δομῶν πλίνθων, inter ſingulas lateris ſtructuras.

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa urbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transversas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flu-
CLXXXI men idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic debilior, sed exilior, inque utriusque civitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate exstitit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. 1 In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octavam usque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitæ, per quas ad singulas conscenditur turres 2 In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus 3 ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & appolita mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldæi hujus dei
CLXXXII sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingredientem templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat: 4 quæ utraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ civitate, 5 quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: ubi autem id futurum est, antistita noctu in templum
CLXXXIII conclúditur. 6 Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod 7 magnam habet Jovis statuam, eamque auream, 8 ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo ut Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atque præter hoc,

αἰμασὶ πλίνθων ὀπτέων ἐφκοδόμηται. τὸ μὲν οὖν ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀγούσας. καθ' ἑκάστην δὲ τῶν ἐφ' ὕδωρ ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ λαῦραι, τοσαῦται καὶ χάλκειαι, φέρουσαί τε αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.

Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, ἐρύμης ἕνεκα. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τείχος ἐφύκει, ὀλίγῳ μὲν πολλῷ τεῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὴ φάρσει ἑκατέρῃ τῆς πόλιος ἑτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήια, εὐρέι τε καὶ μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὴ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε καὶ ἕτερος μετὰ τοῦτον, μέχρις ἐς ὀκτὼ πύργους. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δέ κου τῷ ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καταζομένοις ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὴ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμμένη· καὶ ἡ τράπεζα παρακέεται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι ἐνδὸν αὐτόθι ἱδρυμένον, οὐδὲ νύκτα ἐούσης ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἱρῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, καθάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ πρόμαντις τοῦ θεοῦ ἐπὰν γένηται· ἔστι γὰρ δὴ οὐκ ἀεὶ ἔστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλήιεται τὰς νύκτας ἔνδον ἐς τὸν νηόν. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνδα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσοῦς ἔστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

47

1 In templi m. *ut in præced.* 2 In med. gr. statio, 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum utraque cum v. 5 *Intellige, Quando contingit ut antistitæ debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Jovis simulacrum sedens. *Vel sedentis, legendo* καθημένου. 8 Et illi magna mensa adjacet aurea: cujus scamnum & scilla sunt ex auro.

ἄλλο βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ὅτι γὰρ τῷ χρυσέῳ βωμῷ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μόνα. ὅτι δὲ τῷ μέζονι βωμῷ καὶ καταλίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπὰν τὴν ὁρτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λεγόμενα ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον ἡλικίῃσι * πέντε πρότερον ἡλικμύκη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα κατὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερόν γε ἐὸν ὁ ποταμὸς κατὰ τὸ πεδίον πᾶν πλανίζειν. Ἡ δὲ δὴ δευτέρην ἡλικίην ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νιτωκρις (αὕτη δὲ σωφρονεστέρη ἡλικμύκη τῆς πρότερον ἄρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὸν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὸν μεγάλων τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν ἄλλά τε ἀξαιρημένα ἄστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Νῖνον, περιεφυλάξατο ὅσα ἐδυνάτο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὡς σφι ἀπὸ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, ὕπτιον δή τι ἐποίησε σκολιόν, ὡς τε δὶς τεὸς ἐς τὸν πρὸ τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀποικνέεσθαι ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομα ἔστι τῷ ἀποικνέεσθαι ὁ Εὐφράτης, Ἀρδερικά. καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφράτεω ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὠυτὸ τοῦτο κώμεω προσχέονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον δὲ ὑμέος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι δοκέει. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε ἕλυτρον λίμνης, ὀλίγον τι προσχωρέουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ προσῆκον αὐτῇ ποιεῦσα, εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. τὴν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισιμωθὲν τοῖσι νείλεα τοῦ ποταμοῦ προσχέουσα. ἐπεί τε δὲ οἱ ὤρυκτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis 1 hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc majusculo altari Chaldæi 2 quotannis centum millia talentorum libanoti adolent quando huic suo deo 3 sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrifico, qui prohibuerat statuam loco dimovendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque ejusdem donaria. ¶ Hujus Babylonis multi quoque CLXXXIV aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornaverunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnavit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggeres extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem restagnare solitum esset. Posterior regina, NITOCRIS CLXXXV nomine, extitit superiore solertior. cujus cum alia monumenta extiterunt, quæ ego commemorabo, tum vero hoc, quod animadvertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmunivit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui prius mediam ipsorum urbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericam, ter fluit, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem versus subvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex utroque fluminis labro aggestit visu mirandum: tantæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit 4 paludis eluviem, profunditate quidem 5 ad aquam usque semper ducta: latitudine vero ejus quoquoversus 6 trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

1 Pecudes imm. 2 *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum, 5 *Id est, unde aqua fodiendo inveniretur.* 6 Quadringentorum vig.
* pro ἡλικίῃσι πέντε alii legunt πεντεκαίδεκα.

ubi de-

ubi depreſſit, crepidinem ambitus ejus lapidibus induxit. Hæc duo, ut flumen flexuoſum & lacuna tota, foſſa eſſet, ideo fecit ut fluvius per multos anfractus retentus, ſedatior mearet, & navigationes Babylonem verſus eſſent tortuoſæ, & ex ipſis navigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. 1 Ad hæc, quæcunque erat regio ad invadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc interſepſit, ne Medi commercio Aſſyriorum ipſius negotia cognoſcerent.

CLXXXVI 2 Et hæc quidem ex profundo circumjecit. Cæterum ex eis talem fecit communitionem. Quum ſit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem tranſire volebat ſub regibus ſuperioribus, is neceſſe habebat navigio tranſire: quod erat (ut reor) moleſtum. Huic autem etiam rei iſta proſpexit. ſiquidem ubi effodit 3 effluvium paludis, aliud opere eodem monumentum ſui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui ubi parati fuerunt, & locus depreſſus, in locum ipſum quem depreſſerat, omnem fluminis curſum avertit. Qui locus effoſſus dum impleretur, interea priſtino alveo arefacto, oras fluminis intra urbem, ac deſcenſus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam fere urbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Hunc ſublicis quadratis, per quas Babylonii tranſirent, interdiu committebat, eaſdem noctu tollebat: hac videlicet cauſa ne per noctem tranſeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in priſtinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, 4 viſa eſt neceſſario facta, & pons in

CLXXXVII uſum civium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata eſt dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque conſpicuo, ſepulcrum ſibi extruxit, atque his literis inſcripſit: SICUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIÆ PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUNCUNQUE LIBUERIT PECUNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGUERIT, ALIO QUI APERITO. NON ENIM IN REM EJUS FUERIT. Hoc ſe-

ὥρυκτο, λίθυς ἀγομένη, κρηπῖδα κύκλῳ τοῦ αὐτοῦ ἔλασε. ἐποίεε δὴ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιόν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλκων, ὡς ὁ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, τοῦ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὸ Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται τοῦ εὖρος τῆς λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο δὴ εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἴ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος τοιεῦτο ἐξεβάλετο τοιῷδε δὴ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποίησατο· τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τῇ δὴ ποταμὸς μέσον ἔρχεται, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων ὁκως τις ἐνθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρεος ἐς τὸ ἕτερον διαβαίνειν, καὶ ἐν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ νῦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὐτίκα δὴ καὶ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὥρυξε τὸ ἕλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθυς μεγαλήκεας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λιθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τὸν ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἐπὶ τὸ ὤρυξε χωρίον, ἐν τῷ ὑπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένῳ τῷ ἀρχαίῳ ῥεέθρῳ, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ τὰς καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλινθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὸ αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ τοῦτο δή, κατὰ μέσον καὶ μάλιστα τοῦ πόλιν, τοῖσι λιθοισι τοὺς ὠρύξατο. οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὅκως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὸ διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον, τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ ἔργα ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ὕτω τὸ ὀρυχθὲν ἕλκ. ἑλόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γενόμενα. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δ' αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτεω τοιῷδέ τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος, τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπερθε τῶν πυλέων. ἐπικόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝΤΙΣ ΕΜΕΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ· ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ.

γένηται, ἀταίρεσκον, διαφθονέοντες

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: nè Medi &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo uſque urbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc uſum accommodavit: Quum ſit &c. 3 Receptaculum. 4 Comperta fuit opportune facta: & pons &c.

ὁ τάφος ὧν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, μηδὲ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ὑπερθαλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τῶνδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαυνόντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τῶν πατρὸς τῶν ἑωυτοῦ τὸν νόμον. Λαβὼν καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχὴν στρατεύεται ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σὺν οἷσι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ περβάτοισι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τῶν ᾧδε Σῦσα ῥεόντων, τοῦ μούνου πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τὸ ὕδωρ ἀπεψημένον πολλαὶ ἁμαξαὶ τετράκυκλοι ἡμιόνεαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅπῃ ἂν ἐλαύνοι ἐκάστοτε. Ἐπεὶ τε δὲ ὁ Κῦρος προδόμῳ ἔπλωσε τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ τὸν Γύνδην ποταμὸν, τοῦ αἱ πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι ἔρχονται, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητὸν, ἰθαῦτά οἱ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβρεως ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μὲν συμψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. χαρτὰ δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος. τούτῳ ὑβρίσαντι καὶ οἱ ἐπιπείλησε, ὥστε δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκες μιν δυπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρέχουσαι. διαβήσεσθαι. μὲν οὖν ὁ τὰ ἀπειλέων, μετεὶς τὴν ὀργὴν ὅτι Βαβυλῶνα στρατεύσιν, διαίρεε τὸν στρατὸν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ὑπὸ τὴν ἀπὸ τοῦ ἄστεος διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἤνυτο τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν περίοδον πᾶσαν αὐτοῦ ταύτην διέτειψαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτρώσατο Κῦρος, ἐς τεσσερεσκαίδεκα καὶ ἑξήκοντα μὲν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἦρ ὑπέλαμπε, ὅτε δὴ ἤλασε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immotum dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque uti quippiam his portis, (ideo autem non utebatur, 1 quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum provocantes, reseravit monumentum: in quo non quidem pecunias invenit, 2 sed literas ita dicentes: NISI PECUNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM SEPULCRA NON APERUISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Adversus cujus filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. 3 Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cujus Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gyndem amnem (qui in Mautienis ortus montibus, 4 per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non posset nisi navibus trajici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluvium, transire conabatur. Hunc fluvius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis injuriam, illi comminatus est, se sicrediturum eum tenuem ut in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam divisit. Dehinc alveos ad funiculum designavit centenos & octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnino conversos: quos distributis copiis effodi jussit. Et opus quidem, ut quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam ætatem triverunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta rivos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit,

CLXXXVIII

CLXXXIX

CXC

49

χ ἤνετο

1 Quod transiens habiturus esset cadaver supra caput suum situm) Sed cadaver, & literas quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba,* Ducit autem rex *&c. usque ad,* Cyrus igitur *&c. paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ urbes mediterraneas.*

Babylo-

Babyloniis eum producto exercitu præstolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum jampridem animadverterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportaverant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum jam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem sive alius ei anxio suggessit, sive ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis universis copiis partim quâ fluvius urbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit ut, quum cernerent alveum posse transiri, illac urbem invaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo ubi pervenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. 1 Nam revocato flumine, alveum ejus pristinum vado. transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alveum unde fluvius EUphrates abscesserat, 2 mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie 3 contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cavea excepissent. 4 Nunc ex inopinato eis Persæ astiterunt: & quum capti essent qui media urbis incolebant Babylonii, propter ejus tamen magnitudinem non sentiebatur (ut fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciverunt. Atque
CXCII ita primò capta est Babylon. ¶ CUJUS civitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit 5 distributa in ipsius atque exercitus ejus alimentum, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus quatuor regio Babylonica, octo

οἱ δ' Βαβυλώνιοι ὡς ἐπύθοντο ἐμβολὴν, ἔθορυβον αὐτόν. ἐπεὶ δ' ἐχώρεε ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, ἐνταῦθα δὴ καὶ οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήφθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἱ δὲ ἐξεπίτηδες ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προσάξαντο σῖτα ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνδαῦτα ἔστοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης ὀδένα· Κῦρος δὲ ἀπορίῃ ἐνείχετο, ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, καὶ ἀνωτέρω οὐδὲν τῷ πρήγμασι περκοπτομένων. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπρέοντι ὑπεδήκαλο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ πιητέον οἱ ἐών, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὸ στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὅπισθε αὖτις τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξίει ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἰδωνται γιγνόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. ὕτω δὴ τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα διαβήσιμα ἐσας, ἀπήλασε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενοι δὴ ἐς τὴν λίμνην, τάπερ καὶ τὸν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχα εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν ἐποίησε, ὑποκαταβὰς τοῦ ποταμοῦ. διομολογήσαντος δὲ τοῦ τοιούτου, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐτετάγατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ καὶ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑποκατηκόντος ἀνδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, καὶ τοῦτο ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν παρεῖδόν τε Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. καταλαβόντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐκλῃσαν, καὶ αὐτοὶ δὴ τὰς αἰμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἐλληλαμμένας, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέσπασαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγουσι ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῶν παρὰ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἁλισκόντων, τὸν τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, ὑμανθάνειν ἁλισκόμενοι, ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἑόρτιον) χορεύειν τε τότον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν τότε πρῶτον ἀναίρητο. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστί, ἐν ᾧ δὲ καὶ τῷδε. βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ στρατιῆς διαραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα δὲ μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσαρας τρέφει μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ

1 Nam fluvio in paludem, *sive stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum ejus alveum, fluvio subsidente, *vel abscedente*, pervium reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingredi non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ supervenerunt. Tantaque urbis erat magnitudo, ut (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas urbis partes incolebant, ii qui mediam urbem incolerent id nescirent. Sed quod &c. 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & ejus copiis persolverent.*

τῆς μέσων ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη ἔστω τριτημορίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει ἐοῦσα ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήιην καλέουσι, ἔστι ἁπασέων τῶν ἀρχέων πολλῶν τι κρατίστη, ὅκου Τριταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέος ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρίου μὲν προσῄει ἑκάστης ἡμέρης ἀρταβὴ μέσῃ· ἡ δὲ ἀρταβὴ μέτρον ἐστὶ Περσικόν, χοῖνικος μέδιμνος Ἀττικοῦ πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν ἐς πολεμήια, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαστάζουσαι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρυτόνων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες μὲν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τῇσι κυσὶ παρεσκεύαστο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἀρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐμβρέφον τῆς ῥίζαν τοῦ σίτου, ὅσῃ τύχῃ τοῦτο· ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρώσκεταί τε τὸ λήϊον, καὶ ὥσπερ Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηίοισι ἀρδόμενος. ἡ δὲ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καθάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ὅσῃ τε νηυσὶ περητός, ὡς ἥλιον τετραμμένην τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τὰς ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ δὲ δὴ ἄλλα δένδρεα ὁδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, ὅτε συκέην, ὅτε ἄμπελον, ὅτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἔῤῥι, ὥστε ὀκτὴ διηκόσια μὲν τοπάζεται ἀποδιδοῦ· ἐπὰν δὲ ἄριστα αὕτη ἐωϋτῆς ἐνείκῃ, ὀκτὴ τεσσηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κεγχρέων τὸ πλάτος γίνεται πηχέων ἑπτὰ δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρεον μέγα γίνεται, ἐξεπιστάμενος, μνήμην ὑποιήσομαι· δοκέω δὲ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἐμπίπτει. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦνται. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται.

τῆς δὲν Π. χωρέει τῆς Ἀττικῆς τῆς πολεμιστήιον

τῆς οἴκητο.

τῆς αὐτόθι

reliquis eum omnis Asia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & ejus principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium provinciarum longe est optimus, adeo ut Tritæchmæ Artabazi filio (1 qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. 2 Atque hæc præfidis Babylonis peculiaria erant. 3 Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges provenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arva ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima navibus transiri potest, 4 ad solem hybernum vergens: 5 exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod urbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, 6 longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est ut nusquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autem digitorum maximorum latitudo est tritici atque hordei foliis. 7 Milii vero ac sesami proceritatem instar arborum, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non utuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinum & mel conficiunt,

CXCIII

1 Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro &c. 3 Porro in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluvio rigata fit lætior: provenitque &c. 4 *Id est, Ad solstitium hybernum.* 5 Pertingit autem ab Euphrate. 6 Longe præstantissima est ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest, veluti ficum, vitem, oleam. Cereris &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arboresceant. etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

colentes

colentes ficuum more. Harum, ut aliarum arborum, Græci maſculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices 1 ferunt, quemadmodum
CXCIV caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt differendum. ¶ Navigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale navigium ſtramentis ſtipatum fluvio deferendum permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem navigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos vivos intus habentia, majora etiam plures. Poſtquam igitur navigantes Babylonem pervenerunt, onuſque expoſuerunt, ſignis navigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. Adverſo enim flumine navigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia comparant. Et naves quidem
CXCV eorum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea uſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumjiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thæbanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum

τὺς σικέων τρόπον θεραπδύσι· τὰ π' ἄλλα, ϗ φοινίκων τὺς ἔρσενας Ἕλλωες καλέυσι, τῦτον τὸν καρπὸν ϖροιδέυσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶ φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὼν τὼ βάλανον ἐς δύνων, ϗ μὴ ἀπορρέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῦ φοίνικος. φῶναι γδ δὴ φέρυσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι. Τὸ δ' ἀπάντων θωῦμα μέγιςόν μοι ἔχι τῶ ταύτη, μετά γε τὴ πόλιν αὐτὼν, ἤρχμαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔχι τὰ κατ' τὸν Βαλυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γδ ἐν τοῖσι Ἀρμυνίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι πτιήσωνται, ϖροτείνυσι τύτοισι διφθέρας σεγαςοειδέας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, ἔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, ἔτε πρώρην σιωπάζοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ϖοιήσαντες, ϗ καλάμυς πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τῦτο, ἀπάσι κατ' τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιςα δ', βίκυς φοινικίνης κατάγυσι οἶνυ πλέυς. ἰθυνέται δ' ἐςῶ τε δύο πλήκτρων, ϗ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑςεώτων. ϗ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δ' ἔξω ὠθέει. ϖοιέεται δ' ϗ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, ϗ ἐλάσσω· τὰ δ' μέγιςα ὑπτέων, ϗ πενταμυριλίων ταλάντων φόρτυ ἔχει. ἐν ἑκάςῳ δ' πλοίῳ ὄνος ζῶς ἔνεςι, ἐν δ' τοῖσι μέζοσι, πλεῦνες. ἐπεὰν δ' ὦν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὸ Βαβυλῶνα, ϗ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τὰ πλοίυ ϗ τὸ καλάμυ πᾶσαν ἀπεκήρυξαν· τὰς δ' διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τὺς ὄνυς, ἀπελαύνυσι ἐς τὺς Ἀρμυνίυς. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γδ δὴ ἔκ οἷά τε ἔςι πλέειν ὑδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τῦ ποταμῦ. διὰ γδ ταῦτα, ϗ ἐκ ξύλων ϖοιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δ' τὺς ὄνυς ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τὺς Ἀρμυνίυς, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ϖοιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἔςι τοιαῦτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται. κιθῶνι ποδηνεκέϊ λινέῳ· ϗ ἐπὶ τύτῳ ἄλλον ἠρινέον κιθῶνα ἐπενδύει. ϗ χλανίδιον λευκὴν περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχυσι ὁπηχώεια, ϖεπλήσια τῇσι Βοιωτικῇσι ἐμβάσι. κομῶσι δ' τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαςος ἔχει, ϗ σκῆπτρον

51

1 Producunt, 2 *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Navali.* Navigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Ubi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circularia è ſalice coaptarunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice utuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ formæ diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipulâ referciunt, illudque navigium flumini permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hæc navigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in unoquoque navigio aſinus vivus, in majoribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alii* Dolia palmea *interpretantur.*

χειρο-

χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλό τι. ἄνδρα γὰρ βαπτόμενον ἔσφι νόμος οὐκ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτησις περὶ τὸ σῶμά ἐστι. Νόμοι δ' αὐτοῖσι ὧδε κατηύρηται· ὁ μὲν σοφώτατος· ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ κε Ἰλλυριῶν Ενετὸς πλουτέοιμι χρηστὸς· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐπιέετο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι γαμοίατο γάμων ὡραίων, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας· περὶξ δ' αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὕτη δόρυβος πολὺν χρυσίον περβαίη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε δευτεροστάτη. ἐπωλέοντο δ' ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἦσαν εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπήγαμβρι, ἐκ βάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τῶν δήμου ἦσαν ἐπήγαμβροι, ὅτοι δὲ εὐειδέα μὲν ἐδέοντο χρηστὴν, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δή οἱ ἐξελθὼν ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἐμπρόσθεν ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλάχιστον χρυσίον λαβὼν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ἐπαμβώσαντο. τὸ δ' ἦν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ δύμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρεις ἐξεδίδοσαν. ἐνδυναστεύειν δὲ τὸν ἑωυτοῦ δυνατὸν ἦν ὅκῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξέλων, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πρὶν ἐγγυητὰς χρεῶν κατασησάσθαι, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, ὕτω ἀνάγκη· εἰ δὲ μὴ συμφερόατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἐκεῖτο νόμος. ἐξέλων δ' καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νῦν κάλλιστος νόμος, ὅτοσοῦν ἐλύθη· ἐπὶ μούτοι νῦν γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ ἤδη, ἵνα μὴ ἀδικῆσιν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀπίωσι. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησ, πᾶς τις τῶν δήμου βιοῦσθαι ἀναγκάζων κακὰ πορίζει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε.

τὸν ἀμορφεστάτην

τὸν διετέλεσε

affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus. ¶ Leges vero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: Una quidem, prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio uti per ſingulos pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Ubi virgines efflctæ eſſent nubiles, eas quum congregaſſent, univerſas unum in locum recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat: ſed primum pulcherrimam omnium, 1 ſecundum hanc (ut quamplurimo venditur auro) aliam evocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erant, pulcherrimas quaſque mercabantur, ut quiſque licitando alterum ſuperaverat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nam præco, ubi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, 2 excitabat deformiſſimam, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: ediceatque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, fœmina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac 3 debiles collocabant. 4 Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fidejuſſoribus abducere, ſed datis fidejuſſoribus de ducenda illa in uxorem, ita demum licebat abducere. ſi de hoc non conveniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat uxorem mercari ſi vellent. 5 Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamen non perſeveravit. Sed noviſſime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis fœminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducat. Nam poſteaquam expugnati male accepti ſunt, remque domeſticam abſumpſerunt, unuſquiſque plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem,

CXCVI

CXCVII

1 Ubi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ ſecundum illam eſſet ſpec. Vendebantur autem ea conditione ut uxores eſſent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.* 2 Surgere jubebat. 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique ſuam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori ſine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſtere collocata eſſe quædam verba, & eſſe hic ſenſus*, Et hæc quidem apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat, ne injuria illas afficerent, neque in aliam urbem abducerent. Verum ad hæc uſque tempora non permanſit: ſed noviſſ. aliud q. excogitaverunt. Nam poſteaquam in *ſuæ urbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis everſi, unuſquiſ.

ægrotos

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis utuntur) ut de eorum languore consultant 1 qui eos adeunt, si quis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium noverint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret. CXCVIII Sepulcra eisdem in melle sunt: luctus funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati adsidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. CXCIX Eadem & hæc Arabes faciunt. Una iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Cæterum quum pleræque sint divitiis tumentes, 2 quæ sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tempora revinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diverticula undecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum injecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reijcere, 3 siquidem in sacrum convertitur usum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi jam congressa fuerit cum externo mulier, 4 dea expiata, domum revertitur. At deinceps 5 haud ita multo conduxeris. Jam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

τὲς κάμνονΐας ἐς τὠὐτῳ ἀγείρῳ ἐκφορέυσι· (ἐ γὰ δὴ χρέωνΐαι ἰητροισι) πεῤσιόντες ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβαλλόυσι ὥδε τῆς νέσυ, εἴ τις κὴ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε ὀκῖον ἄν ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόΐα. ταῦΐα πεῤσιόντες συμβαλλόυσι, κὴ ὠφελινέυσι ἅντα· αὐτὸς ποιήσας ὀξέφυγε ὁμοΐως νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόΐα. σιγῇ ὃ παρεξελθεῖν τὸν κάμνονΐα ἔπω σφι ἔξεσι, πρὶν ἂν ἐπείρηΐαι ὁκοῖνα νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιΐι. Ἐρῶσι ὃ ὠδαπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπῳ. ὁπόκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωὐτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταγίζομενον ἵζει, ἑτέρωθι ὃ ἡ γυνὴ τὠὐτὸ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου ὃ γλαμυδέε, λοιῶνΐαι ἀμφότεροι· ἄγγεος γὰ ἐδενὸς ἅψονΐαι πρὶν ἂν λυσωνΐαι. ταυτὰ ὃ ταὐτὰ κὴ Ἀραβιοι ποιέυσι. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶ νομῶν ἔξι τοῖσι Βαβυλωνιοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίΐης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ κὴ ὐκ ἀξιόμβυλαι ἀναμίσγεως τῆσι ἄλλῃσι, οἷα πλέτῳ ὑπερφερονέυσαι, ὅτι ζυγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑσᾶσι· θεραπίη δέ σφι ἔπεΐαι πολλὴ ὄπισθεν. αἱ ὃ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίΐης ἡσΐέαΐαι στέφανον πολὺ τῆσι κεφαλῆσι ἔχυσαι θώμυγΘ. πολλαὶ χωαῖκες. αἱ μὲ γὰ πεῤσέρχονΐαι, αἱ δὲ ἀπέρχονΐαι. γοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τέῤπον ὁδὸν ἔχυσι δι' ἃ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονΐαι. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηΐαι γυνὴ, ἐ πρόΐερον ἀπαλλάσσεΐαι ἐς τὠὐτοῦ οἶκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόνΐα δὲ δεῖ εἰπεῖν τυσόνδε, Ἐπικαλέω σε τὴν Θεὸν Μύλιΐΐαν. Μύλιΐΐα δὲ καλέυσι τὴν Ἀφροδίΐην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἔξι οὗσον ὦν. ἐ γὰ μὴ ἀπώσΐαΐαι. ἐ γὰ σι θέμις ἔξι. γίνεΐαι γὰ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώΐῳ ἐμβαλόνΐι ἕπεΐαι, ὐδὲ ἀποδοκιμᾷ ὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσωσαμένη τῇ Θεῷ, ἀπαλλάσσεΐαι ἐς τὰ οἰκία· κὴ τὠὐ 'πὸ τούτου ἐκ ὅΐω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲ νυν εἰδεός Ίε ἐπαγμένῃσι εἰσὶ κὴ μεγάθος, ταχὺ ἀπαλλάσσονΐαι· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν πεῤσμένουσι,

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laboraverint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sacris. 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ὃ δωά-

ὑ δυνάμενοι τ νόμον ἐκπλῆσαι χ γὰ τελέ-
τεα χ τετρακόσια μετεξέτεροι χρόνον μέ-
νουσι. ἐνιαχῇ ὃ χ τῆς Κύπρου ἔξι φασὶ πλήν-
σιον. τούτῳ νόμος. Νόμοι μὲ δὴ τοῖσι Βαβυ-
λωνίοισι ὅτοι καλέονται. εἰσὶ ὃ αὖ λέων πα-
τριαὶ τρεῖς, αἱ δὲ ἐν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς
μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες ἀμήνωσι
πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλ-
μον, χ λειήναντες ὑετέροισι, σῶσι δι᾽ σινδό-
νος. χ ὃς μὲ ἂν βούληται αὐτέων, ἄτε μᾶζαν
μαξάμενος ἔχει· ὁ ὃ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας.
Ὡς ὃ τῷ Κύρῳ χ τοῦτο τὸ ἔθνος καταίρασε,
ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑφ᾽ ἑωυτὸν ποιή-
σασθαι τὰ ὃ ἔθνος τοῦτο, χ μέγα λέγεται εἶ χ
ἄλκιμον, οἰκημένον ὃ πρὸς ἠῶ τε χ ἥλιον ἀνα-
τέλλοντα, πέρην τ᾽ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον ὃ
Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ ὃ οἵ τινες χ Σκυθι-
κὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶ. Ὁ ὃ Ἀράξης
λέγεται χ μέζων χ ἐλάσσων εἶ τ᾽ Ἴστρου νή-
σους δ᾽ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα θωμασιώτατα
συχνὰς φασὶ εἶ. ἐν ὃ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἳ
σιτέονται μὲ ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοί-
ας· καρπὸς ὃ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι
ἐς φορβὴν καλαίθεως ὡραίους, χ τούτους σιτέε-
σθαι τ᾽ χειμερινούς. ἄλλα δὲ σφι ἐξευρῆσθαι
δένδρεα καρπὸν τοιόνδε τινὰς φέροντα, τὸν,
ἐπεί τε ἂν ἐς τωὐτὸ συνέλθωσι κτί εἴλας, χ
πῦρ ἀνακαύσαντες, κύκλῳ θωϊζομένους
βάλλειν δὴ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ
καταγιάζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ βαλλο-
μένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀσμῇ, καπάπερ Ἕλ-
λησι τῷ οἴνῳ. πλεῦνα ὃ βαλλομένου τ
καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ὃ ὀρχησίν
τε ἀνίσασθαι, χ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τοῦτον
μὲ αὖτε λέγεται δίαιταν εἶ. ὁ ὃ Ἀράξης
ποταμὸς ῥέει μὲ ἐκ Ματιηνῶν, ὅθενπερ
ὁ Γυνδης, τὸν ἐς τοὺς διώρυχας τοὺς ἑξήκον-
τά τε χ τριηκοσίους διέλαβε ὁ Κῦρος· σύ-
μασι ὃ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα, πρὸς τὰ
πάντα πλὴν ἑνός, ἐς ἕλεά τε χ πενάγεα
ἐκδιδοῦσι. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους καλοικεῖσθαι
λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι ὃ νο-
μίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ ὃ ἓν
τ᾽ στόμιον τοῦ Ἀράξεω ῥέει πρὸς καθαρὸν
ἐς τ᾽ Κασπίην θάλασσαν. Ἡ ὃ Κασπίη θά-
λασσα ἐστὶ ἐπ᾽ ἑωυτῆς, ἐοῦσα τῇ ἑτέ-
ρῃ θαλάσσῃ. τ μὲ γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται
πᾶσαν. χ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτ-
λαντὶς καλεομένη, χ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει
ἐοῦσα· ἡ ὃ Κασπίη, ἔστι ἑτέρη ἐπ᾽ ἑωυτῆς, ἐοῦσα
μῆκος μὲ πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος ὃ, τῇ εὐρύτατη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυ-
τῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. χ τὰ μὲ πρὸς τ ἑσπέρην φέροντα τ θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος θωμα-

antequam legi faciant ſatis. Fitque interdum ut uno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miſeras. 1 Alicubi, nempe in Cypro, ſimilis quædam lex eſt. Hæc ſunt Babyloniorum inſtituta. quorum tres ſunt 2 familiæ, quæ nullo alio niſi piſcibus victitant. quos captos ubi arefecerunt ad ſolem, hoc faciunt: In piſam conjiciunt, ac piſtillis pinſunt: 3 deinde linteis conſervant, unde quiſquis vult conſpergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, poſt hanc gentem ab eo ſubactam, inceſſit cupido MASSAGETAS in ſuam poteſtatem redigendi. Quæ gens fertur & magna eſſe & ſtrenua, ad auroram ſoliſque ortum ſita, trans Araxem fluvium eregione Iſſedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis eſſe dicant. Araxes Iſtro major & idem minor eſſe memoratur: & in eo frequentes inſulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æſtate veſci radicibus quibuſlibet quas ipſi evellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem veſcantur. Ab illis inventas etiam eſſe arbores talem fructum ferentes, qui jactus ab illis in ignem quem turmatim collecti accenderint, odore ſuo eos circumquaque conſidentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum cantandumque conſurgant. Atque hæc fertur eorum eſſe vivendi conſuetudo. Araxes porro fluvius à Mantienis quidem, unde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit rivos) fluit, ſed per quadraginta ora prorumpens, quæ, uno excepto, in paludes eluvieſque evolvuntur. ubi feruntur homines habitare qui crudis vectitent piſcibus, & pro veſtibus utantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caſpium, quod mare per ſeſe eſt, nec cum ullo cum alio commiſcetur. Nam & illud quod Græci omne pernavigant, & id quod extra columnas eſt, Atlanticum dictum & rubrum, idem eſt mare. Caſpium vero eſt alterum, ac per ſeipſum, longitudinis quindecim dierum, curſui navis quæ remis utatur: latitudinis, ubi ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum. Eſt autem, qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo præ-

CC CCI CCII CCIII

Ματιηνῶν.

1 Sed & in aliqua Cypri parte ſimil. 2 Tribus, 3 *Legit* σώζωσι, *quum* σῶζε *vera ſit ſcriptura. id eſt,* incernunt per linteum.

tentum

teritum monte, cujus cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multasque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitantes: ubi arborum frondes [1] iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse. quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecorum, in pro-
CCIV patulo esse. Et hujus quidem maris quod Caspium vocatur, partem quæ ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensæ magnitudinis. Quam spatiosam planitiem non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatusque causis. Primum sua genitura, quod videbatur majus quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat usus adversus hostes. quamcunque enim gentem Cyrus invaserat, ea genus nullo pacto poterat
CCV evadere. ¶ Erat autem Massagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [2] ad quam in conjugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non se in conjugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus usque ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, factisque navibus turres desuper ædificat. Ad quem in hoc
CCVI labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incumbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his uti noles, & omnia males quam quietem. [3] Quod si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste jungere fluvium: à quo nobis tridui itinere digressis, trajicito in nostram regionem: aut, si mavis, nos excipere in vestram: tu hoc idem facito. Hæc ubi Cyrus audivit, accitis Persarum primoribus coa-

τείνει," ἐὰν ὀρέων κὴ πλήθει μέγις Θ., κὴ μεγάθεϊ ὑψηλότατος. ἔθνεα ὃ ἀνθρώπων πολλὰ κὴ παντοῖα ἐν ἑωϋτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάντα ἐξ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι κὴ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα ἔϊ) λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε κὴ ὡδαμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἑωϋτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν. τὰ δὲ ζῶα ἐκ ἐκπλώεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, καπάπερ ἐκ φανθέντα ἀρχήν· μίξιν τε τὴν τῶν ἀνθρώπων ἔϊ) ἐμφανέα, καπάπερ τοῖσι περβάτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος Θ. ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε κὴ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέχεται, πλῆθος Θ. ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τὸ ὦν δὴ πεδίον τὸ μεγάλως ἐκ ἐλαχίστῳ μοίρῳ μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος Θ. ἔσχε προθυμίην στρατοῦσασθαι. πολλά τε γάρ μιν κὴ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα κὴ ἐπιτρώποντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέονι ἔϊ) ἀνδρὸς πεφύσθαι· δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ὅκου γὰρ ἐπέσχε στρατοῦ ἔθνος Κῦρος Θ., ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν. Ἦν ὦν τότε ἀνδρὸς ἀποθανόντος Θ. γυνὴ τῇ Μασσαγετέων βασίλεια Τόμυρις οἱ ἦν ὄνομα. ταύτῃ πέμπων ὁ Κῦρος Θ. ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἧν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σοφίσασα ἐκ αὐτὴν μὲν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιλητίην, ἀπεῖπε τῇ πρόσοδον. Κῦρος Θ. δὲ μὴ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ ἐπροσχώρεε, ἐλάσας ὅτι τὸν Ἀράξεα, ἐπιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὅτι τοὺς Μασσαγέτας στρατιῇ, γεφύρας τε ζευγνύων ὅτι τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, κὴ πύργους ὅτι πλοίων τῷ ἁρμοσθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέμενος. Ἔχοντι δέ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, "παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις. ἐ γὰρ ἂν εἰ- "δείης εἴτοι ἐς χαρὸν ἔσαι ταῦτα" τελεό- "μενα. παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῆς σε- "ωϋτοῦ, κὴ ἡμέας ἀνέχου ὁρέων ἄρχοντας "τῆσπερ ἄρχομεν. ἢν δὲ ἐθελήσεις ταῦτα ποιή- "σαι τησίδε χρεώ, ἀλλὰ" πάντας μᾶλ- "λον ἢ δι' ἡσυχίης ἔϊ) ; σὺ ὃ εἰ μεγάλως "προθύμεαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, "φέρε, μάχεσθαι μὲν, τὸν ἔχεις ζυγὸν τὸν "ποταμὸν, ἄφες. σὺ δ', ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαι- "νε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δ' ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ ταῦτα τοῦτο "ποίεε. ταῦτα μὲν ἀκούσας ὁ Κῦρος Θ. συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

ἐὰν ὀρ. καὶ πλ. μέγιστον, καὶ μ. ὑψηλότατον.

τὰ τελευτῶντα.

πάντων

1 *Græca verba suspecta hic sunt.* 2 Hanc Cyrus per quosdam quos miserat, simulatis verbis ambiebat, uxorem sibi habere volens. At Tomyris ubi non se sed Massagetarum regnum ab illo ambiri animadvertit, accessi. &c. 3 Quid? admonitionibus his uti noles & omnia quieti antepones? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedum omitte quem fers in consternendo pontibus fluvio laborem & nobis trid.

τέτυς, ἐς μέσον σφι προεστίδεε τὸ πρῆγμα συμβουλεύομενον. οἱ μὲν δὴ ἐκέλευον πιέζειν τὴν δὲ αὐτὴ ἀνωτάτω γνώμη ἐφαίνετο σφι εἶναι, καλεόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος, ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ, λέγων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἰπὸν μὲν καὶ πρότερόν τοι, ἐπεὶ μοι Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸν ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἰκῳ τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάρισται, μαθήματα γεγόνασι. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἐγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνον πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τὰ ἀνθρωπήϊα ἐστὶ πρήγματα. περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώμεω ἔχω περὶ τῆς προκειμένης πρήγματος. τὰ ἔμπαλιν ἢ ὅτι. εἰ γὰρ ἐπιλήσιμόν ἐσδέξασθαι τὸν πολέμιον ἐς τὴν χώρην, ἢ ὅδε τις ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. δοκεόντες μὲν, περσαπολλύειν πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, ἐς τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ, ἐς νικᾶς τοσοῦτον, ὅσον εἰ Μασσαγέτας ἐς τὴν σὴν, νικῶν Μασσαγέτας, ἔπιο φεύγουσι. τοῦτο γὰρ ἀντιδίκου τοῦ σοῦ ἐκείνου, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιουμένους ἐλάσῃ ἐντὸς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος. χωρέοντί τε τοῦ ἀπιδημίην, αἰσχρόν τι καὶ ἐπ ἀναγκαῖον, τὸν Κῦρόν γε τῶν Καμβύσεω γυναικὶ εἰξαντα μὴ συγχωρῆσαι τῆς μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, Μασσαγέτας πρελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τὸν τὸν πιέζειν, πειρῶντας ἐκείνων προδινέοντας. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀλαδῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ κρεῶν μεγάλων ἀπαδέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῇσι προβάτων ἀφειδέως πολλὰς κρεακόψαντας, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία παντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, καταλειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυέστατον, τοὺς λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρέειν δὴ πρὸς τὸν ποταμόν. ἐμοὶ γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω, κείνοι ἰδόμενοι ἀλαθὰ πολλὰ, τρέψονται τε πρὸς αὐλὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων. Γνώμας μὲν αὖται συνέφασαν. Κῦρος δὲ, μαθὼν τὴν πρότερον γνώμην, τὴν Κροίσου ἐλόμενος, προσήρδυε

ctisque, in medium rem proponit, consulens utrum sibi agendum constituerent. Illorum in idem convenere sententiæ, jubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis. Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Jupiter tibi me tradidit, quicquid animadvertero errati in tua domo, id omne me pro viribus aversurum. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamen extitere disciplinæ. Si tibi esse videris imtmortalis, & ejusmodi exercitui præesse, nihil est opus ut meam tibi dicam sententiam: sin vero te quoque agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoque de hac quam propotuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubie victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas provincias adorientur. Victor autem tu non adeo multum vincis quàm multum si trajiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. 1 Hoc enim pro illo substituito consilium, 2 ut victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atque intolerabile, Cyrum, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, trajectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc 3 ita faciendo, dare operam ut illos superemus. Namque, ut ego audio, Massagetæ bonorum sunt, Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea convertent: unde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hæc quidem 4 in discussionem venere sententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Crœsique probata sententia, indixit

CVII

CVIII

54

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si vicerint, adorituros tuas provincias*, fore ut victo hoste, &c. 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol. 3 Ita *ut dicam* fac. 4 Propositæ fuerunt sen.

Tomyridi

Tomyridi ut retrocederet, utpote ſe adverſus illam trajecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpoſponderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Croeſum, ac majorem in modum ut hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua adverſus Maſſagetas trajectio non recte cederet. Hæc ubi præcepit, eoſque remiſit in Perſidem, ipſe cum
CCIX copiis ſuis flumen trajecit. Tranſmiſſo Araxe ubi non advenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, 1 Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quod non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſuum 2 intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atque regno meo inſidiari deprehenſus eſt: hoc 3 unde proculdubio noverim, per me noſcas licet. Dii mihi, quod mei curam gerunt, quæcunque eventura ſunt, oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viſo
4 nulla tergiverſatio eſt quin ab illo mihi tendantur inſidiæ, Quapropter tu quamprimum in Perſidem revertere: facitoque ut quum ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam
CCX dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus eſt, ſcilicet quod ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. Ad dæmon ei portendebat ipſum ibi mortem oppetiturum, & ejus regnum ad Darium eſſe perventurum. Reſpondens illi Hyſtaſpes, Abſit, inquit, rex, ut quiſpiam vir genere Perſes, tibi moliatur inſidias: quod ſiquis ſit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Perſas ex ſervis liberos, ex ſubditis, aliorum hominum dominos effeciſti. Quod ſiqua tibi viſio filium meum indicat rebus novis contra te ſtudere, ego tibi eum 5 exhibeo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes trajecto Araxe in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium cuſtoditurus.

Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτῷ Ἀμβησομένῳ ἐπ' ἐκείνην. ἢν μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ ταὐτὰ ἐξέλεο πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, * (τῷπερ τὴν βασιληίην ἐδίδου) καὶ πολλὰ ἐπιτειλάμενος οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ δοῦ πιέειν, ὡς ἢν διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ ταῦτα ἐπιτειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τοῦτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν δοὺς ἐν τῇ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τοῦ Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπ' ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ὑπασκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, οὐ τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἰκοσί κου μάλιστα ἕτεα. καὶ οὗτος καταλελειπτο ἐν Πέρσῃσι, (ὑπὸ δὲ ἡλικίης οὐκ ἐστρατεύετο) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδόκεε λόγον ἑωυτῷ ποιέεσθαι τὸν ὄψιος. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, Ὑστασπες, παῖς σὸς ὑπεθυλδύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ὑπιφερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ δοὺς ἐγὼ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπ' ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ὑπασκιάζειν. ἔκων δεῖ μηχανὴν ἀπὸ τοῦ ὄψιος ταύτης ἐδεμίην, τὸ μὴ κεῖνον ὑπεθυλδύειν ἐμοί. σὺ τοίνυν τὸν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποιέε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ παῖδα καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ὑπεθυλδύειν, ἔλεξε τάδε· τῷ δ' ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ ἐπιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται ὧν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσδε· Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γενόμενος, ὅστις τοι ὑπεθυλδύοι· εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἁπάντων· εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τοῦτῳ ὅ,τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τοιούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Ἀρσάκεος

1 Arſacis. *nam & vet. cod. pro* ἀρσάμεος *habent* ἀρσάκεος. 2 Apud ſe examinabat: *Vel, in diſquiſitionem vocabat. Ad verbum, ſibi ipſi rationem illius viſi reddebat.* 3 Unde certo compererim, 4 Nulla ratione negari poteſt quin *&c.* 5 *Id eſt, Offero. Vel, exhibere paratus ſum.* * Mos erat Regum Babyloniæ & Perſidis, ut aut profecturi in expeditionem, filios reges declararent, aut in expeditionem mitterent cum regio nomine, tanquam deſignatos, ſi contigiſſet ipſum Patrem mori, abſente filio, ne ullus de rege futuro tumultus oriretur. *Scaliger* Prolegom. de Em. Temp.

ἐπιτελεῦσαι.

Κῦρ. ὁ μὲν δὴ περελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰ ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω δὴ τὸ Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τοῦ προκειμένου ἰδόντες δόρπου, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς σφετέρους, κατιθέντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, δύδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλείονας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιληίης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε "τάδε, "Ἄπλησε αἵματος Κῦρε, μηδὲν "ἐπαρθῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ "ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι "μανέντες ὑπερεργάζεσθε, ὡς τὰ καὶ ἐγὼ τοῦ "οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν ἔπεα "κακά· τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσαντα, ἐκεάσσας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ κου τὸ "καρτερόν. νῦν ὦν μοι δὸς παραινεόντως τοῦ- "λαβε τὸ λόγου. ἀπόδος μοι τὸν παῖδα, "ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσα- "γετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ κατυβρί- "σας. εἰ δὲ μὴ τοῦτο σὺ ποιήσεις, ἥλιον "ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, "ἢ μάλ' σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω. Κῦρ. μὴ νυν, τῷ ἐπέων τοιούτων ἀνειειχθέντων, ἠδέως ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιληίης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ, τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἵνα μιν κακῶν, δεθεὶς Κύρου ἐκ τοῦ δεσμοῦ λυθῆναι, ἔτυχε ὡς ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τοῦ χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἑωυτόν· καὶ δὴ ὧδε μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτῃ τῇ μάχῃ, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κείνη ἰσχυροτάτην ἡρίθμεε, καὶ δι' ἧς πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν δὴ λέγεται αὐτοὺς ἀφεστάναι, ἐς ἀλλήλους τοξεύειν. μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετοξεύθη, συμπεσόντας τῇσι ἀκμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὀπὴ πολλὸν συνεστάναι μαχόμενους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται ὑπερεώθησαν. ἡ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐτοῦ στρατιῆς ταύτῃ διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυα. ὡς δὲ οἱ ἐξηυρέθη, ἐσκαπτε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκὸν λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν ἐμεῦ ζώοντος τε καὶ νικῶντος ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe trajecto progressus unius diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictaque illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem revertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post adversariorum cædem, ad epulandum discumbit: refertaque cibo ac vino soporatur. Persæ supervenientes horum multos occidunt, multoque plures vivos capiunt, cum alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actum est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo delipitis ut descendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solem juro Massagetarum dominum, fore ut ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, ubi à vino relaxatus didicit [1] se in malo esse, exoravit à Cyro ut vinculis solveretur. Statimque quum solutus est ac manuum compos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum utrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusque [2] fuisse confertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volentibus: ad extremum Massagetas superiores extitisse: ibique cum permagnam exercitus Persici partem tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum unum de triginta omnino regnasset annos. Cujus cadaver inter cæsorum Persarum stragem Tomyris perquisitum quum invenisset, caput in utrem demisit quem humano cruore compleverat: mortuoque insultans inquit, Tu quidem meum viventis & in pugna victricis

CCXI CCXII CCXIII CCXIV

1 In quod malum incidisset. *Vel*, *Quantum malum sibi accidisset.* 2 Manus conseruisse.

filium

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout interminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quum multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est.

CCXV ¶ Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico similem. Ex equis proeliantur, 1 & pedibus. utroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, 2 *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro utentes & ære. Utuntur nanque ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. 3 Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorsus utentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia,

CCXVI ferri tamen atque argenti nihil est. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. Siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore concumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed ubi quis admodum senuit, convenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, ubi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluvius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. 4 Hic autem eis mos sacrificandi, ut deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

ἀπώλεσας παῖδα τ' ἐμὸν, ἑλὼν δόλῳ. σὲ δ' "
ἐγὼ, καθάπερ ἠπείληκα, αἵματι θοῦ. ηρέ- "
σω. τὰ μὲν δὴ κατ' τ Κύρου τελευτῶντα τοῦ βίου,
πολλῶν λόγων λεγομένων, ὁ δέ μοι ὁ πι-
θανώτατος θῶ. εἰρήσθω. Μασσαγέται δ' ἐσθῆτά
τε ὁμοίην τῇ " Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ δίαι- ᾱ Παρα-
τάν ἔχουσι. ἱππόται δέ εἰσι καὶ ἀνιπποι· ἀμ- κῇ
φοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰ-
χμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυ-
σῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν
γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ
τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν,
καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέ-
ονται. ὡς δ' αὕτως καὶ ἵππων τὰ μὲν περὶ
τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας περιβάλλυσι.
τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμα καὶ φάλαρα,
χρυσῷ σιδήρῳ δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐ-
δένι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ
χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος θῶ. Νόμοισι δὲ
χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκα-
στος, ταύτῃσι δὲ ἐπὶ κοιναὶ χρέωνται. ὃ γὰρ
Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰ-
σὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ
ἂν θυμήσει γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν
φαρέτρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης,
μίσγεται ἀδεῶς. ὅρος δὲ ὃ ἡλικίης σφι πρόκει-
ται ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπὰν δὲ γέρων γένηται
κάρτα, οἱ πρόσηκοντες οἱ πάντες συνελ-
θόντες θύσι μὲν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα
αὐτῷ. ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατδαιτύσονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατα σφι νενόμισται. τὸ δὲ νέσῳ πεπαρθέντα " ἀκάρπα σιτέονται, ᾱ ἀκαλα-
ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι σιτέονται
οὐκ ἐκτὸς ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδὲν, ἀλλ'
ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθο-
νοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω πίνεται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον
ἥλιον σέβονται, τῷ θύσι ἵππους· νόμος δὲ
οὗτος τῆς θυσίης· τοῖσι θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάν-
των τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

---

1 Et absque equis. 2 *Alii sagarin securis genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Est autem institutum hoc sacrificium ut deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legit pro θνητῶν.*

56

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ ὑπογεαφομένη. ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber ſecundus, qui inſcribitur EUTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρυ, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρυ ἐὼν παῖς καὶ Καασανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περαποθανόσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι περεῖπε πᾶσι τὴν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέειν. ταύτης δὴ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρυ Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλυς πατρωίυς ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλυς τε ἐπαγόμενος τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλλησι, τῶν ἐπεκράτεε. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτυς γινέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρυς γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος δὲ ὡς ἐκ ἐπυύσατο πυνθανόμενος οὐδὲν τούτου ἀνευρεῖν οἷοί γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ὑπετεχνᾶτο τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ὑπετύχοντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφὴν τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτέων μηδεμίην φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐᾶν ἑωυτῶν κέεσθαι, αὐτὰ καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάντα δὲ τοῦ γάλακτος, τἄλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τὴν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τὴν ἀσήμων κνυζημάτων, πρώτην φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τὰ περ ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τὸν ποιμένα πρήσσοντα, ἀνοίγοντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βέκος ἐφώνεον, ὀρεγόμενα τὰς χεῖρας.

CYRO vita functo, regnum ſuſcepit CAMBYSES, ejus & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipſe proſequutus eſt, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu proſequi præcepit. His parentibus ortus 1 Cambyſes, quum Iones & Æoles pro hereditariis ſuis ſervis haberet, adverſus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex aliis tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Egyptii autem, priuſquam apud eos regnaret PSAMMETICHUS, omnium hominum ſe primos extitiſſe arbitrabantur: verum Pſammeticho regnum adepto, quum inceſſiſſet cupido noſcendi quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putaverunt Phrygas quam ſe priores extitiſſe, ſe vero quam cæteros. Enimvero Pſammetichus, quum ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent, 2 nullum exitum invenire poſſet, hujuſmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos hunc in modum: jubens *videlicet* neminem coram eis vocem ullam edere, ſed in deſerta caſa ambos ſeorſum collocari, 3 eiſdemque in tempore capras adduci: ubi autem lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat jubebatque 4 Pſammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, ubi inarticulate vagire deſiſſent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, paſtori qui hæc adminiſtrabat, aperienti januam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

1 Cambyſes, Iones quidem & Æoles pro paternis ſervis habebat, ſed adverſus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.* 2 Nullam rationem inire poſſet, 3 Eiſdemque certis temporibus capr. 4 *Valla ita vertirat*, Jubebatque Pſammet. quòd cuperet ex pueris, ubi inarticulate vagire deſiſterent, audire : *legens* ὧν τινὰ φωνὴν, *pro* ἥντινα φωνήν.

Quod pri-

Quod primo audiens paſtor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obſervanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, juſſus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quum & ipſe Pſammetichus audiſſet, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas ſic panem appellare. 1 Tali negotio argumentati, Phrygas ſe priores extitiſſe Ægyptii conceſſerunt. Quod ita actum eſſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebam. Græci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Pſammetichum pueros educandos curaſſe apud mulieres quarum linguas præcidiſſet. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audivi ex Vulcani ſacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipſarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id eſt Solis urbem*, me contuli, animo cognoſcendi nunquid conſentanea dicturi eſſent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum eſſe ſolertiſſimi. 2 Atque ex iis narrationibus, quæ ad rem divinam pertinentia audivi, ea non libenter enunciaverim, niſi ipſorum tantummodo nomina, exiſtimans omnes homines idem ſentire de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

III

IV 3 ¶ QUÆ autem humanarum rerum ſunt, hæc ita referebant inter ſe conſtare: Omnium hominum primos Ægyptios annum comperiſſe, ¶ diſtinguentes eum in duodecim temporum menſes. Et hæc comperiſſe ex aſtris: qui eo prudentius (ut mihi videtur) 5 hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem menſem introducunt, temporum gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menſes taxant, adjiciunt quotannis quinos dies. unde eis ratio circuli temporum conſtat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in uſu habuiſſe, & ab illis Græcos fuiſſe mutuatos. Item primos diis & aras & ſimulacra & delubra ſtatuiſſe: quinetiam animalia in ſaxis ſculpſiſſe: 6 quarum rerum pleraque ita effecta opere demonſtrabant. Præterea primum mortalium regnaſſe Menem,

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤσυχος ἐῶν ὁ πυνθάνομαι· ὡς δὲ πολλάκις φοιτέοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν ἐῶν τοῦτο τὸ ἔπος ἦν, ἔτυχε δή μιν σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἄγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βέκκος τι καλέουσι. πυνθανόμενος δέ, εὗρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. ἔτω σωνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ καθυπισάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους ἔθεν ἑωυτῶν. Ὧδε μὲν ἔγωγε ἤκουσα ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἥκων. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλά τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκλαμψῃ, τὴν διαίταν ἔτως ἐποιήσατο τῶν παιδίων ἐούσας ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὸν τροφὸν τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἥκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιόπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐτεραπόμην, ἐνθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων ἔθεν λογιμώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, ἐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ ἐνόμασα αὐτέων μοῦνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον τοῦτο αὐτῶν βπίστασθαι. τὰ δ' ἂν βπιμνησθῶ αὐτῶν, ἐσσὸ τοῦ λόγου ἀναγκαζόμενος βπιμνησθήσομαι. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα διασημήνασθαι τοῦ ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τεσσερεσκαιδεκάτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς ταὐτὸ περιίων, γίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύφαι. τοὺτων μὲν νυν τὰ πλέω ἔρχω ἐδήλωσα ἔτω γὰρ ἐμοὶ ἐφάνη. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

κεκλε

ιφ. Ἡφ. τοῦ ἐν

παίδων

57

ἐξαναγκαζόμενος

δὲ Αἰγύπτιοι πρ.

---

1 Ex hac re conjecturam facientes, Phr. *Vid*, Quum hanc rem examinaſſent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea ſcriptis mandare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines ſcire exiſtimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quæ autem ad res humanas ſpectant, hæc ita communi conſenſu referebant. Omn. 4 Atque illi duodecim tempora diſtribuiſſe. Et hæc comp. 5 Annuum ſpatium exigunt ita diſtinctum. 6 Quæ ita ſe habuiſſe re ipſa comprobant magna ex parte. Præt.

ὅτι τότε, πλὴν τῆς Θηβαϊκῆς νομῆς, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶναι ἐδὲν ὠφέλιμον φῦναι νῦν ἔνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὸν ἀνάπλοον ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἔστι ἀνὰ τὸν ποταμόν. Καὶ ἔμοιγε ἐδόκεον λέγειν ὀρθῶς περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ πρακούσαντι, ἰδόντι γε (ὅς τις γε σώφρων ἔφυ) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περὶ ἐκείνου οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ἔστι τοιήδε. πρῶτα μὲν παραπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, καὶς καταπειρητηρίῳ πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυιῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ἄρα ὅτι τοσοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἔστι μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, τοῖσι ἡμεῖς διαιρέομεν ἐς Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει. ταύτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνδρώπων, ὀργυιῇσι μεμετρήκασι τῷ χώρῳ· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἳ δὲ πολλῷ ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἳ δὲ ἄφθονον λίμνην, σχοίνοισι. δυώδεκα γὰρ ὁ μὲν παρασάγγης τεσσεράκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτεον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἶησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετραχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι δύρεα Αἰγύπτου, ἕοντα παχέα τε καὶ ἄνυδρα, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιόπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἔξ *Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῆς δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ὅπῃ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι ‖ διαφέρον δυοῖ τις ἂν λογίζόμενος τῶν ὁδῶν τεττέων τὸ μὴ ‖ ἴσας εἶναι, ὁ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἔξ Ἀθηναίων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ ἓξ πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιόπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληρεῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεινὴ ἔστι Αἰγύπτου· τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου ‖ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὸν Ἐρυθρὸν καλεόμενον θάλασσαν.

ac ſub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam provinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaque nihil eorum quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus navigatur. Atque de regione bene V mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, (nedo ſit ſolertia præditus) Ægyptum in quam Græci navigant, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnum hoc ſunt, ad trium uſque dierum navigationem. De qua non jam tale quicquam commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis hujuſcemodi natura eſt: Jam primum quum Ægyptum verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ navigationis ſpatio, 1 patieris ſenſum cæni, etiam in aqua undecim alta 2 paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humum aggeſtam. Ip- VI ſius autem Ægypti longitudo ſecundum mare, ſexaginta eſt ſchænorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, uſque ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius uſque pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſident, metiuntur illam 3 paſſibus: qui minus inopes terræ ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multum poſſident, paraſangis: qui plurimum, ſchœnis. Conſtat autem paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundum mare ſtadiorum trium millium ſexcentorum. Hinc ad VII Heliopolin mediterranea verſus Ægyptus ſpatioſa eſt, 4 ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eundo per ſuperiora, iter eſt ejuſdem ſpatii cujus id quod ab Athenis ab ara duodecim deorum fert Piſam & ad delubrum Jovis Olympii: quæ itinera ſiquis computet inveniet parum quiddam differre quo minus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nam viæ quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quominus ſit mille & quingentorum ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per VIII ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab una parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad auſtrum, ſemper ſurſum tendens ad mare quod rubrum vocatur.

τῇ τὸ διάφορον ἔξ ἴσας μῆκος εἶναι,

τῷ ἐς μεσαμβρίην τε καὶ νότον,

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cænum erues, etiam in aq. 2 Ulnas. Gr. *orgyas*. 3 Ulnis. Gr. *orgyis*. 4 Depreſſa. i. *campeſtris, non montoſa*. * Ἀθηνέων *Æmilius Portus*.

Ibi inſunt

ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons, 1 declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & ejus extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autem latere Africam Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, fabulo obsitus, eodem modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. Itaque ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum navigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus.

IX Illinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus navigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, unius & octoginta schœnorum: quæ Ægyptia stadia collecta, secundum quidem mare sunt, (prout à me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginta stadia: à Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam,

X octingenta viginti. Hujus igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (ut & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim urbem positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiem, ut hæc parva magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimaverunt, dignum est comparari uni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluvii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cum aliorum tum vero Acheloi, qui per Acarnaniam fluens in Echinadum insularum mare, jam eas media ex parte fecit continen-

XI tem. ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus ut differendo ostendam.

ἐν τῷ καὶ λιθοτομίαι εἰσὶ, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτη μὲν λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἰρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωυτοῦ ἐστι μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπυθόμην δυῶν μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω πρὸς ἑσπέρην. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ πέρματα ἐστί. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι· τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τὴν Αἰγύπτου ὄρος, ἄλλο πέτρινον τεῖνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἕνεισι, ψάμμῳ κατειλημμένον, τεταμμένον, τὴν αὐτὴν τρόπον καὶ τὴν Ἀραβίην τὸ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, ἐκέτι πολλῶν χωρίων, ὡς ἐστὶ Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀνάπλοός σφι ἐστὶ, Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῷ δὲ ὀρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιὰς μὲν γῆ, σάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ σεινότατόν ἐστι, δισχιλίων καὶ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις δύρεα Αἰγύπτιός ἐστι. Τέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη ὅτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἡμερέων ἐννέα. σάδιοι δὲ τοῦ ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. ὅτοι σωστεθειμένοι σάδιοι Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν θαλάσσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τε ἐστὶ σταδίων καὶ τριχιλίων· ὅσον δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι σημανέω. σάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι εἴκοσι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης δὴ τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατά περ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δέ μοι εἶναι ἐπίκλητος Αἰγυπτίοισι. τῷ γὰρ ὀρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξύ γε ἐφαίνετό μοι εἶναι κοτὲ κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τεύθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον. ὡς ἔστι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία περιχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν στομάτων τῶν Νείλου ἐόντος ἐπλασσόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεος, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φέσαι ἔχω ἐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ ἐκ πάσης Ἀχελῷος· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτῳ δὲ οὐ πόρσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς ὅτω δή τι καὶ στενὸς, ὡς ἔρχομαι φράσων.

μακρότατον
ἐστὶ
ἄλλο δὲ περιείνει

ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβαίων ἐστὶ

ὅσα

καλ. θαλάσσης

1 Reflectitur versus ea quæ dixi *loca*.

μῆκος

μῆκος μέν, πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλώσαι ἐς τὸν ὑρείλιον θάλασσαν, ἡμέρας ἀναρσιμώνυας τεσσερακοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὖρος δὲ τῇ εὐρυτάτῳ ἐστὶ ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχὴ δ' ἐν αὐτῷ ἐστὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γινεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον ἔφη τὸν Αἴγυπτον δοκέειν γενέσθαι· τὸν μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐχόντα ἐς Αἰθιοπίης· τὸν δ', Ἀραβίον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· κεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συμπεσεῖν τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι διαλλάσσοντας τῆς χώρης. εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, χρόνῳ λῶαι ἐς τὸς δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐντὸς χρόνῳ λῶαι ἂν κε γε δὴ ἐν τῷ πρόσθε μακρῷ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ἐκ ἂν χρόνου πλήθεος, ἐκ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, τοῦ ποσοῦτος τε ποταμοῦ καὶ ὕσσος ἐργατικός; Τὰ δὴ Αἰγύπτου ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς ὧν καὶ πρότερον δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὸν Αἴγυπτον προσχεομένῳ τῇ ἠπείρῳ γῆς, καὶ χοιρολίθους τε φαινομένους ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας θηλέας· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον· πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, ἔτι τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὸν Αἴγυπτον προσεκέλλει, ἔτι τῇ Λιβύῃ, ἐμοὶ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς δὲ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελάγγειόν τε καὶ κατερρηγνυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλυώδεα τε καὶ πετρώδεα. Ἔλεγον. δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον παρὲξ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μύριος βασιλῆος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἀρδέεσκε Αἴγυπτον τὰ ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μύρις οὗτος οὐ πολλοῦ ἔτεα συνήκησα τετελευτηκώς, ὅτε τοῖσι ἱρεῦσι ταῦτα ἔλεγον ἦκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἔτι ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβαίνει τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑποβαίνει ἐς τὸ πέδιον. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, οὗτοι ὅτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ὑποδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ καὶ ἀκλύζοντος αὐτοῦ Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando navigationem 1 ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, ubi sinus amplissimus est, dimidiatum diem navigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuarium est. Porro alium hujusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminant, exiguo quodam terræ intervallo dirempti. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus velit alveum suum convertere, quid prohibebit assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? 2 Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est majorem, à tanto flumine atque ita operoso. Itaque quæ de Ægypto à referentibus audivi, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & Ægyptum esse exporrectam à terra contigua, & conchylia existere in montibus, ac salsuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionem hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilem esse (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram & 3 fragilem habere, utpote limo ex alluvionibus ab Æthiopia flumine devecto. Nam Libyam humum scimus magis rubram esse, & magis 4 subarenaceam: Arabicam vero atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiam hoc magnum hujus regionis documentum aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluvium, quoties octo cubitis, dum minimum, influebat, irrigasse Ægyptum quæ infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hæc ego à sacerdotibus audiebam. At nunc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltem cubitos ascendat fluvius, in regionem non transcendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante eam Nilo, videntur mihi Ægyptii utique qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eum qui vocatur Delta,

XII

XIII

1 Abejus recessu usque ad latum mare. *Legendum est enim ex vet. cod.* μυχοῦ, *non* ἰνάκου, *ut legit Valla: nec* μάχου, *ut in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.* 3 In rimas fissam. 4 Subarenaceam *vocat cui arena subest:* suppetrosam (*vel potius* subpetrosam) *cui petræ subsunt. i. lapides. q. d. petricosam. i. lapidosam. Sic exprimere voluit* ὑποθαμμοστέρην *&* ὑποπετρεαν.

idem

idem paſſuri omni futuro tempore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorum terram pluvia perfundi, non fluminibus, ut ſuam, dicebant fore ut decepti aliquando magna ſpe, male 1 eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, utpote quibus nihil
XIV aquæ, niſi tantum à Jove, ſuppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte ſe habent: age, nunc viciſſim dicam quomodo res ipſis Ægyptiis ſe habeant. Si, ut ſuperius dicebam, quæ infra Memphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altum augeſcere proportione præteriti temporis, 2 quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam eſurituros? ſi neque guſtare ea quæ ab Jove ſunt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam exercendo eorum quæ in arvis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluvius ſua ſponte ſuperveniens irrigavit rura, irrigataque reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus jacto ſemine ſues immittit, conculcatoque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atque ubi 3 ſuibus ſemen verſaverit,
XV ita demum frumentum percipit. Quod ſi vellemus de Ægypto Ionum uti ſententiis, qui ſolum Delta Ægyptum eſſe aiunt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illam ſecundum mare, ad Peluſiacas uſque taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorum urbem, juxta quam ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobum: cætera vero Ægypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ: oſtenderemus, hac ratione utentes, nullam Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nam Delta eis (ut ipſi dicunt, & mihi videtur) 4 defluxa humus eſt, & quæ nuper (ut ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos homines extitiſſe? 5 qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neque

πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἔπειτα Αἰγύπτιοι, τὸ κατ' ἐωυτοὺς Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. "πυθανόμενοι γὰρ ὡς εἴη πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὑὸ πλημμυρίσι ἄρδοιτο, καὶ κατὰπερ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδέας εἶναι κατὰ ἐλπίδα μεγάλης, κακῶς "πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐστὶ τοιόνδε λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ Διός, ἀλλ' αὐχμῷ διαχεάσας, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεδήσονται. ἐὸ γὰρ δὴ σφι ἔστι ὕδατος ἐπομβρίη ἄλλη ἀπὸ τοῦ ὄμβρου τοῦ ἐκ τοῦ Διὸς μένου. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἰρηται. φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι "ἐθελήσει (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τὸ "παρεχημένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τί ἢ οἱ ταύτην οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γὰρ ὑσθεῖσά σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διὸς, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' "ἔσται ἀρόσιμα ποιέειν; ἢ γὰρ δὴ νῦν γε ὕτοι ἀπονητὶ τὰ καρπὸν κομίζονται" ἐκτὸς τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἵ τε ἀρότρῳ ἀναρρηγνύντες αὔλακας, ἔχουσι πόνους, ὅτε σκάλλοντες, ὅτε ἄλλο ἐργαζόμενοι ὑδέν, τῷ ἄλλοι ἄνθρωποι τῷδε λιπὸν πνέουσι. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος "ἐπαινελθὼν ἄρσῃ τοὺς ἀρούρας, ἄρσας δὲ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὸν ἑωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὗς. ἐπεὰν δὲ "καταπατήσῃ τοῖσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, τὸν ἀμησίον τὸ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ "τοῖσι ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται. Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χεᾶσθαι" τῇδε Αἰγύπτῳ, οἵ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἰγύπτου, ἀπὸ Περσέως "καλεομένην σκοπιῆς, λέγοντες τὸ τῇδε θαλάσσαν εἶναι "αὐτὴν, μέχρι ταριχειῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῇδε τεσσαράκοντα εἰσὶ σχοῖνοι. τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόμενον ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐλῶνα, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόμενα τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμι ἄν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενος, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. ἤδη γὰρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστὶ, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί περιεργάζονται δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπύσουσι. ἀλλ' ὅτε Αἰγυπτίους δοκέω

πυθόμενοι

πεινήσειν.

θέλοι

παρεχομένου

ἔσεσθαι ἐς τὰς ἀρ.

ἐκ γῆς, τῶν

ἐπελθὼν

καταπατήσῃ

τῆσι

τὰ περὶ

καλεομένην

αὐτῆς

περιεργάζονται

1 *Recte legit Valla* πεινήσειν (*ut habent vet. cod.*) *non* πεινήσεσθαι. 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Jupiter illorum regioni pluet, neque fluvius in arva illorum tranſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quam omnes alii homines, atque adeo quam cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque ſarriendo ſolo, neque aliud q. *Lego autem* ὑσθεῖσα *pro* χεύζεσθαι. 3 Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tum demum colligit. Quod ſi *&c. Sunt enim qui* σῖτον ἀποδινήσας *id ſignificare hic putent, ut id loco ſit triturationis.* 4 Humus eſt alluvie fluvii devecta. 5 Nil ſane neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. *&c. Hujus autem facti meminit libro eodem ſupra.*

ἄμα

ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γηγενέας, αἰεί τε εἶναι ἐξ ὅτου ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς καταλειπομένους αὐτῶν γίνεσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δὲ ὦν πάλαι αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον ἑπτακόσιοί εἰσι ἐπὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες ἐκ δὴ φερόντως περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθὴ ἔστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι ἐκ δισσαμένους λογίζεσθαι· οἳ φασι τρία μέρεα ἐόντα τὸν γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον δὲ δὴ σφέας προσλογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἔστι τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. ἐκ δὲ δὴ ὁ Νεῖλος γε ἔστι κατὰ τοῦτο. τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην ἐξίζων τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα ἐὸν τοῦτο κατὰ τὸ ὀξὺ περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπέπεμψα· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν ἐπὶ ταύτην τὴν ὑπὸ Αἰγυπτίων οἰκεομένην, καταπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. ἕρεσθαι δὲ Ἀσίην καὶ Λιβύην οἶδα μὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων ἔρυς. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομίζομεν Αἴγυπτον πᾶσαν ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμέων ἔχεσθαι τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης. τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἑνὸς ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζεται τριφασίαι ὁδοί· καὶ ἢν μὲν πρὸς νότου τράπηται, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἔστι ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου χίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ὀξίει, ἔστε ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος. ταύτῃ, ἔστε ἥκουσα ἐνόμαζεν. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀπιχνεύντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι ἐνόμασται κέεται τάδε· τῷ μὲν, Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν ἐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσων τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἀμμωνίων χρηστήριον ἐλθόμενον· τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου

ἐκαλέοντο.

cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit, 1 progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cujus ambitus est stadiorum sex millium ac centum viginti. Itaque si nos de eis recte sentimus, Iones non recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt. ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum 2 divortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: Ægyptum quidem eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorum. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina urbe incipit, bifariam dividi, & utrunque cognomen obtinere. aliam enim ejus partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: uno quidem alveo usque ad Cercasorum urbem, inde autem tripartito. Et alveus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ pervenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alveo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia dividuntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, una Saiticum, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicum nominantur, non sunt nativa ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstravi, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

XVI

XVII

XVIII

1 Terraque *fluvii deorsa* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem defendisse. 2 *Plinius scissuram vocat.*

audivi.

audivi. Nam qui ſunt ex urbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Libyam verſus, quod ſibi Lydes non Ægyptii viderentur, quodque peroſi ſacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miſerunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Ægyptiis ſibi eſſe commune. Habitare enim ſe extra Delta, [1] nullumque ſibi cum illis linguæ eſſe commercium, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere non permiſit, inquiens Ægyptum eſſe eam quam Nilus ſupergreſſus irrigaret: quique infra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos eſſe Ægyptios. Hæc illis ita oraculo reſponſa ſunt. XIX ¶ PORRO NILUS ubi inflatus eſt, non modo Delta inundat, verumetiam plagam quæ dicitur Libyca eſſe, aliquoties & Arabicam: idque utroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cujus fluminis natura neque à ſacerdotibus quippiam, neque ab alio ullo percipere potui: quum promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æſtivo ſolſtitio, ad centum uſque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita ut per omnem hyemem tenuis eſſe perſeveret ad ſolſtitium rurſus æſtivum. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis ſciſcitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diverſam cæteris fluviis. Hæc ego noſcendi cupidus, eos interrogabam, & cur ſolus omnium amnium XX nullas ex ſe auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quum, inſignes vellent effici ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus ut illas tantum ſignificem. Earum una ait, ventos eteſias eſſe in cauſa cur Nilus inflетur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondum ſpiraverunt quum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ in cauſa forent, oporteret alia quoque flumina quæcunque eteſiis obnoxia ſunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur XXI Nilus. Altera opinio eſt [2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, iſtud efficere: ipſum vero Oceanum orbem terrarum XXII circumfluere. Tertia opinio, ut multo

ἐπιδόμεω. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἀπίου οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύης, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ ἐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχόδομοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι δηλέων βοῶν μὴ ἔρχεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τῆς Δέλτα, καὶ ἐδὲν ὁμιλοέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ὑπερκὰρ ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἵτινες ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλημμύρῃ, οὐ μοῦνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τῆς Λιβυκῆς τε λεγομένης χώρης εἶναι, καὶ χωρίου τῆς Ἀραβίης ἐπ' ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλεῦν ἔστι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος περὶ, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου ἐδενὸς οἷόν τε ἐγένετο λαβεῖν ἐξιωσάσθαι. περὶ ἦλθον δὲ παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πλημμυρέων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων ἀρξάμενος· ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τοῦ ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον. ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα κατελέει ἐὼν, μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τούτων ὦν περὶ, οὐδενὸς ἐδὲν οἷός τ' ἐγένετο λαβεῖν πυθόμενος παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἐσαρέων αὐτὸς ἰδεῖν δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλὶν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἐσόρεον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνου πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. 61

Ἀλλὰ Ἑλλήνων μοί τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι μάλα σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τρισσὰς γνώμας. τὴν μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλησιάζειν τὸ ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι αἴτιοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ ὧδέ τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν περ καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μὲν ἔτι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν

1 Nec ſe cum illis conſentire, ac velle &c. 2 Indoctior.

δηλωσάτω ἐοῦσα, ὡς λέγεται ὑπ' ἐμεῦ. λέγει γὰρ δὴ καὶ αὐτὴ οὐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος. ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥεόντων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῷ τὸ πολλαί δεῖ ἀνδρὶ λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷόν τε ἐόντι, ὡς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερμοί. δεύτερον δέ, ὅτι ἄνομβρος καὶ ἀκρύσταλλος διατελέει ἐοῦσα. ὁκοτὲ δὲ χιόνι πεσοῦσα, πᾶσα ἀνάγκη ἐξεῖναι ὗσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕεται ἂν καὶ ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δέ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῶν καυμάτων μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες ἐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον, φοιτῶσι ἐς χειμαδίλιμνα ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὁσονοῦν ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίης ῥέων ὁ Νεῖλος, ἓν ἄν τι πιθανὸν ἐδέν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ τῷ Ὠκεανῷ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, ἐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα. Ὅμηρον δέ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω τὸ οὔνομα δόξαντα ἐς τὴν ποίησιν εὑρεῖκασαι. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτέων τῷδε τῶν ἀφανέων γνώμῃσι ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκέει πλησιαίτατος ὁ Νεῖλος εἶναι θέρεος τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τοῦ χειμῶνος, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νῦν ἐν ἐλαχίστῳ δηλώσω, πᾶν εἰρήσεται τῆς γῆς ἀγχοτάτω γε χώρης ἔσται ὁ θεός, καὶ κατὰ λύτινα, ταύτῃσι εἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τοῦ ποταμοῦ. Ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλώσω, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε ἀεὶ παντὸς τοῦ χεόντος αἰθρίην τε ἐόντος καὶ θέρεος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιέει οἷόνπερ καὶ τὸ θέρος εἰώθασι ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δέ, ἀποπωτέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑποδεξάμενοι δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, πίπτουσι. καὶ εἰσὶ εἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετιώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἑκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι ἑωυτόν. πρηνύομένου δὲ τοῦ χειμῶνος,

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quæ & ipsa nihil dicit, inquiens è nivibus liquescentibus manare Nilum: qui quum ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum evadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex navibus flueret? De qua re multa sane sunt quæ quis conjectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de nivibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super nivem autem quæ accidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & milvis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neque enim ego ullum novi fluvium qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem priscorum poetarum, quum invenisset, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, improbantem me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate. Hyberno tempore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. 1 Totum ut quidem brevissime demonstretur, à me dictum est. Etenim deum hunc, ut cuique terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarum amnium arefacere. Ut autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista afficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, trānsiens sol facit quemadmodum medio cœlo means æstate facere consuevit. ad se enim trahit aquam, attractamque in superna abjicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (ut credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium fluviosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem ejus anni Nilo remittere, sed penes seipsum reversare. Idem, mitigata hyeme,

τῶν χειμασίων

τῶν τόπων

XXIII

XXIV

XXV

τῷ ὑπολείπεσθαι

1 *i. Ac rem certe totam (ut maxima brevitate utar) hisce verbis comprehendi.*

rursus

ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἀνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῷ ποταμῷ. τέως μὲν οἱ ὄμβρίοι ὕδατος συμμισγομένου πολλῷ αὐλοῖσι, (ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ δὲ θέρεος τῷ τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐτὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀδενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἐλκόμενος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τότον τὸν χρόνον εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλὸν ἀσθενέστερος ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετ' πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πίζεται. ὥστε τὸν ἥλιον νενόμικα τοῦτο αἴτιον εἶναι. Αἴπος δὲ ὠυτὸς ἐμοὶ κρίνω καὶ γνώμιον τοῦτο ἐμοὶ, καὶ τὸν πέρα ξηρὸν· ταύτην εἶναι, ἁμαξαίων τριῶν διέξοδον αὐτόν. ὥστε τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρεος αἰεὶ κατέχει. ἐὰν δὲ ἡ τροπὴ ἥλλαχέ τῳ ὡρέων καὶ τοῦ ἀέρος, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἔτασι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου λύει ἡ τροπὴ, καὶ τῆς μεταβολῆς, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔσχε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα ὥσαύτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ ἀέρος ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἵησι ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατύπερ νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δὲ μιν ἁμᾶ πάσης Εὐρώπης, (ἔλπομαι) πυιέειν ἂν τὸν Ἴστρον τάπερ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι ἐκ ἀπιπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τοιόνδε ἔχω γνώμιον, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμέων χωρέων ἐκ εἰκὸς ἔστι ὐδὲν ἀπιπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν. Ταῦτα μὲν νυν ἔσω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχιὼ ἐγίνετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οἷόν τε ἐγένετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαΐ πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δὲ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ Ἐλεφαντίνης. ἐνόμασται δὲ τοῖσι ἕρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέω ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαὶ, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ ἀντὸν χαλκάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ ἐκ ἐξικνέεσθαι ἐς βυσσόν. ὥστε μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γλυφόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε

turſus in medium cœli regreditur, atque illinc jam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente utique 1 lacunoſam, magna decurrunt: at æſtate, quum deſtituantur ab imbribus, & à ſole attrahantur, exiliora ſunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à ſole, merito ſolus fluviorum eo tempore fluit multo exilior quam ſolet per æſtatem. Tunc enim peræque attrahitur atque cæteræ aquæ, per hyemem vero ſolus attrahitur. Ita XXVI ſolem cenſui hujus rei eſſe cauſam. Idem, mea ſententia, autor eſt aëreæ ſiccitatis in ea regione, 2 dum exæquat tranſitum ſuum. Ita ſemper Africæ ſuperiora æſtas obtinet. Quod ſi 3 finium ac cœli ſitus immutaretur, ut ubi nunc aquilo ſitus & hyems, ibi auſtri ſitus eſſet & meridiei: & ubi auſter, illic aquilo collocatus eſſet: ſi hæc ita haberent, profecto ſol 4 amotus è medio cœlo, ſub hyemem & aquilonem mearet ſupra Europam, quemadmodum nunc ſupra Africam: pertranſilienſque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Iſtro quæ nunc facit in XXVII Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Conſentaneum eſſe, è locis valde fervidis nihil reſpirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hæc ita ſint quemadmodum & ſunt, & ab initio fuere.

XXVIII ¶ Nili tamen fontes nemo neque Ægyptiorum neque Græcorum, neque Afrorum, cum quibus in colloquium veni, ſe noſſe profeſſus eſt, præter ſcribam ſacrarum Minervæ pecuniarum apud Ægyptum, in urbe Sai: qui mihi jocari videbatur, affirmans ſe id proculdubio noſſe. Sic autem dicebat, geminos eſſe montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem poſitos urbem Thebaidis, & Elephantinam: quorum uni nomen eſſet Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyſſos, *hoc eſt, immenſæ altitudinis*, emanare. cujus aquæ dimidium Ægyptum verſus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam verſus atque auſtrum. Quod autem abyſſi forent fontes, aiebat Pſammetichum Ægypti regem periculum hujus rei feciſſe: qui funibus multorum millium paſſuum connexis, & in fontes demiſſis, tamen ad fundum non deveniſſet. Scriba hic, ſi modo geſta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat

1 Torrentibus abundantem. 2 *Videtur aliter legiſſe quam* διακαίων. 3 Gr. ὡρέων. *ſunt autem* ὧραι *ſtata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem ſequutus eſſe.* 4 Expulſus è medio cœlo ab hyeme & aquilone,

(ὡς ἐμὲ καταγνόειν) δίνας τινὰς ταύτῃ εἶναι ἰσχυρὰς, καὶ παλίρροιαν. οἷα ὑπ' ἐμβαλόντων τῷ ὕδατι τοῖσι ἔρυσι, μὴ δυνάμενος καταμαθεῖν καὶ ἀπειρητείλιον ἐς βυσσὸν ἱέναι. Ἄλλου δ' οὐδενὸς ἐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μοῦνον ἄλλο ὅτι μακρόπλοον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ δὴ τὸ πλοῖον ζεύξαντα ἀμφοτέρωθεν, καθάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δὲ ἀποῤῥαγῇ τὸ πλοῖον, ἴσχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ὅτι ἡμέρας τέσσερας πλόος. σκολιὸς δὲ ταύτῃ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖλος. χοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι· καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιῤῥέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπ' Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν περιξνομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νεῖλον τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέων ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χρεώδεες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἥξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομα ἐστὶ Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καί σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς ἐξάγῃ κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλεόντων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ἐστὶ Ἀσμάχ. δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παρεστάμμοι βασιλέϊ. ἀπέστησαν δὲ αὐτοὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι·

ut ego opinarer vórtices quoſdam illic eſſe rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, unde nèqueat funis ad explorandum demiſſus pervenire in fundum. Aliud ab ullo quoquam audire non potui: 1 niſi (quum ipſe inſpiciundi gratia ad Elephantinam uſque urbem profectus ſum) quiddam longiſſimæ narrationis, quod ex fama illic jam inquirendo accepi: eum ab urbe Elephantina ad ſuperiora eſſe locum acclivem, ubi neceſſe ſit, navigio utrinque alligato, tanquam bove, pergere: &, ſi funis abrumpatur, abire navigium, rapiente fluminis impetu. Abeſſe autem hunc locum quatuor dierum navigatione: eſſeque ibi Nilum tortuoſum veluti Mæandrum, & duodecim ſchœnorum, per quos hunc in modum navigare oportet, & poſtea 2 pervenire planum in locum, ubi ſit inſula Nilo circumflua, nomine Tachompſo. Ab Elephantina deſuper jam Æthiopes incolere & dimidium inſulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios. 3 Inſulam contineri lingenti ſtagno, accolentibus circum Æthiopibus paſtoribus: in quod è Nilo ſubvectus, pervenias in alveum qui in ſtagnum diffunditur. Deinde egreſſus, itinere pedeſtri quadraginta dierum pergas propter flumen. nam in Nilo acutos ſcopulos exiſtere & ſaxa frequentia, per quæ navigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rurſus ingreſſus navigium, duodecim diebus ſubveheris, dum venias in oppidum magnum nomine Meroen, quæ fertur aliarum urbium eſſe metropolis. Cujus incolæ ſolos deorum colunt Jovem & Liberum, eoſque magnopere venerantur. Jovi etiam conſtituerunt oraculum, cujus reſponſis, poſteaquam jubentur, & quocunque jubentur, eo ſumant expeditionem. Ab hac urbe, intra tantundem temporis intra quantum ad ipſam ex Elephantina pervenitur navigando, pervenies ad Automolos, *id eſt*, *tranſfugas*, quibus nomen eſt Aſmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Siniſtræ regiæ aſſiſtentes. Iſti quum eſſent Ægyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes tranſiere hac de cauſa: Sub rege Pſammeticho fuerant in præſidiis collocati, alii ad urbem Elephantinam & ad Daphnas Peluſias adverſus Æthiopes,

63 30 40 XXIX XXX 33 Achæm.

1 Sed quicquid præterea audivi, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem uſque urbem ſpectarum ipſemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habens) id eſt hujusmodi, penitiſſime *indagatum*. Ab Elephantina urbe in ſuperiora tendenti acclivis eſt locus, adeo ut neceſſe *&c.* 2 Pervenies. *Sic & ſequentia per indicativum, non infinitivum.* 3 Inſulæ contiguum eſt ingens ſtagnum. *Poteſt λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alii adversus Arabes & Syros, alii ad Maream adversus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammeticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quum igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptii, neque illinc ab aliquo dimitterentur, communi usi consilio, à Psammeticho ad Æthiopiam sibi transeundum putaverunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, ubi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos uxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, ubicunque id esset, sibi uxores & liberos fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum adversarii, quorum terram eripientes istos jussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim navigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menses in summa reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quod sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ fervore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deveniisse in confabulationem de Nilo, cujus nemo noscceret fontes: Etearchumque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gens sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad auroram, [1] non multum supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleviſſent, cum alia supervacua fuisse machinatos, tum vero ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Lybium permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere usque ad promontorium Soloentem, quod Libyam terminat,

XXXI

XXXII

ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔπι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων τῶν ταυτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τεῖα ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε ἐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀπεστάντες, ἦισαν ἐς Αἰθιοπίους. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρώους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. ὅτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίους ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῷ Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐνοικιαδέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερωτέρους γεγόνασι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόος καὶ ὁδὸς, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥέεθρου. ὅτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μιῆς δυείσκοντα ἀναισιμέμμοι, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γὰρ ὑπ' ἡμέρης ἐστί. ἀλλὰ τάδε μοι ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν ποτε παρ' αὐτῷ Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δ' ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς νότου χώρην τῆς Σύρτιος ὀλίγον τι πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι δὲ σφίσι ἡμέας ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστὰς· τοὺς ἄλλά τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας πρεπωδέα, καὶ δὴ καὶ ἀπικληρώσαι πέντε ἑωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρόταται ἐδομένων. τῆς μὲν Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὸν βορηΐην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά,

[1] Non longe penetrando, *vel*, *progrediendo*. Eos, q.

πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ὅση θάλασσαν
64 κατοικέουσι ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε ἐρημίη ἐστὶ ἀνύδρου. ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς ἐρημίης, φάρμακον τί ἐστι, καὶ ἄνυδρον δεινῶς, καὶ ἔρημον πάντων. ἐπεὶ ὦν τὰς νεηνίας ἀπέπεμπον οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἀπὸ τῆς ἁλός, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν ἐρημίην ἀπικέσθαι. ὅκου δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας δὲ χώρον πολλὸν φαμμώδεα, καὶ ὄρεα πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα. καὶ σφέας προσελθόντας, ἄπασθαι τοῦ ἐπέοντος ἐπὶ τὰ δένδρεα καρποῦ. ἅπτεσθαι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μείζονας ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ ἔτι τι ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, ἔπειτε τοὺς ἄγοντας τοὺς Νασαμώνων. ἄγειν τε διὰ ἐλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας ἴσους τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. ῥέεσθαι δὲ τὰ πόλιν ῥέεθρον μέγα. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτόν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐπάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπικνεῖσθαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς ἔφασκε ἀπικέσθαι ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ ποταμὸν τοῦτον τὰ παραῤῥέοντα καὶ Ἑπάρχου συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ἔστω αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τοῦ ἴσον μέτρων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυῤῥήνης πόλιος, ῥέει μέσην χίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακληίων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. πελαγίζει δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὰ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ ἅπασι Εὐρωπαίοισι, τῇ Ἰστριανοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ διὰ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. πρὸς δὲ τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, διὰ τῆς ῥέει. πρὸς δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦται ὑπὸ ἀνθρώπων, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τὸ ὀρεινὸν Κιλικίης μαλιστά κη ἀντίη κέαται. ἐνθεῦτεν δέ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί· ἡ δὲ Σινώπη τοῦ Ἴστρου ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν

præter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac ſupra maritimam oram, & eos qui ad mare incolunt, feris ulteriora habitari: at quæ ulteriora ſunt parte à feris habitata, arenoſa eſſe, vehementerque arida, ac prorſus vaſta. Igitur eos juvenes ab æqualibus dimiſſos, aqua atque cibariis probe inſtructos, primum per regionem hominibus habitatam perrexiſſe: hanc permenſos, in illam à feris habitatam perveniſſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe ad ventum zephyrum: peragratoque multo ſpatio ſabuloſi loci pluribus ſane diebus, aſpexiſſe demum arbores in planitie quadam enatas, ad eaſque acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe. Eiſque inter decerpendum ſuperveniſſe quoſdam infra mediocrem virorum ſtaturam puſillos: quorum linguam Naſamones non intelligerent, ut nec ipſi Naſamonum: & ab his deprehenſos ductoſque fuiſſe per maximas paludes: atque illas tranſgreſſos perveniſſe in urbem in qua univerſi forent æquali ſtatura illis qui adduxiſſent, colore nigro. Eam urbem præterlabi grande flumen, ab heſpero ad orientem ſolem fluens, in quo conſpicerentur crocodili. Hactenus à me ſermo Ammonii Etearchi commemoratus ſit: niſi quod is aiebat Naſamones (ut Cyrenæi referebant) revertiſſe, & eos homines ad quos illi perveniſſent, omnes eſſe 1 præſtigiatores. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus conjectabat Nilum eſſe, & ratio ſic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamque mediam ſecat: & (ut ego ex apertis ignota conjecto) pari tractu atque Iſter meat. Iſter nanque fluere incipiens à Celtis atque urbe Pyrene (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium ultimi) mediam Europam ſcindit: totamque permenſus quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. 2 Et Iſter (fluit enim per terram habitatam) inter primos cognoſcitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, utpote Libya per quam fluit, deſerta. De ejus fluxu, quam potuit longiſſime repetendo narrari, dictum eſt. exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere oppoſita eſt. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino ſitam, quinque dierum eſt rectum iter viro expeditо. Sinope autem Iſtro mare irrumpenti

XXXIII

XXXIV

1 Impoſtores, *vel præſtigiatores.* 2 Verum Iſter à multis cognoſcitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

exad-

ex adverso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum
XXXV sit. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu majora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptii, quemadmodum & cœlo eorum & flumine diversam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diversa constituerunt & instituta & jura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper tramant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris bajulant. Fœminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ ulla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint,
XXXVI summa necessitas est. Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. 1 Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à ferarum secretus est consortio: Ægypti cum feris vescuntur. Alii frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis 2 victitare iis quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre confectis, quod quidam siliginem appellant. 3 Conspersionem pedibus, lutum manibus 4 subigunt. Virilia, alii talia relinquunt qualia natura sunt, præter eos quæ rb istis didicerunt: Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, fœminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptii intrinsecus. Græci literas scribunt & calculis computant, à siniſtro in dextrum manum ferentes, Ægyptii à dextro in siniſtrum: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in siniſtrum. Literis bifariis utuntur, quarum unas, sacras
XXXVII vocant, populares alteras. ¶ In deos

" ἀντίη κέεται. ὕτω τ' Νεῖλον δυκέω ἅλλα παίσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἔρχομαι δὲ φράσων Αἰγυπτίων μνημονέων τ' λόγον, ὅτι πλέω θωϋμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω φράσω αὐτῶν εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ ἠέρι τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἐμπαλὶν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐπήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κερκίδα ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δέ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. οὐμαείην χρέωνται ἐν τοῖσι οἰκοισι, ἐδέουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὡς πλήθοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀπορρύτῳ ἔξι ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱερᾶται γυναῖκα μὲν οὐδεμίην οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δέ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τὰς τοκέας τοῖσι μὲν παντὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τὴν μὲν ἄλλην κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κηδεύειν κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλιστα ἐκνέεσθαι Αἰγύπτιοι δὲ κομὰς τοὺς θνατοὺς ἀνιέασι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γνάθῳ, πρὶν ἐξουρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων διαιτᾶσθαι ἐπικέεται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ διαίτη ἔζι. ἀπὸ πυρέων καὶ κεφαλέων οὐ λλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιεομένῳ ἀπὸ τούτων τ' ζόλῳ οὐδεὶς μέγιστον ἔζι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σαῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὶν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα οὐ λλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τὰς κεῖκας καὶ τὰς κάλως οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δέ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν ἱερὰ, ἱερά, τὰ δὲ, δημοτικά καλέεται. Θεο-

ἀντίον

1 Apud alios homines more receptum est ut in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimum is attingit: at Ægyptii, in morte suorum, sinunt capitis barbæque pilos crescere quum alioqui antea tonsi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maxime probrosum est, sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortasse autem intelligit lutum ex quo intritum conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *iisdem* stercus accipiunt.

σεβέες ὦ θειοτῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρεώμενοι. ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, ἀλλήλους ἐπαμείροντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐχ ὁ μέν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιμελέως δὲ τοῦτο μάλιστα ποιεῦνται. περιτάμνονται δὲ κατὰ περιτμήματα εἵνεκεν καθαριότητος· οὐκ ἐθέλουσι περιτμήσεσθαι ἢ συμπεσέεσθαι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρέονται πᾶν τὸ σῶμα ἀνὰ τρίτην ἡμέρην, ἵνα μήτε φθείρ, μή τε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δέ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας δι' ἐτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. * ἔστε τὰ γὰρ τοῦ οἰκηίου τρέφουσι, ἔστε δαπανέονται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ἔξεστι ἱερὰ πεπαστὰ καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ οἴνου ἀμπέλινου. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ ἔστε τι μάλα οὐ σπείρουσι Αἰγύπτιοι οὐδὲ τοὺς γενομένους ἔστε τρώγουσι, ἔστε ἑψοντες ἀνιεῖσι. οἱ δὲ δὴ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱεροῦται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τότε ὁ παῖς ἀντιποιέεται. τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἄρσενας, τοὺς Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τετράπουν ἂν καὶ μέλαιναν, εἰ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζεται δὲ ταῦτα ὁπότε τοῦτο τεταγμένου τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξαιρύσας, εἰ καθαρὴ τὰ προκειμένων σημείων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἄλλῳ δὲ τετράποδι πάντων ἢ καθαρεύς, σημαίνεται βύβλῳ τῷδε τὰ κέρεα ἐλίσσων· καὶ ἐπειτα γλῷ σημαντρίδι ὁπλάσας, ὑπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θανατοῦται ἢ ζημίη ὁπόκειται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δέ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὴν κάουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτῇ οἶνον κατασείσαντες, καὶ ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεόν, σφάζουσι. σφάξαντες δέ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τῷ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δ' ἐκείνου πολλὰ * καταρησάμενοι φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ἡ ἀγορὴ, καὶ

supramodum supraque omnes homines religiosi sunt, talibus moribus utentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed universi. Linea ferunt vestimenta semper recens ablu-ta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quam decoros. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodo lineam, calceos 1 papyraceos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lavantur quotidie frigida, interdiu 2 ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias (prope dixerim infinitas) exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neque impendunt, sed eorum singulis quotidie 3 cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum serunt, nec eas quæ provenerint, aut 4 crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidem eas sustinent, arbitrantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. ubi quis defunctus est, filius ejus subrogatur. Boves mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant, Si pilum in eo nigrum vel unum viderint, nequaquam mundum censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nam immolanti eo sigillo non notatam, poena morte sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quæ obsignata est, ad aram ubi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde 5 supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo invocato, eam mactant: 6 mactatæ caput asportant in forum, si nundinæ sint, &

τοῦ πατέονται. XXXVIII XXXIX 66 τοῦ καταρησάμενοι.

1 Byblinos. 2 Bis. δὶς, *non* τρὶς. 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alii panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam, 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, & —— * Vide Diodorum Sicul. & quæ Pererius annotavit ad Genes. cap. 47. v. 22, 26. de immunitate Sacerdotum Ægypt.

eis Græci

cis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in flumen abjiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, ut ſiquid mali aut ipſis immolantibus aut univerſæ Ægypto futurum ſit, id in caput hoc convertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus templis utuntur: Atque ex hoc ritu fit ut nemo Ægyptiorum de capite ullius animantis
XL deguſtet. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quam igitur deam maximam eſſe cenſeant, & cui maximum feſtum celebrent, jam nunc dicam. Poſteaquam jejunaverunt pridie feſti, 1 atque obdormierunt, bovem immolant, eumque corio exuunt, & alvo tota vacuant. Inteſtina intra ventrem adipemque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armoſque, ac cervicem. His actis, reliquum bovis corpus ſtipant panibus puris & melle, & uva paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Ubi hæc infarſerunt, adolent, multum vini oleique infundentes: jejuni tamen priuſquam ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes 2 verberantur. Poſteaquam vapulaverunt, dapes ex ſacrificii
XLI reliquiis proponuntur. Boves mares eoſdemque mundos, ac vitulos univerſi Ægyptii immolant: at fœminas eis immolare non licet, utpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus quemadmodum Io Græci deſcribunt. Boveſque fœminas omnes itidem Ægyptii venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os ſuaviaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius uteretur, aut pura bovis carne Græco cultro inciſa veſceretur. Boves qui demortui ſunt hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abjiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, uno aut altero cornu extante, ſigni gratia. Ubi computruerunt, & ſtatum tempus advenit, præſto eſt ad ſingulas urbes navis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habetque novem ſchœnorum ambitum. In qua cum aliæ ſunt frequentes urbes tum ea unde proficiſcuntur naves ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris

Ἕλληνές σφι ἔωσι ὀπίδημοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὠὐτὸ ἀγορὸν, ἀπ' ὧν ἔδοντο. τοῖσι δ' ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἷσι δ' ἐκβάλλυσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δ', τὰς δὲ λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέωζ, ἐς κεφαλὴν ταύτην τραπέωζ. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κλῆσιν ποιεῦνται, καὶ τὸν οἶνον, πάντες Αἰγύπτιοι
10 νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. Ἡ δὲ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη τῷ ἄλλο ἱρὸν σφι κατεστηκε. τῷ δ' ὦν μεγίστῳ τε δαίμονα ἡγεῦνται εἶναι, καὶ μεγίστῳ οἱ ὄρτῳ ἀνάγουσι, ταύτῳ ἔρχονται ἐρέων. ἐπὴν προνηστεύσωσι τὴν Ἶσι, καὶ ἐπὴν κατόξωνται, θύουσι τῷ βοῒ· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίῃ μὲν κείνῳ πᾶσαν ἔξω εἶλον, σπλάγ-
20 χνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὸ πιμελέι. σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὸ ὀσφυῒ ἄκρῳ, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸ τελευτῶν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλησάντες δὲ τούτων, καταλίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. περονησάντες δὲ, θύουσι· καὶ ὁμοίων δὲ τῷ ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπειὰν δὲ ἀποτυφλῶνται,
30 δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο τῷ ἱρῶν. Τὰς μὲν νυν καθαρὰς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόχθους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιος. τοῦ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον. βεκέρων ἔχει, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰὼ γράφουσι. καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται περβάτων πάντων μᾶλλον μακρῷ. τοὔνεκα δὴ ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλή-
40 σειε ἂν τῷ στόματι. οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς γευσάμενος ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπάσας· τοὺς δὲ ἄρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι περασείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα προφέροντα, σημήϊον εἵνεκα· ἐπειὰν δὲ σαπῇ, καὶ περσίῃ ὁ πεταγμός, χέουσι,

ἀπικνέεται ἐς ἐμπόριον πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δὲ ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάριες καλέονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οὔνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἅγιον ἵδρυται.

χώρης

—apud quos mercatores Græci diverſantur, ibique illis vendunt: illi vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati ſunt. *καταύξασθαι pro quo aliud legit.* 2 Omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autem verberare deſierunt, dapes &c. *In vulg. edit. hujus interpret. Valla,* epulaverunt *legitur pro* vapulaverunt.

ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλ. πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ πάλλα κήδεα ἅπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ ὦν εἰ ταῦτα ὕτω σφι νενόμοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα.

τῶν Θηβαίων

Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίου ἵδρυνται ἱρόν, ἢ νόμῳ τῷ Θηβαίων εἰσὶ, ὅτοι μὲν πάντες οἰῶν ἀπέχονται, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσίός τε, καὶ Ὀσίριδος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους γὰρ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. Ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἔκλιναν ἱρόν, ἢ νόμῳ τῷ Μενδησίων εἰσὶ, ὅτοι γὰρ αἰγῶν ἀπέχονται, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἰῶν ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθεῖναι. Ἡρακλέα θελήσαντα πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεὶ τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, καὶ περικόψαντα τε τὴν κεφαλὴν ἀπενάντια τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ γάκος, οὕτω οἱ ἐωϋτὸν ὀπτῆναι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὀρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα καταθύσαντες, καὶ ἀποδείραντες, καὶ τὠυτὸ ἐνδύσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ πρὸ τοῦ ἱροῦ ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὴν ὅτι γε ὁ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τὸ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων ὅτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ τοὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἓν δὲ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἦσαν Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ ὀνόματα φασὶ

extructum est. ex qua urbe alii permulti vagantur in alias urbes. Ubi autem effoderunt ossa, asportant, eaque uno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boves, in eundem defuncta alia pecora sepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Cæterum qui XLII
Jovis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [1] provinciæ sunt, ii omnes ab ovibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt universi Ægyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchum esse aiunt. hos pereæque universi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, sive Mendesiæ provinciæ sunt, hi capris abstinentes, immolant oves. Itaque Thebani, & quicunque propter illos ovibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Jupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, ut amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Jovis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & [2] linguam inter utrosque usurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptii Jovem [3] Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Jovis, unum demum arietem obtruncant, cujus pellem detractam, hunc in modum Jovis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde XLIII
sacra eundem urna sepeliunt. ¶ De Hercule autem hunc ego audivi sermonem, quod sit unus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiam potui audire: cujus nomen non Ægyptii à Græcis acceperunt, sed Græci potius ab Ægyptiis, & ii quidem Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tum vero istud, quod hujus Herculis uterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Ægypto oriundi: & quod Ægyptii negant se aut Neptuni aut [4] Tyndaridarum

67 προσχεῖσθαι

1 *Vel*, præfecturæ, *& sic statim post. Valla utrobique*, ritus. *id est*, νόμι, *non* νομῷ. 2 *Id est*, Lingua utentes quæ aliquid cum utrorumque lingua commune habet. 3 Ammon. 4 Dioscurorum.

nomen

nomen noſſe: neque hos deos inter cæteros admiſerunt. Quod ſi nomen dæmonis ullius à Græcis mutuati eſſent, non minus, imo vel magis, iſtorum mentionem fuiſſent habituri: ſi etiam tunc navicularia exercebant, & ulli Græcorum navicularii erant, ut credo, & mea fert opinio. Iſtorum igitur potius deorum quam Herculis nomen Ægyptii percepiſſent. Atqui vetuſtus quidam deus eſt apud Ægyptios Hercules, & (ut ipſi aiunt) decem & ſeptem annorum millia ſunt ad Amaſin regem, ex quo Herculem 1 ex octo diis, qui duodecim erant, unum eſſe arbitrantur. XLIV Quibus ego de rebus certior fieri 2 cupiens, à quibus poſſem, in Tyrum Phœniciæ *urbem* navigavi, quod ibi templum Herculis eſſe audirem: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide ſmaragdo majorem in modum ſplendente per noctem. Venienſque in colloquium cum dei ſacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuiſſet extructum: ſed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab urbe condita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thaſii. Quinetiam in Thaſum profectus ſum, ubi inveni templum à Phœnicibus conditum, qui ad inveſtigandam Europam navigantes, Thaſum condiderunt: quod quinque virorum ætatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia exiſteret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetuſtum deum eſſe. eoque videntur hi rectiſſime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaque cenſuerunt: uni quidem, ut immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, ut heroi parentantes. XLV Alia quoque multa inconſiderate Græci loquuntur, quorum & hæc inepta fabula eſt, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptum perveniſſet, ab Ægyptiis redimitum, tanquam Jovi immolendum, cum pompa fuiſſe eductum, ac tantiſper 3 quietem 4 tenuiſſe dum illi ante aram eum ſtetiſſent: 5 ibi ad vim converſum, omnes interemiſſe. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi ſe & naturæ Ægyptiorum & morum

εἰδέναι, ἐδὲ σφι θεοὶ ἔτι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. ἢ μὲν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ὄνομα τεῦ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ ὀνόματα ἐξεπίστατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλά τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς ὦν αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐπὶ μυρίοισι καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε λιμῷ, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος ἀυτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μέν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δέ, σμαράγδου λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μεγάλως. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γάρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶναι δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεσσερακόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχον Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἰσορρημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι ἔτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσὰ Ἡρακλέια ἱδρυσάμενοι ἔκτισαν· καὶ τῷ μέν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ ἢν ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, σφάγια ἐναγίζουσι. λέγουσι ὦν πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· διήγησις δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν ὧδε τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἤγαγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ. τὸν δὲ, χρόνον μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχεσθαι, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας κατα-

φονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων 68

---

1 Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum unum Herculem cenſent. 2 Studens pro viribus, Tyr. 3 Se continuiſſe. 4 Tenuiſſe dum ad aram admoto molam inſpergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus uti cœpiſſe, omneſque interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires ſe convertiſſe.

πάμπαν

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. πῖσι γὰρ ὧδε κτίνεα ὅσια θύειν ἐστί, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χιμέων) κῶς ἂν ἔτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔπι δὲ ἕνα ὄντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ ὧδε μὲν τούτων ποσσῦτα ἡμῖν εἰρέσθω, καὶ ὧδε τῶν θεῶν καὶ ὧδε τῶν ἡρώων δόξαν ἔστω. Τὰς δὲ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ ἱρηθύοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, πρεσβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γεγονέναι. γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοί, τὸν Πᾶνα, καπερ Ἕλληνες, τράγου μέλαμα, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, οὐ μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μείζονας ἔχουσι. ἐπὶ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὀστέου ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πάντι τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὁ, τε τράγος καὶ ὁ Πάν Αἰγυπτίοισι, Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώποισι ἀπίκετο. Ὑῶν δὲ Αἰγύπτιοι μαιὸν ἡγηνται θεῖον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς τις φαύσηι αὐτῶν παρεὼν υὸς, ἀμυδροῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀμπὰν ἔβαψε ἑωυτὸν, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδεται θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεται ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδοντα μὲν οἱ συβῶται, καὶ ἄγοντα ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὑς οὐ δικαιεῦσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῖσι αὐτοῖσι χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ὗς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὗς ὁμοίως μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀποστυγέουσι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος ὧδε αὐτοῖσι κατ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ὧδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρήιον ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἔπιπλοον συνθεὶς οὐρῇ, κατ' ὧν ἀναλύσῃ πάσῃ τῇ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ ὧδε τὸ νηδὺν γινομένῃ καὶ ἔπειτα καίουσι πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιατο.

ignaros prorſus oſtendere. Quibus enim nullam pecudem fas eſt immolare, præter ſues, præterque boves mares, & vitulos (dummodo mundos) & anſeres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum unus eſſet, & adhuc (ut aiunt) homo, tot milia virorum interemiſſet? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, ſint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta. ¶ Porro captas & hircos ea de cauſa ii quos diximus Ægyptiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendeſii numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitiſſe. Panos autem ſimulacrum & pictores pingunt & ſtatuarii ſcalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hirciniſque cruribus: haudquaquam exiſtimantes eum eſſe talem, ſed ſimilem cæteris diis. Qua tamen eum cauſa talem pingant, non eſt mihi relatu jucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendeſios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his unus maxime: qui quum deceſſit, ingens toti Mendeſiæ provinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in oſtentationem hominum pervenit. Suem autem Ægyptii ſpurcam beluam arbitrantur: quam ſiquis vel tranſeundo contigerit, abit lotum ſeſe cum ipſis veſtimentis ad flumen. Eoque ſoli omnium ſubulci, Ægyptii indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cujuſpiam eorum filiam in matrimonium ducere: ſed ipſi inter ſe ſubulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare ſues jus Ægyptiis non eſt, præterquam Lunæ & Libero: quibus quum per tempus plenilunii ſues immolarunt, eorum carne veſcuntur. Cur autem aliis diebus feſtis ſues oderint, at in iſto mactent, hujus rei ab Ægyptiis ratio redditur: ſed quam mihi notam magis decorum eſt non referre. Sacrificium autem de ſuibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata ſue, extremam ejus caudam, & lienem, & omentum ſimul componunt, & adipe qui circa alvum pecudis exiſtat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die veſcuntur, quo die ſacra faciunt: alio die non amplius guſtarent.

XLVI

XLVII

Sunt qui ἐπίδειξιν pro oſtento hic accipiunt. 2 Immerſum ſe flumini cum ipſis veſt.

Qui ſunt

Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, 1 assimilatos quosdam
XLVIII sues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in ejus festo singuli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntque subulco qui illam vendiderat. 2 Quin & alium diem festum Baccho Ægyptii agunt sine porcis, fere per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorum, *id est ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales
3 è nervis compactæ, quas fœminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeunte, quam fœminæ, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem mentulam habeat justo majorem *statua* & unum corporis membrum agi-
XLIX tet, redditur ab eis ratio sacra. adeo ut jam Melampus Amytheonis filius non imperitus hujus sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi*, nomen & sacrificium, & pompam phalli 4 enarravit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui post hunc extiterunt 5 sophistæ, rem in majus explicaverunt. 6 Itaque phallum Dionyso missum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem virum fuisse sapientem aio, 7 divinationemque sibiipsi comparasse: eundemque cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarrasse, tum vero nonnulla de Dionyso, tamen commutata. 8 Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuisse mutuatos 9 aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in ter-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt. 10 Idque ego ex barbaris scisitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue venisse 11 & idcirco illic non esse usquam

οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑῶ' ἀδυνείης βίη, σαῖλί-
νας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας,
θύουσι· Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορ-
πίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἑκά-
στος, διότι ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ
ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τῷ δὲ ἄλλῳ
ἀνάγουσι ὀρτῷ τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι,
πλὴν χοίρων, καὶ ταῦτα χεδὸν πάντα Ἕλ-
ληνες.. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἔξεστι ἐξ-
ευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευ-
ρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας ταὶ
γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, ὀλίγῳ τεῳ
ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. πρηγέ-
εται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι
τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ
αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι
λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν
δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς
θυσίης ταύτης οὐκ ἔξω ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπει-
ρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ
ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸνομα, καὶ τὴν
θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρε-
κέως μὲν ἅπαντα συλλαβὼν τὸν λόγον
ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ὕστερον τούτου σοφισταὶ
μέζονας ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν
τοῦ Διονύσου πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ
ἀποηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες
ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν
φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν,
μαντικὴν τε ἐωυτῷ συνθέσθαι, καὶ πολλὰ
μὲν ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπηγη-
σάμενος Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον,
ὀλίγα αὐτῶν μεταλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ
συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ
ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι.
ὁμότροπα γὰρ ἦν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ
ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι
παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κου
τι νόμαιον. πυνθάνομαι δέ μοι δοκέει μάλιστα
Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον σοφὰ Κάδ-
μου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοι-
νίκης ἀπιγμένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην κα-
λεομένην χώρην. Σχεδὸν γὰρ πάντα τὰ
ὀνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν
Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει,

πυνθανόμενος ἔτυγε εὖον. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. οὐ γὰρ δὴ μὴ

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *sic legatur* σαυτίνας *pro* τέτινας. 2 Reliquum autem festum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere cæteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ moventur tanquam vivæ. 4 *Videtur potius significare* ὁ ἐξηγησάμενος, *qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alii,* Qui invexit. *Sic statim post* ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσασθαι. *Q. d. Qui illis præivit & viam ostendit. Id est, Qui magister illis fuit.* 5 Philosophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemque divinandi sibi comparasse: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiverat, Græcis introduxisse, tum verò quæ ad Dionysum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim casu contigisse ut eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim unius modi apud Græcos, neque recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r. 11 Nam præterquam——

ΠοσειδέωνΘ., καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ ΘέμιδοςΘ., καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ ὀνόματα ἔξι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε ἔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ ὀνόματα. ἔστι δέ μοι δοκέουσι ἀπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν ΠοσειδέωνοςΘ.. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν καὶ Λιβύων ἐπύθοντο· ἐδαμῶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς ΠοσειδέωνοςΘ. ὄνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέουσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ' οὐκ Αἰγύπτιοι ἐσθ' ἥρωσι ἐσθέν. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι καὶ παραλαβόντες, καὶ δὲ τούτων οἱ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ συνοικηκότες ἐνῴκηντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομάδεσθαι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὦν μοι οἶδε τὰ λέγω. τηνικαῦτα γὰρ Σαμοθρηίκῃ οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ ἔτοι, τοί περ Ἀθηναίοισι συνοίκησαν, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱερόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθνεα δὲ καὶ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπωνόμαζον, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δ' ἐσ' ἕνομα ἐπετίθετο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσανόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνῳ πολλῷ διελθόντι, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὰ μὲν ὀνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρησμῳδίζοντο περὶ τῶν ὀνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιζο ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τότε τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ δὲ ἐχρησμῳδίζοντο

τὰ ἀπισμένα καὶ, ἀπικόμενα

nomina neque Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neque Junonis, neque Veſtæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſſi à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli uſurpaverunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent. 1 Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos itaque ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed ut Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii. 2 Nam præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, novit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus una habitaverunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quendam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum invocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent. 3 Quos autem cognominaverunt, eos ob id cognominaverunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diu nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiverunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

—— Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Junonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem &c. 1 *Quidam ſic*, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, *Pro diis non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi contubernales fuere in ea regione: unde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεὺς autem eos vocant, *id eſt deos*, quod res omnes omneſque regiones, *vel provincias*, θέντες εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſive collocarant ordine.*

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris advenissent asciscerent, oraculum redditum est ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificaverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. LIII ¶ Unde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atque heri, ut sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eisque & 1 cognomina & honores, & diversa artificia & figuras attribuerunt. 2 Quibus & posteriores videntur extitisse hi poetæ, qui fuisse priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt: posteriora autem ad Hesiodum usque & Homerum, ego referam. LIV At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya est, talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Jovis Thebani duas fœminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harum unam in Libya fuisse venundatam, se audisse, alteram in Græcia: atque has fœminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula constituissent, Percontantique mihi unde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc responderunt, majorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tamen unquam invenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. LV Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audivi. Antistites autem Dodonæorum hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras advolavisse, utramque nigram, unam quidem in Libyam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit, eo loci Jovis oracului condi 3 debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id esse divinitus, & ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Libyas abisset columbam, jussisse illis ut Ammonis oraculum conderent: quod & ipsum Jovis est. Ita referebant Dodonæorum sacerdotes, cum assensu cæterorum Dodonæorum 4 templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: LVI minimæ natu, Nicandræ. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerunt fœminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia

ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ ὀνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι ὀνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. ὡς δὲ ὑπὸ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο ὕστερον. Ὅθεν δὲ ἑκάστῳ τῶν θεῶν ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, οἵτινές τε τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τῶν τούτων τοῦ ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήιαι λέγουσι τὰ δὲ ὕστερα, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρηστηρίων δὲ περὶ τοῦ τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρηίας ἐκ Θηβαίων ἁρπαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυταμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν ἔτεα ἀτρεκέως ἔπισταίατο λέγουσι, ἔφασαν περὶ ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων· καὶ ἀνδρῶν μὴ σφέας εὑρεῖν δυνατοὺς γενέσθαι πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ πρὸς σφέας ἀπικέσθαι. ἑζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν, ἀνθρωπηίῃ φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὴν ὑπολαβεῖν θεῖον ἔπος τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήιαι (τὴν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱερόν. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα

1 Cognomina dederunt, honoresque & artificia distribuerunt, *id est, singulis assignarunt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *vel simulacris repræsentarunt. Vel simplicius, figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero istis priores poetæ fuisse dicuntur, posteriores (ut mihi quidem videtur) fuerunt. Et prima q. illa Dod. sacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Hesiodum & Homerum spectant, ego is sum qui dico. At de orac. 3 In fatis esse. 4 Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*

ἀπέδοντο, δουλεύειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλουμένης τὴν αὐτὴν ταύτην, πρηθλῶσαι ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δὲ ἀλωβύσασαν αὐλόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πέφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ γὰρ ἦν οἰκὸς, ἀμφιπολεῦσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπίκετο, σημαῦναι μιν μήμλιον αὐτῇ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρησήριον καταγήσασθαι, ἐπεί τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων διὰ τόδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δὲ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ συνιέναι λέγουσι, ἐπεί τε τὰ σημεῖα σφι ἠύδα ἡ γυνή· ἕως μὲν ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέο τρόπου ἂν πελειὰς ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντικὴ ἥ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τὸν ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι. καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τεῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρεις δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα εἰς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, εἰς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἱδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἶσις δὲ ἐστι κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δ', εἰς Σαΐν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, εἰς Ἡλίου πόλιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, εἰς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, εἰς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπὰν κομίζωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὴν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γλύωνται, ἐγχείμψαντες τὸ βάρος τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε·

vendiderunt: 1 hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atque deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Jovis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Jovis templo. Hinc processit ut hîc memoria ejus haberetur: atque hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fuisset) venundatam. Quod autem LVII
mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam avibus sonare ipsis viderentur. Interjecto deinde tempore columbam humana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu volucris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam fœminam significant. Suntque pene simillima in- LVIII
ter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque divinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptii extiterunt principes conventus & pompas & 2 conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerunt. Cujus rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet priscis temporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Nec ve- LIX
ro semel quotannis conventum agunt Ægyptii, sed frequenter, cum alibi tum præcipue ac studiosissime in urbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in urbe Busiri, in honorem Isidis. In qua urbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in urbe Sai, in honorem Minervæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, LX
in honorem Martis. ¶ Cæterum quum se conferunt in urbem Bubastin, hæc faciunt: Navigant viri pariter & mulieres, magnaque est in singulis navibus utrorumque multitudo. Inter navigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manusque complodunt. Atque ut ad quamque urbem perveniunt navigando, talia agunt:

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Jovi sacrum, *id est*, *fagum quæ ibi erat*, *Jovi consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Jovis obiisset, eo loco ad quem pervenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac. 2 Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulſa ad terram navi, mulierum aliæ ea quæ dixi faciunt, aliæ compellantes ejus urbis fœminas, ingerunt probra, aliæ ſaltant, aliæ ſurgentes 1 retrahunt illas. Talia in ſingulis civitatibus ad flumen ſitis agunt. Quum ad urbem Bubaſtin perventum eſt, diem feſtum celebrant magnis hoſtiis offerendis. quo in feſto plus vini vinealis abſumitur quam in reliquo anni tempore. Commeant illuc (ut indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad ſeptingenta millia. Atque hæc
LXI quidem in ea urbe fiunt. At in urbe Buſiri quomodo diem feſtum Iſidi agant, ſuperius à me dictum eſt. Verberantur enim poſt ſacrificium cuncti & cunctæ, multa ſane horninum millia: quo autem verberentur, non eſt mihi fas dicere. 2 Sed ex omnibus præcipue hoc faciunt Cares, qui Ægyptum incolunt: adeo quidem ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hoſpites eſſe, non
LXII Ægyptios. Ubi vero in Sain urbem ſacrificatum convenerunt, noctu ſub dio univerſi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas ſale & oleo plenas 3 cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui feſto nomen impoſitum eſt, Accenſio lucernarum. Ad hunc conventum quicunque Ægyptiorum non ierint, obſervantes ſacrificii noctem, & ipſi univerſi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernæ non in Sai modo, ſed etiam per univerſam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem ſortita ſit, ſacra quædam ratio commemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin
LXIII qui veniunt, tantum ſacrificaſſe contenti ſunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & ſacrificia & res divinas peragunt, 4 ſed quoad ſol circumfertur, pauculi ſacerdotes circa ſimulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clavas ſtant pro foribus templi, alii eregione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cum ſingulis fuſtibus frequentes alia ex parte conſiſtunt. Porro ſimulacrum ligneum ex ligneo ſacello deauratо in alias ſacras ædes pridie exportant, paucis illis qui miniſterio ſimulacri relicti ſunt, trahentibus plauſtrum quatuor rotarum, quo vehitur ſacellum cum ſimulacro quod intus eſt. Hos ingredi prohibent ii qui in veſtibulo ſtant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι ταῦτα περ εἴρηκα· αἱ δὲ ταῦτα ζωσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται, αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα πᾶσι τοῖσι ἐπὶ ποταμοῖσι ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὠυτὸ βάσιν, ἑορτάζουσι μεγάλας ἀναγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλεῦνες παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὁρτὴν, εἴρηταί μοι πρότερόν. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ πρὸς τῷ ἐπὶ πλέον ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὸ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ, λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑγραίθεια πρὸς τοῖσι δώμασι κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον. καὶ τὴν ὁρτὴν ὄνομα κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σάι μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτου δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱερὰ, καθάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. ὅταν δὲ ἐν τῷ γίνηται καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, σὺν ξύλοισι χειρωναξ ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ ἐπιχωλὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι δὴ τὰ ἕτερα τέλεες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κεκαλλιχρυσωμένῳ, προσεκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν κηκτὸν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐπέναι· οἱ δὲ ἐπιχωλιμαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παί-

1 Pudenda revelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt iſtis quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus ſuperſtans incumbit ipſum ellychnium. 4 Sole autem jam inclinante, pauci quidam ex ſacerdotibus circa ſimulacrum occupati ſunt, plurimi autem eorum, *vel*, *major autem pars*, tenentes lign. cl. ſt. pro f. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum ſingul.

ωσι αὐτὸς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται κεφαλάς τε σωαράσσοντες, καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων. ἐ μέντοι γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὴν δὲ παύεσθαι ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τῷ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γλυόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι; καὶ τοὺς περισσοὺς τῆς μητρὸς, οἷα ἐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, ἐ παρεῖναι, ἀλλ' ἀπαρύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τούς τε περισσοὺς τρηχέως παρεῖναι, καὶ ἐσελθεῖν πρὸς τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλέσας ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, ὕστοι εἰσὶ οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἀνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνίσαμενοι, ἄλλυται ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνιθων γλύεα ὀχλεόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν καὶ τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν ἐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ὕστοι μέντοι νεωτεροποιεῦσι ταῦτα ποιεῦντες ὑπολέγουσι, ἐμοὶ γε οὐκ ἀρεσά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι σφίσι τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἱρὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἔοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὁμουρέουσα τῇ Λιβύῃ, ἐ μάλα θηριώδης ἔοικε· τὰ δὲ εἶναι σφι, ἅπαντα ἱρὰ νενόμισαι· καὶ τὰ μὲν, συντρόφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ἕνεκα ἀνεῖται τὰ ἱρὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαίη ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἁπάντων ἐπιψαύειν· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψαύσας, ἀναγκαίη κατελάμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι τοῦδε τοῦ θηρίου ὧδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς γυναῖκες ἐκ γενεῆς καὶ ἐρατεναὶ καὶ δίκαιαι τῶν Αἰγυπτίων, τῷ παῖς ἂν δοκέῃ παρεὸς ἐκδέκεται τὴν τιμήν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἔχουσι ταύτας τάδε σφι ἀπετέλεσαν, εὐχόμενοι τῷ θεῷ τῷ ἂν ἢ τὸ θηρίον ξυρῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμὸν πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων δίδοσι. ἢ δ' αὖτε αὖτις τὰμνουσα ἰχθῦς παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται· τὸ δ'

tiunt hos, ſeſe ipſi defenſantes. Hic vehemens exiſtit fluctuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etſi Ægyptii quemquam mori negant. Aiunt LXIV autem indigenæ conventum hunc ideo inſtitutum: Templum id incoluiſſe matrem Martis, & ad eam Martem jam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quem maternos miniſtros, 1 ut qui eum à principio non agnoſcerent, quum ingredi ad matrem non ſinerent, hunc, ex alia civitate adductis hominibus, illos male mulctaſſe, & ad matrem fuiſſe introgreſſum. 2 Et ob hanc rem aiunt ſolennem eſſe Marti die feſto hanc rixam, & inſtitutum ne in templo cum fœminis coiretur, neve à venere niſi ablutis templa adirentur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacaverunt. nam cæteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe ut cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis atque in fanis: quod ſi non eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro LXV cum in aliis ad ſacra pertinentibus, tum vero in his ſuperſtitioſe agunt. Ægyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ vero illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, 3 partim manſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res divinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare devito: quarumque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſum ſingulas educandi curam Ægyptii atque Ægyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in urbibus ſunt, vota perſolvunt, ſupplicantes illi deo cujus illa beſtia eſt, hunc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines una in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc conciſos piſces præbet beſtiis eſcam. 4 talis enim cibus illis præbetur. Quarum

1 Ut qui antea ipſum non vidiſſent, non ſiviſſe ingredi, ſed abegiſſe. 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum f. congrederentur, neve à congreſſu, *ad verbum, à fœminis*, niſi abl. rem. adir. hi primi religioſe caverunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. his primis religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ non item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix. 4 Et hujuſcemodi quidem educatio ipſis eſt conſtituta. Quarum &c.

ſiquam

siquam quis necaverit, si volens, morte mulctatur: sin nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necaverit, sive volens sive nolens, necessario morte
LXVI afficitur. Quum autem multæ sint bestiæ quæ una cum hominibus victitant, multo tamen plures essent [1] nisi res hæc officeret felibus. Feles postquam sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: [2] ergo contra illas talia comminiscuntur: Ereptos & subreptos earum fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illæ fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demum ad mares se conferunt. [3] Felem incensa strue divina res occupat. nam quoties ignem extinguere neglexerunt Ægyptii, custodias felium dispositi agunt. At illæ aut intrudendo sese hominibus, aut transiliendo in ignem insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuscunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur* ca-
LXVII nis. Efferuntur autem feles mortuæ ad sacra tecta, ubi sale conditæ sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes fœminas in sua quisque urbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, [4] ichneutæ sepeliuntur. Nam mygalas, *id est mures araneos*, & accipitres in urbem Butum asportant. Ursos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt ubi jacen-
LXVIII tes inveniunt. ¶ At Crocodilo talis inest natura: Quatuor mensibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum sit *animal* quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam ova parit humi, excluditque: & plerumque diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno sereno & roscido. Ex omnibus quæ novimus [5] animalibus, hoc maximum exsistit ex minimo. siquidem ova gignit haud multo majora anserinis, & proportione ovi fetus excluditur: at excrescens, ad decem & septem & amplius cubitos pervenit. oculos habet suillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atque serratos: cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem

ἂν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ ἑκὼν μὲ ἐκών, θανάτῳ ἡ ζημίη· ἑκὼν δὲ αἶκων, ἀποτίνειν ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἑκὼν τε ἐκών, ἑκὼν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέωσι πρὸς τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, καὶ ἀπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, ἐ ΄΄ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, ἕτω δὴ ἀπικνέονται πρὸς τοὺς ἔρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαιῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμελήσαντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σβεννύουσι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἴλουροι, ἁλλόμενοι, καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει, ἐν οἰκίῃσι δ' ἂν οἰκίῃσι αἴλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τοὺς ὀφρύας μούνας· παρ' οἰκόσοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἴλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς οἴκους, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τοὺς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἐχνευταὶ θάπτονται. τοὺς δὲ μυγαλέας καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν ΄΄ πόλιν. τοὺς δὲ ἄρκτους ἐούσας ΄΄ ἱρὰς, καὶ τοὺς λύκους, ἐ πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν διρεθέωσι κείμενοι. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσιν δεῖ τοιήνδε· τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐδίει ἐδέν. ἐὼν δὲ τετράπους, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, ἐκλέπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τοῦ ξηροῦ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὸ μὲν γὰρ ὠὸν, χηνέων ἐ πολλῷ μέζω τίκτει. καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπταπήχεα πήχεα, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲ, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω

[1] Nisi tale quiddam felibus accideret. [2] Ergo adversus hoc *malum* tali utuntur versutia: [3] Orto autem incendio divinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles observant: feles autem subeuntes & supersilientes homines, in ignem insiliunt. *Vel, salientes supra homines.* [4] *Id est, Canes masculi ferarum indagatores.* [5] *Ad verbum, mortalibus.*

[a] δαιμονῶνται.

[b] πομπὰς δὲ ἴσασι ἐς Ἑρμεώπολιν. τοὺς δὲ ἄρκτους. [c] ἀπαιδίας,

κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει 73
δὲ καὶ ὄνυχας κρατερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐὸν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι διαιτώμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστι, ἅτε ὠφελεόμενός πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἐπειτα χάνῃ, (ἐώθασι γὰρ τοῦτο ὡς ὀπίπαν πνέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνδαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδυόμενος ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, οὐδὲν ἀδικέει, οὐδὲ καταπίνει τὸν τροχίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους ἀμύνονται. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέονται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα καὶ ὑάλινα καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐνδύντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ ἀμέπτους ὡς κάλλιστα ζῶντας ἀποδανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱρούς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι περὶ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἱμασιῇσι. Ἄγρεαι δὲ σφέων πολλαὶ κατεστᾶσι, καὶ παντοῖαι. ἡ δ' ὧν ἐμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω· ἐπεὰν νῶτον συὸς θελήσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ πρὸς πόλιος ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει· οἱ δὲ ἕλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ' ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμοὶ νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε. τετράπου ἐόντες, δίχηλον ὁπλὴν βοός· σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαίνον ὑπερέχοντας, οὐρὴν ἵππου, καὶ φωνήν. μεγάθεος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος.

maxillam solùm non movet, sed superiorem inferiori admovet. Ungues quoque robustos habet, pelleraque squamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirudinibus refertum. Quumque eum cæteræ volucres ac bestiæ fugiant, 1 solus ipsi trochilus pacatus est, quod videlicet ei est utilis. Etenim posteaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiavit (semper enim fere hoc ad zephyrum facere solet) tunc in ejus os trochilus penetrans, devorat illas sanguisugas. Qua utilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibusdam Ægyptiorum crocodili sacrosancti sunt: quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodum esse eos existimant qui circa Thebas & Mœrios stagnum incolunt: quorum utrique unum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes ejus auribus vel gemmas, vel ex auro fusiles inaures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoque 2 accommodata ac sacra præbentes, 3 consectantur tanquam pulcherrime viventem. At ubi mortem obiit, sale conditum sacris in umis sepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod sacros esse non censeant, etiam comedunt. Neque vero crocodili vocantur, sed champsæ: verum Iones appellavere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, 4 ipsorum formam comparantes. Hos capiendi quum sint complura & multiplicia genera, unum tantum hoc mihi, quod maxime dignum relatu videtur, puto scribendum. Ubi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis venator, ipse ad oram fluminis porcellum, quem vivum tenet, verberat. cujus vocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, nactusque tergum devorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia ejus oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facile sane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Jam vero fluviales equi in plaga Papremitana sacri sunt, in cætera Ægypto non sacri: talem speciem naturamque habentes: Quadrupedes sunt, bifidis pedibus: ungulis bovinis, simo naso, equina juba, 5 eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

LXIX

LXX

LXXI

θηρευτὴς

1 Cum solo trochilo pacem habet, utpote à quo juvetur. Etenim pos. 2 Constituta, *vel decreta.* 3 Et vivum honestissime tractantes. 4 *Vallæ interpretatio habet tantum,* comparantes. 5 Exertos dentes ostentantes, cauda & voce equina.

tum crasso

tam craſſo corio ut ex eo arefacto fiant
LXXII pila miſſilia. Gignuntur præterea fluvio
1 aquatilia quædam quæ Ægyptii ſacrata eſſe arbitrantur. 2 Arbitrantur item ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam. Hos piſces aiunt ſacros eſſe: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine Phœnix, quam equidem nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (ut aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater ejus deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tantuſque eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obvolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primum ex myrrha ovum componere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ovum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ovum exinanivit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito parente effectum ſit, obſtructo rurſus foramine, bajulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc avem commemo-
LXXIV rant. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpentes, nihil omnino hominibus noxii, puſillo corpore, binis præditi cornibus, è ſummo vertice enatis: quos defunctos in Jovis æde ſepeliunt. huic enim deo
LXXV ſacros illos eſſe prædicant. Eſt autem Arabiæ locus, ad Butum urbem fere poſitus: ad quem locum ego me contuli, quod audirem volucres eſſe ſerpentes. Eo quum perveni, oſſa ſerpentum aſpexi, & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarrandum, quarum acervi erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Eſt autem hic locus ubi ſpinæ projectæ jacebant, hujuſcemodi. Ex arctis montibus exporrigitur in vaſtam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim vere in Ægyptum volare, ſed eis ad ingreſſum planitiei occurrentes aves ibides, non permittere, ſed ipſos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, conſitentibus & ipſis Ægyptiis

τὸ δέρμα δ' αὐτῦ ὕτω δή τι παχὺ ἔῃσι, ὥστε αὖὸν γλυμμένον, ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ἐξ αὐτῦ. Γινονται ἢ καὶ ἰδέες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱερὰς ὀνομάζουσι ἢ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεόμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὸν ἔγχελυν. ἱρὸς ἢ τέτυς ἔῃ τῦ Νείλυ φασὶ καὶ τῶν ὀρνίθων τὸς χλωραλώπεκας. Ἔστι ἢ καὶ ἄλλο ὄρνις ἱερὸς, τῷ ὄνομα φοίνιξ. ἐγὼ μὲν ὦν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανίο ἔπιφοιτᾷ σφι, διὰ ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγυσι) πεντακοσίων. φοιτᾷν ἢ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι ἢ ὧν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲ αὐτῦ * χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ ἢ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ προσέοικε μοιότατος, καὶ τὸ μέγαθο. τῦτον ἢ λέγυσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲ ὐ πιστὰ λέγονται) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τῦ ἡλίυ κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τῷ ἡλίυ τῷ ἱρῷ. κομίζειν ἢ ὧδε· πρῶτον, τῆς σμύρνης ᾠὸν πλάσαι ὅσον δυνατός ἔῃσι φέρειν. μετὰ ἢ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν ἢ ἀποπειρηθῇ, ὧδε δὴ κοιλήναντα τὸ ᾠὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ ἢ ἄλλῃ ἐμπλάσαι τῦτο, καὶ ὅτι τῦ ὠῦ ἐγκοιλιώσας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐγκεκμηκὼς ἢ τῦ πατρὸς, γίνεσθαι τὠῦτὸ βάρο. ἐμπλάσαντα ἢ, κομίζειν ἐπ' Αἰγύπτυ ἐς τῦ ἡλίυ τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲ τῦτον τὸν ὄρνιν λέγυσι ποιέειν. Εἰσὶ ἢ καὶ ὄφιες ἱεροὶ ὄφιες, ἀνθρώπων ὐδαμῷ δηλήμονες· οἳ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέυσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τὸς ἀποθανόντας θάπτυσι ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Διός. τῦτο γὰρ σφέας τῦ θεῦ φασὶ ἔῃ ἱρὸς. Ἔστι ἢ χώρο τῆς Ἀραβίης κατ' Βυτῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενο· καὶ ἐς τῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυθομένῳ καὶ τῶν περὶ τῶν ὀφίων· ἀπικόμενο ἢ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκανθας· πλῆθει μὲ ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ἄλλοι τούτων. πολλοὶ ἢ ἦσαν ὕτοι. ἔστι ἢ ὁ χώρο οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἄκανθαι κατακέχυνται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ ἢ πεδίον τῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγο δέ ἔῃσι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτὸς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτυ. τὰς δ' ἶβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὸ ἔσβολὴ ταύτης τῆς χώρης, ὐ παριέναι τὸς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἶβιν Αἰγ· τῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγυσι Ἀραβίοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέυσι ἢ καὶ Αἰγύπτιοι

1 Lutræ, *ſive* lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillam. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt. * χρυσόκομα legit Cl. Salmaſius.

διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γερανώδεα, πρόσωπον δὲ ἐς ταμάλισα ὀπίγρυπον, μέγαθος, ὅσον χρέξ. τῷπερ μὲν δὴ μελαινέων τῷ μαχεμένων πρὸς τοὺς ὄφις, ἥδ' ἰδέη· τῷπερ δ' ἂν ὀρνίθων μᾶλλον εἰλόμμενον τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν δειρὸν πᾶσαν· λόφον περιΐσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίου ἄκρου. ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανά ἐστι δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ἐμφερὴς τὴν ἑτέρην. τὸ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἷόπερ τοῦ ὕδρου. πίλα δὲ ἃ περοτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πλεῖσι μάλιστά κη ἐμφερέσταλα τυγχάνουσι μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἳ μὲν περὶ τὴν σπειομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε διαχρέωνται· συρμαΐζουσι τρεῖς ἡμέρας ἑπεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι δηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νόσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λιβύας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκεν, ὅτι ἀμεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι "κυλλῆστις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται· ἀμπέλοι γὰρ οὐκ εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον αὐαίνοντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ', ἁλμῇ "τεταριχευμένους· ὀρνίθων δὲ τούς τε ὑρτύγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐγχώρια, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀπέδεκται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι ἑωυτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος, ὅσον τε πάντη πηχυαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν δὴ τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. Τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπαξιά ἐστι τόμμα,

idcirco ſe his avibus honorem exhibere. Ejus avis ſpecies talis eſt: Nigra tota vehementer eſt, cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem ſpecies eſt nigrarum quæ cum ſerpentibus pugnant. 1 At earum quæ pedes humanis ſimiles habent (nam bifariæ ibides ſunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cervicemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi ſunt vehementer nigra, crura & roſtrum alteri conſentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, ſed *glabras* & alis veſpertilionis valde ſimiles. Hactenus de ſacris beſtiis dictum ſit. ¶ Ipſorum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, 2 memoriam omnium hominum commentantes, ſunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentiſſimi. Tali autem vitæ genere utuntur: Singulis menſibus triduo purgant ſe, vomendo atque inteſtina diluendo, gratia ſanitatis conſervandæ: exiſtimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam ſunt alioqui Ægyptii omnium hominum, ſecundum Libyas, maxime ſalubri corpore, 3 aeris (ut mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cujus mutationibus præcipue exiſtunt in hominibus morbi. Pane veſcuntur quem 4 ex farre conficiunt, quem *panem* colleſtem nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: deſunt enim in ea regione vites. Victitant quoque tum piſcibus (partim crudis ad ſolem arefactis, partim ſalſugine conditis) tum avibus crudis, prius tamen ſale conditis, coturnicibus anatibuſque atque aviculis. 5 cæteris autem vel volucribus vel piſcibus qui ipſis in proximo ſunt, (præter illos qui ab eis ſunt recepti pro ſacris) partim aſſis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi convenerunt, & à cœna diſceſſum eſt, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, ſed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, oſtendenſque ſingulis convivarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis poſt mortem futurus. Hæc illi apud convivia faciunt, contentique moribus patriis, nullum alium aſciſcunt. Quibus cum alia ſunt egregia inſtituta,

1 Earum vero quæ hominibus magis obſervantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum ſe exercentes. 3 Tempeſtatum. 4 Ex olyris, *id eſt*, zea. Cæteris autem quæ cum avibus aut piſcibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

1 tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. ut ego admirer cum alia multa quæ sunt apud Ægyptum, tum vero unde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius unicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum: & cantilenam hanc eamque
LXXX solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptii, quod minores majoribus natu obvii cedunt via, ac deflectunt, advenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conveniunt. 2 Invicem compellandi se mutuo in viis adorant, genu te-
LXXXI nus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candida 3 ferunt amicula lanea superjecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque una cum cadavere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, lancis indutum vestibus humari religiosum est. de
LXXXII quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis dieve cujus deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt usi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia comperta sunt quam à cæteris omnibus hominibus. Nam quum prodigium extitit, scribunt id, observantes quomodo evenerit: &, si quando postmodum hujus simile
LXXXIII exiterit, exemplo prioris putant eventurum. Divinatio apud eos ita est constituta ut ejus artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Minervæ, Dianæque ac Martis, & Jovis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in urbe Buti. Verum hæc vaticinia non eodem modo

κὴ δὴ κὴ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι κὴ ἐν Κύπρῳ, κὴ ἐν ἄλλῃ. κτ᾽ μὴν τοι ἔθνεα ἔνομα ἔχει. συμφέρεται ὃ ὠυτὸς ἔι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδυσι· ὥστε πολλὰ μὲ κὴ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων· ἐν δὲ δὴ κὴ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τὸ νομα. φαίνονται ὃ ἀεί κοτε τῶτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλούμενος. Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τὸν πρώτου βασιλεύσαντα Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ᾽ αὐτὸν ἄνωρον, θρηνέουσι τούτοισι πρῶτα Αἰγυπτίων τιμηθῆναι. κὴ ἀοιδὴ οὗτε ταύτῃσι μούνην ἔι, κὴ πρώτῃσι σοφίσι γενέσθαι. Συμφέρονται ὃ κὴ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, κὴ ἐκτεάποισι κὴ ὀπίσω, ἐξ ἕδρης ἀναστέαται. τόδε μὴν τοι ἄλλο Ἑλλήνων ἐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυέουσι, κατίενται μέχρι τοῦ γόνατος τὸ χεῖρα. Ἐνδεδύκασι ὃ λινέας χιτῶνας, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, οὕς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι ὃ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβλήδην φορέουσι. ἐς μὴν τοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, ἐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. ἐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι ὃ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι κὴ βακχικοῖσι, ἐοῦσι ὃ Αἰγυπτίοισι κὴ Πυθαγορείοισι. ἐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχουσι, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι ὃ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τόδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε κὴ ἡμέρῃ ἑκάστῃ θεῶν ὅτου ἐστί· κὴ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γεγόμενος, οἷόν τινα ἐκφανίσει, κὴ ὅκως τελευτήσει, κὴ οἰκήιός τις ἔσται. κὴ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν πυθόμενοι ἐχρήσαντο. τεράτα τε πλέω σφι γέγονε ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γεγραμμένοι τὸ παραῦτα· κὴ ἢν ποτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κτ᾽ τοῦτο νομίζουσι ἀπερήσειν. Μαντικὴ ὃ αὐτοῖσι ὧδε μετεστήκεε· ἀνθρώπων μὲ οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, θεῶν ὃ θεῶν μετεξετέροισι. κὴ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστί, καὶ Ἀπόλλωνος, κὴ Ἀθηναίης, κὴ Ἀρτέμιδος, κὴ Ἄρεος, κὴ Διός. κὴ ὅς μάλιστα ἐν τιμῇ ἴσχηται πάντων τῶν μαντηίων, λατῆς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. ἐ μὴν τοι αἵ γε μαντηίαι σφι κτ᾽ τοῦτο

---

1 Tum vero etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidem pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (ut inter omnes convenit) eadem illa est quam Græci canunt, & Linum appellant. ut cum alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, unde Lini illis quem videntur jam inde ab omni ævo cecinisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus &c. 2 In viis pro mutua salutatione, ador. 3 *Valla*, ferunt amicula tanquam superjecta: *omittens* εἰρίνεα, *id est*, lanea.

ἐσθῆσι

ἐσῶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ πάθος σφι δέδασται. μυρία γάρ ἐστι ἰητρῶν ἔθνεα, καὶ ἐπιχώριοι· πάντες δ' ἰητρῶν ἔθνεα πλέα. οἱ μὲν γάρ, ὀφθαλμῶν ἰητροί κατέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δέ, ὀδόντων· οἱ δὲ, περὶ κοιλίην νοσημάτων. Θρῆικες δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ ἄδε. τοῖσι ἂν ἀποθάνῃσι ἐκ τῶν οἰκηίων ἀνδρῶν ἐπιφανέων, τοῦ τις καὶ λόγος ἦν, τὸ δῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τύπτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ τὸ πρόσωπον. κεῖται ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιπόσαρκον τὸν νεκρόν, αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν περφάμεναι, τύπτουσαι ἐπιζωμένας, καὶ φαίνουσαι τὰς μαζούς· οὐ δὲ σφι αἱ περισκύσαι πᾶσαι. ἐπιρρώθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπιζωμένοι καὶ αὐτοί. ἐπεὰν δὲ ταῦτα πιήσωσι, ὕστερον ἐς τὰ ταρίχευσιν κομίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτῳ κατεστεῶτες, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. ὅκως ἐπεάν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι ξυλίνους μιμήματα νεκρῶν, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὸν μὲν ἀποδαπώτατον αὐτέων φασὶ εἶναι τὸν οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὸν δὲ δεύτερον δεικνύουσι καταδεέστερόν τε τούτου καὶ εὐτελέστερον· τὸν δὲ τρίτον, εὐτελέστατον. φρασάντων δὲ, συμβάλλονται παρ' αὐτέων καὶ ὧν τινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθοῦ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ καταλειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε πάντα σκευάζουσι· πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτῷ ὕπο ἐξαίροντες, τὰ δὲ φαρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ διαχρίσαντες διὰ τὰ λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὰ κοιλίην πᾶσαν ἐκκαθήραντες δὲ αὖτις, καὶ διαθήσαντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖτις διαθέουσι θυμιήμασι· ἔπειτα τὰ νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεύνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, καταειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης πλαμῶσι καταπεμμένοισι, τὸν χρίουσι τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὴ παραδεξάμενοι μὲν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δέ, ἐσέρχονται τὸν νεκρόν. καὶ καταχλήσαντες αὐτὸν, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἑστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. ὕτω μὲν τὰς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς·

τῶν δὲ τετριμμένοισι.

τῶν δὲ θυμημάτων.

sunt omnia instituta, sed differenter. Jam vero medicina apud eos hunc in modum est distributa, ut singulorum morborum sint medici, non plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii 1 alvi partium, alii morborum occultorum. LXXXIV Luctus eorundem ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, homo alicujus momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto a domi cadavere, ipsæ per urbem vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis 3 proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipsi 4 expectorati se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. LXXXV Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadaver portatum est, ostendunt iis qui portaverunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Et eorum unum accuratissime fabrefactum esse aiunt, (cujus ego 5 nomen si nuncupavero, haud faciam sancte) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, viliſſimi. Quibus expositis scisciantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuum suum. Isti ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentissime condiunt corpus: Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, 6 ut quamque partem educentes, ita locum ejus medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Æthiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem alvum protrahunt: quam ubi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contusis proluunt: tum alvum complentes contusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterum consuunt. Ubi hæc fecere, salliunt nitro abditum septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadaver ubi abluerunt, sindone byssina totum incisis loris involvunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inserunt mortuum, inclusumque ita, 7 reponunt.

2 Alvi & vicinarum partium, 2 Inter cognatos, *vel necessarios. nisi οἰκηίων depravatum est, aut pro* οἰκήμασι *positum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti 5 Nomen nuncupare nefas esse duco) 6 Ipsum quidem sic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco sepulchrorum loculis dicato,* & rectum statuunt ad parietem. Siquidem mortuos sumptuosissime apparant, *vel adornant.* Eos autem *&c.*

Eos au-

LXXXVII Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita apparant: Clyſterem unguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc alvum mortui, ipſam neque ſcindentes neque extrahentes, ſed per ſeceſſum, prehenſo viæ poſterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiunt. quorum dierum ultimo cedrinum ungen, quod prius ingeſſerant, ex alvo egerunt: quod tantam habet vim ut una ſecum alvum atque inteſtina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cujus & oſſa relinquuntur. Ubi iſta fecere, 1 ex quo ſic tradidere mortuum, nihil amplius negocii ſuſcipiunt.

LXXXVIII Tertia conditura hæc eſt qua adorantur eorum mortui qui tenuiore ſunt fortuna: Ablutionibus ventrem abſtergunt, arefaciuntque ſale ſeptuaginta per dies,

LXXXIX deinde tradunt reportandum. Uxores tamen inſignium virorum, non ſtatim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formoſæ valde & a majoris momenti fuerint, ſed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de cauſa facientes, ne cum fœminis iſti ſalinarii concumbant. Deprehenſum enim quendam aiunt coeuntem cum recenti cadavere muliebri, delatumque

XC ab ejuſdem artificii ſocio. Quiſquis autem vel ipſorum Ægyptiorum vel externum compertus, ſit mortuus, ſive à crocodilo raptus, ſive ab ipſo flumine, neceſſarium prorſus eſt ei civitati ad quam ejectus eſt, condire, & quam honeſtiſſimo funere ſepelire, in ſacris monumentis. quem nec contingere quidem fas eſt alteri aut proximorum aut amicorum, 3 niſi ipſis Nili ſacerdotibus, utpote majus quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad ſepe-

XCI liendum. Græcanicis inſtitutis uti recuſant, & (ut ſemel dicam) nullorum hominum aliorum inſtitutis uti volunt. Et hoc quidem cæteri Ægyptii obſervant. Eſt autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ, prope Neam urbem: quo in oppido eſt templum Perſei, Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti ſane è ſaxis veſtibulo, ſtantibus deſuper duabus grandibus è lapide ſtatuis. In hoc ambitu eſt templum, & in eo ſimulacrum Perſei: quem Chemmitæ memorant ſibi apparare frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Ejuſque ſandalium quod ge-

Τὲς ᾗ τὰ μέσα βυλομένυς τιμᾶν δὲ πολιτελείᾳ, ἐκφόρια ποιεῦνται τάδε. ἐπεὰν κλυσθέντας πλήσωνται τῷ ἀπὸ τῦ κέδρυ ἀλείφατος γινομένυ, ἐν ὧν ἔπλησαν τῷ νεκρῷ τιμᾷ κοιλίᾳ, ἔπειτα ἀναταμόντες αὐτὸν, ἔτε ἐξελόντες τιμᾷ νηδυϊ καὶ ᾗ τιμᾷ ἕδρᾳ ἐσηθήσαντες, καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδῦ, ταριχεύυσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ ᾗ τελευταίῃ ἐξιεῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τιμᾷ καρδίᾳ, τιμᾷ ἔσηκαν πρότερον· ἡ ᾗ ἔχει τοσαύτιμον δύναμιν, ὥστε ἅμα ἑωυτῇ τιμᾷ νηδυϊ καὶ τὰ σπλάγχνα καταπεπτηότα ἐξάγει. τὰς ᾗ σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει· καὶ δὴ λείπεται τῦ νεκρῦ τὸ δέρμα μῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἔτω τὸν νεκρὸν, ὠδὲν ἔτι πρήγματος ἐνδέοντες. Ἡ ᾗ τρίτη ταριχεύσις ἔστι ἥδε, ἢ τὲς χρήμασι ἀδυνατέρυς σκυάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τιμᾷ κοιλίᾳ, ταριχεύυσι ἑξήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσι. Τὰς ᾗ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, καὶ ὡραίτατα δὲ ᾖσι ταριχεύειν, ὠδὲ ὅσας ἂν ὦσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγυ πλεύνας γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταίας ἢ τετάρτας γλύφωνται, ἔτω ἐπιδιδῦσι τοῖσι ταριχεύυσι. τῦτο ᾗ ποιέυσι ἔτω τῦδε εἵνεκα, ἵνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῆσι γυναιξί. λαμφθῆναί γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικός· κατεῖπαι ᾗ τὸν ὁμότεχνον. Ὅς δ' ἂν ἢ αὐτὸς Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ἀπὸ κροκοδείλυ ἁρπαχθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτῦ τῦ ποταμῦ φαίνηται τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τότυς πᾶσι ἀνάγκη ἐξ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ ἐπιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὠδὲ ψαύσαι ἔξεστι αὐτῦ ἄλλον ὠδένα ἔτε τῶν προσηκόντων, ἔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τῦ Νείλυ, ἔτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χερσὶ θαπτίζοντες θάπτυσι. Ἑλληνικοῖσι ᾗ νομαίοισι φεύγυσι χρᾶσθαι· τὸ ᾗ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἄλλων μηδαμῶν μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μέν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι ἔτω τῦτο φυλάσσυσι. ἔστι ᾗ Χέμμις πόλις μεγάλη νομῷ τῷ Θηβαϊκῷ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον· πέριξ ᾗ αὐτὸ φοίνικες πέφυκασι. τὰ ᾗ πρόπυλα τῦ ἱρῦ, λίθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα· ἕστηκε ᾗ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστῶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν ᾗ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. φασὶ δὲ οἱ Χεμμῖται λέγυσι τὸν Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαινέσθαι σφι, πολλάκις ᾗ ἔσω τῦ ἱρῦ. σανδαλιόν τε αὐτῦ πεφο-

τὲς φεύγοντας,

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ f. 3 Sed eum ſacerdotes ipſi Nili, veluti majus quiddam quam humanum cadaver, manibus contrectantes ſepeliunt.

ρημμένον δύο πήχεας, ἐὸν τὸ μέγαθος, δι-
πήχυ. τὸ ἐπεὰν φανῇ, δύθλωέειν ἅπασαν τὴν Αἴ-
γυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι· πιεῦσι δὲ τάδε
Ἑλλωικὰ τῷ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν πυ-
θέῃσι ἀπὸ παίσης ἀγωνίης ἐχόντα· παρέχον-
τες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα·
77 εἰερομένου δέ μευ ὅτι σφι μένοισι ἔωνδε ὁ Περ-
σεὺς δηφαίνεται, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυ-
πτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν πιθέντες,
ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος
γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα
εόντας Χεμμίτας, ἐκπλώσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα.
ἀπὸ δὲ τούτων γλυφολογήσαντες, καταβῆναι ἐς
τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυ-
πτον, κατὰ αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι,
οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλήν,
ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ ὧδε σφέας, καὶ ἀναγνῶναι
τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δέ
μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τό τε τῆς Χέμμι-
ος ὄνομα πεπυσμένον ὧδε τῆς μητρός· ἀγῶνα
δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν καταδύσαντα, ἐπιτε-
λέειν. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν
ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ
ἐν τοῖσι ἕλεσι καταικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι
νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι·
καὶ τἆλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος. αὐτέων
συνοικέει, καταπερ Ἕλληνες. ἀταρ πρὸς
σιτηλείην τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ
τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι
κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὰν ἀρέψωνται, αὐαίνουσι.
ἀρέψωνται, πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ
λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερές, * ὀπτήσαντες,
πιεῦνται· ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς ποιέ· ἔστι
δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμα καὶ ἐγ-
γλύσει ὀπωρέως ἐὸν εὐφυγλύκαρπον, μέγαθος
κατ' μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι
ἐμφέρεα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι φύεται
φυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν
ἐδέλῳ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε
πυρὸν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ
καὶ ἁπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν
ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀναστατώσωσι
ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλό τι τεράσσουσι· τὸ δὲ κάτω
λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι,
καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται
χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ
φαφανέϊ πυρώσαντες, οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μόνων.
τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὰ κοιλίδια, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὐτοὺς ἑόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται·

stabat, inveniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consuevisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum civitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, navigasse in Græciam: 1 à quibus originem gradatim ducendo, deveniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnovisse. quos postquam agnovisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, 2 & gymnicum certamen celebrari jussisse. Hæc XCII
omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, utuntur eisdem quibus cæteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis uxoribus, quemadmodum Græci. Cæterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius plenus campos inundavit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea ubi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaveri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem hujus loti radix quoque esculenta, etiam suavitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio 3 calice germinans è terra, simillimus specie est favo vesparum. In eo esculenta quædam instar nuclei olivæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Jam vero byblum annuum ubi è paludibus excerpserunt, superiorem ejus partem amputant, quam in aliud quiddam convertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo siqui admodum suavi uti cupiunt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos ubi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In flumini- XCIII
bus non fere gignuntur pisces gregales:

1 Quorum genealogiam describentes, deven. 2 Se igitur certamen gymnicum ipsius jussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calice adnascente è radice, simil. * πρίσαντες, *Salmasius.* sed nu-

ſed nutriuntur in ſtagnis. qui hæc faciunt: ſimulac inceſſit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus maſculis genituram ſpargentibus, quam fœminæ 1 conſectantes, recurvando ſe ex ea concipiunt. Eædem ubi prægnantes in mari ſunt effectæ, remeant omnes rurſus ad loca ſibi conſueta, non amplius eorundem ductu, ſed fœminarum. Gregatim autem præeuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes inſtar milii parva, quæ mares venientes devorant: Sunt autem ea tanquam milii grana, piſces: quum ex illorum granorum reliquis non devoratis, ſed nutritis, piſces fiant. Ex his piſcibus qui capiuntur, dum in mare meant, 2 his detrita dextra: quod ea de cauſa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à ſiniſtra terram legunt: rurſus eadem via revertentes, incurſant atque offenſant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decurſum. Nilo incipiente augeſcere, in primis depreſſa *loca* terræ & lacunæ fluvio proximæ impleri incipiunt. Confeſtimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta piſciculis minutis opplentur. Unde autem veriſimile ſit eos gigni, hoc mihi videor cauſæ intelligere, quod ſuperiore anno poſtquàm Nilus abſceſſit, piſces qui ova in cœno peperérant, una cum poſtremis abeunt aquis: circumacto rurſus anno, ubi aqua reſtagnavit, protinus ex his ovis gignuntur piſces. Et ad piſces quidem quod attinet,

XCIV ita ſe res habet. Porro Ægyptii qui paluſtria accolunt, unguento utuntur ex fructu ſillicypriorum, quod appellant Ægyptii 3 kiki, hunc in modum conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos ultro naſcuntur, ad oras fluminum ſtagnorumque ſerunt, multum quidem fructum ferentia, ſed graveolentem. Hunc ubi collegerunt, alii contuſum, ad ignem alii in ſartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum,

XCV ſed graveolentiam exhibens. Sunt autem adverſus culices, quorum magna vis eſt, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui ſupra paludes incolunt, juvant turres quas dormituri aſcendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

τρεφόμενοι ὃ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεως, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὸ θάλασσαν· ἡγέονται ὃ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τῷ ὄμῳ· αἱ δὲ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες ὑγρωνίης ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἥπερ τὸ ἐωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μὲν γὰρ οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τὰ θήλεα μᾶλλον γίνεται ἢ ἡγεμονίη. ἡγεόμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῇ μὲν ὠῶν ἀποῤῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τὸ κέγχρου· οἱ ὃ ἔρσενες καταπίνουσι· ἐρχόμενοι εἰσὶ ὃ οἱ κέγχροι ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν φθειρομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δ' ἂν ὑστέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τελευτῶντες τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῆς κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα ἀπὸ τόδε· ἐρχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται ἐμπεριπίπτοντες, καὶ φαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμαρτάνωσι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τὸν ῥόον. ἐπεὰν ὃ πληθύσῃ ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ ἀπὸ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ ἀπὸ χρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. πόθεν ὃ εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω καταμανθάνειν τοῦτο. τὸ πρότερον ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες ὠὰ ἐς τὸν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐόντι ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων ἀπὸ τοῦ πρώτου γίνονται οἱ ἰχθύες ἕτεροι. καὶ ἀεὶ μὲν τὸν ἰχθύων ἕτερον ἔχει. Ἀλείφατα δὲ χρέωνται Αἰγύπτιοι οἱ ἀμφὶ τὸ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρείων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι ὃ ὧδε· ἀμφὶ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων ἀείρουσι τὰ σιλλικύπρεα ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀποφερόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀποπιέσι. οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψησι, καὶ τὸ ἀπῤῥέον αὐτοῦ συγ- τῇ ἀποπιέσι.

κομίζονται. ἔστι δὲ πιον, καὶ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῇ λύχνῳ παρέσχεται. Πρὸς δὲ τὰς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι ἔστι μεμηχανημένα· τὰς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι.

1 Conſectantes, abſorbent, & ex ea conc. *Legendum enim* ἀνακάπτουσι *ex vet. cod. non* ἀνακάμπτουσι *cum Valla, nec* ἀναλάμπτουσι, *cum vulg. edit.* 2 His capita ſiniſtram verſus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam cauſam pat. 3 *Vulgo ricinus eſſe exiſtimatur.*

τοῖσι δὲ ἐν τοῖσι τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἕλκηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τοὺς δὲ νύκτας ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ἐν ταύτῃσι ἴσησι τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἕπεστι ἐνδὺς ὑπὸ αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, οὐ μὲν ἐν ἱματίῳ ἑλιξάμενον δύδῃ, οὐδὲ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου ἐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ δὲ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ὅτε τῆς ἀκάνθης πυρίμνα, τῆς ἡ μορφὴ μάλιστα ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ὅτε ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κολάμβους ξύλα ὅσον πηχυαῖα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγοῦνται τρόπον τοιόνδε· ἐπεὰν τὸν τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερμήκεα τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ ἐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν πιεῶνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· οὐκ ἀπὸ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ὀπὴ μυρίκινος πεποιημένη θύρη, κατέρραμμένη ῥίπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν. τούτων τὸν μὲν θύρῃ δεδεμένῃ κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὄπισθε φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥοῦ ἐμπίπτοντος, φορέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὸν βαρίν· (τοῦτο γὰρ δὴ ἐνομάσθη τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἐπελκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατευθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὰν τοῦτο γίνηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ πόταμου, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γὰρ Μέμφιν ἀπὸ Ναυκρατίος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ οὗτος, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ Δέλτα, καὶ διὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέοντι,

ὅμοιοτάτη

ὀλκάδες

ὀλκόμενος

πόντῳ

At qui intra paludes habitant, alii turrium vice ſunt machinati, hæc videlicet: Singuli ſua habent retia, quibus per diem piſces capiunt, 1 eiſdem noctu utuntur cubili in quo requieſcunt. Circundatis illis, deinde operti ſomnum capiunt. qui ſi in veſtimento involuti aut in ſindone dormirent, eos per ipſa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. 2 Naves eorum onerariæ ſunt factæ è ſpina, cujus figura ſimillima eſt loto Cyrenæo, & cujus lacryma gummi eſt. Ex hac ſpina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, 3 tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum denſos ac longos ſtipites appendunt: ubi hunc in modum compegerunt, deſuper frequentia tranſtra extendunt. 4 Commiſſuris nequaquam utuntur, ſed introrſum compages byblo innectunt. Gubernaculum 5 ſcite faciunt, & hoc per carinam tranſit. Malo quoque ſpinaceo, & velis ex byblo utuntur. Hæc navigia contra flumen meare non poſſunt, niſi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decurſum hoc pacto feruntur: Eſt 6 janua ex myrica facta, 7 putaminibus arundinaceis ſtrata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. hujuſmodi 8 januam fune alligatam, in anteriore parte navis ſinunt deferri: lapidem vero retrorſum alio fune. 9 Ita janua, impetu aquæ inſidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his navigiis eſt nomen. Lapis autem dum retrorſum trahitur, fundo admotus dirigit navim. Horum navigiorum ingens apud illos eſt copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem ſupergreſſus eſt Nilus, ſolæ urbes apparent, eatenus extantes ut inſulis Ægæi maris fere aſſimiles eſſe videantur. Nam cætera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipſæque urbes, ſolæ extant, *quæ ſtationes navium faciunt*. Nec jam, quum hoc contingit, per alveum fluminis, ſed per medium campi navigatur. Ex Naucrate quidem 10 Memphin verſus, non jam juxta pyramides ipſas, ſed juxta acumen Deltæ & urbem Cercaſorum. A mari autem & Canobo Naucratem verſus per campum

XCVI

XCVII

1 Nocte vero ſic utuntur: Cubile in quo quieſcunt, reti circumdant, deinde op. *ut legatur* ὕτω, *non* αὐτῷ. 2 Navigia eorum oneraria ſunt facta è ſp. 3 In formam lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. ubi hunc in m. 4 Curvatis autem in gyrum lignis non ut. 5 Unum faciunt, ἕν, *pro quo hic legit* ἐῶ. 6. Cratis. 7 Ex arundinum reſegminibus conſuta, *vel contexta*, & lapis perforatus, duorum ſ. *&c.* 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin verſus naviganti, juxta ipſas pyramidas eſt curſus, *id eſt tenetur, vel dirigitur.* at ne hic quidem eſt *tum*, ſed, *eſt alius* juxta ac.

ad An-

ad Anthyllam urbem venies, & ad urbem
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum urbium Anthyllæ, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semper ejus qui in Ægypto regnat. quod factum est ex quo Ægyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archandri enim urbs nominatur. 1 Quod si alius quisquam Archander esset, nequaquam Ægyptium nomen foret.
XCIX Hactenus quæ vidi, quæ novi, quæ interrogavi, dicta sunt: hic pergam disserere de Ægypto quæ audivi, addens & aliquid quod ipse viderim. ¶ MENEM, qui primus apud Ægyptum regnavit, aiebant sacerdotes 2 junxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam versus totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefeciſſe pristinum alveum. ita flumen facto alveo per medium montium fluere. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, 3 id unde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem urbem hanc conditam quæ nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in angustiis Ægypti sita) & exterius aquilonem versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea urbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum tum memoratu dignissimum.
C Post hunc recensebant è libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent Æthiopes, & una mulier alienigena: cæteri, viri Ægyptii. Mulieri quæ regnavit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebant ultam fuisse fratrem, ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. ultam autem fratrem, multis Ægyptiorum dolo absumptis. 4 Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: & convocatis

ἤξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλεομένην. Τουτέων δὴ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετα διδοται τῇ αἰεὶ βασιλεύοντι Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὴ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσησι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δικέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβρὸν Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἰη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος· ἐκ μυθίου γὰρ Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὅκως τε ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγεσθαι ἔστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, καὶ ἥκουσι. προσέσαι δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀποσεφυρῶσαι τὸ Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν κατὰ τὸ ὄρος τὸ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα πρῶτον ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν ἐρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀποερσμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενοι ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσασι ῥῆξαι ταύτῃ τὸν ποταμὸν ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναι. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γε ἐόνεα τὸ ἀποερσμένον, τοῦτο μέν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ εἰνῷ τοῦ Αἰγύπτου. ἔξωθεν δὲ αὐτῆς πρὸς ἀρκτου λίμνην ὀρύξαι τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ πρὸς τοῦ ἠοῦς αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέρσει. τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεσον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου, ἄλλων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα ὀνόματα. ἐν τοσούτοισι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθιοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτακρις. τὴν ἔλεσον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, τοῦ Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δέ, ὕστω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων δόλῳ φθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γάρ μιν οἴκημα μεγαλωστὶ, ὑποδαιον, καινὸν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέσαι δὲ μιν

79

Ψάμμιον

βύβλου

καλέσασαν

1 Sed fieri potest ut aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptium est nomen. 2 Aggessisse Memphin. fluvium enim totum præterlabi solitum montem fabulosum Libyam versus: Menem autem supra stadia circiter centum à Memphi, sinu qui meridiem versus ferebatur obstructo, aref. pr. 3 Quum ea pars à qua fluvium arcuerat, continens facta esset, *vel terrestris*, ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, specum subterraneum & eum quidem valde longum excavasse, ut ipsa quidem dicebat, mente autem aliud machinatam esse. & convoc. *Ut legatur κεῦν, non καινῦν.*

Αἰγυπτίων τὸς μάλιστα μεταχεῖν τῦ φόνυ ἠνδρε, πολλὲς ἑστιᾶν· δαινυμένοισι δ, ἐπεῖναι τὸν πόταμὸν οἱ αὐλῶνα· κρυπτῦ μεγάλυ. ταύτης μὲ πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτλὸ μὲ, ὡς τῦτο ἐξέργασο, ῥίψαι ἐς οἴκημα σωρδῦ πλέον, ὅκως ἀτιμώρητ᾽ ᾖ. ἠμῖν ταῦ. Τῶν δ ἄλλων βασιλέων, ὁ μὲ ἔλεγον ἀξεμάλυ ἔργον ἀπόδεξιν, κατ᾽ ὠδὲν εἰ λαμπρότ᾽, πλὴν ἑνὸς τῦ ἐξάτυ αὐτῷ Μοίριος. τῦτον δ ἀποδέξασθ μνημόσυνα, τῦ Ἡφαίστυ τὰ πρὸς βορέλυ ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λιμνλυ τε ὀρύξαι· τῆς ἡ περίμετρος ὅσον δεῖ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῇ μὲ μεγάθ. πέρι, ὁμῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ὀπμνήσομαι. τῦτον μὲ τοσαῦτα ἀποδέξασθ· τῶν δ ἄλλων ὠδένα ὠδέν. Παραμείψαμ. ὧν τύτυς, τῦ ὅτι τύτοισι ἠμομένυ βασιλέως, τῷ ὄνομα ἦλυ Σέσωστις, τύτυ μνήμλυ ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲ πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τῆς Ἀραβίης κόλπυ, τὺς μέχρι τλὺ Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένυς κατεστρέφασθ. ἐς ὃ πλέοντά μὲν πόρω, ἀπικέσθ ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτλὺ ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δ, ὀπίσω ἀπήκετο ἐς Αἴγυπτον κατ᾽ τὸ ἱρέων τλὺ φάτιν, στρατλὺ πολλλὺ τ λαβὼν ἦλαυνε διὰ τῆς ἠπείρυ, πᾶν ἔθν. τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμ. ὁτέοισι μὲν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐπετύγχανε, καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τύτοισι μὲ στήλας ἀνίστ ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λεγύσας τό, τε ἑωῦτῦ ἔνομα καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δωρεήσατο τῇ ἑωῦτῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέων δ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τύτοισι δ ἐνέγραφε ἐν τῆσι στήλῃσι κατ᾽ταυτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τῷ ἐθνέων ἠμομένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς περισανέγραφε, δῆλα βυλόμενος ποιέειν ὡς ἦσαν ἀνάλκιδες· Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε τλὺ ἤπειρον. ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τλὺ Εὐρώπλυ διαβὰς, τύς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τὺς Θρήικας. ἐς τύτυς δέ μοι δοκέει καὶ ὁ περσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτι. στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τύταν χώρῃ φαινόνται σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ περσωτέρω τύτων, οὐκέτι ἐνθεῦτεν δὲ ὄπισθε στρέψας ὀπίσω, ἦιε· καὶ ἐπεί τε ἐγίνετο ὅτι Φάσι ποτ᾽ ἐν ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστις ἀπαλλάσσ. τῆς ἑωῦτῦ στρατιῆς μέρος ὁσονδὴ,

ad convivium multis, quos principes noverat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod, ubi hoc fecisset [1] conspersisse eam multo cinere ædificium, quò impunita esset. Aliorum autem regum nullum referebant clarum opus editum, nisi unius, qui postremus horum extitit, MOERIS. Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonem vergentia: & stagnum effodisse, cujus quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in eo extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus. CI

¶ Quos ego prætergressus, ejus qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionem habebo. Istum dicebant sacerdotes, [2] primùm longis navibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressumque longius, venisse in mare jam vadosum, & proinde non navigabile. Illinc ubi retro se ad Ægyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes, ut in quamque incidebat, subegisse. Et quascunque earum nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ referrent ipsum illos vi subegisse: quarum vero urbes nullo prælio nulloque negotio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem literas quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. Hæc faciendo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos usque & non ulterius mihi videtur Ægyptius exercitus perveniisse, quoniam in istorum terra tituli, non ultra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, [3] quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diviso suo exercitu, aliquantulum copiarum CII CIII

reliquerit

1 Sese conjecisset in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primum omnium regum longis navibus Arabicum sinum prætervectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque retro iisdem vestigiis reversum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obvias ubique gentes subegisse: Quascunque autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horum ille regiones stelas, *id est*, *cippos lapideos*, statuebat, literis significantes ipsius regis nomen & patriam, & ut copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorum verò urbes nullo negocio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem ut apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignavos esse. 2 Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluvium Phasin subsiterint. CIV Nam Colchi videntur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cujus rei quum mihi cupido incessisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. 1 Ipse autem ex hoc conjecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quum & alii sint hujuscemodi) 2 sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluvium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur esse perantiquum. Sed quod ex Ægypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur, CV virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione 4 operantur: omnisque utrorumque vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur CVI Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti 5 regionatim erexit, plerique jam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ hujus viri figuræ visuntur in petris incisæ: una quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera verò, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum utraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, cæteramque item armaturam & Ægyptiacam αὐτῶν κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε δὲ τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλάνῃ αὐτῶν ἀπιχθέντες, περὶ Φᾶσιν ποταμὸν κατῳκίσαντο. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, νόμιμα ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τὴν Σεσώστριος στρατιὴν ἐπὶ τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσαι τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ ὀλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνίκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθιοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀσυγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· ἔστι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ ἔστι Αἰγυπτίοισι φαίνονται πιεζῶντες κατὰ ταυτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκοτέροισι πρὸς τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον μὲν δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δ' ὁπομισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὁμιλέουσι, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τοῖσι ὁμιλεομένοισι οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι ἔστι τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταυτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἄνω Αἰγύπτιον ἀπικνέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ σῆλαι, τὰς ἔστα ἐν Συρίῃ ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες ἐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι. ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὤρεον ἑστεώς, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνέοντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίῃσι δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατίρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγεγλυμμένος, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὰλλα ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην

τὸ τεκμήριον

φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι ἔστι τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταυτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἄνω Αἰγύπτιον ἀπικνέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ σῆλαι, τὰς ἔστα

καὶ κατὰ τὰς χώρας

ἐν Συρίῃ ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες ἐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι. ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὤρεον ἑστεώς, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνέοντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίῃσι δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατίρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγεγλυμμένος, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὰλλα ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην

1 Ipse partim ex hoc. 2 Sed ex istis magis, quod soli &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinem sequutos constat. 4 Elaborant. *Vel*, *Apparant*. 5 Per singulas regiones.

καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ὃν δ' ἂν ἀμοῦ ἐς τὸ ἕτερον ὦμον λάβῃ τῶν ἱρέων γράμματα ἱερὰ Αἰγύπτια δύκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὁκοῖος δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐνθαῦτα μὲν ἐὼν δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τοὺς δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνας εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθηίης ἀπολελειμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἐλθόντα οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀναπαυόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν 81 ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγυπτίων, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτῶν καλέσαντα, καὶ περὶ αὐτῷ τοὺς παῖδας, περιθεῖναι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην περιθέντα δὲ, καυσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἅμα ἄγεσθαι. τὸν δὲ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὸν πατέρα ἐκπέμψαντα, γνῶναι τὸ χρηστήριον, αὐτοὺς δ' ἐφ' ἑκάστοις ἐπαινέοντας ἐπισπάσθαι. ταῦτα πιθόμενον τὸν Σέσωστριν καὶ δύο μὲν τῶν παίδων καταπρῆναι τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποκαῦσαι ἅμα τῷ πατρί. Νοσήσαντα δὲ τὸν Σέσωστριν ἐς τοῦτο Αἰγύπτιον, καὶ πειράσθαι τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμιλῶν τὸν ἐπηγάγετο, τῷ δὲ τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο. τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τοῦτο τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθεϊ θωμήκεας, ὅτι ἦσαν οἱ ἑλκύσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας ἔτι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐποίεον τε ἐκ ἐκείνης Αἰγύπτου, τοιήν ἐοῦσαν ἱππασίμου, καὶ ἀμφιδρομέουσι πᾶσαν, ὁκοίη τέτραται νῦν. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγύπτου ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνιππος καὶ ἀναμφόδευτος γέγονε. αἰτίαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ πόλεμῷ ἐκέκτηντο πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτι ὁκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς σανίζοντες ὕδατα, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων δὴ εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατανείμας δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τετράγωνον ἴσον ἑκάστῳ τελέσας κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τελέσας κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδοὺς καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιησάμενος, τοῦτο ἐτάξατο ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τὸ κλῆρος ὁ ποταμός τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γενόμενον· ὁ δὲ,

& Æthiopicam geſtans: & ex altero ad alterum humerum euntes ſacræ literæ Ægyptiacæ ſunt inſculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINUI HUMERIS. Quis tamen aut cujas fuerit, 1 ab hac parte non indicant, ſed ab altera. Ea quidam conſpicati, Memnonis imaginem eſſe conjectant, multum à veritate deficientes. Hunc igitur Seſoſtrin Ægyptium ſacerdotes dicebant, redeuntem, multoſque mortales earum gentium ac regionum quas ſubegerat, reportantem, eundem, 2 poſteaquam ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quem Ægypto præfecerat, una cum liberis invitatum: & quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruemque incendiſſet, re hunc intellecta extemplo cum uxore deliberaſſe, (nam & uxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente ut duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens, pontem faceret, ſuper quos ipſi tranſeuntes evaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis, cæteros una cum patre fuiſſe ſervatos. Soſoſtrin in Ægyptum reverſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe: quam vero multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea uſum in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad divortia aquarum, quæ nunc in Ægypto ſunt, cuncta effodienda ſunt adacti, 3 quia inviti faciebant ut Ægyptum, prius equis & plauſtris agendis ubique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas 4 univerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putavit, ut civitatis quæ non accolerent flumen, ſed in medio Ægypti eſſent, refluente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, ſed ea ſuppeditaretur è puteis. Hac de cauſa Ægyptus interciſa eſt, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes Ægyptios diſpartita, ſoli quadrati æqua portione viritim per ſortem data: atque hinc proventus inſtituti, impoſita certa penſione, quam illi quotannis ſolverent. Quod ſi cujus portionem alluvione flumen decurtaſſet, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

CVII CVIII CIX

καὶ ἄρυσσον.

1 Hic quidem non declaratur, ſed alibi declaratum eſt. 2 Quum in reditu Daphnas Peluſias veniſſet, 3 Et per imprudentiam fecerunt ut Ægyptus pr. c. & pl. agendis ubique idonea, commoditate iſta careret. Nam &c. 4 Et varias formas, *vel varia diverticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit ut civitat. *Hic pro* τρόπους *legit* τόπους.

inſpici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, ut ex reliduo pro portione taxatum vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt*, *normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci
CX didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoque ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, unam ſuam, alteram uxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darii Perſæ ſtatua anteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negans Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet: [1] eoque iniquum eſſe hujus ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis non eſſet illum ſupergreſſus. Hæc loquuto ſacerdoti tamen
CXI ignoviſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnum ſuſcepiſſe PHERONEM ejus filium aiebant, & hunc nullam ſumpſiſſe expeditionem, ſed ei contigiſſe ut luminibus caperetur. idque hac de cauſa: Quum flumen eo tempore copioſiſſimum manaret, ita ut ſupra decem & octo cubitos rura tranſcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [2] facinus admiſiſſe, quod ſumptum ſpiculum in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimque laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioque cæcum fuiſſe. Undecimo autem anno ex urbe Buti ei oraculum adveniſſe, jam exactum eſſe tempus [3] calamitatis: viſumque ei reditурum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia urinam uxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps urinam expertum, tandem vidiſſe. Tumque omnes mulieres quas fuiſſet expertus (præter eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet) unam in urbem coegiſſe, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt*, *rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa urbe omnes concremaſſe: & eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet, uxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tum maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

ἔπεμπε τὲς ὀπισκεψομένους, ϗ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γένοιτο, ὅκως τῷ λοιπῷ ϗ τὸν λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τέλοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, ϗ γνώμονα, ϗ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης ταῦτα Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. Βασιλεύς μὲν δὴ ὧδε δὴ μάνθανε Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε ϗ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἐόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὲ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσεω ὑπερβαλόμενον ἰσάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς δὲ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεσόστριν τὸν Αἰγύπτιον. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλά τε κατύπερθε ἔθνεα ὑπ' ἐλάσσω ἐκείνου, ϗ δὴ ϗ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ ὑπερβαλέσθαι Σκύθας εἰκός. ἔχων δίκαιον εἶναι σφέας ἔμπροσθεν τοῦ ἐκείνου ἀναθήματος, μὴ ὑπερβάλλεσθαι τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι. Σεσόστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὸν βασιλήιον τὸν παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· τὸν ἀποδέξασθαι μὲν ὑπεμνήσθη στρατήιον, συμενεχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, ὧδε τινὸνδε πρήγματος· τοῦ ποταμοῦ κατειλυομένου μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγίνετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τῶν ἀταυαλίη χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλὸν· ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, ϗ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὖρῳ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμούς, ἥτις ἄλλου τὸν ἑωυτῆς ἀνδρὸς μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἔσσα ἄπειρος. ϗ τὴν πρώτην τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῷ ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τοῦ ἔρως νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣν νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, κατέρρηξαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τοῦ ἔρω ἀνέβλεψε, ταύτην μὲν εἶχε αὐτὸς γυναῖκα· ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, ϗ τοῦτο λόγου μάλιστα ἄξιον ὅτι ἔχειν, ἐς τὸν ἥλιον τὰ ἱρὰ ἀξιοθήητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἑξ ἑνὸς ἐόντας ἑκάτερον λίθου,

[1] *Hæc adde poſt Subegiſſet*, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque in. [2] Protervitate quadam ſump. [3] Pœnæ qua mulctaretur.

μῆκος

μῆκ. μ̀ ἐκάτερον, πήχεων ἑκατὸν, εὖρ. ὀργ. ὀκτώ. Τούτῳ ὁ ἱρεὺς δέξασθαι τὸν βασιλήϊον ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ οὔνομα ἐστὶ Ἑλλήνων γλῶσσαν ἕνομα Πρωτέα εἶναι. τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκοσμημένον, τοῦ Ἡφαιστίου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. ᾠκισμένοισι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ σωμάτων Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω. καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίβοι Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ ἄλλη ἄλλης Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, ἑκάστῃ ξείνης ἐπικαλέεται. Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενόμενα ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπιτείνει γὰρ τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτῳ ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὅ τε νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τὸ ἦν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ἐμβάληται σίγματα ἱερὰ, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, ἐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρι ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὧν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἱζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγορέουν τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἴη περὶ τοῦ Ἑλένην τε καὶ τοῦ ἐς Μενέλεων ἀδικίου· κατηγορέον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θῶνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τοῦ ταχίστου ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μέν, Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνην γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τοῦ γυναῖκα, αὐτοῦ τε ταύτου ἄγων ἧκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ἅτε ἀνέμων ἐς γοῦν τοῦ σοῦ ἀπενεχθείς. κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ὃς ξείνης ἐξεργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἰδῶ τί κοτε καὶ λέξει. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατέσχε. μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno ſucceſſiſſe aiebant virum Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEUS. cujus nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatum, ad auſtralem partem templi Vulcani poſitum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam conjicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diverſatam audivi, tum etiam quod cognomine Veneris hoſpitæ appellatum eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris. templa neutiquam hoſpitæ appellantur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renavigaret domum, in mari Ægæo ventis curſu excuſſum in Ægyptiacum pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templum, quod nunc quoque eſt: ad quod ſiquis cujuſcunque hominis ſervus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam uſque ætatem prorſus immutata perſeveravit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant ut circa Helenam geſta erat, & illatam Menelao injuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud hujus oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetravit: quippe ſeduxit hoſpitis uxorem, quam ſecum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: utrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret. Virum iſtum, undecunque is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetravit, comprehenſum ad me deducite, ut quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, naveſque ejus diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

1 ſervos

1 servos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & unde cum navibus profectus. Alexander illi & genus suum commemoravit, & patriæ nomen, & unde navigasset, & quo. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac 2 tergiversantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. 3 omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta uxore: 4 neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi ut abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reservabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque convectoribus, ut è mea terra in aliam triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad
CXVI Protea adventum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionem ejusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phoeniciæ applicuisse. Meminit enim hujus rei in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

Iliad. ζ.

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Odyss. δ. Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Jove nata probum præsensque venenum,

τὲς ἱκέτας. ἀνακρινάντων δ' πάντων, ἠρώτα τ' Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὄνομα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένῳ δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ἐς λέγοντι τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ ἡλιόμολοι ἱκέται, ἐξηγεόμενοι πάντα λόγον τῷ ἀδικήματι. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ σὲ πυνθανόμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἦδη ἀπλαγέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγώ ἄν σε ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐπεσάμην. ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον εἰργάσαο· ἐλθὼν τὴν σεωυτοῦ ξείνου γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. καὶ μάλα ἐκ ἤρκεσέ τοι τὸ συγχρεὸς αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπερώσας αὐτὴν, οἴχεο λαβών. καὶ ὧδε καὶ ταῦτά τοι μένα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκίην τοῦ ξείνου πρασάμενος ἧκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ σὲ πολλοῦ ἧγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα ἃ τοι πρόσθεν ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγάγηται. αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων περαγορεύω ὀπίσω τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους σὲ ἐψεύσεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν ἔσχε παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες ἀληθέα. δικαίως δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' ὡς οὐκ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ, τούτῳ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἔπισταιτο τὸν λόγον. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ ἀδεκμὴ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλανῆσαι τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπενείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπεμέμνητο δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀρετῇσι. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τοὺς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὁπλῶς διὰ πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε πατρίδα γαῖαν.

ἐπεμέμνητο δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,
Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,

---

1 Supplices ἱκέτας, *pro quo hic legit,* οἰκίτας. 2 *Ad verbum,* Non dicentem veritatem 3 Qui (ô omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro* ξείνιον *legit* ξείνου, *jungens cum* ἀνδρῶν, *& omittens* τυχών. 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* ἀναπερώσας.

Ἑλλὰς,

Ἐσθλὰ, τά οἱ Πολυδάμνα πόρε Θῶνος ἄκοιτις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖσα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' οὐλοά.

Quod Polydamna sibi Thonis donaverat uxor:
Ægypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit, *Odyss. δ.*

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα κέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ ἕ σφιν ἔρεξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

Hùc etiam Ægypto dii me tenuere reverti
Cohantem, quibus haud tuleram solennia sacra

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμορέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῷ ἐστὶ Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἔπυσα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. εἰρομένοισι δέ μοι τὰς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες περὶ τὸν ἐκ Ἰλίου ἀγγελίην, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἱστορέοντι φαίνεσθαι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθοῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὸν στρατὸν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σφὶ δὲ ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀναιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, καὶ οἴκτου κλέψας Ἀλέξανδρος, τῷ τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τευκρους τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας, καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δίκας ὑπέχειν, τὰ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶν δοκέοντες τῶν αὐτῶν, ὥστε δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἑξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος· ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρότερον ἐπιμανθάνουσι, ὥστε δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀπέστελλον σφέων πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὸν Μέμφιν, εἴπας τὰ ἀληθέα τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἔντυσε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἐωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων ἐκεῖνος Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀπιπλέειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cujuspiam alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo Ilium perveniisse, secundo vento usus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Cæterum, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognovisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio veniisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium legatos, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenam, [1] opesque quas Alexander furto asportasset, repopoſciſſe, tum injuriæ satisfactionem. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & juratos negasse habere se Helenam atque opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se jure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnaverunt. Urbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Ægyptum pervenit, & Memphin appulit, expositа rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen injurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

CXVII CXVIII CXIX

84

1 *Vel*, Resque, 2 *Vel*, Res suas.

idque

idque jam diu, rem nefariam excogitavit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod ubi eum feciſſe reſcitum eſt, inviſus & exagitatus 1 fuga in inſulas Africæ objacentes. Eo poſteaquam ſe contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebant, alia ut apud ipſos geſta, ſeſe magis habe-
CXX re comperta. Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum ſacerdotes. Ego vero 2 ad ea quæ de Helena commemorata ſunt, & ipſe adjicio hoc conjecturæ, Si intra Ilium fuiſſet Helena, utique fuiſſet Græcis tradita, ſive volente Alexandro ſive invito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alii ejus propinqui, ut ſuis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſteaquam cum multi aliorum Trojanorum, tum vero Priami filiorum duo treſve aut plures perierant cum Græcis prœliantes, ſiquid referentibus credi verificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigiſſent, ego crediderim, Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenam habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala devitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat perventurum, ut jam ſub eo res eſſent, ſeniore Priamo, quum Hector & natu major & virtute præſtantior quàm ille, regnum eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quem haudquaquam decuiſſet fratri injuſte agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum privatim ipſi, tum cæteris Trojanis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (ut quod ſentio dicam) diſponente, ut funditus everſi planum facerent hominibus, Magnarum injuriarum magnas à diis eſſe ultiones. Et hæc quidem, 3 ut
CXXI mihi videntur, dicta ſunt. ¶ Protei autem regnum dicebant ſuſcepiſſe RHAMPSINITUM, qui 4 memoriam ſui reliquit veſtibula ob occaſu ſpectantia templum Vulcani: & eregione veſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinûm & vicenûm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, 5 id Æſtatem: quod auſtrum, id Hyemem Ægyptii vo-

ἐπειδὴ ὃ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἰὼν, ὅπιτε-
χνᾶται πρῆγμα ἐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο
παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα
ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπαύισε θεὸν ἐγίνετο τοῦτο
ἐργασμένον, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴ-
χετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐν-
θεῦτεν δὲ οὐκ ἔτι ἐπέπλω, ἐκεῖσε εἰ ἔχον εἰπεῖν
Αἰγύπτιοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι ἔφασαν
ὅπισω, τὰ δὲ, παρ' ἑωυτῆισι γενόμενα, ἀ-
τρεκέως ὅπισω μιν λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰ-
γυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ
περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθε-
μαι, τάδε ὅπιλογεόμενος· εἰ μὲν Ἑλένη ἐν
Ἰλίῳ, ἀποδοθεῖναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι,
ἤτοι ἐκόντος γε ἢ ἀκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ
γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος,
οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφε-
τέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει
κινδυνεύειν ἐθέλοντα, ὅκως Ἀλέξανδρος
Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώ-
τοισι χρόνοισι τοῦτο ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολ-
λοὶ μετ' ἄλλων Τρώων, οὐκότε συμμίσγοιεν
τοῖσι Ἕλλησι ἀπώλλυντο. αὐτὸς γὰρ Πρίαμος
ἐκ ἔστι ὅτε ὑὸν δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῷ
παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ
τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων
δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι,
εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀπο-
δοῦναί κ' ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μάλιστά
γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγησεσθαι.
οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον ἔμελλε,
ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ
τοῦ πρήγματος ἔσῃ, ἀλλὰ Ἕκτορι, καὶ πρεσβύ-
τερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γε ἐὼν ἐμελ-
λε αὐτῷ Πριάμῳ ἀποδεδεγμένος ἔσεσθαι χαλαμ-
ψαντι, τὰ οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ
ὑπηρέτεειν. καὶ τούτῳ, μεγάλων κακῶν δι'
αὐτὸν συμβαρόντων, ἰδίη τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι
ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλέ-
νην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀλη-
θείην ὑπίσχνεον οἱ Ἕλληνες· ὡς μοὶ ἐγὼ γνώ-
μην ἀποφαίνομαι, τὸ θεῖον βουλόμενον φανερὸν
ποιέοντα, ὅκως παναλεθρίῃ ἀπολώμεθα, καὶ κα-
φανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ᾖ ποιπνύμενα, ὡς τὰ μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ
καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα
μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἰρήσθω. Πρωτέα δὲ ἐκ-
δέξασθαι τὴν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον·
ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ

πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα. ἦσαν δὲ τοῦ Ἡφαιστείου ἀντίον τὰ προπύλαια ἕστηκε ἀνδριάντες δύο, ἑβδομήκοντα πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τὸν Αἰγύπτιοι μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι χειμῶνα, τὸν δὲ πρὸς νότον, θέρος· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεόμενον,

1 Navibus in Libyam profugit. Inde quonam iter converterit, nihil ampl. *Hic interpr. pro* νηυσὶ *legit* νόσοισι. 2 Et ipſe aſſentior iis quæ de Hel. &c. his adjectis, Si &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æſtatem vocant, & eumquidem adorant atque beneficiis proſequuntur: ei autem qui ad notum eſt & Hyems vo———

νον,

σνον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἐρδουσι. πλοῦτον ὦν τούτῳ τῷ βασιλέϊ ἐκ μεγάλου ἀργύρου μέγαν, τὸν ἐδένα τῷν ὕστερον ὀπογεγραφέντων βασιλέων δυώδεκα ὑπερβαλέσθαι, ὥστε ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον τῇ περὶ τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς 85 οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, βουλευόντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων ἐκβάσκοντα ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τῆς τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ ἐπεπλέκτο τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ προϊόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτῆς τοῦ βίου ἐόντα, ἀναπαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ὑποθήσασθαι, ὡς ὀπαδοὶ γεγονότι βασιλέων, οἷκως βίον ἄφθονον ἕξουσι, τεχνάσασθαι οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τῆς βασιλῆος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τοὺς μέτρα αὐτῷ, λέγοντα ὡς ταῦτα ἀσφαλέστατα ἔσοιτο, ταμίας τοῦ βασιλέος χρημάτων ἐσομένους· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν μακρῷ ἔργῳ ἐχρᾶσθαι. ἐπελθόντας δὲ δὴ τὰ βασιλήια νυκτός, καὶ τὸν λίθον δὴ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι ἰδόντα τὰ χρήματα κατανδεᾶ τὰ ἀγγήϊα· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλεισμένου. ὡς δὲ ἀνοίγειν καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἀεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κερδαίζοντας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάντας πρὸς τάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας θεῖναι τὰ ἀγγήϊα ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐπλήσθη πρῶτα· ἐπὶ δὲ τῶν φορέων ὅσπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδυομένου τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγος προσῆλθε, σὺν θεῷ τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἴῳ κακῷ ἦν, ἰδίως καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλῶν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὸν ταχέως ἐσδύντα, ἀποθέμενον αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωρισθεὶς ὃς εἴη, προσαπόληται καὶ ἐκεῖνον· τὸν δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πειθόμενον ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀποδυσάμενον τὸν κεφαλὴν τῷ ἀδελφεῷ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρόωντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν. τὸ δὲ οἴκημα, οἰκίης, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορέοντα δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν

cant, præpostere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cujus parietum unus in exteriorem ædium partem pertingebat. sed structorem insidiantem hoc fuisse machinatum: Is unum è lapidibus ita struxit ut è pariete facile tolli à duobus viris atque adeo ab uno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interjecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, ut affluenter vitam degerent, astute ædificasse regis ærarium: 1 denique omnia illis exposuisse plane, mensuraque ad lapidem amovendum docuisse, ac dixisse, illos hæc observantes, regii ærarii quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inventum nullo negocio amovisse, multumque pecuniæ expilasse. Quum autem rex forte fuisset ædificium ingressus, videretque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum & signa salva & ædificium observatum esset. Ubi autem iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia 2 apparebat, hoc feciisse, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & ubi agnovit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis condicionis suæ certiorem feciisse: jussisseque ut quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita feciisse: & adaptato lapide domum abiisse, fratris caput asportantem. Ubi dies illuxit, ingressum in ædificium 3 regem expaviisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita abiisse, atque ita faciendum statuisse ut furis cadaver

1 2 3

τῷ δὲ μακρὸν — τῷ δὲ φέρουσα

—— catur, contraria illis faciunt. 1 Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amovendum pertinerent, aperte exposuisset, ejus mensuram dedisse, ac fore dixisse ut si hæc observarent, regii ær. 2 Apparebat (nam fures non desinebant diripere) ipsum hæc feciisse: Laqueos, &c. *Vel (utpote furibus assidue diripientibus)*

è muro

è muro ſuſpenderet: cuſtodeſque illic appoſuiſſe, juſſos ut ſiquem plorantem aut miſerantem animadvertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadavere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe ut quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolveret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adituram ad eum indicandum quod pecu-
4 nias regias haberet. Adverſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa rem graviter accipiebat, eum talem rem fuiſſe commentum: Inſtratis aſinis utres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos juxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadaver 1 revulſis ligaculis, duos treſve pedes reſolviſſe: & quum vinum profluueret, tum caput cædentem, vehementer vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe converteret. Cuſtodes quum multum vini profluere viderent, concurriſſe cum vaſis in viam: & id quod profluueret lucrifacientes comportaſſe. Iſtum ſimulata iracundia omnibus maledixiſſe, aliquantoque poſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe à via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem lacesſeret, ut riſum eliceret, donaſſe illis unum ex utribus. Atque eos illic, ut erant diſcumbentes, potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac jubentes ut ſecum ad compotandum maneret: atque iſtum obſequutum remanſiſſe: & quum inter potandum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum utrem. Ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem ubi potaverant obdormiſſe. Iſtum, ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris diſſolviſſe, & cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadavere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia
5 matris. Regem, ubi ei renunciatum eſt furem cadaver ſurripuiſſe, acerbe tuliſſe: & quum vellet quoquomodo invenire quiſnam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, juſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimum ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret quæ

κζ τῦ τείχεϑ. καταχρεμάσαι· φυλάκας ὃ αὐτῦ καταϛήσαντα, ἐντείλαϑαί σφι, τὸν ἂν ἴδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτίσαμβον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμβύε ὃ τ νέκυϑ, τλὼ μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγυς ὃ πρὸς τὸν ϖρεσβύτην παῖδα ποιβμένλω, ϖρεσταύσειν αὐτῳ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται μηχανᾶδς ὅκως τὸ σῶμα τῦ ἀδελφεῦ καλαλύσας κομιεῖ. εἰ ὃ τάτων ἀμελήσει, ϑρᾳπειλέειν· αὐτῳ, ὡς ἐλθῶσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μιμύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τῦ ϖρεσβύτ. παιδὸς, κ πολλὰ πρὸς αὐτὼ λέγων ἐκ ἔπειϑε, ὅπως τοιάδε μιν ὄνυς καλασκυασάμενον, κ ἀσκὸς πλήσαντα οἴνυ, ὅπϑεῖναι ὅπι τῷ ὄνων, κ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτύς. ὡς ὃ κ τὰς φυλάκυντας λῦ τ κρεμάμβυον νέκυν, ὅπως ἀσάντα τ ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀπαμμένυς. ὡς ὃ ἔῤῥεε ὁ οἶνος, τ κεφαλλὼ μιν κόπτεδς μεγάλα βοῶντα, ὡς ἐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τ ὄνων πρῶτον τρέπωνται. τὰς ὃ φυλάκυς, ὡς ἰδεῖν πολλὼ ῥέοντα τ οἶνον, σωτρέχειν ἐς τ ὁδὸν, ἀγγήϊα ἔχοντας, κ τ ἐκκεχυμβὸν οἶνον συλλεμίζειν, ὡς κέρδεϊ ποιβμβύυς. τ ὃ διαλοιδορέεδς πᾶσι, ὀργλὼ προσποιβύμβυν. ϖλαμυθβμβύων ὃ αὐτὸν τ φυλάκων, χρόνῳ πρηΰνεδς προσποιέεδς, κ ὑπείκεδς τῆς ὀργῆς. τέλϑ. δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τὰς ὄνυς ἐκ τῆς ὁδῦ, κ καλασκυάζειν. ὡς ὃ λόγυς τε πλείυς ἐγίνεδς, καί τινα κ σκῶψαί μιν, κ ἐς γέλωτα προσαγαγέδς, ὅπως δῶναί σφι τ ἀσκῶν ἕνα αὐτοῖσι. τὰς ὃ αὐτῦ ὥσπερ εἶχον καλακλιθέντας, πίνειν ϑρασυέεδς, κ ἐκεῖνον ϖλαμβάνειν, κ κελεύειν μετ ἑωυτῷ μένοντα συμπίνειν· τὸν κ πειθῶαί τε δὴ, κ καλαμεῖναι. ὡς δὲ μιν ϖλὰ τλὼ πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ὅπως δῶναι αὐτοῖσι κ ἄλλων τῷ ἀσκῶν. δαφιλεῖ ὃ τῳ ποτῷ χρησαμβύυς τὰς φυλάκυς, ὑφ μεγάλῳ κ κραπθέντας ὑπὸ τῦ ὕπνυ, αὐτῦ ἐνθαῦτερ ἔπινον καλακοιμιϑῶναι. τ ὃ, ὡς περὶ τῶ τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τ ἀδελφεῦ καλαλύσαι, κ τ φυλάκων ὅπι λύμη πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας. ὅπιϑέντα ὃ τ νέκυν ὅπι τὰς ὄνυς, ἀπελαυνειν ἐὼ οἶκυ, ὅπως τελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῳ ἀπηγγέλϑη τῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντων ὃ βυλόμβυν δυρεϑῶναι ὅς τις κατὰ

εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμβυος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲ ἀ πισά· τ δυγατέρα τ ἑωυτῦ καπίσας ἐπ' οἰκήμασι, ἐντειλάμβυον πάντας τὸ μοίως προσδέκεδς κ μὲν συγγενέδς, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῳ βίῳ ἔργασαι αὐτῳ σοφώτατον κ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ

κζ ὑπεκλαύσαντα

κζ ὑπίδεσθαι

1 Detractis utrium duobus aut tribus peronibus, *ſeu ſacculis*, reſolviſſe illos laxatis vinculis:

περὶ τὸν φῶρα γεγομμένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τῷ παῖδα πιέειν τοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πρόθυμον τοῦ εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουληθέντα πλυτεύσασθαι τοῦ βασιλέος. προσελθόντα δὲ, πιέειν παῖδα νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα τῷ χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτῷ ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς τοῦ βασιλέος τῷ θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτι τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τῷ κεφαλήν· συφωτάτιον δὲ, ὅτι τὲς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυα. τὰ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἅπλεως αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει προτεῖναι αὐτῇ τὸ νεκροῦ τῷ χεῖρα. τὰ δὲ, ἐπιλαβομένην, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ εἶναι τοῦ χειρὸς αὐτέχεως. τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαί μιν ὅτι τῇ πολυφρασύνῃ τε καὶ τόλμῃ τὰνθρώπου. τέλος δὲ, διαπέμψαντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε δώσειν, καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τῷ ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πιστώσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καί οἱ τῷ θυγατέρα ταύτῳ συνοικίσαι, ὡς πλεῖσα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων περιεκλεῖσθαι, ἐκεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδην νομίζουσι εἶναι, καὶ κατὰ συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἑωυτὸν ὑπ' αὐτῆς. καί μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἄγειν Αἰγύπτιοι ἔφασαν, τοῦτο καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς. εἰ μὲν οὖν εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φαρὸς δὲ αὐτημερὸν ἐξυφήναντες, οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῷ μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱερὸν Δήμητρος, ὡς τοὶ ἀπαλλάσσοντα ὀπίσω. τὸν δ' ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος. ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς ταὐτὸ χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρεώμενος ὅπῃ τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ

circa furem acta eſſent, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quum itaque filia patris imperia faceret, furem, 1 quod audiſſet quamobrem iſta fierent, cupientem evadere verſutiam regis, hoc egiſſe: Recentis mortui amputatam ex humero manum ſub pallio ferentem iſſe, atque ingreſſum ad filiam regis, quum interrogatus eſſet eadem quæ cæteri, enarraſſe, hoc ſe ſceleſtiſſimum perpetraſſe, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputaſſet: ſolertiſſimum autem, quod cadaver fratris ſuſpenſum reſolviſſet, cuſtodibus prius ebriis factis. Illam, quum hæc ad ſe diſſet, manum in hunc injeciſſe: eique furem in tenebris manum mortui porrexiſſe. quam mulier quum apprehendiſſet, manum ſe hujus tenere rata, iſtum per fores ſe proripuiſſe, muliere deluſa. Poſtquam & hæc renunciata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe tum aſtutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimiſſis per omnes urbes nunciis, regem edixiſſe, non modo veniam ſed etiam magna munera manere furem, ſi in conſpectum ipſius veniret: ita furem, fide habita, ad eum veniſſe: eique Rhampſinitum, magna viri admiratione ductum, filiam ſuam collocaſſe, tanquam ex omnibus mortalibus plurima ſcienti. Nam Ægyptios quidem cæteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. ¶ Poſt hæc CXXII aiebant regem hunc deſcendiſſe vivum ſub terram, eo ubi Græci opinantur ſedes infernas eſſe, & ibi cum Cerere alea luſiſſe: & aliquando victorem, aliquando victum fuiſſe: & ſurſum iterum fuiſſe reverſum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampſiniti deſcenſu ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam ſcio obſervatum. Verum 2 an ob id ſic feriati ſint Ægyptii, aſſerere non poſſum: ſed ſacerdotes pallium quoddam, quod intra unum diem detexuerunt, uni ex ſuis induere, & oculos mitra obducere: quem geſtantem pallium ubi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipſos redire illo relicto. Hunc autem ſacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe viginti ſtadia abeſt: & rurſus à templo in eundem locum à lupis reduci. 3 Quæ ab CXXIII Ægyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis utatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret. 2 An ob id, an ob aliud quippiam ſic ferientur Ægyptii, aſſerere non poſſum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipſo die contextum uni ex ſuis induunt, & oculos mitra obducunt: quem geſt. pall. ubi in v. dedux. q. f. ad C. templum, ipſi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidem tum ab Ægyptiis relata ſunt, quæ cuic. cr. vid. is eis utatur. Mihi autem ——

in omni

in omni ſermone conſtitutum eſt ea ſcribere quæ auditu cognovi. Inferiorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, ut quodque gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem ſunt è Græcis qui uſurpaverint tanquam ſuam ipſorum, alii prius, alii poſterius, quorum ego nomina ſciens, non
CXXIIII duco ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum uſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſane 1 jus omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus namque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde juſſiſſe ut in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, ut ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum uſque protraherent: aliis, ut tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, *id eſt, centum millia*, ternis ſuper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus trivit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidem extruxiſſe. Cujus longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum: 2 altitudo (ubi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cujus ſingulæ frontes (nam eſt formæ
CXXV quadratæ) ſunt 3 octogenûm jugerum pari altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum nullum eſt minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidem ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides brevibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum levantes. 4 Ubi ſuper hunc gradum lapis erat,

ὧδε· πάντα τὸν λόγον ὑποκειται, ὅτι τὰ 87
λεγομενα ὑπ' ἐκείνων ἀκοῇ γεγραφω. ἀρ-
χιερατεύειν δ' τῷ κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι
Δήμητραν καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δ' καὶ τόν- Δήμη-
δε τὸν λογον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀν- τρα
θρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι. τοῦ σώματος
δ' καταφθινοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γι-
νόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δ' περιέλθῃ πάντα
τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτη- πτηνὰ,
νὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσ- γινομέ-
δύειν. τὴν περιείληνσιν δ' αὐτῇ γίνεσθαι ἐν νον
τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ
Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον, οἱ
δ', ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἑόντι· τῶν ἐγὼ
εἰδὼς τὰ ὀνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μὲν
νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος ἦν ἐν Αἰγύπτῳ
πᾶσαν δυνομίην ἄλεξον, καὶ διαβαίειν Αἴγυ-
πτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα
σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι.
κατακλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱερὰ,
πρῶτα μὲν σφέας δυσιέων τοῦτέων ἀπέρξαι·
μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας
Αἰγυπτίους. τοισι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν
λιθοτομέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρεϊ, ἐκ
τούτων ἕλκειν λιθους μέχρι τοῦ Νείλου
ποταμοῦ διαπεραωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι,
τους λιθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ
πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον ὄρος, ὦρος
τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατ' δέκα μυριά-
δας ἀνθρώπων αἰεὶ τὸν τείμηνον ἕκαστον.
χρόνον δὲ ἐτελέετο τριακοντούτῃ τῷ λαῷ δέ-
κα μὲν ἔτεα τὴν ὁδὸν κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους,
τὴν ἔστιν, οὐ σμικρὸν ἐὸν ἀλλὰ πολλῷ τέῳ ἔλασσον
τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὰ μὲν γὰρ μή-
κός ἐστι πέντε σταδίων ὄρος δὲ, δέκα ὀργυ-
αί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς,
ὀκτὼ ὀργυαί· λίθῳ τε ξεστῷ καὶ ζώων ἐγγεγλυμ-
μένων. τούτῳ δὴ τὰ δέκα ἔτεα ἠμέλησαν.
καὶ τὴν ἐπὶ τῇ λόφῳ, ἐπ' ἣ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες,
τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τοὺς ἐποιέετο θή-
κας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τὸν Νείλου ἐσα-
γαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον ἠμέ-
σαν εἴκοσι ἔτεα ποιεομένῃ, τῆς ἐστὶ παντα-
χῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης
τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε
καὶ ἁρμοσμένου τοιμάλιστα· ἐδεὶς τῶν λίθων
τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων. Ἐποιήθη δὲ ὧδε
αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῷ τρόπον, τοὺς
μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομά-
ζουσι. τοιαύτῳ τοπαρῶτον ἐπεί τε ἐποί-
ησαν αὐτῷ, πειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων ποιεομένῃσι· χα-
μόθεν μὲν δὴ τὸ πρῶτον συνεῖχον τὸ ἀναβαθμῷ ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν,

---

toto hoc opere, *vel hac narratione*, conſtitut. 1 Omnem legum æquitatem *&c.* 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis.* 3 Octogenûm pedum. 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

εἰς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑξεῶσαν ἐπὶ τῇ πρώτῃ σοίχῳ· ἀπὸ τούτου ἤδη τὸν δεύτερον εἵλκυσαν σοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ σοῖχοι ἦσαν τῇσι ἀναβαθμῇσι, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίλυν τε καὶ εὐκατάφορον μετεφόρεον ἐπὶ σοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καθάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐδάφεια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεπίησαν. σεσήμανται δὲ ἀπὸ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς πυρμαίλιον καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς μοι, ἔφη λέγων, τὰ γράμματα, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου πεπελέσθαι. εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, πόσα εἰκὸς ἄλλα δεῦ παναῆσθαι δῶρα ἐς τὸ σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; οὐκοῦν χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τὰς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο ἐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὴ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τινὰ θυγατέρα τινὰ ἐωυτοῦ, χρημάτων δεόμενον, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσειν ἀργύριον ὁκόσον δή τι· ἡ δὲ δὴ τοῦτο ἔλεγον. τινὰ δὲ, τά τε ὑπὸ τῶν παντὸς ταχθέντα πρήσσειν· ἰδίη δὲ καὶ αὐτὴν βουλεύσασθαι μνημόσυνόν τι καταλιπέσθαι. καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι ὅκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τινὰ πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τινὰ ἐν μέσῳ τῶν τειῶν ἑστεῖναι, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς τὸ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγυπτίους λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τινὰ βασιλήιον τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρέασθαι τῷ ἑτέρῳ· τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνης μέτρα ἐκ ἀνήκουσαν. παῦτα γὰρ ὢν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. ἔστι δὲ ὑπεστοιήματα ὑπὸ γῆν, ἔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτὸν, ὥσπερ ἐς τὸν ἕτερον, ῥέουσα. διοικοδομημένον δὲ αὐλῶνος ἔσω, νῆσον φασὶ εἶναι, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑπόδειγμα δὲ τοῦ πρώτου δόμου λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τετραεικοντα πόδας

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu ſtabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, ſuper alteram machinam. Nam quod ordines graduum, totidem machinæ erant, ſive eandem machinam, quæ una & facilis ad ferendum eſſet, transferebant ad ſingulos ordines, quoties ſaxum amoliebantur. 1 Dictum ſit à Nobis de utroque, quemadmodum refertur. Effecta ſunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altiſſima: deinde gradatim ſequentia: noviſſime vero quæ ſolo ſunt juncta & infima. In ipſa pyramide literæ Ægyptiacæ ſcriptæ, indicant quantum ſit erogatum in operarios pro 2 apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum literarum (ut probe reminiſcor) aiebat in ſumma mille & ſexcenta talenta pecuniæ eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quantum in alia credibile eſt fuiſſe conſumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in 3 veſtiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo ſubterraneam foſſam effecerunt. Propter quod eo flagitii deveniſſe Cheopem, ut pecunia defectus, filiam ſuam in quodam ædificio proſtituerit, imperans quantumcunque faceret quæſtum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris juſſa feciſſe, tum vero privatim de relinquenda ſui memoria cogitaſſe, itaque ſingulos ad ſe intrantes oraſſe ut ſibi ad opera ſingulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuiſſe pyramidem quæ ſtat in medio trium, in conſpectu pyramidis magnæ, cujus unumquodque latus 4 ſeſquijugerum eſt. ¶. Quinquaginta annos regnaſſe hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepiſſe regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem inſtituto uſum cum in aliis tum vero in faciendâ pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque & nos ſumus dimenſi. Nam ſubterranea non ſubſunt ædificia, neque per foſſam derivatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, ſed extructo aquæductu introrſum inſulam circumluit, in qua ſitum eſſe ipſum Cheopem aiunt. 5 Fuiſſe tum ex Æthiopico lapide verſicolore primùm domum, quadraginta pedibus

CXXVI

CXXVII

88

τοῦ μνημείου

τοῦ τῆς ἐσὶ τὸ

1 Dictum enim ſit à nobis quod aiunt in utramque partem. 2 Raphano, 3 Veſtem, *id eſt, veſtitum,* operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent. 4 Seſquiplethri ſpatium habet. *Ad verbum, Seſquiplethrum eſt, id eſt,* 150 *patet pedes.* 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico verſicolore ædificato, quadraginta pedibus ——

depreſ-

depreſſiorem altera, ſed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem ſuper eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celſitudinis. Porro quinquaginta ſex annos regnaſſe Che-
CXXVIII phrenem aiebant. Ita centum & ſex anni ſupputantur quibus Ægyptii in omni calamitate verſati ſunt, nec templa aperta, ſed ſemper fuerunt occluſa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, ſed eorum pyramidas vocant paſtoris Philitionis, qui ea tempeſtate pecudes per hæc loca paſcebat. ¶ Poſt hunc regnaſſe in Æ-
CXXIX gypto dicebant MYCERINUM Cheopis filium, eumque paterna peroſum facta, & templa reſeraſſe, & populo ad ultimum calamitatis afflicto feciſſe poteſtatem res agendi & ſacrificandi: quinetiam ſuper omnes reges juſtitiam exercuiſſe. Quo nomine ex univerſis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabant, tum ob alia quæ bene judicabat, tum vero quod conquerenti de ipſius ſententia, de ſuo donabat, ut indignationi hominis ſatisfaceret. Quum autem eſſet in cives ita clemens Mycerinus, atque 1 ita ſtudioſus, principium ei malorum contigiſſe obitum filiæ, quæ domi unica ſoboles erat. Qua clade ſupramodum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere ſepelire quam cæteri, feciſſe ligneam bovem cavam, quam quum inauraſſet, in ea filiam
CXXX ſepeliſſe defunctam. Neque humo bos hæc condita eſt, ſed ad meam uſque memoriam in propatulo 2 fuit in urbe Sai apud regiam in conclavi quodam exornato polita. Cui ſingulis diebus omnifarii odores 3 inferuntur: noctibus autem perpetuo incenſa lucerna aſtat. In altero contiguo conclavi imagines ſtant concubinarum Mycerini, ut in urbe Sai ſacerdotes aiebant. Stant enim coloſſi, *id eſt grandia ſimulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum ſint mulierum non poſſum dicere, præ-
CXXXI terquam quæ narrantur. Sunt qui de hac bove & coloſſis hæc referant: Mycerinum amore filiæ ſuæ captum, vim ei intuliſſe: deinde illam quum præ mœrore ſe ſuſpendiſſet, patrem in hac bove ſepeliſſe: matrem autem manus miniſtrarum quæ filiam patri prodidiſſent, præcidiſſe, & nunc earum hæc eſſe ſimulacra ejus mali quod vivæ paſſæ fuiſſent. Hæc (ut ego opinor) dicunt nugatores, ut alia, ita & de manibus coloſſorum: quippe quas

ὑπερβὰς τῆς ἑτέρης, τῷ ὑπὸ τὸ μέγαθος ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑστᾶσι δὲ ἔτι λόφῳ ἀπ' αὐτῆς ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλῷ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἰ κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ κεκρύφθαι τοσοῦτο κατακληϊσθέντα, ἐκ ἀνοιχθῆναι. τοῦτον ὑπὸ μίσεος ἐκ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὡς τοῦτον τὸν χρόνον ἐνέμετο κτήνεα καὶ ταῦτα τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τὰ δὲ τά τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λαὸν τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακῶν, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρῖναι. καὶ τοῦτο μὲν νεμεσῶν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ μιν ἄλλα κρῖναι εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐτιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ ταῦτα ὀπίσω ὄντι, πρώτων κακῶν ἄρξαι τῷ θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τῷ μούνῳ οἱ εἰ ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνον. τὸν δή, ἐπειδὴ ἀλγήσας τε τῷ εἰκότι πεπλώκεε πρήγματι, καὶ βουλόμενον εὐθανατώτερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τῷ θυγατέρα, ποιήσαι δοῦναι ξυλίνῃ βοΐλῃ, καὶ ἐπείτα κατακρυσώσαντά μιν ταύτῃ, ἔτι ἐν αὐτῇ θάψαι τῷ ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη δὲ ἡ βοῦς γῇ ἐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή· ἐν Σαΐδι μὲν πόλει οὖσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι, ἐν οἰκήματι ἱκανῷ. ξυμπάντα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα κατατίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην πάννυχος λύχνος καίεται παρὰ τῇσι θυρέῃσι τῆς βοός. ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τριῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαΐδι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν δὴ ξύλινοι κολοσσοί, ἕνδεκα ἀριθμὸν ὡς εἰκάσαι μάλιστα κατὰ γυμναί· καὶ εἰμένας. αἵτινες μέντοι εἰσὶ, ἐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον. ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρός, καὶ ἐπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ, μετ' ὃ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ἐπὶ ἄγχῃ. ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοΐ ταύτῃ· ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τοὺς ἀμφιπόλων τοὺς προδόντας τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτῶν εἶναι παρεχομένας τὰς ἐπ' αὐτοῖσι ἐποιήσαντο ἐπιπλήξιας. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δικαίως, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὧν καὶ

——infra, alteram ædificavit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *ut legatur* οἰκοδόμησε *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita ſe gereret, 2 Extabat in urbe &c. *vel, viſebatur.* 3 Adolentur:

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ἐπὶ χρόνου τὰς χεῖρας
89 ἀπεβεβλήκασι, αἱ ἐν τοῖσι αὐτέων ἐφαίνοντο
τῷ ἔτι καὶ ἐοῦσαι " ἔτι ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα
ὡς κατακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει καὶ χρυσωμάτα πολλὰ κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν γόνασι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσσον περ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος 10
ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ
Αἰγύπτιοι τὸν ἐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ἐπ'
ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθανόντα, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον καταιδεῖν. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἕξ ἔτεα μοῦνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ 20
τελευτήσειν. τὸν δέ, δεινὸν ποιησάμενον,
πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα,
ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληίσαντες τὰ ἱερὰ, καὶ θεῶν ἐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει ταχέως ὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτις δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ σωτα-
τῷ αὐτὸν χώειν " ἀπὸ τοῦ βίου· ἐ γὰρ ποιῆσαί μιν 30
τῷ ἶνν τὸ χρεὼν " εἶη πιέειν δεῖν γὰρ Αἴγυπτον
κακῶς ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν.
τῷ μὲν πρότερον τοὺς δύο καὶ τοὺς " μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, καίπερ ὄντα ἀσυνέτους. ταῦτα δὴ ἀκούσαντα τὸν Μυκερίνον, ὡς κατακεκερμένον ἤδη οἱ τὸν τῶν, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως γίνοιτο νύξ, ἀνάπτοντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἴ) ἐνεργητήρια ὀκτωκαιδεκάτα. ταῦτα δὴ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήιον ψεύδεσθαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιέωμαι. Πυραμίδα δὲ καὶ ταύτην ἀπέλιπε πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, * εἰκοσι ποδῶν καταδέουσαν, λίθου λαβόντα ἑκάστου τριῶν πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τοῦ δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, ἐκ ὀρθῶς λέγοντες. ὁκοῖη δὲ 50
ὦν ὁκοῖη εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν ἕτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. ἐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τοῦ ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,

ipſi vidimus temporis diuturnitate delapſas, quæ ad meam uſque ætatem ad pedes eorum ſtratæ viſebantur. Bos CXXXII
quoque cum cæterum corpus operta eſt Phœniceo pallio, tum vero cervicem & caput craſſo admodum auro: cujus inter media cornua 1 circulus annexus ineſt, ſoli aſſimilatus. Neque ſtans eſt bos, ſed in genua cubans, magnitudine quanta eſt grandis vacca viva. Effertur autem è conclavi quotannis. & poſtquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bovem in lucem proferunt. Aiunt enim eam oraſſe patrem Mycerinum, ut defuncta quotannis ſemel ſolem intueretur. Huic re- CXXXIII
gi, poſt calamitatem filiæ, ſecundo loco hæc acciditſe: Ex urbe Buti veniſſe oraculum, fore ut ſex omnino annos viveret, ſeptimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, vicißim miſiſſe ad oraculum contumelioſas querimonias: quod, quum pater ſuus & patruus qui deorum immmemores templa clauſerant, homineſque perdiderant, tamdiu vixiſſent, ipſe pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rurſus ei veniſſe dicuntur ex oraculo reſponſa, eapropter ipſum propere vitam finituram quod non id faceret 2 quod deberet. Oportuiſſe enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuiſſent reges didiciſſe, ipſum vero, nequaquam. Hæc ubi accepit Mycerinus, ſe jam à numinibus damnatum, lucernas feciſſe permultas, quibus quum noctesceret accenſis, potaret ac ſe oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin per paludes perque nemora vagaretur, 3 utque audiretur juvenilibus in rebus ſtudioſiſſime verſari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum convincere mendacii, ut duodecim pro ſex fierent anni, diebus factis
ex noctibus. Pyramidum & hic reli- CXXXIV
quit longe minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam eſt quadrangularis) breviorem, 4 quæ eſt trium jugerum, Æthiopico ex lapide ad medium uſque. Hanc quidam Græcorum volunt eſſe Rhodopis mulieris proſtantis, non recte ſentientes: qui ne noſſe quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa ſibi facere deſtinaſſet, in qua talentorum infinita (ut ſic dicam) millia

1 Orbis eſt ſolis aureus aſſimilatus. 2 Quod in fatis eſſet ut faceret. 3 Et ubi intelligeret cœnacula eſſe commodiſſima. 4 Trium plethrorum, *id eſt pedum* 300. * πεντηκοσίων, Greavius de Pyramid.

conſum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex urbe Vulcani, conserva Æsopi fabularum scriptoris (1 nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oracvlo pronunciarent, siquis sumere pœnas vellet 2 animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita &
CXXXV Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum venisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratiosaque vehementer effecta ingentes opes 3 comparavit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. 4 Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pæcuniam fuisse repositam. Quum enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donavit in templo Delphico monumentum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boves torrendos fecit, ad quot faciendas sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donaverunt. Gaudent autem quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratiosa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: 5 cujus amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, ut meminit Sappho, conviciis eum insectata. & de Rhodope quidem hactenus.
CXXXVI ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longe pulcherrimam

ἀναρίθμησι. πρὸς δὲ, ὅτι κατ' Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦλθε ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' ἐπὶ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τουτέων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις ἡμετέρη μέν, ἀπὸ Θρηίκης δὲ ἦλθε ὑπὸ Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σώματος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐκτήσατο, ὡς διέδεξε τῆδε ἐκπύστως. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ ἀποτροπῆς, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παῖδος παῖς ἄλλος Ἰάδμονα ἀνείλετο, ὅτευ καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐκτήσατο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. ὅτευ δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος ἦν μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἴη Ῥοδώπιν, ἀτὰρ ἔκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικνέεται. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, ὡδὲ δὴ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποιημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βοῶν πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ νῦν ἔτι σωρηνέαται, ὅπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δὲ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἑταιρέαι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν δὴ, αὕτη, τῆς περὶ λέγεται· ὧδε δὲ ὁ λόγος, ὅτευ δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώπιος τὸ οὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεχήνυτος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν πέρι πέπαυμαι. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἡμέαι Αἰγύπτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἡμέαι Ἄσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ περιπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, ut hinc maxime ostendit. Siq. 2 *Id est vitæ, vel pro vita.* 3 Comparavit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tantam pervenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro τυραννίδα legit πυραμίδα. Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte,* Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset: 4 Nam quum ipsius opum decimam partem quivis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus: 5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

τῶν δὲ τυραννίδα

κὴ

καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα περίπλεα τύπων τε εὖ γεγλυμμένων, καὶ ἄλλως ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίων, ἕκαστα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλέγετο ἀμηχάνης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, ἡμέας νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα διέχειρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, ὧδε λαμβάνειν τὸ χρέος. περιτεθῆναι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς ταφῆς λαμβάνοντα. δηλοῦς. τῷ δὲ ἀναπιθέντα τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τιμῶδε ἐπεῖναι ζημίῃ, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα τὸν ἑωυτοῦ ἀπογόμενον θάψαι. ἀναβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τὸν περὶ ἑωυτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιησάντα. ἐν τῇ γεγράμμαται ἐν λίθῳ ἐγκεκλαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗ͂Σ ΠΡΟ͂Σ ΤΑ͂Σ ΛΙΘΊΝΑΣ ΠΥΡΑΜΊΔΑΣ, ΠΡΟΈΧΩ ΓΆΡ ΑΥ͂ΤΈΩΝ ΤΟΣΟΥ͂ΤΟΝ, Ο͂ΣΟΝ Ὁ ΖΕΥ͂Σ ΤΩ͂Ν ΑΛΛΩΝ ΘΕΩ͂Ν. ΚΟΝΤΩ͂ ΓΆΡ ΥΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΊΜΝΗΝ, Ο͂, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΊΤΟ ΤΟΥ͂ ΠΗΛΟΥ͂ ΤΩ͂ ΚΟΝΤΩ͂, ΤΟΥ͂ΤΟ ΣΥΛΛΈΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΊΝΘΟΥΣ ΕΊΡΥΣΑΝ ΚΑΊ ΜΕ ΤΡΌΠΩ ΤΟΙΟΎΤΩ ΕΞΕΠΟΊΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξαθαι. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλιος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἶναι· ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπάς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθιοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἔτεα ἓξ καὶ πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξαθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐπέλειν· τοὺς δέ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστου δικάζειν, ὑποτάσσοντα χώματα πρὸς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὁκόσον ἕκαστοι τῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγίνοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν δὴ πρῶτον, ἐχώσαντο ὑπὸ τῶν τοὺς διώρυχας ὀρυξάντων, ἐπὶ Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τοῦ Αἰθιόπος· ἥρτηντο ὑψηλαὶ ἐγίνοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων θαυμασίων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλέων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώθη, ἐν τῇ καὶ ἱερόν ἐστι Βουβάστου.

longeque maximam. 1 Habere enim ubique cum figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorum speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, ut quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgaverit, ut ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadaver patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adjecisse, ut penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, utque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissolvere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut ullo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi literis in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS 2 COMPARES, QUÆ TANTUM ILLIS PRÆCELLO QUANTUM JUPITER CÆTERIS DIIS. NAM FUNDUM LACUS CONTO VERBERANTES, QUICQUID LUTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES,3 ME COMPOSUERUNT, ET IN TALEM MENSURAM REDEGERUNT. atque id demum operis hunc regem edidisse. ¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex urbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptum magna cum manu Æthiopum SABACUM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illum regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendam certam mensuram aggerum intra urbem unde quisque 4 incolentium erat. Atque ita urbes sunt etiam sublimiores effectæ. nam primum humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre rivos effoderant: iterum sub rege Æthiope valde sunt urbes factæ excelsæ, cum cæteræ quæ in Ægypto sunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubastis urbs, ubi præcipue terra exaggerata. In qua urbe templum est Bubastis,

CXXXVII

τοῦ δὲ καὶ κάστα

1 Habere enim cum alias porticus, figuraſque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies, tum vero iſta longe plura. Hoc regnante quum non ſine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe dicebant, ut ita demum &c. *ut diſtinguatur poſt μάλιστα. ita tamen ut hæc verba ad ſequentia referri poſſint. q. d. Iſta quæ ſequuntur. quamvis ſit ἐκεῖνα non ταῦτα, aut τάδε.* 2 *Videtur aliud legiſſe quam* κατονεθῆς. 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium

1 quæ

1 quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu jucundius.
CXXXVIII Id ita ſe habet: Cætera præter acceſſum inſula eſt: cujus ad ingreſſum uſque duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum utrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Ejus veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media urbe ſitum, undique circumeuntium oculis ſubjicitur. nam quum urbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud 2 materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti proceritſimarum arborum manu conſitarum luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. 3 Longitudo templi quoquoverſus unius eſt ſtadii. Ab ejus ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & 4 quatuor jugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, utrinque arboribus manu conſitis in cœlum euntibus. Atque hunc quidem in modum templum habet. Verum ſe ita ad extremum liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandaverit. Viſus eſt ſibi videre quendam aſtantem, qui ſuaderet ipſi ut congregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eum viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionem, ut piaculo in ſacra commiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet jam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus utuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore ut is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, ultro ex Ægypto conceſſit.
CXXXIX
CXL Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: ubi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam ut quiſque Ægyptiorum juſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat ut clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum invenire potuit, ſed

ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν νῦν καὶ ἄλλα, καὶ πλυδαπανώτερά ἐστι ἰδεῖν. ἡδονὴ δ' ἰδεῖν ὧδε τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. Τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ 91
ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, ἐς συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἑστήκει. ἡ μὲν, τῇ Βεδρέουσα, ἡ δὲ, τῇ Βούβαστος ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι καταπύκνιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκολάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν, καταρᾶται πάντοθεν προϊόντι. αὖτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐκκεχωμμένης ὑψοῦ, τοῦ δ' ἱροῦ ἐκκεχωμένου ὡς κεκινημένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔστι ἐὸν ὑπερ. τρέχειν δὲ αὐτὸ αἱμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δένδρεων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ μάκος τοῦ ἱροῦ, πάντη σταδίου ἐστί· κατὰ μὲν δὴ τοῦτο ἔσοδόν ἐστι, ἐστρωμμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὅσον σταδίου τρεῖς μάλιστά κη, ἄγουσα τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· εὖρος δὲ, ὡς πλέθρων τεσσέρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα ὑψηλὰ πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱρόν· τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο ὕπαιθρον ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθιοπος. ὧδε ἔλεγον γλυφέος ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιόνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἱ χρῆσαι φόβητρα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαμεῖν. ἰδόντα δὲ τοιῷ ὄψιν ταύτῃ λέγειν αὐτὸν, ὡς προφασίζοιεν οἱ δοκέοντες ταύτῃ τοὺς θεοὺς προδεικνύειν, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· ἔωκεν ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γάρ οἱ ἐξελήλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκκωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἰόντι αὖτις τὰ μανθάνια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνεῖλε ὡς δέοι οἱ αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεύσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὧν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις ἐνυπνίου ἐπέλαεσαν, εἰκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. Ὡς δ' ἄρα οἱ κατὰ τὴν Αἰθιοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον. ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῷ τε καὶ γῇ, οἴκεε. ὅκως γὰρ οἱ φοῖται ἦσαν ἄλογίας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστετάχθαι ἀγεῖν τοῦ Αἰθιοπος ἐς τοιοῦδε χωρεῖον κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τοιῦν νῆσον οὐδεὶς πέρσην ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξαρῆσαι· ἀλλὰ

1 Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt iſta,* Nullum tamen eſt aſpectu jucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt,* 400. *pedum.*

ἔτεα

ἔπια δὴ πλέω ἢ ἑπτακόσια ἐκ οἵοί τε ἦσαν αὐτέων ἀνδρεῖν οἱ πέριξ ἡμόμβοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. ἔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος δέ σφεων ἐστὶ πάντη δέκα σταδίων. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ ἔνομα ἦν Σεθών. τὸν ἐν ἀλογίῃσι εἶχεν τοῦ παχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτοῦ. ἄλλά τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτὸν, καὶ σφέας ἀπαλλάξας τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων δεδόσθαι ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπὶ Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. ἄκων δὴ ἐνδέλεχιν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίῃσι ἀπεληλυθότα, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸ ἄγαλμα ἀποδύρασθαι οἷα κινδυνεύοντα παθέειν. ὀλοφυρόμενον δὲ ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῷ ὄψει δρησάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται κακὸν, ἀντιάζοντα τὸν Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι δὴ μὲν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, συλλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύτῃ γὰρ εἰσὶ αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους τε καὶ χειροτέχνας, καὶ ἀγορείους ἀνθρώπους, ἐνδαυτοῦ ἀπημυνέοντας, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι δρηχθέντας νυκτὸς μυῶν ἀγρείων, καὶ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ τὰ τόξα τοὺς τε ἀσπίδων τὰ ὄχανα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φεύγοντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν ἔστε ὁ βασιλεὺς ἕστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μυῦν λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥ ΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ. Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦτον τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μύριά τε καὶ τετρακόσια ἔτεα ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καί τι τετρακόσιαι μὲν ἀνδρῶν, γενεαὶ δυώδεκα μύρια ἔτεα. γενεὴ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἔχει. μοῦνοι δὲ καὶ τετρακόσιαι ἐπὶ τοῖσι ὀπλοίπων γενεῶν, οὐ ἐπῆσαν τοῖσι τετρακοσίοισι, ἦσι τετρακόσιαι καὶ τετρακόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισι τε καὶ τετρακόσια ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· ὁ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ἐπιλοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥ-

septingentis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequierunt eam invenire: cui inſulæ nomen eſt Elbo, decem omnino ſtadiorum magnitudinis. Poſt hunc CXLI regnaſſe ſacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumque bellatoribus Ægyptiis abuſum fuiſſe, contemptui habens tanquam ſibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affeciſſe, tum vero agris exuiſſe quibus fuerant à ſuperioribus regibus ſinguli donati duodeni. Ex quo factum eſt, ut, quum poſtea Senacharibus Arabum Aſſyriorumque rex cum magnis copiis invaſiſſet Ægyptum, 2 noluerint ei opitulari. Tunc ſacerdotem conſilii inopem, in cœnaculum ſe contuliſſe: ibique apud ſimulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepſiſſe ſomnum: & inter quietem viſum aſtare deum, exhortantem nihil eum moleſti paſſurum, ſi copiis Arabum obviam iret: ſe enim auxiliarios ei miſſurum. His inſomniis fretum ſacerdotem, ſumptis Ægyptiorum iis qui ſequi vellent, caſtra in Peluſio poſuiſſe. (hâc enim Ægyptus invaditur) nec eum fuiſſe quempiam bellatorum ſequutum, ſed inſtitores, & operarios, & forenſes homines. Eo quum perveniſſent noctu, effuſam ipſis hoſtibus vim agreſtium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum ſcutorum habenas abederunt, ita ut poſtera die hoſtes armis exuti fugam fecerint, multis amiſſis. Eoque nunc iſte rex in templo Vulcani lapideus ſtat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicens, IN ME QUIS INTUENS, PIUS ESTO. ¶ Ad hunc CXLII uſque narrationis locum & Ægyptii & ſacerdotes referebant, demonſtrantes à primo rege ad Vulcani ſacerdotem hunc qui poſtremus regnavit, progenies hominum fuiſſe trecentas quadraginta unam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorum progenies, centum anni ſunt,) una & quadraginta, quæ reliquæ ſunt ultra trecentas, ſunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentoſque & quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana extetiſſe: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut poſterius extiterint, aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc tempus quater ſolem præter conſue-

1 Aruris exuiſſe. *Quæ menſura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægypti opitulari. *Vel,* Bellatores Ægyptii. *Videtur ſignificare eos qui rei militaris ſcientiam profiterentur. Ipſe Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores. * Habet tamen implicitam ſpeciem veri. nam in unâ magna periodo Sol mutat ſedem in menſibus Ægyptiacis, ut qui principio in *Thoth* ſolſtitium ingrederetur, poſt 130 annos in brumam incideret in aliquâ parte ejus menſis. Sed hoc non fuerit occaſum & orientem mutari. *Scalig. de emend. Templ.* l. 3.

tudi-

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proveniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent.

CXLIII 1 Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originem generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Jovis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quod dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi unumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diverso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent unicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque 2 commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem

CXLIV Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθὸς, *id est*, *honestus & bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multum à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, 3 una cum hominibus habitantes, & eorum semper unum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autem Græca

CXLV lingua est Dionysus, *id est*, *Liber*. Atqui apud Græcos novissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

λιον ἀνατεῖλαι· ἐνθαῦτά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀντέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταβλῶναι. καὶ ἐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον γενόμενα ταῦτα ἐτεροιωθλῶναι, ἔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, ἔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, ἔτε τὰ ἀμφὶ νόσους, ἔτε τὰ ἐς τοὺς θανάτους. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναθήσαντι τε πεντεκαιδέκατον θεὸν ἐς ἐκκαιδέκατον θεόν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες γὰρ ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὁσοσπερ εἶπον. ἀρχιρέυς γὰρ ἕκαστος ἀποτίθεται ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες δὴ καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπέδεικνυσαν παῖδα παιδὸς ἕκαστον ἑωυτὸν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἀγάλματος ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες πάντα πατέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναθήσαντι ἐς ἐκκαιδέκατον θεὸν, ἀντεγενεηλόγησαν κατὰ τὴν ἀριθμήσιν, οὐ δεχόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι· ἐς ὃ τὲς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσοὺς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέθεσαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τοσοῦτοι αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπέδεικνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς ἔφασαν τοὺς Αἰγυπτίῳ ἄρχοντας, ἐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεί ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι. ὕστατον δὲ αὐτῶν βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δὲ ἐστι Διόνυσος καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μέν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἶναι· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων,

---

1 Jam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum usque deum repetenti, sacerdotes Jovis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem. fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc vivi imaginem suam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem & ita*, ἐμοὶ ἐ γενεηλογήσαντι. *quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refert. *Legendo* πίρωμις ἐπονομαζόμενος. 3 Minime cum hominibus versantes,

τῷ δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσ@. ὃς, τῶν τρίτων, οἱ ὀκτὼ τῷ δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δ' ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ δύνασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ ἡμέων, καὶ ἐξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, καὶ ἐνακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἕρμεω λέγεται ἡμέων ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πὰν) ἐλάσσω ἔτεα κῃ τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοῖσι τὰ πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, καθάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνο@ γενόμενο@, καὶ δὴ καὶ Διόνυσο@ ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενο@, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἀνθρώπους ἔχειν τὰ ἐκείνων ὀνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. νῦν δ' Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐρράψατο Ζεύς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκῃ ἐτράπετο γενόμενο@. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ ὀνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' ὅ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι καὶ τάδε τῷ χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· περιόντος δέ τι αὐτοῖς καὶ τῶν ἐμῶν ὀψίος. Ἑλληνοαιγύπτιοι Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (ὀδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆο@ διαιτᾶσθαι) ἐκράτησαν δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι, Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι δὲ ἐπιγαμίαις ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου. εἶναί τε φίλους ταμφὶ λίσα. τῷ δὲ δὲ εἵνεκα

numero duodecim: Dionyſius, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amaſin regem eſſe ipſi Ægyptii aiunt, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane vero plus annorum eſſe dicitur: minimum inter hos, à Dionyſo: quanquam ab hoc ad Amaſin regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis aſſeverant, ſeque ſcire aſſidue ſupputando, ſemperque annos deſcribendo. A Dionyſo quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt quam à bello Trojano, octingenti fere ad me anni. Utrum horum probabilius ſibi CXLVI
videtur, eo quiſque utatur licet: 1 mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſſent tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionyſus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionyſum, ſtatim, editum, ab Jove inſutum in femore, portatumque in Nyſſam quæ eſt ſupra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, ubinam à partu ſit educatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Græcos audiviſſe poſterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recenſuiſſe quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ QUÆ vero cæteri ho- CXLVII
mines cum Ægyptiis conſentientes memorant in hac regione fuiſſe geſta, hæc jam explicabo, 2 aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem *ſumme* Ægyptii libertatem adepti, duodecim ſibi reges (nullo enim temporis momento poterant ſine rege vivere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto diſtincta. Iſti junctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperium conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed ut eſſent inter ſe quam amiciſſimi. Atque ea de cauſa

1 A me vero quæ ſit de illis ſententia commemoratum eſt. Quod ſi & iſti, videlicet Dionyſus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuiſſent ac conſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam poſſet aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adjicietur ex iis quæ ipſe conſpexi. Poſt Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accurataſque inierunt, quod eis inter initia, ſimulatque tyrannides invaſerunt, reſponſum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libaſſet, eum totius Ægypti regno potiturum. 1 Ubi omnia ſacra exequuti ſunt, placitum eſt eis aliquod relinquere ſui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Mœrios, maxime urbem verſus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aſpexi fama majorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis ſpeciem 2 ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & ſumptu hujus labyrinthi. Tametſi enim Epheſi templum eſt memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione majores, quarum ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim ejus aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem contiguæ, totidem ad auſtrum vergentes, eodem extrinſecus muro præcluſæ. Bifaria in eo ſunt domicilia, una ſubterranea, altera ſuperiora 3 illis impoſita, utraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi vidimus, & quæ aſpeximus enarramus, ſubterranea vero auditu didicimus. 4 Nam præpoſiti Ægyptiorum nolebant ullo pacto illa monſtrari, quod dicerent illic ſepulcra eſſe tum eorum regum qui ædificandi labyrinthi fuere autores, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus majora. nam egreſſus per tecta, & 5 regreſſus per aulas diverſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclavia tranſitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclavibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta paſſuum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quam iter ſub terra CXLIX fit. Et quum talis ſit labyrinthus, tamen ſtagnum Mœrios, ad quod labyrinthus ædificatus eſt, plus præbet admirationis.

CXLVIII

τὰς νόμους τάτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς ἀφιγέλοντες· ἐκέχρησό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐπιξαμβίοισι ἐς τὰς τυραννίδας, ἢν χαλκέη φιάλη ἀπείσαν ἐκ τῶν ἱρῶν τῶν Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τοὺς πάντας ἱρὰ σωρηλέγοντο. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δὲ σφι ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, ἐγγὺς κροκοδείλων καλεομένων πόλιν μάλιστά κη κείμενον. τὸν ἐγὼ αὐτὸς εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονα πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ δεὸς νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλλήνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀνταξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλεται· τοῦ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσὶ αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει· οἰκήματα δ' ἔνεστι δισσά, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνοισι· τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα αὐτὸς οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ ἀπηγεόμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπιδιανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶ Αἰγυπτίων δεικνύουσι αὐτὰ ὀδαμῶς ἐθέλοντα, φάμενοι δηκαν αὐτόθι εἶναι τούς τε ἀρχιλεως τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένους βασιλέων, καὶ τοὺς ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τοῦ μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δ' ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τοῦ στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τὰς αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θωῦμα μυρίον παρέχοντο, ἔξ τε αὐλῆς ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου τραφέλισα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν διὰ γῆς πεποίηται. Τοῦ μὲν λαβυρίνθου τούτου εὖρος τοιοῦτον, θωῦμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται·

CXLIX

94

1 Nam in omnibus templis convenire ſolebant. Viſum autem eſt eis &c. 2 Æſtimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* impoſita numero tria millia, ſingula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicitæ viæ*, per aulas diverſiſſimæ infinitam admirationem afferebant, ex aulâ in conclavia tranſeuntibus, ex conclavibus in cub.

τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετραχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ πᾶν θαλασσαν. κεῖται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἔνθα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἐωυτῆς, πεντηκοντόργυιόν ἐστι. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὕδατος ὁμοίως τοσοῦτον οἰκοδόμηται ἕτερον πυραμίδος ἑκατέρης ἐπὶ τοῖσι ἀμφοτέρῃσι ἕπεσι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος. ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαραι εἰσὶ στάδιον ἐξάπλεθρον. ἓξ ἐξαπόδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τοῦ ποδὸς μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, ἀνυδρίης μὲν οὐκ ἔστι (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτη) οὐκ τοῦ Νείλου δὲ κεῖ διώρυχα ἐσπίκται. καὶ ἓξ μὲν μησὶ ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἓξ δὲ μησὶ ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἀναβαίνῃ ἔξω ἡμέρῃσι ἑκάστῃσι τάλαντον ἀργυρίου ἀπὸ τοῦ ἰχθύος· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, πεταμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὴ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν ἐόντα, ἐπιμελὲς δή μοι ἐγένετο, πρόμαθον τοὺς ἀγχοτάτω οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ εὐπετέως ἐπείθοντο· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλῳ τοῦ Νίνου βασιλῆος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακτήρια ἐν θησαυροῖσι κατὰ γαίοισι, ἐπεινόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ὀκτὼ δὴ ὧν τῷ σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν σταθμεώμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως ἡμοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, τῷ περ ῥέοντα τὸν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τοὺς χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διαχέειν.

Cujus in circuitu menſura trium millium & ſexcentorum ſtadiorum eſt, ſchœnorum ſexaginta, quanta videlicet ipſius Ægypti ad mare menſura eſt. Jacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine, ubi ejus profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, indicat, quod in ejus ferme medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum utraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centum paſſuum. Centum autem juſti paſſus ſunt ſtadium unum 1 ſex jugerum. Paſſus, inquam, menſuræ ſex pedum, ſive quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, ſex palmorum. Aqua ſtagni nativa non eſt, utpote ſolo illo admodum arido, ſed è Nilo derivata, ſex menſibus in ſtagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illiſque ſex menſibus quibus effluit, 2 augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, proventu piſcium, quum influit, viginti minis. Hoc ſta- CL
gnum dicebant etiam indigenæ evadere in Syrtin Africæ, perforato ſub terram meatu in mediterranea 3 Heſperiam verſus, ſecundum montem Memphi imminentem. Verum quum humum è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum ubinam eſſet humus illinc defoſſa. 4 Illi dicere fuiſſe deportatam, facile id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum urbem Aſſyriorum auditu cognoveram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum conſtituiſſent, è ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi viam ſub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effoſſam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audivi in Ægypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. Ægyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet.

1 Sex plethrorum. *Id eſt, centum pedum.* 2 In regium fiſcum talenta argenti ſingula ſingulis diebus ex proventu piſcium perſolvit: quum influit, viginti minas. 3 Occidentem verſus 4 At illi quonam eſſet deportata, mihi expoſuerunt.

Et hic

ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη ἔτυ λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔδυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τῆ Ἡφαίστυ, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων ποιήσεσθαι, ὁ ἀρχιερεὺς ἐξενεκέσθαι φιάλας χρυσέας, τῇσπερ ἐώθεσαν σπένδειν (ἁμαρτὼν τῦ ἀριθμῦ) ἐνδεκα, δυώδεκα ἐόντων. ἐνθαῦτα ὡς ἐκ εἶχε φιάλλιον ὁ ἔσχατος ἐστεὼς ἀυτέων Ψαμμίτιχος, πρεσβύτερον ἐόντα τῶν μετ' ἐκείνου, τὸν τὴν κυνέην οὐκ ἐπιδεδεμένον ἔσαν γὰρ χαλκέαι, ἐπιθέμενος τὴν ἑωυτῦ ἔσπασε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νυν ὠδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ἐπιθέμενος τὴν κυνέην. οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχυ, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκ χρηστὸ σφι, τὸν χαλκέην ἀπεισάντα ἀυτῶν φιάλῃ, τῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μέμνον. Αἰγυπτίυς ἀναμνησθέντες τῦ χρησμῦ, κτείνειν μὲν ἐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνδρήϊον βασανιζοντες ἐξ ὑδεμιῆς προφάσιος ἀυτὸν ποιήσαντας· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐπ. ὃ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ὁμιλέοιεν τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακών, ὃς οἱ τὸν πατέρα. Νεκὼν ἀπέκτεινε, τῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπηλλάχθη ἐκ τῆς ὄψεος τῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων ἔτοι οἱ ἐκ νομῦ τῦ Σαΐτεω ἐόντες. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τοῦτον δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν ἅμα τῇ κυνέῃ φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. βουλόμενος ὢν ὡς πλεῦνας ἐπιστάμενον εἴη πρὸς ἀυτῦ, ἐπενόεε τίσεσθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βυτῆν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήϊον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. ἐπὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ἐπεγένετο, χαλκέας οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους· χρόνῳ δέ κου πολλῷ διελθόντι, ἀνάγκη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, ἐπὶ λῃστείης ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῳ τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπιγμένους τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον, φιλία τε τοῖσι Ἴωσι

CLI Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autem reges quum juste degerent, ac statо tempore in templo Vulcani sacrificassent, & ultimo die festo libaturi essent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare consueverant, aberrans numero, duodecim videlicet viris undecim phialas. Ibi PSAMMITICHUS, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libavitque. Ferebant autem & cæteri omnes reges, & tunc quoque gestabant galeas. Nec tum quidem dolo malo Psammitichus galeam tenuit. 1 Cæteri tamen id consulto factum esse à Psammitticho existimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui ærea in phiala libassent, eum solum regem Ægypti futurum, non censuerunt quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquam 2 rimando compererunt non id illum fecisse industria: sed maxima potentiæ suæ parte exutum in palustria relegandum, ne illinc egressus, cæteræ Ægypto se immisceret. CLII Hunc Psammitichum, 3 quum Sabacum Æthiopem, qui patrem ejus Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam Æthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt 4 è tribu Saitana. Deinde quum regnaret una cum undecim regibus, contigit ei ut fugeret iterum propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit ultum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oraculo Latonæ, quod in urbe Buti apud Ægyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam ultionem ei è mari viris æreis 5 existentibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interjecto, Iones quosdam & Cares prædandi gratia navigantes, necessitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exissent ære armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Psammitticho ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse perfectum, amicitiam cum Ionibus

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quum Sab. Æth. ahtea fugiens, qui patr. ejus N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect. ἐκὼν sequendo, interpretandum esset,* qui patrem ejus volens interemerat. *id est,* non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρὶ πυνθάνεται καὶ σφέας, μεγάλα ὑπισχνούμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, ὕστερον ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ὑπηκόοισι, καταιρέει τοὺς βασιλέας. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλὴν δὲ τῷ Ἄπι, (ἐν τῇ τρέφεται ἐπὰν φανῇ ὁ Ἄπις,) οἰκοδόμησε, ἀντίον τῶν προπυλαίων, πασέων δὲ εἴσω ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, ἑστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἔστι Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρὶ τοῖσι συγκατοικήσασι αὐτοῖς, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι αὐτίους ἀλλήλων, τῷ Νείλῳ τὸ μέσον ἔχοντι· τοῖσι ἐνόμασε ἐπίθρονα Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ πάντα τὰ προσῆκε πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τοὺς Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτοις τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον δὴ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλιος, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξανάστησας, ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ πυθόμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω δὴ μουνωθέντες τούτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλεύσαντος, ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπισάμενοι ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίδησαν. ἐξ ὧν δὴ ἀνέῳξαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον. Τῷ δὲ χρηστηρίῳ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθη ἤδη· καὶ δὴ λόγον ποιέεται αὐτῷ ὡς ἀξίῳ ἐόντι ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρόν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβennυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον ὠνόμασαί μοι. ἱρὸν δέ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ οὗτος μὲν νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν αὖ θωῦμα μέγιστον παρεχόμενον,

& Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Ubi persuasit, ita demum una cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) undique columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenûm cubitorum: Apis autem Græca lingua Ephus est. His Ionibus Caribusque, quibus fuerat usus adjutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cætera quæ fuerat pollicitus repræsentavit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca 1 contra mare, aliquantulum supra urbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Unde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam adversus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas. Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diversæ linguæ essent, incoluerunt. Atque unde demigrarunt illuc, 2 & vestigia navalium, & domorum rudera, ad meam usque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oraculo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna urbe cui nomen est (ut superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac urbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Ubi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

CLIII CLIV CLV

1 Propemodum ad mare, infra urbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naves,

referam:

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex uno factum lapide, cujus parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cujus lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitu-
CLVI dinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se moventem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifarie extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ primi extiterunt, unum est) quum in urbe Buti, ubi hoc ejus oraculum est, habitaret. Apollinem ab Iside sibi commendatum, occultavit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans ut Osiris filium inveniret, advenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Ilis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: ut solus [1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem.
CLVII Hæc illi sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam Syriæ urbem obsidens oppugnavit, donec expugnavit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes urbes (*duntaxat* quas novimus)
CLVIII sustinuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECUS, qui fossam ad rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis, latitudinis, ut per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin urbem,

φεάσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηός, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένου, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκας· τούτοισι ἴσος. τοσαυτάχοινα πήχεων τουτέων ἕκαστον ἔστι. τὸ 96
δὲ καλαύχασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικείται λίθος, ἔχων τιὼ παρωροφίδα τετράπηχυν. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῷ φανερῶν μοι τῷδε τοῦτο τὸ ἱρὸν ἔστι θωϋμαστότερον· τῷ δὲ δευτέρῳ, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ, κειμένη πρὸς τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τὸ δὲ πάντα δὴ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἔστι πλωτή. ἐν δὴ ὢν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐπιδρύαται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες σύχνοι, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ὑπολαμβάνουσι οἱ Αἰγύπτιοι, τὸν δὲ τόνδε
φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δή οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα τῷδε Ἶσις παρακαταθήκιον δεξαμένη, διέσωσε καταχρύψασα ἐν τῇ νυῦ πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δή, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητὼ δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὴ Ἀπόλλων μέν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις· Ἄρτεμις δή, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὴ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φέρω, μοῦνος δὴ ποιητέων τῶν περιγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τιὼ δὴ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτιώ. ταῦτα μὲν ὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τεσσεράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πρόσκαιρον ἐπολιόρκεε, ἐς τὸ ἐξεῖλε· αὕτη δὴ ἡ Ἄζωτος ἀπασέων πολίων δὴ πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε, τ' ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν φερούσῃ τιὼ Δαρείου· ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκος ἐστὶ πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὀρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ

Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτιώ. ἤκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος

[1] Omnium superioris ætatis poetarum.

παρὰ Πάτυμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δ' ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὤρυξαν δὲ πρῶτον μὲν ἀπὸ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ὀρύγματα· ἐλάμβανε δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ ΧΙ Μέμφιν εἶναι ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι εἰσί. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπώρειαν εὐθὺς ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν νότον, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς Δασφάλους φερούσας ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλαχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον ἀπὸ Βορηίης θαλάσσης ἐπὶ βλῶπα ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν καλεομένην, ἀπὸ Κασίου ΧΙΙ ὄρεος τοῦ ἐπὶ ζυγοῦ Αἰγυπτίου τε καὶ Συρίης, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σταδίοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον· ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὴν ἐπὶ Νεκὼ βασιλέος Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίῃ ἐμποδίῃ γενομένῃ τοιῇδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν περιεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεες αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐπιπλησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ * Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν † Μαγδώλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ ταῦτα Κάδυτιν 97 πόλιν τῆς Συρίης ἐούσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐδωρήσατο ἔστι ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἑκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψαμμὶ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τούτου δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων ἀγεῖν τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῷ εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς ἔφη συγκαλέσεσθαι Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπευωδάζοντο τοῖσι Ἠλείοισι, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν

juxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, evadens in mare rubrum. Initium fodiendi ſumptum eſt à planitie Ægypti, Arabiam verſus. Nam quæ ſupra planitiem ſunt 1 continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ ſunt. Itaque ad hujus montis ima ducta eſt foſſa ab occidente orientem verſus longo tractu: & deinde pertingit divortio montis tenus (quod divortium ad meridiem & ventum auſtrum fert) in ſinum Arabicum. Quâ igitur breviſſimus tractus & maxime compendiarius eſt à mari ſeptentrionali aſcenſus ad auſtrale, quod idem rubrum vocatur, à monte Caſio, qui Ægyptum Syriamque diſterminat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidem breviſſimum eſt: verum foſſa multo longior, ſcilicet quanto eſt 2 confragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque ejus medio opere Necus deſtitit, hoc 3 interpellatus oraculo, cum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipſorum lingua loquuntur. Superſedens itaque à facienda foſſa Necus, 4 ad militum copias ſe convertit, atque ad claſſes quæ partim in mari ſeptentrionali, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt ædificatæ: quarum adhuc 5 veſtigia navalium oſtendunt. Et claſſibus quidem Necus, dum opus fuit, eſt uſus. Terreſtri autem acie congreſſus cum Syris in Magdolo, victoria potitus eſt, & poſt prælium, Cadyti, magna Syriæ urbe. 6 In veſtitu autem curioſus quum fuiſſet, illum Apollini dicatum ad Branchidas Mileſiorum miſit. Hic perfectis decem & ſeptem imperii ſui annis deceſſit, tradito imperio PSAMMI filio ſuo. Eo apud Ægyptum regnante, nuncii Eleorum advenerunt, jactantes à ſe in Olympia juſtiſſimum 7 ac maximum inter mortales propoſitum eſſe certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum ſapientiſſimos aliquid ultra hæc eſſe inventuros. Iſti ubi in Ægyptum pervenerunt, eaque expoſuerunt quorum gratia venerant, rex convocavit ex Ægyptiis eos qui ſapientiſſimi haberentur. Qui quum conveniſſent, & Eleos audiſſent omnia commemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & ſe veniſſe dicentes ſciſcitatum num quid poſſent

CLIX

CLX

1 Contiguus. 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel, Revocatus.* 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. ſept. 5 Canales quibus deducebantur naves, *ut paulo ante. Alii navalia interpret.* 6 Eum autem veſtitum quo uſus erat quum iſta conficerentur, miſſum ad Branchidas Mileſiorum, Apollini dicavit. Poſtea vero decem & ſeptem omnino annos quum imperaſſet, deceſſit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales. * Per Syros intelligit Judæos ſine dubio, qui ita vocabantur etiam à vicinis Phœnicibus. *Scalig.* not. in Fragmenta ſelecta. † Magdolum (Mageddo, 2 Regum c. 23.) urbem Ægypti fuiſſe, ex notitiâ imperii conſtat, & numiſmate Antonini Pii ΜΑΓΔΩΛΑΙΤΩΝ. *Scalig.* Animadv. in *Euſeb.*

Ægyptii

Ægyptii reperire juſtius, habito inter ſe conſilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent cives. Et illis reſpondentibus, ſine diſcrimine & ſuorum & cæterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas eſſe. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamen proponerent, ab omni jure [1] excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri quin concivi pugnanti cives faverent, facientes injuriam hoſpiti. Sed ſi vellent juſtum proponere certamen, & ſi ejus gratia veniſſent in Ægyptum, juſſerunt hoſpitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permiſſo. Hæc
CLXI Ægyptii Eleis ſubjecerunt. ¶ Pſammis autem, quum ſex tantum regnaſſet annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus eſt. Cujus regnum APRIES filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum avum ſuum, fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna navali dimicavit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occaſione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræſentiarum. Quum adverſus Cyrenæos Apries exercitu miſſo magnam cladem accepiſſet, id ei imputantes Ægyptii rebellaverunt, opinati ſe ab illo in apertam perniciem fuiſſe dimiſſos: ut his internecione deletis, ipſe cæteris Ægyptiis imperitaret ſecurius. Hæc perquam graviter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant
CLXII amici, ingenue deſciverunt. Id ubi reſcivit Apries, mittit ad eos verbis ſedandos Amaſin. Qui quum perveniſſet, reprehendenſque diſſuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo ſtans galeam circundat: eaque circundata, inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque hoc eo invito factum fuit, ut oſtendit. nam ſimulatque ab iis qui deſciverant Ægyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam adverſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amaſin ex iis qui ſecum erant Ægyptiis, ſpectatum quendam hominem nomine Patarbemin, juſſum ut ad ſe vivum Amaſin perduceret. Hic ubi pervenit, Amaſin ad ſe vocat. [2] Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortandos, inſolenter) ſtolide jubet hunc ad ſe adducere Aprien,

Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξελθεῖν. οἱ δ' Βυβλοσάμβυοι, ἐπηρώτων τὸς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πλίηται ἐς ἀγωνιζονται. οἱ δὲ ἔφασαν χὴ σφέων χὴ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βυλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δ' Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ἔτω ποιήσαντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι. ἐδεμίαν γὰρ εἰκὸ μηχανὴν ὅκως ὁ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βέλονται δικαίως ποιέειν, χὴ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιζομένοισι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα ποιέειν, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψαμμιτιχος δὲ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, χὴ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, χὴ μεταυτίκα πλουτήσαντος, ἐξεδέξατο τὸν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψαμμιτιχου τοῦ Ψαμμιτιχου. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ πρόπατορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος πρὸ τούτου βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε χὴ εἴκοσι ἄρξας. ἐπὶ τοῖσι δὴ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, χὴ ἐς ναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδοξε κακῶς βουλεύεσθαι, ἐγένετο ἀπὸ πρόφασιος, τὴν ἐγὼ μέζονως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλως περιέπεσε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα δόκιμα ποιεύμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δικαιεόντες τὸν Ἀπρίεω ἐκ προνοίης αὐτὸς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῷ λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ, ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι ἔτοί τε οἱ ἀπιστησαντες, χὴ οἱ τῷ ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὡς δέ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῷ τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς ἐπέθηκε οἱ κυνέην. χὴ ἐπιθεὶς, ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ ἐπιθέναι. χὴ τῷ ἔκπληξις ἐγένετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε δὲ ἐσήσαντο μὲν βασιλέα τῷ Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίεα. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῷ περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρας ἀπεμαπάισε· καὶ τοῦτο μὲν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν·

1 Aberraſſe. 2 At Amaſis (ſedebat enim forte in equo) crure ſublato pepedit, & illud Apriæ aſferri juſſit. *Ita Camerar. Aſſentor & tertia interpretatio: ſed Camerario aſſentior.*

ὅμως

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιῶν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέος πυθόμενος, ἰέναι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ αὐτὸν " ὑποκρινέσθαι ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸς ἐμὲ μεμφόμενος Ἀπρίεα παρέσεσθαι μὲν καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων ἐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν, καὶ θεησάμενον ὁρέοντα ὡσὰ ἐπείνα, βουλόμενον τῇ ταχίστῃ βασιλέϊ δηλῶσαι " τὸ πρηνσόμενον. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίεα ἐκ " ἔχοντα τὸν Ἄμασιν, ἰδόντα αὐτὸν λόγον δόντα, ἀλλὰ θεησάμενον ἔχοντα, θείναι μὲν προστάξαι αὐτῷ τό τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφέροντο, ἄνδρα τὸν δεκμώτατον ἐωυτῶν ὕτω αἰσχρῶς λύμη βλακείμενον, ἰδόντα δὴ χρόνον ὑπισχόντες, ἀπέστατο πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλασε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπηκόους τετραμμένους. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σάϊ πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίεα ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔξι δὲ Αἰγυπτίων ἐπὶ γένεα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουβῶλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται· γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. ἐνόμασται δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι. κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγυπτίων ἅπασα διαῤῥῄδαι· Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσίρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσός τε Προσωπίτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἠθροίατο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης ἐδὲν εἰδὸς ἐδάκνε ἐδέν, ἀλλ' ἀνέσυραι ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης. ἔστι δὲ καὶ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος· ἔστι δὲ οἱ νόμοι Καλασιρίων

& quum Patarbemis eum rogaret ut regem adiret, accitus, respondit se jamdudum dare operam ut id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suæ diligentiæ esse quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque jussit. Id intuentes cæteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad cæteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His CLXIII quoque auditis Apries armatis auxiliaribus (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. 1 Itaque utrique adversus alteros Apriani & Amasiani in Memphi urbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem CLXIIII hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores navales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodque artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui 2 harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorum quidem hæ CLXV sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, CLXVI Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana. 3 Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex adverso Bubastis urbis. Hæ tribus Calasirium; qui dum

1 Aprics igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin utrique perveniſſent, tentare pugnæ discrimen parabant. Cæterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male fortasse, cum Valla*, Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt præfecturæ, *Et paulo post*, Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus. *nisi quis malit vocem Græcam nimis ubique retinere.* 3 Anytia,

qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet ulli artificio operam dare, sed solum rei militari,
CLXVII filio discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci non possum procerto dijudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus civibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui 1 cessent ob bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. 2 Corinthii quoque minimi faciunt
CLXVIII opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, ut singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquoversus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen universis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis prætèr aruras dabantur viritim hæc alia, panes tosti pondo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini 3 sextarii quaterni. Hæc
CLXIX assidue satellitibus præbæbantur. Ubi igitur ediverso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum universis Ægyptiis in urbem Memphin pervenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnaverunt, tamen quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, 4 ut nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prœlio fugatus est, vivusque captus ad urbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibique 5 quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asservavit. Tandem incusantibus Ægyptiis non juste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Apriem tradidit. Eum isti ubi strangulavere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in templo Minervæ, proxime 6 cœnaculum ad lævam manum intranti.

εἰσὶ γλῶσσαι, ὅτε δὴ πλείστους ἐγλύεατο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. ὠδὲ τέτοισι ἔξεσι τέχνῃσι ἐπασκῆσαι ὠδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μᾶλλα, παῖς ὡς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενοι. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γλυκαίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς εὐγενέας ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἧκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνείδεα τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι λῶ τάδε ἐξῃρημένα μένοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξῃρέτοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι λῶ ἐξῃρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρπῶντο, καὶ οὐδαμὰ ὠυτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἕκαστον τὸν βασιλέα· τούτοισι δ' ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ταθμὸς, πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο. Ἐπεί τε δὴ σωιόντες, οἱ, τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ὁπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, σωιέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, καὶ τοῦτο ἐσωθησαν. * Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι τάδε ἡ διάνοια, μηδ' ἂν θεόν μιν μηδένα δυνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· ὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπίκθη ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλήια. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καί μιν Ἄμασις εὖ ποιέεσκε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ πρεπέα δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθιστον, ὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίεω τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῴῃσι ταφῇσι. οἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός.

ἐκδεκόμενος. — νομιζομένους. — ἕκαστοι. — 99

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro Non, vel comparative pro Minime omnium.* 3 Ἀρυστῆρες, *ab aliis Cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Haustus vel Haustra.* 4 Ne deum quidem ullum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honeste observavit: *vel,* honesta observantia prosequutus est: tandem autem incusant. *Vel. antea quidem in regia nutriebatur: & eum Am. honeste observabat: at postquam incusarunt Ægyptii, &c.* 6 Palatium. * Quæ Jeremias denunciat Apriæ ventura. *c.*44,*v.*30, ea omninò fideliter narrat Herodotus, & plane illi cum verbo divino convenit. *Salig. in Fragmenta selecta, & in Eusib. Chronicon.*

ἔθαψαν

ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ γομοῦ τούτου ηγεμόνας βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκ δευτέρου μᾶλλόν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. Ἔστι μὲν τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, πάσσας λιθίνη μεγάλη, καὶ ἠσκημένη σύλοισί τε φοίνιξας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔστω δὲ ἐν τῇ παστάδι δίξα θυρώματα ἕστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ σπήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ ταφαὶ τοῦ ἐκ ὅσιον πιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τὄνομα ἐν Σάι, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ νηοῦ παντὸς τοῦ τῆ Ἀθηναίῃ ἐγκολλον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅτι πλέον ὡς ἔχοντα αὐτέων ἔχει, σύγκλημα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι περὶ σύγκλημα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ἐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, γομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐξ τῆς δὲ ἡ πόλις, ἔνομα οἱ ἐστὶ Σιούφ. τοῦτον μὲν δὴ πρῶτα κατωνόητο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ἐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἅτε δὴ δημότην πρότερον ἐόντα, καὶ οἰκίης ἐκ ἐπιφανέος· μετὰ δέ, φησὶ, αὐτὸς ὁ Ἄμασις ἐκ συγνωμοσύνης προσηγάγετο. ἔστι οἱ ἄλλα τε ἀγάλματα μεγάλα, ἔν δὲ καὶ κεφαλὴ κολοσσικὴ χρυσέη. ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζεσκον. τοῦτον κατ' ὧν νύφας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν ἐπιτηδειότατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν πεπυσμένον, συλλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνυρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ, μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίους αὐτοὺς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγμένους. εἰ γὰρ πρότερον

Nam Saitani 1 cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum 2 ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ ejusque progenitorum. In ejus- CLXX
dem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus urna est. Sunt etiam sepulcra, (cujus nomen si nuncupavero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Minervæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (ut mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trocheides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciunt, quæ vocant Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta CLXXI
ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen abfit ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus ejecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non ejecti sunt, sed relicti) conservatus.
¶ Apríe sublato, regnavit AMASIS CLXXII
è 3 tribu Saitana, & urbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec ullius sane momenti ducere, ut qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non 4 asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero pelvis aurea, in qua tam ipse quam omnes convivæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque 5 dæmonis statuam fecit, & in appositissimo urbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, convocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii evomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac

τῶν τοιῶν τὴν δὲ ἀγνωμοσύνην

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quam illud Apriæ ejusque progenitorum: est tamen in septo templi hôc quoque porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel, provincia.* 4. *Non legit* ἀγνωμοσύνῃ (*ut in vulg. edit.*) *sed* ἀγνωμοσύνη, *ut in vet. cod.* 5. Numinis stat.

fuisset

fuisset plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem, eoque jubere ut sibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios, ita utæ quum censerent ei servire.

CLXXIII Idem hoc usus est in rebus agendis instituto: ab aurora usquedum refertum esset forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores jocabatur, morionem agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eum verbis 1 castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes 2 augusto in solio sedens, auguste interdiu res administrare. ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, 3 arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint ruptum iri, nec posse eis illos, quum indigeant, uti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec ullam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore ut pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, utrique rei tempus impertio. Hæc Amasis amicis respondit.

CLXXIV Etenim fertur Amasis, quum privatus foret, fuisse potandi jocandique cum dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis convictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absolverant, horum templa neque curæ habuit, neque ulla re ad ornamentum donavit, neque adiens sacrificavit, tanquam nihil mererentur, quod redderent falsa responsa: qui autem eum 4 pronunciaverant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit.

CLXXV Præterea in Sai vestibulum Minervæ fecit, opus admirandum, & longe superans cætera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit.

" ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἰ) αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέως ἐωυτῷ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαίως δουλεύειν. Ἐχρῆτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι οὗ τὴν πλησθῆσης ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινε τε καὶ καταπαίζε τοὺς συμπότας· καὶ ἰδιώτῃ μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὴ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτῷ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτῷ " περέπεσας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων " σεωυτόν. σὲ γὰρ χρὴ ἐν θρόνῳ σεμνὸν " σεμνῷ θαμέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ " πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν εὖ πρήσ- " σοιτο ὡς τὸν ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχοντα, καὶ " ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς " βασιλικά. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὐτούς, Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται " χρεώς, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, " χαλῶσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐν- " τεταμμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν. ὥστε ἐς τὸν " δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὴ " καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατε- " σπουδάζειν αἰεί, μηδὲ ἐς παιγνίου τὸ μέρος " ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἢ τοι μανεὶς, ἢ " ὄγε ἀποπληκτικὸν ἐνέμυσε τὰ ἐμὲ ἐπισά- μυσε, μέρος ἑκατέρῳ νέμων. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, " ὅτε ἐν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἐν καὶ φλο- καὶ ὅτε " σκώμμων, καὶ ἀδαμῶς κατεσπουδασμένος " ἀνὴρ· ὅκως δὲ μὲν δεηθείη πίνοντά τε καὶ συμπαίζοντα τὰ δεπτύδεια, κλέπτεσκε ἂν παρὰ τῶν. οἱ δ' ἂν μὲν φάσμυοι ἔχειν τοῦ σφέτερα χρήματα, ἀργύμυον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κα- τηλίσκετο τοῦτο τὸ μαντήιον, πολλὰ δὲ καὶ " τῶν ἀπό- ἐφόνευε. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε φευγε. τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν πρὸ τῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶ), τούτων μὲν τὰ ἱρὰ ὅτε ἐπεμέλετο, ὅτε ἐς δεπισκοπὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔδυε· ὡς οὐδενὸς ἐόντας ἀξίους, φοιτέα τε μαντήια κεκτημένους· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶ), τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀφθόνεα μαντήια παρεχομένων, ταμίλιον ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωυμάσιά οἱ ἐξ- εποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβάλλόμενος τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος, λίθων ἔστι, καὶ οἵοισι τέων· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας τοσουτέους ἀνέθηκε.

1 Admonebant, non teipsum recte regis, ô rex, qui &c. 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr. 3 Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt: postquam autem usi sunt, remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, ut, quum opus esset, uti jam illo non possent. Talem & hominis conditionem esse: si assidue seria tractare, nec ull. 4 *Ad verbum*, Constrinxerant. *id est*, Convicerant.

λίθους τε ἄλλους ἐς ὑπερμεγάθεα ὑπαφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγοντο δὲ τούτων τοὺς μὲν, ἐκ τῆς κατὰ Μέμφιν ἐυσσόου λιθοτομέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἰκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάιος. τὸ δὲ ἐκ ἥκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐνέμιζε μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, διαχίλιοι δὲ οἱ πρωτεύοντες ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ ἕκαστοι ἦσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν ἔχει, εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσαρεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μονολίθου ἔχει. ἀταρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγὼν· τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἔχει. αὕτη δὲ ἱρὸ κεῖται παρὰ τοὶ ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τῆι δ' εἵνεκα ἐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτῆς ἑλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐκλελεγμένου πολλοῦ, καὶ χθόμενον τῶι ἔργωι· τὸν δὲ Ἄμασιν, ἐνθυμεόμενον, ἐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις ἀοιδοὶ μοχλεύοντων, καὶ ἀπὸ τούτου ἐκ ἐσελκυσθῆναι. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα. ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῶι Ἡφαιστείωι ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἔστι δὲ τῶι αὐτῶι βάθρωι ἑσῶσι, τοῦ αὐτοῦ ἐόντες λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἰκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τῆς μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐι, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῶν ἐν Μέμφι. τῆι Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος δὴ βασιλήος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῆι χώρηι γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῆι ἡμέαι τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ κατιστὰς· ἀποδεκνύναι ἕτεον ἑκάστους τῶι νομάρχηι πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιῶται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰδίηι θανάτωι. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο, τῶι ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμωι νόμωι.

ἐνέμιζον

Alia quoque saxa prægrandia in apparatum comportavit, ducta partim è lapidicinis quæ juxta Memphin sunt, partim utique quæ majoris molis erant, ex urbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum navigatione. Adhæc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab urbe Elephantina, in quo asserendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem domus extrinsecus est unius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex uno lapide. Introrsum autem 1 duodeviginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. nam ob id aiunt in templum non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adveheretur, utpote pertæsus diutini temporis operæ, 2 ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem ulterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductum. Donavit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colossо supino ante illud posito, longitudinis quinque & septuaginta pedum. Superque idem pavimentum gemini colossi stant 3 ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cujus instar est alter in Sai lapis, eodem habitu jacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificavit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proveniunt, & urbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. 4 Amasis quoque extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, ut singulis annis apud provinciarum præsides Ægyptii omnes demonstrarent unde viverent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret sese legitime vivere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue usurpant.

CLXXVI

CLXXVII

101

1 Duodeviginti cubitorum, & digitorum xx est longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, subl. 2 Hoc in religionem verens Amas. 3. Ex eodem lapide, 4 Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare unumquemque apud præsidem cujusque loci, unde vivat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem justam non poterit, hunc morte mulctandum. Solon autem Atheniensis sumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgavit, qua illi semper usi sunt, lege sane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amasis

CLXXVIII Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tum iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratin urbem incolendi. Qui vero eorum nollent illic habitare, sed navigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi. Et maximum quidem eorum fanum atque [1] celeberrimum vocatur Hellenium: civitates autem quæ communiter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, una Mitylene. Harum civitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ civitates quæ consortes hujus rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificaverunt, Æginetæ quidem, Jovis: Samii autem, Junonis: Milesii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc CLXXIX in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat dejerare se venisse invitum, datoque jurejurando eadem navi ad Canobicum navigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluvialibus navigiis circumagere lustrando Delta, donec perveniret Naucratin. ita Naucratis in honore CLXXX erat. Jam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagraverat) trecentis talentis construendum locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa civitates vagi, cum alibi unde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas minas CLXXXI donaverunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita ut illinc uxorem etiam putaret sibi esse ducendam, sive fœminæ Græcæ amore captus, sive alias ob benevolentiam Cyrenæorum. Uxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus uteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis. Tu vero, inquit, uxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamento vales effugere

Φιλέλλλω δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλά τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκήσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτῶν δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μέν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ ἐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέεται Ἑλλήνιον, ἄνδρα πόλιες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μέν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δέ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δέ, ἓν ἡ Μιτυλήνη ἀγάλματα μέν νυν ἔστι τὸ τέμενος τοῦτο. καὶ περιάπτει τῷ ἐμπορίῳ αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετέον μεταποιεῶνται. χωρὶς δέ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτοῖσι ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδέν Αἰγύπτῳ. εἰ δέ τις ἐς τὰ στόματα τὰ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαντα, μὴ μοῦνον ἑκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδει διὰ βαρίδων περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼν ἐόντα πρὸ τοῦ τριακοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόματος κατεκάη) τοὺς Δελφοὺς ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος φορέειν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδανείζοντο. πιεῶντες δὲ τοῦτο, ἐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἀπενείκαντο. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια συντελέα τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι Ἀρκεσιλάου ἢ Βάττου θυγατέρα, εἴτ' ὄν- τῷ αὐτόθεν δυμήσας Ἑλλήνιδος γυναικός, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι ἐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λα- "δίκην ταύτην καλεομένην, Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμακ[illegible] καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ

"μὴ ἐκ

1 Maxime frequentatum. *Vel, Quo maxime utuntur.*

" μὴ ἐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ τί οἱ ἀρνεομένῃ ἐδὲν ἐγίνετο χρηστότερον Ἄμασις, εὔξατο ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἦ οἱ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ νύκτα μιχθῇ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶδος μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τῷ εὐχῇ αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις πρὸς αὐτὸν, ἐμισγέτο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτῃ τῇ Λαδίκῃ, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ὅστις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ξύλινον χρυσὸν Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρεις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε καὶ ξεινίην τινὰ τῶν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι περιχύσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἷλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν·

quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vovit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret, Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum adversus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persolvit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam usque memoriam incolumis erat extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cambyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donavit item Amasis dona quæ CLXXXII misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Minervæ inauratam, & sui imaginem pictura [1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Minervæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum vero, Junoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post januas, ad meam usque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Minervæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit provinciam.

1 Ad vivum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM

Liber tertius, qui inscribitur

THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSUS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum movit ob hanc causam: Misso in Ægyptum 1 legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cujusdam Ægyptii, qui Amasi erat infensus quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab uxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, institit suadere Cambysi ut ab Amasi filiam peteret: ut ille aut mærore afficeretur data filia, aut non data, Cambysi redderetur invisus. 2 Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturum illam uxoris loco, sed pellicis: & Persarum potentiam gravabatur horrebatque. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia, nomine 3 Nitetis, unica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquantum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi clusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens tibi pro sua, quum revera sim Apriæ filia, quem ille dominum suum cum Ægyptiis rebellans interemit. 4 Hic sermo extitit causa quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatum induceret adversus Ægyptum.

ΕΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ὑπ' βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας ἐδέετο Ἄμασιν αἰτέειν ὀφθαλμοῦ ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπεμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα. ἵνα ἢ δῷ ἀνιῷτο, ἢ μὴ δῷ, Καμβύσῃ ἀπεχθοῖτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ μὲν δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε ἔτε δόντα, ἔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἐπίστατο ὅτι οὐκ ὡς γυναικὶ μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κόρη μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. ἔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀπέπεμπτο ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ὑποπύζοιτο, πατρόθεν ὀνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, δεδεδεδ

ὕτω μὲν νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα φάμενοι μὲν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κύρον γὰρ ἐπὶ τὸν πέμψαντα ἀπ' Ἄμασιν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα λέγοντες ταῦτα, ἐκ ὀρθῶς λέγουσι. ἐμοὶ μὲν ἐδὲ λελήθασι αὐτὸς (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμαια ὀρθῶς ἐπίστανται, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον ἐόντα νόμῳ οὐ δεῖ βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος. αὐδὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῷ παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενιδέω, ἀλλ' ἐκ ταύτης Αἰγυπτίης. ἀλλὰ συγκατέθεσαν τὸν λόγον, περσπιδύμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν ἐ πιθανός· ὡς τὴν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν Κασσανδάνην παρεστεῶσαν τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐπῃνέετο τῷ ἐπαίνῳ, καὶ θωυμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, 103
ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνὴ, εἶπε τάδε· Τοιῶνδε "μὲν τοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος "ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου "δμῳδὴν, ἐν τιμῇ πάντας. τὴν μὲν ἀχθομένῳ, τῇ Νιτήτι εἰπεῖν ταῦτα. τὴν δέοι παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα, "Τοιγὰρ, ὦ μῆτερ, ἐπὰν ἐγὼ γένωμαι "ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· "τὰ δ' κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γενόντα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωυμάτι γενέσθαι· τὸν δὴ, ἀλαμνημονέοντα, ἔτεϊ δὴ ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὴν βασιληΐδα, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατιήν. Συλλέγεται δὲ καὶ ἄλλό τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν στρατόσιν ταύτην. Ἦν τῷ ὀλιγάρων Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, ἔνομα δέ οἱ Φάνης, καὶ γνώμῃ ἱκανὸς, καὶ τὰ πλέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι Ἀμάσι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ὀλιγάρτοισι λόγου καὶ μικροῦ, ὀλισθάνοντά τε πανταχοῦ Αἰγύπτου ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, σπουδὴν ποιούμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δὴ, τὸν εὐνοῦχον τῶν πιστοτάτων ἀποστείλας τριήρει κατ' αὐτὸν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δὲ, ἐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φύλακας, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἰγυπτίους, II
Atque ita quidem memorant Persæ. Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum: 1 apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii 2 rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Cæterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad uxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset uxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subjecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adolevero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleviſſet ætatem, & regnum obtinuisset, hujus rei memorem, Ægypto bellum intulisse. Accessit huc & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succensens, navigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parvi momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum, 3 ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem adversus Ægyptum expeditionem, III IV

1 Primum quidem per legem non licere ut illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Rem ita narrant ut invertant, 3 Phanes enim eum astutia circumvenit. Nam inebriat. custod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca trahſmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amaſis res expoſuit, tum vero quæ ad tranſmittendum pertinebant, ſuadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut ſibi tutum præberet tranſitum.

V Hâc enim duntaxat patet ingreſſus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] uſque ad montes Cadytis, quæ eſt urbs eorum Aſſyriorum qui nunc Palæſtini vocantur: ab urbe Cadyti non minore (ut mea fert opinio) quam Sardis, emporia ſecundum mare uſque ad urbem Ienyſum, Arabicæ ditionis ſunt. Ab urbe Ienyſo rurſus Syriacæ, uſque ad lacum Serbonidis, juxta quem Caſius mons pertingit ad mare, A Sarbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps jam Ægyptus eſt. Hoc tamen intercapedinis quod eſt inter urbem Ienyſum & montem Caſium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus eſt, ſed itineris inſtar

VI trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum navigant, notum habent, hoc dicere inſtitui: Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne unum quidem numero (ut ſic dicam) vas vinarium fictile aſpici [3] vacuum poteſt. Ubinam (dicat aliquis) hæc vaſa conſumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti provinciarum neceſſe habent ex ſua quiſque urbe colligere vaſa teſtacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca, [4] ita hydriæ ſupervenientes in Ægypto ſumptæ, ad veteres, in Syriam portantur.

VII Atque hunc in modum quem dixi aqua contracta, Perſæ uſi fuerunt, qui hoc ingreſſu apparato quamcelerrime Ægypto potiti ſunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non eſſet, Cambyſes, audito hoſpitis Halicarnaſſei conſilio, miſſis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obti-

VIII nuit, data acceptaque invicem fide. Servant autem fidem Arabes inter homines ut qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter utroſque ſtans, acuto lapide ferit volam, juxta majores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde ſumpto flocco ex utriuſque veſtimento,

χὴ ἀπρέσητι τῷ ἔλασιν ὅκως τῷ ἄνυδρον διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μὶ χὴ ταῦλα τὰ ἈμάσιΘ. πρήγματα· ἐξηγέετο δὲ χὴ τῷ ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα ϖρὸς τὸν Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τῷ διέξοδον οἱ ἀσφαλέα ϖροσχεῖν. Μένη δὲ ταύτη εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπλον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι ὄρεων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν χαλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων ὀλίγῳ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ" ὅτι θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίης. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὕτη Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγύπλιος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, χὴ Κασίου τε ὄρεος χὴ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε δὴ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπλον ναυτιλλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπλον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πᾶσα, χὴ πρὸς ἐκ" Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου διὸς τοῦ ἔτους ἑκάστου. χὴ ἓν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ χὴ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης κομίζειν, πλησαντας ὕδατος ὅσον ὁ δημοφοιτέων κέραμος, χὴ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τὸ παλαιὸν, κομίζεται ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νῦν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τῷ ἐσβολῇ ταύτῃ ϖροσκευάσαντες ἐς Αἴγυπλον, κὴ δὴ τὰ εἰρημένα, ἑλξάντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπλον· τότε δὲ ἐκ ἐόντος" κου ὕδατος ἑτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἁλικαρνασσέος ξείνου, πέμψας ϖρὸς τὸν Ἀραβίων βασιλέα, χὴ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δέ τε χὴ δεξαίμενος παρ' αὐτοῦ. Σέβονται δὲ Ἀραβίοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοίως τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ ἀυτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν ϖροσχὰς τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ὀπταμύνει τῶν παρόντων τοὺς πίστις· χὴ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου" κροκύδα,

1 Uſque ad fines Cadytis, quæ eſt urbs eorum Aſſyriorum qui Palæſt. 2 *Vel, Amphora vini plena, ſic & in ſequentibus. Vel potius, Amphoræ vini plenæ, ut ſit poſitus ſingul. pro plurali.* 3 *Vox reſpondens huic in textu Gr. non habetur: ſed ex κείμενον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id eſt, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ invehuntur, ſumptæ in Ægypto, ultra veteres in Syriam portantur. Et quidem Perſæ ii ſunt qui hunc in Ægyptum tranſitum appararunt, contracta, ut modo dixi, aqua, ſimulatque occuparunt Ægyptum. *Intellige autem* Ultra veteres, *pro eo quod eſt, ultra eas quæ jam antea ibi erant.*

ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά. τοῦτο μὲν ποιέων, ἐπικαλέει τόν τε Δι- 104
όνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλέσαντι δὲ τούτοισι ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, παραγίνεται τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστόν, ἢν πρὸς ἀστὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιεῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι. καὶ τῶν τριχῶν τὴν κορυφὴν κείρεσθαι φασὶ, κατάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κυκλοτερέα, ἀποξυρῶντες τοὺς κροτάφους. ἐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀραβίων, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε δὴ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ κατέμεινε ἐνταῦτα τὸν Καμβύσεω στρατόν. ἔστι μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἰρημένος· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν (ἐπεί γε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὧν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαψάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μήκει ἐξικνεόμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν ἀφ' ὅτου τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξαντα, ἵνα δεκόμενα τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ' ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δὲ μιν ἀφ' ὀχετῶν τριῶν ἐς τρυφερὰ χωρία. Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐξεστρατεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, οὐκ ὁμοίων Καμβύσῃ. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις πάντα τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ ἔπεμψε· ἐπεὶ δὲ ἐνόησε τοὺς ἀστοὺς τοῦ Ψαμμηνίτου ἐπὶ τῷ τείχεϊ ὀδυρομένους καὶ ἀνθρώπους ἰθέως ἐόντας οἱ ἀνάρσιον πρῆγμα συνενείχθη. ἀπιθανώτατον δὲ καὶ ταλαιπωρηθεὶς, ἐτάφη ὑπὸ τῆς ταφῆς τῆσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὅτε Ψαμμηνίτῳ μὲν τῷ Ἀμάσιος βασιλεύσαντι Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕδωσαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, ὅτι πρότερον ἐδάμασα ὐδεῖσαι, ὅτι ὕστερον, τυμέχει ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. ὑδωρ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοσοῦτον ὅσον μοῦνον· ἀλλὰ καὶ τότε ὕδωσαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνταῦτα οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον,

inſingit eo ſanguine ſeptem lapides in medio poſitos, inter inungendum invocans Dionyſum & Uraniam. Hoc acto, idem qui fuit ſequetter fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hoſpitem, aut forte civem, ſi cum cive res agitur. Quod fœdus & ipſi qui amicitiam contraxerunt, ſervare juſtum cenſent. Dionyſum quem Urotalt, & Uraniam quam Alilat appellant, ſolos deos eſſe arbitrantur. [1] Et quemadmodum Dionyſum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora ſubradentes. Igitur poſtquam IX
fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rem commentus eſt: Camelos omnes, poſteaquam utribus camelinis aqua completis oneravit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambyſis exercitum præſtolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem eſt, tamen id quoque quod minus credibile eſt, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Eſt magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bovinis aliiſque crudis coriis conſutum, tanta longitudine produxiſſe, ut ad loca arida per illum aquam produceret: inque ipſo arido ſolo ingentes ciſternas fodiſſe, qua recepta aqua potum ſuppeditarent. Et quum ſit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxiſſe. ¶ Cæterum X
apud Nili oſtium quod dicitur Peluſium, habebat caſtra PSAMMENITUS Amaſis filius, Cambyſem opperiens. Nam Amaſin Cambyſes in Ægyptum progreſſus non vivum nactus eſt, ſed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnaſſet: per quos nihil admodum calamitatis eſt expertus. defunctuſque & ſale conditus eſt, & in ſepulchris quæ ipſe ædificaverat, ſitus intra templum. Sub ejus autem filio Pſammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius unquam neque poſtea ad meam uſque ætatem contigit, ut ipſi Thebani aiunt) pluit. [2] Thebis tamen tunc pluit guttis. Perſæ porro ubi ſic- XI
canea peragraverunt, ſubſedere, vicini Ægyptiis, tanquam jam [3] congreſſuri. Ibi Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxiſſet, infenſi,

τοῦ δὲ ὑδὼν οἱ μέγα ἀνάσιον

1 Eodemque modo quo tonſus eſt Dionyſius, tonderi ſe aiunt. 2 Nam in ſuperiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen &c. 3 Legit συμβαλέοντες, ut & vet. noſtri cod. habent.

hoc rei

hoc rei in illum ſunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in caſtra perduxerunt, atque in conſpectum patris, poſitoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos ſingulos puerorum ſuper craterem obtruncaverunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo ſanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt, Acri prœlio commiſſo, perquam multis utrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Oſſa eorum qui in acie ceciderunt, quum jacerent ſuſa, ut ab initio diſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſarum, aliorſum Ægyptiorum: ſed Perſarum capita adeo fragilia ſunt, ut ſi velis ferire, vel ſolo calculo perforare poſſis: Ægyptiorum autem ita firma, ut ea vix ictu lapidis [1] elidas. Cujus rei cauſam hanc illi reddebant, (facile mihi perſuadentes) quod Ægyptii ſtatim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad ſolem redditur compactum. Quæ eadem cauſa eſt non calveſcendi. nam ex omnibus hominibus pauciſſimos quis Ægyptios calvos videat. His igitur hoc cauſæ eſt cur robuſta capita geſtent. At Perſis cur fragilia ſint capita, id in cauſa eſt quod à principio aſſuefiunt operire capita, geſtantes pilea tiaraſque. [2] Hæc ego hujuſcemodi oſſa vidi. Vidi item alia iſtis ſimilia in Papremi, eorum qui una cum Achæmene filio Darii ab
XIII Inaro Libye ſunt cæſi. Ægyptii quoque poſtquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capeſſunt. Ad quos, quum ſe recepiſſent Memphin, miſit Cambyſes adverſo flumine navim Mitylenæam cum caduceatore viro Perſa, qui illos ad deditionem hortaretur. Iſti ubi navim adventare Memphin vident, frequentes ex urbe effuſi, navim corrumpunt, viroſque fruſtatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Ægyptii quidem [3] poſt hæc obſeſſi aliquamdiu reſtiterunt. Libyes vero id animadvertentes, eadem ſibi quæ Ægypto contigiſſent veriti, ſeſe citra pugnam dediderunt, tributumque inter ſe partiti dona miſerunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem ut Libyes timentes, ſimilia & ipſi fecere. Cambyſes munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, ſuccenſens, ut opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miſerant, quas

μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἅπαντα τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι. τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ ϛρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν ϛρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. Ἀπὸ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ὁπλῖται, ἔτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ϛρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θωῦμα δὲ μέγα εἶδον πυνθόμενος ἀπὸ τῶν ὁπλιτέων. τῶν γὰρ ὀστέων διεκεχυμένων χωρὶς ἑκατέρωθεν τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων. (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων κέεται τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχὰς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσὶ ἀσθενέες ἔτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, ἔτω δή τι ἰσχυραὶ, ὡς μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαῤῥήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γε εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τοὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς μὴ φαλακροὺς αἴτιόν ἐϛι. Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίϛους ἰδοίτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοῦτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐϛι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιηρεφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους παίσας τε φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὁκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον ὑδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐπὶ τοῦ τείχεος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος, καὶ Αἰγυπτίοισι μὲν μετὰ ταῦτα πολιορκουμένοισι χεῦνο παρέσχον· οἱ δὲ περσικὲες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐπέξαν, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τοὺς μὲν ἀπὸ Λιβύων ἐλθόντας δῶρα," φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ ἀπὸ Κυρηναίων ἀποκόμματα μεμφθεὶς, ὡς εἰκὸς δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι ταύτας τῷ φιλοτίμως

[1] Perſringas. [2] Et hæc quidem ita ſe habent. [3] Obſeſſi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem &c.

δεκατοῦ-

δεκατέμῳ, αὐτοχειρίη διέφειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, καθίσας ἐς τὸ πρόσταγμα ὅπι λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον καθίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλείῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήιον· συνέπεμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπλέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι παρὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαον, ὁρόωντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, περιϊδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρῃ οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διχιλίων τῇ αὐτῇ ἡλικίῃ ἐχόντων. τοὺς δὲ αὐχένας κάλῳ δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγχιστα δὲ ποιηθέντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταὶ, ὑφ' ἑνὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον ὅπι θανάτου, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν συνεκατημένων αὐτὸν κλαιόντων, ταὐτὰ ἐποίησε τὸ καὶ ὅπι τῇ θυγατρί. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνήνεικε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικιέστερον σκεπεπλωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε ὀδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιὴν παρεναι, Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἄμασιν, καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπηρώτα τὴν κεφαλήν· ἦσαν δὲ ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωϋμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὸ ποιούμενον, πέμψας ἄγγελον, ἤρωτα αὐτὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ὅπι θανάτου στείχοντα, ἔτε ἀνέβωσας, ἔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πλούχον, (ὀδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος,

suâ manu prehensas, dispersit in milites. ¶ Decimo autem die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat [1] menses, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit ut ejus animum experiretur: Filiam illius, vestitu servili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea similiter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ ubi ad patres pervenerunt cum ejulatu ploratuque, cæteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, vicissim vociferati sunt atque fleverunt: Psammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium ejus cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune cervices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum navi fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii judices, pro singulis suorum interfectis denos primorum Ægyptiorum interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuens, & filium animadvertens duci ad mortem, aliis Ægyptiis qui circumsedebant comploranti bus, *ac indigne ferentibus*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergressis, accidit ut quidam [2] compotorum ejus natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum aliosque Ægyptios in suburbanis consistentes. Quem ut conspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suum cædebat. Aderant autem ei tres observatores, qui ut quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambysi renunciarent. [3] Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuncio Psammenitum percontatus est, inquiens, Psammenite, herus te Cambyses interrogat quamobrem tu, qui visa filia indigne affecta, viso etiam filio ad mortem eunte, neque ejulasti neque flevisti, pauperem tanti feceris, tibi (ut ab aliis audivit) non propinquum. Et Cambyses quidem ita interrogavit: Psammenitus autem his verbis respondit, Fili Cyri, domestica mala erant majora quam ut possem ea deflere: at lamentatio amici

[1] Menses. *nam μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.* [2] Convictorum. [3] Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine senectutis. 1 Hæc ubi responsa ab hoc renunciata sunt, visus est illis Psammenitus, ut ab Ægyptiis fertur, recte respondisse. Crœsusque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, ut protinus jusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se
XV perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non jam superstitem invenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum vero Psammenitum excitatum ad Cambysem perduxerunt: ubi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus fuisset non affectasse res novas, accepisset Ægyptum ut eam procuraret. Nam consueverunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperavit imperium. 2 Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse convictus, epoto cruore taurino, statim expiravit. Atque hunc in modum iste
XVI decessit. ¶ Cambyses autem è Memphi urbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperavit cadaver Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, 3 omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadaver utpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) jussit cremari: haudquaquam sancta jubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadavera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadavere hominis: apud Ægyptios autem, quia persuasum habent ignem

ἄξιον ἐὼν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀ- "
δαιμόνων ἐκπεσὼν, ἐς πλησμόν ἀπαλαι, "
ὅτι γήρεος. ἐδόκεε καὶ ταῦτα ὡς ἀπενει- 106
κάμενα τοῦτο τοῦτο, συμφορέων " οἱ εἰρῆσθαι. ἢ σφι εἰρ.
ὡς ἦ λέγεται τὰ Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲ
Κροῖσον (ἐπεπόνθεε γὰρ καὶ οὗτος ὑποπόμπιος
Καμβύσῃ ἐὼν Αἴγυπτον) δακρύειν δὲ
Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτὸς τε Καμβύ-
σῃ ἐσελθεῖν οἰκτίρον τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν
τῶν τε οἱ παῖδα ἐκ τῆς ἀπολυμβώνων σώζειν,
καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ περασείου ἀναστήσαντας,
ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲ δὴ παῖδα εὗ-
ρον αὐτῷ οἱ μετιόντες, ἐπεὶ ἔθυε πρῶτον,
ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμ-
μήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον πρὸς Καμβύσεα·
ἔνθα τοῦ λοιποῦ ἐβιώτευε, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἐπιβὰς μὴ πολυπραγμονέειν,
ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑπερεπόλιον
αὐτῆς. ἐπεὶ τιμὰν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βα-
σιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἢν καὶ σφέων ἀπο-
στέωσι, ὅμως τοῖσί γε παρὰ σφι ἀπολιπεῖν
τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νῦν καὶ ἄλλοισι
ἔστι καταμῶσθαι ὅτι τοῦτο ὕτω νενομίκασι
ποιέειν· ἐν ᾧ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυϊ Ἰνάρῳ παιδὶ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ
ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου
Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πα-
τρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρ-
ταίῳ ὁκόσα κω Πέρσαι κακὰ πλέα ἐρ-
γάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ-
μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιγὰς γὰρ Αἰ-
γυπτίους ἤλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπάϊσε ἐγίνετο
τοῦ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέ-
θανε παραχρῆμα. ὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.
Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σαΐν
πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίη-
σε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμά-
σιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς
τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
ταῦτα ὑπηρετίᾳ ἐγίνετο, μαστιγοῦν τὸν νέ-
κυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ
κεντεῖν, καὶ τἄλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί
τε δὲ καὶ ταῦτα ἐκαμνον ποιεύντες, (ὁ γὰρ δὴ
νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχέ τε
καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσε μιν ὁ Καμ-
βύσης κατακαῦσαι ἐπιλλόμενος ἐκ ὁ-
σίων. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶ) τὸ πῦρ·
τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν
νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲ, διὰ ὅπερ
ἔφην, θεῷ οὐ δίκαιον εἶ) λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισαι πῦρ

1 Hæc quum ab isto renuncіata essent, visus est Psammenitus recte respondisse. feruntque Ægyptii, Crœsum (nam hic quoque à Cambyse in Ægyptum adductus fuerat) eosque qui aderant Persas illacrymasse. 2 Quamvis nulli Persas pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affecissent. Verum Psammenitus quum fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse convictus, &c. 3 Vel, omnibus denique modis vexari.

ἄηται,

θηρίον ζῷ ἔμψυχον· πάντα ὃ αὐτὸ κατεδίειν τάπερ ἂν λάβῃ πλησθὲν ὃ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναπιθνήσκειν τῷ κατεδιομένῳ. ἔθεων θηρίοισι νόμῳ. ὠδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι. κῦσαι ταῦτα ταρίχευσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ σκωλήκων καταβρωθῇ. ὕστερον δὲ τοῖσι νομιζόμενα ἐπετέλεστο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μυθέονται Αἰγύπτιοι λέγουσι, ἐπὶ Ἄμασις ἦρξε ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἐὼν τοῦτῳ ἡλικίην Ἄμασι· τῷ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμασι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὕστερον δὴ ἀκεόμενος τὰ ὑπαφεόμενα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ οἰκίης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς οἰκίης ὡς μάλιστα θεῖναι· αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἄμασιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔσχαται, ἐμοὶ δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σημαίνουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατείας τρισσάς, ἐπί τε Καρχηδονίους καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἐν Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκεκινάντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὀψομένους τε τὴν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃσι τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέρουσι τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ πεδίῳ, ἐπίπλεως κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τοῦτο γοῦν αὐτοῦ ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους πλέειν ἅμα ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατεύεσθαι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐφαίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur devorare, & postquam devorando fuerit expleta, una cum ipsa re devorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus devoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem jussit agi Cambyses. Quanquam (ut ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexaverunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oracuło audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, ut hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum [1] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECUNDUM hæc Cambyses constituit [2] trifarium movere bellum, adversus Carthaginienses, adversus Ammonios, adversus Æthiopes macrobios, *id est longævos*, qui Africam ad australe mare incolunt. & adversus quidem Carthaginienses, nauticas copias: adversus autem Ammonios, peditatum: adversus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid revera esset: simulque res Æthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli civium magistratus properant ponere: ad eamque, ubi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem ubi statuit exploratores dimittere, continuo ab urbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est, pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. [3] Usquedum isti veniunt, interea navales copias Carthaginem versus navigare jubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negaverunt. esse enim magno cum illis jurejurando se devinctos: præterea non facturos sancte si adversus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-

XVII

XVIII

XIX

107

1 Ad fores intra conditorium suum, 2 Triplex 3 Et interim dum istos accerseret, navales cop.

nus in

nus in ſervitutem Perſarum redigerentur evaſerunt: quoniam Cambyſes haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui ſeipſos Perſis dediderant, ex quibus nauticus omnis conſtabat exercitus. Sed & Cyprii qui adverſus Ægyptum in militia erant, ſeſe & ipſi dediderant.

XX Porro Cambyſes Poſteaquam ex urbe Elephantina advenerunt Ichthyophagi, ὃς ad Æthiopes miſit, juſſis cum ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac unguenti alabaſtrum, cadumque vini 1 Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos miſit Cambyſes, feruntur eſſe maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diverſiſque uti à cæterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum judicant,

XXI hunc regem deligendum cenſent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi venerunt, offerenteſque regi munera, ita loquuti ſunt, Cambyſes, Perſarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hoſpes, nos miſit, jubens ut in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorum ipſe uſu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum veniſſe, talia reſpondit, Neque rex Perſarum vos ideo cum donis miſit quod magni faciat hoſpitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum noſtrum imperium veniſtis: neque juſtus ille vir eſt. ſi enim juſtus foret, non alienam regionem affectaret, ſed eſſet ſua contentus, nec homines à quibus nihil laceſſitus eſt in ſervitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Perſarum conſilium dat, 2 quando Perſæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc adverſus macrobios Æthiopes cum majoribus copiis moveat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt 3 filiis Æthiopum ut præter ſuam velint aliam

XXII comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxavit, eiſque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo, rogavit quidnam eſſet & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deque tinctura dixiſſent, Doloſi, inquit, homines, doloſa ſunt veſtimenta. Secundo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atque armillis,

δυλοσυίλω διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίλω ἐκ ἐδικαίυ περσφέρειν Φοινίξι, ὅτι σφέας τε αὐτὸς" ἐκδεδώκεσαν Πέρσησι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτὸς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκηντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτὸς ἐς τὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμυος τὰ λέγειν χρῆν· καὶ δῶρα φέρων ἵκας, πορφυρέην τε εἵματα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν ποδαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρυ ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηΐε οἴνυ κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες ὅτοι ἐς τὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χεῖσθαι αὐτὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιλήϊον τυιῶδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κείνωσι μέγιστόν τε εἶ, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὸν ἰσχυὸν, τοῦτον ἀξιῦσι βασιλεύειν. Ἐς τούτυς δὴ ὧν τὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκηντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βυλόμυος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε ἐς λόγυς τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτὺς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φερνέας, πορσιμῶν τολλῶν ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ὄξι δίκαιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, ἔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτῦ. ἔτ' ἂν ἐς δυλοσυίλω ἀνθρώπυς ἦγε τὺς ὑπ' ὧν μηδὲν ἠδικέαται. νυῦ μὲν ὦν τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβυλεύει τῷ Περσέων βασιλέϊ, ἐπειδὰν ὕτω εὐπετέως ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιοπας τὺς μακροβίυς στρατηλατέειν εὖ παρεσκευασμένον· μέχρι δὲ τότων, θεοῖσι εὐχέσθαι χάριν, οἵ σφι οὐκ ἐπὶ νόον τρέπυσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωϋτῶν. Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκυσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθηΐην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερὺς μὲν τὺς ἀνθρώπυς ἔφη εἶ, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δέ, τὸν χρυσὸν ἠρώτα στρεπτὸν τὸν ποδαυχένιον, καὶ τὰ ψέλλια.

δυλοσυίλω] Palmer. ἐδικαίυ] Steph. ἐδικαίευν. ἐκδεδώκεσαν] Steph. ἐκδεδώκασαν.

1 Palmei. 2 Quum Perſæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id eſt*, Æthiopibus.

ἐξηγεομένων ὁ τῷ ἰχθυοφάγων τὸν νόμον
τῷ αὐτῷ, " αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεύς, καὶ νομίσας εἶναι σφεα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεραι τυτέων πέδαι. τρίτον ὦν, ἠρώτα τὸ μύρον. εἰπόντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τρόπῳ ποίῳ ποιέοιεν, ἁψάμενος τοῦ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέεται ὁ βασιλεύς, καὶ χρόνον ὁκόσον μα- 10
108 κρόταιον· ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τοῦ πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρόταιον περικέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοισι. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυρον. φέρειν τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ ἑωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐπυθέσθαι. Ἀντιεομένων δὲ τὸν βασιλέα τοῦ ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δέ τινας καὶ ταῦτα. σιτέεσθαι δὲ ὀπτῇσι κρέα τε ἐφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ ποιεύμενον τοῦ καλαμώδεος τοῦ ἐστέων, ὅκου κρίνεσθαι σφι ἐπιτάσσοι, ἀπὸ τοῦ λυόμενοι, λιπαρώτεροι ἐπίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτοῦ ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης ἔτω δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥς τε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τοῦ ὅσα ξύλα ἔστι ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἔστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν τοῦτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλαξαμένους, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τοῦτοισι τοῖσι Αἰθιοψὶ πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. δεηθέντας δὲ καὶ τοῦτο τὸ δεσμωτήριον, ἐπισκέψασθαι καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίην ἐπισκέψασθαι τοὺς νόμους αὐτέων, αὐ λέγονται σκοπέεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπὰν τὸν νεκρὸν ἰχνεύσωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως πως, γυψώσαντες ἅπαν τὸ αὐτὸν, γραφὴν κοσμέουσι, ornatum ejus rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisitatus de unguento, quum illi de confectura ungendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Ubi 1 ad vinum pervenit, ejusque conficiendi rationem audivit, majorem in modum delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viveretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu vivendi spatium homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viverent annis. nam ne tot quidem annis victuros 2 nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyo- XXIII
phagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos pervenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo invalidam ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leviora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longævi*, existunt, quod ea semper utuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extre- XXIV
mum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum sive Ægyptiorum sive aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem ejus: deinde cippum ei cavum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cujus medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis ullius exhibens, sed ἐξομοιεῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ παρεῖσασι σήλην ἐξ ὑέλου πεπιημένου κοίλην. ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ ἐνεργὸς ὁρᾶται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ σήλῃ ἐκεῖθεν φαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν ἐκλείπων ἐχθρὴν παρέχεσθαι, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς ἐόν· καὶ

1 *Id est, Ad sermonem de vino.* 2 *Legit* ἀνέφορον, *ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse,* Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se à Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c.

omnia

omnia ipſi illi mortuo ſimilia habens. Hunc cippum qui maxime ſunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hoſtiaſque: anno exacto efferunt, circaque urbem ſtatuunt. Omnibus exploratores inſpectis reverſi ſunt. Qui quum iſta renunciaſſent Cambyſi, continuo ira percitus adverſus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque ſecum ipſo ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: ſed veluti veſanus, nec mentis compos, ſimulatque Ichthyophagos audiit, profectus eſt cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Ubi ad Thebas eſt ventum, delegit de exercitu quiquaginta circiter millia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Jovis incenderent: ipſe cum reliquis copiis adverſus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confeciſſent, exercitum ejus protinus commeatus omnis quem ſecum habebat, defecit: mox & jumenta ad veſcendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyſes ſi reſipuiſſet ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiſerat peccato, vir ſapiens extitiſſet: nunc autem nihil penſi habens, aſſidue proceſſit ulterius. Milites, quamdiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitaverunt: at ubi ad ſabulum pervenere, ibi nonnulli diram rem perpetraverunt. nam ſortiti ex ſeipſis decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyſes, veritus ſuorum mutuam depaſtionem, intermiſſa adverſus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebaſque pervenit, multis de exercitu amiſſis. 1 Et quum è Thebis deſcendiſſet Memphin, Græcos miſſos fecit, ut illinc enavigarent. Et exercitus quidem adverſus Æthiopes ita ſe geſſit. ¶ Copiæ autem quæ adverſus Ammonios miſſæ erant, è Thebis moventes, itineris duces ſequebantur: 2 ac niſi ſunt uſquedum ad urbem Oaſin pervenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æſchrionia eſſe, ſeptem dierum per arenas itinere diſtantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *μακάρων νῆσος, id eſt, beatorum inſula.* in hunc locum dicitur perveniſſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, *ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ἑαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τῷ σηλῷ ὃν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες, μετ' ὃ ταῦτα ἀναθέντες, ἐξ ὧσι τὴν πόλιν. Θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. ἀπαγγελάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν πιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· ἅτε οὐδαμοῦ σίτου ὑποδεδεμένου οὐδὲ μάγειρίης, ἅτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ ὑ φρενήρης, ὡς ἤκουσε τοὺς ἰχθυοφάγους, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ἐνορμυίειν, τὸ δ' πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δ' στρατοῦ ἐγίνετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐπετέλεετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισάμενος, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρήσας· αὐτὸς δ' τὸ λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἦλθε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δ' τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τῷ στρατῷ, αὐτίκα πάντα αὐτοῖς τὰ εἶχον σιτία ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν ἀρχήθεν ὁρμώμενον ἁμαρτάδι, ἐὼν ἂν σοφὸς ἀνήρ· νῦν δ' οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἦλθε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινόν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθιοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθιοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε. Οἱ δ' αὐτῶν ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῆς Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικνέονται μὲν φανεροὶ εἰσὶ ἐς Ὄασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι. ἀπέχουσι δὲ ἐκ Θηβέων ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. ἐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. τὸ δ' ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,*

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum deſcendiſſ. 2 Ac perveniſſe quidem eos uſque ad urbem Oaſin conſtat, quam incolunt &c.

ἄλλοι ὐδένες ὐδὲν ἔχεσι εἰπεῖν πρὸς αὐτέων. ἔτε γὰρ ἐς τὲς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, ἔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ ταῦτα ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἴεναι διὰ τῆς ψάμμου ὀκτὼ σφέας, ἡμέρας τε αὐτὲς μεταξὺ καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος. ἄειρον δὲ αἴρεσθαι αὐτοῖσι, ὑπολαβόντα νότον μέγαν τε καὶ λιγυρόν. φορέοντα δὲ θῖνας τῆς Ψάμμου καταχῶσαι σφέας, καὶ τέρμα τοιοῦτο ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν δὴ οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπικομένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. φανέντος δὲ τούτου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τὲς Αἰγυπτίους πιεύμενος ὁ Καμβύσης, παῖδα σφέας καταδόξαι, ἑωυτῷ κακῶς πρήξαντι, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, καλέσας τὲς ὀπτεύοντας τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι περτερὸν μὲ ἐόντος ἑωυτῷ ἐν Μέμφι, ἐποίεον τοιοῦτον ὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δή, ἐπεὶ ἀνὲς παρείη τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀπολαλών. οἱ δὲ ἔφεζον ὡς σφι θεὸς παρείη φανείς, μακρῷ πολλῷ εὐδαὶς ὀπφαίνεσθαι καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρμένοι ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαί σφεας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. Ἀποκτείνας δὲ τότε, δεύτερα τὲς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῆσι ἱρέων, ἐξιέναι ἔφη αὐτὸν εἰ θεός τις χειρώδης ἀπεμφαίνοι. εἶπε Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τὲς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἀέκοντες. ὁ δὲ Ἆπις ἐπὶ ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς ἥτις ἐπὶ οὐ τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλειθ γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατιχθὲν, καὶ μιν ἐκ τότε τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· εἰὸν μέλας, ἐπὶ μὲ τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει· ἐπὶ δὲ τῷ νώτῳ, αἰετὸν ἐπεικασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας δίπλας· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ἀνομαρτητερος, σωτσιμήσας τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὸν γαστέρα τοῦ Ἆπος, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τὲς ἱρέας, Ὦ κακαὶ κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων

nulli alii habent quicquam dicere. Nam neque ad Ammonios pervenerint, neque retro reverterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex vrbe Oasi per arenam iter facerent, jamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVII Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, 1 ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, ubi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis intervallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc ubi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctavit. His interemptis, jussit XXVIII sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore ut se non lateret. 2 Hactenus loquutus jussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: 3 *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, 4 cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, XXIX Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, hujuscemodi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

dignus

1 *Vel*, Valde, *aut omnino*, hoc eorum factum improbans, quod in ejus rebus adversis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersivit; quos, ubi in conspectum prodierunt, interrogavit cur antea, quum *&c.* 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέσας, (*id est*, magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: ut dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa,* Toto corpore 4 In Lingua scarabeum.

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse non juvabit. Hæc loquutus imperavit iis quorum hoc munus erat, ut sacerdotes quidem flagris cæderent: cæteros autem Ægyptios ut quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutum est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in templo jacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulavere sacerdotes clam
XXX Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (ut Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: 1 quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, livore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, 2 ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cœlum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interemendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit, Smerdin necandum curavit, (ut quidam aiunt) quum eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem
XXXI initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem uxor: quam hunc in modum acceperat uxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consuevissent, Cambyses unius sororum amore captus, cupidusque deinde ducendi illam uxorem, 3 quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii judices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque 4 perpetui, nisi delicti alicujus comperti fuerint. Isti apud Persas jus dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀτ- "
ἀρ τοι ὑμεῖς γε ἐόντες, γέλωτα ἐμὲ "
ἐποιεύμεθα. ταῦτα εἰπὰς, ἐπετέλλετο τοῖσι
ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶ-
σαι, Αἰγυπτίων δὲ τῷ ἄλλων τὸν ἂν λά-
βωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲν διελέλυτο
Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ
Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν
τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν, τελευτή-
σαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες
λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέ-
γουσι Αἰγύπτιοι) ἀπὸ τούτου τοῦ ἀδικήματος
αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης.
καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν
ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς
τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ
ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοῦνον Περσέων
ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἵρυσε, τὸ πρόσθε
τοῦ Αἰθιοπικὸν ἤνεικαν οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν
ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο.
ἀπικομένου δὲ ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν
εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδο-
ξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλ-
λειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος
Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε.
περὶ ὧν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτῷ μή μιν
ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς " ἄρξῃ, πέμπει Πρη- " ἄρχειν.
ξάσπεα ἐς Πέρσας (ὅς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων
πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀνα-
βὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέ-
γουσι, ἐπ' ἄγριον ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς
τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν περιαγόντα,
καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμ-
βύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο· δεύτερα δὲ,
ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν," ἑπισωτμέ- " ἑπομέ-
νην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ νην.
ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ
αὐτὴν ὧδε· (ἐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότε-
ρον τῆσι ἀδελφεῆσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι)
πεύθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ
ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι
οὐκ ἐωθότα ἐπινοέων ποιήσειν, εἴρετο κα-
λέσας τοὺς βασιληίους δικαστάς, εἴτις ἔξεστι
κελεύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ
συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κε-
κερμασμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς ὃ
ἀποθάνωσι, ἢ σφι μὴ παρδρευθῇ τι
ἄδικον μέχρι τούτου. ἔστι δὲ τοῖσι δίκας
δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θε-
σμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non jam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris. q.d. Dicunt illum Ægyptii hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis compos erat, exorsus &c.* 2 Pro Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret *aut* Tenderet, *sive* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, ut & ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνων τὸ τόξον. 3 Quum rem novam facere in animo haberet. 4 Donec moriantur.

ὑπεκφεύγειν αὐτὸν ὅτι χ' δίκαια χ' ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμον εὑρεῖν ὃς κελεύει ἀδελφῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρημένον νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν " τὰ ἂν βούληται. ὅτε δὲ τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα. ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον παρεξεύροντες ἄλλον νόμον συμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς· τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι δὲ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ὑπαπομένην οἱ ἐπ' Αἰγύπτου κλείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) " ἐκφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, ὡσαγμένα οἱ· δύο δὲ γενομένους ἔτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπεκπέμψαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥδεσθαι θεώμενον· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ἀμφὶ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρημένων, λαβοῦσαν θεράκαν τὴν γυναῖκα παρεῖναι καὶ ἐπανερέσθαι τὸν ἄνδρα, κότερα παρειπεμένη ἡ θεράξ, ἢ δασέα, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν " φάναι, " δασέα. τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτην " μὲν δή κοτε σὺ τὴν θεράκαν ἐμιμήσαο, " τὸν Κύρου οἶκον ἀποκλώσας. τὸν δὲ, ὀργωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί. καί μιν ἐκβώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, ἔστε δὲ δὴ τὸν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐὼν ἐπιθυμίης κακῆς καταλαμβάνειν. καὶ γάρ τινα ὀφθαλμῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσι τινες. ἔστε νυν τις αὐτοῦ ἐπιὼν ἐδὼν λευκὴν, ἢ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν τίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε ὅτου, τοῦτο τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἐὼν τοῦ Καμβύσεω τυγχάνει

Judices & juste & ingenue respondentes, negant ullam se invenire legem quæ sinat fratri nubere sororem: quandam tamen invenire legem, qua liceat regi Persarum facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent, aliam invenerunt adjutricem ejus qui sororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses 2 eam quam dixi accepit uxorem, aliquantoque post & alteram. Harum juniorum quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cujus mors quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum hujus canis fratrem, abrupto loro superveniſſe: & quum duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animadversa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cujus sciret neminem fore ultorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, ejusque decerptis foliis, virum interrogavit utrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Densa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito decessisse. 3 Ita Cambyses in præcipuos domesticorum insaniit, sive id propter Apin, sive aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueverunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cujus corpus magna ægritudine invalidum esset, ejus ne mentem quidem sanam fuisse. 4 Atque in alios quoque Persas insaniisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & 5 cujus filius Cambysis vina miscebat:

XXXII

XXXIII

XXXIV

1 Et caute respond. 2 Eam quam diligebat. *vel*, *Amicam illam.* 3 *Id est*, *Talia per insaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem adversus alios Persas insaniit. *Id est*, *Per insaniam egit.* Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip. 5 Cujus filius à poculis ei erat.

qui honos

qui honos & ipſe non parvus eſt: ad hunc (*inquam*) ferunt dixiſſe Cambyſes, quemnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonem habent? Et iſte ei reſpondiſſe, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, ſed nimis te 1 vino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditam deſipere, nec mentis eſſe compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veriſuere. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Croeſus) aliquando interrogarat Cambyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris acceſſionem adjeciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Croeſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſententia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyſes delectatus,
XXXV Croeſi ſententiam approbavit, Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit, Intellige nunc ipſe per te nunquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit 2 nihil eſſe quod Perſæ dicunt: ſin aberravero, conſtabit Perſas vera loqui, 3 & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percuſſit: atque eum collapſum juſſit diſcindi, & inſpici ictum. quumque in corde ſagitta eſſet inventa, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus jam noris ita ad deſtinatum emittere ſagittas. 4 Prexaſpes hominem advertens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe jaculari. Et tunc quidem hoc pepetravit. Altero die, duodecim Perſas, primoribus 5 pares, 6 ob nullius momenti cauſam necavit, vivos in caput defodiens. ¶ Hæc
XXXVI eum facientem Croeſus Lydus cenſuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: ſed

δὲ αὖτη ὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγυται τάδε, Πρηξάσπες, χῆον μέ τινα νομίζυσι Πέρσαι εἶ) ἄνδρα ; τίνας τε λόγυς περὶ ἐμέο ποιεῦνται ; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲ ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεαι, τῇ δ' φιλονεικίῃ σε φασὶ πλέονως περικέεσθαι. τὸν μὲ δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ, ἀμυνόμενόν τε τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα με φασὶ οἴνῳ περικεί- μένον, παραφρονέειν, χ' ἐκ εἶ) νοήμονα. ὑδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ σωφρόνων ἐόντων, χ' Κῦρος, εἵρετο Καμβύσεα τὸν Κύρου τε χῆον καὶ ἑωυτοῦ ἄνδρα εἶ) τινα ἄξιον ἐπιτρέπειν τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ παιδός. τά τε γὰρ ἐκείνυ πάντα ἔχειν αὐτὸν, χ' περισκεπῆναι Αἴγυπτόν τε χ' τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δ' παρεών τε χ' ἐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νυν ὦ παῖ Κύρυ ὐ δοκέεις ὅμοιος εἶ) τῷ πατρὶ· ὐ γὰρ κω τοι ἔστι υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατέλιπε· ἥδη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, χ' ἐπαίνεσε τὴν Κρίσιν κρίσιν. Τούτων δὴ ὧν ὀπιμνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάλιστα εἰ λέγυσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέυσι. εἰ μὲν γὰρ τῷ παιδὸς τῷ σῷ τῶνδε ἐστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες ὐδέν· εἰ δὲ ἁμάρτω, φάναι τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ παραφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ ἁρπτείναντα τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀναρήζειν αὐτὸν κελεύειν, χ' σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐωυτόν τ' " ἰὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, μαλάσπα, χ' εὐσημάρεα γενόμενον, Πρηξάσπες, ὡς μὲ ἔγνως ὑ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέυσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἥδη πάντων ἀνθρώπων ὕτως ὀπίσοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δ' ὀρθῶντα ἄνδρα ὐ φρενήρεα, χ' τοῦτ' ἑωυτοῦ δεσμαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, ὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν ἔτω ἂν καλῶς βαλέειν. τότε μὲ ταῦτα ἐξεργάσπο· ἑτέρωδι δ' Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι δυοκαίδεκα ἐὼν ὐδεμιῇ αὐτῶν ἀξιόχρεω ἁλώνι, ζεύνται ἐπὶ ἁφαλεῦ κατώρυξε. Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νυθετῆσαι τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ χ' θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἐ

1 *Non legit φιλονεικίῃ, ſed φιλουίῃ, quam lectionem ſequentia comprobare videntur.* 2 Id eſt, Vanum eſſe, *vel, frivolum.* 3 Et me non ſapere. 4 At Prexaſpem, quum animadverteret hominem mente eſſe captum, & ſibi timeret, dixiſſe Here, ego, &c. 5 *Non legit ὁμοίους, ſed ὁμοίους: ut & in vtrum cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, nullo crimine mortem commeritos. Sic & ſtatim poſt.*

" ἴσχε ϗ καταλάμβανε σεωϋτόν, ἀγαθῶν τε
" πρόνοον εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ
" δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωϋτῶν πολίτας,
" ἐπ' ἐλαφρῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἑλών, κτείνεις
" δὲ παῖδας. ἴσθι δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποι-
" ήσας, ὅρα ὅκως μή σοι ἀπιστήσονται Πέρσαι.
" ἐμοὶ μὲν πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετείλετο πρὸ-
" λαλῆσαι, κελεύων σε νουθετέειν, ϗ ταυτὶ ὑθέως
ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὔνοιαν
φαίνων συνεβούλευέ οἱ ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβε- 10
" το τοῖσδε, Σὺ ϗ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύ-
" ειν; ὃς χρηστῶς μὲν τὴν σεωϋτοῦ πατρίδα
" ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ
" συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα
" ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέ-
" ται, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς
" τὴν ἡμετέρην ; ϗ ἀπὸ μὲν σεωϋτὸν ὤλεσας,
" τὴν σεωϋτοῦ πατρίδα κακῶς περᾶς,
" ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
" ἔτοι χαίρων· ἐπεί τοι ϗ πάλαι ἔς σε περ- 20
" φάσιός τε ἐδεόμην ἁλῶναι. ταῦτα
δὲ εἶπας, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατα-
τοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν
ἔθεε ἔξω. ὁ δέ, ἐπεί τε τοξεῦσαι ἐκ εἶχε,
ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβόντας
μιν ἀπικτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, δείσαμε-
νοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἴδοι τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμε-
λήσει τὸν Καμβύσην, ϗ ζητοίη τὸν Κροῖσον, οἱ δέ, ἀναφήναντες αὐτόν, δῶρα λάμ- 30
ψεσθαι, ζωὸν Κροῖσον· ἢν μὲν δὴ μὴ μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπύθετο δὲ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον ὑπὸ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, ϗ οἱ
112 θεράποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐσηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν σωθῆναι ἔφη φιλεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς φιλοποιήσαντας ὑ καταφρονήσαι, ἀλλ' ἀπικτενέειν· ϗ ἐποίησε ταῦτα. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς 40
Πέρσας τε ϗ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μόνων ἐν Μέμφι· ϗ δίκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, ϗ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
δὴ ϗ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε, ϗ πολλὰ τἀγάλματα κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἡφαίστῳ πολλάκι μάλιστα κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἡφαίστῳ πάλαμα τοῖσι Φοινικηίοισι Πατάικοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ ϗ ἐς τοὺς Καβείρων τὸ ἱρόν, ἐς τὸ ἐ θεμιτόν ἐστι ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ τἀγάλματα ϗ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ ϗ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te providum esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti causam, interficis etiam pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimvero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit ut te commonefacerem, subjiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus benevolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraris, aut patri meo consulueris, jubens eum trajecto flumine Araxe tendere adversus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram. Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquam gavisurus: quia olim jam debebam captare in te occasionem. 1 Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. 2 Hic ubi non habet in quem telum dirigat, mandat ministris ut illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores ejus nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, ut si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerentur quod illum servassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animadvertentes, enunciant ei hominem superesse. Cambyses se quidem inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum servassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum: prout & fecit. Multa hujus- XXXVII modi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus est, Cambyses faciebat 3 insania. adeoque vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cavillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea jocatus verbis, concremavit. Sunt enim & hæc illis Vulcani similia,

λαμβάνοντας

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat &c. qui se foras proripuisset. 2 At hic quum illum configere non posset, utpote 3 Vel, Per insaniam.

à quo

à quo se hi homines aiunt esse oriundos.

XXXVIII Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum vero illud, quod alioqui non tentassset templa 1 legesque habere ludibrio. Nam siquis universis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas unusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis conjecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus ulla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogavit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent ut patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari jubebant. Atque ita moribus comparatum est: rectèque mihi videtur 2 Pindarus fecisse ut diceret Morem omnium esse regem.

XXXIX ¶ CÆTERUM dum Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupaverat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat junior, ejecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cum Amasi rege Ægypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Brevique statim tempore res ejus adeo processerunt ut per Ioniam cæteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim 3 bellum intulerat, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet 4 centum biremes, mille sagittarios, invadens omnes sine ullo cujusquam discrimine: quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si 5 nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam incontinente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, navali prœlio vicit cepitque, qui omnem fossam moenia Sami abientem vincti foderunt.

XL Atque res Polycratis tantoperè secundas esse non latuit Amasin, cui hoc

τύτυ δὲ σφέας παῖδας λέγυσι εἶ). Παντοχῆ ὦν μοι δῆλά ἐςι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· ἐ γὰρ ἂν ἱρῶί τι καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμυς τὺς καλλίςυς ἐκ πάντων νόμων, διαισκεψάμυοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι τὺς ἑωυτῶν· ὕτω νομίζυσι πολύ τι καλλίςυς τὺς ἑωυτῶν νόμυς ἕκαστοι εἶ). ὥκων εἰκὸς ἐςὶ ἄλλο γε ἢ μαινόμυον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὡς δὲ ὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τὺς νόμυς πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεςι καθωμώσασθαι, ὧν ἓν δὴ καὶ τόδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τὺς παρεόντας, εἴρετο ἐπὶ πόσῳ ἂν χρήματι βυλοίατο τὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας καταφαγέειν· οἱ δὲ ἐπ' ὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τῦτο. Δαρεῖος μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τὺς καλεομένυς Καλλατίας, οἳ τὺς γονέας κατεσθίυσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτήσαντας τὺς πατέρας καταφλέειν πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. ὕτω μὲν νυν τῶν τοιῶνδε νενόμισαι· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶ). Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένυ, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατιὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκυ, ὃς ἔσχε Σάμυ ἐπαναστὰς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῆ διασπάσας τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείναι, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων δὲ, ξεινίῃ Ἄμασι τῷ Αἰγυπτίων βασιλέι συνθήκας τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνυ. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τῇ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐπὶ βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἐθέσπισε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ πεντηκοντόρυς τε ἑκατὸν, καὶ χιλίυς τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἔπαινος, διαφθείνων ὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων ἀρπάσας, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρυ ἔσχε. ὧν δὲ δὴ καὶ Λεσβίυς πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὴν πάφρην περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν διεξέμυξαν. Καὶ πως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης ὐκ ἐλάνθανε· ἀλλά οἱ τῦτ'

1 Ritusque 2 Pindarus cecinisse, Morem &c. nam νομῖσαι de pœtis dicitur, ut Lat. canere. 3 Bellum inferre cogitaret, 4 Centum naves quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abstulisset.

ἰῶ

λῶ ϐδημελές. πολλῷ δέ τοι πλεῦός οἱ συ-
τυχίης γινομϐίης, γεάψας ἐς ϐιϐλίον τά-
δε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· ΑΜΑΣΙΣ ΠΟ-
ΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδύ μ̓
πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ
πρήσσοντα· ἐμοὶ δ̓ οὐ σοὶ μεγάλαι συντυ-
χίαι οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ θεῖον ϐδπισαμϐίῳ ὡς
ἔστι φθονερόν. καὶ κως ϐέλομαι καὶ αὐτὸς
καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὰ μὲν πὶ συντυχέειν
113 τῶν πραγμάτων, τὰ δὲ περιπαίειν· καὶ ὕ- 10
τω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλὰξ πρή-
σσοντα, ἢ τὰ πάντα εὐτυχέοντα. οὐδένα γάρ
κω λόγῳ οἶδα ἀκέσας, ὅστις ἐς τέλος εὖ
κακῶς ἐτελεύτησε περιρρίζας, συντυχέων
τὰ πάντα. σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πείθεο, σύμϐου-
λον, πίνσον πρὸς τὰς συντυχίας τοιάδε· φέρ-
τίσας τὸ ἂν εὕροις ἐὸν σοι πλείστου ἄξιον,
καὶ ἐπ᾽ ᾧ σὺ ἀπολομϐήσῳ μάλιστα τοῦτο ψυ-
χῇ ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόϐαλε ὥστω, ὅκως
μηκέτι ἥξῃ ἐς ἀνθρώπους. εἰ δέ τε μὴ συν- 20
αλλαξ ἤδη αἱ συντυχίαι τοι τῶν τὰ τοῦδε
τοῖσι παθήμασι αὐτοῖσι πάθεσι περιπίπτωσι, τέρπω
τῷ δὲ ἐμεῦ ταμοκειμϐήσῳ ἀκέο. Ταῦτα ϐδπι-
λεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαϐὼν
ὡς οἱ εὖ ὑποτίθοιτο Ἄμασις, ἐδίζετο ἐφ᾽
ᾧ ἂν μάλιστα τοῦτο ψυχῇ ἀσηθείη ἀπολο-
μϐήσῃ τῶν κειμηλίων. διζήμενος δ᾽ εὗρε
τόδε· εἶχε οἱ σφρηγὶς τοῦτο ἐφόρεε χρυ-
σόδετον, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ 30
ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου.
ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποϐαλέειν, ἐπ-
οίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀν-
δρῶν, ἐσέϐη ἐς ἀυτῆι. μετὰ δέ, ἀναγαγεῖν
ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς
νήσου ἐκὰς ἐγίνετο, περιελόμενος τοῦτο σφρη-
γῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥί-
πτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο μὲν ποιήσας ἀπ-
έπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφο-
ρῇ ἐχρᾶτο. Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ
τούτων, τάδε οἱ συμϐαίνει γινόμενα· ἀνὴρ 40
ἁλιεὺς, λαϐὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ
καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι.
φέρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ
ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χρήσαντος
δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, δοὺς τὸν ἰχθῦν, Ὦ
βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαιω-
σα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀπο-
χειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε
εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν
φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείϐεται τοῖσδε, Κάρτα τε εὖ ἐποίησας καὶ
χάρις διπλέη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ϐδπὶ δεῖπνον καλέομαι. ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. τὸν δὲ ἰχθῦν παμμονέες οἱ θεράποντες,

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit in hæc verba scriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQUIT. Mihi quidem, fœliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam invidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum qui mihi curæ sunt 1 res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* ævum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc adversus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodque amissum tibi maxime doleret: id ubi inveneris, ita abjicito ut nunquam 2 ad homines veniat. Quòd si prospere tua deinceps non variabuntur adversis, medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subjeci. Hæc quum legisset Polycrates, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atque hoc tandem quæritando invenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc ubi abjiciendam statuit, ita abjicere libuit: 3 Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere jubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui una navigabant inspectantibus, abjecit in pelagus: hoc acto renavigavit. Reverso domum, quum ex jactura afficeretur, quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu evenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sanè ac pulchrum, putavit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à janitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non judicavi ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaque affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus ita respondit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatum volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. piscem ministri rescindentes,

XLI

XLII

1 Res nunc prospere ire, nunc infœliciter cedere, *Vel potius, Ex rebus alias fœliciter, alias infœliciter cedere. Post* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus fœlix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, in hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum navem

offendunt

offendunt in ejus alvo ſigillum Polycratis. Quod ubi viderunt ſumpſeruntque, ad Polycratem lætabundi quamcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuiſſet inventum. 1 Polycrates, quemadmodum res divinitus contigit, ſingula quæque à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione quod amiſerat recepiſſet. Hæc ubi ſcripſit, in
XLIII Ægyptum miſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis quæ à Polycrate venerant, 2 intellexit non poſſe præſtare hominem ut alterum hominem fato impendenti eripiat: utque Polycrates bene jam moreretur, bonam fortunam ſemper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abjeciſſet. Miſſo itaque Samum caduceatore, dixit ſe jus cum illo hoſpitii ſolvere. Quod ideo fecit ne in triſtem aliquem gravemque caſum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hoſpite ipſe
XLIV contraheret. ¶ Adverſus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonii ſumpſere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui poſt hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium, adverſus Ægyptum copias comparantem, oravit ut nunciis ad ſe in Samum miſſis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyſes, libenter in Samum miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum ille mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime ſuſpicabatur è popularibus ſuis ad rebellionem ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retro eos dimit-
XLV teret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate miſſos, in Ægyptum perveniſſe: ſed quum in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe colloquutos decreviſſe ne porro tenderent. Alii vero aiunt perveniſſe in Ægyptum, ac retentos inde fugam feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratem cum claſſe occurrentem ſuperaſſe, atque in inſulam exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa repulſos, ita Lacedæmonem navigaſſe. Sunt qui dicant penes eoſdem, ab Ægypto redeuntes adverſus Polycratem, extitiſſe victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi per ſe ad reſiſtendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat ut cui

εὑρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτῆς ὀπτεύσαν τὰ τοῦ Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δ' ἐδόν τε καὶ ἔλαβον, πάλιν ἔφερον κεχαρηκότες ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα. διδόντες δέ οἱ τοῦ σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ [1] εὑρεθείη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον ἐὸν, τὰ πρήγματα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν, οἷα καταλελάβοιτο· γράψας δέ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέδεκε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδεύκεον εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς ἐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλέει, εὑρίσκει. πέμψας δέ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, ἀξιοῦσθαι ἔφη τοῦ ξεινίου. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐπίεε, ἵνα μὴ σωτυχέης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβέσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχήν, ὡς [2] περὶ ξείνου. Ἐπὶ τούτοισι δὴ τῶν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐξεστάδιον οἱ Λακεδαιμόνιοι, βοηθήσαντες τῇσι μετ' ταῦτα Κυδωνίῃσι τοῦ ἐν Κρήτῃ κτίσαντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης ἔπεισε Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέεσθαι ὅκως ἂν καὶ παρ' ἑωυτοῦ πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως [3] ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὴν ἅμα πέμψαι ἑωυτοῦ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δ', ἐπιλεξάμενος τοὺς αἰσθάνετο μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν ἀπιστέοντας τοῖσι παρεοῦσι τετρήρεσι· ἀντειλάμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, ἐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλόοντες, δῆναι σφι λόγον, καὶ σφι δόξαι τὸ περαιτέρω μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπιγμένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ὀπίσσω αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτεα νηυσὶ ἀντιάσαι, ἐς μάχην καταστάντας ἢ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. περιορμήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσαώσαντο· καὶ ὅτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντές, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. ἦν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους βοηθήσασθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα καταστρέψασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῷ

[1] εὑρεθείη. 2 Didicit fieri non poſſe ut homo hominem à re quæ evenire eſt ſortalis: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia proſperam fortunam experiretur: adeo ut ea etiam reper.

1 Polycrates, quum cum ſubiiſſet divinum quiddam id eſſe, ſcribit quæ feciſſet, & quæ poſt illa à ſe facta ſibi contigiſſent. *Vel, quicquid ſibi poſt eam rem factam accidiſſet.* 2 Didicit fieri non poſſe ut homo hominem à re quæ evenire eſt ſortalis: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia proſperam fortunam experiretur: adeo ut ea etiam reper.

βοη-

ὀλίγοι τε μιῶν τοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθεϊ πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν καπόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐκωθίζοντο. τῶν δ' ὑπ' ἐωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἑτοίμους, ἵνα ἅμα περιδιδῶσι ἤτοι πρὸς τοὺς καπόντας, ὑποπρήσαι αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαυθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελῆσθαι, τὰ δὲ ὕστατα ὑσμινέων. μετὰ δὲ ταῦτα, δευτέρα καταστάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν "τὸν ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι. βοηθέειν δ' ὦν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ τι τιμωρήσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τίσασθαι βουλόμενοι τὸ κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς, τὸν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τὸ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐληίσαντο τῷ πρότερῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τῶνδε εἵνεκα θωυμάσαι ἄξιον ἁρπεδόνη ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἁρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξηκοντα, πάσας φανερὰς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπολέμουν δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦδε τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε ἡμιόλιοι, καὶ Κορίνθιοι περιθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων ἡμύνθη πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς γενομένης. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε πρὸς Ἀλυάττεα ἐπὶ ἐκτομῇ· προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυνθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἵσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱρὸν ἅψασθαι Ἀρτέμιδος·

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi civium atque uxores sub Polycrate essent, quos iste inter navalia coactos tenebat, ideo paratos ut si ii qui secum erant, cum redeuntibus aliis prodidissent, una cum ipsis navalibus combureret. Posteaquam vero Samii qui à Polycrate exacti erant, Spartam venerunt, adeuntes principes multa sane (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidem oblitos esse se, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil istis dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt 1 panario superfuturum. 2 Itaque opem ferendam eis censuerunt. Atque ubi rem apparavere, cum exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ causa, ut Samii aiunt, quia illis aliquando Samii adversus Messenios auxilio fuissent: ut vero Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quam ut eosdem ulciscerentur ob interversum craterem, quem Cræso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Ægypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidem, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaque versicolore, 3 è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inscriptæ ejus venationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasque evidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Minervæ idem Amasis dedicavit. Comparaverunt itaque Lacedæmonii exercitum adversus Samum, ut Corinthios quoque solicitarent. ¶ In quos etiam Samiorum extabat injuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interversus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Alyattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros ut 4 pulvinar Dianæ contingerent:

τῷ τὸν θύλακον

XLVI

XLVII

XLVIII

1 Illos panario supervacaneam orationem curiose addidisse. *Q. d. Debuisse illos contentos esse panario seu saccum ostendere. Videtur hic verus esse hujus loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illos opem censuerunt. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula ejus fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem evidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicavit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adjuverunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum.

deinde

deinde non ſinentes 1 abſtrahi eoſdem è pulvinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipſi diem ſolennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox advenerat, quamdiu pueri præcabantur, tamdiu exercebant choros virginum atque adoleſcentium. Tunc autem choros exercentes, eſculenta fecerunt ex ſeſamo ac melle, quæ diſtribuenda ferrentur: ut ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eouſque factum eſt dum Corinthii pueris quos aſſervabant omiſſis abierunt. Ita Samii pueros Corcyram
XLIX reduxerunt. Quod ſi defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitiſſet, non ob hanc cauſam Corinthii 2 adverſus Samios expeditionem ſumpſiſſent: nunc ab ipſa urbe Corcyrenſi à ſe condita, Corinthii ſemper cum Corcyræis diſcordes mutuo fuere. Hujus igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad caſtrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, ulciſcendi facinoris gratia
L quod Corcyræi priores in eum admiſerant. Nam poſteaquam uxorem ſuam Meliſſam necavit Periander, accidit ut ad ſuperiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Meliſſa liberi duo, unus decem & ſeptem, & alter duodeviginti natus annos. hos avus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad ſe accitos, ea proſequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittendos ſtatuit, priuſquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quiſnam matrem veſtram interemit? Hoc dictum, ei qui major natu erat, nullius momenti habitum eſt: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reverſus Corinthum, patrem neque prior affatus ſit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem reſponſum reddere voluerit. Eum Periander tandem ſane indignatus à la-
LI ribus ejecit. Quo ejecto, majorem natu percontatur quænam cum eis avus eſſet colloquutus. Ille narrare ut ſe avus amantiſſime accepiſſet: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixiſſet, 3 quippe quod in mentem non admiſerat. Periander dicere, nulla ratione fieri poſſe quin aliquid illis ab avo ſit ſuggeſtum: itaque percontando inſtare.

μὴ δὲ, ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐρῴντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὀρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι καὶ τοῦτο. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἐκέτευον οἱ παῖδες, ἴσασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ νεηνίων· ἰσάντες δὲ τοὺς χοροὺς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρειν· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐγίνετο ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχοντο ἀπολιπόντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νυν Περίανδρῳ πολεμήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ ἐκ ἂν σφεων ἐλάβοντο τῷ στρατεύματος τῷ ἐπὶ Σάμον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεί τε ἔκλισαν πρὸς νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρούμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γενομένῃ γεγενῆσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ * Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἑωυτὸν, "ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πέμπων αὐτούς, "Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων "τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο τὸ ἔπος. ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν ἐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα ἔτι προσεῖπε, ἀπαλλασσόμενός τε "οὐ προσδιελέγετο, ἰσορέοντί τε τελεύτην οὐδεμίαν ἐδίδου. τέλος δέ μιν ὠθεῖ θυμῷ ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἰσορέει τὸν "πρεσβύτερον τά σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δέ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνῳ δὲ τῷ ἔπος. τό σφι ὁ Προκλῆς ἀπεστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβών, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι· ἐλυπάρεέ τε ἰσορέων.

[ἐπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρούμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες.] 115

[ἐφιλοφρονέετό τε,]

[πρεσβύτατον]

1 Abſtrahi ſupplices è templo, quum prohib. 2 Ad ſumendam in Samios expeditionem operas contuliſſent. 3 Quippe qui ejus non meminiſſet, quod animum ad id non advertiſſet. * ita noſter, & Cicero; aliqui ταχυσραφίαν hanc eſſe putabant pro Patrocles. ſic enim apud Strabonem & Plutarchum invenias.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τόδε· Περίανδρε, οὐ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μᾶλλον ἐθέλω διδόναι βουλόμενος. ἐόντα γὰρ σοφὸν καὶ ἀγαθὸν ἔγνων, καὶ ὅτι ἐξελαθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐπεῖτο, ἐς τόδε πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, οἷα ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλων οἰκίην, ἀπελαύνετ' ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης· ἀπειλέετό τε τῷ Περιάνδρῳ τοῖσι δεξαμένοισι καὶ ἐξείργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἦιε ἐπ' ἑτέρων τῶν ἑταίρων. οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐπιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι ὑποδέξηταί μιν, ἢ προσφθέγξηται, ἱρὸν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, ἔτε τις οἱ προσέλεγε, ἔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. πρὸς δὲ, ἐδέ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένα, ἀλλὰ προσαρτερέων ἐν τῇσι θυρῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλυσιήν τε καὶ ἀσιτίην συμπεπτωκότα οἴκτειρε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἄσσον, καὶ ἔλεγε, "Ὦ παῖ, πότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ βασιτήδεον, προσλαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμὸς τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλήτην βίον εἵλευ· ἀντιστατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν ἀμφοτέροισι ἐγένετο ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφε ἐξεργάσαμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονερέστερον κρεόν ἐστι καὶ οἰκηϊότερον ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρείσσονας τετυμμένους, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικνέεσθαι. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τῷ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀπέπεμπε, στείλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερεὸν Προκλέα, ὡς τὸν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνῳ προβαίνοντι, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narravit. 1 Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiant. Iste illinc ejectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abjiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque ut arcerent imperante. Expulsus hinc in aliam sodalium domum se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quod esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum LII Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacram 2 pœnam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putavit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assidue versabatur. Quem die quarta Periander illuvie & inedia enectum cernens, misertus est, depositaque ira, propius accedens, Fili, inquit, utrum est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nam siquid calamitatis illinc accidit unde suspicionem in me habes, id mihi accidit, ejusque ego particeps eo magis sum quod ipse id perpetravi. Tu vero, edoctus quanto satius sit, 3 invidiosum quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium 4 castigabat: ille autem nihil patri respondit, nisi ipsum sacram 5 pœnam deo debere, quod in ipsius colloquium veniisset. Ibi Periander animadvertens malum filii 6 vehementius esse quam ut corrigi posset, ab oculis eum sibi amandandum putavit, navigio in Corcyram misso. nam Corcyræ quoque imperitabat. Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen vivum servavit. LIII Interjecto deinde tempore quum senuisset Periander, sibique esset conscius

1 Ad quod Per. animum advertens, 2 Mulctam 3 Invidiam quam commiserationem movere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 6 Ejusmodi esse cujus sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel*, *Nulla via esse sanabile. Magis ad verbum*, *Nullum exitum habere.*

se non

se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in majore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne 1 responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore ut ille huic præcipue au-
I scultaret. Hæc, ubi venit, Fili, inquit, mavis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reversus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. 2 Læva possessio est pervicacia: noli malum medicari malo.* Multi mansuetiora 3 justioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cujus multi sunt amatores. Pater senex est provectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed ut hic Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, juvenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis ultionem sumebat.

LIV ¶ Lacedæmonii ingenti cum classe ubi pervenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem juxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, rejecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cæde-
LV bantur. Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via,

ἐκέτι ἐδύνατο τὰ πράγματα ἐπρᾶξαι τι 116
καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ὅτι τὴν τυραννίδα. ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων ἦν ἀνεσις, ἀλλά οἱ κατεφαίνετο ἐὸν νωθέστερον. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δέ, ὡς ἐξεμάνη τῇ νεηνίῃ, δεύτερα ἀπέστειλε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἐωυτῇ δὲ συν-
10 γαστέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λέγουσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τυραννίδα ἐς ἄλ- "
λους πίπτειν, καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρὸς μᾶλλον φορηθέντα, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελ- "
θὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὸν οἶκον, παῦσαι "
σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαι- "
όν. μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῷ "
δικαίων τὰ ὕπερθε ἔσεσθαι πρότιθεῖσι. πολ- "
λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα δίζηνται, τὰ πα- "
τρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφα- "
λερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταὶ εἰσι. ὁ "
δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς. μὴ δῶς "
τὰ σεωυτῆς ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἢ μὴ δὴ τὰς ἐπα-
γωγὰς ταύτας διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκεινόμενος, ἔφη οἱ δώσειν ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθόμενος τελευτήσῃ τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, διάδοχον γενέσθαι τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δ' ὅτι τούτοισι τοῖσι παισὶ, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕνεκα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνυσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τῷ μὲν πρὸς θαλάσσης ἑστεῶτος πύργου κατὰ τὸ πρανέστατον τῆς πόλιος ὑπέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτῶν βοηθησάντων Σολυκείων τοῖσι πολλῇ, ἀπελάσθησαν. κατὰ δὲ τὸν ἑπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ὀλιγαρχέοντες καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δὲ, διασσωθέντες, ἐκλείνοντο. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὁμοίοι ἐγένοντο ταύτῃσι τῇ ἡμέρῃ Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι σωσασάντων φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληϊσθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel*, *compellatione*. 2 Sinistra. *vel*, *Infausta*. 3 Justis æquitatem anteponunt. *i. Æquum & bonum summo juri præferunt.*

ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τείτῳ δ' ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίῳ τῷ Ἀρχίεω, ἀνδρὶ ἐν Πιτάνῃ συνεξομίλεω (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τὸν πατρὸς ἔφη Σάμιον τὄνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀειρόμενος ἐπλεύσησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι παρὰ φίλων οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ἐκ Σαμίων εὖ. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι πρησσόμενα ἐγένοντο ἡμέρῃσι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πείσω τε ἐδέοντο τὸν πρήγματων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ μαντόπρ. λόγ. ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὀπηχώριον νόμισμα χώσαντα πολλὸν μολίβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, ὡς τὴν ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτῃ πρώτῃ στρατιῇ ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐπέσπασαντο. Οἱ δὲ ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπέλειπον ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τοῖσι δὲ τῶν Σιφνίων ταρτήμαλα ἦκμαζε τούτων τῶν χρόνων, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων ἅτα, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τὰ γινόμενα αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακείσεται, ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὸ γινόμενον τῷ ἑωυτῶν ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλὸν χρόνον σφᾶς μένειν. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

117

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται,
Λευκοφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε οὔτε ἡ ἀγορὰ οὔτε τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἐσκημμένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν ἐκ οἵου τε ἦσαν γνῶναι, ἔτε τότε αὐθις, ἔτε τοὺς Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ πάντα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ τοῦτο τὸ ἦν Πυθίη προεμήνυε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξα-

intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodemque tertio ab hoc Archia, congressus sum 1 apud Pitanen (hujus enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod ejus pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habere quod avus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (ut rumor quidam temerarius emanavit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores adversus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, ut in qua auraria & argentaria metalla essent, unde tantum pecuniæ fiebat ut ex decima ejus parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui ubi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oraculum. Eis ita Pythia respondit,

LVI

LVII

LVIII

2 *Quum tamen Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis 3 prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post adversum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii 4 quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad urbem cum legatis unam è navibus. Veteri autem instituto naves omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, ut observa-

1 Apud Pitanen (hujus enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias str. &c. *Valla autem ita vertit quasi ὃς, quod est ante ξείνων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίην.* 2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. ap plicuerunt,

rent

rent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur ubi pervenere, decem sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumque multi ab urbe intercluſi, quos postea centLIX tum talentis recuperavere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Peloponneso adjacentem, quam Trœzeniis commendaverunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa navigassent, sed ut Zacynthios ex insula summoverent. In hac urbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt ut templa quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ navali prælio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naves mutilaverunt, eaque rostra apud Minervæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infensi quod illi antea sub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affecissent, & invicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit causa. LX Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Unum, montis in centum quinquaginta passus editi, à cujus imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum: celsitudinis autem ac latitudinis, utrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera fossa depressa est [1] viginti cubitorum, triplo majoris latitudinis, per quam derivata à magno fonte aqua fistulis in urbem deducitur. Hujus fossæ architectus extitit Megarensis Eupasinus Nausirophi filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus amplissimum, cujus architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis extendimus. ¶ CAMBYSE LXI Cyri circa Ægyptum immorante, ac desipiscente, duo magi iidemque fratres [2] conjuraverunt: quorum alterum

ὦθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δ' ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. ἀ φασκόντων ὃ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τῆς χώρης αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' οὗτοι ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτὲς μὴ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι ἐπιθέσθαι κατέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥς τε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, ἅτινά εἰσι οἱ ποιησάντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτὲς " ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μὲν Κρητῶν. καὶ τῶν νεῶν καταπρύσας ἐκύσεων τὰς πρώρας ἀκρωτηριάσαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔχθεα ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. ἦ πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη. Ἐμήκυνα δὲ ὡδὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξειργασμένα, ἑρεός τι ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τούτου τὸ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομόν ἐστι. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσί. τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. ἀπὸ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυχται, τρίπους δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν σωλήνων, ἀφικνέεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ περὶ λιμνάσιον χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατ' εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δέ σφι ἐξέργασαι νηὸς μέγιστος πάντων νεῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτεκτόνων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φιλέω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου, χειμάζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανίστανται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedum latitudinis. *Valla autem pro τριπλῶν legit τριπλῆν.* 2 Rebellaverunt. *Vel, Insurrexerunt.*

καταλελοίπεε τῷ οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ἔσπ δὴ ὧν οἱ ἐπανέστη μαθών τε τὸν Σμέρδιν θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοισι, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ὑπισάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μὲν εἶδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἐκ τῶν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἰπεῖ οἱ συνεπαναστάτης, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐόντα ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἐκ τε δὴ ὄμματος εἶδε τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ ὄνομα τοὔνομα εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα ὑφηγήσεται, εἷσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδι τῷ Κύρου ἀκροατέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' ἢ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθείς, (εὗρε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐν μέσοισι τοῖσι ἐντεταλμένα οἱ τῷ μάγῳ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὲν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προδεδόσθαι ὑπὸ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, ἐποίησε ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρηξάσπες, οὕτω μοι διεπρήξαο τὸ τοι πρόσθεν ἐπέστειλα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα οὕτως ἀτρεκέως σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου μέγα ἢ σμικρὸν ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νεκροὶ τεθνεῶτες ἀνεστέασι, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μήδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρότερον, οὐ μή τοι ἔκτα ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτου ἡκων προηγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν. Ταῦτα ἐπαινέσας Πρηξάσπεος, (ἦρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιώκτους ἐποιέετο ὁ κῆρυξ ἦν. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦνθρωπε, φῆς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἶπας τὴν ἀληθείην, ἄπειρε χαίρων· κότερα αὐτός τι Σμέρδις φανεὶς ἐς ὄψιν ἐνετείλατο ταῦτα, ἢ τῶν τις ὑπηρετέων; ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſque eum vivere arbitrantibus, 1 rebellandum ſibi putavit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi una 2 conjuraſſe, corporis habitu quamſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat, nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent ut Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (invenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam injunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, ut aut frater tuus aliquando rebellet in te 3 aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. 4 Quod ſi defuncti rebellant, expecta ut etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet ut antea habebat, nihil tibi ex illo novum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent 5 nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, ubi rediit, Prexaſpes his verbis interrogavit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Utrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandavit, an quiſpiam ejus miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

118 LXII LXIII

1 Invadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, inſurrexiſſe.* 3 Aut ulla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parva ex illo adverſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerint, puta fore ut etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habeat ut antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt ut novum aliquod malum ab illo tibi repullulet. A quo veniens, *id eſt*, *miſſus*, nos Smerdi dicto audientes eſſe jubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes adverſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandavit, dicens Smerdin Cyri filium 1 optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia ut vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellavit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui adverſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater ejus Smer-
LXIV dis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen, percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cœlum uſque pertingere vertice. Agnoſcens itaque ſine cauſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem ubi 2 deflevit (ut erat omni clade afflictus) in equum inſiliit, habens in animo 3 quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum 4 vagina gladii excidit unde nudatus gladius perſtrinxit ejus femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (ut ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogavit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet jam antea Cambyſi redditum ex urbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (ubi res ejus omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc 5 poſtquam ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tum magi injuria perculſus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus.
LXV Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant præſtantiſſimis quibuſque, ita inquit, Quod maxime occultum volebam Perſæ, 6 id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud Ægyptum agerem, inter quietem viſum vidi,

τὸν Κύρου ἐξ οὗτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλα- "
σε ἐς Αἴγυπτον, ὑκ ὅπωπα· ὁ δέ μοι μά- "
γος τὸν Καμβύσεω ἐπίτροπον τῆς οἰκηί- "
ων ἀπέδεξε, ἔφα ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς "
Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶ) τὸν ταῦτα ὑπνωθέμε- "
νον εἶπαι πρὸς ὑμέας. ὁ μὲ δὴ σφι ἔλεγε, "
ὐδὲν ὑπηκατέψυσμαι. Καμβύσης ὦ "
εἶπε, Πρήξασπες, σὺ μὲ, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, "
ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰτίην ὑκπέφυγας· "
ἐμοὶ ὦ τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστεὼς, ὑπη- "
κατούων τῷ Σμέρδι· ἐνόμαζε· ; ὁ δὲ "
εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονὸς "
τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπ- "
ανεστεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῆς "
οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τέτε ἀδελφεὸς "
Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκέσαντα Καμβύσεα
τὸ Σμέρδι ὄνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῆς
τε λόγων καὶ τῦ ἐνυπνίυ· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ
ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζό-
μυ ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ψαύσειε
τῇ κεφαλῇ τῇ ἑωυτῦ. μανθὼν ὦ ὡς μάτην
ἀπωλωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε
Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ὠρεμεκτήσας
τῇ παρούσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ τὸν
ἵππον, ὡς νόῳ ἔχων τὼ ταχίστω ἐς Σῦ-
σα στρατεύσειν ἐπὶ τὸν μάγον. καί οἱ ἀνα-
θρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τῦ κολεῦ τῦ
ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν ὦ
τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τρωματισθεὶς ὦ
καὶ τῦτο αὐτὸς τῇ πρότερον τῆς Αἰγυπτίων
θεὸν Ἆπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε πε-
τύχθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τῇ πόλει
ὄνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τῷ
δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ὑκ Βυτῦς πόλιος
ὡς ἐν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ
μὲ δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδό-
κεε τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσί οἱ ἦν
πάντα τὰ πρήγματα. τὸ δὲ χρηστήριον
τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα·
καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμυ· ἐπυθέτο τῆς
πόλιος τὸ ὄνομα, ταὐτὸ τῆς συμφορῆς τῆς
τε ὑκ τῦ μάγυ ὑκπεπλησμένος, καὶ τῦ
τρώματος, ἐπεφρόνησε. συλλαβὼν ὦ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύ- " 119
σεα τὸν Κύρου δεῖ πεπρωμένον τελευτᾶν. "
Τότε μὲ τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὕστερον ὡς
εἴκοσι μεταπεμψάμυος Περσέων τῆς
παρεόντων τὺς λογιμωτάτυς, ἔλεγέ σφι
τάδε, Ὦ Πέρσαι, καλαλέλαθήκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτὸν ὑρηγμά- "
των, τῦτο ὑμέας ὑκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ "

1 Injunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 Deflevit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 3 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 4 Gladius vagina excidit. 5 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſcivit, tum magi injuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel, ad ſe rediit,* & intellecto oraculo, *vel, & quum mente complexus eſſet oraculum,* dixit, Hoc in loco fatale eſt Cambs. 6 Eo redactus ſum ut id apud vos efferam.

" τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ
" μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν
" ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸ βασιλήιον θρό-
" νον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τῷ οὐρανῷ. δείσας
" δὲ μὴ ἀπαιρεθέω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελ-
" φεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν
" τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ
" μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος
" Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
" νέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ
" τοσούτου, ἀδεῶς ἤδη ἐτεθύμεον, οὐδαμᾶ ὑπο-
" λοξάμενος, μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος
" μὲν ἀφανισθέντος, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώπων
" παντὸς μᾶλλον τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμαρ-
" τὼν, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν δέον γένωμαι,
" καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲ ἧσσον ἐστέρημαι. Σμέρ-
" δις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων
" προέφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν
" δὴ ἔργον ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου
" μηκέτι ὑμῖν εἶναι λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν
" μάγοι κατέχουσι τὰ βασιλήια, τόν τε ἐλι-
" πον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ σκήνας ἀδελ-
" φεὸς Σμέρδις. τὸν μοι νῦν μάλιστα χρῆν
" ἐμεῦ αἰσχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος
" τιμωρέειν ἐμοί, στερηθέντι μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετε-
" λεύτηκε ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ οἰκηιοτάτων. τούτου
" δὲ μηκέτι ἐόντος, δευτέρα τῶν λοιπῶν ὑμῖν
" ὦ Πέρσαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐν-
" τέλλεσθαι, τά θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν
" τὸν βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς
" τοὺς βασιληίους ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν,
" καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεοῦσι,
" μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
" περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν
" κτησάμενοι, δόλῳ " ὑπαιρεθέωσι ὑπὸ ὑ-
" μέων· εἴτε καὶ σθένεϊ τῷ " κατεργασάμενοι,
" σθένεϊ κατὰ τὸ κάρτεσον ἀνασώσασθε. καὶ
" ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἐκ-
" φέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν
" ἐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι·
" μηδ' ἀνασωσαμένοισι ἀρχὴν, μηδ' ὁπωσοῦν
" ῥήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέ-
" ομαι ὑμῖν ἡμεῖς. καὶ περιστᾶσι τούτοισι, τὸ
" τέλος Περσέων ἐκάστῳ ὁκοῖόν μιν ἔμοιγε ἐπίστασο. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύ-
σης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρ-
σαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαυσάμενον, πάντες τά τε ἐσθῆτος εἶχόν μιν ἔσχατα, ταῦτα
κατείρεικόν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπέλιπε Καμβύσεα
τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τοιοῦτόν μιν
ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο,

1 quod quidem minime viſum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidam domo advenien s, nunciare Smerdin in regio ſedentem ſolio, cœlum capite contingere. Ex quo veritus ne è fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura ſitum eſt avertere quod eventurum eſt. Itaque demens ego Prexaſpem Suſa ad Smerdin interimendum miſi. Quo tanto ſcelere perpetrato ſecurius degebam, nequaquam conjectans fore ut Smerdi ſublato, alius quiſpiam mortalium in me exurgeret. Unde prorſus eventu rerum fruſtratus, & parricida fratris incaſſum extiti, & nihilominus regno exutus ſum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonſtravit in me arma ſumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, jam vobis Smerdin Cyri non ſupereſſe exiſtimetis, ſed magos vobis regnum occupaſſe: quorum alterum rerum domeſticarum procuratorem reliqueram, alter ejus frater eſt Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam ulciſci, indigna à magis paſſi, is 2 immerita morte à proximis ſuis affectus eſt. 3 Secundo loco (quod reliquum eſt Perſæ) neceſſariiſſimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obteſtans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adeſtis, ne per ſocordiam permittatis ut imperium rurſus redeat ad Medos. Sed ſi dolo occupatum eſt, illud dolo ſurripiatis: ſin Vi præreptum, 4 vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, uxoreſque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: ſecus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea unicuique Perſarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyſes, 5 deflevit omnem ſuam condicionem. Perſæ, ut regem lamentantem conſpexere, univerſi tum veſtimenta reſcindere, tum effuſo ploratu uti. Poſt hæc ubi femoris os 6 vitiatum eſt, femurque celerrime contabuit, Cambyſi vita erepta eſt, Cyri filio, quum regnaſſet ſeptem omnino annos & menſes quinque, nulla unquam prole ſuſcepta virili femineave. At Perſis qui aderant magna offuſa eſt incredulitas,

LXVI

ὑπαιρεθῆναι
κατεργασάμενοι,

1 Quod utinam minime vidiſſem. 2 Impia 3 Quum vero iſte ſuperſtes non ſit, hoc mihi ſecundo loco relinquitur imprimis neceſſarium, ut vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præſtari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Ut recupereris pro virili. *Vel*, Pro viribus. 5 Omne illud factum ſuum deflevit. 6 *Alii*, Carie exeſum fuit. *Alii etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambyſem, quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe ut illi omne nomen Perſicum redderetur hoſtile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare. utpote Prexaſpe uſque pernegante à ſe fuiſſe Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interemptum. LXVII ¶ MAGUS defuncto Cambyſe ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnavit menſes ſeptem, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambyſis: per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiæque exhibuit, adeo ut ejus defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem LXVIII ſtatim adeptus imperium edixit. Octavo autem menſe, quiſnam eſſet compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes magum non eſſe Smerdin filium Cyri, primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac conjectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Perſarum procerum quempiam ad conſpectum ſuum vocabat. Itaque 1 eum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyſes tenuerat, cujuſque tunc magus contubernio utebatur, ut aliarum omnium Cambyſis uxorum: miſit ad eam quendam ſciſcitatum quocum homine cubaret, cum Smerdi Cyri, 2 an cum altero. Illa remiſſo nuncio negat ſe id ſcire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidiſſet unquam nec eum cum quo cubaret noſſet quiſnam eſſet. Ad hanc rurſus mittit Otanes, inquiens, Si ipſa Smerdin Cyri non habes cognitum, ſaltem ſciſcitare ab Atoſſa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa ſuum ipſius ignorat fratrem. Filia ad hoc reſpondit, Ne in Atoſſæ quidem colloquium venire poſſum, aut ullam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quiſquis eſt quum primum adeptus eſt regnum, nos LXIX diſperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res eſt viſa manifeſtior.

τὸς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ὑπισέατο ὅτι ἀβουλίῃ εἴπειε Καμβύσεα τὸν εἰπεῖν τοῦτο τὸν Σμέρδιν. δυνατόν, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. ὅτε μὲν νυν ὑπισέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος. ἐπεὶ μὴ μιν ἀπακτέναι Σμέρδιν. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου γόνον ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίῃ. Ὁ δὲ δὴ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ὀκτὼ μὲν μηνὶ τοῦ ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου μιῆς ἐπὶ τοὺς ὀκτὼ τοὺς λοιποὺς Καμβύσῃ ἐς τὸν ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξε ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάσας τὰς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. ἀλλα πέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τὸ ἦρχε, προεῖπε ἀτελείην τε στρατιῆς καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἀνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Ογδόῳ δὲ μηνὶ ἐξήνεικται καταπλῆξαι τρόπῳ τοιῷδε· Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, ἡγεμὼν δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. ἔσχε ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τοιάδε. ἦγε αὐτῷ ὁ Καμβύσης δυνατέρα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τῇ αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ ἐγεγάμητο ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτὴν τὴν δυνατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ ἀνθρώπων κοιμῷτο, εἴτε μετ' Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τοῦ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, φαμένη οὐ γινώσκειν· ἔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι ὀφθαλμοῖς, ἔτε ἥτις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὸν "Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ πρὸς "Ἀτόσσης πύθεο ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει "αὐτή τε ἐκείνη, καὶ οὐ. πάντως γὰρ δή "που τόν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ δυνάστις, Οὔτε "Ἀτόσσης ἐμάθομεν ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε "ἄλλοισι οὐδαμοῖσι ἰδέσθαι τῶν συνηκαμέ- "νων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἔσχε "ἄνθρωπος, ὅστις ποτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληΐην, διέσπειρε ἡμέας, ἄλλοισι ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσαντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.

1 Quum cum ſuſpectum *impoſture* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τείτην

τρίτῳ δὲ ἀγγελίῃσι ἐσπέμπει παρ' αὐτὸν τοιάδε· "Ὦ παῖ, λέγουσι ταῦτα, Ὦ δύσατερ, δεῖ σε γενέσθαι εὐ, κινδύνων ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ προτρέπηται κελεύῃ. ἐμοὶ γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν ἄν κατιδεῖν ἐγὼ, ἔτοιμόν σοι τε συγκοιμώμενον, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δεῦρο ἀγαγεῖν δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεάν σοι σωθέντι, καὶ μάθῃς αὐτὸν καταπυνθανόμενον, ἄφαρτον αὐτὸ τὸ ὦτα. καὶ ἐμοὶ μὲν φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε συνοικεῖν ἐμοὶ τῷ Κύρου σωθέντι Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἐμοὶ δὲ μὴ ἔχειν, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύσειν μεγάλως ἐμοὶ πιεῖν ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνει τὰ ὦτα ἔχων, δηλαδὴ φράσουσα ἔσεσθαι, εὖ εἰδέναι ὡς ἀϊσώσει μιν· ὅμως μέντοι πιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑποδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τῷ δὲ μάγῳ τούτῳ τῷ Σμέρδι Κύρου ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι ἐξεμικρῇ. ἡ ὦν δὴ Φαιδύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα δοκιμεύσασα τὰ ὑποδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀνόδου. ἐσῆλθε τὸν μάγον (ἐν δευτέρῃ γὰρ δὴ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν κοίτην. ὑπωμοσμένου ὁ καπρηρῶς τῷ μάγῳ, ἤφασι τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ ἡ χαλεπῶς ἀλλ' οὐπετέως ἐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὸ γεγόμενον. Ὁ δὲ Ὀτάνης συλλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρύην, Περσέων τε πρώτους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ πιστοτάτους ἐς πάντα, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώπτευόν σφι τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσταγείσαθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσήγηται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἕξ, συλλέγεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος. ὁ Ὑστάσπεος ἐκ Περσέων ἦκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο, τοῖσι ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσταγείσασθαι. συνελθόντες δὲ ἔστι ἑόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκοντο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μούνῳ δοκήσαι, ὅτε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτῷ τούτου εἵνεκεν ἦκον σπουδὴν, ὡς συήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί τε δὲ συμβαίνει ὥστε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, ſuſcipere periculum quod te ſubire pater hortatur. Si enim iſte Smerdis, filius Cyri non eſt, ſed is quem ego ſuſpicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Perſarum obtinet, impune lætari, ſed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animadverteſque ſoporatum, palpa ejus auriculas: quas ſi habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare exiſtima: ſin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma reſpondet, ſe, ſi id faciat, magnum adire diſcrimen, quoniam probe ſcit, ſi ille careat auribus, & ipſa in palpando deprehendatur, fore ut ipſa ab illo trucidetur: tamen ſe id facturam. Et Phædyma quidem recipit ſe patri hoc eſſe perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, non exigua de cauſa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta eſt. nam ubi vices ejus fuerunt adeundi magum, (etenim uxores Perſarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, una cubuit, ejuſque, dum vehementer ſoporatus eſſet, aures palpavit: quibus carere hominem, non difficulter ſed facile ſane deprehendit. Ubi illuxit, celerrime patrem certiorem rei geſtæ facit. Iſte, ſumptis Aſpathine LXX
& Gobrya Perſarum primoribus, & ad fidem ſibi ſervandam accommodatiſſimis, rem omnem exponit, qui & ipſi ſua ſponte rem ita ſe habere ſuſpicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiſerunt: conſtituerunt que ut ſinguli ſibi ſingulos in ſocietatem deligerent è Perſis quibus maxime confiderent. Aſcivit itaque ſibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aſpathines Hydarnem, hi quum ſex forent, Darius à Perſis (nam his pater ejus Hyſtaſpes præerat) Suſa advenit. qui quum adveniſſet, placuit ſex Perſis hunc in ſocietatem adſciſcere. Qui LXXI
quum ſeptem eſſent, congreſſi colloquutique, fidem mutuo dederunt. Quumque ad Darium ordo dicendæ ſententiæ veniſſet, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego ſolus noſſe magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiiſſe: atque ob id ipſum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit ut vos quoque

121 rem ſci-

rem ſciatis & non ſolum ego, videtur mihi confeſtim eſſe tranſigendum neque differendum. differre enim ſatius non eſt. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem eſſe patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illam capeſſe: quam ita demum aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit utemini modo, ſciatis vos teterrime perituros. aliquis enim privati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per voſmet qui cœperatis, iſta exequi: ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie tranſigamus, aut ſcitote, ſi nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum ut me apud magum accuſet, ſed me ut vos
LXXII accuſem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipſe quonam pacto regiam introire poſſimus, & illos aggredi. excubias nanque diſpoſitas eſſe, ipſe quoque, etſi non viſu certe auditu noſti: quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens Darius, Multa ſunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, ſed facto: alia, quæ oratione declarari poſſunt, ſed unde nihil clari operis exiſtit. Vos vero noſtis, excubias quæ diſpoſitæ ſunt, 1 haudquaquam difficiles eſſe ad penetrandum. nam quum nos tales ſimus, nemo non (quiſquis ille ſit) cedet nobis, partim ob reverentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prætextum 2 accommodatiſſimum cui innitamur. ſiquidem è Perſis veniſſe me dicam, ac velle quædam à patre mandata regi nunciare. Ubi enim expedit mendacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant ut verum dicendo aliquod lucrum 3 conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. quod ſi nihil lucri faciendum eſſet, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑποβαλέεσθαι. ἢ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν ἔοικας σεωυτὸν ἐόντα πατρὸς ἐδὲν ἧσσω· τῷ μὲντοι ὀπιχείρησιν ταύτῃ μὴ οὕτω σωτάχυνε ἀβέλως, ἀλλ' ὅπῃ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεῦνας γνώμας, οὕτω ὀπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἔξ Ὀτάνεω. εἰ χρήσεσθε, ὅπισαθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γάρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ ὠφελλόμενος· ἑωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἕπεσθαι ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε ἢ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑποφέρεσθαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴσε ὑμῖν ὅτι ἴσῳ ὑστερήσει ἡ νυῖ ἡμέρη, ὡς ἐκ ἄλλου φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσῃ, ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, Ἐπειδὴ ὥρα στερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σοὶ παραχωρέειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑποβάλλεσθαι ἐκ ἐᾶς, ἴδι ἔξηγέο αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ παείμεθα ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ὀπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶδάς κου καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἃς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἦ πολλά ἐστι τὰ λόγῳ μὲν ἐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ ἐδὲν ἀπ' αὐτοῦ λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς καθεστεώσας, εἰσὰς ἐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γάρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, ἐδεὶς ὅστις ἐ παρήσει· τὰ μού κου καταμεδέομενος ἡμέας, τὰ δέ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δέ, ἔχω αὐτὸς σκῆψιν δυπρεπεστάτην, τῇ παείμεθα· φὰς ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος φράσαι τῷ πατρὸς σημήνανι τῷ βασιλέϊ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεῦδεσθαι, λεκτέον. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἵ τε φυδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ χρεώμενοι. οἱ μὲν γὰρ φύδονται τότε, ἐπεάν τι μέλλωσι τοῖσι φίλοισι πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονταί τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ δοκησάσωνται κέρδος, καί τις μᾶλλον σφίσι πίστεται. οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τῷ αὐτῷ τρόπῳ διεξίμεν. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθιζόμενος, φιλος εἴη, καὶ ὁ φυδόμενος, ἀληθής.

ὑποφαίεσθαι

εἶδέ κου

ποιεῖσθαι

πίστεται.

1 Haud difficulter poſſe pertranſiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranſeamus. ſiquidem è P. 3 Conſequantur, & aliquis magis ipſis convertatur, *vel*, flectatur. *id eſt*, *Morigerum ſe præbeat. Q. d. ut aliquis magis animum ad eorum voluntatem convertat. In iis autem quæ proxime ſequuntur, aliam lectionem ſequitur interpres.*

ὃς ἂν

"ὃς ἂν μὴ νιν τῶν πυλωρῶν ἐκὼν παρείη,
"αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσαι· ὃς δ' ἂν
"ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύω ἐς θανά-
"του ἐὼν πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὡσαύτως ἔσω,
"ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦ-
"τα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον
"παρέξειν ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ μὴ
"οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν,
"ἀποθανεῖν. ὅτι γὰρ ἀρχόμεθα ὑπὸ, ἐόντες
"Πέρσαι, καὶ ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τὸ-
"του ὦτα οὐκ ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμ-
"βύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
"μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν
"τὸν βίον, μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι
"τὴν ἀρχήν. τὰ τότε οὐκ ἐδεκόμεθα,
"ἀλλ' ἐπὶ βλάβῃ ἐδικαιόμην εἶπεῖν Καμ-
"βύσεα. νῦν ὦν τόδε μοι δοκέει ψῆφον θέεσθαι
"Δαρείῳ, καὶ μὴ βουλεύειν σὺν τῷ συλλόγῳ
"τῷδε ἄλλοθι ἰόντας ἢ ἐπὶ τὸν μάγον ἰθέ-
"ως. ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύ-
τῃ ἄνεον. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο,
ἐγίνετο κατὰ συντυχίην τάδε· τοῖσι μάγοισι
ἔδοξε βουλομένοισι Πρηξάσπεα φίλον
προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμ-
βύσεω ἀναρσια, ὃς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας
ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μοῦνος ἠπίστατο τὸν
Σμέρδιν τὸν Κύρου θάνατον, αὐτοχειρίῃ
μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι, ἐόντα ἐν αἰνῇ
μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
των δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον προ-
122 εκτέωντο, πίστει τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἢ
μὴν ἕξειν παρ' ἑωυτῷ, μηδ' ἐξοίσειν πρὸς
μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπά-
τλην ἐς Πέρσας γεγονυῖαν· ὑποσχόμενοι
τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποσχομένου
δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνε-
πείσαν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον,
αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
καλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον
δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον, ἀγο-
ρεύσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται,
καὶ ὦδε οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ ὧδε συνετέλ-
λοντο, ὡς πιστότατα δὴ ἔδοξε εἶναι τοῖσι μάγοισι. αὐτὸς δὲ
Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώ-
μην ὡς χρεὸν εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνη-
σαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα
ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκα-
λέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν
αὐτὸν ἐπὶ τὸν πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον·

Quod autem ad janitores attinet, ſiquis eorum libenter cedet nobis, utilius ei ſuo tempore erit: ſiquis reſiſtere conabitur, ut erit hoſtis, ita tunc pro hoſte habeatur: deinde intro irrumpentes, rem tranſigamus. Poſt hæc Gobryas, Viri LXXIII amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, ſi recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum ſimus Perſæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præſertim quicunque veſtrûm Cambyſi ægrotanti adfuiſtis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, 1 invidioſe dici à Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii ſententiam: 2 neque hunc cœtum diſſolvendum cenſeo, ſed ſtatim adverſus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt. ¶ In- LXXIV terea vero dum ab iſtis conſultatur, forte hoc contigit, ut magi inito inter ſe conſilio ſtatuerent conſiliandum ſibi amicum Prexaſpem, quod indigna paſſus à Cambyſe eſſet, occiſo ejus filio ictu ſagittæ, & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet, quem ipſe ſuapte manu interemiſſet: quod 3 præterea *ob id* apud Perſas maxima flagrabat invidia. His de cauſis accitum hominem, ſibi amicum comparabant: accipientes fidem ac jusjurandum, fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet intra ſe habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, 4 pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiente Prexaſpe facturum ſe quæ magi ſuaſerant, iterum illi dicere, in animo ſe habere omnes Perſas ſub murum arcis convocare: ideoque jubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerdi Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini ſummæ apud Perſas authoritatis, & qui ſæpenumero aſſeveraſſet eum eſſe Smerdin Cyri, ac cædem à ſe factam pernegaſſet. Hæc quo- LXXV que Prexaſpe ſe paratum exequi dicente, magi convocatis Perſis, hominem in turrim perductum jubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſponte obliviſcitur: exorſuſque ab Achæmene, ſeriem familiæ Cyri recenſet: & ubi tandem devenit ad Cyrum,

ὃ δ', ὅτ μὴ τι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐκὼν" ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαι-
μενέος, " ἐξυπελόγησε τὴν πατρίην τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

ὃ δὲ ἀπελήθετο.
ἐξυπελόγησε

1 Calumnioſe 2 Neque hoc cœtu diſſoluto, eundem aliò cenſeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet. 4 Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

comme-

commemoravit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, causatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas devovit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos ulciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, ubi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, [1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optaverant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti avibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Ubi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita evenit. nam custodes reveriti Persarum primarios, nec aliquid hujusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent divina cum pompa, ne interrogaverunt quidem. Ubi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis, & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum janitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque ulterius pergere volentes eosdem prohibebant. Ili se mutuo cohortati, eductis gladiis,
cos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclave contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
LXXVIII spe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt uterque: & quod fiebat animadvertentes, [2] ad vires conversi sunt: quorum unus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἀσαθὰ Κῦρ☉. Πέρσας πεποίηκε διεξελθὼν ὃ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην, φάμεν☉. πρότερον μὲν κρύπτειν· ἦν γὰρ οἱ ἐὸν ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν ᾧ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην μιν κατα-
λαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεξε, τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ἐὼν Καμβύσεω ἀναγκάζομεν☉ ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους ὃ βασιλεύειν. Πέρσησι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενον☉, εἰ μὴ ἀνακτησάμτο ὀπίσω τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς μάγους τισαίατο, ἀπῆκε ἑωϋτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐὼν τὰ πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμ☉, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβεβούλευντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι, ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, μηδὲν πρὶν Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες ὑδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ γενόμενοι ἐβούλοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκπλήξαντες τὴν ὁδόν, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεω, πάγχυ κελεύοντες ἀναβάλλεσθαι, μηδὲ οἰδέοντων τῶν μαγίων, ἐπιθέσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα πιέειν, μηδ' ἀναβάλλεσθαι. ὡδιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκεα ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτά, τήν τε Δαρείου πάντες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιόντες δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεδεγμένοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἐσεσθαι, παρίεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους. οὐδ' ἐπηρώτα οὐδείς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐκέκραγον τοῖσι τοὺς ἀγγελίας ἐσφέρουσι οὐνόχοισι, οἵ σφεας ἰσόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἰσορόωντες τοῦτο, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι· οἱ δὲ, διανελυσσαμένοι, καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τοῦτο μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτῇ ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γεγόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς δυνέχυς τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα καταλόμενος, ὁ δὲ, πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocaverunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat ut differrent, neque rebus flagrantibus incœptum capesserent: (*ut legatur* οἰδεόντων) at Darius confest. 2 Vires suas adversus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

ἐθαῦτα ᾗ συμέμιγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲ δὴ
τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε αἰ-
χέ αὐτῷ τῷ πτελεμίων, καὶ περσκεμμένων,
ὧδε χρησὰ ἐδέν. ὁ δ' ἕτερο τῇ αἰχμῇ ἡ-
μιώσετο· καὶ τοῦτο μὲ, Ἀσπαθίνεω παιδὶ ἐς
123 τὸν μηρόν. τοῦτο ᾗ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν
ὀφθαλμόν. καὶ ἐσερήσει μὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ
ἐκ τοῦ τρώματο. ὁ Ἰνταφέρνης, ὡ μῦτοι
ἀπέθανέ γε. τῷ μὲ δὴ μάγων ἕτερο. πρω-
ματίζει τέτυς· ὁ ᾗ ἕτερο, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τό- 10
ξα ἐδέδ" χρησὰ ἐλάμετο, ὧδ γὲ δὴ θαλα-
μο. ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον κα-
ταφύγει, θέλων αὐτοῦ περοδεῖναι τὰς θύ-
ρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι ἅμα ἑπτὰ δύο, Δα-
ρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέντο ᾗ Γο-
βρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖο. ἐπεγεὼς ἀπόρει, εἶα ἐν σκότει, περμισθεόμενος μὴ πλήξῃ
τὸν Γοβρύην. ὁρέων δέ μιν ἄρτον ἑστεῶτα
ὁ Γοβρύης, εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χερί· ὁ ᾗ
εἶπε, Περμισθόμενο. σέο, μὴ πλήξω· 20
" Γοβρύης ᾗ ἀμείβετο," Ὦθει καὶ δὶ ἀμφοτέ-
ρων τὸ ξίφο. Δαρεῖο. ᾗ πυθόμενο, ὥσε
τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἐτυχέ κως τοῦ μάγου.
Ἀποκτείναντες ᾗ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲ τρωματίας
ἑωυτῷ αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν,
καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλι. οἱ ᾗ πάντες
αὐτέων, ἔχοντες τῷ μάγων τὰς κεφαλὰς,
ἔθεον, βοῇ τε καὶ παταγῷ χρεώμενοι. καὶ
Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμε- 30
νοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφα-
λάς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινα τῶν μάγων
τὸν ἐν σφι φανόμενον. οἱ ᾗ Πέρσαι, μαθόντες
τὸ γεγονὸς ἐκ τοῦ ἐπέος, καὶ τοῦ μάγων τοῦ ἀπάτεω,
ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν.
συναράμενοι δὲ τοῖς ἐγχειρίδιοις, ἔκτεινον ὅκου
τινὰ μάγον εὕρισκον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα
ἔσχε ἔλιπον ἂν ἐδένα μάγον. ταύτην τὴν ἡμέ-
ρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν
ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κορὴ ὁρτὴν μεγά- 40
λην ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων" μα-
γοφονίαν· ἐν τῇ μάγον ἐδένα ἔξεστι φανε-
ρὸν ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ
μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἐπεί
τε δὲ κατέση ὁ δόρυβο, καὶ ἐντὸς πέντε
ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάν-
τες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων
πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἀπίστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτά-
" νης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ
" δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων " μέναρχον μοῦνον μηκέτι γιγάσθαι· ἔστε γὰρ ἠδὺ, ἔστε ἀγαθὸν

atque inde 1 miſcentur invicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes juxta eſſent, nulli uſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſphathinis femur percuſſit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita privatus eſt. Hos igitur alter magorum vulneravit: alter vero, quando arcus ei nulli uſui erat, in thalamum qui erat conclavi contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: 2 quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ocioſum ſtantem, interrogavit cur non uteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, tu vero, inquit, vel per utrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu perculſit. Interfectis magis capita demunt, eaque geſtantes quinque eorum duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tum quod invalidi eſſent, tum arcis tuendæ cauſa, foras procurrunt cum vociferatione ac tumultu: cæteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem conſuerunt: eductiſque gladiis, ut quenque reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interventu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſervant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id μαγοφονίαν, *id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent.

LXXIX

¶ Ubi reſedit tumultus, dieſque quinque exceſſere, ii qui magos invaſerant, de omni rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen hujuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur ut rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, 3 Unum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut jucundum eſt, aut bonum.

LXXX

τὸ χρῆσιμα

τὸ μαγοφονία

τὸ μέναρχον μηκέτι

1 Manus conferebant. 2 Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manum conſereret. *Vel*, Quum adortus eſſet Gobryas magum. 3 Ego certe, ut poſthac noſtrum unus rerum ſolus potiatur, *vel*, ut totum imperium uni noſtrum poſthac deferatur, auror non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum ut imperium uni deferatur. Neque enim dicit*, Poſthac deferatur, *quaſi jam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo poſt* μετέσται ἡμέας τοιαυτέων.

1 Nam

1 Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. 2 Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus: in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abjecerit ſenſus? Quippe quum præter invidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. 3 Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per invidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, ut qui omnia bona obtineat, debebat ſine livore eſſe: verum ita natura comparatum eſt 4 ut is ſit adverſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque vivunt, invidet, 5 deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimum putat. Nam ſive admireris eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſive effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et ut exequar dicendo quæ maxima ſunt, jura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, iſonomian, *id eſt juris æquibilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt unicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. 6 Itaque (ut meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ dejectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum: in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit.

LXXXI Megabyſus autem ad oligarchiam *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima erravit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos 7 qui tyranni ſæ-

εἴδετε μὲν γὰρ τὸν Καμβύσεω ὕβριν ‘ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μοναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνυθρώπως ποιέειν τὰ βέλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων ςάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἐκτὸς τοῦ ἐωυτοῦ νοημάτων ςήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ἀπὸ τῆς παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐνεμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἐχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον εἶναι χρεών; ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δ' ἐωυτοῦ ἐναντίον τοῦτο ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι ὁμοίως τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ἄμα κολακὰς δὲ ἄριστον ἐνδέκεσθαι ἡγέεται. ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· λύω τε γὰρ αὐτοῦ τὸν πατρίους θαυμάζοντας, ‘ἄχθεται δὲ ὅτι καὶ ἀπέχθεται ἢν μὴ θεραπεύεται· λύω τε θεραπεύεται τις κάρτα, ἀχθεῖται ἄτε δωπείαν ἡγεόμενος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον, ὦ πρῶτα μοῦ, ἔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μέναρχος, πιέει ὀδόν. πάλιν μοῦ γὰρ ἀρχὰς ἄρχει, ὑπόδικον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι δὴ γνώμην, μετέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.’ Ὁτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίην ἐκέλευε βουτεύεσθαι, λέγων τάδε, Τὰ μὲν ‘Ὁτάνης, εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καὶ ἡμῖν ταῦτα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου ὀδὸν οὐκ ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστικώτερον. καὶ τυραννοῦ μὲν

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiam experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel*, Quomodo autem in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autem duo habens, omne vitium habet. 4 Ut contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares præditus ſit. *Vel brevius*, Sed contra comparatus eſt in cives. *ut ὑπεναντίον ſumatur adverbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem eum mediocri, *vel, modica*, admiratione proſequaris, infenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, evehendam, *vel, provehendam*, eſſe multitudinem in multitud. &c. *id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

" ϑεὶν φθόνησιν ἄνδρας, ἐς δῆμον ἀκηλά-
" τῳ ὕβριν πεσεῖν, ἔστι ἐδαμῶς ἀναγκαῖον·
" ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ
" δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. πῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς
" οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἱ δὲ καλὸν ἐδὲν, οὐδ' οἰ-
" κήϊον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα
" ἄνδυ νόυ, χειμάρρῳ ποταμῷ ἴκελος. δῆμῳ
" μὴ νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέυσι, ὅτι χεά-
" δην. ἡμεῖς δ' ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ὁπλέξαν-
" τες ὁμιλίην, τούτοισι τῶν ἐθέωμεν τὸ κράτος.
" ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων
" δ' ἀνδρῶν εἰκὸς ἄριστα βουλεύματα γίνεσθαι.
τῶν μὲν νυν Μεγάβυζος " ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ γνώμῃ εἰσ-
ἔφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο
" γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Με-
" γάβυζος, ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει
" ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ
" ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν-
" των τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δῆμόν τε
" ἀρίστην, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουνάρχου, πολ-
" λῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς
" τὸν ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη γνώ-
" μη γὰρ τοιαύτῃ χρεώμενος, ἀνεπισκότους
" ἂν ἀνθρώπους τοῦ πολεμίου σιγῷτό τε
" ἂν βουλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας ὕ-
" των μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι
" ἀρετὴν ἐπασκήσασι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα
τῶν αὐτῶν γὰρ " ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. " αὐτὸς γὰρ
" ἐθέλων βουλόμενος κορυφοῦσθαι ἔτι, γνώ-
" μησί τε νικᾶν, ὡς ἔχθεα μεγάλα ἀλλή-
" λοισι ἀπεκτέονται. ἐξ ὧν στάσιες ἐγγί-
" νονται· ἐκ δὲ τῆς στάσιος, φόνος· ἐκ δ'
" τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν
τῷ ὅσῳ " τούτῳ δέδεξε " ὅσον ἔστι τοῦτο ἄριστον.
" δῆμον τε αὖ ἄρχοντα οὐδαμοῦ μὴ ἔ-
" χομέν τινα ἀκήρατα ἐγγενέσθαι· κακότητος δὲ
" ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν ἐκ ἐγ-
" γίνεται τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
" κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτουσι σφέ-
" εωυτούς. τοῦτο δ' τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις
" στὰς τῶν δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δ'
" ἀνδρὸς θωυμάζεται ἔσται· καὶ ἐν τῷ δὴ-
θωυμάζεται, " μῳ θωυμαζόμενος " δῆλον ἐν ὢν ἐφάνη μέν-
" αρχος ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ ἕν γε
" ὡς ἡ μουναρχίη περάτισον. ἑνὶ δ' ἔπει πάν-
" τα συλλάβοντα εἰπεῖν, πόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευ-
" θερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; πότερα πα-
" ρὰ τὸν δῆμον, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου;

vitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere fævitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: 1 at plebi suum est nihil intelligere, quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum novit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare siqui male consultum Persis cupiunt, ii statu populari utuntur: nos vero coetu virorum optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suam Da- LXXXII
rius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorum, non recte. propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, ut optime imperet populus, optime pauci, optime unus, inter hæc multo antecellere unius imperium sentio. imperio enim unius viri qui optimus sit, nihil melius esse constat. 2 Quod qui sentit, non immerito statum popularem missum faciat. ut taceam sic præcipue consilia in adversarios trahi tolere. At in statu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora privatim odia excitari consueverunt. quum enim quisque princeps esse optet, & in dicenda sententia vincere, ad ingentia inter se odia evadunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad unius imperium devenitur. unde intelligi datur quanto sit hoc illo præstantius. Jam vero, plebe imperante, fieri non potest quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, sed amicitiæ validæ. qui enim adversus rempublicam facinorosi sunt, mutuo se occultant: idque tamdiu sit dum aliquis populo præpositos tales homines compescat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quum admirationi est, nunc vere 3 monarchus ostenditur, declarans in hoc monarchiam esse rem omnium præstantissimam. Atque ut in summam omnia colligam, unde nobis libertas extitit, & à quo data? à populone, an ab oligarchia, an à monarcho?

---

lentiam fugiunt, in plebis effrenæ insolentiam incidere, neque. 1 At plebi nulla intelligentia inest. quomodo enim intelligat [*vel*, unde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec novit honestum quicquam, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed οἰκήϊον potest & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus sit, sine ulla reprehensione multitudinem gubernaverit: ut tac. *Sequentis autem proxime loci scriptura mendi suspecta est. Videtur tamen posse ita reddi*, Atque hac potissimum ratione [*vel*, hoc potissimum modo] consilia taceri apud adversarios queant. 3 Monarchus evadit,

Ego igi-

Ego igitur 1 sentio, quum sitis per unum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissolvatis bene conditas: quod nequaquam
LXXXIII satius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum ultimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui juris æquabilitatem facere Persis studebat, ubi ipsius sententia rejecta est apud alios, ita in medium loquutus est, 2 Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse unum aliquem è nobis regem fieri, sive per sortem, sive permissu Persarum per multitudinis electionem, sive qua alia ratione, equidem ego 3 vobis non refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cædo vobis jus meum imperii, ut nulli vestrûm aut ipse ego, aut ullus unquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, cæteri sex ejus postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è me-
LXXXIV dio abiit alio sessum. 4 Cæteris autem septem de rege justissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perveniret, Otanem donari debere peculiariter ejusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreverunt ei donanda quod primus rem agitaverat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreverunt: illa vero in commune, ut regiam introire unicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum uxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia conjuratorum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum: ut sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cujus equus vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obtineret. E-
LXXXV rat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos convenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, ut cujus equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, ut nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἐγὼ τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας ἀθρόα ἕνα ἄνδρα, τὸ τοιοῦτο ἀφιέλλειν. χωρὶς τε τούτου, πατρίους νόμους μὴ λύειν ἐχοντας εὖ. ὑπὸ γὰρ ἀμείνονος. Γνώμας μὲν δὴ τρεῖς αὗται προσκέατο. οἱ δὲ ἕπτερες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἐσάθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην ἀπολιπὼν πιθῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες ἀστῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, ἢ δόντος τε-ψάντων τῷ Περσέων πλήθεϊ τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἑλωνται, ἢ ἄλλῃ τινὰ μηχανήν. ἐγὼ μὲν νυν ὑμῶν οὐκ ἐναγωνιεύμαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε οὐδ' ὑπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τούτου ἐπαινέω ταῦτα, συνεχώρεον οἱ ἑξ ὅπη τούτοισι. ἐπεὶ μὲν δή σφι οὐκ ἐναγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ μέσου κάθητο. ἡ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη οὖσα Περσέων, καὶ ἀρχέλαος τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ὑποβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα σήσονται· καί σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, νόμον εἰς ἄλλον τινα τῶν ἑπτὰ ἐλθεῖν ἡ βασιληΐη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐδήτεά τε Μηδικὰ ἔτεα ἐκάστῳ καὶ τὰ πᾶσαν δωρεὰν ἡ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμωτάτη. τόνδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσε τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς τὸν κοινὸν ἐβούλευσαν, παρεῖναι ἐς τὰ βασιλήϊα πάντα τὸν βυλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄνδρα ἐσαγγελέοντα, ἵνα μὴ τυγχάνῃ εὐδοντι μετ' γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἀλλοθεν τῷ βασιλέϊ ἢ ἐκ τῶν συνεπαναστάντων. ἐπεὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεῳ ἂν ὁ ἵππος πρῶτος ἐπαναστέλλοντος πρώτου φθέγξηται ἐν τῷ προσαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. Δαρείῳ δὲ ἵππος μὲν ἦν ὁ ἱππόκομος, ἀνὴρ σοφὸς, τῷ ὄνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληΐης πρίεσθαι καὶ τάδε· ὅτεῳ ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλήϊην. νῦν ὦν ἐπίνα ἔχοις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς σὺ τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ

1 Sentio, quum per unum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *unius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse solvendas, quæ rectæ sunt, *vel, bonæ*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dict. 2 Conspirationis socii, *vel, factionis*. 3 Vobiscum non contendam. *i. Me competitorem non habebitis*. *Sic & paulo post*, ἐκ ἀνταγωνίζετο. 4 *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc usque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

Περὶ τῆς βασιληΐης, δόξιος

"τούτῳ τοι" ὄξι ἢ βασιλέα ἔᾳ ἢ μή, δοάρ-
"σεο τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. ὡς
βασιλεὺς ἐὼν εἰς ἄλλος περὶ σοῦ ἔσαι τιαῦτα
"ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ τοίνυν
"τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρη μηχανᾶσθαι,
καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ὀπώσης ἡμέρης
ὁ ἀγὼν ἡμῖν ὄξι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, πιέει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νὺξ, τῶν ἀπηλεών ἵππων μάλιστα, τοῦ ὁ Δαρείου ἵππος ἔσπευδε μάλιστα, ταύτῃσι ἀγαγὼν ἐς τὸ περ- 10
άσιον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τῆ ἵππῳ, ἐγκρίμπτων τῇ θηλείῃ, τέλος δ' ἐπέβη ὀχεύσαι τοῦ ἵππου. Ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἁμαφωσκούσῃ, οἱ ἑξῆς, καὶ σπουδῇ ἐγένοντο, παρῆσαν ὅπῃ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ καὶ τὸ περάσιον, ὡς καὶ τοῦτο τὸ χωρίον ἐνθύνοτο ἐγίνοντο ἵνα τῆς παρελθούσης νυκτὸς καταδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, εὐθὺς ἔδαψε ὁ Δαρείου ἵππος. πρόσθε μὲν ἐκρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ 20
τοῦτο ποιήσαντι, ἀστεροπή τε ἐξ αἰθερίης καὶ βροντὴ ἐνθύετο. ὁπλομόμησα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τοῦ θωόμματος. οἱ δὲ, καταδοξάζοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσκυνέουν μιν τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ἐκ τῆς ἵππου ταύτης τὴν ἄρθρων ὁπλαύσαι τῇ χειρὶ, ἔπειτα αὐτοῦ κρύψαι ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπέδεε μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ὀξέως ἔξω τοῦ χείρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππους τοὺς μηδῆσας προσενέσκαι. τὸν δὲ, αἰσθόμενον, φερμάξασθαί τε καὶ χρήσασθαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ ἐδεδμᾶσθαι μὲν οὐκ ἐθελήσασαν ὅτι δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέοντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἐσελθόντων δὲ Ἀράβιων, ἐκ ἂν ἐσβάλλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρώτους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσωνομάσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον· ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ ἔνομα ἦν Πάρμυς. ἔχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ ὑπεμπλέατο. πρῶτον μὲν νιν τύπον πτησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζωὸν δέ οἱ ἐόντα, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπιγεγραφὼς δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, τὸ

hoc verſaris ut rex ſis vel non, 1 hujus rei cauſa conſidere te jubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: ejuſmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes iſtiuſmodi commentum, adeſt tempus comminiſcendi, nec differendi rem, utpote craſtino die nobis futuro certamine. Hæc ut audivit OEbares, ita facit: Ubi nox advenit, unam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in ſuburbana adducit, ibique alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admovet, ac tandem admittit. Poſtero die, ſimulatque illuxit, ſex Perſæ ex convento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbanis ultro citroque vectarentur, ubi ad locum pervenerunt ubi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cœlo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex compoſito accidiſſent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis deſilientes, Darium adoraverunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatum, ſunt qui aliud. utroque enim modo refertur à Perſis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu hujus equæ genitalibus, ipſam manum intra ſubligaculum tenuiſſe abditam: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent; eam naribus equi Dariani admoviſſe, equumque ad odores ſenſum infremuiſſe atque hinniſſe. ¶ DARIUS itaque; Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: eique omnes Aſiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rurſus à Cambyſe ſubacti, nunquam tamen in ſervitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterunt. 2 Hi Cambyſi adverſus Ægyptum præſto fuerant: quibus invitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factum ſtatuit, hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc verba literis, DARIUS, HYSTASPIS FILIUS TUM EQUI VIRTUTE (cujus

Lxxxvi

Lxxxvii

Lxxxviii

1 De hac re ſecurum eſſe te velim, 2 Quum Cambyſi aditum in Ægyptum permiſiſſent:

nomen

nomen legebatur) TUM OEBARIS EQUISONIS, PERSARUM REGNUM ADEPTUS EST. His apud Persas actis, viginti provincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, 1 aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens, distributo provinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, ut qui argentum, il Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EUboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas EUboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia hujusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (unum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur. quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis qui ad dextram illuc navigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta, Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Ciliciæ regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obveniebant: Hæc quarta portio. Ab urbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit 2 finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum usque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

LXXXIX

XC

XCI

ἔνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΙΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας δασάμενος, ἐπέταξε φόρους οἱ προσιένας τε καὶ ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, 126
τὰ ἑκαστέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσοδον τῷδε ἐπέτεινον καὶ τάδε διείλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοεικήν· τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δυώδεκα Εὐβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ μὲν Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἦν κατεστηκὸς ἐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἐξ οὗ δὲ ταύτῃσι τῇσι ὑπαξίην τοῦ φόρου, καὶ ὡς μεγαλήσια ταύτης ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσποτικός· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ ὠνήματα· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μηλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ οἱ τεταγμένος φόρος ἔστι) προσῆκε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. ἔστι μὲν δὴ πρῶτός οἱ νομὸς κατεστήκεε. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος ἔστι. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἔστι δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδηνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος ἔστι. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τετρακόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γενόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τοὺ φρουρέουσαν ἵππον τοὺ Κιλικίου χώρου ἀναισιμοῦντο, τὰ δὲ τετρακόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος ἔστι. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πύλεος, τοὺ Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' ὄρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτα γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adjunctis ad nationes, *vel*, *gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur provinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur &c. *ut legatur* ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων, ἀρχαῖς δὲ &c. 2 In montibus. *Valla legit* ἐπ' ὄρεσι *pro* ἐπ' ὕρεσι.

ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δέ, καὶ λιβύων τῶν προσοίκεων Αἰγύπτῳ, Κυρλώνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τοῦτο Αἰγυπτίων νομῶν αὗται ἐκτετμήαται) ἐπτακόσια προσήει τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρεομένου σίτου προσήει ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταὐτὸ τελέοντες, ἐνδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νημὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἑκτομίαι πεντακόσιοι. νομὸς ἔνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυφαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς ταὐτὸ συμφέροντες, ἑκατὸν τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος ἔτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦεν· νομὸς δυωδέκατος ἔτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσοίκεων μέχρι τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος ἔτος. ἀπὸ δὲ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς Ἀναστάσεως καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα εἰσίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος ἔτος. 127 Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος ἔτος. Πάρθοι δέ, καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος ἔτος. Παικάνιοι δέ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος ἔτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειροῖσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος ἔτος. Μόσχοισι δέ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς ἔνατος καὶ δέκατος ἔτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα

Quinta portio hæc. [1] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta proveniebant talenta, præter pecuniam è piscario proventu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obveniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: septima portio hæc. A Susa & cætera Cissiorum regione, trecena: Octava hæc portio. A Babylone vero cæteraque Assyria millena talenta argenti proveniebant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthrocoribantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Pantimathi & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Undecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos usque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Utiis & Mecis, & iis qui rubri mari insulas incolunt, ubi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proveniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena injuncta talenta erant: Duodevicesima portio hæc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Undevicesima hæc portio. Indi, ut sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos novimus mortales, ita tributum super cæteros omnes afferebant tricena sexagena talenta

Ὀρθοκορυφαντίων, Μύκων, Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειροῖσι, Μάρδοισι,

XCII XCIII XCIV

[1] Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus* νομὸν portionem *vertit.* * Μαρσί. Is. Vossius in observationibus ad Pompon. Melam. Μάρσες ἔθνος προσεχὲς Μοσυνοίκοις. Stephanus.

aureorum

aureorum ramentorum: Viceſima portio hæc. Quod ſi Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiunt novies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti. 1 Aurum vero ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum contractis ad Euboicum computum exigebantur in ſummam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Aſia obveniebat, & aliquantulum ex Lybia: cæterum procedente tempore & ab inſulis obvenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit*. Liquefactum aurum argentumque fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias ſubinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum uſus poſtulat. Atque hæ quidem provinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, 2 quod eam minime Perſæ colunt: Iſti autem ad ferendum ullum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyſes in expeditione contra macrobios Æthiopes ſumpta ſubegit, quique ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agunt. Iſti Æthiopes eorumque finitimi, eodem quo Indi Calandiæ femine utuntur ſubterraneaſque habent domos. horum utrique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam uſque memoriam, 3 binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoſiti erant, eorumque finitimi ad montem uſque Caucaſum. Ad hunc enim montem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum jam nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam uſque ætatem,

XCV

XCVI

XCVII

ψήγματος. νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἓξ μὲν ἑκατοντάλαντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα δύεισκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, ἐγὼ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήει φόρος. ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. περιόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήιε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ὑπ' τῇ Εὐρώπῃ μέχρι θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμέους τήξας χαταίχεει. πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατανήπει τοσοῦτον ὅσου ἂν ἐπιτύχῃ δέηται. Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οὐδὲ δῶρον μιν ἐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθιοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαυνέων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθιοπας, κατεστρέψατο· οἳ ὧδέ τε Νύσαιον τὸν ἱρὸν κατοικίσιται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθιοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἐκτίσιται κατάγαια. ἔτεσι συναμφότεροισι ἀνὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ δισχιλίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθιοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους ἑπτά. Κόλχοι δ' ἐτάξαν οἱ ἐς τὸν δορυφορικὸν, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσου ὄρεος. ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος. ἐπὶ Πέρσησι. ἄρχεται. τὸ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσου, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. ἔτεσι ὦν δῶρα τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ

1 Aurum autem ramentitium inveniatur eſſe talentum Euboicorum quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur ut pſegma. *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in unum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonens legendum* τρισκαιδεκαπλάσιον. *quam lectionem & in vet. cod, reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circa initium ejuſdem libri.* Aurum vero ramentitium ſi terdecies expendatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum coactis, fit ſumma eorum quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talenta Euboica. 2 Quod Perſæ immunes agros colant. Iſti porro ad fer. 3 Binos choenices auri igni non experti,

ἀφ᾽ πεντετηρίδ☉ ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δ᾽ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτ☉. ταῦτα μὲν ὧν ἕτοιμα δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλέϊ ἐκόμιζον. Τὸν δ᾽ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ᾽ ἧς τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ τοιῷδε κλέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμ☉. πρὸ γὰρ ἡμέης ἴδμεν, τὰ καὶ πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι περὶς νῶ καὶ ἡλίου ἀναπλέας οἰκέουσι ἀνθρώπων πρὸ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὸν νῶ ἐρημίη ἐστὶ, ἀφ᾽ τὸν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ ἐκ ὁμόφωνα σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἱρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἕν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτά τε φλοϊνέην· ἐπεὰν δὲ τοῦ ποταμοῦ φλοὸν ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι, τὸ ἐπιθοῦπον φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες ὡς θώρηκα ἐνδύνουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς νῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδέσι ὠμοῖσι. καλέονται δὲ * Παδαῖοι. νόμιον δὲ τοιόνδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνὴ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι ὠυτὸν, τηκόμενον τῇ νόσῳ, τὰ κρέα σφίσι ἀφανίζειν· ὁ δὲ, ἀπαρνέεται μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, ὑ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατεσθιόνται. εἰὴ δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταυτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀποικόμενον θύσαντες, κατεσθιόνται. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου ὑ πολλοί τινες αὐτέων ἀποκνέονται· περὶ γὰρ τοῦ τὸν ἐς ἥβεσιν πάντα ποιοῦντα κλέϊνται. Ἕτερον δέ ἐστι Ἰνδῶν ὅτε ἄλλ☉ τρόπ☉· ἤτε κλείνεται ἐόντ᾽ ἔμψυχον, ἤτε ἀπείρεται, ἤτε οἰκίας νομίζουσι ἐκπάγας. πυροφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἔστι κέγχρ☉ τὸ μέγαθ☉ ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ᾽ ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὸν ἔρημον κέεται. φθονέουσι δὲ εἰ ἐς ἔτ᾽ ἀποθανόντ☉, ἤτε κάμνοντ☉. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν πάντων, ἐμφανὴς ἔστι, καθάπερ τῶν προβάτων. καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὸ ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, ἐστὶ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemque virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, unde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad solem vergit, fabulosum est. nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. ¶ INDORUM autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ; & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in paluſtribus fluminis habitant, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis navigiis excceptant. Singula autem navigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è tegete: quam ubi è flumine messuerunt inciderunt que, plectentes in modum storeæ, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus uti moribus narrantur: Quoties civium 1 aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium pervenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perveniunt. Est aliorum Indorum hæc diversa consuetudo, ut nullam animantem interimant, utque nihil serant, nec domos parandas existiment, atque herba victitent. Estque eis semen quoddam milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorum quisquis in morbum incidit, is in locum desertum pergit, ibique decumbit, ejus vel decumbentis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, sed

128 νομάδες εἰσὶ

ἀπαρνέεται

ἢ δὲ ἂν γυνὴ

XCVIII

XCIX

C

CI

1 Seu vir seu fœmina ægr. * Mendosè pro Παιδαῖοι. Salmas. exercit. Plinian.

atra,

atra, ut color corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Perſis abſunt, 1 & vento Auſtro obnoxii: eoque Dario neutiquam obtemperabant. ¶ 2 Cæteri Indi Caſpatyro urbi & Pactyicæ regioni contermini ſunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnaciſſimi ſunt, & qui 3 ad aurum præcipue mittunt. Circa hanc enim plagam vaſta ſunt propter arenam loca in ea ſolitudine arenoſa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium vero majores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Perſarum viſuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis ſub terra domiciliis egerunt arenam, ut apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipſa ſpecie corporis ſimillima. Ea autem quæ egeritur arena, auracea eſt: 4 pro qua in deſertum mittentes Indi, ternos ſinguli camelos jungunt: mares à lateribus, quos fœnatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipſi aſcendunt: data opera ut à recentiſſimis fetibus abſtractas jungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo ſunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus ſpeciem, Græcis, utpote ſcientibus, non puto ſcribendum: ſed quod de eo animali neſcitur. Camelus in poſterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter poſteriora crura caudam verſus ſpectans. Hunc in modum junctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, 5 ut quum ferventiſſimus fuerit æſtus, ſint in rapina. ſiquidem præ æſtu formicæ ſub terra ſe occultas tenent. Eſt autem illis hominibus ſol ardentiſſimus matutinus, non quemadmodum tempus eſt à foro diſcedendi: per quod ſpatium multo magis urit quam meridianus in Græcia, adeo ut dicantur illi tum in aqua ſe abluere. Meridies vero fere Indos urit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis eſt illic ſol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigeſcens, dum ad occaſum pervenit: quo tempore præcipue friget. Ubi ad locum Indi pervenere, culeis quos attulere,

CII

CIII

CIV

CV

μέλανα, καθάπερ τὸ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται ἀκριβῶς. ἔστι μὲν δὴ Ἰνδῶν ἑκάστερον τῶν Περσέων οἰκέοντα, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείῳ βασιλῆϊ οὐδαμᾶ ὑπήκουον. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσβοροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι σφι πλησίοι ἔχουσι διαίτην· ἔστι καὶ μαχιμώτατοι εἰσὶ Ἰνδῶν. καὶ οἱ ἐπὶ τὴν χρυσὸν σελλόμενοι εἰσὶ ἔστοι· κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη ἄμμου τῷ ψάμμον. ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἐόντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ ἐν αὐτέων καὶ ἐν βασιλέϊ τῷ Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. ἔστι ὧν οἱ μύρμηκες τοιοῦτοι οἴκησιν ἔχουσι ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τῷ ψάμμον καθάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ἔστοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ἐπὶ δὴ ταύτῃσι τῇσι ψάμμον σελλονται ἐς τὴν ἐρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζεύξαμενοι ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειροφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἕρσενα παρέλκειν, θήλεα δὲ, ἐς μέσον. ἐπὶ ταύτῃσι δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιθηλύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωλάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς ταχυτῆτα εἰσὶ. χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυσιατώτερα πολλῷ φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος οὐκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἕλλησι γε φράσω. τὰ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος δὲ τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρὸς, καὶ γόνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, ἅπερ τῇ ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὰ ἐρῶ τετραμμένα. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καύμασι τὰ θερμοτάτοισι ἐόντες ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν. ἐκ καταπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑποτείλας μέχρις οὗ ἀγορῆς διαλύσι. " τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα. ὥστε ἐν ὕδατι λόγος αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡμέρη, χρόνον ὑποπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος καταπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ὅτε δυσμῇσι ἐών, καὶ τὰ κάρτα ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυλάκια,

καὶ τοῦτο δὲ τοῦ χρόνου

127

1 Et verſus Auſtrum ventum: 2 Alii ex Indis Caſpatyro urb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In aliis edit. interpret. Vallæ legitur*, Qui ad Auſtrum mittunt, *pro*, *Qui ad aurum mittuntur. vel*, *proficiſcuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in deſertum mittuntur Indi, *&c.* 5 Sic inita *itineris* ratione ut quum ferven. *&c. Vel*, *Hoc prudenter præviſo ut quum &c.*

ἐμπλήσ-

ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς φάμμου, τῷ ταχίστῳ ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι· εἰσὶ δὲ ταχυτῆτα θαυμασίην ἕτερον ὁμοίην τούτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγουσι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσῶσαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (εἰσὶ γὰρ θοῶνας θεῖν τῶν θηλέων) καὶ ὑπολύουσι ἐπελαθόμενοι, καὶ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμνησθεῖσαι τῶν ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδοῦσι μάλα καὶ θέουσι. τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. Αἱ δ' ἑκατιαὶ νῶν τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καθάπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἑῴῃ ἐσχάτῃ τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν. ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ σπείνα πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πάρεξ τῶν ἵππων (ὅτι γὰρ ἐνθεῦτεν ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων καλουμένων ἵππων) τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορούμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν ἐρίου καλλονῇ τε περφέροντα, καὶ ἀρετῇ τῷ ἀπὸ τῶν οἰῶν· καὶ ἐδηδοκότες οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ μούνη χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, εὐπετέως κτέωνται οἱ Ἄραβιοι. τὸν μέν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τῷ σύρακα θυμιῶντες, τὸ ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτῃ θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθεϊ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ἔστι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον θωπεύονται, ὀδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τοῦ συράκου τῷ καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἄραβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ θυμπλέοιτο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεταί σφι καὶ αὐτοῖσι οἷόν τι καὶ τοῖσι ἐχίδνῃσι παραμύθιον γίνεται. καί νυν τῷ θείῳ ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ εἰκός ἐστι, ἔθρεψε ὅσα σοφὴν, ὅσα μὲν ψυχρῷ τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπῃ· ὅσα δὲ θέτλια καὶ ἀνιηρὰ, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι

arena completis, 1 raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quanta in alio est nullo: ita ut nisi viam 2 ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde evasurus. Ideoque camelos mares, quod impares fœminis sunt in currendo, 3 ne trahantur, dissolvunt: sed non utrumque pariter. fœmina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi majorem auri partem nanciscuntur, ut Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et CVI sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum 4 Græcia (quod præstantissimum judicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulo ante dixi, ultima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam cæteris in locis, prætèrquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina devecti, partim ut indicavi surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ovillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi utuntur. ¶ Ad meridiem ultima è regio- CVII nibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores observant colubri subalati, exiguo corpore, 5 discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui adversus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec ullo alio ab arbo- CVIII ribus quam styracis fumo submoventur, universam terram oppleturi, ut Arabes aiunt, nisi (ut iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod novimus contingere viperis, idque (6 ut credere debemus) solerti divinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæva & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Unde sit ut

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur, 3 Dissolvunt, si una non trahantur utrique. *Id est, Si utrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. 5 Versicolori 6 Ut rationi consentaneum est,

lepus,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quum gravida est, etiam 1 impleatur, & alium fœtum in utero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita unum parit. nam una cum fœtu uterum emittit. Cujus rei causa est hæc, quod catulus leoninus, ubi moveri in utero incipit, quum habeat ungues longe acutissimos ex omnibus feris, uterum lacerat, augescensque magis ac magis, ungues imprimendo exulcerat: ita ut ad postremum, quum partus instat, nihil
CIX uteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur ut ipsorum natura fert, non esset hominibus vivendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum maris in emittenda genitura comprehendit, 2 sorbensque non prius dimittit quam devoraverit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina vero talem luit masculo pœnam: quod filii dum adhuc intra uterum sunt, patrem ulciscentes matricem ambedunt: ejusque alvo ambesa, ita partum faciunt. Cæteri serpentes qui non sunt hominibus pernicioſi, ova pariunt & magnam vim fœtuum excludunt. Porro viperæ per universum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo frequen-
CX tes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Casiam autem sic: Postquam sibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligaverunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimæ, stridore diro, & viribus prævalentibus: quas ab oculis arcentes
CXI Arabes sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione utuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus ubi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitaverunt: boum 3 asinorumque defectorum & aliorum jumentorum membra minutatim concisa,

ὁ λαγωὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου, καὶ ὀρνίθων, καὶ ἀνθρώπου· οὕτω δὴ τι τοῦτο πολύγονόν ἐστι· δηκνυίσκειαν μοῦνον πάντων τῶν θηρίων· καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί, τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναρρέειαν. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ * λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχῇσι διακινέσθαι, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, " ἀυξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον " δηκνέεται καὶ λαπράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τοιῶνδε πάσχει λειπόμενα αὐτέων ὑπὸ τῶν τέκνων οὐδὲ ἕν. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι αὐτόθι περὶ ὄφιες, εἰ ἐξινοῦτο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, ἐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὰν ὀρνύωνται κατὰ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ ἔρσην τῇ ἐκπτύσῃσι, ἀπεμβὰς αὐτῆς τὸν γονέα, ἡ δὲ λαβὴ ἅπασαν τὴν σειρῆς, καὶ ἐμφύσα, ἐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ δὴ λαβὴ τίσιν τοιῇδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεῖ τιμωρέουσα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐοῦσα τὰ τέκνα," διεσθίει τὴν μήτραν. διαφαγοῦσα δὲ τὴν ὑδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων ἐδηλήμονες, τίκτουσί τε ὠά, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν " ὀφίων. αἱ μὲν νῦν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσί· οἱ δὲ κατὰ τοῦτο περὶ, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ ἑδαμῇ ἄλλῃ κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀραβίοι. τὸ δὲ κασίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ θέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται ἐ βαθείῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεσθαι κῆνα θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσεικέλα μάλιστα· καὶ τέρυσε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωϋμασότερον συλλέξυσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, ἐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγυσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τοὺς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς " πεπλασμένας πηλῷ πρὸς ἀπορρήνοισι ὄρεσι, ἔνθα περ σόσσασιν ἀνθρώπῳ οὐδαμῶ ἔᾳ). περὶ μὲν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τὰ μέλεα διατεμόντας ὡς μέγιστα

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel*, Et arcte constringens. *Vel*, Et inhærens. 3 Asinorumque mortuorum & al. jumentorum memb. in quam maxima frusta concisa, * Gellius lib. 13. c. 7.

κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα δένταϛ ἀγχοῦ τῷ νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῶν αὐτίων. τοὺς δὲ ὄρνιθας καταπτομένους, αὐτῷ τὰ μέλεα τῷ ὑποζυγίων ἀναφορέειν ὅπη τοὺς νεοσσιάς· τοὺς δέ, ὑπὸ δυναμένους ἴσχειν, καταῤῥήγνυσθαι " ὅπη τῷ γλοιῷ. τοὺς δέ, ὑπόντας, συλλέγειν ὕστερον μὲν τὸ κινάμωμον· συλλεγόμενον δὲ οὐκ τέτρωται, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀραβιοι καλέουσι λάδανον, ἐὸν τέτρωται δυσωδμαστότερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῷ γὰρ αἰγῶν τῷ τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι εὑρίσκεται ἐγγινόμενον, οἷόν γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων περὶ εἰρήσθω. ἀπίζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θωυμάσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἷόν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ δὲ δεξιὰ ἑτέρωθι ἐστί. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τοὺς ὄπισθε μακρούς, " τελαπίχεον ἐκ ἐλάσσονας· τοὺς εἴ τις ἐῶν ἐπὶ σφι " ἀπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένων πρὸς τῇ γῇ τῷ ῥέοντι. νῦν δὲ ἅπας τις τῶν πτηνῶν ὑπίσχεται ξυλευργέειν ἐς τοῦτο· ἀμάξιδας γὰρ πιέζουσι, ὑποδέουσι αὐτοὺς τῇσι ὀρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κλίνοντος τὸν ὄρνιν ἐπὶ ἀμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἷόν τοὺς ὄπισθε πλατέας φορέουσι, καὶ ὑπὸ πάχος πλάτος. " Ἀπικνεομένης δὲ συμβολῆς, παρήκει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐκάστη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχαταί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. ὧδε δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρης ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. ἔτι γὰρ ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, ἔτι νήσους οἶδα " κασσιτερίδας ἔσσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν δή, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ ὄνομα, ὡς ἔστι Ἑλληνικὸν, καὶ " ἔτι βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δὲ τινος ποιηθέν. ὅτε δὲ ὑδενὸς αὐτόπτεω γεγομένου ἐς δυνάμεως ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. 129 ἐξ " ἐσχατιῆς δ' ὧν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ του πλείους χρυσοῦ φαίνεται ἐόν· ὅκως μὲν γινόμενος,

in ea loca portant: & ubi juxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres. ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discessi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graveolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum invenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria unguenta utile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes utuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice jucundo quodam odore. Suntque in ea ovium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum unum caudas habet tam longas ut non sint tribus breviores cubitis: [1] si quis trahi sinat, ulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc unusquisque pastorum hactenus est doctus arte fabrili, ut plostella faciant quæ singularum ovium caudis subligent, superque plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentem vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitarum ultima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus utrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & ævi longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europæ quod pro comperto referam non habeo. neque enim assentior fluvium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, unde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem novi insulas, *hoc est stannarias*, unde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quæsivi, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Cæterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo hat,

CXII CXIII CXIV CXV CXVI

[1] Quas si permittantur trahere, *id est demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, ulcera contracturæ sint dum illæ ad terram atterentur: verum unusq-

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaſpi, viri unoculi. quod nec ipſum crediderim, ut viri naſcantur unoculi, cæterum naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intuſque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illiſque rariſſima. CXVII Eſt in Aſia planities quædam undique cincta monte quinque in locis interciſo, quæ aliquando fuit 1 Choraſmiorum cum ipſorum finibus & Hyrcanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: ſed poſteaquam Perſæ rerum potiti ſunt, facta eſt regis. Ex hoc circumjecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per ſingulas undique interciſiones ductus ac diſtributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: ubi vero in poteſtatem regis Perſæ venerunt, hoc ab illo ſunt paſſæ, quod anfractibus montium ab rege obſtructis, & ad eorum ſingulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa eſt: interfluenteque introrſum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipſæ gentes priſtino aquæ uſu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: ſed æſtate quum ſerunt 2 piſum & ſeſamum, aquam deſiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Perſas venerunt viri atque mulieres: ſtanteſque 3 pro foribus regis, cum ejulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reſerari juſſit, utique eas quæ ad illos ferrent: eaſdem, quum illorum terra humore hauſto ſatiata eſſet, rurſus obſerari: ita deincepes alias, ut quique cæterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognovi) pecuniæ exigendæ gratia præter tribu um. Atque hæc quidem ita ſe habent. CXVIII ¶ CÆTERUM rex unum è ſeptem viris qui adverſus magum conſpiraverunt, Intaphernem, cepit ac capite damnavit ob hanc noxam: Intaphernes, ſtatim poſt oppreſſos magos regiam ingreſſus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conventum erat inter magi oppreſſores ut eis ad regem foret aditus ſine internuncio, niſi cubantem cum uxore. Itaque non oportere ſibi intervenire nuncium cenſens Intapherns,

ἐκ ἔχω ὐδὲ τῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μονοφθάλμους· πείθομαι δ' ὐδὲ τῦτο, ὅκως μονόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τἀλλὰ ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκέσι ἐξεληλάσας τὰ κάλλιστα δικαίως ἡμῖν ἔχειν αὐτάς. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐξεκεκλεισμένον ὄρεϊ πάντοθεν· διασφάγες δὲ τῦ ὄρεος εἰσὶ πέντε. τῦτο τὸ πεδίον τὸ μὲν πρὸ Χορασμίων, ἐν ὄρεσι ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θωμανίων· ἐπεί τε ἔσχον Πέρσαι τὸ κράτος, ἔστι τῦ βασιλέος· ἐκ δὴ ὧν τῦ ἐξεληλάσθαι ὄρεος τόδε ῥέει πολλὸς μέγας, ὄνομα δέ οἱ ἐστὶ Ἄκης. ἐπὶ πόντον μὲν ἀρδέσκε διὰ λελαμμένος παντὸς τῶν εἰρημένων τόπων τὰς χώρας, διὰ διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι· ἐπεί τε ἔσω τῶν Πέρσας ἐσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφάγας τῶν ὀρέων ἐπιδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἔστ' ἐκάστῃ διασφάγι ἔσησε. ἀπικεκλημένοι δὲ τῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν ὀρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδυσκομένου μὲν τῦ πολαμῦ, ἔχοντος δὲ ἐξήλυσιν. ὅτε ὧν οἵπερ ἔμπροσθεν εἰώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, ἐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέονται· τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τῦ δὲ θέρεος ἀσιεροῦντες μελίνῳ, καὶ σησάμῳ, χρήσκονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὧν μηδὲν σφι διαδιδῶται τῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τὲς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, σὰν τὰς θύρας τῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῷ μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διάκορος ἢ γῆ ἀφέσιν γλύπτας πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὖτις μὲν αἱ πύλαι ἀπικλῄονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῷ λοιπῷ. ὡς δ' ἐγὼ οἶδ' ἀκέσας, χρήματα μεγάλα πρήσσομένου ἀνοίγει, πάρεξ τῆ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει ὕτω. Τῶν δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀπελθανεῖν· αὐτίκα μὲν τῷ ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλέϊ. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος ὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἐσοδον εἶναι ἄνευ ἀγγέλου, μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεύς. ἔκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου ἐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ'

ἐπαναστᾶσι τῶν φίλων τῶν

1 Choraſmiorum montes incolentium, Choraſmiorum *inquam* & Hirc. 2 Panicum. 3 *i. in aulæ tegm. ſic & in ſequentib. locis.*

ἀλλ' ὅπι ἰῷ τῷ ἐπὶ, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλωρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος ἐς τωὐτὸ ἔρχεσθον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, πιέσει παύδε σωσαμένω τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτέων τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας τὸν χαλινὸν τῷ ἵππῳ, ἐκεῖ τὲς ἀυχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δεικνύοντι ἑωῦτὲς, καὶ τὰ αἰτίαν εἶπον, δι' ἃ ἰῷ πεπονθότες εἶησαν. Δαρεῖος δέ, ἀρρωδήσας μὴ καινῷ λόγῳ οἱ ἐξεπεπιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεπιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς ἐ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τὲς παῖδας αὐτέου, καὶ τὲς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετ' ἐκείνων μιν ἐπιθήσεσθαι οἱ ἐπαναστάσιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε τὰ ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσα ἀν' ἐδύρετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τωὐτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτῖραι μιν· πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδοῖ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, Εἰ μοὶ δώσει βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἀνδρά τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τῷ ἀνδρὸς ἔῃσι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι ἂν ἄλλος ἡμύητο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα εἰ ταῦτα ἀποβάλλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μήτηρ ἐκ ἔτι μοὶ ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος ὡδὶ τεύξῃ ἡμύητο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλεξα ταῦτα. εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ ἀπεῖναι ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρεσβύτατον, ἅτε ἐωυτέου, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, πάντας δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῷ μὲν δὴ ἐπὶ εἰς αὖτις τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε. Κατὰ δέ κου μοῖρα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγίνετο τοιάδε· ἀπὸ Κύρου καλεσθεὶς ἰῷ Σαρδίων ὕπαρχος, Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης, τοῦτος ἐπεθύμησε πρήγματος ἐκ ὁσίου. ἔτε γάρ τι παθὼν ἔτε ἀκούσας μᾶλλον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, ἔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβεῖν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, δόξαι τοιῷδέ τινα

quia foret unus è ſeptem, introire utique volebat. ſed quum janitor & qui à reſponſis erat, introire non ſinerent, quod regem dicerent rei uxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, ęducto acinace, aures utrique nareſque præcidit, ac lora freni equini ad cervices ipſorum alligavit, homineſque dimiſit. Qui quum ſeſe CXIX
regi exhibuiſſent & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent, Darius ſigillatim quemque Perſarum accerſivit, veritus ne id communi ſex Perſarum conſilio factum eſſet: exploravitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Ubi comperit ſine horum conſenſu Intaphernem hæc feciſſe, hominem comprehendit ejuſque liberos atque omnem familiam: multis de cauſis credens illum cum ſuis propinquis rebellionem fuiſſe molitum: hos comprehenſos ad necem vinciri juſſit. Tunc uxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id aſſidue faciendo ad ſui miſericordiam Darium quum adduxiſſet, miſſo ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius unius electionem, ex vinctis domeſticis tuis quemvelis liberari. Illa poſtquam ſecum deliberavit, ita reſpondit, Si unius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus hujus orationem, miſſo nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de cauſa, viro filiiſque prætermiſſis, fratrem delegiſti ut ſupereſſet, qui & remotiore abs te eſt gradu quam filii, & minus jucundus quam maritus. Cui illa reſpondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, ſi dæmon voluerit, atque alii liberi, ſi hos amiſero, eſſe poſſunt: alius frater, parentibus meis jam vita defunctis, nulla ratione poteſt eſſe. 1 Hanc ſequuta cauſam, ita loquuta eſt. viſaque eſt Dario probe dixiſſe. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optaverat miſſum fecit, & filiorum natu maximum, cæteris omnibus interfici juſſis. Ita unus è ſeptem Perſis ſtatim initio occubuit. ¶ Enimvero CXX
illud fere circa Cambyſis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præſes quidam à Cyro præfectus, nomine Oroetes, Perſa, cui nefariæ rei cupido inceſſit: ſiquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læſus eſſet, quemque ne vidiſſet quidem unquam, tamen concupivit capere ad interimendum, ob hanc (ut plerique aiunt)

1 Hanc rationem in iſta electione ſequuta ſum.

cauſam:

cauſam: Quum aliquando pro foribus regis conſiderent Oroetes & alter quidam Perſa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio, è verbis ad jurgia pervenerunt. Et quum de virtute diſceptaretur, Mitrobates objiciens Oroeti inquit, 1 Tune in pretio virorum es, qui inſulam Samum tuæ provinciæ adjacentem, regi non acquiris, ita facilem captu ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, ejuſque tyrannide potiatur? Hoc jurgium audienti Oroeti adeo doluiſſe quidam aiunt, 2 ut affectaverit non de objurgante vindictam, ſed Polycratem prorſus occidere, propter quem male audiſſet. Alii (ſed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Oroete miſſum cujuſdam rei rogandæ cauſa: (cujus autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in conclavi cubantem fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſive id conſulto, quod res Oroetis contemptui haberet, ſive forte aliqua hujuſmodi factum. ad quem quum accedens Oroetis caduceator, ejus mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem convertiſſe (erat enim ad parietem verſus) neque quicquam reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum utrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Oroetes in *urbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cujus animum noverat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos novimus (ſecundum Minoem, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit ut mari potiretur. Primus, inquam, extitit 3 ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Oroetes factus, miſit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQUIT, Audito te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quod ſi ita feceris ut ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes (ut mihi pro comperto renunciatur) de me interficiendo cogitat, nunc igitur meipſum recipito, atque pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permiſſurus: & ipſarum pecuniarum beneficio

CXXI

CXXII

ἀτίλλω. ὁ δὲ τῷ βασιλέϊ δυρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτεω καὶ ἄλλον Πέρσεω τῷ οὔνομα ἦν Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ τότε ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κερτομέων δὲ ὧδε ἀρετῆς, εἶπεν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ περφέροντα, Σὺ γὰρ ἐὼν "ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς βασιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ "προσκειμένην ἀπροσκλήτῳ, ὧδε δή τι "ἔσαν εὐπετέα χειρωθῆναι, τοῦ τῆς "δεκαπενταπλοίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπανασὰς ἔχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν δὴ μιν φασὶ τοῦτο ἀκέσαντα, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ὑπεθυμῆσαι ἐκ θύρων τὸν εἰπόντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, "ἅμα τιν' ἀ κακῶ ἤκοντε. Οἱ δ' ὦν ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτου δὴ χρήματος δεησόμενον· ἐὼν γὰρ ὢν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον. καί κως εἴτ' ἐκ περονίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ σωτυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τόν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα ἀκαλέγητος, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) εἴτε τι μελαγχολήσαντα, εἴτε καὶ κατακείναντος. Αἰτίαι μὲν δὴ αὐταὶ διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος· ἡμέας δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὲ ὧν Ὀροίτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρῳ τῷ ποταμῷ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὧδε πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπηίης λεγομένης ἡμέρης Πολυκράτης "μούνος ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα ἀναδύμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, "ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ "ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυθάνομαι ὑπεθυλδύειν "σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματά "τοι οὐκ ἔστι κατὰ τὰ φρονήματα. "σὺ νῦν "ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις "ὦν καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης "ὑπεθυλδύει θάνατον, καί μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μέν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκά τε χρημάτων,

1 Itane tu vir cenſendus es qui inf. 2 Ut non tam eum qui hæc dixiſſet ulciſci affectaverit quam Polycr. 3 *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Jovis filius.*

" ἄρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπι-
131 " στέεις τὰ ὦδε τῶν χρημάτων, πέμψιν ὁκοίης
" τοι πιστοτάτου τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ
ἐπιδέξω. Ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης,
ἥδη τε ἐβούλετο καὶ κως (ἐμείρετο γὰρ
χρημάτων μεγάλως) ἀπιπέμπει πρῶτα
κατοψόμενον Μαίανδρον Μαιανδρίου, ἄν-
δρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐν γραμματιστῆς· ὃς
χρόνῳ ὑπολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον
τὸν ἐκ τῆς ἀνδρεῶνος τῆς Πολυκράτεος
ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡ-
ραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν μαλάσκο-
πιν ἐόντα περιδόκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρ-
νακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα
βραχέος τῆς ἄνωθε τὰ χείλεα, ὅπως
πλήσῃ τῶν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καὶ-
δήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλ-
θὼν δὲ ὁ Μαίανδρος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγ-
γειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δέ, πολλὰ μὲν τῶν
μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν
φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσε. ὡς δέ, καὶ ἰδύσης
τῆς θυγατρὸς ὄψιν ὀνειρώπου τοιήνδε. ἐδόκεε
οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον
ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ
ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παν-
τοίη ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκρά-
τεα ὡρμημένον πρὸς τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντος
αὐτοῦ ὅπως τὴν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο.
ὁ δέ οἱ ἀπείλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν
μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ὅπως
πλέα ταῦτα ἐκείνῳ γένηται. βούλεσθαι γὰρ παρθε-
νεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι.
Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε ὡρμημένος τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος. ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν
δὲ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος,
Κροτωνιήτεα, ἄνδρα ἰητρὸν τὰ ἐπὶ πλέον, καὶ τὰ
τέχνῃ " ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυ-
τόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ
Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, ὅτε ἑωυτοῦ
ἀξίως ὅτε τῶν ἑωυτοῦ φρονήματος. ὅτι γὰρ μὴ
οἱ Συρηκούσιων τύραννοι, οὐδὲ εἷς
τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι
Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι.
ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀ-
ροίτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν
ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυτῷ
χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἦσαν
ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων
λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος," ἐτέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τὴν θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus
si mihi fidem non habes, mittito quem-
piam tibi fidissimum, 1 cui ego fidem
faciam. Quo audito Polycrates gavi- CXXIII
sus est, atque obsequi volebat. majorem
enim in modum pecuniam avebat. Mittit
itaque prius ad rem inspiciendam quen-
dam è popularibus suis, 2 Mæandrium
Mæandrii filium, scribam suum: qui non
longo post hoc tempore ornatum con-
clavis Polycratis spectatu dignum tem-
plo Junonis omnem dicavit. 3 Hunc
Orœtes quum cognovisset speculatorem
esse circumspectunt, ita sibi agendum pu-
tavit: Octo scrinia lapidibus implet,
præter admodum parvam partem circa
ipsas oras, ac superficiem lapidum auro
inducit: eaque scrinia alligata in expe-
dito habet. Quæ adveniens Mæandrius
quum inspexisset, Polycrati renunciavit.
4 Enimvero ne illuc sese conferret, mag- CXXIV
nopere dehortabantur tum oracula &
amici, tum præcipue somnium hoc, quod
ejus filia viderat. Videbatur sibi cernere
patrem in aere sublimem esse, qui à Jo-
ve quidem lavaretur, à sole autem inun-
geretur. Hanc visionem conspicata,
5 instabat omnino dissuadere patri ne à
patria proficisceretur ad Orœtem: quin-
etiam 6 ad biremem eunti male omina-
batur. Cui quum ille minitaretur si sos-
pes rediret, fore ut hæc perdiu maneret
virgo: ipsa ut ita contingeret, sibi im-
precata est. malle enim se diutius virgi-
nem esse quam patre orbari. Polycra- CXXV
tes omne consilium pro nihilo habens,
ad Orœtem navigavit, cum alios secum
ducens, tum vero Democedem Calli-
phontis filium, Crotoniensem medicum,
qui eam artem apud suos 7 præclarissime
omnium exercebat. Ubi Magnesiam
pervenit Polycrates, tetra morte est af-
fectus, indignaque sua persona 8 & suis
cogitationibus. nam neque eorum qui
Syracusis tyranni extiterunt, neque alio-
rum Græciæ tyrannorum ullus est mag-
nificentia cum Polycrate comparandus.
Eum Orœtes (quod indignum relatu
est) cruci suffixit: ex illis vero qui il-
lum comitati fuerant, Samios quidem
dimisit, jubens eos gratiam sibi ha-
bere quod liberi essent: peregrinos
autem atque servos jure captivitatis si-
bi vendicans, retinuit. Polycrates ergo
suspensus omnem filiæ visionem exoluit.

ἐπιστάμενος

ἐπιστίλλας

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Orœtes quum explora-
torem adventare audisset, ita egit. *Ad verbum*, Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis
multum exhortantibus, illuc profectus est. quum etiam *ejus* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi vide-
batur &c. 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat. 6 Ad navem quinquaginta remorum. *Sunt*
qui vertant, ad navem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*,
excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

nam ab Jove quidem, quum plueret, lavabatur: à sole autem,1 exudante è membris abdomine, ungebatur. Hunc exitum habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex
CXXVI Ægypti. Verum non multo post tempore Polycratis ultio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: 2 sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum (3 qui illi de Polycrate exprobraverat) interemit, & ejus filium Cranapem, spectatos in Persis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commisit; tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum jucunda nunciasset, trucidandum curavit, summissis quibusdam qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum
CXXVII cum ipso equo occultarent. Darius, ubi principatu potitus est, Orœtem ulcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed adversus eum 3 è professo mittere copias consilii non erat, 4 utique rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ provinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius adversus hæc hanc rationem inivit: Accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nullisque copiis? Ubi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo 5 quis vestrûm mihi Orœtem vel adducat vivum, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cum alia multa scelera admisit, tum hæc duo: unum, quod duos è nobis, Mitrobatem ejusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum, 6 necandos curat, facinus profecto non tolerandum. ideoque priusquam majora in Persas scelera admittat, 7 comprehendendus est ad necem.
CXXVIII Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterunt qui repromitterent, singuli volentes ipsi id exequi. Quos invicem contendentes Darius reprehendens, sortiri jussit. id quum fecissent, sors

ἐλοῦτο μὲ γὰ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχρίετο ὦ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτεϊ μὲν δὴ αἱ πολλαὶ δυτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς προεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ ὑ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεϊ πίσιες μετῆλθον. μετ' γὰ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τοῦ μάγων τοῦ βασιλήϊον, μῦθον ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν ὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κτ' μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα. κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάσπεω ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλά τε ὑβρίζεσκε παντοῖα, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτὸν, ὡς ὑ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινέ μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑποστείσας κατ' ὁδόν. ἀποκτείνας δέ μιν, ἐφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος ὦ ὡς ἔσχε τοῦ ἀρχοῦ, ἐπεθύμησε τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδός· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης ἔσεσθαι ἐπ' αὐτὸν ἐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδαμόντων ἔτι τὰ πρηγμάτων, καὶ νεοστὶ ἔχοντα τοῦ ἀρχοῦ, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλῳ τῷ ἰσχυῖ πιεζόμενος ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικήν. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποσχὰς ἐκτελέσειε σοφίῃ τε, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὧν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγαγὼν, ἢ ἀπακτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν καὶ Πέρσας οὐδένα, κακὰ δ' μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων ἀπέκτασε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ, κλείνει, οὔδεμιν ἐκ ἀναγκαῖον φαίνων. πεῖρά τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, καὶ λαμπρόν. δεῖ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρείου μὲ ταῦτα ἐπειρωτῶντος, τῷ δ' ἄνδρες τεόν τα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐκλῖνον δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, καλὸν πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαχάνει ἐκ

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret. 2 *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ ταραχῇ. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobraverat) 4 Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης *q. d. recta via.* 5 Utpote rebus adhuc turbulentis. *Vel,* Rebus nondum compositis. *Ad verbum,* Rebus adhuc tumentibus. *q. d. Quum nondum tumor rerum resedisset. id est, turbulentus status.* 6 Aliquis vestrûm. *Potest & interrogative legi.* 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λα-
τὰδε· χὼν ὦν ὁ Βαγαῖος, ποιέει τοιάδε· βιβλία
γεαψάμενος πολλά, καὶ ἐκ πολλῶν ἔχνια
πρήγματων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τῇ
Δαρείου. μετὰ ταῦτα ἦιε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρ-
δις. ἀπικόμενος δέ, καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἐλ-
θὼν, τοῦ βιβλίων ἓν ἕκαστον διαιρεόμενος,
ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληΐῳ ἑπτὰ
λόγχας. (γραμματισταὶ δὲ βασιλήϊοι οἱ
πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀπειρεώμενος δὲ τὸν 10
δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος,
εἰ οἱ ἐνδέξαιατο ἀποσασιν ἀπὸ Ὀροίτεω.
ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους
μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τοῦ βιβλίων,
ἔτι μᾶλλον, δίδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ εἰλίῳ ἔπια
τάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεύς Δαρεῖος
ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα.
τοῦτο οἱ δέ, ἀκούσαντες τούτων, μετῆκάν οἱ τὰς αἰ-
χμάς. ἰδὼν δὲ τούτῳ σφέας ὁ Βαγαῖος πει-
θομένους τῷ βιβλίῳ, εἰθαῦτα δὴ θαρσήσας, 20
τὸ πλουσιώτατον τοῦ βιβλίων δίδοῖ τῷ γραμ-
ματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βασιλεύς
Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλ-
λεται κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι
ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τὰς ἀκινά-
κας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀ-
ροίτεα τὸν Πέρσῃσι Πολυκράτεος τοῦ Σα-
μίου πίσιες μετῆλθον. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνα-
κομιδέντων τοῦ Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ
Σοῦσα, σωιζόμενα χρόνῳ ὑστέρῳ 30
βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀπορώ-
σκοντα ἀπ' ἵππου, τραφλᾶσαι τὸν πόδα, καὶ
κακὸν ἰσχυρότερον ἐτράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγα-
λος ἐξεχώρησε ἐκ τοῦ ἄρθρου. νομίζων
δὲ καὶ πρότερον οὐδὲν ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων
τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τῇ ἰητρικῇ, τού-
τοισι ἐχρᾶτο. οἱ δέ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι
τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ' ἑπτὰ
μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ἀπὸ τοῦ παρεόν-
τος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο· 40
τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως,
ὠδήκεέ τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ
Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγ-
γέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγειν μιν τοῦ τα-
χίστου παρ' ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς
εὗρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραποδίοισι
ὁκεκαλυμμένον ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέ-
σον, πέδας τε ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημέ-
νον. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, εἰρώτα ὁ
Δαρεῖος τοῦ τέχνου εἰ ἐπίσαιτο. ὁ δὲ ἐκ 50
τοῦ δέους, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας,
τοῦ ἔφη τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένον
ἐμφανέα τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπισάμενον· καὶ τοὺς ἀγκῶνας αὐτοῦ, ἐκέλευσε
μάσιγάς τε καὶ κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν ἐκφαίνει, φὰς
ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τοῦ τέχνου.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic forte delectus, hac ratione usus est: Complures literas variis de rebus ubi scriptit sigilloque Darii impressit, cum his profectus est Sardis. Eas, posteaquam in conspectum Orœtis venit, dedit separatim recitandas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Orœte. Quos animadvertens magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ ultimum libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mandat Persis qui in Sardibus sunt ut Orœtem interimant. Id ubi audiere doryphori, *id est hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem persequuta est. ¶ Traductis atque comportatis CXXIX
Susa bonis Orœtis, contigit non diu post ut in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo desilit, pedem intorserit vehementerque luxaverit. nam talus è junctura amotus est. Se itaque existimans, ut etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera utebatur. At isti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidem ut septem dies totidemque noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octavo die eidem male habenti quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit: cujus de artificio prius jam inde in Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrime accersi ad se jubet. Ille, ut inter captivos Orœtis fuit inventus, ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus ac compedes trahens. In medio positum Darius CXXX
interrogavit nunquid eam nosset artem. Democedes, veritus ne si se proderet, usquequaque Græcia privaretur, dissimulare: sed quum videretur notitiam artis præ se ferre, Darius jussit eos qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artem illam negavit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinem quam cum medico habuisset.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamentis utens, 1 & lenia, post acria, admovens, Darium compotem somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit, quum jam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogavit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad fœminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democedem donaverunt tam amplo munere, ut famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarum stateres colligens, non parvam auri summam
CXXXI coegerit. 2 Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: ubi commoratus unum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est ut insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samum profectus est. A quo viro non minimum medici 3 Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenæi. Qua etiam tempestate Argivi cæteris Græcis præstare musica ferebantur.
CXXXII Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc unam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberavit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem secutus fuerat, & inter captivos pro neglecto relictus. Denique 4 maximi apud regem momenti
CXXXIII Democedes erat. Interjecto deinde brevi tempore, inter alia contigit ut Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii uxor)

μὺ ὦ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλλήνιον ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἀπάμενα τὰ ἰσχυρὰ πρήσσων, ὕπνου τε μὲν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ὀλίγῳ χρόνῳ ὑγιέα μὲν ἐόντα ἀπέδεξε, ἐόντα μὲν ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίποσα ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μὺ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἀπίσσεσθαι νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεὶς ὦν τῷ ἔπεϊ ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν ἐς τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. προσάγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ σῶον ἐὸν ὃς τὸν ψυχρὸν οἱ ἀπέδωκε. τοιαῦτα πύθεσθαι ὦν αὐτέων ἑκάστην, φιάλην τὴν χρυσῆν σὺν θήκῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· οὕτω δή τι θαυμαστὸν δωρεῆ, ὡς τὲς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης τοῦ ἐνόμα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσῆν συνελέχθη. Ὁ μὲν Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπορμώμενος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς συνοίκεε ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπῷ τοῦτον ἐπεί τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερέβαλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, ἀσκολίης περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην δεῖ ἐργαλήϊα· καὶ μιν δεύτερον ἔτεϊ τελάντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν τελάντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἐκ πάσας Κροτωνιήτας ἰητροὶ συνδοκίμους ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιήτας ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. καὶ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σάμιοισι ἐξεσώθη. Δαρεῖον, οἷόν τε μέγιστον ἐὸν καὶ ὀμοτεράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλὴν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπέναι, πάντα τἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι σφέων Ἕλλην ἰητρὸς ἐπανώρθωσαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ὀνησάμενον, καὶ ἀτιμωληθέντα ἐν τοῖσι ἀνδραποδίοισι, ἐρρύσατο. μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης ὧδε τῷ βασιλέϊ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μὺ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι· Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ,

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἴητια μετὰ τὰ ἰσχυρά. *Alioqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quum asperam ejus iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c. 3 Crotonienses inclamerunt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

δὴ

ὅτι ᾗ μαζὸς ἔφυ φῦμα· μὴ ὦ, ἐκέλευε, ἐνέμεινε πεύσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐλάσσονα, ἡ δέ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε ἑωυτήν· ἐπεὶ δὲ ἐν κακῷ μᾶλλον, μετεπέμψατο τὸν Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδειξε· ὁ δέ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκεῖ μιν, ἢν μιν οἱ ἀντιτυργήσειν ἐκείνῳ τοῦτο τὸ ἂν αὐτὴς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ ἐδόκεε τὰ ὅσα αἰσχύνῃ δρῶσι φέρειν. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγιέα ἀπέδεξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκήδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν τοσαύτην κάτησαι, ἔτι τε ἔθνεα περσικὰ ὀλίγα, ἔτε δυνάμιν Πέρσῃσι εἰκὸς δέ ἐστι ἄνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπόσαντα μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι εἰκάσωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπὶ ἀμφότερα δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι δοκιμώτατα ἄνδρα ἕξῃ τὸν περιεπόντα, καὶ ἵνα τελευτήσαντι πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, δοκιμάζωσί τοι. νῦν γὰρ ἄν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην. αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γεγεισκοντί τε συγγινώσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλυώνονται. ἢ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσαπερ αὐτὸς δοκέω ποιήσειν, εἰρηκὰς ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι πρῶτα ζεύξας γέφυρας, ἐκ τῆσδε τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἠπειρον τὴν Σκυθικήν· καὶ ταῦτα ὀλίγῳ χρόνῳ ἔσεσθαι τελούμενα. λέγει τε Ἄτοσσα τάδε. Οἶδα νυν, ὅτι Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἐᾶσαι (ἔστι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βάλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δὲ μοι δοκεῖς τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. δοκιμώτερα γὰρ, λόγῳ πιθανομένῳ, Λακαίνας τε μοι ἠμὲν ἔδοξας ἀκοῦσαι καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ ἄνδρα δοκιμωτάτου ἀνδρῶν πάντων δόξαι τε ἔκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὃς σὸν τὸν πόδα ἐξιπόλιο. ἀμείβεται Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, καλὰ σκόπτεαι μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἀμείνονα ἐξ ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς αὐτὰς οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῷ, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἐπείτα ἐξεπιστάμενος, ἐπ' αὐτὰς τρέψομαι. Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἔργον ἐποίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομόσας Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος ὅκως τε μὴ

in mamilla ulcus exoriretur, deinde rescissum porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicavit: sed ubi male jam se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adjurat eam ut sibi vicissim ipsa inserviat in eo quod orav erit, oraturum autem nihil unde dedecus redundaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, CXXXIV
Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & juvenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quo etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod ut facias, duabus de causis interest, ut Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne ocium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate juvenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, uxor, ipse facere destinaveram, ea omnia dixisti. ego enim constitueram Scythis bellum inferre, junctо mari è nostra continente in alteram ponte: & hæc brevi tempore perficientur. Ad eum Atossa, Animadverte, Inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: adversus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupisco enim Lacænas & Argivas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum 1 ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum sanavit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, uxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mitttere illuc exploratores Persas, una cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, adversus Græcos tendam. Hæc loquutus, Da- CXXXV
rius, & quod est loquutus, re quoque aggressus est. nanque ubi primum illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit ut sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca collustrarent, neve committerent ut

ᾗ ἀπίδῃξι, ᾗ συμφέρει ᾗ αὐξομένῳ ᾗ ζεύξας γέφυρας, ἐκ τῆσδε τῆς

134

1 Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præcepit, ſecundo loco Democedem ipſum ad ſe accerſitum orat ut [1] expoſita atque demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: jubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua utenſilia, affirmans ſe alia multo plura [2] illi invicem donaturum. [3] ac præter dona miſſurum ait, quæ una iter faciat onerariam navim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo doloſo conſilio (ut mea fert opinio) [4] mandabat: ille tamen veritus [5] ne ſe Darius tentaret, tanquam fugitivum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic velle relinquere, ut ea reverſus ſibi haberet: verum navim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad
CXXXVI mare dimiſit. Illi, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in urbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleverunt. Comparatiſque omnibus, in Græciam trajiciunt. & adeuntes maritima ejus loca intuebantur atque deſcribebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, 6 & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum navium reſolvit, pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum iſti patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam. 7 Quo abeunte Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis iis quæ de navibus abſtu-
CXXXVII liſſet. Illinc Perſæ navigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perveniunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidam injectis è diverſo manibus, fuſtibus cædebant Perſas, 8. qui his verbis commonefaciebant, Viri Crotonienſes conſiderate quid faciatis, qui hominem regis fugitivum eripitis. An ex uſu erit vobis hanc injuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet ita feciſſe,

Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτῷ ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἴοι. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἔμπλα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. περὶ δὲ τοῦ δώρου, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τοῦ ἅμα οἱ πλοῦσος. Δαρεῖος μὲν δὴ, δικαίων ἐμοὶ, ἀπ' ἑωυτοῦ δολερῇ νόῳ ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ εὖ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, ἔφη ὀπίσω ἁμοιβὴν, " πάντας τοὺς δι- πάντα
δύμους ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωυτοῦ, κατὰ χώρους ἔφη καταλείψειν; ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τοῦ μέντοι ὁλκάδα " τοῦ τὴν
οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τοῦ δωρεοῦ τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τάδε ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν. Καταβάντες δ' ἔτυχον ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτοῖσι, καὶ γαῦλον μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τοῦ Ἑλλάδα. περιέχοντες δὲ αὐτὴν, τὰ μὲν θαλάσσια ἐδιεκρῶντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ἐνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Κρητῶνος τοῦ Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τοῦ Ταραντίνων ὁ βασιλεύς, τοῦτο μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τοῦ Μηδικέων νεῶν, τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους. δῆθεν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔπρησσον, ὁ Δημοκήδης ἐς τοῦ Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπημελημένος δὲ ἤδη τότε ἐς τοῦ ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τοῦ νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τοῦ Κρότωνα. εὑρόντες δέ μιν ἀγορεύοντα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τοῦ δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταῤῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, περιέναι ἑτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τοῖσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, περιεχόμενοι ἔπεα τάδε, "Ἄνδρες Κροτωνιῆται, " ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην, ἁρπαζόμενον ἐξαιρέεσθε· κῶς ταῦτα " βασιλεῖ Δαρείῳ ἐνεγκόντες φανεῖσθε εὖ ἐργασμένοι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ πιθόμενα ἔξει καλῶς; "

1 Ut quum Perſis oſtenderit univerſam Græciam & per eam deduxerit, revertatur: 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea v. ad dona *portanda* navem onerariam ei ſe ſuppeditaturum dixit, eamque ſe bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipſo navigaret. 4 Pollicebatur: *Legis hic interpres ubi ei, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius ejus animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id eſt recenſuit*, & accepit: ſed ſua quidem ſua in loco relicturum ſe dixit, ut ea reverſ. &c. *ut legatur* πάντα *ex* γρ. *cod. pro* πάντων, & ἐπιδιεκρίνων *active ſumatur. quaſi dicat non percurriſſe numerum, tanquam nihil omittere volentem. Fortaſſe tamen & aliter exponi poſſit* ἐπιδεγμένων. 6 *Non ſequitur lectionem edit. vulg. quæ tamen & ipſa ſuſpecta eſt.* 7 Interim vero dum iſte domum revertitur, Ariſtoph. 8 Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis alie gabant, *vel*, proponebant.

τοῦ ἀπέ-

λῶ ἀπέλησθε ἡμέας; ὅτι τίνα ὄ πρώτην περιπλώσεσθαι πόλιν; τίνα ὄ περιπλώσεσθαι ἀνδραποδιζεσθαι πειρασόμεθα; ταῦτα ὄ λέγοντες, τὰς Κροτωνιήτας ἔχων ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαρτεθέντες τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν ναυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαρτεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδέ τι ἐζήτησαν τὸ πρόσωτερω τῆς Ἑλλάδος ἀπικνέεσθαι, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοιόνδε μέντοι ἐπετείλατο σφι Δημοκήδης, ἀναγομένοισι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἁρπάσαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. ἦν δὲ δὴ παλαιτέρω Μίλωνος λῶ ἔνομα πολλὸν ὠφελὰ βασιλεῖ. κατὶ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σωιῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δυνάμενος. Ἀναχθέντες ὄ ἐκ τοῦ Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καὶ σφέας δουλούμενοι ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυόμενος, ἀπήγαγε ὧδε βασιλέα Δαρεῖον. ὁ ὄ ἀντὶ τούτων ἔτιμα λῶ δοῦναι τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτός· Γίλλος ὄ αἰρέεται κατοδὸν οἱ ἐς Τάραντα ἡμέων, πρασπομένου τὴν συμφορὴν ἵνα ὄ μὴ σωταρέξῃ τὴν Ἑλλάδα, λῶ δι' αὐτῶν σόλος μέγας πλέῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μοῦνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς καταίρειν γενεῆς δικαίων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὴν κατοδὸν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος ὄ ταῦτα δεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι ὄ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους ἔχων ἔπειθον, βίλιν ὄ ἀδυνάτοισι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη. ὕστερον δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ ὅτοι ἅμα τυφόνδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐγίνοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, ἅμα τοιῳδέ τινα αἰτίῃ· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκὸς, καὶ ἐπ' ἐμπορίην στρατεύμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταὶ τυφλοὶ καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰακοῦος, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου ἡδέος κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτῶν προσιόντα ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ὅτι μεσντα τῆς χλανίδος,

1 si nos dimiſeritis? Cui enim prius quam huic urbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria navi quam una duxerant, privati ſunt: atque in Aſiam reverſi, omiſſo jam ſtudio diſcendi ulteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandavit ut Dario dicerent, Democedem ducere uxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tempore properaſſe magna erogata pecunia ut ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naves inciderunt, à quibus in ſervitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportavit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optavit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe ut per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nuncio juſſit ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetraverunt: nam ad vim inferendam invalidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam trajecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. ¶ SAMUM vero poſt hæc rex Darius omnium urbium tam Græcarum quam barbararum primam, evertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione adverſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubjiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti fœlicitas hujuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac fibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis fatelles, 2 nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem ut mercetur amiculum. Syloſon, animadvertens Darium magnopere amiculum cupere,

Cxxxviii

Cxxxix

1 Si nobis hunc eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis vir amiculi deſiderio captus.

divina

divina quadam fortuna usus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, 1 sed tibi largior, si modo tuum perpetuo debet esse. Hæc approbans Darius, accepit indumentum. Syloson, qui putarat sibi illud stulte perisse, interjecto tempore, quum Cambyses decessisset, & septem illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, ubi certior factus est ad eum virum perveniisse regnum cui ipse roganti dedisset in Ægypto illud amiculum, Susa ascendit, sedensque in vestibulo regiæ, ait se eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens janitor, regi nunciavit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reverentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: 2 nec ullo Græcorum quicquam (ut sic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, ut sciam quid hæc dicendo velit sibi. Ubi à janitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seseque illum esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, tune ille es qui mihi nullam dum potentiam habenti donasti ea, quamvis parva, tamen perinde grata ac si nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenso te auro argentoque remunerabor, ut nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystapis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, sed patriam meam Samum, ubi eam liberaveris: quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Oræte interfecti, occupat servus noster: hanc mihi donato citra cædem atque
CXLI direptionem. His Darius auditis, misit exercitum duce Otane uno è septem viris, jusso ut quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descen-
CXLII dens, contrahebat exercitum. ¶ At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, ut illud procuraret. Cui justissimo virorum volenti esse, non licuit. nam ubi de Polycratis interitu allatus est nuncius, ante omnia Jovi liberatori statuit aram, eique fanum in circuitu delignavit, quod nunc quoque

CXL θείη τύχη χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτῳ πωλέων μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴπερ ὕστερον δεῖ γε μέλλειν. πάντως τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἐδέξατο τὸ εἷμα. Ὁ μὲν ὦν Συλοσῶν ἐπίστατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνηθείην· ὡς δὲ τῷ χρόνῳ προσαινέοντι. Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτά, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος. τὸν βασιλήιον ἔχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη περιελήλυθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἷμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τοῦ βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλωρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δέ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καί τις ἔστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, "ὃν ἐγὼ παραιδεῦμαι; νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων· ἀναβέβηκε δέ τις ἢ ὀλίγους κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος ὡς εἰπεῖν, οὐδένα ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλωρὸς τὸν Συλοσῶντα. στάντα δὲ ἐς μέσον ἠρώτευν οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, "Ὦ γενναιότατε ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴσην γε χάριν ὁμοίως, ὡς εἰ νῦν κοτέ τι μέγα λάβοιμι. ἀντὶ ὧν τι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, οὐδελφεῦ τε ἐμοῦ Πολυκράτεος ἀπολωλότος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔχει δῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἄνδρα τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσεως. CXLII Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, "ἀνδρῶν τὰ ἑπτὰ ἡλικίμους· ὅτεντελάμενος ὅσων ἐδέετο ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ πιθέειν ὅπιτελέα. καταβὰς δ' ὅτι τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου Μαίανδρος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, "ὅπτερωθύειν πρῶτα μὲν Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ ἡμέας, ἐκ ἐξεγένετο· ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποιέετο τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν ἔθετο τοῦ νῦν

1 Sed alioqui dono (si hoc quidem ut fiat necesse est) certe tibi. *Q.d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alii, quandoquidem donare non vendere statui. Non immerito tamen suspectus alicui fuerit hic locus.* 2 Nec ulli Græcorum ullo sum beneficio obstrictus. *vel, devinctus.*

136 ἐν τῷ περασπίῳ ὄξί. μὴ ὦ, ὡς οἱ ἐπεπτί-
ηλο, σκηλησίλεω σωαγείρας πάντων τὸ ἀστῶν,
" ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆ-
" πτρον καὶ δυνάμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος
" ὑπετέταπται, καί μοι παρέχει νῦν ὑμέ-
" ων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ὑπερπλή-
" σω, αὐτὸς κατὰ δυνάμιν ὑ ποιήσω. ἔστε
" γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων
" ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, ἔστε ἄλλῳ ὁστις
" ποιεῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νυν 10
" ἐξέπλησε μοίρην τινὰ ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς
" μέσον τὴν ἀρχὴν θεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν
" περαγορεύω. τοσάδε μούνοι δικαιῶ γέ-
" ρεα ἐμεωυτῷ γενέσθ. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ Πο-
" λυκράτεω χρημάτων, ἐξαίρετα ἓξ τά-
" λαντά μοι γενέσθ· ἱερωσύνην δὲ πρὸς
" τούτοισι αἱρεῦμαι αὐτῷ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ'
" ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τῷ Διὸς τῷ ἐλευ-
θερίου· τῷ αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ
τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν ἀπιδίδωμι. ὁ μὲν δὴ 20
ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τῷ δέ
" τις ἐξαναστὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός εἰ
" σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ
" ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λό-
" γον δώσεις τῷ μετεχείρισας χρημάτων.
ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ ὄνομα ἦν Τελεσάρχῳ. Μαάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κατασήσεται, ὃ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐ- 30
τὸν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδέδεατο. Μαάνδριον δὲ μὴ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς τῷ ὄνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα εὐπετέστερον κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. ὁ γὰρ δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβουλέατο ἐλεύθεροι. Ἐπείδὴ 40
ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, ὅτε μιν σφι χεῖρας ἀνταείρεται, καὶ σφεῖς μὲν εἶναι οἱ τοῦ ἐπιόντος οἱ τοῦ Μαανδρίου φασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαάνδριος, ἐκχωρήσας ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ὅτι τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ ὑπεισαμένου, τῷ Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους ἥδρυντο, καὶ ἐναντίον τοῦ ἀκροπόλιος ἐκάθητο. Μαανδρίῳ δὲ τῷ τυραννεύσαντι ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως. οὗτος ὅτιδὴ ἐξαμαρτὼν, ἐν γερ-

in ſuburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit, advocata omnium civium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod 1 in vicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuum explevit: ego autem, depoſito in medium dominatu, juris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans jure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo ut è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Jovis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas intervertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter cives 2 erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputanſque fore ut ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in ejus locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatum ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum unumquenque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, alligavitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur, velle liberi eſſe. Igitur ubi Samum tenuere Perſæ, Syloſontem reducentes, nemo 3 adverſus eos manum levavit. 4 Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quique Perſarum poſitis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Mæandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, 5 qui quod delinquere ſolebat, in ſubterraneo

CXLIII

CXLIV

CXLV

τῷ Λυκάρητος

τῷ εἶναι οἱ τοῦ τῷ σταλιῶται,

1 Malio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula excedere dixerunt. Quum autem hanc conditionem admiſiſſet Otanes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi quique *Perſarum &c. Lego autem σφατιῶται ex vet. cod. pro* σασιῶται. 5 Qui ob neſcio quod delictum in ſubterranea

loco

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur, & per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius, jussit solutum ad se adduci. ubi adductus est, confestim conviciando maledicendoque illi suadebat ut impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccavi, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, ulcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, ut illos ob suum huc adventum ulciscar: paratus etiam teipsum ex
CXLVI insula ejicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset ut putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia invidens Sylosonti si civitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius injuria lacessitos, sævituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed 2 omnia pacata existimantes. 3 In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabantur. Dum hæc isti agunt, cæteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii, rur-
CXLVII sus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dum ipsum mittebat, ne quem Samiorum aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Sylosonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, jussitque milites ut quemque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obviam quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra.
CXLVIII Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem navigavit. eo ubi pervenit,

γύρη ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τῶν προτέρων, καὶ ἀναβλέψας ἀπὸ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ὅπλεσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μέν, ὦ κάκιστε
ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γοργύρης ἠξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας σε ἀλλονίας τε σὲ καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, καὶ τολμᾷς πιέσασθαι, ἢν δή τι ἐόντας σύντονα χειρώσωνται; ἀλλ' εἴ τι σύ σφεας καταρρωδήκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ὁπλίτας, καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐπιδημίης ἀπίξιος. αὐτόν τε σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα εἶπε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑποδεξάμενος τὸν λόγον, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι τῷ ἑωυτοῦ δυνάμιν ὑπερέχειν τὴν βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολαμψάς ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας δὴ τοὺς Πέρσας, ἔδεε ὡς ἀδηνεξάλα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ ὅτω ὑποδιδοῖτο· εὖ ἐξεπισάμενος ὡς πάντες οἱ Πέρσαι κακῶς, περισσοπικρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεπύσητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς δὲ ὁπλίτας πάντας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆλε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ὥστε προσδεξαμένους τοιοῦτο οὐδέν, δικαιοτάτας τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὁπλῖται, τῶν Περσέων τοὺς διαφορωτάτους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. καὶ ὅτι μὲν ταῦτα ἐποίεον, ἢ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι δὲ οἱ ὁπλῖται ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀλάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάντας μέλα Πέρσας πεποιθότας, ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τυτθὸν μὲν τὸν ἐνόλεων μεμνημένος, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τὸ στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἐκλείπουσι πάντα τὸν ἐμπαδὸν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε τῷ ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν,

——— fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post,* Et ex illa subterranea fossa suspiciens, *&c. Nec tamen* γοργύρα *est simpliciter subterranea fossa, sed cænosa etiam, sive limosa.* 1 De omnibus convenisse exist. 2 Irruentesque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐπεί-
ἐε τοιάδε· ὅκως πυτήρια ἀργύρεά τε καὶ
χρύσια προθεῖτο, οἱ δὲ προπίνοντες αὐτῷ
ἐξέσμων αὐτά. ὁ δ' ἂν τὸν χρόνον τοῦτον
τοῦ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω ἐν λό-
γοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προσῆγέ
μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης
τὰ πυτήρια, ἀποθωύμαζέ τε καὶ ἐξεπλή-
σσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι
αὐτῶν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἰ- 10
πόντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιό-
τατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν δι-
δόμενα ἐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι
διδοῖ τοῦ ἀστῶν δωρήσεται τιμωρέων, βὰς
δὴ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρ-
τῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι
ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ
αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν
ἡμέων. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαι-
ανδρίου. Τῷ δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ 20
Πέρσαι, παρέδωσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦ-
σαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγ-
κατοίκισε αὐτῷ ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ
τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νόσου ἣν μιν κατέλαβε
νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα. Ἐπὶ δὲ Σάμῳ στρα-
τεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι
ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι. ἐν
ὅσῳ γὰρ ὁ τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπα-
νέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ
παραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καὶ καὶ ταῦτα πιεσθέντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐπίσσαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο, τὴν ἂν ἐθέλητο ἐκ τοῦ ἑωυτοῦ οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοπονὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων τὸ σῖτον ἀναισιμώσωσι. Πυθομένου δὲ ταῦτα τοῦ Δαρείου, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυ- 40
τοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ὅσον τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φροντίζοντας ὀλίγον τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅσον τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάθησθε ἐνδεῦτα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' ἐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπὰν ἡμίονοι τέκωσι.

habens quæ in discessu exportaverat; 1 dat negocium famulis ut pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt interea ipse Cleomenem, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes ubi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum jubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: 2 idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum justissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putavit. 3 Sed quum sensit eadem nonnullis civium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitavit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiam persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegaverunt. Persæ ubi diripuere Samum, Solysonti tradiderunt viris desolatam. Interjecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, 4 è visione per quietem morbo correptus, quo laboravit circa pudenda. ¶ CÆTERUM, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellaverunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperavit, & septem conjurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis usque latuerunt: verum ubi è professo desciverunt, hæc sibi facienda statuerunt: 5 Matres expellunt: mulierum unam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itemque unam ad panem sibi faciendum: cæteras in unum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerent. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis contendit: & postquam pervenit, urbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam conscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius abscediti, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ.

CXLIX

CL

CLI

καὶ παρεσκευάζοντο.

καὶ παρεσκευάδατο.

---

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit. 2 Quum bis atque adeo ter dixisset. 3 Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis civium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit *&c.* 4 Ex insomnii visione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis. *vel, Quum matres secrevissent aut segregassent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno ac ſeptum menſibus in obſidione conſumptis, jam Darium, atque univerſum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non poſſet: etſi adverſus illos omnia machinamenta atque omnes inſidias expertus, cum alias, tum illas quibus eoſdem Cyrus expugnaverat. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubias incumbebant. Sed quum ne ſic quidem capi poſſent, vicesimo quam circumvallati ſunt menſe, Zopyro, Megabyzi filio, unius è ſeptem qui magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentum, ut quædam mularum ejus quæ frumentum ſubvectabant, pareret. Quod ubi ei renunciatum fuit, non credens, fetum ipſe inſpicere voluit. eo viſo, vetuit ſervos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixiſſet, poſtquam mulæ peperiſſent, fore ut muri expugnarentur. 1 Ex hac fama Zopyro viſa eſt expugnabilis Babylon. divino enim numine & illum loquutum & ſuam mulam eſſe enixam. Igitur ubi viſum eſt fatale eſſe jam Babylonem capi, adiens Darium, ſciſcitatus eſt nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud conſultat, quomodo ipſe foret urbis expugnator, & ſuum hoc eſſet opus, 2 beneficia enim apud Perſas permultum ad incrementa honorem conſequenda valent. 3 Eoque nemini expromens ſe ſuffecturum rei faciendæ, ſi ſeipſum quum mutilaſſet, ad hoſtes transfugeret, ſeſe deformiſſima mutilatione affecit, prorſus quum id minimi faceret. quippe nares ſibi præcidit auriculaſque, comamque deformiter circumtondit, 4 plagas impoſuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet ſpectatiſſimum ſic mutilatum, adeo graviter tulit ut exiliens è ſolio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilaſſet. Ad eum reſpondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cujus tanta potentia eſt, ita me potuiſſet afficere. neque alienus quiſpiam hoc mihi fecit, ſed ipſe ego: quod indigne animo fero Aſſyrios Perſis illudere. Cui rex, O virorum miſerrime, inquit, turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſti, inquiens, propter eos qui

CLII CLIII CLIV CLV

τῦτο εἶπε πρῶ τις Βαβυλωνίων ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐπεὶ δὲ μηνῶν ϗ ἐνιαυτῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, ϗ ἡ στρατιὴ πᾶσα, ὃ δυνατὴ ἦσα ἐλεῖν τὰς Βαβυλωνίας· καίτοι πάντα σοφίσματα ϗ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτὰς Δαρεῖος. ἀλλ' ὅμως ἐδυνάτο ἑλεῖν ὀφέας. ἀλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, ϗ δὴ ϗ τῷ Κύρῳ εἶλε σφέας, ϗ τότῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, ἐδὲ σφέας οἷός τε ἦν λαῖν. Ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τότου ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, ϗ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβουλύετο. καί οἱ πρὸς τὰ τῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεάν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς ταύτῃσι τῇσι φήμῃσι Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. συὶ γὰρ δὴ τῷ ἐκείνου τε εἰπεῖν, ϗ ἑωυτῷ τεκεῖν τῇσι ἡμίονον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μήρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, " περιελθὼν Δαρείῳ ἀπεπιστώθη εἰ ὄφελε πολλῷ κάρτα πλείστας τῇσι Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλῷ τιμᾶτο, ἄλλο ἐβουλύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτῇσι, ϗ ἑωυτῷ τὸ ἔργον ἔσται. κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλῳ " μὲν γὰρ ἐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸν εἶναί μιν " αὐτοχειρίῃ πιθῆσαι, εἰ δ' ἑωυτὸν λωβησάμενος. αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λαβὼν ἐπὶ λόβῃσι ἀνήκεσεν· ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτῷ τὴν ῥῖνα ϗ τὰ ὦτα, ϗ τὴν κόμην κακῶς ἐξεικείρας, ϗ μαστιγώσας, ἦλθε πρὸς Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεγκε, ἰδὼν ἀνδρεῖα δυσμενέστατον λελωβημένον· ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε ϗ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, ϗ ὅ, τι ποιήσειε· ὁ δὲ εἶπε, Οὐκ ἔστι ὅστις ὦνερ " ὑπὲρ μὲν σὺ, τῷ ἔστι δυνάμιος τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε λαθεῖναι. ἔτι τις ἀλλοτρείων ὦ " βασιλεῦ τάδε ἔργασαι, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ " ἐμεωυτόν· δεινόν τι ποιήσας. Ἀσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, " Ὦ κεκλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ ἐνόμασας τὸ κάλλιστον ἔθου, φὰς δεῖν τοὺς " πολι-

138

πρὸς ἐλθὼν, Δαρεῖος ἀπεπ.

μὲν γὰρ ὑποχειρίην

1 Ex hoc omine. 2 Fortia enim facta, *vel*, *Res enim fortiter geſtæ*. 3 Alio enim nullo facto illam ſe ſubjugaturum cogitabat quam ſi à ſeipſo mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* parvi pendens, ſeipſum atrociſſima mutilatione afficit: *vel*, *ſeipſum modis atrociſſimis mutilat*. 4 Et ſe flagris cecidit.

" πολιορκεόμενος σεωϋτὸν ἀνηκέστως διαθεῖ-
" ναι. τί δ' ὦ μάταιε, λελωβημένος σεῦ,
" θᾶσσον οἱ πολέμιοι ωϑασησονται; πῶς
" οὐκ ἐξέπλωσας τῶ φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθεί-
" ρας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοι ὑποθετο ἦα τὰ
" ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἄν με ωϑιεῖδες
" νῦν δ' ἐπ' ἐμεωϋτῶ βαλλόμενος, ἔπρηξα.
" ἤδη ὦν σοὶ μὴ τῶν σῶν δείσῃ, αἱρέομαι βα-
" βυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἔχω, αὐτομολήσω
" ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς ὡς ὑπὸ
" σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω, πείσας σφέας
" ταῦτα ἕξειν ὕτω, τοῦ ξεδς στρατιῆς. σὺ
" δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ
" τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην
" τῆς σεωϋτῦ στρατιῆς, τῆς ἐδέμιν ἔσαι ὠφε-
" λιμωτάτη, ταύτῃ χιλίους τάξον κατὰ τὰς
" Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
" δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἑβδόμην,
" ἄλλους μοι τάξον διχιλίους κατὰ τὰς Νινίων
" καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
" " Δραλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλ-
" λους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς " Χαλκι-
" δέων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους.
" ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν
" ἀμυνόντων, μήτε ὕστοι, πλὴν ἐγχειρι-
" δίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκο-
" στὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρα-
" τιὴν κελεύειν περὶξ προσβάλλειν πρὸς
" τὸ τεῖχος· Πέρσας δέ μοι τάξον κατὰ
" τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύλας καὶ
" Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμοὶ μεγά-
" λα ἔργα ἀποδεξαμένῳ, τά τε ἄλλα ὕπη-
" ρετήσαντι ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν
" πυλέων τὰς βαλανάγρας· τὸ δ' ὀπιθεῦ-
" τεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μελήσει τάδε
" ποιέειν. Ταῦτα ὑπετειλάμενος ἦιε ὅπη τὰς
" πύλας, ὅπως τρεφόμενος· ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
" τόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
" τὰ τοῦτο τεταγμένοι, καπέτρεχον κάτω·
" καὶ ὀλίγον τι ωϑακλινάντες τὴν ἑτέρην πύ-
" λιν, ἠρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτου δεόμενος
" ἥκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος,
" καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δή μιν οἱ πυ-
" λωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅπη τὰ κοινὰ τῶν
" Βαβυλωνίων. καλέσας δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατ-
" οικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
" πέπονθε ὑπ' ἑωϋτοῦ· παθεῖν δὴ ταῦτα διό-
" τι συμβαλοῦσαι οἱ ἀπανισάναι τὴν στρατιὴν,
" ἐπεί τε ἐδοκέει πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος.

obſidentur, temetipſum indigne lacerâſſe. Nunquid, ô demens, te mutilato hoſtes citius deditionem facient? quid in teipſum laniando ſenſus amiſiſti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicaſſem quæ eram facturus, tu me non permiſiſſes: nunc memet ego adhibens in conſilium, id feci. Itaque jam Babylonem capiemus, 1 niſi tu tuis parces. ego enim ita uti ſum ad muros ut transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te eſſe paſſum: &, 2 ut opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, conſequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingreſſus, mille milites ex eo genere cujus amiſſione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rurſus interjectis ſeptem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interjectis, eregione portarum quæ dicuntur 3 Chaldæorum, alios ſtatue, numero quatuor millia: dum neque priores neque poſteriores habeant quo ſe defendant, præter gladios: hoc tantum ſinas eos habere. Poſt diem vicefimum reliquas copias jube recta muros undique ſubire. Verum ad portas quæ Belides ac Ciſſiæ vocantur Perſas mihi ſtatuito. etenim (ut ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claves. illinc mihi atque Perſis curæ erit operam navare. Hæc ubi mandavit, ad muros perrexit, ſubinde reſpectans tanquam vere perfuga. Eo conſpecto qui in turribus ad id diſpoſiti erant, deorſum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, ſciſcitabantur quiſnam eſſet, & cujus rei indigens veniret. Quumque hic dixiſſet ſe Zopyrum eſſe, & ſe ad illos transfugere, eum 4 ad Babyloniorum magiſtratus deduxerunt. Ante quos ubi ſtetit Zopyrus, conditionem ſuam miſerabatur, referens à Dario ſe paſſum quæ à ſemetipſo paſſus erat: idque ob eam cauſam quod ſuaſiſſet illi diſcedere cum exercitu, quoniam nulla via oſtenderetur urbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis ejus maximo malo. Neque enim quod ita me mutilavit feret impune, quum habeam exploratos

" Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώνιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρατιῇ καὶ
" Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. ἐγὼ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καὶ παρεξελάσας ὅπισθε μοι δὲ αὐτῶ

139

---

1 Niſi per tuos ſteterit. 2 Ut opinor, fide eis facta hæc ita ſe habere, militum copias impetrabo. 3 *Recte legit* Χαλδαίων, *ut in vet. cod. non* Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. Quo quum veniſſet, conditionem ſuam miſere deplorabat, refer. &c.

omnes

Δραλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας] Χαλδαίων

omnes consiliorum ejus exitus. Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum utique apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus privatum, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire 1 socium, inducti sunt, 2 ad permittenda ei quæcunque postulasset. Ille postulavit copias militum: quas ut accepit, perfecit 3 ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumventos trucidavit. Eum Babylonii animadvertens consentanea verbis facta præstare, majorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Ille rursus interjectis diebus de quibus erat conventum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumventaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo ut & dux exercitus & murorum custos declararetur.
CLVIII Ubi vero è composito Darius copias undique muris admovit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quum Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in 4 pulvinar Jovis Beli confugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec & ipsi se proditos intellexerunt.
CLIX Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros ejus circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent unde succresceret soboles providit. nam fœminas Babylonii (ut superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulaverant. Itaque Darius vicinis undique populis negocium dedit ut fœminas Babylone repræsentarent, pro injuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarum convenerunt.

πάσας τὰς διεξόδους τῆς Βαβυλωνίων. τοιαῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τὸν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καί σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπτεα πέδαι ἕτοιμοι ἔσαν τῇ ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίεε τάπερ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὸν στρατιὸν τὸν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ εὐειχαρέες ἐόντες, πᾶν δὴ ἕτοιμοι ἔσαν ὑπηρετέειν. ὁ δέ, ἀναλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ὑπλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν στρατιωτέων τοὺς διχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ, αὖτις ἀναλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασε, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦν σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Περσβολιὼ δὲ Δαρείου κατὰ συγκείμενα ποιδομένου πέρι ξὺν τῷ τείχεϊ, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἡμύνοντο τῷ Δαρείου στρατιῇ περιβάλλουσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ἕτοι ἔφθησαν ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτῶν τάξει ἐκράτεον, ἐς ὃ δὴ καὶ ἕτοι ἔμαθον περιοδευόμενοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος οὐ Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοὐτέων οὐδέτερον) τοῦτο δέ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τεσχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα ὑπογένηται, τάδε Δαρεῖος περιιδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τῷ σίτῳ προορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατίσασαι, ὅσας δὴ ἕκαστοι δύναιντο. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulavit: 3 Ea de quibus cum Dario convenerat. 4 Templum.

ὀκ τυτέων ὃ πρῶ γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρυ ὃ ὐδεὶς ἀγαθοεργίλω Περσέων ὑπερεβάλετο τῷδε Δαρείῳ κριτῇ, ἔτι πρῶ ὕστερον γεγομένων, ἔτε πρῶ πρότερον, ὅτι μὴ Κύρῳ μοῦνῳ. τότῳ γὸ ὐδεὶς Πέρσεων ἠξίωσέ κω ἑωϋτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεσι γνώμλω τλώδε ἀποδέξασθ, ὡς βέλοιτο ἂν Ζώπυρον ἔτι ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνάς οἱ ἑκόσι πρὸς τῇ ἐώσῃ προσχμένθς. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. κὴ γὸ δῶρά οἱ ἀνά πᾶν ἔτ῵ ἐδίδυ τῶντα τὰ Πέρσῃσι δόξι τιμιώτατα, κὴ τλὴ Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεθς μέχρι τῆς ἐκείνυ ζόης· κὴ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρυ δὲ τότυ γίνεται Μεγάβυζ῵, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζυ δὲ τότυ γίνεται Ζώπυρ῵, ὃς ἐς Ἀθήνας πυτομόλησε ὀκ Περσέων.

ex quibus qui ſunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præſtantia facta nemo Perſarum, Darii judicio, ſupergreſſus eſt, neque eorum qui prius neque eorum qui poſterius extiterunt, præter unum Cyrum: cui comparari nullus unquam Perſarum dignum ſe exiſtimavit. Ferturque Darius hoc dictum ſæpenumero uſurpaſſe, præoptaturum ſe Zopyrum nihil eſſe cladis paſſum, quam viginti ſibi Babylones ultra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eum remuneratus eſt, cum dando quotannis quæ apud Perſas ſunt honorificentiſſima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viveret, in peculiarem portionem. Hujus Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto adverſus Athenienſes & ſocios: atque hujus Megybyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienſes transfugit à Perſis. CLX

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM

Liber quartus, qui inscribitur

MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

I POST Babylonis expugnationem, Darius adversus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ proventu, cupido incessit ei Scythas ulciscendi: quippe qui priores injuriam intulissent, quum Mediam ingressi essent, & eos qui 1 occurrerant, prælio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitaverunt. siquidem persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum adventum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, 2 in patriam revertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguum exercitum sibi occurrentem. Uxores namque eorum, in diuturna virorum absentia 3 ad servos

II accesserant visu orbatos. Orbant autem Scythæ servos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarum sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concava vasa ligneæ diffundunt. His circumpositi cæci lac agitant. cujus quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Hujus rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agri-

III colatores sunt, sed 4 pastores. Ex his igitur servis & uxoribus Scytharum progenita est juventus: quæ suorum natalium conditione cognita, obviam perrexit iis qui revertebantur à Medis. Et primum

ΜΕΤΑ' δ τὸν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐλάσιος ἐπὶ Σκύθας αὐτῷ Δαρείῳ ἔλασις. ἀνθρώπων γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδρήϊα, καὶ χρημάτων μεγάλων σιτεόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιωθέοντας, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰρ διώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. ἔστι γὰρ, πρὸ ἢ Σκύθαι ἐπῆλθον, ἦρχον τῆς Ἀσίης οὗτοι. τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ δι' ἐκείνου τοσούτου χρόνου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσονα πόνον τοῦ Μηδικοῦ. εὗρον γὰρ ἀνδρηϊὴν σφι συγγαλέουσαν ἐκ ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλὸν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, τοῦ γάλακτος εἵνεκα, τὸ πίνουσι· ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι παραπλησίους τοῦτους ἐόντας ἐς τὸ θηλέων ἵππων τὸ ἄρθρον, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ οὖδαρ καταπεσεῖσθαι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα, καὶ περιστήσαντες τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν ἄνω ἐπιπάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑποστάμενον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, ἐκτυφλοῦσι· ὁ γὰρ ἀρότας εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τουτέων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐτράφη νεότης· οἱ ἐπεί τε ἔμαθον τοῦ σφετέρου ἥκειν, ἀντιοῦντο τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα

πρῶτον μὲν ἐμβαλόντες

1 *Intellige de iis qui in occursum ad resistendum illis venerant.* 2 In patriam post tam longum temporis intervallum revert. 3 Cum servis rem habuerant. 4 Nomades.

μὲν τοῦ

μῷ τῷ χώρῳ ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, καὶ τατείνυσαν ἀπὸ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἐστὶ μεγίστη μετ' ἐκείνην, πειρεωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντιφερίζοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἐδύναντο πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ "μάχῃ, εἶς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα πιθόμενοι "μῦν, ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέ- "ροισι μαχόμενοι ἢ αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κλει- "νόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κλείνοντες "ἐλάσσονων τολοιπὸν ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι "δοκέει αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λα- "βόντα δὲ ἕκαστον τὸν ἵππον τοῦ μάστιγα, ἰέ- "ναι ἐπ' αὐτούς. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέ- "ας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ὁκόμιζον ὁμοίους τε "καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν ἔβαν· ἐπὰν δὲ ἴδωνται "μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἐχοντας, μαθόντες ὡς "εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγνόντες τοῦτο, οὐκ "ὑπομενέουσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, 141
ἐποίευν ὅπερ ἐλέχθη. οἱ δὲ ἐκπλαγέντες ὅτι τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ἐξελαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τοιῷδε ἐς τὴν σφετέρην. τῶνδε εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων ἐστὶ τὸ σφέτερον. τοῦτο δὲ γέγονε ὧδε· ἀνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἔσοντα ἔρημον, τῷ οὔνομα ἦν Ταργίταον. τοῦ δὲ τοκέας Ταργιτάου τούτου τοὺς " γονέας λέγουσι εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γενέσθαι μὲν δὴ τοιούτους τινὰς γενέσθαι τὸν Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐην, καὶ Ἀρποξαΐην καὶ νεώτατον Κολαξαΐην. ὅτε τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεα ποιήματα, ἄροτρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἐόντων ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ὡς ἐπῆλθε καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταυτὰ ποιῆσαι. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καί μιν κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγνόντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξάιος γενέσθαι τούτους τοὺς Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάιος, οἱ Κατιαροί τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοὺς βασιλῆας οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἔστι οὔνομα Σκολότοις, τοῦ βασιλῆος τοῦ ὀνομήνην. " ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ

quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: 1 deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſervis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur haſtis arcubuſque omiſſis ſumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: ubi nos pro armis verbera tenentes viderint, tunc ſe noſtros ſervos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ IV
quum audiſſent, ita ſibi faciendum putaverunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita Scythæ imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis ejecti, ad terram hunc in modum reverſi. Hac de cauſa Darius ulciſcendi cupidus, comparavit exercitum. ¶ Scythæ gentem ſuam omnium V
noviſſimam eſſe aiunt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & ejus parentes (quod tamen mihi 2 non probatur) Jovem, Boryſtheniſque fluvii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: ejuſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & 3 noviſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cœlitus in Scythicam regionem, ex auro facta, aratrum, jugum, ſecurim, phialam. Quæ quum primus omnium inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eaque re majores fratres animadverſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quidem progenitos eſſe Scythas, quorum VI
genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis ſe prœlio opponebat. 2 Non fit veriſimile) 3 Natu minimum.

Græci

VII Græci appellavere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, usque ad Darii adversus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum [1] in primis custoditur à regibus, placaturque majoribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum uno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque unum & quidem maximum, ubi aurum asservatur. 2 Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, ultra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has
VIII præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant. ¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculem, Geryonis vaccas agentem, in hanc perveniisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur venisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eum vehemens pluvia & gelu) & dum dormit, interea equas ejus à curru pascentes,
IX divina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa deveniisse: ibique in antro quandam inveniisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, [3] femorum tenus, fœminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nuncubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius reddituram ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse.

Ἕλληνες ἐνόμασαν. Γεγενέναι μὲν νυν σφέας, ὕστω λέγυσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα, λέγυσι ἐξ ἀπὸ τοῦ πρώτυ βασιλῆος. Ταργιτάυ ἐς τὸν Δαρείυ διάβασιν τὸν ὄπι σφέας, χιλίων ὀ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσυσι οἱ βασιλῆες ἐς ταμάλισα, καὶ θυσίησι μεγάλησι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὑπαίθρῳ κατακοιμηθῇ, ὕστος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων ὀ διενιαυτίζειν· δίδυσι δέ οἱ ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταστήσασθαι Κολάξαϊν· καὶ τυτέων μίλυ μεγίστυ ποιῆσαι, ἐν τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην λέγυσι ἄνεμον μηκέτι ὑπάρχειν τῆς χώρης, ἐκ οὗ τε ἔπι πρόσω ὕστε ὁρᾶν, ὕστε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληίοντα τὴν ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε περὶ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγυσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαυνόντα τὰς Γηρυόνεω βῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρημίην, τὴν τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντυ, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγυσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γαδείρυσι τοῖσι ἔξω ὄπι Ἡρακληίων στηλέων ὄπι τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγυσι ἀπὸ ἡλίυ ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν δὲ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, καταυπνώσαι. τὰς δέ οἱ ἵππυς τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δὲ ἐγρέσθαι τὸν Ἡρακλέα, διζεσθαι. Πάντα δὲ τὸν τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναίην δίφυιον. τῆς τὸ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλυτέων, εἶναι γυναικός· τὸ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος· ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππυς πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτῇ ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν οἱ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ὄπι τῷ μισθῷ τούτῳ. 142

---

1 Studiosissime. 2 Quæ vero sunt Boream versus, ultra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natium.

κείνῳ

κείνῳ τε δὴ ὑποβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένῳ ὡς πλεῖστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλέϊ· καὶ τὸν, κομισάμενον, ἐκδέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δ', ἀποδιδόσθαι "σαν αὐτῷ εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας "ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶ- "σαι δέ τε σὺ παρέχεις. ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς "παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν ἡβώντας τρέ- "φωμι, ὅ, τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε "αὐτῦ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ "κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω σοὶ σε. τὼ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν. τὸν δὲ λέγουσι "πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας "ἴδωμαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεῦσα ἐκ ἂν ἁ- "μαρτάνοις. τὸν μὲν ὃν ὁρᾷς αὐτέων τόδε "τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζω- "σῆρι τῷδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε "τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ' ἂν τε- "τέων τὸ ἔργον τὸ ἐπετέλεσα λιπεῖν, ἐκ- "πεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τοὺς ἐντεταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τὸ τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὴν ζωστῆρα περιδείξαντα, ὧδε δῆσαι τὸ τόξον τε καὶ τὴν ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην· διδόντα δὲ ἀπαλλάσσεσθαι. τὼ δ', ἐπεὶ οἱ ἡβωμένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν ἀφι ἐνόμασαν ὀρθῶς, τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ' ἑπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ τοῦτο δέ, τῆς ὑπογυίης μεμνημένῳ αὐτοῦ, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν οὐκ οἵους τε ἡβωμένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸ προκείμενον ἆεθλον, οἰχεσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὑπομείναντα, κατοικίσαι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος ἡγέονται τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ξωστήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὲ μέγιστον μηχανᾶσθαι τοῦτο μητέρα Σκύθῃ. Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκείμαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχεσθαι διαβάντας πολαμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται τοπαλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ὁρμωμένων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς σφέας ὁρμῶντας μεγάλως. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐνίσας μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη, μηδὲ περὶ πολλοῦ δέοντα κινδυ-

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, servavi: tu earum servatarum pretium mihi persolvisti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleverint, expone quid facere debeam: nunquid hîc habere domicilium, (nam ipsa hujus regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Postea quam eos in virilem ætatem adoleviſſe videris, si ita facies non delinques: quem animadverteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, cum tu hujus regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, cum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque utrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, uni, Agathyrso: 2 sequenti, Gelono: 3 novissimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleverunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffecissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem complexus esset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hanc usque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas 4 pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed invadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno invaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: utraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere adversus multos *pugnando* adire periculum:

XI

μηχανᾶσθαι] πρὸς πολλὰς

ἄλλος] πρὸς πολλὰς

1 Dare illis domic. 2 Id est, Ætate proximo. 3 Natu minimo, 4 Nomadas,

periculum: at reges, pro regione cum invaſoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cenſeret ſine prœlio demigrandum, tradita invaſoribus regione: reges vero, in ſua potius patria occumbendum, nec una cum plebe fugiendum cenſuiſſe, quot bona habuiſſent, & quot mala evidentia habituri eſſent patria profugi, reputantes: hæc illos ſentientes, inter ſe decertaſſe, utroſque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidiſſent, fuiſſe à populo Cimmeriorum ſepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc ſepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migraſſe: quam deſertam ſuperveni-
XII entes Scythas occupaviſſe. Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ eſt, & Boſphorus qui Cimmerius appellatur. Conſtat autem Cimmerios [1] in Aſiam fugiſſe Scythas, & Cherſonneſum condidiſſe, ubi nunc Synope Græca urbs ſita eſt. Apparet etiam Scythas in perſequendis illis Mediam intraſſe, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter ſemper ſecundum mare tenebant: Scythæ autem ad eos dexteram Caucaſum habentes inſequebantur, donec ingreſſi ſunt Mediam, itinere in mediterranea con-
XIII verſo. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorumque narratio: Ariſteus quidam Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius, memoravit ſe Phœbo inſtinctum veniſſe ad Iſſedonas: & ſupra hos incolere Arimaſpos, viros unoculos: & item ſupra hos eſſe grypas, qui aurum aſſeruent: ac ſuper hos eſſe Hyperboreos, *id eſt ſuperaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaſpis autoribus, aſſidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaſpis exterminari Iſſedones, ab Iſſedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad auſtrale mare incolebant, regionem relinquere. Itaque ne Ariſteus quidem cum Scythis de ea regione conſentit.
XIV Qui unde fuerit, qui hæc retulit, dictum eſt à me: ſed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneſo & Cyzico audierim. Ariſteum aiunt, quum nullo ſuæ civitatis eſſet inferior genere, ingreſſum in Proconneſo fullonicam officinam, deceſſiſſe: fullonemque, occluſa officina, abiiſſe denunciatum rem propinquis defuncti. Περκωνήσῳ δὲ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέῃ γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν ὐδενὸς γένεϊ ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Περκωνήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν κναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ. νθίειν· τὴν δὲ τῶν βασιλήων, ἀμφὶ χώρης τοῖσι ὁπηοῦσι. ἔκων δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι ὅτι τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, ἢ τὸν δῆμον τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητί, τὴν χώρην παραδιδόντας τοῖσι ὁπηοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κεῖσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τὸν δῆμον· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντάς σφεας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ὁπόσα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαί σφι ταῦτα, ἀμαχεὶ παρέχειν ἑωυτοὺς ἀριθμὸν ἴσους ἠνωμένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πόταμὸν Τύρην· καί σφεων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δέ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι δὲ πορθμήϊα Κιμμέρια. ἔστι δὲ καὶ χώρη ἔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βοσπόρου Κιμμερίου καλεόμενον. 143
φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισαι. φανεροὶ δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. Οὗτος μὲν ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἠνώμενος λόγον εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ἠνώμενος. Ἰσσηδόνων δ' ὑπερνοικέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, ἀεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ὀρτίζεσθαι καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, τοὺς Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. ὥστε οὐδὲ τούτοις συμφέρεται τοῖσι τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅσον μὲν ἦλθε Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἰπὰς, εἰρηται. τὸν δὲ τοῖσι αὐτοῖσι ἥκουσι λόγον ἐν τῷ λεγόμενος

τῷ ποιήσας, εἰρηκα.

1 *Id eſt, In Aſiam veniſſe quum fugerent Scythas.*

ἐσκεδασμένου ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα σωτυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι· καὶ τοῦτον μὲν ἐντελαμβάνεσθαι ἀμφισβητέοντα· τοὺς δὲ περιοίκους τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ περόφορα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, ἔτε τεθνεῶτα, ἔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην· μετὰ δὲ ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν μὲν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέρην Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσερακοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι γάρ φασι αὐτὸν Ἀριστέη φανέντα σφι ἐς τὴν χώρην κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέης τοῦ Προκοννησίου ἐπώνυμον ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτός οἱ ἕπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ· καὶ τοῦτον, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πεμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅπερ ἐλέχθη. καὶ νῦν ἔστησε ἀνδριὰς ἐπώνυμος ἔχων Ἀριστέω, παρὰ αὐτὸν τὸν ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ χώρης τῆς πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, ὑπὸ εἰδὼς οἷόν τε ἀτρεκέως ὡς ὅ, τι τὸ κατύπερθε ἔσχι. ὑπὸ γὰρ δὴ αὐτοῦπέω εἰδέναι φαμένους δυνάμενοι πυθέσθαι· ὑπὸ γὰρ ὑπὸ Ἀριστέης, τοῦπερ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμεθα, ὑπὸ ἔτι προσωτέρω Ἰσσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἕπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ὑπὸ μαχρότατον οἷοί τ' ἐγεγόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῆς θαλάσσης μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης)

Diffipatoque jam per urbem rumore Ariſteum eſſe vita functum, 1 ſuperveniſſe ſermoni de hac re diſputantium; quendam Cyzicenum, ex urbe Artacia profectum, qui diceret ſeſe fuiſſe congreſſum cum Ariſteo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iſte contendendo aſſeveraret, propinquos mortui ad fullonicam præſto fuiſſe, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: ſed aperta domo, Ariſteum nec vivum comparuiſſe nec mortuum. ſeptimoque deinde anno, quum in Proconneſo comparuiſſet, eos verſus feciſſe qui nunc à Græcis Arimaſpei vocantur: quibus conditis, rurſus evanuiſſe. Hoc iſtæ XV civitates commemorant: 2 quod ſcio congruiſſe cum Metapontinis qui ſunt in Italia, trecentis & quadraginta annis poſtquam iterum evanuit Ariſteus, quemadmodum conjiciens & in Proconneſo & apud Metapontinos inveni. Metapontini enim aiunt Ariſteum, quum apud ipſos apparuiſſet, juſſiſſe aram Apollini extrui, & juxta eam erigi ſtatuam quæ cognomen Ariſtei Proconneſii haberet: quod diceret Apollinem ad eos 3 ſolos ex Italiotis in ipſorum terram veniſſe, ſe illum aſſectante, & qui nunc Ariſteus eſſet, tum fuiſſe corvum quum deum aſſectaretur. Et hæc loquutum evanuiſſe. Eoque aiunt Metapontini ſe Delphos ad deum miſiſſe ſciſcitatum quodnam illud hominis eſſet 4 proloquium, ſibique juſſiſſe Pythiam ut dicto audientes eſſent. melius enim cum ipſis actum iri, ſi parerent. Se igitur hæc admittentes 5 perfeciſſe. Et nunc ſtatua extat cognomine Ariſtei, juxta aram ipſam Apollinis, in foro extructam: circumſtantibus utrinque lauris. Hæc de Ariſteo hactenus. ¶ Regione autem XVI de qua nos dicere inſtitueramus, quænam ſunt ulteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui ſe diceret noſſe quod ipſe vidiſſet. Ac ne Ariſteus quidem ipſe (cujus paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit verſibus, ait ſe ultra Iſſedones proceſſiſſe: ſed ulteriora fando ſibi eſſe cognita, quod Iſſedones diceret iſta commemorare. Verum nos, quoad 6 longiſſime rem inveſtigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Bory- XVII ſthenarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ eſt maxime medium)

144

Cyzicenum quendam, ex Artace urbe venientem, altercatum fuiſſe cum illis qui *id* dicerent: affirmantem ſe Ariſteo occurriſſe, eunti Cyrizum, & cum eo colloquutum eſſe. Qua de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At iſta Metapontinis qui ſunt in Italia, contigiſſe ſcio trecent. 3 Solos ex Italiotis eſſe in quorum terram Apollo veniſſet, 4 Viſum, 5 Præſtitiſſe. *Vel*, effecta reddidiſſe. 6 Pœnitiſſime

primi

primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt*, *è Græcis facti Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum utrique cum 1 in cæteris ſervant ritum Scytharum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores, 2 qui non ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neutri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hæ quidem nationes juxta flumen Hypanin colunt, ac occidentalem partem Boryſthenis. Verum tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui 3 ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi vero ſe Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ 4 colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: 5 eum vero qui ad ventum aquilonem, undecim dierum navigatione, Boryſthenem verſus. tractus autem qui ulterior eſt, in multum ſane ſpatii deſertus eſt. Vltra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt*, *virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica: At ſupra hos deſerta jam proculdubio omnia, nec ulla gens, quantum nos ſcimus. At horum Scytharum qui agricolæ ſunt plagam quæ ad auroram vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Scythæ nomades, *id eſt*, *pecuarii*, incolunt, neque ſerentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus eſt omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem iſti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, auroram verſus, ad Gerrhum uſque flumen. Trans Gerrhum autem ſunt 6 ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſervos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad foſſam 7 quam dixerunt iſti qui à cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id eſt*, *prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ ſuperiora ſunt, ad ventum aquilonem, Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta

XVIII

XIX

XX

ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος. οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. ἔστι δὲ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταυτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ οὐ σπείρουσι, οὐδὲ σιτέονται οὐδὲ κέρμυα οὐδὲ σκόροδα οὐδὲ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσει σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν ὧν τὸν Ὑπάνιν ποταμὸν δύσι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης τῆς Βορυσθένεος. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. ἔτι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἠῶ, ὅσον τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἐστι ὀλίγον. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀρῶντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλεόμενα βασιλήϊά ἐστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, οὐδὲ σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε τὰφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γεγόμμενοι ὤρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω ἄνεμον τῶν βασιληίων Σκυθέων οἰκέουσι Μελαγχλαίνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος πᾶσα γένος,

1 In cæteris quidem ritum Scytharum ſervant, ſed frumentum ſerunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium. 2 Qui frumentum non ad veſcendum ſerunt, ſed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluvium incol. 4 Colunt, orientem quidem verſus, trium dierum iter. 5 Boream autem verſus, dierum undecim, ſecundo flumine Boryſthene. 6 *Vel*, Ea quæ vocantur regiæ, *ſub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit ſupra mentio.*

ἔξι ἀνθρώπων, ἃ τίσιν ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ πόταμον ἄλλο ἐόντα, ἐκτὸς Σκυθικῆς, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἔξι, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἔρημον φυλλάδος καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπὲρ δὲ τούτων οἰκέουσι ὄγδοον μέρος Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέαν ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην, ἔξι πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδὸν. Μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι ἔνορμα κέαται Ἰύρκαι· καὶ ἔστι ἀπὸ θήρης ζώοντες τοιῷδε λοχῷ δὴ δένδρεον ἀναβάς. πᾶν δὲ ἔξι σπιρὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότατος εἶναι, ἕνεκα ἕτοιμός ἔξι, καὶ κύων· ἐπειδὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας, βαλὼν ἐπὶ τὸν ἵππον, διώκει καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, τὸ πρὸς τὴν ἠῶ πεπτεραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῆς βασιληΐων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ ἔτεα ἀποικήσαντες ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔξι ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, λιθάδης τε ἔξι καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπὸ ὄρεσι ὑψηλοῖσι ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοί· καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώοντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Πόντικον μὲν ἔνορμα τῷ δενδρέῳ οὔνομα ἐστὶ, ὃ ζώουσι, μέγαθος δὲ κατ' ὀλίγον μᾶλλόν κη καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπὰν γήσωνται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. ἔνορμα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἔξι ἄχυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γαλακτὶ συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλάσσουσι σωτυδέας, καὶ τούτους σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι ἐστὶ πολλὰ ἔξι· ἐπὶ γὰρ τοι ἀγαθαὶ αἱ νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικήσας, τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπὰν τὸ δένδρεον πιλήσῃ λευκῷ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήϊον ὅπλον ἐκτέαται. καὶ τοῦτο μὲν, πᾶσι τοῖσι πλησιοικέουσι ὅτι εἰσὶ οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· πούτου δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos ſcimus. ¶ Trans fluvium autem Tanain non eſt XXI
regio Scythica, 1 ſed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractum qui ſpectat aquilonem, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tam agreſtibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terram colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſo- XXII
litudinem declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & 2 propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomen inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modum: Conſcenſis arboribus quæ per omnem regionem frequentes ſtant, inſidiantur. ſinguli autem adeſt canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Ubi quis igitur ab arbore feram viderit, ſagittaque percuſſerit, conſcenſo equo illam perſequitur, comitante cane. Super hos auroram verſus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum pervenerunt. Ad hos uſque XXIII
Scythas omnis regio Scythica eſt campeſtris, & ſpiſſi ſoli: reliqua dehinc lapidoſa atque ſalebroſa. Cujus regionis magno tranſmiſſo ſpatio, incolunt ſub excelſorum montium radicibus homines qui ab ipſo natali dicuntur eſſe calvi, mares pariter & fœminæ, ſimis quoque naribus, & ingenti mento propriam quandam vocem edentes, Scythicam geſtantes veſtem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen eſt Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ inſtar nucleum habens. Id ubi maturaverit, veſtibus 3 imprimunt, & quod ab eo craſſum & nigrum defluit, nomine aſchy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipſius quoque craſſitudinis fæce maſſas ad eſum componunt. Neque enim multum eſt iis pecorum, utpote non ſtudioſis ea pecuariæ. Sub arbore quiſque cubat: per hyemem quidem, ubi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æſtatem vero, ſine hoc pileo. His nemo mortalium injuriam infert. ſacri enim dicuntur eſſe: nihilque Martiorum armorum poſſident. Iidem & finitimorum controverſias dirimunt, & quiſquis ad eos confugit,

1 Sed prima quidem portio eſt Sauromat. *vel, fors.* 2 Ἴδιον. *quod ſupra vertit* ſeparata. 3 Excolant.
is à ne-

is à nemine læditur. Nomen eis eſt Argippæi. Ad hos uſque calvos ingens quoquoverſus proſpectus eſt regionis & gentium, quæ in conſpectu ſunt ex Boryſthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per ſeptem interpretes totidemque linguas perveniunt. Horum tenus notitia rerum habetur: at quod ſupra illos calvos eſt, nemo pro comperto referre poteſt. nam montes editi atque prærupti tranſitum interdicunt, quos nemo tranſcendit. Iſti tamen calvi referunt, (quæ apud me fidem non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos ubi tranſieris, eſſe alios qui ſenos menſes dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram calvis eſt, ab Iſſedonibus habitari ſine ambiguitate compertum eſt. Ille vero ſuperior qui vergit ad aquilonem, 1 tam Iſſedonibus quam calvis ignotus eſt, niſi quatenus iſti ipſi dicunt. ¶ Iſſedones porro talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui deceſſit, omnes ejus propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactaverunt concideruntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in convivium accipiuntur, commixtiſque omnibus carnibus convivium exhibent. Caput autem defuncti 2 denudatum purgatumque inauran: eoque pro ſimulacro utuntur, agentes illi quotannis majores hoſtias ceremoniaſque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & iſti juſti eſſe, & ipſorum uxores peræque fortes ac viri. Hi & ipſi cognoſcuntur. Quod ſupra hos eſt, ibi aiunt Ariedones eſſe homines unoculos, & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaſpos. nam arima Scythæ unum vocant, ſpu vero oculum. Omnis autem quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna ſævitia ut octo menſibus tolerari non poſſit: tale illic gelu eſt. 3 ſicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem ſi illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Boſphyrus: ſuper quam glaciem omnes qui intra foſſam incolunt Scythæ exercitus ducunt, & plauſtra agunt trans mare uſque ad Indos. Ita vis Hyberna octo menſibus perſtat, quatuor tamen menſibus reliquis frigora illic ſunt. Ubi etiam quam in cæteris regionibus conditionem habet hyems.

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

ὑπ' ὑδενὸς ἀδικέεται· ὄνομα δέ σφι ἐστὶ *Ἀργιππαῖοι. Μέχρι μέν νυν τῆς Φαλακρῶν τυτέων, πολλὴ ὠρηφάνεια τῆς χώρης ἐστὶ, καὶ τὸ ἔμπορον ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτὲς, τοῖσι ἑπτὰ χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι. καὶ Ἑλλήνων τὸ ἐκ Βορυσθενεός τε ἐμπορίη καὶ τὰ ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτὲς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέχρι μὲν δὴ τυτέων γινώσκεται. τὸ δὲ τὰ Φαλακρῶν κατύπερθε ὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀπορώμενα ἄβατα, καὶ ὐδεὶς σφεα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ ἔτοι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲ ὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ ὄρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι δὲ τύτυς, ἄλλυς ἀνθρώπυς εἶναι, οἳ τὰ ἑξάμηνον καθεύδυσι· τῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὰ ἀρχίω· ἀλλὰ τὸ μὲ πρὸς νῶτα τῶν Φαλακρῶν γινώσκεσθαι ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰατροδόνων οἰκεόμενον· τὸ μέν τοι κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον, ὐ γινώσκεται, ἔτε τὰ Φαλακρῶν, ἔτε τὰ Ἰατροδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τυτέων λέγονται. Νόμοισι δὲ Ἰατροδόνες, τοῖσι δὲ λέγονται χρᾶσθαι τοιάδε· ἐπὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγυσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταταμόντες τὰ κρέα, καταλάμνυσι καὶ τὰ τὸ δεκομένυ τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὰ δὲ κεφαλὴν αὐτὸ φιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσῶσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρεώμενοι, θυσίας μεγάλας ἐπετείους θυσιελεύονται. παῖς δὲ πατρὶ τῦτο ποιέει, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ ἔτοι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲ δὴ καὶ ἔτοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τυτέων τὰ κατύπερθε, Ἰατροδόνες εἰσὶ οἱ λέγονται μυωφθάλμυς ἀνθρώπυς καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. ὅθεν δὲ τυτέων Σκύθαι ὑποδέχονται λέγυσι· ὅθεν δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτὲς Σκυθιστὶ Ἀριμασπές. ἄριμα γὰρ ἓν καλέυσι Σκύθαι, σπὰ δὲ, τὸ ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη ἔτω δή τοι ἐστί· ἔνθα τὲς μὲ ὀκτὼ τὸ μηνὸν ἀφόρητος οἵη γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν ἂ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ ὅσα τὸ κρυστάλλυ οἱ ἐπὶ τὸς τάφρυ Σκύθαι καταστιβάδες ἐόντες ἐλαύνυσι πέρην ἐς τὲς Ἰνδές. ἔστι μὲ δὴ τὲς ἐκτὼ μῆνας διατελέει χειμὼν ἐών· τὲς δ' ὑπολοίπυς τέσσερας ψυχρὰ αὐτόθι ἐστί. κεχωρίσται δὲ ὁ χειμὼν τὲς τρόπυς πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. ἐν τῷ

1 Neque ab illis calvis neque ab Iſſedonibus *habitari* comperitur. 2 Pilis nudatum 3 Quibus ſi aquam eff. lutum non facies: facies au. * Ἀργιμπαῖοι. Salmaſius Exercit. Plinian. p. 209.

ἐν τῷ τὸ μὲ ὠρείλιο ἐκ ὕει λόγῳ ἄξιον ἐόθν, τὸ ὃ θέρ. ὗον ἐκ ἀνίει. βρονταί τε ἤμ. τῇ ἄλλῃ γίνονται, τινιχαῦτα μὲ ἐ γίνονται, θέρεος ὄ ἀμφιλαφέες· λὼ ὃ χειμ. βροντὴ ἠκήκοται, ὡς τέρας νενόμισαι θωϋμάζεσθ· ὡς ὃ ἢ λὼ σεισμὸς ἠκήκοται λὼ τε θέρεος λὼ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωϋμάζεται. ἵπποι ὃ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοί ὃ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τὸ ἀρχεῖ. τῇ ὃ ἄλλῃ ἵπποι μὲ ἐν κρυμῷ ἑστῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι ὃ ἢ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι ἢ τὸ ἦκος τῶν βοῶν τοιαθόλου θάλπεσθαι τούτου ἐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ἢ Ὁμήρου ἔπ. ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ πελέονται·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ ἐγγίνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν ὃ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ ἐ φύειν κέρεα τὰ πρόσθεν ἀρχήν, ἢ φύσιος φύειν μοῖρα. Ἐνθαῦτα μὲν νυν θάλπεσθαι τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωϋμάζω ὃ (προδήλως γὰρ δή μοι ὁ λόγ. ἐξ ἀρχῆς ἐδίζητο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ ἐ δύνανται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχρῆς τῆς χώρης ἐούσης, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου ἐδενός. φασὶ ὃ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης τοῦ ἐ γίνεσθαί σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐπεὰν πρόσω ἢ ὥρη κυΐσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτοὺς· ἢ ἔπειτά σφι ἐν τῷ σφετέρῳ πέλας ὀπίσσω τοὺς ὄνους, ἐς ὃ ἂν χαῦσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα ὃ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ ὃ τῶν πτερῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀναπλέων ἔστι τὸν ἠπειρον, ἢ τυτέων εἵνεκα ἐκ οἷοί τε ἔσμεν ἔστι ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, ἔστε διεξιέναι, τοιόνδε ἔχω πρὸς αὐτέων τοῦ γνώμῃ· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι ὃ τοῦ θέρεος ἢ τῷ χειμῶνι, ὥσπερ ἢ εἰκός. ἔδη ὧν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν ὁρᾷ, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι. ἢ μὲν δὴ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορέω ἔστι τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ ὧν πτερὰ, εἰκάζοντας τοῖσι χιόνα, τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λεγόμενα, μακρότατα εἰρηται. Ὑπερβορέων ὃ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι ἐδέν, οὔτε τινες ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι ἐδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν ἢ Σκύθαι,

nam quum tempus pluendi est, nihil ibi quòd sit ullius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. 1 Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est: hyeme si fiant tonitrua pro ostento habetur. terræmotus in Scythia si existat seu æstate seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli asinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi stantes in gelido equi tabescant, asini vero ac muli durent. Et hæc mihi videtur esse causa cur omnino cornua bovino generi non succrescant: astipulante sententiæ meæ Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet, XXIX

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis mature cornua, existere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua aut si oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus sit frigidus, neque ulla alia causa appareat. Aiunt Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse: quumque tempus adventat conceptus equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos, 2 dumque conceperint, tunc rursus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum esse aerem, & idcirco non posse prospici longius continentem, nec ulterius transiri, hæc est mea sententia: 3 Quod ultra eam regionem assidue ningit, & (ut credibile est) minus æstate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem nivem copiosam liquet quod dico) nix pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt ejus continentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoque opinor, pennas nivem esse interpretantes Scythas ac circumjectas gentes, ita loqui. Verum 4 ea quæ reperiuntur, longissime dicta sunt. ¶ De Hyperboreis autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii ulli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (ut mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, XXX XXXI XXXII

1 Tonitrua quo tempore sunt alibi, ibi non sunt, at æstate frequentia existunt. Quòd si hyeme &c. 2 Et gravidæ fuerint, tunc turs. 3 Quæ sunt ultra hanc regionem loca, semper nivosa sunt, minus tamen (ut rationi consentaneum est) æst. quàm hyeme. Jam vero quisquis cadentem copiosam nivem intuitus est comminus, intelligit quod dico. nix enim pennis similis est. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latissimè exposita sunt.

quem-

quemadmodum de unoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera
XXXIII fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata veniisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad 1 occasum usque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, pervasisseque in Euboeam, & oppidatim usque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt perveniisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, ubi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirent, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita misisse qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, juberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deveniisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animadverti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ip-
XXXIV se vidi eas facientes. Cæterum his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis utrique crinibus: quas 2 puellæ quidem fuso involutos, supra monumentum deponunt: pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
XXXV virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu muturando instituerant, Argin vero & Opin una cum ipsis deis advenisse,

ὡς ϗ περὶ τῆς μυοφοβολίας λέγουσι. εἰσὶ δ' Ἡσίοδῳ μὲν ὅτι περὶ Ὑπερβορέων ἐρημίης, ἔστι δ' ϗ Ὁμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δ' ἔτι πλείστα περὶ ἀυτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμβυοι ἱερὰ " ἐνδεδε μένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ὀξ Ὑπερβορέων φερόμβυα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δ' Σκυθέων ἤδη δεσμένους αἰεὶ τὲς πλησιοχώρυς ἑκάστυς, κομίζειν ἀυτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἑκασάτω δύνη τὸν Ἀδρίην. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς μεσαμβρίην πρόπεμπόμβυα πρώτυς Δωδωναίυς Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δ' τούτων καταβαίνειν δύνη τὸν Μηλιέα κόλπον, ϗ διαπερόσαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δ' ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστυ· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίυς γὰρ ἐᾶν τὲς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίυς δ', ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ ὧδε λέγουσι ἐς Δῆλον· πρῶτον δ' τὲς Ὑπερβορέυς πέμψαι φερέσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ἐνομάζυσι Δήλιοι ἐᾶν) Ὑπαροχίην τε ϗ Λαοδίκην. ἅμα δ' αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τὲς Ὑπερβορέας τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπέας, τέτυς οἱ νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δ' τοῖσι Ὑπερβορέοισι τὲς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω ἐκ ἀπονοσέειν, δεινὰ ποιεύμενυς, εἰ σφέας αἰεὶ καταλαμβάνοιεν, ἀπιέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, ὧδε δὴ φέρειν ἐς τὲς ὅρυς τὰ ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τὲς πλησιοχώρυς δέκεσθαι, κελεύοντας προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. ϗ ταῦτα μὲν ὧδε ποιεύμενον προπεμπόμβυα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· Οἶδα δ' αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον προσφερὲς τοῖσι " Θρήισσαι ϗ τὰς Γαγαιδίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, ἐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θύσας τὰ ἱερά. ϗ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δ' παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ὀξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται ϗ αἱ κόραι ϗ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμυ πλόκαμον ἀποταμνόμβυαι, ϗ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, δύνη τὸ σῆμα πιθεῖσι. τὸ δ' σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ὑπιπέφυκε δέ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες πρῶτα τριχῶν, πιθεῖσι ϗ ἔστι δύνη τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχυσι πρὸς τῶν Δήλυ οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ " αὐτοὶ ϗ τὴν τῶν " Ἄργιν τε ϗ τὴν " Ὦπιν ἐσσας παρθένυς ὀξ Ὑπερβορέων, κατ' τὲς αὐτὲς τέτυς ἀνθρώπυς πρόβυμίας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε ϗ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀπενεῖκαι ἀντὶ τῶν ὠκυτόκιν τὸν ἐπάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δ' " Ἄργιν τε ϗ τὴν Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι·

1 Occasum versus longissime Adriam usque. 2 Puellæ quidem ante-nuptias. fuso involut.

καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδέᾳς πρὸς σφέων. ἢ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ ἐνόμαλα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὄλλων ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε. ἐξῆλθε δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργιν, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείρονλας. ἐξῆλθε δὲ ὁ Ὄλλων καὶ τὰς ἄλλας τὰς παλαιὰς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τὰς ἀείδομβίους ἐν Δήλῳ. καὶ τὴν μηρίων κατάγιζομβόων ὅπι τῷ βωμῷ, τῷ σποδὸν ταύτῳ ἔπι τῷ Δηκίῳ τῆς Ὦπιός τε καὶ Ἄργης Ὑπερβορέης καλλομβύλιον. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἔστι ὄπισθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς νῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἰσηπετέος. καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήκω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέα, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἰστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ Ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρῶν γῆς περιόδους γεγραφάτας πολλὰς ἤδη, καὶ ἐδέν νόον ἔχοντας ἐξηγησάμβιον. οἳ Ὠκεανὸν τε ῥέοντα γράφουσι περὶξ, τὴν τε γῆν εἶναι κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τίς ἐστι ἐς γραφὴν ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομβύλην. τυτέων δ' ὑπερνοτιεύουσι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δ', Σάπειρες· Σαπείρων δ', Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὴ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἀκταὶ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμβύη, διατέταται ἐς θάλασσαν διά τε τὸν πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαιανδρίων κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέουσι δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μέν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, διατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη ἡ λήγου-

hoſque illis alios honores donaſſe. Ad eas enim 1 congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos inſulanos & Iones, cœtus agere inſtituiſſe, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olenè Lycia profectus, alios quoque vetuſtos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) 2 dum cinis qui ſupra ſepulchrum eſt Argis & Opis, diſpergitur ſuper infinitam ægrotorum turbam qui ad aram ſunt. Eſt autem ſepulchrum earum poſt Artemiſium, ad auroram ſpectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum ſit. Nam de fabula Abaris, qui fertur eſſe Hyperboreus, nihil dico: qui ſagittam dicitur per univerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens. Quod ſiqui ſunt Hyperborei, *id eſt ſuperaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id eſt ſuperauſtrales*. Nempe rideo quum multos video jam deſcripſiſſe ambitum terræ, nullum habentes in exponendo ſenſum, qui Oceanum ſcribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam eſſe orbiculatam, & Aſiam faciunt Europæ parem. Nam ego ſingularum magnitudinem brevi patefaciam, 3 & quanta ſint ſingula ad deſcribendum. ¶ UBI Perſæ incolunt, id ad auſtrale protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponam. Hinc aquilonem verſus, ora una à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, uſque ad Sigeum Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adjacet, protenditur ſecundum mare ad promontorium uſque Triopium. Incolunt autem in ora hac hominum nationes triginta. talis eſt una ora. Altera vero, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrum mare, quod & Perſicum vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinitque in ſinu Arabico. etſi non deline-

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

---

1 *Videtur potius* ἀγείρειν *ita ſumi ut quum de matre deorum dicitur, unde* μητραγύρται. *Sic & ſtatim poſt.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc conſumi in conſpergendo Opidis & Argidis ſepulcro. Eſt autem ſep. 3 Et quales ſint ſingulæ, quantum ad deſcriptionem attinet.

ret, niſi

ret, niſi ob id quod Darius è Nilo rivos in illum ſinum induxit. A Perſis ad Phœnicem tractus amplus eſt ac multus. A Phœnice hæc ora tendit ſecundum hoc mare per Syriam Palæſtinam & Ægyptum, in qua terminatur: intra quam tres ſunt duntaxat nationes. Atque hæc ſunt
XL quæ à Perſis occaſum verſus in Aſia continentur. Quæ ſupra Perſas ſunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram verſus & ſolem orientem, hinc mari rubro alluuntur: aquilonem autem verſus, à mari Caſpio, & flumine Araxe, qui contra ſolem orientem fluit. Porro India tenus habitatur Aſia. Illinc jam auroram verſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dicere quiſpiam poteſt. Et Aſia quidem talis
XLI & tanta eſt. ¶ Libya autem in altera ora eſt. ab Ægypto enim jam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum jam anguſta eſt, nam ab hoc mari ad rubrum intercapēdo eſt centum millium ulnarum, quæ efficiunt mille ſtadia. Ab his deinceps anguſtiis ſpatioſa ſane ora excipit quæ Libya dicitur. Itaque admiror eos qui diſterminarunt atque diſtinxerunt Libyam, Aſiam, Europam: inter quas non parum eſt differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras aſſequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nam Libya ſeipſam monſtrat circumfluam mari eſſe, excepto duntaxat ubi Aſiæ contermina eſt, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos novimus primo in hoc demonſtrando. Is poſtquam deſtitit à deprimenda foſſa à Nilo ad Arabicum ſinum, miſit navibus quoidam Phœnices, præcipiens ut tranſvecti columnas Herculeas penetrarent ad ſeptentrionale uſque mare, atque ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari ſolventes, abierūnt in mare auſtrale: qui quum autumnus adveniſſet, applicitis ad terram navibus ſementem faciebant 1: ut aſſidue Libyes legerent, ac meſſem expectarent. deinde meſſo frumento navigabant. Ita biennio conſumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, ſed forte apud aliquem alium: prætereuntes Africam, ſe habuiſſe ſolem ad dextram. Atque hunc in modum Libya pri-
XLIII mum eſt cognita. Secundo loco fuere Carthaginenſes, qui dixerunt quendam Sataſpem, Teaſpis filium, virum

σα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τ' κόλπον τ' Ἀραβίον, ἐς τ' Δαρεῖος ὀκ τ' Νείλε διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυ Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χώρ(α) πλατύς τε καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη ἐπ' ἀρι τε Συρίῃ τῇ ἐπὶ Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ εὐθυέα ἔστι τρία μοῦνα. ταῦτα μὲν ἀπὸ 148
Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τ' Ἀσίης ἔχοντά. ἔστι. Τὰ δ' κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δ' ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δ' τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης," ἔρημον ἤδη ἔρημος
τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷ δή τι ἔστι. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἔστι. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκλῇ τῇ ἑτέρῃ ἔστι. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐνδέκεται. καὶ μὴν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δ' ἀπὸ τοῦ στεινοῦ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωϋμάζω ὧν τοὺς διαρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. ἐὼν γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μηκεῖ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὖρος δ' οὔ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην ἁρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ὀκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀραβίον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐκτειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακληίων στηλέων ἐκπλέειν ἕως ἐς τὴν Βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ὀκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ" φθινόπωρον γίνοιτο
οἱ τοῦτο φθινόπωρον, προσχόντες ἂν ἀπείρεσιον τοῦ γοῦ, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες ἤμοιατο, καὶ μηέσκον τὸν ἀμητόν· θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά· ἄλλῳ δὲ δή τῳ, ὡς Ἡρακληίας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, τὸν ἥλιον εἶχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρώτην. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ" Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος

1 In quamcunque Libyæ partem navigantes pervenissent: messemque expectabant. Quum autem messuissent, oram solverunt. Ita biennio

Ἀχαι-

Ἀχαιμενίδης ὁ περιέπλωσε Λιβύην, ἐὼν αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τῆς πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπιτέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. συγκατέρξα γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντι αὐτῇ ἅμα ταύτῃ τῇ αἰτίῃ ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεή, παρῃήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴν μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἢπερ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ ταύτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακληίας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τῷ ἔνομα Σολόεις ἐστὶ Συλόεις, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τοῦ πλόου αἰεὶ ἐδέετο, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ περισσότατα ἀνθρώπους μικροὺς παρατρέπλεειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἠμφιεσμένους· οἳ, ὅκως σφέας κατασοίατο τὴν νῆα, φεύγεσκον πρὸς τὰ ἔρεα, κατὰ λιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἐσιόντες, βρωτὰ δὲ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· τὸ πλοῖον τοπέρω δὲ οὐκέτι ἐπὶ οἷοί τε ἐγένοντο περαίνειν, ἀλλ' ἐστήκεσαν. Ξέρξης δὲ οἱ δοκέοντι συνιέναι λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπετέλεσε τὸν περκείμενον ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τῇ ἀρχαίῃ δίκῃ ἐπιμένων. 149 τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος ἀνεψιὸς ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν θεσσαλὸν τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ δὲ Σαμίου τὸ ἔνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὰ ἀληθέα ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

1 Achæmenidem, qui Libyam non circumnavigavit quum eſſet ad hoc ipſum miſſus: ſed cum navigationis longitudine, tum terræ ſolitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater injunxerat. Etenim vitiaverat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ad hanc cauſam à Xerxe rege ſuffigendum cruci mater ſua, quæ erat Darii ſoror, liberavit: quod diceret ſe majus illi ſupplicium irrogaturam quam rex pararet. quippe neceſſe ei fore pernavigare omnem Africam, dum perveniret ad Arabicum ſinum. His annuente Xerxe, Sataſpes in Ægyptum abiit, ſumptaque illinc nave ac ſociis, navigavit ad columnas Herculis: quibus tranſmiſſis, circumvectus Africæ promontorium nomine Syleos, in meridiem curſum tenebat. Emenſuſque permultum maris intra complures menſes, quum aſſidue pluri tempore opus eſſet, converſo curſu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regreſſus, aiebat ſe in pernaviganda remotiſſima ad quam iſſet ora, vidiſſe homines puſillos Phœniceæ utentes veſte, qui, quum ipſi terræ navim applicarent, ad montes ſe fuga proriperent relictis urbibus. Ipſe autem ingreſſus nihil illis injuriæ intuliſſe, pecora tantum illinc accepiſſe. Quod autem totam Africam non pernavigaſſent, hanc cauſam afferebat, quod navigium ulterius procedere non poſſet, ſed retineretur. 2 Hunc Xerxes negans loquutum vera, 3 quod certamen ſibi propoſitum non exolviſſet, in crucem ſuſtulit, irrogata quam deſtinaverat pœna. Hujus Sataſpis enunchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam intervertit: cujus nomen quum ſciam, tamen volens 4 obliviſcor. ¶ Cæterum XLIV Aſiæ bona pars à Dario perveſtigata eſt. Is cupidus cognoſcendi ubinam Indus (qui ſecundus omnium fluminum crocodilos præſtat) mare influat, miſit navibus cum alios quoſdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Iſti è Caſpatyro urbe & è terra Pactyia ſolventes, ſecundo flumine auroram verſus atque ſolem orientem navigantes in mare dehinc per ipſum mare occaſum verſus, triceſimo demum menſe tenuerunt eum locum unde rex Ægyptiorum

1 Achæmenidem Libyam non circumnavigaſſe, *id eſt, navigando obiiſſe: quaſi legeretur* λέγοντες ὅτι *vel,* λέγοντες *ſeparandum à ſequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediiſſe. 2 At Xerxes, non aſſentiens ipſi, vera eſſe quæ diceret, 3 Quod labore ſibi propoſito non defunctus eſſet, 4 *Id eſt, ſilentio præterito.*

eos Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnavigandam. Post horum circumnavigationem Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum est parem Li-
XLV byæ esse. At Europa à nemine investigata est, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an 1 mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad utranque accedere. Neque possum conjectura colligere unde, quum una sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: ejusque fines ponuntur Nilus fluvius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alii aiunt esse fines Tanain & 2 Mæotidem, fretumque Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorum qui hæc distinxerunt, & unde nomina imposuerint. Jam enim Libya quidem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Asia vero, ab uxore Promethei. quânquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asserentes ab Asio filio Cotys, filii Manei, Asiam appellatam, non ab uxore Promethei. unde & Sardibus 3 familiam quandam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit mari circumflua, neque unde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est: nisi dicamus ab Europa 4 Tyria nomen accepisse regionem: 5 nec ante, sicut cæteras, nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc commeasse terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta sint. 6 nam quæ
XLVI sentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTUS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam pertinens proferre possumus, aut aliquem virum pro erudito habitum novimus, præter Scythicam gentem & Anacharsin. In gente autem Scythica 7 ex omnibus humanis negotiis unum maximum, quantum nos scimus, excogitatum est, at cætera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, ut neque quispiam qui ad eos se contulerit, aufugere,

τὰς Φοινίκας, τὰς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδὸς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω δὴ καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνδρήϊα ὁμοίως παρεχομένην τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶς φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μηκεῖ δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἔπ' ὅτου μὴ οὔσης γῆς, ἐνόμασται τριφασίως κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν· καὶ οἱ σημαίνουσι αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέων, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος· οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτεω καὶ πρυμνίαι τὰ Κιμμέρια λέγουσι. οὐδὲ τοῦτο διισχυρισάντων τὰ ὀνόματα πόθεν, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τοῦ πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τέκνωμα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τῷ ἐπωνυμίῃ. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνοντα τοῦ ὀνόματος Λυδοὶ, φάμενοι ἀπὸ Ἀσίεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὐδ' εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Ἐυρώπης φήσομεν Εὐρώπην λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται οὖσα, καὶ ἐκ ἀπιγμένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' οὖσαν ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην ἐκ Κρήτης δέ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος ἔστ' ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χαρέων πασέων παρέχεται, ἐγὼ τῶν Σκυθικῶν, ἔθνεα ἀμαθέστατα. ἔστε γὰρ ἔθνος τὸν ἐντὸς τοῦ πόντου ἐόντα οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι. ἔστε ἀνδρῶν λόγιον οἴδαμεν γλῶσσαν τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γλωσσῇ ἐν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν τοι ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον ἔτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ἔτι σφέας

1 Mari alluatur. 2 *Diversam videtur sequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in nostris vet. cod. habetur.* 3 Tribum 4 *Non* Συ *ins legit Valla, sed* Τυρίης *cui lectioni assentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, sicut & cæteræ. Utemur enim opinionibus de his receptæ sunt. *Potest tamen & alius esse sensus.* 7 Una rerum humanarum maxima, omnium quas quidem noverimus, solertissime excogitata est.

μὴ

μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καὶ ἁλῶναι μὴ οἷόν τε ἐστί. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἵπποτοξόται, ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότρου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἢ ὑπὸ ζυγέων, κῶς ἂν εἰκὸς ἐστὶ μαχοίρους τε καὶ ἀπείρους πεζομάχους εἶναι; Ἐξευρήματα δέ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης βαθυποιέος καὶ τῷ ποταμῷ ἐόντων σφι συμμάχων. ἥτε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὐτη, πιώδης τε καὶ ὑγρὸς ἐστὶ· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι ὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι γὰ ἐνομασμένοι τε εἰσὶ αὐτέων, καὶ περιπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τέσσερες ἐνομανέων. Ἴστρος μέν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ὕπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τῶν ἀπ' ἑσπέρης ἐστὶ τῇ Σκυθικῇ ῥέων καὶ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· ἀπὸ μὲν γὰρ Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τόν τε Σκύθαι Πύρετον καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντός, καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἑσπέρην ῥέων, ἀπαντιοῦται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντὸς, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἀπὸ μέσου τούτων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· ὕστατοι μὲν ἀντιπρόσωποι Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τοῦ κορυφέων τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέω ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβησις· ἀπὸ δὲ Θρηϊκίης καὶ Θρηϊκέων τῶν Κερκυζόντων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀταύρης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Χίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέω ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος διαδέκεται. ἐκ δὲ τοῦ κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέω ῥέοντες ἄνεμον, καὶ ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

ἀρότου

ἐκδιδοῖ

1 neque ipſi capi poſſint, aut ne inveniri quidem, ſi nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ ſunt eis urbes, nulla mœnia extructa: domos ſecum ferunt ſinguli: equeſtreſque ſunt ſagittarii, non pane victitantes, ſed ex pecoribus: pro domibus plauſtra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem ſunt ab eis inventa cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum ſit campeſtris, ſua ſponte uliginoſa eſt & humida, eamque interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto foſſæ. Quorum quæ ſunt celeberrima & à mari navigabilia, ea recenſebo. Iſter, quinque oſtia habens: poſt hunc Tyres & Hypanis & Boryſthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Iſti hunc in modum fluunt. Iſter, omnium quos novimus fluviorum maximus, ſemper ſibiipſi par tam æſtate quam hyeme fluit, ab occaſu primus omnium qui ſunt in Scythia. ob id omnium maximus quod alii in eum influunt, qui ipſum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapſi, numero quinque. unus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Naparis: quintus, Ordiſſus. Horum primo loco dictus fluvius, magnus eſt, & ad auroram fluens, cum Iſtro aquam communicat: minor eſt Tiarantus, ad occaſum magis vergens. 2 Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordiſſus, in Iſtrum infunduntur. Hi ſunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrſis autem fluens unus, Maris, Iſtro ſe immiſcet: ex Hæmi vero jugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibiſis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interſcindens Hæmum Cius in ipſum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iſte Iſtrum. ita utrumque per ſe magnum Iſter excipit. Præterea ex regione quæ eſt ſupra Umbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Iſtrum exeunt. Omnem enim Europam Iſter emetitur. (ſumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad ſolis occaſum extremi ſunt, poſt Cynetas) totamque permenſus Europam, ex tranſverſo ingreditur Scythiam.

XLVII

XLVIII

XLIX

1 Neque poſſit eos quiſquam nanciſci, ſi inveniri nolint. Quibus enim nulla condita ſint mœnia, ſed qui domos portent, ſintque ex equis ſagittandi periti, ac non ex meſſe ſed ex pecoribus victum habeant, ac in plauſtris habitent, qui non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem &c. 2 Per quorum medium cæt. fl. *vel quos cæteri interfl.*

His quæ

L His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas ſuas communicantibus, Iſter fit omnium maximus. nam ſi alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluvius neque fons ingrediens, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Iſter ſibi ſemper par fluit tam æſtate quam hyeme, ob id fit (ut mihi videtur) quod hyeme eſt quantus eſt, aliquantulo major quam ſua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, ſed ubique ningit. Æſtate vero nix, quæ ſub hyemem decidit permulta, undique in Iſtrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipſa ſolum, ſed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æſtatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quam hyeme, tanto plus aquæ cum Iſtro miſcetur æſtate quam hyeme. Ita quum paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit ut ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis.

LI Ex fluviis ergo qui apud Scythas ſunt, unus eſt Iſter. Poſt hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride ſeparat. ad oſtium hujus incolunt

LII Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen eſt Hypanis ex Scythica veniens, & ex magna palude profluens, circum quam paſcuntur equi ſylveſtres candidi: rectèque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinque dierum navigatione, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierum navigatione ſane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, ut quum ſit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus unde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *ἱραὶ ὁδοὶ, id eſt, ſacræ viæ.* Apud Alizones autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diverſum abeuntes, mediam intercapedinem laxant.

LIII Quartus fluvius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrum omnium maximus, & noſtra ſententia, non modo Scythicorum fluviorum longe uberrimus, ſed etiam cæteris uberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cæterorum autem uberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accommodatiſſima pecoribus,

τυτέων ὧν τ῀ καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος πολλῷ μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερέχει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρουνὸς ὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται οἱ. ἴσος δ᾽ αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδέ τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος ὅσος περ ἐστὶ· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἐωϋτοῦ φύσιος γίνεται. ὑέται γὰρ ἡ χώρη αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δ᾽ πάντα χρᾶται. τοῦ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, πυκνοῦται πάντοθεν ἐσδιδοῦ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὑεῖ γὰρ δὴ τὸ θέρος ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ᾽ ἐωϋτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλήσια ἐστὶ τοῦ θέρεος ἢπερ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἷς μὲν δὴ τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ διείργει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ Νομηίδα γῆν. ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος αὐτοῦ κατοίκηται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. Τρίτος δὲ Ὕπανις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχει νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δ᾽ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης δὲ ἀνατέλλων ὁ Ὕπανις ποταμὸς ῥέει. ἀπὸ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκὺς ἐστὶ· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐσδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρουνὸς πικρὸς. οὕτω δὴ τὸ ἐὸν πικρὸν, ἡ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὕπανιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρουνίη αὕτη ἐν ὁρίοισι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρουνίῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱεραὶ ὁδοί. συναγωνέουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὕπανις κατὰ Ἀλαζόνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀπορρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρυώων τὸ μέσον. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστί τε μέγιστος τῶν μετ᾽ Ἴστρον τυτέων καὶ πολυαρκέστατος, καὶ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ἔστι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν. τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας

LI πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφὴς,

LII Ἀμαξάμπαιος

151

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλιέειν καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς ὥσπερ λευκὸν, σαύρῃσί τε παρ' αὐτὸν ἀρίστη γίνεται. ποίη τε, τῆς ἀπείρεαι ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ὅσοι τῷ σώματι αὐτῷ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κνίδεά τε μεγάλα ἀνακαίνδα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς τὸ εἴσιδον, ἀλλά τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γερρέων Γερρέων χώρης, ἐς τὴν πλατεόμενος ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τὴν γεωργῶν τὴν Σκυθέων τὴν χώρην. ἔνθεν γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μέντοι δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς· δοκέω δὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγονται ὁ Ὕπανις ἐς τὠυτὸ τέλος ἐκδιδύς. τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ τούτων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῇ ἱερὸν Δήμητρος ἵδρυται· πέρην δὲ ἱροῦ τούτου τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεῖται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν. Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑλαῖον. θωμάζεται δὲ ὑπὸ τούτου, τῷ Βορυσθένει συμμίσγεται. Ἕκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὑλαῖον καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέχεται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τὸ, περ ὁ χῶρος αὐτὸς, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, ὁρίζει τόν τε τῆς Νομάδων χώρου, καὶ τὸν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ὁδὸς δοῦ δὲ ἐς τὸν Ὕπακυριν. Ὄγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς, ὃς ῥέει πρώτης ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μείζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν· ἣ ὁρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ ἑνὸς οὐδὲ ποταμοῖσι ὅτου δή τι οἱ Σκύθαι ἐπονομάζουσι, τοῖσι δὲ κλίνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ δὴ πολλῷ πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἀνοίγομένοισι δὲ τοῖσι κλίνεσι ἔστι καθαμώσασθαι ὅτι τὸ θῆρες ἔχει. Τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuaviſſimus, limpidus inter turbidos fluens, juxta quem ſementis optima fit, 1 & herba non ſativa, etiam altiſſima. In hujus quoque ollio ingens vis ſalis ſua ſponte concreſcit. Præbet idem ingentia cete ad ſalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum navigatione uſque ad locum nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamen fluere per ſolitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum navigatione accolunt hoc flumen. Cujus tantum ac Nili fontes nec ipſe poſſum, nec ullum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quum ad mare advenit, Hypanis cum eo miſcetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, 2 Hyppoleo promontorium vocitatur, ubi delubrum Cereris extructum eſt. Ultra quod delubrum ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ. Hactenus quæ ab his fluviis. Poſt hos alius, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Boryſtheni immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans, medioſque Scythas nomadas influens, in mare volvitur, juxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & curſum qui dicitur Achillis. Septimus eſt Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Boryſthene dirimitur circa ea loca apud quæ Boryſthenes cognoſcitur: cui loco nomen eſt Gerrho, diſterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octavus eſt Tanais, qui ſuperius è vaſta palude profluens, in aliam vaſtiorem defunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti ſunt. ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos novimus germinum 3 ariditiſſimum eſt: quod ita ſe habere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea quidem

LIV LV LVI LVII LVIII LIX

1 Et gramen, qua parte non feritur regio, altiſſimum. *Ad verbum*, profundiſſimum. 2 Hippoleon 3 *Videtur aliud legiſſe quam* ἐπιχαλωτάτη.

ut quam

ut quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria ſunt. Atque hunc in modum 1 res ſunt eis inſtitutæ. 2 Deorum hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Jovem ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Jovis conjugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cœleſtem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Jovem, Papæum: mea ſententia rectiſſime: Tellurem, Apiam: Apollinem, OEtoſyrum: cœleſtem Venerem, Artimpaſam: Neptunum, Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra 3 facienda non putant, præterLX quam Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cujus à tergo ſtans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eaque concidente deum invocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum injecto baculo circumducit, hoſtiamque ſtrangulat non incenſo igni, 4 non votis nuncupatis, non ſumptis libamentis, ſed ubi pecudem ſtrangulavit, eique pellem detraxit, ad coquendum LXI ſe convertit. Verum quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum eſt: Ubi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes ejus gentes (Leſbiis crateribus aſſimiles, niſi quod ſunt multo capaciores) injiciunt: ſubjectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in alvos illarum & cum aqua commiſcent, atque oſſa ſuccendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & alvis facile capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit ut bos ſe ipſe coquat: & item cætera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolavit, earum atque inteſtinorum 5 libamenta ante ſe porricit. Immolant autem alia pecora, LXII tum præcipue equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero ſic prico ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmentorum faſces aggeruntur trium in longum latumque ſtadiorum, minoris tamen ſublimitatis: deſuper quadrata

μέγιστα ὕτω σφι εὖ περὶ ὄξι· τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια χῇ τὰ δὲ σφι ἀμφὶ ἑκάστεται. θεὸς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τῆς Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκυθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. ἐνομάζονται ὑὸ Σκυθέων, Ἰστιν μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθοτάτα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηϊ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως· ἐρδόμενον δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἐὼν, σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ τρόφεος, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέεται τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ περιὸν ἔβαλε τὸν αὐχένα· σκυτάλιδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τρέπεται πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δ' ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ὁμοιοτρόπους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι καυσαίοντες τὰ ὀστέα τῷ ἱρηίων· ἢν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ συμμίξαντες ὕδωρ, καυσαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐτὰ κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ ὕτω βοὸς τε ἑωυτὸν ἐξέφερε, καὶ τἄλλα ἱρήια ἑωυτὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἄλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν ὕτω θύουσι, καὶ σαῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἐκάστοισι τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τε ἑπτὰ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον

---

1 Ritus ſunt eis inſtituti. 2 His ſolis diis litant, *vel ſacrificant.* 3 Facere non eſt illis uſu receptum, 4 Non oblatis primitiis, 5 Primitias.

ἐπίπεδον πεπίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἔστι ἀπότμα, καὶ ὁ τὸ ἓν, ὃν βατόν. ἐπὶ τοῦτο ἐπιφορέουσι ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν βοτρύων φρυγάνων. ἐπισκιεῖ γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τὴν χειμῶνα. βοτρὺς δὲ τούτου τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος. ἱδρύονται δὲ ἐνθαῦτα. ἐνθύσουσι· καὶ τοῦτο δὴ τὸ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ ὦν τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους πρόσαγουσι πρόβατα καὶ ἵππους. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θυσίοι. ὅσους δ' ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπὰν γὰρ οἶνον βεβαπίσωσι καὶ τὰ κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνερείκασι ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγμένων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἥρεα ἱεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. Θυσίας μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ ὅτι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τοιοῦτόν ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι. Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται· ἐπὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβάνει τιὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἀποδείξας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐκτινάσσει. μετὰ δὲ, σαρώσας βοὸς πλευρὴν, δέψει τῇσι χερσί. ὀργίσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἑκτήσατο. ἐκ δὲ τοῦ καλινοῦ τοῦ ἵππου τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος. οἱ δὲ ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπεινυδὸς ποιεῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ θεατείναντες αὐτοῖσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρόν. ἦν ἄρα καὶ δοὺν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λαμπρότατα. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ θεατείναντες ὅπισθεν ξύλων, ἐπ' ἵππων φορέουσι. ταῦτα μὲν δὴ ὧδε νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, ὅτι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ὅσον τι πᾶν τὸ ἔνερθε τῶν ὀφρύων,

planities efficitur: tria latera prærupta ſunt, quartum acclive, per quod aſcendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plauſtra ſarmentorum. nam ſemper propter cæli tempeſtatem illa marceſcunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui ſingulis vetuſtius eſt, ſtatuitur. Idque eſt Martis ſimulacrum, cui annuas hoſtias offerunt cum aliorum pecorum, tum equorum, & plus 1 huic acinaci quam cæteris diis. Ex captivis centeſimum quemque immolant, non eodem quo pecora modo, ſed diverſo. nam ubi eorum capitibus vinum libaverunt, ipſos intra quoddam vas jugulant: dehinc eiſdem in congeriem ſarmentorum ſublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem ſupra conferunt. inferius autem in templo iſta faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos una cum manibus in aerem jaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi jacet, ſeorſum autem mortuus. 2 Cæteris deinde ſolennibus confectis abeunt. Et ſacrificia quidem hæc ab eis ſunt inſtituta. LXIII
3 Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in ſua regione volunt. ¶ Quæ vero ad bellum attinent, hunc in modum ſunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, ejus ſanguinem potat: quoſcunque in prœlio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, ſit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque ſumpto excutit, deinde pellem detrahit: & ubi ſicut bovis corium manibus mollivit, tanquam mantile poſſidet, eaque ex habenis equi ſui appenſa gloriatur: qualia mantilia ut quiſque plurima habet, ita vir judicatur præſtantiſſimus. Sunt quoque multi qui coria hæc humana tanquam brutorum conſuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæſorum hoſtium manus dextras cum unguibus excoriant, 4 eiſq; opercula pharetrarum integunt. Eſt autem inter omnia coria humanum fere & craſſum maxime & candore ſplendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & ſuper ligna extentos, ſupra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores ſunt recepta. 5 Non tamen de omnium, ſed de inimiciſſimorum capitibus hoc faciunt, ut quiſque illud quod eſt infra ſupercilia, reciſum prorſus excutiat: LXIV LXV

1 His. *Intelligit ſorte Marti & acinaci.* 2 *Videtur aut diverſam à noſtra lectionem ſequutus eſſe, aut noſtram non intellexiſſe.* quæ tamen ἀπέρξαντες habet pro eo quod vet. cod. ἀπαίξαντες. 3 Sirum mihi eſt illis uſus. 4 Eiſque pharetras integunt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, ſed inimiciſſimorum, hoc faciunt.

excutiat: & crudo tantum bovis corio, si pauper sit, sin dives, non modo exterius inducat bovino corio, verumetiam interius inauret, & sic uterque pro poculo utatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicujus existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis [1] singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo [2] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui vero complures cædes fecerunt, hi duobus pariter

LXVII quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis divinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissolvunt, ac separatim ponentes illarum singulas, vaticinantur. [3] ad hæc dicendo, viceversa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à majoribus divinatio. Sed Enaries, [4] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam divinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam ubi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resolvendo tractat, at-

LXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper fere dicunt hunc aut illum civem (nominant autem hominem de quo loquuntur) pejerasse, jurantem per regium [5] solium: est autem Scythis mos plerunque jurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere jusjurandum) protinusque is quem dixerint pejerasse, adductus, coarguitur scientia divinandi, tanquam compertus falso dejerasse per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat pejerasse, atque rem graviter fert, rex duplum vaticinorum accersit: qui inspecta divinandi ratione, si & ipsi hominem perjurii convicerint, sine mora caput excidunt: ejusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

ἐκκαθαίρει· καὶ λαβὼν μὲν ἡ πένης, ὀστέϊνον ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην περιείναι, ἔσω χρᾶται. λαβὼν δὲ ὁ πλούσιος, τὸ μὲν ὠμοβοέην περιείναι ἔσωθεν δὲ χρυσώσας, ἔσω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ οἰκηίου, λαβὼν σφι διάφοροι γένωνται, καὶ λαβών τις ἐπικρατήσῃ ὡυτοῦ τοῦ βασιλέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τὸν ἂν λόγου ποιέηται, τοὺς κεφαλὰς ταύτας προφέρει, καὶ δηλέγει ὡς οἱ ἑωυτοῦ οἰκηίοι πόλεμον παρεσκευάσαντο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε ταύτῃ τῇ ἀνδραγαθίῃ λέγεται. Ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἐνομάργησε ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀριθμηθῶσι ἔωσι τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἀτιμεμένοι ἀπικάθηνται. ὄνειδος δέ σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο· ὅστις δ' ἂν αὐτὸς ἐὼν χειρὸς πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκὼς ἔωσι, ἕστι δ' ὅσοι δύο κύλικας ἔχοντες πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους συνείκαντες, δένντες γαμαί, διεξελίσσουσι αὐτούς· καὶ δὴ μίαν ἑκάστην ῥάβδον πιθέντες, διαπλέκουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μέντοι ἡ μαντικὴ, πατρωίη σφι ἐστί. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτῃσφι λέγουσι μαντικὴν δόσναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπὰν τὸν φιλύρεον τείχεα χίσῃ ἁπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ διαλύων, χρᾷ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ ἐρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέγουσι ἔστι ὡς τεσσέρων μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἱστίας ὀμόρκηκε οὗς καὶ οὓς λέγοντες τῶν αὐτῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἱστίας νόμος Σκύθῃσι ταμάλιστά ἐστι ὀμνύναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ βαλόμενοι ἄγεται οὗτοι τὸν ἂν δὴ φῶσι ὀμορκῶσαι. ἀπιθέοντα δὲ ἐλέγχουσιν οἱ μάντιες ὡς ὀμορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἱστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, ἐφαμένου ὀμορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐπορεύοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ὀμορκῆσαι, τοῦδε ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ οἱ ἐπ-

1 Unusquisque provinciæ præfectus in sua provincia craterem vini temperat, de quo Sc. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed &c. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum convolvunt, *quas videlicet evolverant*, & in unum componunt. 4 *Legit* οἱ καὶ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ. 5 *Aut*, larem.

οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μᾶλλα ἄλλοι. ἐὰν ὧν οἱ πλεῦνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδεκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλυθῆναι. Ἀπολῦσι δὲ αὐτὸν τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δὲ αὐτά, ἀπεῖσι, φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαλακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ ἐξεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταφλεχθῇ. καταφλέουσι δὲ τὸν τρόπον τοῦτον τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς 154 μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνωσι βασιλεύς, τουτέων ἐνδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα ἐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τοῦ ὅρκιον ταμνομένων, τύψαντες ὑπέατι μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τοῦ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἔστι περίπλωτος, ἐνθαῦτα, ἐπεάν τι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοίμου δὲ τούτου ποιησαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν καταπεπλασμένον μὲν τὸ σῶμα· τῇ δὲ νηδὺν ἀναχανδάσαντες, καὶ καθαρθέντα, πλέῃ κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνερράμμένῃ ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν προδέξωνται κομιδέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάπερ οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀιστοὺς διαβιβάσσονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος. τῶν ἄρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ἔστι σιβάδος περιπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποστείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιφὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

illi qui supervenerunt vaticini homines absolverint, alii atque alii prætio sunt: quorum si plures absolverint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. Eosque hunc in modum necant: Plaustrum concameratum ubi sarmentis referserunt, bobusque junxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum revinctis, atque ore obstructo extendunt in medium sarmentorum: incensisque sarmentis territando agitant boves. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, cremato utique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiam ob alias causas, appellantque ψευδομάντιας, *id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidem relinquit, sed universos mares interficit, fœminis nihil læsis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes [1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, [2] gladium. Hæc ubi fecerunt, sese multis verbis devovent: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis. ¶ Regum autem sepulcra apud Gerrhos sunt. Ubi Borysthenes jam navigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc ubi præpararunt, accipiunt mortuum corpore incerato, alvo evulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiique semine & anisi quum expleverunt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadaver ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ: [3] aurem decidunt, crinem circumtondent, brachia circumcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis trajiciunt. Postmodum regis cadaver carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos unde primum venerant. Ubi jam mortuum circumferentes, lustraverunt singulas gentes quibus imperavit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulcris. Quem postquam super torum in loculo posuerunt, hastis hinc atque hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

LXIX

LXX

LXXI

[1] *Sunt qui vocem Græcam ὑπέατι suspectam habeant.* [2] Jaculum. [3] Auris *partem* amputant,

loculi

loculi ſpatioſitate aliquam ejus pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum & eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in uſu habent. His actis, humum certatim atque avide injiciunt, cupientes tumulum quam maximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regum, 1 ingenui Scythæ, & quos ipſe rex juſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulaverint, ac totidem præſtantiſſimos equos, 2 eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & ubi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa hujuſcemodi dehxerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in longum ad cervicem uſque trajectos, ita ut priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero juxta femora ſuſcipiant uteros, utriſque cruribus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta juvenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Uniçuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad cervicem uſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat ultimum, infigunt tigno illi quo equus trajectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeunt. Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autem Scythas, quum deceſſerunt, proximi quique in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadaver comitantibus præbent, tam propinquis quam cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus privati homines circumaguntur: dehinc 3 humantur, tali tamen ratione prius purgati: Ubi caput exinaniverunt, abluerunt que, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maxime poſſunt conſtipantes, & in 4 ſcapham in medio lignorum pileorumque poſitam lapides conjiciunt ex igne 5 perſpicuos. Naſcitur autem, apud eos cannabis lino ſimillima, præterquam craſſitudine ac magnitudine:

LXXII

LXXIII

LXXIV

οὐρυχωρίῃ τῆς δήκης, τὸ παλλακέων τε μίην ἀποπνιξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵπποκόμον, καὶ διηκόνον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τ' ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δ' οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὴ ποιήσαντες, χῶσι πάντες χῶμα μέγα, ἁμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτῷ δ' ὑπερφερομένῳ, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· ἔστι γὰρ εἰσὶ θεραπεύοντες τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δ' οὐκ εἰσί σφι θεράποντες) τούτων ὧν τ' διηκόνων ἐπὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπλάσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψίδα δ' ἡμισυ ἐπὶ ξύλα δύο, ἥμισυ στήσαντες ὕπτιον, καὶ τ' ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψίδος. ἔπειτα ἕτερα δύο καταπήξαντες τέρπῃ πιέστῳ, πολλὰ ταῦτα ἔπειτα τ' ἵππων καταμήκεα ξύλα πάχεα διελάσαντες μέχρι τ' τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτὺς ἐπὶ τὰς ἀψίδας. τῇσι δ', αἱ μὲ πρόσθιαι ἀψίδες ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δ', ὁπόσαι ὄπιθεν τῶν μηρῶν, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δ' ἀμφότερα καταχρέμασι μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμα ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, καταλείουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ παταλῶν δέουσι· τῇσι δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τ' πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπὰν νεκρῷ ἑκάστῳ ὧδε τὸν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δ' ὑπέχει τοῦ ξύλου τέτυ, τὸ ἐς τόρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ὀπισάσαντες δ' κύκλῳ τὸ σῆμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲ τοὺς βασιλέας θάπτουσι. τοὺς δ' ἄλλους Σκύθας, ἐπὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κ' τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους. τῇσι δὲ ἕκας θ. ὑποδεκόμενοι. συνάγει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ ἁπάντων παραπλησίως παρατίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσερήκοντα ὅτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ σκηλυναμένοι, ποιεῦσι τρὶ σῶμα τόδε· ἐπὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνυσι· συμφερέξαντες δ' ὡς μάλιστα, λίθους ἐς σκάφιον κεκλιμένον ἐν μέσῳ τ' ξύλων τε καὶ τ' πίλων. Ἔστι δέ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῇ λίνῳ ἐμφερεστάτη.

10

20

30

40

155

ἐκπύ-ρωσι

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex juſſerit: nec ullus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἐυγενέες *pro* ἐγγενέες. 2 Vacuata & purgata alvo. 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Ubi caput abſterſerunt & laverunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alveum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτῃ ὃ πολλῷ ἐπιφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ ἀυτομάτη καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρῆικες μὰ καὶ εἵματα πιεσῶται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· ἐὰν ἄν, ὅστις μὴ κάρτα τείβων εἴη αὐτῆς, ἀγνοίῃ λίνα ἢ κάνναβις ἐστί· ὃς δὲ μὴ εἰδέ κω τὴν κάνναβιν, λίνεον δοκήσει εἶναι τὸ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κάνναβιος τὸ σπέρμα ἐπὰν λάβωσι, ὑποδύονται ὑπὸ τὰς φίλυς, καὶ ἐπεὰν ὑποβάλλωσι τὸ σπέρμα ὀπὴ τὰς διαφανέας λίθους τῷ πυρί. τὸ δὲ θυμιᾶται ὀπὴ βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται πολλαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ ἐδεμίη ἂν μιν πρῆξαι ἀποκεκαπίσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀλάμενοι τῇ πυρῇ ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ λυτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι πρόφασιν τοῦ σώματος. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ χέουσαι, καὶ τὸν κάσχυν τῷ λίθῳ τρίψασαι τὸ κυπαρίσσινον, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἐπείτα τὸ κασσυχρῖμον τοῦτο, παχὺ ἐόν, καταπασσύνουσι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίην σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δὲ ἀπαρρέουσα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὸ καταπλασθὲν, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ ὅτι αἰνῶς χρᾶται φύσεσι, μάλιστα γε ἂν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ ἥκιστα; ὡς δι-
ἐδεξαν Ἀναχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀπὸ δεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν, ἐνόμιζε τὸ ἐς ἥθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, προσίσχειν ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε γὰρ τοὺς μητρὶ τῶν θεῶν ἀνάλωσιν τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, δεξάμενος τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπικνοῆται ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταὐτὰ κατὰ τοὺς Κυζικηνοὺς πομπάς, καὶ παννυχίδα ἄγειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδὺς ἐς τὸν καλεομένην Ὑλαίην· ἥ δ' ἔστι μὰ παρὰ τὸν Ἀχίλληιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὰ ὄργια πάσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφεσθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέϊ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν λέγει τις εἰρέσθαι τὸν Ἀνάχαρσιν, ἐὸν φασί μιν Σκύθαι γνώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ ni ſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, non queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentum. Hujus cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occultant, ſupra lapides igne [2] perſpicuos: unde fit thymiama, tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythæ ejulant: quod apud ipſos loco lavacri eſt. [3] neque enim lavant omnino corpus, ſed uxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum intremuit, illud facientque medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, [4] medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi ritibus uti magnopere cavent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, [5] utique poſteaquam deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multum in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum navigans tenuiſſet Cyzicum, vovit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos ejus diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes) ſi ſalvus ſoſpeſque domum revertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & pervigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, [6] venit ad locum qui dicitur Hylæa, juxta Achillis curſum ſita, ubique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſolvit, tympanum tenens, [7] exutiſque ſimulacris. Hæc cum agentem quidam Scytha animadvertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necavit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe noviſſe hominem, eo id quod in Græciam peregrinatus externoſque ſit mores

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lavant. At uxores eorum effundunt aquam, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignum ad ſcabrum aliquem lapidem atterunt: eo autem quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemque oblinunt. 4 Ramentis quibus ſe obleverant, 5 Ut oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anacharſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaque ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. navigans, Cyzicum appulit. ubi vovit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam, *Pal.* in Hylæam ſe abdidit. 7 Legit Valla ἐκδησάμενος, pro ἐκδησάμενος pro quo perperam legitur in vulg. edit. ἐκδιμεσεμενος.

ſectatus,

sectatus. 1 Licet (ut ego accepi) tutor fuerit Mimnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Ana-
LXXVII charsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audivi referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum: & quum rediisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmonis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir 2 (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. 3 & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetu-
LXXVIII dinem. Multis autem sane annis postea interjectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex uxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literasque edocuit. Interjecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & uxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc civis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinenti Scythicus tamen vivendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se convertebat. Vtique quum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas observabat, depositaque Scythica stola, Græcum sumebat vestimentum, & eo indutus, per forum spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirent, nequis Scytharum cerneret eum gestantem hujusmodi stolam: & cum cæteris Græcorum institutis utebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τῷ Σπαργαπίθεω ὀπτέρπυ, εἰ) ὠυτὸν Ἰνδαθύρσυ τῷ Σκυθέων βασιλέω πάτρων, παῖδα ὄ εἰ) Γνάρυ τῷ Λύκυ τῷ Σπαργαπίθεω. εἰ ὧν ταύτης ἰῶ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσω ὑπὸ τῷ ἀδελφιδέῳ ἀποθανών. Ἰνδάθυρσω. γὸ ἰῶ παῖς Σαυλίυ, Σαύλιος ὄ ἰῶ ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι πνὰ ἤδη ἤκυσα λόγυν ἄλλον ὑπὸ Πελοπυννησίων λεγόμυον, ὡς ὑπὸ τῷ Σκυθέων βασιλέω Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθείς, τῆς Ἑλλάδω μαθητὴς ἠίοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀχόλυς εἰ) πρὸς πᾶσαν σοφίυ, πλὶυ Λακεδαιμονίων· τύτυσι ὄ εἰ) μένυσι σαφέως δ᾽ ἦναί τε κ) δέξασθ λόγον. ἀλλ᾽ ὦυτ᾽ μὶ ὁ λόγω ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶ Ἑλλήνων. ὅσ᾽ ὧν αἰὴρ, ὥσπερ πρόσθεν εἰρέθη, διεφθάρη. ὦυτ᾽ μὴ νυν ὕτω δή τι ἔπρηξε ἄλλα ξεινικά τε νόμαια κ) Ἑλληνικὸς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ χρόνυ ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀρηπείθεω ἐπαθε τοιάδε πλησίας τύτῳ. Ἀρηπείθεϊ γὸ τῷ Σκυθέων βασιλέϊ γίνεται μετ᾽ ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστρίνης ὄ γυναικὸς ὦυτ᾽ γίνεται, κ) ἐδαμῶς ἐγχωρίης· τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσάν τε Ἑλλάδα κ) γράμματα ἐδίδαξε. μετ᾽ ὄ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρηπείθης μὲ τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεω τῦ Ἀγαθύρσων βασιλῆος. Σκύλης ὄ τὴν τε βασιληίην παρέλαβε, κ) τὴν γυναῖκα τῦ πατρὸς, τῇ ὄνομα ἰῶ Ὀπυίη. ἰῶ δὲ αὕτη ἡ Ὀπυίη ἀχὴ ἐξ ἧς ἰῶ Ὀρικος Ἀρηπείθεϊ παῖς. βασιλεύων ὄ Σκυθέων ὁ Σκύλης, ἀλλ᾽ τὴ μὲν ἐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν μᾶλλον τετραμμένος ἰῶ ἀπὸ παιδύω τῆς ἐπεπαίδυτο. ἐποιέε τε τοιῦτο· εὖτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενειτέων ἄστυ (οἱ ὄ Βορυσθενεῖται ὕτοι λέγυσι σφέας αὐτὺς εἰ) Μιλησίυς) ἐς τύτυς ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲ στρατιὴν κατελίπεσκε ἐν τῷ πρασταίῳ, αὐτὸς ὄ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, κ) τὰς πύλας ἐγκλήσειε, τὴν στολὴν ἀποδέμυος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἔχων δ᾽ ἂν ταύτην, πορεύετο, ἕτε δορυφόρων ἑπομένων, ἕτε ἄλλυ ἐόντος. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἐόντα ταύτην τὴν στολήν. κ) τἄλλα ἐχεσάτο Ἀθηναίῃ, κ) θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κ) νόμυς τὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

1 Ut autem ego ex Timne tutore Spargapithis audivi, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum, patruum, filium autem Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus &c. *Est autem aliqua ἀνακολουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, eo quo dictum est modo, interemptus fuit. Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt Mult. &c. *Q. d. ut autem huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio &c. ita Scyli multis postea annis.*

ἀποτείψειε μιῆα ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσοιτο, ἐσδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποιέοντα πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενείῃ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχώριον. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐδόκεε οἱ καλῶς ἡρτῆσθαι, ἐθύετο ἀπὸ περφάσεως τοιῇσδε· ἔμελλε Διονύσῳ βακχείῳ τελεουμένῳ ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐθύετο φάσματος μέγιστον. ἐν οἱ ὧν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ περιπλέου πᾶσι βολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἔσχον) τὴν πάντα ξυλίνου λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἔστασαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατέκαη πᾶσα, Σκύλης δὲ ἐδέετο τούτων εἵνεκα τῶν ἐποιήθη τελέσαι τὴν τελετήν. Σκύθαι δὲ τὸν βακχεύειν περὶ Ἕλλησι γελοιοῦσι. ἐπεὶ γὰρ φασὶ εἰκῆς εἶναι θεὸν ἐξάγειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἀνάγει ἀνθρώπους. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήσσοντο πρὸς τῶν Βορυσθενειτέων τινὲς πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγοντες, Ἡμῖν δὲ καταγελᾶτε ὦ Σκυθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. ἐπὶ τοῦτο τῶν Σκυθέων οἱ πρεσβύτατοι· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάθρῃ ὅκου πύργον ἐλάτινον. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν οὗτοι τῷ διάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μὲν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορῇ μεγάλῃ ἐπιπεσόντι. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιεν. Ὡς δὲ μετεταῦτα ἐξήλασε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι πρησσόμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γενόμενον ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπανίσαιατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὸν Θρηϊκίην. πεμφθεὶς δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν Θρηϊκίην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐλήλυθε, ἀντιασάν μιν οἱ Θρηϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, "Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς "μὲν μοι τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μου "ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ "ἐγώ σοι τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι. στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς, Σιτάλκεω, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα.

tempus menſtruum aut amplius triverat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & uxore illinc accepta. Sed quum foret ei male eventurum, ex hac occaſione male evenit. 1 Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis jamjam ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in urbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido ſphinges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen jaculatus eſt, totæque deflagraverunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimvero Scythæ Græcis probro dant 2 bacchandi conſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inveniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidam Boryſthenitarum Scythis indicium detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodque nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoque regem occupavit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rem vobis oſtenſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſunt: quos Boryſthenita ille deductus clanculum in turri collocavit. Ubi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ cum bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc ubi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre ejus Octamaſade, ex filia Teris genito. 3 Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cum exercitu adverſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrum progreſſo Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionem Octamaſades accepit,

LXXIX

LXXX

157

1 Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & jamjam initiationis ritum aggreſſuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi conſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat. 3 Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque avunculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dempſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſervant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant pœnas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quum de ejus numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe utique Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cujus etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco jacet ahenum ſexies tantum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quod ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facile capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factum: regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, juſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendunt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, juxta fluvium Tyrem. Et hoc ita ſe habet. ¶ REDEO ad eam quam ab initio inſtitueram orationem: Dario adverſus Scythas exercitum comparanti, dimiſſis nunciis ad imperandum, aliis ut peditatum, aliis ut claſſem præſtarent, aliis ut Boſphorum Thracium [1] jungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum ullo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, utilia ſuadens: quum tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadendo. Darius, ubi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

LXXXI

LXXXII

LXXXIII

" ἐκδὲς ὃ τὸν ἑωϋτῦ μήτρωα Σιτάλκεα, καὶ δὲς ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλλην. ϗ Σιτάλκης μὲν ϖδαλαβὼν τὸν ἀδελφεὸν, ἀπῆγετο. Σκύλεω δ' Ὀκταμασάδης αὐτῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. ὕτω μὲν ϖδιεξέλλησι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ ϖδαικτωμένοισι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι. Πλῆθος δὲ τῦ Σκυθέων ἐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ ϗ ψευδέα ῥηθέντα λόγους ϖδὶ τῦ ἀριθμῦ ἤκουον. ϗ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, ϗ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν ἔτι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμῦ ϗ Ὑπάνιος χώρος· ἔνορμα δ' ἔστι οἱ Ἐξαμπαῖος τῦ ϗ " ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμιον εἰρήκεον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρωσσῷ ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέον τὸν Ὑπάνιν ἄποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κεῖται χαλκεῖον, μεγάθεϊ ἑξαπλήσιον τῦ ἐπὶ τῷ στόματι τῷ Πόντου κρητῆρος, τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δ' ἂν μὴ εἰδὲ κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκεῖον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκεῖόν ἐστι δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων ῥηγνύς. βυλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ ἔνομα ἦν Ἀριαντᾶς, τοῦτον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἐνεῖκαι μίλιον ἀπὸ τοῦ οἴκου ἑωϋτοῦ ἕκαστον· ὡς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθῆναί τε δὴ χρῆμα πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι. ἐκ τοιέων δὴ μιν τὸ χαλκεῖον ποιῆσαι τοῦτο, ϗ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ ϖδὶ τῷ πλήθεϊ τῶν Σκυθέων ἤκουον. Θωϋμάσια δ' ἦν χώρη αὕτη ἐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῷ μεγίστους, ϗ ἀριθμὸν πλείστους. ὁ δὲ ἀπιθωϋμάσαι ἄξιον, πάρεξ τῦ ποταμῦ, ϗ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεσθαι ἐν πέτρῃ ἐνεόν, τὸ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, ϖδὰ τὸν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι. Ἀναβήσομαι δ' ἐς τὸν καθ' ἀρχὰς ἔτι λέξων λόγον. ϖδασκευαζομένῳ Δαρείῳ ἐπὶ τοὺς Σκύθας, ϗ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δ' ζεύγνυσθαι τὸν Θρηϊκίον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηλατέειν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τὴν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', ὡς γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων οἱ χρησά, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δ', ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύασο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν

1 *Id eſt, Pontibus conſternerent.*

ἐκ Σέστου.

ἐκ Σέσων. Ἐνθαῦτα τῷ Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατιομένων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δέ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ταύτης χάριτος ἐπῆρτο, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατιῆς ἀπαλλαχθήσεσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅπου τυγχάνουσι ἐόντας παρεστεῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ ἔτι μὲν ἀποσφαγῆτες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπείτε προεβεβήκεε, ἐκ Σέσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, διαβὰς ἐς τὰς Κυανέας καλεομένας τὰς πρόσθεν πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἐσιόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐδικάσατο τὸν Πόντον εἶναι ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θαυμασιώτατος· τοῦτο μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τοῦτο δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι, σταδίοι δισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι εὖρος, τῇ 158 τετρακόσιοι σταδίοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματός ἐστι, ὁ αὐχήν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ὅπου σταδίους εἶναι, καὶ ἑκατὸν ὀκτώ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος ἡ ἐς Προποντίς, ἐοῦσα εὖρος μέν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἐπὶ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηῦς ὅκόταν μάλιστά κη κατανύει ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὀργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ ἑξακισμυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐνέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἕνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῆς ὀργυιέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιον καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θερμισκυραν τὴν ὅπου Θερμώδοντι πόταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (καὶ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσερεσκαίδεκα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τετρακόσιοι καὶ τριακόσιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός ἐστι καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πέφυκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτόν, ἡ πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ. ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅπου τὴν γέφυραν. τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδρόκλεης Σάμιος. θηησά-

ex urbe Susis. Ibi eum OEobazus quidem Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat ut unum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico 1 & modesta obsecranti, respondit se omnes ejus liberos relicturum. Eo responso OEbazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille 2 præpositos filiis OEbazi, jussit ut omnes eos interimerent. Ita filii OEbazi, obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis movens, pervenit ad Bosphorum Chalcedonis, ubi pons junctus erat. Illic conscensa navi, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subjiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cujus longitudo est undecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Hujus pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, ubi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem usque pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, ubi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Navis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaque è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) novem dierum est navigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorum undecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hic nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumque noctium est navigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiam pontus hic paludem habet influentem in se non multo quam ipse est minorem, quæ 3 Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, ubi Pontum contemplatus est, renavigavit ab pontem, cujus architectus extitit Mandrocles Samius. Contempla-

LXXXIV LXXXV LXXXVI LXXXVII

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat just. 3 Mæetis

tus

tus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis incisis, in unum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, 1 omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è navibus sexcentis. His posteà cippis Byzantii in urbem suam translatis usi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter unum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem urbe relictus est literis Assyriis oppletus. Cæterum Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, conjectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra fauces
LXXXVIII est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem ejus Mandroclem Samium donavit 2 decuplo. Ex ejus primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamque picturam templo Junonis dedicavit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum conjunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, jubentis opus,
Junoni Mandrocles hæc monumenta dicavit,
Esset honor Samiis unde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt ejus
LXXXIX qui pontem compegit. Quem ubi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, jussis Ionibus navigare in Pontum usque ad Istrum, atque ubi eo pervenissent, se illic præstolari, fluvium ponte jungentes. Ducebant enim classem Iones & Æolos & Hellespontii. Hi prætervecti Cyaneas, recta ad Istrum navigarunt, subvectique duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, ubi in diversa scinditur, illud ponte jungunt. Darius, transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis perventum esset, triduo hîc habuit stativa. Tearus fertur ab accolis omnium amnium esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Ejus enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ est à Junonis templo ejus urbis quæ juxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum utraque

μνος ὃ κὴ τ Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθῳ λευκῷ, ἐνταμὼν γράμματα, ἐς μὲ τ ἑτέρην, Ἀσσύρια· ἐς ὃ τ, Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσαπερ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τ ἦρχε. τούτων μυριάδες ἐξεστρατεύσαντο, χωρὶς τ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππόδρομοι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῶν μὲν νῦν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τ πόλιν, ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο περὶ τ βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος δὲ κατελείφθη ὑπὸ τ Διονύσου τ νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, τ ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, " μέσον κῖσι Βυζαντίου τε κὴ τοῦ ἱροῦ στόματος ἱροῦ. Δαρεῖος δὲ μὲν ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, τ ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο " παισὶ δέκα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωαγραφήσας πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, κὴ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν πρεσδείῃ καθήμενον, κὴ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑπογράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σφετέρης·
Αὐτῷ μὲ στέφανον περιθεὶς, Σαμίοισι δὲ κῦδος.

Δαρεῖος βασιλεὺς ἐκτελέσας κὴ νῦν. ταῦτα μὲν νεῦ τοῦ Ζωγραφείου τὴν γέφυραν μνημόσυνα εἶχέτο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγείλας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τ Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. τὸ μὲν δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε κὴ Αἰολέες κὴ Ἑλλησπόντιοι. οἱ μὲν δὴ ναυτικοὶ στρατοὶ τὰς Κυανέας διεκπλώσαντες, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ὅκου τοῦ χίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κὴ τὴν γέφυραν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, κὴ δὴ κὴ ἀνδράσι κὴ ἵπποισι ψώρην 159
ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τέτρα αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερήκοντα, ὅκου πέτρης τ αὐτῆς ῥέουσαι· κὴ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δ', θερμαί. ὁδὸς δ' ἐστὶ αὐτόθι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πολίου τ τοῦ κατὰ Περίνθου, κὴ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud hujusmodi participium subaudiendum videtur.* 2 *Hic mendosus est Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ δ' ὁ Τέαρος ἐς τὸν Κοντάδεσδον πόταμον· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δέ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνῳ πόλι. Ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐγλεάψας, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ἘΠ ΑΥΤΑΣ ἈΠΙΚΕΤΟ, ἙΛΑΥΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ἈΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ἩΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγεάφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθείς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ ἔνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνὸς μεγάλους τῆς λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Μετὰ δὲ ἀπιπέδας ὅδε τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεόμενοι δὲ Κυρμιᾶναι, καὶ Μυψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἐόντες ἀνδρειότατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ἔτε ἀποθνήσκειν ἐωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέϊζιν. Διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον τῶνδε τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῷ ἂν ἑκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου τῶνδε τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι· αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. Ἔστι δὲ οἱ αὐτοὶ Θρῆικες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,

χωρίον

τὸν Ζάμολξιν δαίμονα. τοῦτον δὲ καὶ, Ζάλμοξιν. οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς.

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare juxta urbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum perveniſſet Darius, caſtraque poſuiſſet, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inſcriptum, TEARI AMNIS [1] CAPITA OPTIMAM AQUAM ATQUE PULCHERRIMAM CUNCTORUM AMNIUM [2] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITUM DUCENS ADVERSUS SCYTHAS, VIR OPTIMUS ATQUE PULCHERRIMUS CUNCTORUM HOMINUM, DARIUS HYSTASPIS FILIUS, PERSARUM CUNCTÆQUE CONTINENTIS REX. Hæc ſunt illic inſcripta. Darius hinc movens venit ad alium amnem nomine Artiſcum, qui per Odryſas fluit: quo ubi pervenit, ita agendum ſibi putavit: Oſtenſo certo loco copiis ſuis, juſſit illic ſingulos quoſque prætereuntes ponere ſingulos lapides. Id quum omnis exercitus feciſſet, grandes acervi lapidum effecti ſunt: quibus relictis, Darius illinc movit. ¶ Sed priuſquam ad Iſtrum perveniret, primos ſubegit Getas, [3] qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydeſſum, quique ſupra Apolloniam & Meſambriam urbem incolunt, & qui Cyrmianæ & Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiam reſiſtentes, in ſervitutem redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracum atque juſtiſſimi. Immortales autem agunt hoc modo: Mori ſe non putant, ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorum opinantur eundem eſſe Gebeleizin. 4 Ad hunc mittunt aſſidue cum navi quinque remigum nuncium quempiam, ex ſeiplis ſorte delectum, præcipientes ea quibus ſemper indigent. eumque ita mittunt: Quibuſdam eorum datur negocium ut tria jacula teneant: aliis, ut comprehenſis ejus qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibuſque, hominem agitantes in ſublime, jactent ad jacula. Qui ſi impræſentiarum extinguitur, propitium ſibi deum arbitrantur: ſin minus, ipſum nuncium inſimulant, aſſeverantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, alium mittunt, dantes adhuc viventi mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cœlum ſagittas excutiunt, deo minitantes

XCI XCII XCIII XCIV

1 *Sic vocare videtur ejus fontes quos eſſe dixit duodequadraginta.* 2 PRÆBENT, 3 Ἀθανατίζοντας, *id eſt, ad verbum, Immortalizantes: quod ſtatim poſt ab ipſo autore exponitur.* 4 Semper autem ſolent quinto quoque anno quempiam è ſuorum numero ſorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de eis quæ ſibi opus ſint.

quod

quod nullum alium præter ſuum eſſe ar-
CXV bitrantur. Verum (ut ego à Græciis ac-
cepi, Helleſpontum & Pontum incolen-
tibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samique
ſervitutem ſervivit Pythagoræ Mneſarchi
filio. Illinc nactus libertatem, quum
multum pecuniæ comparaſſet, in patri-
am rediit. qui quum animadverteret
Thraces male viventes & inſcite, ipſe
edoctus Ionicum vivendi genus & mo-
res liberaliores quam Thracum, ut qui
converſatus eſſet cum Græcis, 1 cumque
Pythagora non infirmiſſimo inter Græ-
cos ſophiſta, domicilium extruxit in
quod primos quoſque popularium in
convivium accipiebat, & inter convi-
vandum docebat, neque ſe neque ſuos
convivas, 2 neque illos qui illic aſſidue
gignerentur, interire: ſed in eum lo-
cum ire ubi ſuperſtites omnium bono-
rum compotes eſſent. Dum ea quæ com-
memorata ſunt ageret atque diceret in-
terim ſubterraneum ædificium ſtruebat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in illud ſubterraneum ædificium. ubi circiter triennium egit, deſiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tanquam mortuum. quarto anno ſe eiſdem in conſpectum dedit. atque ita credibilia ſunt effecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamolxin aiunt feciſſe. Cujus ſubterraneo ædificio neque fidem detraho, neque val-
XCVI de credo, ſed multis cum ante Pythagoram annis extitiſſe arbitror. Verum ſive Zamolxis fuerit homo quiſpiam, ſive ſit dæmon Getarum indigena, valeat. Getæ hoc ritu utentes, ubi à Perſis ſubacti fuerunt, cæterum ſunt exercitum ſequuti. Darius ubi ad Iſtrum pervenit,
XCVII & una pedeſtres copiæ, cunctique flumen tranſmiſerunt, tunc vero juſſit Iones, poſtquam ratem ſolviſſent, ſequi ſe pedeſtri itinere cum nauticis copiis. Qui quum 3 ratem ſoluturi eſſent & imperata facturi, Coes Erxandri filius, Mitylenæorum dux, ita apud Darium verba facit, ſciſcitatus antea nunquid ei gratum foret 4 audire ſententiam dicere volentis: Quum adverſus eam terram rex facias expeditionem, in qua fertur nihil arari, nullas urbes coli, ſinito nunc pontem hoc loci ſtare, relictis ad ejus tutelam cuſtodibus iis qui eum contexuerunt: per quem ſive ex ſententia rem geremus, Scythis inventis, ſive illos invenire nequibimus,

ὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν
σφέτερον. Ὡς δ' ἐγὼ πυνθάνομαι τὸν
Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόν-
του, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον,
δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
γόρῃ τῷ Μνησάρχου· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενον
ἐλεύθερον, " χρήματα κλῆναι " συχνά. κλήματα
κλησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε μεγάλα
δὲ καταβίων τε ἐόντων τῶν Θρηίκων καὶ ὑπανα-
φερνεστέρων, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐπισάμε-
νον διαίτας τε Ἰάδας, καὶ ἔθεα βαθύτερα ἢ
κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ
Ἑλλήνων τῷ σοφιστῇ Πυθα-
γόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν
πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ συνε- 160
χέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ
συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γινό-
μενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον
τοῦτον ἵνα αἰεὶ ὠφελεόντες ἔξουσι τὰ πάντα
ἀγαθά· ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ κατελεχθέντα,
καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκη-
μα ἐποιέετο· ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ
οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· κα-
ταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα,
διαιτᾶτο ἐπ' ἔτεα τέσσερα· οἱ δέ μιν ἐπόθε-
όν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ
δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ οὕτω πιθανά
σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα
φασὶ μὲν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ οὔτε μὲν τούτῳ καὶ
τῷ καταγαίῳ οἰκήματι θῶμα οὐδὲν ποιεύμενος, οὔτε
πιστὰ οὐδὲν λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρό-
τερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγό-
ρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρω-
πος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι ἐπιχώριος θεὸς, χαιρέτω. ὅτοι μὲν δὴ τοσοῦτῳ τοιούτῳ
χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου
καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.
Δαρείου δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐ-
τῷ στρατὸς ὅπου τὸν Ἴστρον, ἐνδοῦται διαβά-
ντων πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴω-
νας τὴν γεφύρην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον
σὺν τῷ ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ
τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώ-
ης, ὁ " Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλλη- Ἐξάν-
ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότε- δης,
ρον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι τὴν
τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, "
ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὔτε "
ἀρηρομένον φανήσεται οὐδὲν, οὔτε πόλις οἰκε- "
ομένη. σὺ νῦν γεφύρεα ταύτεα ἔα κατὰ χώ- "
ρους ἑσάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τοὺς οἵπερ μιν ἔζευξαν. καὶ ἢν τε κατὰ νόον πρή- "
ξωμεν σὺν θεοῖσι Σκύθας, " ἕξεις ἀποδοῦναι ἡμῖν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας εὑρεῖν δυνώμεθα, ἕξεις

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, interituros. ſed in eum locum venturos ubi &c. 3 Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui proponere vellet. *Id eſt, Aurem præbere conſilio.*

" ἦγε ἄπιθι. ἡμῖν ἀσφαλὴς ὁ νόος ἐστὶ ἀπονοστήσας, οὐ γὰρ ἔδεισά
" κω μὴ ἑσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ,
" ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ δυνάμενοι σφέας εὑ-
" ρεῖν, πλανώμενοί τι ἀλώμεθα. καὶ τάδε λέ-
" γειν φαίη τις ἂν με ἑωυτοῦ εἵνεκεν, ὡς κατα-
" μένω· ἐγὼ δὲ γνώμῃ τῇ σῇ εὑρίσκων ἀεί-
" ξω σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρων αὐτὸς
" μυρίοι ἕψεσθαί τοι, καὶ ἐκ ἂν λειφθείην.
κάρτα τε ἥδη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καί μιν
" ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος 10 Lesbie, fac omnino quum ſoſpes domum
" ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμόν, ὑπφάνηθί
" μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίης
χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. Ταῦτα εἰπὰς,
καὶ ἀπάψας ἄμματα ἑξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε
" τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώ-
" μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὸ φεύγειν, μετείδω
" μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα τόνδε, ποιέετε
" τάδε· ἐπὰν με ἴδητε τάχιστα πορδυόμενον
" ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τότε ἀρξάμενοι τὸ χρέ- 20
" νος, λύετε ἕκαστα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἢν δὲ
" ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ
" διεξέλθωσιν ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἁμμάτων,
" ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μέ-
" χρι δὲ τούτου, ἐπεί τε ὧδε μετέδοξε, φυ-
" λάσσετε τὸ χωρίον, πᾶσαν προθυμίην σω-
" τηρίης τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦ-
τα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε.
Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς τὸ πρόσω ἐπ-
είγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Ὀρηΐκη τὸ 30
ἐς θάλασσαν πρόκειται· κέλπει δὲ ἀγομένῳ
τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται,
καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς δύρον
ἄνεμον τὸ σῶμα πετεαμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ
Ἴστρου ἔρχεται σημανέων, τὸ πρὸς θάλα-
σσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν
ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ
πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κει-
μένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινί-
τιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλα- 40
σσαν τρέπουσαν, ἔχουσαν ὀρεινήν τε
τοὺς νέμον- χώρην καὶ πρόκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέ-
ται μονται Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονή-
σου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θάλ-
λασσαν τρέπει πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατή-
161 κει. ἔστι δὲ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τὰ
ὄρεα ἐς θάλασσαν φέροντα, τρέπει τε πρὸς
μεσαμβρίην, καὶ τὰ πρὸς τὸ νῶτον, κατάπερ τῆς
Ἀττικῆς χώρης. καὶ φαίνεται ταύτη καὶ οἱ
Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς 50
Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος. καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νε-
μοίατο τὸν γυνὸν τὸ Σηνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τρέπει ἄκρην ἀνέχοντα τὰ ἀπὸ Θορικοῦ
μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δὲ, ὡς εἰ ταῦτα σπουδαῖα μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτο
ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταύτα μὴ φράζεται, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω·

tutus nobis ſit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commiſſo à Scythis ſuperemur: ſed potius ne eis non inventis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quiſpiam mea ipſius cauſa hæc dicere, ut hic ſubſiſtam: ego vero, quod in tuam rem eſſe ſentio, rex, id in medium profero. ipſe te ſequi volo, neque hic relinqui. Delectatus admodum eo conſilio Darius, ita reſpondit, Hoſpes Lesbie, fac omnino quum ſoſpes domum rediero, 1 præſto mihi ſis, ut te ob egregium conſilium egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, ubi ſexaginta no- XCVIII
dis lorum innodavit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus eſt, Viri Iones, quam prius habueram de ponte ſententiam, eam miſſam facio. vos ſumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: 2 quo ex tempore videritis me rapti ſſime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes ſolvite ſingulis diebus ſingulos nodos: intra quod tempus niſi adfuero, ſed dies nodorum exierit, vela facite in patriam veſtram. interea, quoniam conſilium mutavi, agite cuſtodiam ratis, & omne ſtudium illi & conſervandæ & cuſtodiendæ adhibete: quod facientes, majorem in modum mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promovet exercitum. ¶ Thracia tellus in XCIX
mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua ſinum faciente Scythica excipit: & illic Iſter mare ſubit, oſtio in ventum Eurum converſo. Quod autem ab Iſtro ſoli Scythici ſecundum mare eſt id metiendo, indicare aggrediar: Ab Iſtro hæc jam vetus Scythia eſt, meridiem verſus & auſtrum poſita, uſque ad urbem Cracinitidem. ejuſdem deinceps quod ad mare fert montoſæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica uſque ad Cherſoneſum dictam tracheam, *id eſt*, *aſperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum ſubſolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, una ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis. quod ſic partem Scythiæ Tauri incolunt ut ſi Atticæ jugum Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod a tribu Thorica uſque ad Anaphlyſtam magis in Pontum porrigit promontorium. talis eſt (ut parva cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non eſt hanc Atticæ partem prætervectus, huic alio modo planum faciam:

1 Des te mihi in conſpectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficiſci, ex eo temp.

ut ſi

ut si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, divisa terra à Brundusio usque Tarentum, promontiorum incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparanda. C A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis 1 Mæotidis Tanai tenus, qui influit in hujus paludis secessum. Itaque ab Istro jam quæ superiora sunt terentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à CI Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, & mediterranea ferens, altera ad maritima, usquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad 2 Mæotidem paludem. A mari mediterranea versus, usque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transversa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc CII terra magnitudinis. 3 ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorum reges ubi convenere, consultabant, ut ingenti exercitu invadente. Erant autem qui convenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Bubinorum, & Sauromatarum. CIII E quibus Tauri hujusmodi moribus utuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput clava feriunt, truncum ejus quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio dejici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quisque caput hostis domum reportat, & fusti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunque Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος ἔχ. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλήν, ἀποφέρεται ἐς τὸν οἶκον· ἔπειτα δὴ ξύλον μεγάλον ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλόν, μάλιστα δὲ

ὡς εἰ τῆς Ἰαπυγίης ἄλλο ἔθνος, ἢ μὴ Ἰάπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμνίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην· δύο γὰρ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκυθικὸν τὸ κατύπερθε τῆς Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἠοίης νεμόμενα τά τε βορώτερα τῆς Κιμμερίης καὶ τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λιμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τὸν λιμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὸ μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δέ, Νόρων· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δέ, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐόσης τετραγώνου, τὰ δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντη ἴσον τό, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ μὲν γὰρ Ἴστρου ἐπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ἐπὶ τὸ λιμνην τὴν Μαιῆτιν, ἕτερον δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληταί μοι. ὥστε ἂν εἴη τὰ Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὸ μεσόγαιαν φέροντα, ἑπτακισχιλίων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἰσὶ τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπαμαχὶῃ δικαίως μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατῷ ἐπελαυνόμενοι μεγάλῳ. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νόρων, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τέτταρα Ταῦροι μὲν νόμισι τοιοισίδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπῳ τοιῷδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλήν. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ χρημνοῦ διωθέουσι κάτω (ὅτι γὰρ κρημνοῦ ἱδρυται τὸ ἱερὸν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασαυροῦσι. οἱ δὲ, καὶ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ χρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τῇ δὲ δαίμονα ταύτῃ τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ

1 Mæetidis *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæetin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animadvertissent copiis Dar.

ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπαγωρέειν. ζῶσι δὲ ἀπὸ λητίης τε καὶ πολέμου. Ἀγαθυρσοὶ δέ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπήκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασιγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτε ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρηίξι προσκεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, γλῶσσῃ δὲ μιῇ πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώρην πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γάρ σφι πολλὰς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῆς ἐρήμης ἐπέπεσον. ἐς ὃ περιζόμενοι, οἰκησαν μετὰ Βουδίνων 162
τὴν ἐωυτῆς ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων. ὡς ἔπος ἐκάστῳ ἅπαξ τοῦ Νόμωνος ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατίσταται. ἐμοὶ μὲν νῦν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι γε λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα μὲν φορέουσι τὴν Σκυθικὴν ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι· ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλόν, γλαυκήν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἔχει καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· ἕνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τὸ δὲ τεῖχος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν δέ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῇσι ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τῷ Διονύσῳ τελετὴν ἄγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῆς ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἰκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μέν, Σκυθικῇ, τὰ δέ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τε εἰσὶ καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δέ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲ τὸ εἶδος ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί,

supra fumarium: ideo in ſublimi locantes quod dicant eos totius domus eſſe cuſtodes. Vivunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrſi [1] excultiſſimi viri CIV ſunt, & aurum plerunque geſtantes. In commune cum mulieribus coeunt, ut inter ſe germani ſint ac domeſtici omnes, nihil neque livoris neque odii mutuo exercentes: in cæteris ad Thracum conſuetudinem accedunt. At Neutri CV Scythicis quidem utuntur moribus, qui una ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant ſolum vertere propter ſerpentes. nam ſerpentum cum magna vis ex ipſorum ſolo eſt edita, tum major ſuperne è locis deſertis ingruerat: quibus uſque adeo infeſtati fuerunt, ut relicto ſuo ſolo cum Budinis habitaverint. [2] Iidem periculum faciunt ſe homines eſſe maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis ſemel quotannis ſinguli ad aliquot dies effici lupi, & rurſus in priſtinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non perſuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita eſſe, ac dejerant. Androphagi CVI agreſtiſſimos omnium hominum mores habent, non judiciis, non legibus utentes, [3] pecuariam exercentes, veſtem Scythicæ ſimilem geſtantes, propriam linguam habentes. Melanchlæni CVII omnes indumenta nigra gerunt, unde & cognomen habent, qui ſoli ex his humana carne veſcuntur, inſtitutis Scythicis utentes. Budini, in- CVIII gens natio atque numeroſa, vehementer cæſiis oculis omnis ac rufa: quorum urbs nomine Gelonus è materia conſtructa eſt, muro alto è materia toto: cujus ſingula latera tricenorum ſtadiorum ſunt magnitudinis. Ædes quoque cum privatæ tum ſacræ ſunt è materia. Nam viſuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, ſimulacris, aris, delubris ligneis. Dionyſo trieterica, *id eſt*, *triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, non ſummoti inter Budinos habitaverunt: lingua partim Scythica, partim Græca utentes. Budini à Gelo- CIX nis & lingua & victu ſunt diſpares. nam quum indigenæ ſint, [4] pecuariæ operam dant, ſolique ejus regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos poſſident, nihil illis neque aſpectu neque colore ſimiles. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini illi,

1 *Vel*, Luxui deditiſſimi ſunt. 2 Videntur autem hi incantatores eſſe, quod dic. 3 Sunt autem Nomades, 4 Nomades ſunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & ubique plurimum consita, ubi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [1] ad cu-
CX randa posteriora sunt. ¶ De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in navibus quascunque potuerant ex Amazonibus vivas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidavere. Sed quum naves haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis uti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è navibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes,
CXI è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset conjicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi unde venirent, & rati cunctos esse viros ejusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum fœminas esse cognoverunt. Itaque consilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime juvenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse conjectabant, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illæ facerent. [2] Si invaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: ubi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreverunt quod prolem ex illis
CXII suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mandata peregerunt. quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admovebantur. Cæterum ne ipsi quidem adolescentes quicquam habebant, quemadmodum Amazones, præter

ἐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ δέδεται λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλὴ, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος. περὶ αὐτίκα. ἐν δὲ ταύτῃ ἐσίδρυες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς αἰδοίας τῶν παρὰ περὶ ῥάπτεται καὶ οἱ ὄρχεες αὐτέων ἐσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ περὶ ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰορπατά. δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. αἰὼρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀναπλέειν ἀγαγόντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας δυνατοὶ ἐγένοντο ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθυμήσας, ἐκκρῆμνισαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γνώσειν αὐτὰς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκρυψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ ἱππήνες. (οἱ δὲ ἱππήνοι, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὰ οἰκεόμενα. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱππηφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλήϊζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θαύματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης τοὺς νεκροὺς τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ ὕστερον ἐγνωσαν ἐόντας γυναῖκας. βουλομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν μηδένα τοιοῦτον ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτὰς, πλῆθος ἐκάστους ὅσαπερ ἐκεῖναι ἦσαν. τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων, καὶ ποιέειν τάπερ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ. ἐπὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα βουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγκρήσασθαι. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ 163
νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐὼν ὁδὸν μίην διὰ πλησίον ἀπ' ἀλλήλων, ἔων χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερον τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐὼν ἡμέρην ἑκάστην. εἶχον δὲ ὧδε ἐν οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

---

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si *illæ* ipsos invaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

τὰ ὅπλα, καὶ τὸς ἵππους· ἀλλὰ ζόλιν ἔζωον τὴν αὐτὴν ἐκείνοισι, θηρεύοντές τε, καὶ λῃζόμενοι. Ἐπίεσον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸ μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐξίνοντο σποράδες καὶ μίνη τε καὶ δύο, πέρσα ἀπ' ἀλληλέων ἐς συμβολὴν ἀποσκιδνάμεναι. μανθάνει δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐπιέσαντὸ τοῦτο· καί τις μετιὼν ἀπὸ τῶν αὐτῶν τινὶ ἐκελείπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν ἐκ ἀπαλλάσσετο, ἀλλὰ τῇ ἐδὲ ἐδήλου χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν ἐκ ἐδύνατο, (ἐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠὐτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημήνασα δύο ἡμέων, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τὲς λοιπές. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὸν προμνήσασαν. Οἱ δὲ λοιπὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐπλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμιξάντες τὰ στρατόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἑκάστῳ ταύτην τὴν πρώτην συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες ἐκ ἐδυνάατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε "οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν πατέες, εἰσὶ δὲ κλῆσεις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ ἐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς ἐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ ὑμετέρων γυναικῶν. ἤ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ ἐκείνοισι ἔδεξι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππάζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια ἐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν ὀδὲν τῶν ἡμεῖς καλεόμεθα ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἁμάξῃσι, οὔτε ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ ὀδαμῇ· ἐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βέλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν ἔτι δίκαιοι, ἐλθόντες πρὸς τὲς τοκέας, ἀπολάχετε τὸ κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ὁπόσον, ἦλθον ὀπίσω πρὸς τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτὲς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε τῇ χώρῃ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀποστερήσασας πατέρων, τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεί τε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν,

arma & equos: & eandem vitam quam illæ vivebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrum levandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. 1 quorum cuidam una illarum, quæ solivaga erat propinqua quum fuisset, non se avertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significavit ut ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, ut duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris: posteroque die socium secum ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit 2 Amazonem expectantem sociam. Ejus rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi 3 seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque uxorem cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum utrique inter se convenissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, ubi nos habebimus uxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ responderunt, Nos vero non possumus vestris cum fœminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & jaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia hujusmodi prodeuntes. 4 proinde non possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos conjuges, & justi videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, ut deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecere, acceptaque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, 5 Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: unus quod nos parentibus vestris vos privavimus: alter, quod terram vestram magnopere vastavimus. Sed quoniam dignamini nos habere uxores, hoc una nobiscum agatis.

CXIII CXIV CXV

δευτεραίη

1 Quum autem quidam uni Amazoni seorsim à cæteris vaganti corpus jungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significavit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) ut ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi cæteras conciliarunt. 4 Proinde nobis convenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: unum, quod, &c. alterum quod terr.

Ageduni

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus.
CXVI Huic quoque rei obtemperavere adoleſcentes. Trajectoque Tanain, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, pervenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſederunt. Ideoque priſca conſuetudine vivendi fœminæ Sauromatarum utuntur. nam ad venationem una cum viris ac ſine viris, equis inſidentes, & ad prœlium proficiſcuntur, eandemque quam viri ſtolam gerunt.
CXVII 1 Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, *id eſt, corrupte uti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad conjugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt jam vetulæ, antequam nubant, quod
CXVIII legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum perveniſſent, certiores eos fecerunt, Perſam, ubi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori ponte junctis, in citeriorem trajeciſſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluvium Iſtrum ponte junxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite ullo pacto de media cedere, ſinentes ad perniciem nos devenire, ſed idem ſentientes, obviam eamus invadenti: quod niſi facitis, nos in ultimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladem ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, adverſus quos non minus venit Perſa quam adverſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cujus rei magnum hinc accipite documentum, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellum animo ſuperioris ſervitutis ulciſcendæ, debebat à cæteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtram tendere regionem, oſtendens omnibus ſe adverſum alios ire: at nunc, ubi primum trajecit in hanc continentem, ut quiſque ſibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubjectos imperio habet.
CXIX ¶ Hæc quum Scythæ denunciaſſent,

φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ περήσαντες Τάναϊν πολεμῶμεν. Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τῆς Ταναΐδος ὁδὸν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοικέαται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπ' ἵππων σὺν φοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ γε σὺν τῷ ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἀρχαίης, ἐπεὶ ἐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι διακέεται· ἐ γαμέεται παρθένος ἡβήσασα, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασαι, ἐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τὸν Βασιλέα ἁλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατεστραπται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τῷ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἤπειρον. διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρῄκας, γεφυροῖ τὸν ποταμὸν τὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάνδε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιίδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τῶν τὰ νομίσαντες, ἀντιάζομεν τὸν βοηθέοντα· ἴσως δὲ οὐκ ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μιξόμενοι, ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ ὧδε ἔσται ἔτι ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ ἐπὶ ὑμέας. οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα γὰρ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν. εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μοῦνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, τισάμενος τῆς πρόσθε δυλοσυνης βουλόμενος, χρεὼν ἦν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπέχεσθαι, ἵνα οἱ ἐναντίοι ἐπὶ τὴν μητέρα· καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπείτε τάχιστα διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδὼν γινομένους ἡμέρωται πάντας· τούς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρῄκας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

ἐβουλεύ-

1 Voce porro Scythica utuntur Sauromatæ, jam inde à priſco tempore ea ſolœciſſantes, quod &c. *Vel*, Uſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſolœciſſantibus jam inde à prima origine, quod eam &c.

ἐβουλεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἕκαστοι. καὶ σφεων ἐχώρησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταὐτὰ ἐγίνοντο, ὑποδέκεσθαι Σκύθῃσι τιμωρέοντες· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὶς, καὶ Ἀνδροφάγοι, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, πάλαι Σκύθῃσι "ὑπεξεκείναντο, Εἰ μὴ ὑμεῖς ἤρξατε οἱ "πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαν- "τες πολέμου, τίσαντο δείμενοι τῶν δέεσθε, "λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ "ἡμεῖς ὑπακούσαντες, ταὐτὰ ἂν ὑμῖν ἐπρή- "σσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείων ἐσ- "βαλόντες γῆν, ἄνδρα ἡμέων, ἐπικρατέετε "Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρε- "δίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφέας αὐτὶς θεὸς "ἐγείρει, τοῦ ὁμοίου ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς "δ' οὔτε πρότερον ἀδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τού- "τους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα "ἀδικέειν· ἢν μὲν νυν ἔτι ἐῶσι, καὶ ἐς τὸν ἡ- "μέτερον ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς ἀντεί- "σομεθα. μέχρι δὲ τούτου ἡσυχίην ἄγομεν, μνεό- "μενοι παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐκειν γὰρ δικαίως "ἐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅστις τοὺς αἰτίους ἀδικίης ὑπομένῃ. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύον- το ἐπιμαχίῃ μὲν μηδεμίῃ πρέσβας ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δή σφι ἔτοιμοι γε σύμμα- χοι ἐς πρόσθε γίνοντο· ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑποξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρ- εξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχῶν, τὸ ποίῃ τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχῇ σφέ- ας διελόντες· καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοι- ρέων τῆς ἐβασίλευε Σκόπασις, προχωρέειν Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἢν ὅτι τοῦτο τρέπηται ὁ Πέρσης, ἐπὶ Τανάϊ- δος ποταμὸν πρὸς τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρ- σεω, ὅπόντας διώκειν. αἵτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρη τῆς βασιληΐης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἧπερ εἰρήκαμεν. τὰς δὲ δύο τῶν βα- σιληΐων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰν- δάνθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθόντας ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελω- νῶν τε καὶ Βουδίνων προσχωρεόντων, ἡμέ- ρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑποξάγειν, ὑποιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νυν ὑποστέλλειν σφέας ἐκ τῶν χωρίων τὰ ἀπειλημένα τὰ σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· οἱ δὲ μὴ ἐθέλοντες γε ὑπεδύσαν τὸν πόλεμον τὸ πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀκοντίας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην,

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, ſed diſcordes eorum erant ſententiæ. 1 Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt ſe Scythis auxilio futuros: Agathyrſus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorumque reges ita Scythis reſponderunt, Si vos in injuria facienda ac bello inferendo priores non fuiſſetis, recte videremini precari quæ precamini: & nos veſtris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos ſine nobis illorum terram ingreſſi, imperitaſtis Perſis, quoad deus vobis indulſit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neque tunc quicquam intulimus injuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod ſi hic noſtram regionem invaſerit, & prior injuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud noſmet ipſos manebimus. neque enim in nos venire Perſæ videntur, ſed in eos qui fuerunt autores injuriæ. Scythæ, ubi hæc relata audiere, ſtatuerunt nullam ſibi pugnam recta atque ex aperto conferendam, quando ipſis iſti ad ſocietatem non accedebant. 2 Itaque digreſſi clam, ac longius progreſſi, puteos quos ipſi offendunt, ac fontes, obſtruunt, bifariamque diviſi herbam è regione atterunt. Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopaſis, jubent Sauromatas pergere, qui ſe ſubducerent, ſi eo Perſa declinaret, fugientes recta ad flumen Tanain, ſecundum Mæotidem: iidem Perſam abſcedentem invadendo perſequerentur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum eſt. Reliquarum duarum unam, cui imperabat rex Indathyrſus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, jubent hos uno die prægreſſos exercitum Perſarum 3 ſeducere, hoſtem laceſſendo, & ea quæ decreviſſent exequendo: & ante omnia hoſtem ſeducere in agros illorum qui ſocietatem ipſorum abnuiſſent, ut eos, ſi minus volentes bellum adverſus Perſas ſuſciperent, certe invitos redderent iſtis hoſtes. deinde in ſuam terram reflectere,

CXX

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata conc. 2 Sed ſe ſubducendo obſtruendos ſibi eſſe puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenque è terra exterendum, *vel*, *eradendum*, & ex duabus partibus in quas ſeipſos diviſiſſent, ad unam, ubi Scopaſis regnabat, Sauromatas conferre ſe debere: ſed ſubducere ſe, ſi illuc ſe converteret Perſa, fugient. r. ad fl. T. ſ. M. quum autem Perſa pedem referret, invadere & perſequi. 3 Subducere ſe, *vel*, *Paulatim aut clam progredi ſe ſubducendo. Sic & paulo poſt, repone pro* Seducere.

& ten-

& tentare, si quid ipsis tentandum esse
CXXI videretur ac liberet. Hæc ubi decrevere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii uxoresque omnes degunt, una cum pecoribus, 1 præterquam ad victum suppetentibus, remiserant, dato suis mandato ut semper aquilonem
CXXII versus tenderent. Hoc quum 2 præparassent Scythæ, eorum emissarii, postea quam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se unius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, ubi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad unam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain trajiciunt: eo & Persæ trajecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, pervenI-
CXXIII unt in Budinicam. Cæterum quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, utpote vastæ: ubi vero Budinicam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itincre ire porro tendunt, dum eam regionem pervagati, in vastam solitudinem deveniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: ultra quam Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Ly-
CXXIV cus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, ut ad solitudinem pervenit, cursu omisso copias super fluvium Oarum locavit. Post hæc, octo urbes easque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum fere stadiorum, quarum ad meam usque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reverterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, non se amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis dimidiatis, convertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire in Scythiam, eo devenit ubi in duas Scytharum incidit partes.

κὴ ὁπηχειρέειν, ἰὼν δὴ " βυλδυομβύοισι δοκέῃ. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βυλευσάμβυοι, ὑπολυτίαζον τὴν Δαρείου στρατιὴν, περιέρμυς ἀποστέλλαντες τῶν ἱππέων τὰς ἀρίστους. τοὺς δὲ ἀμφίξαντας ἐν τῇσι σφι Δημητάτῃσι, τοὺς τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ἀπολιπόμβυοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμβυοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐλαυνέειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ περιέρμοι ὡς εὗρον τὰς Πέρσας ὅσον τε τεσσέων ἡμερέων ὁδὸν ἀπεχούσας ἀπὸ " Ἴστρου, ἔτι μὲν τούτους εὑρόντες ἡμέρης ὁδῷ προεχούσας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμβυα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὁρμφανέα τὸν τῶν Σκυθέων τὸν ἵππον, ἐπέῖσαν κατὰ σίβον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὸν μέσον τῶν μοιρέων ἴδυσαν οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς ἠῶ τε καὶ τὸν Τανάϊν ποταμόν. Δαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ Πέρσαι ὁρμφαβάντες ἐδίωκον ἐς ὃ τὴν Σαυροματέων τὸν χώρον διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βυδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦϊσαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ δὲ εἶχον ἐὸν οὐδὲν ὀνήϊον, ἄτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὸν τῶν Βυδίνων χῶρον εἰσέβαλον, ἐνδαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τὴν Βυδίνων, καὶ κεκενωμένον τὸ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ σίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὸν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ ἑπταημέρου νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὸ τῆς Βυδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἐπὶ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὸ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν λίμνην τὸν καλεομένην Μαῖτιν· τοῖσι ὀνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὸν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὸ στρατὸν ὅπι ποταμῷ Ὄαρι. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστα κατὰ ἐπὶ ἐς Ἐμὲ τὰ ἐρείπια ἔτι ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτρέπετο, οἱ διωκόμβυοι Σκύθαι παρελθόντες τὰ ἐπάνω, κατέστρεφον ἐς τὸν Σκυθικόν.

ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοσοῦτον, ὡς ἐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, ὅτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦϊε πρὸς ἑσπέρην ὀνήϊον τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαυνὼν δὲ τὴν ταχίστην ἦλθε ἐς τὸν Σκυθικὸν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

1 Præterquam iis quæ ad victum satis esse possint. 2 Præmisissent

ὑπολυτίαζον

ἐπιτυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπερφέρονΤας ἡμέρης ὁδῷ· καὶ (ἐγὼ δ' ἀνίεε ὅπισθεν ὁ Δαρεῖος.) οἱ Σκύθαι καὶ τὰ βεβουλεύμενα ὑπέφθονον ἐς τὴν ἀπειπαμένων " τὴν σφετέρην συμμαχίην. πρώτην μὲν ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τοῦτο ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὴν χώρην· ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆρχον ὅκη τε Νευρίδα. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἤισαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀγαθύρσων. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τὴν ὁμέρην φοιτῶντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ πεπαραμένους πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τὴν Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ὅπλα ἐσβαίνειν τὴν σφετέρην ὕρην· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὅκη τὴν ὕρην, ἐν νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ὁκόσους. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τὴν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, ἔπι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὁκόσοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφυγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ ἐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα πρὸς τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰνδαθύρσεα, ἔλεγε τάδε, " Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξὸν " τοι τωυτὰ δὲ τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξι- " όχρεως δικέειν εἶ) σεωυτῷ, τοῦσι ἐμοῖσι " πρήγμασι ἀντιωθεῦναι, σὺ δ' " φῆσι, καὶ " μάχεο· εἰ δὲ μὴ, καὶ ὕτω παυσάμενος " τῆς δόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων " γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθὲ ἐς λόγους. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδαθύρσης " ἔλεγε τάδε, Οὔτω τοι ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρ- " σα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυ- " γον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω " οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ὅν " εἰρήνην ἔωθα ποιέειν. ὅπι δὲ ἐκ αὐτίκα " μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν " οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἔστι, τῶν " περὶ δείσαντες μὴ ἁλῶσι ἢ καρπὸν τάχιον " συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ δὲ δέοι " πάντως ἐς τοῦτο καὶ τάχος ἀπικνέεσθαι τυ- " χόντες ἡμῶν ἐόντες τάφοι πατρώιοι φέρετε, τοῦτους ἀνασείοντες, συλᾶτε πειρῶνται αὐτούς·

τὴν χώρην

καὶ τὰ δὲ τε καὶ παυσάμενος πλείονος μάχεσθαι. εἰ δὲ συγγινώσκειν εἶναι ἥσσων, σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος

Hos nactus insequebatur unius diei spatio, nunquam intermittens subterfugientes. Subterfugiebant autem de industria in terram eorum qui societatem ipsorum respuerant, & primum in Melanchlænorum. Quos quum perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum invaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur invadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, invadentibus Persis una cum Scythis, neque virium neque minarum memores, sed timore perpulsi, fugam capessunt aquilonem versus ac solitudinem. 166 Scythæ partim ad Agathyrsos, jam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu factitaretur, CXXVI neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regem misso equite, inquit, 2 Virorum dæmonie, *id est*, *beate*, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum, ac perstans, mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram' atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc CXXVII Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Persa, ut neque ullum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diversum nunc atque in pace facere consueveram. 3 Quod autem non protinus tecum ineo prœlium, hujus rei te certiorem faciam: Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quos invadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnam. ad quam si opus est continuo devenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quum nacti fueritis, agedum tentate labefactare:

1 At Scythæ non jam ad Agathyrsos (quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent) tendebant, sed ex Neuride regione in suam Persis præibant. *Valla putavit* ἀπείπαντας *esse pro* ἀπειπαμένους συμμαχίην (*ut paulo ante loquutus erat Herodotus*) *quum referatur ad* ἀπηγόρευον *præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit*, ô miserrime hominum. 3 Cur autem non pr. tecum ineam prœlium, hoc quoque tibi declarabo:

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiscum simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prœlium non conseremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cætera, ego solos mihi heros arbitror Jovem progenitorem meum, [1] ad solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dona poscis, mittam quæ decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meum esse dixisti, jubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est: quod caduceator reversus Dario renunciavit.

CXXVIII Scytharum reges, audito nomine servitutis, indignatione perfusi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Istrum ponte junctum asservabant. ¶ [2] At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, ut hospitibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias tenderent, distributis qui adversus ereptores frumentariæ rei jussa exequerentur. Enimvero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscedebant, & nihilominus noctibus quo-

CXXIX que tales incursiones faciebant. [3] Adversus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, asinorum vox ac mulorum species. Nam (ut superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neque asinus neque mulus gignitur, ac ne ullus quidem visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabant Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorum voce, consternati avertebantur, arrectis auribus stupefacti, utpote insolentia tum vocis quam prius non audissent, tum formæ quam nunquam inspexissent. Atque hoc quidem paululum quiddam

CXXX momenti ad bellum afferebat. Cæterum Scythæ ubi animadverterunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, [4] & commorantes ad omnium necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, ut pecoribus suis una cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se confe-

ἢ γνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα εἴτε μὴ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἱρῇ, ἐγὼ συμμίξομαί τι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμὲς, Δία τε ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰσίην τὴν Σκυθέων βασιλείαν, μάνυς εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν. ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς ὑβριστικῆς τὸ ἔνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τῶν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι οἳ τὸν Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφρούρεον. ὡυτῷ δὲ τοῖσι Ἴωσι ἐπολέλειπτο φυλάσσειν ἐς τὸν χρόνον ἐν τῷ ἔμελλε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἑκάστοτε ἀναιρεομένοισι δώσειν. νωμήσαντες ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐπίεσαν τὰ βεβουλευμένα. οἱ μὲν δὴ ἵππῳ τῷ ἵππου αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππόται φοβεόμενοι ἐστέλλοντο ἐς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεί ἐπεκέρεε. οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες τῷ ἵππῳ, ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐπυιέοντο δὲ καὶ τὰς νύκτας πλησίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ἦν σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, θηπευθεῖσι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, δώρημα μέγιστον ἐρέω. τά τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τὰ ἡμιόνων τὸ εἶδος. ἔστε γὰρ ὄνον ἔστε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· ὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοσοῦτον παράπαν ἔστε ὄνος, ἔστε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβριζόντων ὦν οἱ ὄνοι ἐτάραξαν τὸν ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπιλαμβανόντων θηὶ τὰς Πέρσας, μεταξὺ ὅκως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τὴν φωνὴν, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θαύματι ἦσαν, ὁρῶντες ἰσωμένους τὰ ὦτα· ἅτε ἔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης, ἔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθυρυβημένους, ἵνα ἐμβαλοίμενοί τε θηὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ ἐμβαλόντες ἀνιῶντο, τῶν πάντων θηρεύεες ἐόντες, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως τὰ προβάτων τὰ σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξέλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-

ἵππον

ἐπεκέρεε

1 Et Vestam Scytharum reginam. *Fortasse tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel*, *remanebant*, non amplius censuerunt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibum sumerent. Observantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimvero *&c.* 3 Verum quod Persis auxiliabatur, Scythis vero adversabatur, Darii exercitum invadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorum species. 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam,

δόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήροντο ἂν τῷ πεπιημμένῳ. Πολλάκις δὴ τοιούτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀποριῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὀρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ ὀϊστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φέροντα τὰ δῶρα ἐπηρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ ἐδὲν ἔφη οἱ ἐπεσάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τινὰ ταχέως ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτὸς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῶν δοῦναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντο τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενον· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ ὀϊστοὺς, ὡς τῶν ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεῆκε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τὸ μάγον καταλόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γιγόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ ὕστερον τὰ δῶρα ἔικαζον. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φυλάσσειν, τότε δὴ τὸν Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο δὴ τὸ γέφυραν, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἤκομεν φέροντες, ἤνπερ γε ἐθέλητε ἐσακοῦσαι. πυνθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας φυλάσσοντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ μὴ παραγενόμενον ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὸ ὑμέτερον. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκεῖνον αἰτίης, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παρὰ μένοντες, τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. ἔστι μὲν νυν, ταῦτα δεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν ταῦτα, ὀπίσω τὸ ταχίστην ἐπείγοντο. Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, ἀνέλαχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῷ καὶ ἱππῳσι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τὸν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὥρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον. παραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν δόρυβον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τέσπερ ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καί μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. Quo facto quum sæpius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, ave, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Iste negare sibi aliud esse mandatum nisi ut quum illa tradidisset, celerrime rediret. jubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hæc ratione conjectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, avis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod 1 seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona conjectabat, O Persæ, nisi effecti ut aves, subvoletis in cœlum, aut effecti ut mures, subeatis terram, aut effecti ut ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis unde venistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At una pars Scytharum cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse ut ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. 2 Itaque si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam devitaveritis. proinde quum ad præstitutam idem permanseritis, jam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ 3 raptim retro abiere. At cæteri Scythæ, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu adversus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem ut quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius unde hostium tumultus exisceret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui consueverat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

CXXXI CXXXII CXXXIII CXXXIV

1 Suam potentiam. 1 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum* si quum ad pr. diem permanseritis, jam abscedatis. 3 Primo quoque tempore redierunt.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoque ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, ut tutus nobis eo unde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorum inopiam videbar mihi fere fama habere cognitam, sed ubi adveni, evidentius intellexi, animadvertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum nox advenerit, [1] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueverunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem solvendum, [2] aut Ionibus solvere lubeat: quod nobis factu facile erit. CXXXV Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, ubi nox adfuit, reliquit in castris 3 viros languore præditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, ut vocem ederent: 4 infirmos autem homines, hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hæc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contendit. 5 Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas CXXXVI in eisdem permanere castris. Verum ubi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, 6 manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, utpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ divortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum utrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ pervenere quam Persæ. Ibi cognito se prævertisse Persas, ita ad Ionas qui in navibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus jam pertransierit, injurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

φαίνεται Γοβρύης εἰπας περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ὡς ὧν ὕστως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔσαι ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ὦ Βασιλεῦ, ἐγὼ χθὲς μὲν καὶ λόγῳ ἐπισάμην τάδε τῶν ἀνδρῶν τὸν ἀπειρίην· ἐλθὼν δέ, μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτὲς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, ἀνακαύσαντας τὰ πυρὰ (ὡς καὶ ἄλλο τε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς φρουρτέων τὲς ἀδυνατώτατους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσειν πρὶν ἢ καὶ δῆθεν τὸν Ἴστρον ἰδύσαι Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καί τι Ἴωσι δόξει, τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσαι ἐξεργάσασθαι. Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δέ, νὺξ τε ἐγίνετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν καμάτῳ τῷ ἀνδρῶν, καὶ τῷ ἧσσον ἐλάχιστα ἀπολλυμένων λόγῳ, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀδυνέας τῆς στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται. οἱ δὲ ἄνδρωποι ἀδυνείης μὲν εἵνεκα κατελίποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδή· αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ βιησόμενος μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ἔστοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑπετίθετο. ὁ μὲν Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἀνακαύσας, τῷ ταχίστῳ ἐπείγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον· οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ ὁμίλου, ἔστω μὴ δὴ μᾶλλον πολλῷ ἱεῖσαν τὴν φωνῆς. ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τοὺς ὄνους, πάλαι κεχρημένοι ἐλπίζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προβεβλημένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προέτεινον τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσε ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τοὺς ὁδοὺς ἐκ βυσσομένους, ὥστε ὑπομιμνήσκοντο τὴν ὁδὸν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ βυσσομένου, ἁμαρτάνοντες ἀλλήλων, ἔφθησε πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας ἔκπλωσιν ἐπλέοντας, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσὶ, Ἄνδρες Ἴωνες, εἴτε ἡμέρας ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχωσαι, καὶ ὑ ποιέετε δίκαια ἔπι δεδεγμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν

[1] Accensis ignibus, ut & alias facere consuevimus, & imbecill. [2] Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis non difficile futurum sit. [3] *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusque *: nisi quod hic est positivus gradus, quum ibi esset superlativus.* [4] Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, ut dum ipse cum fl. cop. [5] Asini à cœtu segregati. [6] Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos uti. Quibus illi auditis, in unum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum una, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, utpote *in certa diverticula, vel in certa itinerum divortia* non sectas: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum utrique ab alt. aberr.

" λύσαντες τὸν πόρον, τῷ ταχίστῳ ἄπιτε
" χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύ-
" θῃσι εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον
" ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς οὕτω κατα-
" μέλησα ὥστε, ὡς τε οὐδὲ μηδαμὲς ἐπ' ἀνθρώ-
πους αὐτὸν στρατεύσασθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ
Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀ-
θηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος
Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐπὶ
γνώμην πείθεσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν
Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίη
ταύτῃ, λέγοντος, ὡς νῦν μὲν ἕκαστοι Δαρεῖον
ἔχομεν τύραννον πόλιος, τῆς
Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε
αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσομαι ἄρχειν, οὔτε
ἄλλον οὐδένα ἐνδαμῶν. βουλήσεσθαι γὰρ ἕκα-
στον τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ
τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην
ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τε-
τραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην,
πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι. Ἦ-
σαν δ' οὗτοι οἱ ἀναφέροντές τε τὴν ψῆφον,
καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλῆος, Ἑλλησπον-
τίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς,
καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἠόφαν-
τος Παρήνιος, καὶ Μητρόδωρος Προκοννή-
σιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρί-
στων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἔξω Ἑλλης-
πόντου. ἀπὸ δὲ Ἰωνίης, Στράτιός τε Χῖος,
καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φω-
καιεύς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦ δὲ γνώ-
μην προκειμένην ἐναντίην τῇ Μιλτιάδεω.
Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μοῦνος Ἀρι-
σταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε
τῷ Ἱστιαίῳ αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι
πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσ-
θεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ πρὸς τὴν
Σκύθας ἐόντα, λύειν δ' ὅσον τόξευμα ἐξι-
κνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦν-
τες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρῶντο
βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἴ-
στρον καὶ τῷ γεφυρέαν. εἰπεῖν τε λύοντας
τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον, ὡς
πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι δοκὶ ἐν ἡδο-
νῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ
δὲ, ἐκ πάντων ἐπεκείνατο Ἱστιαῖος, τάδε
" δὲ λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρησὰ ἥκετε
" φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε
" ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδῶται, καὶ τὰ
" ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ὀπίσω ἐπηρεπέως ἐπιτηδέως ἐπιτηρεπέως. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον,
" καὶ προθυμίαν πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν,

solvite quamcelerrime trajectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus ut adversus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Cherſonenſium (qui ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſervitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diverſa, quod diceret nunc quidem eos ſuæ quemque urbis tyrannos eſſe ob Darium: potentia vero Darii ſublata, neque ſe Mileſiis, neque alium quemquam uſquam præeſſe poſſe. Fore enim ut ſingulæ civitates popularem ſtatum quam tyrannicum mallent. Hanc ſententiam quum dixiſſet Hiſtiæus, omnes confeſtim qui Miltiadi aſſenſi fuerant: in eam tranſierunt. Fuere autem qui diſceptaverunt, duntaxat alicujus apud regem exiſtimationis, Helleſpontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampſacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconneſius, & Ariſtagoras Cyzicenus, & Ariſton Byzantius: & iſti quidem ex Helleſponto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocenſis, & Hiſtiæus Mileſius: cujus ſententia prælata eſt ſententiæ Miltiadis. Æolum vero unus affuit qui eſſet alicujus authoritatis, Ariſtagoras Cymæus. Hi, poſteaquam Hiſtiæi probavere ſententiam, hoc ſibi præterea agendum dicendumque cenſuerunt, ut pontem [1] quidem ab ulteriore ripa eatenus ſolverent ut extra ſagittæ jactum eſſent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Iſtrum ponte tranſire, [2] ſed ſolventes illinc pontem, quaſi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc ſententiæ Hiſtiæi addendum quum decreviſſent, ita pro univerſis ad Scythas Hiſtiæus verba fecit, Viri Scythæ, jucundam nobis rem attuliſtis, & opportune inſtatis: atque ut vos nobis probe viam oſtendiſtis ita nos vobis obſequenter obtemperabimus. Ut enim cernitis, trajectum reſcindimus, adhibituri omnem diligentiam, cupiditate aſſequendæ libertatis. Cæterum dum nos hæc diſſolvimus,

CXXXVII CXXXVIII CXXXIX

1 Pontis partem ſolverent quæ verſus Scythas ſpectaret: ſolverent autem non amplius quam ad jactus teli ſpatium, ne nihil fac. 2 Sed ſolventes illam pontis partem quæ Scythiam verſus ſpectabat, omnia pro arbitrio Scytharum ſe facturos dicerent.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inventos, tam vestro quam nostro nomine ita ulcisci ut merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reverterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, 1 ipsi sibi hujus rei causa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fontesque obstruxerant. quod nisi fecissent, facile si voluissent Persas invenissent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optime consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eam suæ regionis partem consectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendisse: at ille observato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre trajectus reperit locum. Et quum noctu perveniſſet, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit,
CXLI veritus ne se relicto Iones abiissent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripam Istri positum jubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sæpius inclamantem, tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naves admovit, & ad trajiciendum exercitum pontem junxit. Atque hunc in modum Persæ effugerunt,
CXLII quos indagantes Scythæ, iterum aberraverunt. 2 & ob id Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignavissimos omnium hominum judicant, deque eis tanquam de servis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insectatione dignissimos. Hæc in Ionesque Scythæ probra jaciunt. Darius per
CXLIII Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi pervenit, atque illinc in Asiam navibus ipsi transivit, relicto in Europa exercitus duce 3 Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, ut hoc verbum inter Persas diceret: quum esset esurus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano 4 nunquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinorum, respondit, Se præoptare tot sibi esse Megabyzos quàm Græciam subditam. His verbis apud Persas hominem hono-

ὑμέας καιρὸς ἦν διζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ἀπ' ἡμέων καὶ ὑμέων ἀνήκεστα ποιῆσαι ὅτεας ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τοσόνδε δεύτερον Ἴωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ἀπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγίνοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἄν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄρεσα βεβουλεῦσθαι, καὶ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τῆς ἑτέρης χώρης τῇ χηλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους δοκέοντες καὶ ἐκείνους ἅμα τοιούτων τινὶ ἀπόδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ Πέρσαι τὸ πρότερον ἑωυτῶν ἠμύνοντο σίδον, τότον φυλάσσοντες ἦσαν. καὶ ἔτω μόγις εὗρον τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης σύτι χόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μή σφεας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ τῶν Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καλέσαντα ἐπὶ τὸ χείλεος τοῦ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐπίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακέσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τάς τε νέας ἀπάσας παρεῖχε ἁμαρθμεύειν τῷ στρατῷ, καὶ τῷ γεφύρεαν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν ὦν ἔτω ἐκφύγοσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τοσόνδε δεύτερον ἥμαρτον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνοσι εἶναι ἁπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδοισι φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα· ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἅμα τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖός ποτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος· ὦ μεμψιμοιρίη Δαρεῖε ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε πάγησα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἵρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτον πλῆθος ἐὸν ἀνθρώπων, ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν ἐόντας βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐτί-

169 δυεξελθόντες,

1 Cujus *mali* sibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, ut qui liberi sint, pessim. hom. judicant: modo de illis tanquam de servis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiva esse aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones *&c. Sic & in altera parte*, Alias vero de illis, *&c. Solet tamen* τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ, *potius exponi*, Partim quidem, Partim vero. *sed hic non satis convenire videtur* Partim. *sensus est enim*, Iones (*Scytharum judicio*) *si ut liberi considerentur, se in illa re ignavissimos ostendisse: sin ut servi, officio mancipiorum dominos amantium functos fuisse.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in nostris vet. cod. Sic in sequentibus locis.* 4 Cujus rei tantam multitudinem sibi optaret.

μα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπολιπὼν στρατηὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἰωϋτῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. ἡμόμην δὲ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπταικαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμην ὦν, ἔφη Χαλκηδονίους τότον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. ἐκ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρην, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. ἔστι δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας καταστρέφετο. ἔστι μὲν νυν ταῦτα ἐπρηνθη. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ὅτι Λιβύῃ ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἅμα πρόφασιν τοῦ ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προθυμησάμενος πρότερον τάδε· τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ὁρμηθέντων παίδων παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τοιῶν ἐξελασθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γνώμης τῆς Μινυέων, πέμψαντες τοιαῦτα ἐπύθοντο, πρώτιστον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοῖράν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ταῦτα δόκεε ποιέειν τοὺς Μινύας, ἐπὶ οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τὸ Τυνδαριδέων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ ὑπολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μετασχόντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς φυλακήιον. μέσοισι, νυκτὸς· μετ' ἡμέρην δὲ, ἐδέησε. κείνοισι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι ὧν ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι

ravit: quem tunc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptem annis ante Byzantios urbem condidiſſe, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui, quum pulchrior adeſſet locus ad urbem condendam, nequaquam turpiorem elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diverſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat. ¶ PER idem autem tempus CXLV alia ingens adverſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo cauſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui fœminas Athenienſium ex Braurone prædati ſunt, eſſent ejecti à Lemno, Lacedæmonem navigaverunt, conſidenteſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aſpexiſſent, nuncium miſere ſciſcitatum quinam & unde eſſent. Illi, nuncio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo navigaſſent, quique quum Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuncio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum adventus, atque ignis accenſio. Illi vero ſe reſpondent à Pelaſgis ejectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) orareque ut ſibi liceat una cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo navigaverant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant uxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde CXLVI interjecto tempore, ſtatim elati ſuperbia, cum alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quum cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem conjecerunt. Quoſcunque autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animad-

[1] Quibus ipſi conditionibus vellent,

verſuri,

verſuri, exorati ſunt ab eorum uxoribus (quæ cives erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum ſuo cujuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicantes. Horum permiſſu, Minyarum uxores ingreſſæ carcerem, omni [1] veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rurſuſque apud Taygetum conſederunt. ¶ Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, avunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita graviter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, ut negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos navigaturum. Erant autem in inſula quæ nunc Thera vocatur, quondam Calliſta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet, ſive regionis amore captus, ſive qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulam quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium miſſus eſt, nequaquam ad illos ejiciendos, ſed ad una habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea vero quàm Minyas è carcere elapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris navigavit, ducens ſecum non univerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad Paroreatas Caucoſque diverterunt) ſed paucos, [2] quos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magiſtum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

CXLVII

CXLVIII

στεως, προῆκαν αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἦσαν δὲ αἵδε τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὸ ἔρκος, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί· οἱ δὲ σφέας παρῆκαν, ἐνθένα λόγον δοκέοντες ἔξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπείτε ἐσῆλθον, πιέσασαι πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα προέδοσαν τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδυόντες τὴν γυναικηίην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῄεσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἵζοντο αὖτις ἐς τὸ Ταΰγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ὑπὸ Λακεδαιμονίων. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος ἀνεψιὸς μὲν Εὐρυσθένεος καὶ Προκλέος, τῶν μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ὑπετροπίευε ἔχων ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τούτων ἀδελφιδῶν, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, ὅτε δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπείτε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενέειν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νέῃ Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος δὲ ὁ Ἀγηνορος, Εὐρώπην διζήμενος, περιέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην νῆσον πρότερον δὲ Καλλίστην τὴν αὐτὴν ταύτην, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος δὲ ὁ Ἀγηνορος, Εὐρώπην διζήμενος, περιέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην νῆσον περιχύντι δέ, εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. τοῖσι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὀπίσω ἡμέας, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτους δὴ ὦν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε συνοικίσων τέτοισι· καὶ ὑδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ χάρτα οἰκηιούμενος. ἐπεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδεκόντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Ταΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύναι, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑποδέκεται σφέας ἐξαίξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τεσσὶ τεσσηκοντέροισι ἐς τὰς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· ἔτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τὰσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάγνον, Θρίξας, Πύργον, Ἔπιον, Νύδριον. τουτέων δὲ τὰς πλεύνας

[1] Veſtitu quem geſt. v. trad. illorum veſtitum ſumpſ. [2] Quum autem hos expuliſſent, ſeipſos in ſex partes diſtrib.

ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσπαι, τοιγαρῦν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν κε λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπεσε τοῦτο τὸ ὄνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐκ Δωδώνης τοῦ Ἐρεννύων τοῦ Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετ' οὗτοι, ὑπέμεινε τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι καὶ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γρέεσθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. ἕπετο δέ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γρώς. * Εὐ-
171 θυμήδης τῶν Μινυέων. χρεωμενῷ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ "πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, "ὦ ἄναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ "βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δέ τινα τῶνδε τῶν νε- "ωτέρων κέλευε ποιέειν ταῦτα. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα μετ' ὀλίγα, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρησμοῦ, ἅτε Λιβύην εἰδότες οὐκ οὖσαν οὐδαμοῦ, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποίκους. Ἐπὰ δὲ ἑπτέων μετὰ ταῦτα ἐκ τῆς Θήρης ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη πάντα ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὴ κακοῦ ὀλίγου μοῖρος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος ἔη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτοὶ ἔτυχον, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὴ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλάταιαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, ταχρῶτα δὲ πολλοί. κατηγησαμένῳ δὲ τῷ Κορωβίῳ ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλάταιαν, τὸν μὲν Κορώβιον

Elei memoria mea deleverunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. 1 Hic filio, quod negaret se CXLIX navigaturum cum eo, Relinquam ergo, inquit, ovem lupis. ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Oiolycus, *id est Ovilupus*, & id nomen alteri prævaluit. Oiolyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmo- CL monii cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, 2 ducens ex urbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis civibus, tum vero Batto 3 qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit ut urbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) egó ô princeps, senior sum & gravis ad moliendum: tu vero quempiam horum jube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat, Hæc hactenus. Tunc ubi reversi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque ubi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem CLI post hæc annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter unam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, 4 respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios investigatum siquis aut indigenarum aut advenarum illic esset qui in Libyam navigassent. Nuncii, quum Cretam pererrassent, & ad urbem Itanum perveniissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Plataeam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

1 At filius, quum ei se una navigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum οἷόν ἐν λύκοισι, *id est ovem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος atque adeo nomen hoc invaluit. 2 Afferens ex urbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Objecit illam coloniæ deductionem in Libyam. * Depravatè pro Εὐφημίδης. Simpson. Chronicon Catholicum.

relicto

relicto cum aliquot menſium cibariis, ipſi quamcelerrime reverterunt ad cæ-
CLII teris de inſula renunciandum. Quibus ultra præſtitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: ſed appulſa eo navi Samia quæ ab Ægypto redibat (cujus gubernator erat Colæus) Samii, omni re geſta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipſi ex hac Inſula quum ſolviſſent, Ægyptum optantes, vento ſubſolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas tranſvecti columnas, pervenerunt in Tarteſſum, [1] pompam ferentes ad rem divinam. Erat ea tempeſtate id emporium intemeratum, adeo ut inde revertentes iſti ex mercibus quæſtum maximum fecerint, [2] inter omnes quos novimus Græcos, duntaxat poſt Soſtratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo poſſit contendere. Ex hoc quæſtu Samii decima (id eſt ſex talentis) ſelecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinſecus obverſis: & in templo Junonis collocarunt, ſuſtinentibus illud tribus coloſſis, *id eſt humanis ſimulacris*: ſeptenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræiſque cum Samiis
CLIII contracta eſt. Theræi, ubi relicto in inſula Corobio ad Theram reverſi renunciarunt eſſe illis inſulam eregione Libyæ ſitam, placuit Theræis ut è ſingulis oppidis, quæ ſeptem erant, viri mitterentur, fratribus inter ſe ſortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto. Ita duas biremes
CLIV in Platæam miſerunt. Hæc Theræi memorant. Cætera jam Theræis cum Cyrenæis conſtant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis conſentiunt. ſic enim narrant: Eſt in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amiſſa uxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, novercam: quæ domum ingreſſa, ut erat, ita re ipſa ſe novercam præſtitit, cum lædendo atque omne genus injuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro perſuaſit. Ille ab uxore deceptus rem de filia nefariam commentus eſt. Erat

λείπουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ ταῦτα, νηῦς
"Ἐς δὲ νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κολαῖος, πλέουσα ἀπὸ Αἰγύπτου, ἀπηλείχθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. πυνθάνομαι δὲ οἱ Σάμιοι τοῦ Κορωβίου τὰ πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ὀκτὼ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀπενεχθέντες ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ ὁ μὲν ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, ἔτι πομπὴν χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τότον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστήσαντες ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σωστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγινήτεω. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷός τε ἔστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτεω τοῦ ἐπικερδίων
" ἔπεμψαν χαλκήιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον. περὶξ δὲ αὐτοῦ, γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ἱδρυσάμενοι αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γόνασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα φιλίαι μεγάλαι συνεκεάσθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη· Θηραίοισι δὲ ἔα δὲ ἀδελφεόν τε ἑωυτοῦ ἀδελφεῷ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἀπάντων ἐπιλέγοντας ἑπτὰ ἐόντας, ἄνδρας. εἶναι δέ σφεων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου, συμφέροντα ἤδη Θηραίοις Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ μὲν περὶ Βάττον ἐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὦαξος πόλις· ἐν τῇ ἐγήμετο Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδιαίθ εἶναι καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνῃ ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀναγνοὺς τὰ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δὴ

1 Deducente eos numine. Erat &c. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum eſt, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam objiciendo.*

Θεμίστην

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐς τὴν Ὀαξῶ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος Θηραίων ξεινίῃ ἐξορκοῖ ἢ μιν οἱ δικηγήσειν ὅ, τι ἂν δεηθῇ. ἐπεί τε ὦν ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν οἱ Θηραδιδὶ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα· καὶ ταύτην ὡς ἐλθὼν καταπιοῦσαν ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, ὡς ἐμεμηχήσατο τῇ ἀπάτῃ τὸν ὅρκον, Θηλυσάμενος τὸν ξεινίον, ἐπιεὶς πιάδε. Θηραῖον τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐμβὰς ἦν τῷ πελάγεϊ, ἀπορεισθόμενος τὸν ὅρκον τοῦ Ἐπάρχου, χοίνοισι ἄλλοισι Θηραδήσας καταπιεῖν ἐς τὸ πέλαγος· ἀναστρώσας δὲ ἀπῆγε ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμῳ Θηραίων Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνῳ δὲ Θηβαῖος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μεταγομένου ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπῆγε, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ ἔσχε, τοῦ ἐπωνυμίου ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τότε εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσαι ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἐνδρώθη ἔσω, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόσκον οἰκιστῆρα· ὥστερ εἰ εἶπε Ἕλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον. σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; τῇσι χερσί; ταῦτα λέγων, ἤ κη ἐπειδὴ ἄλλα οἱ χρᾷν. ὡς δὲ κὶς ταυτὰ ἐνδεύτερα οἱ ἢ καὶ πρότερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συμφέρετο θαλιγμότατα. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον τρήξειν. ἀπικόμενοι μὲν ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: 1 hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adjurat ut quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Ubi hominem jurejurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: jubens ut eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putavit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, 2 ut jurijurando Etearchi ſatisfaceret, revinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram pervenit. Ibi Polymneſtus, vir inter Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interjecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, ut Theræi & Cyrenæi aiunt: ut autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor 3 Pythiam lingua Libyca quam noverat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, ubi in virilem adolevit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſſa: dux te jubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

4 Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, jubens migrare in Libyam. 5 qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi ut alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. 6 Mox deinde quum & huic ipſi & cæteris Theræis male contingeret, nec mali cauſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

172 CLV CLVI

1 Hoſpitio exceptum adigit jurejurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunque ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungi jurisjurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, ut promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum noverat. 4 *Ante hæc verba adde,* Perinde ac ſi lingua Græca oraculum reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur,* O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa,* Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel,* Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in cæteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt, calamitatum ſuarum cauſam,* Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur.*

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reverti jubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adjacenti, nomine ut prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum urbi quæ
CLVII nunc est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, uno è suis relicto, cæteri Delphos navigaverunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adiveris urbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reversi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, eregione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus utrinque conclusum, & utrinque flumine
CLVIII præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deferendum putaverunt, admonitu Libyum, ut in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animadverterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, ubi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum
CLIX est ubi cœlum [1] vocaliter sonat. Sub Batto igitur, qui condidit [2] Zoam, & annos quadraginta regnavit, & sub ejus filio Arcesilao, qui regnavit annos sexdecim, Cyrenæi habitaverunt tot omnino quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad navigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oraculo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis pervenerit almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην ἔστοι, (ἐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τὴν γῆν προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον· οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκλισαν νῆσον ὑπὸ Λιβύῃ κειμένην, τῇ ἔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅπη τὸ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεωμένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Ἄσχυ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἀμείνω,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαί σο φίλον σεῦ.

ἀκούσαντες τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. ἐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπικοίατο ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκλισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῇ ἔνομα ἐστὶ Ἀζίρις. καλλίστην ἐστὶ ἀμφοτέρωθεν συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὸ ὄρος δίχα διαρρέει. Τοῦτον οἰκέον τὸν χῶρον ἔτεα ἑξήκοντα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ ὑπῆλθον πολλῷ μείζονι στόλῳ Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦσαν δὲ σφέας ἐνθεῦτεν οἱ Λίβυες, ἀνασήσαντες πρὸς ἑσπέρην καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐπὶ κρήνην λεγομένην Ἀπόλλωνος, εἶπαν, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ὀπιπτέον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τετρήται. Ἐπὶ μὲν νυν Βάττου τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἄρξαντος ὅπη τεσσερακοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἑκκαίδεκα ἔτεα, οἰκέον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ὅπη δὲ τοῦ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικισαντας Κυρηναίοισι

Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ὅπη γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

[1] Cœlum perforatum est. [2] *Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia* ζόης, *alia* ζώης *habent.*

Γᾶς ἀναδαομυίας, μετὰ οἱ πόνῳ φαμὶ μελήσειν.

συλλεχθέντος ὦν ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὠυτὸ Κυρηνίην, τοὺς περιοίκους γῆν πολλὴν οἱ τοὺς περιοίκους Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ ἔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ ὑβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ. ὁ δέ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρηνίην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐξεστρατεύσαντο ἐς Ἰρασα χώρην, καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἦσαν γὰρ οἱ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ οὐδαμοὺς ὑπερεώμενοι, διεφθάρησαν ἕως ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι τε ταυτὰ δὴ μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐξαναστὰς, ἐς ὃ μὲν ἔτι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῷ βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε μὲν νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτὴν, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐξεστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φοβεόμενοι πρὸς τοὺς πρώτους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπετο φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λιβύῃσί τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ὀκτωκαιδεκάδες, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ὀκτωκαιδεκάδας οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσούτους, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἁλίαρχος ἀπιπνίγει· Ἁλιάρχου δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ ὄνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐδα τύτην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος· χωλὸς ἐὼν, καὶ ἐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον κατασησάμενοι, κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐς τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιῆσα ἀγάγεσθαι. αἴτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ ἔνομα ἦν Δημώναξ. τοῦτ' ὦν ὦνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τειφύλους ἐποίησε σφέας, τῇδε ἀγαθεής· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyum agros vastabant, atque inter se partiebantur. At illi eorumque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit adversus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superaverunt, upote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt ut pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Apriæ ab eo defciverunt. Hujus autem Batti filius extitit CLX
Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migraverunt, ubi contracti urbem hanc condiderunt quæ, ut tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas 1 solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ perveniret, 2 & Libybus videretur opportunus ad invadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superavere Cyrenæos, ut ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulavit: sed hunc dolo uxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in CLXI
regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, jussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, ubi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit ut unam quidem partem faceret Theræorum atque continium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam

1 Impulerunt ad defic. 2 Et invadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam 1 huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac cere-
CLXII monias in media civitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt, verum sub ejus filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum majorum. Hinc seditione orta, ejectus profugit in Samum, mater ejus in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EUelthon, qui Delphis dedicavit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur ut se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EUelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. 2 dicentique quæ consueverat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas,
CLXIII non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, unumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: ulterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet ut ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inveneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas ut circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens. Hæc
CLXIV Arcesilao Pythia respondit. Ille sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, objecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ᾧ, νησιωτίων πάντων. τοῦτο ᾧ, τῷ βασιλέϊ Βάττῳ τιμήεα ἐξελών, ἢ ἱρωσύας, τἀ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲ δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, ὅτω διετέλεε ἐόντα· ὅτι δὲ τοῦ τούτου παῖδος Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ ἐγένετο τῷ τιμέων ἐλήλυτο. Ἀρκεσίλεως γὰ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῷ προγόνων γέρεα. ἐπιθεύτεον σασιάζων ἑωυτῷ, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένῃ δὲ τῇ τοῦτο ἡ Φερετίμη, ἐδέετο προκατῆς, ἢ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρήνην· ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲ ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένῃ στρατιήν. τοῦτο γὰ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· πρόσω δέ οἱ καὶ εἴριον. ἐπειπόντος δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συμπέμψε πάντα ἄνδρα ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲ τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ, ἀνδρῶν ἡλικίας, δι- "δοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. "πλέον μηδέτι τόνδε περᾶσθαι φράζε- "νεο. σὺ μὲν ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν "ἐς τὴν σεωυτοῦ. τὸν δὲ τὴν κάμινον εὕ- "ρῃς πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς τοὺς "ἀμφορέας, ἀλλ' ἀποπεμπε κατ' ἕνα· "εἰ δὲ ἐξοπτήσῃς τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλ- "θῃς ἐς τὸν ἀμφίῤῥυτον· εἰ δὲ μή, ἀπο- "θανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος ὁ κάλλι- "στεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, φρασθεὶς τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ὑπεκρατήσας τῷ πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου ἐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀνταναστώτας αἰτιε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῷ δὲ οἱ μὲν τοσοῦτον ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύ-

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secrevisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitu fœminas donare respondit.

προν ἀπέστειλε ὅπη ἀφίξοιτο. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὸ σφέτερον, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἑτέρους δὲ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καλαφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλλῳ περιθέντες, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένους τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μὴ ἡ Πυθίη ἔα εὑρόντας ἐν τῇ καμίνῳ τὰς ἀμφορέας ἐξοπῆσαι, ἔρχετο ἑκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείσας τε τὸν χρησθέντα θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίῤῥυτον τὴν Κυρήνην ἔσεσθαι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· τῶν δὴ τὸν ἀπικνέεται καί μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα, κτείνυσι. πρὸς δὲ, καὶ τὸν πενθερεὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἀγαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρεζομένη· ἐπεὶ τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημένοι· οὗτος δὲ ὁ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐπέταξε. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ κελεύουσα· περιιοῦσα περὶ φασιν, ὡς ἀφ' ἑνὸς μυδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ὑπὸ τοῦτο ἦν τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρεσκευάσθη Δαρείῳ διαφθαρῆναι. στρατεύσαντος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἴη βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατόν, νόμισμα ἐκόπατο· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τωὐτὸ τοῦτο ἐποίεε. καὶ νῦν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικὸν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανισταίατο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ δὴ ὁ Ἀρυάνδης καὶ οἱ κατὰ Φερετίμην διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε,

prum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberaverunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & privatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremavit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum inventas in fornace amphoras excoquere, exceſſit ultro ex urbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam, 1 & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam. 2 Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cujus filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animadverteſſent, obtruncarunt, & inſuper ejus ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſive volens ſive invitus oraculo non obſequutus, fatum ſuum implevit. Mater ejus CLXV Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyrænæ fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Ubi autem cognovit filium in urbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum perveniſſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortanſque eum ad ſe ulciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor CLXVI à Cambyſe conſtitutus, qui aliquando poſt tempore quum amulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atque animadvertens Dario cordi eſſe memoriam ſui relinquere opere quod à nullo alio regum factum eſſet, id ſibi imitandum putavit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus CLXVII Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Uxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitum una cum Pheretima mittit. Atque hic quidem 1 titCLXVIII tulus inferendi belli extitit. ¶ Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (ut hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus utuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, uxores eorum in utroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pediculos 2 præmordet, atque ita abjicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam devirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad
CLXIX portum usque nomine 3 Plynum. His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In hujus loci medio est insula Platæa, ubi urbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens usque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem peCLXX ne ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorum moribus maCLXXI xima ex parte imitandis. Horum sunt occasum versus confines AUschisæ, qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AUschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt,
CLXXII moribus utentes. AUschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis Εὐεσπερίδαι. Αὐχισέων δὲ κῃ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι " Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, καλήκοντες ὅπη θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρλώης. Αὐχισέων δὲ τετέων τὸ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασάμωνες, ἔθνος πολλόν· οἳ τὸ θέρος καταλείποντες

ἄνδρα Μαραφίην· τῷ δὲ ναυτικὸν Βάδρην, ἐόνα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι τὸ στρατιὴν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀπικόμενος· οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκατο πάντες. πολλά τε δὴ κἀγαθὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, ὕστερον δὴ τὸ στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόφασις τοῦ λόγου ἐγένετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ἐπὶ Λιβύων καταστροφήν. Λιβύων δὲ δὴ ἔθνεα πολλὰ κἀπολιὰ ἔστι· κἀτὰ μὲν αὐτοὺς ὀλίγα, βασιλέος δὲ οὐκ ἐπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόνιζε βασιλέος Δαρείου ὀλίγα. οἰκέουσι δὲ κατύπερθε Λιβύες ἀπὸ Αἰγύπτου " ἀρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων καλοικέουσι, οἳ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον ὠδὲ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τὰς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τὰς ἑωυτῶν ἐκφέρουσι ἀντιδάκνει, κἄπειτα ῥίπτει. ἔστι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. κατὰ τὸν βασιλέα μοῦνοι τὰς παρθένους μελλέσας συνοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἡ δὲ ἂν τῷ βασιλέι ἀρέσκῃ μάλιστα, ἀπὸ τούτου ἁρμα παρθενοδύεται. παρέχουσι δὲ ἔστι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπὸ Αἰγύπτου μέχρι λιμνέων, τῷ οὔνομα " Πλευνός. Τούτων δὲ ἔχονται Γίγαμαι, νεμόμενοι τὸν πρὸς ἑσπέρην χῶρον, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέη νῆσος ἔπικειται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· κἀν τῇ ἠπείρῳ Μενελάου λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὸν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται ἔστι πολλῷ τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. ἔστι τὸ ὑπὲρ Κυρλώης οἰκέουσι. ἔπὶ θάλασσαν δὲ κατήκουσι Ἀσβύσται. τὸ μὲν πρὸς θάλασσαν Κυρλωαῖοι νέμονται. πεζῇ πρόβατα δὲ ἔκτηνται μᾶλλον Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς Πλεύνας μιμέεσθαι ἔστι τοὺς Κυρλωαίων. Ἀσβυσέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Αὐχίσαι· ἔστι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, καλήκοντες ἔπὶ θάλασσαν καὶ Εὐεσπερίδας.

1 Prætextus 2 Viciſſim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὸς *legitur, non* πλεῦνος.

ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τὰ πέβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χῶρον ὀπωρευομένοις τοὺς φοίνικας· οἱ δ', πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπελεήσας ἐπεὰν θηρεύσασι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλα βδήσαντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζουσι πολλὰς ἔχειν ἕκαστοι, βδήκιστον αὐτέων τῷ μίξιν ποιεῦνται. τρόπῳ δὲ τῷ πλησίῳ τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίμπτωνα περήσαντι μίσγωνται· πρῶτον δὲ γαμέουσι. Νασάμωνες ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τῷ νύμφῳ νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀφ' ὑπάντων διεξελθεῖν τῇσι παστυμένῃσι μισγομένῳ. τῇσι δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὅρκοισι δὲ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς ἀφικομένους σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἀποθιόμενοι. μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ κατευξάμενοι, ἐπικατακοιμέωνται. τὸ δ' ἂν ἴδωσι τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τοῦτο χρῶνται. πίσσι δὲ τοῖσι χρέωνται ἐκ τῆς χειρὸς δίδοῖ πιεῖν, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδὸν λαβόντες λείχουσι. Νασάμωσι δὲ πρόσκεινται εἰσὶ Ψύλλοι. οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἐλύτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὸν χῶρον οἱ Νασάμωνες. Τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ ἐρημώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλέουσι· καὶ ἔτε ὅπλων ἐκτέαται ἁρπίον οὐδέν, ἔτε ἀμυνέεσθαι ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. τὸ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔχοντα τὸ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείροντες· τὸ μὲν μέσον τῆς τριχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐκ χειρός· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, θυρεοῦσι καὶ λαγαίοισι δορὰς φορέουσι πετεινῶν. ἀπὸ δὲ αὐτῆς Κίνυπος ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδηται ἐστί, ἐὼν τῆς ἄλλης τῆς περιπαλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν σταδίοι διηκόσιοι εἰσί. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γινδάνες εἰσὶ·

ad mare pecoribus, conſcendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ ſunt, & ſpatioſæ, & fructiferæ omnes. ex quibus ubi palmulas præmaturas decerpſerunt, ad ſolem ſiccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas ſorbillant. Uxores plures ſinguli è conſuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodem pæne quo Maſſagetæ modo, prius ſcipione prætento. Naſamonibus mos eſt, quum quis primum ducit uxorem, prima nocte ut ſponſa ſingulos convivas obeat concubitus gratia, & ut quiſque cum ea concubuit, donum det illi quod ſecum habet domo allatum. Jurejurando ac divinatione tali utuntur: Per eos viros qui juſtiſſimi atque optimi apud illos fuiſſe dicuntur, jurant, illorum ſepulcra tangentes. Divinant, ad ſuorum accedentes monumenta, & illis, ubi preces peregerunt, indormiunt: ubi quodcunque per quietem inſomnium viderunt, eo utuntur. Fidei dandæ conſuetudo hæc eſt: De manu alterius uterque ſumpto invicem poculo bibit. quod ſi nihil humoris habuerint, ſumptum è terra cinerem lingunt. Naſamonibus confines ſunt Pſylli, qui hunc in modum interciderunt: Auſter eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin eſt, aquarum inops. Ob id iſti publico colloquio atque conſilio expeditionem fecere adverſus auſtrum. (quæ Libyes memorant refero) hos quum ad arenas veniſſent, auſter ſpirans illic obruit. Pſyllis extinctis eorum terram Naſamones obtinent. Super hos auſtrum verſus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aſpectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem ſeſe audentes. Hi ſupra Naſamones incolunt. Circa maritima vero, occaſum verſus confines ſunt Macæ, qui ſummum capitis verticem radunt, in medio capillos creſcere ſinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles ſubterraneorum ſtruthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens eſt, quum cætera cujus memini Libya ſit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare ſtadiorum eſt intercapedo. Horum Macarum finitimi ſunt Gindanes:

CLXXIII CLXXIV CLXXV CLXXVI

quorum

quorum uxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (ut memoratur) quod ut à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriam nodat, & ut quæque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris
CLXXVII adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuavitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc
CLXXVIII fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lotophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem uſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. 1 Hanc inſulam aiunt di-
CLXXIX ci à Lacedæmoniis habitari debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificavit, impoſitis in ea 2 cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in 3 aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eique hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac juſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Jaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è brevibus enavigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Jaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim ut quum quis tripodem accepiſſet 4 ex omnibus qui in Argo navigarent, neceſſario centum Græcæ civitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratiarum
CLXXX colunt, tripodem occultaſſe. Juxta hos Machlyes habitant Auſes: & circum paludem Tritonidem utrique habitant, ita ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, Auſes vero ſinciput. Horum virgines anniverſario Minervæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diviſæ, prœliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe 5 morem patrium ſervare ei quam Minervam no-

τῶν αἱ γυναῖκες ϖερισφύρια δερμάτων πολλὰ ἑκάστη φορέει κατ' τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα ϖερισφύριον ϖεριδέεται· ἡ δ' ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δεδόκιται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀχαιὼ ὃ ϖερέχυσαν ἐς τὸν Πόντον τούτων τῶν Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τε ὁ σχῖνος· γλυκύτητα δὲ, τοῦ φοινίκου τῷ καρπῷ ϖερσέικελος. ϖιέουται δὲ καὶ τοῦτον τὸν καρπὸν οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ ϖρὸς θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσσονι γε τοῦ ϖροτέρου λεχθέντος. κατήκουσι δὲ ϖὸτι ϖοταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσός ἐστι οὔνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῆς Πηλίης ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλα τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, ϖερισταλέειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καί μιν ὡς ϖλέοντα ἡμέρας κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν ϖρὸς τὴν Λιβύην. ϖερὶ δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βραχέσι ἡμέας λιμένος τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν ϖόρον δείξειν, καὶ ἀϖήμονας ἀϖοσελέειν· ϖειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, ὥστω δὴ τόν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ϖιθέσθαι δὲ καὶ τοῦτον τὸν τρίποδα, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημῆναι τὸν ϖάντα λόγον, ὡς ἐϖεὰν ὁ τρίποδα κομίσηται ὁ ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμϖλεόντων, τότε ἑκατὸν ϖόλιας οἰκῆσαι ϖερὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἕλληνίδας, ϖᾶσαν εἶναι ἀνάγκην. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐγχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς. ὕστερον δὲ καὶ οἱ Μάχλυες ϖέρι τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δέ σφι ῥέζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀϖίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμϖροσθεν. ὁρτὴ δὲ σφι αὐτοῖσι Ἀθηναίης· αἱ ϖαρθένοι αὐτῶν δίχα διασᾶσαι μάχην ϖρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ ἀνδρηίῃ θεῷ λέγουσαι τὰ ϖάτρια ἀϖοτελέειν τὴν Ἀθηναίην κα- 177

1 Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe, tum, &c. 3 *Statim poſt eandem vocem vertit* brevia. *Lego autem* ϛράχεσι *&* βραχέων *cum vet. cod.* 4 Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere.

τῶν παρθένων λέγουσι. τὰς δ' ἀποθνησκούσας παρθένους ἐκ τῶν τρωυμάτων, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἀνείναι ὠυτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ παρθένον τῷ κάλλιστα δύσασαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κωμῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τοπάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικισθῆναι, ἐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι ὠυτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνεον φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δ' Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος μὲν θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτῷ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίσγειν δὲ ἐπίκτητον τοῖσι γυναιξὶν ποιέονται, ἔστε σωφρονέοντες, κλινηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς ταὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτῳ μηνὸς, καὶ τὸν ἂν δόκῃ τοῖσι ἀνδράσι τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τοῖσι Νομάδων Λιβύων οἰκέασι. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη φαίνεται κατήκουσα, ὡς δοκέειν ἐμοὶ, ἀπὸ Θηβέων τοῖσι Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλήια στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἡμέρας δώδεκα ὁδῷ, ἅλός ἐστι τρύφεα καὶ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τοῦ ἅλός ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῇ ἐρήμῳ, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἡμερέων ὁδῷ δώδεκα Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἰρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διός ἐστι ἄγαλμα· τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀπικλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς ὃ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἔστι δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα δὴ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἔστηκε δὲ ὑπὸ τοῦτο τὸ κρηνίον καλέεται ἡλίου

minavimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operam navavit, eam semper communi consensu cæteræ virgines exornant cum cætera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Minervam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamque 1 nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Jovi, & Jovem, sibi illam asciviſse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non una habitantes, sed pecudum more concumbunt. Ubi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conveniunt) ejus filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, *id est, feris abundans.* Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectum à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere 2 sunt grumi grandes salis jucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale ejaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant ultimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonii, habentes templum ad Thebani Jovis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Jovis simulacrum est. Apud hos est alia quoque aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato jam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam usque noctem, quo tempore fervens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram usque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis.

CLXXXI

1 Nescio quid de parte conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

CLXXXII Poſt Ammonios autem per ſupercilium ſabuli, decem rurſus dierum itinere eſt collis ſalis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circum habitantibus: cui loco nomen eſt Ægila, ad quem locum Naſamones veniunt palmulas decerptum.

CLXXXIII Rurſus decem dierum ſpatio ab Ægilæis alius [1] collis eſt ſalis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen eſt Garamantibus, natione ſane magna, qui inducta ſuper ſalem humo, ita ſerunt. Ab his ad Lotophagos breviſſimum iter. A quibus triginta dierum ſpatium eſt ad eos apud quos giguuntur boves præpoſtere paſcentes. Ideo autem præpoſtere paſcuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cellim euntes paſcuntur. nam offenſantibus in terra cornibus, progrediendo paſci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter craſſitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognovimus, perniciſſimis pedibus ſunt, ſerpentibus, lacertiſque & aliis id genus reptilibus veſcentes, lingua nulli alteri ſimili utentes, ſed veſpertilionum more ſtridentes.

CLXXXIV A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis eſt ſalis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen eſt Atlantibus, ſolis omnium hominum, quos ipſi novimus, innominatis. [2] nam ſales quidem apud eos vacantur Atlantes, ſingulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi ſolem tranſcendentem execrantur, eique præterea omnia convitia ingerunt, quod torridus & ipſos & regionem perdat. Poſt totidem dierum iter alius tumulus ſalis eſt, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis eſt mons nomine Atlas, anguſtus, & undique teres: & (ut fertur) adeo celſus ut ejus cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque æſtate: quem eſſe columnam cœli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nam Atlantes vocantur. dicunturque nec ulla animante veſci, nec ulla ſomnia cernere. Ad hos uſque Atlantes poſſum recenſere nomina eorum qui in ſupercilio *Libyæ* habitant, poſt hos non amplius. Porrigitur

CLXXXV

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, διὰ τ ὀφρύης τ ψάμμυ δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδῶ, κήλωνός τε ἄλός ἐστι ὁμοίου τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ναῖοι αὐτὸν οἰκέοντες· τῷ δ' χώρῳ τούτῳ ὄνομα * Αἴγιλά ἐστι. ἐς τοῦτον τ χῶρον οἱ Νασάμωνες ὀπωριεῦντες τὸς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλέων ὁδῶ, ἕτερος ἄλός κηλωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοί, καλάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι ὄνομα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵτινες τ ἄλα γῆν ὀπιφορέουσι, ὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐλῖας ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δ' διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν ἐκ οἷοί τε εἰσί, προεμβάλλοντες ἐς τ γῆν τ κερέων. ἄλλο δ' οὐδὲν διαφέρουσι τ ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαραμάντες δ' ἔστι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσί, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀπικνεομένους ἀκούομεν. σιτέονται δ' οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῇ σαύρᾳ, τ ἑρπετῶν. γλῶσσαν δ' οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καλάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δ' Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδῶ, ἄλλος ἄλός τε κηλωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ναῖοι αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι ὄνομα ἐστὶ † Ἀτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέουσι μὲν γάρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες ὄνομα, ἑνὶ δ' ἑκάστῳ αὐτέων ὄνομα οὐδὲν κέεται. ἔστι τῷ ἡλίῳ καταρῶνται, καὶ πρὸς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τ χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδῶ, ἄλλος κηλωνὸς ἄλός, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ναῖοι αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλος τούτου ὄρος τῷ ὄνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ νυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δ' ὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε ἔᾳ ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐγχώριοι εἶναι. ἀπὸ τούτου τοῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι ἔτυμοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει

178

1 Agger. *Paulo poſt ipſe* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem ſimul nomen eſt Atlantes. *Id eſt, commune quidem univerſæ genti nomen eſt Atl.* * Perperam pro Αὔγιλα. & fortaſſe an etiam Αὔγυλα. circa locum hunc incolentes ſunt *Augylæ, Græcis* Αὐγύλαι. *Cl. Salmaſius.* † Nominari debent Ἀτραντες. hi ſunt qui Ἀτάραντες aliis dicuntur. *Salmaſ.*

δ' ὧν ἡ ὀφρὺη μέχει Ἡρακληίων σηλέων, καὶ τὸ ἔξω τυτίων. ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἁλὰ δέκα ἡμερέων ὁδῷ, καὶ ἀνθρώποισι οἰκέουσι· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι. ὑὸ γὰρ ἂν ἐδύναντο μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος. τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύος ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρη· καὶ ἰκμάδα οὐδεμίαν ἐστὶ ἐν αὐτῇ ἐοῦσαν. Οὕτω μὲν μέχει τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπὸ Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ ἐλεφάντων τε βοῶν τε ἔτι γυρώμυοι, διότιπερ καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ ὗς ἃ τρέφονται. βοῶν μὲν νυν ἐλεφάντων τε δι' αἰ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιεῦσι πατέεσθαι, ἁλὰ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν πρὸς τῇσι βυσὶ γόνυα. ταῦτα μὲν δὴ ὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες εἰώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲ πάντες, ἐκ ἔγωγε ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τετρακαίεκα γένηται, οἰσύπῃ περθάτων καίουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηρότατους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τοῦτο μὲν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, ἐκ ἔγωγε ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δὲ ὦν εἰσί) νῦν δὲ καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιλάβηται, ἐξεύρηταί σφι ἄκος· τεμόντες γὰρ ἔριον ἀποσπάσαντες ῥοῦσι σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίας δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ ἅδε. ἐπεὰν τοῦ ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κλίνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ· θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τῇ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

autem id ſupercilium ad columnas uſque Herculeas, atque ulterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, 1 *effoſſio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex 2 micis ſalis. iſti enim jam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes 3 ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta jam plaga eſt, & ſine aqua feriſque, ſine pluvia ac lignis, omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem paludem, 4 paſtoritii Libyes ſunt carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec Ægyptii guſtant ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ 5 ferire ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Ægypto, cui etiam jejunia & dies feſtos ſtudioſe agunt. At mulieres Barcææ non modo guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum vero Tritonidis paludis jam non ſunt 6 paſcuales Libyes, neque eiſdem moribus utentes, neque idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Ubi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſam ne ullo unquam tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt revera Libyes inter omnes quos nos novimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc cauſam, certe optima valetudine ſunt. Quod ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inventa eſt ab eis medicina. urina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrant. Porro ſacrificia apud 7 paſtoritios Libyes talia ſunt: Ubi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam ſupra domum abjiciunt: hoc acto, cervicem ejus avertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem univerſi Libyes ſacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Minervæ Tritonique ac Neptuno: ſed Minervæ præcipue.

CLXXXVI

CLXXXVII

CLXXXVIII

1 Fodina. 2 Grumis 3 *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autem & albus & purpureus ſal effoditur: 4 Nomades Libyes ſunt, qui carne & lacte veſcuntur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſuesque non alunt. 5 *Suſpecta eſt hic vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in ſequent. pro* paſtorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Minervæ mutuati ſunt, præterquam quod ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cætera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya [1] Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus*, ægidas denominavere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur ejulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer utuntur ac belle. Et à Libybus quadrijugos
CXC equos jungere Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos ut Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſervantes ut dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituant, ne ſupinus expiret: Domicilia eorum ſunt virgultis compacta ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquoverſus verſatilia. Et iſti quidem talibus utuntur moribus. Contingunt autem hos ab [2] orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: [3] qui vero Libyes domos poſſidere conſueverunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Trojanis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior eſt feris ſylviſque quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferisque frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grandes ac leones, elephantes quoque & urſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et [4] cynocephali, *id eſt*, *capita canina habentes*, & acephali, *id eſt*, *non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, ut Libyes memorant: necnon viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ.
CXCII Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τλὼ δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυσσέων ἐστί, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων ἀντῆσι, οὐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατ' τωὐτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὄνομα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ τὰς περὶ τὰ αἰσία βάλλονται ψιλὰς περὶ τλὼ ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχριμμένας ἐρυθρῷ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἔμοιγε καὶ ὀλολυγὴ ἐν ἱεροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον ἡμέεσθαι. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι. καὶ τέσσερας ἵππους ζεύγνυσθαι πρῶτοι Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. ὅταν δὲ καταμέλλῃς θάπτεσθαι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τλὼ ψυχλὸ, ὅκως μιν κατίσουσι, μηδὲ ὑπτιάσουσι. ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἑρμυίων περὶ χοίνικας ἐστί, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμισι μὲν τοιούτοισι ἔστι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρην τῆς Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες κατῆσθαι, τοῖσι οὔνομα κέεται Μάξυες· οἳ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπαριστερὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. φασὶ δὲ ἔστι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τλὼ νότου τῆς Λιβύης, τλὼ οἱ Νομάδες νέμονται, ἔστι ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες οἱ ἰσοφαρίζοντες μεγάθεϊ, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεταί γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πλήθεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ἔστι τοιάδε ἐόντα, ἄλλ' ἄλλα τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄκοτοι· (ἃ

1 *Id eſt, ſimulacrorum Minervæ. dicit enim Herodotus* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης. 2 Occidentali 3 *Lectionem ſequutus videtur diverſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro* κυνοκέφαλοι *habent* ἀκέφαλοι, *hoc modo,* καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι *&c.*

γὰ δὴ πίνυσι) καὶ ὄρυες, (τῷ κὴ κέρεα ποιῦσι Φοίνιξι οἱ πήχεες πιεζῶνται· μέγαθ. δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κὴ βοῦν ὄζι) καὶ βασσάρεα, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κερκόδειλοι ὅσον τε τετράπηχεες χερσαῖοι, τῆσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ στρυθοὶ καταγαιοι, καὶ ὄφιες μικροί, κέρεας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ὄζι θηρία, καὶ ἅπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφ. δὲ καὶ ὗς ἄγρ. ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γλύφα τρία αὐτόθι ὄζι· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· (τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο ἔστι μὲν Λιβυκὸν, δυνάται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βύνοι) οἱ δὲ ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαὶ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρησσησίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νῦν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργὲς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δ' ὦν πάντες ἔτι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. οἱ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι ὄρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι νέεσι νῆσον τῇ ἔνομα ἔστι Κύρανιν. μῆκ. μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτ. δὲ, στεινὴ, ἑξακοσίων ἐκ τῆς ἠπείρου ἐλαιέων τε μεστὴ καὶ ἀμπέλων. λίμνη δὲ ἐν αὐτῇ ἔστι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερῶσι ὀρνίθων κεχριμμένοισι πίσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος. ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ὄζι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δ' ὦν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθ. δὲ, διόργυός ὄζι· ἐς ταύτην κοντοὺς καπτοῖσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνην περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐκχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι, ὃ, τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, γῆν ὑποῦ γενόμενον, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς πέντε σταδίους ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

enim bibunt. & oryes, 1 quibus ulnales palmæ pro cornibus fiunt. (hujus feræ magnitudo est ad æquiparationem bovis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thoes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & corcodili tricubitali ad summum magnitudine, terrestres, lacertis assimiles,& struthi subterranei,& serpentes pusilli cum singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter cervum & aprum. cervus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod βύνοι, *id est, colles*) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in Silphio nascuntur, 2 murænis simillimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissime investigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt CXCIII
3 Zabeces, ubi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zygan- CXCIV
tes, ubi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Juxta hos aiunt Carthaginenses sitam es- CXCV
se insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quam transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacum unde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. 4 Fuerit autem totum, ut ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquoversus pedum est, altitudinis duûm passuum. in hunc *virgines* contum, cujus in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem asphalti habentem, sed cætera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam juxta lacum foderunt, effundunt, & ubi multum illius aggesserunt, ita è scrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id sub terram means 5 redditur in mari,quod à lacu quatuor stadiis abest. Ita quæ de insula

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *mensuras faciunt*. *id est*, Phœnices *suas mensuras dictas Cubitos illarum, cornibus magnitudini faciunt pares. Fortasse tamen & alius sit sensus.* 2 Tartessiacis similes. 3 Zaueces, 4 Fieri autem possit ut id omnino ita se habeat, quum ipse viderim *&c.* 5 Conspicitur. *Vel,* apparet.

adja-

adjacenti Libyæ dicuntur, consentanea
CXCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quotiès ipsi applicuere, se merces è navibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis navibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositio, 1 rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è navibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus 2 videatur, eo sumpto abire: sinminus, conscensis iterum navibus considere: illos vero accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec 3 persuadeant. Neutros autem alteris injuriam inferre: 4 neque aut se contingere merces priusquam ip-
CXCVII si sumpserint aurum. Atque hi sunt Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque Æthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: advenæ vero, Phœnices & Græ-
CXCVIII ci. Neque vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter unam Cinypem, quæ tellus fluvio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est proventu fructus cerealis 5 omnino cæteræ Libyæ. Est enim pulla & uda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex proventibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum ubertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circi-
CXCIX ter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ hujus Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se 6 plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea jam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis, in plaga quæ supra mari-

τῆς ὑπὲ Λιβύῃ κειμένης ἠπείρου ἐξῆς ἀληθείῃ. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, ἔστι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἄνθρωπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καλεόμενους, ἐς τοὺς ἐπεὰν ἀπικόμενοι καὶ ἐξελόντες τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς παρὰ τὸ κυμάτιον, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδόμενους τὸν καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὸ θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πόσῳ ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι. καὶ ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιον ὁ χρυσὸς τοῖσι φορτίοισι, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιον, ἐσβαίνοντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δέ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὃν ἔθηκαν χρυσὸν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· ἔστε μὲν γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἅπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, ἔστ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἐλάβομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τυτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων ἔτέ τι νῦν ἔστε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτέων, καὶ ὀλίγῳ πλέω τέτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, ἔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπίλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετῇ εἶναί τις ἡ Λιβύη παραπλησίη, ὥστε ἡ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ ἔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀρίστῃ γαιῶν, Δήμητρος καρπὸν ἀναφέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδαξι. καὶ ἔτε ἀνομβρίῃ φερούσῃ οὐδὲν, ἔτε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ἔνεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ καρπῶν τὸν καρπὸν ταυτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτας νέμονται. ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἄριστα ἀνήκῃ, καρφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ὅπου τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τοῖσι οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θωυμάσιον. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾷ ἀμάρδοντί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τοῦτόν τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσι-

τὰ Βαβυλωνίη

τὰ τῶν ὑπερθαλασσίων

1 Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquaverint, *id est, priusquam tam multum exhibuerint quantum mercium pretio respondeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam *&c.* 5 Nec quicquam omnino similis est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextum pro χώρας legendum censeant ὥρας. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretandus hic locus.*

δίων

δίων ὡρέων τὰ μέσα ὀργᾷ συγχωμίζεσι, τὰ βυνες καλέυσι. συγκυκήμεναί τε ὦν ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέποται τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ πλούταῖος συμφλογίνεται. ὕτω ἐπ' ὀκτὼ μηνῶας Κυρηναίυς ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν δὴ τοσαῦτα εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτυ σαλεύλες ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὸ Βάρκιον, ἐπολιόρκεον τὸ πόλιν, ἐπαγγελλόμυοι ἐκδιδόναι τὲς αἰτίυς τῦ φόνυ τῦ Ἀρκεσίλεω. τῷ δ', (πᾶν γὰρ ἰὼ τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τὲς λόγυς. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὸ Βάρκιον ὀκτὼ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμυοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα αὐτὸς χαλκεὺς ἀνεῦρε, βοπτάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε βοπρεσθείς· φερέφερον αὐτὸ ἐντὸς τῦ τείχεος, προσίτε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίχε, κατὰ δὲ τὸ ὀρυσσόμυον ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τὴν ἀσπίδα. ἀντορύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκλεινον τῷ Περσέων τὲς φρουρχέοντας. τῦτο μὲν δὴ ὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρύπτοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τελεομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ ἐκ ἧσσον τῷ Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τῦ πεζῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τὲς Βαρκαίυς, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν ἐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, πυιέει τάδε· νυκτὸς πάφερον ὀρύξας διρέλιον, ἐπέτεινε ξύλα ἀδενέα ὑπὸ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ὀπὸ λῆς τῷ ξύλων χῶν γῆς ἐπεφόρησε, πυιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγυς προσεκαλέετο τὲς Βαρκαίυς· οἱ δὲ ἀσμένως ὑπήκυσαν, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τῷ δὲ ὁμολογίῃ ἐποιεῦντο τοιῷδέ τινα. ὅτι τῆς κρυπτῆς τάφρυ τεμνοντες ὅρκια, ἔστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη ὕτω ἔχῃ, μυέειν τὸ ὅρκιον τῷ χώρῃ· καὶ Βαρκαίυς τε ὑποτελέειν φάναι ἀξίῃ βασιλεῖ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμῶν τῷ Βαρκαίων. μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιξύσαντες τέτοισι, αὐτοί τε ἐξῆεσαν ἐκ τῆ ἄσεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων παρεόνας ἐς τὸ τεῖχος τὸν βυλόμυον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταῤῥήξαντες τῷ κρυπτῷ γέφυραν, ἔδυσον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέῤῥηξαν δὲ τῦδε εἵνεκα τῷ ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μυέειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atque matureſcunt. Itaque dum primi fructus bibuntur atque eduntur, ultimi adventant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Persæ autem ad ulciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex Ægypto Barcen pervenerunt, oppidum obsedérunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. 1 Eos oppidani, ut qui cædis omnes participes essent, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcen quum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admoverunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admovebat pavimento urbis: quod ubicunque admovebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. ubi è diverso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contrivissent, & multi utrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animadvertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem depressit, eique fragilia superstravit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cæterq æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquium evocat. Illi libenter obtemperavere, quod eis cordi erat ad pactionem devenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultam fossam: ut quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratum foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum novarum adversus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex urbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrandi urbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in urbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant rescidérunt, ut fœdus solverent quod cum Barcæis percussérant, tamdiu ratum fore fœdus quamdiu maneret terra

181 προσεκαλέετο

1 Eorum oppidani, ut qui &c. orationem non admiserunt. *id est, eorum petitioni non acquievérunt, vel assensi non sunt.*

ut tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius.
CCII Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Cæteros Barcæos Persis ut diriperent imperavit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant.
CCIII His urbem permisit: reliquis in servitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad urbem Cyrenen rediissent, Cyrenæi eos oraculi cujusdam servandi gratia, per urbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus navalis exercitus Bares illis præcepit ut urbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim adversus unam Barcen Græcam civitatem esse missos. Verum postquam transierunt, & ad ripam Lycæi Jovis subsederunt, pœnitentia eos subiit quod Cyrenen non occupassent: eamque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. ubi stativa habentibus, ab Aryande nuncius advenit ad eos revocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum revertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque utensilium gratia, ut quisque relinquebatur trahebaturque, interficiebant, donec in Ægyptum perventum est. Hic Persarum
CCIV exercitus in Libyam longissime ad Hesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere, 1 quosque ex Ægypto ejecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam usque memoriam etiam incolis
CCV frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima 2 probe vita excessit. nam posteaquam ulta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. 3 ut enim existunt acres admodum & invidiosæ ultiones deorum in homines, vivens vermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

κῦ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δ', ὐκ ἔτι ἐμιμνε τὸ ὅρκιον κῦ χώρλω. Τὲς μὲν νυν αἰτιωτάτυς τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ὐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τῦ τείχεος. τῶν δὲ σφι γυναικῶν τὲς μαζὲς ἀπέταμεσα, περιέτιξε κὴ τέτοισι τὸ τεῖχος. τὲς δ' λοιπὲς τ Βαρκαίων, πλὴν ὅσαι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε κὴ τῦ φόνυ ἀμέταιποι· τέτοισι δ' τ πόλιν ἐπέτραψε ἡ Φερετίμη. Τὲς δὴ λοιπὲς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· κὴ ἐπεί τε ἐπὶ τῆ Κυρηναίων πόλι ἐπέσησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀπομειξάμενοι διεξῆκαν αὐτὲς ἀμ' τ ἄσεος. διεξιόσης δ τ στρατιῆς, Βάρης μὲ ὁ τῦ ναυτικῦ στρατῦ στράτηγὸς ὠκέλευε αἱρέειν τ πόλιν, Ἄμασις δ ὁ τῦ πεζῦ, ὐκ ἔα. ἐπὶ Βάρκλω γὰρ ἀποσταλῆναι μένυν Ἑλληνίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθῶσι, κὴ ἱζομένοισι ἐπὶ Διὸς Λυκαίυ ὄχθην, μεταμελήσε σφι ὑ ποιῆσαι τ Κυρηνίην, κὴ ἐπειρῶντο τοῦ δίκτρου παρελθεῖν ἐς αὖτις. οἱ δ Κυρηναῖοι ὑ φυλάσσεον. τοῖσι δ Πέρσῃσι, ὡς δένος μαχομένυ, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες δ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι δ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε ὦκα Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτές. οἱ δ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπὶ σφι δῦναι, ἔτυχον· λαβόντες δ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τ Αἴγυπτον. ὡς δὲ λαβόντες δ τὸν δεύτερον αὐτὲς Λίβυες, τ τε ἐσθῆτος εἵνεκα κὴ τ σκυλῆς, τὲς ὑπολειπομένυς αὐτέων κὴ ἐπελαμβάνυς ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τ Αἴσυπτον ἀπίκοντο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τ Λιβύης ἐκράτησε ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τὲς δ λιβυσπόδαμνοι τῶν Βαρκαίων, τέτυς δ ὐκ τ Αἰγύπτυ ἀναστὰς ἐποίησαν ὦδε βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τ Βακτρίης χώρης κώμυν ἔνκατοικῆσαι. οἱ δ τῇ κώμῃ ταύτῃ ἔνομα ἐνεγένετο Βάρκλη, ἥπερ ἔτι ἐς ἐμὲ ἐῢ οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. Οὐ μὲν ὐδὲ ἡ Φερετίμη δῦ τ ζόλυ κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ὐκ τ Λιβύης πεπαυμένη τὲς Βαρκαίυς ἀπενόσησε ἐς τ Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζῶσα γὰρ δυλέων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίαν ἰσχυραὶ τιμωρίαι παρὰ θεῶν ὀπιφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τ Βάττεω τοιαύτη τε κὴ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίυς.

ἀναστάσης

ζέσε

---

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo* ἀναστάσης *pro* ἀνασάτης. 2 Feliciter vitam finivit. quumprimum enim ulta Barc. in Ægypt. rediit, misere periit. 3 Ut enim diis odiosæ sunt nimium acres hominum ultiones. *Perinde acsi dicat, deos illi tam miserabilem vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam qua usa fuerat in ultione sumenda crudelitatem, ut & alias adeo atroces ultiones odio prosequi solent. Valla autem sensum invertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῇ Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῷ ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, ἐς βαλομένους ὑπηκόους ἐς Δαρείου, κατεστρέψαντο, ὑπερφερομένους πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θείου τοιάδε σφι ἐπὶ Περινθίους, καὶ ὡς μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπεκαλέσωνται σφέας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν· ὡς δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν· ἐποίεον οἱ Παίονες τάδε. ἀντιζομένων δὲ τῷ Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίη τριφασίη ἐκ περικλεοῦς σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύων κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῷ Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ "εἰ τάν κα καὶ τὰ σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν "εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν "ἡμέτερον τὸ ἔργον. ὕστερον τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπον σφέων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν τῶν ἐλευθερίης γινομένων τῷ Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Περινθος, ἤλασε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηϊκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῷ ταύτῃ οἰκημένων ἡμερέοντας βασιλεῖ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηϊκην καταστρέφεσθαι. Θρηϊκων δὲ ἔθνος μάχιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ ταὐτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ

1 THE PERSÆ qui in Europa sub Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti divino responso ut bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex adverso confidentibus provocarentur, nominatim compellantibus, eos invaderent: sinminus, ab invadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimvero confidentibus Perinthiis eregione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex provocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipsum esse responsum dei conjectantes, inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. 2 Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthii pro libertate strenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes ejus urbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciam subigeret, ¶ Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 *Vel*, Megabazo, *si nostra exempl. sequaris : itidemque in sequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verum & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo invenitur.* 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita se habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthii* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate stren.

omnium

omnium gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos, 1 & qui ſupra Creſtonæos in-
IV colunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui 2 ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratum eſt. Trauli vero in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cum ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quod vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autem fato functum, per luſum atque lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni ſit felicitate. At qui ſupra
V Creſtonæos incolunt, iſta agunt: Singuli plures uxores habent: quorum ubi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis judicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, unaque cum viro humatur, cæteris uxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis
VI ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſervant, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at uxores aſſervant vehementer, eaſque magno ære à parentibus coemunt. Punctas 3 notis eſſe frontes, nobile judicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto vivere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores.
VII Deos autem hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem ſolum jurant, à quo progenitos quoque ſe aiunt. Op-
VIII timatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadavere, mactatiſque omnifariis hoſtiis, convivantur. illudque defletum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtoque deſuper tumulo, κεόν· καὶ πανοῖα σφάξαντες ἱρήια, ἔπειτα δὲ δαῖτ᾽ ἐπιθέντες κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χεάντες.

πολλῷ κεφάτιστον πάντων ἐθνέων, καὶ γνώμῃ τῇ ἐμοί. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορον σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐξεύρηται. εἰσὶ δὴ καὶ τοῦτο ἀσθενέες. ἐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ ἕτοιμοι πᾶσι πλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηναίων οἰκεόντων. Τυτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι,
10 εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρῃξὶ ὁπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλῶσαι κακά· ἀνοιγερόμενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα
" πάθεα· τὸν δ᾽ ἀπογινόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῇ " καλύπτουσι, ὁπλέοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔστι ἐν
20 πάσῃ ὀυδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἑκάστος πολλάς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῆσι γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥ τις αὐτέων ἐφίλητο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἡ δ᾽ ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ ἐγκωμιασθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
30 ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεύμεναι. ὀνείδεος γὰρ σφι τοῦτον μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ᾽ ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ᾽ ἐῶσι οἵσι ἂν ταῦται βέλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας πολλοῦ τοῦ γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ᾽ ἄστικτον, ἀγενές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστεύειν, κάλλιστον. ἕτοιμοι μὲν σφέων οἱ ὁπερφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεὸς δὲ σέβονται μούνους τόνδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέην μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ αἵ-
50 δε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν, συνωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπειτα

πρίσμασι. κρύπτουσι,

183

1 *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionem incolunt. *ſic & paulo poſt.* 2 *De his vide lib. præcedente locum Herodoti, ſimulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero* στιχθέντα *interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα πιθεῖσι παντοῖον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἆεθλα τίθεται κατ' λόγον μονομαχίης. τα-
[a] αὐτα. φαὶ μὲ δὴ Θρηικῶν εἰσι" αἰδε. Τὸ δ' πρὸς βορέω ἔτι τῆς χώρης ταύτης, ἐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵ τινες εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτλώ· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρυ ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος· μοῦνος δ' δυναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρυ ἀνθρώπους, τοῖσι ἔνομα ἔστι Σιγυνάς, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δ' ἵππους αὐτίων ἔστι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἔτεα πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῇ τριχῇ· μικροὺς δ' καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζεύγνυμένους δ'
[b] ἑξυτάτους. ὑπ' ἅρματα, ἔστι δ' ὠκυτάτους· ἁρματηλατέειν δ' πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δ' τυτέων τοὺς ὅρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. ἔστι δ' Μήδων ἀποικοι λέγουσι. ὅκως δὲ ἔστι Μήδων ἄποικοι γενόμενοι, ἐγὼ μὲ οὐκ ἔχω σαφέσαντος φράσαι· τὸ δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγυνάς δ' ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω κατὰ Μασσαλίην οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δ', τὰ δόρατα. Ὡς δ' Θρῄικες λέγουσι μέλιεσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρυ καὶ κατ' τυτέων ἐκ ἔστι διελθεῖν πρεσβυτέρῳ. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες διαφέρουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται ἔστι δύσχειμα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τῶν ἄρκτον οἰκημένα δοκέει ἔστι, ἀπὸ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης περὶ λεγόμενα· τὰ δὲ Θρᾳδαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος. Περσέων κατήκοα ἐποιέετο. Δαρεῖος δ', ὡς Ἀβύδα τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰσταίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς Ἱστιαίου τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δέ σφεας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἱρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰσταῖος, ἅτε τυραννίδων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν ἐδεμιῆς προσεχρήζε· αἰτέει δ' Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ὁ δὲ Κώης, οἷά τε τύραννος, δημότης τε ἐών, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. πυθόμενον δ' ἀμφοτέροισι, ἔστι μὲν κατὰ τὰ εἴλοντο στερίσκουσι. Δαρεῖος δ' συλλέγει, πρᾶγμα ποιόνδε ἰδόμενον, βουλόμενος ἐκτίσαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀναστάσιος ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. καὶ Πίγρης καὶ
[c] Ματύης, Μασύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id eſt, ſingulare certamen*. Et ſepulturæ quidem Thracum hujuſmodi ſunt. Quod autem hujus regionis ad aquilonem vergit, nemo poteſt pro comperto referre quinam homines eam incolant: ſed illam quæ trans Iſtrum plaga eſt, conſtat vaſtam eſſe atque ignotam: [1] ubi ſolos audio habitare homines nomine Sigynas, veſte Medica utentes, eorumque equos toto corpore hirſutos eſſe, ad quinque digitos altitudine pilorum, eoſdemque pusillos ac ſimos, invalidoſque ad viros geſtandos, ſed currui junctos eſſe perniciſſimos: atque his curribus indigenas invehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui ſunt in Adria. Eos quoque ſe colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo dicere: ſed [2] fiat quidlibet intra longum tempus. [3] Sigynas Libyes qui ſupra Maſſiliam incolunt, inſtitores appellant: Cyprii jacula. Verum, ut Thraces aiunt, apes loca quæ ſunt trans Iſtrum, obtinent, & ob illas ulterius pergi non poteſt. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal conſtat frigoris intolerans eſſe. Sed mihi videntur loca quæ ſeptemtrionibus ſubſunt, ob gelu inhabitabilia eſſe. Hactenus de hac regione: cujus oram maritimam Megabyzus Perſis obedientem reddidit. ¶ Darius, [4] tranſmiſſo rapidiſſime Helleſponto, poſtquam Sardis venit, recordatus eſt beneficii in ſe ab Hiſtiæo collati, & conſilii Cois Mitylenæi. Quibus accerſitis Sardis, obtulit electionem. Hiſtiæus, ut qui eſſet Mileti tyrannus, nullam ſibi tyrannidem popoſcit: ſed Myrcinum Edonidem, animo urbis in ea condendæ. Et iſte quidem hanc elegit. Coes autem, ut qui non tyrannus ſed privatus eſſet, optavit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo ſe contulit. ¶ At Dario res hujuſcemodi oblata eſt, ut illam videnti inceſſerit cupido jubendi Megabyzo ut Pæonas ex Europæ ſedibus in Aſiam tranſportaret. Erant Pigres & Maſſyes viri Pæones, qui poſtquam Darius tranſmiſit in Aſiam, & ipſi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes una ſororem procera ſtatura atque

IX

X

XI

XII

1 De nullis autem poſſum quicquam accipere qui trans Iſtrum habitent præterquam de Sigynis. 2 Nihil eſt quod non contingere poſſit intra long. 3 Sigynas quidem certe Ligures qui ſupra Maſſ. &c. *At hic legit* Λίβυες *pro* Λίγυες. 4 Quumprimum Sardis tranſmiſſo Helleſponto pervenit,

ſpecioſa.

ſpecioſa. Obſervato tempore dum in ſuburbanis Lydorum Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam præterеuntem Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Libyca, neque ullarum ex Aſia fœminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, juſſos obſervare in quam rem uteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, fœmina ubi pervenit ad flumen, 1 equo ſatisfecit, vas aqua implevit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. XIII Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram fœminam jubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cujas illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius quinam homines eſſent Pæones, & ubi locorum habitarent, & cujus rei gratia illi veniſſent Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere ut ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troja fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantique Dario nunquid omnes illic fœminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. hujus enim rei gratia illud fiebat. XIV Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, jubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, adverſus Pæoniam XV exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe adventu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum. exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autem certiores facti Pæonas convenisſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora convertunt, hoſtemque latentes

ἐνειδέα. φυλάξαντες ὃ Δαρεῖον περιπ-
ζόμενον ἐς τὸ πεδίον τὸ πρὸς Λυδῶν,
ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελ-
φεὴν ὡς εἶχον κάλλιστα, ἐπὶ ὕδωρ ἔπεμπον,
ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ
βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν
λίνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνὴ, ὀπιμελὲς τῷ 184
Δαρείῳ ἐφαίνετο. ἔτι γὰρ Περσικὰ μὲν ἦν
Λύδῃ τὰ σκεύεα ἐκ τῆς γυναικὸς, ἔτι
πρὸς τοῦ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐόντα μᾶλλον. ὀπιμελὲς
δ' ὡς οἱ ἐφαίνετο, τοῦτο δορυφόρων τινὰς πέμ-
πει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῷ
ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὄπισθεν εἵποντο· ἡ δὲ,
ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα τὸν
ἵππον ἄρασα δὲ, καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος
ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξῆιε,
φέρουσα τὸ ὕδωρ. ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλ-
κουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωϋμάζων δὲ ὁ Δα-
ρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ
τὰ αὐτὸς ὤπτα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐνώπιον
ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἤχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελ-
φεοὶ αὐτῆς, ἔν κου πόρρω σκοπιὴν ἔχοντες τυ-
χόντων. εἰρωτέωντος ὁ τοῦ Δαρείου πυθόμενοι
εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑαυ-
τῶν εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δὲ ἀμείβετο τί-
νες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποί εἰσι, καὶ κῇ γῆς
οἰκημένοι καὶ τί δὴ κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν
ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν
ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παγ-
γαίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη·
ὁ δὲ Στρυμὼν ἐπὶ πόρτου τοῦ Ἑλλησποντίου
εἴησαν δὲ Τεύκρων τε ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ
μὲν δὴ ταῦτα ἔφραζον ἐλέγοντο. ὁ δὲ πρῶτα εἰ καὶ
πᾶσαν εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐρίσ-
τιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω
ἔχειν. αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέοντο.
Ἐθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς
Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρα-
τηγὸν· ἐντελλόμενος ἐξανασπάσαι ἐξ ἑδρέων
Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ
τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὲ
ἱππεὺς ἔδραμε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ
τὸν Ἑλλήσποντον. περαωθεὶς δὲ, διδοῖ τὰ
βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμε-
νος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης,
ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίδα. Πυθόμε-
νοι δὲ οἱ Παίονες τὲς Πέρσας ἐπὶ σφέας
ἰέναι, ἁλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς
θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν
τὲς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παί-
ονες ἦσαν ἑτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυ-
θόμενοι σφαλιεῖσθαι τὲς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράποντο. λαθόντες δὲ τὲς Παίονας,

1 Equum aquavit. *vel*, adaquavit.

ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀν-
δρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ κεινῆσι ὀλιπεσόντες, δι-
πτεΐως καὶ ἔσχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο
ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα Δασκεδαδέντες,
καὶ ἑωυτὸς ἕκαστοι ἐτεράπτοντο, καὶ πα-
ρεδίδοσάν σφεας αὐτὺς τοῖσι Πέρσῃσι. ὕτω
δὴ Παιόνων Σιρωπαιόνες τε καὶ Παιόπλαι,
καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέ-
ων ἐξανασπάντες ἤχθησαν ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ
δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καὶ Δόβηρας, καὶ
Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν
λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρ-
χὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τούτων
τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία
ὑπὴλὰ σαυρῶν ὑψηλῶν ἐζυγωμένα ἐστήκεε ἐν μέ-
σῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔ-
χοντα μιῇ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σαυροὺς τοὺς ὑπε-
στεῶτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔ-
σησεν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νό-
μῳ χρεώμενοι ἐσῆδε τοιῷδε· γαμέζοντες ἐξ
ἔρετο τὴν ἐνομα ἕδρι Ὀρβηλος, τοὺς γυ-
ναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σαυροὺς ὑποίησι·
ἄλεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι
δὲ τοιῆδε τρόπον· κεκλέων ἕκαστος ἔδρι τὴν
ἑωυτοῦ παλλάκην ἀπὸ τοῦ ἑωυτοῦ κάτω φερέ-
σης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ ἑκάτερα παιδία δέουσι
τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλιδῆ δεε-
μαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυ-
γίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τοσοῦτός δὲ πλῆ-
θός ἐστι τούτων, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τοῦ
καλαπακτοῦ ἀνακλίνῃ, καλέει χοίνῳ σπυ-
ρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ ὀ πολλόν τινα
χρόνον ὑπέχων, ἀναστᾷ πλήρεα ἰχθύων.
τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ ἡμεῖς δύο, τοὺς καλέουσι
πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ
χειρωθέντες ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος
δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγ-
γέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Περσέας,
οἳ μετ' αὐτὸν κέκριντο ἐόντες δοκιμώτατοι ἐν τῷ
στρατοπέδῳ. ἐπέμπετο δὲ ἕνεκα παρ' Ἀμύν-
του, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βα-
σιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντο-
μος κέλευθος ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ
ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον
τριήκοντα τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέ-
ρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ μέταλλον, Δύσορον
καλεόμενον ὄρος, ὑπερβάντι δὴ ἐν Μακεδο-
νίῃ. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες ἔστι ὡς παρὰ
τὴν Ἀμυντην, ὡς ἀπίκοντο, αὐτεόν, ἐλθόντες ἐς
ὄψιν τοῦ Ἀμυντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε
καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ἕδρι ξεινίᾳ ἐκάλεε. παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον
μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο παρὰ οἰ-

in ejus oppida irrumpunt, & illa, utpote vacua, facile occupant. Quod ubi resciviere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem usque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentavit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum à continente ingressum uno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes cives statuebant: mox è lege hunc in modum statuendas censuerunt, ut pro singulis uxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas uxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Parvulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam devolvantur. Equis autem & subjugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia ut quoties quis januam compactam reclinaverit, demissam fune sportam vacuam, aliquanto post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, unum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterum XVII è Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade brevis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est*, 1 *fossa æris*: unde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta proveniebant. Post metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ ubi per- XVIII venere, & in conspectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocavit: instructaque splendide cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum

1 *Fodina*, unde &c.

perve-

pervenere, Hoſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis conſuetudinis eſt, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas 1 & adoleſcentulas uxores ad aſſidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſequutus es, regique Dario & terram das & aquam, ſectare conſuetudinem noſtram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta conſuetudo non eſt, ſed viros à fœminis ſemovendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis, hoc quoque vobis præſtabitur. Hæc loquutus Amyntas, fœminas accerſit. Illæ, ut juſſæ, præſto fuerunt, & eregione Perſarum deinde conſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſapienter. ſatius enim futurum fuiſſe, ab initio non venire fœminas, quam, poſtquam venerant, non aſſidere, ſed ex adverſo ſedere in oculorum dolorem. Ira coactus Amyntas illas aſſidere juſſit. Quæ quum obtemperaſſent, illico Perſæ mamillas illarum tractare, utpote pluſculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare ſuaviari. Hæc
XIX. Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verum ejus filius Alexander quum adeſſet, atque hæc aſpiceret, utpote adoleſcens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare poſſe. itaque graviter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidem pater 2 cede ætati, abique hinc ad requieſcendum, 3 neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei novæ aliquid facturum animadvertens, ad hæc reſpondit, Fili, inquiens, 4 verba tua hinc me ſummoventis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid novi agere in animo habes. Quare nolo te quicquam novi in hos viros perpetrare, futurum in perniciem noſtram: ſed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad diſceſſum meum pertinet, parebo.
XX His reſponſis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Perſas, 5 Vobis, inquit, hoſpites, cum his fœminis vel omnibus, ſi libet, facillime licet concumbatis: ſed eum qua earum concumbere libeat indite. Nunc enim fere tempus cubandi

νοῦλες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κυρίας γυναῖκας ἐσάγειν παρέδρους. σύ νυν, ἐπείπερ προθύμως μιν ἐδέξαο, μεγάλως τε ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλεῖ διδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ἔστι ἐκ τοῦ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀνδρῶν γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προχρήζετε τυτέων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντία ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἰδόντα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας σύμφρονες, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντεω, φάμενοι τὸ πιῆδεν τοῦτο, ἐδὲν εἶ σφῶν· κρέσσον γὰρ ἦν ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομένων δὲ τῇσι γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαζῶν τε ἅπτοντο καὶ οἷα πλούνως οἰνωμένοι, καί κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα νεοδαιμόνων τῶν Περσέων· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, ἐδαμῶς ἔφη κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεω τάδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, καὶ ἀπιών τε ἀναπαύεο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ παραμενέων αὐτοῖσι τῇδε, πάντα τὰ ὀνητὰ παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνεὶς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χρεὸν γάρ σοι ἀνακαμψύω συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐνθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σοὶ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ πιθύμεα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδῳ τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. Ὡς δὲ Ἀμύντης χρήσας τυτέων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, Γυναικῶν τυτέων ὦ ξεῖνοι πολλή ἐστι ἐν ὑμῖν σπανιότης, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων. τότε μὲν δὴ περὶ αὐτοὶ ἀπομνανέετε. νῦν δὲ χρεὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται

1 Et legitimo virginitatis jure nuptas. 2 Morem gere ætati, 3 Neque per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Poteſt etiam* χρεὸν *cum* συνίημι *jungi.* 5 Vobis, hoſpites, his fœminis potiri, *vel frui*, facile eſt, ſive cum omnibus, ſive cum aliquot earum, *vel, cum quantacunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *poſtea* nobis ſignificabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti ——

" προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέ-
" ας ὁρέω μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑ-
" μῖν φίλον ἐστί, ἄφετε λέσασθαι· λεσαμένας
δέ, ὀπίσω προσδέκεσθε. εἰπὰς ταῦτα (συνέ-
παινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν ἐξε-
λθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸν γυναικήϊον·
αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
ἀριθμὸν ἄνδρας λειογλυέας τῇ περὶ γυναι-
κῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς,
παρῆγε εἴσω. προσάγων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι
" Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἵκατε πανδαι-
" σίῃ τελέῃ εἰσιῶσι· τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα
" ἤνεμψε, καὶ πρὸς, τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντας
186 " παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεσι. καὶ δὴ καὶ τό-
" δε τὸ πάντων μέγιστον, τοὺς τε ἑωυτῶν μη-
" τέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὀπιδαψιλεύμεθα
" ὑμῖν· ὡς παντελέως μάθητε τιμεώμενοι
" πρὸς ἡμέων τοιῶνδε ἐστὲ ἄξιοι. πρὸς δὲ, καὶ
" βασιλέϊ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλατε, ὡς
" ἀνὴρ Ἕλλην Μακεδὼν ὕπαρχος εὖ ὑμέ-
ας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ ποτῖτι. ταῦτα εἰ-
πὰς Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ
ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ.
οἱ δὲ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ ὅτοι μὲν τότε
τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θερα-
πείη αὐτέων. εἵποντο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήμα-
τα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ
παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι
τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι ἐφάνισε. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη
ἐκ τῶν Περσέων ἐγίνετο· καὶ σφέας Ἀλέ-
ξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς
πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔνομα
ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀ-
λέξανδρος Βυβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζη-
μένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ
μὲν νυν τῶν Περσέων τυτθὸν ἐπαύσατο. ὧδε
καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ τού-
τους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, κα-
τάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω συν-
χάνω ὀπισάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπι-
σθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες.
πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες
ἀγῶνα ἑλλανοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι.
" Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καὶ
καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθυ-
σόμενοι Ἑλλήνων ἐξειργόν μιν, φάμενοι
οὐ βαρβάρων " ἀγωνιστέον εἶναι τὸν ἀγῶνα,
ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκέλευε τε
εἶναι Ἕλλην, καὶ ἀγωνιζόμενος ἔδοκιον, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω
κη ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ὅπι τὸν Ἑλλήσποντον·

adventat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has fœminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lavandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc autem loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in muliebre remittit conclave: ac totidem 1 viros læves malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in convivium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ invenire potuimus, ea omnia repræsentavimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: 2 ut omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: utque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, assidere jussit singulis Persis. qui posteaquam à Persis attrectari cœpere, illos obtruncavere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interjecto tempore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos 3 prudenter occupavit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, uni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes 4 deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognoverunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at ubi palam fecit sese Argivum, Græcus esse judicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

τῷ ἠφανίζετο.

τῷ ἐκελεύσε γὰρ Ἀλεξάνδρῳ ἀεθλεύειν, καὶ καλὰς τῷ ἀγωνισέων

XXI

XXII

XXIII

— instet, & vos, ut video, egregie poti sitis, has (si grave non est) lotum ire sinite: & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes juvenes, *queis lævia fulgent ora, ut loquitur Tibul.* 2 Ut nos vobis omnem quo dignì estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumvenit. 4 Inquisitoribus astu circumventis, fil. supr. est. *Ad verbum, Ita circumventa est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conveniens.*

& illo

& illo transmisso, pervenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius jam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium servatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio? ubi affatim materia est ad naves ædificandas, multumque remigum atque pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accersitum; quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam revertatur. XXIV Hæc loquutus Megabyzus, persacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset eventurum. Darius misso in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te invenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis ut eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui advenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de causa te accersivi, quod [1] posteaquam à Scythis redire maturavi, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit brevi, quam ut tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probe quod veneris, [2]hoc gratificandum putavi, ut omissa Mileto, & recens condita in Thracia urbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meusque convictor ac consiliarius futurus. XXV Hæc loquutus Darius, una secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otane oræ maritimæ: cujus patrem Sisamnem,

ἐκ ἐνθεῦτεν διαπραιωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τοῦ Μιλησίου τὸν ὦδε Δαρεῖος αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς γεφύρης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου ὦδε Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν ὦν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τοῦ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλησι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίσαντα πόλιν ἐν Θρηίκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὁ δὲ μιλός τε πολλὸς ἐν Ἕλλην τῷ οἰκέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἳ ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν ἐκεῖνος ἐξηγήσηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τὸν τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκήῳ πολέμῳ συνέχηαι. τρόπῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν θελάσῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξεται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, δι' ἑπτέως ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς δὴ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μὴ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φοιτίζων διείπω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι ὧδε ἔχοντα εἰ σεῦ ἄνδρα δυνατέστερον. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ὅπνου γὰρ πρήγματα μεγάλα καὶ ἐρατεινὰ) ἀπίκνεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὸς ἐπιθέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιθόμενος ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα τιμώμενος βασιλῆος συμβουλος ἡμέων, ἀπικέλο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῆνδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐνόησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγλύεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα ὥστω ἐν βαχέϊ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὔνους. τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνοίδα, ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὸν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τάπερ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἰπὼν, καὶ καταστρατηγήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐπὶ τῆς παραλασσίων ἀνδρῶν. τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, *vel*, *offero*.

βασιλῆος Καμβύσεος, ἡμιόμβιον τῶν βασιληΐων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπηίην σαδίξας ἐς αὐτῆς τὸ δέρμα, ἱμάντας δὲ ἐξ αὐτῆς ἔταμε, καὶ ἐς τὸ ἴζων ἐδίκαζε. ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενος οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ κατίζων δρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν δρόνον, τότε διάδοχος ἡμιόμβιος Μεγαβάζῳ τῷ στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δὲ Ἄνδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἷλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ἐούσας Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο δοκίμως, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἔδησαν Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. ἔσχε δὲ ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πάντας ἰὼν δραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σινεδὸς τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. ἔσχε μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ ὑπὸ πολλὸν χρόνον ἄνευς κακῶν ἐών. Καὶ ἤρχετο τοδεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος δυσδαιμονίῃ τῇσι νήσων περέφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τὰ Ἰωνίης ἐών πρόχημα. κατύπερθε δὲ τουτέων, ἐπὶ δύο γενέας ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς ταραχὰς ἔσχε, μέχρι ἔ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τούτους γὰρ καταρτισῆρας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας οὗτοι Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὥρεον γὰρ δὴ σφέας δεινῶς οἰκοφθορημένους.) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσην τινὰ ἴδοιεν ἀνεστραμμένην τῇ χώρῃ ἄροον καὶ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοντο τοὔνομα τοῦ δεσπότεω τῆς ἀρῆς. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ σανίδας δύροντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίλιτο ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τοῦ δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τὸ δημόσιον εὖ τὸ σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους

κατήρτισαν.

unum è regiis judicibus, quod injuste ob pecuniam judicasset, rex Cambyses interemerat: interemptoque detractum corium in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens judicaret, intendit: ibidemque ejus filium Otanem sedere judicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali judicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali XXVI sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque utrâque habitatam. Sed Lemnii XXVII quoniam prœlio contenderant, & aliquamdiu repugnaverant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectum Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii ejus qui Sami regnavit, germanum. Hic Lycaretus quum Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quod omnes in captivitatem redigebat, atque evertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis revertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu 1 in malis faciendis delituit. ¶ ET cœperunt iterum è XXVIII Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. 2 è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii 2 sedaverunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in XXIX modum eos Parii correxere: Quum Miletum venissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentque 4 domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, ut quemque fundum animadvertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos hujusmodi fundos comperissent, quammaturrime ad urbem descenderunt: coactoque cœtu, decreverunt urbem ab iis esse incolendam quorum fundos bene cultos invenissent. videri enim illos ita curaturos publica ut sua ipsorum curavissent. Cæteros Milesios,

1 *Sunt qui* ἄνευς *hic suspectum habeant, nec immerito fortasse.* 2 Etenim Naxus quidem inter ins. felic. præstabat, Miletus vero eodem tempore magis, quam unquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laborasset. 3 *Vel Composuerunt, ex omnibus Gr.* compositores *à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parii revocarunt.* 4 Eos planè fortunis eversos.

qui prius

qui prius ſeditionem moviſſent, juſſerunt horum dicto audientes eſſe. Ita
XXX 1 Mileſios Parii correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium miſſi, Miletum ſe contulerunt. Miletum autem procurabat Ariſtagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac conſobrinus Hiſtiæi, Lyſagoræ filii, quem Darius Suſis diſtinebat. nam Hiſtiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Suſis degebat quum Naxii venere jampridem Hiſtiæi hoſpites. Quum autem Miletum Naxii advenere, obſecrarunt Ariſtagoram ut aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret, tamen prætendens Hiſtiæi 2 hoſpitium, ita eos eſt alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarum præbendum non ſuppetunt, ut invitis iis qui Naxum tenent, vos poſſim reducere: quum audiam octo millia ſcutatorum Naxiis ac multum longarum navium eſſe: tamen omne ſtudium ad iſtud efficiendum adhibebo, hoc ſcilicet in animo verſans: Eſt mihi amicus Artaphernes, Hyſtaſpis filius, Darii regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa claſſe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis Naxii 3 inſtare Ariſtagoræ utrem quamoptime poſſet conficeret: utque munera homini polliceretur, dicere, & ſe exercitui ſumptum ſuppeditaturos, ut ipſi paciſcerentur, magnam videlicet ſpem habentes, quum ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ ipſi juberent eſſe facturos, atque adeo cæteros inſulanos. nulla dum enim Cycladum inſularum
XXXI ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, ait Artapherni eſſe inſulam Naxum, non ſpatioſam illam quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinam, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertam. Proinde tu adverſus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. 4 Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ. præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum eſt nos

τὰς πρὶν ϛασιάζοντας, " τούτοις ἔταξαν πείθεσθαι. Γάριοι μέν νυν ὕστερον Μιλησίους καλήρισαν. Τότε δὲ ὡς τῶν πολίων ὧδε ἤρξατο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀριϛαγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβεός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱϛιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱϛιαῖος, τύραννος ὢν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τοῦ Ἱϛιαίου. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριϛαγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παρέχοι δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δέ, ὑπολεξάμενος ὡς οἱ δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱϛιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν ὁ φερέγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥϛε κατάγειν ἀέκοντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δέ, πᾶσαν ἀσπίδα ποιεύμενος, ὑπονοέων δὲ τῇδε. " Ἀρταφέρνης, μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑϛάσπεος μέν ἐϛι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δ' ὑπερθαλασσίων τοῦ ἐφ' ἑσπέρης Ἀσίης ἄρχει πάντων, ἔχων ϛρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τοῦτο ἄνδρα ποιήσειν τοῦτο ἂν χρήζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀριϛαγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναιτο ἄριϛα· καὶ ὑπισχνέονται δῶρα ἐπέλευσιν, καὶ δαπάνην τῇ ϛρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ὑπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δή, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τυτθέων τὴν Κυκλάδων ὑπήκοα κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀπικόμενος δὴ ὁ Ἀριϛαγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθεϊ μὲν ὑπὸ μεγάλη, ἄλλως δή, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δ' ἔχει πολλά, καὶ ἀνδραποδα. Σὺ ὦν ὅπ' ταύτην τὴν χώρην ϛρατηλάτεε, καταγαγὼν ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μέν ὅτι ἑτοῖμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τὰ ἀναλωμωμάτων τῇ ϛρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας

τῶν

1 Res Mileſiorum Parii compoſuerunt. At tunc ex his urbib. 2 *Id eſt, Hoſpitii conſuetudinem: Vel, Hoſpitalem amicitiam quæ illis cum Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu hujus amicitiæ voluiſſe Naxiis operam navare, quum potius id ea ſpe quam declarat, faceret.* 3 Rem Ariſtagoræ commendarunt ut eam quam poſſet optime adminiſtraret. *Vel Negocium Ariſtagoræ dederunt rem quam poſſet commodiſſime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri jubebant, & ſumptus in exercitum, ut qui eos reddituri eſſent. quod magna ſpe tenerentur fore ut, quum in Naxiorum conſpectum veniſſent, illi omnia quæ ab ipſis juberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non ſolum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequeris, præter ſumptus exercitus: (hos enim à nobis———

τὰς

" τὸς ἄγοντας παρέχειν· τοῦτο ὦ, νήσους
" περοικτήσεαι βασιλεῖ, αὐτιῶ τε Νάξον
" καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ
" Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλεο-
" μένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, εὐπετέως
" ἔσῃ ἐπὶ νήσου Εὐβοίης νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαί-
[a] αἱρε- θῆναι. " μονι, ἐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπε-
" τέϊ" χειρωθῆναι. ἀπὸ χρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες
ταύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ ὦ, ἀμείβετο αὖ-
" τὸν τοῖσδε, Σὺ μὲν οἴκου τὸν βασιλῆος ἐξη- 10
" γῆτὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν. καὶ τοῦ-
" τα μὲν πάντα εὐφραινέεις πάντα, πλὴν τοῦ νεῶν τοῦ
" ἀριθμοῦ. ἀντὶ γὰρ τοῦ ἑκατὸν νεῶν, δικρόσιαί
" τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τού-
τοισι καὶ τὸν βασιλῆα σωέπαινον γίνεσθαι. Ὁ
μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, εὐφρο- XXXII
νὴς ἐὼν, ἀπῆκε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ καταστάντι
τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, σωέπαινος
καὶ αὐτὸς Δαρείῳ ἐγένετο, παρεσκευάσατο 20
μὲν δικρόσιας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμι-
λον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων.
στρατηγὸν ὦ τυτέων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄν-
δρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀνεψιόν· τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρό-
[b] ἐσὶ ὁ λε- τεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε" ὁ λό-
γος, ὑστέρῳ χρόνῳ τυτέων ἠρξάτο δυσα-
τέα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος.
ἡγεμόνα δὲ Μεγαβάτῃ στρατιῆς 30
Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν τὸν
Ἀρισταγόρεα. Παραλαβὼν ὦ ὁ Μεγαβά-
της ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ
τὴν Ἰάδα στρατιὴν, καὶ τοὺς Ναξίους,
ἔπλεε φέρφασιν ἐὼς Ἑλλησπόντου· ἐὼ εἰ
τε δὲ ἐγίνετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς
Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς
τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (ἐ γὰρ ἔδεε
τούτῳ τῷ σόλῳ Ναξίους ἀπολέσαι) σοφὸν
γὰρ τοιόνδε συνεξεύρηντο ἡγεμόνες· Ἐπεὶ
ἂν Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ νεῶν φυλα- 40
κὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίης ἔτυχε ἐδεὶς φυ-
λάσσων· ὁ ὦ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐ-
κέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρ-
χοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ ἔνομα ἦν Σκύ-
λαξ, τοῦτον δήσαντας διὰ θαλαμίης δια-
λόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο ἔξω μὲν κεφαλὴν
πιεσῶντας, ἔσω ὦ τὸ σῶμα. δεθέντα ὦ τῷ
Σκύλακι, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀριστα-
γόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης
δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν παρίστατο τὸν Πέρσην. τυγχάνων ὦ ἐδεδεκὼς τοῦ ἐδέετο, αὐτὸς ἐλ-
θὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσαπέρχετο τῷ Ἀριστάγορῃ.

præbere, qui adventus veſtri autores ſumus: & te inſulas regi acquirere, ipſam Naxum & quæ ex hac pendent, Perum & Andrum, cæteraſque quæ Cyclades nominantur. Unde proficiſcens, haud difficile invades Eubœam, inſulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem ſane ad capiendum, centum omnino navibus ad has omnes occupandas ſufficturis. Huic reſpondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ ſunt ex utilitate regiæ domus exponis, & probe iſta ſuades omnia, præterquam de numero navium, nam pro centum de navibus, ducentæ tibi ineunte ſtatim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoque regis accedere. His auditis Ariſtagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autem miſſo Suſa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Ariſtagora dictis eum certiorem faceret, ubi ille rem approbavit, ducentas naves inſtruxit tum Perſarum tum aliorum ſociorum magna ſane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Perſa, familia Achæmenidarum, ſuo ac Darii conſanguineo: [1] qui (ſi vera ſunt quæ poſt hoc tempus geſta) filiam deſponderat Pauſaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Ariſtagoram milit è Mileto. Megabates Ariſtagora aſſumpto atque Ionum exercitu cum Naxiis profectus eſt per ſimulationem eundi in Helleſpontum. Atque ubi Chium pervenit, claſſem continuit apud Caucaſum, ut illinc vento aquilone trajiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea claſſe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis navium excubiis offendit navem Myndiam à nemine cuſtodiri. quam rem indigne ferens, juſſit ſatellites inventum ejus navis principem, nomine Scylacem, vincire trajectum per thalamiam, *id eſt, foramen per quod remus extat:* ita ut caput extaret, corpus intus eſſet. Ariſtagoras autem à quodam factus certior, hoſpitem ſuum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Perſam adit & hominem excuſans repoſcit: quum nihil exoraret, ipſe accedens Scylacem ſolvit. Id ubi reſcivit Megabates, [2] graviter admodum ferens, Ariſtagoram invaſit.

XXXIII

——qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verum etiam ditioni regis adjicies inſulas, & ipſam Nax. 1 Cujus filiam poſtea (ſi vera fama eſt) ſibi deſponſatam habuit Pauſ. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus evadere cupiens. 2 Id magnæ injuriæ loco ducens, Ariſtagoræ ſuccenſuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te milit Artaphernes ut me sequereris, atque eo navigares quocunque ego juberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, ubi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum navi, ad rem Naxiis quæ imXXXIV penderet exponendam. Naxii, ut qui nihil minus quam hanc adversus se classem venturam expectabant, ubi id audierunt, omnia confestim ex agris in urbem comportare: & se, ut qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum trajecerunt, jam præmunitos aggressi sunt. Consumptisque quatuor in obsidione mensibus, assumptaque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, ubi mœnia Naxiis exulibus ædificaverunt, in continentem XXXV reverterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat ut ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo è servis caput erasit, literasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi ut quum Miletum perveniset, juberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (ut à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi jacturam ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore ut si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil novi moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam revertendi inXXXVI telligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit 1 ad sedition sos tam de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δὲ κῆ τέτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἔστι; ὕδε ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμὲ πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω· τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δ', ἀμφωθεὶς τέτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοῖα ἄνδρας φέροντα τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ Νάξιοι ἤδεσαν πάντως προεδεδογμένον ὅτι σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὁρμήσουσι. ἐπεὶ μέντοι ἐπῆλθον, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δή, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σῖτα καὶ πυτὰ, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ ἔτι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσόμενοι σφι πολέμιοι· οἱ δ' ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητο σφι, καὶ αὖτις τὸν Ἀρισαγόρην προσανάγκαζον πολλά, τὸ πλεῦνος τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισαγόρης δὲ ἐκ εἶχε τὸ ὑπόσχεσιν τὴν Ἀρταφέρνεϊ ἐκπληρῶσαι. ἅμα δὲ δείσας μὲν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτησόμενος, ἀρρώδεέ τε, τὸ στρατὸν πρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτῃ ἀμβλεβλημένῳ, ἐδόκεέ τε τὸν βασιλήιον τῶν Μιλήτου ἀπαιρήσειν. ἀρρωδέων τε ταῦτα ἔκλασε, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐξισμὸν τὸν κεφαλῆς ἀπῖχθαι ἐκ Σουσέων παρ' Ἰσιάμου, σημαίνοντα ἀπίστασιν Ἀρισαγόρεω ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰσιάμος βουλόμενος τῷ Ἀρισαγόρῃ σημῆναι ἀπιστέων, ἄλλως μὲν ἐδυνάμως εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τὰς ὁδῶν· ὁ δὲ, τὸν δοῦλον τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὸν κεφαλὸν ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφυσαμένου τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τάχιστα ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν ἐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισαγόρην ξυρήσασθαί μιν τὰς τρίχας, κατιδόντα ἐς τὸν κεφαλήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰσιάμος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσισι. ἀποστάσιος δὲ ὧν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, ἐδυνάμως ἐς αὐτὴν ἥξειν ἐπ' ἐλογίζετο. Ἰσιάμος μὲν νυν ταῦτα ἀγγελιηφόρος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισαγόρης δὲ συνέπιπτε τῷ αὐτῷ χρόνῳ πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὧν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἀκφήνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην

189

παρεσκευάζοντο

ἐκτελέσαι

1 Ad suæ factionis homines

καὶ τὰ ποδαπὰ τῶν Ἰσταίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμῃσι τῇ αὐτῇ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων ἀναρρήδην, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῷ ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε πειρέειν ὅκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μέν νυν ἐδαμῶς ἔφη λέγων ἐσορᾶν ἐσιμμον τοῦτο. ἀπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων εἶναι ἀδρηνέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἕξειν κρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ ὥστε αὐτούς τε ἔχειν χρήμασι χεῖρας, καὶ τοὺς πολεμίους ἀπορήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ λόγων. αὕτη μὲν δὴ ἐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὸν συνθήτην, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ὅπλα τῷ νεῶν ὅπλα πλέονται στρατηγούς. Ἀποπεμφθεὶς δὲ Ἰστιαγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβὼν δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἰσιαῖον Τύμνεω Τερμυέα, καὶ Κώλεω Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· ὥστε δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ὅτι Δαρείῳ μηχανώμενος· καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τὴν Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίσταντο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ὅτι Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώλεω μέν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες αὐτῶν ἀπέσαν, τυράννων μὲν νῦν κατάπαυσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος, ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐὼν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καλέσασθαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τετράπους ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λεοντος ἐκέτι ἦν βασιλεύων, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληΐην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum cæteri omnes aſſenſiſſent, jubentes ut rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi adverſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere non poſſet, ſecundo loco ſuadere ut claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet eventurum. ſcire enim ſe Mileſiorum vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipſos habituros ad utendum, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ quemadmodum à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hæc quidem ſententia obtinuit, ſed illa, ut omnino rebellaretur: utque unus eorum Mountem navigaret ad exercitum qui è Naxo reverſus illic agebat, ut conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylene donaverat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymæum, complureſque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium comminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem [1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, ut ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios ejiciens, ex aliis autem quos ceperat è navibus iis quæ adverſus Naxum una ierant, ut civitatibus gratificaretur, alium in alia urbe divendens, ex qua quiſque illorum erat. Quorum Coem Mitylenæi ut acceperunt, ſine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolum vertêre, paſſim per civitates tyrannorum abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco juſſit in ſingulis civitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquam comparare ſocietatem. Spartæ regnum jam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed ejus obitu filius Cleomenes regnabat:

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

1 *Aut aliud legit quam nos, aut male vertit.* 2 Alium alii urbi tradens,

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamen ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, 1 ephori his eum verbis incuſaverunt: Si tu tibi non proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendum. Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem uxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earum rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte conſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat uxore innoxia, alteram ducere, eoque ſe non eſſe paritu-
XL rum. Cui ephori atque optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore conjugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ gravius conſulant. Conjugem quam habes ut repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alterum tamen ducito præter hanc uxorem, quæſit fœcunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc uxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spar-
XLI tiatice faciens. Non longo interjecto tempore, uxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, 2 quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At uxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato uſa: quæ quum revera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris uxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, jactari hoc ab illa animo ſubjiciendi ſibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli fœminæ parturienti 3 cuſtodes appoſuerunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filium ampliùs non genuit. Et Cleo-
XLII menes quidem non compos (ut fertur) ſed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

ὃ χῦ ἀνδρεαγαθίῃ χρὼν, ἀλλὰ χῦ γῆρος. Ἀναξανδρίδῃ γὸ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωϋτῦ θυγατέρα, χὴ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης, παῖδες ἐκ ἐγίνοντο. τότε ὧν τοιότε ἐόντ☉, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτὸν, Εἴ τι σύ γε σεωϋτῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τῦτ' ὄρῃ ἐ παρεπτέον, ἡμέ☉ τὸ Εὐρυσθέ☉ γένεϊ ἐξίπτηλον. σύ νυν τῳὶ μὲ ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τέ τι ἐ τίκτει ἐκ σέο, ἄπες, ἄλλῳ δὲ γῆμον. χὴ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς τὰ τεῶν ἐδέτερα ποιήσειν· ἐκεῖνός τε ἐ καλῶς συμβουλεύειν, ὃς αἰνέοι᾽ας, τῳὶ ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωϋτῇ, ταύτῳι ἀπέντα, ἄλλῳ ἐσαγαγέσθαι· ἐδὲ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι χὴ οἱ γερουσίες συμβουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρείδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι ὧδε ἐχόμενόν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, χὴ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μή τι ἄλλοῖον ὧδε σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις ἃ προσδεόμεθά σου τῆς ἐξέσι☉· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλῳ ὧδε ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, διξὰς ἰσίας οἴκεε, ποιέων ἑκάμᾳ Σπαρτιητικά. Χρόνῳ δὲ ὑ πολλῷ διελθόντ☉, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. χὴ αὖτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε· χὴ ἡ πρότερη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκ☉ ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὴ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐσπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τῷ χρόνῳ συντομωθέν☉, ὑπ' ἀπορίης οἱ ἔφοροι τέκτουσαν τὴν γυναῖκα παρεζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἔχει Λεωνίδην· χὴ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἔχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ χὴ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον χὴ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, χὴ τοδευτέρου ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἔθυσα θυγάτηρ Περιηνητάδεω τοῦ Δημαρμένου, ἐκέτι ἔτικτε τοδεύτερον. Ὁ μὲ δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ὧν τε ὑ φρενήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ τὸ πρῶτον κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς ἐωϋτὸν ἐδόκεε ἐπιτηδεότατον εἶναι βασιλεύειν· ὥστε ὢν οὕτω φρενέων, ἐπειδὴ ὁ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, χὴ οἱ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet. *Ita Cameral.* 3 *Dicitur tamen* ἐφύλαξαν, *perinde ac ſi ipſimet fuerint cuſtodes.*

191 δαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐπήιαν τὸ βασιλῆα τὸν πρεσβύταλον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ ἐξ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· ἔτι τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς λιβύνα γῆν κτίσαν ἴη, ἔτε ποιήσας ἐδὲν τῶν νομιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· καταγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηβαῖοι. ἀποχράσθη δ' ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων αὐτὰ τοῦτο μοῦνον. ἐξελαθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τέτῳ ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιτάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσέ οἱ ἐκ τοῦ Λαΐου χρησμοῦ, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐπὶ τοῦ τὴν χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἔμελλον Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας παρεσκευάσθαι τε δὴ ὅτι Σύβαριν Δωριέες σφίσι τιμωρήσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὅτι Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ ἑνὸς σφίσι φασὶ ξεῖνον πρόσπλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίῃ τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μοῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδρήσαντα ἀπίκεσθαι παρὰ σφέας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱρὰ ἐπιτυχόντα χρῆσαι δυσμῇσι ὅτι Κρότωνα. ταῦτα δὲ ἐκ τούτου λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν πέμψας τε καὶ μὴν ἐόντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κρᾶθιν, τὸν ἱδρυσάμενος συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραθίῃ. τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐς ὃ ἐξέλη ἐποίεε. εἷλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, ἔνθ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δενδρέα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμητο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, ἐδέν· καίτοι εἰ συνεπλάβετο τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς,

dæmonii Cleomenem ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico usus oraculo, in quam terram ad urbem condendam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem navigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, juxta flumen. Sed illinc tertio ejectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Poloponnesum abiit. Ubi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, ut Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est*, *Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Doricus classe quam & in Libyam duxerat, Italiam prætervehebatur. Ea tempestate (ut ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum ut sibi opem ferret oravere. Hic precibus inductus, una cum illis adversus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negant quempiam se peregrinum in bello adversus Sybaritas asciviſſe, præter unum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo adversus Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt, quarum rerum utrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieum capta urbe aiunt extruxisse Minervæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Doriei necem, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interemptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinam regionem obtinuisset, & obtentam possedisset, non ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam usque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autem & ejus posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

XLIII

XLIV

XLV

multo

multo plura quam Calliæ fuiſſent donata. hæc pro ſe utrique eorum teſtimonia referunt: quorum utris accedere
XLVI quiſque mavult, his accedat licet. Navigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ ſocii, Theſſalus, & Parædates & Celees & EUryleon: qui quum omni claſſe Siciliam tenuerunt, ſeparati à Phœnicibus atque Ægeſtanis, in prœlio occubuerunt, uno tantum ex hac diverſa pugna ſuperſtite EUryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupavit Minoam Selinuſiorum coloniam, Selinuſioſque liberavit monarchia Pythagoræ. Hunc quum ſuſtuliſſet, ipſe tyrannidem Selinuntis invaſit. Sed ad breve tempus eam obtinuit. nam Selinuſii impetu in eum facto, quum ad Jovis forenſis aram confugiſſet, obtruncarunt. Dorieo & viæ
XLVII & mortis ſocius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui deſponſa ſibi filia Telys Sybaritæ, 1 Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio tranſmiſit Cyrenen. Ex hac diſcedens, ſectatus eſt familiarem triremem, ac familiarium virorum ſumptum, quod eſſet olympionices, *id eſt*, *victor certaminis ad Olympia*, & 2 omnium illinc Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Ægeſtanis ea quæ nemo alius reportavit. nam ſepulturæ ejus heroico monumento extructo, Ægeſtani hoſtias oſ-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus eſt. qui ſi in animum induxiſſet ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperavit: ac ſine liberis deceſſit, una duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Ariſtagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus convenit, habens (ut Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Hujus in colloquium ubi venit, ita ad eum inquit, 3 Studium meum Cleomenes qui huc advenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera ſervam eſſe, cum nobis ipſis dedecus dolorque maximus eſt, tum vero vobis, & eo major quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δουλίην ἂν οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεσι ὀκυτέροισι τὰς πείθεται αὐτέων, τούτοισι προχωρέειν. Σωέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μούνου δέ γε Εὐρυλέοντος τῆς συγκτισέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθεος, συλλαβὼν δὲ ἐκ τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινῴην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ σωελευθέρου Σελινουσίους τοῦ μυναρχου Πυθαγόρεω. μετὰ δέ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος· καὶ ἐμυνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινέσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. Σωέσωστο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· φοβηθεὶς δὲ τὸν γάμον ἔσχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος σωέσωστο οἰκηίῃ τε τελέσει καὶ οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· πρὸς δὲ τοῦ ἑωυτοῦ κάλλεος. ἐνείκατο πρὸς Αἰγεσταίων τὰ δεῖς ἄλλος. ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαίμονος. ὁ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μέντοι λιπὼν τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἐχούσης τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦλθε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεξε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θωυμάσῃς τὸν ἐμὸν μὴ θωυμάσῃς τὸ σπουδὴν ἐπὶ σοὶ ἥκειν. τὰ κατήκοντα γὰρ οὐ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον ἐμοὶ αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν

1 Crotone exulavit: fruſtratuſque matrimonio Cyrenen tranſmiſit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriiſque in ſuos milites ſumptibus, ſequutus eſt, quum eſſet ol. 2 Omnium ſui temporis Græcorum. 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere ſtudium admireris Cleomenes, de eo enim nunc agitur, ut Iones ex liberis ſervi fiant. quod cum nobis ipſ. d. dol. max. eſt, tum inter cæteros vobis, eo præſertim nomine quod Græciæ præeſtis. *vel*, *præſides eſtis*.

" πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας
" ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας.
" εὐπετέως ἢν ὑμῖν ταῦτα χωρέειν οἷά τε
" ἐστί. ἔστε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑ-
" μεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα
" ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἤτε μάχη αὐτέων,
" ἔστι τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀνα-
" ξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας,
" καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι. ἕτω
" εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ 10
" τοῖσι τοῦ πέρι ἔστιν ἐκείνου νεμομένοισι,
" ὅσα ἐγὼ φράσω. ἀπὸ
" χρυσοῦ ἀργαμβύοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός,
" καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀν-
" δράποδα. τὰ δυμῷ βουλόμενοι, αὐτοὶ ἂν
" ἔχοιτε. καὶ οἰκίωνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμε-
" νοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε
" Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρῳ ἀγαθῷ καὶ πο-
λυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε
ταῦτα ἐς τοῦ τῆς γῆς τοῦδον, τοῦ ἐφέρετο 20
" ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένα. Λυδῶν δὲ
" (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται
" Φρύγες οἱ πρὸς τοῦ νῶ, πολυπρεβατώ-
" τατοί τε ἐόντες ἁπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
" πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δ' ἔχονται Καπ-
" παδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν.
" τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες
" ἐπὶ θάλασσαν τοιήνδε, ἐν ᾗ νῆσος Κύπρος
" νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα
" βασιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. 30
" Κιλίκων δὲ τῆσδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε,
" καὶ ἕτοι ἐόντες πολυπρόβατοι. Ἀρμε-
" νίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρῳ τοιῷδε ἔχονται.
" ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
ιη Χοάσπην " παρὰ ποταμὸν τόνδε " Χοάσπεα κεῖται
" ἕδρη τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἔνθα βασιλεύς τε
" μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τὰ χρημάτων
" οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. ἐλόντες δὲ ταύ-
ιθ θαρρέοντες " τοῦ τοῦ πόλιν, " θαρσέοντες ἤδη τῷ Διΐ
" πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ μὲν χώ- 40
" ρης ἄρα ἐς πολλῆς, ἐδὲ ἔστι χρησῆς, καὶ
" ὕρων σμικρῶν, χρεὼν ἔστι ὑμέας μάχας
" ἀναβάλλεσθαι πρός τε Μεσσηνίους ἐόντας
" ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
" τοῖσι ἔστε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἔστι ἐδέν, ἔστε
" ἀργύρου, τῶν πέρι καί τινα ἐνάγει πρὸ-
ιθ παρέχον " θυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. " παρε-
" ὸν δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέ-
" ως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε ; Ἀρισταγόρης
" μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλ-
" λομαί τοι ἐς τρίτον ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν·
ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Iones à ſervitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem evaſiſtis, 1 & genus pugnandi eorum hujuſcemodi eſt: breves arcus ac brevia ſpicula, longaſque in capitibus criſtas (unde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt cæteris univerſis, tum auri, (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ veſtis, tum jumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, ut ego diſſeram. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quam attulerat deſcripto. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, auroram verſus, pecorum copia & terræ ubertate, omnium quos ego novi longe beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines ſunt Cilices, hujus maris accolæ, ubi hæc Cyprus inſula eſt ſita: qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Ciſſia hæc confinis eſt: in qua juxta fluvium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, ubi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. 2 Hanc vos urbem ſi animoſe ceperitis, jam cum Jove de divitiis licet certetis. Neque vero operæpretium eſt vos ſuſcipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, adverſus Meſſenios 3 veſtros conſortes, & Arcades & Argivos, quibus nihil eſt neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundæ, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Milefie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. ubi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locum de quo convenerant, ventum eſt, L

1 Eorumque pugna talis eſt, Arcus & breve ſpiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeunt. adeo eos ſuperare facile eſt. *Alii* κυβασίας *aliter exponunt.* 2 Hanc vos urb. ſi ceperitis, jam cum Jove audacter de divitiis certetis. 3 Viribus vobis pares.

inter-

interrogavit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem ut se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esset iter. Cleomenes, interpellata hujus quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non fit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleo-
LI menes, domum abiit. Aristagoras, sumpto 1 oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, 2 eamque ingressus, jubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaque octo aut novem annos nata. Cleomene jubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi 3 undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adjiciendo eo pervenit ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclave abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat usque ad re-
LII gem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Ubique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diversoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluvius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluvium transmittere. est & 4 præsidium magnum supra illum. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti usque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum 5 montibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

ἤρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης ἐστὶ Ἰώνων ὁδὸς εἴη τῷ βασιλῆϊ. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τἄλλα ἐὼν σοφὸς, καὶ ἀγαθὰ λλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενον γε Σπαρτήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ἁρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀριστα-
10 γόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, "Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δυστηλίου. οὐδὲν γὰρ λόγον σοι πρέπει λέγειν Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλουσι ἀφέεσθαι ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν." ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὰς, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ἤιε ἐς τὰ Κλεομένεω. ἐσελθὼν δὲ εἶπε, ἀπὸ ἱκετεύων, "ἐπακέσας, ἐκέλευε τὴν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρεστήκει γὰρ δὴ τῷ
20 Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ ἦν μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐνέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βέλεται, μηδὲ ὀκνέειν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἤρξατο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ὀπιτελέσῃ τῷ ἐδέετο. ἀναινομένου δὲ τοῦ Κλεομένεω, προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀριστα-
γόρης· ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδεδέκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠύδα ξα-
30 τό, Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀπίῃσι ἐκ. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίῳ τῇ συμβουλίῃ, ἤιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἀπαλλάσσετο τὸ πρόσπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο ὀπτάλεον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς πρὸς βασιλῆα. Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε παντάχῃ εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες καλλίστας· διὰ οἰκουμένης τε ἡ ὁδὸς ἅπᾶσα καὶ ἀσφαλής· διὰ μὲν γὰρ Λυδίης καὶ Φρυ-
γίης σταθμοὶ τεσσερεσκαίδεκα εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ὀγδωκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσας πᾶσα ἀνάγκη, καὶ ὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐστὶ αὐτοῦ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι ὅρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυώδεκα δέοντες εἰσὶ τεσσερήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ὅτε δὲ τοῖσι τέτρασι ὅρεσι διξάς τε πύλας διεξελᾷς, καὶ διξὰ φυλακτήρια παρμείψεαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσι σταθμοὶ,

193

τὴν ἐπακέσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαντα

1 *Oleæ ramo læna obvoluto, quo supplicantes utebantur. unde deducta est vox Græca quasi* supplicatoriam *dicas.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat ut filiam amitteret, quippe qui ab eo ut aurem sibi accommodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim *&c.* (*vel adstabat. legendo potius* παρεστήκεε *quam* προεστήκεε) Cleomene eum jub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπαχθῆναι, *ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex* ἐκ δέκα *fecit* ἐνδεκα, *quum* ἐκ *regatur ab* ἄρξατο, 4 *Vel, arx, aut castellum, vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus.

παρασάγγαι ὃ πενταικαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ὅρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ πόταμὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγαίων πενταικαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἓξ καὶ πεντήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τοῖσι μὲν ἀπὸ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσαι ὀρθῶς· πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερος τε καὶ τρίτος ὠνομασμένος. ἐκ ὠνομασμένος ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθείς, ἐξ Ἀρμενίων ῥεῖ· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβε καὶ ἐποίησε ἐς διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσὶ τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνουσι, ἑνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισυ ὅσοι ὅσοι ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν. ἐπ' ὦ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. ὅτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταλωσαὶ μὲν νυν σταθμοὶ τοσοῦτοί εἰσι ἐκ Σπαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνουσι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλητὴ τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, (ὥσπερ ἔστὶ γε δύναται ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐστὶ ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀνασιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. Οὕτω τὰ Μιλησίῳ Ἀριστάγορῃ, εἰπάντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἰ τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν ἀπὸ βασιλέα, ὀρθῶς εἰρῆσθο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι διζήσεται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τρισὶ γὰρ δεῖ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτην. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνειον ἄστυ καλέεται) πεντεκαίδεκα καὶ πεντακισχιλίους καὶ μυρίους. οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ πεντεκαίδεκα καὶ πεντακόσιοι σταδίοι· καὶ ὧν τρισὶ ἡμέρῃσι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦλθε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐλευθερωμένας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πάθεϊ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἔτεα ἕτερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον.

Εὐφράτης.

Τίγρης.

paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia diſterminat flumen quod navibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſtathmi ſunt diverſoriorum quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in quibus & præſidium eſt. Eam fluvii qui navibus tranſeuntur quatuor influunt, quos tranſmittere prorſus neceſſarium eſt: primus, Tigris: ſecundus dehinc ac tertius ejuſdem nominis, etſi non idem fluvius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeravi primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluvius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac ſexaginta diduxit alveos. Ex hac Armenia in terram Mantienam tendenti ſtathmi ſunt quatuor: unde in regionem Caſſiam tranſeunti ſunt undecim ſtathmi, paraſangæ vero quadraginta-duo & dimidiatus, ad fluvium Choaſpem, qui & ipſe navibus tranſmittitur. ſupra quem urbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſunt centum undecim. Tot diverſoria ſtathmorum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quod ſi inter regium recte metiamur paraſangis, & paraſanga valet tringinta ſtadia, (ut valet) ſunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia ſtadiorum & quingenta: quum ſint paraſangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, conſumuntur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenem Lacedæmonium dicente trium menſium iter eſſe, recte dicebatur. Quod ſiquis exploratius iſta inquirat, hoc quoque ego indicabo. nam iter ab Epheſo ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Suſa (hæc enim urbs Memnonis vocatur) dico eſſe [3] tredecim millia ſtadiorum & quadraginta. Ex Epheſo enim ad Sardis, quingenta & quadraginta ſtadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimeſtre. ¶ [4] DIGRESSUS è Sparta Ariſtagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Poſtquam Hipparchum Piſiſtrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in ſomnis viſionem cladis ſuæ evidentiſſimam vidiſſet, interfecere Ariſtogiton & Harmodius, priſco genere Gephyræi; poſt hæc nihilominus Athenienſes, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

LIII

LIV

LV

1 Matienis, *& paulo poſt* Matienam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim 4 Exactus autem Sparta.

Viſio

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

1 *Nemo viris pœnas injustis jure rependet.*

2 Ubi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum conjectores: sed mox spreta visione, misit pompam, ubi mortem oppetiit.

LVII Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, ut ipsi aiunt: verum, ut ego interrogando comperi, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nunc vocatur Bœotia venere, atque eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. unde Cadmeis primum per Argivos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diverterunt. Ab Athenientibus autem recepti sub conditionibus sunt, ut cives inter eos essent, multis 3 nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo advenerunt,

LVIII quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero literas, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices ununtur: progressu vero temporis, una cum sono mutaverunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisque circa locis eorum accolæ Iones essent, 4 qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in usu habuerunt: & in utendo confessi sunt, ut ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaque consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* 5 *sirporum*, pellibus caprinis ovillisque utebantur: adhuc quoque ad meam usque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scribunt.

LIX Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum unus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν ἰὼ ὄψις τῦ Ἱππάρχυ ἐυπνίυ ἦν
ἥδε· ἐν τῇ πρωτέρῃ νυκτὶ τῇ Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἄνδρα εἰ ὁρᾶν τὸν μέγαν τε καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.
Οὐδεὶς αἰτιάσθω ἀδίκων τίσιν ἐκφερέτω.

ταῦτα δή, ὡς ἡμέρη ἐγίνετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑποπτεύων ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ πλευτᾷ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῷ ἔσαν οἱ φονέες Ἱππάρχυ, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγένεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὸ ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὑρίσκω, ἔσαν Φοίνικες τῶν συὺ Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπὸ Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι ὕστερα χρόνῳ ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας δοκιμασίας ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν ἐς πολίτας πολλῶν τῶν καὶ ἀξιαπηγήτων διατάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες ἔσαν οἱ συὺ Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἅλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτῃ τῇ χώρῃ, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μεταβάλλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ φοινικηΐσαντες διδαχῇ μάλα τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνει βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράψαι. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ ἐς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει,

1 Injustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primum autem dies illuxit, hæc ad somniorum conjectores aperte retulit. *Vel, Hæc somn. conjectoribus palam communicavit.* sed postea repudiata visione, *vel quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebravit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus literas didicissent, forma paucarum quarundam immutata, utebantur, & utentes famam sparserunt, (ut æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.* * Exemplum literarum, quibus prisci Iones usi sunt, habes apud *Jos. Scalig.* in Animadv. suis ad *Euseb.* p. 110.

* Ἀμφι-

*Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

ταῦτα ἡλικίῃ ἂν εἴη χ' Λαΐου τοῦ Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τρίπα θρασυκάλλεϊ ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκοωντίδης· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶν ὁ ἀναθείς, καὶ μὴ ἄλλος τοῦτο ἄνομα ἔχων τῷ Ἱπποκοωντίδῃ, ἡλικίῃ χ' Οἰδίποδα τὸν Λαΐου. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ ὧδε ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ὑὸς κόσῳ Ἀπόλλωνι
Μοναρχέων ἀνέθηκε τρίπα θρασυκάλλεϊ ἄγαλμα.

195 ὅθι τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μοναρχέοντος ἐξανίστανται Κάδμειοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἱρὰ ἔστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῆς μὲν ἄλλης μέτα τυγχάνουσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλά τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐν ὑπνίῳ, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἧια λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικρανομένου Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ὑπεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ πρόσθεν μεγάλως, πειρώμενοι κατέρχεσθαί τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας Λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν δὴ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πρὸς Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ χρημάτων δὴ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ πρόσθε δείγματος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησε

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuere circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait, LX

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacravit speciosum munus Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicavit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is LXI hexametro carmine, ait,

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, ejecti sunt Cadmei ab Argivis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem postea 1 in suspicionem Bœotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: ubi sunt ab eis templa extructa seorsum à cæteris, cum alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum LXII Hipparchi in somnis, & unde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Unde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera m, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, 2 & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis una cum cæteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas revertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia adversus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimvero quum bene nummati essent, ac viri spectati jam inde à suis majoribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, 3 ac cætera omnia, nam quum ex lapide Porino conventum esset ut illud facerent, tamen anteriora ejus Pario lapide effecerunt.

1 *Legit* ὑποπλευθέντες *pro* ὑπολειφθέντες. Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cætera, quum ex lapide Por. * Epigraphas hasce, (quibus habet Græcia nihil antiquius,) characteribus Ionicis describit *Scaliger* Animadv. in *Eusebii* Chronicon.

Ut igi-

LXIII Ut igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt ut & quoties viri Spartiatæ venirent, ſive privato ſive publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quum ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari navibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulius, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia evocaverunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios ubi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitavere: planitiem Phalereorum detergunt, eumque locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos, tum vero Anchimolium interemit: cæteros qui ſuperfuere, ad naves repulit. 1 Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, juxta Herculis templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii majores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam invadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad urbem pergens, una cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos. 2 Neque tamen omnino Piſiſtradas ejicere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaque quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

LXIV

LXV

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τῇ Πυθίῃ χρήμασι ὁκως ἐλεύθερον Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ σόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθηναίας ἐλευθερίην. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τωὐτὸ περφαντον ἐχρᾶτο πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας μάλιστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐπιεικῶτο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατ' θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τῇ στρατιῇ ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπεπίητο γάρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τοῦ Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον, ἐπῆγον τοῦ στρατοπέδου τὴν ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιλειπομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος σόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιὸν εἰσι ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω σόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατ' θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ πεντεκόντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιλειπόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθεροῦσι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξέλιπον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἔστε δὲ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη συμμαχος.

196

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas ulla ratione ejeciſſent, *vel profligaſſent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoque ubi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reverſi fuiſſent. Sed res contigit quæ ut illis perniciosa, ita his adjumento fuit.

ἐπεξῆλ-

ὑπεκλιπέμφοι γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἦλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγίνετο, πάντη αὐτέων τὰ πρήγματα συνεπιτάρακτο. παρέσχοσαν γὰρ δὴ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἵοισι ἐβέλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ ὕστερον ἐνεκάδευν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ περ ἔτι ἐπίλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλῆες. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὸν ὦνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιήσαντος τὴν ἐπωνυμίην. ὅτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλεύθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀποκίμψαντα ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω. Ἀθηναῖοι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν τοῖσι αὐτοῖσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτῷ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐσήισαν τὸν δῆμον πρόσπαρ εἰζεται· μετὰ δὲ, τετράφυλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ὀπτώων δ' ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξεύρων, πάρεξ Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἅτε ἀσυλήτου καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσεθέντο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τοῦτον τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ (ἡρῷον γὰρ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῇ Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ μιν Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν ἔφη Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκεῖνον δὲ, λιθοβολέα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οἱ παρεδίδου,

1 nam filii Piſiſtratidarum qui clam extra regionem ſupponebantur, intercepti ſunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ ſunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium tranſegerunt ut intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod eſt ſupra Scamandrum conceſſerunt, quum ſex & triginta annos regnaſſent, oriundi è Pylo atque à Nelco, ex eiſdem prognati 2 ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius adventitii, tamen Athenienſium reges evaſere. Eaque de re Hippocrates Piſiſtrati pater, repetita memoria Piſiſtrati filii Neſtoris, idem nomen filio ſuo impoſuit. Hoc Athenienſes modo tyrannis liberati ſunt. Qui recepta libertate, quæcunque aut fecere aut paſſi ſunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Ariſtagoras Mileſius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius ediſſeram. ¶ Athenæ, quum LXVI magnæ fuiſſent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere majores. in quibus duo viri præpollebant, Cliſthenes, vir Alcmæonides, qui (ut fama fert) 3 Pythiam perſuaſerat: & Iſagoras, Tiſandri filius, illuſtri quidem familia, ſed quam vetuſta non queo affirmare: ejus tamen cognati Jovi Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Cliſthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorum, 4 Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipſe invenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Ajacis: quem etſi hoſpitem, tamen adjecit, utpote finitimum ac ſocium. Qua in re videtur mihi Cliſthenes hic avum LXVII ſuum maternum Cliſthenem Sicyonis tyrannum fuiſſe imitatus. ille enim, quum bellum geſſiſſet cum Argivis, ſummovit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argivi tantopere celebrantur. Neque hæc modo ſummovit, ſed etiam optavit monumentum Adraſti, Talai filii, quod erat in ipſo Sicyoniorum foro, quia fuerat Argivus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum conſulendum nunquid Adraſtum ejiceret. Cui Pythia reſpondens, inquit, Adraſtum quidem Sicyonium regem eſſe, ipſum vero, lapidatorem. Id non concedente ſibi deo, Cliſthenes

1 Piſiſtratidarum enim liberi dum clam è regione ſubducerentur, deprehenſi fuerunt. Quo &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius advenæ, &c. 3 *Pythiæ perſuaſerat ut id faceret quod paulo ante narratum eſt.* 4 Geleontis.

reverſus

reversus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret. Quod ubi excogitasse sibi visus est, misit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle se 1 afferre Sicyonem Melanippum Astaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in urbem intulit: atque ei fanum in ipsa curia designatum exædificavit munitissimo in loco, in quem intulit Melanippum. 2 Quod factum deberet existimari inimicissimum Adrasto, quod & Mecistem fratrem ejus & Tydeum generum Melanippus interfecisset. Clisthenes ubi fanum extruxit, hostias & dies festos Melanippo dedit ab Adrasto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore prosequi consueverant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum sine liberis decederet, imperium Adrasto legavit nepoti suo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus prosequebantur, tum vero 3 tragicis choris, ita ut non Dionysum, sed Adrastum venerarentur. at Clisthenes choros quidem Libero, cæteras vero ceremonias Melanippo dicavit. Hæc ille in Adrastum egit. LXVIII Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyonis quæ Argivis, in alia nomina commutavit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & one, *id est, suis & asini*, 4 ultima nomina pro pristinis imposuit, præterquam tribui suæ, cui à sua arche, *id est, à suo imperio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: cæterorum autem alii, Hyatæ, *id est suales*: alii, Oneatæ, *id est asinales*: alii, Chœreatæ, *id est porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Clisthene imperante, & eo defuncto, ad sexaginta annos usi sunt, quæ postea 5 inter se reputantes, in alia transtulerunt, Hylleas, Paphylos, Dymanates: quartæ tribui quam adjecerunt, impolito cognomine Ægiales, LXIX ab Ægialo Adrasti filio. Hæc Sicyonius Clisthenes: 6 & ipse (ut mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipsis & Ionibus tribus, Clisthenem sibi cognominem imitatus est. Quum enim populus Athenienſis fuisset antea exagitatus, posteaquam omnium autoritatem ad suam unius redegit, tum tribuum nomina censuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem phylarchos, *id est tribuum præfectos*. Ita populo in tribus distributo atque composito, erat

ἀπελθὼν ὁπίσω, ἐβουλεύετο μηχανὴν τῇ ἐφρόντιζε
αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπάγεσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καί μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἐχθίστου ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δέ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἄδρηστον. ἦν γὰρ χώρη ἐὼν αὐτὴ Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἅπας δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χορηγοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, κύνα δὲ ἄλλῃ θυσίῃ τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο· φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα ὀνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖσον κατεγέλασε τοὺς Σικυωνίους. ὕπ 197
καὶ γὰρ ὗός τε καὶ ὄνε τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτη δὲ τὄνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. ἕτεροι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι ὀνόμασι τοὺς φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ δὴ Κλεισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτη ἐπ' ἑπτὰ ἐξηκοντα. μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας. τεταρτὺς δὲ αὐτοῖσι προσεθέντο δὴ τοῦ Ἀδρήστου παῖδὸς Αἰγιαλέα, τῷ ἐπωνυμίῳ ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τὄνομα δὴ τούτου ἔχων, ὀικέειν ἐμοὶ, καὶ ἐὼν ἀφιδίων Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατό. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον, τότε πάντων πρὸς τὸν ἑωυτοῦ μοῖρον προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεώνας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ὃν τε τὸν δῆμον προσθέμενος

1 Reducere. *Sic in seq.* 2 Reduxit autem Melanippum Clisthenes (hoc enim narrandum est) ut Adrasto inimicissimum, quod & Mecist. 3 Ejus infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus *ὑὸς & ὄνε, id est, suis, & asini*, appellationes præfixæ essent, ultimas syllabas addebat. 5 Quum apud se expendissent, 6 *Post* Clisthenes *adde*, fecerat. Athenienſis autem Clisthenes, quum hujus Sicyonii esset ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, *&c.*

πλλῷ κατύπερθε τῆς ἀντισασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑωυτέμψυχος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιπεχνᾶται τάδε· ὑπεκαλέετο Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεισθένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ὑπελέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ὑπ' ἰδιαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συσσισῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ ὑπεξῆκε, καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάδησαν· ἦσαν Κύλων τῷ Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος δὴ τυραννίδι ἐπιθυμήσας πεισθεὶς ἑταιρηίῃσι τῇσι ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκραρέων, οἵπερ ἐνέμουν τότε τὰς Ἀθήνας ὑπεξιόντες, πολλὰ θανάτου φονεύσαντες δὲ αὐτῶν αἰτίην ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα μὲν τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπτον ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέρχει· μέντοι δέ, ἐόντων παρὼν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγκλαθέει ἑπτακόσια ὅπλα Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπεδέδετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπονδοὶ ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ τὸ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταλήσειν, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσέλθῃς ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θέμιτόν Δωριεῦσι παρεόναι ἐνθαῦτα. ὁ δ' εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριάς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλησιδόνι ὐδὲν χρεώμενος,

multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. 1 Superatus in partibus Iſagoras, hoc invicem excogitavit, ut Cleomenem Lacedæmonium advocaret, jam inde ab obſidione Piſiſtratidarum ſibi hoſpitem factum: qui quidem culpabatur quod ad uxorem Iſagoræ ventitaret. is miſſo primum Athenas caduceatore, Cliſthenem ejecit, & cum eo alios complures Athenienſes, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Iſagoræ hæc dicens. nam Iſagoras atque amici ejus non erant affines cædis cujus inſimulabantur 2 Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obſtricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus eſt. Simulato nanque æqualium ſodalitio arcem occupare conatus eſt. Id quum efficere non potuiſſet, aſſedit ſimulacro dei ſupplex, ipſe ac ſocii. hos illinc ſubmoverunt quidem magiſtratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, date fide puniendi eos citra mortem: ſed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Ubi autem Cleomenes per nuncium ejecit Cliſthenem atque piaculares, quamvis Cliſthenes ipſe profugiſſet, nihilo ſecius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc ſeptingentas familias *militares* Athenienſium, tanquam piaculo contaminatas, relegavit, quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſſolvere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ militibus mandare: verum reluctante ſenatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Iſagoraſque cum ſuæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienſes cum ſenatu ſentientes, biduo obſederunt: tertio die quicunque Lacedæmoni ibi erant accepta fide, regione diſceſſerunt, 3 rato effecto quod Cleomeni dictum eſt. nam ei ad occupandam arcem aſcendenti, & ad dei penetrale conſulendi gratia eunti, exurgens è ſella ſacerdos, antequam ille valvas reſeraret, Lacedæmonie, inquit, hoſpes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus huc introire fas eſt. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non ſum, ſed Achæus. Itaque admonitu uti nolens, atque

LXX

LXXI

LXXII

ἐνέμουν] ἐνέμον

ἐξέβαλε] ἐξέβαλλε

ἐσέλθῃς] ἐσελθῇς

1 Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis hujus invidiam ſuſtinebant, at ipſe *Iſagoras* nequaquam, nec ejus amici. Enagees autem inter Athenienſes ita nominati fuerunt. 3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id eſt, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμην, ſtatim poſt, κλησιδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à propolito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad necem vinxere Athenienſes, & in iis Timeſitheum fratrem ejus, cujus manualia opera atque ſtrenuitatem maximam referre poſſem. Atque hi quidem in vincula conjecti mortem oppetiere. Athenienſes autem poſt hæc revocatis cum Cliſthene ſeptingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem. Intelligebant enim ſibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis eſſe bellandum. Ut Sardis venere nuncii, mandataque expoſuere, percontatus eſt eos Artaphernes Hyſtaſpis filius, Sardium prætor, quinam homines eſſent Athenienſes, & ubi terram incolentes, qui ſocii Perſarum fieri orarent. Ubi id ex nunciis audivit, ita eis ingenue reſpondit, Si regi Dario terram darent & aquam, ſe contracturum cum eis ſocietatem: ſinminus, illos abſcedere præcepit. Nuncii inter ſe colloquuti, quod ſocietatem facere cuperent, daturos ſe eſſe dixerunt. quo nomine, ubi reverſi ſunt domum, vehementer accuſati ſunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus ſe & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneſo copias coegit, diſſimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenienſem ulciſci, tum Iſagoram conſtituere tyrannum, qui una cum eo ex arce deceſſerat. Comparato exercitu ingenti, ipſe Eleuſina invaſit, & ex compoſito Bœotii OEnoem occuparunt & Hyſias, ultimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenſes oræ Atticæ loca populabantur. Athenienſes etſi anciti bello diſtricti, Bœotiorum & Chalcidenſium ultione dilata, arma contra Peloponnenſes in Eleuſine agentes ferunt. Dumque ambo exercitus conſerturi prælium eſſent, Corinthii, primi omnium ſecum reputantes injuſte à ſe agi, [1] averterunt ſe, atque abſceſſerunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Ariſtonis filius, qui & ipſe erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene ſuperiori tempore diſſenſerat. Ob quam regum diſſenſionem lex apud Spartam lata eſt, non licere utrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his ſejunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & iſti antehac ab eis evocati, exercitum ambo comitabantur. Porro tunc

LXXIII

LXXIV

LXXV

198

οἰκημένοι

Ἰσαγόρην

ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τιμῶντες θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν, τὰ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. ὅτι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἑπτακόσια ὅπλα τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας. ἠπίστατο γὰρ ὅτι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, καὶ ποῦ γῆς οἰκέοντες, δέοιατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρύψατο τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι δόντι σφέων αὐτέων βουλόμενοι, διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τιμῶν συμμαχίην ποιήσασθαι. ὅτι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ ὀπτασάμενος θείῃ ἐλάσας ἔπεσι καὶ ἔργοισι τὸν Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· πασάμενός τε ἐλθόντων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενον τύραννον καταστῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σὺν μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συμβήματος Οἰνόην αἱρέουσι, καὶ Ὑσιάς, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε δὴ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὁρμώμενοι χώρης τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίην ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐσὶ ἐν Ἐλευσῖνι αὐτίκα ἔδοξε τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συμβάλλειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτά σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὸ δίκαιον, μετέβαλλόν τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαναγών τε τὸν στρατιὸν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαστάσιος, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ δέκεσθαι ἔπεως ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. παραλυομένου δὲ τινέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ ὅτοι ἀμφότεροι, ὑπόκλητοι σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ

1 Sententiam mutaverunt,

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τῶ στρατῶ τῶν συμμάχων τὸς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων ἐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαξόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δὶς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μέν, ὅτε ἐκ Μεγαρέων κατοίκισαν, τοῦτο ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένεος ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀττικήν. Διαλυθέντος δὲ τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, οἰθαῦτα Ἀθηναῖοι πίννυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατόπεδα ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τὲς Βοιωτὲς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· χάρτα δὲ πολλὸς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δ' ἱππόβοται ἐκαλέοντο οἱ πάλαι τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων 199 ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐλυσάν σφεας δημόσιον ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, ἅπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν πρόσκεισαι, κρεμάμεναι ἐκ τοίχων προσπεφλυσμένων περὶ τὸ τοῦ Μήδου. ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην πεπραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δή, ἀριστερῆς χειρὸς ἔσπευε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ὑπογέγραπται δέ οἱ τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ηὔξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, ἐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἦσαν τὸ πολέμια ἀμείνους,

cæteri ſocii qui erant in Eleuſine, cernentes non convenire inter reges, & Corinthios aciem deſeruiſſe, & ipſi dilapſi abierunt. Quarto tunc Dores in Atticam profecti ſunt, bis ad bellandum ingreſſi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerunt; hæc expeditio recte vocetur, ſub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellendos Piſiſtratidas ex Sparta ventum eſt: quarto, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleuſinen invaſit. Ita quarto tunc Dores adverſus Athenas expeditionem ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes ultum ire injurias, primam expeditionem fecerunt adverſus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripum iere ſuppetias. His conſpectis Athenienſes putarunt ſibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conſerendam. itaque congreſſi cum illis egregie ſuperant, permultiſque eorum cæſis, ſeptingentos capiunt. Eodem die tranſgreſſi Eubœam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q. d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoſcunque cepérunt, una cum Bœotiorum captivis vinctos in carcerem conjecerunt: quos aliquanto poſt binis mulctatos minis ſolverunt: eorumque vincula quibus alligati fuerant, in arce ſuſpenderunt: quæ ad meam uſque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambuſtis, eregione cœnaculi ad occaſum ſpectantis. Decimam quoque 1 redemptionis conſecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione,

Attica perdomitis acri ſub marte juventus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Ea Athenienſes quidem augeſcebant. Juris autem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex uno tantum, ſed undique datur intelligi: ſi Athenienſes etiam quamdiu tyrannis ſubjecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant:

1 Pecuniarum à ſingulis in pretium redemptionis perſolutarum

liberati

liberati vero tyrannis, multo omnium primi extitere. Unde liquet, eos, dum tyrannis parebant, 1 de induſtria peccaſſe, tanquam domino laborantes: at libertate parta, ſibiipſi quiſque rem gerere properabat. 2 Athenienſes ita age-
LXXIX bant. ¶ Thebani autem poſt hæc ulciſcendi illos cupidi, ſciſcitatum ad deum miſerunt. Quibus reſpondens Pythia, negabat per ſeſe eos poſſe illos ulciſci, jubebatque ut 3 ad famæ celebritatem referentes rogarent ſibi proximos. 4 Reverſis qui miſſi ad oraculum erant, ac reſponſum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, ut rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Theſpienſes, qui noſtri aſſidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiſcum tolerant? quid hos rogari oportet? 5 nunquid potius hoc non habendum pro ora-
LXXX culo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis ſignificare velit oraculum videor mihi intelligere. Aſopi duæ filiæ fuiſſe traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam ſorores ſunt, opinor deum reſpondere nobis ut Æginetas rogemus vicem noſtram ulciſci. Thebani, quoniam nulla quam hæc viſa eſt dici potior ſententia, protinus miſere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixe-
LXXXI re ſe mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacceſſiſſent Athenienſes, accepta offenſione adverſæ pugnæ, iterum auxilia virorum remiſſis Æacidis oraverunt, Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum priſtinæ inimicitiæ quam geſſere cum Athenienſibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienſes 6 Bœotiis incumberent, ipſi longis navibus in Atticam trajicientes, cum alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athe-
LXXXII nienſibus afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ adverſus Athenienſes habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum ſua ipſis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum conſuluere oraculum. Quibus Pythia juſſit ut Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐξενόντο. δηλοῖ ὦν ταῦτα ὅτι καὶ ἐχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλεύθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προὐθυμέετο κατεργάζεσθαι. ὅτοι μέν νυν ταῦτα ἐπρησσον. Θηβαίοισι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν ἀπαλλάσσεσθαι ἐκέλευε· ἐπεὶ οὐδὲ ἐκείνοισι ἐπὶ τίσιν, ἐς Πολύφημον δὲ ἐξελαύνειν, ἐκέλευε τῷ ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλλὰ ποιησάμενοι. ὡς ἐπιθαυμαζόμενο δὲ λεγόντων αὐτέων τῷ ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τάδε· Οὐκ ὦν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανάγραιοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ ὅτοι γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ἐκ τούτου ἢ τοῦ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ διαλεγομένων, εἴτε δή τις μαθὼν τὸν, Ἐγὼ μοι δοκέω συνῆκαι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον· Ἀσωπὸς λέγονται θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τιμέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων ἡμέων. καὶ, ἐπεὶ γάρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλεόμενοι τὸ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων αἰτίων. οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως διεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, δυνάμιος τε μεγάλης ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐπὶ τοῖσι πρὸς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μὲν ἔπλεον Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλὸν δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐκλύετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

1 Remiſſe agere voluiſſe. *Vel. Operam ſedulo non navaſſe.* 2 Horum igitur res ita ſe habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenienſium ſtatus.* 3 Ad Polyphemum, 4 Reverſi conſultores oraculi, quod ab eo reſponſum erat expoſuerunt, convocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* ut proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius ſibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent,

σαδε· καὶ σφι ἱδρυσαμβύοισι, ἄμεινον σωισεσθε. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκῷ πιέοντα τὰ ἀγάλματα, ἢ λιθῳ. ἡ δὲ Πυθίη ὐδέτερα τέτων ἔα, ἀλλὰ ξύλῳ ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃ σφι δένδρεα ταμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· (λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαίας ἔσαν ἄλλοθι γῆς ἐπιβώσιμος καὶ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἦ Ἀθήνῃσι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἐπὶ ἑκάστῃ τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθέι. καταινέσαντες δὲ ὅτι τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῆς τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἦν τε γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δέ τι τὸν χρόνον, καὶ τὸν πρὸ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρείων ἦρχον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀμφισβητήσιες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νηάς τε πηξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὲ ἐόντες διάφοροι, ἐδῃλέοντο αὐτούς. ὥστε δὲ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τά τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἁρπασάμενοι ἀπῆραν. καί σφεα ἐκόμισάν τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὸ μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μὲν οὔνομα, κώμαι δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφεα καὶ χορῶσι γυναικηίοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀπὸ εἰκοσάνδρων ἑκατέρη τῶν δαμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χορεὶ ἄνδρεα μὲν ἑδένα, τὰς δὲ ὅτι χωλείας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱρωσύναι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄρρητοι ἱρωσύναι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμιλλῶντο τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὅπιτελέειν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐσερπὼς αὐτέων, δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσειν ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέουσι τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσαλεῦσαι τριήρεϊ μὴ τοὺς ἀνδρας τούτους· οἱ δὲ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τῆς νηὸς, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασῶσαι, ἵνα σφεα ἀνακομίσωνται.

rent: & poſtquam erexiſſent, melius ſecum actum iri. Sciſcitantibuſque Epidauriis utrum ex ære facerent illa an ex lapide, reſpondit ſe è neutro fieri ſinere, ſed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleaſtri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienſes ut ſibi permitterent oleam incidere, qui ſcilicet oleas illas ſacratiſſimas eſſe exiſtimarent. (fertur etiam nuſquam gentium niſi Athenis illa tempeſtate oleas fuiſſe.) Athenienſes ſe vero dixerunt conceſſuros, hac tamen lege, ſi quotannis illi ſacra Minervæ urbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetraverunt, & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraque ſua fructum eis ferente, quod convenerat Athenienſibus proſolvebant. Eo tempore atque ſuperiori Æginetæ Epidauriis parebant tum in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter ſe vel actores, vel rei, illuc ſe conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis navibus, nullo conſilio uſi, ab Epidauriis deſciverunt. Factique hoſtes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerunt: eaque aſportata, in regionis ſuæ mediterraneo loco ſtatuerunt, cui nomen eſt OEæ, viginti ferme procul ab urbe ſtadiis. Hoc in loco illis erectis, ſupplicabant ſacrificiis atque jocabundis choris mulierum, denis viris utrique dæmonum aſſignatis, qui choris præeſſent. Chori autem neminem virum [1] nuncupabant, ſed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipſos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis ſtatuis Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non ſolvebant: cujus rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur injurii non eſſent: ſe enim quamdiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod conventum erat exolviſſe, eiſdem jam viduatos, non debere exolvere, ſed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi jubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienſes miſere. Æginetæ negare quicquam negocii eſſe ſibi cum Athenienſibus. Athenienſes autem aiunt, poſt repetita ſimulacra, triremem miſſam publice cum civibus quibuſdam: qui Æginam quum venerunt, ſimulacra, tanquam è ſuis lignis facta, conati ſint ſuis ſedibus emoliri ut aſportarent:

200 10 20 30 40 50

LXXXIII LXXXIV LXXXV

[1] Probris infectabantur,

quumque

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conversos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec unus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. LXXXVI Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos una cum navi venisse, (facile enim se unam navim, atque adeo complusculas, etiamsi sibi nullæ fuissent naves, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram invasisse, se vero cessisse, nec pugna navali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è navibus ad simulacra se convertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Atheniensibus illatum iri, præparasse Argivos ut sibi adversus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in trajiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præscissent, à navibus disclusos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræmotumque extitisse. LXXXVII Hæc ab Argivis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur unum omnino è suis incolumem in Atticam revertisse, quem tamen Argivi aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, uxores eorum qui adversus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes unum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas ubi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

οὐ δυναμένους δὲ τὸ τέρπω αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας κοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καί σφι ἕλκουσι, βροντή τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τριηκοντοῦς τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τουτέων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ὀκτὼ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀπαγομένῳ αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν ὧδε λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίλων μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι ἂν εὐπετέως) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δέ σφι εἴξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. ἐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο ἀσφαλέως ἀτρεκέως, ὅτε εἰ ἔασονες συγκινωσκόμενοι ἐν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ τοῦτο εἶξαν, ὅτε εἰ βουλόμενοι πιῆσαι οἴονται καὶ ἐπιπεσεῖν. Ἀθηναίους μέν νυν, ἐπεί τέ σφι ἐδόκεε ἐς μάχην καθίστασθαι, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ ἀναστάσας ἐκ τῶν βάθρων αὐτά, ὅτω δὴ περιβαλλομένους κοινία, ἕλκειν, ἐς ὃ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τοῦτο ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τότε χρόνον διατελέειν ὕστω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὑπὸ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς 201
τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινήτιν, καὶ παρεῖναι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσεῖν ἐκποταμομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ἐν τούτῳ τῷ βροντῷ τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μέν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τουτέων ἐκποδὼν γενέσθαι· Ἀθηναῖοι δέ, τὸ δαιμόνιον. ἐκποδὼν γενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομιδῆς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος. πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τὰς ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, πέρι ξ ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντούσας τῇσι περονησι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν ὕστω διαφθαρῆναι.

φθαρλῶν. Ἀθηναίοισι ὦν ἐπὶ τῇ πάθῃ δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον· ἄλλῳ μὲν δὴ ἐκ ἐχεν ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τῷ δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὠυτὸ Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίων παπλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸ λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόῃσι μὴ χρέωνται. Ἔστι δέ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, ἐκ Ἰάδος αὕτη ἡ ἐσθὴς τυγχάνει παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα. ἐπεὶ ἥγε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἦν, τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι· νόμον εἶναι ἐκάτερσι τὰς περόνας ἡμιλίας πιέζειν τῷ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀναθήσειν τὰς γυναῖκας. Ἀττικὴν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρόν, μήτε κύαμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον πολοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νῦν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τόσου κατ' ἔχθην τὴν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γλυκυθύμης ἀρχὴ τοιήδε τις ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων δεκαλεομένων πρόθυμος ἦν ὡς τὰ ἀζήλωτα γλυκυθύμιον, ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβούλοντο τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἔδησαν τῆς Ἀττικῆς τὰ πρόσθαλάσσια καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατηΐδας, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν, ἑκατόνταν ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτίην τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχειν δὲ πρὸς Αἰγινήτας πολεμέοντας ὅτι χωρήσειν τὰ βουλόμενα. ταῦτα δὲ ἀντίκα ὑπεστρατηΐδωντας, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι. τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαντο τοῦτο τὸ νῦν ἵδρυται τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τριήκοντα δὲ ἔτεα ἐκ ἀνέσχοντο, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ὑπερθέειν πεπονθότας τὰ Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πανδήμου γὰρ Λακεδαιμονίοι τὰ ἐκ τοῦ Αἰακιδέων ἐς τὸν Πυθίου μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τοῦ Πυθίης

confectum. Idque factum mulierum visum esse Athenienſibus ipsa clade triſtius. in quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Iadem mutaverunt. nam antea Doridem vestem gerebant Atticæ fœminæ, simillimam Corinthiæ. eam itaque mutaverunt in lineam, ne fibulis uterentur. 1 Quanquam LXXXVIII revera si ratione utamur, non Ias olim vestis fuit, sed Caira. quoniam omnis prisca vestis fœminarum Græcarum eadem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argivi & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum utrosque mos est fibulas faciendi sesquiplas mensura quàm tunc consueverat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum consecrare solent, neque aliud quicquam Atticum illic offerre, ne urceum quidem, sed ex ollis gentilibus in posterum ibidem potare. Eoque contentionis processere Argivæ atque Æginææ mulieres cum Atticis, ut ad meam usque ætatem fibulas gestaverint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum LXXXIX in Athenienses hoc, quemadmodum commemoratum est, extitit. Cujus rei circa statuas gestæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vastarent, Athenienſesque adversus Æginam expeditionem inirent, advenit è Delphis oraculum, ut ab Æginetis lædendis triginta annos abstinerent, tricesimo anno, quum fanum Æaco dicassent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re succeſsura. Sin bellum continuo inferrent, fore ut interea multa detrimenta acciperent & inferrent, sed ad extremum illos 2 subigerent. Hoc oraculum ad se Athenienſes allatum ubi audiere, eatenus ei obtemperandum censuerunt ut Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum visitur: 3 sed triginta annis non esse abstinendum, quod videlicet audissent esse fatale, multa se passuros indigna ab Æginetis, si bello abstinerent. His tamen ad ulciscendum se parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egisset Pythia

1 Ut tamen verum fateamur, non Ionica est hæc vestis ab antiqua origine, sed Caira. omnis enim prisca vestis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argivis & Æginetis hac de causa consuetudinem istam invaluisse *aiunt*, ut fibulæ fiant mensuræ sesquiplo majoris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue consecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo ut ibi ex urceis suæ patriæ potarent, more postea receptum fuisse. *Animadvertendum est autem, in Græco textu interpunctionem quæ est post ποιῆσαι, inde transtatam ponendam esse post εἶναι, ut sit,* "τι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι. 2 *Vel postea*, Ipsi subigerentur. 3 Sed annos triginta non abstinuerunt, *vel, supersederunt*, quum audissent sibi esse abstinendum, passis hostilia ab Æginetis. His tamen ad ulc. in ipsos

in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se jacturam feciſſe animadvertebant: quod & ſuos hoſpites è patria ejeciſſent, & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis urgebantur, denunciantibus multa ipſis & 1 indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent, præſertim ex eo quod à Cleomene Spartam reverſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, quum illi expellerentur, 2 relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii ubi per Cleomenem accepere, & animadvertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandum ullo modo eſſe animatos: præterea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderantes, accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti, quo Piſiſtratidæ confugerant. Poſtquam Hippias accerſitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, 3 Agnoſcimus viri ſocii, nos haud recte egiſſe, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant noſtri in primis hoſpites, 4 quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria ejecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo urbem tradidimus: qui poſteaquam per nos 5 liberatus, deſpexit nos, pariter ac regem noſtrum per dedecus detrimentumque ejecit: inflatuſque ſuperbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos ſuos finitimos atque Chalcidenſes didiciſſe qui ipſi ſint: ſed fore fortaſſis ut alius quis, ſi peccaverit, idem diſcat. Quare, quoniam in illis agendis peccavimus, nunc demus operam ut illuc una vobiſcum euntes, ſupplicium de illis ſumamus. Hac enim de cauſa Hippiam & vos è ſua quoſque urbe accerſivimus, ut publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei
XCII quæ abſtulimus. Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii ſocii non probarent, quumque

ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα πιθόμενοι χάριες ὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐτοῖμον σφέας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ὑπ' Ἀθηναίων, τῷ πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεϊ κομίσαντι ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἔκειτο πρότερον μὲν οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ ὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ ἄστυ τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν εἴη, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀδαὲς, καὶ πειθαρχέειν ἑτοῖμον· μαθόντες ταῦτα ἔκαστα, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφύγοισι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε, "Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν "αὐτοῖσι ἡμῖν ὑμῖν τε πιθόμενοι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες "γὰρ μεγάλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους "ἐόντας ἡμῖν ταμάλιστα, καὶ ἀναδεκομένους "ὑποχειρίους παρέξειν τοὺς Ἀθήνας, "τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, "καὶ ἔπειτα πιθόμενοι ταῦτα, δήμῳ ἀγα"θῷ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί "τε δὲ ἡμέας ἐλευθερώθεις ἀνέκυψε, ἡ"μέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ὠθισθέ"σας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνε"ται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν "οἱ ὠθεόμενοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκι"δέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθή"σεται ἁμαρτών. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνα ποιήσαν"τες ἡμάρτομεν, ταύτῃ πειρησόμεθά σφεας "ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τίσασθαι. αὐτὸς" μὲν "δὴ τοῦδε εἵνεκα τόνδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μὲν νῦν ἄλλοι

202

τῷ γὰρ τοῦτο εἶνεκεν

1 Hoſtilia, *vel*, *atrocia*, ab Athen. fut. quorum *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attuliſſet. iis enim potitus eſt ex Athenienſium arce oraculis quæ &c. *ut τῶν πρότερον referat χρησμῶν.* 2 In templo reliquerant: relicta autem Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorum manus perveniſſent, Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſideraſſent, gentem Atticam tantiſper dum libertate potiretur, *vel ſui juris eſſet*, viribus parem ſuæ eſſe futuram, at ſi tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animadverteſſent, accerſiverunt Hipp. 3 Conſcii nobis ſumus nos haud rect. 4 Quique ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam ejecit: atque adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: ut & jam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *i. non caute ſe erga illos gerere. Quod tamen poteſt aliter etiam exponi, ſicut & illud δόξαν φύσας.*

ἡσυχίῃ

ἡσυχίλῳ ἦγεν· Κορίνθ. ὃ δὲ Σωσικλέης Σωσικλέης
ἔλεξε τάδε, Ἡ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσαι ἔνερ-
θε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ
θαλάσσης, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ
ἔξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρω-
που, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσχερα-
τίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς
πόλιας καταγειν σπουδάζεσθε. τοῦ
μήτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ' ἀνθρώπους,
μήτε μαφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δο-
κέοι ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννοῦσθαι
τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον κα-
τασησάμενοι σπουδὴ σφίσι αὐτοῖσι, ὅπως καὶ
τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε κατιστάναι· νῦν δὲ,
αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλά-
σσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ
μὴ γένηται, σπουδὴν ἔχεσθε ἐς τὲς Συμμαχίας.
εἰ δὲ αὐτοῦ ἔμπειροι ἔατε κατάπερ ἡμεῖς,
εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ
λῶν πόλιος κατάστασις τοιήδε. λῶν ὀλιγαρ-
χίη, καὶ ὅτευ Βακχιάδαι καλεόμενοι ἐνε-
μον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ
ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τυτέων τῶν
ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· ἔνομα δέ
οἱ λῶν Λάβδα. ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ
οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἔχει Ἠετίων ὁ Ἐχε-
κρατίδεω δήμου μὲν ἐὼν Πέτρης ἐών, ἀπὸρ
τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ἐπὶ
δὲ οἱ ταύτης γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης,
παῖδες ἐγλῴοντο· ἐσάλη ὧν ἐς Δελφοὺς
περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυ-
θίη προσαγορεύει τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,

"Ἠετίων, ὅτις σε τίει πολύπιτνα ἔοντα.
"Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοίτροχον· ὃν δὲ
"πεσεῖται
"Ἀνδράσι μυνάρχοισι, δικαώσει δὲ Κό-
"ρινθον.

"ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλ-
"λεται κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν
"πρότερον ηὐμόλυον χρηστήριον ἐς Κόρι-
"νθον λῶν ἄσημον, φέρον τε ἐς τωὐτὸ καὶ τὸ τοῦ
"Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,

"Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
"Καρτερόν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ
"γούνατα λύσει.

"Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἳ περὶ καλλιρ-
"ρείτην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Soſicles ita loquutus eſt, 1 Eo tempore cœlum ſub terra, ac terra ſuperior cœlo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis everſis, tyrannides in urbes introducere conabimini. quibus nihil eſt in rebus humanis neque injuſtius, neque magis mortiferum. Quod ſi bonum vobis videtur civitates ſubeſſe tyrannidi, ipſi vobis primi tyrannum conſtituite, atque ita ut aliis conſtituatis operam date. At nunc ipſi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementiſſime caventes, hoc in ſocios ſtudetis efficere: qui ſi eſſetis, ut nos ſumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re 2 ſententiam diceretis. Nam iſta res apud Corinthios civitatis perturbatio fuit. quum eſſet apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, urbem incolerent, ultro citroque inter eos matrimonia contrahebant. Horum uni nomine Amphioni nata eſt filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem tribu, ſed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, miſſus eſt Delphos ad conſuleudum de prole. eum introeuntem ſtatim Pythia his verſibus compellavit,

Eetion, te nemo (licet ſis tantus) honorat.
Conceptum pariet ſaxum grave Labda, monarchos
3 *Qui cadet in cives, emendabitque Corinthum.*

4 Hoc oraculum quod Eetioni redditum eſt, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum eſt in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robuſtum, ſævum, genua & qui multa reſolvet.
Hæc bene nunc animis verſate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram 5 Pallenem, altamque Corinthum.

1 Nunc profecto cœlum ſub terra erit, terraque cœlo ſupereminebit, homines mare incolent, piſces domicilium prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. everſ. t. in urbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis injuſtum eſt, nec magis ſanguinarium. *Perinde acſi diceret cum poeta, Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt, Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter. Omnia jam fient fieri quæ poſſe negabam: quum vos Laced. adeo mutati ſitis ut &c. Sed legendum* ἢ δὴ ὅ, τε ἐρανὸς &c. 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis urbis ſtatus, ut penes paucos imperium eſſet. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, civitatis gubernacula tenerent, & ultro citroque matrimonia inter ſe contraherent, contigit ut uni ex his, qui Amphion vocabatur, filia naſceretur quæ clauda eſſet, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarum ducere vellet, duxit Eetion &c. 3 Quod cadet. *neque enim videtur poſſe alio referri* πεσεῖται quam ad ὀλοίτροχον. 4 Hæc oraculum Eetioni reſpondiſſe, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pirenem,

1 Id ora-

3 1 Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem utrunque pertinere, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram pervenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, 2 paternæque benevolentiæ causa venisse eos rata, affert filium, & in unius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum divina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miserato subiit pueri occidendi. Sic missertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante januam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex convento non fecisset: donec interjecto temporis spatio placitum est ut rursus introgressi omnes 4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportavit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime investigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad investigandum puerum, omnia scrutaturos: ut & contigit. nam introgressis & scrutantibus ubi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reversi dixerunt. Post hæc Eetionis 5 filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod devitaverat in cypsela, *id est*, *mensura frumentaria*. Ubi autem in virilem adolevit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupavit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

τῦτο μὲ δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον " ἡμόμβυον, ἰῶ ἀτέκμαρτον· τότε ὦ τῷ " Ἠετίωνι ἡμόμβυον ὡς ἐπυνδόντο, ἀυτίκα " καὶ τοπρότερον σωθῆναι, ἐὸν συνῳδὸν τῷ " Ἠετίωνος. συνέντες ὦ καὶ τῦτο, εἰ ἔχοι ἐν ἡ- " συχίῃ, ἐβδελοῖντο τ μέλλοιεν Ἠετίωνι γε- " νέσθαι γόνον ἀφανιεῖσαι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ, " πάϊς ἑωυτῇ πέμπτοισι σφέων αὐτέων δέκα ἐς " τὸν δῆμον ἐν τῷ καλοικηντο Ἠετίων, ἀπο- " κλινέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμβυοι ὦ ἔτοι " ἐς τὠὐτὸ πέτρῳ, καὶ παρελθόντες ἐς τὠὐτὸ " ἀὐλιὸν τῦ Ἠετίωνος, αἴτιον τὸ παιδίον· " ἢ ὦ Λάβδα, εἰδυῖά τε ἐδὲν τῷ εἵνεκα ἐκεῖ- " νοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφρο- " συνῃς τῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα " ἐνεχείρισε ἀυτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβε- " βέλητο κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον ἀυτέων " λαβόντα τὸ παιδίον περισυδῖσαι. ἐπεί τε " ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα " τῷ ἀνδρῶν δεινὴ τύχη περιεγέλασε τὸ " παιδίον. καὶ τ, φρασθέντα τῦτο, οἰκτός τις " ἴσχει ἀπικτεῖναι. κατοικτείρας ὦ ὡς ἄλλο- " δοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ ὦ, τῷ τρίτῳ. ὕτω δὴ " διεξῆλθε διὰ πάντων τῷ δέκα ὡς ἄλ- " λοδόμβυον, ἑδενὸς βυλομένυ διεργάσασθαι. " ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκέσῃ τὸ παιδίον, " καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστῶτες ἐπὶ τ θυρέων, " ἀλλήλων ἄπτοντο, καταγιώμβυοι· καὶ μά- " λισα τῦ πρώτυ λαβόντος, ὅτι οἱ οὐκ ἐποί- " ησε καθ' τὰ δεδοδμένα. ἐς ὃ δὴ σφι χρόνυ " ἐγγινομένυ, ἔδοξε αὖτις παρελθοῦσι " πάντας τῦ φόνυ μετίσχειν. ἔδει δὲ οἱ " τῦ Ἠετίωνος γόνυ Κορίνθῳ κακὰ ἀνα- " βλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα " ἤκυε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα " ὦ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τοδεύτερον λα- " βόντες τὸ παιδίον ἀπικτείνωσι, φέρουσα " καταπρύπτει ἐς τὸ ἀφανεστάτον οἱ ἐφαί- " νετο εἶῃ, ἐς κυψέλυν· ὀνομαζομένη ὡς εἰ " ἐκεῖνος ῥέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάν- " τα ἐρευνήσειν μέλλοιεν. τὰ δὲ καὶ ἐγίνετο. " ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημβυοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ " ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσειν, καὶ λέγειν " πρὸς τὲς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιή- " σειαν τὰ ἐκεῖνοι διετείλαντο. οἱ μὲ δὴ ἀπ- " ελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι ὦ μὴ " ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνετο· καὶ οἱ Λαφυ- " γόντι τῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέ- " λης ἐπωνυμίην Κύψελον ἔνομα ἐτέθη. " ἀνδρωθέντι ὦ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγίνετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, " τῷ πίσυνον ἐνόμβυον ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ ὦ χρησμὸς, ὧδε ἰῶ,

" Ὄλβιος ὅδ' ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

1 Quum igitur Bacchiadæ hujus oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiverunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Ectionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

" Κύψελος

κλεινοῦ

" Κύψελ. Ἠετίδης, βασιλεὺς " κλεινοῦ
" Κορίνθου·
" Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν ἐκέτι
" παῖδες.

Cypselus Eetides, clarus rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

" τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας
" δὲ ὁ Κύψελ., τοιοῦτ. δή τις ἀνὴρ ἐ-
" γένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε,
" πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ
" δ' ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξας δὲ
διαπλέξαντος " τέτταρα ἔτεα, καὶ " ἀμαπλόυ- 10
" σαντος τὸν βίον εὖ, διαδοχὸς οἱ τῆς τυ-
" ραννίδ. ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται.
" ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν
" ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλη-
" σε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου
" τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μει-
" λιφονώτερος. πέμψας γὰρ κῆρυκα Θρασύ-
" βουλον κήρυκα, ἐπωθάνετο ὁντινα τρό-
ἀσφαλέστατον " πον " ἀσφαλέστερον καὶ ἀσπάμενος τῶν
" πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν διατρε- 20
" πόμοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα
" ἀπὸ τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος·
" ἐσβὰς γὰρ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
" διεξήιε τὸ λήϊον, ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναπο-
" δίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὰ ἀπὸ Κορίνθου
204 " ἄπιξιν· καὶ ὀκόλους αἰεὶ ὅκως τινὰς ἴδοι τῶν
" ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κα-
" λέων δὲ, ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλ-
" λιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ
" τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ ὑπο- 30
" δέμενος. ἔπ. ὠδὲν, ἀπεπέμπετο τὸν κή-
" ρυκα. νοσήσαντ. δὲ τοῦ κήρυκ. ἐς τὰ
" Κόρινθον, λέγει πρόθυμ. πυνθανόμενος τὰ
" ὑποθήκην ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ ὠδέν οἱ ἔφη
" Θρασύβουλον ὑποθέσθαι. νουμάζειν τε
" αὐτῷ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀπεπέμψειε,
" ὡς παμπληθά τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ συμφο-
" μορέων· ἀπηγόμενος πάντα Θρασυ-
" βούλῳ ὑπέφραζε. Περίανδρος δὲ, συν-
" ιεὶς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἔχων ὡς οἱ ὑπετί- 40
" θετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν
" ἀστῶν φονεύειν, ἐνδαῦτα δὴ πᾶσαν κα-
" κότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ
" Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
" Περίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ δ' ἡμέ-
" ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυ-
" ναῖκας, Μελισσάνης τε ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν.
" πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέ-
" ροντα πόλεμόν οἱ ἀγγέλλει δεῖ τὸ νεκυο-
" μαντήιον Μελισσάνης ἀνεῖναι ἔνθεν 50
" τε σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὁκοῦ κατακέοιτο
" ἔστε κατερέειν ὧν τῷ κέτευ χρῶν ἡ Μελισσα κατεδήκη. ῥιγῶν τε γὰρ, καὶ δὴ γυμνὴ τῷ
" χρῶν οἱ συγκατέθαψε ἱματίων ὄφελος. δεῖ ὦδέν, οὐ καλακαυδέντων. μαρτύριον δέ οἱ
" δεῖ ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι δὴ ψυχρὸν τὸν ἄρτον Περίανδρος τὸς ἄρτους ἐπέβαλε.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypſelus vero tyrannide potitus, talis extitit ut Corinthiorum multos inſequutus ſit, multos pecunia, longe plurimos animâ privaverit. Cui, quum triginta regnaſſet annos, bene vita defuncto ſucceſſit in tyrannide filius Periander, qui 6
inter initia mitius agebat quam pater: ſed ubi per nuncios conſuetudinem habuit cum Thraſybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus eſt. Miſſo enim præcone, Thraſybulum interrogavit qua ratione ipſe rebus tutius conſtitutis, civitatem pulcherrime gubernaret. Thraſybulus, eo qui à Periandro miſſus erat, extra oppidum educto, ingreſſus eſt rus quoddam ſatum, & una cum eo ſegetem interambulans, ſciſcitabatur hominem de ſuo adventu è Corintho, detruncans atque abjiciens ut quamque videbat ſpicam inter alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atque denſiſſimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud pervagatus, nullo verbo reddito præconem remiſit. Reverſus Corinthum præco, avido præceptionis audiendæ Periandro, negavit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum, & mirari quod ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentem: exponitque quæ ex Thraſybulo vidiſſet. Periander id quod à 7
Thraſybulo actum erat intelligens, atque interpretans ſibi ab illo præceptum ut eminentiſſimos quoſque popularium interimeret, tunc vero omnem in cives ſævitiam exercuit, interficiendo ac perſequendo conſummans id quod à Cypſelo fuerat omiſſum. Atque adeo die uno univerſas mulieres Corinthias exuit, propter Meliſſam uxorem ſuam. nam quum ad Theſprotos, qui ſunt ad flumen Acherontem, miſiſſet nuncios ſciſcitatum necyomanteon, *id eſt mortuorum oraculum*, de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparens negavit ſe indicaturam aut dicturam ubinam depoſitum eſſet collocatum, quoniam ipſa algeret, quia nuda eſſet. nihil enim ſibi prodeſſe veſtes cum quibus ſepulta fuiſſet, utpote non crematas. Cujus rei, quod vera loqueretur, teſtimonio foret quod Periander in frigidum furnum panes ingeſſiſſet.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipse cum Melissa quamvis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuncium per præconem edixit ut omnes Corinthiæ mulieres ad Junonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem festum, quam ornatissime poterant quum issent mulieres istæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foveam comportatas Melissam precando cremavit. Hæc ubi fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit ubinam 8 depositum hospitis collocasset. Hujusmodi est tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accersisse Hippiam, tum vero major nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum invocantes [1] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in civitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobiscum non assensuros.

XCIII Hæc Soscles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eosdem quos ille deos invocando dixit, cum cæteros tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas, [2] quum venissent dies quibus expiare se ab Athenientibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ cæteris nota haberet. Cæteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Soscle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios nequid agerent novi adversus Græcam civitatem.

XCIV Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filium nothum ex muliere Argiva, qui tamen, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prœlio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis juris esse Æolibus

ταῦτα ᾗ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάν- "
δρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νε- "
κρᾷ ἐούσῃ Μελισσῃ ἐμίγη, ἐνθεῦτεν δὴ μετ' ἣν "
ἀγγελίην, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ "
Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων "
γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἴσαν "
κόσμῳ τῷ καλλιστῳ κεχρεωμέναι· ὁ δ' "
ὑποσησας τὰς δορυφόρους, ἀπεδύσε σφεας, "
πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς "
ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, "
Μελισσῃ ἐπηυχόμενος κατέκαιε. ταῦτα "
δέ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι, "
ἔφραζε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν "
κατέθηκε χῶρον τῷ ξείνῳ τῶν παρακατα- "
θήκων. τοιοῦτο μὲν ἔστι ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ "
Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔργον· ἡμέας δὲ "
αὐτὰς τὰς Κορινθίας τότε αὐτίκα θωῦ- "
μα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰσορέωμεν μετα- "
πεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ μεζό- "
νως θαυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ὅπι- "
μαρτυρόμεθά τε ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν "
θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ καταγαγεῖν τυραν- "
νίδας ἐς τὰς πόλιας. ἢν δὲ μὴ παύση- "
σθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε τῶν τὸ δίκαιον κατ- "
άγοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ "
συναγωνιουμένους. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου
πρεσβεύων ἔλεξε τάδε· Ἱππίης δὲ αὐτὸν
ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ὀπικαλέσας θεοὺς κεί-
νῳ, ἢ μὴν Κορινθίους μάλιστα πάντων ὀπι-
ποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι
ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιαῶν τῶν Ἀθηναίων.
Ἱππίης μὲν τοῦτοισι ἀμείψατο, οἷα τὰς χρη-
σμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπισάμενος.
οἱ δὲ λοιποὶ τὴν ξυμμαχίην τέως μὲν εἶχον
ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέ-
ος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας τις
αὐτέων φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τῷ Κορινθίου
τοῦ γνώμῃ. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρ-
τυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλληνίδα. ὧδε μὲν ταῦτα ἐπαύθη.
Ἱππίης δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενος, ἐδίδου μὲν
Ἀμυήτης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθε-
μοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τυτέων μὲν δεύτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ
ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἷλε Πεισίστρατος
αἰχμῇ τῶν περὶ Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ
αὐτοῦ, κατέσησε τύραννον παῖδα τὸν
ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὄντα ἐξ Ἀρ-
γείης γυναικός· ὃς ἐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ
παρέλαβε τῶν Πεισιστράτου. ἐπολέμεον δὲ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ
Σιγείου, χρόνον ὅτι συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι οἱ μέν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην·
Ἀθηναῖοι δέ, ἅτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεῖον

1 Obtestamur vos ne tyrannides in civitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis sed Hippiam contra jus & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factum Corinthios.
2 Ubi venissent stati dies quibus futurum esset ut illos angerent Athenienses. *Sed ἀνιᾶσθαι suspectum reddit vel ipsa Vallæ interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ κῆ σφίσι κῆ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεπεξάντο Μενελάῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφεων, κῆ ἄλλα πολλὰ παντοῖα ἐγίνετο τῆσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ κῆ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλωμυχίης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυσι Ἀθηναῖοι, καί σφε ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναίων τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ὕπτιος ἐς Μιτυλήνην, ἀγγέλλει τῷ ἑωυτοῦ πάρεδρος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου. τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δὲ ἐπείτε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τοὺς Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τοὺς τε Ἀλευαδέας πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, καὶ πολλὰ ἄπαντα ὅκως οἱ Ἀθηναῖοι ἠδικέατο ὑπ' ἑωυτῷ καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἔπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ἐκ ἐόντας τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. ἐκ δὴ ταύτης τῆς γνώμης ἀπαφερομένους Ἀθηναίους ἐκ ἐθελησμοῦσι δέ σφι, ἐδέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὁ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς πολλῶν ἀγαθῶν σφι ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς ὕτε ἀσπίδα ὕτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ ὑδὲν ὅ, τι ἐκ τοιούτου ἔχετο, οἷα χάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλὸς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετίσαι μᾶλλον Ἀθηναίους ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον ἐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέεσθαι, τριῶν δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε ταῦτα. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπειθόντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μιλήσιον, ἄνδρα τῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον

διαβαλέεσθαι.

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam navaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans evaſit: ſed armis ejus potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Minervæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atque Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliavit, ut utrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atque omnem operam dando ut Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quum accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes jubere Athenienſes (ſi ſalvi eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam conditionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atque ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio rejectus è Sparta Athenas venit. nam ea civitas inter cæteras præpollebat. 1 Ad quam civitatem ubi venit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemoravit de commodis quæ eſſent in Aſia, deque Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in uſu haberent, 2 facileſque eſſent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius 3 enim ei viſum eſt multos decipere quam unum: qui ſi Cleomenem ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaque Athenienſes perſuaſi, decrevere viginti naves Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato.

XCV

XCVI

XCVII

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. un. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

XCVIII Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cujus egressum Aristagoras revectus Miletum, excogitavit consilium quod in nullam Ionum utilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captivitatem abducti à Megabyzo erant, locum atque vicum per sese incolentes: ad quos ut pervenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus 1 ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, 2 eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidem, usque ad mare, deinceps nobis jam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu 3 illinc remeantibus. Ubi ad mare pervenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos ut eodem redirent. Cujus oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, unde terrestri

XCIX itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum navibus venere, ducentes una quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando 4 pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, ubi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit adversus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti

C remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum civium Hermophanto. Hac classe Iones ubi pervenere Ephesum, relictis navibus apud Coresem, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὗται δ' αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ περιπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἴωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμία ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδ' ὧν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐπιτίθεε, ἀλλ' ὅκως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσειε) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα δὴ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν, ὡς δὴ ἀπικόμενος ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ἐξευρησόμενον, ὑμῖν τε βουλομένοισι πείθεσθαι. νῦν δὲ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ἢν τὸ ὑμέτερον αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, χάρτα τε ἀσσα εἶχον ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον δὴ θάλασσαν. οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτοί· ἐπεὶ τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο δὴ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, καὶ πόδας ἐληλύθεε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπαγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπικέατο ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀνδράσι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ δὲ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐς τὰ μάλιστα ἐτίθεντο, ἀλλὰ τὴν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὴν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) ὅτε ὧν ἐπεί τε σφι ἀπηγγέλθη, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατιὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, νηῦς μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ διὰ ποταμοῦ Καϋστρίου, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ἐξέβαντες τὴν Τμώλου

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque jam licet incolumes in patriam reverti: vobis quidem ad mare usque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. Q. d. *Vestrum est operam dare ut ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, curæ nobis erit.* 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello adversus Chalcidenses adjuverant.

ἀπίκοντο, αἱρέυσι Σάρδις, ἐδενός σφι ἀντιωθέντος. αἱρέυσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος πάλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυώδεκα μυριάδας ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγους. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔχε τόδε· ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμινοι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθινοι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. κατομένης δὲ τῆς ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέχαλα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλυσιν οὐκ τῆς ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψήγματα χρυσοῦ καταφορέων διὰ τῆς Τμώλου, ἅμα μέσῃσι τῇσι ἀγορῇσι ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν· ὅτε τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρέωντες τοὺς μὲν τοῦ πολεμίου ἀμυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ περισφερομένους, ἐξαναχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ ὄρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ὅτε τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ὅπλα χωρίης ταύτης Κυβήβης· τοῦ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἕλλησι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομὸς ἔχοντες, προπυθανόμενοι ταῦτα, συνελίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καί κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὑρίσκουσι, ἐπὶ μυλὸν δὲ κου τινὰ ἐλθόν, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντιτάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλῶν αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύσι, ὀνομαστὸς τε ἄλλος· ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγοῦντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναιρημκότα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὸν μάχιμον, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοσῷδε πάντα ἀποκλινάντων τῶν Ἰώνων βοηθεόμενοι σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης, στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ὁδὸν ἦσαν τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis adveniunt, easque 1 occurrente nemine, capiunt, omniaque ejus urbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: 2 Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant urbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum unam quidam è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam urbem absumplit. Ardente urbe, & vastante jam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in urbe erant, undique circumventi, ex urbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obviam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naves. Crematis Sardibus, deflagravit una templum Cybeles indigenæ deæ: cujus prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremaverunt. Hoc ubi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciverunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem convenerunt: nec adepti Sardibus Iones jam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressique cum illis ex adverso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum Eualcidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo majorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui evasere, per urbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogabantur, negaverunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista adversus Darium egerant, nihilo segnius bellum adversus regem parabant: Hellespontumque invecti, Byzantium ac cæteras circa urbes in suam potestatem redegerunt. Inde evecti,

CI CII CIII

1 Repugnante nemine, 2 Ne autem urbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla junxit præcedentibus hæc,* τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι *&c.*

magnam

magnam Cariæ partem in belli societatem asciverunt. nam Caunus, quæ prius societatem facere recusaverat, ubi Sardis conflagrarunt, & ipsa Ionibus accessit. CIV Cyprii quoque omnes ultro, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Chersis filius, Siromi nepos, EUelthontis pronepos. hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellandum ab rege tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius urgere hominem instituit. In quo quia nihil proficiebat, observato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur una cum suis 1 militibus, eum portis exclusit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Onesilus omnibus Cypriis ut rebellarent suadebat persuasis cæteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione CV circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, ut ei nunciatum est Sardis captas incensasque ab Athenienſibus atque Ionibus, & hujus comparandæ classis atque rei contexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, 2 quumprimum hæc audivit, dixisse Iones nihil feciſſe: probe sciens non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcum popoſciſſe, eoque sumpto, sagittam quam imposuerat, in cœlum excussisse: & ea in aerem excussa, dixisse, O Jupiter, contingat mihi ut Athenienses ulciſcar, Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepisse ut sibi semper apposita cœna, ter diceret, Here, memento Athenien- CVI sium. Et quum hoc præcepisset, accito ad suum conspectum Histiæo Milesio, 3 quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse alloquutus. Audio Histiæe procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, novas adversum me res esse molitum. viris enim ex altera continente persuasit ut Iones sequerentur, (qui mihi commissorum pœnas dabunt) eosque induxit ad me Sardibus privandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam sine tuis consiliis actum est? Proinde vide ne rursus teipsum in culpam induas. Ad hæc Histiæus, Quodnam, inquit, rex protulisti verbum? mene consulere rem quæ

Καρίης τὴν πολλὴν προσεπλήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι. καὶ γὰρ τὴν Καυνίην πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, τότε σφι καὶ αὐτὴ προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι πάντες προσ- 207
εγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν δὲ καὶ ὧδε ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐελθοντίδεω παῖς. οὗτος ὦν οὗτος πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δ' ὡς καὶ τὸς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστέναι, πάγχυ ὑπερέμπιπτε. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτα μὲν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ σασώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στρηνιείς τῇ πόλι, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους σωσαπίσασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλόυσας ἐμπρησθεῖσάν τε ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τόν τε ἡγεμόνα γνώμης τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθεῖσαν, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων ὀλίγα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς ἕτοιμοί γε εἶεν καταπρήξοντες ἀποστάντες, εἴρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ἐντείνοντα οἰστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι· καί μιν ἐς τὸν ἠέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδῴη μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἰπάντα δὲ ταῦτα, προσάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, ἐπεάν τρὶς ἕκαστα εἰπεῖν, Δέσποτα μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Προσάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν, Πυθάνομαι Ἱστιαῖε ὑπὸτροπόν τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἀνδρας γὰρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγών, καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δώσοντάς μοι δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεμψε, Σαρδίων μὲ ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' οὐ τῶν βουλευμάτων τιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅσα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ χῃ. εἰπὲ καὶ τότων πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ κοῖον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεύσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ σοί

1 *Legit* στρατιώτησι *pro* σασιώτησι. 2 Ubi hæc audivit, Iones contempsisse, *vel* nihili feciſſe, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem sciret. deinde interr. 3 Quem à longo jam tempore detinebat. *vel*, *retinebat*.

"σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν
"ἀναχήσειν; τί δ' ἂν ὑποδιζήμενος, ποιέ-
"οιμι ταῦτα; τεῦ δὲ σὺ δεὴς ἐὼν; τῷ πάρα
"μὲν πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο
"βεβουλεύμενον ἐπακούειν ἀξιεῦμαι; ἀλλ' εἰ-
"περ τι τοῦτον οἷς σὺ εἵρηκαι πρήσσει ὁ
"ἐμὸς ὑπηρέτης, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἑωυτῷ
"βαλλόμενον πεπρηχέναι. ἀρχὴν μὲν ἔγω-
"γε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μι-
"λήσιοι ἢ ὁ ἐμὸς ὑπήκοος νεώτερον 10
"πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. εἰ δ' ἄ-
"ρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, ἢ σὺ τὸ ἐὸν ἀνή-
"κεσαι ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον πρῆγμα ἐρ-
"γάσαο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπασ᾽ον
"ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλ-
"μῶν σφι γλιομένου, ποιῆσαι τῷ πάλαι ἵ-
"μερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ,
"οὐδεμίη πόλις τοιαῦτα ἐκίνησε. νῦν ὦν ὡς τά-
"χος με ἄφες προθυμέεσθαι ἐς Ἰωνίην, ἵνα
"τοι κεῖνά τε πάντα καταρτήσω ἐς τὠυτό, καὶ 20
"τὴν Μιλήτου ὑπήκοον τοῦτον τε καὶ ταῦτα
"μηχανησάμενον, ἐγχειρίθεόν μοι δῶ.
"ταῦτα ὀμόσας κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσαι, λέγει ὅτι ἐπό-
"μνυμι τοὺς βασιλήιους, μὴ μὲν πρότερον ἐκ-
"δύσασθαι τὸν ἔχω κιθῶνα, καταβήσομαι ἐς
"Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι Σαρδὼ νῆσον τὴν
μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος μὲν λέ-
γων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ, ἐπείθε-
το· καί μιν ἀπιέναι, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ
ὑπέσχετο οἱ ὑπηκόοισι ποιήσῃ, παραγίνεσθαι 30
οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη
τε περὶ τῆς Σαρδίων παρὰ βασιλέα ἀνήιε,
καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας, Ἱστι-
αίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱστιαῖος μεμελημέ-
νος ἦεν Δαρείου, σκομίζετο δὴ θαλάσσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο
τάδε. πολιορκέοντι τὴν Σαλαμινίην Ὀνη-
σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ
στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρ-
τύβιον, ἄνδρα Πέρσῃσι, περσδόκιμον ἐς 40
τὴν Κύπρον εἶναι. πυνθάνομαι δὲ ταῦτα
ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν
Ἰωνίην, ὀπωσάμενος σφέας. Ἴωνες δὲ
ἐκ ἐς μακρὴν βεβουσιμένοι, ἦκον παλ-
λῶν στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν
Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ
τῆς Κιλικίης, ἦισαν ὑπὸ τὴν Σαλαμῖνα
πεζῇ. τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες παρέπλωον
τὴν ἄκρην, ἣ καλέονται κληῖδες τῆς Κύ-
πρου. Τότε δὲ τοιάδε γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες
"τοὺς Ἰώνων τοὺς στρατηγούς, Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι,

tibi ſit quippiam ſive multum ſive parum moleſtiæ allatura? Quid mihi quærens iſta facerem? aut cujus rei indigens? cui omnia adſunt quæ tibi? quem tu omnium conſiliorum tuorum communione dignaris? Quod ſi iſtud quod ais egit procurator meus, ſic habeto, id eum feciſſe ſuo conſilio. 1 Principio rationem iſtam non admitto, Mileſios ac meum procuratorem quippiam rerum novarum feciſſe adverſus ſtatum tuum: ſiquid tamen hujuſmodi faciunt, & tu id quod eſt auditi, rex, intellige quid rei geris quod me à mari ablegandum putaſti. nam Ionas id agere aggreſſi ſunt poſtquam ego ex ipſorum conſpectu ſum amotus, cujus aggrediendi jam pridem libidine tenebantur: quod ſi ego in Ionia fuiſſem, nulla profecto ſe civitas commoviſſet. Proinde nunc propere dimitte me ut in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrum reſtituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam poteſtatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui ſententia confecero, juro per deos regios me non prius exuturum hanc veſtem, qua indutus in Ioniam deſcendam, quam Sardiniam inſulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc CVII
Hiſtiæus fallendi gratia dicebat. quibus perſuaſus, Darius hominem dimiſit, præcipiens ut poſteaquam ea quæ ſpoſponderat præſtitiſſet, ad ſe Suſa reverteretur. Dum nuncius de Sardibus ad regem ve- CVIII
nit, Dariuſque illam rem arcu fecit, & Hiſtiæum eſt alloquutus, Hiſtiæuſque ab eo dimiſſus ad mare ſe contulit, hoc interea omni tempore hæc geſta ſunt: Oneſilo Salaminio Amathuſios obſidenti nuncius affertur, 2 Artybium virum inter Perſas eximium cum magna vi Perſarum curſum tenere in Cyprum. Quo accepto, Oneſilus legatos paſſim in Ioniam dimittit ad Ionas evocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna claſſe ad eum ſe contulerunt. Et quum Cyprum tenuiſſent, Perſæ navibus è Cilicia trajecerunt, terreſtrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus claſſe circumeuntibus promontorium quæ Claves Cypri vocantur. His CIX
ea facientibus, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere, Viri Ionas, vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorſus fidem his verbis abrogo, Mileſ. 2 Artybium Perſam cum numeroſa manu Perſica, Cyprum adventare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id eſt*, *Ejus in Cyprum adventum expectari. Valla autem hic* προσδόκιμον *cum* δόκιμον *confudit.*

cum

cum utris dimicare velitis, cum Persis cum an Phoenicibus. Si terra mavultis cum Persis acie confligere, jam tempus est è navibus egrediendi, & in acie standi, ut nos vestras ingressi navas, cum Phoenicibus dimicemus: sin cum Phoenicibus fortunam tentare mavultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, ut quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos misit ad mare tutandum, non ad naves tradendas, quo ipsi cum Persis in terra confligeremus. 1 Itaque ubicunque quidem collocabimur, ut operam navemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis passi estis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc
CX Iones responderunt. Post hæc Persis in campum Salaminium tendentibus, Cyprii reges adversus alios hostes constituerunt alios Cyprios: adversus Persas, optimum quenque Salaminiorum ac Soliensium. Adversus Artybium Persarum
CXI ducem Onesilus ultro constitit. Insidebat Artybius equo in armatum erigere se docto. Quid audiens Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sane quam peritus rei bellicæ, & alioqui 2 solertiæ plenus) Audio, inquit Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore 3 eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito utrum malis observare, equumne ne tibi feriendum, an ipsum Artybium. Ad quem servus suus, Ego vero, inquit, rex, paratus sum & utrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaveris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ad ducem oportere cum rege ac duce certare, sive enim talem occidas, decori tibi fore: sive (quod secundum est) à tali occidaris, (quod absit) dimidium mali esse. nos vero famulos cum famulis hostium debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est causa cur ejus artificium extimescas. recipio enim tibi eum posthac adversus neminem se erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere
CXII terrestres navalesque: & classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superavere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem

ὀκοτέροισι βούλεαι προσφέρειν, Πέρσῃσι, ‘‘
ἢ Φοινιξί. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεαι ταχθέν- ‘‘
τας Περσέων ἀγωνιεῖσθαι, ὅρα ἂν εἴη ὑμῖν ‘‘
ἐκβάντας ὀκὶ τῶν νεῶν, τοιουτοισι πεζῇ, ἡ- ‘‘
μέας ἰέναι ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέ- ‘‘ ℞ ἰοσαι
ρας, Φοινιξὶ ἀνταγωνισμένους. εἰ δὲ Φοινί- ‘‘ νων
κων μᾶλλον βούλεαι ἀγωνίζεσθαι, πιέζειν ‘‘
χρεὼν ὄζει ὑμέας ὁκότερ' ἂν δὴ τυγχάνω ἐ- ‘‘
λοισθε, ὅκως τὸ κατ' ἡμέας ἔσται ἡ τε Ἰωνίη ‘‘
καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. εἶπαν οἱ Ἴωνες
πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοι-
νὸν τῶν Ἰώνων, φυλακὰς τοῖσι θαλα- ‘‘
σσίοισι, ἀλλ' ὀκ ἵνα Κυπρίοισι τοῖς νέας πα- ‘‘
ραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζοὶ περσφε- ‘‘ ℞ πεζοὶ
ρώμεθα. ἡμεῖς μὲν νῦν ὅκως ἐπιτυχθήσε- ‘‘
ται τούτῳ πειρησόμεθα χρηστοὶ γενέσθαι. ὑμέας ‘‘
δὲ χρεὼν ὄζει ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε ‘‘
δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθε ἄνδρες ‘‘
ἀγαθοί. Ἴωνες μὲν τούτοισι ἀμείψαντο. Με-
τὰ δὲ, ἠνίκατον ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων
τῶν Περσέων, διέταξαν οἱ βασιλῆες τῆς Κυ-
πρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους πρὸς τοὺς ἄλ-
λους στρατιώτας ἀντιτάξαντες, Σαλαμινίων
δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέ-
ταξαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ
τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντιτάξατο Ὀνήσι-
λος. Ἦλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτυβίος δεδι-
δαγμένον πρὸς ὁπλίτην ἀντιτάσσεσθαι ὀρ- ℞ ἴσασθαι
θόν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, λέγει
γὰρ οἱ τὰ ἀσπιστὴς ἀνὴρ Κάρ, ἐὼν τὰ πο-
λέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἄλλως λήμης πλέος,
εἶπε πρὸς τοῦτον, Πυνθάνομαι τὸν
Ἀρτυβίου ἵππον ἐπαίμονον ὀρθόν, καὶ ποσὶ καὶ
σώματι χειρηγέειν πρὸς τὰ ἂν προσνε-
χθῇ· σὺ ὦν βουλευσόμενος, αὐτίκα εἶπε ὁ
κήρυκα βάλεαι φυλάξαι πλῆξαι, εἴτε τὸν
ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον· εἶπε πρὸς
ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, ἐτοί-
μου μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ
ἕτερον αὐτέων, ὃ πάντως τὸ ἂν ὕστατος
σύ. ἀσφαλέστερον δέκεαι εἶναι τοῖσι σοῖσι
πράγμασι Περσέων ἕπεσθαι, φέρε σοι. βασι- ℞ προσ-
λέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βα- φέρεσθαι
σιλέι τε καὶ στρατῷ προσφέρεσθαι. λύει τε
γὰρ καλέλκων ἄνδρα στρατηλάτην, μέγα τοι κί-
νεται· καὶ δύτερα, λύει τε ἐκεῖνος (τὰ μὴ
θεοῖσι) ὑπ' ἀξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν, μεγά-
λα συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐ-
πέρχεσθαι τε ὑπηρέτῃσι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς
ἵππον, ἢν σὺ τοὺς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς.
ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδέκομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στῆσαι ὑπαντίον. Ταῦτα εἶπε,
καὶ μελαυτίκα συνέμισγε τοῖσι στρατοπέδοισι πεζῇ, καὶ νηυσί. νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι θωμένοι,
ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερέβαλλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τυτθὸν Σάμιοι ἤλπισαν· πεζῇ δὲ,

1 Nos itaque ubi collocati fumus, ut oper. *vel*, *In munere quod nobis injunctum est.* 2 Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήμης *quàm* λήμμαλος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατεργάσεσθαι.

ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο. ὡς περιεφέρετο πρὸς τὸ Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, δοκέει τοῦ ἵππου κατάμωρος ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ ξυνεδήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει περιφερόμενον αὐτὸν τὸ Ἀρτύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τὸν πόδα δοκέει τὸ Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Καρδρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τὸν πόδα. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῷ Γερσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτῷ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ κατὰ τῷ ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος Κυρέης, περιδιδοῖ ἔχων δύο μοίρας ἀνδρῶν τῷ ἑωυτοῦ μικρῷ. οἱ δὲ Κυρέιες ὅτι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. περιδόντων δὲ τῶν Κυρέων, αὐτίκα κατὰ τὰ Σαλαμινίων πολεμήια ἄρματα παῦτα τοῖσι Κυρεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῷ Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπιπτον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τῷ Κυπρίων ἀπίστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου τοῦ Σόλων τοῦ Ἀθηναίου ἀπόγονος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυραννων μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα. καί μιν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐούσης ἤδη κοίλης, ἔσμοὺς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐλὸν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γνομένου τοιούτου, ἐχρέωντο δὴ τοῖσι αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύοντο σφι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος. καί σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον σφοισὶ ἔσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῷ Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτῃσι δὲ Γόργῳ τῷ πρότερον βασιλεῖ τῶν Σαλαμινίων θυγατέρα διδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῷ δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέχε χρόνον ὀκτωκαιδέκατον πολιορκουμένη Σόλοι, τὴν περιξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι ἦσαν, αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυείσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Γύμης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ ἔτι Δαρείου θυγατέρας ὀκτὼ ἀγαγόμενοι τὰς ἐς Σάρδις στρατευσαμένας Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τεύχεσι ὁπλισάμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυείσης μὲν τὰ στρατόπεδα ἐς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ

ubi concurſum eſt, dum acies dimicant; circa imperatores hoc actum eſt: Ubi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilum invectus eſt, Oneſilus (uti convenerat cum ſatellite) ipſe invadentem Artybium ferit, ejus ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos jactantis, *falce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarum imperator illic una cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Steſenor Curii tyrannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argivorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horum acie in fugam verſa, cum alii multi occubuere, tum vero Oneſilus Cherſis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Ariſtocyprus Philocypri filius, ejus, inquam, Philocypri quem Solon Athenienſis Cyprum profectus inter tyrannos maxime verſibus celebravit. Oneſili caput Amathuſii, quoniam ipſos obſederat, exciſum in oppidum retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt, Quod ſuſpenſum quum jam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen favo referſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt ut depoſitum caput humarent, Oneſiloque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam uſque memoriam faciebant. Iones, & alii qui ad Cyprum pugna navali dimicaverant, ubi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorum urbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturaverunt. Civitatum autem Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſæ quam obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnaverunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſervitutem ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeeſque & Otanes, atque alii Perſarum duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui adverſus Sardis expeditionem fecerant, poſtquam in naves repulerunt prœlio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarant. Dauriſes quidem converſus ad urbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampſacum &

CXIII CXIV CXV CXVI CXVII

Περκώτην, Pæſon

Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. ¶ Cui à Pæſo ad urbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum ſonibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur converſo itinere ex Helleſponto adverſus
CXVIII Cariam copias duxit. Sed antequam perveniret, de ejus adventu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conveniunt, atque ad amnem Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo judicio, à 1 Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyenſi, qui Syenneſis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur ut tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederentur, ut ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur 2 meliores quam natura eſſent. Verum hæc ſententia non pervicit, ſed illa, ut Perſis potius à tergo Mæander eſſet, ut ſi Perſæ fugam facientes evaderent, tamen in flumen incidenCXIX dentes, abire non poſſent. Poſt hæc quum adeſſent Perſæ, ac Mæandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prœlium conſeruere cum Perſis acre atque diuturnum: ad poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertunt. Quo in prœlio, Perſarum cecidere duo millia, Carum decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Jovis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Solum autem ex iis quos novimus, Cares ſunt qui Jovi militari hoſtias offerant. Huc Cares quum ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, utrum ſeſe Perſis dedere, an Aſiam penitus relinCXX quere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum invadentibus Perſis concurrunt: & quum diutius quam prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cæſis, Mileſiorum præCXXI cipue. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis 3 repugnaverunt. Audientes enim urbes ſuas invaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocaverunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in
CXXII modum interiere hi Perſæ. Hymees autem

Παμσόν. ταύτας μὲ ἐπ' ἡμέρης ἑκάσης αἵρεε. ἀπὸ δ' Πιχσῶ ἐλαυνόντι οἱ ὅπι Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τὸς Κᾶρας τωὐτὸ Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπιστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποτρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὸν Καΰστρον. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυνθόμενοι δ' οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ὅπι Λυκάς τε σήλας καλεομένας, καὶ πεδίον Μαρσύου· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐβούλοντο βυλαί ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀρίστη μὲν δοκέουσα εἶναι ἐμοί, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τῆς Κιλίκων βασιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε. ζεύξαντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας, καὶ κατ' νώτου ἔχοντας τὸν πόλεμον, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοιεν ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ἡμύναντο ἐπ' ἀμείνονες τῆς φύσιος αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατ' νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα λιπὼν φυγὴ τὸν Περσέων ἡμύνηται, καὶ ἐσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς ἐκ ἀπωσθήσουσι ἐς τὸν πόλεμον ἐσπίπτοντες. Μετὰ δ', παρεόντων, καὶ ζευξάντων τὸν Μαίανδρον τῷ Περσέων, ἐνθαῦτα δὴ τῷ Μαρσύῃ πόλεμῷ συνεβάλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχῃ ἐμαχέσαντο ἰσχυρῇ, καὶ δὴ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐσώθησαν ζεύξαντες πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους. Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ ζευξαντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ ζευξαντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Καρῶν εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὦν ἔτι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο ὡς σωτηρίης, ὁκότερα οἱ ζευξάντες σφέας ἐῶντες Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸν ζεῦξαν τοῦ Ἀσίης, ἄμεινον πρήξουσι. Βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα ζευξαντες βοηθέουσι Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὴ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ δὴ σφι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι δηπλέον ἢ πρότερον, ἐσώθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν. Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα, ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι δὲ ὡς στρατηΐδεως ὁρμέαται οἱ Πέρσαι δὴ τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχησαντο τ' ἐπὶ Δάσκυλον ὁδόν· ἐς τὸν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. ἔτι μὲν νυν τῶν Περσέων ἔτι τὸν διεφθάρησαν. Ὑμένης δὲ καὶ αὐ-

Pæſon. Theſe he firſt ſubdued in one day. From thence he marched againſt Parium, whither he was informed that the Perſians had fled for refuge. Upon his approach, the Parians, who had formerly been in alliance with the Perſians, ſent ambaſſadors to him, and deſired him to take what he would of their goods, but to leave their city free. Having received this anſwer, he marched againſt the Carians, who had aſſembled their forces, and encamped on the river Marſyas, which flows from the territory of Hydriade, and falls into the Mæander. The Carians having

καὶ αὐτὸς ἐὼν. πρῶτος δὴ ἀναξάνταν τὲς ἐς Σάρδις στρατεύσαντας Ἰώνων, στρατηγὸν ἐς τὴν Προποντίδα, εἷλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἑλὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸ στρατόν· καὶ εἷλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δὲ Γεργίθας τὲς ἀπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης ἀρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νόσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. οὗτος μὲν δὴ ὧδε ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐστάλησαν ὑπὸ Ἰωνίην, καὶ τὰ μεσόγεα Αἰολίδα στρατιῇσι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἦν μὲν δὴ (ὡς διέδυξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν ἐκ ἄκρου, ὃς παρέξαι τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐκστρατεύεσθαι ἐκ τῆς Μιλήτου. εἰπὲ δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τότε τότε ἄγει ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτείχεε ὧδε Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τοιούτων μὲν ἐς βουλευτήριον στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἦν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, καταπλώσαντας ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ πᾶσαν λαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηϊκίην καὶ ἔσχε τὴν χώρην ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηϊκῶν αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιορκήσαντες, καὶ βουλομένων τῶν Θρηϊκων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

qui & ipſe erat ex inſequentibus Iones qui adverſus Sardis militaverant) ad Propontidem converſus cepit Cion Myſiam. Hac expugnata, audiens Dauriſcum relicto Helleſponto tendere adverſus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas 1 qui à priſcis Teucris relicti fuerant. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, adverſus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis captis Ariſtagoras Mileſius, ubi hoc accepit, non erat compos mentis, ut qui perturbaſſet Ioniam, & magna negocia confudiſſet. Itaque cemens hæc, ubi conſtitit ei rem effici non poſſe, nec Darium rege ſuperari, de fugiendo deliberabat, convocatiſque ſuæ factionis hominibus, 2 conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerentur, in ſeptentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verum Hecatæus Hegeſandri filius, 3 vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto ejicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cujus ſententia præcipue erat abeundi in Myrcinum, demandata 4 Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam navigavit, regionemque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum urbem obſidet, tam ipſe quam ejus exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

CXXIII CXXIV CXXV CXXVI

1 Qui ex priſcis T. rel. fuerant, *vel, remanſerant.* 2 *cum eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugium aliquod ſe habere, ſi forte Mileto expellerentur. anne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hiſt. *ubi autem Valla ſua illa* ſeptentrionalia loca *invenerit non video, niſi ex* ὑπαίχιον *fecerit* ὑπάρχιον. 3 Hiſtoricus, 4 *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit, ut Miletus viri illius ſit nomen, quum in noſtris exempl. ſit duntaxat Pythagoræ.*

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
Liber ſextus, qui inſcribitur
ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε'ΚΤΗ,
ὑπογεαφομένη
ΕΡΑΤΩ.

I ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίλω ἀποσήσας, ὥστω πελοντᾷ. Ἰσιαῖος ὁ Μιλήτυ τύραννος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείυ, παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σέσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, εἴ τι οἱ δοκέει Ἴωνας ἀπεσάναι. ὁ δὲ ἔτε εἰδὼς ἔφη, ἐθωυμάζε τε τὸ γεγονὸς, ὡς ἐὸν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ὑπασάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸ ἀτρεκέα τῆς ἀποσάσιος, Οὕτω τοι Ἰσιαῖε ἔχει καὶ ταῦτα τὰ πρήγματα· τῦτο τὸ ὑποδημα ἔρραψας μὲν σὺ, ὑπεδήσαλο δὲ ὁ Αρισαγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὸ ἀπόσασιν ἔχοντα εἶπε· Ἰσιαῖος δὲ, δείσας ὡς σωιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὸ πρώτιον ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ὅκη θαλάσσαν, βασιλῆα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδοῦ νῆσον τὸ μεγίστιον ὑποδεξάμενος κατεργάσατο, ὑπέδυνε τὸν Ἰώνων τὸ ἡγεμονίῃ τῷ πρὸς Δαρεῖον πολέμῳ. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέδη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωϋτὸν ἐκ Δαρείυ. μαθόντες μὲν οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰσιαῖος κατὸν προθύμως ὥστω ἐπέστειλε τῷ Αρισαγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, ἢ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος. τὸν μὲν ἡγεμονέα αὐτοῖσι αἴτιον οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τυτέων εἵνεκα ὅτις ἐλεύσεται. ἐδέ τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένυ, ἐδιημάτυ τὸν Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰσιαῖος δὶ ἀγγέλυ ποιεύμενος Ἑρμότιμον, ἄνδρὸς Ἀταρνέιτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἔσσι Περσέων

1 A Dario dimiſſus, 2 Artaphernes illum aſtute reſpondere videns, dixit, ut qui veram defectionis cauſam compertam haberet. 3 Rege Dario decepto, in cujus poteſt. quum Sard. inſ. max. ſe redacturum eſſet pollicitus, ſubiit pr. 4 Judicantibus. *vel*, *Exiſtimantibus*. 5 Per literas, *vel per nuncios* ſuaſiſſet, *aut imperaſſet*. 6 Veram cauſam illis minime expoſuit, 7 Quum rex hæc *facere* minime deliberaſſet,

ἔπεμπε

ἔπεμπε βιβλία, ὡς περιελελεγμένων αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἄλλων περὶ. ὁ δὲ Ἕρμιππος πρὸς τοὺς μὲ ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ διεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἕρμιππον τὰ μὲ ἄλλα τοῖσι ἐφέρετο τοῖσιπερ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰσιαίῳ, ἐωϋτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γνωμενων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σάρδις μὲ δὴ ἐγένετο ταραχή. Ἰσιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτῷ Ἰσιαίῳ δεηθέντος· οἱ δὲ Μιλήσιοι ἀσμενοι ἀπαλλαχθέντες τὴν Ἀεισαγόρεω, ὑδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὸ ἄστυ, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἔσπης βίη ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἰσιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) πυρώσκεται
212 τὸν μηρὸν ὑπὸ τοῦ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲ δὴ ὡς ἀπαυδὸς ἐκ τῆς ἐωϋτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωϋτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἰσιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἰσιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι. Ἰσιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὐτῷ ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς λεὼς τρατὸς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἓν ποιησάντες στρατόπεδον, ἤλαυνον ὅπη τὸν Μίλητον, πάντα πολίσματα τῶν ἐλάσσονα ποιησάμενοι. τοῖσι δὲ ναυτικοῖσι Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμότατοι, σφεας ἐκάλεόντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπη τὸν Μίλητον καὶ τὰ ἄλλα Ἰωνίδα ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δὲ, πυθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληρῶν, ὑπολειπομένους μηδεμίλλῳ τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὸν ταχίστην ἐς Λάδην, περιναυμαχήσοντας Μιλησίοις. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὅπη τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὸν Αἰολίδα γῆν νέμονται·

literas dat, tanquan ſecum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, jubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, utpote guſtata libertate. 1 Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita rejectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naves inducere non poterat, trajecit Mitylenen: 2 Lesbiiſque ut ſibi traderent naves perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigavit. Ibique ſubſidens, navigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc agentibus, adverſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius pariter & terreſtris 3 in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in unum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos adverſus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerunt ſuos quique primores ad commune Græciæ conſilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias adverſus Perſas contrahi, 4 ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, cæteros claſſem inſtruere nulla navi prætermiſſa: inſtructaque claſſe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna navali decernere. Lada autem, parva quædam eſt inſula, urbi Mileſiorum objacens. Poſt hæc impletis navibus Iones præſto fuerunt, comitantibus Æolibus 5 qui incolunt Lesbum:

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quumque Lesbiis ut ſibi naves darent perſuaſiſſet. hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium navigarunt. Ibique ſubſidentes navigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt.

atque

atque ita aciem instruxerunt : Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta navibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum navibus : Miusii cum tribus navibus. His contigui Teii, decem & septem cum navibus : Chii cum centum. Ultra hos locati erant Erythræi & Phocenses : Erythræi quidem, cum octo navibus, Phocenses vero cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cum navibus septuaginta. Ultimo in loco erant Samii cum sexaginta navibus, tenentes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecentæ sexaginta tres
IX triremes. Tot fuere Ionicæ naves. Barbaræ vero, numero sexcentæ, Quæ ubi & ipsæ in agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarum, audita multitudine navium jamdudum extimuerunt ne illos superare, neve Miletum, nisi mari potiti essent, capere non possent, simulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Aristagora Milesio dejecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc adversus Miletum militabant, horum quicunque aderant convocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [1] qui vestrûm de domo regia benemeritus est, nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos, quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel privatas ædes incensum iri, nihil violentius quam antea passuros : sinminus ista facere sed omnino decerpere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite eventura, quæ certe evenient : ipsos prœlio victos in servitutem rapiendos, liberos eorum à no-
X bis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutus Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatum miserunt. Iones ad quos ii nuncii pervenerunt, contemnere hæc, nec animum ad proditionem faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denunciari existimantes. Hoc, simulatque Miletum Persæ applicuere, ge-
XI stum est. ¶ Mox quum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est,

ἐτάσσοντο ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἠῶ εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσί· Μυησίοισι δὲ Τήϊοι εἵποντο ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἵποντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἑτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μέν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δέ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἵποντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἑτάσσοντο ἕπονται τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τετρακόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τὸ μὲν νεῶν ἦν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ ἦσαν τοὺς Ἴωνας χειρώσασθαι, καὶ ὕστερον ἔτεσι τοῖσι Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἑλεῖν, μὴ ἐκτίσαντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακὴν πυθέσθαι. ταῦτα δοκεόμενοι, συλλέξαντες τοὺς Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ τότε Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τὸ ἀρχαῖον, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὐποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολήτας πειράσεται ἀποχρίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· περιϊόντων δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πείσονταί τε ἀγαθὰ ἔσεσθαι ὑπ' ἀποστάσιος, καὶ σφι ἔτε τὰ ἱρὰ ἔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βαρύτερον ἔξουσι οὐδέν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντες ὑμῖν μάχης ἐλπίσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, ταύτῃ σφέας κατέξει, ὡς ἐωωθέντες τῇ μάχῃ, ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας εὐνομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀναστάσους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι νεμήσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἐξαγγελλόμενοι. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὗται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ περιεῖντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μόνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλειν. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο ἐν δὴ καὶ ὁ Φωκαιεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

Μυήσιοι. Μυησίων

213

1 Nunc extent alicujus vestrûm in regiam domum beneficia.

"Ἐπὶ ξυρῇ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἐχέλαι ἡμῖν τὰ
"πρήγματα, Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλεύθεροι
"εἶναι ἢ δούλοισι, καὶ τύτοισι ὡς δρηπέτῃσι.
"νῦν ὦν ὑμέες, εἰ μὲ βούλεσθε ταλαιπωρίας
"ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲ πόνον ὑμῖν
"ἔσται, οἷοί τε ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τὺς
"ἐναντίυς, ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
"καὶ ἀταξίῃ χρήσεσθε, ἐδεμίαν ὑμέων
"ἔχω ἐλπίδα μὴ ὐ δώσειν ὑμέας δίκας τῷ
"βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί- 10
"θεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτὺς ἐπιτρέψατε. καὶ
"ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
"κομαι ἢ ὐ συμμίξειν τὺς πολεμίυς, ἢ συμ-
"μίσγοντας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι. Ταῦτα
ἀκέσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπυσι σφέας αὐτὺς
τῷ Διονυσίῳ· ὁ δὲ, ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέ-
ρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο,
διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλη-
λέων καὶ τὺς ἐπιβάτας ὁπλίσειε, τὸ λοιπὸν τ
ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖ- 20
χέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι
μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπί-
εσαν τὸ κελευόμενον. τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ
Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιύτων,
πεπυμένοι τε τὰ λοιπὰ κακοί τε καὶ ἠλίῳ,
ἔλεξαν πρὸς ἑωυτὺς τάδε, Τίνα δαιμόνων
παροξυνάντες, τάδε ἀνάπλημεν; οἵπ-
νες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ
τῦ νόυ, ἀνδρὶ Φωκαέϊ ἀλαζόνι, παρεχο- 30
μένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας ἑωϋ-
τὺς ἔχεμεν; ὁ δὲ, παραλαβὼν ἡμέας, λυ-
μαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ
μὲν ἡμέων ἐς νόσυς πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ
ἐπιδεξιοὶ πωϋτὸ τῦτο πείσεσθαι. πρό τε τέ-
των τῶν κακῶν, ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὁτιῦν
ἄλλο παθέειν δῆθεν, καὶ τ μέλλυσαν δουλήϊον
ἀπομείναι, ἥτις ἔσαι, μᾶλλον ἢ τῇ παρεύσῃ
συνεχέως φέρεται, τῦ λοιπῦ μὴ πειθώμεθα
αὐτῷ. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὲν ταῦτα ἀντίκα
πείθεσθαι ἐδόκεε ἤδη τε, ἀλλ' οἷα στρατὸν, σκιω- 40
δές τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκιηπτοφόεντο,
καὶ ἐσβαίνειν ἐκ ἐτέλεσκον ἐς τὰς νέας, ὀδ'
ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινό-
μενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων,
ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τῦ Συλοσῶντος,
κείνυς τὺς πρότερον ἔπεμπε λόγυς Αἰάκης,
κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων
ἐκλιπεῖν τὸν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμι-
οι ὦν, ὁρέωντες ἅμα μὲ ἐῦσαν ἀταξίην πολ-
λὴν ἐν τῷ Ἰώνων, ἐδέκοντο τὺς λόγυς· ἅμα 50
δὲ ἐνθυμεύμενοι σφι ἔτι "ἀσφαλὲς τὸ βασιλήϊον πρήγματα ὑποβαλέσθαι, εὖ τε ὁπ-
τάμενοι ὡς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται
πεν ἐμπλήσιον. προφάσιος ὦν ὁπλαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τὺς Ἴωνας ἐ
βουλομένυς ἔτι χρηστὺς, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο πρηϊποιήσαι τά τε ἱερὰ τὰ σφέτερα
καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τὺς λόγυς "ἐδέκοντο, παῖς μὲ ἦν Συλοσῶντος

τὰ δὲ ἀδύνατα

τὸ δὲ ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Iones, ut aut liberi ſimus aut ſervi, & quidem tanquam fugitivi, ſi vultis devitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impræſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignavi fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo juvantibus recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, ut remiges exerceret, ſubinde loca inter navigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naves in ancoris ſtare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad ſeptimum uſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Iones, utpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mente capti viro Phocenſi ſuperbo tres naves habenti, omnino nos permiſimus, eumque toleramus? quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quidvis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſervitutem, 1 ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui umbraculis, ac nolle naves ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animadvertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confuſionem, putaverunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans ut à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur ut regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo majorem adfuturam. Nacti igitur occaſionem, ubi primum viderunt Iones negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putaverunt ſuorum ſacrorum atque privatorum conſervationem. Æaces autem, cujus orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

1 Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyranni. Itaque posteaquam Phœnices navigare adversus Iones cœperunt, Ionesque & ipsi naves in cornua digestas producere, ac propius ventum est, prœliumque consertum, tunc quinam Iones ignavi, quive egregii fuerint, haud queo pro compertо scribere, quia alius in alium rejicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumque abisse, præter decem naves, quarum trierarchi permanserunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donavit ut ipsorum nomina à majoribus repetita, tanquam egregiorum virorum in lapide scriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui juxta erant fugam capessere, idem fecere quod Samii.

XV 1 Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipue circumventi sunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppressi. Qui (ut superius dictum est) centum naves quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum civium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen inique se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicaverunt, donec compluribus captis hostium navibus, pluribus suarum amissis, cum cæteris in

XVI terram suam perfugerunt. Quorum vero naves invalidæ erant, qui laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ navibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad urbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Ephesii ingressos agrum suum videntes, quum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tendere, universi ad vim arcendam procurrerunt, Chiosque interemerunt: & hi quidem hoc casu oc-

XVII ciderunt. Dionysius autem Phocensis, posteaquam res Ionum accisas intellexit, captis tribus hostium navibus, abiit non jam in agrum Phocensem, (probe sciens eum cum cætera Ionia direptum iri)

τῶ Αἰάκεω, τύραννος ὢν ἐών Σάμυ, ὑπὸ τῦ Μιλησίυ Ἀρισαγόρεω ἀπεστέρητο τ ἀρχῆ, καπάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὧν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀνταυπῆγον κ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς ὃ κ ἀγχῦ ἐγίνοντο, κ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τηνδεῦτιν ἐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀλλήλους γὰ κατηγιῶνται. λέγονται ὃ Σάμιοι ὡς θαῦτα, κ τὰ συγκείμενα πρὸς τ Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀπέπλωσαν ἐκ τῆς τάξεως ἐς τ Σάμυν, πλὴν ἕνδεκα νεῶν· τετέων ὃ οἱ τριήραρχοι ἔμενον κ ἐναυμάχεον, ἀνηκεστοπαθέοντες τοῖσι στρατηγοῖσι. καὶ σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἀνδρράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· κ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. 214

ἰδόμενοι ὃ κ Λέσβιοι τὰς πρωτοχέας φεύγοντας, τὠῦτο ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς ὃ κ οἱ πλεῶνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν ὃ ὠφελεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ ὠφελέφθησαν τριήκοντα Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ κ ὐκ ἐθελοκακέοντες·) οἳ παρείχοντο μὲ, ὥσπερ κ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατόν, κ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας πανοπλίτας τῶν ἀστῶν λογάδας ὁπλιτεύοντας· ὁρέοντες ὃ τὰς πολλὰς τῶν συμμάχων προϊδόντας, ὐκ ἐθελοκακέειν ἠρέατο τοῖσι καθ' ἑωυτέων ὁμίλοισι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τ πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲ δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀπεφεύγυσι ἐς τὠυτὸ ἠῖον. Οὗτοι ὃ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, ἔστι ὃ ὡς ἐπιώκοντο, καταφυγόντες πρὸς τὸ Μυκάλλε. νέας μὲ δὴ αὐτῦ ταύτῃ ἐπορμέλαντες κατέλιπον, οἱ ὃ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἠπείρυ. ἐπεὶ ὃ ἐσέβαλον τὸ Ἐφεσίων κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὸ, κ ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, ὅτε περιακηκόεσι ὅπως εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὸ χωρίον ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδοξάντες εἶναι κλῶπας, κ ἑνὰ ὅτι τὰς γυναῖκας, ὀξέως ἤϊσσον παντοίῃ, κ ἐκτείνον τὲς Χίυς. ὅτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι περιέπεσον τύχῃσι. Διονύσιος ὃ ὁ Φωκαεύς, ἐπείτε ἔμαθε τ Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τ πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲ Φώκαιαν ἐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ,

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perstiterunt, Chii asperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (ut supra.)

ὁ δ' ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαυλὸς δὲ συλήσας καὶ ἀνδραποδίσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλά, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, λῃστὴς κατεστήκεε Ἑλλήνων μηδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχεα, καὶ πάντοιας μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἐδεδραπέτευντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρησμῷ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐκ Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, οὐ δὴ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους· τὸ μὲν νῦν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπὰν καὶ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὸ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι ὑπαρεῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἆθλα δῶρα γένῃσθ'
Σοὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.

Νηοῦ δ' ἡμετέρου διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὁκότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖστοι ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο. ἦεσαν δὲ τὸ ἐν διδύμοισι, ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐκπεμπόμενα. πολλὸν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν ἐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλι, παρὰ τὸν Τίγρην ποταμὸν τῷ ἀρρέων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδεῖ. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ κατάκεια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι οἰκῆσθαι. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι τοῖς Περσέων, ἐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίτῃσι, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι· Συβαρίτῃσι γὰρ ἁλόντος ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τοὺς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ἐξεπλώθησαν, ἐόντες ὁμήιοι καὶ Ἀθηναῖοι.

sed ut erat, recta contendit in Phœnicem: ubi navibus onerariis ſpoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam navigavit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitavit, in nullum quidem Græcorum, ſed in Carthaginenſes ac Tyrrhenos. At Perſæ, victis pugna navali Ionibus, Miletum à terra atque mari obſederunt, ſuffoſſiſque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam [1] ab arce ceperunt ſexto quàm rebellaverat Ariſtagoras anno, atque diripuerunt: ut defuncta ſit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argivis apud Delphos de civitatis ſuæ ſalute conſulentibus, oraculum promiſcuum redditum eſt, quod in ipſos quidem Argivos tendebat, ſed ex adjectione ad Mileſios. Quod quatenus ad Argivos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Mileſios, ita habet,

XVIII

XIX

Tunc quoque commentrix operum Melete malorum,
Permultis cœna & præſtantia munera fies,
Crinitiſque pedes tua pluribus abluet uxor:
Noſtri erit aſt aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Mileſiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Perſis, qui criniti erant, ſunt cæſi, uxores ac liberi in prædam ceſſerunt, templumque quod erat in geminis, & delubrum, juxta oraculum deflagraruht. Pecuniarum autem quæ in hoc templo erant, ſæpe alibi mentionem fecimus. Mileſii conſervati à cæde, dehinc Suſa perducti ſunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocavit in urbe Ampa ad mare quod rubrum vocatur ſita, ubi fluvius Tigris eam prætefluens exit in mare. Agrum Mileſium urbi circumjectum atque planitiem ipſi Perſæ obtinuere, montana Caribus Pedaſenſibus poſſidenda dederunt. [2] Hæc Mileſiis à gente Perſarum paſſis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui urbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, univerſi Mileſii qui puberes erant capita deraſerunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim civitatibus (quas novimus) hæ præcipue mutuo hoſpitio jungebantur. At non item Athenienſes,

XX

XXI

1 Funditus everterunt 2 Mileſiis autem in hunc modum à Perſis affectis, Sybaritæ qui urbe ſua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Mileſii omnes puberes capita raſitare inſtituerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ civitates omnium quas novimus maxime inter ſe hoſpitio conjunctæ fuerunt. Non ſic autem Athenienſes, ut Sybaritæ:

sed. Mileti expugnatam se permoleste tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymavit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctaverunt. adjecto interdicto nequis postea
XXII ea fabula uteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant. adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, ut initio secundum pugnam navalem consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficisci, ne manentes & Medis servirent & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniam nunciis, solicitabant Iones & Pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo concesserunt.
XXIII Quibus in Siciliam tendentibus, jamque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, ut interea Zanclæi una cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent urbem Siculorum, ut eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse ut Pulchrum litus, ad quod navigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, urbi suæ suppetias ferunt, advocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui postea quam ad illos juvandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam urbis desertori, & fratri ejus Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegavit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto jurejurando, prodidit, pacta mercede ut
1 dimidium omnis prædæ urbicæ atque captivorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quamquam plerosque Zanclæorum titulo captivorum in vinculis habebat: 2 quorum summos quosque trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt.

Ἀθλωταὶ μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησε καθαχθεσθέντες τῇ Μιλήτῳ ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσαν τὸ θέατρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τοῦ σφετέρων ποιηθὲν, ἐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν Τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μήτε μηδίσασι, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, Σικελῶν οἰκισμένην πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλέεται, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τὸ Σικελίης. τούτων δὴ ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐσάλπισαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφοβημένοι. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι ξυνηνείκατο γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομίζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐπὶ Λοκροῖσι τοῖσι ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐλοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ ἔνομα ἦν Σκύθης, ἐπιεκαθέατο, πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅσα ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν αὐτοὺς ἔπλεον, ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἔρημον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα δὴ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐσχομένην τὴν πόλιν ἐωϋτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦλθε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀπεβάλοντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκον δοὺς καὶ δεξάμενος, παρέδωκε· μαθὼν δὲ οἱ ἦν ἐρημίους ὁδὲ τοὺς Σαμίους, πάντων τῶν ὅπλων καὶ ἀνδρεῖα πόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τῆς ἐν τῇ πόλι· τὰ δὲ ὅπλα τῆς ἀγορῆς πάντα, Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῆς Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· ἃ μὴν οἵ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

10 20 30 40

τὸν ἐν

τότε

ὅρκους

μεταλαβεῖν

——qui quum manifesta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob causam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta scribente per scenicosque edente quum theatrum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.* 1 Dimidium totius suppellectilis & mancipiorum quæ in urbe essent, ipse hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter suos erant

Σκύθης ὁ τῶν Ζαγκλαίων μέναρχος, ἐκ τῆς Ἰνυκος ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης, παρὰ τὴν Ἀσίην, ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐκόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἰ ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. χρόνῳ γὰρ ὕστερον βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω ἀπὸ βασιλῆα. ἐς ὃ ἡμέρα μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην ἀπεβαλέατο. μετὰ δὲ τὴν περιεβεβλήατο. ναυμαχίην τὴν πρὸς Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελεύσαντων Περσέων κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλῶν τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μένοισι τῶν 216 ἀπεστεώντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, ἔστε ἡ πόλις, ἔστε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλόσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθελοντὶ τῶν πολιητέων ὑποδεξάμενοι, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσαγόμενοι. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι τότε Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὅπως ἐθέλει Βισάλτης Ἀπολλοφάνεος παρὰ Ἀβυδηνῶν αὐτὸς ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴν μὲν προσιεμένην, συνέβαλε ἐν Κοιλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τότων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τὸν λοιπὸν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν θεὸς ἢν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ δὴ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χρέων ἑκατὸν καὶ ἐνενήκοντα ἐκατὸν, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτὼ τε καὶ ἐνενήκοντα ἀπολωλεκότας λοιμὸς ἀπέλαβε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μοῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προέδειξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἀπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο. Ἱστιαῖος Λεσβίους ἄγων. κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, κατασοφίζεται δεύτερον αὐτέων ἐπειρώμενος. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. προσκατημένῳ δὲ οἱ Θάσον

Cæterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius justissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac 1 beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Cæterum post navale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices jubentibus Persis Æacem Syloſontis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam navasset, Samum reduxerunt. Quæ civitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellaverant, ea fuit cujus neque urbs neque templa incenderentur, quod in pugna navali à sociis defecissent. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, civitatibus partim se ultro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem Milesio dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naves quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium navigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concava regionis, quod ab ejus præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque cæteros Chios, utpote ex pugna navali male affectos, subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes. sunt eventuræ calamitates vel civitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: unum, quod ex choro centum juvenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante navalem pugnam, vectum supra pueros literas discentes corruit, ita ut ex centum viginti pueris unus omnino evaserit. hæc eis signa deus præmonstravit. Post hæc excepit pugna navalis, quæ civitatem in genua dejecit. Accessit ad cladem navalis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui 2 Chios jam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autem illinc cum multa Ionum & Æolum copia adversus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum

1 Prædives 2 Chios jam malis confectos facile subegit.

esset

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum in expugnatam reliquit, atque in Lesbum trajecit cum omnibus copiis: & illinc, 1 quod copias suas formidabat, trajicit in provinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum vivum cepit, & majorem exercitus ejus partem occi-
XXIX dit. Hunc autem in modum captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur à quodam Persa, utque ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiæum esse, lingua Per-
XXX sica utens indicavit. Quem opinor, si servatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, 2 remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucem sustulerunt, *tamen truncum. nam* caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius objurgatis qui id fecerant, quod hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, jussit Histiæi caput eos elotum atque obvolutum sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se
XXXI habuerunt. ¶ PERSARUM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adjacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum ut quamque capiebant, 3 everriculabant. Everriculant autem hunc in modum: 4 Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente urbes Iades eadem ratione, præterquam quod non everriculabant homines. neque e-
XXXII nim poterant. Hic autem non falso cesserunt ea quæ duces Persarum minati sunt

ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τ' ἄλλεω Ἰωνίεω. πυθόμενος δὲ ταῦτα, θάσον μὲ ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δ' ἐς τὴν Λέσβον ἱπτείγετο ἄγων πᾶσαν τ' στρατιήν. ἐκ Λέσβου δ' ἐλαμανέσθης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει ἐς τὴν Ἀταρνέα, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τόν τε ἐν θεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καϊκου πεδίου τὸν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς ἐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς τὸν πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲ συνέσασαν χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων ἐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος ἀφ' ἧς παρεῦσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινα ἀναρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταμέλλοντα ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγκεντήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμανθάνει ἑωυτὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μή νυ, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον, ὁ δ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδέν, δικαίην ἐμοὶ, ἀφεθέντι γ' ἂν αὖτις τ' αὐτίκα· νῦν δέ μιν, ἀντίων τε τυτέων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν, αὖτις μέγας τοῖσι βασιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπήκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲ αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνέπεμψαν τοῖσι βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαινήσας τὲς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τῇ κεφαλῇ τῇ Ἱστιαίου λέξαντας τε καὶ θεραπεύσαντας ὑπερπόλα ἐπετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲ δὴ περὶ Ἱστιαῖον ἔτω ἔσχε. Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει ὑπερπόλα τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὁκόσας δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐνέζωνυ αἰρίονται οἱ βάρβαροι ἐσαγλώδυον τὲς ἀνθρώπους. σαγλωδύουσι δὲ τρόπον τόνδε τ' ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τ' χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τ' βορηίης ἐπὶ τ' νοτίην δίκωσι, καὶ ἑωυτὸν ἀμφὶ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τὲς ἀνθρώπους. αἱρέουσι δὲ καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας καὶ τὰς αὐτὰς ταύτας ἐκ ἐσαγλώδυον τὲς ἀνθρώπους· ἐ γὰρ οἷά τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ ἐκ ἐφύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιπείλησαν

1 Quod ejus copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebant. 4 Vir manu viri prehensa. *id est, Prehensis mutuo manibus.*

τοῖσι Ἴωσι γρατοπέδου μυρίοισι στάντα σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι εὐνούχους τε ἐποίεον ἀντὶ ἀνδρῶν, καὶ παρθένους τὰς καλλίστας ἐούσας, ἀνασώσαντες ἐς τὠυτὸ βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίεον, καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασι αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. ὕστερον δὲ τρίτον Ἴωνες κατὰ δουλώσιος πρῶτον μέν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπειτα τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ γὰρ Ἰωνίης ἀπαλλαστήριον ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τῷ Ἑλλησπόντῳ, αἶρε πάντα. τὰ γὰρ δὴ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γενόμενα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἵδε τῷ Ἑλλησπόντῳ, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολέες εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, ἐπ' ὀπίσω ἐμεινάν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἰκοῦντες φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες καταπρήσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλελεχθείσας, τρέπονται ἐπὶ τὰς περικτίονας, καὶ Ἀρτάκην. πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ὑπολοίπους τῶν πολίων, ὅσας περιῶντες οὐ κατέσυραν· ὅτε δὴ Κύζικον ἑάλω ἔπρωσαν τὰ ἀρχεῖα. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τῶν Φοινίκων ἑαλωκότα, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρει τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλίῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. Ἐτεράνησε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησάμενος τὸν ἀρχεῖον ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὸν ἀρχεῖον τῆς Χερσονήσου ταύτην· τοῖσι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεζόντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀπσυνθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπαγαγεῖν ὅτι τάχιστα τῷ χώρῳ τούτου, ὃς ἂν σφέας ἀπόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ὅτι ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὸν ἱρὸν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν. καί σφεας ὡς εὐθὺς εἶδε ἐκάλεε, ἐκτεάποντα ἐπ' Ἀθηναίων.

Ionibus, quum ex adverso castra haberent. nam postea quam potiti sunt urbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes castraverunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgines q; forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, urbes cum ipsis templis cremaverunt. Ita tertio Iones sunt in servitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia navalis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontum navigantibus subegit. nam quæ sunt ad dexteram, jam subacta erant à Persis per continentem. Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt urbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selymbria, & Byzantium. Quorum Byzantii, & qui ulteriori in litore sunt Chalcedonii, ne expectaverunt quidem adventum Phœniciæ classis: sed relictis suis urbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique urbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his urbibus quas commemoravi incensis, ad Præconnesum & Artacen se convertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum revehuntur, eversuri cæteras urbes quas superiore accessu non everterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni, jam ante adventum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Cæteras Chersonesi urbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: Quarum usque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cujus imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, ut de bello consulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit ut coloniæ in suam terram deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos templo abeuntes hospitio invitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine invitati, Athenas divertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia 1 Tethrippotrophi, 2 ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenensi, * Ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι τύραννα εἶχε τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος ἀτὰρ ἠδυνάσθη καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος,

XXXIII

XXXIV

XXXV

τοὺς Θρυμβρίην

τοὺς ἐπὶ

τὸν Χερρόνησον ταύτην

1 *Vide quod paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportaverat. ibi enim est ὀλύμπια ἀνήκοντα τεθρίππῳ, ut hic οἰκίης τεθριπποτρόφου. quod (ut verba sonant) significat, Ex familia quadrijuges equos alente. vel, Equos ad quadrigarium cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiamque domus colligere.*

2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenensis, —— * Eâ tempestate Athenis imperii quidem summa penes Pisistratum erat; dominabatur tamen & Miltiades Cypseli ē familia quadrigariâ (h.e.) quæ quadrigas ad Olympicum certamen alebat) longiùs quidem repetita origine, ab Æaco & Ægina oriundus, propiùs verò, Athenensis, à Philæo Ajacis filio, qui primus ex eâ familiâ Athenis factus fuit. Ita hunc locum transtulit Janus Rutgers. variar. Lection. l. 2. c. 9.

cujus

cujus author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, ut ſedebat in domus ſuæ veſtibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci veſtem gerentes, neque tela, homines inclamavit: accedentibuſque obtulit domicilium & hoſpitum congiarium. Illi in domum excepti & hoſpitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, preceſque addiderunt ut deo obſequeretur. Miltiades ea oratione audita, conſeſtim perſuaſus eſt, ut qui pertæſus imperium Piſiſtrati, cuperet illinc emigrare: protinuſque Delphos ſe contulit oraculum conſulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogare-
XXXVI tur. Jubente Pythia, ita Miltiades Cypſeli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportaverat) una cum Doloncis navigavit, aſſumptis Athenienſium voluntariis quibuſque ad expeditionem ineundam: & ubi locum illum tenuit, ab iis qui ſe deduxerant, tyrannus creatus eſt. Is ante omnia Cherſoneſi iſthmum, *id eſt brevem inter duo maria intercapedinem*, ab urbe Cardia ad Pactyam muro præſepſit, ne ab Abſinthiis regionem incurſantibus infeſtari poſſet. ſunt autem iſthmi ſex ac triginta ſtadia. ab hoc autem iſthmo introrſus, omnis Cherſoneſus quadringentorum viginti ſtadiorum eſt lon-
XXXVII gitudinis. Miltiades igitur, interſeptis faucibus Cherſoneſi, atque hoc modo Abſinthiis cohibitis, primis cæterorum Lampſacenis intulit bellum: illi diſpolitis inſidiis eum vivum cepere. Ea re Crœſus Lydus audita (erat autem Crœſo Miltiades charus) per nuncios Lampſacenis præcepit ut hominem miſſum facerent: alioqui ſe illos in morem pini extriturum comminatus eſt. 1 Hac oratione nutantibus Lampſacenis, quid ſibi vellet quod Crœſus minabatur ſe illos in morem pini extriturum, vix tandem quidam è majoribus natu intelligens, quid illud eſſet expoſuit, inquiens pinum ex omnibus arboribus ſolam eſſe quæ exciſa nullam ſobolem remittat, ſed prorſus emoriatur. Eapropter veriti Crœſum Lampſaceni, ſolutum Miltiadem remiſe-
XXXVIII runt. Ita Miltiades ob Crœſum evaſit: qui poſtea ſine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Steſagoræ, Cimonis ſui è matre germani filio. Cui defun-

Φιλαίῳ τῷ Αἰακῷ παιδὸς γιγομένῳ πρώτῳ τῶν οἰκίης ταύτης Ἀθηναίῳ. οὗτος ὁ Μιλτιάδης, καλήμενος ὑπὸ τοῖσι περιοίκοισι τοῖσι ἑωυτῷ, ὁρέων τὲς Δολόγκους παριόντας, ἐδήτεα ἐκ ἐγχωρίῳ ἔχοντας, καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξεινία. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινιζόντες ὑπ' αὐτοῦ, ὑξέφαινον πᾶν τὸ μαντήϊον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μὴ πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δ' ἀκέσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀρχθόμενόν τε τὴν Πεισιστράτου ἀρχὴν, καὶ βουλόμενον ἐκπτώσιν ἔχειν. αὐτίκα δ' ἐσάλπη ἐς Δελφὲς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιοίη τάπερ αὐτῷ οἱ Δόλογκοι προσεδέοντο. Κελεύσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, ὅτευ δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλύμπια ἀνηρηκὼς πρότερον τουτέων πεθέπτω, τότε πᾶσαν τὴν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τῆς σόλης, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καί μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἀπὸ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀφίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ ὅτοι σταδίοι ἔξ τε καὶ τεσσεράκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἰκοσὶ καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας δὲ τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀφινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τῷ λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρίῃ. ἐπὶ δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γενόμενος, πυθόμενος ὧν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων πρεσβήσι τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις ποτὲ μαθών τις τῶν πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐὸν, ὅτι * πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ παντελέθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετέπεμψαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ἐκ Κροίσου ἐκφεύγει. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ πολιτή-

——— quam Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuiſſet. 1 *Hæc Valla non è ſuo addidit. nam in vulgatis quidem edit.* deſunt, *in vet. autem codic. leguntur hæc verba,* πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος· πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν· *qui error ex repetitione ejuſdem verbi* ἐκτρίψειν *contigit, librarii oculis alterum tranſilientibus.* * Aliter viſum eſt Gellio, ut conſtat ex argumento capitis 3. l. g. nam reliqua deſiderantur.

καντι Χερσονησίτῃσι θύσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν ἐπισάσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν ἐοῦσι ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πόλεμος δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνούς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἀπαγγελθέντα, πληγέντα τῷ κεφαλῷ πελέκεϊ ἐν πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ἐπιτηδεύτερα τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τὸ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμφθέντα τὰ πρήγματα, ὑπὸ Χερσονησιτέων ἀπεστάλησαν τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι· οἱ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐπιεικέως εὖ, ὡς οὐ σαφεόντες δηθὲν τὸ πατρὸς Κίμωνος αὐτὸ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκον τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ἐντιμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πυθόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατώτατοι κοινῇ δὲ σὺν ὅπλοισι ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέησαν αὐτόν. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίοισι βοσκῶν δορυφόροισι, καὶ γαμέει Ὁλόρου τοῦ Θρηϊκῶν βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μὲν ἐλθόντα, ἄλλα τε κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν δὲ ἔτεϊ τούτων, Σκύθαι ἐπέφευγε. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου, συνεξέφηναν καὶ ἔλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους δὲ παύσαντας ἐκ τοσαύτης ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς τοὺς οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατιόντα ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τούτου μὲν κατεχόντων. Τότε δὲ πυθόμενος εἴ τεο Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας χρημάτων τριήρεας πέντε τῷ παρόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὡρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παρεμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ὑπεξέπεσον τῇσι νήσοισι. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον· τὰς δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τὰ δὲ νέος ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος, ἄρχων Μητίοχος, ἐὼν ἐκ τῆς Ὁλόρου τῆς Θρηϊκὸς ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καί μιν

219

cto Chersonitæ, ut mos est, conditori urbis, sacrificant, certamenque equestre ac gymnicum statuto tempore celebrant, in quo nulli Lampsacenorum certa re permittitur. Durante autem cum Lampsacenis bello, contigit ut Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiam percussus securi in capite à quodam qui se transfugam verbis simulabat, sed re ipsa [1] quam hostis erat atrocior. Ste- XXXIX
sagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non sane conscii mortis Cimonis patris ejus: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut venit in Chersonesum, [2] domi se continebat, in honorem videlicet Stesagoræ fratris. Quod quum audissent Chersonitæ, undique ex omnibus civitatibus principes congregati sunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi postquam venerunt illuc, in vincula conjecti sunt, & Miltiades Chersonesum obtinuit. [3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegesipylam duxit uxorem. [4] Quem XL
etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria sed gravia sane negocia exceperunt. nam tertio quam hæc gesta sunt anno è Chersoneso profugit, non ausus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc usque Chersonesum processerant. Illis digressis eum rursus Dolonci reduxerat, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœ- XLI
nices apud Tenedum esse quum audisset, quinque cum triremibus (quas præsentibus facultatibus impleverat) Athenas navigavit, solvens ex urbe Cardia. Qui dum per sinum Nigrum transmissa Chersoneso cursum tenet, Phœnicum classe circumventus, ipse quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum evasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

καταλαβόντων

1 Hostis erat, & temerarius. *vel, & ira præcipitus. Ad verbum, Subservidus.* 2 *Suspectus est hic locus in vulg. edit. Gr. & ἐπιτιμέων est potius ulciscens, quod hic accipiendum fuerit pro ultionem moliens.* 3 Quingentos alens auxiliarios: 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Chersonesum venisset, molestiæ majores quam antea contigerunt. tertio enim quam hæc gesta sunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Chersonesum usque progressi essent, illis invadentibus obsistere non ausus, è Chersoneso aufugit, donec post Scytharum discessum, eum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam ista ei evenerunt. Tunc enim quum Phœnices &c. *Lego autem ex vet. cod.* τῶν καλαλαζόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, ut sit* κατελαμβανεν ἄλλα τῶν καλαλαβόντων πρ. χαλ. ἦ. καλῆχεν ἄλλα, *eo sensu quo postea dicit* τῶν τότε μὲν κατεχόντων. *Illud autem,* Ἔφευγε Χερσόνησον, *fortasse interpr. Chersoneso exulabat, quod videlicet cum illis congredi ausus non esset. Cui interpretationi quadrat* κατώσαγον.

Miltia-

Miltiadis filium esse cognovissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset ut Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest ut quicquam mali fecerit, ut permultis eum bonis affecerit. donavit enim domo, facultatibus, uxore etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur.

XLII Miltiades autem ex Imbro Athenas pervenit. 1 Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sævitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostium nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas, 2 de tradendis mutuo iis qui injurias intulissent: neve quid invicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones divisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutum, ad meam usque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant.

XLIII ¶ Cæterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditum classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam pervenit, ipse conscensa navi cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Postquam autem prætervectus Asiam in Ioniam pervenit Mardonius, miram hic rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem, 3 abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in civitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: ubi coacta ingenti vi navium ac peditatus, eas copias trajecit Hellespontum, perque Europam inter Eretriam

XLIV versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur civitates 4 prætextus à Dario erant belli infetendi: sed in animo habebat

πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον ἐς βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύουσι τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν γέφυραν, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν. Δαρεῖος δέ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον, τὸν Μιλτιάδεω ἀπήγαγον, ἐποίησε κακὸν μηδὲν μηδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεχρημένα. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων ἐδέδεκτο ἔτι πλέον ἐγένετο τυτέων, ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι. ἀλλὰ πάσῃ μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τούτου δὲ ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολεμίων, συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δικαίοισι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας καταγράφας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τελεσκόντια σάραγα· καὶ δὴ τότε μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην ἕκαστοι ἐχόντες ἐκ τότε τὸ χρέον αἰεί, καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καί σφι ταῦτα μὲν εἰρωνεία ἐγένετο. Ἅμα δὲ τῷ ἦρι τὸ ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικήν· ἡλικίην τε νέον ἐὼν, καὶ νεωστὶ γαμβρὸς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπείτε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ὕπαρχος ὑπῆρχε νεός, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ κατέπλεον τὸν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δῶρον ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τὸν γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίσα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἐπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλῶν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρόφασιν ἔσαν τῷ στόλῳ, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες

1 Neque hoc anno ulla Persis adversus Iones contentio exitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet*. 2 Ut rationi injuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, utque à mutuis direptionibus abstinerent. *vel, ut injurias mutuo persequi ex jure possent.* 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, *vel, abrogato tyrannis imperio*, statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant:

ὅσας

ὅσας ἂν πλείστας δύναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους ὑπὸδὲ χεῖρας ἀνταείρασθαι μούνους, κατεστρέψαντο· τοῦτο μέν, τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δέλους προσεπήσαντο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ὑποχείρια καὶ δουλοσύνης. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. βορηπεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορέης ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπρος, καὶ πολλὰ τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων, λέγεται γὰρ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδέστατος ἐὼν τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ ὑπὸ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δέ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρηξε. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρῃίκων ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. ὑμῶν δὲ αὐτοὶ δηλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων, ὑπὸ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέσχε ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τότε μὲν τοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε περαιτέρω πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως δεῖ τὸν Ἄθων. ἔσπε μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τουτέων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους ἀναδησάμενος ὑπὸ τῶν ἀσυγκοτόνων ὡς ἀποστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰσιαίων τε τῶν Μιλησίων πολιορκεόμενοι, καὶ περιόδων ἐσπέων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγούμενοι μακρὰς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ περιοδὸς σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γὰρ τῶν Σκαπτῆς ὕλης χρυσέων μετάλλων τεσσεράκοντα ὀγδώκοντα τάλαντα περιῆν· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχνὰ δ' ὅμως, ὥστε τεσσεράκοντα Θασίοισι ἔσεσθαι καρπῶν ἀτελέσι, περιῆν ἀπό τε τῆς ἠπείρου, καὶ τῶν μετάλλων ἑπτακόσια, δημόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον περιῆλθε, τετρακόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα·

quam plurimas posset Græcarum civitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex adverso levantes subegit, & peditatu Macedones, ultra eos qui jam serviebant, in servitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, jam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthum usque processit: & ex Acantho solvens, dum Athon circumvertit, ventus aquilo vehemens atque admodum atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, naviumque plerasque 1 in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, ut supra viginti millia hominum interierint: partim quod è feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sævissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pe- XLV. destribus copiis in Macedonia stativa habentem Thraces Brygi sub noctem invasere, & cum alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulneraverunt. Sed non tamen servitutem Persarum devitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum tum ob eam quam adversus Brygos in exercitu terrestri, tum ob majorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. ¶ Insequenti XLVI. anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio jussit diruere muros, & naves in Abdera transportare. nam Thasii, ut qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & proventus magnos habebant, 2 pecunia multa utebantur, cum in compingendis navibus longis, tum validioribus muris urbi circumdandis. Erat autem eis proventus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, 3 septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, ut si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam proventura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipse quoque inspexi, XLVII.

1 In Athon propulisse, & ex navibus quidem trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, *(id est, hæc maris pars quæ est circa Athon)* alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex 2 Pecuniam *quam ex illis magnis proventibus habebant*, impendebant in comping. 3 Octoginta.

1 & ta-

1 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, invenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur Ænyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque eregione Samothraciæ ingens mons in-
XLVIII dagando everſus eſt: Et hoc quidem hujuſcemodi eſt. Thaſii autem jubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naves omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere juſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas civitates mittit, imperans longas naves fieri, & hippagogas, *id eſt, naves quibus equi feruntur.*
XLIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terram multi in continenti populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati accerſere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, ut una cum Perſa adverſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimularunt quod ex eo quod feccrant Græciam prodidiſſent. Ad hanc delationem
L Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam tranſiniſit, animo præcipuos ejus rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tum præcipue Crius Polycriti filius. 2 negans eum gaviſurum ſi quem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex 3 epiſtola Demarati. Dum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogavit quod ei nomen eſſet, Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, jam nunc præferrato cornua, tanquam occurſu-
LI rus magno malo. ¶ Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum,

χ μακρῷ ἰῶ ὑπτέων θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετ' Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἧς τις νεὼ ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὄνομα ἔσχε· τὰ μὲν μέταλλα τὰ Φοινικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρης καλεομένης, καὶ Κοινύρων. ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα ἀνεστεφανωμένον, ἐν ζητήσει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, ἤτοι πολεμέειν οἱ εἶεν ἕτοιμοι, ἢ δωρα δοῦναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε δὴ κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, καὶ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τότε μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίας, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ περιῄκελο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τὰς ἀπικοίατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δώσουσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἐπὶ τοῦτο Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχειν τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται· καὶ ἅσμενοι προφάσι ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς ἐκ ἔφη αὐτὸν ἐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἄνευ γὰρ μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπὸ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι. ἅμα γὰρ ἂν μὲν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ὑποτολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασέ οἱ, ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν καταχάλκευε ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομνύων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὐκ Σπαρτιητέων,

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt, Negans eum impune quemquam Ægin. abducturum.* 3 Mandato.

οἰκίης ὃ τῆς ἀπδεεστέρης· κατ' ἄλλο μὲ ἐδὲν ὑποδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) κατ' πρεσβυγμείλιον δέ κως τετιμῆσθαι μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεα. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες ἐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτωι τωὶ χώρωι τωὶ νῦν ἐκτῆσθαι, ἀλλ' ἐκ τοὺς Ἀριστόδημου παῖδας. μετ' ὃ χρόνον ὀ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τελευτῆσαι τωὶ γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείαν. θυγατέρα ὃ αὐτωὶ λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτωι ὃ τεκεῖν δίδυμα· βαθόντα ὃ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νόσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους ὃ τοὺς τότε ἐόντας, βουλεύσαι κατ' νόμον βασιλῆα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον πυθέσθαι· ἔχειν δὲ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλωνται, ὥστε κατ' ὁμοίους κατ' ἴσους ἀμφοτέρους ἐόντας. ὀ δὲ μαμμὺς ὃ γνῶναι, ἢ κατ' πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τωὶ τεκοῦσαν. τωὶ ὃ, ἐδὲ αὐτωὶ φάναι δοκιμώσκειν, εἰδυῖαν μὲ κατ' τι κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένωι ὃ εἶ κως ἀμφότερα γνοίατο βασιλῆες. τοὺς ὧν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τωὶ ὃ Πυθίωι κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία τιμᾶν ὃ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τωὶ μὲ δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν. τοῖσι ὃ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι ὅδε ἓν ἦστυ ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέως ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην. ὑποθέως ὃ τοῦτον τὸν Πανίτην πάσσε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λύει κατ' σιτίζει. κατ' ὣς μὲ κατ' ταυτὰ φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς ὃ πᾶν ἔξειν ὅσον τι κατ' δίζηται κατ' θέλουσι ἐξευρεῖν· ὣς ὃ πλανᾶται κατ' ἐκείνη, ἑτέρηι ἑτέρηι ποιοῦσα, δῆλά σφι ἐποίεε ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν εἰδέ· ἐπὶ ἄλλην τε σφέας τραπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατ' τοὺς τῶν Μεσσηνίων ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατ' ταυτὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον κατ' σίτοισι κατ' λουτροῖσι, ἐκ εἰδυῖαν τοῦ εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες ὃ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ. καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ ὃ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸ πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀυτέων ἀλλήλοισι, κατ' τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μούνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen aliis nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quam quod familia Eurysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi uxorem nomine 1 Æginam, (quam dicunt fuisse filiam Autesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Thersandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: 2 eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, ut lex jubebat. Sed nescientes utrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos scisciatum quid in ea re ageret: & iis Pythiam respondisse ut utrumque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, ut observarent utrum puerorum mater priorem lavaret cibaretque: quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inventuros quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & ut isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii observantes matrem puerorum, ignaram cur observaretur, animadvertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lavando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium publiceque alendum curasse, impositio ei nomine Eurysthene: juniori, Procle. Hos autem fratres, ubi adoleverunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseverasse. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. LIII

1 Argivam, 2 Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

At hæc

At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego ſcribo: hos Dorienſium reges uſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. jam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, uſque ad Perſeum, nec altius repetii, quod nullum Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt uſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſii filia retrorſum patres eorum recenſendo conſtabit principes Dorienſium 1 ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorum facta eſt.

LIV Ut autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores ejus. Nam progenitores Acriſii 2 recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuiſſe.

LV Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem.

LVI 3 Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Jovis Lacedæmonii & Jovis cœleſtis: & jus belli in quamcunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Ut in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. 4 In egreſſibus utantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipi-

LVII ant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: Ut quoties aliqua publica eviſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant, & iis primis diſtribui incipiat utrique eorum duplum omnium quàm cæteris convivis: 5 libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora utrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt*, *ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

πάδε δὲ καταλειόμενα ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. "τούτους τοὺς Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ Διὸς ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τὸν ἐς Ἕλληνας ἔστι ἐτέλεον. ἔλεξα δή, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔπι ἔλασσον, ὅτι οὐκ "ἔστι ἐπανυμίη Περσέϊ ἀδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἵρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φανοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων, ἡγεμόνες Αἰγυπτίοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν κατὰ τοὺς Ἕλληνας λέγεται γενεηλογημένα. Ὡς δὲ "ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι. τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέονται κατ' οἰκηίους ἐόντας Περσέϊ ἥδεν, τούτους δὲ εἶναι, καπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν ὧδε περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι μὲν ὧδε περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐπιμνησθήσομαι αὐτός· τὰ δὲ ἄλλοι ἐκ κατελάβοντο, τούτων μνήμην οὐ ποιήσομαι. Γέρεά τε δὴ πάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσυνάων δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου. καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπὶ τοῦ ἂν βούλωνται χώρου. τούτου δὲ φυλάσσειν ἕνα ἕκαστον Σπαρτιητέων ἀγαθοῦ τινος. εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. τεταγμένων δὲ, πρώτους ἑστάναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγοὺς δορυφορέειν αὐτούς. περβάτοισι δὲ χρέεσθαι ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐνθέλωσι. τῶν δὲ θυομένων ἁπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρεσιάια κατὰ τάδε σφι δέδηλται· ἢν θυσίην τινὰ δημοτελέα ποιέηται, πρώτους δεῖπνον ἴζειν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ τούτων πρώτων ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τοῦ παντὸς ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας ἔχουσι τούτων, καὶ τῶν "τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνα, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τεταρτίου Λακωνικοῦ καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας

πρὸ τούτου γὰρ δὴ τοῦτο

πρὸ ὅτι

ὁ παρὰ Περσέων

τυθέντων τὰ δέρματα.

---

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores. 4 Quoties in expeditionem proficiſcuntur, utant. 5 Et ut primum in libationibus locum obtineant, coriaque immolatorum pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta utrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem* ἱρήιον τέλειον, (*id eſt*, *ad verbum*, *perfecta victima*, *& quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta*) *varie exponitur.*

ξαιρέτους, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι περισσοὺς τοὺς ἂν ἐνδέωνται τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ δὲ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, στρατόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαί σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλας παρεῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἔστι δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας τούτους φυλάσσειν· συνοικέειν δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου περὶ, ἐς τὸν ἐπιτρέπεται ἔχειν, ἢν μὴ πατὴρ οἱ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίων περὶ· καὶ ἢν τις θέτον παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυοκαίδεκα τοῖσι τελευτῶσι. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πλεμούσους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζώοισι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῦ Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες πανταχῇ ἀγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν. καὶ ἐν τῇ πόλιν γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητας κρούουσι. ἐπὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλεύθερους δύο καὶ δμῶα μίαινεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος ἐστὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι βασιλέων τοὺς θανάτους ἔσεσθαι καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τοῖσι γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται καὶ τοὺς θανάτους τοῖσι βασιλεῦσι. ἐπὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τοῖσι πολίοισι ἀναμεμαδὲς ἐς τὸ κῆδος ἰέναι. τουτέων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπὰν συλλεχθέωσι ἐς τὠυτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ ἀφαυρέονται ἀπλέτῳ· φάμενοί τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπιγμένον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ χρηστὰ ἄρεσθαι. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ ὃ εἴδωλον σκυτοδαψέες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων ἐκ ἵσταται σφι, ἐν δ' ἀρχαιρεσίη σφὶ ἐστὶ, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται δὲ ἄλλο ἔτι τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίσταται βασιλεὺς, τοῦτο ὁ ἐσιὼν ἐλεύθερος ὅς τις

cis præsideant. 1 Liceatque quibuscunque libeat civibus inniti, & utrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ choenices, *id est*, *semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est*, *sextarii*: præsentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à privatis quoque invitati ad cœnam, honorentur. 2 Vaticinia quæ de virgine pupilla, utri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptivum filium 3 facere velit invitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores jus regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viventibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per universam Laconicam obitum regis enunciant: fœminæ per urbem circumeuntes ollas pulsitant. Quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. Nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum utuntur. Siquidem 4 posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet ejus exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item servorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquam multa millia in unum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepidè pungunt, & ululatu immenso utuntur, ultimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, ejus simulacrum quum expresserunt, in toro bene strato efferunt, cujus tumulatione decem dies justitium est, nullusque magistratuum consessus, sed luctus continens. In hoc quoque cum Persis isti conveniunt, quod defuncto rege alter qui LIX succedit, liberat ære alieno quicunque

τοὺς ἀναγκαίους

223

1 Liceatque illis quos velint ex civibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius urbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis civitatibus advenissent, iisque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quæ eduntur, ut ab iis custodiantur, *vel*, *asserventur*. Ut soli reges de his solis judicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas devenerit, quis ex jure illam in uxorem ducere debeat, si pater eam non desponderit. *Ad verbum*, Cui obveniat illam habere. *i. in quem cadat.* 3. Facere velit, ut coram regibus faciat. *vel, in conspectu regum.* 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpret.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus civitatibus tributum
LX quod debebant remittit. Cum Ægyptiis etiam Lacedæmonii in hoc congruunt, quod eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque ulli propter vocalitatem aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseverant: atque hæc quidem ita fiunt.
LXI ¶ Cleomenem autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam invidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reversus consultabat ut regno submoveret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus uxoribus liberos non susciperet, & in se culpam ejus rei non esse agnosceret, tertiam duxit uxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, Cujus opera ex omnibus civibus maxime utebatur: cui viro erat uxor speciosissima, ex turpissima talis facta. Siquidem hanc mala forma præditam esse cernens nutrix sua, idque parentes ejus, utpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis diebus bajularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. Eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrum, deam precabatur ut alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in ulnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, jussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, instituisse jubere prorsus ut sibi ostenderetur. 1 magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. Ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futuram eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem pervenit ætatem, duxit uxorem Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis.
LXII Ejus mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est:

τὴ Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατισάμενος βασιλεὺς τὸν προφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρῴας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κῶς λαμπροφωνίην ὑπτιεύμενοι ἄλλοι σφέας ὑπεξελήσι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ὑπτιεύουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται. Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ περσεργάζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, ἐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοήσας ἀπὸ Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, ἅδε πρῆγμα τοιόνδε ὑπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν τῇ ἐς Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες Σπάρτηνι ἐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου ἐὼν αἴτιος, γαμέει τρίτῃ γυναῖκα τῇ τούτων. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, τῷ περσεκέετο τὰ ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστα μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταύτην μύτῃ κάλλιστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τὲς γενέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενος, ταῦτα ἔχουσα μαθοῦσα, ὑπεξαίρεσίν τοιάδε ἐφόρεε αὐτῇ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν τὸ ἔστι ἐν τῇ Θερσπίνῃ κεκλυμένῃ, ὑπερθε τοῦ * Φοιβηίου ἱροῦ. ὅκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρός τε τὸ ἄγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ὑπαντιῶσαι· ὑπφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φάσαι, ὡς παιδίον φορέοι· τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γεναμένων μηδενὶ ὑπιδεικνύναι. τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ὑπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα τὸ παιδίον πολλῷ ποιεύμενον εὐειδέα, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δέξαι τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταφῶσαν τοῦ παιδίου τὸ κεφαλὴν, εἶπαι ὡς κάλλιστον φύσει παιδέων τὸν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἀγήτος ὁ Ἀλκείδεω, ἑταῖρος δὲ τοῦτον Ἀρίστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τὴ γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε.

1 Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c. * supra Phœbæi fanum, ut Dioscurorum id intelligatur, quod dicatum in Phœbæo. Joh. Meursii Miscellan. Laconic. l. 1, c. 5.

αὐτὸς τε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἑωυτοῦ ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκετο δωτίνην δώσειν τῷ ἑωυτῆς πάντων ἔφη τε τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τῷ ὁμοίῳ δοῦναι. ὁ δέ, ἐὼν φοβητὸς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ἐπὶ τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπίλασον. μετὰ δέ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ οἱ τὸ εἴλετο τῶν Ἀρίστωνος. ὁ δὲ Ἀγητος, καὶ αὐτὸς τῷ ὁμοίῳ ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τῷ γυναῖκα ἐπείρητο ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλὴν τούτου μούνου, τἄλλα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ ἐξαγωγῇ, ἀπίει ἀπαγέσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τῷ τρίτῳ ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τῷ δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ ἡ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον τὸν Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν δώκῳ κατημένῳ μετὰ τὸ ἐφέρων, ἐξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δέ, ἐπισάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο γυναῖκα, καὶ ἔτι δακτύλῳ συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τεκμήριον μέντοι ἐνθεῦτεν ἐποιήσαντο τοιοῦτο· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ ἔνομα ἔθετο, διὰ τόδε πρότερον τυγχάνει, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ δώδεκα μέσοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τὸν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. διὰ τοῦτο μέν οἱ τὸ ἔνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ περιόντος Ἀρίστωνα μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληΐην. ἔδοξε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τὴν βασιληΐης, διὰ τὰ Κλεομένεϊ διενεχθῆναι μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὧν ἀποτίννυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἀγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, διὰ τοιόνδε· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ὑβριεύσας, ἀπιστερέει Λευτυχίδεα τὴν γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα. διὰ τοῦτο μέν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη

Ageto ſodali ſuo, cujus illa erat uxor, recepit ſe dono daturum unam è ſuis rebus quamcunque ille optaret: atque invicem juſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re uxoria ſuſpicatus quum videret Ariſtoni quoque uxorem eſſe, accepit conditionem, & in eam rem jusjurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus prætioſis donavit quam ille elegit. Ipſe viciſſim, quum ejus partes petendi muneris ab illo fuerunt, [1] ibi optavit uxorem ejus adferri. Agetus dicere ſe præter hoc unum cætera annuiſſe: jurejurando tamen adactus ac dolo ſeductus, [2] ad eam ducendam abiit. Ita LXII tertiam hanc Ariſton, repudiata ſecunda, duxit uxorem: [3] quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem menſibus, hunc ei genuit Demoratum. Ariſton, quum ei ſedenti in baſilica cum ephoris quidam famulus nuncium nati filii attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet uxorem, deductis in digitos menſibus, dixit cum jurejurando, Hic non eſt filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræſentiarum: ſed poſteaquam puer adolevit, pœnituit Ariſtonem dicti, opinantem utique filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomen impoſitum eſt Demaratus, *id eſt, à populo votis petitus:* quod ante eum natum omnis populus voto fecit ut Ariſtoni, omnium ante id tempus regum probatiſſimo, filius gigneretur. Ea de re id nomen impoſitum eſt. Interjecto LXIII deinde tempore Ariſtone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: ſed videlicet neceſſe erat ut id quod auditum fuerat, hominem regno privaret. Eapropter à Cleomene vehementur inſimulabatur, cum antea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tempore quum adverſus Æginetas cum Medo ſentientes trajecit Cleomenes. Ergo in- LXV greſſus eum [4] urgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, ut ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe adverſus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſam, quod quum Percala filia Chiſonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſe hominem conjugio privavit, præoccupata & prærepta uxore, ac retenta. Ob hanc cauſam Leutychidi inimicitiæ

1 Illius uxorem abducere ſtudebat. 2 Eam abducere permiſit. 3 Quæ intra brevius temporis ſpatium, & non exact. *Id eſt, Intra brevius quam decem menſium ſpatium.* 4 Ulciſci.

cum De-

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, contra Demaratum juravit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quod Ariſtonis filius non eſſet, deinde quod juraverat inſtitit confirmare: quod Ariſton aliquando dixiſſet, quum ei nunciaſſet famulus ſuus filium ei natum, & menſes conferens, jurejurando negaſſet illum eſſe filium ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdem ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius necne. Ibi Cleomenes, [1] quum ex ipſius erga Pythiam providentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Cobonem quendam Ariſtophanti filium maxima apud Delphos autoritate, ut perſuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erant miſſi, negavit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. Quæ tamen res ſequenti tempore palam facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore LXVII abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum ejectus regno gereret magiſtratum adeſſetque ſpectaculo gymnopædiarum, *id eſt palæſtræ nudorum puerorum*, miſit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi inſultandique cauſa, miniſtrum, qui interrogaret [2] qualis eſſet præfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, reſpondit ſe utrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confeſtimque præparatum Jovi bovem immolavit: quo LXVIII immolato, matrem accerſiit. Quæ quum adveniſſet, poſitis in ejus manus extis, mulierem his verbis obſecravit, Per ego te mater cum alios deos, tum Jovem hunc domeſticum, quem tango, præcor, promas mihi veritatem: quiſnam revêra meus eſt pater? Nam Leutychides inter convicia objecit,

ἢ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε. τότε ᾧ ἐκ τῆς Κλεομένεος παροιμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυτο Δημάρητον, φὰς αὐτὸν οὐκ ἐπιεικέως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ ᾧ τῷ κατωμοσίῃ, ἐδίωκε ἀνασείων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ ᾧ, " συμβαλλομένου τὰς μῆνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτῷ μιν εἶ. τότε δὴ ὀπιθαλδύων τῷ ῥήματι ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον ὅτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ὅτε ἐπιόντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον παρεδρεύοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος ᾧ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπειρέσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἆρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίξαι ᾧ ἐθελούσης ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὸν Πυθίην, εἰθαῦτα προσαγαγέσθαι Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατὸν μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν τὸν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης " ἐθέλοιτο λέγειν, λέγειν. ὥστε δὲ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὸν Δημάρητον καταύτην τῆς βασιληίης ὧδε ἐγένετο. ἔφυγε ᾧ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιῆσδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένῳ ᾧ τῷ Δημαρήτῳ, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὰς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσῃ, ἠρώτα τὸν Δημάρητον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ ᾧ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήματι, εἶπε φὰς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον ᾧ, ὅ τι μέντοι ἐπειρώτησιν τοῦτον ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ καταγλυφάμενος, ἤιε ἐκ τοῦ θεάτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ θυσιασάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύσας ᾧ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένην ᾧ τὴν μητέρα ἐσδεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων κατικέτευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τὸν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκετεύω, καὶ τοῦδε ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὸν ἀληθέα λόγον. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, "

ῆ συμβαλόμενος

ῆ ἐβούλετο

225

1 *In Græco exempl. pro* ἀνοίξαι *legendum videtur* ἀνοῖξαι, *cujus lectionis alibi ratio reddetur.* 2 Quale illis eſſet magiſtratum gerere, qui antea regnaviſſent.

" κυήσαν σε ἐν τῷ προτέρῳ ἀνδρὸς, ὥστε
" ἐλθεῖν πρὸς Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ τὸν μα-
ἐλθεῖν " ταιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε " ἐσελ-
" θεῖν πρὸς τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ
" ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν μετέρ-
" χομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. ἔστι
" γὰρ, εἰ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μέγα
" δὴ πεποίηκας, μὴ πολλέων δέ· ὅ, τε λό-
" γος. πολλὸς ἦν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι
" σπέρμα παιδοποιὸν ἐκ ἐνῆν τεκεῖν· ἐπὶ δὲ 10 LXIX
" ἦν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας. ὁ μὲν
δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
" Ὦ παῖ, ἐπεί τέ με λιτῇσι μετέρχεαι
" εἰπεῖν τὠληθέα, πᾶν εἰς σε κατειρή-
" σεται τὠληθές· ὡς με ἠγάγετο Ἀρίστων
" ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τελείῃ ἀπὸ τῆς πρώτης
" ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι·
" στεφανηφορέον ἦν, τοὺς στεφάνους δὲ εἶχε, ἐμοὶ
" προσιεμένῳ. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἧκε δὲ μετ'
" ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στε- 20
" φάνους, πρώτα τίς εἴη ὁ, μοι δοὺς. ἐγὼ
" ἔφαμέν οἱ ἐκεῖνον· ὁ δὲ ἐκ ἀπεδέκετο.
" ἐγὼ δὲ ἐπωμνύμην, φαμένη αὐτὸν ἐκ κα-
" λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον δὲ
" τι προτερον ἐλθόντα καὶ στεφανηφορέοντα,
" δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ με
" κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖ-
" ον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφα-
" νοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τοῦ πρὸς
" τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, τὸ 30
" καλέουσι Ἀστροβάκην· τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες
" τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. ὥστε
ἔχεις " δὴ ὦ παῖ" ἔχει πᾶν ὅσον τι καὶ βέλεαι πυ-
" θέσθαι. ἢ δὲ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
" καί τοι πατὴρ ἔστι Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ
" Ἀρίστων. ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ
" ἀναιρέομαι. τῇ δὲ σοὶ μάλιστα κατεύ-
" πτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς
" ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γεγόμε-
" νος, πολλῶν ἀκουόντων ἐφησεί σε ἐωυ- 40
" τοῦ εἶναι· τὸν χρόνον δὲ τὸν δέκα μῆνας
" οὐδένα ἐξήκειν· αἰδρηίῃ τῷ τοιούτων κεῖ-
" νος τοῦτο ἀπερρίψε τὸ ἔπος. τίκτουσι
" δὲ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα,
" καὶ ὀλίγαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
" δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔλεγε δὲ
" καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίστων ὀλίγον χρόνον
" ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλλοι τοῦτο. λοίσθιος
" δὲ ἄλλως πως ἡμέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέ-
" κεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκή-
" κοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν
αἱ γυναῖκες παῖδας. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο,

te è priore viro gravidam, ita ad Aristonem venisse. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domesticum asinarium ventitasse, illiusque me filium esse. qua de re ego te adiens obsecro ut verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non sola feciſti, sed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est, negantium 1 Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. Nam si fuisset, priores uxores fuisse concepturas. Hæc Demaratus. Cui mater ita respondens, Fili inquit, quoniam 2 precibus mecum agis ut dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Ut me domum Ariston duxit, tertia quàm me duxerat nocte simulacrum tanquam Aristonis ad me venit, quod posteaquam mecum concubuit, 3 corona quam gestabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariston advenit, qui cernens me coronas habentem scisscibatur quisnam me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eoque id abnuente, juravi, asserens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingressus, ubi mecum coiisset, coronis me donasset. Ariston, cernens me jurantem, intellexit eam rem divinam fuisse. Compertumque est illas coronas fuisse sumptas ex heroico conditorio, quod est juxta januam aulæ extructum, quod vocant Astrobaci: & vates esse hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur fili ita ut volebas audire, aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi est Astrobabacus heros, aut ex Aristone. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariston, quum ei te natum esse nunciatum est, multis audientibus negavit te suum esse, quia tempus decem mensium non exisset, per insciitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres novem etiam mensium ac septem mensium partum edunt, non omnes decimum mensem explentes. ego autem fili septimestrem te genui. Ipse quoque Ariston non diu post agnovit 4 se per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim verissime audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, suæ uxores de asinariis pariant filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LXX

1 Aristoni fuisse prolificum semen. Nam si fuiss. 2 Precibus instas mihi ut dic. ver. 3 Coronas quas gestabat mihi circumposuit. Et hoc quidem abiit, Ariston autem postea venit. 4 Se per stultitiam id verbum amisisse. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

sumpto

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus jam ex Elide Zacynthum trajecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, ejusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium trajecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac urbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna usus est, vir cum aliis in multis factis dictisque apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis olympiadem palmam quadrijugo certamine reportaverat, rem ejus solius, ad ea tempora, regum Spartiatarum.

LXXI Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartiatarum Cynisconem, *id est, catulum* vocabant. Is Spartæ non regnavit, ante Leutychidem defunctus, relicto filio, Archidamo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit uxorem Eurydamen, Menii sororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipso Leutychide datam.

LXXII At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quum omnia faciendi jus haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris, utraque manu pecuniam tenens, in judicium delatus è Sparta profugit, domusque ejus excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt.

LXXIII ¶ Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessissent, assumpto protinus Leutychide, contendit adversus Æginetas, majorem in modum illis propter ignominiam infensus. Ita Æginetæ utriusque regis contra sè adventu non repugnandum jam sibi esse putaverunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, divitiis ac genere eminentissimos, cum alios, tum Crium Polycriti, & Casambum Aristocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses

LXXIV deposuerunt. Post hæc Cleomenes, ἐκεῖνοί τε ἑπλεξάμην ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλέτῳ καὶ ἡλικίῃ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κριὸν τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔχον μέγιστον κράτος Αἰγινήτῃσι· ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἔμελλον κατατίθεσθαι ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα

ἐπαίξαν

καὶ ἐπόλεμε λαβών, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δέ, καταστοχασάμενοι Δημάρητον ὁρμῆσαι ἐπὶ κακῷ ἐπεχείρεον, ἐδίωκον· καί κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον βὰς ὁ Δημάρητος. οἱ δὲ Ἠλεῖοι ἐπιβάντες ἐδίωκον οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῶν τε ἀπέντας, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ἀπαιρέοντας. μὴ διδόντων δέ, (οὐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακυνθίοι) ἐνθεῦτεν βὰς αἴνεε ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλιας ἔδωκε. ὕστερον ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτην χρησάμενος τύχην· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθείς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδι σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ πρόσβαλε, μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γεγονότων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ πεποίηκε. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθείς, διεδέξατο τὴν βασιληίην καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. ὕστερος ὁ Ζευξίδημος ἐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ γαμέει δεύτερον γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης καλεόμενος ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιῳδέ τινα Δημαρήτῳ ἐξέπεσε· ἐς Φερὰς ἵκετο Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὸν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ἐπὶ δὲ αὐτοφώρῳ οἱ ἁλόντι αὐτῷ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπικατήμενος χειρὶ δικαίῃ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστηρίου ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ συνεβάλετο τὸ ἐς τὸν Δημάρητον τέρπνιμα, αὐτίκα πρὸς Θορικὸν Λευτυχίδεα, ὅτις δὴ τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινα σφι ἔγκοτον ἔχοντα τὸν περιπλακισμὸν ἔχων. ὕστερον δὲ ὅτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίευν ἔτι αὐτιβαίνειν,

226

ἐπαΐσιον ἡμόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑποξέσας ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν ὦν ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἢν μὴ ἐθέλωσι σφέας αὐτῶν τῇ ἀνδρηΐτατα καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν προθυμέετο ἄγειν τοὺς προεστεῶτας Ἀγκαίων, ἐξορκώσων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι τὸ Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δή καί ἐστι τοιόνδε τι ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης πάζει ἐς ἄγγος, τὸ δ' ἄγγος αἱμασιῆς τις περιβέβληται κύκλῳ. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατήγαγον αὐτὸν Δείσαντες δὲ αὐτὸν Δεισάντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρξε. κατελαβόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον. ὅκως γὰρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. πιεσθεὶς δὴ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἤτησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεδεὶς, τὸν φύλακα μανθάνοντα ἰδὼν τῷ ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. ὁ βουλομένῳ δὲ τὰ πρῶτα τῷ φυλάκῳ διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις πιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν δὲ τῷ τις εἰλωτέων) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διατεμνόμενος δὲ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῆλθε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατατορδεύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὸν Πυθίην ἀνέγνωσε ἐς τὸ περὶ Δημάρητον ἡμύθμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλών, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατανηέων, κατέκηε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν αἰλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τῷ γὰρ δὴ λίμνῃ ταύτῃ ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ

quum eum subiisset metus Spartiatarum, jam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res novas moliebatur, solicitans Arcadas adversus Spartam, adigensque eos jurejurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad urbem Nonacrin ductos adigere ad jusjurandum per aquam Stygis. In hac autem urbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem ubi fons hic visitur, urbs Arcadiæ est, ante Pheneon urbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animadvertissent, timentes sibiipsis, Spartam revocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reversum statim morbus insaniæ cepit, jam etiam antea subinsanum. nam ut cuique Spartiatarum obvius erat, in ejus faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigaverunt, Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim servus quidam) gladium tradidit. 1 Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque pervenit ad uterum, in quo rescindendo, sic expiravit, ut quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: ut autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: ut Argivi, quia eos qui è pugna fugerant Argivos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & 2 ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. Qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis posteà exorientem apparere, illincque

LXXV

LXXVI

1 Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. Nam confcindens longis vulneribus carnes, à tibiis furfum versus ad femora perrexit, eque femoribus ad coxas & latera atque ventrem pervenit. *Ita camer. hunc locum interpret.* 2 Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἀρσείῳ *pro* ἐν αἰλογίῃ.

jam eam

jam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam pervenit, ei hostias immolavit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere cives suos, non tamen ideo Argivos gavisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, navibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nauplian duxit. Id audientes Argivi ad eos arcendos obviam tendunt ad mare. Et quum adventarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. Nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

LXXVII

Verum quando marem prævertet fœmina victrix.
Inter & Argivos referet præclustris honorem:
Tunc Argivarum reddet pleraſque gementes,
Ut venturorum aiat quis quandoque virorum.
Telo ſævus obit ſinuoſo corpore ſerpens:

Hæc omnia Argivis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse utendum: atque ita esse faciendum, ut quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animadvertens Argivos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denunciasset, præcepit suis ut quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argivos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argivos [1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucum

LXXVIII

LXXIX

Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dum asservantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putavit: Scisitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad evocandum nominatim eos Argivos qui in luco præclusi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argivorum quinquaginta, ut quisque evo-

ὕδωρ ἤδη τοῦτο νῦν Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσι. ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, ὡ γὰρ ἐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἀγαθὰ μὲν ἔφη τῷ Ἐρασίνῳ ὑποδέξεσθαι τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὡς χαρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ 227
τῇ θαλάσσῃ ταύρου, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθεον, πυθανόμενοι ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος. χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σιπεια τέγενμα, μεταίχμιον ἐὸν μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα τὸν ἀντίον
δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ὑπίκουνα ἔχρησε ἡ Πυθίη τότε τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον ὧδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς τού τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐοῦσι ἀνθρώπων,
Δεινὸς ὄφις τελέθει· ἀπώλετο δ' ὑπὸ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δή σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῷ Κλεομένεος χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίεε τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίεε καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης πιέσας τοὺς Ἀργείους ὀκριόντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, προσεγέλα σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο ὑπερτελέα ἐκ τοῦ Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεύμενοι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκράτεον. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῷ δ' ἔτι πλείους ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας προσιζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐλοπόλους ἄνδρας, καὶ πυθανόμενος τελέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπερεγμένους τοῦ Ἀργείων. ἐξεκάλεε δέ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι, δύο μναῖ τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμαλώτου κτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὲ ὧν τοῦ Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκάλε-

1 *Id est, Prout præco denunciaverat.*

ὁμένους.

ὁμῳ. ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τὺς λοιπὺς τὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐκτὸς τὺς ἐντός, ὅ, τι ἔωρων. πρὶν γε δὴ αὐτέων τὶς ἀναβὰς ἐπὶ δένδρου, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον, ἔκαν δὴ ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἱλωτέων περιενέειν ὕλην τὸ ἄλσος. τῶν δὲ πειθομένων ἐπέτρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργεος εἶναι. ὁ δέ, "ὡς ἥκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ "Ἀπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος μοι αἱρήσειν. συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τῷ μὲν πλέῳ στρατιῷ ἀπῆκε ἀπίεναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἤιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεῖρβε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοσήσαντα δὲ μιν οὐ πολλὸν χρόνον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, ἔτε εἰ ψευδόμενος, ἔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω τὸ σαφηνέως εἰπεῖν. ἔλεξε δὲ ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργεος ἱρὸν εἶλε, δικαίην οἱ ἐξελήλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα ὑ δικαιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσασθαι, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδώσει, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσηκε. καλλιερουμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ. ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν σηκέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς ὕστερον τοῦτο τοῖσι ἀτρεκείοισι, ὡς ἐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ' ἄκρης τοῖσι πολίτας· ἐκ τῶν σηκέων δὲ ἐκλάμψαι, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τὸν διώκοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχειρώθη ὕστερον ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτα σφέας ὕστερον ἀνακτησάμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχην ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat. Quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, utpote denso luco interjecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit: unde non amplius qui evocabantur prodiere. Ibi Cleomenes jussit unumquenque servorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque jam ardente, percontatus est quendam perfugarum cujusnam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. Conjicio jam exitum habuisse oraculum. Post hæc majore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Junonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quum à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, jussit servos abductum verberare: ac posteaquam immolavit, Spartam abiit. Reversum inimici ad ephoros citaverunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi vere an falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam urbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Junonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atque ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, 1 fore ut urbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitisset, id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoque majore parte sententiarum absolutus. Cæterum Argos ita viris desolatum est ut servi eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adolevere ætatem: qui se in suum jus asserentes, ac reversi Argos, mancipia ejecere. Servi ejecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, 2 eatenus quidem dum fuit in eis mutua benevolentia, & donec ad eos venit

LXXX LXXXI LXXXII LXXXIII

τῷ σαφηνίσας

228

1 Futurum fuisse ut urbem funditus everteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad servos venit, &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaſeus ab Arcadia, is perſuaſit ſervis ut dominos adorirentur: unde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argivi ægre evaſere victores. Ob hoc igitur aiunt Argivi Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. Ipſi autem Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed converſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & idcirco furioſum, Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi á Dario bellum, ad illum ulciſcendum perſtitiſſe, miſſiſque Spartam nunciis ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex utrorumque utilitate foret ut ipſi quidem Scythæ juxta flumen Phaſin conarentur Medicam regionem invadere, Spartiatæ vero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum utrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: ſeque ob id eum inſaniſſe arbitrari. Unde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythiſon, *id eſt*, *age Scytham*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has pœnas Demarato pependiſſe. ¶ Eum autem eſſe defunctum ubi audiere Æginetæ, Spartam nuncios miſere, vociferatum contra Leutychidem de obſidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii conſilio inito, multum injuriæ á Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum eſſent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum á ſuis civibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreverunt, cavete nequod exitiale malum in veſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen condicione ut ſecum profectus Athenas Leutychides redderet ſibi viros qui illic depoſiti eſſent. Ubi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes (ut qui reddere nollent) tergiverſari, quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoque iniquum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus

LXXXIV.

LXXXV.

LXXXVI.

ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαιεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπόταισι· ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν. Ἐς ὃ δὴ μάχῃ οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ οὐκ δαιμονίῃ μοίρῃ ἑσθέντα μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντα μᾶλλον, ἀκρητοποτέοντα γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθαι γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπείτε σφι Δαρεῖος ἐσβαλὼν ἐς τὴν χώρην, ταῦτα μεμηνέναι μὲν ποιεῦσι· πέμψαντες δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συνιέντας ὡς χρεὸν εἴη ἀμφοτέρους τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἀπ' Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἐπειδὴ ἐς ταὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἅτε τῶν τοῦ Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα ὁμιλέοντα μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' ἐκείνων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται· ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. Οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. Τελευτήσαντα δὲ Κλεομένεα, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωστμένους λοιδορήσεσθαι τῷ ἐν Ἀθηναίοισι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πείθεσθαι Αἰγινήτας τοῦ Λευτυχίδεω· καί μιν κατέκειναν, ἐκδοτον ἄγοντες ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθηναίοισι ἐχομένων ἀνδρῶν. Μέλλοντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτον ἐόντα ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωτε ὅτι Σπαρτιῆται, ὅκως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκέσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. Ὁμολογίην δὲ ἐχρήσαντο τοιήνδε, ὀπισθόμορον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδόναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Λευτυχίδης ἐς τοὺς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι πρόφασιν εἶλκον, βουλόμενοι ἀποδόναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παραδέδοσθαι, καὶ δικαιοῦν τὸν ἕτερον ἑνὶ τῷ ἑτέρῳ ἀποδιδόναι.

ΧΧ δὴ.

ΧΧ ἐμέλλειν.

ΧΧ τόσου, ὡς

ΧΧ ἐμέλλοσαν.

ἐφαμῴων ὃ ἀποδώσειν τῷ Ἀθηναίων, ἔλεξέ
"σφι Λόντυχίδης τάδε, Ω᾽ Ἀθηναῖοι, πιέ-
"ετε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. ἐγὼ δὲ ἀποδιδόν-
"τες, πιέσεσθε ὅσια· ἢν μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐ-
"ναντία τούτων. Ὀκοῖον μὲν οὔτι τι ἐν τῇ Σπάρ-
"τῃ σωθωνείχθη γενέσθαι περὶ χρημάτων πρό-
"σω, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ
"Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι κατ᾽
"ἐμὲ, Γλαῦκον Ἐπι-
"κύδεος παῖδα· τοῦτον δὲ ἄνδρα φαμὲν τά
"τε ἄλλα πάντα περιεῖναι τὰ πρῶτα, καὶ
"δὴ καὶ ἀκοῦσαι ἄρτια δικαιοσύνης περί, πάν-
"των ὅσοι τῶν Λακεδαίμονα τότον τὸν χρό-
"νον οἴκεον. Συνενειχθείσας δέ οἱ ἐν χερσὶν
"ἰσχυρὰς τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλή-
"σιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ
"ἐλθεῖν ἐς λόγους, περιχόμενον τοιάδε· Εἰ-
"μὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς Γλαύκου δικαιο-
"σύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ
"πᾶσι μὲν τὸν ἄλλον Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ πρὸς
"Ἰωνίην τὴν σὴν δικαιοσύνης λόγος πολ-
"λὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυ-
"νός ἐστι αἰεί κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος
"ἀσφαλέως ἱδρυμένη· καὶ διότι χρήματα ἐ-
"δαμῇ τῆς αὐτῆς ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας. Ταῦτά
"τε ὧν ὑπολογεόμενος, καὶ βουλόμενος ἔδοξέ
"μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οἰκίης ἐξαργυρώσαν-
"τα, θέσθαι πρός σοι· ἦν γὰρ ἐπισταμένῳ ὡς μοι
"κείμενα ἔσται πρὸς σοῦ σῶα. Σὺ δή μοι καὶ τὰ
"χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶ-
"ζε λαβών. Ὅς δ᾽ ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ,
"τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεί-
"νου τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο
"τὰ πρηχθέντα ὑπὸ τοῦ εἰρημένου λόγου.
"Χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὰ
"Σπάρτα τούτου τοῦ πρήξαντος τὰ χρήματα
"οἱ παῖδες. Ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τοῦ Γλαύκου,
"καὶ ἀποδεικνύοντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ
"χρήματα. Ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυποκρινόμε-
"νος τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔ-
"τέ με πρόσφορα ἐστὶν εἰδέναι τυτθὸν ὧν ὑμεῖς
"λέγετε. Βούλομαί τε, ἀναμνησθείς, ποιέειν πᾶν
"τὸ δίκαιον. Καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι·
"καὶ εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλ-
"λήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. Ταῦτα ὦν ὑμῖν
"ἀναβάλλομαι κατρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα
"ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν
"ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημένοι
"τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρώτα δὲ
"αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

ποιησάμενοι.

negantibus se reddituros, Leutychides; Facite, inquit, Athenienses utrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi, è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse ut vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conveniendi gratia, atque ita sit loquutus. Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam una custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interjecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam reposcunt. Ille enimvero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, 2 reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, &, si accepi, jure optimo reddere: sin á principio non accepi, Græcorum legibus in vos uti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii 3 facta jactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an ὅρκῳ *id est*, *jurejurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respondet his versibus,

1 Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus. 2 Si reminiscar. 3 Calamitatem se passos existimantes, ut qui pecunia fraudati essent.

Glauce Epicydides equidem expedit ad breve tempus
Sic orco vicisse, intervertisseque nummos:
Dejera, & euorcum quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide advenit, vsque adeo dum
Convolvens omnem perdat prolemque domumque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν ὠφέλιμον κέρδιον ἦεν,
Ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λητίσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ ὄρκον μένει ἀνδρα.
Ἀλλ' ὅρκος παῖς ἐστιν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χερσίν,
Οὐδὲ πόδεσσι· κραιπνὸς δ' ἐπέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα·

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset ut daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniam reddidit. Cur autem hæc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de depositio cogitare quam ut repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discessit.

Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γλυκὺ μετόπισθεν ἀμείνων.

LXXXVII. At Æginetæ priusquam superiorum injuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quum Athenienſibus succenserent quod sibi ab illis injuriam fieri arbitrarentur, se ad ulciscendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *jam inde à Theseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, viroſque alligavere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putaverunt quin omnia in illos excogitarent.

LXXXVIII. Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius sua de missione quam transegisset*, cognito Athenienſes esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipse infensus esset, composuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex composito urbem quæ vetus vocabatur occupat.

LXXXIX. Sed Athenienſes ad diem non adfuerunt, quia classis eorum par Æginetanæ nondum erat comparata. Qui dum à Corinthiis commodari sibi naves rogant,

Τοῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τῶν
Θεὸν ᾐτιᾶτο αὐτῷ ἔχειν τῶν ῥηθέντων· ἡ
Δ δὲ Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ
τὸ ποιῆσαι, ἴσον δικαίως. Γλαῦκος μὲν δὴ,
μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀπο-
διδοῖ τὰ χρήματα. τῷ δ' εἵνεκα ὁ λόγος ὧδε
Ἀθηναῖοι ὧδε ὡρμήθησαν λέγειν ἐς ὑμέας, εἰρή-
σεται. Γλαύκου μὲν ἔτι τι ἀπόγονον ὄψει ἐόν, ἔτ'
ἐν ἐόντι μὴ νομιζομένῃ εἶναι Γλαύκου· ἐκτε-
τρίφαται τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω
ἀγαθὸν μηδὲ βραχέος περὶ παρακατα-
θήκης ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτέοντα ἀποδιδόναι.
Λευτυχίδης μὲν εἰπὰς ταῦτα, ὡς οἱ ἐδὲ οὕτω ἐσ-
ήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο. Οἱ δὲ
Αἰγινῆται, πρὶν τοῦ πρότερον ἀδικημάτων
δῦναι δίκας, τοῦ ἐς Ἀθηναίους ὕβρεως, Θηβαί-
οισι χαριζόμενοι, ἐποίεον τοιόνδε· μεμφόμε-
νοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς
τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο·
καὶ, ὧν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ λοχήσαντες ὧν, τὴν θεωρίδα ναῦν εἷλον
πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λα-
βόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ πυ-
θόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνε-
βάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγι-
νήτῃσι. Καὶ ὧν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεό-
μενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δυνατός. οὗτος μεμ-
φόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἑωυτὸν
ἐξέλασιν ἐκ τῆσδε· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθη-
ναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς,
συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης,
φράσας ἐν ᾗ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκέ-
νους ἐς ὧν ἥξειν δέησει βοηθεούσας. μετὰ ταῦ-
τα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν
καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐβοήθη-
σαν ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἑκκαίδεκα νέες σφι ἀξι-
όμαχοι τῆσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν
ᾧ δὴ Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας,

ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔτυχε γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐόντες τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντηκοντόρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξεῖναι δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον δὴ τῷ Αἴγιναν· καὶ ὑστέρῃ ἡμέρῃ μιῇ τὸν συγκείμενον. Νικόδρομος δέ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. συνὼ δέ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκήσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ ὕστερον ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἑωυτοὺς σφέας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄλλος σφι ἐγκύκλιος, τὸ ἐκδύσαντας οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ὑπομηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ὅλεων ἡμέας τοὺς ἀπολέοντες. ἑωυτοῖσι γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τῶν ἑλεόντων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς τὸν Δήμητρος θεσμοφόρου. ὑπαλεόμενος δὲ τὴν θύρην ἀπεστεῶτα, εἶχε. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο, ἀπενόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον ἔτι. αἱ χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἐτύγχανον τοῖσι θύρησι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἧκουσι ναυμαχήσουσι ἑβδομήκοντα· ἑωυτοὺς δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τότε αὖτις τοὺς πρότερον, Ἀργείους· καὶ δή σφι ἔτοιμοι ἦσαν ἔτι βοηθέειν, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινήτας νέες ἀναγκῇ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔχουσί τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καί σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι πεντακόσια ἑκάτερους. Σικυωνίοισι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησε, ἑκατὸν τάλαντα ἐκλίσαντες, ἀζήμιοι ἦσαν· Αἰγινήτας δὲ ὅτε συνεγινώσκοντο, ἐς τε αὐθαδέστεροι. ἅμα δὲ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθησε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πενταέθλου ἐπασκήσας· τῶν

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naves viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam navigaverunt, perveneruntque poſtridie ejus diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad XC.
diem non adeſſent, conſcenſo navigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Unde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æ- XCI.
ginetarum, ſuperata plebe quæ una cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Unde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt dejecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos vivos ceperant, ad necem educerent, unus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, ejuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quam illi quum avellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc quum ipſis fe- XCII.
ciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta navium cum Athenienſibus qui ſupervenere congreſſi, ſuperantur. Victi navali prælio, eoſdem quos prius Argivos in auxilium vocaverunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naves Æginæ neceſſario ſumptæ á Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, ut nonnulli quoque è Sicyoniis navibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine utriſque mulcta ab Argivis injuncta eſt mille talentorum, quorum quingena uterque populus ſolveret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centum talentis cum Argivis decidiſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Ea propter rogantibus eis nemo amplius Argivorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mil-
1 quinque palmarum viro. quorum

le, duce quodam cui nomen erat EUrybates,

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

plerique

plerique non remeavere, ſed in Ægina ſub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. XCIII. Verum Æginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperavere, eorumque naves quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Ægi- XCIV. netis contraxerant. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente ut reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem navalem geſſerat præfectura amovit, alioſque deſignatos duces adverſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis ut Athenas atque Eretriam diriperent, captivoſ- XCV. que in conſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam devenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, advenerunt nauticæ copiæ omnes, ut ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naves, quas ſuperiore Darius anno mandaverat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus navigabant, ſed è Samo unde ſolverant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (ut ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circuîn navigantes, magnam jacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, XCVI. quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim ut primum copiæ ducerentur, Perſæ urgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitaverunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſervitutem rapuiſſent, delubra atque urbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naves præcedens Datis non ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

οἱ πλεῦνες ὐκ ἀπενόσησε ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησε ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. αὐτὸς ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίῃ ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τοῦτῳ τοιούτῳ ἀπεκλείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέως ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, ἕως μὲν αὐτόκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησε· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ δὲ Πέρσης τὸν ἑωυτοῦ ἐποίεε, ὥσε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐκπρόφασιος, καταστρέφεσθαι τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ ἀπεμάλυε τοῦ στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ. ἐπιστειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσοντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τοὺς ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορεύομενοι ἀπίκοντο ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν σὺν ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα προπεδευομένοις ἐπῆλθε ἡ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ βαρβαρικὸς ἐκ Κιλικίης

ἐν τῇ Ῥηναίῃ αὐτὸς ὁ πυθόμενος ἵνα ἔῃσι οἱ Δή-
"λιοι, πέμπων κήρυκα, ἐγίνωσκε σφι τάδε, Αν-
"δρες ἱροί, τί φοβεόμενοι οἰχεσθε, οὐκ ὀπίσσα
"καταγνόντες καὶ ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἔπι
τοσαῦτα. "πισσόν γε φρονέω, καί μοι ἐκ βασιλῆος
"ὧδε ἐπέσταλται· ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγε-
"νοντο, ταύτῃσι μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτῇσι τῇσι
"χώρῃσι μήτε τοῖσι οἰκήτορας αὐτῆς. Νῦν ὦν καὶ
"ἄπιτε ἔπι τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τῇσι νήσοισι νέ-
μεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δη- 10
λίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τεμενίσια πάλαντα
καταπάσας ὁ Δῆ τῷ βωμῷ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν
δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ
ἔπι τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀγόμενος καὶ
Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἀνδρῶν ἐξ-
αναχθέντα, Δῆλον ἐκίνησε, ὡς λέγουσι Δή-
λιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμέο ἐ
σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι
τῆσι μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἔπι
γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δα- 20
ρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τοι-
τέων ἐπεξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ
Ἑλλάδι ἢ ἔπι εἴκοσι ἄλλαι γενεαὶ τὰς πρὸ
Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων
αὐτῶν γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυ-
φαίων περὶ τὰ ἀρχῆς πολεμέντων. ὥστε οὐδὲν
λόγου ἀείκελε κινηθῆναι Δῆλον, τοσοῦτον ἐοῦσαν
ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ οὕτω γεγεαμμένον
περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν. 30
δυνάσθαι δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ
ὀνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήιος·
Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν τοὺς
βασιλέας ὧδε ἄν τις ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφε-
τέρην Ἕλλησι καλέοιεν. Οἱ δὲ βάρβαροι
ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, περσίσχον πρὸς τὰς
νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὰς πυρελάμβα-
νον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβα-
νον· ὡς δὲ περιέπλεόντες τὰς νήσους, περσέσχον
καὶ ἐς Κάρυστον, οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι ὅτε ὁμή- 40
ρους ἐδίδοσαν, ὅτε ἔφασαν ἔπι πόλις ἀστυγείτονας
στρατιὴν ἄξειν, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθη-
ναίους, ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τῇ γῆ
σφέων ἔκειρον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέσχον
ἑωυτοὺς τῶν Περσέων τῷ γνώμῃ. Ἐρετριέες δὲ,
συνδαινόμενοι τῇ στρατιῇ τῇ Περσικῇ
ἔπι σφέας ὁπλίσαντες, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν
σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπεί-
παντο τῷ ὁπλίσι, ἀλλὰ τοῖσι τετρακοσίοισι χι- 50
λίοις κληρουχέουσι τῶν ἱππέων Χαλ-
κιδέων τῷ χώρῳ, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρέειν.
τῶν δὲ Ἐρετριέων οἱ μὲν ἔρεα ὠδὲν ὑγιὲς βούλε-
σθαι, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἀφαιρεόμενον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐλέων ἐθε-
λήσοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκεα τῆς Εὐβοίης·

apud Rheneam. Et ſimul cognito ubi Delii eſſent, miſſo caduceatore his eos verbis affatus eſt, Viri ſacri, quid fuga abitiis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipſe mea ſponte animatus ſum, & ab rege juſſus, quo in loco duo dii geniti ſunt, nequid aut eum locum aut ejus incolas lædam. Redite igitur ad veſtra ipſorum, & incolite inſulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras ſuper aram aggeſtas adolevit. His XCVIII. actis adverſus Eretriam primum navigavit, ſimul omnem claſſem, ſimul Ionas pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digreſſu Delos tremuit (ut Delii aiunt) ad meam uſq; ætatem tunc & primum & poſtremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam ſub Dario Hyſtaſpis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum paſſa eſt Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim a Perſis, partim ab ipſis primoribus de principatu bellantibus: ut non ab re Delos commota ſit, prius immobilis: de qua in oraculo ita ſcriptum erat,

Et Delon, quamvis ſit adhuc immota, movebo:

Et ſane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξείης *id eſt coercitor*: Xerxes, idem quod ἀρήιος, *id eſt bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήιος, *id eſt magnus bellator*, Barbari, poſtquam a Delo ad XCIX. alias inſulas profecti ſunt, ſumebant illinc tum copias tum liberos inſulanorum obſides. Ut vero inſulas præternavigantes, Caryſtum appulerunt, Caryſtiiq; negarunt ſe vel obſides daturos vel militaturos adverſus vicinas civitates (videlicet Athenas & Eretriam ſignificãtes) Caryſtii tamdiu obſeſſi ſunt, eorumque ager vaſtatus, donec in deditionem Perſarum venerunt. Eretrienſes C. autem audito Perſarum exercitum adverſum ſe venire, auxilia ab Athenienſibus imploravere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerunt ſublidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidenſium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretrienſium haud quaquam ſyncerum erat conſilium, qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia vacillabant: quibuſdam eorum cenſentibus urbem deſerendam, & in cacumina Euboeæ eundum: quibuſ-

dam,

dam, qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum utrorumque animos animadvertens Æſchines Nothonis filius, Eretrienſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, oravitque ut domum abirent, ne una cum illis occumberent. Hæc conſulenti Æſchini obtemperantes Athenienſes, illinc in Oropum tranſgreſſi,
CI. ſalutem ſibi pepererunt. At Perſæ eo advecti, naves oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos expoſuere, & tanquam cum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere. Adverſus quos non decreverunt Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum: ſed quandoquidem ſententia de urbe non deſerenda evicerat, merito dabant operam ut mœnia cuſtodirent. Adorientibus autem ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatum eſt: multiſque utrinq; cadentibus, ſeptimo die EUphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos viri ſpectati, filius, urbem hoſtibus prodidere. Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliavere, incenderunt, in ultionem eorum templorum quæ Sardibus deflagraverant, hominibus juſſu Darii in ſervitutem captis. ¶ Potiti
CII. Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam navigaverunt, tuncque magnam partem vaſtaverunt, rati idem facturos Athenienſes quod Eretrienſes feciſſent, etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam ad equitandum opportuniſſimus, quo illos Hippias
CIII. Piſiſtrati filius deducebat. Eodem Athenienſes & ipſi re audita ad vim arcendam proceſſerunt, decem præfectis ſibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cujus patrem Cimonem Steſagoræ filium fugere ex Athenis Piſiſtratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadrijugo certamine: quam victoriam muneris gratia tranſtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eiſdem equabus aliam Olympiadem quum viciſſet, a filiis Piſiſtrati interfectus eſt, non jam vivo Piſiſtrato. Interfectus eſt autem ad Prytaneum, noctu ſummiſſis percuſſoribus, ſepultuſque ante urbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & è regione ſepultæ ſunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias

ἄλλοι ὃ αὐλέων, ἵνα μὴ κῶδεα περιδεήμενοι σῶα τῷ Πέρσῃ οἴσουσι, περιδείλιν ἐσκυλάζοντο. μαθὼν ὃ τῶτων ἕκαστα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. περιεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαί σφεας ἐς τὸ σφέτερον, ἵναμὴ περιαπόλωνται. οἱ ὃ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται, καὶ ὕτω μὲν Ἁλιβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ ὃ Πέρσαι πλέοντες κατῆγον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης καὶ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταγόντες ὃ ἐς τοῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς περοσιόμενοι τοῖσι ἐναντίοισι. οἱ ὃ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐπιεῦντο βουλῇ, εἰκὸς ὃ ἦν φυλάξαντα. τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε μᾶλλον, ἐπεί τε σφίσι μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, περιβολῇ ὃ γενομένης καρτερῆς περὶ τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ ἀμφοτέρων· τῇ ὃ ἑβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, παραδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ ὃ, ἑκπλώσαντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτιννύμενοι τὰ ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο ὃ, τοὺς ἀνδρώπους ἀνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χειρωσάμενοι ὃ τὴν Ἐρέτειαν, καὶ ἐς γῆν
ἐπ. ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ λέγοντές τε πολλὸν, καὶ δουλεύοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους πείσειν τὰ κατὰ τοὺς Ἐρετριέας ἐπείκῃ. κατὰ δὲ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἱππασθῆσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι ὃ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ σφέων στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος μὲν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηναίων Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος· καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη; καὶ ταύτην μὲν τὸν νίκην ἀνελόμενον μιν, τοῦτο ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ ὃ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, τῶν δι δοὺς Πεισιστράτῳ ἀναιρυχθῆναι· καὶ τὸν νίκην παρεὶς τότε, κατέλαβε ἐπὶ τοῦ ἑωυτοῦ τυράννου. καί μιν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, ἀκέτι τυραννεύοντα. αὐτὸν Πεισίστρατον. κτείνουσι ὃ αὐτὸν μὲν ἐπὶ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑποδύσαντες ἄνδρες. τεθάφθαι ὃ Κίμωνα πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τοῦ Ἀγκυλίης καλεομένης ὁδοῦ. καὶ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφθαι ἆθλα αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας

233. ἀιτελόμην· ἐπὶ τῇ ἵππῳ ἵππι ἤδη τῶν τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τριήρεων, ἐδάμαι. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τυγχάνει τὰ ἐν τῷ πάτρῃ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι Ἀθηναίοισι, τὄνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦλθε ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼς διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, ὡς πολλῷ ἐπιεῖτο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν ἐς βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δικέοντά τε ἐν σωτηρίῃ ἤδη τὸ ἐνθεῦτεν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀπαφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς ὕστερον Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ πρῶτα μέν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀπέπεμψαν ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθλητὴν μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμων τε καὶ τοῦτο μελετήσαντα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) ὡς τὸ Παρθένιον ὄρος ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν ὡς ἰπποπέμπει. βώσαντα δὲ τὄνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι διότι ἑωυτοῦ ὑδεμίην ὀλιγωρίην ποιεῦνται, ἐόντος δύνατα ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλάκις γενόμενα ἤδη σφίσι χρήσιμα, τὰ δέ τι καὶ ἐσομένα. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καλάσαντων σφίσι ἔν ἤδη τοῦ πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὖτις ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε περὶ ὀλίγου καὶ τὸ Πᾶνα φανῆναι, δούλεόν οἱ Ἀθηναίων ἄσεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. "Ἀπικόμενος δὲ δὴ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων καὶ γὰρ Ἐρετρίδα τε νῦν ἠνδραποδίσται, καὶ πόλι λογίμῳ ἡ Ἑλλὰς γέγονε ἀδενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἐδόκεε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέοντα δέ σφι ἦν τοῦ Καρνείου ποιέειν ταῦτα, ἐν βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἐνάτη τοῦ μηνὸς εἰνάτη· ἐνάτῃ δὲ

reportarant. Idem quod istæ, jam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Evagoræ Laconis : aliæ præterea nullæ. Per idem tempus major natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur : minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersoneli conditore. Hic igitur Miltiades CIV. è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapsus : semel, quum eum Phœnices usque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem ut ad regem perducerent : iterum, quum ab iis elapsum, domum suam reversum, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad judicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. CV. Duces autem quum adhuc in urbe essent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, sed tabellariam operam factitantem. Huic Phidippidi, ut ipse refert, & Athenienſibus renunciavit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obvius fuit Pan : compellatoque nominatim Phidippide, jussit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam sui, qui bene ipsis vellet, quique jam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quod eorum jam status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis : illique annuis hostiis, ex quo nuncium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phi- CVI. dippides autem hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quum à ducibus missus est,[1] iterum Athenis egressus, Spartam pervenit, adiensque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses ut sibi opem feratis, nec civitatem inter Græcos vetustissimam contemnatis, in discrimen adductã, ne barbaris viris serviat. Etenim Eretria direpta est, insigniq; civitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidm Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus : sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere nam erat nonus dies instantis mensis, quo die

1 Postridie quam Athenis egressus est. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium urbe fuit Spartæ. At Valla δευτεραῖος accepit pro δεύτερον. Sic infra in hoc eodem libro, τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐφοίτεον ἐς τὴν Ἀττικήν.*

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio conjectabat fore ut reversus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam deposuerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naves ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis ejus, utpote senis, plerisque dentibus, unus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inveniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subjectam efficere, 1 sed tantummodo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem iterpretabatur evasisse. Athenienses autem apud Herculis fanum instructis supervenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienses dediderant, & pro quibus frequentes jam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui intervenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione utentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquã nostrûm quisquam audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem ut volipsos Athenienses dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non invalidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non adversati Platæenses, aditis Athenienses, dum rem divinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

CVII.

CVIII.

ὐκ ἐξελοῦσαι ἔφαϱ, μὴ ὐ πλήϱεϖ. ἐόντϖ. ϖ κύκλϖ. ὅτοι μὲν νυν τὼ πανσέληνον ἔμενον. Τοῖσι δὲ βαϱβάϱοισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστϱάτυ ἐς τὴ Μαϱαθῶνα, τὰ παϱοιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητϱὶ τῇ ἑωϋτῦ συνευνᾶσθαι. συνεβάλλετο ὧν ἐκ τ ὀνείϱυ, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασωσάμενος τὼ ἀϱχήν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωϋτῦ γηϱαός. ἐκ μὲν δὴ τ ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ καταγομένϖ, τῦτο μὲν, τὰ ἀνδϱαπόδεα τὰ ἐξ Ἐϱετϱίης ἀπέβησε ἐς τὼ νῆσον τὼ Στυϱέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τῦτο δὲ, καταγομένους ἐς τ Μαϱαθῶνα τὰς νέας ὥϱμιζε ἐσω. ἐκβάντας δὲ ἐς τὼ γῆν τὺς βαϱβάϱους διέτασσε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταϱῆν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· ὅια δὴ πϱεσβύτεϱῳ ἐόντι, πολλῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τϱιῶν ὧν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντϖ δὲ ἐς τὼ ψάμμον αὐτῦ, ἐπιπόλλον ἐποιέετο πολλὴν αἰωδὴν ἐξευϱεῖν. ὡς δὲ ἐκ ἐφαίνετο οἱ ὁ ὀδὺς, ἀναστενάξας, εἶπε πϱὸς τὺς παϱεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε ἐκ ἡμετέϱη ἔϛι, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειϱίην ποιήσασθαι. ὁκόσον δέ τι μοι μέϱος μετῶ, ὁ ὀδὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὼ ὄψιν συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ πεταλισμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡϱακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες παντημεί. καὶ γὰϱ καὶ ἐδεδώκεσάν σφεας αὐτὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνυς ὑπὲϱ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνὺς ἤδη ἀναιϱέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πϱῶτα μὲν κατυχῦσι Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδϱίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτύς. οἱ δὲ, ὑ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέϱω τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ὀπωϱείη ψυχϱή. φθαίϱητε γὰϱ ἄν πολλάκις ἐξανδϱαποδισθέντες ἢ τινα πυθέως ἡμέων. συμβυλεύομεν δὲ ὑμῖν δῶναι ὑμέας αὐτὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώϱοισί τε ἀνδϱάσι, καὶ τιμωϱέειν ἔσσι ὑ κακοῖσι. ταῦτα συνεβύλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὑ κατ' δύνοιην ὅτω τῇ Πλαταιέων, ὡς βυλόμενοι τὺς Ἀθηναίυς ἔχειν πόνυς, συνεσεῶντας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβύλευον· οἱ δὲ ὐκ ἐπίσησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱϱὰ ποιεύντων τῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἐζόμενοι δὴ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσάν σφεας αὐτύς. Θηβαῖοι δὲ πϱοθύμως ταῦτα,

1. Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐς ἐρατδύνετο ὅπῃ τὲς Πλαταιέας· Ἀθη-
ναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων συν-
άψειν μάχλω, Κορίνθιοι ἐ ϖρειῆδον· ϖρῆγ-
τυχόντες ὦ, ϗ καταλλάξαντες, ὅπῃ ρεψάντων
ἀμφοτέρων, ὅρισε τὴ χώρλω ὅπῃ τοῖς δὲ ἐᾶν
Θηβαίους Βοιωτῶ τὲς μὴ βυλομένους ἐς Βοιωτὲς
τελέειν. Κορίνθιοι μὲ δὴ ταῦτα γνόντες ἀπ-
αλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι ὦ ἀπῆσαν ἐπεδή-
κοντο Βοιωτοί· ὅπῃ δὲ μένοντες ὦ, ἐσπάθησε τῇ
μάχῃ. ὑπερβάντες ὦ οἱ Ἀθηναῖοι τὲς οἱ
Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι ἕρυς, τέ-
τες ὑπερβάντες, ἦ Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο
ὅρον Θηβαίοισι ϖρὸς Πλαταιέας ἔι) ϗ Ὑ-
σιάς. ἔδοσε μὲ δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτὲς Ἀ-
θηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἦκον ὦ τότε ἐς
Μαραθῶνα βυηθέοντες. Τοῖσι ὦ Ἀθηναίων
στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν
μὲ, μὴ ἐώντων συμβάλλειν· (ὀλίγως γὰ ἔι)
στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τῶ ὦ, ϗ Μιλ-
τιάδεω, κελευόντων. ὡς ὦ δίχα ἐγίνοντο, ϗ
ἐνίκα ἡ χείρων τὴ γνωμέων, ἐνθεῦτα, ἦν γὰ
ἐνδέκατ Θ. ψηφιδοφόρ Θ. ὁ τῷ κώμῳ λαχὼν
Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· (τοπάλαι γὰ Ἀ-
θηναῖοι ὁμόψηφον τὴ πολέμαρχον ἐποιεῦντο
τοῖσι στρατηγοῖσι) λιῶ ὦ τότε πολέμαρχ Θ.
Καλλίμαχ Θ. Ἀφιδναῖ Θ. ϖρὸς τοῦτον ἐλ-
θὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, Ἐν σοὶ νυῦ Καλ-
λίμαχε ἔξι ἢ καταδυλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐ-
λευθέρας ϖοιήσαντα, μνημόσυνον λιπέ-
σθαι ἐς τ ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷον ὐδὲ
Ἁρμόδιός τε ϗ Ἀριστογείτων λέλειπται. νυῦ
γὰ δὴ ἐξ ἧς ἐκυδύνευσαν Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
ἦκται μέγιστον· ϗ λιῶ μὴ γε ὑποκύψωσι
τοῖσι Μήδοισι, δεδόκηαι τὰ πείσονται ϖρῆγ-
δεδεγμένοι Ἱππίη· λιῶ ὦ ϖρηγμήκεα αὖτη ἡ
πόλις, εἰ τε ἔξι ϖρώτη τῶ Ἑλληνίδων πολί-
ων ἡμέων· κῶς ὧν δὴ ταῦτα οἷά τε ἔξι
ἡμέων, καί κως ἐς ἔτι τελέων ἀνήκει τῶ ϖρηγ-
μάτων τὸ κῦρ Θ. ἔχειν, νυῦ ἔρχομαι φρά-
σων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέ-
κα, δίχα γινομένης αἱ γνῶμαι, τῶν μὲν,
κελευόντων, τῶν ὦ, ἐ συμβάλλειν. λιῶ
μέν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα
στάσιν μεγάλην ἐμπεσῦσ ἄρασθαι τὰ Ἀ-
θηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· λιῶ ὦ
συμβάλωμεν εἰν τι ϗ καθ ἡμὲν Ἀθηναίων
μετεξέτεροισι ἐγκύσεως, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων,
οἷοί τε εἰμὲν ϖρηγμάτεως τῇ συμβολῇ. ταῦ-
τα ὦν πάντα ἐς σε νυῦ τείνει, ϗ ὀκ σέο ἤρτηται.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos intervenere: atque utrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, ut Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellent. Hoc ubi decrevere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. Unde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. CIX. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam ut cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia*, undecimus eſt. Nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, utrum in ſervitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc civitas urbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prœlio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendum cum Medis: ſin pugnamus antequam aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

ἐς μνημόσυνα λιπ. ἐς τ ἅ ἄνθ. C. οἷα ἐδὲ.

1 Aſopum & Hyſias Thebanis adverſus Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod undecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductis faba ſortibus polem. Ath. cr. eſſet*, (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Callimachum Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchum, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſervitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & civitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria exi-
CX. stent. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est ut confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, ut cujusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putavit quam sua dies imperii advenit.
CXI. Itaq; ubi vices ejus fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps cæteræ tribus, ut quæq; ordine erat. Novissimi autem sunt collocati Platæenses, siniſtrum cornu tenentes. Quo factum est ut ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est*, *publicos conventus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenienſis præco conceptis verbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæensibus. Igitur Athenienſium acies tunc apud Marathonem Instructa idcirco sic erat quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: utroque
CXII. autem in cornu confertior, Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tunc cursu in barbaros tendunt. Erat autē inter utranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, optabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quum pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. At vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cum barbaris pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipsi novimus) cursu in hostem usi sunt: 1 primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos:
CXIII. quum antehac vel audire nomen Medorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatum esset, barbari circa mediam aciem vincebant, ubi Persæ stabant & Sacæ, eamq; perrumpentes

"ἢν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρὶς
"τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη ἐν τῇ Ἑλλάδι.
"Ἢν δ' τῷ ἀπαρεύδοντων τὸν συμβαλεῖν ἕλῃ,
"οὐκ ἀρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν
"πανάλια. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης,
προσκατῆται τ Καλλιμάχῳ. Προσγενομένης
δὲ τῆς πολεμάρχου γνώμης, ἐκεκύρωτο συμ-
βάλλειν. Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῷ ἡ γνώμη
"ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἐκάστη αὐτέων ἐγί- τῇ ἔφερε.
νετο πρυτανηίη τ ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρε-
δίδοσαν. Ὁ δὲ, δεκόμενος, ἔκε τι συμβολὴν 235.
ἐπιέσετο, πρὶν γε δὴ αὖτῆς πρυτανηίη ἐγένετο.
Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον ἀφίκθη, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. Τῷ μὲν δεξιῷ κέρεϊ ἡγέετο ὁ πολέμαρχος. Καλλί-
μαχος. Ὅδε νόμος. εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀ- τῇ νόμῳ
θηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· τότε
ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο
αἱ φυλαί, ἐκόμπαζον ἀλλήλων. Τελευταῖοι δὲ
ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ δυώνυμον κέρας, Πλα-
ταιέες. Ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, ἀνίας Ἀ-
θηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύρεας τὰς ἐν
τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, καταδύεται ὁ κή-
ρυξ ὁ Ἀθηναίων, ἅμα τε Ἀθηναίοισι καὶ λέγων
γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τότε δὲ ταυτο-
μολῶν τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐ-
γίνετο πολὺν δέ τι. Τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον
τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὖτε μέσον ἐ-
γίνετο ὀλίγῃσι τάξιῃσι ὀλίγας· καὶ ταύτῃ μὲν ἀνε-
νέατον τὸ στρατόπεδον. Τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον
ἐρρώετο πλήθεϊ. Ὡς δέ σφι διετέτακτο, καὶ
τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρ-
βάρους. Ἦσαν δὲ σάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχ-
μιον αὐλέων, ἢ ὀκτώ. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες
δρόμῳ ἰόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξό-
μενοι μανίῃ τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιφερομένῃ,
καὶ πάσχοντας ὀλεθρίως, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόντας
ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, ἔτε ἱππο-
τοξάρχεος σφι, ἔτε τοξοφορίης. Ταῦτα μέν-
νων οἱ βάρβαροι κατεῖχαζον. Ἀθηναῖοι δὲ,
ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. Πρῶτοι μὲν γὰρ
Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς
πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά
τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς τὴν
ἐσθῆτα ταύτην φορέοντας· πρὸς δὲ τοῖσι Ἕλλησι καὶ τόδε τὸ πρῆγμα
τὸ Μήδων φόβον ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν
τῷ Μαραθῶνι, χρόνον ἐγίνετο πολλός· καὶ
τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβα-
οι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάγατο· καὶ
τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent cernere sustinuerunt, quum antea, &c.

ἐδίωκον

ἐδίωκον ἐς τ μισόγαιαν· τὸ ϑ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε κ Πλαταιέες. νικῶντες ϑ, τὸ μ τεταγμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἐων· τοῖσι ϑ τὸ μέσον ῥήξασι αὐλέων, σωταγόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, κ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι ϑ τοῖσι Πέρσῃσι ἐπίεζον κόπτοντες, ἐς ὃ δὴ τ θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, κ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. Καὶ τοῦτο μ, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος ἀμφιβρέτας, ἀνὴρ ἡμόμβος ἀγαθὸς· ἀπὸ δ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο ϑ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τοῦτο ϑ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε κ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μ δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησε τρόπῳ τοιῷδε Ἀθηναῖοι· τῆσι ϑ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρεσάμενοι, κ ἀναλαβόντες ἐκ τ νήσου ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ δ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ· αἰτίη ϑ ἦεν Ἀθηναίοισι δεῖν Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆσαι αὐτοὺς ταῦτα ὑπενοήθησαν· τότε γὰρ σωθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μ δὴ περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι ϑ ὡς ποδῶν εἴχοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ· κ ἔφθασάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, κ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι δὲ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει· οἱ ϑ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ παραμυθησάμενοι Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὸ τοῦτο ἀναχωρεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τ Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τ βαρβάρων χ' ἑξακισχίλιοι κ τετρακόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων ϑ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα κ δύο· ἔπεσον μ ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνέβη ϑ αὐτοῦ τοῦτο τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τ Κυφαγόρεω ἐν τῇ συρφετῷ μαχόμενόν τε, κ ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, τ ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα μηδὲν τὸ σῶμα, οὔτε βληθέντα· κ τὸ λοιπὸν τ ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν· λέγειν ϑ αὐτὸν ἤκουσα τοῦ πάθεος τοιόν δέ τινα λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τ ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ ϑ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μ παρελθεῖν, τὸν ϑ ἑωυτοῦ θεράποντα ἀποκτεῖναι· ταῦτα μ δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις ϑ πορδωμένος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hostem in mediterranea persequebantur: at in utroque cornu vincentes Athenienses Platæenseque, barbaris, qui terga dederant, fugere permissis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipsorum aciem perfregerant, dimicantes, quum superassent, fugientes Persas urgebant cædebantque, donec ad mare pervenientes, petito igne naves corripuere. Quo in certamine CXIV. Callimachus polemarchus interficitur, egregia navata opera. Occubuit quoque é ducibus Stesileus Thrasyli, & Cynægirus Euphorionis filius, qui dum summam puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienses multi & clari. Ac septem CXV. quidem naves obtinuerunt Athenienses hoc modo: cæteris barbari retractis, receptaque præda Eretriensi ex insula ubi reliquerant, circumvecti sunt Sunium, animo prævertendi Athenienses evestigio abeuntes. Cæterum Alcmæonidæ ab Athenensibus 1 insimulati sunt, quod videlicet ex composito Persis adhuc apud insulam agentibus scutum ostenderint. Dum illi Sunium circumvehuntur, CXVI. Athenienses evestigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarunt, barbarosq; eodem tendentes præverterunt: progressique ex Herculis templo quod est in Marathone, in aliud Herculis fanum quod est in Cynosargi, castra posuerunt. Barbari, quum classe Phalerum superassent (hic enim Atheniensium navale tunc erat) super eum locum aliquandiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quo- CXVII. rum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Atheniensium vero, centum nonaginta duo. Tot ex utrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, ut Atheniensis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stante acie pugnat strenue, luminibus caperetur, neque saucius ulla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanserit. Quem audivi dicere solitum de sua clade, visum sibi esse ante se stare virum quendam armatum, procero corpore, cuius 2 mentum omnem Clypeum inumbraret: & hanc larvam ipsum prætergressam, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audivi. Porro CXVIII. Datis in Asiam cum classe rediens ubi

1 Insimulati sunt, illis id molientibus Persas hoc consilium cepisse quod vidēl. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit, vidit in somnis visum, id tamen quod fuerit, non traditur: sed ubi primum dies illuxit, naves rimatus est: compertoque in navi Phœnicia simulacro Apollinis inaurato, scisitatus est quo è templo sublatum esset: & ubi audivit ex quo templo, navigans sua navi in Delum (jam enim Delii in insulam redierant) ibi simulacrum in templo deposuit, præcepitque Deliis ut illud in Delium Thebanorum referrent, quod est ad mare è regione Chalcidis. Hoc ubi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportaverunt, sed vicesimo post anno eam Thebani ex oracuło in Delium contulerunt. Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam navigavere, captivos Eretrienses Susa perduxere, quos Darius rex, etsi in eos ante captivitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod se priores injuria lacessissent, tamen ut in conspectum suum adductos vidit ac sibi subjectos, nullo alio malo affecit, sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocavit, cui nomen est Anderica: ducentis ac decem stadiis procul à Susis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum species: nam ex eo asphaltum, *id est, bitumen*, & salem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id est, instrumento dicto ciconia*, pro situla autem, dimidiato utre ad celoneum alligato: quo in puteum decusso, quicquid hauritur, mox in cisternam diffunditur, atque hinc alio effusum, triplici varietate concrescit: in asphaltum quidem & salem, protinus: oleum autem (quod Persæ Thadinacen appellant) in vasa colligunt, est autem atrum ac graviter olens. Hoc loci rex Darius locavit Eretrienses, quem ad meam usq; memoriam tenuere, servantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienses attinet, ita habet. ¶ Cæterum post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem, ut triduo quam ex Sparta discessere, in Atticam pervenerint: & licet serius ad pugnam venissent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus visis, laudatisque Athenienśibus ob præclarum facinus, rursus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire possum, Alcmæonidas unquam Persis ex composito ostentasse

CXIX.

CXX.

ἐγίνετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ὡὶ ἡ ὄψις, ἐς λέγεται· ὡς δ', ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῆδε νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ ἧς ἱρῆς, ἔπλεε τῇ ἐωυτῆς νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὠυτὸ νῆσον, καταλιθεῖ τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος κατανλίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐνετειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι ἐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκόμισαντο ἐς Δήλιον. Τοὺς δὲ ἐν Ἐρετρίῃ ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὠυτὸ Ἀσίῃ πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν ἀχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφέας ἀπεσταλμένους παρ' ἑωυτόν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐπύθετο κατὰ ἄλλο ἐδέν, ἀλλὰ σφέας τε Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν φυλακῇ ἑωυτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδρίκα· ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσμιον ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέεται μὲν κηλωνηίῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμίσεϊ ἀσκῷ προσδεδεμένῳ. καταστύφας δὲ τούτῳ ἀντλέει, καὶ ἐπειτα, ἐγχέει ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἅλες πήγνυνται αὐτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει ὧδε. Λακεδαιμονίων δὲ ἧκον ἐς τὰς Ἀθήνας διχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν ὅτου ὡς τετιμωροῖεν ἐκ Σπάρτης ἐληλύθοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἐμέλησαν ὅμως θεησασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ ἀνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. Θωῦμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος

καὶ μὴν αἰνέσαντες

ἀσπίδα

ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶ-
ναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ· οἵτινες μᾶλλον ἢ
ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πα-
τρὶ, φαινόταται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης
τε γὰρ μιν Θ. Ἀθηναίων ἁπάντων ἐτίμα, οἴκως Πεισιστρατίδῃ Θ. ἐκπέπτωκε ἐκ τῆς Ἀθηναίων,
τά τε χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τῆς δη-
μοσίης ὠνέετο, καὶ τἄλλα τὰ ἔχθησε ἐς αὐτὸν
πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τότε ἄξιον
πολλαχοῦ μνήμην ὄντι πάντα τινα ἔχειν. τοῦτο
μὲν δὴ, τὰ περιελεξμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος Θ. ἐ-
λευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν
Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος Θ. ἡλόμενος Θ.· πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος Θ., ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλλη-
νας πάντας μεγίστην δαπάνην. τοῦτο δὲ, καὶ
237. τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵου τις
ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπείτε γὰρ ἐγένοντο γάμου ὥραι,
ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκεί-
νησί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη-
αίων τὴν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι,
ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμαωνίδαι
ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἧσσον τούτου ἔσαν μισοτύραννοι.
δῶρα ὧν μοι, καὶ ὁ προσιέμαι τὴν Ἀβρο-
λλὴν, τούτους γε ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, οἵτινες
ἔφθησάν τε τὸ πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ
μηχανῆς τε τῆς τότων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
τίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ ὅτῳ τοὺς Ἀθηναίους
ὅτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον
ἢπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ
κρίνω· οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς λοιποὺς τυραννοῦντας Πεισιστρατιδέων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐ-
δέ τι μᾶλλον ἔπαυσε τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμαωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρω-
σαν, εἰ δὴ ὅτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυ-
θίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαι-
μονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι
πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὑπ-
μεμφόμενοι τῷ Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; οὐ μὲν ὧν ἁπάντων σφέων
ἄλλοι δοκιμώτεροι ἦν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες,
οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. ὥστε οὐδὲ λόγου
αἱρέει ἀναδεχθῆναι ἔκ γε ἂν τούτων ἀσπί-
δα ὑπὸ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδείχθη μὲν γὰρ ἀσπὶς
(καὶ τοῦ-

parmam, quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. [1] quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici; nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis ejecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cujus Calliæ mentionem crebro plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt, ut viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit; nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in univerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. Nam poſteaquam nubiles extitere, [2] hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, ut quem ſibi unaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo major me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt; & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo judico, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam cæteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritaverunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberaverunt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos ut Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt. [3] Atenim aliqui forſitan ſuccenſentes quod Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati. [4] Neque vero ſed tantummodo fuiſſe oſtentatum.

CXXII. CXXIII. CXXIV.

1 Quippe qui vel majori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater *ut autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt,* ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον. 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, indulſit,* ut quem ſibi, *&c.* 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) ægre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus majore autoritate præditi, nulli magis honorati erant: tantum abeſt ut ſua ſorte contenti non eſſent, & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo fit ut rationi conſentaneum nullo modo eſſet poſſit, clypeum ab illis hac de cauſa fuiſſe oſtentum; oſtenſus enim clypeus fuit.

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. CXXV. [1] Quamquam Almæonidæ jam pridem extiterant Athenis clari sane usque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant; administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cujus beneficentiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & ubi advenit, eum donavit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in acervum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuivis alteri rei quam homini similis: cujus os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donavit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadrijugos equos alens, vicit Olympia. CXXVI. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, ut multo magis quàm prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptam dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset nunciari jussit voce præconis ut quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyone præsto foret, quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

κὴ τοῦτο ἐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγλύετο γὰρ ὁς μὴν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, ἐκ ἐχω πρόσω λέγειν τυτέων. οἱ δὲ Ἀλκμαωνίδαι ἔσαν μὲν κὴ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, κὴ αὖτις Μεγακλέος, ἐγλύοντο· κὴ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι ἅμα Κροίσου ἀπικομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο κὴ συνελάμβανε πρόθυμος· καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὸ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτὸν δι πιέειν, μετα-πέμπεται ἐς Σάρδις ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὰ ἂν δύνηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενείκαι εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὸν δωρεὸν ἔσαν τοιαύτῃσι τοιάδε ἐπιτηδεύσας, προσέφερε· ἐκδὺς κιθῶνα μέγαν, κὴ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοτόρνυς ἐς τὰς δύσκολα δυσὶ ἐοῦσας ἐκάδην ἐσώδησε, καὶ τὰς σάμψας, πᾶσι ἐς τὰ δυνατὸν ἐσαυρέων ἐς τὸν οἰκήιον κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτον μὲν παρέσαξε τοῖσι κνήμῃσι τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, κὴ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἐσπάσας τοῦ ψήγματος, κὴ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοτόρνυς, παντὶ δέ πῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦτό τε στόμα ἐβέβυστο, κὴ πάντα ἐξῳκώκοτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα ἐκεῖ ἀδιδοῖ, κὴ πρὸς ἑτέροισί μιν δωρέεται, ἐκ ἐλάσσοσι ἐκείνων. ὥστω μὲν ἐπλήτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. κὴ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος ὥστω τεθριπποτροφήσας, ὀλυμπιάδα ἀνηρέθη. Μετὰ δὲ, ἦλθε δευτέρη ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ τὴν Σικυωνίην τυραννεύων ἐξήρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστότερον γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτῃ ἠθέλησε, ἁρέσασα Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ἐόντων, κὴ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ κὴ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος· ἢ γάμον ἐν ἑωυτῷ ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξάμενος ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν κὴ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι,

---

——neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit: sed à quo ostensus fuerit, de eo ultra hæc dicere non possum. *Id est, Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil ultra, ut sit* ἐκ ἔχω εἰπεῖν πρόσω τοῦτον, *pro* ἐκ ἔχω εἰπεῖν, ἅτε εἰδὼν εἰδὼς πρόσω τούτων. 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi acervo ramentorum *auri* incumbens, primum quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro implevisset, & capillos ramentis illis conspersisset, *vel & ramenta illa per capillos sparsisset*: & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægre cothurnos trahens, & cuivis rei magis quam homini similis, utpote cujus os obturatum, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donavit. 3 Græci qui & de seipsis & de patria sua magnifice sentiebant, eo.

ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης ἐς ἀρέσμην ἐς παλαίστρην πᾶσαν, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐόντι. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) ἐς δὲ Σιρῆτις Δάμας ὁ Σαμύριος τοῦ αὐτοῦ λεγομένου παῖς. ἔτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον· ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιτρόφου Ἐπιδάμνιος· Ὦλος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου Αἰτωλὸς ἦλθε, Τιτορμου τοῦ παραφυήτορος τὸν Ἕλλωπα ἰσχύϊ, καὶ φυγόντος ἀνδρώπους ἐς τὰς ἑκατὰς τὰς Αἰολίδος χώρης· τούτου δὲ Τιτόρμου ἀνεψιὸς Μάλης· ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδων ὁ τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων· ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὴν Ὀλυμπίην ἀγῶνα ἔθηκε· τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμιάντου Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παοῦ πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαιός· ἔτοι μὲν δὴ οὗτοι ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ δὴ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθούσης τότε τὸν χρόνον, Λυσανίης· ὁμοῦ δὲ ἀπὸ Εὐβοίης μούνου. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορείδης Κρανώνιος· ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἠθροίοντο οἱ μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τελέων, ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τοὺς πατέρας τε αὐλέων ἀνεπύθετο, καὶ ὁκόθεν ἐκάστου· μετὰ δέ, καταλέσχων ἐνιαυτόν, διεπειρᾶτο αὐλέων τε ἀνδραγαθίης, καὶ τοῦ ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, καὶ σὺν ἅπασι· καὶ ἐς γυμνασιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐλέων νεώτεροι. καὶ τὸ μέγιστον ἐν τῇ συνουσίῃ ἐπεδιεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεπίνιζε μεγαλοπρεπέως· καὶ δή κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπικομένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων.

proci contenderunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparaverat. Ex Italia illuc ſe 238. CXXVII. contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autem maxime Sybaris ea tempeſtate) qui unus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, ejus qui ſapiens appellabatur, & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Jonio autem ſinu Amphimneſtus Epitrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius, ejus inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, munerariis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt, certamen præmiumque propoſuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius Euphorionis ejus qui (ut in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem, 1 & ob id in omnes homines hoſpitalis: 2 Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis ejus filius qui ad Croeſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, divitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Euboea. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Mololſis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præſtitutam CXXVIII. adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percantatur, deinde eos annum apud ſe detinens, exploravit uniuſcujuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum univerſis congrediens, & juniores in gymnaſia educens: præcipue tamen in conviviis experiebatur: quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes, 3 & illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe judicabat, quum præſertim ejus majores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent.

1 Et a b eo tempore in quos per hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. &c. *Valla autem putavit ὀνομαστὸς hic, ut vulgo, appellativum eſſe nomen,* ἠλεῖος, *autem proprium: quum contra* ὀνομαστὸς, *ſit hoc quidem loco nomen proprium,* ἠλεῖος *autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius: qui & ſtrenuitate cæteris præſtare judicabatur, & eo quod ejus majores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX. Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in convivium tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Postea vero quàm cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt, 1 pariter & de oratione habenda in medium, procedente autem potatione, Hippoclides, 2 quum longe alios antecederet, jussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltavit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens 3 dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, jussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltavit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cujus primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese continebat, nolens 4 in eum erumpere: at ubi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, jam se ultra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, 5 desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est illud curæ Hippoclidæ. Unde proverbium factum

CXXX. est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio impositio, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque unum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: 6 verum fieri non potest ut de unica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ

CXXXI. sunt. 7 Hactenus quæ judicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγίνετο τῶν ἡμερέων, τό τε κατακλίσιον τοῦ γάμου, καὶ ἐκ φάσιος αὐτῶ Κλεισθένεος τὸ κρίνει ἐκ πάντων, δύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, ἐυώχεε αὐλούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας· ὡς δὲ ἄρα δεῖπνου ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον· προϊόντος δὲ τοῦ πότου, κατέχαν πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱπποκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐλήτεω, ὠρχήσατο· καί κως ἑωυτῷ μὲν ἀρεσκόντως ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑποπτεύε. μετὰ δὲ, διακὼν ὁ Ἱπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι· ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρείσας τοῦ τραπέζου τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμεε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένῳ ἀποστυγέων γαμβρὸν ἂν οἱ ἔτι ἠβούλετο Ἱπποκλείδεα ἔχειν τοῦ τε ὀρχήσιν καὶ τοῦ ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωυτόν, ὡς βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομέοντα, ἐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γαμέων τὸν γάμον· ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ· ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ἐνομάζετο. Κλεισθένης δὲ σιγήσας πεισάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, "Ἄνδρες πρόδοι τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν- 239.
"τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν
"τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων
"ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀπο-
"δοκιμάζων· ἀλλ' ἐπεὶ οἷά τε ὄντι, μιῆς πέρι
"παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν·
"τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γά-
"μου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδω-
"μι τῆς ἀξιώσιος, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γήμαι, καὶ τῆς
"ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Με-
"γακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι
Ἀθηναίων· φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Με-
γακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ ἔτι Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώδισαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα

---

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2. *Videtur aliud legisse quam κατέχων, aut id perperam accepisse pro προέχων.* 3. Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat: perinde est autem ac si diceret, Hac tua impudenti saltatione nuptiis te privasti; vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti: q. d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de unica virgine *despondenda* deliberans, omnium voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrûm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cujus filiam in uxorem duceretis; *vel cujus filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c. 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis judicio gesta sunt.

τελέων ὃ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἐὼν τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· ἔστι τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης· ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένους Ἀγαρίστης ἔχουσα τὄνομα. ἡ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γλυόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων τοῖσι Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, ἐφάσας σφι ἐπὶ οἵῃ ὀπώρῃ εὐδαίμονα χώρην, ἀλλὰ φάσαι αὐτοὺς κατάπλωτον εἶναι οἱ ἕπεσθαι· ὅτι δὴ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴρεται τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Παριανῶν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ὅτι δὴ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατεύσαντες τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγων ἦν, ἀτάρ τινα ἔχοντα ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντά μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐξαπατήσας τοὺς ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκας, αἰτέων ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἦν μή οἱ δώσει, οὐκ ἀπανστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μηδέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, ἐδέδεν διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξωσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπεφράζοντο, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἔπιμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσσον διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ὦν αὐτοὶ Πάριοι ἐξυφαίνουσι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδεα ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους ἀμηχάνου γυναῖκα, ἐπεὶ μὲν Παριῆν ἐξεύρετο, ἔνομα δέ οἱ εἶναι Τιμώ. εἶναι δὲ τὴν τῶν μεγάλων θεῶν. Ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαι οἱ, εἰ μὲν βούλεται πολλῶν πολίων Πάρον ἑλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν· μὴ δὲ, τὸν μὲν ὑποθέσθαι, τὴν δὲ, "ἀπικόμενον δὴ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τοῦ πόλεος ἐόντα ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, ἐπὴν δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορέονται δὲ,

κήρυκας, δώσουσι Μιλτ. ἀργύριον, μὴ δὲ ὑποθέσθαι, τὴν δὲ, ὑπερθορέειν,

Porro ex horum conjugio, cum Cliſthenes, avo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomen habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem CXXXII. cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naves cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantummodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum unde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naves ut petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parum na- CXXXIII. vigat, per ſpeciem ulciſcendæ injuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem una cum Perſis, veniſſent. Hoc quidem colore orationis utebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnem Perſam accuſaverat. Eo poſtquam pervenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc abducturum copias quam eos evertiſſet. At Parii non ut quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed ut cuſtodirent urbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tum maxime unde expugnari poterat: adeo ut noctu laborantes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re CXXXIV. commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modum: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captivam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorum adminiſtra: hanc, quum in conſpectum veniſſet, conſilium ei dediſſe ut ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quæ à ſe præciperentur. Ejus deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante urbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum, ſolarium

solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, sive ad movendum aliquid quod moveri nefas esset, sive ad aliquid, quodcunq; sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via revertisse, deque maceria delilientem femur convulsisse, alii in genua procidisse aiunt.

CXXXV. Ita Miltiades male habens, domum remeavit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: urbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt scisciatum nunquid ministram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæq; Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia

CXXXVI. respondit. Miltiadem autem é Paro reversum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusavit quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit, (neq; enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, 2 allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatam quam ultus Pelasgos. Athenienſibus tradidisset, tum vero pugnam in Marathone gestam. Interventu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades 3 dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

CXXXVII. Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti sunt, sive jure, sive injuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegesandri filius 4 in sermonibus ait, injuria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hymesso, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuisset, 5 & à nemine accipi digna, livore captos fuisse &

ἰέναι ἔδη τὸ μέγαρον, ἐπειδὴ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπειδή ποτε πρήξοντα· πρὸς τῆσι θύρησί τε ἡμέωζ, καὶ πρὸ τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι· καταβρώσκονται δὴ πρὸ αἰμασιέων, τὸ μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ πρασπλάσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, ἔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ἔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδη κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τουτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους μέμψαντο ἐς Δελφούς, ὡς σφέας ἡσυχίη τε πολιορκίης ἔχοι· ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ κατοχρήσειε τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς "ἐξηγησαμένῳ τοῖσι ἐχθροῖσι παλείδα ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἕρσενα γόνον ἄῤῥητα ἔρδειν ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ· ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα ὑπὸ Τιμοῦς εἶναι τὴν αἰτίην τουτέων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ ἓν φανερὸν ποιέειν τὸν τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπενοσφίσαντο ἔχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τὴν Ἀθηναίων ἀπάτην εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἰὼν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ) προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ὑπερπολογέοντο οἱ φίλοι, τήν τε μάχην τὴν ἐν "Μαραθῶνι πολλὰ δὴ μεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι· προσχρῄζοντος δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ καὶ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μὴ ταῦτα," σφακελίσαντος αὐτοῦ τοῦ μηροῦ, καὶ σαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· πατὴρ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἔσχε· Πελασγοί, ἐπεί τε ἐκτὸς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων "ἐξελάσθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπείτε γὰρ ἴδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὴν Ὑμηττὸν εὖσαν, ἔδοξε οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κρτε ἐληλαμένου· τούτῳ ὡς ἴδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὸ πρότερον εἶναι κακήν τε καὶ τὴν μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ

1 *Id est, misera morte pereundum esse.* 2. Marathonii prœlii mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos ultus, expugnatam eam Atheniensibus tradidisset. 3 Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad suppurationem devenisset, ut quidam interpret. ex Celso.* 4 *In suis* narrationibus. *Vel, in suis historicis scriptis; unde alibi vocat* λογοποιόν. 5 Et nullo *pretio* digna: *vel nullius pretii.*

ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ ὅτω ἐξελαυνέειν αὐτὲς, ἐδέμιλλω ἄλλω πρόφασιν περιῤῥηγνύμενος τὲς Ἀθηναίης· ὡς δ' αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι· καταικημένους γὰρ τὲς Πελασγὲς ὑπὸ τῷ Ὑμηττῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικέειν πάλαι· φοιτέων γὰρ ἀεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· (οὐ γὰρ ἦν τότον τὸ χρέον σφίσι καὶ ἐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλυτιεν αὐτέων, τὲς Πελασγὲς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιάσαντο. σφέας· καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι ἐκ ἀπροφάσιστα ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανεῖσαι· ἐωυτὲς δὲ ἡμέωσαι τοσοῦτο ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τὲς Πελασγὲς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθέλησαν, ἀλλά σφι προεῖπον ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τὲς δέ, ὅτε δὴ ἐκχωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ πολλὰ καὶ χρήσαντας, καὶ δὴ καὶ γῆν Λῆμνον· ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ ἔφασαν, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τὲς Ἀθηναίης τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπισάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῷ, πεντηκοντέρους πληρώσαντες, ἐλάσαντες Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγέσας ὁρτὴν τὰς τῷν Ἀθηναίων γυναῖκας· ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τεσσέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον· ὡς δὲ τέκνων αὐταὶ αἱ γυναῖκες κατεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῷν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τὲς παῖδας· οἱ δὲ ὅτε συμμίγνυσθαι τοῖσι ἐκ τῷν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤνεικον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινῶν, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῷν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον· μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτοῖσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι
241. βουλομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ ἐγγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῷν κυρίδιων γυναικῶν τὲς παῖδας, καὶ τεσσέων αὐτίκα ἄρχειν πειρῶντο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δὴ ἔτι ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τὲς παῖδας τὲς ἐκ τῷν Ἀττικέων γυναικῶν· ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων· ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτου τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τὲς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμικαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ χείτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείναντες δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine tenti potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Ut autem Athenienses aiunt, jure ejecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire soliti hanc injuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſium ad Novem fontes aquarum pergerent (nulledum enim aut eis aut ullis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de invadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, ut quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint ut è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- CXXXVIII
sium injuriam ulciscendi avidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur 1 biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt uxoribus Athenienſium diem festum Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ posteaquam filiis abundavere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & si quis è suis ab illorum ullo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe prævalebant. Qua re animadversa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari adversus filios uxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est ut eos filios è matribus Atticis susceptos necarent, his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarū, quæ viros suos 2 vna cum Thoante interemerunt, usu receptum est per Græciam ut teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem CXXXIX.
liberorum

liberorum atque uxorum neque tellus fructum redderet, neque uxores neque pecus ut prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentum præsentium malorum. Jussi autem Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere : pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis injuriæ. Athenienſes, stratis in curia toris quam poterant splendidissime, appositaque mensa omnium bonorum refertissima, jusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si navis vento aquilone atq; uno die nos è vestra regione in nostram provehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse; nam Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus. Hæc
CXL. hactenus. Tunc compluribus deinde interjectis annis, ubi Cherſonesus quæ est in Hellesponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis Etesiis perflantibus, ex Eleunte quæ est in Cherſoneſo, solvens, in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis ut ex insula excederent : rediges eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri speraſſent. Quorum Hephæstienſes quidem obtemperaverunt : Myrinæi autem, non agnoſcentes Cherſonesum esse Atticam, tandiu obsessi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienſes atque Miltiades.

τὰς σφετέρας παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, ἔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρότερον· πεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπορίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι· ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνια στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ὀπωπαλέων ἀγαθῶν πάντων ὡραδέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι ὡραδιδόναι ὅτω ἔχυσι· οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπεὰν βορέη ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε ὡραδώσομεν· τοῦτο εἶπαν, ὀπωσάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν δὲ Λῆμνος. Τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ καρπὸν πολλοῖσι ὕστερον τελέων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων ἀνέμων κατεσπηκότων, νηῒ κατανύσας ἐξ Ἐλεοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμῇ πλήσαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπετέλεσαν. Ἡφαιστιέες μὲν νῦν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, ἐς συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέσχον. ὅτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER septimus, qui inscribitur. POLYMNIA.

Ἐπὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο ὡς τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεω, ὃς πρὶν μεγάλως κεχαρμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὸν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, ὃς δὴ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποιέετο, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπιστέλλετο, πέμπων ἀγγέλους καὶ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, " πολλῷ τε πλείον ἐπετάσσων ἐκείνων ἡ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τετέων δὲ διαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τεταρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι τοὺς Καμβύσεω δεδεωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐπὶ δὲ τούτοισι ἐστρατεύετο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Συμβουλὴν δὲ Δαρεῖος ἐπ' Αἰγύπτιον καὶ Ἀθηναίους, τῶν παίδων αὐτῷ φάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλῆα καὶ τὰ Περσέων νόμιμα, οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ βασιλευομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς ἐκ τῆς αὐτῆς, ἐδικαίεον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατότι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τοῦ ἀρχοῦ ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κύρου εἴη ὀνησαμένου τοῖσι Πέρσῃσι τοῦ ἐλευθερίου. Δαρεῖος δὲ ἐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

PO STEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quum antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis invasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad civitates, edixit ut singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naves, navigia, equos, rem frumentariam comparārent. 1 His nunciis Asia triennium exagitata est. Ubi dum delectus agitur optimi cujusque adversus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis adversus utrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter ejus liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset, Erant autem Dario jam antequam regnaret, liberi tres è priore uxore Gobryæ filia suscepti, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud universos homines sit institutum ut maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

I. II.

τῷ πολλῷ πλέω ἐπιτ.

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, universa per tres annos Asia agitata fuit.

qui

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. Hic vir audita liberorum Darii controversia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitque ut ad cætera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario jam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat privatus: proinde neque æquum neque justum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic usurparetur, ut sicui antequam regnet filii nascantur, deinde regnanti alius nascatur, hujus postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione utentem Xerxem, tanquam juste dicentem, Darius regem declaravit. Quanquam etiam citra [1] præceptum Demarati Xerxes (ut mea fert opinio) regnavisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege IV. quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti ut Ægyptios & Athenienses ulciscereturV. ¶ EJUS morte regnum ad Xerxem filium devenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Cæterum Mardonius consobrinus ejus, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male jam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ prepetraverunt, tu vero quod in manibus habes perfice: tamen ubi Ægyptum, quæ dignitati tuæ injuriam fecit, domueris, sume adversus Athenas expeditionem: ut & bene de te loquantur homines, & post hac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. VI. Hæc Mardonius dicebat ut juvenis ac novarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adjutus. Nam alia ut rex ad hoc faciendum induceretur adjumento fuere. Primum è Thessalia nuncii ab Alevadis ad regem invocandum adversus Græciam; se enim omne obsequium præstituros. (Alevadæ autem isti erant Thessaliæ reges:) deinde

ἀναβεβηκὼς ἐς Σῦσα, ἐστερημένῳ τε τῆ ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὼν ὀφθαλμῶν ἐωυτῷ ὀκτὼ Λακεδαίμονος· ἐόντι δὲ ὡς ἦν πυνθάμενος τὸν Δαρείου παίδων τιμὴ διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲ γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης ἦ, ἐπὶ ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. ἴσων ἅτε ἐκὼς εἶη ἔτε δίκαιον, ἀλλόν τινα τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπεὶ ἢ καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, ὕστερον γενομένοισι, ἢν νομίζεσθαι, ὦν οἱ μὲ προγενόμενοι ἔωσι πρὶν ἢ τὸ πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ ἦ βασιλεύοντι ὀψιγονος ἐπιθυμῆσαι, τῷ ὀφθαλμοῦ τιμὴ ἔκδεξιν τῆς βασιληίης γενέσθαι. χρησαμένου ἦ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ ἄνδρὶ τοιούτῳ τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης. ἢ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.) Ἀποδέξας ἦ βασιλῆα 243. Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀποστάσιν, τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ ὠδαμοδαμὸς ζόμενον συνέλυσε καὶ αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· ἐδὲ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ τοὺς ἀποστεῶντας Αἰγυπτίους ἔτι Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντος ἦ Δαρείου, ἡ βασιληίη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὅτε μὲ τὸν Ἑλλάδα ἐδαμῶς πρόσθυμον ἐώρα, ἀτὰρ ἀρχὰς στρατοῦ ἐόντας ὅτι ἦ Αἰγυπτίων ἐποιέετο τὸν στρατὸν ἔγερσιν. παρεὼν ἦ καὶ δυνάμενος παρ' ἑωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ὢν Ξέρξῃ μὲ ἀνεψιὸς, Δαρείου ἦ ἀδελφεῆς παῖς, τοιάδε λόγον εἴχετο, λέγων, Δέσποτα "οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ "ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ ὑπ' ἄσην δίκην τῶν ἐ- "ποίησε. ἀλλὰ τὸ μὲ νῦν ταῦτα πρήσσοις τὰ "περ ἐν χερσὶν ἔχεις· ἡμερώσας ἦ Αἰγυπτίων "τὸν ἐξυβρίσαντα, στρατηλάτεε ὅτι τοὺς Ἀ- "θηναίους, ἵνα λόγον σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώ- "πων ἀγαθὸς, καί τις ὕστερον φυλάσσηται ὅτι γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. οὕτω μὲν οἱ ὁ λόγος μὲ τιμωρός. τότε ἦ τῷ λόγῳ παρενδίκως ἐποιέετο τάδε, ὡς ἡ Εὐρώπη πᾶσα καλλὴ χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλέϊτε μόνῳ σὺ τῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα ἦ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ὑπερθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ ἦ κατηρτήσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γνώμῃσι πρὸς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲ, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης ἀρξάμενον τῆς Ἀλευαδέων ἄπεμποι ἄγγελοι ἐς τὴν Ἑλλάδα· (οἱ ἦ Ἀλευάδαι ἦσαν βασιλῆες) τοῦτο ἦ,

1 Admonitionem

Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σῦσα, τό τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσαρέζοντο οἱ ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγοντά τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου ἀναβεβηκότες· ἦν δὲ τοῦτον ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἱ νῆσοι αἱ κατὰ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο ὑπὸ θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενον τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβὰς ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων τοῦ αὐτοῦ σεμνὰς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μή τι ὄνειδος σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τοῦτο μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁκοῖα τὰ δυτυχέσματα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζυγοῦσθαι χρεὼν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος· ἔστός τε δὴ χρησμῳδέων περιφέροιτο, καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνδαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα στρατιὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιησάμενος ἢ ἐπὶ Δαρείου, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν ἐπιστρατεύοντα Αἰγύπτῳ, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχεω, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἁλωσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τοὺς Ἀθήνας, σύλλογον ἐποιήσατο τῶν Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ὑπ' πᾶσι εἴποι τὰ θέλει. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, "Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' "αὐτὸς καταπρώτα νόμον τόνδε ὑμῖν τι- "θεὶς, ὃς δ' ἂν ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, ἐδάμη "κα οὐκ ἐπρεμήκαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν "τὴν ἡγεμονίην τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ Μήδων, Κύρου "καταλύσαντος Ἀστυάγεα. ἀλλὰ θεός τε οὕτω "ἄγει καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπεισι σημε- "φέρεται δὴ τὸ ἄμεινον. τὰ μὲν πρὸ Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δα- "ρεῖος κατεργασάντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ὅτι μὲν οὐκ ἂν τις λέγοι· ἐγὼ "δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ

Πισιστρατίδων.

καὶ

Πέρσεω,

244.

ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quem ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. Aſcenderant autem cum eo [1] reverſi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis fuerat ejectus, quod à Laſo [2] Hermionis filio manifeſto deprehenſus fuiſſet. inter Muſæi ſortes hanc etiam inſeruiſſe, fore ut inſulæ Lemno adjacentes mari ſubmergerentur. Ob id Hipparchus hominem ejecerat, quum familiariſſime illo antea uteretur. [3] Et tunc cum eodem, ut in conſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorifice cum aliis Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſi quæ ſortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitavit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Aleuadarum ſuaſionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus eſt. VII. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit adverſus Ægyptios, qui rebellaverant: quos ſubactos, & in arctiorem quam ſub Dario fuerant ſervitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri ſuo, Darii filio: quem præſidem Ægypti interjecto deinde tempore interemit Ivarus Pſammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta Ægypto, productus adverſus Athenas exercitum, præſtantiſſimos quoſque Perſarum in concilium vocavit, ut & illorum ſententias audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus eſt, ¶ VIRI Perſæ, equidem ego non ero hujus inſtituti author, ſed ab aliis traditi imitator; nam quemadmodum à majoribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquam conquievimus, ſed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] ſibi obſequentibus in melius confert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud ſcientes: ego autem poſteaquam hanc ſedem accepi, dedi operã ne VIII.

1 *Diverſam à noſtra lectionem ſequutus eſt; noſtram tamen habent & vet. cod. ſed quidam pro* περιελαυνόμενοι, *habent* περιελαυνόμενοι. 2 *Vel potius Hermionenſi, id eſt, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum una cum illis *Suſa* aſcendiſſet; quoties in conſpectum regis veniebat, Piſiſtratidis honorifice de ipſo loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat; ex quibus ea quæ cladem barbaro portendebant, tacebat, & contra fauſtiſſima quæque excerpebat: nimirum in fatis eſſe ut Helleſpontus à viro Perſa ponte jungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recenſens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Piſiſtratidæ autem & Alevadæ ſuas ſententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre perſuaſiſſent, tunc quum ſecundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit; ſuſcepit adverſus Egypt. &c. *Illud autem* χρησμῳδέων προσεφέρετο, *perinde eſt ac ſi diceret, Ita ſe apud regem in hoc negocio gerebat ut oracula duntaxat illi allegarent quibus induceretur.* 4 Se ſequentibus

ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, invenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperavimus, sed feraciorem, una cum ultione injuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, ut id quod agere constitui vobis exponerem: Constituo, juncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, ut Athenienſium ulciſcar injurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium adversus hos viros bellum movere destinasse: verum ei morte prævento non contigit ut illos ulciſceretur. Ego vero ejus vicem aliorumque Persarum ulciſcens, non prius desinam quam expugnavero incenderoque Athenas: cujus cives & me & patrem meum priores injuria affecerunt: primum quum Sardis una cum Aristagora Mileſio ſervo noſtro venientes cremaverunt locoſque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terram ſuâ ingreſſos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes ſcitis. Harum gratia rerum 1 irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in Poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Jovis conterminam reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnem permenſus Europam, una vobiſcum cunctas regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque civitatem, neque gentem, quæ nobiſcum 2 dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſierunt, jugum ſervile ſuſtinebunt. In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, ubi tempus vobis indicavero quo vos præſto eſſe oportet, tunc unuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, jubens unicuique quam libet ſententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo ſuperioribus Persis, ſed etiam venturis es præſtantior: qui cum alia & optima & veriſſima commemoras,

2. 3. 4. XI.

"λείψαμαι τῷ πρότερον ἡγεμόνων ἐν τιμῇ
"τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσωμαι δύναμιν
"Πέρσῃσι. φρονέοντι δὲ μοι ἐς ταῦτα ἀμφότερα
"δοκέει ἡμῖν τε πρόσφορον εἶναι, χώρῃ τε τῇ
"νῦν ἐπήμεθα ἐκ ἐλάσσονα ἐδὲ φαυλοτέρῃ,
"παμφορωτέρῃ δέ. ἅμα δὲ τιμωρίῃ τε καὶ
"τίσιν γινομένῃ. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα,
"ἵνα τὸ νεῶ πρήσσειν, " ὑποθέωμαι ὑμῖν.
"μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρα-
"τὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα
"Ἀθηναίοις τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεπονήκα-
"σι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρᾶτε μὲν
"νυν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἱδύοντα στρα-
"τεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν
"τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμω-
"ρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
"Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἕλω
"τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πα-
"τέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα πιεσῶντες.
"πρῶτα μέν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρι-
"σταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπ-
"ἠνήμωσι, καὶ ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱερά·
"δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὸν σφετέ-
"ρων ἀπικόμενοι, ὅτε Δάτις τε καὶ Ἀρταφέρ-
"νης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ κου πάντες. τε-
"τέων μούνων εἵνεκα ἀναρτημαι ἐπ' ὑμῖν
"στρατεύεσθαι. ἀγαθὸν δὲ ἐν ὑμῖν τοσόνδε
"δρίσκω ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
"τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἳ
"Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, γῆν
"τε τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι
"ὁμορέουσαν. " ὡς γὰρ δὴ χώρην γε ἀδεμίην καλ-
"ὑψεται ὁ ἥλιος ὅμουρον ἐοῦσαν τῇ ἡμετέρῃ,
"ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώ-
"ρην ποήσω, διεξελθὼν τῆς Εὐ-
"ρώπης. πεύθομαι γὰρ οὐδὲ ἔχειν· ἔτε τι-
"να πόλιν ἀνδρῶν ἀδεμίην, ἔτε ἔθνος ἐδὲν
"ἀνθρώπων ὑπολειπόμενον, τὸ ἡμῖν οἷόν τε
"ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τελέως τῷ κατέλε-
"ξα, ὑπεξαραιρημένων. ἔστι οἵ τε ἡμῖν αὖ-
"τοι ἔξουσι δόλιον ζυγόν, οἵ τε ἀνάρσιοι. ὑμεῖς
"δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν
"ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸ ἥκειν δεῖ, προ-
"θύμως πάντά τινα ὑμέων χρήσει φαρέναι.
"ὃς ἂν δ' ἔχων ἥκῃ παρεσκευασμένον στρατὸν
"κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νο-
"μίζεται εἶ ἐν " ἡμετέρῳ. ποιητέα μοὶ νυν
"ταῦτά ἐστι ὕστω. ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑ-
"μῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώ-
"μας κελεύων ὑμέων τὰ βελόμενον ἀποφαίνεσθαι.
"πρῶτα εἶπας ἐπαύετο. Μετὰ αὖτον δὲ Μαρδο-
"νιος ἔλεγε, "Ὦ δέσποτα, ἀμήνυτα ἐς τὸ ἡμισυ-
"νων Περσέων ἄρισος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιόντων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ἐπίκαιρα ἄριστα καὶ ἀληθέστατα,

ὑποθέωμαι. — ἡμισυ- — ἄλλων χαλῶν.

1 *Alii*, Animatus ſum ad infer. e Dimicare poſſit, iis quos dixi ſummotis. Atque ita fiet ut & qui in culpa ſunt & qui culpa vacant, ſervile jugum ſuſtineant; *vel, & qui male de nobis meriti ſunt, & qui non.*

"καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ἐκ
"εἰκοσις καταγελάσαι ἡμῖν, εἰ ὄντας ἀνάξιους.
"καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲ καὶ
"Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε
"ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρ-
"σας οὐδέν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλό-
"μενοι, κατὰ τοῦτο ἀφρονέστεροι δόξωμεν ἔχειν, Ἕλ-
"λήνων ὄ, τι ἀρξάντων ἀδικίης, ὑπερφρο-
"σύνης. τί δείσαντες; κοίῃ πλήθεος συλλο-
"γῇ; κοίῃ ὄ χρημάτων δυνάμι; τὴν ἐπι-
"στάμεθα μὲν τὴν μάχην, ὁκοίη τίς ἐστι δύ-
"ναμιν ἔσσαν ἀσθενέα· ἔχομεν ὄ αὐτέων παῖ-
"δας κατασφαγμένους, τούτους οἳ ἐν τῇ ἡμε-
"τέρῃ κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ
"Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθην ὄ καὐτὸς ἤδη
"ἐπελαύνων ὅτι τοὺς ἄνδρας τούτους ἐπὶ πα-
245. "τρὸς τὸν σὸν κελεύσαντος· καί μοι μέχρι Μα-
"κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγου ἀπολιπόντι ἐς
"αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἐπιὼν ἐς
"μάχην. καίτοι ἐπίστανται Ἕλληνες (ὡς πυ-
"θάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἐξευρίσκειν, ὑ-
"πό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ
"ἀλλήλοισι πόλεμον προσείπωσι, ἐξευρόντες
"τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κα-
"ιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ
"οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται. πρέπει ὄ τοὺς ἐπ-
"μήνων οὐδὲ λέγω ἀρχήν. ἐξὸν γὰρ δὴ γί-
"νονται. τοὺς κήρυκας καὶ ἀγγέλους πυθόμενοι, κατα-
"λαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλ-
"λον ἢ μάχῃσι, εἰ ὄ πάντως ἔδεε πολεμέειν
"πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρὸν τῷ ἐκφέ-
"ρει εἰσὶ δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν.
"τοιούτῳ τοίνυν ὁ χρηστὸς Ἕλληνες διαχρεώ-
"μενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς,
"οὐκ ἦλθον ἐς πῶτον λόγον ὥστε μάχεσθαι.
"σοὶ ὄ δὴ μέλλει τις ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι
"πόλεμον προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ
"τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲ ἐγὼ
"δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο τοιήσει. ἀνήκει τοὺς Ἕλ-
"λήνων πρήγματα· εἰ ὄ ἄρα ἐγὼ ψευδείλη
"γνώμη, καὶ οἱ ἐκεῖνοι ἐπαρθέντες ἀβουλίῃ ἔλ-
"θοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμὶ
"ἀνθρώπων ἄριστος τὰ πολέμια. ἔγω δ' ὧν
"μηδὲν ἀπειρητον. αὐτόματον γὰρ ἐόδεν, ἀλλ'
"ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γί-
"νεσθαι. Μαρδόνιος μὲ τοσαῦτα ὑπολεί-
"ψας τὴν Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο. Σιω-
πώντων ὄ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ ὑ τολμώντων
γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ,

tum vero [1] quod Jones qui Europam incolunt, non fines habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in provincias redegimus: Græcos, qui nos lacessere injuria inceperunt, non ulciscemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam novimus, eorum novimus vires imbecilles, [2] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Jones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis jussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam usque processissem, & pæne usque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consuevere Græci (ut audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellum inter eos inductum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque invenere descendentes, ibi prælia faciunt, ita ut magno cum suo malo victores inde discedant: devicti (ne longius repetam) ad internecionem deveniunt. quos oportebat, quum sint ejusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controversias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquem invenire utrilq; expugnatu difficillimum, & ibi fortunam belli tantare. Hoc itaq; ritu haud probo utentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promovissem, Tibi autem, rex, quis obviam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedent (ut reor) Græcorum res. Quod si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessavit. Tum silentibus aliis Persis, nec diversam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus,

1 Ita vertit quasi legeretur ὅτι ἀνὴκουσι. Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit. 2 Sed & eorum liberos *jam* habemus, subjugatis iis qui nostram ditionem incolentes, Ions & Æoles, &c.

Artaba-

Artabanus, Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit, ¶ REX, nisi diversæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est uti:at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret adversus Scythas expeditionem, viros nulla usquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc me tibi justum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos convenit aut in terra aut in mari aut utrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cujus rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligaverunt, ergo non utraque in parte succesſit. Quod si iidem conscensis navibus pugna navali victores ad Hellespontum navigent, ac deinde pontem solvant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea unius privata prudentia conjecto, sed eo casu quo aliquando partum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus juncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, trajecit ad Scythas: eum trajectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, ut interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in uno viro positum fuisse. Quare noli tu ullum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito, quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρταβάνης ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξης, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων γε γνωμέων ἀντίων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τῷ ἀμείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δ', ἔστι ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, οὐκ ἐὼν ἐπὶ ἑωυτῷ γινώσκομεν, ἐπὰν δὲ συμβάλωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, γινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ παραινέω τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, μηδόλως μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας ἐδαμόθι γῆς ἄξυνα νέμοντας· ὁ δέ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατοῦ τε πολλοῦ καὶ ἀγαθοῦ τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσάν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σε δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φὴς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλάσειν στρατιὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα· καὶ δὴ συνοίσεσθαι ἢ καὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἑκατέροισι, οἱ δὲ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. πάρεστι δὲ καὶ ταῦτα μὴ ποιέειν, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὴν Δάτι καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, ἐλθόντες ἀμφοτέρησι ἐχώρησε. ἀλλὰ σὺ τῆσι νηυσὶ ἐμβάλλοσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἑσόμεθα λύσιοι τῷ γεφυρέαν, τοῦτο δὲ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ ἐδεμιῇ σοφίῃ οἰκείῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγῳ ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε παντοῖοι ἐκύροντο Σκυθαι, δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῆς γεφυρέων τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῇσι ἄλλῃσι γνώμῃσι τυραννίδων τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἐλώτισε, διέργασται ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἑνὸς ἀνδρὸς γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα κρέμασθαι. σὺ ὦν μὴ βούλευε ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖτις δὲ ὅταν τοι δοκέῃ, περισκεψάμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, προαγόρευε τά τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. 246.

---

1 Affricatum alteri; *vel, Cum mutuo attritu admotum.* 2 Timendum sit; *vel, periculosum.* 3 Timendum fuerit.

" τὸ γὰρ οὖ βουλεύεσθαι, κέρδεϊ μέγιστον δι-
" ειπεῖν ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθείη τοι θέλε-
" βεβουλεῦσθαι μὲν ἔσται πᾶσι, ἔσται δὲ καὶ
" τῇ τύχῃ τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος
" αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ τύχη ὑπήσσοιτο, οὐρηκὼς οὐ-
" ρησε, πᾶσιν δὲ ἐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁ-
" ρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θε-
" ὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ, οὐδέ
" μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήμα-
" τα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ
" τοιαῦτα ὑπισκιοῖ βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ
" θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω
" δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθεί-
" ρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεὰν φθονήσας ὁ θεὸς φαντά-
" σας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντήσῃ, δι' ὧν ἐ-
" σφάλησ ἀναξίως ἑωυτῶν. ὁ γὰρ ἐᾷ φρονέειν
" ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθέωσι
" μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τύχωσι σφάλματος, ἐκ
" τοῦ ζημίας μεγάλας φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ
" τῷ ὀπτᾶν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ αὐτίκα
" δικαιοῦνται εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον δύναι τις
" ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμβουλεύω.
" σὺ δὲ ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέ-
" γων λόγους μαλακοὺς περὶ Ἑλλήνων, ἐκ ἐόν-
" των ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ
" ἀκούσαντα ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρα-
" τοῦ ἐεσθαι. αὐτὸς δὲ τότε εἵνεκα δικαίης μοι
" πᾶσαν προθυμίαν ἐπιδείκνυσαι. μὴ νυν ὅτω χρή-
" σῃ. ἀκαιρολὴ γὰρ ἔξι δεινότατον· ἐν τῷ
" δύο μοῦνοι εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεό-
μενος. ὁ μὲν γὰρ ἀκαίρως, ἀδικέει, ὁ
" παρεόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀνα-
" πειθόμενος πρὸς ἀτρεκέως ἐπιστάμενον. ὁ
" δὲ ἀπὼν τοῦ λόγου πάρεστι ἐν αὐτοῖσι ἀδι-
" κέεται, ἀκαίρως τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου; καὶ νο-
" μιζεῖς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ
" δεῖ γε πάντας ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρα-
" τεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἥδεται
" τοῖσι Περσέων μένων· ἡμέων δὲ ἀμφοτέ-
" ρων τοὺς ἀκαλλομένων τὰ τέκνα, στρατιλά-
" τις αὐτὸς σὺ ὅπλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐ-
" θέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βού-
" λεαι. καὶ δὴ μὲν τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βα-
" σιλεύ· τὰ πρήγματα, κλεινέοντων οἱ ἐμοὶ
" παῖδες, πρὸς ἢ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
" δὴ ἢ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ παῖ-
" δες παρεόντων, σοὶ δὲ φημὶ καὶ σὺ δὴ ἀπο-
" νοστήσας. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύεαι ἐκ
" ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀ-
" γάξεις δὴ ἐπὶ Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τινα φημὶ τὸν αὐτὸν τοῦδε ὑπαλεκτρυόνων, Μαρδόνιον

Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario eventurum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superavitque fortuna consilium: at qui turpiter consultavit, si ei fortuna obsecundavit, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides ut prægrandia animalia 5.
fulmine deus ferit, nec finit insolescere: parva vero [1] nihil lædit? Vides ut magna semper ædificia magnaque arbores hujusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Unde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus invidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam seipsum finit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit errores, unde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certe quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem tibi rex suadeo. Tu vero Gobryæ fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcis, detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni aviditate contendis: [2] quod absit ut fiat, Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui injuriam faciunt, unus cui injuria fit. Qui enim detrahit, injurius est, quod non præsentem accusat: item qui huic credit, injurius est, quod prius credit quam rem compertam habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit injuria quod ab altero insimulatur ut malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum 8.
his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permanet domi apud Persas, nostrûm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succedent regi, interimantur liberi mei, & insuper ego: sin succedent ut ego dico, interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire condicionem recusas, cupisque in Græciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore ut aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit ut talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia,* res est deterrima.

post

post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribusque discerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam: tunc agniturum adverſus quales viros ſuades regi ut moveat bellum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſublevat ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignavus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic una cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes ultus fuero: probe intelligens, ſi nos quieverimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu invaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere, [1] ſed utriſque propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, ut aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos jam injuria laceſſitos exigere ultionem, ut quam calamitatem paſſurus ſum intelligam, profectus adverſus eos viros quos etiam Pelope Phryx noſtrorum majorum ſervus ita ſubegit ut ad hoc uſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus eſt. [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſententia, quum obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (ut fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Revocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitum? Neque ſi revocaveris eam, bene facis, neque

XI.

XII.

"μέγά τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας τὸν
"ωνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορούμενον, ἢ κου ἐν
"γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σοί γε ἐν τῇ Λακεδαι-
"μονίων· εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ πρότερον καὶ ὁδὸν,
"γνόντα ἐπ' οἵους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρα-
τεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρταβάνῳ μὲν ταῦτα
ἔλεξε. Ξέρξης δὲ δυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε,
"Ἀρτάβανε, παλεὸς εἶς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός.
"τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λα-
"βεῖν ἐπέων μαλακῶν· καίτοι ταύτῃ τῇ
"ἀτιμίῃ περιθήσω, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀδυ-
"νάτῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτε τῇ
"Ἑλλάδι, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναι-
"ξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, τελε-
"λέα ποιήσω. *μηδὲ εἶναι ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστά-
"σπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Ἀρι-
"τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, καὶ
"τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ τιμωρησάμε-
"νος Ἀθηναίους· οἳ δὴ ἐσβάλοντο ὅτι οὐδὲν ἦν
"μεῖς ἡσυχίην ἄγομεν, ἀλλ' ἐκεῖνοι, ἀλλὰ
"καὶ μάλα στρατεύσονται ὅτι τάχιστα ἡμετέρην,
"χρὴ σωθῆναι τοῖσι βαρβαρικοῖσι ἐξ ἐ-
"κείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἥλασαν
"ἐς τὴν Ἀσίην. ἔκαν ἐξαναχωρέειν ἐδεπί-
"εσαν δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν
"περκέεσθαι ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἕλ-
"λησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γίνηται· τὸ
"γὰρ μέσον ἐδὲν τοῖσι ἔχθεος ἔστι. καλὸν ὦν, πρὸ-
"πεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἔτι μᾶλλον, ἵνα
"καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλά-
"σας ἐπ' ἄνδρας τοιούτους· τοὺς γὰρ καὶ Πέλοψ ὁ 247.
"Φρὺξ, ἐὼν ἐμοῦ πάλαι δοῦλος, κατεστρέ-
"ψατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὦν ἄνθρω-
"ποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ κατεστρε-
"ψαμένου καλέονται. ταῦτα μὲν δὴ τοσοῦτο
"ἐλέχθη. Μετὰ δὲ, ὑφορῶν τε ἐγίνετο, καὶ ξέρ-
"ξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὸς δὲ βου-
"λὴν δίδυες, παρὰ δυοῖσι οἱ ἡ πρῆγμα ἔβη
στρατεύεσθαι ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδοκμώσιόν
δέ οἱ αὐτὸς τοιόνδε ὄνειρον τοιῶσδε, ὡς λέγεται
ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπι-
στάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν, Μετὰ δὴ
"βεβουλεῦσθαι ὦ Πέρσα στρατεύσασθαι ἐπὶ τὴν
"Ἑλλάδα, πρεῖπας ἀλίζειν Πέρσησι στρα-
"τόν; οὐκ ὦν μεταβουλευσάμενος ποιέεις εὖ, οὐκ

1 *Quidam ſic*, Sed in eo res vertitur diſcrimine ut aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Ut autem nox advenit, mordere cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreviſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud* ἔκνιζε *verti etiam poteſt* Scrupulum injiciebat. *Eodem autem fere modo uſus eſſe videtur Ovidius* verbo mordere. 3 Quum jam Perſis ut copias cogerent denunciaveris? Atqui nec quod ſententiam revoces bene facis, nec ——

* Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Cl. Salmaſius, ita corrigendum: μὴ δὲ εἶναι ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, μηδ' τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς. Exercit. Plinian. p. 1183.

"ὁ συγγινωσίμβροτός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ σὺ
"ἡμέρης ἐβούλευσας πυθέσθαι, ταύτῃ ἴθι σὺ ὁδῶν
"τὸ μέν, ταῦτα εἰπάντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀπαλ-
"τάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τοῦ
"λόγου ἐδέν᾽ ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας
"τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι
"τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχε-
"τε ὅτι ἀληθέστερα βουλεύομαι. φρενῶν τε γὰρ
"ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα ἔκω ἀνήκω, καὶ οἱ πα-
"ρηγορεόμενοι κεῖνα ποιέειν, ἐδέν᾽ χρόνον
"μοι ἀπέχουσι· ἀκέοντί μοι τῶν Ἀρ-
"ταβάνου γνώμης, ὠδαξύλιξε μὲν ἡ νεότης ἐπέ-
"ζεσε, ὥστε ἀκικέστερα ἀπρρίψαι ἔπεα ἐς ἄν-
"δρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μοι τύχη
"συγγνῶναι, χρήσομαι τῇ σκέψει γνώμῃ. ὡς ὦν
"μεταδέδεγμαί μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν
"Ἑλλάδα ἤπυοί ἐστε. Πέρσαι μέν, ὡς ἤκουσι
"ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον. Νυκτὸς δὲ
"γενομένης, ὥστις τοῦτο ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρ-
"ξῃ, κατυπνωμένῳ ἔδοξεν, Ὦ παῖ Δαρείου,
"οὐ φαίνεαι ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος
"τὸν στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐ-
"δενὶ τιθέμενος λόγῳ, ὡς παρ᾽ ἐδεὸς ἀ-
"κούσας. σὺ νῦν τόδε ἴσθι, ἵνα μὴ αὐτίκα
"στρατηλατέῃς, τάδε τοι ἐξ ὑπνίων προσδό-
"κα ἀναχήσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐλθὼν
"ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ὕστω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κα-
"τάσχῃ ἔσεαι. Ξέρξης μὲν ταῦτα ἐνδιδοὺς ἐνόμιζε-
"τῇ ὄψει, ἅτε δὲ ἐδέαμε ἐκ τοῦ κοίτου, καὶ πέμ-
"ψαι ἄγγελον, Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπι-
μὼν ὁ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ
"πρὶν μὲν ἐκ ἐσωφρόνεον, εἰπὼν ἐς σὲ μά-
"ταια ἔπεα. χρησθεὶς εἶνεκα συμβουλῆς· μετὰ
"μὴν τι καὶ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἐγνων δὲ
"ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ παραινέεις.
"ἔκαν δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλό-
"μενος. τὸ γὰρ μεταγνῶναι δὴ καὶ μετεγνωκότι
"ὅτι φοιτᾷ ὄνειρον φαντάζεταί μοι, ἐδαμῶς
"συνεπαινέον ποιέειν με ταῦτα· νεῦε δὲ καὶ
"δαπειλῆς οἱ χάριν. εἰ δὲ θεός ἐστι ὁ ὄνειρο-
"πέμπων, καὶ οἱ πάντες ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι στρα-
"τηλασίην ὅτι τάχιστα Ἑλλάδα, ὀνειρώσσειν
"καί σοι τοῦτο τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ
"ἐμοὶ ἐντέλλόμενον. δοκέω δὲ ὦδ᾽ ἂν γινό-
"μενα ταῦτα, εἰ λάβοις σὺ ἐμεῦ σκευὴν πᾶ-
"σαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρό-
"νον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσειας.
Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρταβάνου δὲ τὸ
πρώτου κελεύσματι πειθόμενος, οἷα ἐκ ἀξιόμ-
μενος ἐς τὸ βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς ἐ-
ναγκάζετο, εἵματα τάδε, ἐπείτε τὸ κελευόμενον,

qui tibi assentiatur adest, quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaveras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu evanuisse. Ubi dies illuxit, Xerxes hujus insomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perveniendum est mihi prudentiæ perveni: & qui ut illud faciam suadent, nullo unquam à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim juventus efferbuit ut verba in virum grandem natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, utar illius sententia: & quoniam revocavi expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc ubi audiere Persæ, lætitia affecti regem adoravere. Insequenti nocte idem rursus insomnium quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas revocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum brevi magnus & amplus effectus es, ita brevi rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nuncium misit ad accersendum Artabanum, qui ubi advenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quum in te bene consulentem mihi stultis verbis invectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognovi id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi jam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi adversus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem ut mihi præcipiens. Quod ita fore conjecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

XIII. XIV. XV. XVI.

ἢ αὐλέων ἀνασχήσιν.

adest quispiam qui tibi *hujus rei, id est, revocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel.* Nec adest qui tibi *hoc delictum revocatæ sententiæ* condonaturus sit; q. d. *Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire finam.*

1 In solio meo.

Apud

1. Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia depravant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini natura sua uti. Ego vero [1] quum ex te male audivi, non tam meam dolui vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, una quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens perniciosum esse imbui animum usu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. 2. Nunc autem quum ad te mutato in melius consilio de sumenda adversus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicujus dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res divina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia homines frustrantur quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerunq; frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitavit, nos autem nudiustertius [2] expeditionem hanc inter manus & quidem 3. vehementer habuimus. Quod si hoc non est cujusmodi ego dico, sed aliquid divini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim ut tibi, ita & mihi eadem jubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam non gerenti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ pervenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, ut me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur sive mea gerentem vestimenta, sive tua, sed te adibit: quod jam animadvertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor divinum esse. Cæterum si ita tibi agendum videtur, neque id revocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum XVII. ista fecero, appareat; hac tantum condicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

"Ισον ἐκεῖνο ᾧ βασιλῆϊ παρ' ἐμοὶ κέκριται,
φρονέειν τε οὗ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν
πείθεσθαι· τάδε καὶ ἀμφότερα ξυμπίπτοντα,
ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίη σφάλλουσι. καίπερ τῶν πάντων χρησιμωτάτῳ ἀνθρώποισι
θαλάσσαν, πνεύματα φασὶ ἀνέμων ἐμποιοῦντα,
ὑβριστὰ φύσει τῇ ἑωυτῆς χρῆσθαι.
ἐμὲ γὰρ ἀκούσαντα πρὸς σοῦ κακῶς, ὑπὲρ τοσοῦτον
ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμένων
Πέρσῃσι, τὴν μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τὴν δὲ, καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν
τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τυτθὸν προκειμένων γνωμέων,
ὅτι τῷ " σφαλερωτέρῃ σεωϋτῷ τε καὶ Περ- 247.
σῃσι ἀναίρεο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραφαι ἐπὶ
τὴν ἀμείνω, φής τοι μετιέντι τὴν ἐπὶ Ἕλ-
λησι στόλον, ὅπῳ τῶν ὀνείρων θεῶν τινός
πομπῇ, ἐκ " ἑωυτοῦ σε κατελύειν τὸν στόλον.
ἀλλ' ὧδε ταῦτά ἐστι θεῖα, ὦ παῖ. ἐνύπνια
γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά
ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. πεπλανῆσθαι αὐτὰ μάλιστα
εἰώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνειράτων, τά τις ἡμέρης φροντίζει. ἡμεῖς δὲ τὰς περὶ τῦ ἡμέρας
ταύτης τὰ στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἴχομεν μετ' χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιόνδε οἷον ἐγὼ φράζω, ἀλλά τι τῶν θεῶν μετέχον,
σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας. " φαίνε- φαίνεται
ται γὰρ δὴ καὶ μοὶ ὡς καὶ σοὶ ξυγκελεύομενον.
φανεῖσα δὲ ἐδέν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν
σὴν ἐσθῆτα, ἢ ἐκὶ τῷ ἐμεῦ· οὐδέ τι μᾶλλον
ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ ἐν τῇ
ἐμῇ· εἰ γὰρ καὶ ἄλλως ἐθέλει φαίνεσθαι. ἐ
γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε δυσθεΐης ἀνήκει τοῦτο ὅ, τι-
δήκοτέ ἐστι τὸ ὀπτανόμενόν τι ἐν τῷ ὕπνῳ,
ὥστε δόξει, ἐμὲ ὁρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν ὀλίγῳ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ὀπτανῆσθαι, ὅτε μοῦ τὴν ἐσθῆτα ἔχω, ὅτε δὲ σοῦ, οὐδὲ ὀπτοιήσεται· τοῦτο μανθητέον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ὀπτοιήσεται σαφεχέως, φαίην ἂν κὰ αὐτὸς θεῖον
εἶναι. εἰ δέ τοι ὥτω δεδόκηται γίνεσθαι, κὰ ἐκ οἷά
τε ἀεπω ἐφράσθη, ἀλλ' ἤδη ἔμοιγε ἐν κοίτῃ
τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τυτθὸν δὸς ἐμεῦ ὀπτελθομένου, φανήτω κὰ ἐμοί. μέχει δ' τότε τῇ
παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσαῦτα εἰπὼν

[1] Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam provehente, altera eam compescente, & perniciosum esse dicente docere animum plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris, &c. [2] *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractavimus.*

Ἀρτάβανον, νομίζων Ξέρξεά ἀποδέξειν λέγοντα ἐδέν, ἐποίεε τὸ κελόμενον. ἐνδὺς ὦν τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἑζόμενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτην ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τωὐτὸ ὄνειρον τὸ καὶ τῷ Ξέρξεα ἐφοίτω. φᾶναι ὦν τὸν Ἀρτάβανον, εἰ "πε τάδε, Ἆρα σὺ δὴ κεῖνος ἦσθα ὁ ἀποστρέφων "Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς "δὴ κακόμενος αὐτός; ἀλλ' ἔτι ἐς τὸ μέλλοντα, "ἔτι ἐς τὸ φθάμενα νῦν καταπρήσσεται, "ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ "δεῖ ἀνηκουστέοντα παθέειν, αὐτῷ σκέπτῳ δεδήλωται. Τοῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ ἐπιρρίσι σιδηρείοισι σκήπτειν αὐτοῦ μέλλειν τὰς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀναθρώσκει· καὶ παρεζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ὀνείρου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτεραῖοι λέγει τάδε, Ἐγώ "μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδών τε πολ"λὰ καὶ μεγάλα πρήγματα ἀπὸ ἥσ- "σονων, οὐκ ἐῶν σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν· "ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυ- τῷ μιμνη- σκομένῳ "μέειν· " μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέ- τῷ μιμνη- σκομένῳ "τας Κύρου στόλον ὡς ἐστρηξε, " μεμνημένος "δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθιοπέας τὸν Καμβύσεω, συ- "στρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκυθέας. "ἐπιστάμενος ὧν ταῦτα, γνώμῃ εἶχον, ἀ- "τρεμίζοντά σε μακαρισὸν εἶναι πρὸς πάντων "ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, "καὶ Ἕλληνας (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμ- "βάνει θεηλατέουσα, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τεάπτομαι, "καὶ τὰ γνώμην μεταλλάσσομαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν "Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι "δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι περιημέ- "νοισι ἐς τὰ φθάσκοντα. πίεσε δὲ ὕστερον ὅκως "τῷ θεῷ φθαδιοδνήσουσι, τῷ σῶν ἐνδεέστερα μη- "δέν. τυτθὸν λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέν- "τες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε "προσεκάλεσε ταῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβα- "νον, ὃς πρότερον ἀποστρέφων μὴν ἐφαίνετο, "τότε ἐπαποδύντα φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρ- "ξῃ στρατεύεσθαι, μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ "ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκείνην ἀκούσαντες, "φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλώσειν τέ οἱ πάν- "τας ἀνθρώπους. ἦν δὲ ὄψις ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρ- "ξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus, [1] quod ſperaret ea à Xerxe ſine ullis verbis admiſſum iri, juſſa exequutus eſt. Et quum induta ſibi Xerxis veſte, regali ſolio reſediſſet, moxque recubuiſſet, idem inſomnium dormientem adiit quod Xerxem adierat, eique ſuperaſſiſtens, ita inquit, [2] Tune ille es qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſtines, tanquam ejus curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, niſi dicto audiens fuerit, ei ipſi demonſtratum eſt. His XVIII. verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, candentibuſque ferramentis conari oculos ipſi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obſervatam ſibi in ſomnis viſionem expoſuit, ſecundoque loco hæc inquit: [3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa jam videram, & magna negocia ſub Heſſonibus contigiſſe, non ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum eſſet: quomodo cum exercitu Cambyſis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militavi adverſus Scythas. Hæc ſciens ego, ſentiebam te (ſi quieſceres) omnium hominum beatiſſimum. Sed quoniam divinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (ut videtur) miſſa divinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu vero quæ divinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, jubetoque ut iis quæ ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito ut nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, ubi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Poſt hæc ineunti expedi- XIX. tionem Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatum eſt: quod magi auditum, conjectarunt ad univerſam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi ſervituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cujus o-

1 Quum ſperaret fore ut quæ à Xerxe dicerentur, vana eſſe probaret, juſſa exeq. 2 "Tu nunc ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortaris, tanquam ejus curam gerens? At nec in præſens nec in poſterum impune tibi erit quod ea diſſuades quæ fata fieri volunt. 3. Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores eſſent, ab illis quorum res anguſtiores erant, ſuperatos vidiſſem, te per omnia morem ætati gerere non ſinebam. *At Valla populum aliquem ſub Heſſonum nomine videtur ſomniaſſe.*

leæ ramis universa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, evanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda jussa, cupidi dona quæ propolita fuerant obtinendi. XX. Xerxes, autem ita copias suas contraxit ut omnem continentis locum scrutaretur. si quidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparaverat exercitum, atque ejus apparatum, quinto autem anno ineunte movit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos novimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo ut ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui adversus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam rigionem invasit, ac pene omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas ivit ultum) aut ille (ut fama fert) Atridæ adversus Ilium, aut ille ante Troicum bellum, Mysorum Teucrorumque, qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum usq; amnem qui ad meridiem vergit, processit. XXI. Néq; illi omnes exercitus, neque alii his adjecti, cum uno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naves præstabant, aliis ut peditatum, aliis ut equitatum, aliis ut navigia ad vectandos equos eorum qui una militabant, aliis ut naves longas in usum pontium præstarent, injunctum erat, aliis ut frumentum & naves. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, ut in quo superiori classis dum circumvehitur afflictata fuisset. Ad Eleundem enim Chersonesi classis habebat stationem, illincque omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] Artæo & Artachæi filio, viris Persis. XXII. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λαίης τῆς Χαλκιδικῆς γλώσσης πᾶσαν διαχεῖν. μιῇ δ' ἀφανισθείσῃ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. ξεινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὸ ἀρχεῖον τὸ ἑωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίῃ πάσῃ διὰ τοῖσι ἀνειρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἔχειν τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τὸ σεωυτοῦ ἔτνω ἐπαίρεσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τὸ παρεῖρυε. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, διὰ μεσέρα ἔτεα πλήρεα παρεσκευάζετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομύξῃ ἐστρατηλάτεε χρηΐμεγάλῃ πληθι. σόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος ἔφυ ἐλαύνετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρεῖον τὸν διὰ Σκύθας ἀναστήσαντα τοῦτον μηδένα φαινέσθαι, μήτε τὸν Σκωδρικὸν, ὅτε τοὺς μηδίστας Σκύθας Κιμμερείους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης κατεστρεψάμενοι, ἐνέμοντο. τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο. μήτε τὸ λεγόμενον τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἳ διαβάντες ἐς τὸν Εὐρώπην καὶ Βόσπορον, τούς τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ διὰ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Γηνεσσοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρίην ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδ' ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι γενόμεναι αἱ στρατηλασίαι, μιῆς τῆς δὲ ἐκ ἀξίαι. τί γὰρ ἐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνεα· διὰ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; χρῖον δὲ πινόμενον ὕδωρ ἐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρέσχοντο, οἱ δὲ ἐς πέζον ἐπείλαχατο, τοῖσι δὲ ἵππους προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δέ, ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δέ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μέν, ὡς προεπαισάντων τῶν πρώτων πολλῷ πλεόνων τοῦ Ἄθω, προετοιμάζετο πρὸ τριῶν ἐτέων, καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μάστιγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διαδόχοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βυβάρις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρτάβου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὄρος δὲ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ ἐνόμαστόν, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐόν, καὶ ἰσθμὸς ὡς δύο

249.

ὡς πλησιαίτατον.

ἐπέστασαν.

1 Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio,

διαι-

δεκα σταδίων· πεδίον ὂ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ ὑ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τ' Ἀκανθίων, ὅτι θαλάσσαν τ' ἀντίον Τορώνιες· ἐν ὂ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελεύτᾳ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκίαι. αἱ ὂ ἐντὸς Σάνης, ἔσω ὂ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ ἄνδε, Δῖον, Θύσον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἳ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὧρυσσον ὂ ὧδε· διασταμένοι τὸ χωρίον οἱ βάρβαροι κατ' ἔθνεα, κατὰ Σάνιον πόλιν ὁρμεώμενοι ποιησάμενοι· ἐπεὶ ὂ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον. ἕτεροι ὂ παρεδίδοσαν τὰ αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· ὅτι ὂ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον· τοῖσι μὴν νῶν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνύμενοι οἱ χρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τὸ ἄνω στόμα τοῦ τε κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα συμβαίνοντος, ἔμελλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ ὂ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀπέδεξαντο, καὶ δὴ καὶ ἐν τούτῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα ἡμέεσθαι· προβαίνοντος ὂ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξίσωτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνταῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήϊον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον δοκέειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸς Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὸν γὰρ μηδένα πόνον λαβοῦσαν, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας Ἄθαρύσας, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι ὂ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσέτασσε καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μὲν νυν ὧδε ἐποιέετο. παρεσκεύαζετο ὂ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκὰ λίνεα· ἐπετάχθησαν Φοινίξι τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ στίβην τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος ὂ τὴν χώρην,

decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo ubi Athos finitur, ſita eſt urbs Græca nomine Sana. Quæ autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt urbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt urbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum 1 nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perveniebatur, qui illam efferebant atque abjiciebant. Qua in re 2 tumuli effoſſi duplicem laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declaraverunt: qui partem quæ ſibi contigerat, ita excavaverunt ut os foſſæ duplum eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: ut quum ad imum deventum eſſet, foſſa cæterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratum quoddam, ubi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc foſſam Xerxes (ut ego conjectura colligo) jactantiæ gratia deprimi juſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naves per iſthmum tranſportare, juſſit iſthmum intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt ut foſſam facerent, quibus fuerat ut flumen Strymonem pontibus jungerent. Iſta Xerxes hunc in modum fecit. Comparavit item ad pontem 3 armaturam, 4 ſirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio ut commeatum exercitui comportarent: ne homines neve jumenta quæ ducebantur in Græciam, 5 abſumerentur. Sed admonitus

250. XXIII. XXIV. XXV.

Θύσον, διορύσσει

1 Nationatim diſtributum effoderunt. 2 Prærupta præcipitia foſſæ dupl. 3 Ὅπλα *hic vocantur funes nautici.* 4 Bybli. 5 Fame laborarent, λιμήνειε, *non* λυμήνεται.

juſſit

jussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret undique ex Asia navibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, ut quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi trajectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, movens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat ut cunctæ copiæ cogerentur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in judicium deducta est, cognovi. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, pervenerunt Celænas, ubi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua urbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in utrem formata, quā a Phrygibus fertur Apollo illi detractum suspendisse. In hac urbe residens Pythius Atys filius: vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogavit quisnam esset Pythius, & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donavit: quique nunc omnium hominum divitiis princeps est secundum te. Hæc ultima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim posteaquam accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅπτι δεώτατον ἔη, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὴ πλείστων ἐς Λύκιον ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηϊκίης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην. Ἐν τῷ δὲ ἔτει τὸ προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλεγόμενος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῆς ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ προΐεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῆς ὑπαρχων στρατιὸν κάλλιστα ἐξαλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα ἔλαβε δῶρα, ἐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κεῖνο τοῦτο περὶ ἐλήλυθα οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορεύόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἕτερον ἐκ ἐλάσσονα. ἡ Μαιάνδρου, τῷ ἔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταῤῥάκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ξείνισε τὸν βασιλέα στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένῳ δὲ χρήματα Πυθίῳ, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἔστι πρῶτος ἀνθρώπων πλήτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ. Θωϋμάσας δὲ τὰ ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἔτι σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψεμαι τὸ μὴ εἰδέναι τ' ἐμεωυτοῦ ἐόντα, καὶ ὑπερθύμως τοι ἀπαριθμήσω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστά σε ἐπυθόμην ὅτι θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλλησπόντιον, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξεμαθον, καὶ δύο λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἐούσας μοι

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Jam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo——

* Legendum, Μαρσύας Καλαῤῥάκτης ὃς ἐξ αὐλῆς τῆς ἄκρης, &c. Nam Herodotus Marsyan amnem etiam alibi nominat Musâ quintâ; non igitur nomen proprium illius Καλαῤῥάκτης, sed significat impetum, quo ex arce summâ Celænarum amnis ille manat, vel ruit potius. Exercit. Plin.

ταλάντων,

"τάλαντων, χρυσίου δὲ, τεσσεράκοντα μυριάδας τελείους Δαρεικῶν, ὀπίσω ἐπὶ ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ τέτυσί σε ἐγὼ ξεινήσομαι. αὐτῷ δὲ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπόλων ἔστι βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια προθεῖναί μοι τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐρχοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σοῦ. σὺ δὲ καὶ ξείνισας μεγάλως ἐμὲ στρατόν τε ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐλέων γέρεα τοιάδε δίδωμι, ξείνόν τέ σε ποιεύμενος ἐμὸν, καὶ τὰς τεσσερακοσίας μυριάδας τοι τῷ στατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτοῦ, δεκὰς τὰς ἐπὶ χιλιάδας· ἵνα μήτι ὀπίσω ἐόντες ἕωσι αἱ τεσσερακοσίαι μυριάδες ἐπὶ χιλιάδεων, ἀλλ' ἥ τι ἀπαρτιλογίη ὦσι ἐμεῦ πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὐλὸς τάπερ ἐκτήσαο, ὀπάσασό τε εἰ αἰεὶ τοιοῦτο. ἐγὼ γάρ τοι ταῦτα ποιέοντι, ἔτε ἐς τὸ παρεὸν, ἔτε ἐς τὸ μέλλον μεταμελήσει. Ταῦτα μὲν εἰπὼν καὶ ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν διαμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα δὲ σταδίους ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαινόμενος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὅπῃ τὰς ὁδοὺς τῆς Φρυγῶν καὶ τῆς Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατάπηγός, σαθεῖσα δὲ ὑπὸ Κύρου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τὰς ὁδούς. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, διζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπὶ ἀριστερὰ, ὅτι Καρίην φέρουσα, τῆς δὲ ἐς δεξιὰ, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευσόμενος διαβαίνει τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἐόντα διὰ Καλλατέβου πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιουργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ πηροῦ μέλι ποιέουσι· ταύτῃ ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, δρυὸς πλατάνιστον, τὴν καλλονῆς εἵνεκα, δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ὀπίσω ἐπέτρεψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπικνέεται ἐς τὴν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono donam mihi ipſi victus è mancipiis atque ex agricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hoſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, neminem adhuc nactus ſum qui in exercitum meum hoſpitalitatem exercere voluerit, aut qui in conſpectum meum veniens, ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hoſpitalitate proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. 1 ob quæ viciſſim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum te facio: & iſta quadragies centena millia nummûm de meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus.: ne quadringentæ myriades, *id eſt, quadragies centena millia*, ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida. quæque poſſides, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talem agere. nam ita agentem te, neque in præſens neque in poſterum pœnitebit. Hæc loquutus & quæ dixerat exequutus, perrexit aſſidue porro ire: prætergreſſuſque urbem Phrygiam nomine Anava, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, pervenit Coloſſas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde fere quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Movens autem è Coloſſis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depactus atque erectus à Croeſo eſt, indicans literis eos fines. Ubi autem è Phrygia in Lydiam ventum eſt, id divortia viarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, urbemque Callatebum præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donavit, eamque tuendam viro 2 immortali delegavit: & ad urbem Lydorum altero die pervenit. ¶ Poſtquam Sardis advenit, principio caduceatores dimiſit

XXIX. XXX. XXXI. XXXII.

τῶν γεωπεδίων ἀρκείων ὄζει.

———millia, auri vero myriadas quadringentas ſtaterum Daricorum, ſeptem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare ſtatui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura ſuppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Ut tecum paria faciam, pro hac liberalitate hoſpitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, ut quadragies centenis millibus Daricorum ſtaterum nihil deſit. Proinde quæ hactenus poſſedisti, poſſideto: mementoque talem te ſemper præſtare; hæc enim te facientem nec in præſens nec in futurum pœnitebit. *Ex ejuſdem Bud. interpr.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ poſtea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Gre-

in Græciam petitum terram & aquam edictumque ut cœnas regi instruerent ad omnes civitates, præter Athenas & Lacedæmonem. 1 Eorum autem caussa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miserant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens exXXXIII. plorare, caduceatores dimisit. ¶ Secundum hæc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Europam conjungerent. Est autem Chersonesi in Hellesponto, Sestum inter & Madytum urbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Ubi non longo post tempore sub Xanthippo Ariphronis filio Athenienssium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepere vivum, stipitique suffixerunt: qui in templum etiam Protesilai quod est in Eleunte adductis fœminis nefanda perpeXXXIV. trabat. Ad hanc oram ex Abydo jungere pontem inchoavere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii 2 sirpo. Est autem ex Abydo ad ulteriorem continentem septem stadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempestas ea omnia diruit atque dissolXXXV. vit. Quod quum audisset Xerxes indigne ferens, jussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in ejus pelagus par compedum demitti. Jam vero audivi missse quoque cum his etiam qui stigmata Hellespontó inurerent. Certe mandavit ut colaphos Hellesponto inuterent, dicentes barbara verba ac vesana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læsisti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritoque nemo hominum tibi sacrificat, ut doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti jussit, atque eis qui præpositi operi erant, caput præXXXVI. cidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti qui aliós fecerunt, hoc modo junxerunt: Biremes triremesque trecentas sexaginta Euxinum versus Pontum composuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem transversas, Hellesponto autem secundum defluxum

ἐς τὼ Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν. πλὴν ἔτε ἐς Ἀθήνας, ἔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε δόκι γῆς αἴτησιν, τῇ ὃ ἄλλῃ πάντῃ. τῷ δ' εἵνεκα τοῦδε δεύτερον ἀπέπεμπε δόκι γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους παρ' ἐκείνου ἐδόκεε τό τε δείσαντας, δώσειν· βουλόμενος ὧν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· οἱ δ' ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὼ Εὐρώπαλιν. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατίσχουσα, Ἀβύδῳ κατάντιον· ἔνθα μετ' ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον ἢ πολλῷ, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀριφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτεα ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεύμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτῃσι ὦν τῇ ἀκτῇ ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσέκειτο· τῇ μὲν λινοθώρηκι, Φοίνικες· τῇ δ' ἑτέρῃ τῇ βυσσίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπτὰ στάδια ἐξ Ἀβύδου ἐς τὼ ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, διημερώσαντος χειμὼν μέγας συνέχων τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιήσας, τὸν Ἑλλήσποντον σκέλευσε τριήκοσίας βαρβάρους μάστιγι πλῆξαι, καὶ κάτειναι ἐς τὸ πέλαγος πέδας ζεύγους. ἤδη δὲ ἤκουσα, ὡς καὶ μάστιγας ἅμα τούτοισι ἀπεπέμψαι ξείνους τὸν Ἑλλήσποντον. συνέλλετο δὴ ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, "Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ "ἁλμυρόν, δεσπότης τοι δίκλω ἔπιτιθεῖ τῷδε "δε, ὅτι μιν ἠδίκησας, ἐὸν πρὸς σκείνα ἄδι"κον τανδέ. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, ἀμα "θήσεταί σε, καὶ τῷ τε σύγε βέλῃ, καὶ τῷ τε μή· σοὶ δ' "οὐ δίκαιον ἄρα ὡς ἐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὃς "ἐόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τῷ τε δὴ θάλασσαν συνέλλετο τούτοισι ζημιῶν, καὶ τὸ ἐπισεσεώπων τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐπιτίεον τοῖσι προσέκειτο· ὧν τὴ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, τὰς μὲν τῷ πρὸς τοῦ Εὐξείνου 252.
πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν πόντου, ὑπηρσίας· τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, τὸ ῥόον,

1 *Desunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, ut etiam in vet. nostris cod. habentur.* 2 Byblo

ἵνα ἀνακαχθῇ τὸν τένον τῷ ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν θερμάκεας, τὰς μὲν πρὸς τῷ πόντῳ τῆς ἠπείρης, τῷ ἀνέμων εἵνεκα τῷ ἐκπνεόντων· τὸν δὲ ἑτέρης τῷ πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τῷ Αἰγαίῳ, βύρη τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ἐποίησαν καλέλιπον τῷ πεντηκοντέρων, καὶ τειχὺς, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βυλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ὀκ τῷ πόντῳ ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καλὸτεινον ὀκ γῆς, τρεβλεῦντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· ἐκέπι χαλὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λόγχολίνῳ δασάμενοι ἑκατέρῳ, τέσσερα δὲ τὰ βυβλίνεα. παχύτης μὲν ἦν αὕτη, καὶ καλλονή. κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβεβλέστερα τὰ λίνεα, τῷ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμὸς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῇ χαδίης τῷ δύρεϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τῇ τόνῳ. θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλλῳ ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τλὴ ὕλλῳ, γλῶ ἐπεφόρησε· καταναξάντες δὲ καὶ τλὴ γλῶ, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τλὴ θάλασσαν ὑπορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τά τε τῆ γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ ὧδι τῆ Ἄθω, οἵ τε χυτοὶ ὧδι τὰ σώματα τῆς διώρυχος, οἵ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπωλῆται τὰ σώματα τῆ ὀρύγματος, καὶ ὕστη ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῆ Σαρδίων ὥρμητο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, * ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τλὴ ἐκ τῦ οὐρανῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν ὕτ' ὂν νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα. ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἴρετο τῦς μάγυς τὸ θέλει φορφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῆ πολίων· λέγοντες ἥλιον μὲν Ἑλλήνων πρόδρομα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, ἐχαρὴς ἦν, ἐποιέετο τλὴ προθυμίην· ἐξέλασιν. Ὡς δ' ἐξήλασε τλὴ στρατιλὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταθαρσήσας τὸ ἐκ τῦ θεσπὸ φάσμα, ἐπορεύθη τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν "πρὸς Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, "Ὦ δέσποτα, χρήσας ἀντὶ τῦ βυλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἔλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ποιῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἡδόμενον· Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδέηθη, ἔφη τε ποιήσειν,

ut ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Euri & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: ut qui vellet in Pontum minutis navigiis & ex Ponto navigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non jam ſeparatim utraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro trajectu pontibus juncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtraverunt ſuper armamenta intenta. Hos ubi gradatim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo injecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu jumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces alvei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi prorſus alveo abſoluto, Sardibus, ubi hybernaverat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui moventi ſol ſuam in cœlo ſedem relinquens apparere deſiit, quū nullæ nubes, verum ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animadvertenti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis civitatum defectū: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes majorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cœleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, "Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leve conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

XXXVII

XXXVIII

ἢ ἔλαφον

1. Intrinſecus. * De hoc φάσματος, ut certior fias, adi Seth. Calvitii opus Chronologicum A. M. 3470. & 3472. ubi licet à Chronologis communiter eclipſis audit, (ut & ipſe profitetur) ſolus tamen reclamat.

& ut

& ut peteret proloqui jussit. Pythius ubi hoc audivit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire adversus Græciam: horum uni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: ut & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum una ducas. Ita confectis quæ in animo habes, rursus revertaris. XXXIX Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam adversus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es servus, quem oportebat cum omni familia & uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, ejus corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feciſti, & alia ejusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conversus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: unius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperavit iis quibus delegatum erat ista exequi, ut maximum natu filiorum Pythii inventum discinderent medium: ejusq; discissi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exercitus. XL Hoc illi ubi exequuti sunt, illac exercitus pertransivit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero ultra dimidium exercitus. Post has intercedebat intervallum: neque enim cum rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3] equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

ϗ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτου δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί
"τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ
"δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέν-
"τε, καί σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα
"σὺν στρατεύεσθαι ὅπῃ τῷ Ἑλλάδα. σὺ δὲ
"ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκ-
"τείρας, σῷζε μοι παίδων ἕνα ἀφελόμενον τῆς
"στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμῷ
"ϗ τῷ χρημάτων ᾖ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέ-
"σσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· ϗ πρήξας τὰ νοέ-
"εις, νοστήσειας ὀπίσω. Καρτὰ τε ἐθυμώθη
"ὁ Ξέρξης, ϗ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἄν-
"θρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευομένου
"αὐτῷ ὅπῃ τῷ Ἑλλάδα, ϗ ἄγοντ' ἐμοὺς παῖδας
"ἐμούς ϗ ἀδελφεοὺς ϗ οἰκηίους ϗ φίλους, μιή-
"σασθαί σεο παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν
"χρῆν πανοικίην αὐτῇ γυναικὶ σωέπεσθαι;
"σὺ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τοῦ
"ἀνθρώπων οἰκέει ὀδυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκού-
"σας, τέρψιος ἐμπίπλεται τὸ σῶμα· ὑπεναν-
"τία δὲ τούτοισι, ἀνοιδέει. ὅτε μέν νυν χρη-
"στὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, δυερ-
"γοίησι βασιλῆα οὐκ αὐχήσεσθαι ὑπερβαλέσθαι·
"ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τῷ
"μὲν ἀξίῳ οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης
"σὲ μὲν γὰρ ϗ τοὺς τέσσερας τοῦ παίδων ῥύε- 253
"ται τὰ ξείνια· τῷ δὲ ἑνὸς τοῦ φείσεαι μάλιστα," τῷ ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι περὶ τῷ ψυχῇ
ἐτέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τοῦ Πυθίου παί-
δων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διατ-
αμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὅπῃ τὰ δεξιὰ τοῦ ὁδοῦ, τὸ δ', ἐπ' ἀριστερά· ϗ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. Ποιησάντων δὲ τουτέων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῄιε ὁ στρατός. ἦγόντο μὲν πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε ϗ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέ-
ων ἀναμίξ, ὁ διακεκριμένοι· τοῖσι δὲ ὑπερ-
μέσσοισι ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, ϗ ὁ σωέ-
μισγον ὅτοι βασιλέϊ. προηγεῖτο μὲν γὰρ ἱπ-
πόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολε-
λεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, ϗ οὗ-
τοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας
κάτω ἐς τὸν γῆν τρέψαντες. μετ' ὦν, ἱροὶ Νι-
σαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημέ-
νοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπ-
ποι ὅπῃ τῆδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diversa, molestia afficitur. *Ita Eras.* 2. *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hoc modo, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ ὅτοι ἐκ πάντων ὑπολελεγμένοι. Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore ὑπολελεγμένοι usq; ad posterius) ex sequentibus apparet, ubi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Ὄπισθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποισι μὲν εἵλκον λόγχησι ὀκτώ. ὄπισθε δὲ τοῦ ἅρματος εἵπετο πεζὴ ἰλὶς ἐχόμενος τοῦ χαλινοῦ. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἔτι τοῦτον τὸν χρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. Τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ οἱ Ἰλιοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δέ, ὁκόσε μὲν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμάμαξαν. αὐτὸν δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, καθ' νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὸν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἦν. καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ὄπισθε τοῖσι δόρασι οἱ ἀντὶ τοῦ σαυρωτῆρος ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ περιξ σφεκληκον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ ἐννακισχίλιοι ἐντὸς τουτέων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἤιε ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς διὰ τε ποταμοῦ Κάϊκου καὶ τῆς γῆς Μυσίης· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ἦλθε διὰ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Γελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα. ἦλθε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ἐπὶ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεσκήπτησαν, καί τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένῳ δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε τὸ ῥέεθρον, ἐπὶ δ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Περγάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμείρων ἔχων θεησάσθαι. θεησάμενος δέ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔδυσε βοῦς χιλίας· χρᾶς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεύτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὄφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδῳ ὁμουρέοντι·

καὶ ὄπισθεν

nomine Niſæus qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Jovis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante. qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [2] coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: et jam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita XLII. exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læva habens montem Canen, per Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, urbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem pervenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluviorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus jumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xer- XLIII. xes poſtquam pervenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod ubi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audivit, Minervæ Iliadi mille boves immolavit: quarum libamine Magi heroibus parentaverunt. His actis terror per noctem exercitum invaſit. Simulatque illuxit, illinc moverunt, à læva ſtringentes Rhœtion urbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina eſt:

---

1 *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Poſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debent;* Et cæteros intercludebant: novem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. *Poteſt* συνέκλησον *verti etiam* Includebant, *vel* Circumcingebant.

à dextra

XLIV. à dextrâ, Gergitas & Teucros. Ubi Abydon venerunt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subjiciendi. Itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo jussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat litus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi navale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copiarum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse jactavit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animadvertens Artabanus ejus patruus, qui primo libere dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogavit, Quam diversa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti, qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio: quorum, quum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam istud est, vivendo miserabiliora patimur. Nam in tam brevi vita nullus hominum adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorum, cui non crebro, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quam vivendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque ut quum brevis sit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ, quam deus dulci gustu aspergens ob id invidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis est qualem tu exponis, eam commemorare supersedeamus: neque tristium faciamus mentionem, quum jucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere: nisi tibi ita evidens insomnii visio fuisset oblata, perstaresne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi adversus Græciam bellum? an in ea persisteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei respondens Artabanus, Visio, inquit, rex, quæ in somnis objecta est, ad votum succedat amborum: ego tamen adhuc metuo, & adeo metu perculsus sum

ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδεῖν πάντα τὸν στρατὸν, καὶ προεπεποίητο γὰρ δὴ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου προτερον βασιλέος· ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορῶν ἔπι τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· ἀπιδόμενος δὲ, ἐμέρθη τῷ νεῶν ἀριθμῷ· γαυμαζόμενος δὲ ἐπὶ τούτῳ ἐδάκρυσε. Μαθὼν δὲ μιν Ἀρταβάνης, ὁ πάτρως, ὃς τοπρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἔπι τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὡνὴρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρίσμεθα ἐργάσιμο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. Ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, ὀδὲις ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρόσεσται. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρῆγματα τοῦ ζόου πεπόνηται οἰκτότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ ὀδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν δύσαίμων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ φάσκειν τε ταῦ πολλάκις, καὶ ἡκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν. Αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺ ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι πιέζουσι τὸν βίον· οὕτω ὁ μὲν θάνατος μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετὸς τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺ γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ διείσηται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. Φράσον δέ μοι τόδε, εἰ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ σαφηνὴς ἦτο ἐφάνη, εἴχες ἂν τῷ αὐχαίην γνώμην, ἐπ' ἐὼν με στρατεύεσθαι ἔπι τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἣ ἐπιφανεῖσα τῷ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι πελυτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος εἰμὶ ὑποπλεος, οὐδ'

1 De humana vita quæ talis est qualem tu esse disseris, verba facere desinamus.

"οὐδ' ἐντὸς ἐμεωϋτοῦ ἄλλά τι πολλὰ ὀπι-
"λεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγι-
"στα πάντων ἐόντα τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης
"ὁ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖς δε, Δαιμόνιε ἀν-
"δρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἰ δύο πο-
"λεμιώτατά ; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμετρῆς
"κατὰ τὸ πλῆθος ὅσος, καὶ τὸ Ἑλλήνικὸν στρά-
"τευμα φαίνεται πολλὰ πλήσιον ἐσεὸς τοῦ
"ἡμετέρου ; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψε-
"σθαι τοῦ ἐκείνων ; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα ;
"εἰ γὰρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶ τὰ
"ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις
τλὴ ταχίστην ἄγερσιν ποιῆσθαι. Ὁ δ' ἀμεί-
"βετο λέγων. Ὦ βασιλεῦ, ἔτε στρατὸν τοῦ-
"τον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε
"τῆς νεῶν τὸ πλῆθος· λῶν δὲ πλεύνας συλλέξῃς,
"τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώ-
"τερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ
"θάλασσα. Οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λι-
"μὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκάζω)
"ὅστις ἐπιεσομένου χειμῶνος, δεξάμενός σε
"τοῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέγυος ἔσται σῶσαι
"τὰς νέας. Καίτοι χρὴ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶ τὸν
"λιμένα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον,
"παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. Οὕτω δὲ ἐόντων τῶν
"λιμένων ὑποδοχίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
"τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, οὐκ ἐπὶ τοῖσι τοῖσι
"τῶν συμφορέων. Καὶ δὴ τοι τῆς ἑτέρου
"ἠπείρου, τὴν ἑτέρην ἔρχομαι ἐρέων. Γῆ δὲ
"πολεμίη τῇ δέ τοι κατίσταται. Εἰ ἐνθέλει τοι
"μηδὲν ἀντίξοον κατασχεῖν, τοσοῦτόν τοι γί-
"νεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν πρόσθεν ἐκα-
"στέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλέπτουσα. Θύρη-
"ξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι ὑδὲ μία πλη-
"θώρη. Καὶ δὴ τοι ὡς ὑδενὸς ἐναντιουμένου, λέ-
"γω τὴν χώρην πλεῦσα ἐν πλέονι χρόνῳ γι-
"νομένην, λιμὴν τέξεαι. Ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
"ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὴ, ἀρρωδέοι,
"πᾶν ὁπλεγόμενος πείσεαι χρῆμα, ἐν δὲ
τῷ ἔργῳ θεασὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης
"τοῖς δε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὲν σὺ γε τοῦ-
"των ἕκαστα διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα
"φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ὁπλέγεο. εἰ γὰρ δὴ
"βούλοιο ὅπῃ τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ πρήγμα-
"τι τὸ πᾶν ὁμοίως ὁπλέγεαι, ποιήσεαι ἂν
"οὐδαμῇ ὑδέν. Χρεὸν δὲ πάντα θαρσέοντα,
"ἤμυσυ δὲ δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν
"χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμῇ μηδὲν
"παθεῖν. Εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγό-
"μενον, μὴ τὸ βέλτιον ἀποδέξῃς, σφάλεαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι. Ὁμοίως γὰρ ὁ μὴ ἐν-

ut non ſim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi eſſe hoſtiliſſima. Ad hæc Xerxes, [1] Dæmonie virorum, inquit, quænam iſta ais mihi hoſtiliſſima eſſe? utrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non ſatis copioſum? terreſtriſne exercitus, quaſi multo numeroſior ille Græcus futurus eſſe videatur? an claſſis, tanquam illorum claſſe inferior? an hæc ambo? Nam ſi ob hoc imbecilliores tibi videntur noſtræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Reſpondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbaverit quiſquam, qui ſit mentis compos, neque hanc navium multitudinem, [2] etiam ſi plures coegeris. Quæ autem duo dico eſſe tibi multo hoſtiliora, ea vero hæc ſunt, terra & mare. Neque enim uſquam maris portus eſt ejuſmodi (ut ego conjecto) qui ſurgente tempeſtate ſit capax hujus tuæ claſſis, idoneuſque ad eam tutandam: neque vero unum tibi portum eſſe oportet, [3] ſed univerſam continentem eſſe portum, quo ſe recipiant naves. Itaque quum portus tibi opportuni deſint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum eſſe. E duobus uno expoſito, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hoſtilis eſt, tum eo hoſtilior, ſi nihil obſtiterit quo longius proceſſeris, aſſidue ulteriora ſurripiens. Nulla enim eſt hominibus rei bene gerendæ ſatietas. Unde etiam, ut nemo tibi occurrat, dico majorem majori in tempore regionem, famem eſſe allaturam. At vir ita demum fuerit optimus ſi in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati poſſit, reputans extimeſcat, in re autem agenda ſit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, merito tu quidem horum ſingula commemoraſti: tamen non eſt ut omnia reformides, omniaque peræq; conſideres. Nam ſi velis in rei conſultatione ſemper omnia perinde conſiderare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præſumpto metu nihil omnino pati. Quod ſi repugnando omnibus quæ dicuntur, non vis committere ut quod firmum eſt infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

XLVIII.

XLIX.

L.

1 O miſerrime hominum. *Sic Bud. in ſimili loco interpret.* 2 Quod ſi majorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hoſtiliora futura ſunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum univerſam continentem in quam tendis. 4 Non oſtendas quid firmum ſit, *vel*, *tutum*.

traria

traria istis dicat. [1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu usi fuissent: [2] aut utentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum provexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volunt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus revertemur, nullam usquam neque famem neque rem tristem passi. Nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, ejus re frumentaria potiemur. LI. Nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Post hæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis ullam rem formidari, [3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. Quare suadeo ne quo pacto hos viros adversus patres suos ducas. Nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut injustissimos esse, si metropolim suam in servitutem redigant: aut justissimos, si illius libertatem adjuvent. Si injustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno usui futuri sunt: sin justissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. LII. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur: [4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario adversus Scythas militaverunt, quum in eorum esset potestate situm universas Persarum copias & perdere & servare,

ἀντία τούτοισι λέξας, τοῦτο μὲν νῦν ὄκνον ἔχει· εἰδέναι δ' ἄνδρωπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. Τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι πρήσσειν, ὡς τοὐπίπαν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ὀκνεομένοισι τὰ πάντα κῆ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμοῦ νομόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι σῇ σὺ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι τοιῇδε, ἀλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, ἐκ ἂν πω εἰδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδυνεύοις ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦτο σφέα προήγοντο. Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδυνεύοισι ἐθέλει καταρτᾶσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιεύμενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην προσδεόμενοι, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν οἴκοισι, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες εὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἀχαρες εἰ ἐόν προσπεσόντες. Τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὰ φορβὴν φερόμενοι προσιόμεν, τοῦτο δὲ, τὴν ἄν κου ὀπωσέωμεν γῆν καὶ ἔθνεα τοῦτον τὸν σῖτον ἐξοίμεθα. Ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατεύσεσθαι ἄνδρας. Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δὲ μοὶ συμβουλίην ἔνδεξαι. Ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρημάτων πλέονα λόγον ἐκτείναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεδούλωσατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. Τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. Καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἷοί τε ἐσμὲν πρὸς ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι. Ἢν δὲ σφέας, σὺν ἕπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. Ἀδικώτατοι μὲν νῦν γινόμενοι, ἐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιώτατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν βάλλου καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς οὐ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχὴ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, σὺ ἀποφήνας γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς ἴδμονας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· σὺ ἔχων μέγα τεκμήριον, σὺ σύ τε μάρτυς γίνεαι καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ὅτι Σκύθας, ὅτι τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐβούλετο λαφυρήσασα καὶ δεινὰ ποιήσασα

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non utentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Valla autem negativæ particulæ locum mutavit, & Sententia uti more Græco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem adm. cons.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximum nobis suæ fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

"οἱ ᾗ δικαιοσύνην τε πρότητα ἐνέδωκαν,
"ἄχαρι ἐδὲν πιήσαντες· πάρεξ ᾗ τύτυ,
"ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα, καὶ γυ-
"ναῖκας καὶ χρήματα, ἐδ' ὁπλέγεως χρὴ νεώ-
"τερον τι ποιῆσιν· οὕτω ᾗ μηδὲ τύτο φο-
"βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν, σῶζε οἰκήν
"τε τὴν ἐμὴν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμοί. σοὶ γὰρ ἐγὼ
"μοῦνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα ταὐτὰ ὁπιτρέπω.
Ταῦτα εἰπὰς, καὶ Ἀρτάβανον ἀπυσείλας ἐς
Σῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περ- 10
"σέων τὺς δυνατωτάτυς. Ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆ-
"σαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τῦς δ'
"ἐγὼ ὑμέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας
"τε γενέδαι ἀγαθὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
"πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσησι, ἐόντα μεγά-
"λα τε καὶ πολλᾶ ἄξια· ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος καὶ
256 "οἱ σύμπαντες πρόθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν
"γὰρ τύτο πᾶσι ἀγαθὸν σωτύδεται· τῶν ᾗ
"εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεδαι τᾷ πολέμῳ
"ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' 20
"ἄνδρας στρατεύμεθα ἀγαθύς· τῦ δὲ κρα-
"τήσωμεν, ἁ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντι-
Τὸν οἱ Πέρσας λελ. "στῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν ᾗ θεοβαίνωμεν
"ἐπὶ ὑξάμυος οἱσὶ θεοῖσι" τὸν Περσίδα γὰρ δὴ
λελόγχασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκυ-
άζοντο ἐς τὸν θέρεα· τῇ ᾗ ὑστεραίῃ ἀνέμυον
τὸν ἥλιον, ἐκθελόντες ἐδέων ἀνίσχοντα, θυμιή-
ματά τε παντοῖα ὀπὶ τῶν νεφρέων κατα-
κάζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν.
ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυ- 30
σέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὸν θάλασσαν, εὔχετο
πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύ-
την γενέδαι, ἥ μιν πρόσει κατασρέψασα τὸν
Εὐρώπην πρότερον ἢ ὀπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκει-
νης γένηται. ὑξάμυος ᾗ, ἐσέβαλε τὸν φιάλην
ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ
Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέυσι· ταῦ-
τα μὲν ἔχω ἀτρεκέως θεσπρίσαι, εὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀνατεθεὶς κατῆκε ἐς τὸν θάλασσαν, εὔ-
τε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μα- 40
στιγώσαντι, καὶ ἀντὶ ἐκείνων τῷ θαλάσσαν ἐδωρέ-
ετο. Ὡς ᾗ ταῦτά οἱ ἐπετοίητο, διέβαινον
κατὰ μὲν τὸ ἑτέρην τῆς νεφυρέων τὸ πρὸς τὸ
Πόντου, ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ
ᾗ τὸ πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, καὶ
ἡ θεραπηίη. ἠγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύ-
ριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ
δὲ τύτυς, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοί-
ων ἐθνέων· ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι.
τῇ ᾗ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται,

fidem tamen juſtitiamque præſtitiſſe, nec quicquam nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque uxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum novarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem, tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt, ' Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, ut viri præſtantes exiſtatis, neve res hactenus geſtas a Perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum univerſi [2] exhibeamus nos alacres; commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum; nam (ut ego audio) adverſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperaverimus, nullus unquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundum paraverunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Ubi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota concepit, nequid ſibi adverſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos perveniſſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abjecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto dijudicare non poſſum, utrum ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationem gladio donaverit. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatuſque tranſivit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, jumenta atque ſervitia: prædecentib. [3] decem millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus; et hi quidem eo die. Inſequenti autem primi tranſiere equites,

LIII. LIV. LV.

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, ut fortiter, *vel ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam navemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus utilitatem afferet, Ideo autem vos ut gnaviter militetis prænonco, quod viros adverſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperaver. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer curtus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati,& mille equites,[1] & præterea alius exercitus, quinetiam naves pariter ad ulteriora litora agebantur: quanquam audivi poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam trajecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſivit autem ejus exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi jam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Jupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Jovis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi[2] conjectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt quod facile erat ad conjectandum: fore enim ut Xerxes exercitum adverſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & fœminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorum utrumq; pro nihilo habens, ire Pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontum navigantibus,ac terram legentibus, & è diverſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperum verſus ad promontorium Sarpedonis navigabant: quo quum perveniſſent, juſſi erant permanere: illi vero ad auroram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſonèſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam urbem, per medium oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana,*hoc eſt*, *nigrum*, fluvius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alveum ſuum deſeruit. Hoc fluvio tranſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon urbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

LVI.

LVII.

LVIII.

καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ ἱερόν. ὄπη δὲ, αὐλός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. ὄπη δὲ πύττισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀπήγοντο ἐς τὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἥκουσα καὶ ψῆσαι τὴν Ἑλλῶ βασιλέα πάντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐπείθετο τὸν στρατὸν ὑπὸ μάστιγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς ἀπὸ ὃν ἔπλα ἡμέρησι καὶ ὃν ἔπλα δυσὶ νήσι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάσσειν τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους, καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἐξεῖν τοι ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν ὀλίγῳ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ δυσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. δυσύμβλητον ὦν τῆδε ἐγίνετο ὅτι ἔμελλε μὴ ἐλᾶν στρατιὴν ὄπι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρεόμενος καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ ὡς ἐωυτῷ τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγίνετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοπρόσω ἐπορεύετο, σὺν δέ οἱ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, ἐδιὰ γῆς ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιέεσθαι, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀποκομίζεσθαι· ὁ δὲ κατ' ἠπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον τῆς Ἀθαμαντίδος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ τρέχει ὁμφαλὸς πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων, ἐς κόλπον ἐς Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὃς οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐκλιπόντα· τοῦτον δὲ ποταμὸν διαβὰς, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος ἔσχε τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἴθι πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών. ἐς ὃ

1 Poſt quos alter ille exercitus naveſque ſimul ad ulter. 2 *Eandem vocem videlicet* ἐυσύμβλητον, *quam hic male interpretatur*, Conjectura diſcutiendum, *ſtatim poſt bene vertit*, Facile ad conjectandum, *id eſt, cujus ſignificationem conjicere facile erat, vel, conjectura aſſequi.*

752 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηϊκίης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ πρόχωμά τε ἐδεδμητο βασιλήϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴν ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ὀπτήδειος ἐν ἀγαθάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναυάρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν περσεχέα Δορίσκῳ κόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκὴν πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τοπαλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταγόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τὸν στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλήθεος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων) σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγάγοντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ σταίψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, ἀμαξιὸν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸ ὀμφαλόν. ταύτῃ δὲ πυκάσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον. μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο. Οἱ δὲ στρατόμενοι, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον πάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγάς· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειροδώτους ποικίλους, λεπίδι σιδηρέῃ ὄψιν ἰχθυοειδέϊ· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες κρέμαντο. ἀκμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους. πρὸς δὲ, ἐχειρίδια περὶ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρούμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρεῖχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται οἱ παῖς τῷ οὔνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ κατέλειπε.

ad Doriſcon perventum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: ubi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat prælidium à Dario jam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſq; copiis idoneus videretur, Xerxès ita ſibi faciendum putavit: Ejus juſſu navarchi, quum eo appuliſſent, omnes naves ad litus Doriſco contiguum receperunt, ubi Sala urbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cujus ultima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laboraverant reſpiravere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarum numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia:* qua coarctata quam maxime poterant, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circumdederunt, eatenus excitantes ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumeraverunt: connumeratos autem, nationatim digeſſerunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro conſertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra,* pharetris ſubter pendentibus: haſtas breves, arcus grandes, ſagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanem patrem Ameſtris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Perſæ à Græcis Cephenes: à ſe vero ipſis atq; ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaes & Jovis filius ad Cepheum Beli filium commeavit, & Andromedam ejus filiam duxit uxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellavit, eumq; illic reliquit: à quo

LIX LX LXI

à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cætero ornatu ut Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clavas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis brevibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus caffides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, cæteris quemadmodum Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus pennulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaees, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyæ filium.

LXII. LXIII. LXIV. LXV. LXVI. LXVII.

ἐτύγχανε γὰρ ἅπασι ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ἔτι τούτου δὲ τῷ ἐπωνυμίῃ ἔχρων. Μῆδοι δὲ τῷ αὐτῷ ταύτῳ ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἔστι, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγρανέα, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην· ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι. ἀπιγμένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηναίων ἐς τοὺς Ἄριους τούτους, μεταβαλόντα καὶ αὐτοὺς τὸ ἔνομα. αὐτοὶ μὲν δὴ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ πίλων, μιτροφόροι ἦσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δέ, καὶ τὰ περ Πέρσαι ἐστράτευντο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τυραννεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χαλκέας τε κράνεα, καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ διαπήγνυτον· ἀσπίδας δὲ καὶ ἀκμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. ἔστι δὲ οὗτοι μὲν ὑπὸ Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τυραννεύων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι· ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βακτρίοισι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι αὐτοῖσι τὰ Μηδικὰ ἔχουσι ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ὀπωρίνεα, καὶ ἀκμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν. τόξα δὲ ὁπωρίνεα, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ὁπωρίνεους, σίδηρος δὲ οὐ, ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν ὧδε Ἰνδοί· προσεπετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, καλάπερ Βακτρίοισι. Ἀρείων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χορασμίοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὠυτὸ αὐτῶν σκευασάμενοι ἔχοντες τῷ καὶ Βακτρίοι, ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε· Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρταβάζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ὁπωρίνεα καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

Μηδείης

μιτροφόροι

καλέονται

Δαναΐδαι,

1 Anaphes. 2 Non facili explicatu; vel, *Quem explicare difficile fuerit, vel describere.*

φίου

φίυ ἀδελφεόν. Σαραγγαι ᾖ, εἵματα μὲ βεβαμμένα ἔχοντες, ἐπέωρεπον· πέδιλα ᾖ ἐς γόνυ ἀναλέινοντα εἶχον, τόξα ᾖ κ᾽ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων ᾖ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζυ. Πάκτυες δὲ, σισυρεφόρεοι τε ἔσαν, κ᾽ τόξα ὀπίσω ἐόντα εἶχον κ᾽ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀτραύντεω τ᾽ Ἰτεαμίτεω. Ὠΰτιοι ᾖ κ᾽ Μύκοι τε κ᾽ Παρικάνιοι ὡσαύτως ἐσκευασμένοι ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. τελέων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲ κ᾽ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείυ Παρικανίων ᾖ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζυ. Ἀραβίοι ᾖ, ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἔσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον περὶ δεξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε κ᾽ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκινης σπάδης πεποιημένα μακρά, τελεσπηχέων ἐκ ἐλάσω· ὅπη δὲ, καλαμίνους οἷς τὰς μακράς. ἀντὶ δὲ σιδήρυ ἐπῶλῶ λιθ. ὀξέας πεποιημένους, τῷ κ᾽ τὰς σφρηγῖδας γλύφυσι. περὶ δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ὅπη δὲ, κέρας ὁρυκτὸ. ἐπῶλῶ ὀξύ, πεποιημένον τρόπον λόγχης. εἶχον δὲ κ᾽ ῥόπαλα τυλωτά. τῶν δὲ σωματῶν τὸ μὲ ἥμισυ ὑπολείφοντι ἰόντες ἐς μάχλω, γύψῳ, τὸ δ᾽ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων ᾖ κ᾽ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτυ οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείυ κ᾽ Ἀρτυστώνης τ᾽ Κύρυ θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας πασῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσείῃ σφυρήλατον ἐπιτήσατο. πασῶν μὲ δὴ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτυ Αἰθιόπων κ᾽ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ ᾖ ἀπ᾽ ἡλίυ ἀνατολέων Αἰθίοπες (δεξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) περιεστάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, ἀλλάσσοντες εἶδος μὲ οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνῇ ᾖ κ᾽ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲ γὰρ ἀπ᾽ ἡλίυ Αἰθίοπες, ἰσόθριχές εἰσι· οἱ ᾖ ἐκ τῆς Λιβύης, ἐλότατον τρίχωμα ἔχυσι πάντων ἀνθρώπων. ἔστι ᾖ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲ πλέω καλάπερ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, πρόμετωπίδια ᾖ ἵππων εἶχον ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι, σὺν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, κ᾽ τῆσι λοφιῆσι. κ᾽ ἀντὶ μὲ λόφυ, ἡ λοφιὴ καλὲεχε τὰ ᾖ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. περιβλήματα δὲ ἀντ᾽ ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γερεάνων δορές. Λίβυες δὲ σκύτινα μὲ σκυτίνῳ ἔσαν ἔχοντες, ἀκόντισι δὲ ὀπλοφόροισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρεῖχοντο Μασσάγην τ᾽ Ὀαρίζυ. Παφλαγόνες δὲ ἐσεσάχατο, ὑπὲρ μὲ τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, αἰχμὰς δὲ κ᾽ μεγάλας· περὶ δὲ, ἀκόντια κ᾽ ἐγχειρίδια· ὑπὸ δὲ τὲς πόδας, πέδιλα ὀπλοφόρεα ἐς μέσω κνήμω ἀναλέινοντα. Λίγυες ᾖ, κ᾽ Ματιηνοὶ, κ᾽ Μαριανδηνοί τε κ᾽ Σύροι, τ᾽ αὐτὼ ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐσεσάχατο. οἱ ᾖ Σύροι ὑπὸ

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi liſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones, quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Utii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant. ſub his ducibus: Utii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuccincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recurvos habileſque geſtabant. Æthiopes pardarum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clavas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex uxoribus maxime adamans, 1 cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æthiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à cæteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, 2 promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque jubis, in capitibus, ut ipſæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati iere, ac jaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas, præterea jacula, pugioneſque, pedibus 3 caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

LXVIII. LXIX. LXX. LXXI. LXXII.

259.

1 Imaginem ejus ex auro ſolido compactam habuit. 2 Rectos crines: 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

a Per-

à Perſis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidis filius: Mariandynorum & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius
LXXIII. & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerunt, paulum differentes: qui (ut Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, una cum loco nomen immutavere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, utique illorum coloni. His utriſque præerat Artochmes, qui Darii
LXXIV. filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: priſtinoque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac præuſta jacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum utriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit.
LXXV. Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabant, tunicis induti, & inſuper circumdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea jacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (ut ipſi aiunt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris
LXXVI. & Myſis. Thracibus autem qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus brevia 1 è corio ſcuta, & bina ſingulis veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bovis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos
LXXVII. viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur (eundem cultum geſtabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutaque ac haſtilia brevia, ſed lon-
LXXVIII. ga in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, &

τῶν Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδεω ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπαῖοι ἐόντες, σὺν τοῖσι Μακεδόσι· Μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τυτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἐὼν γαμβρεός. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῆσι Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔλαχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὁμοιώμενα, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὁμοκαύτοισι. ὅτι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπὸ Οὐλύμπου δὲ ὄρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρῃίκες δὲ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐσεβάλοντο, δῆλοι δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ὅτι δὲ, ζειρὰς δεδιφθερωμένοι ποικίλας. δῆλοι δὲ τάς τε κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. περὶ δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια μικρά· ἔθνοι δὲ Δρωβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες δὴ Στρυμόνι. ἐξαναστῶσαι δέ φασι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρῃίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοέας εἶχον μικράς, καὶ περβόλους δύο Λυκιουργέας ἕκαστος· εἶχε δὲ καὶ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· περὶ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα προβοῶν βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας φοινικέοισι κατείλιξαν. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μήονες, Λασώνιοι δὲ καλεόμενοι, τὴν αὐτὴν Κιλιξὶ εἶχον σκευὴν, τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν ἐπὶ τὴν Κιλίκων τάξιν διζήσιων γένομαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα ἐνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ καὶ τόξα μετεξέτεροι λύκια· ὦδε δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένῃσι κυνέας. τυτέων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ ὦδε μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ

σύνοικοι ἦσαν.

Μήονες

1 E crudo bovis tergore; ut, *paulo poſt vertit eandem vocem.* 2 Venabula Lycii operis,

Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χερασμίου, ὃς Σηστὸν πόλιν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μάρες δὲ ὅδε μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα δουρήια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡυτὸ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικρὰς, ἀξυμάς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπίμικτα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τὰς ἀναστάσεις καλεομένας κατοικίζει βασιλεύς, ἀλιχρότατα τοῖσι Μηδικῶν εἶχον ἐδητύς τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ τοῖσι νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δόντι ὕστερον ἔτεϊ τυτθέων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατόμενά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζὸν· τούτων δὲ τοῦ στρατοῦ ἦρχον ὅτοι οἵπερ εἰρέαλαι. καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, ὅτοι ἔσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάντορες. ἔσαν μὲν δὴ ὅτοι, οἵπερ εἰρέαλαι, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τυτθέων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμῃσι ἐτιμήσε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ Σμερδόμενος ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι ὄντες ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀγαίου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῆς μυρίης. τῆς δὲ μυρίης τυτθέων Περσέων τῆς ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεω· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὅτου δὴ τοῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιαθείς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο ὑδαμᾶ ἔλασσονες μυρίων, οὔτε πλέονες. κόσμον δὲ πλείστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἔσαν. σκηνὴν μὲν τοιαύτην εἶχε ὑπὲρ εἰρηται· χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθιτον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπήιην πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῆς ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοι τε καὶ ὑποζύγια ἤγον. Ἱππασίην δὲ ταύτην τὴν ἔθνεα· πλὴν ὀλίγων πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσήνδε μοῦναι· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν

Macrones, & Moſynœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Moſynœcos Artayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat. 1 Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, ſcutulaq; è crudo bovis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherendatis Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Maſiſtio Siromitris filio. Inſulanæ gentes, quæ rubro è mari ſequutæ ſunt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummovet, gerebant proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecundo poſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quique ordinarant milites connumeraverantque, & chiliarchas, *id eſt*, *tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt*, *qui decem millibus præſunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanoſque creaverant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati ſunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maliſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtrium copiarum, præter illa delecta Perſarum decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod ſiquis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius ſufficiebatur: nec unquam plures erant paucioreſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omnium, ut dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes una carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnon camelos ac jumenta, præter cæteros milites, quæ commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: ſed non omnes habebant equos, verum hæ ſolæ: Perſæ, qui eadem

260.

Τριτανταίχμης.

Ζερδόμενης.

βιαθείς.

LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV.

1 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles geſtabant, vel, *nexiles*, clypeos autem parvos pelliceos, & jacula. Colchi in capitibus ligu.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam gestabant in capitibus
LXXXV. opera ex ære ferroque ductilia. Sunt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellantur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneam neq; ferream assueti ferre, præter pugiones, utentes reste è viminibus conserta, qua freti in prœlium eunt. Est autem prœlium eorum virorum hujusmodi: Cum hoste congredientes injiciunt eas reses in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, ji-
LXXXVI. demque inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo in-
LXXXVII. feriores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id est*, *octoginta millia*, præter cameles & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non tolerantibus.
LXXXVIII. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improviso deterritus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem evomuit, nactusque est morbum qui in phthisin, *id est*, *tabem*, evasit. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille jusserat: Abducto nanque in eum locum ubi dominum straverat, crura cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

ἐπλυσαμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἔτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξελήλαμμένα πτήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνεϊ μὲν Περσικὴν καὶ φωνὴν, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκταχιλίην, ὅπλα δὲ ἐ νομίζουσι ἔχειν ἔτε χάλκεα, ἔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τοιέων τῶν ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σιειρὰς, ἐπὶ ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτου δ' ἂν τύχῃ, ἢ τε ἵππου, ἢ τε ἀνθρώπου, ἐπὶ ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἄρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τοιέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τὸν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσεσάχατο τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἵππους δὲ ἐλαύνουν ἐλέφαντας καὶ ἅρματα· ἐπὶ δὲ τοῖσι ἅρμασι ἐζεύγνυσαν ἵππους καὶ ὄνους ἀγρίους. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ καταπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἵππους δὲ καὶ ὄτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἵππους δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτι ἐ λειπομένας ἵππων. Τοῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύεται. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγίνετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. διὰ γὰρ τῶν ἵππων ὅτι ἀνέχεσθαι οὐ δυνατοὶ ἦσαν καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὑπὸ συμφορῆς ἐνέπεσε ἀνεπιθέλητον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τῷ ἵππῳ ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος ὑ προϊδὼν ἐφοβήθη τε, καὶ σφᾶς ὀρθὸς ἀπεστείσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, ἄμφω τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν ᾠχιλλε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γέρρεσι ἀπέταμον τὸ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρεκρούσθη τῆς ἡγεμονίης.

261.

Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτακόσιαι καὶ δισχίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτῶν οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Σύροισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκόσιαι, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀτρεκέως τὸ πεποιημένας τρόπον τὸ Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ αἰχμὰς. ἔστι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἰκέον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅκου τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τὴν Συρίην οἰκέουσι τὸ πρὸς θάλασσαν· τὴν δὲ Συρίην πᾶσαν τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου τοῦτον, Παλαιστίνην καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. ἔστι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλωτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατα ναύμαχα, καὶ τύχας μεγάλας. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. ἔστι μὲν ἔτι ἐστὶ ἀλλοῖον. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχαλο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον καυδέας· τὰ δὲ ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες. τυτέων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δ', ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύπρου· οἱ δ', ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δ', ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· ἔστι δ' αὖ καὶ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήια τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοίνης πεποιημένα, καὶ καυδέας εἰρινέας ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχε, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. ἔστι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ὅπλα δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοινίκου ἔχον τὰ ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικῇσι ὁπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι ἔστι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέινα, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ἔπι δὲ, αἶγος δέρματα περὶ τοῖσι ὤμοισι ἀμφιβύβλωνται· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτερῶσι περιπεφανωμένους. ἐσχεδίαζον δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης ἐληλυθότες. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὸ ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ ἐληλυθότες ἐκ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. ἔστι δὲ, οἵ τινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τοῦ λόγων εἰρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere LXXXIX.
mille ducentæ & 1 octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis umbone carentibus, cumque jaculis. Hi Phœnices (ut ipsi memorant) quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatus. Hi circa capita calfides forcipiculatas gerebant, convexa autem scuta magnis umbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes, bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum isti armati erant. Cyprii autem centum XC.
quinquaginta naves præbebant, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cætera ut Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, ut ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum XCI.
naves. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bovis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli jacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ perſimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naves, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troja dissecti fuerant. Lycii præbuerunt na- XCII.
ves quinquaginta, thoracibus ocreisque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque jaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt Asia, naves triginta. hi Græca gerebant arma, uti è Peloponneſo propagati. Cares, septuaginta naves. cæteri Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. 2 quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictum est. Iones, centum naves, armati Græ- XCIV.

1 Septem: 2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *Hic autem ridicule fecit populum ex vocabulo ἕστιος, ut supra, pag. 352. ex nomine ἑαυτοὺς populos* Heſſones *fecerat.*

co ritu:

co ritu: qui quandiu in Peloponneſo regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante adventum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (ut Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt, litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio Iones ſunt appellati. Inſulani, naves decem & ſeptem, armati ut Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naves, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (ut apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naves, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege ut circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem navibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſaria) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: ſed non ut ductores, verum ut ſervi (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, ut ſingularum gentium principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex utroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria navigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium perveniſſe. Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cybernicus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

XCV. XCVI. CXVII. XCVIII.

λλωες. Ἴωνες ὦ, ὅσον μὲ χρόνον ἐν Πελοπεννήσῳ οἴκεον τὸν νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλλωες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ ὦ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νησιῶται ὦ, ἐπ' ἀκαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλλωες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον ὦ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυάδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες ὦ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλλωες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησποντιοι ὦ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ περιέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ ὦ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατεύομενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι ὦ ἦσαν ὡς Ἕλλωες· ἔστι ὦ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον ὦ ὅδε πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τριήρεων ὦ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι ἀνδρῶν ἑπῶν ἑκάστοισι ὄπαρχοι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (ἐ γὰρ ἀναγκαίη ἐστὶ ἐξεργόμενα ἐς ἱστορίης λόγον) ἐ τῶν ἐξείργωσμαι μνήμην ποιήσομαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀνδρῶν ἄξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἕνεκα τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο ὦ ὡς ἐ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατιῶται δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτόνομοι ἦσαν Πέρσαι, εἰρεσιήν μοι. Τῶν ὦ ναυτικῶν στρατηγέων οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τούτων μὲν Ἰάδος τε καὶ Καειρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων ὦ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τούτου ὦ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι ὦ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκυροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν ὦ ὅπλα πλεόντων μετὰ γε τὰς στρατηγὰς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιοι. Τετράμνηστος Ἀλλήσεω, καὶ Τύριοι. Μάπεν Σιρώνεω, καὶ Ἀρίδιος Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Μέρσας Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν, Γύγης

Ἰσιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμεω, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Καινδαύλεω. Τῶν μὲν νῦν ἄλλων ἐξαμέμνημαι ταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶυμα χρηίζω, ὅτι τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ἔτι ἄρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, ἐόντος οὐκ ἐόσης ἀναγκαίης. Οὔνομα δὲ ἦν οἱ αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἦρχε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο. πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ καὶ ἔλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀπεφαίνω πᾶν ἐὸν Δωρικόν. Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἰρητο. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε, καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θηήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἕθνος ἕν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως δὲ ἐκ τῶν ἑκάστων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν καταλελυθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μεταβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε πρὸς τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπεγραφόμην. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχλουν τὰς πρῴρας ἐς γῆν, τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ὁπλίτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δὲ, ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐπῃεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατεύμενον αὐτῷ ὅτι τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δὲ αὐτὸν, εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἥδιστα ἔστι εἰρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σέο τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὐ τῆς ἐλαχίστης, οὐ τῆς ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι.

Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſuperſedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem adverſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternum è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum navibus venit omni copia inſtructis: atque poſt Sidonias hæ naves fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas civitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum univerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, cæterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupivit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque perventum eſt. Hoc perfecto, & navibus in mare deductis, Xerxes è curru in navim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, prætervehenſque navium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem ut de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique jubebat. Enimvero navarchi productas à litore quatuor fere jugerum ſpatio naves ſtabilierant, converſis à terra proris, & in unam frontem digeſtis, epibatis quoque, *id eſt, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus navigans conſpicabatur. Ubi autem & claſſem luſtravit egreſſus navi accerſit Demaratum Ariſtonis filium, comitem hujus adverſus Græciam expeditionis, eiq; accerſito ita inquit, Demarate, juvat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima civitate, ut audio, tam ex te quam ex aliis Græcis[1] qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me levare.

XCIX.

C.

CI.

1 Qui me alloquuntur: Vel, *Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

nam

nam (ut ego opinor) ne omnes quidem Græci ac cæteri mortales qui [1] ad hesperum incolunt, si congregarentur, pares essent nostris armis nec me invadentem expectarent: quum non sint inter se concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogavit. Demaratus autem excipiens, Utra, inquit, apud te rex utar? veritatene an jucunditate? Ille ut veritate uteretur jubere. neque enim sibi ob id eum minus jucundum fore quam antea fuisset. CII. Hoc ubi Demaratus audivit, Queniam, inquit, me jubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia accivit & à severa disciplina, quam usurpans Græcia, & paupertatem [3] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Jam primum nego fieri posse ut tuâ orationem admittant, afferentem Græciæ servitutem: deinde *annuo* venturos tibi obviam ad pugnandum, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & CIII. item sive pauciores sive plures. Hæc quum audisset Xerxes sublato cachinno inquit, Demarate, quoddam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, jure abs te posco ut viginti iis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [4] tanta statura qualis quantusque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, unde fieri queat ut mille aut decem millia atq; quinquaginta millia hominum qui præsertim omnes liberi,

"ὃ γὰρ, ὡς δικέω ἐγὼ, ὃδ' εἰ πάντες Ἕλλη- 263.
"νες, ἢ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες
"ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, ἐκ ἀξιόμαχοί
"εἰσι ἐμὲ ὀπιόντα ἐπομένως, μὴ ἐόντες ἀρ-
"ήμοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σέο, ὀκοῖόν
"τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ μὲν ταῦ-
"τα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑποπλαδὼν ἔφη, Ὦ βα-
"σιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε,
"ἢ ἡδονῇ; ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε,
"φὰς ἐὸν οἱ ἀνδρηΐτερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἐών.
"Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε
"τάδε, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ. " Ἀλ- Ἀ χρή-
"χρήσασθαι πάντως με κελεύεις, ταῦτα λέ- σασθαι.
"γοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σέο
"ἁλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε συ-
"τροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι, ἀπό τε
"σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ
"διαχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, πρός τε πενίην ἀ-
"μαμυίεται, καὶ πρὸς δεσποσύνην. αἰνέω μὲν
"νῦν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς
"Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέ-
"ξων καὶ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ
"περὶ Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μέν,
"ὅπι ἐκ ἔστ' ὅκως κοτὲ σοὶ δέξονται λόγους δι' ὑλο-
"συίης φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ, ὡς
"ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλ-
"λῆνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμὸν δὲ
"πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα
"ποιέειν οἷοί τε εἰσι. ἢν τε γὰρ τύχωσι ἐξε-
"κατὸν χίλιοι, ἤτοι μαχέσονταί τοι, ἢν
"τε ἐλάσσονες τούτεων, ἢν τε καὶ πλεῦνες.
Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη, Δημά-
"ρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος. ἄνδρας χιλί-
"ους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε. εἰπὲ
"μοι, σὺ φὴς τούτεων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασι-
"λεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν " ἐθελήσαις αὐτίκα Ἐθε-
"μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μαχέσασθαι, λήσεις.
"καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν παῖν ἐστι τοιοῦ-
"τον οἷον σὺ λέγεις, σέ γε τὸν κείνων βασι-
"λέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι
"κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκα-
"στος δέκα ἀνδρῶν τῶν στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀν-
"τάξιός ἐστι, σέ γε δίζημαι εἴκοσι τοὺς ἀνδρα-
"γαθίζεσθαι. καὶ ἢτοι μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ σὸς
"ὁ σοὶ εἰρημένος. εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ Ἐ σὸν λό-
"μεγάθεα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ' γον.
"ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, ἀυ-
"χεῖτε τοσοῦτον, ὅσα μὴ φάτιν κόμ-
"πος ὁ λόγος οὗτος ὁ εἰρημένος εἴη. ἐ-
"πεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ εἰκότι κῶς δυνατὰ
"ἀπὸ χιλίων, ἢ καὶ μυρίων, ἢ καὶ πεντακισμυρίων, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,

1 Ad occidentem, 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te postea mendacii convincetur. vel, *arguetur. Relinquitur autem pendens sententia, ut subaudiatur, Ita res se habet, vel, Audi.* 3 Propulsat. 4 Tantilla.

"καὶ μὴ τῶν ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε
"ἀντιξώμεν· ἐπεί τε πλεῦνες ὧδε ἕνα ἕκα-
"στον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλι-
"άδέων. τῶν μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι καὶ τε-
"θραμμένοι ὡς ἡμέτερον, ὑφοίατ' ἂν δεδιότες
"τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνο-
"νες· καὶ ἴσοισι ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦ-
"ονας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι γὰρ ἐς τὸ ἐ-
"λεύθερον, οὐκ ἂν ποιέοιεν τοιέων οὐδέτερα.
"δοκέω γὰρ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθεϊ,
"χαλεπῶς ἂν Ἕλλησι Πέρσησι μούνοισι μά-
"χεσθαι· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν μὲν μούνοισι τοῦτό
"ἐστι τὸ σὺ λέγεις. ἔστι γὰρ μάλ' τι καὶ πολλόν,
"ἀλλὰ σοφόν. εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν ἐμοὶ αἰ-
"χμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι Ἕλλησι ἀν-
"δράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν σὺ εἰὼν ἄ-
"πειρος, πολλὰ φλυαρέεις. Πρὸς ταῦτα Δη-
"μάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠ-
"πιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ἐρέεις φίλα
"τοι ἐρέων. σὺ γὰρ εἰπεῖν ἀναγκάσας λέγειν τῷ λό-
"γων τὰς ἀληθεστάτας, ἔλεγον τὰ καθήκοντα
"Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν
"πάρεον ἐξοργὼς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ὀξεπί-
"σεαι· οἵ με τιμῶ τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι
"πατρῷα, ἄπολίν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι·
"πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενός, βίον τέ μοι καὶ
"οἰκὸν δέδωκε. ἔκαν εἰκὸς ἦν ἄνδρα τὸν σώ-
"φρονα εὐνοίῃ φαινομένῃ δωρεάσθαι, ἀλλὰ
"σέργειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ ὅτε δέκα ἀνδράσι
"παρίσαμαι οἷός τε εἶμι μάχεσθαι, ἔτι δυοῖσι
"ἑκὰν γε εἶμι, οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀ-
"ναγκαίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐπερωῶν ἀγών,
"μαχοίμην· ἂν πάντων ἥδιστα ἑνὶ τοιέων τῷδε
"ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕνα φασὶ τριῶν
264. "ἄξιον εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, καθ' ἕ-
"ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμοῖσι εἰσὶ κακίονες ἀν-
"δρῶν· ἀλκέες δέ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων.
"ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι.
"ἔστι γάρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὑποδει-
"μαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. ποι-
"οῦσι ὧν τὰ ἂν κεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ
"τωὐτὸ αἰεί, οὐκ ἐῶν φεύγειν ὀλίγον πλῆθος ἀν-
"δρῶν οὐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει
"νικᾶν, ἢ ἀπόλλυσθαι. σὺ δέ, εἰ φαίνο-
"μαι ταῦτα λέγων φλυαρέειν, τἄλλα σι-
"γᾶν ἐθέλω τοὐντεῦθεν. νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
"ἔλεξα. γένοιτο μέν τοι κατὰ νόον τοι βασιλεῦ.

nec unius imperio subjecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam millenti ad singulos eorum, si fuerint quinque millia. [1] Nam sub uno (quemadmodum apud nos fit) impe ratore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores adversus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos. quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum non ita multum, sed rarum. sunt enim è Persis meis [2] satellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex, ab initio me CIV.
vera dicentem, non jucundum tibi futurum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donavit. Quare non est credibile virum prudentem respuere benevolentiam exploratam, sed maxime observare. Ego autem neque cum decem promittam me posse dimicare neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certaverim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum uno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet sint liberi, non tamen sunt usquequaque liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt quam tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem semper, vetans semper eos ex acie fugere quantanuis hominum multitudinem: sed jubens ut ordinem non deserentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in cæteris sitibi vero ex sententia contingat, rex.

1 Nam si more nostro uni parerent, illius metu strenui magis quam pro sua natura reddi possent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipsi essent: at nunc quum solute & libere vivant, horum certe neutrum fecerint. 2 Hastatis; *ut ipse antea est interpretatus.*

Hæc

CV. Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, ubi Doriſco præfecit prætorem Maſcamem Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu adver-
CVI. ſus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, uni tanquam omnium prætorum præſtantiſſimo quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item ejus poſteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim antè hanc expeditionem in Thracia & ubique in Helleſponto prætores fuerant, qui omnes poſt eandem expeditionem à Græcis ejecti ſunt & è Thracia & ex Helleſponto, præterquam è Doriſco.
[1] unde Maſcamem Græci, permulta conati, tamen ejicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Perſis regnat, ſemper
CVII. dona mittuntur. Eorum verò qui à Græcis expulſi ſunt, neminem rex Xerxes virum egregium eſſe dixit, præter unum Bogem ex Eione, quem laudare non deſinebat, ejuſque qui ſuperfuere liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremum uſque perſtitit: atq; ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, conjugem concubinas, familiam: eoſque in rogum dejecit: dehinc omne aurum urbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem. his actis, etiam ſemetipſum conjecit in rogum. Ita hic meritò à Perſis ad hoc uſq;
CVIII. tempus præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, ut quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (ut ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam uſq; tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primum Samothracios muros, quorum ultimum oppidum ad veſperam ſitum eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidum Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cujus aqua tunc non ſuffecit copiis Xerxis

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτράπετο, καὶ ἐκ ἐποιήσατο ὀργὴν ὀδεμίλιν, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπαρχον ἐν τῇ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόσεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου καταστάντα καταπαύσας, ἐξήλασε τὸν ἑωυτοῦ ξεῖνον ἀπὸ Θρηϊκίης ὅτι τὴν Ἑλλάδα. Καλέλιπε δὲ ἀνδρα τοιόνδε Μασκάμην ἡνιόμην, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀρίστῳ γενομένῳ τῶν ἐκείνῳ. ὑπαρχόντων ὅσους καθέσησε αὐτὸς ὁ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ καὶ τοῦτον ἔτι. ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. καλέσασα γὰρ ἔτι πεντεκαιδεκάτην ταύτης ἐλάσι ὑπαρχοι ἐν τῇ Θρηϊκίῃ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ πάντα χῇ. ὅτοι ὧν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηϊκίης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην ἐδυνήθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται διὰ τὸν βασιλέος. ἀγαθὸν ἐὼν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων ἀνδρῶν βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠϊόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων ἐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος ἄνηρ μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς, ὅκως ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτὸς ὑποσπόνδου ἐξελθεῖν καὶ κομίσαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίην δόξειε ὑφιέναι βασιλεῖ, ἀλλὰ διεχρήσατο ἑωυτόν. ὡς δὲ οἱ ἐπὶ φορβῆς εἶχον ἐν τῷ τείχεϊ, συνήισας πυρὶ μεγάλῳ, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσωσε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸ στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. ὅτῳ μὲν δὴ δικαίως ἀπέβη ἔπι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ὅτι τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδέλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ μιν ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε κατὰ στρατηλασίην, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηϊκίων τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς

σατέρην πόλις τῇ ἐνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἐκτέαται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη δὲ ἀπὸ σφέων τὸν μετὸν Λίσσος ποταμὸς διαῤῥέει· ὃς τότε ἐκ ἀντέχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῇ Ξέρξεω στρατιῇ

1 At Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli ejicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ'

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λίσον ποταμὸν τὸ ῥέεθρον ἀπεξηραμμένον, πόλιας Ἑλληνίδας τὰσδε παρήμειβετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξῄιε, καὶ τῶν ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· τῶν δὲ Δικαίαν, Βισονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσ- 10
εἰσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. τῶν δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐοῦσαν ἐν-
265. όμως δὲ Περσέων ἐποιήσατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῄιε· τὴν δὲ μὴ λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὠφελέουσα τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τὴν δὲ
Πίσυρ. πόλι ταύτην ἔνομά ἐστι Πίσυρ. ταύτας μὲν 20
Θ. δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ ὀνόματος χειρὸς ἀπέργων παρεξήιε. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν ἡ χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίσονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοί, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι τῆσι νησοὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐλέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμοῦ, πλὴν Σαπαίων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω 30
ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διαμπερὲς τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλά, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι συνηρεφέα· καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ τὸ Διονύσου τὸ μαντήιον εἰσὶ κεκτημένοι. τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὃ ἐπὶ τῶν ὑπερτάτων τῶν ὑψηλοτάτων, βασσοὶ δὲ τῶν Σαπαίων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ. πορευομένοις δὲ, ἡ χρέωσα, 40
κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἐνθεν ποικιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν ἐρημίην, δεύτερα τῶν παρεόντων ἐποιήσατο τείχεα τὰ Πιέρων, τὸν καὶ Νιφάγρης ἐπὶ ἔνομα, καὶ ἕτερον Πέργαμον. ταύτην μὲν δὴ παρ' ἀμφότερα τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πιερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπερικέουσι δὲ τὸ 50
Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηρές τε καὶ Παιόπλας παρεξιόντα, ἐπὶ πρὸς ἑσπέρης· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τὰ ἐπὶ ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλίγον πρότερον τούτων λόγον ἐποι-

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen optimo jure Ciconum est. Transmisso profluente Lisi arefacto, Xerxes has Græcas urbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui juxta eas sunt, famosissimos lacus, 1 Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interjacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediuntur, Travus & Compsatus. Juxta Abdera autem nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluvium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus urbes: in quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola jumenta quum aquarentur exsiccavere. Huic urbi nomen est Pissyrus. Has urbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens præteriit Xerxes. CX. Per quas autem gentes Thraciæ provinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, navibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, cæteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. CXI. Satræ nulli olim hominum, quantum nos scimus, fuere subjecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac nivibus obsitos: suntque viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idq; in editissimis montibus. Eorum qui in illo templo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. CXII. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum uni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Satræ 2 exercent. CXIII. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Paones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem pervenit, & urbem Eionem, cujus prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentio-

1 *Hæc nomina lacuum, fœminina sunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini est generis. Idem & in seq. observandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc vivebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumjecta nominatur Phillis. Hinc veſperum verſus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem ſubit: hinc meridiem verſus ad ipſum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litaverunt.

CXIV. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Novem vias Edonorum iere: juxta quas Strymonem pontibus junctum invenere. Audientes autem eum locum Novem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum vivos defoderunt. Perſicum enim eſt defodere viventes. nam & Ameſtrin Xerxis uxorem, jam provectæ ætatis, audio bis ſeptem illuſtrium Perſarum liberos defodiſſe ad referendam pro ſe gratiam

CXV. deo qui ſub terra eſſe fertur. Ubi à Strymone progreſſus eſt exercitus, illic ad ſolis occaſum eſt litus, in quo ſitam urbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ ſuper eam eſt regio, vocatur Biſaltia. Illinc autem, ſinum Neptuni templi à læva manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam urbem, pervenitque Acanthum, ducens una ſingulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas ſuperius commemoravi: iis qui maritimi erant, claſſe, qui procul à mari aberant, terreſtri itinere ſequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque ſerunt, ſed ad mea uſque tempora magnopere venerantur. Poſteaquam autem Acanthum pervenit Xerxes, præcepit Acanthiis ut hoſpitalitatem exhiberent eoſque Medica veſte donavit: laudavitque quod alacres cerneret eſſe ad bellum, quodque audiret foſſam eſſe abſolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit ut Artachæes, qui foſſæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi ſpectatus, genere Achæmenides, ſtatura inter Perſas [1] proceriſſima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum: Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatiſſime eum funeravit, exhibito etiam epulo, ejuſque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii ſacrificant,

CXVI.

CXVII.

δύμλω. ἡ ὃ γῆ αὕτη ἡ τῷ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φίλλις, κατατείνουσα, τὸ μὲ πρὸς ἑσπέρλω, ὅθι ποταμὸν Ἀγγίτλω, ἐκδιδοῦτα ἐς τ Στρυμόνα· τὸ ὃ πρὸς μεσαμβρίλω, τείνουσα ἐς ὠυτὸν τ Στρυμόνα, ἐς τ οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες ὃ ταῦτα ἐς τ ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς ἡφούρας, τ Στρυμόνα εὑρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα ὃ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τ χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν ἀσπὸ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τ ἐπιχωρίων ζωοὺς κατώρυσσον. Περσικὸν ὃ τὸ ζωοὺς κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γενέσθαι ὑὸς ἑωυτῆς ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ θεῷ ἀνὴρ γῆς. πιλαείζεσθαι κατορύσσει. Ὡς ὃ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι ἀγκαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένῳ Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξίησι. αὕτη ὃ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν ὃ κόλπον τ ὅθι Ποσειδήιόν ἐστι ἐσερχθεὶς ἔχων, ἵησι ἀπὸ Συλέος πεδίον καλεόμενον, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τούτεων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν πρὸ τοῦ Πάγγαιον ὄρεος οἰκεόντων ὁμοίως καὶ τ πρότερον κατέλεξα. τοὺς μὲ πρὸ θαλάσσης ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατοπεδευμένους· τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἐπομένους· τὴν ὃ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, ἔτε συγχέουσι Θρήικες, ἔτ' ὀπτεύουσι· σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμοῦ. Ὡς ὃ ἄρα ἐς τ Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίλλει τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι παρεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαίνεέ τε, ὁρέων καὶ τοὺς, προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὀρυγμα ἀκέων. Ἐν Ἀκάνθῳ ὃ ἐόντι Ξέρξεω, ξυμβαίνει τὸν νοῦσον ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τ διώρυχος Ἀρταχαίλω, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδεω· μεγάθεί τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὧν τε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλλν, ἐξενείκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε ὃ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ ὃ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἀπὸ στόματος, ὡς ἥρωϊ;

1 Proceriſſima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præ quovis alio altiſſima: adeo ut Xerxes, magno damno, &c. funeraverit, exhib.

ἐπινε-

ἐπονομάζοντες τὸ νόμα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐστιέετο συμφορλώ. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δεῖπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακὸν ἀπικέατο, ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῆς οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γὰρ Θασίοισι ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῆς σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν, καὶ δεινίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῆς ἀσῶν ἀνὴρ δόκιμος, ὅμοια τοῖσι μάλιστα ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τελεσκόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ ταῦτα πλησίοις καὶ ἐν τῆσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεσεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλῆς χρόνου προειρημένον, καὶ ταῦτα πολλῆς ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα οἱ κηρύκων τῶν ταῦτα γελλόντων, διαιτέοντο σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀσοί, ἄλφιτα τε καὶ ἄλφιτα ἐποίεον πάντες δὴ μεῖζω τῶν συχνῶν· τοῦτο δὲ, κτίλους ἐκ ποιμνίου, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσά τε καὶ ἀργύρεα σκεύεά τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάντα ὅσα δὴ τερπνὰ τράπεζαν ποιέεται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοτοίσι μετ' ἐκείνου ἐστρωτο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβλὼ μόνα παρεσκεύαστο. ὅκως δὲ ἀπίκηται ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς καθημένην ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνα γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτῇ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν σκηνὴν ἀναστάσαντες, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, ὥστε ἀπελαυνόμενον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος οὐ εἰρημένον ἐγένετο, ὡς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἱζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, εὐχομένους καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὁπόσων κακῶν τὰ ἥμισεα· τῶν τε παρεοχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης ἐν δισὶ ἐσθῆσι ἡμέρης ἑκάστης ἐώθεε σῖτον αἱρέεσθαι. παρέξειν γὰρ Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ μέζονα προείρητο ὁμοίως τοῦ δείπνου εὐωχεόμενον ἰδεῖν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπόντα, ἢ κατομείναντας, χώσασθαι πάντων ἀνθρώπων μάλιστα. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæe jacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam devenere, adeo quidem ut suis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thasii pro suis urbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogavit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem ubi qui præerant proposuere aliis circa urbibus, (tale enim convivium jampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in urbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hæc [1] excogitavere, ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aves habere, terrestres palustresque, in cortibus & in vivariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [2] Sub adventum autem exercitus, tabernaculum ubi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Ubi tempus cœnæ aderat, tunc convivatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctem illic exegerant, postero die revulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Unde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis ut universi, mares pariter ac fœminæ, sua delubra adirent, supplicesque diis assidentes precarentur ut posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur, nam de præteritis magnam se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim ut Abderitæ, si juberentur ut etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem advenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines afflicterentur. Et isti quidem quanquam

κρητῆρες.

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesque aves habebant, terrestr. 2 Quum autem advenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, vel, *tentorium*, quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diversorio utebatur; reliquus autem exercitus sub dio agebat. Ubi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conviv.

gravate

gravate, tamen quod ſibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, juſſos ad Thermam cum claſſe ſe opperiri. Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita à quaeipſe ſinus habet cognomen. Hanc enim compendiarim magis viam eſſe audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum uſque ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartito diviſus omnis, juſſu Xerxis: ut una pars ſecundum mare iret pariter cum claſſe, cui partipræerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæcumes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus ubi à Xerxe diſceſſit, foſſam enavigavit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinum in quo Aſſa & Pidorus & Singus & Sarga urbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto commilitio, perrexit ire ad ſinum Thermæum: circumvectuſque Ampelon promontorium Toronæum, præternavigavit has Græcas urbes, (unde & naves & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare uſque ad promontorium Canaſtræum, totam fere Pallenam prætervectus eſt, illinc quoque & naves & commilitium ſumpſit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Nova urbe, ex Ægа, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt urbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernavigata hac regione, ad præſtitutum locum pervenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ urbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſ, Smila, Æneа. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur, Ab Æneа autem, (in qua finis enumerandarum urbium mihi factus eſt) jam ad ipſum Thermæum ſinum curſus claſſis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, perventum eſt, & ad urbem Sindum, & ad Chaleſtram ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cujus terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichnæ & Pella. Hic navales copiæ circa flumen Axium & urbem Thermã & alias in medio horum urbes

CXXII. CXXIII. CXXIV.

πεζόμυοι, ὁμοίως τὸ ὀπισθοτόμυον ἐπελέλεον. Ξέρξης ὦν ἐκ τῆς Ἀκάνθης ἐνετείλατο τοῖσι ταμίῃσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς νέας προβύεσθαι· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος ἔσχε τὸν ἐπώνυμον ἔχει. ταύτῃ δὲ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μάχεται μὲν δὴ Ἀκάνθιος ὧδε τεταγμένος· ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρην δὲ τεταγμένην ἦγε αὐτὸς τετραμερεῖς τὴν μεσόγαιαν, τὴν ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦγε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδόνεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπωρύγη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ ἡγεμονίην, διέχεῳ δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄστα τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἰκέουσαι, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτεων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄκρην τὴν Τορωναίην ἄκρην, ἐσβάλλει ἐς τὸν Τορωναῖον κόλπον. ἐνθαῦτα ἐβεβήκεε Ἑλλωτίδας τάσδε πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, σκέλεα μνέων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ὅτι Κάνα γραίην ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θερσαμβέω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. οὗται γὰρ εἰσὶ αἱ τὸν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔσχε ἐς τὸ προεξημμένον, θαλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμορεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι ἐνόμαλά ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισαὶ, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κρουσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐπελθόντων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐλῶνα τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, διὰ τοῦ Ἄξιον ποταμὸν, ὃς ἐρύει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τὰ ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλιες Ἰχναί τε καὶ Πέλλα. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτῇ παρὰ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλιος,

Τετραταίχμης. 267.

πεδιμῶν βασιλῆα, ἐς ἐατοπεδεύετο· Ξέρξης ὦν ἐπ' ὁ πεζὸς ςρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βυλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο ὦν διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηςωνικῆς ὀπὶ πόλαμον Χειδωρέα, ὃς ἐκ Κρηςωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ὄξιει ῥοὸν τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ πόλαμῷ. Πορευομένῳ ὦν ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεδήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ ὀπίσω ἤδεα, ἄλλου μὲν ὐδενὸς ἅπτοντο ἔτι τοῦ ζυγίου, ἔτι ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐλυμαίνοντο μούνας. θωϋμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τί κοτε ἐών, τῶν ἄλλων τὸ ἀναλκέζον ἀπεχομένους τὲς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ὀπλίσθησαν· τὸ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν δῆλον, μήτ' ἐπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ καὶ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγελοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ὄξει τὰ ἐς τὲς Ἕλληνας φοιτέοντα. ὅρος δὲ τοῖσι λέγουσι ὄξει ὅ, τε δὴ Ἀβδήρων ῥέων πόλαμός Νέςος, καὶ ὁ δὴ Ἀχαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τοῦ Νέςου ἐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τὶς ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μέσῃ τετέων, τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν ςρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ ςρατὸς αὐτοῦ ςρατοπεδευόμενος τὴν παραθάλασσαν χώρην, τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἳ ἐρίζουσι γοῦν τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τοῦτο ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐς ἑπτὰ πεδία ὀνέατο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώροισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τετέων πόλαμῶν, ἐκ Κρηςωναίων ῥέων Χειδωρεὺς, μέγιςος ἐκ ἀντέχρησε τῇ ςρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ἔρεα τὰ Θετταλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα εἰνὸν πυνθανόμενος ἔι), δι' ὃ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκέων τε ἔι) ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θηήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς διὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο ἔι). ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο πρῆσσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν ςρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐδέησατο Ξέρξης τῆς ἐκβολῆς τοῦ Πηνειοῦ,

stativa habuere, regem opperientes. Huc pervenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium evolvitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones CXXV. impetum dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descenderunt, nulloque alio neque jumento neq; homine tacto, in camelos grassati sunt.1 Cujus rei causam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab invadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem CXXVI. per ea loca leones multi, & boves agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad auroram trans Nestum usquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluviorum medio leones gignuntur. Post- CXXVII. quam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab urbe Therma & Mygdonia usque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, ubi agrum Bottiæicum Macedonicumque disterminant. In his locis stativa habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Chidorus e Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospici- CXXVIII. ens Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum anfractum angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est navigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones supernè habitantes ad Perræbos, præter Gnonum urbem. nam hâc tutissimum iter esse audiebat. ¶ Atque ut concupivit, ita & fecit. Itaque conscensa navi Sidonia, (quam semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signum cæteris navibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam pervenit, ostia Penei contemplantem

1 Miror autem qui fieret ut leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autem invaderent: quod animal, &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogavit nunquid flumen posset averti, ut alibi mare ingrederetur. Narratur autem Thessalia quondam lacus fuisse, utpote conclusa undique præaltis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa junctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperum, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita devexa ut cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes, per unum anfractum & eum arctum in mare evadunt, in unam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluvios & præterea lacum Bœidem non fuisse nominatos quemadmodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse convallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, hujus dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (ut mihi videtur) terræmotus est opus.

CXXIX.

CXXX. Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Peuei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim undique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, jampridem cum alia præviderunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negocium, flumen, obstructo anfractu, aversoque alveo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. 1 Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi se tradiderant,

ἐν σώματι μεγάλῳ ἐνίσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ ἔστι ποταμὸν ὅτι τῷδε ἐκτρέψαντα, ἕτερον ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τῷ δὲ Θεσσαλίῃ λόγος ἔστι τοπαλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥσπερ γὰρ συγκεκλῃσμένῃ πάντοθεν ὑψηλοῖσι ὄρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό τε Πήλιον ὄρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμισγοντα τοὺς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Οὔλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρης, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. τὸ μέσον δὲ τεσσέων ὀρέων λεχθέντων ἐστὶ Θεσσαλίη ἔσω κοίλη. ὡς τε ὧν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τούτων δοκίμων μάλιστα τάδε, Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνος, καὶ Ἐνιπεύς, καὶ Παμίσος· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὀρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσσαλίην ὀνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκπλοον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, περισυμμισγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τωὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, εὐθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ ἑνὸς ὀνόματι καταχρᾶται, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέων εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, ἐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην, ἔτε ἐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν· ῥέουσαν δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοί μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅς τις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεσχισμένα ὑπὸ σεισμοῦ, τοῦ δεῦτε τούτου ἔργα εἶναι, κἂν ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γάρ ἐστι σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάσασις τῶν ὀρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, ἐπειρώτεον Ξέρξεα εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν καταίνυσα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. ἔρεσι γὰρ περιεσεφάνωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ εἰκὸς εἶναι ἐπὶ τούτοισι, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. τοῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο, γνωσιμαχέοντες καὶ τἄλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ τρυφαλωτόν. τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν εἶναι μοῦνον ἐπιστῆσαι σφέων ὅτι τὴν χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ περιχρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων. ὡς τε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν ὀρέων ὑπὸ βυθέα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοξε ἑωυτοὺς βασιλεῖ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent,——

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντὸς σφέας τοῦ ἔθνεος ἐσαγγέλλεσθαι φιλίως. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θηησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὸν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ ἥμισυ τοῦ Μακεδονικοῦ ἔκειρε τῆς στρατιῆς στρατηγεύς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περραιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα δῶρα γῆς αἴτησιν, ἀπίκοντο, οἱ μὲν, κενοί, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγίνοντο οἵδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. τοῖσι τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειρόμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, καὶ ἀναγκασθέντες, καταξάντων σφι εὖ τῷ πρήγματος, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην ἐκ ἀπέπεμψε Πέρσης δῶρα γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς ἀπέντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν τῷδε βασιλέα. τούτεων μὲν εἵνεκα ἐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτησομένους. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοῖς κήρυξι συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι ἐκ ἔχω εἰπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο γε διὰ ταὐτὰ τοῦτο αἰτίῃ δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μηνῖσις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερήσαι θυομένοισι ἐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ' ἦν χρόνον συχνὸν ἐπ' ὀφθαλμῶν ἔχοντα. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλλάς τε πολλὰς συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιησάντων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι εὖ, καὶ χρήμασι ἀπίσω ὄντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ἐπέδυσαν ποινὴν τίσαι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κήρυκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. ὅτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποδεδαημένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ

269.

καὶ εἶπαί τι,

ratus id illos per totam nationem divulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus. Thermam renavigavit. Ubi complures dies circa Pieriam est commoratus (nam montem Macedonicum, ut illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia ejus pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam ferant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæterique Bœoti præter Thespienses & Plataenses: [2] cum quibus ii Græci *Perabi* percusserant fœdus qui bellum adversus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, devoturos. Ita apud Græcos jusjurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum dejecerant, jubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa nullos illuc ad petendum misit. Et Athenienſibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum urbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templum, cum ejus posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, inque diu contingeret, pertæsi hujus calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, ultro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna autem ad-

CXXXI. CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. CXXXV.

——existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Alexandræ fecerant. sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Adversus quos ii Græci percusserunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad solvendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi δικάζεσθαι.* 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis interrogavit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, 1 vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, utrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non ut hastis sed ut securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni
CXXXVI. responderunt. Dehinc vero ut ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio jubentibus satellitibus ac vim afferentibus ut procumbentes regem adorarent, [2] & per capita eos ad id agendum impingentibus, negaverunt se unquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnaverant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [3] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negavit se fore Lacedæmoniis similem, illos enim interimendis legatis jus omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum.
CXXXVII. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessavit: etsi Spartam reversis Sperthie & Bule, [4] longo deinde tempore interjecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, ut Lacedæmonii aiunt. quod mihi divinitus maxime videtur esse gestum:

τόλμα τυλέων τ' ἀνδρῶν δωρήμαθ' ἁξίη, ἢ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. προδόμμοι γὰρ ἐς Σῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δ' Ὑδάρνης ἦν μὲν ἡμέτερος πρόξεινος, στρατηγὸς δὲ τῶν παραλαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ οἰκημένων, εἶπε σφεας, ξείνια προθέμενος, εἰρώτα. ξεινίζων δέ, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἔστι σταθμὸς βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· ὥστε δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξασθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἔχοιτ' ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δοῦλοι βασιλῆος. πρὸς ταῦτα ὑπετρέφαντο τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλὴ ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τὴν μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλίης, τὴν δ' ἄπειρος ἐών. τὸ μὲν γὰρ δοῦλον εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλεύθερος δ' οὔκω ἐπειρήθης, εἰ γλυκύ ἐστι ἢ οὔ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκαζόντων σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα καὶ προσπίπτειν, οὐκ ἔφασαν, ὡς τὸ μέν σφι αὐτέων ὅδε κεφαλαιοῦται, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ ἐστὶ ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε καὶ ταῦτα ἦκειν. ὡς δ' ἀπεμαχέσαντο τούτῳ δευτερά σφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγῳ ποιῶδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δ' αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ἐστὶ μεγαλοφρονέστατος, ἐπὶ ἔφη ὁμοίῳ ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συλλέξαι τοὺς πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δέ, τοὺς ἐκείνοισι ὁμοπλήσας, ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδ' ἀντιαποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. Οὕτω Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐτελέσθη τε φαύλως, καίπερ ἀπονοησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπεγέρθη τε τοῖσι Πελοποννησίοισι καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενόμενον.

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicujus* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par utrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, unum expertus es, alterum nequaquam. nam servus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non ut hastis *&c. Illud* ἐκ ἴσου *&c. potest & ita verti*, Non pari utrinque ratione das nobis consilium, *q. d. Quum suades nobis ut condicionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas Illud autem* ὁρᾶτε *potest etiam verti* Cernitis, *& forte sæpe melius.* 2 Negaverunt se, vel si in caput protruderentur, hæc ullo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus,* καὶ ἀνέσχετο προσφερόντων, καὶ δὴ κεφαλὴ αὐτὸς οὐθενὸς ἦν. *Sed alteri sensui videtur aptius fore* ἐπὶ οὐθενὶ. 3. Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Atheniensium, ut Laced. aiunt. quod mihi divinum contigisse videtur.

ὅτι μὲν γὰρ καλέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, ἐὰν ἐπαύσαλο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τυλέφων τε ἀναβάντων πρὸς βασιλῆα Σιτάλκην τὸν μείωνα, ἐς Νικόλαον τε τὸν Βέλλιος, καὶ ἐς Ἀμήριστον τὸν Σπερθίεω, ὡς εἶλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὸν Ἀσίην, πρὸδοθέντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἥλωσαν κατὰ Βισάνθην τὸν ἐν Ἑλλησποντίῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὸν Ἀττικὸν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ Ἀδειμάντου τοῦ Ἀριστέω τοῦ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος τούτου. Ἐπαινέω δὲ ὅμως τὸν πρότερον λόγον. ἢ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ἔνορμα μὲν εἶχε ὡς ἐπὶ Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατίσταται δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, ἐκ ἐνὸς ὁρμέμενοι πάντες ἐπρήσσοντο. οἱ μὲν γὰρ δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον δάρος· ὡς ἐδὲν πεισόμενοι ἄλγεα πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε ἔτι νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ὁπόντα, ἔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντιτίθεσθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ πρόδηλος. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι, ὀκνηρόν μοι πρὸς τοῦ πλέονων ἀνθρώπων, ὅμως δή, τῇ γε μοι φαίνεται εἶναι ἀληθὲς, ἐκ ὑποκύσω. οἱ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ὁπόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ καὶ τὴν θάλασσαν, ὑδαμοῖ ἂν ἐπειρῶντο ἀντίθηβοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν καὶ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἐδίδου Ξέρξῃ, κατά γε ἐμὲ τὴν ἤπειρον τοιάδε ἐγένετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιδῶνες ἦσαν ἐλλαμβόλοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐκ ἑκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τὸ βαρβάρου, ἐμεμνώδησαν. μεγαλοπρεπέα δὲ ἔργα ἀπέδεξαν μεγάλα, θέντες ὦν ἄν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα." ἠνδραποδίσθησαν. μεγαλοπρεπέα δὲ ἔργα ἀπέδεξαν μεγάλα, θέντες ὦν ἄν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα." ἠνδραποδίσθησαν. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ

quia ira Talthybii nuncios corripuerit, nec prius quieverit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolan Bulis, & Aneristum Sperthiei filium, qui piscatores Tirynthios in navi oneraria plena viris navigantes cepit, manifestum est apud me divinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuncii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt juxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. ¶ Quæ expeditio (ut ad superiorem orationem redeam) nomine quidem tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere invadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinantibus. Hoc cxxxix. ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines invidiosam, [2] non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino adversus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi, atque hæc in continenti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per urbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertique & magna opera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an,

cxxxviii

cxxxix

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessaviſse priusquam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob iram illam ascenderant, Nicolan Bulis, &c. *Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξῆλθε, *pro quo* ἐξῆλθον *lego; eo sensu quem hic indicavi, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.* 2 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subticebo. Si Athenienses impendentis periculi metu patriam deseruissent, aut non def. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitisset, terra certe ista contigissent: Quamvis muri a Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (ubi eos socii prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum urbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, præclaris in prœlio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut——

priuſ-

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita utrinque sub Persis Græcia fuisset. Nam murorum apud Isthmum loricatorum quænam utilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quivi audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberraverit à vero. nam utrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquum erat cum Medis non sentiens erexerunt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt
CXL. excipere hostem sua invadentem. Siquidem consulatoribus Delphos missis, uti oraculo volebant: iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædem ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respondit,

Quid miserande sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & 1 globidæ deserta collibus urbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedis poterunt superesse manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis urgens 2 Asiægena curru.
Atque alias pleraque, tuas 3 non solius arces;
Permultasque deum sævis dabit ignibus ædes,
Quas ego prævidi jam nunc sudore 4 madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis,
Nigrantem cogente malo manare cruorem.
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLII. His auditis Athenienſium consultores maximo sunt mœrore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius,

πρὸ τῦ, ὁρῶντες ἂν καὶ τὲς ἄλλυς Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ ὅτων ἂν ἐτὸ ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο τὸ πέρσησι. τίνι γὰρ ὠφελίῃ τίνι ἦ τειχέων ἦ θαλάσσης τῦ Ἰσθμῦ ἐλλαμψάντων ἢν δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλέως ὄντος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης· νῦν δ' Ἀθηναίυς ἄν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τἀληθές. ἔτοι γὰρ ὁκότερα τῶν πραγμάτων ἐτελέοντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τίνι Ἑλλάδα ἔθελον ἐλευθέρην ἐλθθέρην, τῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ ἔτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μέγα γε θνητὸν ἀνωσάμενοι. ὑδὲ σφέας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπόντα ὑπὸ τὴν χώρην δέξασθαι. Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφὸς θεοπρόπυς, χρησομένυς ἦσαν ἕτοιμοι. καί σφι ποιησάσι τὰ ἱρὰ τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ ὄνομα Ἀριστονίκη, τάδε,

271.

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φόβυ ἔσσατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τετρηχυίης ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέαλοι, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτέ τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συρίηφι ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἷον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς φαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεόμβοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμβοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητα. ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὑπίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· περιβάλλουσι δὲ σφέας αὐτὲς τὸ κακῦ τὸ παρεχόμενον, Τίμων ὁ Ἀνδροβύλυ

— ceteros Græcos Medorum partes jam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita utrolibet modo Græcia in potestatem Medorum venisset. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturi fuissent muri per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. quæ quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ servatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendis non caret; necesse enim est ut initio ante* οἱ Ἀθηναῖοι *omissam esse dicamus particulam ei, & non procul inde interpunctionem quæ est post* Ξέρξῃ, *inde translatam post* θάλασσαν *collocemus. Sed & hæc suspecta sunt,* ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον; ἢ πρὸ ϝ. 1 *Pro* Globosæ, *id est, rotundæ.* 2 *Legit* ἀσπιγὺς, *pro* συριγὺς · *& pro ablativo,* curru, *reponendus videtur accusativus,* currum, *ut hæc Græcis respondeant; tunc autem fuerit* Asiægena *dictum pro* Asiægenem, *ut siquis ex* Omnigenis *faciat accusativum* Omnigena *pro* Omnigenam, 3 *Recte legit* τὸ σὸν, *pro quibus in vulg. edit. habetur* τόσον. 4 Madere,

τῷ Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμ☉ ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίαν λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι "σι, φὴ λέγουσι, "Ωναξ, χρῆσον ἡμῖν ἀμεινόν τι "περὶ τ πάλεος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας "τάσδε τὰς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ ἔ τοι ἀ"πιμι ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆνδε μι"έομι, ἔς τ' ἂν φὴ πελάσσωμι. ταῦτα λέ"γουσι ἡ πρόμαντις χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δυνατ' ἂν Παλλὰς Δί' ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις φὴ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δ' τόδ' αὖτις ἔτ☉ ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων δ' ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπ☉ ὅρος
Ἐντὸς ἔχει, κοὐθμῶν τε Κιθαιρῶν☉ ζαθέοιο,
Τεῖχ☉ Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ ὄμφακα Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σύ γ' ἱππόσυνον μεμάτω στρατὸν ἠδὲ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου σεῦ τὸν, ἥσυχ☉, ἀλλ' ὑποχώρει,
Νῶτον δ' ὀπιστρέψας, ἔτι τοι ποτὲ καὶ τόδ☉ ἔσται.
Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

vir apud Delphos illuſtris ſuaſit [1] hæc fere, ut ſumptis oleæ ramis de integro reverterentur ad conſulendum ſupplicite oraculum. Obtemperantes ei Athenienſes dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum [2] palmitum, quos geſtantes ad te venimus, alioqui hinc abs te non abituri ſumus, ſed in hoc adyto ad obitum uſque permanſuri. Hæc dicentibus, antiſtes iterum hoc modo reſpondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus uſa,
Et precibus blandita Jovem placare nequivit,
Hoc tibi fabor item reſponſum, adamanti propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropiæ
Intus habet, quodcunque ſacer penetrale Citharon,
Juppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui ſoli invicti tibi ſint natiſque ſaluti.
Tu vero adventum peditumque equitumque quietus,
Terreſtreſque acies ne præſtolare: ſed hoſti
Terga dato, vel ſi tibi fors erit obvius uſquam,
Divina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Uſquam vel Cerere ſparſa, coeunte vel uſquam.

Hæc legati, ut erant, ita arbitrati prioribus mitiora, poſtquam conſcripſerunt, Athenas rèdiere, reverſique ad populum recitavere: & quum aliæ multæ ſententiæ eſſent oraculum interpretantium, & eæ plurimum perplexæ, quidam è majoribus natu dixere, videri ſibi deum reſpondere ſalvam fore arcem. olim enim Athenienſium [3] arcem præſeptam vallo fuiſſe. & ii quidem interpretabantur vallum eſſe hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum ſignificare naves: eaſq; cæteris omiſſis ædificari jubebant. [4] Verum eos qui aiebant naves eſſe ligneum murum, fallebant, *vel Cerere ſparſa, coeunte vel uſquam.* Circa hos verſus confundebatur eorum ſententia qui claſſem volebant eſſe ligneum

CXLII.

Ταῦτά σφι (ἱππότερα γὰρ τῆς πεζοτέρων ἐστὶ καὶ ἐδόκεε εἶναι) συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ ἁπλῶς σωτηρίην μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῆς Ἀθηναίων ῥηχὼ ἐπέφραχτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸ φραγμὸν, συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχ☉ εἶναι· οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ ταύτας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας. τὸς μὲν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχ☉, ἐσφάλλετο τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερ☉, ἢ συνιούσης.

καὶ τὰ ταῦτα τὰ ἕτερα συνεχέοντο οἱ γνῶμαι τῆς φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχ☉

---

1 *Videtur phraſis Græca ὁμοῖα τῷ μάλιστα reſpondere potius Latine,* Ut qui maxime; *ut ſit,* Vir illuſtris, *vel potius,* Vir ſpectatus, ut qui maxime; *ut illa verba Græca cum* δόκιμ☉ *jungantur. non cum* συνεβούλευε. 2 Olivæ palmitum. *Non tamen ſimpliciter* ἱκετηρίαι *ſunt oliva palmites, ſed q. d. ſupplicatorii palmites olivæ.* 3 Arx circumſepta vallo erat. 4 Sed eorum ſententiam qui dicebant naves illum eſſe murum ligneum, evertebant hæc duo poſtrema quæ Pythia dixerat, Divina at Salamis muliebria pignora perdes. Uſquam vel Cerere ſparſa, coeunte vel uſquam Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum ſententiæ——

qui

murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam ſententiam accipiebant, fore ut ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem
CXLIII. pugna navali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam qui in primores recens pervenerat, 1 nomine Themiſtocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte conjectare: 2 quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienſes ſpectaret ullo modo, non ita placide nobis deum fuiſſe reſponſurum, ſed ſic, O Salamis miſera, pro eo quod dixit, O divina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppeturi. Sed recte conjectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oraculum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat ut ſeſe inſtruerent tanquam prælio navali certaturi, & tanquam hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerunt quam illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ navalis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiam dicebant, non levandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è proventu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eaque eſſet æque dividunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum navium ad Ægineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum uſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in utilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur jam præparata quum præſto eſſet, & alteram exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculum conſilio, barbarum Græciam invadentem cum navibus opperiri univerſos, deo obſequentes, 4 una cum Græcorum voluntariis. Et hæc quide oracula Athenien-

CXLIV.

εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτην ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἑστεώτας ναυμαχίῃ παρεσκευασμένους. Ἦν δέ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παρελθών, τῷ ἔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος. ἐκαλέετο. οὗτος ὦν οὗτος οὐκ ἔφη πάντα ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόν κως, οὐκ ἂν ὕστω μοι δοκέειν ἠπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, Ὦ γέλια Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ, Ὦ θεία Σαλαμίς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελεῦσθαι. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτην Θεμιστοκλέους ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταύτην ἔγνωσαν αἱρετωτέρην εἶναι μᾶλλον ἢ τὴν τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶντες ναυμαχίην αἱρέεσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταειρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρη τε Θεμιστοκλέος γνώμη ἐμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἐγένετο, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγάλων ἐκ τῆς γαίης, τὰ ἐκ τῆς μετάλλων ὀφι προσῆλθε τῆς ἀπὸ Λαυρείου ἐμέλλον διανέμεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τεσσεράκοντα τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διὰ τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγω. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος σώσας, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. οἳ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσαντο, ἐς δὲ ὃν ὕστερον τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τε σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλομένοισι, δόντα δίκην τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ παρεοῦσι, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἕλλησι τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι

272.

———qui naves illum eſſe murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc ſenſum accipiebant, fatale ſibi eſſe circa Salaminem ſuperari, inſtructa pugna navali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themiſtocles, ſed vocabatur Neoclis filius. Is negabat &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienſes ſpectaret illud carmen, non videtur mihi tam mitè reſponſum redditurus deus fuiſſe, ſed pro eo quod dixit Divina at Salamis, dicturus fuiſſe At Salamis miſera, ſiquidem circa ipſum ſui incolæ eſſent oppetituri. Illi igitur qui recte conjectaret (*id eſt, Illius igitur judicio qui, &c.*) deum adverſus hoſtes hoc oraculum non adverſus Athen. edidiſſe. 3 Cæterum alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Cæterum opportune cedebat quod antea alii Themiſtoclis ſententiæ primæ partes delatæ eſſent.* 4 Una cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐγενόνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τωὐτὸ τῶν
ωδὲ τιὼ Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω
φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίσιν,
ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλομένοισι αὐτοῖσι, πρῶ-
τον μὲν χρημάτων πάντων κατάλλαξεσθαι τὰς
τε ἔχθρας καὶ τὰς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέ-
μους. ἦσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι·
ὁ δὲ ὧν μάλιστα, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινή-
ταισι. μετὰ δὲ, πυθομένοισι Ξέρξεα σὺν τῷ
στρατῷ ἤδη ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατα-
σκόπους πέμπειν ἐς τιὼ Ἀσίην τῶν βασιλέος
πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαι-
χμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ
ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν
Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύ- κελεύ-
οντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλ- σοντας.
λους· φρονήσαντες εἴ κως ἓν τε γένοιτο τὸ Ἑλ-
λήνιον, καὶ εἰ συγκύσαντες πᾶσὶ τοῦτο πρήσσοιεν
πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι
Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγά- τὰ ἐκεῖνα.
λα ἐλέγετο εἶναι. ἐδαμῶς Ἑλληνικῶν τῶν
ἐς πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε,
καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
σκόπους πέμψαντες ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς.
οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόν-
τες τιὼ βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπαΐοντες ἐλάμ-
βανον, βασανιζόντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τὸ πε-
ζὸν στρατὸν, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεμέοντες. καὶ τοῖσι
μὲν κατεκέκρικτο θάνατος· Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύ-
θετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τιὼ
γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντει-
λάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκό-
πους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἐπι
273. στρατεύοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν
τιὼ βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπὶ
οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους πει-
άσαντας ἐπιδεῖξαι πάντα τε τὸν πεζὸν
στρατὸν καὶ τιὼ ἵππον· ἐπιὼ δὲ ταῦτα ἐθέλη-
σι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τιὼ ἂν αὐ-
τοὶ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ τὸν
λόγον τόνδε, ταῦτα ἐπετέλλετο, ὡς εἰ μὲ ἀ-
πώλοντο οἱ κατάσκοποι, ἔτ' ἂν τὰ ἑωυτῶ
πρήγματα περιεπίθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα
λόγου μέζω, ἔτ' ἄν τι τὸν πολεμίους μέγα ἐστι-
νέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. νοσησάν-
των δὲ τυτέων ἐς τιὼ Ἑλλάδα, ἐκέλευε ἔφη
ἀκέσαντας τὸν Ἕλληνας τὰ ἑωυτῶ πρήγ-
ματα περὶ τῶ σάλπιγξ τῶ γινομένω, ὧδε
ἐθέλοντα ἐσιέναι ἐπ' αὐτὸν στρατιήν· οὕτω δὲ δείσειν ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν
τας πρήγματα ἔχειν. Οἷσι δὲ αὐτῶ αὕτη ἡ γνώμη τῆγε ἄλλη. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-

sibus ſunt reddita. ¶ Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam melius ſentiebant, interque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum 1 pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienſes & Æginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decrevere cum aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad contrahendam adverſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, jubentes opem. Græciæ ferri: eo animo ut ſi fieri poſſet, omnis vis Græca unum eſſet, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ eſſe, nec multo minores quam Græcorum. Ubi hæc eis placuere, & in gratiam inter ſe rediere, principio 2 ſpeculatores in Aſiam tres viros miſere: qui quum Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt, & à ducibus pedeſtrium copiarum torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis ſententia. Id ubi Xerxes audiit, reprehenſa ducum ſententia, mittit quoſdam è ſatellitibus jubens ut ſi vivos adipiſcerentur ſpeculatores, ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites adepti ſatellites, prehenſos in regis conſpectum adduxerunt. Sciſcitatus rex qua de cauſſa veniſſent, præcepit ſatellitibus ut homines circumdncerent, peditatum omnem equitatumque oſtentantes: & eos, ubi contemplando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuiſſet. Hoc Xerxes ea ratione imperavit quod cogitabat fore ut ſi ſpeculatores necati fuiſſent, neque Græci præſciſcerent potentiam ſuam eſſe fama majorem, neque quippiam ipſe læderet hoſtes tribus viris interemptis: at iiſdem in Græciam regreſſis, fore ut Græci (ut ſe opinari dicebat) auditis rebus ſuis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret ſuſcipere moleſtiam de exercitu in eos ducendo. Hæc ſententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

CXLV. CXLVI. CXLVII.

1 Πρῶτον χρημάτων πάντων. *Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt.* 2 *Rectius interpreteris* exploratores *hic & in ſequ. locis: ut alibi ipſe vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit,* Adres regis explorandas.

xes,

xes, vidit naves cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas ubi audiere ejus assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogavit quonam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem quo illi, & nos navigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant?

CXLVIII. Cæterum speculatores illi rebus inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui contra Persam conjurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argivi responderunt 1 res suas ita habere. Audisse se jam inde ab initio barbarum excitasse adversus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset eventurum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de causa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis invise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argivi responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione ut dimidium imperii penes se esset, quanquam enim jus imperandi ipsorum esset, tamen dimidio imperii se esse contentos.

CXLIX. Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamvis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare ut fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἰδὲ πλοῖα ἐκ τῆ Πόντ[ου] σιταγωγὰ, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτῆ ὡς ἐπύθοντο πολέμια ἔοντα τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἦσαν αἴρεσθαι αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκόκε σφι ἐπαγγέλλει. ὁ δὲ Ξέρξης ἐπείρετο αὐτοὺς ὁκοῖ πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους δέσποτα σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ, Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθά περ καὶ ἔστι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέεσι ἔστι ἡμῖν σῖτα ἐπαγόμενοι; Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι ὕστα διεπάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐκόσησαν ἐς τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων δὴ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτὸς γενόμενα ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῆ βαρβάρου ἐγειρόμενα δὴ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες παρήσονται προσλαμβάνοντες δὴ τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους, ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὅ,τι σφι μέλλει ἄμεινον πιέεσι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων πεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τῆ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε,

Ἐχθρὲ μὲν πολίτῃσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω τὸν περιβόλαιον ἔχων, περιφυλασσόμενος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν περίφραζο· κέαρ δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν δὴ τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ περὶ τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τετρήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καί τοι καλά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν καὶ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ πιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· ἀτὰρ δὴ ἔχειν σπουδὰς ἡμέρας τεσσερακονταέτιδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

---

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, se ita egisse.* Quum jam inde ab initio audissent quæ barbarus adversus Græciam moliretur, & fore animadvertissent ut Græci ipsos nihilominus quam cæteros adversus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent, &c. *Sed legendum est* ὡ παρήσοντα, *ut sit ad verbum, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto post,* ἐπεὶ δὲ σφέας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

μηδὲ

μηδὲ σοφιδέων ἐοσέων ὁπλέγεδαι, ἰῶ ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ, ἄλλο πάϊσμα πρὸς τ Πέρσῃσι, μὴ τολοιπὸν ἔωσι τ Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δ ἀγγέλων τὰς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψαδαι τοῖς δε, ὡς εἰ μὲ σοφιδέων ἀνοίσειν ἐς τὰς πλεῦνας, ὡς ἑ ἡγεμονίης, αὐτοῖσι ἐντέλλεδαι ὑποκείναδαι· ἰῶ δὴ λέγειν, σφι μὲ εἶ) δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι ἑ ἕνα· ἔκαν δυνατὸν εἶ) τ ἐκ Σπάρτης ἐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετ ἑ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργείων εἶ), κωλύει ἐδέν. ὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ ἐκ ἀναχέδαι τῶν Σπαρτιητέων τὸ πλεονεξίῃ, ἀλλ' ἑλέδαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεδαι ἢ ὑποθέξαι Λακεδαιμονίοισι. προεπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεδαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ ἑ μὴ, ὡς ἐχθρούς ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲ Ἀργεῖοι τοσαῦτα τυγχέων ὡς ἐλέγοσι. ἔστι ἑ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὸ Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢπερ ὁρμῶσαι στρατηΐδας ἐπὶ τὸ Ἑλλάδα. ἐλθόντα ἑ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν, Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃ εἶ), ἀπ' ἧς ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δαναΐης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. ὕτω ὦν εἰκὸς ἡμέας εἶναι ὑμέτεροι ἀπόγονοι. ἔτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ὅτι τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατηΐδας, ἔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέδαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆδαι. ἰῶ ἐμοὶ γνώμης κ νόου, εὐδαμὸν μέζονας ὑμέων εἶναι. ταῦτα ἀκέσαντας Ἀργείους λέγειν πρῆγμα ποιήσαδαι, κ ὡδαχρῆ ἐπ μὲ ἐδὲν ἀπαγγελλομένους μεταιτέειν· ἐπεὶ ἑ σφέας ὡδαλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, ὕτω δὴ ὑπαμένους ὅπῃ ἐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ὑπὸ τοφάσι ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν ἑ τούτοισι κ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενομένων τούτων. τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, κ τοὺς μετ' τούτου ἀναβάντας· Ἀργείους ἑ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας κ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τ Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὸ πρὸς Ξέρξεα φιλίῃ συνεκεκάσαντο, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτοῦ εἶ) πολέμιοι.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subjecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argivorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, ut responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argivis unum, ideo non posse fieri ut alterutri Spartæ regi obrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argivus parem dignitatem obtineret. Ibi Argivi negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis ut priusquam occideret sol, ex agro Argivo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argivi sic se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur. Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum pervenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argivi, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Perfei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis adversarios fieri. Sed potius domi vestræ vos confidentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argivi quum audissent, 1 rem confeciſſe dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popoſciſſe Græcos: sed quum ab illis 2 reprehenderentur, tunc partem imperii popoſciſſe, gnari id Lacedæmonios non concessuros, ut hoc prætextu 3 otium agerent. 4 Cui rei competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negotii gratia essent Athenienſium nuncii, Callias Hipponici filius & collegæ qui pariter ascenderant, contigit ut Argivi & ipsi per id tempus Susa mitterent nuncios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent an amicitiam quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostib. haberentur,

CL. CLI.

ἔξω. ἐμμένειν ἐθέλειν.

1 Pro ἀπαγγελλομένους, autem legitur & ἐπαγγελλομένους. 2 Vide annot. quæ proximam præcedit. 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. vel, Quibus consentaneum fuisse quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit:

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi civitatem amiciorem putare quam Argos. CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos 1 miserit ad ea dicenda, & an Argivorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogaverint, pro comperto dicere non possum, nec ullam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argivi proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argivis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in universum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argivos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quidvis præoptantes. Et de Argivis quidem CLIII dictum est. ¶ In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Hujus Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio objacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interjecto tamen tempore, 2 posteri ejus deorum inferorum sacerdotes illic perseveraverunt, oriundi à Teline, uno ex ea familia, qui eos illic collocavit hunc in modum. Quidam viri Geloi per seditionem ejecti, in Mactorium urbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam 3 deduxit nullis virorum copiis adjutus, sed horum deorum sacris. quæ unde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, 4 eo deduxit illos ubi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueverunt, sed ab eo qui sit 5 casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam ut fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ὁ Ἀρτοξέρξεα μᾶλισα ἐμμεῖναι φάναι, καὶ εὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἄργεϊ φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εὐδὲ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· θωμάζω δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀπεφορέοντο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι μέντοι οὐ παντάπασι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ σπκαλεσάμενοι τὸν Πέρσεα ὅπλα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης, τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἰρήσθω. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τῷ δὲ Γέλωνος τοῦτο πρόγονος, οἰκήτωρ ὢν ἐν Γέλῃ ἐκ νήσου Τήλου τὸν δὴ Τελοπίῳ κειμένης ὀνομαζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτῷ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι, ἱροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διὰ βίου ἐόντες, Τηλινέω ἑνός τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης καταγαγὼν ἐς Γέλαν, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱερὰ τελέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δὲ ὧν πίσυνος θεῶν καταγαγὼν, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. δῶρόν μοι ὧν καὶ τοῦτο γένηται πρὸς τῶν πανδαίνομαι " κατεργάσασθαι Τηλίνεω ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα δὲ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπαντῶντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρήης. ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ἐναντία τελέων πεφυκέναι, δηλυδείης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

καὶ ἐπ' γάδε 275

---

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argivorum nuncii ad interrogandum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp. 2 Ejus posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel, antistites sacrorum diis inferis*, fuerunt, quum Telines, unus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisivisset. *At Valla cum in aliis peccavit tum in eo quod ita vertit quasi* κτισαμένου *legeretur, quum tamen statim post in eadem re alteram lectionem sequatur.* 3 Reduxit, *sic & paulo post emenda.* 4 Eos hac conditione reduxit ut ejus posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.* 5 *Sensus hujus loci postulare videtur ut* ψυχὴ ἀγαθὴ *respondeat ad verbum ei quod dicimus* Bon esprit: *ut totam hunc locum sic interpretemur*, Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, ut qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque* πρὸς τὰ *videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo utimur præpositione* Ad, *quum dicimus*, Obstupuit ad has voces.

ὅτω μὲν νυν ἐκτήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Πατρέος πολυήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπήγνητο, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταϊκοῦ, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετὰ δὲ πολλὸν χρόνον δὴ ἀρετῇ ἀπεδέχθη παρὰ τοῦ Ἱππου τοῦ ἵππους τοὺς ἐν Ἱππαρχίῃ. πολιορκέοντος δὲ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Νάξιον, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς Συρηκουσίους τε καὶ τῷ βαρβάρων συχνούς, ἀνὴρ ἐφάνη ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῷ δὲ εἵποντο πολίων τοὐλάχιστον, πλὴν Συρηκουσίων, ὑδεμίη πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Συρηκούσιοι δὲ Κορινθίοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἐπικρατήσαντες ἐπὶ ποταμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ ὅτι δὴ τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ τῷ Καμαρίνα ταρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτης τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ καὶ ἔλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλι Ὕβλῃ, τριακοσάμορον δὴ τὸν Σικελῶν, ὅτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ἀβουλοτέρους τοὺς πολιήτεων κατηκόους ἔτι ἐόντας τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ δύρημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν ἀφελέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ὑπούτι Γέλωνι παραδιδοῖ τήν τε πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δέ, ἐπείτε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπερεβάλετο, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπερφρόνησε δὲ τὸ Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν ἅπαντα αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ οἰκήιαι ἀνάστατοι ἐγένοντο καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαριναίους ἀπανίστας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀναγράψας, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ καταίσκαψε· τοῦτο δέ, Γελῴων ἐπιμίσθους τοὺς ἀστοὺς τοὺς αὐτοὺς τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐλέων παχέας, ἀειρομένους τε πόλεμον ἀπτῷ, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι λιμῷ τάχιστα, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autem Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannidem potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Geloo fuit interfectus) ibi frater ejus Hippocrates susceptit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum unus erat Æneſidemus Pataici filius, ſatelles Hippocratis: qui non diu poſt ob virtutem declaratus eſt totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obſedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnavitque cum Syracuſanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclariſſimus: adeo ut nulla omnium quas retuli civitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracuſanos. quos pugna ad flumen Elorum ſuperatos Corinthii Corcyræique liberaverunt: ſub hac tamen condicione, ut Syracuſani Camarinam, quæ ipſorum quondam fuiſſet, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuiſſet, illato Siculis bello, ante urbem Hyblam periit. ita Gelon per cauſam tuendi liberos Hippocratis, EUclidem & Cleandrum, ubi cives, quod abnuerent dicto amplius audientes eſſe, prælio vicit, ipſe Geloorum imperium [1] adeptus eſt, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Poſt hoc commentum, quoſdam Syracuſanos, qui Gamori vocabantur, à plebe ſuiſque ſervis qui Cyllyrii nominabantur ejectos, in patriam ex urbe Caſmena reducendo, potitus etiam eſt ipſis Syracuſis. nam ei venienti plebs Syracuſana & urbem & ſeipſam dedit. Quam Gelon ubi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandavit, ſibique Syracuſas habuit, & quidem pro omnibus urbibus. ideoque ea civitas confeſtim [3] excurrit atque propagata eſt. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon civitatem dedit, Camarina everſa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem ut Camarinæis fecit. Necnon Megarenſium qui ſunt in Sicilia, quum obſeſſi ad deditionem veniſſent, locupletiſſimos quoſque, qui bellum ei intulerant, & ob id ſe interfectum iri putabant, Syracuſas traduxit, ac civitate donavit:

CLIV. CLV. CLVI.

τῶν Κυλλυρίων,

1 *Omittit* ἔργῳ *quod reſpondet præcedenti* λόγῳ· *q. d. Dum verbo illos ad conſervandum ſuum imperium adjuvat, ipſe non jam verbo, ſed facto illud invaſit.* 2 Poſt hoc autem inſperatum lucrum. *Id eſt, Quum autem ei nihil tale ſperanti jam tantum bonum obtigiſſet.* 3 Incrementum vigoremque aſſumpſit.

at ple-

at plebem Megarenſem quæ belli movendi fuerat expers, quæque nihil mali ſe paſſuram expectabat, Syracuſas adductam venundedit, ex Sicilia aſportandam. Idem hoc fecit Euboœenſibus qui ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguens. Hoc autem ideo de utriſque fecit quod arbitraretur contubernium
CLVII. plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Gelon. Ad quem legati Græcorum, poſteaquam Syracuſas coramque venerunt: ita loquuti ſunt, LACEDÆMONII pariter & Athenienſes eorumque ſocii nos miſere ad te in ſocietatem aſſumendum adverſus barbarum. nam prorſus audiſti bellum Græciæ inferre, juncto pontibus Helleſponto, virum Perſam, ſecum omnes Eoas ex Aſia copias ducentem: per ſimulationem belli Athenis inferendi nos invadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in ſuam poteſtatem. Tu igitur, cui magna potentia adeſt, nec minima Græciæ portio, quum ſis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à ſervitute vindicant, eamque una cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia erimus magna manus, pugnaque pares invadentibus nos: quod ſi è nobis alii proditores fuerint, alii otioſi ſedeant, id ſyncerum quod ſupererit Græciæ, exiguum erit. unde periculum eſt ne omnis Græcia peſſum eat. Neque enim ſperaveris Perſam, ſi nos prœlio ſuperaverit, ad te non eſſe venturum: quinimo hoc ante caveris. nobis nanque opem ferendo, temetipſum tutaris. Rei bono conſilio geſtæ lætus plerunque eſt exitus. Hæc legati dixere.
CLVIII. Quibus reſpondens Gelon, [1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, inſolentem habetis orationem, qui auſi eſtis me adire, hortantes ad ineundam adverſus barbarum ſocietatem: [2] quum ipſi me orantem prius adverſus exercitum barbaricum recuſaveritis ſocium. nam dum mihi erat cum Carthaginenſibus certamen, [3] incumbenti ad ultionem necis Doris Anaxandridæ filii de Ægeſtanis exigendam, offerebamque me adjutorem ad liberanda emporia, unde vobis magna emolumenta atque [4] voluptates provenerant, vos neque mei adjuvandi, neque ultionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluiſtis.

τὸν ὃ δῆμον τῶν Μεγαρέων, ἐκ ἐόντα μέλαθρον τῷ πολέμῳ τούτῳ, ὐδὲ προσδεκώμενον κακὸν ὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν κὴ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐκτὸς ἐξαγωγῆς ἐκ Σικελίης. τοῦτο δὲ τοῦτο κὴ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε ἀχαρίτους. ἐποίεε ὃ τοῦτο τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοικημα ἀχαριστότατον. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δὲ ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες κατὰ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι κὴ οἱ τούτων σύμμαχοι, κελεύοντες σε πρὸς τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ δὴ πόντον δὴ τοῦ Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, κὴ ἐπάγων πάντα τὸν ἠῶον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν δὴ τοῦ Ἑλλάδα· πρόφημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, ὁ δὲ νόῳ ὃ ἔχων πᾶσαν τοῦ Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ ὃ δυνάμιός τε ἔπεις μεγάλης, κὴ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος ἐκ ἐλαχίστη μέτα ἀρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθερῶσι τοῦ Ἑλλάδα, κὴ συνελευθέρου. ἁλὴς μὲν γὰρ γεγεμένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συναείρεται, κὴ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐχθροῖσι· εἰ δὲ ἡμέων οἱ μὲν κατατρωθῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο ὃ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ πέαν πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, εἰ ἡμέας κατατρέψεται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς ἐκὶ ἥξει καὶ ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ τιμωρέεις· τῷ ὃ δὺ βουλευθέντι πρήγματι τελευτὴ ὡς τοὐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἕπηγίνεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων ὃ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον δὴ τὸν βάρβαρον καλέοντες ἥκειν· αὐτοὶ ὃ, ἐμοῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικῶν στρατῶν συνεπάψασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους ἐστὶ συμπεσεῖν, ἐπιτρόπου τε τοῦ Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ἐπολέινησάς τε τὰ ἐμπόρια συνελευθερῶσαι, ἀπὸ ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε κὴ ἐπαύρεσιες γεγόνασι· ὅτε ἐμοῦ εἵνεκα ἤλυθετε βοηθήσοντες, ὅτε ὁ Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι·

276.

1 His verbis, quibus eos vehementer urgebat, uſus eſt 2 Quum ipſi petenti mihi averſus exerc. barb. ferre opem recuſaveritis. 3 Et obteſtabar ut pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægeſtanis repoſceretis, offereb. 4 Commoditates provenerunt.

" τὸ ὦ κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβά-
" ρων εἰσὶ νέμεται. ἀλλ' οὐ γὰρ ἡμῖν κῆ ὅπη τὸ ἄμει-
" νον κατέστη· νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε
" ὁ πόλεμος καὶ ἀπιξίη ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέ-
" λωνος μνῆστις γένηται. ἀτιμίης ὦν πρὸς ὑμέ-
" ων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖ-
" μός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος δισμυρίας
" τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ δισχι-
" λίους ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλί-
" ους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους 10
" ψιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρα-
" τιῇ, ἐς τ' ἂν ἀπολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι
" παρέξειν. ὅπη δ' ἂν λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχο-
" μαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλ-
ἐπὶ τοῖσδε " λήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον ἐπ'
" ἄλλῳ δ' λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἄν
" ἄλλους· πέμψαιμι. Ταῦτα ἀκούσας ὅτε ἠν-
" έχθη ὁ Συάγρος, εἶπέ τε τάδε, Ἦκε μέγ'
" οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυ-
" θόμενος Σπαρτιήτας τῷ ἡγεμονίῃ ἀπα- 20
" ξαιρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων.
" ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῇς, ὅκως
" τῷ ἡγεμονίῃ τοι προσθησόμεθα. ἀλλ' εἰ μὲν
" βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος
" ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς
" ἄρχεσθαι. οὐ γὰρ μηδὲ βοήσει. Πρὸς ταῦτα
ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὧδε ἀπεστεμμένους τοὺς λό-
γους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε
" ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα
" κατιόντα ἀνθρώπῳ, φιλέει ἐπαναγεινὸν τὸν 30
" θυμόν. οὐ μέντοι ἀποδεξάμενός γε εἰσομαι-
" τα ἐν τῷ λόγῳ, ὃ με πείσεις ἀχήμενα ἐν
" τῇ ἀμφοτέρῃ ἡγέεσθαι. ὅκου δ' ὑμεῖς οὕτω περι-
" έχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον
" ὑμέων περιέχεσθαι, στρατῖῃ τε εἶναι πολ-
" λαπλασίῃ ἡγεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλείνων.
" ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῖν λόγου οὕτω προσάντης κα-
" τίσταται, ἡμεῖς τοι ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου λό-
" γου· εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ἡμεῖς ἡγεοίμεθα, τοῦ δὲ ναυτικοῦ
" ἐγὼ· εἰ δὲ ὑμῖν ἥδιον τοῦ κατ' θάλασσαν ἡγε- 40
" μονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑ-
μέας χρεὼν ἦσι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπέναι συμμά-
χων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα
" προεῖπε. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγ-
τῷ ἀμεί- " γελος τὸν Λακεδαιμονίων, " ἀμείβεται
βεσθαι μὲν τοῖσδε, " τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμό-
" νος δεησόμενον ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
" πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· οὐ γὰρ ὅκως μὲν στρατι-
" λὴν πέμψῃς μὴ ἡγεόμενος ὑπ' Ἑλλάδος, ὑποφαίνεις· ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεαι.

CLIX

CLX

CLXI

1 Itaque quantum in vobis est, omnia hæc à barbaris possidentur. Verum nobis hæc in melius reciderunt. 2 nunc quoniam circumvenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus a vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque levis armaturæ, totidem sagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturum me recipio. Sed ea lege hæc polliceor ut ego sim adversus barbarum Græcorum imperator: aliter neque ipse venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, non tulit: sed, O quam ejularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu vero ne feceris hujus rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dignaris subesse, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi vidit verba Syagri aversa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solent irritare indignationem. verum tu contumeliosis in me verbis invehens, non tamen induces me ad vicem contumeliose reddendam. Sed quando vos ita imperium amplectimini, multo me magis quam vos decet illud amplecti, qui multo majorum copiarum ac plurium navium imperator sum. Cæterum, quoniam ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum a superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare juvat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon condicionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis 3 Lacedæmonios antevertens, ita respondit, Rex Syracusanorum, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu vero præ te fers non missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet ut illi imperes affectas.

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet; *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.* 2 Nunc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium antevert.

1 Itaque

1 Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præesse postulas, sufficerit nobis Athenienſibus ſilentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro utriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis ut univerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam ut Lacon permittat, non eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi. noſtrum enim munus hoc eſt, niſi Lacedæmonii id velint: quibus præeſſe claſſi volentibus non contradiceremus, alteri vero concederemus nemini. nam alioqui fruſtra 2 plus navium quam cæteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus, qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſolique Græcorum qui nunquam ſolum vertimus: è quibus virum inſtruendo ornandoque exercitu aptiſſimum Homerus etiam 3 verſificator ait Ilium veniſſe: ut non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, 4 apud nos qui præſint habetis, qui ſubſint non habetis. Quocirca quum nihil cedere ſed totum obtinere velitis, quamcelerrime hinc retro abſcedatis, renunciaturi Græciæ ver ex anno illi 5 exaruiſſe. Gujus dicti ſenſus hic eſt, 6 quum conſtet probatiſſimam anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia privaretur, quaſi quodam vere, quod illi exareſceret, non inita ſecum ſocietate. ¶ Hoc reſponſo Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis. ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus ut profectus in peloponneſum ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam ubi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus 7 biremibus Cadmum Scythis filium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſervandum quo caſura eſſet pugna: ut ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet

CLXII CLXIII CLXIV

"ὅσον μὲν νῦν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ
"ἐδέησε ἡγέεσθαι, ἔξαρκέει ἡμῖν τοῖσι Ἀθη-
"ναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ὁπισαμβύοισι ὡς ὁ
"Λάκων ἱκανός τι ἔμελλε ἔσεσθαι, καὶ γὰρ ἀμ- 277
"φοτέρων ἀπολογεύμεθα. ἐπεί τε ἔν ἀνάσσεις
"ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς
"ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, ἐπ' ἐμοὶ ἄρχειν
"τι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπισκοπεύμεν. ἡμέτερη
"γὰρ ἔξι αὕτη γε μὴ αὐλέων βυλομένων Λακε-
"δαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βυλο-
"μένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δὲ παρίσομεν
"ἐπὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πλέα-
"λον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστων εἵνεκεν ἐκτη-
"μένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συ-
"χωρήσομεν τὴν ἡγεμονίης ἀρχαιότατον μὲν ἔθ-
"νεος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες ἐκ μετανά-
"στεω Ἑλλήνων. τῷ καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς
"ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι,
"τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν. ὕτω οὐκ
"ὀνειδος ἡμῖν ἔξι ὀδὲν " λέγειν τὰ τοιαῦτα. 'Αμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑ-
"μεῖς οἴκατε τὴν ἀρχὴν ἔχειν, τὸν δὲ " ἀρξο-
"μένους ἐκπεπονέναι. ἐπεὶ τοίνυν ὀδὲν ὀπίεντες ἔχειν τὸ
"πᾶν ἐθέλετε, ἐκ ἂν φθάνοιτε τὸν ταχί-
"στον ὀπίσω ἀπαλλαγόμενοι, καὶ ἀγγέλοι-
"τε τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐ-
τῇ ἐξαῄρηται; ἔστι δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος,
τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
ἔξι τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τὸ δὲ τῷ Ἑλλήνων
στρατῷ, τῷ ἑωϋτοῦ στρατῷ. στρεψόμενον
ὦν τὸν Ἑλλάδα τῆς ἑωϋτοῦ συμμαχίης, εἰκα-
ζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαρῃρημένον
εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῷ Ἑλλήνων ἄγγελοι " τοιαῦ- τοιαῦτα
τα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον.
Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα δείσας μὴ τῷσι Ἕλ-
λησι μὴ ἐδωκάνλαι τὸν βάρβαρον ὑποβαλέ-
σθαι δεινὸν ἔόντα καὶ ἐκ ἀναγκαῖον ποιησάμενος ἐλ-
θόντα ἐς Πελοπόννησον ἀρχεδίκαι Λακεδαι-
μονίων, ἐὰν Σικελίης τύραννος, ταύτῃ μὲν τὴν
ὁδὸν ἐμέλησε, ὁ δὲ ἄλλῃ εἶχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχι-
στα ἐπύθετο τὸν Πέρσεα διαβεβηκότα τὸν
Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέρους τοῖσι
Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελ-
φούς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίους λό-
γους, παραδοκήσοντα τῷ μάχῃ, ἢ περσέας·
καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα
αὐτῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῷ ἄρ-
χει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὥστε σώζειν.
Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότερον τυραννεύων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κώων,

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua univerſi Græcorum exercitus imperium poſtulabas, ſilentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum reſponſo eſſe volentes, quod pro utriſque ſufficere poſſe ſciebamus: jam vero, quum tu univerſo imperio excluſus. *i. poſtquam denegatum tibi eſt univerſum imperium*, navale poſtules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permiſſuros. 2 *Legit* παρ' ἄλλον, *non* πάρεσλον. 3 Poeta. 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum eſſe. *Vel, ablatum eſſe.* 6 Sicut ver in anno præcellere conſtat, ita ſuum exercitum Græco *præcellere*. Ideoque, Græciæ, quæ ſua ſocietate privaretur, idem contingere dicebat ac ſi ei ex anno ver exemptum eſſet. 7 Navibus quinquagenum remorum.

δὲ βεβικυῖαν, ἐκάν τε ἐξ, καὶ δεινῆ ὑποπτ. ἐόσης, ἀλλ' ἑκὼν δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετ' Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ ὄνομα. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιῷδε τρόπῳ ἀπικόμενον, ἅμα δικαιοσύνῃ, τῇ οἱ αὐτὸς ἄλλῃ σωφρόνεε ἔσαν, ἔπεμπε. ὃς δὴ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε ἐκ ἐλάχιστον τελέων ἐλείπετο. καταλήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπιτρέψαντο, παρεὸν καταχέσθαι ἐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνέων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὁμοῦ καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνι τῷ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχῃ ἐξελαθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν τὸ χρέον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τεσσεράκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. τὸν ξεινίλῃ τε τῷ ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μᾶλλον ἅμα τῷ Ἀναξίλεω τῷ Κρητίνεω περιδυμίῳ, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τοὺς ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγε μὲν δὴ τῷ Σικελίῃ, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλῳ γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. ὕστερον δὲ ἐκ οἷόν τε ἐγνώσθη Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπαιτέσαντα ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Περὶ δὴ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δ' Ἀμίλκαν, Καρχηδονίων ἐόντα πρὸς πατρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἐτελεύτα τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενον. ἔτε γὰρ ζῶντα, ἔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἕω ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλθεῖν τὸν σύμπαντα.

[1] Bene ſtabilitam, *vel, conſtitutam*, nulla premente calamitate, ſed juſtitiæ exercendæ ſtudio, *vel, ſed juſtitiæ amore, ad verbum, Sed præ juſtitia*, in medium Cois propoſuerat, & in Siciliam diſceſſerat.

[1] ſatis validam, nullo adverſo caſu, ſed ob juſtitiam, ſua ſponte eam in media civitate depoſuit, atque in Siciliam abiit. ubi una cum Samiis urbem Zanclam (cujus nomen in Meſſanam mutatum eſt) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ab juſtitiam quam illi ex aliis rebus adeſſe noverat, Delphos miſit: cujus hominis inter alia quæ edidit opera juſta, hoc non in poſtremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commiſſum intervertere quum poſſet, noluit, ſed poſteaquam Græci pugna navali ſuperiores extitere, Xerxeſque cum exercitu abiit, ipſe in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuiſſe laturum Græcis auxilia, niſi Terillus Crinippi filius ejectus ex Himera, ubi erat tyrannus, à Therone Æneſidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxiſſet per id tempus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Eliſycorum & Sardonum & Cyniorum trecenta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginenſium rege: quos Terillus abduxerat cum perſuaſos hoſpitii neceſſitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios ſuos Amilcari obſides dedit, ulciſcendi ſoceri cauſa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos miſiſſe pecuniam. Præterea aiunt iidem contigiſſe ut eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginenſem in Sicilia ſuperarint quo Græci in Salamine Perſam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidem Carthaginenſis, à matre vero Syracuſanus erat, & ob virtutem rex Carthaginenſium, quum conflixiſſet, prælio victum, è conſpectu fuiſſe ablatum audio, nec uſquam gentium aut vivum aut mortuum comparuiſſe. omnia enim Gelonem indagando colluſtraſſe. Apud ipſos autem Carthaginenſes illius imaginem colentes, hæc fama eſt, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepuſculum ſine intermiſſione pugnarent, (tandiu enim extractum fuiſſe prælium)

CLXV

CLXVI

CLXVII

interea Amilcarem in caſtris permanentem ſacrificaſſe atque litaſſe, ſolida corpora 1 aggerentem in ingentem pyram: ſed conſpectis ſuis in fugam verſis, ut erat in faciendis ſacris occupatus, ſeſe in ignem miſiſſe, atque ita combuſtum è conſpectu ſublatum. Cui, ſive hoc modo, ut Phœnices, ſive alio, ut Carthaginenſes & Syracuſani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenſes ſacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus ſuis coloniis, CLXVIII tum præcipue in ipſa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis reſponderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adiſſent, & iiſdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuiſſent, polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam neglectui habendam de ſalute periclitantem: quæ ſi collaberetur, nihil aliud ſibi ſupereſſe quam ut primo quoque die ſervirent: ideoque ſibi, quoad poſſent, illam eſſe adjuvandam. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderunt: at ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, ſexaginta naves inſtruxere: ægreq; digreſſi, Peloponneſo applicavere, ac circa Pylon ac Tænaron oræ Lacedæmoniorum naves in ſtatione ſtatuere: obſervantes & ipſi bellum quo caderet, deſperantes fore ut Græci ſuperarent, ſed opinantes Xerxem multo ſuperiorem victæ Græciæ imperaturum. 2 Itaque curavere ut hæc verba apud Perſam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & navium, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen adverſum te ire noluimus, aut quippiam tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperabant ſe plus aliquid quam cæteros ablaturos. quod etiam (ut mihi videtur) contigiſſet. Ad Græcos autem excuſationem paravere, qua etiam uſi ſunt. accuſantibus enim Græcis quod opem non attuliſſent, dixere ſexaginta ſe triremes armaviſſe, ſed per ventos eteſias ſuperare Maleã nequiſſe. 3 Atque ita ad Salaminem ſe non contulere, nec ullius cladis pugnæ navalis participes fuere. Et iſti quidè ita Græcos à ſe ſummoverunt. ¶ Cretes autem, CLXIX

ὁ δ' Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μηνῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῷ ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπὶ σπένδων τοῖσι ἱρῆσι, ὥστε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μὲν οἱ δύουσι, τοῦτο δέ, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῷν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκεκινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τὰς αὐτὰς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ ὡς μὲν οὐκ ἔφασαν πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς εἰ σφι ὡσαύτως ἔχοι ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· (ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε ἐδέκεν ἄλλο ἢ δουλοῦσθαι τῇ πρώτῃ τῷν ἡμερέων) ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ὡς τὸ δυνατώτατον. ὑποκεκινάμενοι μὲν οὕτω δυπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δὲ ἀναχθέντες, περιέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ ὡσὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχλουν τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ ἔτοι τὸν πόλεμον, ἢ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπεραλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσεα, καταρρήσαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίευν ὧν ὑπηρέτας ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσεα λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, ὑπερλαμβανόντων τῷν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποδύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῷν ἄλλων οἱ σεσθαι. τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῆπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. ἀτιμωμένων γὰρ τῷν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθησαν, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων οὐκ ἐθελῆσαι Μαλέην οἷοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ ἐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. ἔτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

Καρχηδόνιοί τε καὶ Συρηκέσιοι τοῦτο

ὑπέσχοντο

1 Adolentem in pyra ingenti: 2 Operam igitur dabant, *vel, de induſtria id faciebant*, ut poſſent hæc Perſæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci aſſumerent, *pro, advocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non pauciſſimas naves ſuppeditare potuiſſemus, ſed plurimas ſecundum Athenienſes, adverſum te ire n. 3 Atque ita factum fuiſſe ut Salaminem non pervenirent: & quòd à pugna navali abfuiſſent, in eo ſe minimè malitiâ ulla uſos fuiſſe.

ἐπί τε σφέας παρελάμβανον οἱ δὴ τότοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται πειρᾶσθαι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅτι μέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῆς Μενελάου τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε, μειλίσσοντες δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν ἐξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον ἡμύνατε δὲ κείνοισι τιὼ ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔρχοντο τῆς πειρεσίης. Λέγεται δὲ Μίνω ἐπιζητήσαντι Δαιδάλου ἀπιγμένου ἐς Σικανίην, τιὼ νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεῷ σφε ἐπορμήσαντι, πάντας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπιγμένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον· (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐῴκεσαν) τέλος δὲ, οὔτε δυνάμενοι ἔτι ἑλεῖν, ἔτε καὶ ἀναμένειν, λιμῷ συνεχεῶντας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ Ἰηπυγίην ἱκέσθαι πλανωμένους, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τιὼ γιῶ. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (ἐδεδέμιλο γὰρ σφι ἐπικρημνίδιον ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνδαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τῶν νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκήσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες, περισπάσαντο μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ὑπὸ Μικύθῳ τῷ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῷ ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τειχίλιοι ἄνδρες, αὐτέων δὲ Ταραντίνων ἐκ ἐπέλου ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ὀπίσω Ῥηγίου κατελέλειπτο οὗτος. ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τιὼ Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τὰς πολλὰς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν Ῥηγίνων τε καὶ Ταραντίνων, τῷ λόγῳ μοι παρενθήκη γένηται· ἐς δὲ τιὼ Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνδρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. τελευτᾷ δὲ ἡλικίῃ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, ἡμέων τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι καὶ φλαυροτάτους φαίνεσθαι [illegible]ους Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι

postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi fatius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt ulti cædem Minois in Camico factam: vos autem ulti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata ubi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) perveniisset, vi ejus vitæ allata occubuisse: interjecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, divinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam trajecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, 1 quam (ut mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse ejectos: laceratisque navibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes urbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis 2 continenticos: & ab urbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini evertentes, magnam in ruinam deuenere, ut hæc maxima cædes omnium quas novimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia civium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, ubi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complurestque statuas in Olympia consecravit. 3 Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus in Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

CLXX

279

CLXXI

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant: 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interjeci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit Præsii, &c.

Troja

Troja reversos una cum suis ovibus fame pestilentiaque correptos, iterumque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretensibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. ¶ At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes foverunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleuadæ excogitassent. nam quum primum audiere Persam trajicere in Europam, nuncios ad Isthmum mittunt, ubi provisores Græciæ delecti è civitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nuncii Thessalorum, ita verba fecere, Viri Græci. Olympicum ingressum custodiri expedit, ut Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli rutamen. Nos equidem ad custodiendum parati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullam potestis injungere necessitatem. 1 Nulla namque fortior necessitas est quam imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis comparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quæ Græci illuc mittendum decrevere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, ubi coactus est, per EUripum navigavit. Qui postquam ad 2 Algas Achaiæ pervenit, egressus, relictis illic navibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe pervenit, ad ingressum qui ab inferiore Macedonia Thessaliam fert, juxta amnem Peneum inter Olympum & Ossam montes. Ibi castra posuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Thessalorum equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidem, EUæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam 3 non esset è regio genere: ex Athenien-sibus autem, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati sunt. advenerunt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, suasum eis ut illinc decederent, ne in illo ingressu perstantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: vid elicet σφᾶς, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ,

CLXXII

CLXXIII

ἀπινοστήσαι ἐκ Κρήτης, λιμῷ τε καὶ λοιμῷ ἠφανέατο καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι περβάτοισι. ἐς τε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ ταῦτα ὑπολοίπων, τρίτους αὐτοῖσι νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ ὡς ἀναγκαίης τοιαύτης ἐμπεσούσης, ὡς διέδεξαν, ὅτι ἔσφι ἰδανὰ τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσεα ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν ἁλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ δὴ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, "Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι ὡς τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν. ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ὀπίσω ἥμεας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. ἐκ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μόνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι βοηθέοντας δὲ ἑκόντας, ἀναγκαίην ἡμῖν ἐδεμίην οἵην τε ἔσεσθαι προφέρειν. ἐδαμᾶ γὰρ ἀσθενείης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε διὰ Εὐρίπου. ἀπορμηθεὶς δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἄλλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπικέατο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥτις ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων καὶ μυρίοι "ὁπλῖται καὶ πολλοὶ ἱππόται. καὶ σφι περσὴν ὁ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν ἐκ τοῦ βασιληίου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι κατὰ τάχιστα ἐκ τοῦ στενοῦ ἐπόντος.

ὁπλῖται

1 Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *ut accipiamus* impotentiam *pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest ut quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro iisdem verbis,* Ἄλλον τῆς Ἀχαιΐης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. cod. Gr. addunt negativam particulam.*

σημαί-

σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ ἔτοιμοι σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι δῆλος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη καὶ τοῦτο τὸ πεῖσμα, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλους ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς καὶ πρὸς ἄνω Μακεδονίης διὰ Περραιβῶν καὶ Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἔσβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὅτι τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην ἐσβολὴ, στρατιὴ βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέι ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἥντινα τρόπον τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαινέατο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν δι᾽ ἣν ἥλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤιδεσαν ἔοῦσαν πρότερον ἤπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παρελθοῦσα ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ὅτι γῆς πρῆξιν Ἱστιαιώτιδος ὅτι Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ᾽ ἕκαστα ἑτέρους ἑόντας. Οἵτε χῶροι ὧδε ἔχουσι· τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηικίου ἐξ ὀρέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἔόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ ὁδὸς Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινότατόν, ἡμιπλεθρον· ἐὸν μέντοι καὶ τοῦτο γε οὐκ τὸ στενότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ᾽ ἐμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν· κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἐμπροσθεν καὶ Φοίνικα παλαμῶν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. πρὸς δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀναβαῖνον ἐς τὴν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς πρὸς ἠῶ τε ὁδοῦ, θάλασσα καὶ ἕλεα καὶ τενάγεα.

multitudinem terreſtrem nauticamq; indicando. Horum conſilio Græci (nam & bene ſibi conſuli, & bono erga ipſos animo Macedo eſſe videbatur) obtemperaverunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id ſuaſiſſe, quod audierant alium etiam eſſe in Theſſaliam ingreſſum per Peræbos, in ſuperiori Macedonia, juxta urbem Gonnon: quâ & tranſivit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naves regreſſi, rurſus ad iſthmum ſe recepérunt. Hæc fuit in Theſſaliam CLXXIV. ſumpta expeditio, dum rex in Europam ex Aſia tranſiturus erat, & Abydi jam agebat. A ſociis autem deſerti Theſſali, jam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos tranſiere ut in rebus gerendis ſeſe regi præſtiterint utiliſſimos. ¶ Græci CLXXV. autem ad iſthmum reverſi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, conſultabant & qua ratione bellum gerendum ſtatuerent, & quibus in locis. evicitque hæc ſententia, ut præſidio auditum Thermopylarum cuſtodirent, quippe qui videbatur & anguſtior quam ille Theſſaliæ, & ſolus ipſorum terræ propinquior. Nam ſemitam qua Græci intercepti poſtea fuere apud Thermopyals, haud noverant prius 1 quam ducibus Trachiniis ad Thermopyals hoſtis pervenit. Hunc igitur aditum ut tuerentur decrévere, ne barbarus tranſiret in Græciam, utque claſſis provecheretur in Hiſtiæotidem oram ſuper Artemiſium. Hæc enim loca inter ſe vicina ſunt ut audiri utrinque poſſint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita ſe habent: Arte- CLXXVI. miſium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur trajectum, qui eſt inter inſulam Sciathum & continentem Magneſiæ: ab anguſtiis autem Eubœæ jam Artemiſium excipit litus, in quo eſt Artemidis, *id eſt*, *Dianæ* templum. Ingreſſus vero in Græciam per Trachinem, ubi arctiſſimus, dimidii jugeri eſt. quanquam ad dexteram regionem non eſt hic locus arctiſſimus, ſed ante poſtque Thermopylas: juxtaque Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam juxta flumen Phœnicem, prope urbem Anthelam ſolum agendo vehiculo via ſufficit. Thermopylarum autem quod ad heſperum vergit, mons eſt inacceſſus & prærealti præcipitii, protentus uſque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadoſis.

1 Quum pervenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiverunt.

In hoc autem ingreſſu ſunt θερμὰ λοῦτρα, *id eſt, calida lavacra*, quæ χύτρους, *id eſt, ollas*, indigenæ vocant: & deſuper ara Herculi exſtructa. Ad hos ingreſſus, murus ædificatus erat, ſuper quem olim πύλαι, *id eſt, portæ* erant. Eum autem ædificaverant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc poſſident. & quia Theſſali conabantur eos ſubigere, hoc præſidio impoſito ſe tutabantur: aquamque illam calidam ingreſſui induxere, ut eſſet lacunoſus locus: omnia excogitantes ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen murus quondam extructus, majori ex parte jam vetuſtate erat collapſus: quo rurſus excitato, viſum eſt illis faciendum ut illac barbarum arcerent à Græcia. Eſt autem proxime viam vicus nomine Alpeni, unde frumentari Græci ſtatuerant. Et hæc quidem CLXXVII. loca viſa ſunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, ubi barbari neque multitudine neque equitatu uti poſſent, ibi illos Græciam invadentes excipere ſtatuerunt. Poſtea vero quam Perſam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſunt, peditatus ad Thermopylas inſidendas, cæteri mari, CLXXVIII. ad Artemiſium. Dum autem Græci (ut cuique præceptum erat) propere ad ſuccurrendum tendunt, interea Delphi deum conſuluere, de ſeipſis pariter & de Græcia ſoliciti. His reſponſum eſt ut ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicavere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde ſtatuta ventis ara in Thya, ubi fanum Thyæ Cephiſi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hoſtias illi immolavere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant.

CLXXIX. ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex urbe Therma movens, decem ex omnibus navibus velociſſimas recta miſit in Sciathum, ubi erant tres præſidiariæ naves Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præviſis barbarorum CLXXX. navibus, in fugam ſe proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, inſequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde 1 ſtrenuiſſimum quenque propugnatorum ejus ad proram adductum,

ἔστι ὃ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λοῦτρα, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος καὶ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τὸ γὰρ παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτίδος οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἄτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφέας, τόδε προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν δι' αὐτῶν ἐσόδου, ὡς ἂν χαράδρωσιν ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μή σφι ἐσβαλοίεν οἱ Θεσσαλοὶ δι' αὐτῶν χώρου. τὸ μὲν νῦν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. πώμην δὲ ἔστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ ἔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτίσεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νῦν χῶροι ἔστι τοῖσι Ἕλλησι εἰφάνοντο ἐπιτήδειοι· ἅπαντα γὰρ περισκεψάμενοι καὶ διαλογισάμενοι, ὅτι ἔτε πλήθεϊ ἔρξουσι χρεῶν οἱ βάρβαροι, ἔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν διάπλοον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, ἀπαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐπεβώδευον αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐσήισαν ἀπαλυθέντες· Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὸ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδηκότες. καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι. μεγάλως γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέροισι, ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι. καί σφι δεινῶς καταρρωσέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγέλλουσι, χάριν ἀθάνατον καλέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἱδρύσαντο ἐν τῇ ἀτέ- 281.
Θυίης, (τῇπερ τὸ Κηφισοῦ δυναλὸς Θυίης ξαν.
τὸ τέμνυται, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔσχε) καὶ θυσίῃσι σφέας μειλίσσουσι. Δελφοὶ μὲν δὴ μετὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἅπασι πλείοσι δέκα, ἐπὶ Σκιάθῳ· ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. προϊδόντες δὲ αὐτοὶ τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξίνεος, αὐλίζονται αἱρέουσι διωκόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν διωκαλέων αὐλῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες, ἐπὶ τῆς πρῴρης τῆς νεὸς

1 *Videtur totum hunc locum aliter legiſſe, aut non intellexiſſe:*

ἔσφαξαν,

ἔσφαξαν, λόγος δ' ἐξίον ποιούμενοι τὸν εἵλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὴ σφαγιαδέντι τούτῳ " τὄνομα ἦν Λεών. τάχα δ' ἄν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύρετο. Ἡ δὲ Αἰγινήτις, τῆς ἐστρατήγεε Ἀσωνίδης, καί τινα σφι δόρυβον παρέσχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ὑπερβαλλούσης, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου τούτου τοῦ ἡμέρῃσι· ὃς, ἐπειδὴ ἡ ναῦς ἁλίσκετο ἐς τοῦτο ἀνήκεσε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεργάσθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνους, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπέβατόν οἱ τῆς νεώς, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐποιήσαντο μέγα. καὶ πλείστους ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καὶ ἐλίσσοντες. καί μιν, ὡς ὑπίσω ἀπῆκον ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, θωμάζοντες δὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, ὑπεριέπον ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐστρατήγεε " Φίρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τοὺς " ἐμβολοὺς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τὸ μὲν σκάφος ἐκφάτνην οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, ὅ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπύθοντο τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποδρόντες, καὶ Θεσσαλίην πυθόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς τοὺς Ἀθηναίους. Τῶν τοὶ Ἕλληνες οἱ ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάνονται θωμὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καταῤῥωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μεταρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους καὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τὰ βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὅπως στήλην λίθου ἐπέθηκαν, ὁρμισάμενοι ὅπλα τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὐτοῦ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπόδιον ἐγεγόνεε κατάρσιον, " ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἔνδεκα ἡμέρας, παρέντες μὲν τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Γάμμιον Σκύρου. παντμεῦν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν ἀγκαλὸν τὸν μεταξὺ Καδδαναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθὴς τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς · καὶ πλῆθος ἦν τοιοῦτον ἔτι (ὡς

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique ſunt, & primo & ſtrenuiſſimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortaſſe gloriabatur. Ægine- CLXXXI
tica vero, cujus trierarchus erat Aſonides, nonnihil tumultus hoſtibus præſtitit, 1 quod ejus epibata erat Pythius Iſchenoi filius, vir eo die præſtantiſſimus: qui capta navi tamen eouſque pugnando reſtitit donec totus 2 dilaniatus eſt: quem collapſum non mortuum, ſed ſpirantem, Perſæ qui navem ceperant admiratione virtutis, magnum operæpretium putaverunt ut ſervarent, vulnera ſinyrna medentes, ſindoneque byſſina & faſciis obligantes, ac rurſus in caſtra ſua reverſi, hominem univerſo exercitui oſtentabant admirabundi, 3 ac probe obſervantes: quum alios quos in eadem jam navi ceperant, tanquam CLXXXII
mancipia adſervarent. Duabus navibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad oſtia Penei, impacta eſt: qua ſine viris barbari potiti ſunt. nam Athenienſes, ſimulatque navem impegerunt, ab ea deſilientes, iter Theſſaliam intenderunt, ſeque Athenas receperunt. Hujus rei per 4 ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemiſium caſtra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem conceſſerunt ad EUripum tutandum, relictis per edita EUboeæ CLXXXIII
loca diurnis ſpeculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum navibus, tres ad herma quod eſt inter Sciathum & Magneſiam, nomine Myrmecem, profectæ ſunt. quem locum ubi tenuere barbari, lapideum illic titulum impoſuere. Qui ex Therma ſolverunt, 5 ubi litus oculos effugit, cum omni claſſe navigabant undecim diebus ex quo rex à Therma diſceſſerat, inter ſe diſſipati: ſed eos herma deducebat, quod erat in trajectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem navigantes barbari, oram Magneſiam tenuerunt ſuper Sepiadem, & litus quod eſt inter urbem CLXXXIV
Caſthanæam & oram Sepiadem. 6 Ad hunc uſque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc claſſis (quemadmodum

---

1 Quod ea veheretur Pyth. 2 Velut in laniena conciſus eſt. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum cæteros quos in eadem navi ceperant, tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit πυρσῶν ut & vet. cod. habent, non ὁρσῶν.* 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. eſt ſuſpectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo poſt ſequutum eſſe manifeſtum eſt.* 6 Ad Sepiadem uſque & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (ut———

ego

ego ſupputando invenio) mille ducentarum ſeptem ex Aſia navium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta unum ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem hic exercitus conſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſq; ac decem. Adjiciam autem huic & ſuperiori numero [1] eos qui ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum navium ſumma, ut ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia.* Hæc igitur erat claſſis ex Aſia, unius & quinquaginta myriadum virorum in univerſum, & præterea ſeptem millium ſexcentorum decem. Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſervitia quæ ſequebantur, & eos qui
CLXXXV in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adjiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thraciæ objacentibus, præbuerunt naves centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Peræbi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *ideſt, trecenta millia,* fuiſſe: quæ myriades illis Aſiaticis adjectæ, fiunt in ſumma virorum pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcenti
CLXXXVI ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum

ἐγὼ συμβαλεόμην. εὑρίσκω) τόσην· τὰ μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐουσέων, ἑπτὰ καὶ δηκοσίων, καὶ χιλιέων· τὰ μὲν ἀρχαῖον ἑκάστην τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ ὥρης, χιλιάδα τε καὶ πεντακοσίους· ὡς ἀνὰ δηκοσίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπιβάτεων δὲ ἐπὶ τετέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ἐπηωρείων ἐπιβατέων, Περσέων 282
τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τετρήκοντα ἄνδρες. τοῦτο μὲν ὅμιλος γίνεται τεσσερήκοντα μυριάδες, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ ὥρης, δικηρόσιοί τε καὶ δεκά. προσθήσω δὲ τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, πυνθάνομαι ὅτι πλέον ἢ ἐλάσσονα ἂν ὀγδώκοντα ἀνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ προτέρω μοι ἐρρήθη) τρισχίλια. ἦσαν ὦν ἄνδρες ἐν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἕπεισι, ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτά, καὶ ὥρης, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἐπὶ τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος πυκνὰς διπλοίας ἄνδρας. καὶ δὴ τό, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθεος σύντιθέμενον, γίνεται δυνάμιαί τε μυριάδες, καὶ τετρήκοντα, καὶ μία, καὶ ὥρης, χιλιάδες ἑπτά, καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ [2] δεκάδες δύο. τοῦτο μὲν τὸ ἐξ ἀυτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξηναριθμήθη εἴρηται, ἄνδρα τε τὸν θεσπιῶτην τῆς ἐπομνύμης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐπέπλεον τούτοισι. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἔστι προσλογίσασθαι τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρήικης Ἕλληνες, καὶ ὁκόσοι τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρήικῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τουτέων τῶν νέων, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζὸν δὲ, τὸ Θρήικιον παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἔορδοι, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται· τουτέων τῶν ἐθνέων, τεσσερήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες ἐκείνῃσι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δισχίλιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔστι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. Τῷ μαχίμῳ δὲ τούτῳ ἐόντος

——ego conjectura aſſequor) ex navibus quidem ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui jam inde ab initio convenerant, millia ducenta & quadraginta unum & quadringenti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naves numerantibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naves eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id eſt, ex navibus quinquagenûm remorum:* ita rationem iniens ut fuerint in ſingulis octogeni viri, majore numero minorem compenſante. *Id eſt, ïis in quibus plures erant compenſantibus eas in quibus erant pauciores. Adeo ut locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præſertim quum ὅτι ſit pro ὅδε. q. d. in ſingulis (ubi plus, ubi minus) octogeni viri.*

ἀριθμὸν τοσοῦτον, τῷ δεκατωπλίῳ τῷ ἐπομβρίῳ τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτους ἐοῦσας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῷ μαχίμων ἀνδρῶν ὁ δικέων εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφέας πιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ ὅτε πλοῦνας, ὅτε ἐλάσσονας ὁδέν. ἐξισοῦμβροι δὲ ὅτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνῃσι. ὅτων πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομβρίων, οὐδ' ἂν τετέων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδὲν μοι θωϋμα παρίσταται τοσαῦτα τὰ βρώματα τῶν ἐσιῶν καὶ ἐσιῶν. πολλαμοῦ ἐνίων, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία ἀντέχρησε. θωϋμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. δυείκοσι γὰρ συμβαλλεόμενον, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τὴν ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἐνδέουσι μυριάδας μεδίμνων τελεομβρίας ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς, τεσσερακοντα τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τεσσερακοσίους. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρέων δ' ἐοσέων τοσουτέων μυριαδέων. κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτὸς Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὴν αἰγιαλὸν, τὴν μεταξὺ Καθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος μεγάλου, προέρρωσαν ὁρμεόντο ἐς Γόνιον, καὶ ὅπη ὀκτὼ νέαι. ταύτῃσι μὲν δὴ τῷ δυφόνῳ ἔτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθερίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμώντε τε μέγας, καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέ-

numero [1] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſervitia, & eos qui frumentariis in navigiis erant, & in aliis navibus una cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem, Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & uſque ad Thermopylas. Huic eſt univerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque jumentorum ſarcinariorum, nequè canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quiſquam inire numerum poſſit. [2] Quo minus miror proditum eſſe, fluenta quædam non ſuppeditaviſſe: magis miror unde tot myriadibus cibaria ſuppetierint. nam ſubducta ratione comperio, ſi ſinguli quotidie ſingulas frumenti chœnicas, *id eſt, ſemodia*, non amplius accepiſſent, abſumpta fuiſſe ſingulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui ſinguli conſtant è ſenis modiis:* haud annumerando mulieres eunuchoſque, & jumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia eſſent, nemo erat qui aut ſpecie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipſo poſſet contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Navales autem copiæ, poſtquam è ſtatione ſolverunt, provectæque oram terræ Magneſiæ tenuerunt, quæ eſt inter urbem Caſthanæam & oram Sepiadem, primæ quæq; naves ad terram habuere ſtationem, aliæ deinceps in ancoris ſtetere, ad octavum uſquè ordinem [3] intra mare procedentes, utpote angüſtiore litore quam ut claſſem caperet: atque ita per noctem ſtetere. Sub ipſum vero diluculum, ex ſereno cœlo & tranquillo quum mare efferbuiſſet, incidit in eam atrox tempeſtas, ac vehemens ventus ſubſolanus, quem Helleſpontium nun-

CLXXXVII

CLXXXVIII

1 Non minorem ſed majorem fuiſſe exiſtimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in navig. erant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defeciſſe tot hominum millia: ſed quonam modo frumentum ſuppetierit tot hominum millibus, id vero mirum videri poteſt. Siquidem ut chœnicem frumenti quiſque in ſingulos dies acciperet, ac nihil amplius, ſubducta ratione invenio centena dena millia medimnûm quotidie abſumi potuiſſe, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidiſſe, hoc eſt, deſtituiſſe exercitum tantum. Vide apud eundem De aſſe lib. 5, in quo ſit reprehendenda hîc Vallæ interpretatio.* 3 Προέρροσαν νῆες *vulgo exponitur, Naves ſibi junctæ ſcalarum inſtar aliæ poſt aliæs.*

cupant

cupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animadverterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem prævenerunt, revulsisque navibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naves ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur Ἵπνοι, *id est, farni*, quæ sunt in Pillia, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in urbem Calthanæam, alias in Meliboeam expulit. erat enim intoleranda
CLXXXIX vis ejus. Enimvero feruntur Athenienses Boream invocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, ut generum suum ad sibi opitulandum invocarent. Habet autem (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc conjugio (ut fama est) Athenienses inducti sunt ad conjectandum Boream sibi generum esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iri tempestatem, invocavere Boream, cui prius sacrificaverant, & Orithyam, ut sibi auxilio essent, & barbarorum naves corrumperent, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationem agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. In hac
CXC clade qui paucissimas naves, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam, ut Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, majorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humum fodit, multa pocula aurea ejecta, multa argentea percepit, thesarosque Persarum invenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus, [4] nam fuit ei utilitas quædam ingrata, ac doloris causa, quod erat filiis orbatus.
CXCI Navium autem onerariarum aliorumque navigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Unde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

ναι δὲ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων ἀυξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι ἔτυχε ὁρμεῦν, οἱ δ' ἔφθησαν τὸ χειμῶνα, ἀνασασάντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ὤρεῖπαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἤνεικε πρὸς Ἵπνας καλεομένους, τὰς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὸν τὸν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Καλθαναίην ἤνεικαν ἀπολέσαντος. ὧν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθῆος· κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλεόμενοί σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τὴν Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον ἀυξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρειθυίην, τιμωρῆσαί σφι, καὶ διαφθεῖραι τὴν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβαρικοῖσι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὧν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέου ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, πεντηκοσίων οὐκ ἐλασσονας, ἄνδρας τε ἀναρίθμητους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γηγενέοντι τῶν Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη χρηστὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβρασόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε σφι Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα ὠφελεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, πάντα οὐκ ἀτυχέων, ἐξεμάσσατο μέγα πλούσιος ἐγένετο. τῷ γάρ τις καὶ τούτῳ ἄχεος συμφορὴ λυπρὸν τέκος ἀπολόμενον παιδοκτόνος. Σιταγωγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων, οὐκ ἐλάσσω ἀριθμὸν· ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοί, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων ὠφιεβάλοντο.

1 Altum tenentes. 2 In Chalcide Eubœæ excubarent, ubi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque invocare ut sibi auxilio. 3 Cretinei filio, *aut Cretini*. 4 Nam & hunc calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δέ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες χόρῃσι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, πρός τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι θύοντες, ἔπαυσαν τὴν ἀρτίην ἡμέρην, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς, ἐθέλων ὑπόπαυσε. τῇ δὲ Θέτι ἕδυσαν, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Εὐβοίης καταδραμόντες δρόμῳ τῇ πρώτῃ τριτάτῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔπρωτον ἐλάμβανε, ἐσήμαινον πάντα τὰ γεγομένα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπήισσοντο ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τοσοῦτον ἐλθόντες ἦλθον τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατεσωμένους τὰς νῆας, ἔπλεον πρὸς τὸ ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τὴν Μαγνησίης, ἰθέως ἔπλεον ἐς τὸ κόλπον τὸν ἐντὸς τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ὅτε τῆς Ἀργοῦς ἐπὶ ὕδωρ πεμφθέντα, εἶτα δὴ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσόμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ὅθεν τοῦτο δὴ τὸ χώρου οὔνομα γέγονε Ἄφετα. ἐν τούτῳ ὦν ὁρμεῦντο οἱ Ξέρξεω ἐπιπλώοντες. Γενηκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τυτθαὶ ἔτυχόν τι ὕστατα πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καί κως καταῖδον τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας. ἔδοξέν τε δὴ τοῖσι περὶ οἱ βαρβάροισι, καὶ πλέουσι, ἐπιπεσεῖν ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐξεστήκεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θωμάσιος υἱός· τὸν δὴ πρότερον τυτθὸν βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αὐτῇ τοιῇδε λαβὼν, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληίων δικαστέων, ὅτι ὁ Σανδώκης δὴ χρήμασι ἔδωκε δίκην διαστρέψαι. ἀναπρεμαθέντος δὲ αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πολλῷ μείζονα τὰ ἀμαρτήματα πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. Βασιλεὺς μὲν δὴ Λαρεῖον ὕστερον ἐξέφυγε μὴ ἀπολέσθαι, θείῃ· τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisionis faciendo, & veneficiis incantando ventum, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificando, tempestatem compescuerunt: sive aliter tempestas ipsa sua sponte cessavit. Thetidi autem ideo magi sacrificavere, quod ab Jonibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidum. Et ventus quidem quarto die conquievit. At Græcis diurni CXCII
sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti ubi audiere, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium revehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naves fore adversarias. Ita ad Artemisium provecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc usque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus con- CXCIII
quievit, & fluctus constrati sunt, revulsis navibus ad continentem enavigabant, circumvehentesque promonotorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è navi Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Jasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus navigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est*, *dimisse*. Hoc in loco CXCIV
Xerxianæ naves stationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe ultimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium navibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc causam captum cruci affixerat, quod quum è regiis judicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed ejus in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem solvit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

1 *Ipse alibi* haruspicinam facere *interpr.* 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν. *ad verbum, in pelagus erant dimissuri.* unde loco illi nomen exisse ἄφετα. *Potest autem ἀφήσειν, & aliter reddi. sunt enim qui* ἐς τὸ πέλαγος ἀφίναι *vertant.* In altum vela dare. 3 Quæ multo post aliis solvuntur, conspectis Græc.

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci ubi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere.

CXCV In quarum navium una captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naves quum duxisset, amissis earum undecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum una quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciscitati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt.

CXCVI Cætera barbarorum classis præter quindecim naves quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, evasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule fecisset; suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluviorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui [2] non sufficit.

CXCVII Xerxi [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Jovis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, ut qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, *curiæ* (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, ut siquis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum jam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interjecto deinde tempore, quum reversi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oraculo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus ille è terra Colchide veniens illum liberavit: eoque facto posteris ejus iram dei fuisse injectam. Hæc quum audisset Xerxes, ubi ad lucum adfuit,

ἐς τὺς Ἕλλωας καταπλώσας, ἔμελε ὑ ποδὸν τερον ἀλαφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὸ σφεας εἶδον προσπίπτοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτίων τ γινομένην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἷλον. Ἐν τυτέων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τ ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ ὃ, ὁ Πάφιος τραπηγὸς Πενθύλου ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἕνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ ἐπιγινομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἥλω. τύτυς οἱ Ἕλληνες ἐξισορήσαντες τὰ ἐβούλοντο παθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπυσι δεδεμένυς ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τ βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ὧν εἶπον Σανδώνεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης ὃ κὴ ὁ πεζὸς πρόσθεν Δία Θεσσαλίης κὴ Ἀχαΐης, ἐσβεβλημένος ἦν κὴ δὴ τειταῖος ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν πυιησάμενος ἵππων τ ἑωυτῦ, ἀποπειρώμενος κὴ τ Θεσσαλίης ἵππυ· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τ ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλωίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τ μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ πυταμῶν, Ὀνόχωνός μὲν ἐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος. τ ὃ ἐν Ἀχαΐῃ πόταμῶν ῥεόντων, ὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἔφυ Ἠπιδανός, ὐδὲ ἔσχε ἀντίσχε, εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλλον ὃ τ Ἀχαΐης ἀπικόμενος Ξέρξης οἱ κατηγεμόνες τ ὁδὸν βυλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ὅτι χώριον λόγον, τὸ δὴ τὸ ἱρὸν τῦ Ἀφλυσίυ Διός, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλυ ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μέζον σὺν Ἰνοῖ βυλεύσας· τὴν δὲ μετὰ ταῦτα ἡμέρην, ὡς ἐκ στροφῆς Ἀχαιοὶ προτιθέασι τοῖσι ἐκείνυ ἀπογόνοισι αἴθλυς τοιῦσδε· ὃς ἂν ἡ τῦ ἡλίυ πρύτου ὀρεσβύτατος, τύτυ ἐπιτύξαντες ἐργάσι τῇ πρυτανηίῃ, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχυσι· λίτον ὃ καλέυσι τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐν ὃ ἐσέλθῃ, ἐκ ἔστι ὅκως ἔξισι, πρὶν ἢ θύσθαι μέλλῃ. ὥστε τι πρὸς τύτοισι πολλοὶ ἤδη τ μελλόντων τυτέων θύσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνυ ὃ προϊόντος, ὀπίσω κατελθόντες, ἢν ἁλίσκωνται, ἐξέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήιον. ὡς θύεταί τε ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκαδεὶς, κὴ ὡς συν πομπῇ ἐξαχθείς. ταῦτα ὃ πάσχυσι οἱ Κυτισώρυ τ Φρίξυ παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καταρμὸν τ χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίυ Ἀθαμανίδαι Αἰόλυ, κὴ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος ἔθυσε ὁ Κυτίσωρος ἐξ Αἴης τ Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας ὃ τῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτ μῆνιν τῦ θεῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης ὃ ταῦτα ἀκύσας, ὡς κ τὸ ἄλσος ἐσῆλθε,

περοσ- πλέοντας

περιε- νομένη

Λαφυ- στίῃ

μετὰ πιτα ὃ,

1 Facile cepere. 2 Non sufficit. Fluviorum autem Achaiæ quum maximus sit Apidanus, ne hic quidem sufficit, nisi aliqua ex parte. *Id est*, *Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditavit, sed parce tantum.* 3 Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαΐης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quam supra pag.* 441. *pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτὸς τε ἔργετο αὐτῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε. τό τε Ἀθαμάντιον ἀπιγόνων τὸ οἰκίλου ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. ἀπὸ δὲ τουτέων τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλιάδα διὰ κόλπου θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, εὐρύς, τῇ δὲ, κάρτα στεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλῄει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νέη πόλις ἕζεται ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιίης, Ἀντίκυρη· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιλέων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ εἴκοσί κου σταδίων ἄλλος ποταμός, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθολόγοντες βοηθέοντα Ἡρακλέϊ καιομένῳ ἀναφαίνουσι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε καὶ δέκα ἀπέχει· ταύτῃ δὲ καὶ εὐρυχωρότατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὶς πεπόλισται. διαβάσιός τε δὴ καὶ δισμύριαι πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος, τὸ περικλῄει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι διασφάξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. Διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὸν ὑπώρεην τοῦ ὄρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοινὶξ ποταμὸς ὑ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. καὶ δὴ καὶ Φοινικος ποταμοῦ στεινότατόν ἐστι διαβῆναι μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοινικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδίους ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοινικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ καὶ διαῤῥέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὸν εὐρύς. ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο ἐν Μηλιεῦσι ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ δὴ ταύτης τῆς ἠπείρου. Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὴν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

τὸ δὲ τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέϊ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφαίνουσι.

& ipſe ab eo abſtinuit, & idem ſuis copiis imperavit, domumque item poſterorum Athamantis ac fanum veneratus eſt. Hæc in Theſſalia Achaiaq; : à CXCVIII quibus locis proceſſit Xerxes in Melidem juxta maris ſinum, ubi totum diem Æſtus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic ſinui circumjectus eſt locus campeſter, alibi ſpatioſus, alibi arctus admodum. Suntque ipſi campo circumjecti montes editi atque inacceſſi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in ſinu urbs ab Achaia euntibus eſt Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme ſtadiis abeſt, cui nomen inditum eſt Dyras, quem fama eſt emerſiſſe ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem ſtadiorum intercapedine alius amnis eſt, qui vocatur Melas, *id eſt*, *niger*. Unde urbs Tra- CXCIX chis quinque ſtadia abeſt, [1] ſita in ampliſſimo regionis ſpatio, à montibus ad marc, utpote duobus & viginti millibus jugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus eſt per quem Aſopus circa radices montis defluit. Ad CC cujus meridiem alius non magnus amnis eſt, nomine Phœnix ex his montibus in Aſopum defluens. Juxta Phœnicem Anguſtiſſimum viæ eſt: quippe qua muri coarctata modo plauſtrum duntaxat agi poteſt. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim ſtadiorum eſt intervallum, in quo vicus eſt nomine Anthela: quem præterfluens Aſopus in mare evolvitur: & ei locus ſpatioſus eſt circumjectus, ubi templum Cæteris Amphictyonidis extructum viſitur, & ſedilia Amphictyonibus, & ipſius Amphictyonis delubrum. ¶ CÆTERUM rex Xerxes quidem CCI in Trachinia Melidis caſtra habebat, Græci vero in tranſitu: qui locus à pleriſq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant utrorumque caſtorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream ſpectant uſque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad auſtrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Perſam CCII Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum &

1 Hac autem maxime parte ſpatioſa eſt illa regio, a mari ad montes, *juxta quos eſt ſita* Trachis. ſunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, eſt anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Aſop.

Mantie-

Mantienorum mille, totidem ex utriſque : ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti : à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneſo aderant : ex Bœotis autem Theſpienſes ſeptingenti, Thebani quaCCIII dringenti. Præter hos evocati erant Locrenſes Opuntii cum omni copia, & Phocenſium mille. Ipſi enim Græci eos evocaverant, miſſis nunciis, qui dicerent ſe quidem præcurſores aliorum veniſſe, cæteros autem ſocios propediem expectari : tutelam vero maris eſſe in Athenienſium præſidio Ægineta-rumque, & eorum quibus res navalis injuncta eſſet. nec ſibi quippiam eſſe formidoloſum. non enim deum eſſe qui bellum Græciæ inferret, ſed hominem : nec mortalem quempiam aut eſſe aut fore qui, ex quo natus eſt, mali exors ſit : & ut quiſque maximus eſt, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis eſſet qui bellum inferret, ab opinione eſſe caſurum. Hæc illi audientes, in CCIV Trachinem auxilio iere. Erant his cum alii duces ſuæ quiſque civitatis, tum vero, penes quem ſumma imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedemonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EUrycratidæ, qui Anaxandri, qui EUrycratis, qui Polidori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Ageſilai, qui Doryagi: qui Leobotis, qui Echeſtrati, qui Hegeſis, qui EUryſthenis, qui Ariſtodemi, qui Ariſtomachi, qui [1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit : adeptus CCV ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu majores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiſcendæ : verum Cleomene ſine virili ſobole defuncto, & Dorieo jam non ſuperſtite, ſed & ipſo in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem pervenit, qui Cleombroto major natu erat. Is enim noviſſimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq, in Matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum ſe ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erant : aſſumpſeratque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum duxerat Leontiades EVrymachi filius. Hac de cauſa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιασίων τε, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ἕπτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐβοήθεον Λοκροί τε οἱ Ὀπουντίοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες διὰ ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν, πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὰ ναυτικὸν στρατὸν τεταγμένων, καί σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. ὁ γὰρ θεὸν εἰ τὸ ὄνομα ὄφλει τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἄνθρωπον. εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔπαθεν, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γενομένῳ· ὁ σφέτερος δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν καὶ τὸ ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἁπὸ τοῦ δόξης πεσέειν ἄν. οἱ δὲ, ταῦτα πυθόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἔσαν μὲν νῦν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος μὲν, 286
Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Γολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλεος, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυάγου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Δορι- Δορυσ-
τοῦ Ἡγήσιος, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστο- σθ
δήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ οὐκ ἀπροσδοκήτως. Διξῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τὸ φρονήσιος περὶ τὴν βασιληίην. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε ἔτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, ὥστε δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (ἦν γὰρ τὴν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας. ὁπλεζάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεσεῶντας τεινησίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. θωμαλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τοῦ ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes ſupra pag.* 350. *de Ariſtodemo qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Conſtantis ætatis viros. *Camer.*

τούτους σφι δι' ἐπιτήσατο Λεωνίδης μούνους Ἕλλήνων ἀφελαδεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸ πόλεμον, δήλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδεω πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιήτας, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἐὼν αὐτοὺς πυθόμενοντα ὑστερίζαντας. μετὰ δὲ, Κάρνεια δή σφι ἐν ποδὸν, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἐὼν δὴ κατὰ τοῦτο ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὐκων δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω ἁμαρτηθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ ὕστερον διενενεῶντο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πρῶτα ἐγγὺς ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν πλεισταρχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτός τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντάς σφι βοηθοῦσαν, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τῆς Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τε εἰσὶ, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἵππος ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν ἕ τὸ στρατόπεδον. τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τῷ τείχεϊ, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε τοῖσι περὶ τῷ τείχεϊ τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τῶν τὸν τότε χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθαύμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. ἔνθα δὴ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα πάντα περ ὁπωπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης,

Leonides dedit operam ut Græcos ſumeret ſolos, quòd eos maximè inſimulabat quod cum Medis ſentirent. Evocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus an una mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerent Græciæ ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eorum qui cum Leonide CCVI
fuere, primos miſerunt Spartiatæ: ut his inſpectis alii ſocii in militiam proficiſcerentur, neve cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carniis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præ- CCVII
curſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum ſtatuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, ubi ad ingreſſum Perſa adventabat, metu perculſi de diſcedendo conſultabant. Ac cæteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum ut reverſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent: huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrij, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuncios ad accerſendas ſubſidio civitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quam ut Medorum exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xerxes equitem quendam ad CCVIII
ſpeculandum quot illic eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat enim jam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguam copiam, ejuſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques ubi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, contemplatur aſpicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitaverant excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animadvertit partim ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus plane cognitis, per ocium ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem, cuncta quæ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens, CCIX

1 non

[1] non poterat conjectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quem ut venit, interrogavit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me, dum adversus Græciam proficiscerемur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ eventura providebam, derisui habuisti. sed quanquam mihi summum discrimen est adversus te rex veritatem tuenti, audias tamen nunc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venere, atq; hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt, [2] quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc adversus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus CCX inquit, [3] Pro vano me ducas, nisi hoc tibi ut ego annuo, usu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduum Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorum atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans ut illos caperent vivos & in conspectum suum adducerent. Medi, ubi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque supervenientibus nihil tamen promovebant, etsi vehementer ingravebant: palam facientes cum aliis omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic CCXI pugnæ congressus interdiu. Post, ubi Medi se ægre tutabantur, tum vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, ii quos [4] immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes: tanquam facile hostem profligaturi. Ubi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, utpote [5] longioribus hastis quam Græci utentes, & in locis angustis, ubi nullus

ἐκ εἴχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅτι ὡς ἀσκοὶ διὰ-
ζοιντο ὡς ἀπλοῦμενοι καὶ ἀπολέοντες κατ' ὀλίγα-
μιν, ἀλλ' ὡυτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέ-
ειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος
ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ
μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕκαστα τυτέων, ἐθέλων
μαθεῖν τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμο-
νίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μοι καὶ πρό-
τερον, ὅτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ
τῶν ἀνδρῶν τυτέων. ἀκούσας δὲ, γέλωτά με 287
ἔθου, λέγοντα τάπερ ὥρων ἐκβησόμενα
πρήγματα τρῶτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην
ἀσκέειν ἀντία σοῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγι-
στός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἵ ἄνδρες ὅτοι
ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τὴν ἐσόδον,
καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι
ἔστι ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ
ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ὑπο-
μένασι δὲ, εἰ τύτων τε καὶ τοὺμοῦ ἐν Σπάρ-
τῃ καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀν-
θρώπων τό σε βασιλεῦ ἀμυνέει χεῖρας
ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην τε καὶ
καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι προσφέρεαι,
καὶ ἄνδρας ἀρίστους. κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρ-
ξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπι- τῇ λεχθέ-
ρώτα ὁντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, οἷοί τέ μενα ὦ-
εἰσι τῇ ἑωυτοῦ στρατῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶ- ναι καὶ
πε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρῶ ὡς ἀνδρὶ ψεύ- δευτ.
στῃ, εἰ μὴ ταῦτά τοι ἀνδήσῃ. τῇ ἐγὼ λέγω. τῇ ταύτῃ
Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέτρα- ἀνδήσῃ,
τας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεί
σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλ-
λάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ
ἀβουλίῃ ἀπαχρεώμενοι, μῆνιν, πέμπει ἐπ'
αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους δυμωθείς· ἐντει-
λάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν
τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς τῇ ἐσὶ τε-
Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' σεν
ἐπεσπίπτεσαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ με-
γάλως περισταλαίντες. δῆλον δ' ἐποίευν παν-
τί τῳ, καὶ ἐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ
μὲν ἄνδρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο
δὲ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι
τρηχέως περιέπιπτον, ἐνθαῦτα ὅτοι μὲν ὑπε-
ξῆισαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῆϊσαν τοὺς
ἀθανάτους καλέσας βασιλεὺς, τῷ ἦρχε Ὑδάρ-
νης, ὡς δὴ ὅτοί γε δυπετέως καταστασόμενοι. ὡς
δὲ καὶ ὅτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐ-
φέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ,
ἅτε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι
βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ ἐκ

---

1 Conjicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita habere ut revera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem. si hos cæterosque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliam fore hominum gentem quæ contra te rex, &c. 3 In me ut mendacem consule. *Vel*, *De me ut mendace statue.* 4 *Cur ita vocarentur, supra expositi, pag.* 4. 10. 5 Brevioribus.

ἔχοντες

ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ἐν ἴσῃ δόκησι μάχεσθαι ἐξεπισάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φόβου μέγιστον δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπίεσαν. οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι ἔῃ τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ ὁδὸν ἐδυνέατο οὐδαμὰ δι' ἑωυτῶν ποιέεσθαι οἱ Πέρσαι τὴν ἐσόδου πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῇ μάχης λέγεται βασιλέα Ξέρξην, θεησάμενον τοὺς ἀνδρας ἐν τῷ ἀγῶνι, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ, τρὶς ἀναθρῶσαι ἐκ τοῦ θρόνου. τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, ὡδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταστρωματίδας τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι γὰρ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ ὡδὲν δυεσμὸν ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἐν τῇ παρεούσῃ ἑώρων, ἀπήλαυνον. Ἀπορέοντι δὲ βασιλέϊ, τί χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπίαλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι παρὰ βασιλέϊ δωρεὴν οἰσόμενος· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομένοντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καί οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης 288 οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπίαλτην δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπίαλτης μὲν δὴ οὕτω ὕστερον τετίσεται ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπάντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ ξεινησάμενοι τὸν στρατὸν τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ θωμάσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ὀλίγα Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ὀλίγα Ἐπιάλτῃ

multitudinis erat uſus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus oſtentantes ſe perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & ſtrepitu ingruebant: at Græci rurſus ſe convertentes, adverſis pectoribus eos excipiebant: & quamvis eorum innumeram multitudinem proſternebant, aliquot tamen illic ex ipſis etiam Spartiatis occubuere. Perſæ, poſteaquam & catervatim & univerſis copiis iter occupare conati, nihil tamen promovebant, iterum ſeſe receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad ſpectaculum adeſſet, in ipſo congreſſu pugnandi ter è ſolio reſiliiſſe, quod videlicet exercitui ſuo timeret. [1] Poſtero die nihilo mélius barbari prœliati ſunt. [2] nam ſperantes fore ut illi, qui pauci eſſent & ſaucii, nequirent manus levare ad pugnandum, quum conflixiſſent, eos Græci excepere, inſtructis ordinibus, & in ſuo quiſque loco ac per nationes digeſti: præter Phocenſes, qui in monte ad iter obſidendum locati erant. Perſæ ubi nihil aliud quam pridie agendum vident, abſcedunt. ¶ Ibi regem ancipitem quodnam in re præſenti conſilium capeſſeret, Epialtes Eurydemi filius CCXIII alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicavitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illinc erant, evertit. Is poſtea Lacedæmoniorum metu in Theſſaliam profugit: cujus profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati ſunt: qui interjecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus eſt. Quem, etſi ob aliam cauſam (quam ego in ſequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen ſecius à Lacedæmoniis præmio affectus eſt. Hunc in modum Epialtes poſtea interiit. Eſt & alia quæ fertur fama, Onetem Phanagoræ filium, virum Caryſtium CCXIV & Corydalum Anticyreńſem, fuiſſe qui ea dixerint regi, & circum montem Perſas deduxiſſe. Quod apud me prorſus fide caret. nam hinc licet conjectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Coridali ſed Epialtæ

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Poſtridie autem nihilo me.l 2 Ita enim pugnabant ut qui exiſtimarent, illos utpote paucos, ſaucios eſſe, eiſque vel ad tollendas manus vires non ſupereſſe. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia licitati ſunt, quod ſcilicet eum compertiſſimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc cauſam ſcimus ſe fuga proripuiſſe: poſtremo, quod Onetes qui non erat Melienſis, ita demum tramitem illum noviſſet ſi in ea regione multum diverſatus fuiſſet. Ideoque Epialtæ culpam adſcribo, quod Perſas per montem circumduxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes ſe confecturum ſpondebat, probans, majorem in modum lætus, ſine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis miſit. Ille circa lucernarum accenſionem, *id eſt, ſub crepuſculum*, è caſtris profectus eſt, & tramitem ingreſſus. Quem tramitem indigenæ Melienſes veſtigaverunt: eoque inveſtigato Theſſalos deduxere adverſus Phocenſes, eo tempore quo Phocenſes interſepto muris tranſitu, ad arcendum bellum in præſidio erant. Extrinſecus nihil admodum præſeptus tranſitus erat, quam nihil eſſet utilis Melienſibus. Sic autem ſeſe habet ille callis: Ab Aſopo fluvio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen eſt inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorſum montis extenta, deſinit juxta Alpenum urbem, quæ prima eſt ex Locridibus, Melienſes verſus, ac juxta lapidem nomine Melampygum ac juxta *κερκώπων ἕδρας, hoc eſt, malitioſorum ſedes*, ubi anguſtiſſimus callis eſt. Hac via atqui ita ſe habente Perſæ Aſopum tranſmittentes, iter tota nocte fecerunt, à dextra Oetæos montes, ad ſiniſtram terram Trachiniorum habentes: ac ſub exortum auroræ in cacumen montis evaſerunt: quo in loco (ſicut ſuperius oſtenſum eſt) mille Phocenſium armatorum præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tum ad viam tutandam. nam tranſitus inferior à quibus dictum eſt cuſtodiebatur, quod eam per montem viam ultro à Leonide acceptam obſidebant. Hoc autem modo Phocenſes Perſas aſcendiſſe animadverterunt: Quum eos illi toto monte conſcendendo propter frequentiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepitu (ut res poſtulabat) frondium ſuper pedes conſtratarum, (erat enim cœli tranquillitas) Phocenſes recurrerunt: & dum ſibi arma induunt, confeſtim barbari adfuere: qui conſpicati viros arma ſibi circumdantes, obſtupuere.

CCXV

CCXVI.

CCXVII

CCXVIII

τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κε τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τοῦτο δὲ, φεύγοντα Ἐπάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μὲν δὴ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκὼς εἴη. ἀλλ' Ἐπάλτης γάρ ἐστι ὁ συνηγησάμενος· τὸ ὄρος δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἰπὸν γεάφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα σὺν χαρῇ ἐκέλευε, ἐπέμπε Ὑδάρνεα, καὶ τοῦ ἑσταότας ἦρχε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ σὺν λύχνων ἁφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξόδευον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξοδεύοντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο δὴ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φεύξαντες τεῖχος τὸν ἐσβολὸν, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τούτου δὴ κατεδέδαπτο ἐοῦσα ἐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ῥέοντος διὰ τοῦ ὄρεος τούτου, οὔνομα δὲ τῷ ὄρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ ὄρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην οὖσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ ὕδωρ ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὄρεος. κατὰ, δὲ τοῦτο τοῦ ὄρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ φρονέον μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρητέων· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρεος ἀτραπὸν ἐθέλοντες Φωκέες ὑποδεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος, πᾶν ἐὸν δρυῶν ἐμπλεον) λὶς μὲν δὴ νήνεμίη, ψόφος δὲ γινόμενος πολλὸς, ὡς εἰκὸς λὶς, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκαέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν νοὺμάτι ἐγένοντο.

---

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπό-

ἐλπόμενοι ἦδ ἐνδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, διεκήρυσσον σφέας αὐτούς. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπάλτια ποδαπός εἴη ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Ἀκρόκνηθον, ἁλισκόμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὡρμήθησαν ἀρχῆθεν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. ἔνθα μὲν δὴ ταῦτα ἐφέροντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπάλτια καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐπιεῖντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρώτους μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ, ἔφρασε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τὴν Περσέων περίοδον, ἅτε μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσημήναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῆς ἄκρης, ἤδη φαεσφανούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ ἐκ ἐῶν τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο Ξέρξης, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ Λακεδαιμόνιος, κατὰ πόλις ἑκάστη ἐτεάποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ ἐκελεύοντο. λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτὸν δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλέσιος εἰμὶ, Λεωνίδην, ἐπεί τε ᾐδεσθη τοὺς συμμάχους εὐνοίας ἀπρεπέως ἔχοντας καὶ οὐκ ἐθέλοντας συναπολλυέναι, πελεύσαι σφέας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπέναι οὐκ ἐπέσχε καλῶς. μένοντι δὲ αὐτῷ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐπέσχε γὰρ τοῦτο τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐπαιρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνέστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾷ, λέγοντα ὧδε,

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐξικνεῖς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Ἢ τόδε τοι, ἀλί' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Γενδήσει βασιλῆα φερέμμενον Λακεδαίμονος εὐρώ.

quippe qui (ut in exercitu asseveratum fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidans ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est [1] quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisq; Phocenses quum ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari adversum se initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicavit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significavere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant jam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendam suadebant, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque urbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio venissent. Cæterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, posteaquam animadvertit socios ignavos & invitos esse ad periculum subeundum, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem sperasse. Siquidem jam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore ut aut Sparta everteretur à barbaris, aut rex ejus occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, amplivage colitis qui magna Sparte,
Aut urbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.

τὴν μὲν δὴ ἄλλ.

ccxix

ccxx

289

1 Quùm enim nullum adversarium sibi occursurum speraſſent, in exercitum inciderunt. 2 Cujas

Nam

Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Jovis, & cujus reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, credideCCXXI rim solum ex Spartiatis remisisse socio potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias, hujus expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant eventura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modo, qui ei unicus erat, una militantem missum fecerit. Ita socii quos Leo-
CCXXII nides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inviti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum destinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negaverunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque una cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophi-
CCXXIII lus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris movit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam defensus à monte, compendiarius magis ac brevioris multo spatii quam circuitus montis atque ascensus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere: & isti tanquam ad necem jam multo magis quam à principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant unumquemque cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. unde multi eorum in mare decidentes absumebantur multo plures invicem vivi perculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Οὐ γὰρ τ' ταύρων φήσει μήδ' ἀδὲ λεόντων
Ἀντίβιλον. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μήδ'· ἀδέ ἑ φημὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶν δ' ἕτερον δμῆ πάντα δαΐσας.

Ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀπιπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμην διενεχθέντας ὕστω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε ἐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. ὁ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἅπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν εἰπόντα, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀπιπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δ', ἀπιπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν ἐκ ἀπέλιπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατεύόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀπιπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τιτέων δέ, Θηβαῖοι μέν, ἀέκοντες ἔμιμναν, καὶ ἐβουλόμην· κατέχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος. Θεσπιέες δέ, ἑκόντες μᾶλλον· οἳ ἐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δέ σφεων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ἑρξέης δέ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπτηρὸν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μᾶλλον πληθύουσαν πρόσοδον ἐποιέετο. καὶ γὰρ ἐπέστελλε ὁ Ἐπιάλτεω ἔτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ καταβασις συντομωτέρη ἐστί, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος. πολλὸν ἦπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσῇισαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδεω Ἕλληνες, ὡς τηνικαῦτα δὴ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ τείχεος. ἐφύλασσοντο. οἱ γάρ, ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στεινότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμισγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον πλῆθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐπιβωμίοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλείους κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἓν δὲ λόγῳ ὧδε εἰς τοῦτο ἀπολυμένων

1 Ac facere volentem ut id decus Spartiatarum duntaxat esset, remisisse soc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt: & Græci qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes; ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

ἅτε δὲ ὀλισθάνοντες τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τοῦ περιόντων τὸ ἔρυμα, ἀπέδεικνυον ῥώμης ὅσην ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτειλέες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων πλαγίῃσι τοῖσι ἐτύγχανε καλεόμενα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τοῦ ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην 10
290 τὰ ἐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τοῦ τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἐνομαστοί, ἐν οἷ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ Ἀπάρνεω θυγατρὸς Φρατάγυνις γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἅλιάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἰὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεϊ δὲ τοῦ Ἀρσάμεος παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπιδοὺς, ὡς μούνης οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλὸς ἐς ὃ τοῦτον τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἀναξίους περάσαι. τοῦτο δὲ συνεχέως μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρέποντο τὸ νῶτον. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ ὑπερβάντες τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ὅπου τὸν λέοντα πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ λέων ἔστι ἔτι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὁκου νῦν ὁ λιθήϊνος λέων ἕστηκε ὑπὲρ Λεωνίδεω. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐλέων ἐτύγχανον ἔτι τινὲς ὑπολελειμμένοι· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι καταχῶσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἀναλίης ὑποστάντες, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθεν περισσαδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεταί σφεων ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὸ τῆς συμμίξεος σφέων τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός του τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπέσωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀπικρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἴη. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἰπεῖν (ὡς ἀλογίη πυθόμενον τὸ Μήδων πλῆθος.) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀπικρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔπεα

Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montem circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum CCXXIV
jam lanceæ diffractæ essent, nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, navata strenuissime opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audivi, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspisque Arsamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, ut qui esset unicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadaver Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumque con- CCXXV
flictu, ut Græci [1] ter hostibus in fugam versis, cadaver Leonidæ virtute subtraxerint: & eousque perstiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos ubi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, ubi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex adverso urgentes, & munitionem muri subruentes, alii undique circumvenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque The- CCXXVI
spiensium, quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt; quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tantam eorum esse copiam, adeo non expavefactus est, ut parvi faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nunciare, si Medi solem obducerent: se enim sub umbra cum illis, non in sole pugnaturos. Hæc & aliæ hujusmodi dicta

1 Quater

1 memo-

memoratu digna aiunt Dieneccm Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eo loci ubi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

CCXXVII

CCXXVIII

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc universis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hic petegrine jacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc hastum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluvium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamvis præsciret adesse,
Sparta haud sustinuit desertisse duces.

Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatem, inscripsit. Ex his trecentis duo, Eurytus & Aristodemus, feruntur ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reverti recusarent, una cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se convenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignavia remansisse: Eurytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum jussisse servum ut ad pugnantes deduceret. hunc ubi deduxit, fugæ se mandavisse: illum dato in agmen impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessario

CCXXIX

φασὶ Διληνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀρίστευσαι λέγονται Λακεδαιμονίων δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ διθυραμβὸς μάλιστα τοῦ ἐνόμα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθεῖσι οἴχεσθαι, ἐπιγράφαι γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυρίασιν ποτὲ τῇδε τετρηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ πᾶσι ἐπιγράμματα· τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦ ξεῖν', ἄγγειλον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ ταῦτα. τοῦ δὲ μάντιος τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστίου, ὃν ποτὲ Μῆδοι
Σπέρχειον πόλεμον κλεῖναν ἀμειψάμενοι
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιξεύγνυσι μὲν νυν καὶ τρίτην, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ὁ Ἀμφικτύονες εἰσὶ οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίου, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ὃς ἐτύγχανε ξεῖνος ὢν ὁ ἐπιγράψας. Δύο δὲ τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρύτον τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, γνώμῃ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεστέκατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ μέγιστον· ἢ εἰ μὴ ἐβούλοντο ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι παρεὸν σφι τῶν ἑτέρῳ ποιέειν, ἐπεὶ ἐθέλησαι ὁρμᾶσθαι. ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρύτου μέν, πυθομένου τὴν περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, ἄγειν σφέας κελεῦσαι τοὺς εἵλωτας ἐς τοὺς μαχομένους· ὅκως δὲ αὐτοὺς ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα· τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, ἀλκῇ διαχρᾶσθαι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα ἐκ τῆς νούσου, ἐπεὶ μὲν νυν οἱ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μίην ὑπαρίσιον προθεῖναι. νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῆς ἐκείνης προφάσιος, οὐκ ἐθελησάντων τοῦ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

---

1 Mnemosyna sui aiunt, *deest, monumenta.* 2 Jacere, 3 *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur,* ἐπιγράμματα μὲν νυν καὶ τρίτην. ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτύονες εἰσὶ οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίου Σιμωνίδης *&c.* 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μιῶισαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νιν ὕστω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, τῇ δὲ πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ἀπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιημέσθαι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπονόμῳ ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοσήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάντων δὲ τοιάδε, ἀτιμωθῆναι· ὅτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὐδὲ διελέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων, Πανίτην τὸν ἔνομα εἶναι Γανδίτην· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἀτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὡς δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπερτερεῦσαν τὴν Περσέων γινομένην τὰ πρήγματα. ὕστω δὴ τὴν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὀπὶ τὸν κολωνόν, ἀποχωρήσαντες τυλέων, χεῖράς τε προέτεινον. καὶ ἦισαν ἀνὸν τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέϊ· καὶ ὡς ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τῷ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλέϊ. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. ἐμοὶ μὲν πάντα πάντα νυτύχησαν· ὡς γὰρ αὖτις ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλπίδας, τοὺς μὲν τινας αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν περισπάσαντες, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τριηκοσίων, καὶ χρόντα τὸ ἄχος τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ Θερμοπύλας Ἕλληνες ὕστω ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, πρῶτα ἀρξάμενος ἐνθένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, πάντα ἀπέβη ὕστω. νῦν δέ μοι εἰπὲ κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τυλέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλὸν, καὶ πόλις πολλή·

τῷ Θηβαίων

debuisse magnopere iratsci. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque ejus qui una mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonem igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, 1 quod eum nemo neque igni neque alloquio impertivit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi objectam culpam in pugna apud Platæas gesta delevit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reversus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux erat Leontiades, 2 vi retenti adversus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicaverunt: at ubi res Persarum superiores esse animadverterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) servati sunt: non tamen usquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot ut accedebant obtruncaverunt: pluribus, jussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cujus filium Eurymachum postea Plataenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod urbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicaverunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogavit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde evenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorum tales in re bellica? an & universi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omniū magna est, & civitates multæ:

CCXXX CCXXXI CCXXXII CCXXXIII CCXXXIV

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur: 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt una cum Græcis, necessitate adacti adversus regis copias dimicarunt: at ubi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim 1 Lacedæmone urbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnavere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus, tu nanque calles quo tendant eorum consilia, utpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naves cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adjacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem prævidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur invalidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prælia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prælium & cæteræ civitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxis ad id agendum induceretur, Animadverto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti invidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gaudent, ut & fortunato invideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naves quadringentæ naufragium fecerint, tretentas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis adversarii pares ad decertandum, at si conjuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

CXXXV.

CXXXVI.

"τὸ ϑ' ϑέλεις ἐκμαϑέειν, ἐξήσεις. ἔστι ἐν τῇ
"Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτα-
"κισχιλίων μάλιστα· καὶ ἔτι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι
"τοῖσι ἐνϑάδε μαχεσαμένοισι. οἵτινες μὲν ἄλ-
"λοι Λακεδαιμόνιοι, τέτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι,
"ἀγαϑοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Δη-
"μάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπικνεόμενοι τοσοῦτον τῶν ἀν-
"δρῶν τελέων ὑπερβαλόμεϑα; ἴϑι, ἔκφη-
"νέο. σὺ γὰρ ἔχεις ἀμφὶ ἐων διεξόδους τῶν βου-
"λευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος. Ὁ δ'
"ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύ-
"εαί μοι πρηΰμως, δίκαιόν μέ σοι ἐστὶ φρά-
"ζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς
"νέας τριηκοσίας ἀπαρτείλεις ὅπῃ τοι Λά-
"κωνικὴν χώρην. ἔστι γὰρ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ὑπόκει- 292
"μένη, τῇ ἐπωνυμὴ ἐστὶ Κύθηρα· τὸν Χί-
"λων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενό-
"μενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρτιή-
"τῃσι ἢ τῆς ϑαλάσσης κατάρρυτον γενέσϑαι μᾶλ-
"λον ἢ ὑπαρέχειν, αἰεί τι προσδοκῶν ἀπ' αὐ-
"τῆς τοιοῦτο ἐσεσϑαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι·
"ἔστι τὸν σὸν στόλον περιοδὸς, ἀλλὰ πάντα ὁ-
"μοίως φοβερόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύ-
"της ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβεύντων τοὺς
"Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐ-
"όντος οἰκηΐου, ἐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι μὴ τῆς
"ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τῷ πε-
"ζῷ, βοηϑέωσι ταύτῃ. καταδυωδείσης δὲ
"τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀδενὲς ἤδη τὸ Λα-
"κωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἐὼ δὲ ταῦτα μὴ
"ποιῇς, τάδέ τοι προσδόκα ἔσεσϑαι· ἔστι τῆς
"Πελοποννήσου ἰσϑμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
"χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συμμαχίη-
"των ὅπῃ σοι, μάχας ἰσχυρὰς ἄλλας τῶν
"ἠμυμένων προσδέκεο ἔσεσϑαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
"πιθεσϑαι, ἀμαχητὶ ὁ τε ἰσϑμὸς ἅπας καὶ αἱ
"πόλις προχωρήσουσι. Λέγει μὲν τοῦτον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, ϑωμάσας τε τοῦ
λόγου, καὶ δείσας μὴ ἀναγνώσῃ Ξέρξης ποι-
"ήσειν ταῦτα. Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
"ἐκδεχόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι δὺ πρήσ-
"σοντι, ἢ καὶ προσιδὼν πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰ-
"δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλ-
"λωνες χαίρουσι· τῷ τε δυστυχέειν φθονέοντι,
"καὶ τὸ κρέσσον ζηλέουσι. εἰ δ' ὅτι τῆσι παυ-
"ρεούσῃσι τύχῃσι, τοῦ νέες νεναυηχήκασι τε-
"τρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τελη-
"κοσίας ἀποπέμψεις πλοίων Πελοπόννη-
"σον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι·
"ἀλλὰ σὺν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, δύσμε τα-
"χείους τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν ἐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τοῦ πεζοῦ
"ἀρήξει,

1 Lacedæmonio agro

" ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πολυρό-
" μῳ. εἰ δὲ διαστάσεις, ἤτε σὺ ἐκείνοισι
" χρήσιμος, ἤτε κεῖνοι σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τι-
" θέμενος εὖ, γνώμῃσι ἔχων τὰ τῷ ἀντι-
" πολέμων μὴ ὑπολέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε
" στρατιῇ τῇ πολλῇ, τῇ τε ποιήσεσι, ὅσοι τε
" πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυ-
" τῷ περὶ φερνίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡ-
" σαύτως. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἢν ἴωσι ἀνδία
" Πέρσῃσι ἐς μάχλω, ὀδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα
" ἀνιεῦσι. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀ-
" χαίμενες, εὖ τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιή-
" σω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄρι-
" στα ἐλπίδα ἔχειν ἐμοὶ, γνώμῃ μὲν τοιούτῳ ἐόντα
" ἀπὸ σεῦ. ὁ γὰρ δὴ ἐκείνου γε ἐνδέξομαι, ὅκως
" μὴ δυνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λε-
" γομένοισι πρότερον ὑπ᾽ τούτου σαθμώμενος, καὶ
" τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτῃσι μὲν πολίτης δὺ πρήσ-
" σοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυαμενὴς τῇ σιγῇ· ἢν δ᾽
" ἂν συμβουλευομένῳ τῷ ἀστῷ, πολίτης ἀνὴρ
" τὰ ἄριστα οἱ δικέοντα ἔχῃ, ἀποθέσθαι, εἰ μὴ
" πρότερον ἀρετῆς ἀνήκοι (σπάνιοι δ᾽ εἰσὶ οἱ
" τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ πρήσσοντι ὁτῳοῦν
" μάλιστα πάντων, συμβουλευομένῳ τε ἂν
" συμβουλεύειν τὰ ἄριστα. ὥστε ὦν κηδολο-
" γίης περὶ τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντι ξείνῳ ἐμοὶ
" ξείνου, ἀπέχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.
Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆιε διὰ τῶν νεκρῶν·
καὶ Λεωνίδεω περὶ ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς τε ἦν
καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποτα-
μόντας τὼ κεφαλὼ ἀνασαυρῶσαι. δῆλά μοι
πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ καὶ
τῷδε ἐκ ἧκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης
πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώ-
οντι Λεωνίδῃ· ἐδὲ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νέκρον τοῦ-
τα παρευώμοσε. ἐπεὶ τιμᾷν μάλιστα νομί-
ζουσι τῷ ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρεί-
ους ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν
τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. Ἄνειμι δὲ ἐκεῖσε
τοῦ λόγου τῇ μοι πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο
Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ὅπῃ τῶν
Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ ὕστερον ἐς τὸ χρηστήριον
τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δή σφι ἐ-
χρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο
293 δὲ τρόπῳ θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀ-
ρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, ἐκ τοῦ δύ-
νασθαι Λακεδαιμονίοισι.

& invicem terrestris una iter faciens; nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipsius bene constitueris si adversariorum res apud te non agitaveris. Hic illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibiipsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonii adversus Persas in pugnam ibunt, impendentem sibi cladem haudquaquam devitabunt. Ad CCxxxvii hæc subjiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi spērat esse, id suadet: ejus tamen sententia à tua superatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultum, ut ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re conjecto. Quoniam civis quidem civi secundis rebus prædito invidet, [1] eumque male odit: cum tamen patrio solo nihil eodem consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna utenti, omnium est benevolentissimus, eique consultanti optime consulit. Quapropter ab infectatione, qua in Demaratum uteris hospitem meum, posthac [2] abstinere te jubeo. Hæc Xerxes lo- CCxxxviii quutus, inter cæsos transiit, ubi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundemque ducem esse, jussit [3] abscisso capite in crucem tolli. ut mihi cum aliis multis indiciis, tum hoc præcipue manifestum sit, regem Xerxem maxime omnium excanduisse in Leonidem viventem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego novi hominibus Persæ maxime soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eam CCxxxix narrationem unde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regem adversus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: ubi responsum est id redditum cujus paulo ante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis benevolus

1 Eumque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti civi dederit civis quod putet esse optimum, nisi summum virtutis gradum attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti, &c. *Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abstinere quemlibet jubeo. 3 *Vel, caput ejus abscissum.*

ut &

(ut & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, sive in hoc bene illis consultum vellet, ut conjectare licet, sive quod insultaret: Nam postea quàm Xerxes statuit adversus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret; (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui ubi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ uxor, Gorgo, illos admonuit, 1 ipsam rem interpretata, jubens ceram effringi. fore enim ut literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, easq; deinde ad Græcos dimiserunt.

πάρεσι ὦ εἰκάζειν εἴτε δύνοιτο ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ κακαχαίρων. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρητος, καὶ πυνθάμενος ταῦτα, ἐθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ ἐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικινδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δέ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβών, τὸν κηρὸν ἀπὸ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τῷ δελτίῳ ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην. πτυξας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέπεμψε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τοὺς ὁδοφυλάκους. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἐνθαῦτα ἔφασαν συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, περί γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγατηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέλθετο, ὑπαφεσθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ ὑπόψειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. ὑπενόησαν δὲ, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

1 Quum rem animadvertisset, *vel*, excogitasset.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ, ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER octavus, qui inscribitur URANIA.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ ὧδε λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μέν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. τοῦτο δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δέ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δέ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δέ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δέ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δέ σφι οἱ Ὀπέντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑβδομήκοντα. Ἔσαν ὦν ἔτοιμοι οἱ στρατιδόμενοι ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἑκάστοισι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπὶ Ἀρτεμίσιον, πλὴν τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔσχον, παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι ἐκ ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύσῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στάσιμα. Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, περὶ τὴς ἐς Σικελίην πέμπειν ὅπως συμμαχήσει, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἴη ὑπερέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι ὠφελεῖσθαι τὴν Ἑλλάδα· καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες. στάσις γὰρ ἐμφύλῳ πολέμῳ ὁμοφρονέοντι κακὸν τοσοῦτον κέκτηται,

ΑΤQUE hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naves centum viginti septem præbuere, junctis sibi Platæensibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterque pro se illorum naves armaverant. Corinthii, qui attulere naves quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenienſibus præbitas armaverunt. Æginetæ, undeviginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Trœzenii, quinque: Styreenses, duas: Chii, totidem, cum totidem penteconteris, *id est, navigiis quinquagenum remorum*, Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septem penteconteris. Hæc naves ad Artemisium in statione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum est. Universarum vero præter penteconteros, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta unius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt Eurybiadem Eurycliдæ filium. Nam socii negaverunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim jam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem incundam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: cæterum recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciam superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu contenderent: recte sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

1 Octodecim:

quanto

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaque ipsum intelligentes, non repugnandum putaverunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa, jam de illius terra dijudicabant, superbiam Pausaniæ causati, Lacedæmonios ducatu abdicaverunt. Verum
IV hæc posterius gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, ubi viderunt & multum navium ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculli metu, quod præter opinionem suam expectationemque res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio 1 interiorem in Græciam. Quorum consultatione cognita, EUbœenses obsecrabant EUrybiadem ut aliquãtulum temporis præstolarctur, usquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Ubi non persuadent, ad ducem Athenienſium Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis ut tandiu ante EUbœam perstarent donec pugna navali decerneretur.
V Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit: EUrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est jurejurando interposito: Tu vero haudquaquam hos deseres, quem ego majoribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad navem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EUbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum intervertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant, quod putabant eam ab Athenienſibus
VI ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EUbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum veniſſent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naves ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si fortè eos interciperent. Cæterũ ex adverso inva-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑπισάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀνιέτεινον, ἀλλ' εἶχον μέχρι οὗ κάρτα ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρσεα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τιὼ Παυσανίεω ὕβριν προϊσχόμενοι, ἀπείλοντο τιὼ ἡγεμονίῃ τὴς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δ' ὅτι οἱ κατ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταῤῥωδήσαντες, ὁρμὴν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τιὼ Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω τρόσμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τὴς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὥστε μισθῷ τετρηκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείνανται, περὶ τῆς Εὐβοίης πιήσοντα τιὼ ναυμαχίῃ. Ὁ μὲν δὴ Θεμιστοκλέης τὸν Ἕλληνας οὕτω ἔσχε ὧδε ποιήσας· Εὐρυβιάδῃ τετρήκοντα τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτῷ δοκέοντα διδούς. ὡς δὲ οἱ ὦν ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντον δὲ τὸν Ὠκύτου, Κορίνθιον στρατηγὸν, τῶν λοιπῶν ἓν μοῦνον, φάρμακον ἀποπλύσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ ἐσβαλεῖν· πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐτεὸν καὶ ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἐφώνεε, καὶ πέμπει ὅσα τιὼ νέα τοῦ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρίου τρία. ὡς τε δὴ πληθύοντι δώροισι, ἀναπεπειμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπέρδεσθαι ἐδόκεε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ὑπιστέατο οἱ μετὰ λαβόντες τούτων τῶν χρημάτων, ὅτι τῶν Ἀθηναίων ἕλαθεν ὅτι τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καταμείναντες ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμαχήσαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην ἡμερδίῃ ἀπικέατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, προθυμοι ἦσαν ὅτι χρέειν εἴ κως ἕλοιεν αὐτάς. ὁκ μὲν δὴ τῆς ἀνέμου πρόσ-

1 In Græciæ interiora.

πλοιον

πλώειν ἔχω σφι ἐδόκεε, τῷ δὲ εἶνεκα· μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες περιπλώοντας, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φόβου τε δύφεόν τι καταλάβοι. καὶ ἔμελλον δὴ θᾶσσον ἀπαφλύξεσθαι. ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἀπαφυγόντα φθεῖρθαι. Περὶ ταῦτα ὦν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας, περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσαι Εὔβοιαν, κατά τε Καφηρέα, καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὔριπον, ἵνα δὴ φθαλάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φερέξαντες αὐλέων τὴν ὑπαίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ἀπαστόμωροι ἐξ ἀναντίης. Τῶνδε βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ οὐ νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σιφόρημα σφι ἔμελλε φανήσεσθαι φανὰ τῶν περιπλεόντων, ὡς ἠκόντων. ταύτας μὲν δὴ ἀπέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐπισιῶντο τὸν ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὃν ᾧ ἔτυχε ἀριθμὸν ἐπισιῶντο τῶν νεῶν, λιὼ γὰρ ἦν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς δὴ ὦν τῇ ναυηγίῃ τῇ 295 καὶ τὸ Πήλιον ἀμοιβῇ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης δοκέει μοι καὶ πρόσθε ἔν γε τῷ νόῳ ἐσχηκέναι ἐς τοὺς Ἕλληνας διαβῆναι, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέῃν, ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἐπῆλθε ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως φωμάζειν· ἀκούω μέντοι τὰ λεγόμενα ὡς ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφετέων δι' ἐς τὸν θάλασσαν, ἐς πρότερον ἀνέμῳ πεσὼν ἢ ἀπίκετο ὅθι τὸ Ἀρτεμίσιον, σαθέως μάλιστά κη τούτους ἐς ὀγδήκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών, λέγεται μοῦνον καὶ ἄλλα φωνέοντα θώματα ποιέεσθαι τοῦτον τὸν ἄνδρα τοῦτον· τὸν δὲ μετὰ ταῦτα, ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμην μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μὲν ἀπικέσθαι ὅθι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐς ἀκτὴν ἐκβῆναι τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίων, ὡς ἤκουστο, καὶ τὰς περιπεφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντας οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν· πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐπῆκα, τῶν ἡμέρῃσι ἐκείνῃσι αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετὰ ταῦτα μέσας νύκτας μεσούσας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τοῖσι περιπλέουσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς ἐδόκεε σφι ἐπεπλῶσθαι, διαύλου ἀφέντι γινομένου τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανέπλωον ὅθι τὸν βαρβάρους, ἀπώσειαν

dendum non videbatur, ne Græci, conspectis ipsis obviam tendentibus, fugam capesserent. 1 noxque fugientes exciperet. Sed evenire oportebat ut hi effugerent, & illorum insidiantium ne sacrificulus quidem evaderet. Igitur VII ad hanc rem transigendam hoc sunt machinati: Ducentas ex omnibus navibus delectas extra Sciathum circumagunt, juxta Capharea & Geræstum ad EUripum, ne circumvehentes EUboeram ab hoste cernerentur, sed eum circumvenirent: ducentis quidem navibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obsepientibus, reliqua vero classe ex adverso ingruente. Hoc capto consilio quas constituerant naves miserunt, non habentes in animo ipsi eo die Græcos adoriri, nec prius quam signum quod convenerat cum iis qui circumvehebantur, ab illis ederetur jam de suo adventu. His circummissis navibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidam Scionæus qui iisdem in castris erat, omnium ea tempestate hominum optimus urinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Persis servavit, multa & sibi lucratus est: Hic Scyllias jampridem in animo habuerat ad Græcos transire, sed quum ad eam diem non fuisset nactus occasionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertum quonam modo illinc transierit. demirror tamen si verum est quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare subiisset, non prius emersisse quam ad Artemisium pervenit, octoginta fermo maris stadia emensus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis similia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum navigio ad Artemisium perveniisse. Is ubi eo pervenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & navium ad circumeundam EUboeram dimissarum. Hoc illis IX audito inter se colloquuti sunt & quum multæ essent sententiæ dictæ, illa evicit ut eum diem illic maneretur & instatione perstaretur: dehinc media nocte solventes proficiscerentur, & classi hostium quæ circumageretur occurrerent. Post, ubi nemo se ex adverso fert, observato diei crepusculo, ipsi ferantur in barbaros; animo exper-

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim evasissent. quum tamen, ut quidem illi consilium inibant, ne igniferum quidem fuga superesse oporteret. Q. d. *Rationem enim intra vehebant quæ omnes ad unum in suas manus venirent, & ne igniferi quidem elaberetur.*

riunda

riundæ fortunæ cum in pugnando tum
X in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducesque paucis cum navibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naves educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naves, suas vero multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inviti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumveniri illos, quorum neminem animadverterent esse rediturum, adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Jones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur ut ipse primus aliqua navi Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus sermo atque respectus. Græ-
XI ci, ubi eis signum datum est, primum conversis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi, & à fronte. mox triginta barbarorum naves excipiunt in quibus & Philaonem Chertis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus navem hostium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æschrei filius: idemque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum invicem nunc hi nunc illi superiores essent, interventu noctis diremti sunt: & Græci quidem ad Artemisium revecti, barbari vero ad Aphetas, multo majus opinione sua certamen experti. In hoc prælio, solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rem tractu soli in
XII Salamine donarunt. Ubi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadavera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] navium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu consternabantur, credentes se esse utique perituros, ut qui in tantum malorum

αὐλέων ποιήσαθαι βυλόμυοι τῆς τε μάχης
καὶ τῦ διεκπλόυ. Ὀρέοντες δὲ σφέας οἱ τε
ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ
ὀλιγοστοδώνους νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάσχυ σφι μα-
κίλως ἐπενείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας,
ἐλπίσαντές σφεας δύπετέως αἱρήσειν· εἰκό-
τα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλ-
λήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δ' ἑωυτῶν,
πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλω-
δύσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλῶν-
το " αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰω- " αὐτὰς
νων ἦσαν δύνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐ-
στρατέδυντο· συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγά-
λην, ὁρέοντες περιεχομένυς αὐτῆς· καὶ ὅτισὰ
μὴ οἱοί τε ἐδὲ εἰς αὐλέων ἀπονοστήσειν· (ἔστι
ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων
πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι λῶν τὸ
γινόμενον, ἄμιλλάν τε ἐποιεῦντο ὅκως ἕκας-
αὐλέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλών, δῶρα
παρὰ βασιλῆος λαμψέται. Ἀθηναίων δὲ
αὐτοῖσι λόγος λῶν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶ-
τα μὲν, ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γινό-
μενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον·
δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργυ εἴχοντο ἐν ὀ-
λίγῳ περ ἀπλαμφθέντες, καὶ κατὰ τάχος. ἐν-
θαῦτα τριήκοντα νέας αἱρέυσι τῶν βαρβά-
ρων, καὶ τὸν Γόργυ τὸν Σαλαμινίων βασιλῆ-
ος ἀδελφεὸν Φιλάονα, τὸν Χέρσος, λόγι-
μον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶ-
τος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀν-
ὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέω, καὶ τὸ
ἀριστῖον ἔλαβε ἔπαθλον. τὸς δ' ἐν τῇ ναυμα-
χίῃ ταύτῃ ἐπιφανέως ἀγωνιζομένυς νὺξ ἐ-
παλλαξαμένη διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ὅπη τὸ
Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς
Ἀφέτας, πολλὸν μείζω δόξαν ἀγωνισάμενοι
ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος,
μὲν τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων,
αὐτομολέει ἐς τὸς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν
Σαλαμῖνι. Ὡς δ' ὑφέρπε δ' ἐγεγόνεε, ὥστε μὲ
τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄ-
πλετον διὰ παντὸς τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ
σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ
ναυήγια ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ σφέας τε
τὰς πρῴρας τῶν νεῶν ἐλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τὰς
παρόρας τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύ-
τῃ ἀκούοντες ταῦτα, ὡς φόβον κατεῖχον
ἐλπίζοντες πάσχυ ἀπολέεσθαι, ὡς οἷα κακὰ

1 *Id est, Res naufragio demersæ.* 2. Navium proris advolvebantur,

Imov-

ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφέας ἐκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ ἠλιομόλιος κατὰ Πήλιον, ἐπέλαβε ναυμαχίη καρτερή· ἐκ
296 δὲ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν ἀφρεμμύα, βρονταί τε σπλησαί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ ταχθεῖσι περιπλώειν Εὔβοιαν, ἡ αὐτὴ περ ἐοῦσα νὺξ, πολλὸν δὴ ἐπ᾽ ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέκυρσε. καὶ τὸ τέλος ὡς ἐγίνετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέοντας αὐτοῦσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ ἐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν κατὰ θεὸν ὅκως ἂν ἐξιωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. ὅτοι μὲν νυν περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο. Οἱ δ᾽ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀμείνοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τῇσι νηυσὶ καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗται τε δὴ σφέας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην ἐλθοῦσα, ὡς τοὺς βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πάντες ἔποιεν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ ἠλιομόλιος χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλοίοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς δύρρόνη ἐγένετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ὅθι τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δείματα ἔχοντες, οὐκ ἀνέμενον ἔτι τὸν Ἑλλήνων μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρεσκευάζοντο, καὶ μέσην ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε τὰς αὐτὰς ἡμέρας τάς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ὑπὲρ Θερμοπυλέων. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν τῇ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδῃ, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ᾽ ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον διαφθείραντες, τῷ πόρῳ κρατήσουσι. Ὡς δὲ τεταγμένοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τὸν Ἀρτεμίσιον. οἱ δὲ βάρβαροι μισσωσάμενοι τὴν νεῶν, ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες

devenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna navalis, ex pugna navali vehemens imber & validi aquarum in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem hujusmodi nox contigit. At iis XIII quibus negocium datum erat ut Eubœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto majus est quod eos dum in pelago ferrentur invasit: adeo ut tristis exitus fuerit. Ut enim eos cursum tenentes tempestas ac pluvia adorta est, quum essent ad concava Eubœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quo Græcæ classi par redderetur id navium quod superat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa Eubœæ concava periere. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV rant, ubi ipsis libentibus dies illuxit, naves suas stabilierunt, satis habentes, quum male rem gessissent, quietem agere in præsens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naves Atticæ superveneré: quæ suo adventu illis tum animum addiderunt, tum nuncium attulerunt; eos barbaros qui Eubœam circumvehebantur, tempestate illa quæ extiterat cunctos interisse. Itaque Græci eadem qua pridie observata hora profecti, naves Cilicum invasere. Quas ubi corrupere, & nox advenit: iterum se ad Artemisium recepere. Tertio die bar- XV barorum duces, tum indigne ferentes [2] à tantula se classe vexari, tum à Xerxe supplicium timentes, non expectandum sibi amplius censuerunt ut Græci priores pugnam capesserent, sed instructas naves circa meridiem eduxerunt. Contigit autem ut per hos eosdem dies & hæc navalia prœlia & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de Euripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de transitu arcendo. & Græci quidem sese adhortabantur ne barbaros intrare Græciam sinerent: barbari vero, ut Græcorum copiis profligatis, transitu potirentur. Procedente autem Xer- XVI xianorum classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos telunata classe circumdabant. Ibi Græci

1 Naves suas non movebant. *Vel, Naves immotas sinebant.* 2 Se tantulam suam classem profligare. *Id est, In periculum conjicere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

ex adverſo prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum eſt. nam Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat, perturbatis navibus & mutuo incurſantibus: reſiſtebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis navibus in fugam converti. Itaque multæ Græcorum naves interibant, multi etiam viri, ſed multo plures barbarorum & naves & viri: atque ita dimicantes utrique ab alteris abſceſſere. Hoc in prœlio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii navaverunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naves cum ipſis propugnatoribus cæpere. E Græcis autem eo die præſtantiſſimi extitere Athenienſes, & inter Athenienſes Clinias Alcibiadis filius: qui domeſtico ſumptu ac propria navi cum ducentis viris militabat. Ubi utrique libenter in diverſum obiere, ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci autem direpto prœlio revecti, etſi cæſorum corporibus ac naufragiis potiti erant, tamen quod male affecti eſſent, præcipueque Athenienſes (quorum dimidium navium vulneratum erat) de fugiendo [1] in ulteriora Græciæ deliberabant. Themiſtocles, reputans, ſi ab amicitia barbari Jones & Cares abduceret, fieri poſſe ut reliquos ſuperarent, dum Eubœenſes pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eiſque dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret optimos queſque ſociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudavit, addiditque ad eam tranſigendam hoc ab illis agendum eſſe, ut Eubœicorum pecorum quantum vellet quiſque mactaret. ſatius enim eſſe ſuorum copiis illos potiri quam hoſtem. Ac monuit ut ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curam fore, ut ſine noxa abirent. Hoc illis probatum quum eſſet, accenſis ignibus ad pecora eſt itum. Nam Eubœenſes, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportaverant quicquam, neque importaverant: & velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis obſcuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum juga barbaricus canabacea jactat in æquor,
Eubœa caprę mugientes fac procul abſint.

XVII

XVIII

XIX

XX

ἐπανέπλεόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ, ὡς ἁπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ μὲν Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιέσθη, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἐπιτηδεόντως ἐς ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐπυνθάνοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλείονες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. ἔτυχον δὲ ἀγωνιζόμενοι, διέσπασαν χωρὶς ἑκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων πρόσθεν εἷς ἄνδρα ἕκαστον ἀπέδεξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην πρόσθεν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνῃσι οἰκηίῃσι παρεχόμενος, ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. Ὡς δὲ διέσπασαν ἀσμένως ἑκάτεροι, ἐς ὁρμὸν ἐπείγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἀπεκεκρίθεντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ ἐφέρετο, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, δρησμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό, τε Ἰωνικὸν καὶ τὸ Καρικὸν φῦλον. οἷοί τε ἦσαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε ἡγέεσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ὅτι τὴν θάλασσαν. ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλαμήν, τῇ ἐλπίζει τῶν βασιλέος συμμάχων ἀπορρῆξαι τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νῦν ἐς τοσοῦτο παρεσκευάσατο. ἐπὶ δὲ τοῖσι κατηκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναί σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοεικῶν ὅσα τις ἐθέλοι κατασφάζειν. κρέσσον γὰρ εἶναι τὰ στρατιὴ ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. προαγορεύειν τε πρὸς ταῦτα τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πυρὶ ἀνακαίειν, κημοῖσι δὲ πρὸς τὴν ὥρην αὐτοὺς μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπαλλάξεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσε σφι ποιέειν· καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βακίδος χρησμὸν οὐ ὧδε λέγοντα, ἔτ' ὀξεκεκμήκεσαν ὧδε, ὅτε προσεδόκησαν, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. πρόσθεν τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βακιδὶ γὰρ ὧδε ἔχει πρὸς τετέων ὁ χρησμός,

Φεύζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

297

1 In Græciæ interiora

τούτοισι ὦν ἐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμψέοισι ἐν τοῖσι τότε παρεῦσί τε καὶ προσδοκιμοῖσι κακοῖσι, παρῆν σφι συμφορὴ χρήσασθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατός, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἔσπ. ὡς δ' αὖτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ τῷδε Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἔσσι ἀγγέλλειν τεμπροντέρῳ ἤν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸ πρόσθε. ἔσπ ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμαινε σφι τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸ στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐκέπι ἐς ἀναβολὰς ἐποιέοντο τὴν ἀπιχώρησιν, ἀκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀρίστας πλωούσας ὁπλεξάμβους Θεμιστοκλέης, ἐπιρρύετο πρὸς τὰ πότιμα ὕδατα, ἐνετάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, "Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ὅτι "τοὺς πατέρας στρατοδόμενοι, καὶ πρὸς Ἕλλαδα "καταδυλώμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς "ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ὄχι τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου "ἡμῖν ἔσεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τοὺς Καρῶν δέεσθε τὰ "αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερον τυτέων "οἷόντε γίνεσθαι, ἀλλ' ὦν ἀναγκαίης μέζονος "κατέζυχσθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν "τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐνθελοκακέε- "τε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγένατε, καὶ "ὅτι ἀρχῆθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸ βάρβαρον ἀπ' "ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δουλεύειν ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιῆσῃ μεταβαλεῖν καὶ γνώσεως πρὸς ἑωυτόν, ἢ, ἐπείτε ἀνενειχθῇ, καὶ ἀβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν συμμαχέων αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐνέγραφε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰσιεὺς, ἀγγέλλων τὸ δρησμὸν τὸ ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὡς ἀπιστίης ἦν μιν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν περιπτυξομένους. ἀπαγγειλάντων δὲ τετέωντο ἦν, ὕστω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλλὰ ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὑπερβάλλες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης,

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat ut in pleriſq; adverſa fortuna uterentur. Dum hæc iſti agebant, advenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datum erat negocium cum expedito navigio actuario, ut renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad nunciandum iis qui ad Artemiſium agebant, ſi quid novi pedeſtribus copiis contigiſſet. Hic igitur Abronychus adveniens, indicavit ea quæ circa Leonidem & ejus exercitum geſta erant. Qua iſti re audita non jam ſibi differendum abitum putaverunt: ſed ut quique locati erant, abſceſſerunt: primi, Corinthii, poſtremi, Athenienſes. Quorum Athenienſium velociſſimis navibus delectis, Themiſtocles ad aquas potabiles ſe conferens, in lapidibus literas incidebat: quas poſtero die Jones ad Artemiſium venientes legerunt, in hæc verba: Viri Jones, haud juſte facitis, militantes adverſus patres, & Græciam redigentes in ſervitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) ſtate à nobis: ſin hoc facere non poteſtis, [1] ſaltem nunc ſitis in medio. quod & ipſi facite, & Cares ut faciant obſecrate. Quod ſi horum neutrum agere licet, & majori neceſſitate eſtis obſtricti quam ut poſſitis deſciſcere, in re gerenda, dum pugnam conſeremus, ſponte agatis inſtrenue, memores à nobis vos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principium à vobis extitiſſe. Hæc Themiſtocles (ut arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit, ut ſi literæ regem laterent, Jones induceret ad deficiendum à rege ad ſe: ſin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Jones, ut à proeliis navalibus ſummoverentur. Poſtquam autem hæc Themiſtocles inſcripſit extemplo vir quidam Hiſtiæus navigio advectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemiſio profugiſſe. Illi homine, quod fidem non haberent, ſervari juſſo, naves veloces ad rem explorandam miſerunt. qua re per iſtos nunciata, ſimulatque refulſit ſol, omnis claſſis addenſata ad Artemiſium contendit: ubi ad meridiem uſque immorata,

XXI

XXII

XXIII

1 *Videntur hic mendoſa eſſe Græca exemplaria: ſed ex conjectura elicitur hic ſenſus,* Et vos è medio nobis ſubducite. *Id eſt,* Subducentes vos ne in medium adverſum nos prodite. *Vel,* Subducite vos, ne vobis proeuntibus ſit *&c. Vocantur autem Athenienſes Jonum patres ut ſupra. pag.* 403. 2 Suſpectos.

mox ad

mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eo appulſi, urbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionem agri Hiſtiæi maritimoſque vicos omnes pereurſaverunt.

XXIV ¶ Dum iſti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparaverat. Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, cæteros depreſſa foſſa humavit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eam humum exagitavit, foliiſque conſtravit. Præco ubi ad Hiſtiæam pervenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire viſum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui ſe ſuperaturos ſperaverant copias regis. Hæc denunciante præcone, mox

XXV nihil infrequentius fuit navigiis; ita multi viſere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant qui ſtrati jacebant, quum etiam [1] ſervos cernerent. [2] Itaque res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadavera fecit, rem profecto ridiculam, ut mille jacentes extarent, cæteri vero conferti eundem in locum quater milleni comportati ſitique eſſent. Atque hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerunt; poſtero autem claſſiarii Hiſtiæam ad claſſem remeaverunt. Reliqui qui cum

XXVI Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes, & operam ſuam præſtare cupientes: qui in conſpectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Perſis, tum vero à quodam præcipue, de Græcis, quidnam illi agerent, reſponderunt, eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis præmium eſſet propoſitum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt eſſe qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam, [3] quæ apud regem pro timido eſt habita. Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniam, ſilentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῆς Ἱστιαίων καὶ τὴν Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαώτιδος. τὰς θαλασσίας κώμας πάσας ἐπεδρόμων. Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων, Ξέρξης ἐπεμέσατο. τὰ δὲ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸ ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα, προερεπεμφάτο δὲ τάδε· ὅσοι τῶν στρατῶν τῶν ἑωυτοῦ ἔσαν νεκροὶ ἐν 298
Θερμοπύλῃσι, (ἔσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τοῦτων ἀπολιπόμενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρῳ ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τῶν ναυτικῶν στρατῶν. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος "παντὸς τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, καὶ πάντα
"Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τοῖ
"βουλομένῳ ὑμέων φοιτᾶν οἴκλιπόντα
"τὰ τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θηήσεται ὅκως μά-
"χεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τοῖ ἀνθρώπων, οἳ
"ἤλπισαν τὰ βασιλέος δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα ὡδὸν ἐγίνετο πλοίων σπανιώτερον· ὥστε πολλοὶ ἤθελον θηήσεσθαι. Διαπερασάντων δὲ ἐπιτῶτο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ἁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὴν ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τοῖ μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες σκέατο ἀλέες συγκεχωσμένοι ἐς τωὐτὸ χωρίον, τέλαρες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην περὶ δεῖπνον ἐτέρποντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ὀπὶ τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὡρμέατο. Ἦκον δέ σφι ἀνύσιμοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι ἔτι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων "τὰ ποιέουσι· καὶ τί
ἐκ δέ τις περὶ πάντων μιῇ ὁ ἐρωτέων ἀμφὶς ταῦτα, οἱ δέ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλυμπίοισι "ἆθλα ἄγοιεν
γυμνέων, καὶ θηήσοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ,τι τὸ ἆθλον εἴη σφι προκείμενον, περὶ ὅτου ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπαν, τὴν ἐλαίης τὸ διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γνοὺς τοιήνδε Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὤφλεε πρὸς βασιλέος. πυθόμενος γὰρ τὸ ἆθλον ἐὸν στέφανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὐκέτι λωβητὸν
"σιγῶν, εἶπά τι πρὸς πάντας τοῦτο, Μαρδονίε

1 Helotes. *quod erat ſervis Lacedæm. peculiare nomen.* 2 Sed enim eos qui illuc trajecerant non latebat quod Xerxes circa ſuorum cadavera egerat. Ac ridiculum quidem certe illud erat, horum, *id eſt, barbarorum*, cadavera mille diſtinxiſſe jacentia conſpici, illorum autem quatuor millia, eundem in locum confertim congeſta. *Illud autem γελοῖον, (id eſt, ridiculum) non de re ipſa, ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiſcenda hac impoſtura fuerit. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quod illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.* 3 Propter quam à rege pro timido eſt habitus. *vel, ignavo.*

"Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχη-
"σομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀ-
γῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ
μὲν δὴ ταῦτα εἰρήσθω. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ μέσου
χρόνου ἐπεί τε τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐ-
γένετο, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα
ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐχθρῶν αἰεὶ κόλον, ἀπὸ δὲ
τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόν-
τες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ
σύμμαχοι αὐτέων ἐς τὴν Φωκέας, οὐ πολλοῖσι
ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιληΘ. στρατη-
λασίης, ἐσωθέοντο ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ πρὸ-
έφθησαν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν
ἐς τὸν Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης σοφὰ
σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας
ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε
τούτους, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπεδήκα-
το τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προείπας αὐτοῖσι, τὸν
ἂν μὴ λόγκῃ βλίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτεί-
νειν, τούτους δὲ αὖ τε φυλακὰς τῶν Θεσσαλῶν
πρώτας ἰδοῦσαι, ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλό
τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ
στρατιή, ὥστε πεντακισχιλίων κρατήσαι
νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμι-
σείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς
Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγίνετο τῶν χρημάτων
ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες
οἱ κατὰ τοὺς τρίποδας σωρηδὸν, ἐμπρόσθεν
τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν
Ἄβῃσι ἀνακέαται. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πρό-
ζον ἐπράσσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολι-
ορκέοντας ἐωϋτούς. ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὸν χώ-
ρον τὸν ἵππον αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέ-
στως. ἐν δὲ τῇ ἐσβολῇ ἔστι κατὰ Ὑάμ-
πολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαν-
τες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν.
καὶ αὖ
χεῦν δὲ ὑπερθορόντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλ-
299 λῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλον-
τας. οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φε-
ρόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τελλίου δὴ σφι ἀμ-
φοτέρων ἔχοντες ἔγνωσαν οἱ Θεσσαλοὶ, πέμψαν-
"τες κήρυκα, ἐκέλευον τάδε, "Ὦ Φωκέες, ἤδη τι
"μᾶλλον γνώσιμα ἐστὶ μὴ ἦτε ὁμοῖοι ἡμῖν.

Mardoni, in quos viros induxiſti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, ſed virtutis? Hoc ille dixit. ¶ Eo interim tempore poſt XXVII acceptam apud Thermopylas calamitatem confeſtim Theſſali caduceatores ad Phocenſes mittunt, utpote iis infenſi, cum ſemper antea, tum præcipue poſt noviſſimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, quum ipſi Theſſali & eorum ſocii omni cum copia bellum Phocenſibus intuliſſent, à Phocenſibus fugati ſunt ac male mulctati. [1] nam quum ad Parnaſſum uſque proceſſiſſent Phocenſes, ſecum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic hujuſmodi rem eis commentus eſt: Sexcentos viros è Phocenſibus præſtantiſſimos gypſo tam ipſos quam arma illinit, eoſque ſub noctem in Theſſalos dimiſit, dato præcepto ut quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Theſſalorum excubitores, aliud quoddam prodigium eſſe arbitrati, deinde ipſe exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus millibus cæſorum atque ſcutorum Phocenſes potiti ſint: quorum ſcutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicaverunt: & ex decima pecuniarum hujus pugnæ factæ ſunt ſtatuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis viſuntur: & alteræ ejuſmodi in Abis repoſitæ. Hoc Phocenſes in peditatum Theſſalorum, à quibus obſidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in ſuum agrum incurſaverat, inſanabili clade afflixit. ad ingreſſum enim qui eſt juxta urbem Hyampolin, depreſſa ingenti foſſa, amphoras illic inanes depoſuerunt, humumque deſuper injecerunt, eamque reliquo ſolo exæquaverunt: atque ibi Theſſalos expectarunt incurſuros. In eos Theſſali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta ſunt. Ob hæc ambo XXIX Phocenſibus infenſi Theſſali, miſſo caduceatore ita dixere, [2] Nunquid diſſimulatis amplius Phocenſes agnoſcere non eſſe vos nobis pares?

XXVIII

1 Quumque *Theſſali* ad Parnaſſum compulſi eſſent, vates Tellies Eleus Phocenſibus apud quos erat, hoc excogitavit. *At Valla* κατειλήθησαν *ad Phocenſes retulit, quod tamen de victoribus dicirationi conſentaneum non eſt. Sed Vallam in errorem induxit fortaſſe præpoſtera interpunctio quam in ſuo exemplari habuit, & nominativus pro genitivo abſoluto poſitus, videlicet* οἱ Φωκέες ἔχοντες, *pro* τῶν Φωκέων ἐχόντων, *quod nihil aliud eſt quam ſi, omiſſo illo participio, ita (& quidem multo brevius) dixiſſet,* τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. *Quæ obſervatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adjumento eſſe poteſt.* 2 Nunc demum Phocenſes ſententia mutata agnoſcite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis eſſe pares. *At Valla interrogative hæc legit, quum tamen vera verbi* γνωσιμαχεῖν *ſignificatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &

qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, ſemper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus ut penes nos ſit & agro vos exuere, & in ſervitutem redigere? Quam facultatem etſi obtinemus, tamen injuriarum non ſumus memores, niſi ut eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro veſtro
XXX damna averſuros. Hæc Theſſali Phocenſibus denunciabant, quod ſoli Phocenſes inter ejus loci homines cum Medis non ſentiebant: idq; nulla alia cauſa (ut ego conjectura comperio) quàm Theſſalorum odio: partes Medorum (ut mihi videtur) ſequuturi, ſi Theſſali partes Græcorum foviſſent. Hæc deferentibus Theſſalis, negarunt ſe Phocenſes pecuniam daturos: & ſibi itidem ut Theſſalis facultatem eſſe ſentiendi cum Medis, ſi aliter ſentire vellent: ſed nequaquam fore ut ſponte eſſent proditoXXXI res Græciæ. His verbis renunciatis adeo Theſſali ſunt in Phocenſes indignatione perciti, ut barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incurſaverint. nam ejus regionis [1] podeon anguſtus illic octoginta non amplius ſtadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocenſem regionem ſitus, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui ſunt in Peloponneſo, metropolis eſt. Hanc igitur Doridem regionem ingreſſi barbari nihil admodum læſerunt: cum Medis enim (etſi Theſſalis non videbatur) ſenXXXII tiebant. Poſteaquam autem è Doride in Phocidem ingreſſi ſunt barbari, ipſos quidem Phocenſes non ſunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumnia Parnaſſi conſcenderant, [2] qui vertex eſt juxta urbem Neonem illic ſitam, nomine Tithorea: eoque ſe receperant: ſed plures ad Locros Ozolas, in urbem Amphiſſam, quæ ſupra Criſæum ſita eſt campum) omnem tamen agrum Phocenſem incurſaverunt: (ſic enim ducebantur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferroque vaſtarunt. Urbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes injecerunt.
XXXIII Nam peragrantes eam juxta Cephiſſum amnem, cuncta populati ſunt, & hinc urbem Drymon incenderunt, illinc Chara-

"πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὄσον χρόνον
"ἐκεῖνα ἡμῖν ἐῴδανε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐ-
"φερόμεθα· νεῦν τε καὶ τὴν τοῦ βαρβάρου τοσῦ-
"τον δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἔχειν τὴν γῆν ἐ-
"σερῆσαι καὶ προσέτι ἀποδιδόναι ὑμέας. ἡμεῖς
"μέντοι τὰ παρεόντα ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν,
"ἀλλ' ἡμῖν ἡμιέδεκα ἀντ' αὐτέων πεντήκοντα
"τάλαντα ἀργυρίου καὶ ὑμῖν ἀποδεκόμεθα
"τὰ ἐπόντα ἄπτα τῷ χώρῳ ἀποτρέψειν. Τοῦ-
τό σφι ἐπαπώλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φω-
κέες μούνοισι τοῦσι τούτῳ ἀνθρώπων ἐκ ἐμήδιζον·
κατ' ἄλλο μὲν ὦν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος
δύσκω) κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν.
εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τοῦ Ἑλλήνων ἦρξον, ὡς ἐμοὶ
δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπα-
γελλομένων Θεσσαλῶν, ἅτε δώσειν ἔφασαν χρή-
ματα, παρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως
μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. ἀλλ' ἐκ ἔστιν
ἐκόντες εἰ) προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ
ἀνήκεστα ἔδοξε εἶναι οἱ λόγοι, ὥτω δὴ οἱ Θεσσα-
λοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐξηύροντο ἡγε-
μόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχι-
νίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρί-
δος χώρης πεδεὸν στεινὸς τοῦτο κατατείνει.
ὡς τεσσερακοντα σταδίων μάλιστά κη οὖρος, κεί-
μενον μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκί-
δος χώρης, τὸ περ ἦν τοπαλαιὸν Δρυοπίς. ἡ
δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν
Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν
ἐκ ἐσίναντο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδι-
ζόν τε γὰρ, καὶ ἐκ ἐδόκεον Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ
ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐ-
τοὺς μὲν τοὺς Φωκέας ἐκ αἱρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν
Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν.
ἔστι δὲ καὶ ὑπερφὺς δέξασθαι ὅμιλον τοῦ Παρνη-
σσοῦ ἡ κορυφή, καλεῖται δὲ Νέωνα πόλιν, κειμένην
ὑπ' αὐτῇσι. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν
δὴ ἀνηκήκαντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν οἱ δὲ πλεῦ-
νες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομί-
σαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρι-
σαίου πεδίου οἰκημένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν
χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσ-
σαλοὶ γὰρ ὥτω ἦγον τὸν στρατόν. ὁκόσα
δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔπαιρον,
καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά.
Πορευόμενοι γὰρ παντῇ παρὰ τὸν Κηφι-
σσὸν ποταμὸν, ἐδῄουν πάντα· καὶ κατὰ
μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαρά-

1 *Quidam,* Tractus anguſtus. *Alii,* Prominentia anguſta. *Camerarius autem ita hunc locum reddit.* Regionis Doricæ hac in parte angustus eſt aditus, latitudine patens ad millia paſſuum circiter quatuor. *id eſt, quaſi pero extenditur.* 2 Eſt autem multitudinis etiam capax vertex Parnaſſi, qua ad urbem Neonem vergit, ſeorſum ſitam: vocaturque ille *vertex* Tithorea. *vel, Tithoreus, ut conveniat cum voce Latina Vertex maſculin. gen. ut* Τιθορέα *cum Græca ſemin. κορυφὴ. Sic paulo poſt κορυφῆς. meminit vocatæ* Παρνησσίης. *Lege autem κειμένην ὑπ' αὐτῇσι, pro κειμένῃ ὑπ' αὐτῇσι. ſed ne illius quidem lectionis ſenſus ſatisfacit.*

δρην, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλέον, δησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἦν δέ τι καὶ τότε καὶ νῦν ἔτι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καί τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι ἕρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μιαίνοντες, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ καταμειδόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὴ ἤδη διαχειρομένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς τὴν τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τὰς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀπιπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. ἔστι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτεράπυντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅκη τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸ Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ ἔστι ἑπέσθαι τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσηναμῴρεον. καὶ δὴ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιῶν, καὶ Αἰολιδῶν. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχιζόμενοι τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶν δὲ εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέϊ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἀμείνονα ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δέ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο εἰ δεῖ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφεα κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διεπέμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τὸ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ἐξέπλωσαν. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ὁρμῶντες, καὶ ἀπορέον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης,

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est, fluminis accolas*: & Abas, ubi delubrum Apollinis erat locuples & theſauris donariiſque compluribus exornatum, in quo, ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum poſteaquam diripuere, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprantium extinxerunt. Prætergreſſi quoque Parapotamios, pervenere ad Panopeas. Unde bifariam copiæ jam diviſæ fuerunt: quarum plurima pars ac validiſſima cum ipſo Xerxe Athenas verſus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœoti autem cum Medis univerſi ſentiebant: quorum urbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſervaverunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos ſentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. ¶ Cæteri vero cum ſuis ducibus Parnaſſum à dextra præſtringentes, ad templum quod eſt Delphis proceſſerunt, quicquid agri Phocenſis nanciſcebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incederunt, & Dauliorum & Æolidenſium. Ideo autem hâc ab aliis ſejuncti pergebant, ut direpto quod Delphis eſt templo, pecunias repræſentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (ut ego audio) quam quæ in ædibus ſuis reliquerat: permultis aſſidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœſi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audiſſent, in extremam prorſus devenere formidinem: quâ attoniti, deum de ſacra pecunia conſultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum tranſportarent. Eam deus illis interdixit ne amoverent: ſe enim ſuffecturum eſſe ad res ſuas tutandas. His auditis Delphi de ſemetipſis curandum putaverunt, liberis uxoribuſque in Achaiam trajectis. Plerique igitur vertices Parnaſſi ſuperaverunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphiſſam Locridem ſe ſubduxerunt. Denique omnes Delphi urbem deſeruerunt, præter ſexaginta viros, ac prophetam, *id eſt, vaticinum*. Poſtea vero quàm barbari ſubeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclavi, quæ [1] intus propoſita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod oſtentum iis Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Ubi autem barbari properantes pervenere ad fanum Minervæ [2] quod eſt ante templum, tum vero etiam majora quam ſuperius prodigia repreſentata ſunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actum eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignum. quum enim barbari ad ſacellum Minervæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cœlo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt devoluti, permultoſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Minervæ vociferatio jubilatioq; extiterunt. Quibus
XXXVIII omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, ut fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperſuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (ut ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [4] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes atque inſequentes. Hos autem duos
XXXIX Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & AUtonoum, quorum fana viſuntur: Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Minervæ: AUtonoi vero, prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram uſque memoriam integra extant in fano Minervæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros devoluta pervenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fu-
XL it. ¶ Græcorum autem claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod ut facerent ideo regoverant Athenienſes, tum ut liberos atque uxores ex Attica ſubducerent, tum ut conſultarent quid ſibi agendum eſſet.

τῷ οὐόμα ἦν Ἀκμήσαΐ Θ., ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, τῷ ἐκ ὅσιον ἦν ἄπεσσι ἀνθρώπων ὀδενί. ὁ μὲν δὴ ἦιε Δελφῶν τοῖσι παρεῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κ᾽ τὸ ἱρὸν τ προνοίης Ἀθωναίης, ὄπιζε σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γεγονμένα τέρεΘ.. θώϋμα μὲν γὰρ κ τοῦτο κάρτα ἐστί, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φαίνηαι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ὄπωμόμηα, κ᾽ ἀπὸ πάντων φασμάτων ἄξια θωϋμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ὁπόντες οἱ βάρβαροι κ᾽ τὸ ἱρὸν τ προνοίης Ἀθωναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ ἐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ παταγῳ ἐς αὐτοὺς, κ᾽ κατέλαβον συχνοὺς σφεων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τ προνοίης βοή τε κ᾽ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγθέντων δὲ τουτέων πάντων, φόβΘ. τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεσε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φόνον τοὺς σφέας, ὑπερβάντες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ φεριόντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες ἔτοι τῷ βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι κ᾽ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ἕπεσθαί σφι κτείνοντας κ᾽ διώκοντας. Τὼς δύο δὲ τούτους Δελφοὶ λέγουσι ὑπηρωϊκοὺς ἥρωας εἶη, Φύλακόν τε κ᾽ Αὐτόνοον· τῷ τὰ τεμένεα ἔστι πλησίον τοῦ ἱροῦ· Φυλάκου μὲν, παρ᾽ αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τ προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πέλας τ Καφαλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι κ᾽ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένεϊ τ προνοίης Ἀθωναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν ἀφ᾽ τῷ βαρβάρων φερόμενοι. τουτέων μὲν νυν τῷ ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθωναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατέσχε τὰς νῆας. τῷ δὲ ὧν ἕνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων σφέων πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθωναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε κ᾽ γυναῖκας ὑποξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀτθίκης· πρός τε κ᾽ βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται.

---

1 *Ex iis quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro* ἔσωθεν *reponendum eſſe* ἔξωθεν. 2 *Videtur potius* προνοίης *eſſe cognomentum Minervæ, à providendo ita dictæ. niſi forte legit Valla* προνοίης, *qui pro eo quod hic* Fanum, *ſtatim* Sacellum *dicit, & Ædem. Cujus interpretationem ſequendo quæ paulo poſt habetur, videlicet* Fano Minervæ protemplaris, *hic reponendum fuerit,* Minervæ quæ eſt ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, *(quod videlicet modo dictum fuit)* Martia arma conſpecta fuiſſe extra templum extantia ſua ſponte: *(vel, à ſeipſis i. ſine ullius opera)* ſed quæ illud ſequuta ſunt, inter quælibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, præ quibuslibet ſpectris, aut oſtentis.* 4 Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes. 5 *Id eſt, Per medium barbarorum.* 6 *Id eſt, Atque ita multati à templo ſe receperunt.*

ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατηκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ τὼποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῷ μὲν δοῦλον ἐὸν, οἱ δὲ ἐπωυθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐλέες τειχέοντας ἐς τὸ Πελοπόννησον, ὡς πλείστου τε ποιεύμενοι ὡς ἁλίσκοιεν, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τἄλλα ἤδη ἀπέναται ταῦτα δὴ πυθανόμενοι, οὕτω προσεδέήθησάν σφεων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δυνατὸς σῴζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔπεδύσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρησπελίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπηρετέειν. καὶ δὴ καὶ τόδε εἵνεκα μὴ ἧκιστα· λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ἐπιμηνίδια τελέουσι προτιθέντες. τὸ δ' ἐπιμηνίδιον, μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε οὐκ ἄψαυστος. σημήνασης δὴ ταῦτα τὰ ἱρεὰ, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὸ προκείμενον. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέῤῥεε καὶ ὁ λοιπὸς πυθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πόγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλείους νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἦν ὡυτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γε ἐὼν τοῦ βασιλητέου γένεος. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐξεπλήρουντο δὲ οἵδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἐόντες δ' οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδονικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ Δρυοπίδος ὑστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

τῷ πανδημεὶ ὑποκατημένους

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquam opinione frustrati: quippe qui quum putassent inventuros se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EUboea subsidentes, horum nihil invenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes ut ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt ut ad Salaminem sisterent classem. XLI Quo aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum ut qua quisque Athenienium ratione posset servaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi; & ante omnia, quod Athenienses aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse observatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta: quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoque promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra navigaverunt. XLII Posteaquam autem eos qui ab Artemisio solverant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam ut in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naves quam ad Artemisium decertaverant, & à pluribus civitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, EUrybiade EUryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. XLIII Quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonii sedecim naves præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide novissime profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Her-

ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ
XLIV copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam cæteri naves præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, quod quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, ubi juxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe converterant. ita dum in ſuis conſervandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant, Cranai nominati: ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Jones, ab Jone Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus.
XLV Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum navibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda.
XLVI Ex inſulanis autem Æginetæ triginta naves exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naves inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino navibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicaverunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naves præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Jones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Jonica. Naxii autem naves præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum juſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter cives illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Jones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdam quas in Artemiſio naves præbuere. Cynthii, unam omnino, & unam penteconterum. horum utrique Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terram barbaro & aquam negaverunt.

ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. ἔστι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἑξηκοντόζυλοι. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πασέων τὰς ἄλλας, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μούνους. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκητέων. ἔστι μὲν νῦν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτι μὲν Πελασγῶν ἐόντων τὸν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅτι δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπιδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡγεομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλήρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες ἕτι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τελήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τελήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσησι ἐν Σαλαμῖνι συναμύχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσὶ Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινῆται, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· ἔστι δὲ, Ἴωνες εἰσί. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τὰς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιτέων, καὶ 302
τότε περ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τοῦ ἐντολέος, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου τοῦ σπουδαίου, ἀνδρὸς τῶν ἐν ξυνῷ δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσὶ Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρέχοντο νῆας τούσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Κύνθιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες ξυναμφότεροι ὑπὸ Δρυόπων. καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐς τὸν πόλεμον. ἔστι γὰρ ἐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

Οὗτοι

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσὶ οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκτὸς ἐόντες χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τετέων οἰκημένων, Κροτανιῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος. Κροτονιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι γὰρ γένος μέν, Λακεδαιμόνιόν εἰσι ἀπὸ ἐόντες ἀπὸ δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπὸ Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνήλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὁκου δικαιότατον εἴη ναυμαχέειν ποιέεσθαι τῶν αὐτοῖσι χωρίων τοὶ μᾶλλον χρεῖον ἐγκρατέες εἰσί. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθετο. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ὑποθέμενοι δὲ λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμίη ὑποφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὑποθεμένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ὡς ἥκοι ὁ βάρβαρος ἐς τὴν Ἀττικήν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέοι. ὁ γὰρ δὴ ἀπὸ Βοιωτῶν στρατόπεδος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδῄου. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀλαισίου τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἵνα αὐτοῦ διατέλεσαντες μιῶα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἔτεσι μησὶ ἐλαύνοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αὐθις ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καί τινας ὀλίγους διείσκυσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ,

Intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex ultimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium una navi tulere, cui præerat Phayllus, vir [1] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et cæteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id est, biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique unam utrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Jones. Summa navium, præter penteconteros, fuit trecentæ [3] quinquagintaocto. Quæ poſtea quam ex iis quas dixi urbibus ad Salaminem convenerunt, inter earum duces conſultabatur, EUrybiade rogante ut qui vellent ſententiam dicerent, ubinam ex iis locis quibus ipſi potirentur, commoditſimum foret pugna navali decernere. jam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleraque igitur illorum ſententiæ in hoc congruebant, ut profecti ad Iſthmum ante Peloponneſum decertarent, hac videlicet ratione, quod, ſi male pugnaſſent, ad Salaminem quidem, obſeſſis ſibi in inſula nullum ſubſidium oſtendebatur: ad Iſthmum vero dabatur ad ſuos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnenſium redderetur, advenit quidam Athenienſis nunciatum jam Atticam barbarum eſſe ingreſſum, eamque omnem igne vaſtare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, qui in Peloponneſum abſceſſerant, tum Platæenſium urbe, Athenas pervenerant, & omnia illa pervaſtabant. Ideo autem Theſpiam & Platæam incenderant quod à Thebanis acceperant illas civitates non ſentire cum Medis. A trajectu autem Helleſponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, unum menſem trivere tranſeundo in Europam, tres alios dum in Atticam pervenere, Calliade ſummum Athenis magiſtratum gerente: urbemque deſertam cepere, paucis quibuſdam Athenienſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus ærariis,

XLVII

XLVIII

XLIX

L

LI

1 *Id eſt, Ter in certamine Pythico victor.* 2. *Atqui ipſemet hujus libri initio penteconteros interpret.* navigia quinquagenûm remorum. 3 Septuagintaocto.

& homi-

& hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus, [1] simul opinione oraculi solvendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non
LII naves. Hos Persæ, castris ex adverso arcis positis in prominenti colle, quem Areon pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas ubi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad ultimum malorum deducti, etiam insenso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum condicionem deditionis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes devolvebant saxa molaria; adeo ut Xerxes perdiu inops consilii fuerit,
LIII quod eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subjici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quique nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, juxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos ubi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitaverunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque ubi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt.
LIV Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuncium miserat, convocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, jussit ut conscensa arce hostias suo ritu immolarent: sive aliquo in somniis viso, sive sua sponte facti pœnitens quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod jussi erant exequuti sunt. Cujus rei cur
LV mentionem fecerim exponam: Est in arce hac Erechthei (qui fertur fuisse terri-

κὴ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φερξάμβοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε κὴ ξύλοισι, ἠμύωντο τὰς ἐπιόντας· ἅτε μὴ τῶν ἀθηνέης βίᾳ ἐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα. τοῖς ὦν, ὡυτὸ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήϊον τὸ ἡ Πυθίη ὀφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· κὴ ὡυτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κὴ τὸ μαντήϊον, κὴ ἐ τὰς νῆας. Οἱ ὦν Πέρσαι ἱζόμβοι ἐπὶ τὸ κατανtίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὴν Ἄρειον Ἀθηναῖοι καλέουσι πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὄκως συπεῖον περὶ τὸς οἰστὸς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φέρυμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμβοι, ὅμως ἠμύωντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμβοι, κὴ τοῦ φρήγματος περιεδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο. ἀμυνόμβοι ὦν, ἄλλά τε ἀντεμηχανέοντο, κὴ δὴ κὴ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορέεσθαι ἐνέχειν, ὐ δυνάμβον σφέας ἑλεῖν. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδει γὰρ κὴ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, ὑφέδαφος ποιῆσαι Πέρσῃσι, ἔμπροσθεν ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὁπιδαν ὦ τῶν πυλέων, κὴ τῆς ἀμάδυ, τῇ δὴ ἔκοτέ τις ἐφύλαξε, ἔτ' ἂν ἤλπισε μήκοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησαν τινες κὴ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοιπερ ἀπικρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς ὦ εἶδον αὐτὲς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅλῃ τῶν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἑρρίπεον ἑωυτὲς κὴ τοῦ τείχεος κάτω, κὴ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφυγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτεάποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τὲς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τῶν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τῶν παρεοῦσάν οἱ εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τὲς φυγάδας, ἐωυτῷ ὄντας ἐπομβύους, ἐκέλευε τρόπῳ τοιῷδε θύσαι τὰ ἱερὰ ἀναβάντας ἐς τῶν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίῳ ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε κὴ ἐνθύμιόν οἱ ἐγίνετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐπετέλαλμβα. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τοιῶν ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθέος τοῦ γηγβένεος λεγομβένου

1 Simul quod oraculum inveniſſe ſibi viderentur. *i. oraculi ſenſum, ſive mentem.*

ἔλαίη νηός, ἐν τῇ ἐλαίῃ τε καὶ θαλάσσῃ ἔνι· τὰ λόγῳ παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ θύειν ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδεγμένον. ἔστι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κατὰ θάλασσαν ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἑτοῖα ἀείροντο ὡς ἀπεθησόμενοι. τοῖσί τε καταλειπομένοισι αὐτέων ἐκυρώθη περὶ τῷ Ἰσθμῷ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ ἀναλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀναγαίειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν, καὶ πρὸ τοῦ "Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὔτ' ἄρα "ἔτι ἀπαίρουσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, παρὲξ "ὀλεθρίης ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κα- "τὰ γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέψονται. καὶ ἔτι σφε- "ας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, ἔτέ τις "ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ διασκεδα- "σθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλ- "λὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴτις ἔστι μηχανή, "ἴθι, καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, "ἢν κως δυνῇ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα με- "ταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. Κάρ- τα δὴ τῷ Θεμιστοκλέι ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦιε ὅτι τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμβαλέσθαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴτι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος οἱ κατὰ λέγει κεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησίφιλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἔκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι τὸν Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δ' ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συναγαγεν τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, des referret id cujus gratia ipsos coegerat,

gena) templum, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Minervæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam una cum cætero templo contigit ut barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege jussi erant rem divinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narraverunt. ¶ At LVI Græci qui apud Salaminem erant, ubi nunciatum est uti res circa Athenienſium arcem se haberent, eo perturbationis devenere ut nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naves irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cæterique qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prælio navali decernendum. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naves conscenderunt. Ibi Themisto- LVII clem pergentem ad navem scisciatur Mnesiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse ut ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, jam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam remeabunt: ut nec EUrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur? Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EUrybiadem à sententia revocare, ut hic perstet. The- LVIII mistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EUrybiadis navem perrexit, ubi hominem convenit, ait velle se de negocio cummuni cum eo colloqui. Hunc ille in navem ingressum jubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adjicit multa, donec EUrybiadem à sententia revocavit: persuasitque ut è navi prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congregati LIX sunt, prius quam ad eos EUrybiades Themistocles multis agebat verbis

1 Pro Peloponneso, *alibi vertit.*

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad Eurybiadem conversus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros, (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorum quempiam accusare) sed 1 aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est servare Græciam, si mihi accedens, navale hic prœlium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. utrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis: ubi nobis minimum expedit, naves habentibus & graviores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos una comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemque Græciam 2 in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primùm si in arctu conflixerimus, nos, paucæ naves cum multis, profecto 1 si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis servatur, ubi nostri nunc liberi collocati sunt & uxores. 2 Est & alia hic causa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: 3 quo cave (si sapis) ne istos ducas: Quod si id quod spero continget, ut classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque usquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: unde nobis lucrifaciemus quæ servaverimus, Megara, Æginamque, atque Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. 3 Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ indulgere. LXI Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimantus, jubebat silere eum, utpote cui patria non esset: quin etiam Eurybiadem non

εἶα κἀφτα δεόμβρ. λέγοντος ὑπ αὐτῦ, ὁ Κο- 304
ρινθ. στρατηγὸς Ἀδείμαντ. ὁ Ὠκύ-
του εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ
προεξανισάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δ', ἀπο-
λυόμ. ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπό-
μενοι ὐ στεφανῶνται. Τότε μὲ ἠπίως πρὸς τὸν
Κορινθ. ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιά-
δεα ἔλεγε ἐκείνων μὲ ἔτι ἐδὲν τῆ πρότερον
λεχθέντων, ὡς ἐπαίνων ἀπαίρουσι ἀπὸ Σαλα-
μῖνος, διαδρήσονται· (παρεόντων γὰ τῶ συμ-
μάχων, οὐκ ἐφερέ οἱ κόσμον ὐδένα κατηγορέειν)
ὁ δ' ἄλλην λόγου εἶχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ
νῦν ἔστι σῶσαι τ' Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθη νυν-
μαχίην ἀντῦ μᾶλλον ποιέειν, μηδὲ πελάγεος
τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τ' Ἰσθμὸν
τὰς νῆας. ἀντίδιες γὰ ἐνθεῦτεν μαχέσεαι. πρὸς
μὲ τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγει ἀ-
ναστρεπτὶ μᾶλλον ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἅπασι ἡ-
μῖν σύμφορόν ἔστι, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας,
καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦτο δ', ἀπολέεις
Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἢν-
περ καὶ τὰ ἄλλα διατηχήσωμεν. ἅμα γὰ
τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πε-
ζός. καὶ ὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ὅλη τὴν Πε-
λοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλ-
λάδι. ἢν δ' τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοιάδε
ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ ἐλπέσεαι. πρῶτα μὲ, ὃν
στενῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς
πολλὰς, ἢν τὰ εἰκότα ὀκ τῦ πολέμου ὀκ-
βαίνῃ, πολλὸν κεφαλήσομεν. τὸ γὰ ἐν στε-
νῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἔστι· ὂν δὲ μυ-
χαρίῃ δ', πρὸς ἐκείνων. αὖτις δ', Σαλαμὶς
ὠφελίνεται, ἐς τὰ ἡμῖν ὑπάκοα τέκνα
τε καὶ γυναῖκες. καὶ μέλει καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι
ἔνεστι, τῦ καὶ ὠφελέεσθαι μᾶλλον χρεών· ἀ-
μείνων " αὐτῦ τε μᾶλλον, περναυμαχήσεις
Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. ὐδὲ
σφέας, ἐπὴν ἔυ φρονέῃς, ἄξεις ὅλη τὴν αὖ-
τὸς τε
Πελοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπί-
ζω γενήσεσθαι τάδε ἐκβαίνῃ, ἔντε
ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι,
ἔντε περιβήσονται ἑκατέρω τῆς Ἀττικῆς·
ἀπίασί τε ὐδενὶ κόσμῳ. Μεγαρίοισί τε καρ-
δανόμῳ ὠφελεῦσι, καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι,
ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἔστι τὴν ἐχθρῶν κατὰ-
πρηθτε γνώδε. οἰκότα μὲν νῦν βουλευομένοισι
ἀνθρώποισι, ὡς συμπίσαν ἄβουλα γενέσθαι·
μὴ οἰκότα δ' βουλευομένοισι, ὀκ ἀθέλει ὐδὲ ὁ
θεὸς παραφαίνειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας γνώ-
μας. Ταῦτα λέγοντ. Θεμιστοκλέους, αὖτις ὁ
Κορίνθ. Ἀδείμαντ. ἐπιφέρετο, ὀργᾷ τε κελεύων τὴ μὴ ἔστι πάτρις, καὶ Εὐρυβιάδεω ἐκ

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus, 2 sed & hoc inter cætera est quod in primis amplecti debes: Hic manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa utplurimum: at siqui agitent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐὼν ὑπολοφίζειν ἄπολι ἀνδρί. πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, ὕστερον ἐπέλαβε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προσέφερε, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ καταλείχοντο ὑπ' Ἀθηναίων. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κείνων τε καὶ τῶν Κορινθίων πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἐωυτοῖσι τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ὑπὲρ κείνους, ἐς τ' ἀνδρηΐαν νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι. ἐδεήθη δὲ Ἑλλήνων αὐτὸς δυνάμιας ἀποκρέεσθαι. Σημαίνων δὴ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπιστεγμένως· "μῦθα, Σὺ εἰ μυθέεις αὐτῷ, καὶ μύθων ἔσεαι "ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀναβρέψεις τὴν Ἑλ"λάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἤμισυ τοῦ πολέμου φέρουσι "αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποι"ήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς "οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰτα"λίῃ, ἥπερ ἡμέτερη τε ἔβρισκε παλαιῶς ἔτι, καὶ τὰ "λόγια λέγει, ὡς ἡμέων αὐτέων δέηι κτίσ"θαι." Ἀμείβετο ὑπὸ τούτων τοιούτων μινυ"θάντες, "μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα μὲν Θεμιστοκλέα λέγοντα, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τὸν Ἀθηναίων, ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, καὶ πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων δὲ Ἀθηναίων, ἐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτῃσι δὴ ἀρέσκει τὴν γνώμην, αὐτοῦ μιν ναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀντιβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες: ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι δικαίοισι, καὶ ὑπεκαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα. δικαίοισι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, ἀπὸ δὴ τότε μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὑπὲρ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγιναν. Ἦφι δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ ἐν Μήδοισι λόγιμος, χρώμενος τῷ γέροντι, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἔφασκε ἐρῆσθαι Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κα τετρακισχιλίων·

προσέφερετο,

μεμνῆσθε

sinere virum extorrem sententiâ dicere; & ita demum id sinere quum urbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & urbem multo majorem quam illis, [1] unde naves ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum invadentes possent propellere. Hæc LXII
quum ratione significasset, ad Eurybiadem transiens, majori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ eversor. totum enim belli momentum nobis naves sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [2] sicuti sumus, ubi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim jam nostra est: & quâ, ut oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocle LXIII
cles Eurybiades 3 edocebatur: & ob id edocebatur (ut mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenienſibus desereretur: quibus deserentibus, jam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probavit, ut illic permanentes, pugna navali decernerent. Quod ubi Eurybiadi placuit, LXIV
ii qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparerent tanquam proelium navale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum ut Æacidas in auxilium invocarent. [4] Id ubi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Ajacem Telamonis filium invocaverunt: navemque ad Æacum & ad alios Æacidas invocandos Æginam miserunt. Narrabat autem LXV
Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse una cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseq; pulverem triginta ferme millium virorum procedentem ab Eleusine: & quum

1 Tantisper dum essent illis duocentæ naves armatæ. nullos enim ex Græcis illos invad. posse propulsare. 2 Ita ut nos habemus. *f. Jam nunc, & nihil innovántes circa rerum nostrarum statum,* 3 In diversam à priore sententiam adducebatur. *Vel, Ad sentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diversum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa *nimirum* Salamine, Ajacem Telamonemque invocaverunt, ad Æacum autem cæterosque Æacidas invocandos navem Æg. miſ.

demi-

demirarentur quorummam hominum esset ille pulvis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (ut qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate, [1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Atheniensibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, ejusque copiis quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est convertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Atheniensium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, ut nec ego te nec alius quispiam hominum queat eripere. quamobrem tene silentium. hæc autem expeditio diis curæ erit, Hoc Demaratum admonuisse aiebat. [2] Ex illo autem pulvere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque
LXVI alios testes citans. ¶ Classiariæ autem Xerxis copiæ, ubi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam trajecerunt, triduum illic moratæ, per Euripum navigabant, totidemque diebus ad Phalerum pervenerunt. Nec vero minori (ut mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in navalibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Boeotos, qui cum omni copia advenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes insulanos, præter quinq; civitates, quarum nomina superius commemoravi.

ἀποδυῦμάζειν τὶ ὄφεας ἢ κνιοῤτὸν, ὅτεὼν κοτὲ εἴη ἀνθρώπων, καὶ φέρειν τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φάνεσθαι ἢ φωνὴν ἔξω ἢ μυσικὸν Ἴακχον. ἔξω δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων ἢ Δημάρητον ἐιρεσθαί τε αὐτὸν ὅ, τι τὸ φθέγγυμον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δ' εἶπαι, "Δημάρητε, ἢ κ ἔσι ὅκως ὲ μεγάλ τι σὶν Θ. ἔσαι τῇ "βασιλῆϊ Θ. ϛρατῇ. τάδε γὰρ ἀείδηλα, ἐρήμε ἐόσης ἢ Ἀτλικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖν Θ. ἐὸν ἐς τιμωρέην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν μὴ γε κατασκήψῃ ἐς ἢ Πελοπόννησον, κίνδυν Θ. αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τῇ ϛρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσαι· ἢν δ' ἐπὶ τὰς νῆας τραπῇται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, ἢ ναυτικὸν ϛρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. ἢ γ ὀρθὸν ταύτην ἀγωνα Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βυλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ ἢ φωνὴν ἣν ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἰακχάζουσι. τοῦτο ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ἢ λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις "ἢ κεφαλήν· καί σε ἔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, ἔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἔχε "ἥσυχος. ταῦτα μὲν ϛρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. ἢ μὲν δὴ ταῦτα φθαινέειν. ὀκ δὴ τῷ κνιορτῷ καὶ ἢ φωνῆς νεφέα Θ., καὶ μεταρσιωθέν, φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖν Θ., ἐπὶ τὸ ϛρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. ἔπω δ' αὐτὸς μαθεῖν ὅτι τὸν αὐλικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖ Θ. ὁ Θεοκύδε Θ. ἔλεγε, Δημάρητόν τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπόμπ Θ.. Οἱ δ' ἐς ἢ Ξέρξεω ναυτικὸν ϛρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ὀκ Τρηχίνος ἐπορεύοντο τὸ τρῶμα τὸ Ἀκαρνανικὸν, διέβησαν ἐς ἢ Ἰτιαίην. ἐπτὰ ἐόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, ἐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἢπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιδιέσω γὰρ τοῖσί τε κατὰ τὸ χειμ Θ.. αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσῃσι, τούσδε τοὺς τότε ἔπειθον ὑπομένειν βασιλέϊ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκρὲς, καὶ Βοιωτοὺς, παν ϛρατιῇ ἐπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυσ τίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπομένων τὰ ὀνόματα.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem pulverem ac vocem ortam esse nubem,

ὅσῳ γὰρ δὴ προσέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πάντες, πλὴν Παρίων· Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὴν πύλεμον τῇ ἀποβήσονται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατίζει αὐτὸς Ξέρξης ὅτι τὰς νῆας, ἐλθὼν σφι συμμίξας τε καὶ πυθόμενος τῶν ὅτι πλεόνων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προσίζετο, παρῆσαν μετάπεμποι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοί τε καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν. καὶ ἵζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε. πρῶτον μὲν, ὁ Σιδώνιον βασιλεύς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ἔπειτα δὲ, ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἑπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, πρῶτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ προσιὼν πρῶτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τωὐτὸ γνώμην ἐξέφερόντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς βασιλῆα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, ὅτε καὶ κατὰ γνώμην ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, ὅτε ὀλίγα ἀποδεξάμενοι, δέσποτα. τὰ δὲ ἐμοὶ γνώμη με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄμεινα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι τάδε λέγω, φείδεσθαι τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεο. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχήσι ἀναμνδυνεύειν; ἐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶνπερ εἵνεκα ὡρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμπρὸς δέ τοι ἵσταται ἐδείς· οἳ δέ τοι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν ἤδη ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δικέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· λιμὸν μὲν μὴ ἐπειχθῇς ναυμαχίῃ ποιήσασθαι, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, δυπετέως τοι δέσονται χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. ἐν γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλά σφεας διασκεδάσεις. καὶ δὲ πόλις ἑκάστοι φοβέονται. ὅτε γὰρ σῖτος πάρεσται σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὅτε αὐτὸς οἰκὼς, μὴ σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμέειν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας· ὧδέ σφι μελήσει περὶ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπιχθῇς ναυμαχήσαι, δείμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, τὸν πεζὸν περιδηλήσηται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βαλοῦ,

πρὸς ποιέοιντο. — τῷ ἐπεφέροντο, — τῷ οἱ γὰρ

nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, poſquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [1] relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & eorum audiendi ſententias. Eo profectus ubi præſedit, aſſidentibus qui accitu ejus aderant, ſuæ quoque gentis tyrannis ac navium præfectis, ut cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatum ſingulos, prœlium navale faceret necne. Poſteaquam Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circumiens interrogavit, cæteri quidem eandem dixere ſententiam, jubentes fieri prœlium: Artemiſia vero, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad Eubœam geſtis ignaviſſimam extitiſſe, neque minima contuliſſe in te, domine. ideo, quum talis ſim, æquum eſſe, ea quæ in rem tuam maxime eſſe ſentio, demonſtrare. Itaque hoc tibi ſuadeo, ut navibus parcas, nec prœlium navale facias cum iis viris qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto fœminis viri. Quid enim neceſſe habes omnino venire in diſcrimen pugnæ navalis? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem ſumſiſti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obſiſtit? Qui tibi obſiſtebant, ita ſummoti ſunt ut eos decebat. Quo autem ego recaſuras hoſtium res arbitror, id exponam: Si non inſtabis pugnæ navali committendæ, ſed claſſem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipſe in Peloponneſum, tunc tibi, domine, ſuccedent ea quorum gratia veniſti. neque enim diu tibi reſiſtere Græci poſſunt, ſed dilabentur, & abs tè ad ſuas quiſque urbes defugient. quoniam neq; commeatus eſt eis in hac inſula, ut ego audio, neque, ſi tu in Peloponneſum pedeſtres copias duces, hic eos credibile eſt perſtituros qui illinc huc ad venerunt, neque de pugna pro Athenienſibus facienda curaturos. At ſi pugnam navalem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ male re geſta pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte:

1 Quum remanſiſſent. 2 Me, quæ nec in navalibus ad Eubœam prœliis me ignaviſſime geſſi, nec minima præſtiti, par eſt, domine, ſententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua eſſe cenſeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce navibus, nec prœlium navale cum iis viris &c.

uſu ve-

usu venire ut bonis quidem hominibus mali servi sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) servi sunt mali, qui numero sociorum censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla utilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunque ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere navalem: at ii qui male consultum illi volebant invidebantque, utpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant ejus quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum jam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudavit. Nihilominus ut 1 pluribus staretur jussit, ratus ad Eubœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: Itaque constituit spectaculo pugnæ navalis interesse. Classiarii, ubi nunciatum est illinc esse solvendum, classem Salaminem versus ducunt, & per otium in acie m sunt digesti. Sed quum eos dies defeciisset quo minus prœlio committerent, (nox enim intervenit) in posterum diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnenses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienssium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua terra sine præsidio
LXXI relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam ubi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex urbibus concursu facto, Isthmum infederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante nā & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes,
LXXII neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerunt qui ad Isthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonii,

"ὡς τοῖσι μὲ χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ
"δοῦλοι φιλέουσι γινεσθαι, τοῖσι δ' κακοῖσι,
"χρηστοί. σοὶ δ' ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάν-
"των, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ ἐν συμμάχων
"λόγῳ λέγονται εἶ), ἐόντες Αἰγύπτιοί τε κ'
"Κύπριοι, κ' Κίλικες, κ' Παμφυλοι, τῶν
ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγόσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲ ἔσαν εὔνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλῆος, ὅτι ἐκ ἐᾷ ναυμαχέειν πτέεσθαι· οἱ δ' ἀγαθόμυοί τε κ' φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένη ἀπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀναχρεΐσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δ' αἰνηνείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, χάρτα τε ἦδη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· κ' νομίζων ἔτι πρότερον εὖ βεβουλεῦσθαι εἶ), τότε πολλῷ μᾶλλον ἄνεε. ὅμως δ' τοῖσι πλέοισι πεισθέσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδόξας· πρὸς μὲ Εὐβοίῃ σφέας ἐθέλοντας ἀγαθὰ ποιέειν, ὡς οὐ παρεόντας· αὐτὸς τότε δ' αὐτὸς παρεσκεύασο ἀναπαύσεσθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δ' παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐπὶ τὸν Σαλαμῖνα. κ' παρεκέλευον ἅμα ταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυ ἐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγένετο. οἱ δ' παρεσκευάζοντο ἐς τὸν ὑστεραῖον. τοῖσι δ' Ἕλλησι εἶχε θέος τε κ' ἀρρωδίη, ἐκ ἧκιστα δ' τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δ', ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμυοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπὸ τῶν ἑωυτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δ' βαρβάρων ὁ πεζὸς κατὰ τὸν παρεῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν Πελοπόνησον. κατὰ τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο πάγχυ Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδῃ ἐν Θερμοπύλῃσι τεθνεῶτας, συνδεραμόντες ἐκ τῶν πολίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο. κατίσχε δὲ αὐτοὺς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δ' ἀδελφεός. ἱζόμυοι δ' ἐν τῷ Ἰσθμῷ, κ' συλλεξάντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μὴ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βεβουλευμένοισι, ᾠκοδόμεον ἅμα τῷ Ἰσθμῷ τεῖχος. ἅτε δὲ ἐόντων μυριάδων πολλέων, κ' παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, " ἐτύγχανε τὸ ἔργον. κ' γὰρ λίθοι, κ' πλίνθοι, κ' ξύλα, κ' φορμοὶ χάμυμι πλήρεες ἐσεφέροντο, κ' ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθέοντες ἐργαζόμενοι, ὅτε νυκτὸς, ὅτε ἡμέρης. Οἱ δ' βοηθέοντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεί, οἵδε ἔσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

307

κ' ἀπὸ

1 *Id est, Sententiis plurium.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ καταρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρεληλύθεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τετέων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, κατὰ χώρην ἱδρυται· νῦν τε καὶ τοπάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνέριοι. ἓν δὲ ἔθνεος τὸ Ἀχαϊκόν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου ἐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῆς· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῆς ἑπτὰ, τέσσερα ἐπήλυδα ἔζει, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοί, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ. Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνέριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι ἔτι Ἴωνες. " ἐνδεδωρίευνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τῷ χρόνῳ ἐόντες Ὀρνεῆται, καὶ οἱ περίοικοι. τετέων ὦν τῆς ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πάρεξ τῆς κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐκαθέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεσι εἶπαι, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέχεσαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεως· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ ὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ παρὰ σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θώυμα ποιεύμενοι τὸν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῆς αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀπιπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ περὶ χώρης δορυαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐσήμηνε τῇ γνώμῃ τὸ τῆς Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὔνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. τὸν δὴ ὕστερον τετέων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πο-

καὶ ἐνδεδωρίευται

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidauri, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia jam & Carnia præterierant. Incolunt autem Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: una, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem adventitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidem multæ ſunt & inſignes civitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Paroratani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Jones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ſub imperio Argivorū impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium cæteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. Apud Iſthmum quidem in tali labore iſti occupati erant, utpote pro omni jam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo ut alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in Eurybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum navigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiva pugna navali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, poſtquam ſententia Peloponnenſium evicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum navigium, cum quodam juſſo dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, 1 (ubi Theſpienſes in civitatem ſunt re-

LXXIII

LXXIV

LXXV

1 Quo tempore Theſpienſes, cives recipiebant. *id eſt, jus civitatis donabant*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc navigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis favet, præoptatque res veſtras quam Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me jam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. Nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hæc re Sicinus indicata, ab LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam parvam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum trajiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naves producebant nequa Græcis liceret effugere: ſed circumventi vicem redderent prœliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam trajiciebant Perſas, ut commiſſio navali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in trajectu pugnæ ſita) ii Perſæ [1] ſuos ſervarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has LXXII ego res intueps, non habeo adverſari oraculis tanquam non veris, volens evidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſtquam Dianæ litora jungent
Navales pontes cum litoribus Cynoſuræ;
Spe ſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet juvenem meritiſſimâ pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Græiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίτας, καὶ χρήμασι ὤλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βούλομαι μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται νύκτα ταρβήσαντες. καὶ νῦν ταρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἁπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ προΐδητε ἀναδρήντας αὐτούς. ἔστι γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέοντα, ἢν ἀντιστήσονται ὑμῖν. πρὸς ἑωυτοὺς τε σφέας αὐτοὺς ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁμῶς, ταῦτά σφι σημήνας. ὡς ἐκπλὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δέ, ὡς πισὰ ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μέν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαντο· τοῦτο δέ, ὅκως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μέν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλεόμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸ πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπλαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν κεκλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ τούτῳ ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν σῴζοιεν, τοὺς δὲ ἀπολέσειαν. ἐπολέεσσι δὲ σφι ταῦτα, ὡς μὴ πυθανοίατο οἱ ἀντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὰ νυκτὸς, ἐδέησαν ἀπορρηιμηδέντες, ἐποίεον. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἀναρχέως λέγοντας πειρᾶσθαι κατατιθέναι, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν — χρυσάορα
Νῆσοι ἀναφυρώσουσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσει χαλεπὸν κόρον ὕβριος υἱόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πιδήσαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ νίκια Νίκη.

1 Alios ſervarent, alios interim.

ἐς τοιαῦτα μὲ χρὴ ἔπεα ἐναργέως λέγοντα Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, ἔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, ἔτε παρ' ἄλλων ἐνδέκομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ ἔτι οὐδὲν ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὡσεὶ τῆς ἡμέρης ὥρων, αὐτὸς πεταμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Συνεστεῶτων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἔρχεται Αἰγίνης ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξεστρατισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νενόμικα, πιθανὸν μὲν αὐτῶν τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γνώμην ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. ἔστι δὲ οὗτος ὃς τότε τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν οὐκέτι φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα. ἀπὸ δὲ μεγάλου τοῦ παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. πυνθανόμενος δὲ ὅτι ἀποδύοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε "Ἀρίστειδες τάδε, Ἡμέας χρεὸν ζηλοῦν χρεών "ὅστις ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, "σοὶ τῷ ἑκάστοτε ἡμέων πρέπει ἀγαθὰ τῇ "πατρίδι ἐργάσασθαι. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ὅστι πολλὰ "τε καὶ ὀλίγα λέγειν σοὶ ἀποφαλόῳ τῷ ἐνθεῦ- "τεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι "λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, ἢν δὲ μὴ θέλωσι "Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔ- "σονται ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν "πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσπλεόντων σφι ταῦτα "σημήνον. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Κάρτα "τε χρηστὰ ἀγγελεύεις, καὶ οὗ ἥκιστα. "τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης "γενόμενος, ἥκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ πυ- "θόμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ ὅτε ἑκόντες "ἔπλεον ἐς μάχην καθίστασθαι οἱ Ἕλληνες, "ἀέκοντάς σε ἀναγκάσασθαι. σὺ δὲ, ἐπείπερ ἥκεις "χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγελον. 309 "ἐγὼ γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω ἀξέω πλάσας λέγειν, "καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ πιστῶν τῶν βαρβάρων "τοῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν "ὡς ἔχει. ἢν δὲ σημήνῃς, ἐμὲ μὲν πείσαν- "τας, τοῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἐμὲ δὲ αὐτοῖ- "σι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοίως ἡμῖν ἔσται. οὐ "γὰρ ἔτι δυνήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα "πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρ- ελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε

Quum ita evidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda autim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter LXXVIII duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum navibus se circumveniri: ubi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Atheniensis quidem, sed in exilium à populo ejectus, quem ego (ut ejus mores accepi) virum optimum Athenis atque justissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem evocavit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, evocavit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, uter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, perareque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc navibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum Eurybiadem enavigare posse, quoniam circumdati ab hostibus undique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles, LXXX Utilia sane, inquit, jubes, bonú afferens nuncium. Nam quod ego precabar ut fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum. 1 ut enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit ut Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inviti. Tu vero, quandoquidem utilia nunciatum venisti, per teipsum, nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, uti res habet ipse referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sin minus, perinde nobis erit. neque enim si undique circumdati sumus, ut tu ais, amplius idefugient. Aristides conciliū introgressus, LXXXI eadem retulit, dicens se ex Ægina

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse,

venisse

veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumventam: ideoque hortari ſe ut ad defenſionem ſui illi ſeſe præpararent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuncio non habentibus. Quibus non credentibus advenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cujus facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem navi quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſium transfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta navium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naves. Græci, ubi eis verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparaverunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cujus orationis ſumma erat, meliorum cum pejoribus comparatio, quæcumque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus ut meliora eligerent. Ubi peroravit, juſſit illos ingredi naves. quibus ingreſſis, rediit ad Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naves Græci ſolverunt. In quos moventes continuo barbari ſunt invecti. Ibi cæteri quidem Græci [1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, evectus navi in hoſtilem incurrit: cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: Æginetæ vero, navem quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquam etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum appariuiſſet, ita illos exhortatum ut omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis convitiatum, [2] O dæmonii, quouſque remos inhibebitis? Cæterum adverſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ab Eleuſinem occidentemque vergebat. Adverſus Lacedæmonios inſtructi erant Jones. hi autem cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

LXXXII

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

ἥκειν, καὶ μήτις ἐκπλῶσαι λαθὼν τὰς ἐπορμέοντας. ὡς ἐχόμενα γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω. ὡς δὲ ταῦτα εἰπὼν, μετεστήκει· τῷ δὲ οὐδεὶς ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλεῦνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὅπερ δὴ ἔφερε τῷ ἀληθείην πᾶσαν. Διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἀνεγράφησαν Τήιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα, ὃν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ αὐτομολησίῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ δεύτερον ἐὼν Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι προηγόρευε δὴ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἐπέα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι πάροσι ἀντιπιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπῳ φύσι καὶ κατασάσι ἐγγίνεται, ὡρμημένους δὴ τουτέων τὰ κρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τοῦ ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ ἔστι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπὸ Αἰγίνης τριήρης, ἡ κατὰ τὰς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας ἁπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναρμόστοισι δέ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅμως πρύμνην ἀνεκρόοντο, καὶ ὤκελλον τὰς νῆας. Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς, νηῒ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ ἐμπαρεούσων ἀπαλλαγῆναι, ἔστω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν ἔστω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τοῦ ἀρχοῦ. Αἰγινῆται δὲ, τοῦ κατὰ τὰς Αἰακίδας ἀποδημήσαντα ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τοῦ ἄρξαντα. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνείδισαν πρότερον τάδε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρεϊ κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρέεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· ἔστι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ἔστι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε

1 Quum in puppim inhiberent ut appulſuri. Bud. 2 O miſeri,

καὶ

καὶ τὸν Πειραιέα. ἐνθελοκάκεον μὲν νυν τοῦτο αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν ἐνόμασα τριηράρχων καταλέξαι, τοὺς νέας Ἑλλωίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδενὶ, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱσιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυράννευσε, καταστάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, δυεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρη οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' δυεργέται τοῦ βασιλέος, ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. ὧδε μὲν νυν τούτους ἔστι εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκρεσσοῦτο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ ταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ πεποιημένων οὐδενὶ, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι ἦσαν γε καὶ ἐφρόνεον ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμέόμενος· καὶ δείματι ἐχόμενοι ἔρξαν· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θηήσεσθαι βασιλέα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' οὗ δὴ μᾶλλον ἔτι ἐθωμάσθη παρὰ βασιλέι. ἐπεὶ γὰρ ἐς πρόρυσιν πολλὴν ἀπίκατο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα ἀλλαχόθι διαφυγεῖν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι, νῆες φίλιαι, ἡ δ' αὐτὴ πρὸς τῷ πολεμίῳ μάλιστα ἐτύγχανε οὖσα) ἔδοξέ οἱ τάδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συμβαίνει ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηῒ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτῇ ὁππλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐνεγένετο ἔτι ὢν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐόντων, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔστι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ οὐκ προνοίης αὐτὸ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων νηῦς τύχην παρασχοῦσα. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, δύτυχίη χρησαμένη, διπλῆν ἑωυτῇ ἀγαθὴν ἐργάσατο. ἅμα τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτὸς

& Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignaviter agebant, plerique minime. Enimvero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naves expugnavere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomestor ob hanc navatam operam à Persis tyrannus Sami fit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus fit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidem ita res habet: Multitudo autem regiarum navium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Atheniensibus corrupta, partim ab Æginetis, utpote Græcis servato ordine ac loco certantibus, barbaris & incompositè & inconsulte agentibus: ut non ab re fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atque extiterunt longe sesipsis præstantiores, & quàm ad Eubœam extiterant, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicaverint, non possum pro comperto referre, Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res in multum tumultuationis devenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum navem suam Artica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naves amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putavit faciendum, quod & fecisse profuit. nam ut fugiebat Atticam navem, in navem sociam, quæ erat virorum Calyndensium impegit, quæque rex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic jam inde quum essent in Hellesponto, contentio intercesserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito navis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia ubi incurrit pariter ac demersit, prospero casu usa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ navis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum navem, existimans hanc Artemisiæ navem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcis pu-

LXXXVI

LXXXVII

cis pugnare, ab hac ad alias se convertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum ut exitium evitaret, tum ut è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animadvertisset hanc navem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, ut bene prœliatur, utque navem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, utpote qui plane nossent insigne navis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam navem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cætera quæ mulieri (ut dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è navi Calyndensi nemo servatus est qui existeret accusator. Unde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi fœminæ. LXXXIX fœminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci, quippe qui gnari natandi, ubi suæ naves corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cujus rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naves in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, ut & ipsi aliquam XC operam [1] regi navarent, undique in suorum naves incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, ut quidam Phœnices quorum naves corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulaverint Jones tanquam proditores, quod propter eos naves amissæ essent. unde id contigit, non ut Jonum duces interficerentur, sed ut ii Phœnices qui illos insimulabant, [2] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia navis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, ut qui jaculatores essent, epibatas navis quæ suam depresserat, jaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa navi potiti sunt;

LXXXVIII

τοῖσι ἀμυνέειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲ, τοιοῦτο αὐτῇ συνέβαινε γλυφὴν διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτου ἀντίου μάλιστα δοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ, βασιλέα ἀναθύμιον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἰπαι τῶν παρεόντων, "Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀ"γωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατε- 10 δυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως δῆθεν Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τὸς φάναι, σαφῶς τὸ δῆθεν σημεῖον τῆς νηὸς δόκιμον. τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν νηῦν ἐκτέσθαι τῶν πολεμίων. τά τε δὴ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνέβαινε ἐς δυτυχίην γινόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα καταπηγέον γενέσθαι. Ξέρξεα "δὲ εἰπαι λέγεται πρὸς τὰ φερόμενα, Οἱ μὲν "ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· οἱ δὲ γυναῖ- "κες, ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξεα φασὶ εἰπαι. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατη- 20 γὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ ἔμπροσθε τῆσι νηυσὶ παρίσταντο πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῆσι σφετέρῃσι νηυσὶ φεύγουσι ἐπιπίπτον. Ἐλύετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθαρέατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνέβαινε ὦν οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβαλόντας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἐπὶ τουτέων τῶν λεγόντων, ἐνέβαλε νηῒ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκὴ νηῦς. ἥτε δὴ Ἀττικὴ καλεομένη, καὶ διωκομένη Αἰγινήτη νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκέων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτέων.

[1] In regis conspectu navarent. [2] Talem mercedem acciperent: *id est, quas pœnas volebant dare Iones, ipsi eas darent.*

Φοινίκων

ταῦτα

ταῦτα ἠμύνατο, τὸς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς δὲ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τὸς Φοίνικας, οἷα καταλυπεόμενός τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος. καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ ἠμόμενοι, τὸς ἀμείνονας καταβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατημένῳ. τοῦτο τῷ ὄρεϊ τῷ ὑπὲρ Σαλαμῖνος. τὸ κάλεεται Αἰγάλεως, ἀνεστωυδάνετο τὸν ποιησάντα. καὶ οἱ γραμματιστὰὶ ἀνεγράφον παρ' ὁντινα τὸν τριηράρχον καὶ πλοῖον. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσέβαλετο φίλος. ἐὼν Ἀρταμέμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τότε τῷ Φοινικίου πάθεος. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τὸς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐσπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ἐκκόψαντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ ἀπρύπτῳ συνεμίζοντο τάς τε ἀντιταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῷ νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τὸς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τὸς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηῒ ἐμβάλοῦσα Σιδωνίῃ· ἥπερ εἶλε τὴν περιφυλακοῦσαν δὴ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένεω· τὸν οἱ Πέρσαι κατακωσάντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηῒ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ ἕπεσθαι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτου, ἔγνω, τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος. καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τοὺς Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηῒ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτου ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες παρειλήοντο, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον παρὰ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ πλεῦσαι Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· δεύτερα δέ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δέ, Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίῃ ἐπεδίωξε. ἐπεδίωξε. εἰ μὴν νῦν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλοίῳ ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ κὴ αὐτὸς ἁλῶ. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρῆκε κέλευσις· πρὸς δὲ, καὶ ἆεθλον ἔκειτο

quod factum Jones liberavit. Nam Xerxes ubi id egregium facinus Jonum aspexit, conversus ad Phœnices, ut erat supramodum mœstus, & omnes arguens, jussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est regione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & urbe scripto annotabant. Quinetiã cladi Phœnicum qui aderant, additus est Artaramnes vir Persa, quamquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se convertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in fretо subsistentes operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naves sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naves duæ, una Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum navem Sidoniam invadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas 1 Ischenoi filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis servatum in navi habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat navis, una cum Persis est intercepta, ut Pytheas ita fospes rediret in Æginam. Polycritus ubi inspexit Atticam navem, agnito signo navis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, jocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua navi incurrens, in Themistoclem jaculatus est. Barbari autem quorum naves superierant, fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna navali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseque, Eumenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea navi vehi animadvertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat ut eam caperent, propositumque præmium

311

XCI

XCII

CXIII

1 Supra, pag. 444. Ischenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui vivam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem adversus Athenas militare. At illa (ut antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naves incolumes in Phalerum evaserunt. XCIV Adimantum autem Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia concursus navium expavefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga navis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Minervæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocem divina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id conjectasse rem divinam esse: & eos qui in celoce erant, ubi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conversis in fugam navibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium evadent. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, ipsos posse, pro obsidibus[1] ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conversa navi Adimantum cum cæteris ad classem suorum, re jam ab aliis navata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit, quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. XCV Aristides autem Lysimachi filius, vir Atheniensis, cujus paulo ante ut viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Atheniensibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. XCVI Defuncti navali pugna Græci, reductis in Salaminem navibus, potiti sunt naufragiis quæ illic superarant: parati ad aliam dimicationem, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant navibus usurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportavit in oram Atticæ, nomine Coliadem: ut impletum sit omne oraculum, cum de cæteris quæ ad pugnam navalem pertinent faciens mentionem, tum vero de naufragiis illuc evectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

μύριαι δραχμαὶ, ὃς ἂν μὲν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δ' ἐν τοῖσι ἄλλοισι τῶν αἱ νῆες διεσεσῳσμέναι ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγῆναί τε καὶ ὑποδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγίδα φεύγοντα, αὐτοὺς οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τὴν Σαλαμινίης καὶ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, ἐπιπλῶσαι σφι κέλητα θείῃ πομπῇ· τὴν ἔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, ἔτέ τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆσδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς δὲ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν "τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νεῦς, ἐς φυγὴν "ὥρμησας καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ "κῆδε νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ὑπεκαπέσαν τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὅμηροι ἀποθνήσκειν, εἰ μὴ νικῶντες φανοῦνται οἱ Ἕλληνες. ὕστερον δὲ ἀποστρέψαντες τὰς νῆας, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξειρξασμένους ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαῦτα φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τῷ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, ἐὼν ἐν τῷ ἐπεμήθω τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ θορύβῳ τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἱ πολλοὶ παρετετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τὴν Σαλαμινίης χώρης, γνώριμοι ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων. οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, καταρρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐσῴζετο ἔτι ἐόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην ἐλπίζοντες τῆσι παρεύσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βαρβάροισι. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἤνεικε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα. ὥστε ἀποπλήσαι τὸν χρησμὸν, τόν τε ἄλλον πάντα καὶ δὴ καὶ τὸν τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βακίδι τε καὶ Μουσαίῳ, τῷ δὴ καὶ κατὰ τοῦ ναυηγίου τοῦ ταύτῃ ἐξενειχθέντος τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ,

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.*

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρηστομάντεϊ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες ἦ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φέλξουσι.

τοῦτο ἦ ἔμελλε ἐπελάσαντι βασιλῆϊ ἔσεσθαι. Ξέρξης ἦ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποδῦται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσας πλοίων ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τὰς γεφύρας, ἢ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσῃ κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. δῆλων ἦ μὴ ὑπίδηλος εἰ μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο βλώσκων. γαυλούς τε Φοινικηΐους σαμαίνας, ἵνα ἀντί τε πρόσης ἔωσι καὶ πίλησος· ἀρτίετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχήσων ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, οὐ πιστεύοντες ὡς ὀκνηρὸς νόον παρεσκεύαζον μιν πολεμήσειν. Μαρδόνιον δ' ὐδὲν τυτέων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου βλαυσίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντας τὴν παρεοῦσαν σφι συμφορήν. Τυτέων ἦ τῶν ἀγγέλων ἔστι ὐδὲν ὅ, τι δαπάνων θνητῶν ὀπίσω ἀπαγίνεται θνητὸν ὀπίσω· ὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεσᾶσι κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην παρεστᾶσαι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, ὁ χιών, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸ προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὸ τάχιστα. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὸ ἐντεταλμένον τῷ δευτέρῳ, ὁ ἦ δεύτερος, τῷ τρίτῳ· τὸ ἦ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενον, καταπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ θυσπλέουσι. τὸν τὸ δρόμημα τοῦτο τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγάριον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχει Ἀθήνῃσι Ξέρξης ἕτερμα ὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς παραλιφθέντας μυρσίνης τοὺς, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνης πάσας ἐξ ὀρέων, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα καὶ ἀυτοὶ ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ δώροισι· ἡ ἦ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα σιωπῇ ὕτως ὥστε τοὺς κιθῶνας καταῤῥήξαντας πάντας, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνεον ἐν αἰτίῃσι τιθέντες. ἐκ ὅτου ἦ θεοὶ τῶν κατὰ ἀνθρώπους ἀγνώμονες τοιοῦτοι οἱ Πέρσαι ἐπύθοντο, ὡς περὶ αὐτῶν Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ τοῦτο Πέρσας μὲν ὧν ταῦτα τὸν πάντα μετεξῆν χρόνον ἠνώμενον, μέχρι ὅ Ξέρξης ἀυτὸς σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος ἦ, ὡς ρέων μὲν Ξέρξεω συμφορὴν μεγάλην ὀκνέων τὴν ναυμαχίης ποιήσεσθαι, ὑποπτεύων ἦ ἀυτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῆς Ἀθήνησι, φόβου τινὸς περὶ ἑωυτῶν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα παρεσκευάδατο ὡς τὴν Ἑλλάδα

Lysistrato Athenienſi, viro fortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieris Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat advecto rege. ¶ COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Jonum à Græcis ſuborna- XCVII
tus, aut ſua ſponte ad ſolvendos pontes in Helleſpontum navigaret, unde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolens tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: naveſque Phœnicum onerarias, ut pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam etiam pugnam navalem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, ut probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nunciis nihil perni- XCVIII
cius tranſcurrit in rebus humanis. quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum. Quot ex diebus tota via conſtat, tot equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis nivium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeunt, quemadmodum apud Græcos fax quam Vulcano per vices ferre curſores perſeverant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarion appellant. Primus igitur nuncius Suſa per- XCIX
latus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſis qui relicti erant voluptate affecit, ut omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur: ſecundus autem ita eos conſternavit ut univerſi veſtes dilaniarent, vociferationeque & ejulatu irrequieto uterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſolliciti: id que tam diu dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedavit. At Mardonius quum videret Xerxem C
magnam è pugna navali jacturam feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciæ bellum: puta-

putabatque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi: quanquam opinio ejus de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc jactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egressus è navibus conabitur obviam se ferre, aut ex hac continente: unde qui se obvios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim ulla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint servi. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est ut ipse cum exercitu revertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex ut Persæ Græcis ludibrio fiant. [1] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu ubinam viri fuerimus ignavi dicere potes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ hujus rei insontes sunt, jam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere servitutem. His auditis Xerxes, [2] ut ex [illegible], gavisus est, voluptatemq; cepit: & [illegible] Mardonium inquit, se, [3] ubi ad concilium retulisset, responsurum utrum eorū esset facturus. Et quum in conciliū vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoq; ad consultandum accersi, quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ ubi advenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum [illegible] familiariis atq; satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Jubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans ullam culpam hujus damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καὶ οἱ κρέσσον εἴη ἀνακινδυνεῦσαι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὸ μεγάλων ἀρρηθέντα, πλέω μὲν τοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος δὲ ταῦτα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, "Δέσποτα, μήτε λυ-
"πέο, μήτε συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην
"ποιεῦ, τῆδε τῇ γενομένῃ εἵνεκα πρήγ-
"ματος. ὁ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τὸν πᾶν φέρων
"ἔχει ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δ'
"ὅτέ τις τυτέων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκε-
"όντων κατεργάσασθαι, ἀπιξὰς ἀπὸ τῶν νεῶν
"πειρήσεται ἀντιώσιλίην, ὅτ' ἂν τῆς ἠπείρου 313
"τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἀντιώσηται, ἔδοσαν δίκας.
"εἰ μέν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς
"Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρ-
"έχει πυθέειν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει. ἔστι γὰρ
"ἔστι Ἕλλησι ἐδεμίη ἔκδυσις, μὴ οὐ δοῦλας λό-
"γον τῷ ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον, ἐὼν
"σὺς δάλιος. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίεε.
"εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπε-
"λαύνοντα ἀπάγειν τὸν στρατὸν, ἄλλην ἔχω
"καὶ ἐν τῷδε βουλήν. σὺ Πέρσας βασιλεῦ
"μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλησι.
"οὐδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν
"πρηγμάτων· ἐὸν ἐρεῖς ὅκου ἐλθόμενοι ἄν-
"δρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι
"καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο,
"οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο πρόσκειται τὸ πά-
"θος. ἤδη ὦν ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοι εἰσι,
"ἐμοὶ πείθεο. εἰ δέ τοι δέδοκται μὴ αὐτὸν
"μένειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέ-
"λαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν·
"ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὸν Ἑλλάδα καταδέκεσθαι δε-
"δουλωμένην, τετρηκοντα μυριάδας τοῦ στρα-
"τοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης,
ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥδη· πρὸς Μαρ-
δόνιόν τε βουλευσάμενος ἔφη ἀπικνεῖσθαι,
ὁκότερον ποιήσει τυτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἄ-
μα Περσέων τοῖσι ὀπιλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρ-
τεμισίην ἐπὶ συμβουλὴν μεταπέμψασθαι, ὅτι
πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη γνόουσα τὰ ποιητέα
ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος
τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς
"δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με
"Μαρδόνιος μοῦνα αὐτῷ, ἀποπειρεᾶσθαι τῆς
"Πελοποννήσου· λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ
"πεζὸς στρατὸς ἐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι,

1 Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ. 2 *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerente aliquod inter tot mala solatium. Vel, Tanquam illo ex rebus alioqui desperatis aliquem exitum proponente.* 3 Ubi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

"ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀποδέξις.
"ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐ-
"θέλει, τριήκοντα μυριάδας ἀπλεξάμενος
"τῷ στρατῷ ἀποδέκεσθαι μοι τὴν Ἑλλάδα δε-
"δουλωμένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπε-
"λαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἥδια τὰ ἐμά.
"σὺ ὦν ἐμοί, ἢ γὰρ ἀμείνων ἐν ναυμαχίῃ δοκῶ σοι
"βεβουλεῦσθαι τῆς γνώμης ἐκ ἐῶσα ποιέεσθαι,
"νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων δόξω τυ-
"χεῖν δοκιμώτερα. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
"λεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλε-
"πὸν μὲν δοκέει συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄρι-
"στα εἶπασαν. δοκέει μέντοι τοῖσι καπηκόοισι
"πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπε-
"λαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ
"ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτῷ καταλι-
"πεῖν σοὶ τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἢν κα-
"τὰ γνώμην τελέσῃ τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ οἱ περ-
"σικὰ πρήγματα τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέ-
"σποτα γίνεται. (οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργά-
"σαντο) τοῦτο δὲ, ἢν τὰ ἐναντία τῷ Μαρδο-
"νίῳ γνώμης γένηται, ἐδεμίη συμφορὴ μεγά-
"λη ἔσται, σέο τε περιεόντος, καὶ ἐκείνων
"τῶν πρηγμάτων περὶ οἵης τε σόν. ἢν γὰρ σύ
"τε περιῇς, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὶ πολλά-
"κις ἀγῶνας διαμέονται περὶ σφέων αὐτέων
"οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἢν τι πάθῃ, λό-
"γος ἐδεὶς γίνεται· ἐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλλη-
"νες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ
(τῶν εἵνεκα τὸ τόλμημα ἐποιήσω) πυρώσας τὰς
Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἥδη τε δὴ τῇ συμβουλῇ
Ξέρξης. λέγουσι γὰρ ἐπετύγχανε τοιαῦτα αὐ-
τὸς ἐπενοέε· ἐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνε-
βούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἄν, δοκέειν ἐμοί·
οὕτω καταῤῥωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτε-
μισίην, ταύτην μὲν ἀπιστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς
παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ
συνεπέπτοντο. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλα-
κον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐὸν Πηδαιέα,
φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν δυνάμεων παρὰ
βασιλέϊ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλι-
καρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδασεύσι τοιόνδε φερέτω πρῆγμα γενέσθω· ἐπεὰν τοῖσι
Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέ-
ουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι
χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρείη ἀυτόθι τῆς Ἀθηναίης
φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη
ἐγένετο. Ἐκ τετέων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ
Ἑρμότιμος ἦν· τῶν μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικη-
θέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόν-
τα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

Πηδάσοισι

[1] sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi traderé triginta myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græciam: me vero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reverti. Tu igitur, quæ de pugna navali non gerenda probe consuluisti, dicito utrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduum, inquit, rex, [2] me dicentem tibi optima, prosperum consilium dare: tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum ut tu ipse domum remees: Mardonium vero hîc relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam sive ea quæ ait se velle; subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, [3] tua res domine agitur: quia id tui servi effecerint: sive Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, salvo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græcique vincendo non vicerint, servo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cujus rei gratia expeditionem sumpsisti) reverteris. Delectatus eo consilio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (ut ego opinor) non remansiet si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii nothi comitabantur. Cum quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere, ut quoties Amphictyonensibus qui circa eam urbem habitant aliquid adversi certum intra tempus est eventurum, tunc Minervæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi novimus, ultio contigit acceptæ injuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalem

CII CIII CIV CV

314

1 Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel, Hujus rei se documentum esse daturos.* 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium. 3 Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Ejus laus tibi adscribitur.*

mercatores

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Cæterum ut alios permultos, ita hunc quoque Panionius excuit, ut qui ex hac re vitam toleraret. Sed non usquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quum autem rex adversus Athenas moveret è Sardibus, per id tempus Hermotius cujusdam negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inventum Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum uxore & liberis. Quem postcaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omnium post homines natos sceleratissimum, qui ex nefandissima negociatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quispiam vel tibi vel tuorum cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore ut quæ tunc machinabaris latérent deos? qui justa lege utentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] ut de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc ubi exprobravit homini, filiis in conspectum ejus adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt ejus virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium jussit è copiis quas liberet eligere, ut consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis jussu præfecti classis è Pha-

CVI

CVII

ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὸν βίον τοῦτον ἐκτήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὁκόσους γὰρ κτήσαιτο παῖδας εὐειδέας, ἐπαμβώσας, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρήματα μεγάλα. (παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστος ἕνεκα τῆς πάσης, τῆς διορχέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, (οὐδὲ ποιδύμους ἐκ τεττέων τὸν βίον) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὗτος τοῦτο τὰ πάντα εὐτυχέων ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῆς Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνῳ δὲ περιόντι, πάντων τῶν δυνάμων ἐπιμήκη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατά δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς χώρην τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται) εὑρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ὑπαγνοὺς δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δέ οἱ ὑποσχόμενος ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειεν, ἢν κομίσας τὴν παῖδας οἰκέη ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τοῦ Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα παντοίῃ μὲν ὠφελέ-
"λεε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, "Ὦ πάντων
"ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων
"τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ
"τῶν ἐμῶν τίς σε προγόνων ἐργάσατο, ἥ σε, ἢ
"τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας
"τὸ μηδὲν εἶ); ἐδόκεές τε λήσειν οἷα ἐμη-
"χανῶ τότε· οἵ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ
"δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς
"ἐμάς. ὥστέ σε μὴ μέμψασθαι τὸν ἀπ' ἐμέο τοι
ἐσομένην δίκην. ὡς δέ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἀναγκάζεσθαι ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παίδων τοὺς ἑτέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δή, ἐποίεε ταῦτα· αὐτῷ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω ὠφελήθη τε πρὸς καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δέ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, " ἐκέλευσε μὲν τὸ στρατιῆς ἁλέσθαι τοὺς ἂν βούληται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα περ ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέος, τοὺς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φά-

ἐκέλευε μὲν τὸ στρατ. ἁλέσθαι τοὺς βούλεται.

1 Omnis fidei gratia, *ad verbum, pro Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. i. Quæcunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur.* 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ovidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec fœmina servas. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec fœmina, ut Atys.* 3 Ut de pœna quam mihi daturus es queri non possis. *Id est, Tam graves mihi des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήρυ ἀπωθῆναι ὀπίσω ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, ὡς ταχέως εἶχε ἕκαστος, ἀφυλαξόμενοι τὰς σχεδίας πρόδηλοι βασιλέϊ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφυγον ὅτι πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸ στρατὸν τὸ πεζόν, ἔλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι ὄπισθε Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρεσκευάδατό τε ὡς ἀλεξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε διωκέειν. τὸ μὲν νυν ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ διωξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἰθέως ὅπη τὸ Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν. ὡς ἄρχοντί μὲν οἱ ἡσυχίην ἔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσεσθαι τῶν πρηγμάτων, ἔπεσθαί τε ἂν τὸν ὀπίσω φανήσεσθαι, λιμῷ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθερέεσθαι· ἐπιχειρέοντι δὲ αὐτῷ, καὶ ἔργα ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσεσθαι προχωρήσαντα κατὰ πόλιάς τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἤτοι ἁλισκομένων γε, ἢ καὶ τούτου ὁμολογεόντων. τροφήν τε ἕξειν σφέας τὴν ἐπέτειον ἀεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὴν Περσέα· ἑωυτέῳ ὦν ἕνεκα φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὴν ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτῃσι δὲ εἴχετο τῇ γνώμῃ καὶ Πελοποννησίων τῷ ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε πείσοντας τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (ἦσαν γὰρ μάλιστα ὀκνηροφυλάκτων παρεσκευασμένοι· ὥρμεά τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ δὴ σφέων αὐτέων βαλλομένων, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βούλοιτο) ἔλεγε σφι τάδε, Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγνώμευν, καὶ πολλῷ πλέω ἀνήνεικα τοιάδε γνώσεσθαι ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, γενικημένους ἀναμάχεσθαί τε καὶ

lero ſolventes, retro Helleſpontum verſus abierunt, pro ſe quiſque acceleran-tes ad cuſtodiendas rates quibus rex per-tranſiret. Qui quum ad Zoſterem ad-ventarent, minuta quædam continentis protenta promontoria barbari ſuſpica-ti navigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti, non navigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe recepe-runt. ¶ Ut autem dies illuxit, Græci CVIII cernentes ibidem pedeſtres copias hoſti-um perſtare, rati claſſem quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnam navalem com-miſſum iri, ſe ad reſiſtendum appara-bant. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cenſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cer-nere quum nequiſſent, ad Andrum pro-fecti conſultabant. Quibus Themiſto-cles ſuadebat ut inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequentes, recta ad Helleſpontum navigarent, ſoluturi pon-tes. Huic contrariam Eurybiades oppo-nebat ſententiam, quòd diceret fore ut ſi diſſolverent rates, maxima ob id calami-tate afficerent Græciam. [1] Perſa enim, ſi deprehenſus manere in Græcia coge-retur, non quieturus, quod ſibi otium quidem agenti nec ulla res poſſet procedere, nec ullus retro oſtenderetur receptus, & exercitus ſuus fame conficeretur procedenti. nec vero & rebus gerendis operam danti omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in urbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuiſſent, vel antea ſeſe dedidiſſent: quinetiam rem frumenta-riam habiturum ex annuis ſemper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum utpote victum navali prœlio, non perſtiturum in Euro-pa: ideoque permittendum fugere, dum in terram ſuam fugiendo per-veniret. de qua terra deinde cer-tamen fieri jubebat. Huic ſententiæ aliorum Peloponnenſium duces aſſen-ſere. At Themiſtocles, poſtquam ani- CIX madvertit ſe non poſſe pleriſque perſuadere ut ad Helleſpontum na-vigarent, adiit Athenienſes, qui præcipue indignabantur hoſtem ef-fugere, animatique erant ad navi-gandum in Helleſpontum, etiam per ſeipſos, ſi cæteri recuſaſſent. Eoſ-que ita eſt alloquutus, Et ipſe mul-tis jam hujuſmodi caſibus inter-fui, & de multo pluribus audivi talia contigiſſe, viros ad neceſſitate-m redactos prœlium inſtauraſſe, &

1 Perſam enim, ſi interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id eſt, aliquid tentatu-rum.* quòd quicſcenti nec quicquam ſucceſſurum foret, nec ullus ad ſua receptus futurus eſſet, & exercitus fame periturus foret: at ſi aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel, Fore enim ut Perſa ſi interceptus &c. à bello non abſtineret.*

ſuperio-

superiorem quam accepissent calamitatem emendasse: itaque nos, quoniam invenimus quo pacto & nosipsos & Græciam tueremur, repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neque enim nos ista efficimus, sed dii pariter & heroes, qui inviderunt unum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque sceleratus: qui sacra perinde atque profana habens, utraq; incendit, deorumque simulacra subvertit: qui & mare cecîdit flagellis, & compedes in illud dejecit. Sed bene nobiscum in præsens tempus agitur. ideoque nunc quidem ut & nostri ipsorum & nostrorum domesticorum curam geramus, & ut spatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque sementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus ejecto: quum autem ver appetet tunc in Hellespontum & Ioniam navigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi, ut siquid apud Athenienses accideret adversi sibi, haberet quo se converteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuisset, postea vero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ei ad assentiendum prompti erant. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probavere, misit evestigio viros quosdam cum navigio ad exponenda regi mandata, jussos tacere, etsi in omne tormentum devenirent: quorum unus erat [2] Sicinus ejus contubernalis. Hi postea quam ad Atticam pervenere, cæteris apud navigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eum alloquutus est, Themistocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, gratia tibi inserviendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto solvendi: itaque nunc [3] magno cum silentio te illuc recipias. Hac renunciata, isti abiere. ¶ At Græci, postea quam decreverunt neque persequendam sibi ulterius barbarorum classem, neque navigandum in Hellespontum, ad solvendum trajectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscenti Themistocli

CX

CXI

"ἀναλαμβάνειν τὴν πρότερην κακότητα·
"ἡμεῖς γ', (δύρημα γὰρ δύρηκαμεν, ἡμέας τε
"αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀν-
"θρώπων ἀνωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας
"φόνηας. τάδε γὰρ ἐκ ἡμεῖς κατεργασά-
"μεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησε
"ἄνδρα ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βα-
"σιλεῦσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀπάλαστον·
"ὃς τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἅγια ὁμοίως ἐπυρέετο,
"ἐμπιπρὰς τε καὶ καταβάλλων τοὺς θεῶν
"τοὺς ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπε-
"μάστιγωσε, πέδας τε κατῆκε. ἀλλ' οὐ γὰρ
"ἔχει ὧδε τὸ παρεὸν ἡμῖν· νῦν μὲν ἐν τῇ
"Ἑλλάδι "καταμείναντες, ἡμέων τε αὐτέων καὶ τῶν
"ὑπομεληθῶμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καί τις οἰκίην μεινάντων
"τε ἀναπλασσάσθω, καὶ σπόρε ἀνακῶς ἐχέτω, ἡμέων τε
"παντελῶς ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα αὐτέων ὑπομεμη-
"ὃ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ὅτι Ἑλλησπόντου νιώμεθα
καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε, ἐπιθήκην μέλλων
ποιήσεσθαι ἐς τὸ Περσέων· ἵνα μὲν ἄρα τι μὴ
καταλαμβάνῃ τοὺς Ἀθηναίων πάθος,
ἔχῃ ἀπορεφύγιον. τότε μὲν ὦν καὶ ἐβουλεύετο. Θε-
μιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε,
Ἀθηναίοισι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότε-
ρον δεδογμένος εἶναι σοφός, ἐφάνη ἐὼν
ἀληθέως σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἕτοι-
μοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ ἕτοιμοι οἱ ἀνε-
γνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ
Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἐχόντας
πλοῖον, τοῖσι" ἐπέτελλε σιγᾷν, ἐς πᾶσαν προθύμως.
βάσανον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο
βασιλεῖ φεσάσι· τῷ καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέ-
της αὐτὸς ἐβούλετο. οἳ ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς
τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ὅτι τῷ
πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς ὡδὸν ἔρξεα,
"ἔλεγε τάδε, "Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης
"ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων,
"ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος
"καὶ σοφώτατος, φεσσόντά τοι ὅτι Θεμιστο-
"κλέης ὁ Ἀθηναῖός, σοὶ βουλόμενος
"εὐεργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τοὺς νῆας
"βουλομένους διώκειν, καὶ τάδε ἐν Ἑλλη-
"σπόντῳ ἡφύσεας λύειν. καὶ νῦν καὶ ἡσυχίην
"πολλὴν ἄγε. οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες,
ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε ὤφι
ἀπέδοξε μήτ' ὑποδιώκειν ἔτι περσωτέρω τῶν
βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸ Ἑλλή-
σποντον, λύσοντάς τε πόρον, τὸ Ἄνδρον πρώτιστα κα-
τέλο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἀν-
δρίοι νησωτέων, χρήματα αἰτηθέντες πρὸς Θε-

1 Nam quum ut antea prudens habebatur, ita etiam re ipsa prudens & consultus compertus esset. vel, *ut antea sapiens habeb.* 2 Ille Sicinus. *cujus videlicet facta fuit modo mentio.* 3 Sine ulla præcipitatione. *Ad verbum, Cum magna quiete.*

μοκλέϑ., ἐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ περιχρμψὺ Θεμιστοκλέϑ. λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι
ϖρὸ ἑωϋτῶν ἔχοντες δύο θεὼ μεγάλω, πειθώ
τε καὶ ἀναγκαίην, ἔτ' τε σφι κέρτα δεινέα ἦν
χρήματα· ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγον-
τες ὡς κατὰ λόγον ἔσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγά-
316 λαι τε καὶ δυσαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ.
ἐπεὶ Ἄνδριός γε ἦν γοητείας ἐς τοσόνδε ἀπίκηται,
καὶ θεὼ δύο ἀχρήστω ἐκ ἐκλείπειν
σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχρήσειν, πενίην
τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τοίνυν τῷ θεῶν ἐπιόντας
ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. ἐκδέκεται
γὰρ σφέας τὴν ἑωϋτῶν ἀδυναμίην τὴν Ἀθηναίων δυνα-
μιν ἦν κρέσσω. ἕτι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρι-
νάμενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο.
Θεμιστοκλέης δ', οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων,
ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους
λόγους, αἰτέων χρήματα πρὸς τῶν ἀνδρέων ἀργύ-
ρεον, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀν-
δρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰ-
τεόμενον, ἐπάξει τὸν στρατὸν τὸν Ἑλλήνων, καὶ
πολιορκέων ἑξαιρήσει. λέγων ταῦτα, σωέ-
λεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ
Πατρέων· οἱ πυνθανόμενοι τήν τε Ἄνδρον ὡς
πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα,
ὡς εἴη ἐν ἀνῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες
ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ
ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, ἐκ ἔχω εἰπεῖν· δο-
κέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους
μούνους. καί τοι Καρυστίοισι ὧδε, τούτου εἵνεκα,
τοῦ κακοῦ παραβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμι-
στοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ
στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄν-
δρου ὁρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων
ἠτέετο, λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δ'
ἀμφὶ Ξέρξεα, διημερεύσαντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ
τὴν ναυμαχίην ἐξέλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν
ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν
προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοίκεον εἶναι τὸ
ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν
Θετταλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἦρι πειρᾶσθαι
τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσα-
λίην, ἐνθεῦτεν Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους
μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους,
πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος γὰρ ἐκ
ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τοὺς
ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν
ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σά-
κας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸ πε-
ζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegaverant, eique alleganti Atheni-
enſes illuc ire duobus magnis numini-
bus fretos, Suadela & Neceſſitate, &
ita ſibi dandas utique eſſe pecunias,
reſponderant [1] Athenas propertione
magnas eſſe atque felices, & diis
propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad
maximam ſoli tenuitatem redactos,
Andriorumque inſulam totidem pro-
pitia numina nunquam derelinquere,
ſed ſemper incolere, Inopiam & Im-
poſſibilitatem : quibus diis obnoxios
Andrios pecuniam non daturos. nun-
quam enim Andriorum impoſſibilitate
validiorem fore Athenienſium poten-
tiam. Hæc illi quum reſpondiſſent,
nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim CXII
unquam acquirendo ceſſabat) ad cæ-
teras inſulas minacia verba mittens,
pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis
eiſdemque verbis utens quibus apud
Andrios fuerat uſus : nili pecuniam
darent quam poſcerentur, exercitum
ſe Græcorum illuc adducturum, &
eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc
dicendo, ingentem pecuniæ vim co-
egit à Caryſtiis atque à Pariis : qui
audito tum Andrum obſideri quod
cum Medis ſenſiſſent, tum Themi-
ſtoclem maximo in honore inter duces
eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Alia-
rum autem inſularum aliqua pecuniam
dederit necne, affirmare nequeo : re-
or tamen alias quoque dediſſe, non
has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac
quidem re contigit effugere cladem, ut
Pariis, qui Themiſtocle pecunia deli-
nito, hoſtem devitarunt. Ita Themi-
ſtocles ex Andro profectus, clam cæ-
teris ducibus exegit pecunias ab inſulanis.
¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt CXIII
pugnam dies immoratæ, moverunt in
Bœotos eadem qua venerant via. Quip-
pe Mardonio viſum eſt ſimul regem
præmittere, (intempeſtivum enim prop-
ter anni tempus belligerari) ſimul in
Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & de-
inde ineunte vere tentare Peloponne-
ſum. Is ubi in Theſſaliam pervenit, ibi
ante omnia, decem millia Perſarum qui
immortales vocantur elegit, excepto
eorum duce Hydarne, qui negavit
ſe regem eſſe relicturum. Item ex
aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equi-
tes : ad hæc Medorum, Sacarum, Indorum
peditatum equitatumque. Has nationes

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ utilibus deabus bene inſtructæ eſſent : *vel, quibus duæ utiles deæ ſuppeterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem : quæ deæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi to-

sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut [1] speciem animadvertebat, aut aliquod egregium facinus cognoverat. Sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita ut universi, triginta myriades una cum equi-
CXIV tibus essent. Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit ut Xerxem pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, ubi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit, Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidæ qui è Sparta sunt pœnas cædis reposcunt, quod regem ipsorum interemisti, dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito, Hic, inquit, (monstrato Mardonio, ut ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc responso acce-
CXV pto discessit. Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad trajectum pervenit, nullam propemodum partem copiarum ducens: quæ quocunq; veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebantur: ubi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, ut è solo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quam mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, injungens civitatibus, ut in quanque veniebat, uti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: ubi sacrum Jovis curtum, quem in Græciam tendens reliquerat, reversus non [2] offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, una cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fon-
CXVI tes incolerent. Quo in loco rex Bisalteorum ac terræ Crestonicæ, Thrax,

ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμίξων ὀξέλεγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἰδεά τε ἐπῆρχε ἀξιολέγων, καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν σωφρόνεε πεποιημένον. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· δεύτερα δὲ, Μήδους. ἔστι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἔσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἔασσονες. ὥστε σύμπαντας, τεσσερήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδονίου τε τὸ στρατιὴ διέκειτο, καὶ Ξέρξης ἐν Θεσσαλίῃ, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα ἀτίσειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ δίδομενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὸ ταχίστην Σπαρτιήτην· ὃς ὡς κατέλαβε ἔτι σῶν ἔτι πᾶσαν τὸ στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τὸ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε· "Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ "Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου "δίκας, ὅτι σφέων τὸ βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὸ Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ καταχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον, εἶπε· "Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιούτους οἵους ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥῆθεν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸ Ἑλλήσποντον. καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸ πόρον τῆς Ἀβαβάιος, ἐν πέντε καὶ τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς ὀδὲν μέρος, ὡς ἔπαγε. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ' οὖστινας ἀνθρώπους, τὸ τοῦτέων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν φυόμενον οὐχ εὕρισκον, οἱ δὲ τὴν ποίην τίλλοντες ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τῶν δενδρέων τὸ φλοιὸν ἀπολέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήδιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον ὀδέν. ταῦτα δ' ἐποίεεν ὑπὸ λιμοῦ. ὁπλαβὼν δὲ λοιμὸς τότε τὸ στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὁκόσων τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνηται ἐλαιώνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τέ πινας, καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε δὴ τὴν Ἑλλάδα ἤλασε ἀπιὼν, ἐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρήιξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένους ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ πηγὰς τὸ Στρυμόνος [a] οἰκεομένων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρήιξ,

[a] οἰκημένων.

1 Indolem. 2 Recepit.

ἔργον

ἔργον ναφρὼς εἰργάσατο· ὃς ἔπι αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶ δυλδύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς τὸ ἔρος τὸ Ῥοδόπην, τοῖσί τι παισὶ ἀπημόρδυε μὴ στρατδύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δ', ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγίνετο δεήσασθαι τὸ πόλεμον, ἐστρατδύοντο ἅμα τῷ Γέρξῃ. ἐπεὶ δ' ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἓξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τὰς ὀφθαλμούς, ὅτι τὴν ἀρτίην ταύτην. τὴ δ' ἔτοι μὺ τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Γέρσαι ὡς ἐκ τῆς, Θρηΐκης πρδυόμενοι ἀπίκυντο ἐπὶ τὸν πόντον, ἐπιβήμενοι, τὴν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ δύρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ὑδέν τε νόσιον ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον καὶ στρατῷ τῷ ξερξέντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπίκνέονται ἐς Σάρδις. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λεγόμενος λόγος, ὡς, ὅκως Ξέρξης ἀπελαυνίων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπ' Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιποριῇσι διεχρέετο, ἀλλὰ τὸν μὺ στρατὸν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὸν Ἀσίην. πλέοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι ἠμέρῃσι τῆς νηὸς, ὥστε ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλῆα, εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἴ τις ἔστι σφι σωτηρίη. τὸν δ' εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστιν ὑδεμίη, εἰ μὴ τυτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νυῦν τις δείξάτω ὑμέων βασιλῆος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὺ ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, περσκυνέοντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δ' ἐνθεῦτεν τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, πιθόμενα τοιόνδε ὅτι μὺ ἔσωσε βασιλῆος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. Οὗτος καὶ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος πρὸς τοῦ Ξέρξεω τόδε, ὑδαμῶς ἐμοιγε πιστὸς, ὅτε ἄλλως, ὅτε τὸ Περσέων ἦθος πάντος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίοισι γνώμῃσι μίην οὐκ ἔχω ἀντιfacinus eximium fecit. hic & ſe volentem negavit Xerxi ſerviturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne adverſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſive alioqui belli libidine inſpiciundi, militavere cum Xerxe. qui poſtquam incolumes reverterunt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſam oculos effodit. Et iſti quidem hanc mercedem acceperunt. Perſæ autem, ubi citato itinere ad trajectum pervenere, Helleſpontum navibus trajecere ad Abydum. non enim intentas jam rates invenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modeſtia ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis pervenere. Narratur autem & alia hæc res, Xerxem, poſteaquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc non amplius terra iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quem ad Helleſpontum deduceret, ipſum navem Phœniſſam conſcendiſſe, ut in Aſiam ſe reciperet: & dum curſum tenet, à Strymonia ingenti vento fuiſſe exceptum: & eo vehementius tempeſtate vexatum quod navis referta vectoribus erat, utpote quum ſuper contabulationes eſſent frequentes Perſæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculſum regem cum clamore interrogaſſe gubernatorem num qua ſalus eis eſſet. Et quum ille reſpondiſſet, Here, nulla admodum eſt, niſi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem. eo audito ita loquutum, Viri Perſæ, nunc aliquis veſtrûm declaret ſe curam habere regis. in vobis enim videtur ſita eſſe ſalus mea. Hæc ubi dixit Xerxes, illos eo adorato deſiliiſſe in mare: atque ita levata navi, Xerxem incolumem in Aſiam perveniſſe. Et ubi primum in terram egreſſus eſt, hoc egiſſe: gubernatorem, quod regis quidem animam ſervaſſet, aurea corona donaſſe: quod autem multos Perſarum perdidiſſet, decollaſſe. Hic autem alter modus qui narratur reverſionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Perſarum. [1] nam ſi id regi à gubernatore dictum eſt, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc unam, cui repugna-

CXVII CXVIII CXIX

[1] Nam ſi hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus ſententiam ſuam hac de re proferentibus haud unus fuerit qui ———.

xi non

ri non poteſt, negarim hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Perſas juſſurum è tabulatis in ventrem navis deſcendere, utpote qui primores Perſarum eſſent: & remiges Phœnices, Perſis numero pares, in mare dejecturum. Sed is (ut dictum eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reverſus eſt. Cujus rei id quoq; magno eſt teſtimonio, quod conſtat, Xerxem, quum rurſus in Aſiam reciperet ſe, Abdera perveniſſe, [1] adhibuiſſeque convivio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donaſſe: & ut ipſi oppidani aiunt, illum, poſtquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum zonam [3] reſolviſſe: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem Abdera magis ad Helleſpontum ſita quàm Strymon, atque litus ex quo navem illum conſcendiſſe ferunt. ¶ Cæterum Græci poſteaquam Andrum expugnare nequeunt, converſi in Caryſtium, vaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias ſelegerunt cum aliarum rerum, tum Phœniſſarum triremium tres: quarum una reponeretur apud Iſthmum (quæ ad meam uſque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Ajaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter ſe diſpartiere, ex qua primitias Delphos miſere. Unde ſtatua effecta eſt longitudine cubitorum [4] decem, truncam navis partem manu ſuſtinens: eodem in loco ſtans ubi Alexander Macedo aureus. Miſſis Delphos primitiis, Græci publice deum percontati ſunt nunquid perfectas & gratas primitias accepiſſet. Quibus ille reſpondit habere ſe quidem à Græcis aliis, verum non ab Æginetis: ſed repoſcere donum optime navatæ ad Salaminem operæ in pugna navali. Id quum audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicaverunt, quæ ſuper malum navis æterum ſtant apud angulum, proxime Cræſi craterem. Poſt diſpartitam prædam Græci ad Iſthmum navigaverunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritiſſimo, qui in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eo ubi perventum eſt, duces Græci in aram Neptuni, ſuam quiſque ſententiam ſcriptam, detulere, quemnam ex omnibus primum & quem ſecundum judicarent. In ea autem ſuum quiſque

CXX CXXI CXXII

ξοαν, μὴ ἂν πυθέσθαι βασιλέα τοιόνδε· τὸν μὲν ὅτι τῶν κατασχόντων, καταβιβάσαι ἐς νηίλεα νῆα, ἑαυτὸς Πέρσας, καὶ Γερεστῶν τοὺς πρώτους· τὸν δ' ἀρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως μὴ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἔξω βάλῃ ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερον εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐὼν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπονόσφι ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος. αὐτοὺς ἀνιόντας τε χρυσέῃ καὶ τεμένει χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μὲν ἀδαμῶς ἐμοὶ πίστα) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών. πρὸς τῦ Ἑλλησπόντου 318 δὲ μᾶλλον τοὺ Ἀβδηρα ἱδρυται, ἢ τῦ Στρυμόνος, καὶ τῦ Ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ὁπλίσασθαι τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, τελέσαντες ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτῶν τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νέα τοῖσι θεοῖσι ἐξῶλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας τῇ μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναδεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τῇ δὲ, τῇ Αἴαντι αὐτῇ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διελόμενοι τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῆς ἐλήϊστο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἐκ ἀκροστολίου νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἑστᾶσι δὲ οὗτος τύπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτων τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ ἐπιδέκεται πάρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῆς ἄλλων ἕνεκα ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δέ, οὐκ ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτὸς τὰ ἐρετήια τῶν ἐν Σαλαμῖνι νεωμαχησάντων. Αἰγινῆται δὲ πυνθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἱ ὅτι ἐπὶ χαλκέῃ ἐπαύρεσι τρεῖς ὅτι τὸ γένος, ἀγχόλεται τῷ Κείρου κρητῆρι. Μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τὴς λείης ἔτι μᾶλλον οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἰσθμὸν, ἀριστεῖα δόσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ ἡγεμόνων Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διανεῖμαν τὰς ψήφους ἐς τὸν Ποσειδέωνα τῷ βωμῷ, ἐς πρῶτον καὶ ἐς δεύτερον κρίνοντες ἐς πάντων, ἐνταῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἑωυτῷ

ἐτίθετο

——— neget regem hoc facturum fuiſſe: Perſis juſſ. *Ad verbum, Ex decem millibus ſententiarum, non opinionum, unam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus videat lector an alium ſenſum elicere poſſit.* 1 Et hoſpitii fœdus cum iis iniſſe. *Vel, hoſpitii neceſſitudinem cum illis contraxiſſe.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (ut alii)* triremi inaurata. *Certe* intertexta *improprie hic dicetur. At Valla* τιάρᾳ *legit pro* τείρεϊ 3 Solviſſe ut liberum omni metu: 4 Duodecim,

ἐπίδετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἑκαστ⊙ δικέων ἄρις⊙ γενέσθαι. δεύτερα δ', οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κείνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμοιρώσαντο· Θεμιστοκλέης δ' ὑπερέβαλλετο πολλόν. Οὐ βουλόμενοι δὲ ταῦτα κείνειν τῷ Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλώοντων ἐκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκείτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐθώμαδε τε καὶ ἐδεξιώθη ἐν
πολλῶν ἀνὴρ " πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατ⊙ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, δηλῶν τιμηθησόμενος· καί μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήια μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητ⊙, Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν οἴκῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστείῳ. αἰνέσαντες δὲ πολλά, πρόπεμψαν " ἀνιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, ἵππεες καλέονται, μέχρι οὔρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν
ὀπαδῶν ἀνδρῶν, φθ. " ὀπαδανέων, φθονέῳ κατημερπέων, ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς δῆθεν τοὺς Ἀθήνας ἔχει τοῦ ἡγέρεα τοῦ ὄπισθε Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκειτο καὶ οὐκ ἐπαύετο " ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημ⊙, εἶπε, Οὕτω " ἔχει τοι· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων, οὔτ' ἂν σὺ ὦ " νθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖ⊙. παῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Ἀρταβάζ⊙ δὲ ὁ Φαρνάκε⊙, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμ⊙ καὶ πρόσθεν ἐών, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι ηὐξημέν⊙, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ ὃν Μαρδόνι⊙ ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δέ, ὀπίσω πορευόμενο⊙, κατὰ τὴν Παλλήνην ἐλήλυθε, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντ⊙ πρὸς Θεσσαλίῃ τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδέν κω κατηπειρημέν⊙ ἦεν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίευ ἐντυχὼν ἀπεστεῶτι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖν⊙ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες.

nomen inſcripſit, ſe illum qui præſtantiſſimus extitiſſet exiſtimans: ſed in ſecundis partibus Themiſtocli adjudicandis plerique congruerunt. Ita quum ſinguli in primo loco ſingulos calculos haberent, in ſecundo Themiſtocles multo ſuperior extitit. Et licet hanc CXXIV
rem Græci livore quodam ſuperſederint indicare, in ſuam quiſque patriam revecti, tamen Themiſtocles & habitus eſt & celebratus per univerſam Græciam omnium Græcorum longe prudentiſſimus. Ipſe tamen quia non fuiſſet honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicaſſent, ut honore afficeretur Lacedæmonem ſe contulit. Eum Lacedæmonii & ſplendide exceperunt, & magnifice honoraverunt: & primas quidem partes rei bene geſtæ, EUrybiadæ: ſolertiæ vero ac dexteritatis, Themiſtocli dederunt, utrumque oleagina corona donantes: præterea hunc [1] biga quæ apud Spartam erat præſtantiſſima: laudatumque verbis ampliſſimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, diſcedentem ad Tegeaticos uſque fines comitati ſunt. Hunc ſolum ex omnibus quos novimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, poſtquam ex Lacedæ- CXXV
mone Athenas venit, ibi [2] Timodemus unus ex inimicis ejus, alioqui non è claris viris, livore inſaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum reſpectu, non ſui, ab Lacedæmoniis honores aſſequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themiſtocles, O homo, ita res habet, neque ego ſi Belbinitanus forem, ſic à Spartanis honoratus fuiſſem: neque tu, etſi Athenienſis. Atque hæc hactenus. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, CXXVI
vir inter Perſas cum antea illuſtris, tum ex rebus Platæenſibus factus illuſtrior, regem deducebat iis ſexaginta millibus quæ ſibi Mardonius delegerat: quem ubi trajectu tenus comitatus eſt, quum jam ille in Aſia eſſet, regreſſus circa Pallenen agebat, utpote Mardonio per Theſſaliam Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è ſua dignitate exiſtimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos caſu incidiſſet. Etenim Potidæatæ, poſtquam rex præteriit, & claſſis Perſica à Salamine fugiens abiit è conſpectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

1 Curru omnium qui Spartæ erant præſtantiſſimo, *vel, pulcherrimo.* 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem* Ἀφιδναῖ⊙ *omiſit, aut potius non legit. quod certe ſuſpectum etiam reddunt quæ ſequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obſedit: & ſuſpicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipſos obſedit. Eam autem urbem tenebant Bortiæi qui è ſinu Thermæo fuerant à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus poſtquam obſidione cepit, in paludem deductos trucidavit, urbemque adminiſtrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidenſi. Ita

CXXVIII Chalcidenſes Olynthum obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obſidendæ impenſius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magiſtratu de facienda proditione tranſegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum eſt: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum ſagittæ poſtremo involvebat, adaptatiſque deſuper pennis, ad locum de quo convenerat ſagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus eſt. nam Artabazus ad conventum locum ſagittam dirigens, fruſtrante jactu humerum cujuſdam Potidæatæ percuſſit. Ad quem ſaucium turba (ut adſolet in bello fieri) quum concurriſſet, ſubito revulſa ſagitta, animadvertens libellum, detulit ad magiſtratus. aderat autem & cæterorum Palenenſium commilitium. Perlecto libello magiſtratus & cognito proditionis autore, non tamen cenſuerunt Timoxenum eſſe plectendum, Scionææ civitatis gratia, ne in poſterum ſemper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hunc quidem in modum Timoxenus proditionis manifeſtus fuit.

CXXIX Artabazum vero tres jam menſes obſidentem ingens æſtus maris excepit, & is diutius: unde barbari videntes locum factum lacunoſum, in Pallenen conceſſerunt. quorum quum duæ partes permeaſſent eluviem, tres aliæ ſupererant, quas ubi pertranſiſſent, oportebat intrare Pallenen. ſed eas tanta maris æſtuatio invaſit quanta nunquam extiterat, ut indiginæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ navigiis adorti trucidavere. Hujus autem æſtus ac reſtagnationis & cladis Perſarum ferunt Potidæatæ hinc cauſam extitiſſe, quod iſti è Perſis qui ſunt à mari oppreſſi, in templum Neptuni & ejus ſimulacrum quod ſitum eſt in ſuburbanis, impie ſe geſſerant. Hanc fuiſſe cauſam illi

ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀποστήσεσθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν ἔδωκε Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένεϊ. καὶ ἔστω Ὄλυνθον Χαλκιδέες ἔχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐνέκειτο μᾶλλον· τοῖσι μὲν γὰρ ἄλλοισι ἐπέτρεπε, τοῖσι δὲ οὐ μάλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπεμελέετο. ἐπεὶ δὲ ἐπολιόρκεε τρίτον μῆνα, τοῖσι μὲν

δὲ λέγων ἔφυγε δουλεύσας. τὸν δὲ παρηγημμένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. ἔνθα μὲν οἱ περσέμψαντες βασιλῆα, ὕστερον ἔπρηξαν. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω παρειημένος, ὡς περσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸ στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὀπλάμενος, πρῴην σωνελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέριαι αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δέ σφι ἐπῆλυθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου συμπρηξάτην δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω περσελόμενος ὁ Ἀμίτρης. ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, ἐν περιέσαν ἀνωτέρω τὰ περὶ ἑωυτῶν, οὐδ' ἐπιωάγαζε οὐδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῶσι νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τεσσεράκοντα. οἱ μὲν οὐδὲ περσεδέκηντο τὴν Ἑλλάδα ἐλεύσεσθαι περσελεύσεως ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· καθημένοι δὲ ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, πεζὴν δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δύναιντο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό, τε ἔαρ ἠρώμενον ἦγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδάμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, * τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Περκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῆς βασιλέων. ἔνθα πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ στρατηγέει Ξάνθιππος ὁ Ἀριφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἳ καὶ ἐς πρὸ Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τυτθεὸν ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθερωτὴν πρὸ Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἳ

videntur vere dicere. Eos autem qui superavere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. ¶ Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemavit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum convenit, ubi nonnullæ naves hyemaverant. Ejus classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis, ducesque supervenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cujus patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi utpote magnopere percussi, non audebant occasum versus producere, ne unus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naves cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore ut Græci in Ioniam irent, sed ut sua tutari contenti essent: ducta ex hoc conjectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent.[1] Atque ut se victos mari, ita longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tum veris adventus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nondum cogebatur: naves autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque navarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EUryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta, adveniunt eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi,

CXXX

CXXXI

CXXXII

1 De mari igitur animum abjecerant, sed longe superiorem &c. *ad verbum, Circa mare igitur animo victi erant. vel, animis ecciderant. id est, De rebus igitur mari gerendis spem abjecerant.* * Genealogia illa sic corrigenda est: τοῦ Χαρίλου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πρυτάνιος, &c. *Simpson. Chron. Catholic.*

septem

septem fuerant ab initio, qui conjuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per unum ex ipsis qui rem detulerat, ceteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt; Spartamque se contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos ut in Ioniam navigarent: ægreque exoratos Delon usque perduxere. Nam ulteriora omnia Græcis formidolosa erant, cum locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei ut neque barbari supra Samum occidentem versus navigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, ultra Delon. ita timor
CXXXIII medium eorum tuebatur. ¶ Dum Græci navigavere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde movens misit ad oraculum quendam genere EUropeum, nomine Murem, jubens ut quantumcunque sibi liceret pervaderet ad oraculum consultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam
CXXXIV de rebus præsentibus fuisse. Constat hunc Murem in Lebadiam venisse, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adisse. Ibique tum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciteri oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinum esse, quod quum Amphiaraus optionem eis dedisset utrum mallent vate uti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt. eapropter nefas est ulli Thebano illic obdormiscere.
CXXXV Tunc autem maximum extitisse miraculum, ut à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, perfunctis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludem Copaidem, ante montem, proxime urbem Acræphiam. Ad hoc templum postquam perveniisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres viros publice delectos ad describenda ea quæ homini responderentur. & statim antistitem

ἐσιῶσι σφὶ γενόμενοι, ἐπεβούλευον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπιβουλεύοντες· ὡς δὲ φανερὸς ἐγένοντο, ἐξεκάλεον τὴν ἐπιχείρησιν ἑνὸς τῷ μηχανησαμένῳ· οὗτοι δὴ οἱ λοιποὶ ἐξ ἐόντες ὑπεξέπλωσαν ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ περιηγησάμενοι μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω τούτου, πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἕλλησι, ἅτε τῶν χώρων ἐόντων ἐμπείρων, σφεσι τε παῖδα πλέα ἐδόκεε εἶναι. τὴν δὲ Σάμον ὑπερέβαινε δόξα καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. σωέπιπτε δὲ τούτῳ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνοίκητον Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώσαι καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηίζοντας Χίων τὸ πρὸς τὴν ἠῶ κατύπερθε Δήλου. οὕτω δὲ τὸ μέσον ἐφύλασσον σφέων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐπύθετο τὴν Θεσσαλίην ἐχειμάζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα ἡμέτερον, τῷ ἔνομα ἦν Μῦς· ἐπιλαμβάνεται παντὸς μὲν χρησάμενον ἐλθεῖν, τῷ οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσαιτο. ὅ, τι μὲν βουλόμενος ἐκμανθάνειν περὶ τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐπετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι (ἐγὼ γὰρ οὐ λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων περὶ πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φάνεταί, καὶ μιθῶ πείσας τὸν ὀπαδὸν ἄνδρα, καταβῆναι ὡς τὸ Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἔδη τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρησμολογίῃσι) τοῦτο δὲ, ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ ἐδένι ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι πρὸ τοῦδε· ἀναλύσαντος δὲ τοῦ Ἀμφιάρεω πρὸ χρηστηρίων ποιεύμενον, ὁκότερα βάλονται ἑλέσθαι τετέων, ἑωυτῷ ἢ ἅτε μαντὶ χρεώμενον, ἢ ἅτε συμμάχῳ, τὸ ἕτερον ἀπεχόμενοι· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο ἐπί. πρὸ τούτου μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων ἐδενὶ αὐτόθι καταγινομένῳ λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὴν Εὐρωπέα Μῦν, ὡς ἐχρωφώμενον παῖδα τοῦ χρηστηρίου, καὶ ἐς τοῦ Πτῴου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν, καλέεται μὲν Πτῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς ὄρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὴν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἑπτὰ μὲν οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὶ ἄνδρες

πρὸς ἀπὸ τοῦ νηοῦ, ὡς ἀπιγεσφομένους τὰ δεσπιεῖν ἔμελλε. καὶ πρόκα τε τὴν πρόμαντιν

ἐξέπλωσαν

ἐγκατακοιμᾶσθαι.

βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· ἢ τὸν μὲν ἑπομένους τ Θηβαίων ἐν θωύμασι ἔχειν ἀκούσαντας βαρβάρῳ γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος· οὐδὲ ἔχειν, ὅ, τι χρήσωνται τῷ παρεόντι πρήγματι· τ δ Εὐρωπίην Μαρδόνιος ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτέων τ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν. (φάναν δ Καρίῃ μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συγχεάμενον δ, οἷα εἰκὸς ἀπόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δ ὑπαλεξάμενος, τί δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τ Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ περσικοὶ Πέρσαι ἦσαν. (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔχε, ἐκ τ οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τ Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυνθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἔτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τά τε κατ' ἑωυτὸν τ θαλάσσαν σωτυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τουτέων δ περισκεπομένων, καταλάμψειν εὐπετέως τ θαλάσσης κρατήσαντα· τοῦτο γὰρ ἂν καὶ ἦν. πέζῃ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρείσσονας, ἔτω τε ἐλογίζετο καὶ ὑπερθήσεσθαι οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τ Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγειν συμβουλεύοντα σύμμαχον τ Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε. Τῷ δ Ἀλεξάνδρῳ τότε ἕβδομος γενεήτωρ Περδίκκης ἦν, ὁ κτησάμενος τ Μακεδόνων τ τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐκ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τ Τημένου ἀπόγονοι τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τ ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὴ ἐκτήσαντο ἐπὶ μισθῷ ὡς πρὸς βασιλέα, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δ, βοῦς· ὁ δ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. (ἦσαν γὰρ τοπάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀδυνάτους χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος) ἡ δ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεφνε. ὅκως δ ἐπέψητο ὁ ἄρτος τοῦ προδόσ τ ἦν τὸς τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δ αἰεὶ τωὐτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. " ὡς δ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ

barbara lingua uſam: & qui eos ſubſequebantur, ſtupuiſſe audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque neſcirent quid in præſenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eaque, ut dicebant; lingua Caria: & ubi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid CXXXVI
dicerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, [1] tum quia in eum propenſi erant Perſæ, (quippe cujus ſororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, avi materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda urbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atq; munificum eſſe virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [2] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longe ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant ut Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, CXXXVII
Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gavanes, Aeropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, pervenerunt ad urbem Lebæam. ubi ſe ad mercenariam operam regi locave.unt, unus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus paſcendis. [3] Erant autem priſcorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non ſolum populares facultates: adeo ipſi regi ſua uxor coquebat cibaria. Hæc quum animadvertiſſet panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quam erat, idque ſemper contingere, indicavit marito. [4] Ille re audita, illico ingreſſus eſt ut oſtentum cerneret,

1 Tum quod affinitate cum Perſis junctus eſſet, 2 Et quem cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitiſſe credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non ſolum populus. Regis autem uxor illis ipſamet farinam ſubigebat: ſed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excreſcebat. Quod quum ſemper contingeret, id marito indicavit. *Dicet autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde eſt enim ac ſi dixiſſet, Erant enim olim ipſi quoque reges pecuniæ inopes. Quod Herodotus ſubiungit necui mirum videatur quod rex ipſe illos paſcendis ſuis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex* Enim *faciens* Autem, *ita hoc interpretatur quod de regis uxore narratur, quaſi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideoq; particula* Adeo *utitur.* 4 At illi, ut audivit, ſtatim hæc cogitatio animum ſubiit, *vel, illi in mentem venit,* factum illud, ——

quonam

quonam modo quid majus excresceret: moxque accitis mercenariis, ut à sua domo discederent, imperavit. Et quum illi dicerent, ita demum se abscedere justum esse ubi mercedem accepissent: [1] tunc rex mercedem nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumeliosus) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes majores natu Gauanes & Aeropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pavimento domus solem: circumscriptumque quum ter in sinum suum hau-
CXXXVIII sisset, abiit cum cæteris. [2] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciavit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat ut ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrantiori odore quam cæteræ: & in quibus (ut fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, cæteram Ma-
CXXXIX cedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aeropus, Aeropi Philippus, Philippi [3] Argæus, hujus Perdiccas, qui paravit imperium. Ita Amyntæ fuit A-
CXL lexander filius. Qui ubi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienses injurias quas mihi

χῆ "φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας ὁ τὰς δίκας, ἔφη, πρηγορέειν σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ, τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶναι ἀπλάσσοντας, ὅτῳ ἥδιστα ἀπαλλάσσοιτο ὁ βασιλεύς, τοῦτο μισθὸν φέρειν ἀκέοντας, ὧν δ' ἔχει ἀπροσδόκητον ἐς τὸν οἶκον ἐσέρχων ὁ ἥλιος, εἶπε, δηοβλαβὴς ἡμέωθε, Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι· δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔσασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, "εἰπὰς τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, ἐνέγραψε τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. ἐνεγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρὶς ἀρυσάμενος ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐλός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. οἱ μὲν δὴ ἀπέσαν. Τῷ δὲ βασιλέϊ σημαίνει τις τῶν παρέδρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσιε ὁ παῖς, καὶ ὡς σφι νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκέσας, καὶ ὀξυθυμίσας, πέμπει ἐπ' αὐλὸς ἱππέας ἀπολεοῦντας. ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ ταύτῃ τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεος ἀπόγονοι "σωτῆρα. οὗτος, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας ἔτω ἐρρύη ὥστε τὸς ἱππέας μὴ οἷός τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμήν τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἥλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος ἐστὶ, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο. Ἀμύντεω "παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος τοῦ δὲ, Φίλιππος· Φίλιππον δὲ, *Ἀργαῖος· τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγένετο μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας "πεμφθεὶς ὑπὸ "Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ "ἀγγελίη ἦλθε παρὰ βασιλῆος, λέξουσα ὅτω, Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς

φέρει μέγα τι

ἀποπεμφθείς

"ἐμὲ

—— magnum aliquid portendere ideoque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse* [*hanc rem*] *& ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab* ἐκπλῆξαι *prosequutus est in* φέρει. 1 Tunc rex, ubi mercedis mentionem fieri audivit, sole tunc forte per fumarium, *sive, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persolvo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, ut* μισθὸν *dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magnæ mercedis loco ducere quod salvos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex ejus assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciavit. 3 Argæus, * Ἀργαῖος *vel* Ἀργεῖος. Sibylla: Αὐχένιες βασιλεῦσι Μακεδόνες Ἀργεάδησι.

"ἐμὲ ῥυομένους πάσας μετίημι. νεῦ τε ὦδε
"Μαρδόνιε ποίεε. τῶν μὲν τὴν γῆν σφι ἀπό-
"δῶ· τῶν δὲ, ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἑλέσθων
"αὐτοὶ ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι.
"ἱερά τε πάντα σφι (ἢν δὴ βέλωνται γε ἐ-
"μοὶ ὁμολογέειν) ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρη-
"σα. τυτθεῶν δὲ ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι
"ποιέειν ταῦτα, ἢν μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον
"γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε, Νεῦ τί μαίνεσθε.
"πόλεμον βασιλέϊ; ἀνταειρόμενοι; ἔστε γὰρ 10
"ἂν ὑμέας βάλωσθε, ἔστε οἷοί τε ἐστὲ ἀνέχειν τὴν
"πάντα χρόνον. εἰδότες μὲν γὰρ τὴν Ξέρξεω στρα-
"τηλασίην τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πυθόμε-
"νοι δὲ καὶ τὴν νεῦν παρεοῦσάν μοι δύναμιν·
"ὥστε καὶ ἢν ἡμέας ὑπερβάλησθε, καὶ νικήσητε
"(τοῦτο ὑμῖν ἐσδεμὶν ἐλπὶς, εἴπερ εὖ φρο-
"νέοιτε) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν
"βούλεσθε παεισάμενοι βασιλέϊ, στερεὸς μὲν τὴν
"χώρης, δόκιον δὲ αἰεὶ τοῦσι ὑμέων αὐτῶν ἀλλὰ
"καὶ ἀλλοδαποῖσι. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα κα- 20
"ταλύσασθαι, βασιλέϊ τε αὐτῷ ὠφελημένοι· ἐστὲ
"ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαχμίλιοι συνθέμενοι ἄνευ
"τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδονίῳ μὲν ταῦτα
"ὦ Ἀθηναῖοι ἐνετείλατό μοι εἰπαι πρὸς ὑ-
"μέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας
"ἐούσης ἐξ ἐμοῦ, οὐδὲν λέξω. οἶδα γὰρ ἂν νεῦν πρῶ-
"τον ἐκμαθόντες. προσχρήζω δὲ ὑμέων πείθε-
"σθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἵοισί τε
"ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ 30
"εἰ γὰρ ἐνῶρων τοῦτο ἐνὸν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτὲ ἐς
"ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ γὰρ δεινὰ-
"μις ἐστὶν ἄνθρωπον ἡ βασιλῆός ἐστι καὶ χειρ
"οφρύνης. ἢν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,
"μεγάλα περιεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν
"ἐθέλουσι, "δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ὃν τείσῳ
"τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάν-
"των, αἰεί τε φθειρομένων μάλιστα, ἐξαίρετόν
"τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ
"πείθεσθε. πολλῷ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βα- 40
"σιλεύς γε ὁ μέγας μένοισι ὑμῖν Ἑλλήνων
τὰς ἁμαρτάδας ἀπιεὶς, ἐθέλει φίλος γενέ-
σθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ, πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξαν-
δρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα
τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν
λογίων, ὡς σφέας χρεὼν εἴη ἅμα τοῖσι ἄλ-
λοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου
ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν
μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐ-
τίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους καὶ δὴ 50
συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κα-

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro ſuo arbitratu eligant, ſuaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, ſi mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, reſtituito. Hic nuncius quum mihi allatus ſit, neceſſe habeo iſta exequi, niſi per vos ſteterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid inſanitis, bellum regi inferentes, cui nec unquam præſtare, nec ſemper obſtare poteritis? Noſtis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoq; nunc de exercitu qui mecum eſt. [1] quem ſi ſuperaveritis atque viceritis, nulla vobis (ſi ſapitis) ſpes erit; quum alius multo major exercitus ſit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, privari ſolo veſtro, [2] & pro obſtipſis aſſidue diſcurrere. imo potius his moleſtiis vos explicate, quum adſit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege provocati ut ſocietatem belli nobiſcum ineatis citrà dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me juſſit Athenienſes apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos benevolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognoviſtis. Obſecro autem ut Mardonio morem geratis, quos animadverto non ſemper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales ſi animadverterem eſſe, nequaquam huc cum his mandatis veniſſem. Quippe regis vires ſupra humanas ſunt, & manus prælonga. [3] Quod niſi propere aſſentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo veſtram vicem, qui ex omnibus ſociis & maxime in via habitatis, & ſoli ſemper præcipuam cladem accipitis, poſſidentes terram inter diverſas acies poſitam. [4] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere eſt è veſtra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum ſolis injurias remittens, cupiat eſſici amicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari ſocietatem Athenienſes quum audiſſent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiſcentes oraculorum, fatale eſſe ut ipſi cum cæteris Dorienſibus è Peloponneſo ejicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideoque ſine mora mittendos illuc cenſuere legatos. Et ſane contigit ut concioni adeſſent

CXLI

1 Quo ſi potentiores extiteritis, eumq; viceritis (quod nequaquam ſperatis, ſi ſapitis) 2 Et ſemper de vita veſtra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima ſe vobis offerat occaſio, regem ad hanc propenſum habentibus. Inita nobiſcum citra dolum & fraudem ſocietate belli, liberi eſtote. 3 Niſi igitur ſtatim cum illis paciſcamini, luculentas conditiones vobis proponentibus, quibus paciſci volunt. 4 Enimvero morem gerite, magni enim veſtra refert, regem magnum vobis ſolis Græcorum injurias condonare, & amicitiam vobiſcum inire velle.

Lacedæ-

πὸς ἀμει-
νόνων;

παρ' ἐμὲ ἐοῦσαν δύναμιν.

Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore ut Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuncium ad ſocietatem contrahendam. quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam. Ubi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid novi in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quod id neque juſtum ſit ullo modo, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis invitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in univerſam Græciam emanavit. [1] cujus totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſa ſervitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & jam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem condicionem veſtram dolemus, quod jam bis proventu frugum fraudati eſtis, & jam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe uxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neq; verum.

CXLII

CXLIII Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam majores eſſe quam noſtras, ut id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Ut autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaveris, perſuadebimus. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heorum,

τώσαιεν. ἐμανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεπιβούλευσαν, εὖ εἰδότες ὅτι ἐμέλλον Λακεδαιμόνιοι πύσεσθαι ἥκοντα τὸν βάρβαρον ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ· σκοπὸν τε, πέμψαντα καὶ τάχιστα ἄγγελον. ὅπισθεν ὦν ἐποιεῦντο, ὑποδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐωυτῶν γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσαντο λέγοντες Ἀλέξανδρον, ἀμοιβαδὶς ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε τὸν Ἕλληνα τὸν ἐόντα τὸ παλαιὸν μηδὲν καλὸν τῷ Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐπιδέκεσθαι τοὺς βαρβάρου. ἔτε γὰρ δίκαιον ἐδαμῶς, ἔτε κόσμον φέρον ἔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων ἐόντα, ὑμῖν δὲ καὶ μάλιστα πάντων ἧκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρατε μὲν τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, ἐόντων ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, τυραννίδων ἁπάντων αἰτίους γενέσθαι δυσοσμώτατον τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίους, ἐδαμῶς ἀνεκτόν· οἵτινες ἀεὶ καὶ τὸ παλαιὸν φανέντες πολλὰς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πρέσβυσι μὴ τι ὑμῖν σφαλεόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε δι' ὑμέων ἤδη, καὶ ὅτι οἰκιφθορήσεσθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τουτέων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰς ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα βουθρέψειν ἐς ὃ πόλεμος ὅδε συνεστήκῃ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ. λέγῃς τὸν Μαρδονίου λόγον. τοῦτο μὲν γὰρ ταῦτα ποιεῖ ὡς τύραννος τυράννῳ (τύραννος γὰρ ἐών, τυράννῳ συγκαλλέρ-γαζεται) ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ δὲ τυγχάνετε φρονέοντες ὀρθὰ μᾶλλον, ὡς βαρβάροισι ὀρθὰ ἔτε πιστὸν, ἔτε ἀληθὲς ἐόν. ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τοιάδε ἀπεκρίναντο, Καὶ αὐτοὶ τοσοῦτό γε ὀπιζόμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῶν Μήδων δύναμις ἢπερ ἡμῖν· ὥστε ἐόν γε τὸ ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίην σκεπτόμενοι, ἀμυνούμεθα ὅτεο ἂν καὶ εἰς γλῶσσαν δυνώμεθα· ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, ἔτε ἡμεῖς πειρησόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας δουλοσύνην. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοι μὲν ἐπεξιμεν ἀμυνούμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι

---

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis jugum ſervitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & jam inde à priſc. *ut legatur* ἡμῖν δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Policus. *id eſt, exornans.* 4 Nihil opus ſit. 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

"τ ἐκεῖνο. ὐδ ἐμοὶην ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τὰς τε
"οἴκυς καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τὸ λοιπὸν
"λόγυς ἔχων τοιούσδε μὴ ὄφαίνεο Ἀθηναίοισι·
"μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργέειν, ἀθέμιστα
"ἔρδειν πρήσσεε. ἐ γάρ σε βυλόμεθα ἐδὲν
"ἄχαρι παθεῖν πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα πρόξει-
νόν τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τάδε
ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τὰς ἀπὸ Σπάρτης ἀγ-
"γέλυς. τάδε, Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίυς
"μὴ ὁμολογήσαμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀν-
"θρωπήϊον ἦν. ἀταρ αἰσχρῶς γε οἴκοτε
"ἐξεπισάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρω-
"δῆσαι· ὅτι ἔστε χρυσός ἐστι γῆς ἐδαμόθι το-
"σοῦτο, ἔστε χώρη κάλλεϊ καὶ ἀρετῇ μέγα
"ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν
"ἂν μηδίσαντες, καταδυλῶσαι τὴν Ἑλλάδα.
"πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀναγκάζει
"οὐκ ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδ' ἦν ἐθέλωμεν.
"πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλ-
"ματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ
"συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει
"τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢπερ ὁμολο-
"γέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις δέ, τὸ
"Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θε-
"ῶν ἱδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε
"ὁμότροπα. ὧν καὶ προδότας γενέσθαι Ἀθηναίυς
"οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἔτι δὲ καὶ τό γε, εἰ μὴ πρό-
"τερον ἐτυγχάνετε δεῖσαμενοι. ἔστ' ἂν καὶ εἰς
"τοῦτο Ἀθηναίων, μηδαμᾷ ὁμολογήσωσι τὰς
"ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μὲν νῦν ἀγαθόν ἐστι
"προνοίην, τὰ πρὸς ἡμέας ἔσεσθαι, ὅτι προείδετε
"ἡμέων οἰκοφθορημένων ἔτω, ὥστε ἐπιθρέψαι
"ἐνθέλειν ἡμέων τὰς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χά-
"ρις ἐκπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσα-
"μεν ἔτω ὅκως ἂν ἔχωμεν, ἐδὲν λυπέοντες
"ὑμέας. νῦν δ' ὡς τάχιστα ἔτω ἐχόντων, σταλὴν ὡς
"τάχιστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν,
"ἐκ πολλοῦ χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβα-
"λὼν ἐς τὴν ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα
"πύθησθε τὴν ἀγγελίην ὅτι ἐδὲν ποιήσομεν τῷ
"ἐκεῖνο. ἡμέων προσδέεσθε. πρὶν ὧν παρεῖναι
"ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς ἔστι βοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.

quorum ille, nihil perſi habens,& templa & ſimulacra incendit. [1] Tu quoque poſthac cũ iſtiuſmodi oratione ne committas ut Athenis videaris, neve per ſpeciem emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Athenienſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſponderunt. nunciis autem Spartiatarum iſta, [2] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſane humanum eſt: neq; hoc verentes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniam neq; tantum auri uſquam gentium eſt, neq; regio ulla ſpecie & bonitate præſtans, quam nos accipientes, ut cum Medis ſentiremus, ad tradendam ſervituti Græciam inducere-mur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorum ædes effigieſq: incenſæ pariter & obrutæ ſunt, quas nos in primis ultrum ire neceſſe eſt potius quam cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci ejuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & fana & ſacrificia communia ſunt, & mores adſimiles, eorum proditores fieri Athenienſes, non bene haberet. [3] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel unus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conventuros eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos providentiam, [4] quod conſulatis nobis domó carentibus ita ut domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [5] & licet beneficium veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus ut nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (ut nos conjectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem noſtram: ſed ſimulatq; acceperit nuncium nos nihil eorum eſſe facturos quæ oravit, aderit. qui antequam adiit in Attica, tempus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

CXLIV

1 Tu quoq; ne poſthac in conſpectum Athenienſium venias orationem hujuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidem eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine præditi Athenienſes, eo metu correptos fuiſſe. quoniam neque tantum, *&c. ut ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum eſſe: non debuiſſe tamen ullum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perſpectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta quæ ſequuntur, accommodatior, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπισάμενοι, ſi αἰσχρῶς cum ἐπισάμενοι jungi poſſet, eo modo quo dicitur κακῶς ἐπίσασθαι & κακῶς εἰδέναι, pro ἐκ ἐπίσασθαι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſeu mente poſſimus etiam fortaſſe accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciviſtis, 4 Quod ita nobis proſpiciatis quorum everſæ ſunt fortunæ, ut alere domeſt. noſtros velitis, 5 Ac vos quidem benevolentiæ officio plene jam defuncti eſtis: nos vero quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negocii. *Negant enim ſe velle uti beneficio illo quod obtulerunt Lacedæmonii, cujus tamen gratiam illis habeant non minus quam ſi uterentur. Ideoque χάρις ἐκπεπλήρωσθαι referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonii, quamvis non præſtiterint. q. d. Jam nos vobis abunde obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ, ὑπογεγραμμένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

1 HOC ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reverterunt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicavit, movens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens [1] Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, ut etiam multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propa-
11 lam deducebat in Græciam. [2] Mardonium autem, ubi cum exercitu Thebas pervenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebant progredi longius, quod negarent ullum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, ubi ſubſidens conſequeretur ut omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe univerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe convenientes: quod & antea cognoviſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in civitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionem
• rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis.
111 Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putavit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes ne tunc quidem inveniſſet, ſed

ΟΙ μὲν, ταῦτα ὑποκειναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπενοσφίσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων, ἐσήμηνε, ὁρμᾶτο ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὸν στρατὸν αὖθις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἑκάστοτε γένοιτο, τότε παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι ὅτε τὰ πρότερα πεπρηγμένα μετέμελε οὐδέν, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπερέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος. Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρεῖχε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς ἐκ εἴη χώρου ὅππηδεώτερον ἐνστρατοπεδεύειν. ἐᾶν δὲ ἔων ἑνὰ ἑκάστερω, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, πειρᾶν ὅκως ἅμα καὶ τὴν παῖδα Ἑλλάδα καταστρέψεται. καὶ μὲν δὴ τό γε ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταυτὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι καὶ ἀνθρώποισι· εἰ δὲ "ποιήσειας τὰ καὶ ποιήσεις "ἡμεῖς παραινέομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις "ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύ- "ματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυνα- "στεύοντας ἀνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων "δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἁλώσῃσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τὰς "μὴ τὰ σὰ φρονεούσας, ῥηϊδίως μετὰ τῆς παρεόντων κατασκέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ, δεινὸς ἐνέσκητο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὡς δὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ'

1 Aut Theſſaliæ duces adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Boeotiam perveniſſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neq; ulterius progredi eum ſinebant, ſed ibi conſidentem dare operam *volebant* ut Græciam univerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἐν τῇ

ἔν τε Σαλαμῖνι τὲς πλείϛους ἐπιῤῥάνεσθαι ἔϐη, ἔν τε τῇσι νησὶ, αἱρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄϛυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὼ ὑϛεραίην τὼ Μαρδονίῳ δηϊϛατῆναι, δεκάμηνον ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο Μαρδονίῳ, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυριχίδεω, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τὲς αὐτὲς λόγους τὲς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπρήσσετο. ταῦτα δὲ δεύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τὴν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δέ σφεας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δηϱυαλώτου ἐούσης τῆς Ἀτθικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. τυτθὸν μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μυριχίδεω ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴ βουλὴ, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τὴν δὲ βουλὴν τῶν Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἔδοκέε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τὸν παρὰ Μυριχίδεω προφέρει, ἐξενειχεῖν ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα ἐάνδανε. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιϛάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυριχίδεω, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γυναῖκες δὲ Ἀθηναίων ἐν τῇ Σαλαμῖνι παρὰ τὸν Λυκίδεα, πυθόμεναι τὴν παρὰ Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον. συλλεγεῖσα γὰρ γυνὴ γυναῖκα, καὶ παραλαϐοῦσα, ἐπὶ τὸν Λυκίδεω οἰκίην ἤεσαν· καὶ οἱ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέϐησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ ὀλαίτερα ἐποίευν, ὁ δὲ βαρϐάρων καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο ἐών, ὕτω δὴ πάντα τε ἐξεκομίσαντο τὰ πάντα, καὶ αὐτοὶ διέϐησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι ϖϱοϊέμενοι ἐσϐαλόντα τὸν βάρϐαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἀντίαϲαν ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσκοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρϲης μεταϐαλέϲθαι δώσειν· προειπέ τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν χρόνον, καί σφι ἦν Ὑακίνθια ϖϱοϊόντα δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ ϖαραινέειν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχός σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον. καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμϐανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

pleroſque eorum in claſſe ad Salaminem eſſe audiret, urbem cepit deſertam, decimo menſe quàm fuerat ab ipſo rege capta. Eo poſtquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Helleſpontium, cum eiſdem mandatis quæ Alexander Macedo pertuliſſet. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non benevolo erga ipſum animo eſſe Athenienſes, ſed ſperans contumaciam depoſituros, tanquam ſubacta omni Attica regione, & ſub ipſius imperio poſita. hac de cauſa Murichidem miſit in Salaminem. Is ubi in ſenatum venit, Mardonii mandata expoſuit. è ſenatoribus Lycidas ſententiam dixit, Satius videri ſibi eſſe ut ea quæ Murichides apud ſenatum diceret, ipſi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat ſive quod pecuniam à Mardonio accepiſſet, ſive quod id ſibi probaretur. Quod ſimulatque audiere Athenienſes, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumſteterunt, lapidibuſque interemerunt: Helleſpontium verò Murichidem dimiſerunt illæſum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod geſtum erat, Athenienſium uxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, ultro domum Lycidæ adiere, hominiſque uxorem ac liberos lapidaverunt. Hunc autem in modum Athenienſes in Salaminem tranſierunt: Quandiu ipſi copias è Peloponneſo venturas ſibi auxilio expectabant, tandiu hoſtes in Attica habuere ſtativa: at ubi & ſocii tardius ſegniuſque agunt, & Mardonius adventans jam eſſe in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipſi in Salaminem trajecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem miſerunt conqueſtum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarum eſſe Atticam ingreſſum, neq, cum ipſis ei in Bœotiam occurriſſent: tum admonitum eorum quæ ſibi, ſi ad eum deficere vellent, Mardonius ſpopondiſſet: tum prædictum, niſi præſidio ipſis eſſent, ſe aliquod per ſemet remedium inventuros. Agebant per id tempus Lacedæmonii ſolennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ feſta dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum ſibi in Iſthmo extruebant, qui jam pinnas acceperat. Ad hos poſtea- VII quam nuncii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes ſecum Megarenſium ac Platæenſium legatos,

ephoris

ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optaverimus: nos tamen pudore [1] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamvis injuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præ-
2 stamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deveneratis ne paciscerem cum Persa, postcaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquam prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absolvistis, nullam habetis Athenienstum rationem: & quum convenerit nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens usque succensent quod non estis officio functi: quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis jubent: quo barbarum in Attica (quoniam [2] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra ubi campus Thriasius appositissimus erit ad dimican-
VIII dum. Hæc ubi accepere ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus universi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluserе, ad finemq; perduxere. [3] Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tantopere soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam ut sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Athenienstibus indigere. At sub-adventū Alexandri in Atticam, muro quem extruebāt nondū perfecto, Per-
IX sas vehementer extimescebant. Tandē &

"ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ὅτι τοὺς ἐφόρους, "Ε-
"πεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν
"βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην
"ἀποδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ, συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ
"τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνδρα τε δόλου καὶ ἀπά-
"της. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ
"ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα.
"ἡμεῖς δέ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν
"Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
"ταινέσαμεν, "ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα-
"προδιδόμενοι· ὀπισάμενοί τε ὅτι κερδαλεώ-
"τερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢπερ
"πολεμέειν· οὐ μὲν ἐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόν-
"τες ἔτι. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον
"ἐὸν νέμεται ὅτι τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δέ, ἐς
"πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολο-
"γήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξεμάθετε τὸ
"ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμᾷ προ-
"δώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος
"ὑμῖν ἁμᾷ τῷ Ἰσθμῷ ἐλαυνόμενον "ἐτελές ἐστὶ τὸ-
"ὄφι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέε-
"σθε· συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσην ἀντιώσεσθαι
"ἐς τὴν Βοιωτίην, προδοῶντές τε "ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸ βάρβαρον. "ἐπεὶ προς-βαλόντα
"ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνέω-
"σι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ὀπισθέως. νῦν δὲ ὅτι
"τάχιστα στρατιὴν ἅμα ἡμῖν σκέλουσαν ὑμέας
"ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸ βάρβαρον δεκώμεθα
"ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς
"Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὀπισθεώτατόν ἐστι
μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα
ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλοντο ἐς
τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ
ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ δέκα ἡμέρας
ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλό-
μενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθ-
μὸν ἐτείχεον, σπουδῇ ἔχοντες πολλὴν πάν-
τες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν πρὸς τέλεϊ.
ὀδ' ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένῳ
μοι Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας
σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀ-
θηναίους, τότε δὲ ὦρην ἐποιήσαντο ἐκείνην,
ἄλλό γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο·
καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν.
ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττι-
κὴν, ἔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως
καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, ἥ τε

"πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολο-
"γήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξεμάθετε τὸ
"ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμᾷ προ-
"δώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος
"ὑμῖν ἁμᾷ τῷ Ἰσθμῷ ἐλαυνόμενον "ἐτελές ἐστὶ τὸ-
"ὄφι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέε-
"σθε· συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσην ἀντιώσεσθαι
"ἐς τὴν Βοιωτίην, προδοῶντές τε "ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸ βάρβαρον. "ἐπεὶ προς-βαλόντα
"ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνέω-
"σι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ὀπισθέως. νῦν δὲ ὅτι
"τάχιστα στρατιὴν ἅμα ἡμῖν σκέλουσαν ὑμέας
"ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸ βάρβαρον δεκώμεθα
"ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς
"Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὀπισθεώτατόν ἐστι
μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα
ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλοντο ἐς
τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ
ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ δέκα ἡμέρας
ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλό-
μενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθ-
μὸν ἐτείχεον, σπουδῇ ἔχοντες πολλὴν πάν-
τες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν πρὸς τέλεϊ.
ὀδ' ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένῳ
μοι Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας
σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀ-
θηναίους, τότε δὲ ὦρην ἐποιήσαντο ἐκείνην,
ἄλλό γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο·
καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν.
ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττι-
κὴν, ἔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως
καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, ἥ τε

[1] Jovis Græci, [2] Bœotia frustrati sumus. *id est, spe confligendi cum hoste in Bœotia.* [3] Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re solicitiri fuerint, hujus rei causam aliam adferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, seque jam Athenienstum opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promovebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & responsi. *&c. Vallæ imposuit vocabulum ἄλλό γε quod junxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον feratur, hoc modo,* ὀδ' ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἄλλό γε ἢ ὅτι *&c.*

ὑποκείσθω.

ἀποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῆς Σπαρτιητέων ἐγένετο τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης κα-
326 τασάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεως οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμιος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τοῖσι ἐφόροισι ἔνα ἕπεσθαι πάντα "λόγον τε δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ "ταῦτα ὁ Χίλεως, ἔλεγε, Ἄρα σφι τάδε "ὕστερον ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν "ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τοῖσι δὲ βαρβάρῳ συμμά- "χων, καίπερ τείχεος ἀμφὶ τῷ Ἰσθμῷ ἐλη- "λαμένου κραταιοῦ· μεγάλαι κλισιάδες ἀνα- "πεπέαται ἐς τὴν Πελοπόννησον τοῖσι Πέρσῃ. "ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι "δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόν- τες τὸν λόγον, αὐτίκα φεύσαντες ἐδίωκον τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τοῦ πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρ- τιητέων, καὶ ἑπτὰ ὧδε ἕκαστον τάξαντες τοῦ εἰλώτων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ἐπι- τάξαντες ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Γλεισάρχου τοῦ Λεωνίδεω. ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν ἔτι παῖς, ὁ δέ, τούτου ἐπιτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος δὲ ὁ Παυσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, ἐκέτι ἐὼν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τὸ τεῖχος δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τόνδε τὸν τρόπον, ὀνομάσας οἱ δηλαδὴ τὴν Πέρσην, ὁ * ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ ἐπανῳ χρόνῳ ἐξαιρέσιος ἑωυτῷ Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς αὐτῆς, οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, ἐδέατο εἰδότες ὧδε τὸ ἔδρα, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχον- τες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ δηλαδὴ τὸ ἑωυτῶν ἕκα- "στος· ἐπελθόντες δέ, ἔλεγον τάδε, Ὑμεῖς "μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῆσδε μοῦνοντες, "Ὑακινθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, κατα- "πρηδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δέ, "ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χωρὶς τε "συμμάχων, καταλύσοντας τὸν Πέρσην ὕστε- "ρον ὅκως ἂν δυνώνται. καταλυσάμενοι δὲ, "δῆλα δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος "γενόμεθα, συστρατευσόμεθα δηλαδὴ τοῖσι ἂν ἐκεῖ- "νοι ἡγεόνται· ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μηδὲν "ποιήσετε ὅκοιον ἄν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἀγαθὸν γένοιτο. ταῦ- "τα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' "ὄρκου, καὶ δὴ δοκέειν ἔφη ἐν Ὀρεσείῳ τείχεος δηλα- τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δέ, ὡς ἐκ εἰδότες, ἐπηρώτεον τὸ λεγόμενον· ἐπειρόμενοι δέ, ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν. ὥστε ἐν θωυμασμοῖσι γενόμενοι, ἐπροθύμεον τὴν ταχίστην

response & exitus Spartiatarum fuit hujusmodi: Pridie quàm jam ultimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamvis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod X in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à civitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset 1 dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui ejus patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, jam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam causam quod sibi inter sacrificandum adversus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Euryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania XI profectis, nuncii de illarum profectione ignari, ubi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique civitatem. Ubi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses vero, ut à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita ut poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit eventurum. Hæc loquutis nunciis Ephori jurejurando interposito dixere suas se copias putare in Oresti esse, tendentes adversum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisciabantur. Sciscitati, & rem omnem edocti atq; stupefacti, quamcelerrime abiere

1 Emiserunt, septenis helotibus circa unumquemq; collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29.* * *De hac eclipsi quid dixerit Calvisius, Vide* Olympiad. 75.

ad illos

ad illos inſequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Iſthmum verſus ire maturantibus, Argivi, ubi primum audiere copiàs è Sparta cum Pauſania profectas, præconem, quem optimum è diurnis curſoribus invenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant ſe futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas pervenit, Mardoni, inquit, miſerunt me Argivi nunciatum tibi juventutem è Lacedæmone eſſe progreſſam, ſeque ne illa progrederetur præſtare nequiſſe. Ad hæc tu bonum conſilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro abXIII ſceſſit. Quo audito Mardonius jam non fidebat amplius perſtare in Attica: ubi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac ſcire quid ab Athenienſibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, aſſidue ſperans fore ut ſecum illi paciſcerentur. Quod ubi deſperavit, re comperta, priuſquam Pauſanias cum copiis Iſthmum egrederetur, ſubduxit exercitum, incenſis Athenis, & ſiquid aut murorum aut ædium privatarum ſacrarumque extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum ſibi putavit, quod neque adequitabilis eſſet Attica regio, neque, ſi ipſe male pugnaſſet, evadi poterat niſi per anguſtias, ubi à paucis tranſitu prohiberi poſſet. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum civitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & jam
XIV iter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito conſultabat ſiquo pacto hos primum poſſet excipere. Itaque converſum exercitum ducebat Magara, præmiſſo equitatu qui omnem oram Megaridem incurſaret. Huc uſque Europæ ad ſolem occidentem verſus longiſſime proceſſit hæc Perſica expeditio. ¶ Poſt hæc nuncius
XV ad Mardonium venit, Græcos in Iſthmo coactos eſſe: atque ita retroceſſit per Deceleam. Magiſtratus enim Thebani accolas Aſopiorum accerſierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, poſtero die in agri Thebani Scolon tranſverſis tramitibus pervenit. Ibi Thebanorum rura, tametſi Medicas partes foventium, vaſtavit: non illorum odio, ſed ingenti neceſſitate

διώκοντες. σῶ δὲ σφι, τῷ ὠξυοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὁπλῖται τῶϋτὸ τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δ', ἐπεὶ τάχιστα ἐπύθοντο τὲς μὲ Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῷ ἡμεροδρόμων ἀνδρόντες τὸν ἄριστον, ἐς τὰς Ἀθήνας, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ἐπιδεξάμενοι χρήσειν τὸν Σπαρτιήτῃσι μὴ ἐξιέναι. οἱ ἐπεί τε ἀπίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, "Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φεράσοντά "τοι ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεό- "της, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτῶν ἔχειν εἰσὶ Ἀρ- "γεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγ- χανε δὴ βεβουλόμενος. ὁ μὲν δὴ, εἰπὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ ἐδαμῶς ἔτι πρόσθεν ἐβούλετο ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι· καὶ ὅτε ἐπήμαινέ ὅτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων ἀεὶ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τὲς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τι ὀρθὸν ἦν τῷ τειχέων ἢ τῷ οἰκημάτων, ἢ τῷ ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαυνε· τῷδε εἵνεκα· ὅτι οὔτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἴτε νικῷτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεινόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλι τε φιλίῃ, καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὕστερον ὑπεξεχώρεε. ἤδη δ' ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόσθεν, ἄλλῳ στρατιῷ ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δ' ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰ οἷά τε τούτους πρῶτον ἕλοι. ὑποστρέψας δ' τε στρατιῷ ἦγε ὅτι τὰ Μέγαρα· ἢ δ' ἵππος προσελθοῦσα κατεπάτησε χώρῳ τὴν Μεγαρίδα. ἐς τοῦτο δὴ ἐκράτεε τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἥλιον δυόμενον ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὅτω δὴ ὁπίσω ἐπορεύετο ὀλίγα. Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τὲς πρόσχωρους τῷ Ἀσωπίων. ἔστι δ' αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δ', ἐς Τάναγραν. ἐν Ταναγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ τετράμηνος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κῶλον ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ περ μηδίζόντων, ἔκειρε τὲς χώρους, ὅτι κου ἔρχοντο αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

327 ἵππασίμη.

πρὸς τεῖχος ἐχόμενος· βουλόμενος ἕρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἢν σφι συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ ὁκοῖόν τι ἐθέλει, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων ὁδὸν Ὑσιὰς κατήκοντα ἐς τὴν Πλαταιΐδα γῆν, ἔνθα τε Ἀσωπὸν ποταμὸν πεταγμένον. οὐ μούνοισι τούτοισι τεῖχος τοσοῦτον ἐπιέετο, ἀλλ' ὡς ὀκτὼ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔκαστον. ἐόντων δὲ τοῦτον τὸν πόνον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυώνου, ἀνὴρ Θηβαῖος, εὐωχοδαισάμενος μεγάλως, ἐκάλεε δεῖπνα αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ ἦτοι ἔπονται. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι. τάδε δὴ τὰ ὀπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μνῆ Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δέ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ἀττα-γίνου δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνας, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ, ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι αὐτὸν ὁκόθαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ περιεὼν αὐτὸς σεωυτοῦ βουλεύσῃ ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς διαγινομένους Περσέας, καὶ τοὺς ὀλίγους τοὺς καταλειφθησομένους ὀπίσω; τούτων πάντων ὄψεαι, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιεσομένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸν δὲ θωυμάσαι τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἰνῇ ἔασι Περσέων. τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. ἐδὲ γὰρ πισὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι ἐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ δεισάμενοι, ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδυνέων ἐστὶ τῷ ἐν ἀνθρώποισι αὐτῇ, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τὸν Ὀρχομένιον Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῷ αὐτῇ οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie non cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, juxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verum per singulas frontes dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attiginus Phrynonis filius vir Thebanus convivio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta invitavit, fiebat autem cœna Thebis, invitati illi hominem sunt sequuti. Cætera quæ referam, ex Therſandro accepi, viro quidem Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnam ab Artagino invitatum cum quinquaginta Thebanis: nec utrosque seorsum discubuisse, sed [1] in singulis lectis alternos Persam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cujas esset: se vero respondisse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumentum, ut ipse quoq; præscius hujus rei, queas tibi consulere. Cernis hos Persas in convivium acceptos, & copias quæ ad flumen in castris relictæ sunt? horum omnium parvo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumque se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subjecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inevitabile est. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atq; hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum, Eum qui multum sapit, [2] minime potentem esse. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atq; adeo ipsum hæc statim aliis enarrasse priusquam prœlium ad Platæas factum est. Porro Mardonio in Bœotia stativa habenti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant, [3] & ad Athenas congregati sunt,

1 In singulis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. *Id est, Eum qui sapientia magna præditus sit, vel, prudentia, non habere res ullas in potestate, sed cogi ad res eas à quibus alioqui cum sua prudentia deberetur. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et una cum eo adversus Athenas moverunt, &c.

præter

præter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi advenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, ubi Thebas pervenere, miſſis equitibus juſſit ſeorſum in campo ſublidere: quod quum feciſſent, protinus adfuit univerſus equitatus. Unde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, pervaſit. Phocenſes ab equitatu jaculis confoſſum iri. quinetiam per ipſos Phocenſes idem divulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydis his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (ut opinor) à Theſſalis. Quare unumquenque veſtrum oportet egregium virum eſſe, potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos,
XVIII quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos ubi concluſere equites, invehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex adverſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animadverterunt eos ad defendendum ſe convertere, veriti ne ipſi vulnerarentur, ita retro abſceſſerint, tanquam à Mardonio juſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autem equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ
XIX circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii ubi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. Quod quum audirent cæteri Peloponnenſes, utique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putaverunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem pervenerunt: ubi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt.

μηδίοι ἦ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον. ἐμὲ δὲ ζῶν δὴ "μεγάλως κῆ ἔτοι, οὐκ ἐχόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀ- σφόδρα "ναγκαίης. ἡμέρῃσι ἧ οὐ πλῆσι μυ῀ῖ᾽ ἔ ἀπιξιν τὸ ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε ἦ αὐτὰς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῷ ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ ἦ ἀπίκέατο κῆ ἔτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκ- 328 ἐλάσαι σφέας ἀπ' ἑωυτῷ ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ ἦ ἐπίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ ἦ ταῦτα, ὁ ἐξηλθε μὲν λόγος τῶν στρατοπέδων τῶν Ἑλληνικῶν τῶν μετὰ Μήδων ἐόντων φήμη ὡς κατακοντιεῖ σφέας· διεξῆλθε ἦ δι' αὐτέων Φωκέων τοῦτο τοῦτο. ἔν- θα δή σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης ὧδε αἰνέει, "λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, περὶ δηλα δὴ ὅτι "ἡμέας ἔτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προσπί- πτω "θανάτῳ" δώσειν, ἐμὲ βεβλημένους τοῦ Θεσ- δώσειν, "σαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, νῦν ὧν ἄνδρα τι- "νὰ πάντα ὑμέων χρεὼν ἔστι ἡμένους ἀγα- "θόν. κρέσσον δὴ, ποιεῦντάς τι κῆ ἀμυνο- "μένους τελευτῆσαι τὸ αἰῶνα, ἤπερ παρέχον- "τας ἁλωφθαρτῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ "μανθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐπ' "Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν. Ὁ" μὲν ταῦτα ὧδε αἰνέε. οἱ ἦ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας ἐκυ- κλώσαντο, ἐπήλασιον ὡς ἀπολέοντες, κῆ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπάσοντες· καί κε τις κῆ ἀπῆκε. κῆ οἱ ἀντίοι ἔσασαν. πάντη συ- στρέψαντες ἑωυτὲς, κῆ πυκνώσαντες ὡς μά- λιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑπεστρεφον, κῆ ἀπήλασιον ὀπίσω. ἐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπαι ἔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τὲς Φωκέας, δεν- δέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ ἦ ὧρων πρὸς ἀλέ- ξησιν τεταγμένους, δείσαντες μὴ καί σφι ῥήγ- νυται τρώματα, ἔτω δὴ ἀπήλασιον ὀπίσω· ὡς γάρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος. οὔτ' εἰ αὐτέ- ων πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς "μετέ- ἔχουσι. χουσι· ὡς ἦ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμ- "ψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρ- "σέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες "ἀγαθοὶ, ἐκ ὡς ἐγὼ ἐπιθυνόμην. κῆ νῦν "προθύμως φέρετε τὸ πόλεμον τοῦτον. δυνή- "σεσθε γὰρ οὐ νικήσετε ἔτε ἐμὲ, ἔτε βασι- λῆα. τὰ μὲν Φωκέων μὴ ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Λακεδαιμόνιοι ἦ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πιθανόμενοι ἦ ταῦ- τα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐπένδανε, οἱ ἦ κῆ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρ- τιήτας, ἐκ ἐδικαίευν λείπειν τὸ ἐξόδιον Λακε- δαιμονίων. ἐκ δὲ ὧν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων σφι ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, κῆ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντες ἦ κῆ ἐνθαῦτα ἱρὰ, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, πρόσω ἐπορεύοντο·

1 Machinati ſunt, *vel*, *moliti*. 2 Affirmare autem non poſſum an *&c.*

Ἀθηναῖοι ὦν ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγθέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο ἐς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθράς, ἐμαθόν τε δὴ τὸς βαρβάρους ὅτι τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδεύοιμυδις· φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀντετάσσοντο ὅτι τὰ ὑπώρεια τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐκατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τὰ ἱππάρχεε Μασίστιος, εὐδοκιμέων ὦδε παρὰ Πέρσῃσι· (τὸν Ἕλληνες Μαρδόνιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένην καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς περισπάσαν οἱ ἱππόται πρὸς τὰς Ἑλληνίδας, προσέβαλλον καὶ τέλεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας στρεατὸν ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον τασσόμενοι ἢ τὸ εὐμαχώτατον τοῦ χωρίου παντὸς, καὶ περισσὸν μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τὸς στρατηγὸς τοὺς Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτὸς ἔλεγε "τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μοῦνοι ἐχόμενοι χώρου ταύτην ἐς τὴν ἔσημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίῃ τε καὶ ἀρετῇ "ἀντέχομεν, καὶ περ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή "τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τάξεως, ἴστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ ταύτεσσι διαδέξασθαι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τετρακόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὸς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ὅτι χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης· προσβαλούσης τῆς ἵππου καὶ τέλεα, ὁ Μασίστιος πρόσχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δὲ, ἵστατο ὀρθὸς, καὶ ἀπασείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, καὶ ἀρχὰς οὐ δαμάζοντα. ἐσκεδάσατο γὰρ ὅτε· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτὸν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίεον ὐδέν. πεῖρά γέ δή μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν· ὅτε δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε· ταῦτα δὲ κατὰ συμφορὴν ἐγένετο τοῖσι ἄλλοισι ἱππεῦσι. ὅτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt: Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, regione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus. Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites ubi promovere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: ubi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc ubi præco renunciavit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii ultro ad locum irent, ut Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, ut erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquamdiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Ejus thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animadverſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

Μαχίσιον

XX

XXI

XXII

329

1 Ejus autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animadverſa &c. *Id eſt*, *Sed quidam tandem re animadverſa &c.*

cum

eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognovere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desideraverunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, ut mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non jam turmatim sed universos pariter irruere, cæterum exercitum inclamaverunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœlium de cadavere. at ubi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1] super illum è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decrevere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Ubi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita ut ejulatus eorum omnem Bœotiam pervaserit, & seipsos & equos & jumenta totonderint. Et barbari quidem suo more Ma-
XXV sistium defunctum honorabant. Græci autem, postquam equitatum invadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadaver plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quod sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Ubi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Cithæronis secundum Hysias in agrum Platæensem. Eo quum pervenere: stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis heroïs, per non editos tumulos & locum planum.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosq; se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τῦ ἵππυ, ἄτε ἀπιθάνοντα. ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑστεροφῆς, ἐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπεί τε ἔστησαν αὐτίκα ἐπύθοντο, ὡς σφέας ἐδεῖς ἐῶν ὁ πάροιθεν. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, ἀθρόοι ἀλόσαμενοι, ἤλαυνον τὲς ἵππυς πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκέτι κατὰ τέλεα περσλαυνόντας τὲς ἱππέας, ἀλλὰ πάντας, τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθει, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα ἦεν τῷ νεκρῷ γίνεται. ἕως μέν νυν μοῦνοι ἐσαν οἱ τριηκόσιοι ἑωυτῶ τε πολλὸν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ ἐκ ἔτι οἱ ἱππόται ἐπέμενον, ἀλλὰ περὶ ἐκείνῳ ἄλλυς περσαπώλεσαν τῷ ἱππέων. ἀπιζήσαντες ὦν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβαλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἐδόκεε δέ σφι, ἀναρχίης ἐόσης, ἀπελαύνειν πρὸς Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππυ ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐπέπεσε Μασιστίῳ πᾶσί τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδονίῳ μέγιστον· σφέας τε αὐτὲς κείροντες, καὶ τὲς ἵππυς καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίδα κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένυ μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτυ πρός τε Πέρσησι καὶ βασιλέϊ. οἱ μέν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀπθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο περσβάλλυσαν, καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθαρρήσάν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, πρὸς τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν ἐν ἀξιόλογος, μεγάθεός εἵνεκα, καὶ κάλλεος. τῷ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ὀκλείπντες τὰς τάξις, καὶ ἐφ' ἵππων θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ὑπολαβοῦσαι ἐς Πλαταιὰς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὑπηνεμώτερός σφι ἢ στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταϊκὸς τῦ Ἐρυθραίυ, τά τε ἄλλα, καὶ ὕδατος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὑπὸ τὸ κρήνην τὴν Γαργαφίην, τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν διὰ τῆς Ὑπωρείης τῦ Κιθαιρῶνος παρὰ Ὑσιὰς ἐς τὴν Πλαταϊκὴν γῆν· ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους ἥρωος, δι' ὀχθων τε καὶ ὑλέων, καὶ

ὑπωρείης τὸ Κιθαιρῶνος

ἀπέδω " χωρίυ. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξι ἐγένετο λόγων πολλῶν ὠδινομὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ " αὐτέων ἑκάτερα ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ

" χώρε. " αὐτοί

[1] Præter illum

καινὰ καὶ παλαιὰ ἀποφέροντες ἔργα. τοῦτο
μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί
κοτε ἀξιούμεθα ταύτης τῆς σάσιος ἐκ τῶν
συμμάχων ἁπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοι-
ναὶ ἐγίνοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν
καὶ τὸ νέον, ἔξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρα-
330 κλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θά-
νατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δὲ-
ρόμεθα τοῦτο, ἀλλὰ τιμῆμα τοιόνδε, ἐπεὶ
μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν
Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν,
ἱζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιοῦσι. τότε ὧν λό-
γου Ὕλλον ἀγορεύσαντος, ὡς χρεὼν εἴη τὸν
μὲν σφέτερον τῷ σφετέρῳ μὴ ἀνακινδυνεύ-
ειν συμβαλόντας ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου
στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτέων κείνοισι
εἶναι ἄριστον, τοῦτον οἱ μουνομαχήσαντα δηι
ἀγωνιεῖσθαι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησί-
οισι ταῦτα εἶναι πιστέα, καὶ ἔταμον ὅρκιον ἐπὶ
λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελο-
πόννησον ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ
τὰ πατρῷα· ἢν δὲ νικηθῇ, τὰν ἐμπαλιν Ἡρα-
κλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν πίσω στρα-
τιήν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον
ἐς Πελοπόννησον. περικείσθαι τε δὴ ἐκ πάν-
των συμμάχων ἐθελοντὴς Ἐχεμος ὁ Ἀε-
ρόπεω τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βα-
σιλεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμουνομάχησέ τε καὶ ἀ-
πέκτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου διερέεσθε
ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλ-
λα γέρεα μεγάλα, τὰ Ἀγαπελέομεν ἔχον-
τες, καὶ τῷ κέρεϊ τῷ ἑτέρῳ αἰεὶ ἡγεμονεύειν,
καινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νῦν ὦ
Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιβαίνομεν, ἀλλὰ δι-
δόντες αἱρεσιν ὁκοτέρῳ βούλεσθε κέρεϊ ἄρ-
χειν, παρίεμεν· τὸ δὲ ἑτέρῳ φαμὲν ἡμέας
ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατάπερ ἐν τῷ πρό-
σθεν χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγη-
μένου ἔργου, ἀξιονικότεροι εἰμὲν Ἀθηναίων
ταύτῃσι τῇσι πάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γὰρ
τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες
Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ
καὶ πρὸς ἄλλους. ὥστε ὧν ἡμέας δίκαιον ἐ-
χειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ
γὰρ σφι δεῖ ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργα-
σμένοισι, ὅτ' ὧν καινὰ, ὅτε παλαιά. οἱ μὲν
ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα
ἔφασαν τάδε, Ἐπισταμεθα μὲν συμο-
δὸν τὴνδὲ μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸ
βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης
πρόεδηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἐκ τῶ-
ρισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατεργασται χρηστὰ,

facinora præclara tum recentia tum priſca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos ſemper digni honore è ſociis omnibus habiti ſumus, quotieſcunque à Peloponnenſibus communiter in externas peregrinationes itum eſt, & proxime, & quondam, jam inde ex quo Heraclidæ poſt mortem EVryſthei ſunt conati in Peloponneſum redire. quo tempore hanc dignitatem aſſequuti ſumus ob hanc rem geſtam: Poſteaquam cum Achæis & Jonibus, qui tunc Peloponneſum incolebant, nos auxiliarii in Iſthmum profecti conſedimus adverſus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterque exercitus confligendo periclitaretur: ſed ut aliis acquieſcentibus, ſecum ſingulari certamine dimicaret is quem Peloponnenſes judicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimum. Accepta condicione Peloponnenſes fœdus in hæc verba percuſſerunt, Si vinceret Hyllus Peloponnenſium ducem, ut Heraclidæ in paterna feverterentur: ſin victus eſſet, retro Heraclidæ cederent, & exercitum abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponneſum agitarent. Ab omnibus ſociis ad eam rem voluntarius electus eſt dux atque idem rex noſter Echemus Aeropi filius, Phegei nepos, qui ſingulari congreſſus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenſes aſſequuti ſumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, ut alteri cornu præeſſemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non adverſamur, ſed optionem cedimus utri cornu præeſſe malitis: alteri vero cornu ut præſimus nobis vendicamus, quemadmodum uſque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero circa hoc factum quod narravimus, Athenienſibus ſumus digniores qui hanc dignitatem obtineamus: quippe qui proſpere & multa vobiſcum viri Spartiatæ certamina decertavimus, & multa cum aliis. Quo fit ut æquius ſit nos alterum cornu tenere quam Athenienſes: à quibus non tales geſtæ res ſunt quales nobis, neque recentes neque vetuſtæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum reſpondere Athenienſes, Etſi ſcimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia eſſe contractas, tamen quoniam Tegeata referre conſtituit præclara facinora tum vetuſta tum nova, quæ per omne tempus utrique fecerunt,

XXVII

neceſſe

necesse habemus & nos exponere apud vos unde nobis patrium sit, [1] qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem illi apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus, ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum servitutem fugientes adibant: & EUrysthei injuriam una cum eisdem pugnando propulsavimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argivos, qui adversus Thebas cum Polynice militaverant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Jam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Trojam bellaverunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim sive qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, sive tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Ut nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicavimus, & rem tantum aggressi, victores evasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus ut hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: ubicunque & juxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. Itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamavit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui supervenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

"ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας,
"ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, ἐόσι χρηστοῖσι, αἰεὶ
"πρώτοισι εἶ μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρα-
"κλείδας, τῶν φασι ἕτοι ἀποκτεῖναι ἐν ἡγεμό-
"να ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, τούτους πρότερον
"ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων,
"ἐς τοὺς ἀπικνέατο φεύγοντες δουλοσύνην
"πρὸς Μυκηναίων, μούνοι ὑποδυξάμενοι,
"τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν κεί-
"νοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πε-
"λοπόννησον· τοῦτο δ', Ἀργείους τοὺς μετὰ
"Πολυνείκεος ὅτι Θήβας ἐλάσαντας, τελευ-
"τήσαντας τὸν αἰῶνα, καὶ ἀτάφους κειμένους, σφα-
"τιασάμενοι ὅτι τοὺς Καδμείους, ἀνελέως τε
"τοὺς νεκροὺς φαμέν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης
"ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δ' ἡμῖν ἔργον οὐ ἔλαχον καὶ
"ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπελθούσας τὰς ἀπὸ τοῦ Ἀμα-
"Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας ποτὲ ἐς ζονίδας
"γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πό- τὰς ἀπὸ
"νοισι ὀλιγάκις ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι
"πρόσχει τοιούτων ὑπομεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρη-
"στοὶ τότε ἐόντες, οὐτοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρό-
"τεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν
"ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νῦν ἔργων ἄλις
"ἔστω· ἡμῖν δ', εἰ μηδὲν ἄλλο ἔστι ἀποδεῖξαι
"μοῦνον, ὥσπερ ἔστι πολλά τε καὶ οὐκ ἔλαττα, εἰ
"τοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ
"ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ
"γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵ τινες
"μούνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ
"Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ὁμηχειρήσαντες, πε-
"ριεγενόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἓξ τε καὶ
"τεσσερήκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν
"ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔρ-
"γου; ἀλλ' οὐ δὴ ἐν τῷ τοιῷδε τάξει ἐ-
"νεκα ζηλοῦσθαι πρέπει. ἄρτιοι εἰμὲν πειθε-
"σθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὑπο-
"δεέστατον ἡμέας εἶ ἑστάναι, καὶ κατ' οὓς
"τινας. πάντη δὲ τεταγμένοι, πειρησόμεθα
"εἶ χρηστοί. ἐξηγέεσθε δ' ὡς πειθομένων. Οἱ
μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δ' ἀνέ-
βωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονι-
κοτέρους εἶ ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ Ἀρκάδας. ὧν 33
τῶν δὴ ἔχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς
Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ὁπο-
φοιτώντες τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων·

---

1 Bonam operam navantibus. 2 Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit ut hunc sint ignavi: & qui tunc ignavi, fieri possit ut nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de navata igitur olim opera,* hæc dixisse sit satis. 3 *Pro* οἱ ἄρχειν ἐθέλοντες *hunc legisse suspicor* οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες, *qua lectio, non illa, mihi probatur.*

τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τουτέων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῷ εἵλωτέων πενταχιχίλιοι καὶ τετρακισμύριοι, ἀνδρὶ ἑκάστῳ ἑπτὰ θεράποντες. παρεσχέατο δὲ σφι εἵλοντο ἐξαίρετοι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τουτέων δ' ἔσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφισι δύο μοῖρα παρὰ Παυσανίεω ἐξαίρετοι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τετακτο. τουτέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τουτέων δὲ, Σικυώνιοι τετρακισχίλιοι. τουτέων δὲ εἶχοντο, Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπαητέων ἐνακόσιοι. τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔσαν Ἑρμιονέες τετακόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. τουτέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔσαν. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Παλλήνεες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης ἐνακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τετρακισχίλιοι. εἵλοντο δὲ τουτέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. πλευτάτοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι πλὴν τῶν ἑπτὰ καὶ ἑκάστου τῶν Σπαρτιητέων, ἔσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεγόμενοι ὅσοι τὸ βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τὸ μὲν Σπαρτιητικὸν τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ τετρακισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτὰ καὶ ἑκάστου ἀνδρὸς· καὶ τουτέων πᾶς τις παρῆρτο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς καὶ ἕκαστον ἦν ἀνδρὶ, πενταμόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τετρακισμύριοι ἔσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἁπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τῷ δὲ σύμπαντι τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἕνδεκα μυριάδες ἔσαν, μοῖρα χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσα. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leviter armata trigintaquinque millia servorum, septenis servis circa singulos Spartiatas collocatis. [1] Applicaverant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inveniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Juxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: juxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. juxta Trœzenios [3] totidem Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. juxta Hermionenses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. juxta hos, Chalcidenſium quadringenti, juxta hos, Chalcidenſium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenenſium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. juxta hos Megarenſium tria millia, quos sequebantur Platæenſium sexcenti. Ultimi & iidem primi stabant Athenienſes, lævum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes gravis armaturæ, adversus barbarum contracti. Leviter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum unusquisque ad pugnandum erat instructus. [4] Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leviter armati numero trigintaquatuor millia quingenti. Summa igitur totius levis armaturæ, quæ pugnare posset, [5] sexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas convenit pugnæ aptus, tam levis quam gravis armaturæ, fuit undecim myriades, minus mille & octingentis, *id est, centum octo millia ducenti.* Sed numerum undecim myriadum explevere Thespienses,

XXIX

XXX

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui juxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetraverant autem à Pausania ut sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leviter armati erant triginta quatuor millia quingenti, utpote viro uno unumquemque circumsistente. *Id est, Ita quidem rationem hujus numeri ineundo ut reliquos Lacedæmonios & Græcos unum habuisse virum (ibi adstantem singulos dicamus, non septem, ut Spartiatas. Dixit autem ὡς ἓς ἑκάστῳ ἑπτὰ ἐόντων, ut modo dixerat ὡς ἐόντων ἑπτά. Quod & ipsum Valla potius quam per nominativum, vertisse ita debuit,* Utpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis, *vel, utpote septenis unumquemq; Spart. circumsistentibus.* 5 Sexaginta novem millia. *nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & ἑκατοντάδες πέντε (id est quingenti) interjectum est καὶ ἐννέα χιλιάδες, quæ Valla fortasse in suo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distri-
XXX buti communierant. ¶ Barbari vero qui cum Mardonio erant, postea quam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Adversus quidem Lacedæmonios Persæ, quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, usque ad Tegeatas opponebantur: ita ut quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Juxta Persas autem idem collocavit Medos, ut ex adverso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocavit Bactrios ex adverso Epidauriorum & Troezeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex adverso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex adverso Athenienſium Platæensiumque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, [2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas,
XXXI Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon cæterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è navibus in quibus epibatæ erant, in terram translati.

παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ ὑπολειόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδ' ὅτοι εἶχον. ὅτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας ἔτι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ὅπῃ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ, ἀντιτάσσοντο ὧδε τοῦ Μαρδονίου· τὸ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ ὑπερέσαν πλήθεϊ Πέρσαι, ἐπὶ τὸ τάξις πλεύσας ἐκεκοσμέατο. καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἐτάξε δὲ ὧδε· ὅ, τι μὲν ἦν αὐτῶν ἰσχυρώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀδυνατέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐποίεε, φοβεόμενος τε καὶ διδασκόμενος Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· ὅτοι δὲ ἑπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· ὅτοι δὲ ἑπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεατέας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ 332
δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· ὅτοι δὲ ἑπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἑπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε αὐτὰ Αἰθιωπέων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν πάντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τοὺς Ἑλλήνων ἡύξον, ἐπεὶ τὸ Παρνησὸν κατειλημμένοι καὶ ὁρμεώμενοι ἔφευγόν τε καὶ ἦγον τῶν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους καὶ τοὺς Αἰθιωπέας. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίῳ ταχθέντων, τῶν περ ὀφθαναίσατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ὧν δὴ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τότε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο, ἐόντας ὁπλίτας.

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fovebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Mys. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è navibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τεσσεράκοντα μυριάδες, ὡς ἂν πεπτεόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίῳ συμμαχόντων οἰόθ μὲν ἐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δ' ἀπεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγείσας εἰκάζω· ἔστι δὲ οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἅπαντες οἱ ἐπετάχατο κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ ἐξομένου. ἕπετο γὰρ δὴ εἵνεκα τοῦ στρατεύματος τούτου μάντις. τὸν, ἐόντα Ἠλεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδεω, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσέσχε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. σκέων γὰρ πενταέθλου, ὡς ἦν παλαίσμα ἔδεσμε νικᾶν Ὀλυμπάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἀρηίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενῷ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν στρατεύεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφεας πολλῷ ποιεομένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίλα, σημαίνων σφι, ὡς οὐ μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται, τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀκέοντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τοσοῦτον· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐμπεσόντος τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταφεύγοντες μετέπεμπτο. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ἐπ' ὅτῳ ἔφη ἔτι ἁρπέσθαι τούτοισι μισθοῖσι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γενέσθαι Σπαρτιήτην ὁμοίοισι τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων ἔστε ἐμνᾶτο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιληίην τε καὶ πολιτηίην αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου ποιῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νόσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βασιληίης τὸ ἥμισυ. ἐκ ἀναγκομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπόντων, ὡς προετείνετο πολλῷ πλείονες. τῶν γυναικῶν, ἔπειτα δὴ ὑποσάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, ἧισαν δώσοντες οἱ ταῦτα.

προετείνατο

ἡμαινοντο πλείονες

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (ut etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) novit. Ut autem conjectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse conjecto. Tot ex adverso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita XXXII disposiți nationatim manipulatimque, utrique postero die sacrificaverunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis civitate donatus. Nam consultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quumque se exerceret in quinque certaminibus, in uno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere ut una cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animadvertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturum quam si Spartiatam se civem faceret, omnia jura civitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare jam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam eadem condicione qua & XXXIII ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (ut conjectare licet) Melampodem, regnum pariter & civitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argivis mercede conduceretur è Pylo ad compescendum morbum furoris mulierum Argivarum, deposcebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argivis atq; digressis, quum plures è mulieribus insanirent, ita obtemperantes, quod Melampus poposcerat daturi reverterunt.

Ibi ille

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optavit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argivi in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

XXXIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo majorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis civitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Unum & id primum hoc quod pugnatum est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argivis: tertium, quod in Dipæensibus cum universis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: ultimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argivis. Hoc autem ultimum peractum fuit quinque certaminum.

XXXV Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserent.

XXXVI Mardonio autem capessendæ pugnæ avido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis utebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula conjecerant morte affecturi, ut à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, utpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetravit fide majorem. nam ut erat ligneis atque ferratis [1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitavit opus omnium quæ nos novimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamvis ab excubitoribus observaretur, tamen subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu sylvis se abdens atque immorans, ut trinoctio Tegeam pervenerit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusque magnopere hominis audaciam, cujus dimidiatum pedem jacentem cernerent, ipsum invenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δ᾽ ἐκβαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὁρέων αὐτὸς τε- χ ἐπορέ-
τραμμένους, φὰς, ἵν᾽ μὴ ἐν τῷ ἀδελφεῷ Βι- γεται,
άντι μεταδῶσι τὸ τεταρτημόριον τῆς βασιλη- 333
ίης, οὐ ποιήσειν τὰ ἐθέλοντα. οἱ δ᾽ Ἀργεῖοι,
ἀπειλημμένοι ἐς στενὸν, κατανένευκαν ἐν ταῦτα.
Ὡς δ᾽ ἐν Σπάρτῃ, ἐδέοντο γὰρ ἐκείνως τὸ
Τισαμενῦ, πάντως συνεχώρεον οἱ. συγχωρη-
σάντων δ᾽ ἐν ταῦτα τῷ Σπαρτιητέων, ἔτω
δὴ πέντε σφι μαντεύμενον ἀγῶνας τοὺς με-
γίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, ἡμούμενος Σπαρ-
τήτης, συγκαταιρέει. μετῶοι δὲ πάντων
ἀνθρώπων ἐθέλουσι ἔτοι Σπαρτήτην πολῖη-
ται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· ἐς μὲν
ἐν πρῶτον, ἐστὶ ὁ ἐν Πλαταιῇσι· ἔστι δὲ, ὁ ἐν
Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους ἡμούμενος·
μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάν- χ πάντων
τας, πλὴν Μαντινέων· ἔστι δὲ, Μεσσηνίων ὁ
πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· ἕκτον δὲ, ὁ ἐν Ταναγρῃ
πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους ἡμούμενον.
ἐστὶ δὲ ἕκταῖον κατεργάσθη τῷ πέντε ἀγώνων.
Οὗτος δὴ τότε τῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς,
ἀγόντων τῷ Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν
Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγί-
νετο τὰ ἱερὰ ἀμυνομένοισι· Μαρδονίῳ δὲ τὸν
Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρχεσι, οὐ. Μαρδονίῳ
δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐθέλη- χ προθυ-
σέα ἐγίνετο τὰ ἱερά· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τότε, μέν@
καλά. καὶ γὰρ ἔστι Ἑλλησπόντιοι ἱεροῖσι ἐχρέε-
το, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖ-
όν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον·
τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόν-
τες, ἔδησαν ἐθέλοντα θανάτῳ, ὡς πεπυνθότες πολ-
λά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ᾽ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ
τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τὴ ψυ-
χῆς, πρό τε τοῦ θανάτου πεποίηται πολλά
τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς
γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηρεοδέτῳ, ἐσενειχθέντος
κως σιδηρέου σκεάρτεω. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο
ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῷ ἡμεῖς ἴδμεν.
κατεθμησάμενος γὰρ ὁκῶς ἐξελοῦνται οἱ τὸ
λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ.
ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλασσόμενος ὑπὸ φυ-
λάκων, διορύξας τὸ τεῖχος, ἀπέδρη ἐς Τεγέην,
τὰς μὲν νύκτας προβυόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας κα-
ταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος ἔτω, ὥστε
Λακεδαιμονίων τανδημεὶ διζημένων, τρίτῃ
ὑφορῶν ἡμέρῃ ἐν Τεγέῃ. τὸν δὲ ἐν δώματι
μεγάλῳ ἐπέχειν τῆς τε τάλμης, ὁρέοντας τὸ
ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦτο κείμενον, κἀκεῖ- χ ποδὸς
νον οὐ δυναμένους δύρειν. τότε μὲν οὕτω κείμενον

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquam educendam dimenſus ſpatium eſſet.

Ἡγησιστράτου Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐούσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολεμιώτατος· οὐ μὴν τοῖσί γε τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἦλθε γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ τῇ νήσῳ, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν δὴ θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τοῦτο τοῦ Πλαταϊκοῦ· τότε δὲ ὅτι τῷ Ἀσωπῷ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐδύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι ἦν ἔτι τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ ἕτοιμοι ἐπ' ἠῶ τῇ μάχην Ἱππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα) διαρρεόντων δὲ τῷ Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεόνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τῆς Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς διαρρέουσι οἱ Ἕλληνες ἀεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. Ἡμέρῃ δὲ σφι ἀντιστημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα τοῦτον συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δέ, μαθὼν τὰ φρονέουσι δοκέοντες ἔχειν, ὡς δύφρονα ἐγένετο, πέμπει τὸν ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ δὴ Πλαταιέων φέρουσι τὰς Βοιωτοὶ μέν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δέ, δρυὸς κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οὓς εἶπαντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι ἔτι ὑποζυγίου ἑδενός, ἔτε ἀνθρώπου· ὡς δὲ ἄλλα εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἔπλαιον περιβαλλόμενοι σφέα τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, ἑκάτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν δὴ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπιόντες οἱ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ ἑκάτεροι. ἡ μὲν γὰρ ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου συλλεχθέντες Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσκον οἷοι ἐπιδείκνυντο ἀρετάς. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα

Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati interitus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendam Leucadium Hippomachum) [1] quumque dilaberentur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus ut exitus Cithæronis custodiendos curaret, quod diceret [2] assidue Græcos ad hostem quotidie transire, seque complures deprehendisse. Jam autem dies octo abierant positis eregione castris, quum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Boeotii Tria capita, Atheniensis Capita quercus appellant. Equites missi non fruſtra pervenere. nacti enim ingredientia campum quingenta jumenta quæ commeatum è Peloponneso ad exercitum subvehebant, diripiunt: & eos qui jumenta sequebantur immisericorditer trucidant, neque jumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reversi. Post hanc rem gestam biduum absumptum est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, utpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue provehebantur usque ad prœlium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem usque

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

XL

1 Quumque subingrederentur Græci, & eorum numerus accresceret, & fore ut ipse multos interciperet. Jam autem d. 2 Subingredi quotidie Græcos,

dies

dies nihil est actum. [1] at ubi undecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius stationem gravaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli jumentis compararent: atque ibi considentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui civitatibus præsiderent. fore enim ut illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quam committere ut plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more servato
LXI debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, ubi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus evocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, utpote bene cognitam habens. Est oraculum, Persis fatale esse ut in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, utque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc causam interitum devitaturi. quo nomine quicunque vestrum bene Persis volunt,

ἡμερέων ὑδὲν ὅπι πλεῶ ἐγίνετο τυτέων· ὡς
ὃ ἑνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀντιτεταγμένοισι ἀλ-
λήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵτε δὴ Ἕλληνες πολ-
λῷ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος ὠσθε-
μένεε τὴν ἕδρη, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον
Μαρδονίός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρταβάζος
ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ὦν
ἀνὴρ δόκιμος ὠνδρὶ Ξέρξῃ. βουλομένων
ὧν ἀμφὶ ἕσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου,
ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πάν-
τα τὸν στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θη-
βαίων, ἔνθα σῖτόν τέ σφι ἐσεφορέεται πολ-
λὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυ-
χίην τε ἰζομένους ἀγαπήσεσθαι πιεσθέντας
τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐσῖσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀρ-
γυρέον τε καὶ σκευάματα· τυτέων φειδομένους
μηδενὸς, ἀγαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλ-
λήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι
πόλισι· καὶ ταχέως σφέας ὠνήσεσθαι τὴν ἐ-
λευθερίην, μηδὲ ἀναγκαιωθήναι συμβάλλειν.
τοῦτο μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐβούλετο καὶ Θηβαίων γνώ-
μη, ὡς περιεδόντος πλεῦνος τι καὶ τούτου.
Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέ-
ρη, καὶ ἐδαμῶς συγγινωσκομένη. δοκέειν τε
γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρα-
τὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχί-
στην, μηδὲ θεωρέων συλλεγομένους ἔτι πλεῦ-
νας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια
τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι,
ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλ-
λειν. Τούτου δὲ ὕπερ δικαιεῦντος, ἀντέλεγε
οὐδείς. ὥστε σκεφτέος τῇ γνώμῃ τὸ γὰρ κρά-
τος εἶχε στρατιῆς οὐκ βασιλῆος, ἀλλ' οὐκ Ἀρταβάζου. μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς
ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἐωυτοῦ
ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς, ἠρώτα εἴ τι
εἰδοῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς διαφθε- διαφθορέοντα
ρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ὑπο-
κλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺς χρησμοὺς,
τῶν δὲ, εἰδότων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων
τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ
"τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέ-
"γειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς οὖ ὑπεσάμενος. ἔστι
"λόγιον ὡς χρεὼν ἦν Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὸν λόγον
"τὴν Ἑλλάδα, ἁρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν
"Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν ἁρπαγὴν, ἀπολέ-
"σθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ὑπο-
"σάμενοι "ἴσμεν τε ἴμεν ὅπι τὸ ἱρὸν τοῦτο, τὸν οὔτε
"οὔτε ὑποχειρίσομεν ἁρπάζειν. ταύτης ἴμεν
"τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε
"ὑμέων ὅσοι τυγχάνεσι βύνοοι ἐόντες Πέρσῃσι,

---

1 Quum autem jam undecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam gravate ferret, ibi venere in colloq.

ἥδεσθαι τῶνδε εἵνεκα, ὡς ὧδε σφι μόλις ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτα σφι εἶπας, δόκιμα ἐποίεε παρασκευάζεσθαί τε πάντα, καὶ δίκρανα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὑστεραίῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δ' ἔχωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδονίῳ εἰπεῖν ἐς Πέρσας ἥκειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μοὶ Βακιδὶ δοκέει ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τῷ δ' ὅπῃ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων στυγόδην, καὶ βαρβαρόφωνον ἰύγλην,
335 Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὲρ λαχέειν τε μέρος τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅταν ἄματον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μοὶ καὶ ὧδε πλόσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλισαντέων. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τὴν χρησμῆν, καὶ φανέσιν τὰ ἐκ Μαρδονίου, νὺξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλαστο, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι κατὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἀνθρωποι εἶχον ὑπνου, παραιφάμενος περιελάσας ἵππῳ πρὸς τοὺς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐκέλευε τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ὅπῃ τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνθρωπος ἥκει ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν προαγορεύει ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔσπευδον ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ "σφι ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προαγορεύω ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε "πίθεσθαι, ἀπόῤῥητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα "λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με "διαφθείρητε. ἐγὼ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μέγα "χαλᾶσι ἐκπόδιόν σφι ἐστὶ τῆς Ἑλλάδος "ὅδε. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην ἠμὶ πάρος "καὶ ἐπιθυμέω τὴν ἐλευθερίην μηδαμὰ ἰδεῖν "ἐπὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀνθρώπους ἐξαπατη"θέντας. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι "Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύ"ναται κατὸ θυμὸν γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμά"χεσθε· νῦν δέ οἱ ἐδόκησαν, τὰ μὲν σφάγια "ἐὰν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀφανισθῆναι "συμβολὴν ποιέεσθαι. καὶ ἀρρώδησε γὰρ μὴ πλεῦ"νες συναχθῆτε, ὡς ἐγὼ ἐκφάζω. πρὸς ταῦτα "ἑτοιμάζεσθε. ἐμοὶ δὲ ἄμεινον ὑπερβαλέσθαι τὴν συμ"βολὴν Μαρδονίῳ, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέοντι

voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit ut omnia [1] appararent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod XLII
ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id vero hoc fuisse,

Graminei ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quando sagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo novi ad Persas spectavisse. Fluvius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit. ¶ In- XLIII
sequenti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogavit, exhortatusque suos est, excubitores dispositi fuere. Ejus noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſium adequitavit, efflagitavitque suos ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanserunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo advectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in XLIV
colloquium illorum venire. Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander ubi venere, his verbis alloquutus est, Viri Athenienses, hæc ego vobis verba, pro depositò trado, nec vos efferatis nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem nisi de universa Græcia solicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam [2] pro libera servientem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non posse, alioqui olim jam conflictuum fuisse. Is nunc sacrificia valere sinere constituit, ubi primum illuxerit, vobiscum confligere: extimescens admodum (quantum ego conjicio) ne plures ad copias vestras accedant. Ad hæc vos parati estote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, vos perseverate

1 Apparent, ut singula ordine disponerent. 2 Ex libera factam servum. *vel, in servitutem redactam.*

hic ma-

hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæq; liberationis, qui Græcorum cauſa rem adeo [1] temerariam, libenter tamen feci, ut ad vos conſilium Mardonii deferrem:ne barbari ex improviſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtationem.

XLV Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus, Quoniam, inquit, ſub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienſes ſtare in acie adverſus Perſas vobis cognitos, ut qui cum Medis in Marathone pugnaveritis: nos vero qui eorum ſumus inexperti atq; ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaq; opus eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrum cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes, Nobis quoq; olim jam inde ab initio, poſteaquam aſpeximus Perſas adverſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nunc quandoquidem ipſi feciſtis hujus rei mentionem, & nobis jucunda oratio eſt, &

XLVI parati ſumus iſtud exequi. Ubi hoc utriſq; complacitum eſt, & loca permutaverunt, ſub auroram rem advertentes Bœoti ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus

XLVII in dextrum cornu Spartiatas reducit. At ubi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrum reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii; vos vero fama fert omnium qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos, qui neq; è bello fugiatis, neq; ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemq; deſerentes, & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex adverſo noſtrorum ſervorum:

" μῦθον ἔνθες. ὀλίγων γὰρ ὄφι ἡμερέων λείπεται
" σιτία. ἢν ὦ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον
" τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευ-
" θερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ
" ἔργον ὕστερον ἐπιβολώτερον ἔργασμαι τοῦ περ-
" σικοῦ πολέμου, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν Μαρδονίου γνώμην, ἵνα μὴ ἀπροσδόκητοι ὑμῖν ἐξαίφνης
" οἱ βάρβαροι μηδὲ προσδεκομένοισι κω. εἰμὶ
δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁ μὲν, ταῦτα
εἴπας, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ
τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων,
ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσα-
νίῃ τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ
λόγῳ καταῤῥωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε,
" Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἠῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας
" μοὶ χρεὼν ἔστι τοὺς Ἀθηναίους στέλλας καὶ τοὺς
" Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς
" κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε
" εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν
" μάχλου αὐλέων, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσά-
" μενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες
" τούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ εἷς ἐστὶ
" πεπειρημένος Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσ-
" σαλῶν ἔμπειροι εἰμέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας
" τοὺς ὅπλα χρεὼν ἔστι ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε
" τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς
δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ
" αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε
" εἴδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας,
" ὀν νόῳ ἐβάλλετο εἶπαι ταῦτα τάπερ ὑμεῖς
" φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ ἀῤῥωδέομεν μὴ
" ὑμῖν ἐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὧν
" αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι
" γεγόνασι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν πιθέειν ταῦτα.
Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέ-
φαινε, καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξις. γνόντες δὲ
οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαναρρύσι Μαρ-
δονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα μετίσταται καὶ
αὐτὸς ἐπειρᾶτο, ἀπάγων τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς
Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενό- 336
μενον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω
ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς
δ' αὖτις καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τὸ εὐωνύμου. Ἐπεὶ
δὲ ἡλίσκετο ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ
Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε
" τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε
" εἶναι ἄνδρες ἄριστοι τῶν τῇδε ἀνθρώπων,
" ἐκπαγλεομένων ὡς ἔστε φεύγοντες ἐκ πολέ-
" μου, καὶ τάξιν ἐκλείποντες· μένοντές τε
" καὶ ἀπολλύντες τοὺς ἐναντίους, καὶ αὐτοὶ ἀπόλ-
" λυσθε. τὸ δ' ἀρ' ἢν οὐδὲν ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας, ἐς χεῖρων τε νόμον
" ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ φασὶν ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν· ὀν Ἀθηναί-
" οισί τε τῷ πρόπεσαν ποιεύμενοι, αὐτούς τε ἀντία δέλων τῷ ἡμετέρων τασσομένους.

1 Periculoſam, 2 Vos quidem Athenienſes in acie ſtare adverſus Perſas neceſſe eſt, nos autem adverſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idq; hac de cauſa, quod Medos eorumq; pugnam noveritis, ex prœlio apud Marathonem geſto: nos vero viros hoſce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaq; ſumpt. arm.

"ταῦτα ᾗ ὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλ-
"λὰ πλεῖσον δὴ ὐμῖν ἐψεύσθημεν. προσδε-
"κόμενοι γὰρ καλὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς
"ἡμέας κήρυκα περικαλεύμενοι, ᾗ βουλόμενοι
"μοῦνοι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄριστοι ἐόντες ποιέειν
"ταῦτα· ὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὕρομεν,
"ἀλλὰ πολὺ τοὐναντίον μᾶλλον. νῦν ὧν ἐπειδὴ
"ὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς
"ἄρξομεν, τί δὴ οὐ περὶ μιῆς τῆς Ἑλλάδος
"ὑμεῖς, ἐπεί τι δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, περὶ ᾗ 10
"τῆς βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθ-
"μὸν ἐμαχεσάμεθα· ᾗ ἐμοὶ μὲν δοκέει καὶ τοὺς
"ἄλλους μάχεσθαι, οἶδ' ὧν μετεπείλα μαχέ-
"σασθαι ὕστερον. εἰ ᾗ καὶ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας
"μοῦνους ἀπολυτέον, ἡμεῖς ᾗ ἀναμαχεσόμεθα."
"ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ
"ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. Ὁ μὲν, ταῦτα
εἴπας τε, ᾗ ὀπίσω χρόνον, ὡς οἱ ὐδεὶς ὐδὲν
ὑπεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν
ᾗ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ κεκαλαβόντα. ὁ ᾗ, 20
ὡς ἐχάρη κεχυμένῳ, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νί-
κῃ, ἐπῆκε τοῖσι ἵπποισι δὴ τοὺς Ἕλληνας. ὡς
ᾗ ἐπέλασε οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν
στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε
καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντας,
καὶ περισφέρεσθαι ἐπιστρεπτικούς. τοῖσι τε κρήνῃσι τοῖσι
Γαργαφίῃσι, ἀπ' τῆς ὐδρεύετο πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν, συνελάσαντες καὶ συνέχω-
σαν. ἔσαν μὲν ὧν κατὰ τὴν κρήνην Λακε-
δαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι· τοῖσι ᾗ ἄλλοισι 30
Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐφάνη, ὡς ἕκα-
στοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ ᾗ Ἀσωπὸς, ἀνὰ χεῖ.
ἐρυκόμενοι ᾗ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, ὕπερθε δὴ τοῦ
κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ἀλλὰ τε τῶν ἱππέων καὶ
τοξευμάτων. Τότε ᾗ τοιοῦτο γινόμενον, οἱ
τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος
στερηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ κατὰ τὸ ἵππιον τεταγμένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτέων τε
τούτεων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὸ δεξιὸν κέ- 40
ρας. ἀλλὰ γὰρ τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν
σφεας ἐλύπεε. ἔτι γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἱ τὰ
σφέων ὀπίσω, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελο-
πόννησον. ὡς ᾗ ἐπισιτιζόμενοι, ἀποκεκλέατο
κατὰ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπιέναι
ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι ᾗ τοῖσι
στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωνται κείνην
τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι,
ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ᾗ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσω-
ποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὸ ἐς- 50
τοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam est factum præstantium virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [1] ex nominis gloria missuros vestra sponte caduceatorem nos provocatum, quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes, pugnare velletis. At [2] nihil tale invenimus quale ferebatur, sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: ut quandoquidem vos inter Græcos præstantissimi esse existimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem utrique numero, &, si videatur ut cæteri quoque itidem, & illi postmodum pugnent: sin hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & utri è nobis vicerint, ii totum exercitum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, XLVIII quum aliquandiu expectasset, nemine quippiam respondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille majorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immisit. Equites in Græcos invecti, omnem illorum exercitum perturbabant, jaculis sagittisque incessentes. qui quum essent hippotoxotæ, *id est, equites sagittarii*, cominus pugnare [3] insueti, fontem Gargaphium, unde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntque. Eum juxta fontem soli Lacedæmonii stationem habebant: cæteri Græci, ut quique stationes habebant, majus minusve procul illinc aberant. Et erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus XLIX quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de causis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamen ob id præcipue angebantur, quum ipsorum servi in Peloponnesum missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad castra reverterentur. ¶ De hoc autem deliberanti- L bus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent committere prœlium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte Gargaphio, ubi castra habebant, decem stadiis aberat, ante

1 Pro celebritate vestra. *Id est, ut consentaneum est illi famæ quæ de vestra fortitudine sparsa est.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, sed pot. 3 *Sequutus est lectionem quæ & in quibusdam vet. cod. habetur,* ἄπειροι pro εὔπειροι.

oppi-

oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluvius superne è Cithærone delabens in campum, divortia facit: rursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreverant, ut & affatim aquæ ad usum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex adverso, erant, infestarentur. Et decreverant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset ubi Asopi filia Oeroe divortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda servitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone
LI intercluſa. Hæc ubi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo convenerat, plerique sumptis utensilibus abscesserunt, [1] non habentes in animo quem ad locum ut irent convenerant. Nonnulli, ut moveri coeptum est, iter Platæensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Junonis fugiendo perveniunt, quod situm est ante urbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo ubi pervenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra
LII posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis ut sumptis armis irent quâ cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ cæteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitaneorum, negare se fugiturum [2] peregrinos, neque ultro dedecoraturum esse Spartam: quinetiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & EUryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes subsiterunt cum Laconicis copiis,

τῶν Πλαταιέων πόλιν. νῆσον δὲ ὕτω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ· χειμάρρους ὁ Πλαταιὸς ἀνωθεν ἐκ τῆς Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τείχεα σταδίους· κὴ ἔπειτα συμμίσγει ἐς ταὐτὸ οὔνομα δὴ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆσαι, ἵνα κὴ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, κὴ οἱ ἵπποι σφέων μὴ σινοίατο, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ ἐόντων. μελαινιᾶσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν ἡ νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι τειρήσοιεν οἱ ἵπποτα. ἀπεχομένων 337
δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόη φερωνύμως ἐκδέκεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἐνθεῦτεν τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀπιέναι τῷ στρατοπέδῳ πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλαβοίεν τοὺς ἀπέοντας τοὺς δὴ τὰ σιτία οἰχομένους. ἔσαν γὰρ ἐν τῇ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα
LI βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσι προσκειμένοις τοῖσι ἵπποις, ἔχειν πόνον ἄτρυτον· ὡς δὲ ἡ ἡμέρη ἔληγε. καὶ οἱ ἵπποι ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ [1] ἐώσης τὴν ὥρην ἐς τὴν συνέκειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερδενίζες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο, ἐκ ἐὸν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἅσμενοι τὸν ἵππον πρὸς τὸν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται δὴ τὸ Ἥραιον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων,
εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης· ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἥραιον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς περιόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθέκατο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῇ [2] τάξει τῶν ἡγεμόνων παρεόντες Παυσανίῃ· τῇ τάξιν
Ἀμομφάρητος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων τῶν Πιτανητέων λόχου, ἐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην. ἐθαύμαζέ τε ὁρέων τὸ ποιεύμενον, ἅτε οὐ σαφηνιζόμενος τῷ πρότερον λόγῳ· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖναν σφίσι, δεινότερον δ' ἔτι, καινὰ ταῦτ' ἀναμορμύσσειν, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τῶν Πιτανητέων, μὴ, λιπὼν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθέκατο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλιπαν ὑπολειφθεὶς αὐτὸς τε Ἀ-
μομφάρητος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν,

1 Non hab. in animo cum de quo convenerat locum petere. sed quum se loco movissent, iter Plataeam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 *Id est, barbaros, ut ipse Herodotus antea docuit, pag. 516. sed & paulo post rursum exponit.*

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρῆσαν Ἀμομφάρετον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ὑπερθέμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὀψόμενόν τι εἰ πορεύεσθαι ὑπομένουσι οἱ Σπαρτῆται, εἴτε καὶ τοῦτο μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας κατὰ χώρην τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτίων τῶν πρώτων. ὡς γὰρ δὴ παρῆσαν τὸν Ἀμομφάρετον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μούνους μούνοις Λακεδαιμονίοις, ἔκωσ ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκοντο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρελθὼν σφι ἀπιγμένων ἦν ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· καὶ πιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ συντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἔχρῃζέ τε τῶν Ἀθηναίων περιχωρῆσαί τι πρὸς ἑωυτούς, καὶ ποιέειν ὦδέ τι ἀπόδυτα πάντα ἂν καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακεκινημένους πρὸς ἑωυτοὺς ὦν κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατιμένων ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψειν, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων (τοῦτο δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ παραδόντες ἦσαν τὰ ἐμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τὸ ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τὸ ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸ ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχόμενός τε ἐδαμᾶ δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ὑπεξεκόμιζε αὐτῷ μούνους μὴ ὀκνιπεῖν τὴν τάξιν· περιπρεόντων δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰδίῃ τύχῃ ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος. τὸ δὲ, ἀπελθὸν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφάρετον λόχον ὦδὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσαι.

conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur 1 solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque ubi exercitus movere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciatumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco ubi pervenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum Eurya nacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad jurgia, intervenit præco Athenienſis, Amomphareto inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias infamum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ jussus erat percontantem, respondit ut illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos ut ad sese venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reverso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum non deserturum alios: prout & contigit. 2 Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occuparant & Cithæronis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne deserent ordinem. At ubi ii qui cum Pausania erant jam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (ubi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat,

LIII LIV LV LVI

338

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem acie instructa, contrarium Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim prær. occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deorsum.

oppo-

opperiens Amompharetі cohortem: eo consilio ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad cæteros pervenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum ubi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus urgebat.

LVII Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larisseo & fratribus ejus EUrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (ut omnes vidimus) locum in acie immutaverunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. unde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiam dicere ignavissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidendos. [2] quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent poenas eorum quæ in Persas perpetrarunt.

LVIII Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmoniosque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transversis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminum præfecti Persas moventes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes, [3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμιμνε ἢ τῦδε εἵνεκα, ἵνα λῴ μὴ ἀπολίπῃ τὸ χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένῃσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱππόται ἐποίεον οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι πρότερον ἡμέρῃσι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τοπρόσω· καὶ ἅμα καταλαβόντες, προσεκέατό σφι. Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιχομένους τὰς νύκτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Λαρισσαῖον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδιον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς καὶ οἱ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους. τοὺς πρότερόν τε μετιστα-μένους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, νῦν τε τὰς τὸν παροιχομένην νύκτα, καὶ οἱ πάντες ὁρέομεν Δαμδεαίνας. διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφέας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδεω ἀριστεύς ἀν-θρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι ἐόντες ἄρα ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἔωσι Ἕλλησι ἀνα-πεδείκνυσαν. καὶ ὑμῖν μὲν ἔωσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ γε ἐμοῦ ἐγίνετο συγ-γνώμη, ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τι καὶ σιωπᾶται· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλ-λον ἐποιεύμην, τὸ καὶ καταῤῥωδήσαι Λακε-δαιμονίους· καταῤῥωδησάντων τε, ἀπο-δέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὸν εἶναι ἀναζωγρήσαντας τὸ στρατόπεδον, ἵνα ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τῷ ἔπι πρὸς ἐμοῦ βασιλεὺς πείσεται. καὶ τυτθὸν μὲν ἐπιρρωδῆσαι λόγον· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦ-τα ποιεῦσι οὐκ ὀρθρεπίη ἔοικε, ἀλλὰ διωκ-τέοι εἰσί· ἐς οὓς καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῷ δὴ ἐποιήσαντο Πέρσας πάντων δίκας.

Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς Πέρσας, δρόμῳ διαβάντας Ἀσωπὸν κατὰ τάχος τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεὶ δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους μὲν γὰρ τετραμμένους ἐς τὸ πεδίον, διὰ τῶν ὀχθέων οὐ κατόψεα. Πέρσας δὲ ὁρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἦσαν τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἔκαστος εἶχε, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξει. καὶ ὅτα μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπῄεσαν, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας

1 *Vide meam hujus loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel, Inordinate & confuse.*

Πάυσανίης ᾗ, ὡς περσύκειτο ἡ ἵππος, πέμψας "πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγοντα τάδε, "Ἄν- "δρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγάλου προκει- "μένου, ἐλευθερίου ἢ δεδουλωμένην τὴν "Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμά- "χων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ "Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα "ἀφανισθέντων. νῦν ὦν δέδοκται τοισίδε τὴν "τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνά- "μεθα ἄριστα ἀμυνεῖσθαι ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν "ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρεὸν δὴ "ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ ἡμέων "προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν "δ', ἐς ἡμέας γὰρ ἄπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε "ὑμεῖς πρὸς τὴν περομένην μάλιστα τῶν μι- "ρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας "καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς "δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χρέων "θέητε. σαωσίδαμον γὰρ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα "τοῦτον πόλεμον εἶναι πολλὸν πρόθυμοτάτους, 339 ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακοῦσαι. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὥρμηντο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καί σφι ἤδη σείοντο ὄπισθεν οἱ ἀντιτεταγμένοι Ἑλλήνων τῷ μετὰ βασι- λέος ἡγουμένων, ὥστε μηκέτι δυνάσθαι βοη- θῆσαι. τὸ γὰρ προκείμενον σφέας ἐλύπεε. ὕστε- ρον δὲ μαθόντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν φιλοῖσι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντακισ- μύριοι, Τεγεῆται δέ, τρισχίλιοι (ὧδε γὰρ ὑδαμῶς ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γάρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλέονες ἐτρωματίζοντο. φερόντων δὲ τὰ ἡρήϊα οἱ Πέρσαι, ἀσπίδας τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως ἔτυον, ὥστε περσόντων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα τὸν Παυσα- νίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ὀπισθέσθαι τὸν θεὸν, χρίζοντα μεδαμῶς σφέας ψυδρὴν τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἐπὶ τούτῳ ὀπισθολυμένῳ, περιεξαναστάντες πρό- τεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μὲν τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο δυομέ- νοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ ὕστερον ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ ὅτοι ὄπισθε τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ ἡρήϊα μάχη· ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτερον, καὶ χρόνον ὅτι πολλὸν,

Pausanias autem, ubi equitatu premi LIX
coepit, equitem ad Athenienses mit-
tit, qui hæc diceret, Viri Athenien-
ses, proposita dimicatione maxima,
ut aut libera Græcia sit aut servituti
obnoxia, proditi sumus à sociis no-
ctu elapsis & nos Lacedæmonii &
vos Athenienses: quod reliquum est,
ita nobis videtur esse faciendum, ut
quam strenuissime possumus nosmet ipsos defensantes, mutuo simus auxilio.
Ac si quidem in vos priores impetum
dedisset equitatus, è nostra dignitate
erat & Tegeatarum qui nobiscum Grae-
ciam non prodiderunt, subsidio vobis
venire: nunc, quoniam totus in nos
equitatus contendit, debetis vos ad
partem maxime laborantem suppetias
ferre. Quod si vobis aliquo discrimine
occupatis fas non est subsidio venire,
saltem hoc gratificamini nobis ut sa-
gittarios mittatis: quos agnoscimus
longe omnium qui in hoc bello sunt
promptissimos esse ad nos exaudiendos.
Hæc ubi audiere Athenienses, quum LX
moverent ad ferendam strenue opem,
& jam adventarent, ibi in eos ii
Græci qui partes regias sequebantur,
ex adverso instructi invadunt. Quo
factum est ut [1] Athenienses ab iis
urgentibus auxilium ferre non possent,
ægre admodum id ferentes. Ita de-
stituti Lacedæmonii, numero cum le-
vi armatura quinquaginta millia, &
Tegeatæ numero tria millia (hi enim
nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificaverunt tanquam con-
flicturi cum Mardonio præsentibus-
que copiis: & quum litare non po-
tuissent, multi eorum interea cade-
bant, multò plures vulnerabantur.
Confertis enim gerris Persæ ingen-
tem vim sagittarum emittebant, adeo
instanter ut [2] satagentibus Spartiatis,
& quia litare non poterant, respi-
ciens ad templum Junonis Platæen-
sium Pausanias, imploraverit deam,
obsecraveritque ne spes sua ipsos om-
nino frustraretur. Adhuc eo deam his LXI
verbis invocante, Tegeatæ prius exur-
gentes in barbaros tendunt: statim-
que post Pausaniæ preces sacrificanti-
bus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in
Persas eunt. Persæ omissis arcubus
ex adverso stetere. Ad quorum gerra pri-
mum pugna atrox commissa est juxta
ipsum Cereris templum, eaq; pertinax,

1 Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim objectum erat, negocium illis fa-
cessebat. 2 Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni pluresve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spar-
LXII tiatis conficiebantur. Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostem urgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes seseque defensantes, stravere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [1] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis
LXIII prœlium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas unquam novimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Hujus autem superiora majorum nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ majores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit,
LXIV ubi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Plataeas autem Persæ, postquam à Lacædæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum juxta lucum Cereris demicaretur, ne unum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neq; circa templum occubuisse, sed pleroſq; in profano: sed opinor (si quid de rebus divinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremaverant. Hactenus
LXV pugna hæc gesta est. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui jam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putavit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὁ ἀπίκηθο ἐς ὠθισμόν. τὰ γὰρ δόρεα ὅτε λαμβανόμβοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήμματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔασονες ἔσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι ἐόντες, καὶ πρὸς, ἀνεπιστήμονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἀντίοισι σοφίην. περιεξαίσονίες ἐὸν κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμβοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμβος λευκῆς, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀριστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἀντίους ὤθεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἷός ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμβοι κατεβάλλοντο πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἐχυρώτατον ἔπεσε, ὕστατοι δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐσθὴς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων. πρὸς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναρέσιμον καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω· τῷ δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὸ οὐνόματα εἰρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀιμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι· καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον ἐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶυμα δέ μοι ὅκως περὶ τὸ Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἐφάνη τῶν Περσέων ἔτι ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, ἔτι ἐναποθανὼν περὶ τὸ ἱρόν, οἱ δὲ πλέοσι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόρεον. αὕτη μέν νυν ἡ μάχη ὅδε ἐγένετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένῳ Μαρδονίῳ ἀπὸ βασιλῆος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, ὡδὸν ἤνυε, συμβάλλειν οὐκ ἐῶν. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· τὸ ἑξαπίνης ὁ Ἀρτάβαζος·

1 Plurimum enim illis *Persis* offic.

ἔχε

εἶχε δ' δυίαμιν ὐκ ὀλίγῳ ἀλλὰ ἀμφὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων ἄγων ἐωϋτόν· τύτους ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, δι' ὀξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀπιβήσεσθαι ἀπὸ τ μάχης, ἦγε καλιρτησιόθ· καλιρτησιόθ, ἀγγελίας κατ' αὐτὸ ἰέναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ὀχήσηται, ὅκως ἂν αὐτὸν ὁρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα ἀγγελίας, ὡς ἐς μάχην ἄγε δήθεν τ στρατόν. πεζὸς πεζέων περιδρόμων δ τ ὁδῦ, ὥρα δὴ καὶ φόβου ἅπτεσθαι τὺς Πέρσας. ὕτω δὴ ὐκέτι τ αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τ ταχίστην ἐτείνατο φόβῳ, ὥστε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ὅπη τ Ἑλλήσποντον ἀπικνέῃται. καὶ δὴ ὕτοι μὲν τούτῃ ἐτράποντο. Τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων τ μὴ βασιλῆος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ὅτι συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ὕτοι ἔχον περθυμίην ὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοί τε καὶ ὐκ ἐθελοκακέοντες ὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ὑπὸ Ἀθηναίων ὡς δὲ ταῦτα ἔπεσον, τοὺς Ἀθηναίους· ὡς δ' ἐτράποντο καὶ ὕτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, ὐκ ἦπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ὅτε ἀγαμαχεσάμενος ὑδενί, ὅτι ἀποδεξάμενός τι, ἔφευγον. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τ βαρβάρων ἤρτητο ὐκ Γερσέων, εἰ καὶ τότε ὕτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τὺς Πέρσας εἶδον. ὕτω τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τ ἵππου τ τε ἄλλης καὶ τ Βοιωτίης. αὕτη δ' τοσαῦτα περισωφέλεε τὺς φεύγοντας, ἀεί τε πρὸς τὸν πολεμίων ἄγχι ἑωυτὴν ἔσσα, ἀπείργουσά τε τὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀπηλαυνόμενοί σφι μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶσι οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δ', ἀκούσαντες ταῦτα, ὑδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο διὰ τῆς καταντίον καὶ τῶν κολωνῶν τ φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δ' ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τ λειοτάτου τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δ' ἄρχε τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους ὑδένα κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἵππαρχε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατέτρεψαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τ Κιθαιρῶνα. ὕτοι μὲν δὴ

(præerat autem non parvis copiis, sed ad quadraginta usq; millia hominum) ducebat instructos, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio esset probe intelligens, jusseratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic jussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non servato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non ligneum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perveniendi ad Hellespontum. & hi quidem horsum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui stabant à regis partibus, ignaviter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenienſibus decertaverunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes ultro ignaviter agere, ita dimicarunt ut trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Athenienſibus occubuerint. Ubi autem & isti terga dederunt, non quo Persæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnaverat, aut non expectaverat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem rem perpendisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandaverunt) apud me facit, [2] quod ad Persas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugientibus, ut assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, urgendo Xerxianos atq; interficiendo. Inter hunc tumultum nunciatur Græcis qui circa templum Junonis instructi à prœlio aberant, geri prœlium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templum: alii per campum, quæ planissima viarum erat. Quos jam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorum præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitaverunt, eosq; adorti sexcentos straverunt: cæteros ad Cithæronem usque persequuti, terga ceciderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii

καλιρτησιόθ· πεζὸς πεζέων

LXVI

LXVII

LXVIII

1 Quæ nec cum quoquam pugnaverat, nec ullum egregium facinus ediderat. 2 Quod quum Persas fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude perierunt. At Persæ cæteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii advenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quamcommodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, utpote ignaris murorum oppugnandorum: ut vero Athenienses supervenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subruerunt; atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Minervæ reposuerunt. nam cætera quæ cepere, in unum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius catervam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant ut ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, unus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Atheniensium, duo & quinquaginta. Porro LXX inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cum Tegeatæ Athenienseſque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt vicerunt: Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superaverunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis evasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc navavere operam Posidonius & Philocyon &

ἐν ἐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθασαν ὅτι τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάντες δὲ, ἐφεῖξαντο ὡς ἠδυνάσατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσβαλόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐς ἀκροχειρίην τειχομαχίη ἐξεγένετο· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσέβαλον, ἔστω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ὅτι πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιταρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρεπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὸν σκηνὸν τὸν Μαρδονίου ἔσυλεον οἱ ἔσαν οἱ ἁρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὸν φάτνην τῶν ἵππων ἔσαν χαλκέην πᾶσαν καὶ θέης ἀξίην. τὸν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὸν Μαρδονίου ἀνέθηκε ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ 341
ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσπερ ἔλαβον ἐσυλήσαντο τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι ὡδὲν ἔτι ἰῇ ἐπιστήσαντο ποιέεσθαι τοῦ τείχεος, ἔτι τε αὐτέων ὀλίγης ἐμεμνήτο· ἀλύσκαζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ καὶ χάρῃ μυριάδες καταπεπληγμένων ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν ὅτῳ, ὥστε τετρήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταλελειμμένων στρατηγῶν, τοὺς ἔχων Ἀρταβάζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας ἀποθανεῖν. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἰς καὶ εἰκοστὸς καὶ ἑκατόν. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἡσίοδος δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἵππος δὲ, ὁ Σακέων ἀνὴρ ὃς λέγεται Μαρδονίου. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν ὦδε ἔχω ἀποσημήνασθαι· ἅπαντες γὰρ ἔστι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων. ὅτι δὲ καὶ τὸ ἰσχυρότατον περιεποιήσαντο, καὶ τετέσι ἐκράτησαν, καὶ ἄριστοι ἐγένοντο μακρῷ Ἀριστόδημος κατ' ἐμὲ γενόμενος τοὺς ἡμετέρους. ὃς ὁν Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων ὀνοτὸς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐλέσθαι Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ

---

1 Ex quibus primi Teg. introiere. 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare ut ex trig. 3 Notæ gintia. 4 *Vide supra, pag. 459.*

Ἀμομφά-

Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι ἡμομένης λέσχης ὃς ἡμοιτο αὐτέων ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ ἐπιχωριόμενοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν διὰ τὴν παρεοῦσαν οἱ ἀτιμίην, λυσσώντα τε καὶ ἐκλελοιπότα τοὺς πάντας, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δέ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα ἡμέων ἀγαθὸν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἄν εἴποιεν. ὅτοι δὲ τῶν κατέλεξαν πάντας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τοὺς ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τιμοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δέ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν περειρημένην ἀτιμίην, οὐκ ἐτιμήθη. Οὗτοι μὲν τοὺς ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης δὲ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ὅκως ἐσφαλίζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρωματίσθη τοξεύμασι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνεγμένος ἐδυσθανάτιέ τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Αἰμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρί, καὶ ὅτι οὐδὲν ἔξι οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμεομένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται δοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ τοῖσι πόλε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τοπάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρείδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πλήθεϊ, καὶ ἀνίσασαν τοὺς δήμους, ἐκ εἰδότες ἵνα κατέχεται ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγήσασθαι ὅπῃ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρείδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη διατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα ὕστερον, ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων ἡμόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέσχοντο. Τότε τῷ δήμῳ ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀγωνισάμενος τοῦτο Ἀθηναίων, δικαίως λόγου λεγομένου ἔχει· τὴν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέην ἀλύσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρέην τὴν, ὅκως

Amompharetus Spartiata. Quanquam quum sermo haberetur quisnam præstantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui adfuere, censuerunt, Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat invidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium vero, qui perire noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virum. verum id fortasse livore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore quod ob causam prædictam sibi occumbendum putavit. Hi sunt qui ad LXXI Platæas nobilissimi extitere. nam Callicrates extra prælium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum [1] præstantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiens, non sibi dolere quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu usus esset, nullamque operam navasset dignam se & sua cupiditate navandi. Ex A- LXXII thenienſibus eminuisse fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (ut ipsi Athenienses aiunt) in omne ævum fructuosam. siquidem quum olim ad investigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam invasissent, & populos è sedibus suis ejicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & (ut quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc usque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præsidendi: adeo quidem ut bello quod multis postea annis inter Atheniensis atque Peloponnenses gestum est, Lacedæmonii quum cæteram Atticam popularentur, à Decelea temperaverint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXXIII præclarissime inter Athenienses navata opera, ancipiti sermone celebratur: uno, fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties

1 Formosior

adven-

adventantibus hostibus propinquus erat, objiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summovere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenientibus, EUrybiadem virum Argivum quinque certaminum victorem ex provocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenientium una cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit ut sub Edonibus a-
LXXV pud Daton occumberet. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Persæ: hæc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissimâ, carpento advenit: ex eoque descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnovit hominem, cujus & nomen jampridem & patriam didicerat. Ejus genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me supplicem captivitatis servitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dæmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persès habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, 1 tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendavit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curavit. Host hujus mulieris digressum continuo Mantinei supervenerunt re jam confecta: qui se animadvertentes venisse sero ad pugnam, magnæ jacturæ loco id sibi esse putaverunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam usque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæ-

πελάσειε ἀπηνεόμβυος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πολέμιοι ἐκπεπλόντες ἐκ τῆς τάξιος, μετακινῆσαι μὴ δυνήσαιατο. γινομβύης δὲ φυγῆς τῷ ἐναντίων, δέδεκτο, τὸ ἄγκυρεαν ἀναλαβόντα, ὕστω διώκειν. οὕτω μὲν ὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῷ λόγῳ, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐὼν ἀστοίσι εὐεργέτης καὶ ἐδαμᾷ ἀτρεμίζουσι ἐφόρεε ἄγκυρεαν, καὶ ἐκ τοῦ δώρηκος δεδεμβύλωι σιδηρέην. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι τοὺς καλλιπεμβύους Ἀθηναίων Αἴγιναν, Εὐρυβάτεα τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πενταέθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γυμνικὸν ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκεω, ἀπιθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τοῖσι μετάλλοισι τοῖσι χρυσέοισι μαχεόμβυοι. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῆσι κατίστων οἱ βάρβαροι, ἐνθεῦτό σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἡ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμβύη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐοῦσα τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν παρεόντων, καταβᾶσα ἐκ τοῦ ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας· ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Παυσανίην, πρότερόν τε τὸ οὔνομα ἐξεπιστα μβύη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκέουσα, ἔγνω τε τὸν Παυσανίην, καὶ λαβομβύη τοῦ γνάτου, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λῦσαί με τὴν ἱκέτιν ἀχμαλώτου δουλοσυνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας, τοῦσδε ἀπολέσας τοὺς ἔτε δαιμόνων ἔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ ἐγὼ ἐκ Κῴης μὲν, Κώη, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίῃ δέ με λαβὼν ἐκ Κῴ ἔσχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἰ θυγάτηρ Ἡγησορίδεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν κατὰ κείνους τοὺς χρόνους. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τοῖσι ἐφόροισι παρεῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἦκον τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυθανόμβυοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi major quam cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. i. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inviolabilis.

μθνιοι ὃ ὐκ ἐων φθόνησντας διώκειν. οἱ ὃ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴ ἐωϋτῶν, τὲς ἡγεμόνας τ στρατῆς ἐδίωξαν ἐκ τ γῆς. μετὰ ὃ Μαντινέας, ἦκον Ἠλεῖοι καὶ ὡσαύτως οἱ Ἠλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες ὃ καὶ ὕστοι, τὲς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲ Μαντινέας μὴν καὶ Ἠλείες τοσαῦτα. Ἐν ὃ Πλαταιῆσι ὲν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Αἰγινητέων λὺ Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, "ἔιπετο πρὸς Παυσανίην. ἀπτόμενος ὃ ασε- "δῆ, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότε, ἔργον ἔρ- "γασαί τοι ὑπερφυὲς, μέγαθός τε καὶ κάλλ- "καί τοι θεὸς παρέδωκε, ῥυσάμενον τὴ Ἑλλά- "δα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων "τῷ ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ ὃ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ δὴ "τούτοισι ποίησον, ὅκως λόγος τέ σε ἔχῃ ἔτι "μέζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τὴ βαρ- "βάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέ- "ων ἐς τὲς Ἕλλωας. Λεωνίδεω μὲν ἀποθανόν- "τος ὲν Θερμοπύλῃσι, Μαρδονιός τε καὶ Ξέρ- "ξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρω- "σαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδοὺς, ἔπαινον "ἕξεις πρῶτος μὲν ὑπὸ τῶν Σπαρτιητέων πάν- "των, αὖτις ὃ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλή- "νων. Μαρδόνιον μὲν ἀνασκολοπίσας, τετιμώ- "ρησαι ἐς πάτρων τὴν τὸν Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοκέων "χαριζεσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δ' ἀνταμείψετο "τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν δύνασαί τε "καὶ παρορᾶν, ἄγαμαί σεῦ· γνώμης μέντοι "ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξάρας γὰρ με ὑβρίσαι, "τὴ πάτρῃ καὶ τὸ ἔθνος, οὐ τὸ μηδὲν κατιβα- 343 "λες, φθονέων νεκρῷ λωμαίνεσθαι· καὶ δεῦτε "τα ποιέω, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι, τὰ πρέ- "πει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἤπερ Ἕλλη- "σι, καὶ κείνοισι ὃ ὀνοσθενόμην. ἐγὼ δ' ὧν "τούτῳ εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδουμι, μήτε "τοῖσι ταῦτα ἀρέσκεται· ἀποχρᾶ δέμοι, Σπαρ- "τιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὃ "καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ ὃ, τῷ με κελεύεις τιμω- "ρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε "τῇσι τῇσδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ "ἄλλοι οἱ ὲν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ "μὲν τοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλ- "θῃς ἔμοιγε, μήτε συμβουλεύῃς. χάριν τε ἴσθι, "ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλ- λάσσετο. Παυσανίης ὃ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐπέλευε τὲς εἵλωτας τὰ χρήματα. οἱ ὃ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, διέκρινον σκηνὰς καὶ σκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐμπ- χρύσους καὶ ἐπαργύρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκ- κους τε ἐν ἀμαξέων ἔτεμνον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι.

moniis insequi fugientes. Iidem postea domum reversi, duces suos exilio mulctaverunt. Post Mantineos advenere Elei, qui itidem ut Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio mulctaverunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Phataeas LXXVII in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima usus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt ut liberata Græcia, omnes quos novimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita ut & tu majore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caveat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudem nancisceris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab universis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris ultus. Hæc Lampon, gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, LXXVIII inquit, hospes Ægineta, benevolentiam atque providentiam amplector: tamen ab æquitate judicandi deeras, nam & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sævire in mortuum, aiisque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodq; in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere ut honeste agam, honesteq; dicam. Leonidæ autem, cui me jubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, jussit 1 servos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inveniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus.

1 Helotes, *quod erat peculiare servorum Laced. nomen. quod & paulo post & aliis variis locis observandum.*

Quinct-

Quinetiam è cæsorum cadaveribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumque rerum multum furto subtrahentes servi Æginetis venundabant multum, quod occultare non poterant, repræsentabant. unde principium extitit ingentium divitiarum Æginetis utpote aurum à servis pro ære mercantibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Jupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta cæteras inter se distribuerunt pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam cum jumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam navaverant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem dum è Græcia fugit omnem apparatum suum ex auro argentoque & [1] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, jussisse pistores & coquos cœnam sibi uti Mardonio instruere, quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque [2] probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactum, imperasse per jocum suis ministris ut Laconicam instruerent cœnam. 3 Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq; ubi convenerunt, inter ostendendum utriusque cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa convocavi, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interjecto deinde tempore complures Platæensium repeterunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

LXXX

LXXXI

LXXXII

ἀπό τε τῶν κειμήλων νεκρῶν ἐσκύλλον φέλλιά τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐδήτου γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο ὐδείς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέδεικνυσαν, ὅσα αὐτέων ἐκ οἷά τε ἦν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸ χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δήθεν, ὠνεῦντο παρὰ τῶν εἱλωτέων. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ὀπὶ τῷ τελαμῶνι ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἑπτεχέως ἄγχισα τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγλύφετο. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τῷ ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσὸν, καὶ τὸ ἄργυρον, καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς ἐμεῦ, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Παυσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὕτως καὶ τἆλλα χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τάδε ἡδέα, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ. Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ φοινικίσμασι ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ κατῶς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι ἔτυχε ἐποίεον ταῦτα, ἐνθαῦτα τὴν Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας δυ' ἐστρωμμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγῆναι τὰ παρκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ὀπὶ γέλωτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τὴν δοίνην ποιησάσης ἐκείνης πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τούτων, εἰπεῖν τὸν Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν, "Ἄνδρες Ἕλληνες, τῆσδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων βασιλῆος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιῇδε διαίτῃ ἐχόμενος, ἦλθε ἐς ἡμέας ἔχοντας οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαρτησόμενος. ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων δεῦρο συχνοὶ δίκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων.

[1] Aulæis, *secundum quosdam.* [2] *Vallam apparet verba quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet* εὖ ἐστρωμμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris vet. cod. habentur.* 3 Quum autem hæc cœna instructa longo intervallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

ἐφάνη ὦ κὴ τόδε ὕστερον δὴ τυτέων τῶν νεκρῶν ὠμοφιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· ἀνευρέθη κεφαλὴ ἓν ἔχουσα ῥαφὴν ἑνδεμίην, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου. ἐφάνη ὦ κὴ γνάθος, κὴ τὸ ἐπάνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μουνοφυέας, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας τούς τε ὀδόντας κὴ τοὺς γομφίους· κὴ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπεί τε ὦ Μαρδονίου ὑστέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσθη, τοῦτο ὅτεῳ μὲν ἀνθρώπων, τὸ αὐτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν. πολλοὺς δέ τινας ἤδη κὴ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, κὴ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς ὑπὸ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παῖδος ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου· ὅστις μὲν μούνοι ἦν αὐτέων ὁ ὑποκλέψας τε κὴ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι αὐτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα φάτιν κὴ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λοιπὴν διείλοντο, ἔδαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τειξάς ἐποιήσαντο δήκας. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν κὴ Ποσειδώνιος κὴ Ἀμομφάρετος ἐσὶν κὴ Φιλοκύων τε κὴ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. οὕτω μὲν τοῦτο ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἀλέας· κὴ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμῶς, κὴ Μεγαρέες τε κὴ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τὴν Ὑπατα διαφθαρέντας. τυτέων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐκύρησαν οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι κὴ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυθάνομαι ἐπαγωνισάμενοι τῇ ἀπεσοῖ τὴν μάχην, ἐκ τοῦ χώματος χῶσαι κενοτάφους, τῶν ὀφθαλμοῦντα ἕνεκα ἀνθρώπων. ἐπεὶ κὴ Αἰγινητέων ἔστι αὐτόθι καλεόμενον τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω κὴ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἑόντα ἑωυτῶν. Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισι σφι ἔδοξε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, κὴ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδισαντίας ἐν πρώτοισι ὦ αὐτέων, Τιμεγενίδεα,

Hoc quoque rei apparuit poſtmodum in his mortuis carne nudatis, ut quum eorum oſſa comportarent unum in locum Platæenſes, inventum ſit caput nullam ſuturam habens, ſed ex uno oſſe ſolidum: item maxilla, cum eo quod ſuper maxillam eſt, habens dentes, etſi diſtinctos, tamen ex uno oſſe univerſos tam molares quam cæteros. quinetiam oſſa viri quinque cubitorum. [1] Poſtero die quum Mardonii cadaver non extaret, incertum à quibus hominibus ſubtractum. audivi tamen jam diverſos illum ſepeliſſe: & ob id permultos ſcio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepiſſe: Sed quis curam ſuſceperit cadaveris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamen hujus rei nonnihil famæ Dionyſiophanes vir Epheſius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus eſt. Græci vero, poſteaquam prædam diſperLXXXIV tierunt, cæſos ſeparatim quiſque ſuos tumularunt. Lacedæmonii, tribus ſepulchris effectis, in eorum uno ſacerdotes, è quibus fuere Poſidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio ſervos humaverunt. Hunc in modum Lacedæmonii ſepulti ſunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienſes ſuos utrique promiſcue condiderunt: necnon Megarenſes atq; Phliaſii ſuos ab equitatu interemptos. 3 Horum omnium ſepulcra fuerunt plena. Nam aliorum ſepulcra quæ ad Platæas oſtenduntur, ea ſunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubeſcebant ſe à pugna abfuiſſe, quum ſero ſupervenisſent. Quippe tumulus illic viſitur qui dicitur Æginetarum: quem ego audio decem poſt hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AUtodici filio viroPlatæenſi illorum hoſpite excitatum fuiſſe. ¶ Græcis ſtatim à cæſorum LXXXV humatione in agro Platæenſi, inito conſilio viſum eſt bellum Thebis inferendum, petendumque eos qui cum Medis ſenſiſſent: & in primis Timegenidem

1 At Mardonii cadaver poſtridie *quam ille occubuit*, ex oculis ſummotum fuit: ſed à quo, id vero mihi certo compertum non eſt. 2 Tegeatæ vero ſeorſum *à Lacedæmoniis* omnes *ſuos* confertos humaverunt. Athenienſes quoque, ſuos uno eodemque in loco, & Megarenſes, & Phliaſii *&c. ut ὁμῶ id ſit quod de Tegeatis per ἀλέας ſignificavit: quod reddidi* Confertos, *accipiens pro In eundem locum coacervatos. Poteſt tamen ὁμῶ ita etiam accipi (& fortaſſe melius) ut commune fuerit Athenienſibus, Megarenſibus & Phliaſiis ſepulcrum.* 3 Πλήρεες *videtur ex ſequentibus exponendum οὐ κενοί. q. d.* Atque horum quidem omnium ſepulcra, vacua non fuerunt, ſed in iis cadavera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet ſepulchra quæ Platæis viſuntur, hos ego accepi, quod abfuiſſe à pugna puderet, ſingulos aggeres communes excitaſſe, poſterorum rationem habentes. Ibi enim eſt Æginetarum quod vocatur ſepulchrum à Cleade AUtodici filio, illorum hoſpite, eorum rogatu decem etiam poſt annis (ut audio) extructum. *Obſervandum eſt autem χώματα dicere, non τάφους, eo quod illi quidem pro ſepulchris ea vellent haberi, (unde dicit καλεόμενον τάφον. q. d. καλεόμενος τάφος ἀλλ' οὐκ ἐών, χῶμα δὲ μοῦνον) at revera ſepulcra non eſſent, ſed aggeres tantum ſepulcra ſimulantes, ſive imitantes. quos inquam pro ſepulcris haberi vellent, non à ſuæ ætatis hominibus (utpote quibus cognita fraus eſſet) ſed à poſteris. Ideo illud τῶν ὀφθαλμοῦντα ἕνεκα ἀνθρώπων verto* Poſterorum rationem habentes, *vel, Poſterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari. In poſterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, eſſet illis imponere, non autem gratificari. Poteſt tamen ſimplicius verti, Id facientes propter poſteros. At Valla, alium quem verba ferre non poſſunt ſenſum ſequutus, vertit,* Quum ſero ſupervenisſent.

& At-

& Artaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab urbe discedendum quam eam evertissent. Hoc ubi decrevere, undecimo à pugna die moventes obsedere Thebanos, jussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. LXXXVI Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnaverint, aut nos dedideritis, absit ut nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed sive per causam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cum Medis sensimus: non autem nos soli.) sive revera deposcentes nos urbem obsident, nosipsi nos in disceptationem exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, evestigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle LXXXVII se viros dedere. Ea re inter eos conventa, Attaginus ex urbe profugit: cujus liberos ad se Pausanias adductos culpa absolvit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, ubi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. LXXXVIII Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, ut è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio invitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim ut omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidem, viri Thessali, maturo (ut cernitis) quamcelerrime pervenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officium præstate. hæc enim vos in tempus præstitisse non pœnitebit. Hæc fatus,

τὴν Ἀτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἔσαν· ἐς ὃ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίσασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, ἔτεϊ δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν ἀυτέων ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καί, οὐ γὰρ ἐπαύοντο ἀνόμβροι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπεὶ ὅτεῳ δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπανίστασθαι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι ἐνδεχώμεθα, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀνατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρῄζοντες, πρόσχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς καιρὸν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνον μὲν ἐκδιδόασι ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τὸ μηδισμὸν παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταίτιους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δέ, ὡς παρέλαβε, αὐτοὺς τούτους ὑπονοέων, τὸ στρατιὴν τοῦ συμμαχικοῦ ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν 345
αὐτοῦ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γινόμενα. Ἀρταβάζου δὲ τοῦ Φαρνάκεω, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ ἐδέξαντο σφέας, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον τοῦ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, ὅτεῳ ὁπασάμενοι τοῦ ἐν Πλαταιῇσι γένοιντο. ὁ δὲ Ἀρταβάζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τοῦ ἀγῶνος εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὑπεδέκετο γὰρ οἱ πάντα τινὰ οἴεσθαι πιθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, ἔτε πρὸς τὰς Φωκέας ἐξηγόρευε ὅδε, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ αὖθις ἥξω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τοῦδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρ-

"δόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἕπεται πόδας μυρίους ἐλαυνόντων, προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον ξεινίζετε, καὶ "δὴ ποιεῦντες φαίνεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσαι μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπὰς,

ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐπὶ τὴν Θρηίκην, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν πάμπαν τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τῶν στρατῶν τὸν ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τοὺς κακοπάτας κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ συστάντας καὶ καμάτῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν ὦν ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τὴν περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκόπησε γλέεσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπλῳ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Γερσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Γέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων δὴ τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς εἰ μηδὲν ὄφελος ἴδοιντο αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομένουσι εἰ δὲ καὶ ὑπομένουσι, οὐκ ἑτέρην ἀγρὴν τοιαύτην δυνήσεται ἄν αὐτοὺς. θεούς τε ἐπικαλέων, περιστρέπετο αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸ βάρβαρον. δείσαντές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. τὰς τε γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιόμαχους εἶναι. αὐτοί τε εἴ τι ὑποπτεύοιεν μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐν τῇσι νηυσὶ ἑτοίμους εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὁμοίως εἶναι. Ὡς δὲ πολλοὶ δὴ λιπαρέοντος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνα ἔσχε θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, δεῦτε ποιεῦντες τάδε.) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸ ὕστερον λόγον, εἶπα νύν μοι ὄρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέκομαί τὸν οἰωνόν. Ἡγησίστρατε ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ ἡμῖν ποιέεις ὅκως αὐτός τε δὺς πίστιν ἀποδώσεαι, καὶ οἱ σοὶ σοὶ ἑωυτοῖσι εἶδε, ἢ μὴν Σαμίους ἡμῖν προθύμως ἕξεσθαι συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, διεξάντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένῳ σφι Δηϊφόνῃ Εὐηνίου, ἀνδρὶ Ἀπολλωνήτῃ, Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τούτου τὸν πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidens, pervenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio navigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXXIX ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Joniæ geri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui una cum Leutychide Lacedæmonio navibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim ut si tantummodo viderent hos Jones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam, ut expectarent, tamen fore ut non aliam prædam talem isti reperirent. Præterea deos invocans obsecrabat ut Græcos Græci liberarent, ulciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naves illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se ut in horum navibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset hospes Samius, scisitabatur eum Leutychides, (sive ominis gratia volens audire nomen, sive casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua ejus oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu ut navigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem XCI pariter exequi aggressus est. Nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam jurejurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, jussit eum cujus nomen pro augurio acceperat, secum navigare. Græci eum illic diem commorati, postridie pulchre litavere, haruspice Deiphono Eueni filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Jonico. Hujus patri XCII

προθύμως ἕξεσθαι

Eueno

Ellenio res hujusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oves quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare juxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, non procul ab urbe, custodiunt delecti viri, divitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oves permagni faciant. Ibi Ellenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oves non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oves circiter sexaginta trucidarunt. Id ubi iste animadvertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ ubi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in judicium Ellenium condemnaverunt, ut, quia vigiliam edormisset, visu privaretur. Quem postea quam excæcaverunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de caussa mali præsentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarum ovium Ellenium inique luminibus orbassent. sè enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos quam ei satisfaciissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturos se Ellenio tale donum quod habentem plerique hominum putarent beatum.

XCIII Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è civibus exequenda delegaverunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: Ellenium in statione sedentem adeunt, eique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deveniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta ejus rei mentione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, sè optare dixit duo prædia civium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset Ellenius,

κατέλαβε Εὐλλίον πρᾶγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἡλίου πρόβατα. τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὥρικον λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἡλικίῃ δοκιμώτατοι ἀπὸ ἑωυτῶν ἐς αὐτὰς φυλάσσουσι ἑκάστοτε. ἐνθεῦτεν πολλῷ μὲν δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα τὰ ἱερὰ, ἐκ διοπετέος τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐλλίου παῖς ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτὸν καταλαβοιμῶσαι τὸν φυλακίου, παρελθόντες νύκτωρ ἐς τὸ ἄντρον, διέφθειραν ἀπὸ προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπῆλθε, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε ἑωυτῷ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντιτιμήσασθαι ἄλλα πρόβατα. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γινόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, κατάγοντες μὲν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκειναν, ὡς τὸν φυλακίτην κατακοιμήσαντα, τὸ ὄμμα στερηδόνας. ἐπεὶ τὸ γε δὴ Εὐλλίου ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἅτε πρόβατά σφι ἔπεσε, ἔτι γῆ ἔφερε ἀμείους καρπόν. πρόφαντα δὲ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἐπείρεον τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνεον τὸ ὄμμα ἐξέρυσαν. ἀυτοὶ γὰρ ἐπορεύοντο τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησε, ταύτας τοὺς ἂν αὐτοὶ ἕληται καὶ δικαιοῖ. τιτέων δὲ τελεσθέντων, αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὶς μὲν μακαρίειν ἂν δοκέουσαν ἔχειν. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα ἐφάνη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόῤῥητα ποιεύμενοι, πρόθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι δοκίμοισι. οἱ δὲ σφι διήκριναν ὧδε· καταμηνύει Εὐηνίῳ ὁ θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρέζονται, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεόμενοι τῷ πάθεϊ. τοῦτο δὲ ὑπαίσθοντες, πρώτιστον τίνα δίκην ἂν ἕλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιήτας δίκας ὑποσχεῖν δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ, οὐκ ἀνηκέστου τοῦ διοπετέος, εἵλετο, εἶπας, εἴ τίς οἱ δύο ἀγρὼς τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἐπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν πάντων καλλίστην οὖσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τούτων δὲ ἔφη ἐπιβολὴν ἡμῶμθαι, τῇ λοιπῇ ἀμειβόμενος δίκῃ, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν ἡμοιβήν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

346

1 Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.

"οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες, Εὐληνίε, "τοῦτο δίκην Ἀπολλωνιήτῃσι τῆς ἐκτυ- "φλώσιος ἐκτίνυσί τοι κατὰ τὰ πρόπαλα, τὰ ἠγόμην. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθοῦτεν πυθόμενος τὰ πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, περιάμενοι τῶν τῆς ἐκτημένων, διδοῦσί οἱ τὰ εἵλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ ὀνομαστὸς γενέσθαι. Τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐληνίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου ὀνόματος, ἐξελάμβανε ὅτι τιμὴ Ἑλλάδι, ἔργα, ἐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τιμὴ Σάμου. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ, παρεσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας πλεύσσειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τιμὴ Ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὑμέων εἶναι, ἐς δὲ τιμὴ Ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἕωσι κατὰ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ. ὃς, κατελύσαντο Ξέρξεω, καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πλῆθος μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὅτε τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος ἕρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων κρατέειν. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ κατὰ τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαῖσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος Πασικλῆος ἱδρύσατο Νείλεω τοῦ Κόδρου, ὑποσύμβου ὅτι Μιλήτου κτίστεω ἐνθαῦτα τάς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἕρκος λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα σκήψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας θέντες τοῦ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάζοντο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ἐπ' ἀμφότερα. ὑπελαμβάνοντο γὰρ παρεσκευάζοντο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τιμὴ Ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγότων. ἀπορίη τε εἶχοντο ὅ, τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσοντας ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τουτέων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ὑπερπλέειν δὲ ὅτι τιμὴ Ἤπειρον.

347

tum ii qui ei assidebant, excipientes; ELleni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. ELlenius, ubi omnem rem audivit, indigno animo tulit sesé fuisse deceptum. At cives ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam divinationem obtinuit, unde celebratissimus evasit. Hujus ELlenii filius fuit XCIV Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audivi, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium ELlenii, cujus non esset, nuncuparet. ¶ Cæterum postquam XCV litavere Græci, classem è Delo Samum versus solverunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Junonis eam locavere, sese ad prœlium navale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naves ad continentem reducunt, præ Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam navalem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo navigabant ut essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Joniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque navibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc XCVI inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, prætervecti ad Gæsonem & Scolopoentem, ubi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naves munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in utrunque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abi- XCVII isse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retrone se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandemneutrum horum visum est esse faciendum sed porro eundum in continentem.

præpa-

præparatis igitur ad pugnam navalem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem navigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex adverso obviam ferri vident, sed naves intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides navem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Jones per præconem compellabat, inquiens, Viri Jones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Ubi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Hujus autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Jones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis
XCVIII Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naves litori admovent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Attica Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorum devectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant ut compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id ut Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum novarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcaverunt. Iidem facta ex gerris testu-
XCIX dine sese constipaverant. Græci, ubi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus advolavit in universum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem hujusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ divinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit utraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat,

ϖϖαρασκευασάμενοι ὧν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀπιβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ ὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαραγόμενος, ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν ϖϖαρακεκεμένον ϖϖὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα ϖρῶτον μὲν ἐν τῇ νηῒ ϖϖαπλέων, ἐγχρίψας τῷ αἰγιαλῷ ταμφάλισα Λευτυχίδης, τάδε κήρυκος ϖερηγόρευε "τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων "τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. "πάντως γὰρ ὐδὲν σωιήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ "ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμ- "νῆσθαί τινα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων "ϖρῶτον· μετὰ δὲ, τὸ σωιθήματος Ἥβης. "καὶ ταῦτα ἵεται καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων ϖαρὰ τοῦ ἀκούσαντος. Οὗτος δὲ σῶς ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ ϖρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἢν γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, πιστὰ ϖοιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα κατασημήνα, δεύτερα ταῦτα ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· ϖεριχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ ὅτε μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας ϖαρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι ϖαραινέσαντας, τοῦτο μὲν, ὑποπτεύσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀναιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμψασι ἐποδιάσαντες ἐς τοὺς Ἀθήνας. τῶν εἵνεκεν ἐκ ϖάντων ἔσχε ϖτοίην ἔχον, ϖεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω ϖολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς διόδους τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας ϖερισταλάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑϖισαμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίευν δὲ τόδε εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἄν τι ϖοιέειν, δωιάμενοι ὑϖλαβομένοισι, τρόϖοισι τοιούτοισι ϖερεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ σωιεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναί σφι. ὡς δὲ ἄρα ϖαρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, ϖροσίσαν ϖρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δέ σφι φήμη τε ἐσέϖτατο ἐς τὸ στρατόπεδον ϖᾶν, καὶ κηρυκήιον ἐφάνη ὅτι τῆς κυμαντικῆς κείμενον. ἡ δὲ φήμη δῆλα δή σφι ὦδε. ὡς οἱ Ἕλληνες τῷ Μαρδονίου στρατῷ νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ ϖολλοῖσι τεκμηρίοισι ἔξι τοῦ θείου τῶν ϖρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τὰ αὐτὰ ἡμέρης συμϖίϖτούσης, τῶν τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος, φήμη

φήμη

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης ἀμφοτέρους τοὺς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, οὗ ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένην δὲ νίκην τῆς μὲν Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς ὡς ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωΐ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μανθάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη ὡς πρὸ τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, ἔτι περὶ σφέων αὐτέων ἕτερα, ὡς τῆς Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πλαίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μὲν τοῦτο ἡ κληδὼν αὕτη ὡς ἐσέπλατο, μᾶλλόν τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς ὡς καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι περισχέρη τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι τῆς ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' ἀγκαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, καὶ τὸ τραχύδρυον καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὠθέοντο, ἔστι οἱ ὀπὶ τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὀρθία ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντο· ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν ἐκλάσθη, οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ ἔπει δὲ τῷ Ἀθηναίων καὶ τῷ προστεόντων ὁ στρατὸς, ὅπως ἔτι ἡνήσαι ἐωυτῷ ἠνίοιτο τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, ὠθισκελισάμενοι, ἔργα εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα ἔτι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (ἦσαν γὰρ ἔτι καὶ οὗτοι ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, ἔνθα τι πρὸς ἀλκὴν ἐτρέποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. ἔτι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἕλλησι· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθραμίτρης τῷ ναυτικῷ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τῷ πεζῷ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum ultro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, ut ad utramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (ut à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale juxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo dici gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum utranque eodem ejusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autem adventum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcia, ne Mardonio subjiceretur: at ubi fama hæc ad eos advolavit, impensius atque properantius ad congrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam insulæ eis & Hellespontus proposita præmia essent. ¶ Athenienses porro, & qui juxta erant instructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu prœliabantur. Persæ, quoad sibi gerra manere recta, sese defensavere, nihilo inferiores hostibus: postea vero quàm Atheniensium & eorum qui cum Athenienſibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuo adhortantes, ut laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum commutari jam res, & dejectis gerris Græci confertim impressionem facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Ubi vero & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarum dux Tigranes. Adhuc autem dimicantibus Persis supervenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererant trucidave-

cidaverunt. Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alii ex Sycyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi viderunt statim ab initio [1] pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Jones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barba-
CIII ros. Milesiis autem præceptum erat ut exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. hujus quidem rei causa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugnæ adessent, aliquid innovarent. At illi è contrario prorsus quam jussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Jonia iterum defecit à Persis. ¶ In hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam navaverunt Athenienses, & ex
CIV Athenienſibus Hermolycus Euthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit ut bello inter Athenienses & Caryſtios, in pugna apud Cyrnum agri Caryſtii facta, cæsus in Geræsto jaceret. Secundum autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii. Græci vero per-
CV quam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorum naves incenderunt, totumque murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Ubi castra atque naves cremavere, vela fecerant, & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica trunsferenda, & ubinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cujus ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse ut per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandum esse ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, ejectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, 3 non esse principatum Ioniæ summovendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum. & quum in hoc conten-

χείριζον. ἔπεσον ὧν καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεος. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατολόγμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀποδαιρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην στερεὴν τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, ὥστω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετετάκτο μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι. ὡς δὲ ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τοῦ Μυκάλης. ἐστείχησαν μὲν νυν δὴ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τοῦτο μὲν εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ πνεοχμὸν ποιέωσιν. οἱ δὲ τῶν τοὐναντίον τῷ προστεταγμένῳ ἐποίεον· ἄλλας τε καὶ ληϊομένους σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοί σφι ἐγένοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. ὥστω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσευσαν Ἀθηναῖοι (καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτεων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῇ Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεἰὼς δὴ Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσευσαν. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῷ βαρβάρῳ, τοὺς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὸ λοιπὸν προεξαλαγόντες ἐς τὸ αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντές δὲ τό τε τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅποι χρεὼν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετο σφι εἶναι τοὺς τε Ἰώνων περικτίσματα, φρυκτοῦντας τὸ πάλαι χρόνον, καὶ σφῶν τῶν μὴ περικτισμένων, Ἴωνας ἐλευθερίην ἐλπίδα ἔχον χαιρόντας πρὸς τὴν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἔδοξε ἐᾶσαι τῶν μηδισάντων ἐθνέων τὸ Ἑλληνικὸν τὸ ἐμπόριον ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἰωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην ἡμέων ἀναστατέειν, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεν-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alii, Pugnam ancipitem esse.* 2 Cujus ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent, neque enim vid. eis f. p. ut per o. t. Io. tutandis præessent; sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summovendos esse Iones censebant.

ἀντιὰν

ὄντων ὦν τυτέων, περιθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐπιτήσατο, πίστιν καταλαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους ὦν καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντετάμθαι [ει]. δύρησειν. ἔστι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν ὦν ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης καταιληθέντων, ἐόντων ἐν πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων ὦν κατ' ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου ὠθρωτυχὼν τῷ παιδὶ τῷ γεγονότι, τὸν στρατηγὸν Ἀρταΰντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἄλλά τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ, τὸν βασιλήϊον οἶκον κακώσαντα· ὠθρὸς ὦν τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δεινότατον μέγιστός ἐστι. ὁ ὦν, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, σπάσας τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεα, [ιθ] ἀποκτεῖναι θέλων. καί μιν δρηθέοντα [ιη] φθὰς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὀπίσω ἐσεὼς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω, ἀρπάζει μέσον· καὶ ἐξάρας, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι [κ] Μασίστεω προέσχοντο. ὁ ὦν Ξεναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὖτις τε Μασίστῃ τῷ Θέρμου καὶ Ξέρξῃ, σώσας τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ δὴ τοῦτο τὸ ἔργον Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τὸν ὦν κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τυτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν ὦν τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐπεί τε ἐξ Ἀθηνέων προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ὦν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἦρα τὴν Μασίστεω γυναῖκα, ἐοῦσαν καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὡς δέ οἱ προσέπεμπε οὐκ ἐδύνατο καταγραδῆναι, οὐδὲ βίῃ προσέφερε, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (τοῦτο ὦν τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὔ τι γὰρ οὐδ' ἐπήσατο βίης ἐτυχομένης) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τῆς ἄλλων, πρόσχετον τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μάλλον λαμψεσθαι [λβ] τοῦτο ποιήσῃ. ἁρμόσας ὦν, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ ὦν ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ ὦν, διαμειψάμενος, ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω ὦν θυγατρός· ἐνόμα ὦν τῇ γυναικὶ ταύτῃ [λγ] Ἀρταΰντῃ. Χρόνου ὦν προϊόντος, ἀνά-

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum jurejurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc jurejurando accepto, ad pontes ſolvendos navigaverunt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inventuros. Et illi quidem in Helleſpontum navigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales perveniſſent, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtæ adfuerat, conviciari Aratayntæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignaviorem, [1] qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignaviorem. Artayntes igitur, ubi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi avidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, ut ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumque humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cujus fratrem ſervaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; pervenerunt, ubi rex erat ex eo tempore quo, prœlio navali malegeſto, Athenis illuc profugerat, ¶ Sardibus autem tunc agens, adamabat CVII uxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc evaſit ut filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam hujus mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt, eo poſtquam pervenit, & uxorem Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Maſiſtis amore ceſſavit, [2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *fui amoris* vicibus, adamavit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem uxor, Maſiſtæ autem erat filia.

tefacta

tefacta est, hunc in modum: Amestris uxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donavit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam se confert: atque ubi se oblectavit cum ea, jussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum jurejurando promisit. Qui postquam juravit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enimvero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, jampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & urbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum læta, eo gestando gestiebat.

CIX Amestris ubi mulierem habere amiculum scivit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam & quam hujus rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Observato itaque tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Persice Tycta, Græce τέλειον, *id est, perfecta*: in qua rex solùm caput [1] ornatur, Persasq; strenis donat) hoc die observato Amestris à Xerxe petiit ut se Masistæ uxore donaret. Xerxes id indignum factu netariumq; arbitrari, uxorem germani dono dari, eamq; insontem negocii illius cujus causa uxor sua eam flagitaret.

CX Tandem hujus precibus evictus, & instituto, quo nefas est regia cœna propolita orantem non exorare, invitus admodum annuit: tradensq; uxori, ac jubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemq; mihi frater, præter a vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cujus locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πυσα γίνεται τοιῶδε· ἐξυφήσασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ ἄθης ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δέ, ἡσθεὶς, περιβάλλεταί τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀρταΰντεω. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτῷ αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτοῦ πεπονημένων. πάντα γὰρ 350 τοὺξεσθαι αἰτήσασθαι. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε παντοίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ, Δώσεις μοι τὸ ἂν σε αἰτήσω; ὁ δέ, πᾶν μᾶλλον δικέων ἐκείνῃ αἰτήσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δέ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ, παντοίως ἐχθόμενος, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν καταισθομένη τὸ γινόμενον, ὅτω ἐπιθυμεῖ πρήσσων. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἐμέλλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπείθετο. διδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, ὡς ἐχάρη ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηστρις πυθάνεται μὲν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔσχε ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρατιθέμενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνομα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτά· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. τότε καὶ τὴν κεφαλὴν * σμᾶται μούνων βασιλεύς, καὶ Πέρσῃσι δωρέεται. ταύτῃ δὴ τῇ ἡμέρῃ φυλαξάσα ἡ Ἀμηστρις, χρήζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα ἐξαιτέεσθαι, τοῦτο δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. συνῆκε γὰρ τὸ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ ἅτε τοῦ νόμου ἐξεργόμενον, (ὅτι ἀτυχήσας τις χρήζοντα, ἔξεστι δυνατὸν ὂν βασιλέα δεῖπνα προκείμενα) κάρτα δὴ ἀέκων καταινέει. καὶ ἐξάδις, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἔτι τούτοισι, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι αὐτὸς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)

---

1 *Diversam à nostra lectionem videtur esse sequutus.* * Minùs rectè hunc locum interpretatus est Valla, nam σμᾶσθαι est operosius quiddam, cum adhibito smegmate caput defricatur, quod semel tantum quotannis, idq; die solenni factum esse legimus. *Casaub. in Athenæum.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀπιθωϋμάσας
"τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα
"μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι
"γυναῖκα, ἐκ τῆ μοι παῖδες γενναίαι τε εἰσὶ
"τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ
"παιδὶ τῷ σεωϋτῦ ἠγάγεο γυναῖκα· αὕτη
"τε μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα·
τὴν τῶν σὴν γῆμαι. "ταύτην με κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα "τὴν
"σεωϋτῦ γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα
"μοι πιθύμαι, ἀξιόμνηϛον θυγατρὸς τῆς
"σῆς, ποιήσω μέν τοι τοῦδέ γε δεόμενος·
"ἀλλὰ τὴν τε σὴν θυγατέρα ἀνὴρ ἄλλος φανή-
"σεται ἐμεῦ ἐὸν ἧσσω, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ
"ἐμῇ σωφρονέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο·
"Ξέρξης δὲ ἀρμῶδεῖς λέγει τάδε, Οὕτω δή
"τοι Μασίστα πέπρηκται. ἔτε γὰρ ἂν τοι δοίην
"θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, ἔτε ἐκείνῃ ἔτι
"πλεῦνα χρόνον σωφρονήσεις· ὡς μάθῃς τὸν
"δώμενα δέκεαι. ὁ δέ, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἰ-
"πας τοσόνδε, ἐχώρεε ἔξω, Δέσποτα, οὐ
"δή κω με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρό-
μέσῳ χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξεω τῷ ἀδελφεῷ διε-
λέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς
δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, κατακυμαίνεται τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω· τοῦ τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα,
κυσὶ παρέβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χείλεα,
καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀπέπεμ-
πει κατακυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν
κω ἀκεραίως τετιεώς, ἐλπόμενός τί οἱ κακὸν
ἔσεσθαι, ἐπείπερ δόμῳ ἐς τὰ βασιλικὰ· ἰδὼν δὲ
διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς
Βακτρίους σύν τε τοῖσι ἑωϋτοῦ υἱοῖσι, καὶ δή κου
τοῖσι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νόμον τὸν Βακ-
τρίων, καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλῆϊ.
πρότερον ἂν καὶ ἐγίνετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει, εἰ μὴ
ἐφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς Σάκας·
351 καὶ γὰρ ἔστρωτό τε μιν, καὶ ὑπῆρχε τῶν
Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦ-
τα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρα-
τιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον
καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν
ἐκείνου. κατὰ μὲν δὴ τὰ ἔρωτα τὰ Ξέρξεω, καὶ
τὰ Μασίστεω θάνατον, τοιαῦτα ἐγίνετο. Οἱ
δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἔτι
Ἕλληνα ὄντα, πρῶτον μὲν τοῦ Λεκτοῦ ὥρ-
μεον, κατὰ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐν-
θεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς
γεφύρας εὗρον Ἁλιαλυμένας, τὰς ἐδόκεον λύσειν ἔτι σταθμοῦ καὶ τοξέων ἐκ ἔτυχον ἐνεκα ἐς τὴν Ἑλλάδα ὄντων ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1] quam tu mecum orationem habes importunam: qui uxorem, [2] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum unam tu filio tuo duxisti uxorem) jubes me relinquere (quæ mihi est ex animi mei sententia) ut filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari conjugio filiæ tuæ, tamen nutrum istorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ uxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Masista, agetur, ut neq; jam tibi filiam meam nuptum dem, neq; tu consuetudine tuæ diutius fruaris: ut discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore CXI
dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, uxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easq; canibus abjicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, CXII
metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum propripiebat. ubi vero mutilatam uxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam provinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (ut mihi videtur) [5] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à provincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, missis adversus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidavit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti CXIII
Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde solventes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipue causa illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inventuros, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

1 Quæ est ista futilis qua uteris apud me, oratio? Q. d. *Quorsum spectat?* 2 Ex qua tres mihi liberi sunt. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. *vel, Ita se res tuæ habent. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est.* 5 *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius pervenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset.* 6 Molientem, *vel,* agitantem.

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Cherſoneſum tentarent. Itaq; Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum trajicientes, Seſtum
CXIV obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium ejus tractus urbium validiſſimo muro præditam, convenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui arma e pontibus illuc comportaverat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, junctis Perſis pariter & magna
CXV ſociorum frequentia. Tyrannidem illius provinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1] Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumvenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum, & ei fanum circumjectum ubi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæq; & æs & veſtis, aliaq; donaria quæ Artayctes rege donante compilavit, his verbis eum circumveniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: ejus mihi domum dato, ut diſcant alii non militare adverſus regionem tuam. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi ut largiretur ſibi domum ejus viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtum ea ſentire. Enimvero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in provinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & ejus ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportavit, fanumq; ſevit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam non expectaverat,
CXVI ex improviſo à Græcis invaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus advenerat autumnus, gravari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaq; orare duces ſuos ut ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

ἔδοξε ἀπιπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ ὑπομεινάντας, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀναβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντος μεγίστου τείχεος τῶν κατὰ ταύτην, σωπῶλιν, ὡς ἤκουσε παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸ Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἀλλων τῶν ἐπιχωρίων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Κάρδιης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς. ἔχον δὲ ταύτην ὀνομαζόμενοι Αἰολέες, σωῶσαν δὲ Πέρσας τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τότε τῆς νομῆς Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαυνόντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε· τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἔνθα ἦεν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλῆος δῶρα. λέγων δὲ "τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἔστι "οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς, ὅτε "γεῶ σὴν στρατὸν ἐπὶ δόμους ἔλκυσας, "ἀπέθανε· τοῦτο μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τὶς "μάθῃ ὅτι γεῶ τὴν σὴν μὴ στρατὸν ἐς τὰ οὐκ ἐόντα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀνάπεισειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, ὑδὲν ὑποστορνύντα τῶν ἐκείνου ἐφορέειν. ὅτι γεῶ δὲ τὴν βασιλῆος στρατὸν ἐπὶ δόμους ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντα. ἐπεὶ δὲ ἔδοσαν τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔστειρε, καὶ ἐνέμετο. ὡστόσ τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλαιοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, ἅτε παρεσκευασμένων ἐς πολιορκίην, ἅτε προσδεχόμενων τοὺς Ἕλληνας. ἀφύκτως δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ ἤσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ ἐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ

1 Xerxem Ath. tendentem circumvenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphiclī. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μετα-
πέμψηται. ὅτῳ δὴ ἔσεσθαι τὰ παρεόντα. Οἱ
δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα ἐς πᾶν
ἤδη κακοῦ ἀπηγμένοι ἦσαν ὥστε τὰς τόνους
ἑψοῦντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε δὲ
καὶ ταῦτα ἐπ' ἔχον, ὥστε δὴ ὑπὸ νύκτα οἴχον-
ται ἀποδεύντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης
καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβάν-
τες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέ-
ρη ἐγίνετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσή-
μηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύ-
λας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον,
οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφεύ-
γοντα ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λα-
βόντες, ἔθυσαν Πλειστόρῳ δαιμονίῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρό-
πῳ τῷ σφετέρῳ τὸν δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ
τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην,
ὕστερον ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο
ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξό-
352 μενοι χρόνον ἔτι συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ
δὲ, ζωντες ἐλάμφθησαν. καὶ σωθήσαντες σφέας
οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ δὲ αὐτέων δὴ, καὶ
Ἀρταύκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα
αὐτοῦ. Καί τεῳ τῶν φυλασσόντων λέγεται
ὑπὸ Χερσονησιωτέων ταριχεύειν ὀπτῶντι, τέρας
γενέσθαι τοιόνδε· οἱ ταριχοὶ ὅτι τῷ πυρὶ κεί-
μενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἔσαιον, ὅκοιοι περ ἰχ-
θύες νεαλωτοί. καὶ οἱ μὲν, θωϊητέοντες, ἐθωύ-
μαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, κα-
λέσας τὸν ὀπτῆρα τοῦ ταριχεύου, ἔφη, Ξεῖνε Ἀ-
θηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γὰρ
σοὶ πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιοῦντι
Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταρίχος ἐὼν,
δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τοῦ ἀδικέοντα τίνειν·
ἔστι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω δοῦναι·
καὶ ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ
ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ·
ἀντὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω πεν-
ταλάντου δηκόσια Ἀθηναίοισι. θεσπιῳδέοντος
ταῦτα ὑποχρέω, τὸν τέρεσι ἐόντα Ξάνθιπ-
πον, ἐκ ἔπεισε. οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσι-
λάῳ τιμωρέοντες, ἐδέοντό μιν κατὰ χρηστήριον,
καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτην ὁρμὴν φέρειν. ἀπαι-
τησάντων δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Μηδικὴν ἔζωσε
τὸν πόδα, καὶ δὴ λέγεται, δεῖν τὸν κολωνὸν τὸν
ὑπὲρ Μαδύτου πολέος) πανίδα τεοσσαρεσ-
καιδεκαπήχεα ἀνενεγκέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν
ὀφθαλμοῖσι τοῖσι Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦ-
τα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα,

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accersisset: [1] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayctę CXVII intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo ut funibus lectorum elixis vescerentur, ubi jam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capessêrunt fugam, cum alii Persæ, tum Artayctes & OEbazus, delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicavere Athenienſibus, portasq; patefecere. Athenienſium plerisque fugientes Persas persequentibus, alii urbem tenuere. OEbazum, in CXVIII Thraciam fuga elapsum, Thraces Apsinthii exceptum, Plestoro indigenæ deo, ritu suo immolaverunt, cæterum ejus comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga, quum pauci essent, superq; Ægos fluenta circumventi, quum perdiu sese defensassent, partim occubuerunt, partim vivi sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo. Fertur CXIX à Chersonitanis uni eorum qui istos servabant, dum [2] carnem salsam torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsuræ prius impolita resiliit palpitavitque, quemadmodum pisces recens capti. Qua de re quum circumfusi admirarentur, Artayctes ostentum ut vidit, accito viro qui salsuram coquebat, Hospes, inquit, Athenienſis, non est quod istud metuas ostentum: quod non tua causa extitit, sed mea: Protesilao qui est apud Eleuntem, signum dante, qui mortuus ac sale conditus, habet à diis potestatem, [3] eum à quo injuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria restituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli hujus dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipsius salute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Protesilaum ulciscerentur, ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc in litus in quo Xerxes trajectum junxerat, (ut alii aiunt, in tumulum urbi Madyto imminentem) depactis humi asseribus suspenderunt, filio ejus ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienses in Græciam remeaverunt, CXX

1 Ita tandem illi præsentem rerum statum boni consulere cœperunt. 2 Pisces salitos torret, ut alii interpret. 3 De eo à quo injuriam acceperit, pœnas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Athenienſibus, si servatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum
CXXI annum. Hujus autem Artaycteæ, qui suspensus est, avus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Jupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage dejecto, agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines urbes, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere qui possunt. nam, quando facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & universæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, jussit eos illud facere: sed ita ut jubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse ut è mollibus regionibus molles viri exiliant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq; exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis servire.

τά τε ἄλλα χρήματα ἀγινῦντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθησόμενοι ἐς ἱερά· καὶ κατὰ τοῦτο τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκεω τοῦ ἀναπερμαδέος περὶ τούτων Ἀρτεμβάρης ἐστὶ, ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες, Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δέ σοι Κῦρε, καὶ Μήδων Ἀστυάγεα, φέρε, γῆν δὲ ἐκτήμεθα ὀλίγην, καὶ ταύτην τρηχέαν, μέλλοντας ἐκ ταύτης ἄλλην ἕξομεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀσυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκατέρω τῶν μέσων κέονται πλέσι ἐσόμεθα θωϋμαστότεροι. εἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἀνδρας τοιούτους ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει καλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρξομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωϋμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. ὡς δὲ αὐτοῖσι παρήνεε κελεύων προκοσμέεσθαι ὡς ἐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς ἐστὶ, καρπόν τε θωϋμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἑωυτοὺς ἐπιτρέψαντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κῦρον. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες, ἄλλοισι δουλεύειν.

---

1 Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ-
ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ
τῆς τοῦ Ὁμήρου ἡλικίας καὶ βιοτῆς.

EJUSDEM HERODOTI
HALICARNASSEI DE GENERE
vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum opera Marnii nostri jam ad hunc libellum perveniſſent, poſcerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidelbergæ vivebam apud patronum meum V. ampliſſ. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipſo mihi hæc ocia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad mſ. Palatinum comparaſſe, cum forte ea aliorum auctorum ſcriptis uno libro eſſet juncta. An quid boni tamen nec quod in faba ſe reperiſſe pueri clamitare ſolent inde eruiſſem, mehercle jam oblitus eram, ut qui inter ſcidas meas jacere excerpta illa neglexiſſem, nec inſpexiſſem amplius. Jamjam itaque daturus typothetis noſtris exemplum, quo operam ſuam continuare pergerent, viſo etiam, H. Stephanum nihil ſcripta lectionis variantis, ſicut fecerat in præcedenti novenarum ſororum choro, iſti libello adſcripſiſſe, forte quod hîc eum mſ. deficeret, parvi monenti animo, & vix inventa illa excerpta mſ. Palatini, perluſtrare cœpi. Quid multis? παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλ' ἀρθῶς. & διαφόρως γεγραὰς vulgatis, niſi fallor, fere meliores; verbulo etiam interdum auctior mſ. immo toto verſu locum cap. IX egregie ſuppleus, quem cui ſuboluit defectum? minutiora alia, ſed rectiora tamen. Et nulla invidia, credo, ſi nos etiam in minutis iſtis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, invenire labor habet, invenisſeque juvat. Qui aliter ſentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, uti Dario Indathyrſus. Cæterum in contextu, ſicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutavimus: ſed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic verſari mihi fuit decretiſſimum. Iſta vero excerpta omnia præpoſitis ſiglis ΧΗ in oram contextus Græci ſuis locis ſpectanda appoſuimus ſingula. Tu ideo te Bibliotheca Palatina debere ſcias, mi lector.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρησε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς τὸ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαὶ Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν ταὐτῷ πανταχόθεν ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τέ τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κρίθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος γαμέει ὁ Μελάνωπος ἐγγάμου ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὁμυρήτου, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ κοίτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ.

HERODOTUS Halicarnaſſeus de genere, vita atq; adeo ætate Homeri ſtudens quam veriſſima referre, hæc tradidit. Quum vetuſta illa Æolum civitas Cuma primum conderetur, eodem cum aliæ permultæ omniſq; generis gentes convenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc pleriq; commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [2] homo fortunæ non perinde amplæ, at tamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit uxorem, procreavitque è legitimo toro fœmineam ptolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipſe Melanopus una cum uxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleanactis Argivi tutelæ, quo familiariſſime uti conſueverat. I.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatem perſequi eſt conatus. 2 Non cum multis ſarcinis illuc ſe conferens, ſed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interjecto accidit forte ut puella ista è furtivo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciviſſet, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe obiurgavit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremo hujusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani jam tum in Hermei sinus recessit ædificabant. Civitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab uxoris nomine, cujus memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidem Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis sibi amico.

III Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, juxta fluvium Meletem, quum partui jam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominavitq; eum Melesiginem, à fluvio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniam Critheis antea diversata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: unde filium quoq; quantum potuit,

IV honestis disciplinis erudivit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui juventuti illic literas musicenq; tradebat: hic [2] quum citrà uxorem viveret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atq; elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo ut tandem Phemius eam verbis ad conjugium sollicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus instituturusque esset. Siquidem hunc cernebat jam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque, continuò omnes sui ordinis adolescentes facile

Χρόνῳ ὕ περιόντι Θ., σωέβη τὼ παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ὃν γαστρὶ ἔχειν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐλάνθανεν. ἐπεὶ ὃ ἤδετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορᾷ, καὶ καλεσάμενος τὼ Κριθηίδα ἔφευγεν πάντα, ὃν αὐτῷ μεγάλη εἶχεν, ὅπλεγόμενος τὼ Ἀχιλλεῖ τὼ πρὸς τὲς πολίτας, περβαλλόμενος ὃ ἦν ἐπὶ πρεῖ αὐτῆς τάδε· ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τῷ Ἑρμείᾳ κόλπῳ τὸν μυχόν· κτίζομένοισι ὃ τὼ πόλιν Σμύρναν ἔθετο τὸ ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπεῖν τῆς ἑωυτῷ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοιοῦτο μα Σμύρνη. ὁ ὃ Θησεὺς ἦν τῶν τὼ Κύμην κλισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τῦ Ἀδμήτου κόρῳ δὲ ἔχων τῦ βίου. ἐνταῦθα ὑπεκτίθεται ὁ Κλεάναξ τὼ Κριθηίδα πρὸς Ἰσμηνίην τὸν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων. λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῶν. ἐὼν ἑταῖρ. τιμάλιτα. Χρόνῳ ὕ περιόντι Θ. ὑξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ὅτι τ ποταμὸν καλέμενον Μέλητα, ἤδη ἐτόκ. ὅσα, τίκτει τ Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα. καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τῦ ποταμῦ τὼ ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἦν ἐν τῇ Ἰσμηνίᾳ· περιόντι Θ. ὕ τῦ χρόνου ὑξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χειρῶν ὠρμημένη ἔτρεφε. τὸ παιδίον καὶ ἑωυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τ παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τῶτον τ χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παίδας γράμματα καὶ τ ἄλλων μουσικὴν διδάσκων πᾶς. ὅτ. μαθητὰς τ Κριθηίδα, ὧν μοῦτερπ., ἐργαζομένην αὐτῷ ἔρια τινα ἃ ἔδωκε τῷ παιδὶ εἰς μισθὸν ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κοσμίῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἠρέσκετο. τέλ. δὲ προσλιπαρήσαντο αὐτῇ λόγοις, πείθων ἑωυτῷ συνοικεῖν, ἀλλὰ πολλὰ λέγων οἷς μὲν ἔφετο πρόσεσθαι, καὶ ἔτι περὶ τῷ παιδὸς, ὑὸν ποιεύμενος καὶ ὅτι τραφεὶς καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτῷ, ἄξι. λόγου ἔσται (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα δύφυέα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς ὃ ἦν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ὅπ μελίης τε καὶ παιδεύσι. προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret. 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens. quo nomine Phemio tantopere placebat ut eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium ejus adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum ut in virum egregium evaderet. polliceens. Siquidem hunc cer.

ὑφεῖχε. χρόνῳ ὃ ὕστερον μᾶλλον ἀνδρωθείς, ἐδέη τοῦ Φημίου ὑποδεέστερος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ ὅτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κρεώθης ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ καθεζόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐθαυμάζετο· καὶ αὐτοῦ θωυμάσαι καθεζομένους οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξένων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη, καὶ ὄντος εὐζήλου πολλοῦ ἀνὰ τὴν ὑπερκειμένην χώρην, ἀφθονίης καρπὸν ἐσαγόμενον ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξένοι, ὁκόταν παύσοιντο τῶν ἔργων, ἀπεχολάζον ἅμα τῷ Μελησιγένει ἐγκαθιζόντες. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖσι τότε καὶ Μέντης ναυκλήρος ἀπὸ τῆς πρὸς Λευκάδα τόπων καταπεπλεκὼς ἐπὶ σίτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυΐστωρ· ὃς μιν ἔπεισε τὸν Μελησιγένεα μισθοῦ ἑωυτῷ πλεῖν καταλύσαντα τὸν διδασκαλίην, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι χώρας καὶ πόλιας ἀπήσαιτο ἄξιον εἶη αὐτῷ ἕως νέος ἐστί. καὶ μὲν οἴομαι μάλιστα τούτοισι πειθήσεσθαι· ἦσαν γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπειόκοι ὑπάρξαι. καταλύσας ὦν τὸν διδασκαλίην, συναυτίλλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ὑπαρχόμενα διεσῴζετο, καὶ ἱστορέων ἐπυνθάνετο. εἰκὸς δέ μιν καὶ μνημόσυνα πάντων γράφεσθαι. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγένει συνέβη, νοσήσαντι τὸν ὀφθαλμόν, καρφία δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὸν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τῷ ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ τὰ ἐς τὸν μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθείς" ὑπομελίην ἔχειν· ἐπαναπλώσας δέ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνοσηλεύσατο αὐτὸν ἐκπρεπέως. καὶ δὴ τοῦ βίου ἀρκεόντως εἶχε, καὶ ἦκεν εὖ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα συνέβη τῷ Μελησιγένει τοῦ Ὀδυσσέως " ἐξεπορῆσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μὲν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιὴς ἦν ἔτι, ὕστερον δὲ ὃν

ὑπὸ τὸ χ

ὑπὸ ὑπομελείην

ὑπὸ ἐνοσηλευεν

ὑπὸ ἐξεπορ. καὶ πυθ.

præverit: atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus universa ei legasset, paulo post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique jam juris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conveniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, unde frumenta è vicinis agris abunde convecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter VI hos Mentes fuit navicularius, qui è finibus Leucadis solvens, navem meritoriam comparaverat, qua frumenta Smyrna deveheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum usu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit ut relicto ludo, secum navigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu juvenis esset, civitates regionesq; spectare operæ pretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos jam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente navigavit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose universa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicujus peculiare memoratu dignum: [3] adeo ut appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque VII delati in Ithacam deverterentur, contigit Melesigenem oculis jam ante parum valentem, extreme laborare: ita ut Mentes, negociorum gratia in Leucadem trajecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensium reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reverteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenem sedulo curavit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter cæteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit ut de Ulysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, jam tum eundem convaluisse, ut postea apud

1 In docendo *parvos* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum juvenis esset, regiones & urbes visere. Atque his potissimum adductum, eum fuisse arbitror, fortassis enim poesin aggredi jam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

Colo-

Colophonem prorſus cæcum factum fuiſſe. id quod ipſi quoq; Colophonii
VIII mecum fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacam reverſus, Meliſigenem recepit, [1] cum quo jam inde diu ultro citroque navigavit, donec Colophonem appellenti eveniret ut in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, viſu putatur privatus fuiſſe. E Colophone autem jam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata
IX conſcribenda animum convertit. Tempore deinde interjecto, quum Smyrnæ victu neceſſariiſque deſtitueretur, conſtituit Cumam proficiſci : commodumq; Hermi prata tranſiens, ad eum locum pervenit qui appellatur Novus murus, Cumanorum coloniam. qui locus poſt Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primum Meleſigenes apud coriarii officinam conſiſtens, hujuſmodi quædam carmina recitaſſe,

Hoſpitium præbete viro profugoq; vagoq;
Vrbem qui celſam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Divini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater eſt cui Jupiter ipſe.

Sardena autem, cujus hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluvium Novumque murum ſitus. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum. commiſeratione enim motus eſt quum videret oculis tam miſere mulctatum: juſſitq; præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, præſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atq; hymnos in deos à ſe ſcriptos. [2] Et quum inter fabulandum crebras ſententias in medium, multamq; eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab
X auſcultantibus admiratione. Atq; jam tum apud Novum murum agens è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtenditurque ad noſtra uſque tempora ibidem locus ubi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri
XI adventu in eodem loco enata. Porro egeſtate poſtea adactus, quum vix alimenta haberet, ſtatuit in animo Cumam ad feliciorem ſucceſſum reverti. Ituruſq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. ὁμολογοῦσι δέ μοι
καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος περαίαν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγένεα· χρόνον τε δὴ συχνὸν συμπλεύσας αὐτῷ, ἀπικομένῳ ἐς Κολοφῶνα αὖθις πάλιν νοσοῦντα τὸν ὀφθαλμὸν, μὴ δυνατὸς ἁλῶναι τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι εἰπάντα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ ὅτως ἐπεχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνῳ δὲ περιόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διεγνώσθη ἀπιέναι ἐς Κύμην· πορευόμενος δὲ διὰ τοῦ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ᾠκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὑποστάντα δή τι σκυτεῖον τι, εἰπεῖν· πρῶτα τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἱ πόλιν ἀμπεινὼ Κύμην Ἐριώπιδος κούρην
Ναίετε, Σαρδηνὶς πόδα νειάτον ὑψικόμοιο·
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδηνὶς, ὄρος ἐστὶν ὑψηκόμον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχους. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνθρωπον. πλέοντα γὰρ ἀλγέοντα τυφλὸν, καὶ αἰτέοντα τυφλὸν, καὶ μεθέξειν ἔφη τοῦ παρεόντων. ὁ δὲ εὐπλοήσας κατήγετο ἐν τῷ σκυτείῳ, καὶ ἐκέλευσεν ἑστῶτα τὰ αὑτοῦ εἰς τὸ ἐργαστήριον. ἐν παρεόντων καὶ ἄλλων, τοῦ τε πίνακα αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τε τοῦ ἐξελάσαντα τοῦ ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ὡς δὲ τοῦ λεγομένου ὑπὸ τοῦ παρεόντων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαγόμενος, θαύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν ὦν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιος γε τοῦ βίου τοῦ μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τοῦ ἐπέων τὴν ὑπόδειξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ αἴγειρος ἐπεφύκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνῳ δὲ περιόντος, ἀπόρως κειμένου, καὶ μόλις τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπιέναι, ὅπως βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, καὶ ἔτι

1 Eumque diu variæ navigationis ſocium habuit, 2 Et quum ſententiam ſuam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus judicabatur.

τοῖσδε

τάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πύδες με φέροιεν ἐς ἀγδοίων πόλιν ἀνδρῶν·
Τῶν δὲ κῆρ ἐνὶ θυμὸς πρόφρων καὶ μῆτις ἀρίστη.

ἀπὸ μὲν τοῦ Νέου τείχεος πορεύεται, ἀπίκετο ἐς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσης τὴν πορείαν ποιησάμενος. ἐνθεῦτεν δὲ ἔτεος ἀπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλῆϊ Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πατρῶν αὐτοῦ, " ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε, τὸ ἐπὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶ τοῦ μνήματος τοῦ Γορδίεω ἐπιγεγραμμένον,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·
Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ, λαμπρή τε σελήνη,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δὲ θάλασσα,
Αὐτοῦ τῆνδε μένουσα " πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῆνδε τέθαπται.

Κατίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοισι ἔπειρε τοὺς ἀκροωμένους· καὶ αὐτοῦ θαυμαστὰ καταθεησάμενος. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτοῦ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς σωφροσύνην ἔλκων τοὺς ἀκροωμένους, λόγους πρὸς αὐτοὺς τοιῶνδε προσήνεγκε, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ἐπικλεέστατον αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκούσασι, βουλομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοὶ παρήνεον ἐλθόντα ἐπὶ τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων· καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δὲ ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ἐπὶ τὸ βουλεῖον, ἐδέετο τοῦ ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ καθιστῶτος, ἀπαγαγεῖν " αὐτὸν ἐπὶ τὴν βουλήν. ὁ δὲ ὑποδεξάμενός τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καλέσας δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε τοῦ τῆς τροφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγε. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. προθυμεομένου δὲ τοῦ ἀποστέλλοντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν ταῖς λέσχαις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἀναπλῶσθαι τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, ἄλλα τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δόξει τρέφειν αὐτοῖς, ὄμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσι. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα Ὁμήρου ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciavit carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in urbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente ſagaci.

Proficiſcens igitur Cumam è Novo muro, per Lariſſam iter fecit, utpote compendioſiſſimum. Ubi, ut Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Ænea ſum virgo, Midæ qua incumbo ſepulcro.
Dum fluit unda levis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,
Dum fluvii labuntur, inundant litora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymaſq; in marmore tinctis
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reverſus autem Cumam, in ſenum paſſim conventiculis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuavitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo hujuſmodi condicionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe civitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adjuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, ut votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cujus id muneris erat, ut in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, ubi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conventiculis de alimentis præſtandis propoſuerat. Ubi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere, viſumq; eſſet cum ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conventiculis Meleſigenem audierant, petitionem admittendam: unus tantum è ſenatoribus

XII

XIII

reſertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt*, cæcos, alendos ſuſciperent, futurum eſſet ut continuo turbam & multam & inutilem haberent. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Jamq; inde, qui prius Meleligenes, nomen obtinuit Homeri. Breviter hæc sententia evicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non
XIV alendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Jupiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex ubere matris
Præbuit, Æolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Jovis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare urbem quam nomine dicunt
Cumam, quosque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacræ spreverunt carmina vocis,
Sed quicunque mihi cladem exitiumque paravit,
Non impune feret læva quod mente volutat.
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
Ægro animo quamvis, certum est perferre patique.
Sed jam per sacræ vestigia ponere Cumæ
Compita non suadet mihi mens, potiusq; remota
Inq; peregrina sedem mihi quærere terra.

XV Cumâ deinde abiens ad Phocæam contendit, imprecans interim Cumanis nequis unquam insignis poeta in illa regione existeret qui Cumanos celebraret. Apud Phocæam autem eodem modo sibi victum paravit, in conventiculis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animadversa Homeri poesi, hujusmodi verbis Homerum compellavit, paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens,
XVI ad se deferret. Homerus, jam ministerii alicujus atq; adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc conditionem putavit: commoratusq; apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadem,

ἀπὸ τ συμφορᾶς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τὲς τυφλὲς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε πρότερον ὀνομαζομένου αὐτοῦ Μελησιγενέος, τοῦτο γενέσθαι τὄνομα Ὁμήρου· καὶ οἱ ξένοι διωνέγκαν, ὅτε μνήμιον αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ἐπιλοίπατα δ' οὖν ὁ λόγος τῷ ἄρχοντι μὴ τρέφειν τ Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν ὁ ὑποστὰς καὶ παρεζόμενος αὐτῷ διηγήσατο τὲς ἀναπεπλεγμένους λόγους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ
10 βουλῇ. Ὁ δ, ὡς ἤκουσεν, ἐυμφόρην τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἵη μ' ἄισῃ δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ἔτι γέρασι μιλεούς ἀπάλλων,
Ἦν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικώνος, μάργων ὑποδήτορες ἵππων·
Ὀπλότεροι μαλεροῖο πρὸς κείνοιλες Ἄρηος
Αἰολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα πολυιανάκτων·
Ἦν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱερὸν Μέλητος,
Ἔνθεν ἀπορνύμενα κύδεα Διὸς ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡδελέτην κλήσασα δίαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀτυζήσθην ἱερὰ ὑπαφήμια ἀοιδῆς·
Ἀφραδίην τ μοί τε παθὼν τις φράσεται αὐδής,
Ὅς σφιν ὀνειδείησιν ἐμὸν διεμπάσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τήν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀκράαντον φέρων τελέσαι θυμῷ.
Οὐδέ τι μοι φίλα γοῦνα μολεῖν ἱερῆς ἐν ἀγυιῆς
Κύμης ὁρμαίνουσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐσαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δήμιον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπικόμενος δ' ἐς Φωκαίην, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δ' τῇ Φωκαίῃ τότην τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἰῶν γράμματα διδάσκων τὲς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήσιμος· καταυοήσας δ' τῷ Ὁμήρῳ τὼ πίσιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσλέγει, φὰς ἕτοιμος εἶναι τρέφειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβών, εἰ ἐθέλοι ἄγε πεποιημένα εἴη αὐτῷ τὼ ἐπέων ἀναγράψας, καὶ ἄλλα ποιῶν, πρὸς ἐωυτὸν ἀναφέρειν αἰεί. Τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τ ἀναγκαίων καὶ ἀπραπείης. δεξαμένου δ' τῷ τῶν τῷ Θεστορίδῃ, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω, ἀ-

τῆς ἡ

τῆς ἡ ἀρχὴ,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὐπτολον,
Ἧς πέρι πολλὰ παθὸν Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος.

* πολλ' ἔπαθον

καὶ τὴν καλεομένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὅμηρον παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ ὃ τήν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα ὡσαύτως τὰ Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγεγόνατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαΐης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν ἀτελῆ τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ ἐκ ἔπι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀνοίστων πολέων περ,
Οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόος ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη εἰς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἐόντα, ἔπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διηκέετο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπεσε ἄνδρες Χῖοι ἐμπειροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τὶς ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γεγαμμένα διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορίδης ἂν εἴη, καὶ παντὶ θυμῷ ἐσπεύδαζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατελαμβάνει ἐδὲν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ἐπὶ ξύλα παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δὶ Ἐρυθραίης τὸ πλοῦν ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐχρήζε σφέας τὸν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύσας λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν εἰς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας ὠλὰς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἕζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθῆς Ἑλικῶνος.
Δός δ' ἔρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύταις, οἵ νηὸς πομπὸν ἅδ' ἀρχὸν ἔασι.
Δὸς δ' ἐς ὑπώρειαν ὑψικρήμνοιο Μιμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε πυρῆσαι.

cujus initium est,

* *Trojam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,*
Qua Danais Mavorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserunt. Jam vero Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero communicata, descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Unde factum ut quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem hujusmodi sit usus districho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: ubi erecto ludo, carmina illa pro suis evulgans, egregiam simul laudem sibi paravit & fructum haudquaquam vulgarem. Porro Homerus su eodemq; more vivere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non XVII
ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ jam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens continuo Thestoridem esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adiisset, neq; offendisset navem qua trajiceret, essent autem qui pro lignis devehendis in Erythræam solvere pararent, belle convenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitavit ut comitem se navigationis reciperent, multis blandisque usus verbis, quibus quod poscceret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, jusserunt navem eum conscendere. Quo impetrato Homerus confidens in navi, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioq; regis, spatioſaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosq; secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, navisq; magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Aerius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis justi me fac succedere tectis,

[1] Legendo Θεστορίδη, ἄνατ. &c.

Ulci-

Vlciſcique virum qui me improbitate fefellit,
Læſit & hoſpitii ſacra jurá Jovemq; benignum.

XVIII Ubi vero ſecundo vehto Erythream appuliſſent, Homerus in navi diverſatus eſt. poſtero autem die nautas rogavit ut aliquem præberent qui ad urbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris unum è ſuis permiſerunt, Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque urbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos converteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum urbem, percontatur de navi. Et quum forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit ut ſecum diſpiceret ſicubi navis appareret

XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quum in portu navalibuſque nullum reperiretur trajectitium navigium, ille Homerum ad eum locum ducit ubi piſcatoriæ naviculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erant trajecturi. Hos adiens precatus eſt ut Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſolverunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæva quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominum reverentia cordi,
At ſperate Jovem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Jovis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum jam provictis contigit ut adverſo vento rapti, eodem unde ſolverant recurrerent, ubi etiamdum Homerum in litoris crepidine conſidentem offenderunt. qui cognito navis recurſu, hunc in modum eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus adverſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis navigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, jubent con-

XX ſcendere, ſi velit, navem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi. Homerum in litore ea nocte relinquunt,

Φῶτά τε πεσαμίῳ ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠφλίσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τεραπέζην.

Ἐπεὶ δ' ἀπίκοντο διὰ πλόου ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τῷ μὲν ἀϋλίν πλοίῳ ἐποιήσατο· τῇ δ' ὑστεραίῃ ἔχρῃζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν. οἱ δ' συνέπεμψαν ἕνα αὐτῷ. προβαίνων δ' Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα, τὰ δὲ τὰ.

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότειρά μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δ' ὀλοσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε τοὺς ἐς τὴν Χίον πλεῖν καὶ πόνος περιελθόντος αὐτῷ τῶν ἐωρακότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασαμένου, ἔχρῃζεν αὐτοῦ συνεξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅτως ἂν εἰς τὴν Χίον διαβαίη. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος εὐθὺς ἦν ἀπόκρυφον, ἄγει δ' αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι τισὶ διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἄγων αὐτὸν ἀναλαβεῖν τὸν Ὅμηρον. οἱ δ', ἐδέοντο λόγου πιθανοῦ, ἀνήγοντο· ὁ δ' Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται πυντοπόροι συγερῇ ἐπαλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχοῖσιν αἰδέεσθε βίον δύζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὀφρυόεντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοπες ξενίου Διός, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δ' αὐτοῖς συμβαίνει, ἐναντίῳ ἀνέμῳ χρωμένῳ, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ἀνήγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον ἀναλαβεῖν χαλεπήναντα διὰ τὴν κωμῳδίην. μαθὼν δ' αὐτοὺς πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε· "Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος ἀντίος "χρώμενος· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ἐν μεταμελείᾳ χρώμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἂν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν καὶ ὅτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχυσιν ἐπ' ἀκτῆ. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δ' Ὅμηρος τὴν νύκτα διὰ τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ

τῷ ᾗ ἡμέρᾳ πορθμῷ Θ., καὶ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς τὸ χωρίον ὃ Πίτυς καλέεται. κἀντεῦθεν αὖτις ἀναπαυομένῳ τῷ νύκτα, ὄπιπτε καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι στρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φδέγγεται τὰ ἔπεα τάδε,

Πίτυα

Ἄλλη τίς σε πόθεν ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν
Ἰδης ἐν κορυφῇσι πολυπίδακι μητέρι θήρων,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὄπιπτ' ἐνοσιν βροτοῖσιν
Ἔσεται δὴ τ' ἂν μὲν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο πρὸς τῇ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγε. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμε σταδαίως, καὶ τοὺς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεστόμωσεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον ἐν θαύματι ἦν, ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους, καὶ ὅ, τι θέλων προσελθών τε μιν ἱστόρεεν ὅστις τε εἴη, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀγριβέα χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὖτις πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκον προηγάγετο. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικεν, εὐδαίμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀνήγαγε ἐπὶ τὸν σταθμόν· πῦρ δὲ ἀνακαύσας, δεῖπνον παρεσκεύαζε, καὶ παρασχεθεὶς, δειπνεῖν ἐκέλευε ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθιόντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοῦντα, καὶ τοῦτο περ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, σὸν τόν γε ἐπόμενον ἐνὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοῦναι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρῶτον ἀκούει
Ἀνδρὸς ἐπερχομένου, καὶ ἐς ἔρκεα θηρὸς ἰόντος.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἤνεσε τὴν παραίνεσιν, καὶ ἐν θαύματι εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, πολλὰ λόγων εἰρίωντο. ἀπηγεομένου δὲ Ὁμήρου τήν τε πλάνην τοῦ ἑωυτοῦ καὶ τὰς πόλεις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων. Χίσακίων

Ubi diluxit, itineri ſe accingens oberranſque, ad eum locum pervenit qui appellatur Pinus: illicque quieſcenti noctu pini fructus eſt illapſus, quem aliqui στρόβιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit verſus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fovet umbroſis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validæque ſecures
His ubi conſiſtet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, unde ferrum effoditur. Cæterum illinc abiens XXI
Homerus, vocem caprarum quæ ibidem forte, paſcebantur, ſequutus, in canes incidit paſtorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit feſtinanter, compellatoſque canes, ab Homero excuſſit. Atque ubi diu multumque admiratus fuiſſet, quod nimirum cæcus exiſtens eo locorum perveniſſet, tandem accedens rogabat quiſnam eſſet & cujus rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vaſtaque loca divertiſſet. Homerus, omnem ſuam calamitatem commemorans, ad commiſerationem Glaucum pertraxit. [1] ſiquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad ſuum deduxit tugurium, incenſoque igne cœnam inſtruxit: qua appoſita juſſit cœnare ſecum hoſpitem. At vero quum canes à cibo abſtinentes XXII
non ceſſarent ſuo more cœnitantem adlatrare, Homerus Glaucum his verſibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præ foribus ſtabuli canibus ſua ferculà primum
Fac tradas: nam ſic melius. cuſtodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad ſepta doloſi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus eſt admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, ultro citroque habitis ſermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores ſuos, civitateſque quas adiiſſet, commemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione ſtupebat:

[1] Nec enim inhumanus (ut conjicere licet) erat Glaucus. *vel, Non inhumanum enim fuiſſe Glaucum veriſimile eſt.*

erat-

eratque jam tum cubandi tempus, &
XXIII quieti se dabant. Postero die Glaucus
cogitavit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quamfestinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narravit de Homero quemadmodum res se habebat: quod nimirum pro miraculo adventum hominis duceret: demum rogat quid facere conveniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errones mutilosque reciperet aleretque: tamen præcepit ut hospitem
XXIV ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reversus narravit, jussitque sequi se in urbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non gravatim assentiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius *Glauci herus* ubi in colloquium cum Homero venisset, reperissetque hominem esse [1] cordatum, multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei ut apud se commoraretur, liberorumque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudivit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque juvenilia ludicraque ejus extant, apud Chium illum condidit in Bolisso. hincque cœpit per urbem inclarescere. Jam vero Thestorides, ut primum intellexit Homerum adesse, navigans è Chio fugam capessebat.
XXV Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chium visendi copia, urbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quum magna [2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliavit. [3] Hinc igitur victum parans tolerabilem, uxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum
XXVI una decessit innupta, alteram viro Chio elocavit. Enimvero hic poesi manum admolitus, gratiam habuit bene de se merentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, ut qui laborantem ex oculis curavisset in Ithaca. hujus enim beneficii gratia ejus nomen poesi suæ inserens, Ulyssis fingit socium: cujus fidei Ulysses, Trojam navigans,

ἠ τότε μὴν, ἐπεὶ ἄρη κοίτου ὥρη, ἀνεπαύε- τὸ ἀπαυσ.
το. Τῇ δ' ὑστεραίῃ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεσθαι, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ἐπιτρέψας δὲ τῷ συβώτῃ νέμειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαταχέων παρέσομαι. καταβὰς δὲ εἰς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τῆς χώρας τούτου) ἠ συγκομιζομένου τῷ δεσπότῃ, ἀπηγέετο τοῦτῳ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς τε ἀπὸ τῆς ἀφίξεως, ἐν θαύματι ποιεύμενος ποιεύμενον· ἠρώτεέ τε ὅ, τι χρὴ ποιέειν περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὀλίγα μὴν προσίετο τὴν λόγων, καταγινώσκε δὲ τοῦ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, ἠ τὸν ἀναπήρους δεχομένου ἠ τρέφοντος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, ἠ " ἐκέλευσε προϊέναι τοῦτον· οὕτω γὰρ δοῦ πρήξειν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε προϊέναι. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἤγαγε πρὸς τὸν δεσπότην. Διὰ λόγων δὲ ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, διείσκει ἐόντα δεξιὸν ἠ πολλῶν ἔμπειρον· ἔπειδή τε αὐτὸν μάθοι, ἠ τοῖσι παισὶν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτους δὲ αὐτῷ ἐδοκίμησε παιδεύειν. ὁ δὲ ἔπρησε ταῦτα ἠ τοὺς κέρκωπας, ἠ βατραχομυομαχίην, ἠ ἐπικιχλίδας, ἠ πάλλα πάντα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐνταῦθα ἐποίησε διὰ τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε ἠ ἐν τῇ πόλει ἐπιβάντος ἤδη ἐθάμβεετο ἐν τῇ ποιήσει. ἠ ὁ μὴν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνῳ δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου πορῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν ἠ διδασκαλεῖον καταστησάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. ἠ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, ἠ πολλοὶ θαυμασταὶ αὐτοῦ καθεισ- 361
τήκεσαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖ- κα ἔγημε ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· ἠ ἡ μὲν αὐτοῦ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ σωφρόνισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν ἐοῦ ἔοικε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ " ἐνο- ἐνοσήσλευσεν ἐκλεκτῶς, τέκμωρ αὐτῷ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φάς εἶ- ποτ' ἔσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι

1 Naturali ingenii dexteritate præditum. 2 Dexteritate. 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset, *vel, Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ὑπερέψαι τὸν οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ, πολλαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμῶν αὐτὸν, τῷ Ἀθηναίᾳ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκύην ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑωυτοῦ διδασκάλῳ τερφθεὶς καὶ διδασκαλείᾳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, Ὀδυσσείη

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλὲ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἐπαίνυτο πάντας ἀοιδούς.
καὶ πάλιν,
Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀοιδήν.

μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐπλωτοδιέπλωσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ὄβριμα εἰδὼς
Τηλεβόων, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα πρὸς τὸ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζώσας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠΰτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃ οἱ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὕλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης δόξαν μεγάλην Ὅμηρος ἔσχε τήν τε τῶν Ἰώνων, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη ἔσχε αὐτοῦ λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ δόξαν μεγάλην ἔσχε τῇ ποιήσι, ἀπικομένων πολλῶν, συνεβάλλοντο οἱ συντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ προσδέξατο τὸν λόγον, καὶ χάρτα ἐπεδύμει ἀποδημήσας. Κατανοήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν δι' ἀλογίαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλωσύνης ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ τὴν στρατηγὸν αὐτοῦ Μενεσθέα, ὡς πάντων εἴη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππέας,

domum familiamque concrediderit, tanquam Ithacensium præstantissimo atque æquissimo. Aliis etiam plerisque locis eundem laudibus vehit, siquidem Minervam, quoties cum aliquo humana specie congredi fingit, Mentori identidem tradit assimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratiam eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præstantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & navicularii in cujus comitatu navigans, urbes locaque plurima perlustravit. Huic nomen erat Mentæ: cujus commeminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad sutrinam apud Novum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Cominus accessit clypeo septemplice tutus
Ajax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Urbe in Hyle Tychius non sutor doctior alter.

A poesi vero hac inclarescens Homerus, non per Joniam solum celebrabatur sed in ipsam usque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum jam eruditionis existimatione augescentem multi viserent, inciderunt forte qui suaderent ut in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impense cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in majori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in navium catalogo, XXVII XXVIII

Ortum ab Erechtheo populum: nutriverat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vasta crearat.

Menestheum etiam, ducem Athenienſium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimum, idque

idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patriâ virtute Menesthеus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Ajacem vero Telamonium ipsoque Salaminios Athenienſibus in navium nomenclatura annumeravit, ſic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Ajax
Egit, & adduxit ſtatuens in litore juxta
Cecropias naves.

Poſtremo in Odyſſea Minervam, poſtquam cum Ulyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium urbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubiit.

XXIX [1] Hæc ubi hunc in modum meditatus compoſuiſſet, animo in Græciam trajiciendi, commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte ut eodem tempore Samii Apaturia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (utpote quem jam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicavit tanti hominis adventum. Illi, audita multa hominis prædicatione, jubebant adduci eum. Conveniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit civitas, invitant te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur

XXX invitantem. Porro quum jam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in trivio Cerotropho ſacra faciebant. Sacrificæ occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo volvens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux ejus indicavit mulierem eſſe quæ Cerotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, hujuſmodi carmina protulit,

Dive preces audito meas, mulierque ſacrifica,
Averſata torum juvenili ætate vigentum,
Canorum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἰπέ,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' ἔπετο τὶς ὁμῖλος ὑπηχθόνιος γλύεται ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας

Αἴαντα δ' ἐκ Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε·

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγαν ἵν' Ἀθηναίων ἵσαντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείαν πάλιν ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, τιμῶσα ταύτην τῶν ἄλλων πολλῷ μᾶλλον,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δοῦσε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν πόησιν ταῦτα, καὶ παρασκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βαλόμενος πλεῖσθαι τὸν πλοῦν, περισχεῖ τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε καιρὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπηνθρακωμένον, πότερον αὐτὸν ὀπτάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς θεάτρους διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ θεάτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν. ὁ δὲ, "ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀ- "πατούρια ἄγομεν τῇ πόλει, καλεῖσε οἱ θεάτορες οἱ ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἦλθε μετὰ τοῦ καλέσαντος. Γοργόμυλος δὲ ἐγχρίμπτεται γυναιξὶ κυροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσχεράνασα τῇ "ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτὰ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κυροτρόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι δύχλυέ κυροτρόφε, δός τε γυναῖκα
Τλῆναι νέων μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ ὕμνους,
Ἣ δὲ ὑπερπέσθω πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀταμβλώεται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

---

1 Quum igitur hæc poeſi ſuæ inſeruiſſet, & res ad ſuam in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.

Ἐπεὶ ὃ ἦλθεν εἰς τὠὐ φρήτρῃω, καὶ τῷ οἴκῳ ἔνθα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι τ' ἐδὸν ἔσῃ, οἱ μὲν λέγουσι, καταμῆνυε πυρὸς ὂν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ φασι τότε ὀκκωῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν στέφανος, παῖδες· πύργοι δ' πόλης·
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δ', θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὔξει οἶκον· ἀτὰρ γεραιοὶ βασιλῆες
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὀεᾶσθαι·
Αἰθομένῳ δ' πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν δ', κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φρατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θυμῷ εἶχον· καὶ τότε μὲν τῷ κοίτῳ αὐτῷ ἐποιήσαντο Ὅμηρον. Τῇ δ' εἰσαύριον ἀποπρομόλυνον ἰδόντες κεραμέες τινὲς, κάμινον ἐγκάοντες κεράμου λεπτοῦ, προσκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐκέλευόν σφιν ἀείσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δ' Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται κάμινος,

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες,
Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου·
Εὖ δ' μελανθεῖεν κότυλοι, καὶ πάντα μάλ' ἰσά·
Φρυχθεῖέν τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλεύμενα, πολλὰ δ' ἀγυιάς,
Πολλὰ δ' κερδῆναι ἡμῖν δὴ ὥς σφι νοῆσαι.
Ἢν δ' ἐπ' ἀναιδείῃσι τρεφθέντες ψεύδη ἄρησθε,
Συγκαλέω δ' ἅπαντα καμίνῳ θηλητῆρα,
Σμίτειβ' ὁμῶς Σμφεσηόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,
Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ πορεύει.

Ubi vero ad contribulum collegium accessisset Homerus, jamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant jam tum ardente igne poetam ceciniſſe, alii postea accensum quàm carmina ista ceciniſſet, XXXI

Ut patris, uati, sic turres sunt decus urbis:
Sic & equi campum decorant, sic æquora naves,
Sic & opes ornant ædes: præsentia regum
Augusto in solio decorat fora lata sedentum:
At lucente domus multo est augustior igne.

[1] Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admirationeque ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi paravit. [2] Crattino die XXXII conspicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, [3] compellatum jusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,
Huc ades o Pallas, dextraque foveto caminum,
Pulchre ut dureſcant calices, & mollia cuncta,
Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,
Vendita perque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæstus creſcat, prudentia nobis.
At si depoſito juvat irridere pudore,
Huc precor ut peſtes veniant quæcunque per orbem
Graſſantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, gravis Asbetus, que Sabactes:
Contere tu Pallas flammamque & vaſa camini,
Ille licet rapido multum nunc ferveat æstu.
Inſuper Omodamus ſervatque & damna det arti.

1 Quum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem eum conspicati fig. 3 Advocarunt & juss.

Omnia

Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Ut fragor immenſus fiat, figulique tremiſcant:
Non ſecus ac malæ crepitu clauduntur equinæ,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vaſa minuta.
Hinc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. figuli iſta videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Denique quì pronus fornacem reſpicit, illi
Flamma vorax facicm rapiat, penituſq; perurat.
Sic ſcelus agnoſcent omnes, atque inde cavebunt.

Πεῖθε πυρὰ ἰθῦσαν καὶ δώματα, σωὶ ϑ' ἁμίνϑῳ
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κακτσάντων. 361
Ὡς γνάθϑῳ ἱππείη βρύκει, βρύκοι ϑ' ἁμίνϑῳ,
Πάντ' ἔντοσϑ' αὐτῆς κεραμήϊα λεπτὰ ποιῆσαι.
Δοῦρε καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄγεα φάρμακα βάλλε, κάκα δ' αὐτούς τε καὶ ἔργα.
Δοῦρε ϑ' ὃ καὶ Χείρων ἀγέτω πλέας Κενταύρους
Οἵ θ' Ἡρακλείους χεῖρας φύγεν, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι ϑ' ἁμίνϑῳ.
Αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὁρώατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὀρέων αὐτῷ κακοδαίμονα τέχνην.
Ὅς δέ κ' ὑφρύψει, ὡδὶ τύτυ πᾶν τὸ πρόσωπον
Φλεχθείη· ὡς πάντες ὀπίσσαντ' ἀσινέα ῥέζειν.

XXXIII At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Ereſione, *hoc eſt*, *ramalia*, vocantur: ducente eum comitanteque aliquot puerorum indigenarum choro,

Παραχειμάζων ϑ' ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νεμηνίαις περιπορδούμενος πρὸς τὰς οἰκίας τὰς δυσαμενεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ᾀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Εἰρεσιώνη, (ὠδήγεον ϑ' αὐτὸν καὶ συμπαρῆσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Venimus ad magnas ædes civemque potentem,
Cujus divitiis reſonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Divitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laboratæ Cereris repleta caniſtra.
Excelſo curru nurus hic portetur, & ipſam
Veloci curſu revehant ad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telaſque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.

Δῶμα προσετραπόμεϑ' ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο,
Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα ϑ' βρέμει, ὄλβιος ἀεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσϑε θύραι· πλοῦτος δ' ἔσεισι
Πολλός, σωὶ πλούτῳ ϑ' καὶ δύφροσυνή τε θαλίη,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν εἴη,
Κυρβαίη δ' ἀεὶ κατὰ καρδόπου ἕρπετο μᾶζα.
Τῆ παιδὸς ϑ' γυνὴ κατὰ διφάδα βήσεται ὔμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κεραΐποδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἐγὼν ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαῖα.
Νοῦμαί σοι νοῦμαι ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδών.

Ἔστι μέν τι Ἔστηκ' ἐν πεζὸν ἐόντι· καὶ εἰ "μῦτι δώσεις, εἰ δὲ μή,
Οὐχ ἑστήξομεν· οὐ γὰρ σωοικήσοντε ἑταῖρε
δ' ἐς ἤλυθμεν.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quotics ad Apollinis feſtum collecti convenichant.

ᾄδετο δὲ τάδε ἐν τῇ Σάμῳ ὑπὸ πολλοῦ χρόνου ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπῳχετο εἰς τὸ Ἴον· καὶ ὡρμίσθησαν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. σωέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πτύ τι ἀρχαίης μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμεώντων αὐτῷ δι' ἀπλοίαν, καταβαίνοντες ἀεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπεσκέλαζον πρὸς τὸν Ὅμηρον, καὶ ἐν θυμῷ εἶχον αὐτὸν, ἀκούοντες αὐτοῦ. Τῶν δὲ νεωτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἁλιέων πρὸς τὸν Ὅμηρον, κατέπλωσαν παῖδες ἀλιῆες τὸν τόπον, καὶ ἐκβάντες ἐκ τῶν ἀκατίων, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, "Ἄγετε ὦ ξένοι, "ἐπακούσατε ἡμέων, ἢν ἄρα δυνῶνται ἐξηγήσασθαι ἅσσα ὑμῖν εἰπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἡμεῖς "ὅσσα εἱλόμεν, κατελίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἱ- "λόμεν, φέρομεν. οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

"Ὅσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα. ἃ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυναμένων δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοντες, οὐδὲν ἐδυνάσαντο ἑλεῖν· καθήμενοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδυνάσαντο, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἀσπετα μῆλα νεμόντων.

Ex hac autem ægritudine extremum diem clauſit Homerus in Jo, non (ut arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, ſed morbo. Extinctus vero in Jo Homerus, à comitibus ſuis atque civibus qui ex urbe in colloquium cum eodem venerant, in litore ibidem honorifice ſepultus eſt. Cujus ſepulcro multo poſt tempore Jenſes, ubi poeſis ejus jam publicata ab omnibus celebraretur, hujuſmodi inciderunt carmen elegiacum,

Ἐκ δὲ τῆς ἀσθενείας ταύτης σωέβη τὸν Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἴῳ, οὐ δοκέω τὸ μὴ γνῶναι τὸ δοκέω τῶν παίδων ῥηθέν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίῃ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῳ, αὐτοῦ ἐπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων ὅσοι ἐν Ἀλαλοιῇ ἐνέμοντο αὐτόθι. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἴηται ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεπώκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· ὧδε Ὁμήρου ὄζίν.

Aſſamus in porta: ſeu munera ferre placebit,
Seu nihil, eſt tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adeſſe paramus.

XXXIV

Hi vos, o pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

XXXV

XXXVI

---

1 Ex urbe deſcendentes, operam Homero dabant, cumque audientes admiratione proſequebantur.

Condit

Condit humus caput hæc ſacrum, qui verſibus arma
Fortia divinis heroum ornavit, Homerum.

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὸν κατὰ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

καλύψ-ψεν

XXXVII Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Jon, neque Dorienſis, partim è jam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his conjecturis deprehenditur. Si quidem poetam tantum, qui hominum peculiares mores in ſuam poeſin transferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios commemoraſſe. Jam vero carmina ejus expendentes, indidem pronunciabitis.nam quum ſacrificii ritum hujuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitavit, aut quod cum patris inſtitutis conveniret. Sec enim inquit,

Ὅτι ὁ μὲν Αἰολεὺς Ὅμηρος, καὶ ὅτι Ἴων, εἴτε Δωριεύς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμαίρεσθαι παρέχει· ἀνδρὰ ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκὸς ἦν τῶν νομίμων τῶν ἑαυτοῦ τοῖς ἀνθρώποις πιθανώτατα ἐς τὴν ποίησιν, ἤτοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα πιέειν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ, πάτρια ὄντα. ἤδη τοίνυν τὸ ἐνθένδε αὐτοὶ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινέετε. ἱεροποιΐαν γὰρ ἢ τὴν κατὰ κρέα ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα προσήκουσαν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτοῖς δ' ὠμοθέτησαν.

Protractis jugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In parteſque ſecant geminas : tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

In his verſibus de iliis nulla mentio,quibus in ſacrificiis tamen utebantur cæteri, præter unam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus uſus ſit,

ἐν τούτοις γὰρ ὁσφὺν ἑδὲν εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ καίει ὀσφύν. δηλοῖ δὴ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὢν, τοῖς νόμοις τοῖς τότων ἐχρῆτο·

Καὶ δ' ὅτε μὲν σχίζης ὁ γέρων, ὅτε δ' ἄνθοπα οἶνον
Λείβοι· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

——*tum ſegmina carnium*
ipſe focis multo crepitantibus admovet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit :
Quem verubus quinis juvenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro πέντε, *id eſt, quinque.* Atq; hæc ſane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata ſint. Cæterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter rectèque ratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet civitatem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeviginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt : quo tempore natus fuit Homerus.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ἐπὶ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληες ἐπὶ τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν ἀφ' τῆς ἡμέτερος καὶ τελόντης καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδ' ἄν τις ἐπισκεπτόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον ἔθνος ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολιῶτις καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ' οὗ

ἀφ' ἧς ὁ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν * ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἐπὶ τοσαῦτα ἐπιβὰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ζεύξας τὴν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίων. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον ἐγένετο Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκονταοκτώ.

Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti vigintiduo ad Xerxis usq; in Græciam trajectum, qui videlicet junctο pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EUropam penetravit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Trojanum bellum annis extitit Homerus.

* τετρακόσια. Scaliger.

ΤΕΛΟΣ

τῶν ἱερῶν Μουσῶν Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέως, καὶ ἐξηγήσεως τῆς περὶ Ὁμήρου.

APPEN-

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

HENRICI STEPHANI
APOLOGIA PRO
HERODOTO,
SIVE
HERODOTI *Historia fabulositatis accusata.*

UT antiquitatem nonnulli nimium religiosè atq; adeo superstitiosè colunt, ita non desunt qui eandem merito honore meritaque observantia fraudare videantur. Horum autem vitiorum utrunq; non peculiare seculo nostro, sed illi cum superioribus esse commune, multa nobis argumento esse possunt. Posterioris quidem certè fidem nobis vel ipsa Græci sermonis consuetudo facit, in quo ἀρχαῖος & ἀρχαϊκὸς de homine nimia simplicitate prædito, interdum verò & de planè stolido bardoq; dicuntur: & ἀρχαῖον ἔργον itidem. Atq; hinc, id est ex hoc priscorum morum & institutorum (utpote quibus nimium rudis simplicitas inesset) contemptu, manarunt & illa, κρόνιος, κρόνιος, κερνόληρος, βεκκοσέλινος. Hinc & illi versus,

Prisca juvent alios : ego nunc me deniq; natum
Gratulor, hæc ætas moribus apta meis.

At illi priori vitio eorum qui superstitiosè antiquitatem colunt, quid ansam præbuerit, assequi conjectura nequaquam facile est. Non jam de illa altè repetita antiquitate, nec de iis loquor qui mores sui seculi exosi, vota contraria votis Nasonis fecerunt: ut quum dicit Tibullus,

Tunc mihi vita foret : vulgi nec tristia nossem
Arma, nec audissem corde micante tubam.

Quæ verba eruperunt huic Poetæ postquam aurei seculi felicitatem commemoravit. Atq; hunc, dum eò respiceret, pertæsum vitæ suæ fuisse, mirum videri non debet: quum ipse Hesiodus multis antè ætatibus hæc protulerit,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθεθανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Sed & ille ipse Naso, qui in versibus quos modò citavi antiquitatem ludibrio habet, illam laudari solitam, alibi fatetur, quum dicit,

Laudamus veteres, sed nostris utimur annis.

Et qui (obsecro) prisci seculi laus dissimulari posset, cujus ut rudis simplicitas iis quæ dixi verbis apud Græcos notata, ita vicissim probitas & fides consuetudine Latini sermonis celebrata fuit ille demum antiquis est adolescens moribus, inquit Plautus. Homo antiqua virtute ac fide, inquit Terentius. Homines antiqui, qui ex sua natura cæteros fingerent, inquit Cicero. His autem loquendi generibus materiam non alios quàm poetas præbuisse verisimile est: sed hi quàm angustis spatiis tempus illud circunscribant, vel ex his Juvenalis versibus patet,

Antiquum & vetus eſt alienum Poſthume lectum
Concutere, atq; ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas,
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.

Sed & ipſum Heſiodum longo intervallo argentei ſeculi mores ab aurei ſeculi moribus ſeparantem audimus. Dubium verò nemini eſſe debet quin aureo ſeculo argenteum, ut æreo ferreum poetæ ſubjunxerint, id ipſum exprimere volentes quod Horatius his verſibus cecinit,

Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Quam ſententiam ex hoc Arati loco mutuatus videri poteſt,

Οἷλω χρύσειοι πατέρες γένεϊ ἐλίποντο
Χειροτέρω. ὑμεῖς δ' κακώτερα τέξεσθε.

Hujus autem rei (meo judicio) non obſcura ratio eſt. quum enim poſteri ultra nequitiam ſuorum majorum, cujus hæredes relinquuntur, ſibi novam in dies comparent, nequiores evadere neceſſe eſt. Verùm (ſi ſeriò loquendum eſt) ne primum quidem ſeculum, vel potius ne primos quidem illos primi ſeculi homines nequitia caruiſſe, & ea vel maxima, ſacræ literæ nos Caini exemplo docent. Quò minus Romuli multis ſeculis poſterius factum in perpetranda itidem fratris ſui cæde, mirum videri debuit. Atque (ut huic ſermoni finem imponamus) priſcorum hominum majorem ſimplicitatem atq; adeo ruſticitatem fuiſſe, quàm probitatem, & aut nullo vitio aut ſola avaritia minus quàm nos laboraſſe, credibile eſt. At noſtrum ſeculum ſi auream ea vocari ratione non poteſt ob quam nomen id primo ſeculo impoſitum fuit, illa certè eadem ratio hanc appellationem ei vendicat, propter quam Naſo in his verſibus (nam eorum authorem illum eſſe potius quàm Propertium judico) eam ſuæ ætati tribuit,

Aurea ſunt verè nunc ſecula : plurimus auro
Venit honor, auro conciliatur amor.

Quibus adjicienda ſunt quæ apud Propertium ſequuntur,

Auro pulſa fides, auro venalia jura,
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.

Adjiciendus ad hæc verſus, qui diſtichon illud *Aurea ſunt*, &c. præcedit,

Aurum omnes vitia jam pietate colunt.

Verum enimvero non de illis (uti dixi) altè repetitæ antiquitatis admiratoribus loquor, qui, quæcunq; poetæ de ea fomniarunt, vera eſſe in animum induxerunt. De quibus igitur ? de iis qui ſuæ ætatis artifices, (præſertimq; pictores & ſculptores) necnon poetas, præ illis quos ſuperiores ætates tulerant, floccifaciebant. Nam quis vel ex Cicerone non didicit quanto ſtudio olim antiqui operis tabulæ, ſigna, toreumata conquiri quanto pretio comparari ſolita fuerint ?

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo

inquit Horatius : ad quàm multos præterea eadem inſania & circa ſtatuas & circa res hujuſmodi laboraſſe putamus, perinde ac ſi cum Apelle & Zeuxide ars pingendi, cum Scopa, Myrone, Praxitele, ars ſculpendi ſive fingendi ſepulta eſſet ? Nec verò aliunde quàm hinc ortum apud Latinos habuiſſe crediderim illa loquendi genera, Nihil antiquius mihi fuit, Nihil antiquius habui, Antiquiſſimum mihi fuit, aliaque hujuſmodi. Nam qui hæc ab ea quæ ſenili ætati debetur reverentia petita eſſe exiſtimant, aut falluntur, aut ego fallor. Quæ tamen origo voci Græcæ πρεσβύτερον meritò fortaſſe tribuatur : ſed vocabulum Antiquius, ut illi ſignificatione reſpondet, ita origine reſpondere, nequaquam dixerim. Et de artificibus quidem hactenus. Quod autem de poetis, dixi, vel ſolius Horatii querimonia nobis ſatis ſuperq; teſtatum reddet : in qua inter cætera hæc dicit,

Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresq; referri debet, an inter
Viles atque novos

Similis autem cum alibi, tum lib. ſecundo Anthologiæ Græcorum epigramm. extat querimonia. Veruntamen ut hodie cantilenæ ſive cantica, quo recentiora, eo ſunt gratiora, ita jam Homeri ſeculo novitatem illa non vetuſtatem commendaſſe, ex his illius verſibus diſcimus,

Τλὼ γὰρ ἀοιδὴ μᾶλλον ὑπακλείουσ' ἄνθρωποι
Ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

Cui ſubſcribens Thebanus Poeta dixit, Αἶνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Ubi animadvertendum eſt negari à Pindaro quod Horatius ex vulgi ſententia affirmat.

SED quorſum hæc omnia? dicat aliquis. Nimirum ut propoſitis duobus hiſce hominum generibus, quorum unum nimis religioſos, alterum nimis irreligioſos oculos & aures ad antiquitatem affert, iis qui veterum hiſtoriarum lectores futuri ſunt, ut mediam quandam viam teneant, author ſim: ſic tamen ut veteres hiſtoricos (ſicut & poetas) dum legunt, illos ab eorum poſteris, tanquam magiſtros à diſcipulis, diſtinguendos eſſe meminerint. Nam ad hiſtorias quidem quod attinet, ſi verè illud dictum fuit, diſcipulum prioris eſſe poſteriorem diem, quin facta plurima quæ in poſterioribus hiſtoriis celebrantur, priores hiſtorias (id eſt facta quæ in illis commemorantur) tanquam exemplar ſibi propoſuerint, nemo (ut opinor) inficiari volet. Nam quis L. Tarquinium (ut unum aliquod in hiſtoria Græca celebre factum cum celebri in Romana facto comparem) in decutiendis ſummis papaveram capitibus Thraſybulum imitari voluiſſe neget? Imò verò ut hunc ille imitatus eſt, ita hiſtoricos Latinos in deſcribendo ejus facto Græcos imitari voluiſſe dicas. Ego verò ex Græcis Herodotum, ex Latinis T. Livium, deligens utriuſq; locum (nequid fingere videar) proferam. Herodotus igitur (ſi bene interpretor) hæc ſcribit, Præconem ad Thraſybulum Periander miſit qui ex eo ſciſcitaretur quis maximè tutus ipſi rerum ſtatus & ad exercendum in urbem ſuam imperium accommodatiſſimus futurus eſſet. Thraſybulus hunc à Periandro miſſum ſecum ex urbe educens, ſegetem ingreſſus eſt, eamq; perambulans, dum illum repetitis ſubinde ſuper ejus è Chorintho adventu interrogationibus compellaret, ut quamq; ſpicam ſupra reliquas eminere cernebat, retundebat: & poſtquam retuderat, projiciebat. donec quotquot in tota ſegete pulcherrimæ altiſſimæq; erant, hoc modo labefactavit. Quum autem univerſum prædium obiiſſet, præconem nullo dato conſilio remiſit. Reverſo deinde præcone, quum Periander Thraſybuli conſilium audire ſummopere cuperet, is nullum ſibi ab eo datum reſpondet: & ſe mirari addit qui illi in mentem venerit, ut ad talem virum eum mitteret, qui ita mente captus eſſet ut etiam ſuas ipſius res profligaret. Quæ dicens, ſimul quæ facientem Thraſybulum viderat, narrare cœpit. At Periander quum hujus facti mentem percepiſſet, & Thraſybulum ipſi de interficiendis civibus conſilium dare animadvertiſſet, mala omnia civibus ſuis inferre cœpit. Hactenus Herodotus, Livium nunc audiamus de ſexto Tarquinio ita loquentem, Itaq; poſtquam ſatis virium collectum ad omnes conatus videbatur, tum è ſuis unum ſciſcitatum Romam ad patrem mittit quidnam ſe facere vellet quandoquidem ut omnia unus ipſe Gabiis poſſet, ei dii dediſſent. Huic nuntio (quia credo dubiæ fidei videbatur) nihil voce reſponſum eſt: rex, velut deliberabundus, in hortum ædium tranſit ſequente nuntio filii. ibi inambulans tacitus ſumma papaverum capita dicitur baculo decuſſiſſe. Interrogando expectandoq; reſponſum nuncius feſſus, ut re imperfecta, redit, Gabios: quæ dixerit ipſe, quæq; viderit refert: ſeu ira, ſeu odio, ſeu ſuperbia inſita ingenio, nullam eum vocem emiſiſſe. Sexto ubi quid vellet parens, quòdve præciperet tacitis ambagibus, patuit, primores civitatis, criminando alios apud populum, alios ſua ipſos invidia opportunos, interemit. Hactenus & Livius. Quis autem hoc ea quæ dixi id eſt παραλλήλους πράξεις & παραλλήλους διηγήσεις non agnoſcit? Jam verò ſi fluviorum quos vidimus, fontes quoque videre juvat, cui non lectio veterum hiſtoriarum (à quibus aliqui in poſteriores ſive rivi ſive rivuli profluxerint) gratiſſima eſſe debet? Nam ut Homeri poeſin fontem appellat Naſo, (quum canit,

——à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis)

ita ego Herodoti & Thucydidis ſcripta fontibus comparare, duab. de cauſis non dubitem. Una eſt, quòd ex illorum lectione præſtantiſſimos quoſque & bellica virtute clariſſimos viros prudentiam hauſiſſe, & de variis rebus gerendis vel non gerendis conſilium, tanquam ex oraculo certiſſimo petiiſſe, (felices, quos facerent aliena pericula cautos,) atque adeo illorum facta non in ſimilibus tantum rebus imitatos eſſe, ſed interdum ad uſus alióqui diſſimiles

accommodaſſe, viriſimile eſt. Altera, quòd ex horum utroq; (ac præſertim ex Thucydide) omnes propemodum qui ſequuti ſunt hiſtoricos, cum alia tum varias ſcribendæ hiſtoriæ regulas derivaſſe, & horum ſcripta tanquam ideas illis ſcribentibus obverſatas fuiſſe, multa nobis argumento eſſe poſſint. Verùm quum iſta ſint ejuſmodi quæ multò faciliùs mente comprehendi quàm verbis explicari poſſint, quæ addi huc pertinentia poſſent, cogitanda relinquo. Hoc autem nequaquam ſilentio prætereundum cenſeo, veteres hiſtoricos (ſicut & poetas) ſi non ob aliud, ob eam certè reverentiam qua fictitium numen ſuum ſuaq; adulterina ſacra proſequuntur, digniſſimos eſſe quos revereamur. Hanc autem illorum reverentiam fateri cogentur quicunq; multa loquendi genera, quibus ſacræ literæ nobis Dei providentiam, & (ut theologica voce utar) omnipotentiam teſtantur, itidem ab illis uſurpata invenient: quæ contrà eorum poſteri neglexerunt. Duobus exemplis contentus ero: quis non, quum hæc verba audit, Deus in cor meum immiſit, Deus in manus meas illum tradidit, Davidem, vel Eſaiam, vel Jeremiam, aliúmve quempiam è ſanctorum Prophetarum numero, potius quàm Homerum vel Heſiodum aut alium poetam loquentem audire ſibi videtur? At ego & hæc & alia loquendi genera Herodoto veteri hiſtorico cum veteribus illis poetis dico eſſe communia: ut omittam quæ prætereà ore Chriſtiano itidem digniſſima ſibi habet ille peculiaria, quæ quoniam ut omnino impietatis, ita mendacii ſuſpicione aliqua eum ex parte liberare poſſe videntur, non omittenda, ſed alii loco ſervanda judico: atq; hactenus in gratiam & laudatorum & virtuperatorum antiquitatis, ex multis pauca præfatus, ad ipſum diſputationis caput venio.

QUUM in legendis hiſtoriis duo conſideranda ſint, quæ narrantur & à quo narrentur. prius de eo qui hæc memoriæ prodidit, nobis dicendum eſt. Herodoti fabuloſitatem ita omnibus omnium ſermonibus fuiſſe jam olim jactatam. ut in proverbium propemodum abierit, quis eſt qui neſciat? Sed quod hodie in multis experimur, idem plurimis ſuperiorum ſeculorum hominibus uſuveniſſe credibile eſt, ut aliena fide illum mendacii arguerent: quippequi ne librorum quidem ejus titulum unquam niſi per tranſennam aſpexiſſent, ſed aliorum à quibus lectos eſſe credebant, judicio ſtandum ſibi eſſe exiſtimarent. Verùm ut hujuſmodi hominum voces olim exibilari potius quàm refelli ſolitas veriſimile eſt, quippe qui temerariam ſuam credulitatem impudentiamque prodentes, non Herodoti ſed ſuam ipſorum famam læderent: ſic & hodie ſimilem impudentiam ſimiliter exibilandam explodendamque potiùs quàm argumentis ullis confutandam cenſeo. Quare hos miſſos faciens, illos compellabo, qui Herodotum non ſemel, ſed ſæpius, non ejus partem ſed opus integrum, non oſcitanter, ſed ſumma cum attentione volverunt. Ac primum ex illis ſcire velim utrum Herodotus prudens ſcienſque, an imprudens mentiatur. Illum prudentem ac ſcientem mentiri ſi reſpondebunt, mendacii ipſimet ex ejus ſexcentis locis convincentur. Si enim mentiri propoſitum illi eſſet, cur quoties aliquid commemorat quod perſpectum exploratumque non habet, hac de re nos admonet? cur tot locis tam ſolicitè ſe excuſat? Aut quid hæc, Ut audivi, Ut narrant, Ut aiunt, addere paſſim attinebat? Aut quid horum quidem ſe teſtem eſſe oculatum, at illorum teſtem auritum duntaxat, fateri neceſſe erat? ut in Euterpe, μέχρι μὲν τῆς Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τοῦδ' ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Sed & ſæpe de rebus ſibi dubiis ſcribens, neſcire ſe quàm veræ ſint illæ, ſed quæ ab aliis referantur, narrare, & penes eos fidem eſſe velle dicit. Atque adeo in Polymnia, hoc ſuum eſſe in univerſo opere conſilium pronuntiat, ut ſibi commemoranda quæ ab ab aliis acceperit, non item omnino ſibi credenda eſſe cenſeat, ἐγὼ δ', inquit, ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι δὲ μὲν οὐ παντάπασιν ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ac ne his quidem contentus ſæpe etiam ſuſpicionem lectoris prævenit, & hoc vel illud narrari quidem, ſed veriſimile ſibi non fieri profitetur. ut quum in Clione ſcribit, φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν ἃ πρὸς λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν. &c. Sic in Terpſichore dicit, ἐμοὶ μὲν ἃ πρὸς λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. At multis locis hanc admonitionem non attexit, in quibus videtur eſſe neceſſaria. Nimirum tibi neceſſaria videtur. at illi contrà ſupervacaneam (quippe cui ſui dicti ratio conſtaret) viſam fuiſſe, perſuaſum habeo. Atq; hanc meam opinionem confirmat (ni fallor) iſte Clionis locus, in quo Babylonici ſoli fertilitatem exponens, ſcribit, In quam autem altitudinem milium & ſeſamum arboreſcant, etſi probè norim, tamen id non referam: quum certò ſciam, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de fructibus dicta ſunt, planè incredibilia videri. Meam, inquam, opinionem confirmat (ut opinor) hic locus, ut enim de his tacere voluit quòd fidem impetratura non crederet, quidni de illis quoq; tacuiſſet, ſi fide majora fore putaſſet: aut aliquo ſaltem verbo, ut aliis in locis ſuſpecta ſibi eſſe teſtatus eſſet? Quid quòd comperta ſibi aliorum mendacia diſſimulare non poteſt, ut cum in Euterpe, tum alibi apertè oſtendit? Atqui mendacia exagitare, nequaquam ejus qui mendaciis gaudeat, eſſe videtur. Ac primum quidem hoc ſit φιλαληθείας Herodoti argumentum. Secundum eſſe poſſit, quòd non, ut alii pleriq; hiſtorici, quæ vel à dicendo vero eum deterrent, vel ad mentiendum impellerent, habuerit. Cui enim illum aſſentari voluiſſe, aut quòd aſſentationis præmium ſibi propoſuiſſe dicemus? Adde quòd aſſentari & παῤῥησίαν amare, velut ex diametro inter ſe pugnent: quam tamen illum amaſſe,

cum

cum ex aliis locis, tum ex hoc in Polymnia deprehendimus, Hîc ego, quòd ſentio & verum mihi videtur, non diſſimilabo: licet ejuſmodi eſſe ſciam quod mihi invidiam apud multos conflare poſſit. Atenim quorundam encomia ſuæ hiſtoriæ inſeruit. Id quidem fateor: ſed & rara & nullam aſſentationis ſpeciem præ ſe ferentia eſſe dico. nec quicquam aſſentatorium vel in Polycratis laude in Thalia, vel Bogis aut Cadmi in Polymnia, agnoſco. Remoto autem aſſentationis ſtudio, quid ei lucri fuiſſet (ut ille apud comicum loquitur) nos fallere? Eſto tamen, aliquos hiſtoriæ ejus locos criminis illius ſuſpectos nobis eſſe: at quis eam ſaltem partem quæ non res geſtas, ſed varios hominum variorum mores ac ritus deſcribit, (quæ potiſſimùm calumniis obnoxia eſt) ſuſpicione hujuſmodi non liberet? Tertium argumentum (niſi quis conjecturam vocare malit) ex magna hominis circa ſuum numen ſuaq; ſacra obſervantia peti poſſe dixerim, quam & paulò antè attigi. Multæ enim ſententiæ ſive γνῶμαι tum quas aliis locis adhibuit, tum quas narrationibus vel præfixit, vel tanquam corollaria adjunxit, tanta illum pietate præditum fuiſſe teſtantur, quanta in hominem Chriſtianæ religionis ignarum cadere poteſt: imò verò ea & divina potentia providentiaque ſenſiſſe quæ Chriſtianum ſentire & deceat & oporteat. Hujuſmodi ſunt hæc in Thalia, SED profectò providentia Dei, pro ſua ſapientia, quæcunque animalia meticuloſa & eſculenta ſunt, valde fœcunda reddidit, ne aſſiduo eſu abſumpta deficerent: at quæcunque improba & pernitioſa, parum fœcunda. At hinc fit ut lepus, &c. Conſideremus & hæc ex Polymnia, VIDEN' ut Deus animalia prægrandia fulmine feriat, eorum faſtum non tolerans: at puſilla ne videlicet quidem? Viden' ut in editiſſima quæque ædificia & in celſiſſimas quaſque arbores tela hæc ingruant? Gaudet enim Deus quæcunque eminent, deprimere. Unde etiam contingit ut ingens exercitus ab exiguo profligetur: Deo videlicet illis quorum inſolentiam exoſam habet, terrorem aut fulmen immittente: ita ut ſuperiores eorum ſucceſſus exitus exitiales habeant. Magnificè enim de ſe ſentire nemine commune ſecum eſſe ſinit Deus. Quid, obſecro, de divina potentia divinius iſtis dici potuit? Heſiodeam illam γνῶμην laudibus omnes efferunt,

Ῥέα μὲν γὰρ βεμάει, ῥέα δ' βεμάονλα χαλέπλει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγλαὸν κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρταλα δώμαλα ναίει.

Quem imitatus Horatius dixit.

———*valet ima ſummis Mutare, & inſignem attenuat Deus,*
Obſcura promens,

Et meritò quidem certè illam veteris poetæ ſententiam laudibus extollunt: ſed quanto tamen ulterius progreditur hic noſter hiſtoricus? Jam verò gnomen illam quæ Deo vindicem oculum tribuit, quot nobis exemplis confirmat? vel potius, quot locis eam tanquam in ſpeculo intuendam proponit? Primùm quæ de Pheretima narrat, & verba quibus narrationem ſuam claudit, audiamus: ac quoniam eſt valde memorabilis, eam à capite ipſo arceſſamus, diſperſa ejus membra in unum corpus colligentes. Erat hæc Pheretima Batti claudi Cyrenes regis uxor. hic Arceſilai filius erat; quem Cyrenes regnum tenentem, dum morbo laboraret, frater Aliarchus ſtrangulaverat: iſq, viciſſim ab illius uxore cui nomen Eryxo, ex inſidiis interfectus fuerat. Batto hoc mortuo, Arceſilaus quem is è Pheretima ſuſtulerat, regni hæres relinquitur: ſed quum orta inter hunc & populum ſeditione, factio populi ſuperior evaſiſſet, Arceſilaus Samum, Pheretima ejus mater Salaminem profugit, & ab EUelthone, imperium ejus obtinente, exercitum à quo unà cum filio Cyrenen reducatur, petit. At EUelthon quidvis potius illi quàm exercitum dabat. Illa, quicquid dabatur accipiens pulchrum quidem & id eſſe dicebat, ſed pulchrius futurum eſſe ſi ipſi quem petebat exercitum daret. Atque hoc reſponſo donum unumquodq; proſequebatur. Tandem verò EUelthon ei fuſum aureum, & colum cui circumpoſitum ſtamen erat, dono miſit. Quum autem iiſdem quibus prius verbis inter accipiendum hoc munus uſa eſſet, tunc EUelthon ſe talia fœminis non exercitum donare dixit. Arceſilaus autem interea Sami agens exercitum coegit, à quo quum Cyrenen reductus, & in antiquum ſtatum reſtitutus eſſet, magnam in ſuos ſævitiam exercuit: ob quam ſibi metuens quum ad Alacerem Barcæorum regem ſocerum ſuum ſe contuliſſet, à Barcæis quibuſdam, quibus ſe nonnulli Cyrenæi exules adjunxerant, in foro interfectus fuit: ejuſq; cædem mox Alazeris ſoceri cædes ſequuta eſt. At Pheretima, tantiſper quidem dum Arceſilaus filius Barcæ ageret, ejus gradum apud ſuos cum aliis in rebus, tum in præſidendo ſenatui tenebat: ſed ubi filium Barcæ interemptum audivit, fuga ſe in Ægyptum proripuit: atque ibi Aryandem (quem Cambyſes Ægypto præfecerat) ſupplex rogavit ut vicem ſuam ulciſceretur, hoc prætextu utens, quod filium ſuum; quia Medorum partibus favebat, interfectum diceret. Quum Barcem perveniſſent quos exoratus Aryandes ex

Ægypto

Ægypto miſerat, eamq; urbem vi capere fruſtra conati, fraude cepiſſent, Pheretima ex Barcæis eos qui perpetrandæ cædis principes fuerant, crucibus per ambitum murorum ſuffixit: eorum autem uxoribus mammas amputavit, quibus eoſdem muros tanquam notis quibuſdam interpunxit. Cæteros Barcæos Perſis diripiendos reliquit, præter eos qui Battiadæ & affines cædis non erant: his autem urbis gubernacula tradidit. Hactenus de Pheretimæ facto. nunc animadvertere operæpretium fuerit, quòd huic narrationi (interjectis tamen nonnullis) corollarium. librum claudens, attexat. At Pheretima (inquit) ne ipſa quidem mitem vitæ exitum habuit, quumprimum enim è Libya, Barcæos ulta in Ægyptum rediit, miſerabilem mortem obiit. viva enim vermibus ſcatere cœpit, à quibus corroſa fuit. Nempe homines tam atrocibus vindictis invidiam ſibi apud deos conflant. Hactenus de Pheretima. Ad Hermotimum eunuchum veniamus. ſcriptam enim de illo hiſtoriam religio mihi eſſet ſilentio præterire. Hermotimo, inquit, amplior illatæ ſibi injuriæ, quàm ulli unquam mortali (quod ſciam) contigit ultio. Is ab hoſtibus captus & venalis à Panionio quodam Chio emptus fuerat, qui ex ſceleſtiſſimo facinore quæſtum faciebat, quoſcunq; enim nanciſci poterat formoſos pueros, caſtrabat, moxq; Sardis aut Epheſum abductos magna pecunia vendebat. Barbaris enim eunuchi in pretio ſunt, quòd iis majorem quàm aliis fidem in rebus omnibus habendam putant. Ex eorum autem numero quos caſtraverat Panionius, erat Hermotimus: cui felici ſorte contigere ut cum aliis donis Sardibus ad Xerxem mitteretur: temporis autem progreſſu primum inter eunuchos locum apud illum obtineret. Quum autem rex Perſicas copias in expeditionem adverſus Athenas educens, Sardis perveniſſet, tum Hermotimus negotii ejuſdam gratia quum in Myſiam regionem deſcendiſſet, quæ à Chiis incolitur, Atarneus dicta, hîc Panionium offendit. Quem agnitum quum blandè compellaſſet, & primùm quidem ei expoſuiſſet quanta bona ejus opera conſequutus eſſet, deinde verò magnam ſe illius meriti gratiam relaturum promiſiſſet, ſi cum ſuis liberis illuc commigraret, ei ut id faceret perſuaſit. Poſtquam verò eum in poteſtate habuit, quippe qui cum liberis & uxore illuc commigraſſet, his eum affatus eſt verbis, O qui præ omnibus mortalibus è ſceleſtiſſimo facinore quæſtum feciſti, quid de te ego aut meorum majorum quiſpiam, de te inquam vel aliquo tuorum commeruimus, propter quod me ex viro nihil eſſe feceris? Nempe deos tuas illas artes ignoraturos ſperabas: at te rem adeo injuſtam auſum, juſto ipſi contrà judicio in manus meas compulerunt, ut tantas, quantis dignus es pœnas mihi dares. Quæ dum Panionio exprobrantur, adductis in conſpectum quatuor filiis, eorum amputare genitalia coactus fuit: quod quum illis feciſſet, ad idem ei viciſſim faciendum addacti ipſi fuerunt. Ita Hermotimo adverſus Panionium divinæ ultionis vices adjutrices fuerunt. Quid quæſo hîc legimus quod ore Chriſtiano ſonari non mereatur, ſi tantum pluralem deorum numerum in ſingularem vertamus? Sed & in Euterpe quàm pulchrè ab eo dicitur magnorum ſcelerum magnas immitti à diis ultiones? τῷ δαιμονίῳ παρασκευάζοντι. ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καὶ φανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται ὡς τοῖσι μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Illis autem verbis quibus ſuum de Hermotimi ultione ſermonem finit, conſona ſunt (ſi ipſum etiam loquendi genus ſpectemus) hæc quæ in Thalia habentur, χρόνῳ ὕστερον καὶ Ὀρσίπτα Πολυκράτεϊ τίσις μετῆλθον. dixerat enim illic, Παντὸς μᾶλλον τοῦτο ὧδε ἦλθε ἥτε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Sed & τίνειν δίκην τινὶ interdum dicit, ut in Eratone, οὐ μὴν ἐδὲ Λυσιχίδης κατηγήσατο ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε. & in eodem libro de Cleomene, cujus inſaniam vindictæ divinæ imputat, ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. In Calliope autem δίκην τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω ἐκ Μαρδονίου dicit. Huc etiam pertinet vocabulum μοῖρα, ut quum ſcribit in Polymnia τοῖσι δ' ὧν Λακεδαιμονίοισι μοῖρα κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. & paulo pòſt, ὅτι μοι δοκέει κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μοῖρα, &c. in quo etiam loco obſervatione digniſſimum eſt quod tradit de ſcelere quod in filiis authorum ejus Deus vindicaverit. Frequens eſt illi uſus & vocis χρῆν, ſive ἐδόκεε (pro ἐδόκει, quod & ipſum apud eum extat) de eo quod ut à Deo decretum fuerit, ita fieri oportuerit & neceſſe fuerit: ut non procul à Cliûs initio. χρῆν δὲ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς Et circa finem Calliopes, κακῶς δὲ ἐδόκεε πανοικίῃ γενέσθαι. Et in Terpſichore, οὐ γὰρ ἐδόκεε τότε τῷ σόλῳ Ναξίους ἀπολέσαι. In eadem ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. Item in Eratone, δεῖν δὲ Μιλτιάδεα πλουτεῖν μὴ εὖ. Nec verò mihi dubium eſt quin Livius imitari Herodoteum iſtud loquendi genus volens, (ut antea dixi à veterib. hiſtoricis poſteros multa mutuatos eſſe) non procul à primi libri initio ita loquutus ſit, Sed debebatur, ut opinor, fatis tantæ origo urbis, maximiq; ſecundum deorum opes imperii principium. Quod ſi hujus χρῆν vel ἐδόκεε explicationem quærimus, eam nobis ejuſdem Herodoti Calliope ſuppeditabit. Hoſpes, inquit, quod à Deo contingere oportet, homo nulla ratione avertere à ſe poteſt. quoniam ne veriſimilia quidem dicentibus quiſquam auſcultare vult. Sed narrationem à qua dictum illud pendet, audiamus. Dum autem, inquit, hac in re occupati ſunt barbari, Attaginus Phrynonis filius. vir Thebanus, convivio magnificentiſſimè inſtructo,

instructo, Mardonium ipsum, & quinquaginta eorum qui cum illo erant honoratissimos, excepit. Secundum cœnam [illegible]sa quidam Therſandrum Orchomenium cujas esset interrogavit: quem ubi Orchomenium esse accepit, Quoniam, inquit, te mihi mensæ & libaminum consortem esse contigit, tibi sententiæ meæ mnemosyna relinquere libet, ut & ipse eorum quæ impendent præscius, tuis rebus consulere possis. Vides Persas qui hîc epulantur, & exercitum quem ad flumen castra habentem reliquimus? Ex hoc universo numero non multo pòst perpaucos videbis superstites. Atque his verbis multas lacrymas ille miscebat. Quæ quum admiratus Therſander dixisset. Nónne Mardonio hæc significanda sunt, & Persis qui secundum ab eo locum obtinent? tum ille subjecit, Hospes, quod à Deo contingere oportet, homo à se arte nulla depellere potest. siquidem ne verisimilia quidem dicentibus fidem quisquam adhibere vult. Atq; adeo ex Persis multi quamvis hoc sciamus, sequimur necessitate constricti. Ex his, (sicut & ex aliis quæ antè attuli) quæ fuerit nostri historici pietas, patere satis arbitror. quanvis enim hæc postrema verba non in sua sed in Persæ cujusdam persona proferat, (cui cum illa nequaquam affingere dixerim) illi tamen aliqua ex parte adscribi possunt: quòd sic ea commemoret ut illis se assentiri planum faciat. Reliquum est ut scrupulum, quem animis aliquorum injicere potuit vocabulum τύχη, eximam. Nam quomodo (dicent nonnulli) huic quem prædicas pietati consentanea sit illa τύχης appellatio, quæ quum apud vetustissimos scriptores rarò, apud Homerum autem nunquam reperiatur, hic contrà illi eventus rerum imputat? Qui fortunam constituit, nónne is providentiam tollit? Hoc ego sanè fateor: sed τύχῃ illis in locis vulgarem fortunæ significationem habere nego. Alioqui enim quomodo adderet θείη cum τύχη? ut in Melpomene, τὰς δὲ οἱ ἵπποι τὰς ἀπὸ τῆ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ: Et in Terpsichore, ἡ λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον. Hic enim θείῃ τύχῃ nihil aliud sonat quàm θείῃ μοίρᾳ, & quod vernaculo sermone dicimus, *Ainsi que Dieu voulut*. Quod illa etiam verba Calliopes indicant, εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ σωφροσύνην, θεῷ ποιεῦντος. Illæ porrò Gallicæ voces aliud loquendi genus in memoriam mihi revocant, quod quum ineptum alioqui judicetur, magnam tamen cum isto Herodoteo habet affinitatem, atque adeo tantam ut ejus videri posset ἀπόγονον. Ita enim loquitur sæpe apud nos vulgus, *O est fortune: Dieu le veult*. Quàm multas autem alias habeat hic scriptor dicendi formulas sibi magna ex parte inter Græcos scriptores peculiares, ac quæ sermoni nostro cum eo sint communes, alius erit aliquando dicendi locus. Ad θείῃ τύχῃ revertor, & hoc addo, interdum etiam θεῖον πρῆγμα vocare Herodotum τὸ θείη τύχη συμβάν. ut quum in Eratone dicit, ὀρέων δέ με καλομενωμένων ὁ Ἀείσων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη πρῆγμα. Et in Polymnia, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ὀκνέω μιν. Dixerat autem paulo antè, τοῦτό μοι ὂν τοῖσι θειοτάτοισι φαίνεται γενέσθαι. Sed & in Calliope legimus, δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων. In quo etiam loco nobis observandum est quod & alibi dicit, nimirum divinitus signa malorum futurorum hominibus solere dari. ut in Eratone, φιλέει δέ κως προσημαίνειν εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνει ἔσεσθαι. Rursus in eodem libro, καὶ τοῦτο μὲν ὑστέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνεν ὁ θεός. Verum enimvero quas hactenus recensivi Herodoti pias sententias dum mecum reputo (ut tandem huic sermoni finem imponam) hic animum meum percellit metus, ne cum profana illa muliere regina Sabæ profanus Herodotus, & cum Herodoto cæteri profani scriptores quibuscunq; adeo sacra dicta eruperunt, nos in illo extremo judicii die reos peragant, qui quum Christo unico veræ religionis duci, nomen dederimus, & cognomen ab eo acceperimus, profanius plerunq; & sentimus & loquimur & scribimus. Sed quoniam non hoc in præsentia quæritur, quàm pius, sed quàm verax fuerit Herodotus; quod initio hujus sermonis dixi, iterum dico, tertium φιλαληθείας Herodoti argumentum ex hac ejus pietate (meo judicio) posse duci. Quis enim rationi consentaneum esse dicat, ut qui tam pius, idem tam improbus etiam fuerit, ut sciens prudensque, nulla spe aut lucri aut alius commodi proposita, lectoribus imponere planeq; eos ludificari voluerit? Nisi fortè eum aliquis, quantum esset inter historici & poetæ officium discriminis, & veritatis lucem esse historiam, nesciviſse arbitratur: unde incomperta pro compertis, ficta pro factis, falsa pro veris commemorare, adeo religione non habuerit, ut suum etiam nomen (ne posteritas illorum mendaciorum authorem ignoraret) operi suo præfixerit. Imò verò vel hinc, id est è præfixo operi nomine, quartum φιλαληθείας ejus argumentum peti posse crediderim: quod tamen non tanquam necessarium, sed potius tanquam ex abundanti cæteris additum existimari volo. Cæterum cogitanti aliquando mihi quid fidem Herodoti & cæterorum prisci seculi scriptorum tantopere suspectam multis reddat, ratio illa occurrit, quòd ut bonam eorum partem qui res à se longinquis in regionibus visas aut auditas narrant, mentiri suspicamur quasi locorum longinquitas ad hoc audaciores reddat: ita etiam non paucis dubia fit illorum historicorum fides, quasi temporum longinquitate (quæ rerum memoriam propè obliterarit) freti, fabulas pro historiis obtrudere nobis non dubitent. Atqui eos quorum animis insidet hæc

suspicio,

ſuſpicio, quantum inter hæc duo ſit diſcrimen, animadvertere decebat. locorum enim longinquitas eadem ſupermanet, at temporum non item. atq; adeo multorum gestæ quàm longè à noſtris temporibus abſunt, tam propè ab eorum temporibus qui eas memoriæ prodiderunt, abſuere. Et hactenus quidem iis qui Herodotum conſultò mentiri perſuaſum habent, reſponſum ſit.

At qui Herodoto propoſitum quidem non fuiſſe mentiri, ſed mentitum tamen eſſe arbitrantur, dum incomperta pro compertis (ut modò dixi) commemorat, & ſuam interdum fidem de iis quæ audierit, non ſecus ac de iis quæ viderit, obſtringit, reſpondeant velim ad hoc, Herodotum illa comperta non habuiſſe, id verò unde ipſi compertum habeant. Si enim ſe hinc conjecturam facere dixerint quòd aliis quibuſdam repugnantia tradat, ecqua tandem ipſi certiore antiquitatis cognitione freti, Herodotum mendacem, cæteros veraces eſſe pronuntiare audebunt? & quam tandem ad normam eas quæ de rebus priſcis extant ſcriptiones dirigendas cenſebunt? Quòd ſi fortè Herotodum fabuloſitatis reum agi poſſe exiſtiment hoc uno nomine quòd eorum fidem ſuperent quæ narrat: at non protinus quæ fidem apud illos excedunt, apud omnes fidem exceſſura putanda ſunt. Demus tamen ea eſſe ejuſmodi quæ fidem apud nullum mortalium impetrent, an quia eam non impetrant, eam non mereri dicemus? Quæ nova eſt iſta dialectica, per quam nobis ita colligere liceat, ut quod veriſimile non eſt, ne verum quidem eſſe poſſit? Quæ porro eſt iſta in hiſtoricos tyrannis, ut ſi res ab illis ſcriptas crederè nolimus, eos noſtræ incredulitatis (liceat hoc uti verbo) præſtare culpam velimus? Quæ tamen ego dum ſcribo, non ſum neſcius Joſephum in hac altera opinione fuiſſe, nimirum ut diceret Herodotum in mendacio quidem ſibi non placuiſſe, ſed ſuam illi credulitatem, mentiendi, occaſionem dediſſe. Sed ego quam modò ab aliis exegi normam ad quam priſcæ hiſtoriæ dirigantur, ab eo quoq; exigere non dubitarim.

NE TAMEN dum alios nimis incredulos eſſe quæror, nimiùm ipſe credulus habear, quibus nitens aut argumentis aut exemplis, non temerè derogandum eſſe antiquis hiſtoriis fidem contendam, exponere decrevi. Quæcunq; leguntur apud hiſtoricos miracula, ea vel ipſius natura rerum, vel humanarum actionem eſſe, nemo (ut opinor) negaverit. Nam ſiquid hæc vel illa regio aut prorſus inauditum, aut inauditæ certè magnitudinis vel contrà parvitatis producit, id naturæ: ſiquid ab hominibus mirabile proficiſcitur, id humanæ actionis miraculum voco. Primùm igitur (ut terræ fruges omittam) quot animalium genere ſumma admiratione digna deſcribunt hiſtorici, quæ aut non habemus omnino aut certè forma & magnitudine plurimùm ab illis differentia? Ne longè abeamus, ad homines, omnium animalium præſtantiſſimum nobiliſſimumq; genus, veniendum eſt. Quales nobis paſſim gigantes, quales viciſſim Pygmæi deſcribuntur? Quid? an quòd neutros viderimus, neutros eſſe aut fuiſſe dicemus: Atqui ad gigantes quidem quod attinet, qui fabuloſos eſſe illos dixerit, (ut omittam multa eorum extare paſſim oſſa) non profanos tantùm, ſed & ſacros libros fabulositatis inſimulaverit. Pygmæos autem ſi eſſe aut fuiſſe negabimus, non ſolùm magnæ externorum ſcriptorum turbæ, ſed & noſtris ipſorum oculis fidem derogabimus: quid enim aliud ſunt qui paſſim ſpectantur nani quam Pygmæi, aut certè ex Pygmæis oriundi? Cur autem ſi naturam (id eſt naturæ opificem) omnipotentem eſſe credimus, homines à nobis & forma & magnitudine variè differentes creare olim potuiſſe & hodie quoq; poſſe non credemus? Jam verò & hoc circa hominem (antequam ab eo digrediatur oratio) diverſum naturæ opus conſideremus. Ea nunc fœtum utero mulieris per novem duntaxat menſes includit: an igitur Herodoto, ex cujus hiſtoria quædam, fœtus utero muliebri plerunq; decem menſium ſpatio includi ſolitos colligimus, fidem derogabimus? Atqui ut taceam, ne veriſimile quidem eſſe, longam eum hiſtoriam ad inſerendum illi tale mendacium confinxiſſe, quicunq; vel Herodoto vel alii cuilibet hoc narranti fidem derogat. & fieri poſſe negat, nónne is eadem opera fidem divinæ potentiæ derogare putandus eſt? Verùm ut ad divinam uſq; potentiam non progrediamur, qui hîc mendacii Herodotum accuſant, quàm multos in crimen trahant, oſtendemus: ſi prius illam hiſtoriam paucis perſtrinxerimus. hæc igitur ſunt ejus verba, de tertia uxore Ariſtonis regis Lacedæmoniorum loquentis, Nondum autem elapſo decem menſium ſpatio mulier iſta hunc Demaratum Ariſtoni parit. At is in ſolio ſuo cum ephoris ſedens, nuntium de nato ſibi filio ſimulatq; accepit, temporis quo uxorem duxerat, memor, ſubducto in digitos menſium numero, hunc, filium ſuum non eſſe, jurejurando affirmavit. Quod quum audiſſ. &c. Aliquanto pòſt narrat iſtum hujus mulieris ad filium ſuum ſermonem, Quod autem præcipuè objiciunt tibi inimici, ipſum Ariſtonem, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audientibus eſſe te ſuum negaviſſe, quippe quòd exacti nondum decem menſes forent, nimirum ut talium rerum imperito hæc verba exciderunt. Mulieres ſiquidem nono etiam atq; adeo ſeptimo menſe pariunt: nec omnes decem menſium ſpatium implent. Ego verò te, fili, ſeptimo menſe peperi. Hactenus Herodotus: ex cujus narratione elici quod dixi, apertius eſt, quàm ut ullam dubitationem relinquat. Supereſt igitur ut illos proferam quos in crimen trahi neceſſe ſit ab iis qui Herodotum mendacii hîc inſimulabunt. A Plauto ſumam initium, in cujus Sticho leguntur hi lepidiſſimi verſus.

Famem

Famem fuiſſe ſuſpicor matrem mihi:
Nam poſtquam natus ſum, ſatur nunquam fui.
Sed quam ego matri meæ refero invitiſſumus,
Ea mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illa in alvo menſes geſtavit decem,
At ego illam in alvo geſto plus annos decem.
Atque illa puerum me geſtavit parvulum,
Quo minus laboris illam cepiſſe exiſtumo:
At ego non pauxillulam in utero geſto famem,
Verùm hercle multo maxumam & graviſſimam.
Uteri dolores mihi oboriuntur quotidie.
Sed matrem parere nequeo, neſcio quomodo.
Audivi ſæpe hoc vulgò à multis dicier,
Solere elephantum gravidam perpetuos decem
Eſſe annos: ejus ex ſemine hæc certò eſt fames.
Nam jam complures annos utero hæret meo.

Idem poeta in Ciſtellaria,

o---*tum illa quam compreſſerat,*
Decum pòſt menſe exacto hic peperit filiam.

Extant & Cæcilij ſuper hac re verſus, in Plotio,

Inſoletne mulier decimo menſe parere?
Pol nono, etiam ſeptimo atque octavo.

Quæ ſcripſiſſe fertur, hæc Menandri verba in ejuſdem nominis fabula ſequutus, γυνὴ νεῦ δεκάμηνος. Audiamus & Pomponium in Hirnea,

Pappi decimus menſis eſt quum factum eſt: ita fit, ita ſemper ſolet:
Decimo menſe demum turgens verminatur, parturit.

Ac ne ex uno poetarum genere teſtimonia proferamus, quis non illius Virgiliani verſus recordatur?

Matri longa decem tulerint faſtidia menſes.

quis non illorum Propertij?

Non non humani ſunt partus talia dona:
Iſta decem menſes non peperere bona.

Sed quoniam dubiæ ſunt itidem fidei poetæ, (qui tamen in iis quæ ad rerum naturam pertinent, veraces eſſe ſtuduerunt) ne videar τὸ ζητέμενον σωαρπάζειν, ad Hippocratem, Ariſtotelem, Plutarchum, lectorem remittam, qui non ſolùm decimo menſe, ſed undecimo etiam, partus edi ſcripſerunt. Sed horum partuum exempla etiam ex Plinio, viro in hujuſmodi rerum indagatione diligentiſſimo, proferre libet, Veſtilia C. Herdicij (inquit) ac poſtea Pomponij atq; Orfiti clariſſimorum civium conjunx, ex his quatuor partus enixa, Sempronium ſeptimo menſe genuit, Suillium Ruffum undecimo, Corbulonem ſeptimo, utrunq; Conſulem: poſtea Cæſoniam Caij principis conjugem, octavo. Hactenus Plinius. His autem exemplis quin & alia ex hoc noſtro ſeculo petita poſſint addi non dubito. Ad me certè quod attinet, honeſtiſſimam matronam Pariſiis audivi, in frequenti cætu, puerum quem oſtendebat, undecim menſes à ſe in utero geſtatum affirmantem. ex certiſſimis enim ſignis (quæ mulieribus ſæpiùs enixis cognita ſunt) conceptus tempus compertum ſe habuiſſe. Quæ quum ita ſint, crudelem quorundam juriſconſultorum incredulitatem (hoc uti verbo cogor) mirari ſubit, qui pueros poſt certum & à ſe præſcriptum diem ex utero materno prodeuntes legitimâ hæreditate fraudaverint. Scribit enim Ulpianus, Poſt decem menſes mortis natus non admittetur ad legitimam hæreditatem. De eo autem qui centeſimo octogeſimo ſecundo die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & divus Pius pontificibus reſcripſit, juſto tempori videri natum. nec videri in ſervitutem conceptum, quum mater ipſius ante centeſimum octogeſimum ſecundum diem eſſet manumiſſa. Hæc Ulpianus. Jam verò & Juſtinianus mulierem quandam, quæ undecimo poſt mariti mortem menſe pepererat, ſtupri damnat, quòd fœtum

tanto tempore utero includi, incredibile esse credat : & quam ipse forsan ejus liberis sua incredulitate injuriam facit, partui matris imputat. εἰκότως, inquit, οἱ παῖδες οἱ τῷ θαύματι τῆς μητρὸς τοκετῷ ψευδεσμῷοι τὴν γῆν περιαμείψαν τοῦ πατρὸς ἠξιῶν λαβεῖν δωρεάν. Imò verò tu fortasse Justiniane eos ψευδείζεις, vel potius, ὑβρίζεις τῇ σῇ ἀπιστίᾳ, propter quam indicta causa illorum matrem damnas. Longè certè tuo judicio dissimile L. Papyrii Prætoris judicium fuit, qui secundo hærede lege agente, bonorum possessionem contrà eum dedit, quum mater partum se XIII mensibus diceret tulisse: quoniam nullum certum tempus pariendi statutum videretur. Enimvero postulare videtur hic locus ut miram quam tempus attulit circa rem hanc mutationem consideremus. Hunc enim Lacedæmoniorum regem Aristonem videmus, ob non elapsos decem menses, partum uxoris nolle agnoscere : quum hodie contrà elapsi illi justam maritis occasionem non agnoscendi uxorum partum, atq; adeo suspectam habendi illarum pudicitiam, præbere videantur. Atq; ut generalem huic sermoni clausulam imponamus quicunque quid sit ratiocinari, noverit, ex hac Herodoti narratione colligi fatebitur, quod hodie est ordinarium uterum gestandi spatium, olim fuisse extraordinarium : contrà, quod extraordinarium nunc sit, id olim fuisse ordinarium. Quantumvis enim Herodoti accusatores in sua pertinacia sibi hîc placeant, Herodotum certè hîc absolvere quàm cum eo tot gravissimos scriptores damnare mallent. Ego verò huic ratiocinationi aliam quam hinc elicio, adjungam. ita enim colligo, quemadmodum si nusquam alibi mentio facta reperiretur partus decimo mense editi, historia hæc, quum vera sit, falsa judicaretur : ita multas alias esse quæ, quum exemplo careant, falsæ judicentur, quum tamen verissimæ sint, & exemplo fortasse non itidem apud reliquos omnes mortales ut apud nos careant.

Hoc autem cum aliàs, tum vel maximè ubi quarundam regionum fertilitatem describit, animo infixum habere debemus. Nam quum ea legimus quæ de Babylonici soli fertilitate scribit, si quidem ad nostros respiciamus agros, & conjecturam ex illis facere velimus, statim mendacii Herodotum accusabimus. At si hanc regulam teneamus, non esse nobis ex iis quæ viderimus & audierimus ferendum de iis quæ nec visa nobis nec audita sint, judicium, & mentem ad omnipotentem Dei manum potius quàm oculos ad arva nostra converterimus, nulla tanta describetur nobis fertilitas, ut eam incredibilem judicemus, sed ut antea potuisse, ita nunc quoque posse alicubi esse credemus. At enim (dicet aliquis) veteres historiæ locis quibusdam summam fertilitatem tribuunt quos hodie penuriæ tantùm fertiles esse videmus. Hoc ego ut concedam, non tamen mentiri earum historiarum authores in ea fertilitate narranda, protinus concedam. Nisi fortè & ipsa sacra biblia suspecta mendacii nobis esse debent, quòd ab illis celebratæ quorundam locorum fertilitatis nullum hodie vestigium in illis appareat. Quod absit ut nobis in mentem veniat : sed potius illud Davidis animo nostro semper obversetur.

Te magnam pandente manum, saturantur abundè
Omnia : te rursus vultum condente fatiscunt.

Quid ? si Babylonis magnitudinem è nostrarum urbium magnitudine metiamur, an credibile fuerit, expugnata jam una urbis parte, rumorem expugnationis ad alteram longo post tempore perveniisse ? Aut, si expeditionem Xerxis è nostrorum regum aut etiam ipsius Turcarum Imperatoris expeditionibus æstimemus, nónne quot flumina à Xerxis militibus epota legimus, tot impudentissima mendacia nos audire credemus ? Sed nimirum qui Xerxis & cæterorum Persiæ regum potentiam ex ea qua præditi sunt nostri reges, & illius regionis ac temporis πολυανθρωπίαν ex ea quæ hodie cernitur, æstimare volet, hunc eadem opera & aquilæ vel struthiocameli magnitudinem ex regaliolo, & Oceani magnitudinem ex parvo Rubicone æstimare oportebit. Verùm ut ei qui Nilum vel Danubium viderit, multo credibilior Oceani vastitas fuerit quam ei qui parvum Rubiconem duntaxat spectaverit : ita qui in regum nostrorum factis non insistet, sed paulo altius res bellicas repetens, ad Tamberlanem aut ejusmodi quempiam ascendet, non tam incredibilia ejus ad aures accident quæ de Xerxis exercitu narrantur. Tamberlanes ex bubulco miles factus, eò tandem potentiæ evectus est ut quadringentis equitum, sexcentis peditum millibus Pajazetem Turcarum regem adortus superaverit : & cæsis ejus militum ducentis millibus, ipsum aureis catenis vinctum & caveæ inclusum in omnibus quas postea suscepit expeditionibus, secum duxerit. Hic ille est Tamberlanes qui quæcunq; locum oppugnatum venerat, prima die tentorio candido, secunda rubro, tertia nigro utebatur : candore, pacem pollicente, rubore, omnium puberum cædem, nigredine, loci illius excidium, omniumq; incolarum internecionem minitante. Sed hæc narratio hujus loci non est. hoc unum consideremus, ut longo intervallo Tamberlanis copiæ à Xerxianis absunt, ita quantum vicissim nostræ ætatis reges à Tamberlanis exercitu (qui centum duntaxat & sexaginta octo annis illos præcessit) superentur. Quum autem de regibus nostri temporis loquor, Turcarum regem sive Imperatorem excipio, qui (ne longius abeamus) tantam unus manum militum

militum quantam omnes fere omnibus collatis viribus Christiani principes, cogere potest: ut non immeritò magni domini appellationem obtinuerit; Tantam verò esse ejus potentiam & mirabitur & vix credibile fortasse arbitrabitur qui Turcici imperii statum cognitum non habuerit, & ex nostrorum principum imperiis æstimare voluerit: at qui illum cognoverit, mirari desinet. Ejusmodi enim is status est ut duos duorum Persiæ regum titulos (de potentia non loquor) unus Turcarum rex sibi vendicare, & dominum, ut Cambyses: institorem, ut Darius, appellare se meritò possit; & quod in nos quidam jocatus est, quum regem Gallorum, regem asinorum esse diceret, (quòd onera nulla sibi ab illo imposita detrectarent) de universis qui sub ditione ejus vivunt, non joco, sed seriò dici queat. Verè enim illi, tanquam ὄνοι μεγάλοις ἀχθεσι πεπιεσμένοι (ut Tyrtæus de Messeniis cecinit) non bona tantùm omnia precaria possident, sed ipsam etiam animam precariam trahunt. Atq; ut in regum nostrorum aulis inter multos de nobilitatis, sic apud illos inter omnes de servitutis gradibus certatur. Nec tamen hoc tantùm nomine, sed & aliis multis, regno Persico major est cum Turcico quàm cum aliis affinitas. Atq; ut taceam hujus splendorem multis in rebus Persico si non parem, certè æmulum, ut magnam eunuchorum Turcæ, magnam pallacarum, magnam satraparum turbam omittam: multos etiam ritus, multas consuetudines velut hæreditarias mansisse illius regno constat. Quinetiam quòd Turcæ portam pro Turcæ aula nominare audimus, id à Persarum regibus manasse, Herodotus, Thucydides, Xenophon, Plutarchus, Athenæus, nos docent. Sed & hoc ipsum quòd Turcam pro rege Turcarum vulgò dicimus, (quum tamen nec Gallum pro Gallorum rege, nec Hispanum pro Hispanorum rege, nec Anglum pro Anglorum rege, nec Polonum pro Poloniæ rege, dicere soleamus) ab iisdem regibus originem habere, ex illis scriptoribus discere possumus. Nec verò dubium est quin idem Turca morem illum rarò in publicum ac non nisi cum magno & speciem exercitus præbente satellitio prodeundi, (ut ita suis formidabiliorem se venerabilioremq; reddat) à Persarum itidem regibus mutuatus fuerit. Nostri autem reges (ut hoc obiter dicam) quid à Persarum regibus peculiariter mutuati sint nescio, reginæ certè nostræ à Persarum reginis zonas suas sumpsisse videri possunt. Persarum enim reges Antyllæ urbis reditus suis uxoribus in zonas donare solitos, memoriæ proditum est. Cæterum ut unde digressa est eò revertatur oratio, quàm absurda sit potentiæ alicujus nostrorum regum cum Xerxis potentia comparatio, vel unum ejus quo Themistoclem donavit, munus abundè nos docebit. Ex multis enim historicis didicimus Xerxem Themistocli Lampsacum in vinum, Magnesiam in panem. Myuntem in opsonium donavisse. At sicui nostrorum regum quispiam non tres pagos, sed unicum donaverit, magna hæc liberalitas, & rege digna censetur.

Sed jam ad alterum partem veniamus, & miracula quæ circa humanas actiones sive humana facta versantur, examinemus. (quam ad partem siquis ea referre malit quæ modò de regibus dicta sunt, non magnopere repugnabo.) Quæ sunt illa igitur apud Herodotum quæ tantopere à fide abhorrere judicanda sint, ut illorum ergò præ quovis alio mendax judicari debeat? An quæ de variis variarum gentium ritibus moribusq; scribit? Hanc nimirum partem reprehensionibus patere, hanc potissimùm calumniis obnoxiam, hanc sannis multorum expositam esse video. Quare? quòd non tam aqua igni quàm ritus moresq; illi nostris repugnent, atque adeo illorum rituum nonnulli hujusmodi etiam sint ut nihil magis fatuum illis, nihil magis ridiculum fieri ac ne fingi quidem posse videatur. Atqui nónne ipsimet in eo ridiculi comperiuntur, quòd eum quem in vicinis populis non inveniunt morum consensum, in iis quærendum putent quos maria tot montesq; à nobis separant, & quibus longè diversum cœlum longè diversas animorum inclinationes tribuit? atq; adeo quæ in vicinorum moribus excusant, ob eadem hyperboreos nescio quos accusandos censeant? Age enim cur quod Herodotus de Persis commemorat, eos nimirum non nisi inter pocula de rebus gravioribus agitare consilia, incredibile cuiquam videbitur, quum apud quosdam ex vicinis populis hunc morem magna cura, velut inviolabilem, servari videamus, ut qui sunt de re quapiam magni momenti consultaturi, aut cum aliquo contracturi, ex caupona βελτίστου faciant atq; ibi non prius ullum de suo negotio verbum facere incipiant, quàm pes & caput officium facere desinant? Apud hos κατὰ πλειο βυλότατος si mulierem quampiam de marito interroges; illum edormiscere crapulam, nihil mutato vultu, nec dato ullo pudoris signo, respondebit. Nos hæc in illis populis quibuscum nobis quotidie commercium est, & qui nobiscum religione conjuncti sunt, non miramur: quæ de ebrietate illorum narrantur quibus nullus unquam Christianæ religionis affulsit radius, non mirabilia solùm, sed planè incredibilia judicabimus? Sed quid ego exemplum ex alia natione peto? Quæ non dicam natio, sed urbs, sed domus, non habet aliquos sacris Bacchicis initiatos? nónne ex duobus communi tecto utentibus sæpe contingit ut alter edere & bibere ut vivat; alter contrà, non alia de causa quàm ut edat bibatque, vivere velle videatur? Verùm eos qui cibo & potu abutuntur, missos faciamus: discrimen inter eos qui moderatè illis utuntur, considerabimus. Nónne quod huic palato sapit, illi insipidum est? quæ hoc palatum appetit, ea illud fastidit? nónne cibos nonnullos à quibus ipsi abhorremus, aliis quibusdam in deliciis esse

videmus? nónne multos felibus, nonnullos & muribus veſci videmus? Iterum tamen ſi gentis alicujus victus nobis à quopiam hiſtorico deſcribatur à noſtro diſcrepans, is ſtatim nugatur, ſtatim mendax, ſtatim fabuloſus audiet. Veruntamen ſuſq; deque ferri profanorum ſcriptorum ſugillatio poſſit: quid quòd ne libris quidem ſacris incredulitas quorundam parcit? Joannem Baptiſtam locuſtas ediſſe non veriſimile eſt (aiebant nonnulli) qualis enim fuiſſet iſte cibus? Ad hoc Evangeliſta ſcribit. Non Evangeliſtæ (reſpondebant) ſed librario fidem derogamus, eumq; ἀκρείδας pro ἀκρεάδας vel alia quapiam voce ſcripſiſſe dicimus. Quid tandem? non prius de illa deduci ſententia potuerunt, quam varii ex variis authoribus externis prolati ſunt de locuſtarum eſu mentionem facientes loci. Labantem ſcilicet ſacrorum librorum hac in parte fidem, teſtimonio profanorum fulciri oportebat. Atqui nobis ex ea quam experimur paſſim circa ciborum delectum diſcrepantia, quod de locuſtarum eſu traditur, vel à quolibet profano ſcriptore (nedum ab Evangeliſta) ſcriptum, credibile videri poterat. Utrum enim mirabilius? locuſtarum aut hujuſmodi animalium eſu delectari, an ab eſu panis abhorrere? Nónne hoc quàm illud majori admiratione dignum quilibet fatebitur? At ego, qui locuſtis veſceretur, neminem: qui à panis eſu prorſus abhorreret, his oculis ſæpe vidi. Rurſum verò quàm mirabile nobis eſt videre quempiam qui panis eſu non delectetur, tam mirabile Æthiopibus macrobiis erat (Herodoto teſte) Perſas pane veſci audire. Ut autem à pane ad vinum veniamus, ſi nunquam abſtemios ullos vidiſſemus nónne eos qui à vini potu abhorrentes aliquos ſe vidiſſe dicerent, fabulari crederemus? Et tamen illa ipſa regio quæ homines alioqui vino deditiſſimos gignit, quoſdam etiam hoſtes vini acerrimos habet. De hominibus φιλοινοτάτοις quum loquor, primum locum Flandris, ſecundum Germanis tribuo. nam qui Germanis potandi principatum deferunt, Flandris (meo quidem judicio) magnam injuriam faciunt. qua de re ego non ex iis quæ audivi, ſed ex iis quæ vidi, ſententiam pronuncio. Nam multa quidem Germanicis potoribus cum Flandricis fateor eſſe communia, atque illud in primis ut quot calices ſuper menſam, tot matulas ſub menſa habeant, aut omnia illis vicem matularum præſtent: de iis tantùm loquor qui apud utroſque principem inter Bacchi ſatellites locum obtinent) ſed illos ab his ſuperari hac in re dico quòd horum bona pars non prius legitimum Bacchum adoriatur, quàm à ſpurio Baccho, id eſt zytho ſive cerviſia, domitam aut certè ſemidomitam ſe ſenſerit Quod quum ſe more inſtitutoque majorum facere dicant, ejus tamen facti rationem aſſequi conjectura non potui, niſi fortè ut clavum clavo, cerviſiam vino ſe repulſuros, aut, ut vulgari proverbio fertur, inter duos litigantes tertium gaudere, ita ſe, interea dum in ſtomacho vinum cum cerviſia pugnabit, pace fruituros, & à neutro illorum oppugnatum iri ſperant. Et hactenus in illorum laudes digreſſus, ad ſermonem de abſtemiis redeo. Si ſuperiorum temporum hiſtorias excutiamus, non ſolùm natura abſtemios abſtemiaſq; ſed & lege, in illis inveniemus. Multis enim in locis vini potum mulieribus ignominioſum fuiſſe ſcimus: Romæ autem non ſolùm mulieri ingenuæ, ſed & ſervo vini uſus interdictus erat, atque adeo (ſi quibuſdam credimus) ne ingenuo quidem, antequam triceſimum annum attigiſſet, ejus uſus concedebatur. Romanas quidem certè mulieres à judice non minus ſi vinum bibiſſent, quam ſi adulterium admiſiſſent, multari ſolitas, M. Cato refert. Nunc autem apud nos nulli mulieri, cujuſcunq; conditionis ſit, probro eſt vini uſus: & tamen morem illum oſculandi obvios ſibi propinquos nobiles fœminæ apud nos retinuerunt, (& auxerunt etiam) ob quem Romanis mulieribus vinum interdicebatur, ne videlicet cum oſculo vinoſum halitum olfaciendum præberent. Vel potius (ſi quibuſdam credimus) non ob oſculandi conſuetudinem vini uſus lege vetabatur, ſed ad deprehendendum an legem illam violaſſent, oſculi uſus inſtitutus erat. Quid quòd Zaleucus legiſlator Epizephiris Locris merum bibere (præterquam ægrotis, ex medici conſilio) capitale crimen eſſe voluerat? Sed & aliud circa vini potum conſideremus. Aliis in vino nihil magis placere quàm vinum. id eſt vini ſaporem: ex Anglis contra multos aut ſaccharum aut herbam quampiam ad ejus ſaporem infuſcandum miſcere videmus. (& nos quoq; ſi Plauto credimus, vinum, dum diluimus, infuſcamus.) Verùm id quidem quod de Anglis dixi, credibile viſum iri, mihi perſuadeo: at quod de Flandris addam, ut fidem impetrare poſſit vereor: & tamen utriuſq; peræq; oculatus ſum teſtis. Quid illud eſt? Vinum butyro (nauſeo referrens) diluere, & ita dilutum (ſi tam en hoc diluere eſt) potare. Quod mihi narranti fidem non facilè adhiberi haud mirabor: ipſe certè meis hac de re oculis credo, vix alienis crediturus. Nam in Flandrorum menſis butyrum inter omnia fercula atq; adeo inter bellaria locum obtinere, mihi, antequam eorum regionem adiiſſem credibile videbatur: at verò ullum uſquam mortalem eſſe qui vinum è butyro ſive butyrum è vino potaret, tum demum quum vidi, credere potui. quòd ſi inter vicinos populos tanta eſt in victu diſcrepantia, cur ea quæ narrantur de victu hominum qui longinquitate & temporis & loci procul à nobis abſunt, fabuloſa habebuntur? Aliud exemplum ab hoc de cibis ſermone non alienum proponam. Scribit Hermippus, Illyrii ſedentes edunt atque bibunt: & ad convivia ſuas uxores ducunt: quæ nihil indecens facere exiſtimantur, ſi ex iis qui in cœto illo ſunt, cuicunque fors tulerit propinaverint. Hæc ſcribit Hermippus, primùm quidem illud

illud ceu novum referens, ſedentes Illyrios edere ac bibere: at nos contrà miramur eos qui aliter quàm ſedentes ederint. Quod autem ſequitur de iiſdem qui ad convivia uxores ducerent, & eas cuilibet ſine diſcrimine propinare permitterent, quin, ut ipſe mirabatur, ita mirum aliis futurum putaverit, nemini dubium eſſe poteſt. Sed & Æmilius Probus (aut is potius cui Æmilii Probi nomen tribuitur) poſtquam de iis loquutus eſt qui nihil rectum niſi quod ipſorum moribus conveniat, putant, inter alia hoc diſcrepantiæ morum Romanorum à Græcis exemplum affert, Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cujus materfamiliâs non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? Quod multo ſit aliter in Græcia; nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum: neque ſedet niſi in interiore parte ædium, quæ γυναικωνῖτις appellatur. quò nemo accedit niſi propinqua cognatione conjunctus. Hactenus ille: cujus quum verba de maritis uxores ad convivia ducentibus cum verbis Hermippi confero, ita ego mecum, Qui ſi igitur maritos illos in Anglia tam lentos & patientes non multos abhinc annos vidiſſent, ut ignotis etiam viris ſuas ipſi uxores ad compotationes abducendas traderent, iiſdemque eas reducentibus Bacchi ſacris (& iis quæ illa comitantur) operatas, gratias immortales agerent? Quod factum ſumma alioqui admiratione dignum, ſi tamen cum Candaulis aut Caii Caligulæ facto comparetur, minus admirabile judicabitur: contrà verò, ſi cum Cotys regis zelotypia, de qua poſtea dicetur, aut cum Macedonum facto conferatur, hos, viros, illos autem, ne homines quidem eſſe dixeris. Cujus quidem facti hiſtoriam multi Galli ſi legiſſent, aut lectam memoriæ infixam habuiſſent, ipſis Neapolis & Mediolanum ſepulchra miſerè interfectis non fuiſſent: imò nec dominum fortaſſe urbes illæ mutaſſent: ſed nimirum, ut illis, dum ſe in Macedonia non in Perſia eſſe, obliviſcuntur, Macedonicarum mulierum, ita his, dum ſe in Italia non in Gallia eſſe non cogitant, Italarum mulierum attrectationes & oſculationes, atque adeo ſalutationes (quum ne ſalutari quidem ſuas uxores Itali velint) eo pretio quo nullum majus eſſe poteſt, emerunt. Sed quoniam jucunda non eſt harum rerum memoria, illum de mulieribus ſermonem perſequens, ut multa de illis ab Herodoto referri dico quibus noſtri ſeculi exempla fidem afferant, ita viciſſim nonnulla illum narrare quorum exempla deſint, fateor. Hoc enim ſeculum Pheretimarum, Ameſtridum, Atoſſarum, necnon (ut Cteſiæ hiſtoriam cum Herodotea connectam) Amytidum & Paryſatidum ferax, contrà Artemiſiarum & Argiarum ſterile eſſe dico. Quocunque enim quis oculos convertat, mulieres multas nobili genere ortas, implacabilis iræ & nulla ultione ſatiabiles, cum Pheretima, Ameſtride & Paryſatide, non pauciores libidinoſas cum Amytide, multas etiam novi ſemper luxus avidas cum Atoſſa: nullas autem vel pauciſſimas ſtrenuas cum Artemiſia aut Argia, reperiet. Sed muliebris quidem in vindicta crudelitatis exempla vetera pariter & nova præ aliis regionibus Anglia ſuggerere poteſt: de mulierum autem inexhauſta libidine luxuq; inſatiabili regiones omnes æque conqueri poſſe exiſtimo. Nec verò ſi ſeculi illius mulieres conſideremus quod inter eas quas modò nominavi & noſtras interceſſit, pauciora nobis exempla ſuppetent. Nam ſi ad libidinem Romanarum mulierum reſpicere velimus, Claudius audi quæ tulerit. Audi in quam ex Juvenale, adeò monſtrosè libidinoſam Meſſalinam Claudii Cæſaris uxorem fuiſſe, ut à latere viri quocum jacebat, furtim ſe ſubducens, ad lupanar ſe conferrat, & inde laſſata viris nondum ſatiata rediret. Ad luxum autem quod attinet non mirum tantùm, ſed incredibile etiam videri poſſit quod de Atoſſa narrat Herodotus, illam ad bellum Græciæ inferendum Darium maritum ſolicitaſſe, Lacænarum, Argivarum, Atticarum, Corinthiarum denique ancillarum cupiditate incenſam. Sed ut ad reginas uſque non aſcendamus nónne Romanas matronas pro ſuo luxu tanquam pro aris & focis apud T. Livium certare videmus? Nónne & Naſonem querentem audimus

Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?

& Propertium,

Matrona incedit cenſus induta nepotum.

Nec tamen ſingularum ætatum luxum peculiare aliquid habuiſſe negaverim. Exempli gratia: eunuchos olim à regibus, præcipuè barbaris, ſtudioſè undiq; conquiſitos fuiſſe ſcimus, quòd illos, ut ſcribit Herodotus, magis fidos in rebus omnibus quàm alios, eſſe putarent, (quid autem eos tales reddere videatur, docet Pædiæ lib. ſeptimo Xenophon) quinetiam ut eunuchos, ita & eunuchas Lydos reges habuiſſe, memoriæ proditum eſt. Verùm, ut veteres Romani eunuchorum minus ſtudioſi erant, eoſq; pauci barbaris invidebant, ita nos hodie Turcæ aliiſq; barbaris principibus eos non invidemus. Porrò quin Romanorum viciſſim luxus peculiare aliquid habuerit, minimè dubium eſt, ut quum Tibullus de domina ſua dicit,

Illi sint comites fusci, quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.

quod & Italas quasdam imitari videmus. Itidem verò & nostri hujus seculi luxum propria sibi habere multa, controversum non est. Sed Gallicus (utinam verum hoc non dicerem) eo cæteris omnibus, qui unquam fuerunt est damnosior, quòd in dies atque adeo in horas innovatur. Nam ut taceam, in regum nostrorum aulis id vestis genus quod manè gestari cœperit, vesperi pro obsoleto haberi, id demum circa cultum corporis magnificum & splendidum ducitur quod diu magnificum splendidumque esse non potest: ne videlicet novæ semper sumptuum occasiones desint. Hinc factum est ut armillæ & torques aureæ, quæ magno olim in pretio illis fuerunt (ut hodieq; sunt Germanis) sordere incipiant. Quem tamen ornatum jam inde à priscis temporibus originem habere variæ nos historiæ docent. Ex tribus etiam rebus quas nunc in deliciis regum nostrorum aulæ habent, duas cum superioribus seculis communes esse illis constat, tertiam suo quodam jure, tanquam proprium inventum, vendicare sibi videntur. Nanos enim & catellos Melitæos Sybaridis quidem primùm, postea verò & aliis in deliciis fuisse (sicut & similiolas) legimus. Refert enim Plutarchus Julium Cæsarem, quum peregrinos quosdam divites vidisset qui catellos & simiolas in sinu circumferrent, interrogasse an apud eos fœminæ infantes non parerent. Itidem verò & Masanissa Maurusiorum rex jam antea quosdam mercatores, qui simiarum coemendarum gratia illuc venerant, eadem de re interrogaverat, si Ptolemæo apud Athenæum credimus. Fuisse autem & Romanas mulieres catellorum hujusmodi studiosas, testatur apud Lucianum catella nomine Myrrhina quæ philosophicam Thesmopolidis barbam (si bene memini) perminxit. Hanc enim catellam ei hera sua mulier Romana nobilis (ludos miserum philosophum faciens) custodiendam dederat. Ad illud tertium venio quod regum nostrorum aulis peculiare esse, vel hinc conjicio, quòd vocem nec Græcam nec Latinam qua illud exprimam invenio: ac certè vel nunquam vel rarò inventam existimo. sed interim morionem fœminam petita à grammaticis venia nominare non dubitabo. Quam igitur nunc ex morionibus fœminis voluptatem reginæ aliæque principes capiunt, huic seculo peculiarem esse suspicor: certè si non peculiarem, at longè usitatiorem illi esse, affirmare audeo. Sed nec moriones viros tam crebros in veterum principum aulis fuisse (de scurris, id est γελωτοποιοῖς, non loquor) atque adeo posterioribus demum seculis illos haberi in pretio cœpisse, mihi persuadeo. Nunc enim (quod fateri pudet) non naturales tantum, sed & artificiales Gallia moriones habet, qui nimirum ex ἡμιμώρων facti sunt μωροὶ, aut certè in eum statum redacti qui inter φρενῆρη & μωρὸν medius est: siquid tamen inter hæc duo medium esse potest. Hoc autem, uti dixi, fateri pudet, quia qui barbarorum factum damnamus in amputandis virilibus, tanto gravius illis peccamus, quanto illi corporis parti mens antecellit, quæ alioqui & universo corpore longè præstantior semper judicata est. Atenim ex iis duntaxat fiunt moriones quibus parum mentis inest, adeo ut jam aliquam naturæ inclinationem ad μωρίαν habere videantur. Tanto certè magis misereri eorum conditionem, non deteriorem efficere, conari oportebat. Sed quoniam vereor ne in hac de morionibus quæstioni immorari, μωρολογεῖν esse judicetur, aliis eam relinquam: & comparationem hanc claudens, hoc addam, principes nostri seculi fœminas (ac præsertim Gallas) si non alia virtute à priscis, φιλοστοργίᾳ saltem superari. Quotacunq; enim princeps fœmina hodie infanti ex utero suo prodeunti sua ubera sugenda præbet? Atq; hujus rei ideo mentionem faciendam putavi, ne qui reginas ipsas apud nostrum Herodotum alioſq; historicos nutricum officio fungi leget, fidem illis derogandam putet. Sed quid ego φιλοστοργίας hujus (à qua illæ degenerant) exempla à priscis usque seculis repeto? Carolum Marilliacum (clarissimum virum, & qui multis pro rege legationibus functus, honorificentissimam sui memoriam reliquit) historiam hanc ex Hispanicis chronicis aliquoties referentem audivi: reginam quandam Galliæ quæ ex Hispania oriunda erat, tanta cum zelotypia infantem suum lactasse, ut quum aliquando absente ipsa lactatum ab alia resciviſſet (qui jam per aliquot menses solius matris lac suxerat) nunquam conquiescere potuerit donec infantem lac illud externum evomere coegisset. Hæc ille. Cæterum ut Herodoto derogandam non esse fidem admonui, ubi reginam aliquam nutricis officio fungentem nobis describit, ita nec quod in Calliope de Amestri regina texente marito suo amiculum, nec quod in Urania de alia quadam regina pisturam suæ familiæ exercente scribit, suspectum esse debere, sed ut in quibusdam historiis luxum illius seculi, sic in quibusdam vicissim simplicitatem contemplandam nobis esse dico. Sed ut à reginis ad reges transferatur oratio, non minus certè quæ de regibus scribit Herodotus impetrare fidem debent: quanvis si ad regum nostrorum mores institutaq; exigantur, in dubium meritò vocari possint. Si enim quod de Pseudosmerdi mago narrat, eum pro vero Smerdi rege per septem menses habitum fuisse, ad aulicos hujus tempestatis ritus exigatur, quî fraus illa tamdiu latere potuerit, & quî à nullo suorum tam longo tempore agni-

tus fuerit, valde mirandum videbitur: at si aditum ad reges illos non itidem ut nobis ad nostros patuisse, sed multo paucioribus & rarius se conspiciendos exhibere solitos fuisse considereimus, minor jam hujus facti animos nostros subibit admiratio. Primus Deioces (inquit in Clione noster Herodotus) hoc instituit, necui ad regem aditus pateret, sed omnia per internuntios transigerentúr; & nequis regem conspiceret quinetiam inhonestum cuivis coram rege ridere vel spuere, censeri voluit. Hæc ille, causam etiam subjungens. Ut autem eandem consuetudinem à rege Turcarum servari dixi, ita similem impostoram locum apud eos superioribus annis, inveniisse scimus, quodam Pseudomustapha pro Mustapha vero ad regnum grassante. Quæ tamen quum dico, alibi quoq; ubi consuetudo hæc recepta non erat, Pseudariarathi, Pseudantiocho, Pseudoneroni, Pseudalexandro viam arte diversa ad similem dolum patuisse non ignoro. Quinetiam Valerius Maximus, Justinus, Appianus, Josephus, aliorum præterea meminerunt qui hac similitudinis formæ occasione usi, in principum itidem imperia aut in aliorum opes fortunasque grassati sunt. Atque adeo (ut omnes non temerè veteribus historiis fidem derogari debere, & nostrum seculum multis in rebus non minus superioribus miraculorum ferax esse intelligant (facta duo ejusdem cum præcedentibus artificii, id est similes illis duas impostoras, (diversum tamen finem propositum habentes) recentem unam, aut recenti proximam, alteram, recentissimam, commemorabo. Anno post natum Redemptorem nostrum M. CC. XXV, cuidam Gallo cui nomen Bertrando Remensi, inopi & vilibus ministeriis operam locare solito, quòd Balduinum qui ex Flandrorum comite Imperator Constantinopolitanus evaserat, facie planè referret à proditoribus quibusdam, ut nomen pariter & imperium Flandricum illius Balduini sibi vendicet suadetur. Hoc quum illis non suasissent solum, sed etiam persuasissent, (ut facilè ad amplectendos obviis ulnis hujusmodi honores eriguntur hominum animi) eum in eremo quadam commorari tamdiu voluerunt, dum fama percrebuisset Balduinum Imperatorem è captivitate reducem, eremum quandam ad agendam peccatorum pœnitentiam, incolere. Quæ mox per Flandriam quum dilapsa esset fama, undique illuc concurritur, magnaq; cum pompa illinc hic Pseudobalduinus per universas regionis urbes deducitur, quæ uno omnes ore illum dominum suum gratulabundæ agnoscunt & salutant. Hoc subreptitium imperium quum per menses aliquot exercuisset, Joanna veri Balduini filia, & paterni in Flandria imperii hæres (quæ paulo antè, nihil nisi repentina fuga sibi consuluisset in illius Pseudobalduini manus ventura fuerat) regem Galliæ Ludovicum octavum, sibi consanguineum, de hac quæ sibi fiat injuria certiorem facit. Rex Pseudobalduinum fide data ad se vocat. Ille ut adfuit, variis interrogationibus à rege aliisq; qui regi à consiliis erant, urgeri cœpit. Aptè ad singula & ut ipsius impostoræ consentaneum erat, respondet: quippe qui non nisi ore præcomposito illuc venisset. Sed enim quum multos difficiles alioqui nodos expedisset, unum facillimum, quem quidam Bellovacensis episcopus ei proposuerat, expedire non potuit. Interrogatus enim quo in loco uxorem duxisset, ad hanc quæstionem obmutuit: quo silentio certum impostoræ suæ testimonium dedit. Eum tamen rex ob datam à se fidem impunè à se abire permisit. Ille quum se inde in patriam proripuisset, aliquanto pòst ibi deprehensus, captus, & ad Joannam missus fuit: quæ eum sibi non donatum sed magno pretio venditum, cruci affixit. Hæc fere sunt quæ Flandriæ annales de hoc Pseudobalduino referunt: aliis quibusdam historicis nonnihil circa facti ipsius circunstantias dissentientibus. Ad alteram illam quam recentissimam esse dixi impostoram venio, huic & superioribus similem, & eadem quidem via, sed aliò tamen tendentem. Alii enim sua fallacia in principum Imperia aut in aliorum bona involarunt, aut certè involare conati sunt: at hic in alienæ uxoris possessionem involavit, & fabulosum Plauti Jovem non fabulosè imitatus est, ut testatur sententia quam adversus eum curia Tolosona tulit, lite primùm apud eam intendi cœpta AN. M. D. LIX. unde excerpta est quæ sequitur brevis facti illius narratio, quæ tibi prima fronte Amphitruonem Alcmenam, Jovem repræsentare videbitur.) Quidam nomine Martinus Guerre relicta juvene uxore in militiam proficiscitur. Elapso demum octavo post ejus discessum anno, quidam Arnauldus Tillius (sed sibi illius Martini Guerre nomen asserens quòd ei omnibus oris lineamentis assimilis esset) ad illam quum venisset, ab ea pro marito recipitur. quippe quem esse Martinum Guerre, non ipsa solùm, sed quatuor ipsius Martini sorores, aliique nonnulli propinqui, & cùm his amici vicinique omnes persuasissimum haberent. Nam præter illam oris similitudinem qua potissimùm fretus hoc facinus aggrediebatur, indicia omnia quæ à vero marito afferri poterant, afferebant: & varia superioris temporis facta dictaque illi in memoriam revocans ad arcanos usque sermones ab illa & marito habitos dum prima in nuptiali thalamo vestigia ponerent, & ad alia quorum nox conscia sola est, progrediebatur. (Ea autem partim ex vero marito resciviisse, cum quo illi ex commilitio summa familiaritas intercesserat, partim magicæ artis auxilio divinasse creditus fuit) sed quum per tres annos cum illa consuevisset, duobus jam susceptis ex ea liberis, quarto tandem ineunte anno quum ejus impostoræ suspicio mulieri oborta esset, actionemque in eum intendisset, in carcerem

conjicitur

conjicitur. A judice ſecundario damnatus quum ad curiam Toloſanam provocaſſet, ſic ad infinitas propemodum ejus interrogationes reſpondit, totq; probabilibus argumentis innocentia ſuam tueri viſus eſt, (præterquam quòd tot eum teſtes, aut circiter, ſuo teſtimonio ſublevabant, quot erant ii qui ſuo eundem teſtimonio premebant) ut vocatis ad calculum omnibus conjecturis, nec damnare illum nec abſolvere curia Toloſana auderet. Hæſitantibus in re tam perplexa judicibus, verus maritus Martinus Guerre advenit: moxq; quam ſibi factam videt injuriam, judicibus exponit, eorumq; opem implorat. Verùm ille alter ſuppoſititius maritus poſtquam cum hoc vero commiſſus fuit, tot eum objectionibus oppugnare cœpit, ut aliquandiu ſuſpenſos ſicut & antea judices tenuerit: donec tandem ille paulo poſt reditum, ab uxore veniam poſcente agnitus, necnon ſororum aliorumq; multorum palinodiam canentium teſtimoniis comprobatus verus maritus, ſuæ uxori ſuæq; domui redditur; alteri autem ſuæ impoſturæ præmium, domicilium in patibulo datur. Hîc mihi hujus generis exemplis finem imponere volenti in mentem venit alia præ cæteris omnibus mirabilis Joannis octavi Pontificis impoſtura: qui non tantùm Pſeudopapa, verum etiam ψευδανὴρ fuit, id eſt ſub muliere virum mentitus eſt: donec vir illa (non ille) ſuo ſe tanquam forex indicio prodidit, & media in via repentè enixa, fœminini non maſculini generis ſe geſſiſſe papatum fateri coacta eſt. At ne in poſterum alius quam maſculinus gereretur, ſolerti patrum petaſatorum cura proviſum eſt, qui neminem ad eum admittendum cenſuerunt niſi, vir magnis teſtibus comprobatus eſſet. Quam tamen conſuetudinem alii potiori ſua ætate ceſſiſſe, docet Paſquillus: qui ubi illam & illius cauſam verſibus octo deſcripſit, ita ſuum epigramma claudit,

Cur igitur noſtro mos hic jam tempore ceſſat?
Antè probet quòd ſe quilibet eſſe marem.

Cæterùm hujus facti longiore alioqui narratione digni refricandam duntaxat memoriam (quòd ejus fama pervagata ſit) exiſtimavi. Eſt tamen hæc eo diverſa à præcedentibus impoſtura, quòd non alienum, ſed alterius ſexus nomen mentita fuerit. At ſimilis ſuperioribus virorum impoſturis muliebris fallaciæ exemplum Valerius (ſi parva magnis licet adjungere) nobis in quadam quæ ſe pro Rubria bonis nihil ad ſe pertinentibus inſerebat, proponit.

Sed ad reges orationem referens, iterum dico, multa ad noſtrorum regum mores & inſtituta non debere exigi, eorum quæ ab illis dicta factave commemorantur. alioqui enim cui perſuadebit Herodotus Xerxis ſatellites legatos Lacedæmoniorum in caput protruſiſſe, ut ad procumbendum pedibus Xerxis eumque adorandum adigerent? Sed & alia circa eos qui ultro citroque mittebantur legatos obſervari poſſint quæ non ſatis cum nunc recepta conſuetudine conveniunt. Illud certè omnibus ſeculis commune fuiſſe videtur, ut legati ſæpe ſub legationis ſpecie ſpeculatorum exploratorumq; officio fungerentur. Nam ut in Thalia audimus Æthiopum regem legatos Cambyſis ſic alloquentem, Neque Perſarum rex vos ad me cum donis ideo miſit quòd me ſibi hoſpitii neceſſitudine jungi, magni æſtimet, neque vos vera loquimini. venitis enim exploratores meæ ditionis futuri. Ut (inquam) hunc regem his legatos verbis compellantem audivimus, (erat autem is non hæreditario jure regnum adeptus, ſed ex Æthiopum inſtituto, quòd cæteris civibus corporis proceritate & robore præſtaret, rex creatus) ſic apud Saluſtium in bello Jugurthino legimus, Ibi cum Boccho Numida quidam nomine Aſpar multùm & familiariter agebat, præmiſſus ab Jugurtha: qui poſtquam Syllam accitum audierat, orator & ſubdolè ſpeculatum Bocchi conſilia ierat. Hactenus Saluſtius. Noſtri quoq; ſeculi principes non ignorare hunc legatorum uſum, quis ignorat? Verum enimvero ille Saluſtii locus Libyam mihi in memoriam revocans, unà etiam quandam Libyæ regum conſuetudinem ex Herodoti Melpomene in memoriam revocavit, quam præ quavis alia exemplo carere, & tamen fabuloſam nequaquam eſſe credo. Siquidem eorum Libyum regi qui Adyrmachidæ vocantur, ſolenne fuiſſe ſcribit ut adductis in conſpectum virginibus quarum propinquæ nuptiæ eſſent, ei quæ præ cæteris placuiſſet, virginitatem raperet. Sed quum & alia multa idem hiſtoricus regum facta commemoret, in quibus vel libido, vel ebrietas, vel crudelitas, vel fatuitas fide major apparcat, ex collatione cum aliorum regum factis qui longe pòſt tempore extiterunt fidem priſcis illis viſum eſt conciliare. Primùm igitur illum devirginatorem regem, vel Rhampſinitum filiam ſuam proſtituentem, cum Hieronymo Syracuſarum rege comparemus. Hunc quandam ex iis qui lupanari præerant, Pitho dictam, uxorem duxiſſe, & reginam conſtituiſſe, memoriæ proditum eſt. Quid Ptolemæus? Thaidem nobile illud ſcortum matrimonio ſibi junxit, & ex ea filios duos Leontiſcum & Lagum, filiam unam Irenen ſuſcepit. Darius autem is quem Alexander imperio ſpoliavit, in eo ipſo bello in quo de fortunis omnibus adverſus illum dimicabat, trecentis quinquaginta pallacis ſtipatus erat. Sardanapalum, Ninum, alioſq; hujuſmodi, necnon eorum æmulum Heliogabalum (quòd monſtra juſtius quàm homines appellari poſſint) omitto: & à Venere ad Bacchum, id eſt ab illius ſatellitibus ad hujus ſatellites venio. Narrat Herodotus ebrietatem Cleomenis eò inſaniæ illum perduxiſſe, ut arrepto gladio ſibi tibias primùm, mox femora & coxas, tandem ventrem conſcinderet. Cur (obſecro) id narranti

Herodoto

APOLOG. PRO HEROD.

Herodoto minus fidei adhibebitur quàm iis, qui ab Alexandro magno Clitum intimum ejus amicum inter pocula interfectum commemorant, & hanc cædem ſentibus ejus mero victis imputant? Hunc (ſi illis credimus) ut ebrietas ad cædem illius ſtimulaverat, ita & ipſe ebrietatis pœnas, quum ex ea morbum contraxiſſet, morte tandem luit. Huic ſemper ad edormiſcendam crapulam non breviori quàm duorum dierum totidemque noctium ſpatio fuiſſe opus aiunt. Quid hujus pater Philippus? Quid rex Antiochus, & qui eum ſequuti ſunt ejuſdem nominis reges? Quid poſterior Dionyſius Siciliæ tyrannus, qui per totos nonaginta dies ebrius interdum erat? Quid prioris Dionyſii filius Hipparinus? nónne ſua illum crapula ingulaſſe fertur? Hactenus & de ebrietate. Nunc de crudelitate, quæ ebrietatis plerunque ſolet eſſe comes. Exempla crudelitatis apud Herodotum horrenda legi fateor, & quidem horrendum præ cæteris Aſtyagis facinus Atreum æmulantis, exiſtimari ſcio: ſed Neronem unum non ea ſolùm quæ ab Herodoto ſcribuntur, ſed omnia omnium mortalium crudelia facinora crudelitate ſua partim ſuperaſſe, partim credibilia reddidiſſe dico. De qua tamen (quòd & ſatis pervulgata & omnibus exoſa ſit) dicere ſupersedeo. Hanc autem miſſam faciens, ut de regum multorum fatuitate dicam, ordo poſtulat. Ad quam generatim probandam licet veteris illius proverbii anthoritate niti poſſim, *Aut regem aut fatuum naſci oportet*, à ſuis tamen ſingulos factis, tanquam locupletiſſimis & certiſſimis teſtibus, convinci malo. Sed hîc mihi hærenti, & unde incipiam cogitanti, illud Naſonis ſubit,

Ut ſtat, & incertus qua ſit ſibi neſcit eundum,
Quum videt ex omni parte viator iter.

Verè enim mihi ipſa exemplorum copia nocet. Sed commodùm illius regis facta in mentem veniunt, qui ſuo ipſius cognomine veteri illi proverbio aſtipulatus eſt. Qui enim ab adulatoribus Antiochus Epiphanes, is ab ingenuè verum profitentib. Epimanes dictus eſt. Is ſubinde regali veſte depoſita, vilem togam induebat, eaque indutus ad forum ſeſe conferebat, in quo obvium quenque prehenſabat, ut Ædilis aut Tribunus plebis crearetur: & quem magiſtratum adeptus erat, eo tanquam plebeius fungebatur. Idem ſubinde à ſuis ſe ſubducens, aurifabrorum aut aliorum artificum officinas adibat, ut cum illis confabularetur: aut certè qui primus è plebe atque adeo è fæce plebis ei occurreret, illum congerronem habebat. Obviis & nunquam antea ſibi viſis munera ſæpenumero dabat. Interdum per compita nummos projiciens, *Cui dat fortuna, capiat*, inquiebat: moxque ſe inde proripiebat. Interdum & ſertis caput redimitus per urbem incedebat, lapides occultè circumferens, quibus aulicos qui ipſum ſequebantur, petebat. Idem balneis publicis & ad quas plebs confluebat, utebatur ubi quum aliquando plebeius aliquis ei pretioſis unguentis ſe perfricanti dixiſſet, *Beati eſtis vos reges quibus harum rerum uſus ſuppetit, ex quibus tam bene oletis: At ego iſtis* (reſpondit) *ad ſatietatem uſque & ultra etiam, explebo.* Cujus promiſſi memor poſtridie ad locum in quo is lavabat, accedit, & magnum vas unguento pretioſiſſimo, ſtacte appellato, plenum in ejus caput effundit. Quum autem multi è plebecula (qui non procul & ipſi lavabant) accurrentes, in unguento illi in terram effuſo ſe volutarent, moxque in loco illo, quia lubricus redditus erat, multi labentes riſum ſpectantibus moverent, tandem & rex ipſe ex illis ſuo lapſu riſum excitantibus unus eſſe voluit. Idem rex fontem quendam apud Antiochiam (Midæ factum imitatus) vino perfudit. Alia egregia ejuſdem regis ejuſdemque generis facta ex hiſtoriis promenda lectori relinquo. Cæterum hic quidem rex in unam, alii potius in alteram ſtultitiæ peccarunt partem. quanto enim hic infra regiam dignitatem ſe demittebat, tanto alii multi ſupra illam ſe extollebant, & aliquam de ſeipſis divinitatis opinionem concipiebant. Qua de re extant aurei Rhiani verſus: qui poſtquam oſtendit quam miſera egenis conditio ſua videatur, contrà de divitibus & qui in magno imperio conſtituti ſunt, ita canit,

Ὃς δὲ κεν δύσχθησι, θεὸς δ' ἐπὶ ὄλβον ὀπάζῃ
Καὶ πυλυκτιεανίλῳ, ὅπλήθεται ἕνεκα γαῖαν.
Ποσσὶν ὅμως ἐρέβει, θνητοὶ δέ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
Ἀλλ' ὑφοπλίῃ ἠὲ ἀμαρτωλῆσι νόοιο
Ἴσα Διὶ βρομέει· κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει,
Καίτερ ἐὼν ὀλίγος. μνᾶται δ' ὅπιχω' Ἀθήνῃ,
Ἥ πὶν ἀτρεκιτὸν τεκμαίρεται ἔλυμπόν δε,
Ὅσκε μετ' ἀθανάτοισιν ἀείθμιος εἰλαπινάζῃ.

Hîc autem quorſum Poeta, non contentus dixiſſe, reges ita faſtu turgere ut obliti videantur ſe terram pedibus calcare, & mortalibus ortos parentibus eſſe, addat inter alia, eos Minervæ nuptias ambire, quum à non paucis doctiſſimis viris quæſitum ſciam, à nemine autem repertum audierim, ſi explicavero (quum præſertim explicationem propoſito noſtro congruentem habeat)

beat) maximam me à multis initurum gratiam ſpero. Poetam igitur non hyperbole poetica hîc uti voluiſſe, nec Minervam pro quavis alia dea nominaſſe, ſed ad hiſtoriam reſpexiſſe dico à Theopompo ſic relatam. Cotys qui luxum cæterorum Thraciæ regum ſupergreſſus eſt nuptiale epulum aliquando apparavit, tanquam Minervam in uxorem ducturus eſſet: adornatóque thalamo, quum ebrius ipſius adventum aliquandiu expectaſſet, tandem furore percitus, unum ex ſatellitibus, num dea in thalamum veniſſet, viſere juſſit. Quem reverſum, & neminem in thalamo eſſe reſpondentem, ſagitta transfixit: móxque ſecundum à ſe miſſum, ob idem reſponſum itidem interfecit. Tandem miſſus tertius, re animadverſa, illum à dea jampridem in thalamo expectari retulit. Hactenus quæ ad germanam (ut ego quidem judico) verborum Rhiani expoſitionem faciunt. Qualis verò hic bellus Minervæ procus erga uxorem ſuam fuit? Ex zelotypia in tantam iram repentè adverſus illam exarſit, ut propriis manib. eam, à vulva orſus, diſſecuerit. Sed de Coty ſati. Quid Alexander? nónne Ammonis ſive Jovis filius haberi gaudebat? nónne modò Mercurii ritu talaria petaſúmque & caduceum, modò Herculis more leoninam pellem clavámque geſtabat? Commodus autem nónne cum Herculis inſignibus nomen etiam ejus ſibi vendicabat: Unde hæc? roget aliquis. Nimirum ex prava præbendi adulatoribus aures conſuetudine. Quid enim aliud ſunt adulatorum voces apud principes, (quibus ingenita jam cum opibus eſt ſuperbia) quàm additum incendio oleum? Quum igitur illa de Alexandro & Commodo legimus quæ modò commemorata ſunt, quum eundem Alexandrum ſtatuæ dei alicujus cultum & ornatum ſibi abhibitum admiſiſſe, quum alterum quem debellaret orbem quæſiviſſe audimus, unà cum hac adeo ſtulta eorum arrogantia ſimul & aſſentatorum diram blandiloquentiam, à qua illa profecta ſit, audire nobis videamur. Et tamen principibus multis amici, nullis adulatores defuerunt. Habuit & Philippus hujus pater ſuum Cliſophum, Antigonus cui cognomen fuit Epitropo, ſuam Apollophanem, Ptolemæus tertius ſuum Callicratem, Ptolemæus ſeptimus ſuum Hieracem, Philopater ſuum Philonem, Attalus ſuum Simachum ſive Theodorium, Mithridates ſuum Soſipatrum, Seuthes Thracum rex Heraclidem Maronitem, cujus à Xenophonte etiam fit mentio: habuerunt ambò Dionyſii Syracuſarum Tyranni Satyrum, Chiriſophum, Democlem: habuit earundem Syracuſarum tyrannus Hieronymus Thraſonem & Oſin. Nec verò his aſſentatorib. illos contentos fuiſſe, ſed horum duntaxat & aliorum quorundam nomina, quòd cæteris antecelluerint, literis mandata eſſe credibile eſt. Ego certè ne ipſum quidem Alexandrum Hegeſia, Agnone, Demetrio, Medio Bagoa, Gergithio, Dioxippo, Anaxandro, aliíſque quorum per hiſtorias ſparſa extant nomina, contentum fuiſſe exiſtimo. Quid quòd ipſos quoque philoſophos aſſentationis artifices eſſe non puduit? Anaxandrum enim (quem hîc poſtremum nominavi, & cujus verba putidæ adulationis plena paulo pòſt referam) philoſophum fuiſſe conſtat. Sed & eum quem Attalo aſſentari ſolitum dixi, Simachum ſive Theodorium, ejus etiam præceptorem fuiſſe legimus: qui librum περὶ τῆς Ἀτταλικῆς παιδείας ſcribere (Xenophontis Κύρου παιδείαν, ut opinor, æmulatus) & hoc ſuæ adulationis monimentum poſteritati commendare non erubuit. Quinetiam hujuſmodi homines à nonnullis principibus tanquam proverbiale nomen traxiſſe, & ab Alexandro ἀλεξανδροκόλακας, à Dionyſio διονυσοκόλακας appellatos fuiſſe accepimus. Sunt porro aſſentatorum duo genera: unum eſt eorum qui aperto (ut ita dicam) marte; alterum, eorum qui ex inſidiis adulantur. Hos illis ut periculoſiores, ita formidabiliores eſſe debere nemo ignorat: & tanto quidem quanto ſaxa ſub aquis latentia ſcopulis conſpicuis ſunt formidabiliora. Rurſum verò inter eos qui aperto marte graſſantur, periculoſiores ſunt ii qui ad id quod præſtant infame obſequium, verbo non tantum ad demerendam principum gratiam, ſed ad inflandos etiam eorum animos accommodata addunt. Utriuſque generis exempla proferam, ſed minus periculoſis priorem locum dabo. Chiriſophus Dionyſii prioris adulator, ridentem illum cum quibuſdam familiaribus cernens, ridere & ipſe cœpit. Interrogante Dionyſio quæ illi cauſa riſus eſſet, quum ea quæ dicerentur non audiret, Fidem, inquit, vobis adhibeo, quicquid illud ſit quod dixeritis eſſe riſu dignum. Ejus autem filius Dionyſius eos circa ſe habuit qui διονυσοκόλακες appellati fuerunt, qui ſpuente Dionyſio faciem ſuam ſæpenumero conſpuendam præbebant, atque adeo ſputum ejus, interdum etiam (honor ſit auribus) quod evomuerat, lambentes, melle dulcius eſſe aiebant. Iidem, quum Dionyſius ex ebrietate cæcus aut certe cæco proximus evaſiſſet, patinas & calices inter cœnandum dejiciebant, tanquam & ipſi ita cæcutirent ut nequaquam illa vaſa, ac ne ipſos quidem cibos cernerent: expectabántque dum Dionyſius prehenſam eorum manum patinæ admoveret. Quod officium Hiero quoque quibuſdam ſuis adulatoribus idem oculorum vitium ſimulantib. præſtitiſſe ſcribitur. Iidem illi Dionyſii aſſentatores, ut ſibi in illa ſua ſimulatione conſtarent, inter eundem alter in alterum ſæpe impingebant, adeo ut eos ipſe Dionyſius manu perinde ac cæcos deduceret. Cum hoc autem eorum facto optimè quadrat quod Cliſophus Philippi aſſentator facere ſolitus narratur. Quum enim exculptus Philippo fuiſſet oculus, eum comitabatur eundem & ipſe oculum faſciis involutum habens. Rurſus quum ex vulnere debilitatum crus Philippo eſſet, una cum Philippo claudicans incedebat. Sed hic tamen, ſicut & illi διονυσοκόλακες, ſuam artem ſine ullo ſuo damno exercebat: at Mithridates (en quò progrediatur aſſentationis furor) aſſentatores na-

ctus

ctus est qui graves sibimetipsis assentationis suæ pœnas dabant. Quum enim ille rei medicæ studiosus esset, ut ostenderent quantam de illius peritia opinionem concepissent, secandos illi urendosque (quum alioqui nihil opus hoc remedio haberent) se præbebant. Ad alterum illud adulatorum genus, quod periculosius esse dixi, venio. Nicesias Alexandri assentator, quum eum ex epoto pharmaco torsionibus vexari cerneret, O rex, inquit, quid faciendum nobis est, quum vos dii talia patiamini. Dioxippus autem Athenienlis pancratiastes, fluente è vulnere quod Alexander acceperat, sanguine, Homericum illum versum protulisse fertur,

Ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Quid nebulo ille philosophus, (cujus & antea meminimus) eandem & ipse artem factitans? Quum aliquando Alexandro itineris comes esset, orto tam vehementi tonitru ut omnes trepidarent, At tu fortasse (inquit) Alexander fili Jovis, hujus tonitrus es author. Ejusdem farinæ est illud Democlis factum, qui posterioris Dionysii assentator erat. Is quum moris in Sicilia esset singulos domi Nymphis sacrificare, & circum earum simulachra tripudiare, Democles relictis Nymphis, ad Dionysium, circa eum tripudiaturus accessit: negans oportere ad inanima numina studium convertere. Quis verò non multo etiam magis Athenienlium plane similem adulationem miretur? Traditur enim illos Demetrium cognomento Poliorceten, quum Athenas veniissent, cum aliis divinis honoribus prosequutos esse, tum canticis eum & domi & in publico celebrasse, quib. inter cætera solum illum verum esse deum dicebant. Cæteri dii (inquiebant) aut procul à nobis adsunt, aut dormiunt, aut auribus carent, aut preces nostras negligunt: fortasse etiam ne omnino quidem ulli sunt: at te præsentem cernimus, non ligneum, non lapideum, sed verum. Qui verò sunt hi quos in tam horrendam adulationem prolapsos audimus? illi ipsi (illorum certè posteri) qui Evagoram, quòd regem Persarum adorasset, morte mulctarunt. En quàm propensa sint ad assentationem hominum ingenia. An verò minus propensos esse putamus ad eam recipiendam principum animos? Quis eorum tam bene se modulo suo metiri novit, ut ei assiduæ illæ & quidem immodicæ laudationes recordationem mensuræ suæ non extorqueant? Si princeps aliquis vel minimam rei militaris scientiam habet, Themistoclem, Epaminondam, Scipiadas ambos superat: siqua corporis firmitate præditus est, statim audit Hercules: si non omnino indisertus est, alter Demosthenes vel Cicero alter appellatur: si vel unum versiculum scribere novit, Homerus aut Virgilius est. Attalum quidem certè eodem & præceptore & assentatore usum esse, historiæ perhibent, Simacho sive Theodorio, cujus & antea facta fuit à nobis mentio: idem verò aliis multis principib. & olim contigisse & hodie contingere verisimile est. Quamobrem verè à Carneade dictum est, divitum & regum filios solam equitandi artem rectè discere: quòd & in ludo literario præceptor, laudando, & qui colluctatur, sponte succumbendo, illis aduletur: at equus quum nec sciat nec curet privatúsne an magistratus, dives an pauper sit is quem vehit, cervicem cuilibet equitandi imperito frangit. Nec verò hac tantùm in parte exitiales sunt suis dominis adulatores quòd illis falsam de seipsis persuasionem induant: verumetiam quod calumniis apud illos gravent quoscunque suarum partium esse non vident, id est quoscunq; liberè & ingenuè loqui, & (ut habet vetus proverbium) τὸ σκάφιον σκάφιον appellare, quos denique ea quæ veros amicos decet, & loqui & facere animadvertunt. Unde enim (obsecro) Alexandrum ad Callisthenis, Parmenonis, Philotæ cædem, nisi ab illo suo adulatorum agmine impulsum fuisse arbitramur? Sed ut tandem aliquando ad priscos illos Herodoti reges revertamur, quorum miram & propè incredibilem amentiam commemorat, quin illi quoque suos adulatores habuerint, minimè cuiquam dubium esse debet. Verum cæteris omissis, de eo qui principem inter eos arrogantiæ pariter & dementiæ tenere locum videtur, dicam. Qui Hellespontum compedibus vincit, qui Hellesponto minatur & contumeliam dicit, qui denique Hellespontum flagellat, nonne Mardonio adulatori pernicioslssimo potius quàm Artabano amico fidelissimo auscultat, sicut & Dionysius, Philippus, Ptolemæus, suis singuli adulatoribus, quàm Dioni, Samio, Cleomeni, amicis & probatæ fidei viris, auscultare maluerunt? Jam verò & illis multo etiam antiquiorib. regibus (qui quicquid delirant, plectuntur Achivi) sunt qui suos apud Homerum adulatores assignent. Ut autem reges aliosq; principes assentatorib. comitatos, ita & reginas quasdam assentatricibus comitatas fuisse, memoriæ traditum est: inter quas eæ quæ χλιμακίδες appellatæ sunt, claruerunt: id nomen ab obsequio quod reginis præstabant, adeptæ. Harum enim dorsa scalarum vicem illis currum conscendere volentibus præbebant. Quæ quum ita sint (ut hunc tandem de regum fatuitate locum claudam) licut credibilem nobis cæterorum regum stultitiam reddit corrupta illorum ab assentatorib. natura, itidem Herodoto priscorum quorundam regum amentiam describent credamus, si quidem assentatores his itidem fuisse credimus. Simul verò & principum hujus tempestatis conditionem consideremus, qui quum à majoribus suis potentia circa res multas superentur, sola multitudine adulatorum illis potentiores manent, si modò qui suorum dominorum domos, urbes, populos, regna, ut pessundederunt olim, ita & hodie pessundant, principum potentiam augere putandi sunt. Cujus mali exempla ab hoc nostro sæculo petita odiosa essent, & satis multa ve-

teres hiſtoriæ ſuppeditant. nam ſi principum mores ab adulatoribus corrumpuntur, quæ illam morum corruptelam ſequuntur clades, non dubium eſt quin adulationi acceptæ ferri debeant. Adde quòd adulatorum eſt imminentia ſuis dominis pericula diſſimulare, ſecuros illos eſſe jubere, ad quidvis ſibi de ſua potentia pollicendum incitare. Quod qui faciunt, nónne illos in pericula trudunt: nónne hoſtium telis inermes exponunt? nónne in illorum denique manus eos tradunt? Et hoc quidem modo exitii cauſa principibus jure dicantur eſſe adulatores, ſed non propinqua. At propinquam etiam exitii cauſam ſuis dominis eos ſæpenumero fuiſſe teſtantur cum alii multi, tum is Philippus quem Romani imperio everterunt; ejus enim jam antea regnum ab aſſentatore Proclide Tarentino labefactatum fuiſſe Polybius author eſt. Craſſi autem adulator Andromachus Parthis operam ſuam ad illum fortunis pariter & vita ſpoliandum locavit. Porrò ut adulatores ſuperiorum ſeculorum ab adulatoribus noſtræ ætatis, numero, ſic etiam peritia tanquam diſcipulos à magiſtris ſuperari ſciendum eſt; quò diligentius ab illorum inſidiis cavere ſibi principes debent: ſed ipſi viderint. Ad me quidem quod attinet, ſi quid vota hîc valere poſſent, ut Theſſali olim urbem quæ Adulatio vocabatur, funditus everterunt, ita præ quibuſvis aliis maleficis radicitus extirpatos adulatores aulicos optarim.

Nunc & luxus priſcorum regum ab Herodoto & aliis deſcripti collationem cum poſterorum quorundam partim regum partim aliorum luxu, aggredior. Inter cætera igitur quæ de luxu regum Perſarum monumentis literarum tradita ſunt, vix credibile nonnulli putarunt quod Herodotus narrat, quocunque illi irent (nam quod de Cyro dixit, de ejus ſucceſſoribus etiam intelligi voluit) Choaſpis fluvii aquam circumvehi ſolitam fuiſſe, & nullam illos aliam potare conſueviſſe. Ego verò quenquam qui hoc mirabile, nedum incredibile, judicet, eſſe demiror. Utrum enim, quæſo, majori admiratione dignum, aquæ plauſtris regem Perſarum comitatum ditionem ſuam peragrare, an Cardinalem è media Gallia Romam uſque aliquot lagenarum millibus comitatum pervenire? Quod tamen ego tacuiſſem, niſi earum fama jam percrebuiſſet, atque adeo earum ignominia in Gallos omnes (quippe quos inde *botiglioni* Itali vocant, quaſi lagenarios, Græcè λαγυνίωνας dicas) redundare cœpiſſet. Et illis quidem qui curioſas illas potus aquæ certæ delicias objicient, hæc pauca reſpondiſſe, fuerit, meo quidem judicio ſatis. Illis autem qui cætera objiciunt, multa habeo quæ reſpondeam. Ad luxum quidem certè quod attinet qui circa ciborum apparatum verſatur, nec plura nec luculentiora ex ullo quàm è noſtro ſeculo poſſe promi exempla exiſtimo, quo jam pervulgatum circa ferinam carnem eſſe cœpit, (de Gallia loquor) ut avulſi ex utero vivarum matrum fœtus menſis apponantur. Quem tamen luxum menſa Galli cujuſdam primarii in regis aula viri, vilem jam reddiderat: & verba propediem expaimendis aliis ejus circa cibos & ciborum apparatum deliciis defutura erant, ſi civilis Galliæ noſtræ Mars illi parcere, & coquorum celebrium vota (quibus inſigne ſui deſiderium reliquit) exaudire voluiſſet. Verùm ut ad magnates uſque non veniamus, virum quendam fide digniſſimum de quadam Avenionenſi muliere (quæ aulæ pontificiæ ibi tum ſedem Apoſtolicam habentis Lais fuerat) audivi narrantem, eam turdis & perdicibus aliisque avibus veſci ſolitam, quæ fœniculi, anethi, coriannive aut ſimilium ſemine ſaccharo condito paſtæ eſſent. Sed illud audivi; at lactucas aqua ſaccharata, quam vocant, à matronæ cujuſdam ancillis (& quidem illius, ut aiebant, juſſu) irrigari vidi. Quæ quum ita ſint, quid aliunde quam è noſtro ſeculo, hujuſmodi deliciarum arceſſere exempla neceſſe eſt: At verò alterius luxus multa genera luxui noſtræ ætatis (de quo & antea dictum eſt) poſſe accedere fateor. Alterum luxum voco qui non circa cibos ſed circa reliqua verſatur. De hoc igitur quæcunque ab Herodoto memorantur, à Siciliæ tyrannis ſuperata eſſe dico. Quib. quum primum in hac re locum tribuo, ipſum etiam Herodotum ſequor, qui de Polycrate loquens, ita ſcriptum reliquit, Nullus enim regum Græciæ, exceptis Syracuſanis, dignus eſt qui cum Polycrate, quod ad magnificentiam attinet, comparetur. Nec tamen ſolos Syracuſarum reges ſive tyrannos, ſed & Alexandrum aliosque illa prætergreſſos eſſe dico. Argumento autem vel una Alciſthenis Sybaritæ veſtis eſſe poteſt, quæ centum viginti talentis vendita fuiſſe fertur. Quòd ſi ad vitem & platanum auream vel platanos aureas veniendum eſt, earum cum aulæ Alexandri ſplendore & magnificentia comparationem ex Phylarcho audiamus. Aurea platani, inquit, & aurea vitis, ſub qua ſedentes ſæpe Perſarum reges jura ſuis populis dabant, quotidianum regiæ Alexandri ſumptum æquare non videntur: quanvis alioqui vitem illam commendarent etiam uvæ quæ ſmaragdos & Indicos carbunculos aliasque pretioſiſſimas gemmas racemos imitantes haberent. His autem deſcriptionem opulentiæ & magnificentiæ illius adjungit: quæ ſi vera eſt, verè etiam platanos aureas Perſicorum regum vitemque auream cedere illi dixit. Porro ut comparationem hanc perſequentes, ab ipſis dominis ad eorum famulos aut ſervos veniamus, (nam quicunque ſub ditione regum Perſarum erant, ſervi ejus vocabantur) narrat Cteſias quendam Annarum qui ſatrapa Babyloniæ à rege conſtitutus fuerat, centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres circa menſam ſuam habere ſolitum. Audiamus viciſſim quæ de quibuſdam Alexandri ſive ſodalibus ſive aſſentatoribus tradita ſunt. Phylarchus & Agatharchites memoriæ prodiderunt, eorum alium clavos aureos crepidis ſuppactos geſtaſſe, alium, quoties de publicis negotiis cum aliquo tractaret, ſuper pavimento purpura ſtrato deambulare ſolitum fuiſſe: alios aulæis per quinque ſtadia locum in

quo

quo venarentur, cingere consueviſſe: alios pulverem ad palæstræ usum sibi à jumentis multis, quocunque irent, portandum curaviſſe. His ego comparationib. (quamvis alioqui in exemplorum luxus commemoratione luxuriare oratio mea possit, præsertim si ad Romanos usque progredi voluerit) utpote mea sententia aptissimis contentus esse statui. At nostri seculi principum luxus illo quidem artificiosior & (ut ita loquar) ingeniosior meritò dici possit: at opulentia tantum illi cedit quanto minores sunt horum quàm illorum principum opes.

Ut autem ad varios variarum gentium mores atque ritus ab Herodoto descriptos aliquando tandem revertamur, quis non in Græcis multos in eo quod de Ægyptiorum scribendi more à dextra in siniſtram tendendo, commemorat, suspectum mendacii habuisse credat? At nos quibus familiares sunt Hebraicæ literæ, tantum abest ut hoc admiratione dignum censeamus, ut potius quenquam hoc mirari miremur. Multo certè minus fidem (& meritò quidem) apud lectores impetrasset Herodotus si aliquos inter Ægyptios reperiri scripsisset qui siniſtra in scribendo, non dextra uterentur: quum tamen mihi duos qui id facerent, videre contigerit, Flandrum unum, Sabaudum alterum. Quid si verò esse tradidisset qui oculis casu aliquo orbati, nihilo tamen minus scriberent? rem aliis quidem fortasse incredibilem, at mihi certè credibilem narraret. Quare? quòd scribere absque oculorum usu (id est vel in tenebris, vel oculis aliò conversis) necessitas rerum omnium magistra me docuerit. Atque hæc de isto miraculorum genere hactenus; ad alia veniamus. Quidni viros Ægyptios lanificium exercuisse credemus, quum apud Segusianos nobis vicinos usitatum viris multis nendi morem cernamus? At quàm ineptum est viro, quàm ridiculum, colum gestare, & muliebri more fila deducere? Ineptum est (fateor) & ter quatérque ridiculum: sed quid agas? an quia ridiculum, ideo verum non erit? Ridiculum est nobis ejusdem Herodoti illud, Ægyptios viros (honor sit aurib.) subsidentes meiere. At Turcis ridiculum id nequaquam fuerit quibus hanc meiendi rationem tanquam honestam in usu esse, nostram contrà velut turpissimam aversari aiunt. Ac certè (si in re hujusmodi philosophari nefas non est) non de nihilo est quod Hesiodus, ne stantes meieremus vetuit, quum μηδ' ὀρθὸς ὀμιχεῖν dixit. Sed esto (excipiet aliquis) veracem in hoc fuisse Herodotum: quid quòd addit, mulieres contrà stantes meiere: De hoc certè (ut ingenuè fatear) aliud quod respondeam non habeo quàm hoc: quemadmodum si quod de viris Ægyptiis tradit, Turcæ nobis exemplo suo non confirmarent, incredibile videretur, quum tamen verum esset: ita, quod de mulieribus addit etiamsi nullo exemplo (quod quidem ad aures nostras pervenerit) comprobetur, verum nihilominus esse posse. Hunc autem locum, Sophoclis poetæ & Nymphodori historici authoritate claudendum censeo, qui eandem quam Herodotus morum Ægyptiacorum ab aliis discrepantiam testantur. Antequam tamen à ridiculis discedamus, addam & quod de uxorib. Libyum Adyrmachidarum narrat in Melpomene, eas videlicet pediculos suos (honor nunc quoque sit auribus) non antè abjicere quàm eos vicissim momorderint. (est enim ἀντιδάκνειν vicissim mordere, non præmordere, ut interpres verterat) Hoc quoque iis annumerari debere quæ non ridicula sint solùm, sed & fœditatem spurcitiemque incredibilem habeant, confiteor: sed cur aliis historicis quosdam φθειροφαγεῖν nobis commemorantibus fidem adhibebimus, Herodoto narranti has mulieres φθειροδακνεῖν, (quod multo minus est) fidem derogabimus? Imò ne φθειροφάγους quidem fuisse ullos credo, respondebit fortasse aliquis. Cur obsecro, minus credibile est τὸ φθειροφαγεῖν quàm τὸ ἀνθρωποφαγεῖν? licet hoc magis crudele, illud magis fœdum sit? Anthropophagiæ autem exemplum, ut feritatis extra omnem controversiam positæ, profero: quum ejus hac etiam tempestati multi oculatos se testes esse jactent. Quam feritatem nequis in barbaris hominibus miretur (simul autem & alia multa crudeliter ab iisdem perpetrata, quæ ab Herodoto describuntur) aut ne fide majorem judicet, audiat non barbarum, sed Græcum hominem; non literarum rudem, sed philosophum, & quidem inter philosophos celeberrimum, verba hæc vel ipsis Cyclopibus & Læstrigonibus anthropophagiæ authoribus indigna proferentem: ἢ ἂν τῶν μελῶν ἀποκοπῇ τι μέρος πρὸς τὴν τροφὴν χρήσιμον, μήτε καταρύτειν αὐτὸ μήτε ἄλλως ῥίπτειν, ἀναλίσκειν ἢ αὐτὸ, ὅπως τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται. Hæc Chrysippum in libro de justitia, scripta reliquisse, de mortuis hominibus loquentem, testatur Sextus philosophus, sicut & ista in libro De officio, δεῖ γὰρ χρήσιμον εἶναι ὄντων τῶν κρεῶν, τροφὴν χρήσονταί αὐτοῖς, καθάπερ καὶ τῶν ἰδίων μερῶν, οἷον ποδὸς ἀποκοπέντος ἐπέβαλε χρῆσις, αὐτῷ καὶ τοῖς πλησίοις. In quorum autem cadavere ita nos officio fungi jubet? Parentum, I nunc, & ab Herodoto vel aliis historicis descriptam ἀνθρωποφαγίαν aut ἀνθρωποθυσίαν fabulosam esse clama.

Verùm ut ad illam morum Ægyptiacorum à Græcanicis discrepantiam redeam, ad inveniendas miræ & propè incredibilis morum dissimilitudinis exempla, ab hoc nostro seculo non discedamus. Quid simile Germanorum Flandrorumque mores cum Gallorum aut Italorum moribus habent, sive victus rationem, sive cultum corporis, sive studia & animorum inclinationes spectes? Si Gallus aut Italus ad mensam ducatur ea lege ut per sex septémve horas illi accumbat, in carcerem trudi, non ad mensam duci sibi videbitur: si verò accumbenti tale œnophorum

rum quale illis ebibendum proponatur, ad ſupplicium malle ſe rapi clamabit. nam ut horum utrique, vino ſe ingurgitare, acerbiſſima mors eſt, ita illis (de vulgo loquor) ſuaviſſima vita cenſetur: adeo ut non immeritò quis eos progeniem illius eſſe ſuſpicetur qui apud comicum Alexin, dicebat, O me beatum, ἐγὼ ὅτι ἐν τοῖς γάμοισιν ἄνδρες δύωχήσομαι, Ἀλλ' ὅτι βαρβαρίσομαι, ἂν θεὸς θέλῃ. Ad veſtitum autem quod attinet, ſive huic ſive illi caligas Lantsknechthicas indueris, non homini caligas, ſed hominem caligis alligaveris, & ex quantumvis agili immobilem illa panni ſaburra reddideris. Eiſdem verò Gallo dico & Italo (ac iis quidem potiſſimùm qui in aliquo ſunt dignitatis gradu locati) nihilo magis ut in patria ſua cum viridi pallio quam ut nudi in publicum prodeant perſuaſeris. non enim ſatis ſanæ mentis haberentur. At Germanis nulla hujuſmodi de eo quem ita vident amictum, oboritur ſuſpicio. Sic & verſicolorem veſtem, aut certè verſicoloribus fimbriis prætextam geſtare fœminis permittunt: nos nequaquam. Permittunt iiſdem (ac præſertim virginib.) paſſo & per collo ſparſo capillo incedere: apud nos autem virgo propter hunc habitum mænedib. annumeraretur. Et hæc quidem pauca ſunt hujus diſſimilitudinis exempla è multis quæ hanc collationem perſequi volentib. ſuppetent. Viciſſim verò aliquod exemplum rituum in quib. nos ab Italis diſcrepamus, proferre libet. Uxores noſtræ ad illud exemplar inſtitutæ ſunt,

Illa regat cunctos, illi ſint omnia curæ,
Et nihil in tota me juvet eſſe domo:

at illorum uxoribus dicas hos verſus ita inverſos eſſe,

Illa regat nullos, ſint nulla negotia curæ,
Illamque in tota nil juvet eſſe domo.

Illi uxoribus ſuis fucare faciem permittunt, (quum tamen hoc facinus in earum ſenectutem redundaturum ſciant) nos ſuſpectas fucatæ faciei, ſuſpectas adulterii eadem opera haberemus. (aulas principum excipio, quæ miſcellaneos mores rituſque uſurpant.) Ut verò à perſonatis mulierib. abhorremus, ita nec grallatrices amamus: ſed eaſdem & in lecto & in menſa (i. utrobique vel proceras vel parvas) habere volumus. Inaures priſco more geſtare multi eorum ſuis uxorib. permittunt: nos id in uxorib. noſtris meretricium judicaremus. Nos obvias Gallas, ſive matronas ſive virgines quæ nobis familiares ſunt, ſalutamus: ſi patricæ ſint, etiam oſculamur: Italas vix quiſquam voce, nedum oſculo ſalutare auſit. Offenduntur Itali oſculationibus hujuſmodi quas uxorib. noſtris concedimus; offendimur viciſſim papillarum nudationibus quas ſuis illi (ac præſertim Veneti) permittunt. Cur enim quas pudicas eſſe volunt, cultu ſuſpicionem impudicitiæ præbere volunt? Niſi fortè obviis quibuſque nudare papillas, retecta veſte & hac ratione (ut eſt in proverbio) δείκνυειν κυσὶν ὀστέα, pudicitiæ per occultam quandam antiperiſtaſin argumentum eſſe exiſtimant. Ad me certè quod attinet, conjectura nulla poſſum aſſequi quodnam eorum à quibus hoc inſtitutum profectum eſt, conſilium fuerit: ſicut nec quod fuerit apud eoſdem Venetos illius qui ut velare faciem commune meretricibus cum ingenuis virginibus eſſet, ſtatuit. Et quoniam à meretricibus ad lupanaria facilis tranſitus eſt, de his quoque aliquid dicendum eſt. Nónne quæ ſit inter ipſas etiam Chriſtianas nationes de his controverſia videmus? nónne de his varias in utranque partem (excluſo interim, proh pudor, Dei mandato) diſputationes quotidie audimus? dum hi juvenum corruptelam eſſe objiciunt, illi matronarum pudicitiæ præſidium eſſe reſpondent? At vulgus Italorum magis miretur urbem quæ receptaculis hujuſmodi quàm quæ templis careat, & ſibi ἀβίωτον illic eſſe potius quàm hic fateri non dubitet. Sed quid de illo Patre ſacro dicemus, quem adeo gravem authorem πορνοβοσκειομαχεῖ ſequuntur? Ego certè quod de illo aliàs (& quidem in media urbe Roma) dixi nunc quoque liberè dico, pudendum quidem ejus factum mihi in eo videri quòd lupæ matris Romuli ſtudioſius reverentiusque quàm Petri Apoſtoli memoriam colat: quippe qui vivis luparum imaginibus Romam circumvallarit, at Petrum Apoſtolum cum unica (quæ quidem in pretio ſit) Imagine, in angulum urbis detruſerit: alioqui certè prudentis medici officio functum mihi videri, quòd, ut illi, ubi ægrotis hujus vel illius cibi uſu interdixerunt, aliquem alium quo veſcantur, illis proponunt: ita ipſe quibus licitum eſſe matrimonium noluit, licitam ſaltem eſſe ſcortationem voluerit. Sed quod ſibi κοινὸν ἑρμεῖον cum lupabus illis eſſe inſtituit, huic verò ejus inſtituto qua ratione patrocinari quis poſſit, non video; nam ſi verè dixit ille.

Turpe tori reditu cenſus augere paternos,

quanto turpius tam profani reditus partem in ſacraria inferri, & illo Petrum Apoſtolum ditari? Verùm quum de his latius philoſophari, nec loci hujus nec temporis ſit, hunc ſermonem ſimulque eam quæ in illum deduxit diſputationem finiendam cenſeo: ſi tamen prius hanc eſſe hujus ſummam monuero, ut ex ea quam noſtris oculis credere cogimur in vicinis etiam regionibus morum diſcrepantia (cujus ſpecimen tantùm pauculis illis exemplis dare libuit) multa quantumvis ab iis quæ aut viderimus aut audierimus abhorrentia, à fide tamen abhorrere

non

non putemus. Sed quid de vicinis populis loquor? non à nobiſmetipſis, id eſt à majoribus noſtris, longè moribus diſſentire dico. Quis enim vel Gallus, vel Italus, vel Hiſpanus, vel Germanus, majores ſuos valde diverſo victu cultúque corporis uſos fuiſſe, & diverſa etiam ſtudia habuiſſe neſcit? ut diverſos ritus ceremoniásque, leges, inſtituta, jura omittam. Nam (ut de nobis loquar) quum formoſas noſtrorum Galliæ regum noſtrarúmque reginarum imagines aſpicimus, nónne quid illis in mentem venerit ut eo veſtitu uterentur, mirari ſolemus? Quòd ſi privatorum etiam hominum qui coævi illis fuerunt, imagines haberemus, non tantum admiraremur fortaſſe, ſed etiam veſtitum illum cum hodierno conferentes, obſtupeſceremus. Ad victum veniamus. Quàm multos cibos in deliciis olim fuiſſe putamus, qui nobis viles ſint: quàm multos contrà palato majorum diſplicuiſſe, qui noſtro gratiſſimi ſint? Dignum ſcilicet hodie regia menſa fuerit ferculum anſer: at Cyrus regis Artaxerxis frater χλιῶνας ἡμιβρώτους amicis è menſa ſua mittebat, ut participes eſſent voluptatis quam ex eorum eſu ceperat. Quidni etiam credibile ſit diverſum à noſtris, ſaporem majoremque teneritatem illas habuiſſe, ut gallinas Indicas duabus his aliiſque rebus differre à noſtris videmus? Quinetiam anſerinum jecur in deliciis olim fuiſſe, & has delicias hodiéque Judæos qui Venetiis agunt, magnò Chriſtianis vendere novimus, quæ tamen vix alibi uſquam celebrantur. Sed & quum Martialem primam gloriam inter aves turdis dantem audimus, nonne aut diverſos à noſtris turdos aut plane diverſum à noſtro palatum habuiſſe, aut perdicem nunquam guſtaſſe putandus eſt? Quid quòd Itali ab iis, qui regis Galliæ apud Senatum Venetum legati erant, lepuſculos leporibus, perdicia perdicibus anteferre didicerunt? Sed ne latum æquor de diſſenſione in ciborum delectu, malus etiam de ea quæ eſt in ciborum apparatu, ingrediar, curſum hîc ſiſtens, hoc tantùm addo, homines moribus non ſolùm à majorib. ſuis, non ſolùm à finitimis populis, non ſolùm à civibus, à vicinis, à domeſticis denique ſuis, ſed ipſos à ſeipſis ſæpiſſimè diſſentire. Quàm enim exiguus eſt eorum numerus qui iidem eadempoſſunt horam durare probantes? Quæ ſi nobiſcum reputabimus, minus quæ de diverſis moribus apud Herodotum alióſque Hiſtoricos leguntur, & mirabimur, & ſuſpecta mendacii habebimus.

Ad ritus cermoniásque cum aliarum gentium tum Ægyptiorum venio. In his quoque multa ridicula, multa non ſtultitiæ ſolùm, ſed & furoris plena narrari non nego: ſed eo nomine mendacii ſuſpecta eſſe debere pernego, Mirum fortaſſe tibi & fictum etiam videtur quod de Ægyptiis ab Herodoto narratur, illos ſolenni quodam ritu ſeipſos verberare: at ego nec mirum nec fictum puto, quippe qui & Venetiis & Romæ ſolennes hujuſmodi verberationes viderim. Sed quod potiſſimum hominum genus apud Ægyptios hunc ritum coleret, neſcio. Quos Romæ & Venetiis ſeipſos verberantes videbam, eos, ex multis qui norant, verberones eſſe audiebam. Verùm quid ex Italia exemplum mutuamur quod noſtra ſuppeditare Provincia poteſt? Commodùm tamen facta Romæ mentio in memoriam mihi Mariæ Lauretanæ templum ipſi vicinum revocavit, ubi eorum ſpectator fui quæ multa tum ab Herodoto, tum ab aliis de variarum gentium ſuperſtitione relata, non credibilia ſolùm reddere, ſed & excuſare poſſunt. Verùm ea referre horret animus: ac nec eos quidem ipſos Athenienſes quorum ſuperſtitioſis ritibus tantopere commotus fuit Paulus Apoſtolus, ea ſine horrore ſpectaturos fuiſſe exiſtimo. Receptam & alibi ſuperſtitionum farraginem omitto.

Hunc igitur ſermonem miſſum facientes, potius ut antea priſcum Bacchum & priſcam Venerem cum noſtro Baccho & noſtra Venere contulimus, Martem itidem hunc cum illo conferamus. Equidem noſtrum illi aut furore aut crudelitate aut perfidia cedere, an meritò dici antea potuerit, neſcio: ne certè unquam poſthac dici poſſit, civilia Galliæ noſtræ bella (utinam vul nunc benè ſedata) prohibuiſſe ſcio. Quis adeo eſt ferus ut ſiccis oculis illud quorundam barbarorum facinus legat, qui pueros elementa prima diſcentes, media in ſchola trucidarunt? Priſcum eſt facinus illud: quod ſicui incredibile antea viſum eſt, ſimilis crudelitatis exemplo tempora noſtra credibile reddent, (ſi tamen ſimilis, quæ illam multis partibus ſuperat, dicenda eſt.) Ecquis enim adeo humanitatem omnem exuerit ut id factum quod primum incendiis illorum civilium bellorum ſuſcitabulum fuit, ſine ſuſpiriis ac gemitibus audiat? Viri, fœminæ, pueri, juvenes, ſenes, dum ab ore ſacri hyprophetæ pendent, non à Turcarum aliorúmve barbarorum caterva, ſed eorum qui & ipſi Chriſto nomen dederant, multis vulneribus inermes ab armatis repentè confodiuntur. Verùm ut à peculiari crudelitate ad communem tranſeam, in utris, quæſo, veteribúſne an noſtri ſeculi bellis, Vulcanus Matri frequentius conſociatus fuit? Puerile bellum hodie exiſtimatur τὸ δενδροκοπεῖν, éſtque in uſu potius τὸ πυρπολεῖν: incendiis paſſim res geritur Quid quòd unuſquiſque jam miles, ex quo globi ignivomi reperti ſunt, ferro pariter & igni armatus eſt? Quid quòd non multis abhinc menſibus, ad augendam ignis illius crudelitatem (quaſi non ſatis ignis in igne eſſet) artes novæ excogitatæ ferunt? Quòd ſi & noſtras expugnationes urbium ſpectemus, frigebit illa deſcriptio Homerica Αἴνδρας δὲ κλείουσι, &c.

Jam verò quædam etiam legi apud Herodotum aliosque Hiſtoricos dico, quæ quamvis à fide abhorreant, non ſolùm exemplis ſimilium factorum quæ alii referunt, veriſimilia redduntur, ſed & eorum authoritate qui noſtro ſeculo eadem apud alios viderunt, confirmantur. Ex quorum numero eſt quod de Threſſis quibuſdam mulieribus tradit, eas excedentibus è vita maritis

comi-

comites ſe certatim offerre. Hoc enim veriſimile quidem reddi aio ea hiſtoria quam Jul. Cæſar & Nicolaus Damaſcenus de quibuſdam Aquitaniæ regibus referunt, ſexcentos cum illis verſari viros, qui ut cum viventib. vivunt, & quidem regii dominatus regiæque opulentiæ participes, ita etiam libenter cum morientibus moriuntur: ſed (quod majus eſt) idem illud factum mulieribus Indicis non veteres tantùm ſcriptores, ſed & oculati teſtes hodie adſcribunt.

Quinetiam ex iis narrationibus, quæ ut à veritate abhorrere videntur, ita etiam à fide abhorrent, fuerint nonnullæ fortaſſe quos poſteri eorum de quibus ſcriptæ ſunt, eorúmve annales, aliqua ex parte teſtimonio ſuo comprobare hodiéque poſſint. In quam opinionem me adduxit oſtenſus mihi à quodam amico locus ex Sigiſmundi commentariis rerum Moſcoviticarum petitus, in quo hiſtoria Herodoti de Scythis ſervis, qui dominis abſentibus in uxorum illorum poſſeſſionem involarant, tandemque quum juſto prœlio repelli à dominis non potuiſſent, flagellis repulſi fuerunt, annalibus poſterorum teſtata exſtat: detortis duntaxat (ut ſit) nonnullis facti circumſtantiis:

Ad *Cteſiæ* autem Indica quod attinet, miranda illic naturæ opera deſcribi fateor: ſed ut de ave Indica pſittaco illi ſimulque oculis noſtris credere cogimur, (alioqui vix crediturí) ita & de aliis multo majori admiratione dignis credere fortaſſe debemus, etiamſi non viderimus. Certè ut Horatio de exuenda prorſus admiratione non aſſentior, ita viciſſim admirationem tantam ut ex ea increduli reddamur, non probo, ſæpeque illa Juvenalis mecum reputo: *Quis tumidum guttur miratur in Alpibus?* &c. Denique iis quæ vel de natura rerum vel de factis humanis memoriæ prodita ſunt, fidem temerè derogemus, Dei potentiam omnia miracula vincere, ſeculum noſtrum ſuperiora omnia miraculis ſuperare dico.

INDEX

Chronologia Herodoti.

Initium Hiſtoriæ *HERODOTI.*

AB hoc anno Mundi 3246. *deinceps continua ſeries annorum* 240. *in* HERODOTO *extat, à* GYGE *Lydorum Rege, uſq; ad Cræſum ipſius abnepotem à Cyro Perſarum Rege captum, & deinceps uſq; ad Xerxis & Perſarum ex Græcia fugam, quæ in annum mundi* 3486. *incidit.*

Eſt autem Cræſus à Cyro captus anno mundi 3416. *anno nono ante Cyri Monarchiam.*

A Cræſo capto, uſque ad initium GYGIS, *& interfectum Candaulem, poſtremum ex Heraclidis Lydorum Regem, numerat Herodotus annos* 170. *In vulgaribus verò Chronologiis tantum* 150. *ponuntur.*

Cœpit igitur regnare GYGES, *anno Mundi* 3246. *qui eſt primus annus Manaſſis Regis Juda: cum ante* 34. *annos urbs Roma primum condita eſſet.*

Ab eo tempore, continua Annorum Series in Herodoto, uſque ad 10. *annum Xerxis, extat. Quam ſequenti Tabella, ſeu Chronologia ſpectandam proponemus.*

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
	Ezechias.		
		Candaules *postremus ex Heraclidis Rex Lydorum, quo interfecto, Sacelles ipsius* Gyges *regnavit annis* 38. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 2, 3.	
3246	Manasses *Rex Judæ annis* 55. 4. *Re.* 21. 2 *Par.* 33.		
3256		*Cepit Colophonem: & Smyrnam ac Miletum oppugnavit, pag.* 3.	Deioces *vir sapiens, & justus, Medorum rex annis* 53. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 21.
3277			*Condidit* Egbathana. *pag.* 22.
3284		Ardys, *secundus Rex Lydorum, annis* 49. *Herodotus lib.* 1. *pag.* 3. *Cepit Prienem.*	*Hic existimatur esse Arphaxad, cujus dux fuit* Holophernes *à Juditha interfectus.*
3293			
3301	Amon *Rex Juda* 2. *annis*, 4. *Reg.* 21.	*Ardys tempore* Cimmeria *à Scythis pulsi, Asiam pervagati sunt, & Sardes ceperunt. pa.* 3.	
3303	Josias, 31. *annis*, 4. *Reg.* 22. *Paral.* 34. 35.		Phraortes *annis* 22. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 22.
3316	Jeremias *Propheta concionari incipit. Jerem.* 1.	Nabuchodonosor *primus Babylone regnat* 35 *annis. Incipit cum Josia.*	
3331			Cyaxares *Medorum Rex, annis* 40.
3333	Joachaz *tribus mensibus.*		
3334	Joachim *rex Juda*, 11. *annis.* 4. *Reg.* 23, 24. 2 *Paral.* 36.	Sadyattes 3. *Rex Lydorum*, 12 *annis, pag.* 3.	*Totam Asiam, usq; ad Halym fl. Medis subjecit. Cepit Ninive, ut à Propheta Nahum erat prædictum.*
3336	Daniel *cum sociis in Babylonem abductus est. Dan.* 1.		
3338	Jeremias *prædicit captivitatem* 70. *annorum, cap.* 25. *Et dictat volumen comminationum cap.* 36. 45.	Nabuchodonosor *Magnus Chaldæorum Rex annis* 43. *Jerem.* 25.	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Ægypti *descriptionem accuratam, & longam Regum Ægyptiacorum seriem, quæ tamen temporum distinctione caret, Herodotus Libro secundo complexus est.*		*Urbs Roma à Romulo condita annis* 34. *ante Candaulem Lydorum Regem à* Gyge *interfectum.*
Sethon *Sacerdos, & Rex Ægypti, sub quo Sennacherib rex Assyriorum obsidens Pelusium divinitus in fugam vertitur. existimo autem Herodotum voluisse liberationem Jerosolymæ, & Ezechiæ obsessi à Sennacherib indicare. Sed vera historia non integrè ipsi nota fuit.*	Archilochus *Parius Poëta Iambicus, vixit tempore Romuli, (Cicero Tusul. 1.) & Gygis Lydorum regis. Herodot. lib. 1. pa. 3. Hunc ob mordacitatem Lacedæmonii ex urbe ejecerunt.*	2. Numa Pompilius *regnare incipit anno* 4. *Gygis, qui est Mundi* 3250.
Duodecim duces Ægypti *post Sethonem, Herodot. lib. 2. pag.* 75.		
Psammetichus *unus ex* 12. *Ducibus, solus regnat annis* 54. *Herodot. lib. 2. pag.* 77, 78. 45, 46. 50, 51.		
Ab hoc certa series annorum & rerum in Ægypto gestarum, apud Herodotum extat.	Battus *filius Polymnesti, & Phronimes ex Insula Thera Coloniam duxit in Lybiam, & urbem* Cyrenen *condidit, juxta fontem Apollinis, Herodot. lib. 4. pag.* 141, 142. *circa annum Mundi* 3300.	3. Tullus Hostilius. *annis* 32.
Necho *Rex Ægypti, annis* 17. *Herodot. lib. 2. pagina* 78.	Cypselus *Corinthi Tyrannus, pater Periandri, Herod. lib. 5. pa.* 167.	
Interfecit Josiam Regem Juda in Mageddo. 2. Paralip. 35. 4. *Reg.* 23.	Phalaris *Agrigenti Tyrannus.*	4. Ancus Martius, 24. *annis.*
Duxit fossam ex Nilo in sinum Arabicum. pagina 78. 122.	Zaleucus *Locrensium legislator. tametsi hunc ad Pythagoræ tempora aliqui referunt.*	
Jussit circumnavigari Africam, ut Terræ ambitum, & magnitudinem exploraret. Herod. lib. 4. pa. 122.	Alcman *Lydus Poëta Lyricus.*	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
3345	Jechonias *Rex 3. menſibus, ſuaſu Jeremiæ, dedidit ſe Babyloniis, anno 8. Nabug. 4. Reg. 24.* *Hic unà abductus eſt* Mardocheus. *Eſth. 1.* Sedechias *ultimus rex Judæ, annis 11. 4. Reg. 25. Paral. 36.*	Alyattes 4. *Lydorum Rex, annis 57. Herod. pag. 5.* *Ejecit Cimmerios ex Aſia.*	Scythæ *viginti octo annos imperium Aſiæ tenuerunt. Herod. pa. 25. 115.*
3350	Ezechiel *Propheta in Babylone concionari incipit.* Jeroſolyma *everſa à Nabuchodonoſor 4. Reg. 24. 25. 2. Paralip. 36.*	*Cepit Smyrnam.* *Obſedit Miletum, cujus Princeps erat* Thraſybulus, *qui Periandro conſilium dat de Spicis extantibus decutiendis, Herodot. lib. 5. pag. 168. lib. 1. pag. 4.*	
3356	*Initium* captivitatis Babylonicæ, *quæ duravit annos 70. Jer. 25. 29. Dan. 9.*	*Geſſit bellum cum Cyaxare Medorum Rege. Herod. pag. 15.*	*Scythæ Mediam incolentes transfugiunt ad Alyattem Lydum. Inde ortum bellum ſexennale. Poſt quod Alyattes filiam ſuam Aryenen, filio Cyaxaris Aſtiagi elocat. Herod. pag. 15. 22.*
3371			Aſtyages *Medorum rex, annis 35. Herodot. pag. 28. Hic fuit ſororius Cræſi Regis Lydorum (pag. 15.) & avus Cyri maternus. Herod. lib. 1. pag. 23.*
3382	Jechonias *liberatur ex carcere, anno 37. tranſmigrationis. 4. Regum 25.*	*Fuit amicus Periandri Tyranni Corinthiorum. Herodot. lib. 3. pag. 93.*	
3390			*Jubet exponi* Cyrum *infantem, pag. 23, 24.*

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Psammys *ſex annis in Æthiopia bellum geſſit, pagina* 74.	Arion *Methymneus Muſicus Delphino ex Italia Corinthum vehitur. Herodot. lib.* 1. *pag.* 5.	5. *L. Tarquinius Priſcus* 38, *annis.*
	Steſichorus *Siculus, Poëta Lyricus.*	
	Lacedæmonii à Tegeatis victi & capti ſunt. Herod. pag. 13.	
Apries *ſuperbus,* 35. *annis. Hujus mentionem facit Jeremias cap.* 44.		
	SEPTEM SAPIENTES.	
	Thales *Mileſius prædixit Eclipſin Solis ſub Cyaxare. pag.* 15.35.	
	Bias *Prieneus, pagina* 5.35.	
	Pittacus *Mityleneus. pag.* 5. Cleobulus *Lyndius.* Chilon *Lacedæmonius, pag.* 11.	6. *Servius Tullius Cicero gentilis, annis* 44.
Apries *cum initio opibus, & potentia floruiſſet, tandem victus eſt à Græcis ad Cyrenen lib.* 4. *pa.* 142. *lib.* 2. *pag.* 79. *Ideo Lybies ab eo defecerunt, eumq; ſtrangularunt.*	Periander *Corinthi, & Corcyræ dominus. pag.* 4.93.94.167.168.	
	Solon *Athenienſium Legiſlator, cujus peregrinationum in Ægyptum, Cyprum, Aſiam ad Cræſum, mentio fit, pag.* 82. 172. 6.7.18.	
Amaſis *Ægypti Rex annis* 44. *attigit initia regni Cambyſis.*	*Epimenides Cretenſis.*	
	Eodem tempore Anacharſis *Scytha, doctrina*	

Cræſus

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	LYDIÆ.	MEDIÆ.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.
				causa in Græcia peregrinatur Herodot. libro 4. pagi. 128. 123.
3403	Crœsus *Lydorum Rex annis* 14.	Harpago *proponit proprium ipsius filium comedendum. pag.* 26.	Amasis.	
3406	*Ephesum, & vicinas urbes Ionicas suo regno adjecit, Herod. pag.* 5.	Astyages *Medorum rex, cui soror Crœsi Aryenis nupta fuit. (pag.* 15.*) capitur à Cyro Rege Persarum. (pag.* 28.*) Hinc sumitur initium* 29. *annorum* Cyri *regis Persarum, quorum Sacrificia, & mores describuntur, pagina* 29. *Herodoti.*	*Hujus Amasis tempore Ægyptus florentissima fuit.*	
	Colloquium Solonis, & Crœsi *de vita beata. Herod. lib.* 1. *pagina* 6, 7, 18. Adrastus *filius Gordii nepos Midæ Regis Phrygum, pollutus cæde fraterna, expiatur à Crœso. p.* 7, 8.			*Pisistratus filius Hippocratis Nisæam arcem capit, & astu Tyrannidē Athenis occupat. Unde ejectus ab Alcmæonidis, Eretriæ in Eubœa.* 21. *annos exulat, Herod. lib.* 1. *p.* 11, 12.
	Crœsus, *victo Astyage. sororio, explorat veritatem oraculorum. Herodotus pag.* 9.	PERSARUM.	Amasis.	
	Delphis accipit oraculum, Κροῖσος ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.	Cyrus *Mazaren Medum, &* Harpagum *mittit, ut Ioniam, Cariam, & Lyciam occuparent p.* 33, 34.	*Fuit confœderatus Crœsi, pag.* 16. *Herod.*	Sappho Lesbia, *pag.* 78. 300.
3416	*Deinde moto adversus Cyrum bello vincitur in Cappadocia (pa.* 16.*) & statim postea Sardibus obsessus à Cyro capitur, Irus & est subitò, qui modò Crœsus erat, pag.* 17, 18. *Herodoti.*	Phocenses *obsessi ab Harpago cum conjugibus, & liberis navigant in Corsicam. Inde Rhegium, & Veliam, pag.* 34. *Ab his Phocensib. Massyliam postea conditam esse, Thucydides scribit, libro* 1. *pagina* 4.	*Amicus* Polycratis *Samiorum Tyranni felicissimi, lib.* 3. *pag.* 91, 92. Amasis.	*Lacedæmonii cum* 300 *Argivis de Thyria pugnant. pa.* 17. Alcæus *Poëta Mitylenæus, pa.* 168. Arganthonius *Gadium, & Beticæ Rex, annis* 80. *Phocensium amicus, pag.* 34.

Judæi

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	JUD.	PERSARUM.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
		Teij, *relicta patria, urbem Abdera in Thracia condiderunt, pa.* 35.	*Duxit uxorem Laodicen filiam Batti Regis Cyrenarum. Herodotus pag.* 82. 142.		
		Xanthii *in Lycia obsessi, suas conjuges, & liberos in arce inclusos ipsi comburunt. pagina* 36.		Pythagoras *Samius. Phocylides Milesius.*	
1424		*CYRUS* Babylonem *cepit (pagina* 37. 40.*) & totius orbis terrarum Monarchiam occupavit.*		Theognis *Megarensis Siculus.*	
3425	Judæi *redeunt ex Babylone, Duce Zorobabel.*	Cyrus *anno primo monarchiæ, qui fuit regni* 21. *publico Edicto concedit Judæis potestatem instaurandi Templum, & Politiam.* 2. *Paral.* 36. *Esd.* 1.		Anaximander *Milesius.*	Servius *Tullius.*
		Bellum contra Massagetas: *cujus anno* 7. *Cyrus à Tomyri Regina captus, & interfectus est. Herodot. lib.* 1. *pagina* 42. 44.		Zeno *Eleates Dialecticus.*	
				Parmenides *physica carmine scripsit.*	
3434	*Cambyses prohibet instaurationem Politiæ, & Templi,* 1. *Esd.* 4.	Cambyses *II. Monarcha Persarum septem annis. pag.* 97.	Amasis, *anno primo regni Cambyses moritur, li.* 3. *p.*84.	Epicharmus *Siculus.*	7. *L. Tarquinius Superbus* 25. *annis.*
		Ægyptum regno Persico adjecit. lib. 3. *pa.* 83. 84. 85.		Symonides *Poeta, qui* 89. *annos vixit.*	
		Sisamni *Præsidi, quem pecunia corruptum, injustè judicasse resciverat,* pellem detrahi jussit, *eamq; in tribunal expandi. Herod. lib.* 5. *pag.* 154.	*Huic successit filius* Psammenitus, *qui à Cambyse victus, & tandem interfectus est. lib.* 3. *pag.* 85, 86.	Anacreon *Poëta Polycrati familiaris. pag.* 107.	
		Suscipit infelicem Expeditionem in Æthiopiam. lib. 3. *pag.* 87, 88.		Polycrates *Sami Tyrannus ab Oroete Sardium præfecto, strangulatur. pag.* 107, 108.	
		Reversus Apim interfecit, & fratrem Smerdim; duxit sororem conjugem, eamq; deflentem fratris necem, postea interfecit, &c. pag. 89, 90.			
		Tandem motâ seditione à Magis in Persiam properans, seipsum vulneravit. Ex quo vulnere, cum antea fratris necem miserabiliter deplorasset mortuus est. pag. 96, 97.			
3442	*Aggæus, & Zacharias.*	Darius *rex Persarum à septem Principibus eligitur, libro* 3. *pag.* 100, 101. *Regnavit annos* 36. *lib.* 7. *pa.* 199.			
		Distribuit regnum in 20. *Provincias. pa.* 102, 103.			

FAMI-

FAMILIA ACHÆMENIDARUM.

Achæmenes
Cambyſes
Cyrus
Teiſpes
Ariaramnes
Arſamenes, *cujus mentio fit libro 1. pagina 43, 44.*
Hyſtaſpes.

Gobryas *pater Darij. Mardonij, pag. 180. 199, 200.* ----*ſoror* DARIUS *rex.* Atarnes, *pa. 237.* Artaphernes, *pa. 154.* Artabanus. *p. 130. & 201.*

Artaphernes p. 193. 211, 212.

Mardonius *Dux adverſus Græcos, lib. 6. p. 180. deponitur 189. Inflammat Xerxẽ, ut inſtauret bellum. p. 199. 220.* ----*Artozoſtre.* *Artobazanes primogenitus, cedit fratri de regno, pa. 199.* Xerxes. *Achæmenes Ægypto præfectus, p. 200. 214. 239.* *Maſiſtes p. 213. 285. 286.*

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3447		*Plateenſes à Thebanis deficientes adjunxerunt ſe Athenienſibus, Thucyd. lib. 3. pag. 77.* Piſiſtrati *filius* Hipparchus, *ab Ariſtogitone, & Armodio, cujus pudicitiæ inſidiatus fuerat, necatus eſt, Herod. lib. 5. pag. 159. Thucyd. lib. 6. p. 159. anno quarto ante ejectum Hippiam.* Dorieus *frater Cleomenis Coloniam ducit in Siciliam, ſed ab Egeſtanis interfectus eſt, lib. 5. pag. 157.*	Democedes *Medicus Dario familiaris ducit filiam Milonis athletæ, lib. 3. pag. 108, 109, 110, 111.* Syloſon *frater Polycratis, in Samum reducitur, pagina 111, 112.* Sibaris *deleta à Crotoniatis p. 157.* Cleomenes *Sex Spartanus Piſiſtrati Filios Athenis ejicere conatur, libro 5. pag. 161.*
3450	*Darius* Babylonem, *induſtria & fide* Zopyri *recipit. lib. 3. pag. 113, 114.*	
3452	Bellum *adverſus* Scythas *à Dario infœliciter ſuſcipitur, lib. 4. p. 115. uſq; ad 136. cui expeditioni etiam Miltiades Athenienſis interfuit, pag. 138. 180.*	Hippias *frater Hipparchi propter Tyrannidem Athenis pellitur (anno 20.) ante prælium Marathonium) cũ* Piſiſtratidæ *36. annos Athenis regnaſſent. Seceſſerunt autem unà in Sigæum, pag. 161.*	Aryandes *Ægypti Præfectus in Lybiam copias mittit, à quibus urbs Barce capta eſt, & direpta. pag. 144. 149.* Conſules *Romæ Regibus ejectis Remp. regunt.*
3456	Perinthus, *Thracia, Pæonia* Perſis *ſubjiciuntur à Megabazo Darii capitaneo, lib. 5. pa. 159.*	*Poſtea* Cliſthenes *Alcmeonides, Periclis avus maternus, cum Iſagora de principatu Athenarum contendit: & Decem Tribus inſtituit, pag. 161, 162.*	Cleomenes *rurſus in Atticam exercitum ducit, ut Cliſthenem pelleret, ſed orta diſſentione cum collega Demarato, re infecta decedit.*
	Darius *mittit legatos ad Amyntam Regem Macedoniæ, qui cum immodeſtiùs attrectaſſent ſinus mulierũ in Gynecæo, interfecti ſunt, lib. 5. pa. 152, 153.* Byzantium, *Chalcedon, Lemnus à* Perſis *capiuntur.*	*Deinde cum Lacedæmoniis, Bœotiis, & Ægynetis bellum gerunt Athenienſes, pag. 165, 166.* Lacedæmonii *revocant Hippiam, & ſuadent ſociis, ut eum reſtituant, pagin. 166. Sed repugnante Soſicle Corinthio, nihil actum fuit. Hippias itaq; ad Artaphernen Sardium præfectum fugit. Is Athenienſibus mandat, ut Hippiam recipiant. Quod cum recuſarent Athenienſes, poſtea ſe Ariſtagoræ Mileſio contra* Perſas *conjunxerunt, pagina 169.*

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3458	*Expeditio in Naxum fruſtra ſuſcipitur ab Ariſtagora Mileſio & Artapherne Sardium præfecto, pa.* 154, 155.	Miltiades *Lemnum Athenienſibus ſubjicit, pag.* 197, 198.
	Ariſtagoras Mileſius, *impulſus ab Hiſtiæo deficit à Perſis, & Ionas, & Athenienſes, & Eretrienſes in ſocietatem belli attrahit, quod ſex annos duravit.*	Hecatæus *hiſtoriæ ſcriptor Ariſtagoræ familiaris, p.* 156. 173. 197.
	Sardes *incenſæ ab Ariſtagora, & Athenienſibus, conflagrarunt, pag.* 169.	Athenienſes *Ariſtagoræ* 20. *naves auxilio mittunt,* αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχαὶ κακῶν ἑλλήνοισι τε καὶ βαρβάροισι. *pag.* 169.
	Poſtea Ionibus ad Epheſum cæſis, Athenienſes eos deſerunt.	Samii *hoc tempore Coloniâ in Meſſenem Siciliæ urbem ducunt.*
	Tandem Perſæ Ionas, Cares, & Cyprios vicerunt: & Ariſtagoras fugiens in Thraciam, interfectus eſt, lib. 5. *pag.* 173.	
3464	*Sed* Hiſtiæus *bellum inſtaurat, cujus hic exitus fuit, ut Mileto capta, & direpta, Hiſtiæus cruci affigeretur, libro* 6. *pag.* 176, 178.	Miltiades *Cherſoneſi Thraciæ Præfectus, cum Perſæ, capta Mileto, Thraciam invaderent, Athenas fugit. pa.* 179. *ubi paulò poſt Perſas ad Marathonem profligavit, pa.* 193.
3465	*Circa hæc tempora* Mardonius *gener Darii exercitum in Græciam ducit, & Thaſum Inſulam, & Macedoniam occupat. Sed cum ad Athon montem Naufragium feciſſet, & ipſe à Brygis Thracibus vulneratus eſſet, inglorius in Aſiam rediit, pag.* 180, 181.	Thaſii *à Dario jubentur muros demoliri. pag.* 181.
3467	Darius *legatos in Græciam mittit, petentes ſibi terram & aquam dedi. pa.* 181.	Æginetæ *cum Dario terram, & aquam de diſſent, à Cleomine Lacedæmoniorum rege bello petuntur. pag.* 181, 185.
3471	Datis Artaphernes, & Hippias *Piſiſtrati filius, à Dario ad delendam Eretriam, & Athenas mittuntur, pag.* 190, 191.	
3472	*Sed cum in campum Marathonium Athenis vicinum Perſæ deſcendiſſent, conſilio Miltiadis ab Athenienſibus profligati ſunt, anno quinto ante mortem Darii.*	Demaretus *Rex Spartanus à Cleomene æmulo pulſus, transfugit ad Darium regem Perſarum.*
	Hoc prælium anno 20. *poſt ejectum ex Athenis Hippiam, & Piſiſtratidas, factum eſſe ſcribit Thucydides p.* 160. *& decem annis ante prælium navale ad Salaminem, Plato lib.* 3. *de legibus pag.* 537.	Empedocles *Agrigentinus Philoſophus.*
3477	Darius *anno quinto poſt prælium ad Marathonem mortuus eſt, lib.* 7. *pag.* 199.	Anaxagoras *Clazomenius præceptor Periclis, Socratis, Thucydidis.*

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3478	Xerxes *Dario ſuccedit. lib. 7. pag. 199.*	
	2. *Xerxes* Ægypto, *quæ ante triennium defecerat, vi recuperatæ præficit Achæmenem fratrem, qui poſt annos 20. ab Inaro rege Libyæ, & Athenienſibus interfectus eſt, lib. 7. p. 200. & lib. 3. pag. 85. Herod.*	
	3. *Sapientiſſima Deliberatio in ſenatu Regni* Perſarum *habita, de bello Græcis inferendo, quam deſcribit Herodot. lib. 7. pag. 200, 201, 202, 203, 204.*	*Ariſtides ab ingratis civibus in exilium ejectus.*
	Decreto bello integrum quadriennium in apparatu belli, & perfodiendo monte Atho, conſumit pag. 204.	
	6. Xerxes cum exercitu pedeſtri ex Cappadocia movens, ad Pythium Phrygiæ *Regem opulentiſſimum divertit, & per Coloſſas itinere facto, venit Sardes, ubi per hyemem commoratur, pa. 205, 207.*	
3483	*Interea mittit legatos in Græciam, petentes terram & aquam, pag. 206. & 220.*	Græci *audita fama imminentis belli, omnes privatas ſimultates oblivione delent, & συγκρήτιμῷ facto, mittunt Legatos, petentes auxilium à Gelone Syracuſarum Rege, à Cretenſibus, & Corcyræis. pag. 223.*
	Et Helleſpontum pontibus jungi, & flagris cædi, & mari compedes injici jubet, pag. 206.	
3484	*7. Xerxes primo vere ex Sardibus movet, pag. 207. & Abydi totum exercitum, navalem & terreſtrem, ex ſublimi conſpiciens lachrymat, quod poſt centum annos nemo ex toto illo numero ſuperſtes futurus eſſet. p. 208.*	*Themiſtocles interpretatur oraculum de muris ligneis. pagin. 222, 223.*
	Poſtea Helleſpontum tranſit (pag. 210.) & in Doriſco Thraciæ littore, ad oſtium Hebri, univerſum exercitum numerat, uſq; ad pag. 217. Fuerunt autem eo tempore in exercitu Xerxis Homines 3317920.	*Decreverunt aditum ad Thermopylas cuſtodiendum, & claſſem ad Artemiſium mittendam eſſe (pagin. 229, 230.) ubi reſciſcunt claſſem Xerxis ad Magneſiam naufragio disjectam eſſe pag. 232.*
3484	*Tranſiens autem per Thraciam, Macedoniam, Theſſaliam (pagina 217, 219, 233.) tandem ad* Thermopylas, *trecentos Lacedæmonios unà cum rege* Leonide *trucidat. pag. 236, 237. Tempore Solſtitii æſtivi, quo Olympias 75. menſe Maio, aut Junio celebrabatur, pagina 234, 244.*	Gelon *Syracuſanorum Rex, frater* Hieronis *(ad quem multæ Pindari Odæ extant.) Amilcarem Carthaginenſem ducem ad Himeram cum* 30000. *trucidat eadem die, qua ad Thermopylas (ut Diodorus Siculus lib. 11. teſtatur) vel qua ad Salaminem dimicatam eſt, ut Herod. pag. 227, 228. ſcribit.*
	Inde progreſſi Perſæ per Phocaicam à Templo Delphico fulminibus depelluntur, lib. 8. pag. 245, 246.	

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	XERXIS PERSARUM REG.	GRÆCIÆ.
1484	*Xerxes urbem Athenas vacuam capit, & arcem incendit tertio menſe, poſtquam ab Helleſponto diſceſſerat, pag.* 247.	*Græci ad Artemiſium Claſſem Perſicam vincunt, lib.* 8. *pag.* 242.
	Eadem æſtate circa autumnum claſſis Xerxis *ad* Salaminem *profligatur, pag.* 253, 255.	*Poſtea decernunt ſe ad Salaminem velle claſſis Perſicæ impetum ſuſtinere, pag.* 249.
	Xerxes fugiens die 45. *Helleſpontum trajicit (pagina* 257, 259.*) relicto in Græcia Mardonio, qui imminente hyeme, cum* 300000. *Perſarum in Theſſalia hybernat, pag.* 259, 261.	*Olynthus ab Artabazo Perſa expugnatur: Sed à Potidææ obſidione æſtu maris depellitur. pag.* 261.
	Claſſis Perſica fugiens, ad Cumas Æoliæ, hybernavit, pag. 261.	
3485 *Ante Chriſtũ* 477	8. *Mardonius Alexandrum Macedoniæ regem Legatum ad Athenienſes de pace mittit, quam illi ſimpliciter recuſant, pag.* 263, 264.	*Græci primo vere Claſſem ad Æginam colligunt, & ducibus Leotychide Rege Spartano, & Xantippo patre Periclis Athenienſe (Nam Themiſtocles, propterea quòd à Lacedæmoniis dona accepiſſe ferebatur, ducatu privatus eſt, ut Diodorus Siculus lib.* 11. *recitat) ad Delum navigant, pag.* 261, 262.
	Mardonius Thebas cum exercitu venit: Inde miſit ad Athenienſes Legatum Murichidem. Cum autem Lycidas quidam de ejus poſtulatis ad populum ferendum eſſe ſuaderet, lapidibus obrutus eſt. lib. 9. *pag.* 265. *Herod.*	*Inde à Samiis vocati in majorem Aſiam navigant, pag.* 282.
	Mardonius urbem Athenarum incendit, & ſolo æquat. pag. 267.	Pauſanias *dux Spartani exercitus ad* Platæas *cum Athenienſibus proficiſcitur. pag.* 266, 267, 268. *Et Mardonio interfecto (p.* 277. *Perſas ex tota Græcia profligavit.*
	Poſtea confligens cum Lacedæmoniis, & Athenienſibus ad Platæas *interficitur. pag.* 277, 268. *Menſis Auguſti die* 3.	*Poſt prælium abſtinet à captiva Coa, & non ſævit in cadavera Perſarum, edens hanc honeſtiſſimam vocem;* ἀποχρᾷ μοὶ Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲ ποιέειν, ὅσια δ' ἂν λέγειν. *p.* 280.
3485	8. *Eadem die ad* Mycalen *minoris Aſiæ promontorium, Græci terra & mari exercitum Perſicum vicerunt (pag.* 284, 285.*) cum quidem fama victoriæ ad Platæas eadem die ex Græcia in Aſiam tranſvolaſſet. p.* 284. *Xerxes interea Sardibus amori, & nuptiis operam dat, & fratris Maſiſtæ uxorem de adulterio ſolicitat, unde triſtis tragœdia & calamitas totius familiæ extitit, pag.* 286.	*Ionia tota à Perſis deficit, pag.* 285.
	Allato autem nuncio de Perſis ad Mycalen victis in Perſiam fugit.	*Athenienſes Xantippo duce in Helleſpontum navigant, & expugnata Seſto, Artayctem ſacrilegum ſuſpendunt, pag.* 288. *& ultima Herodoti & Thucydidis, lib.* 1. *pag.* 20.

FINIS CHRONOLOGIÆ.

INDEX
DICTIONUM IONICARUM,
QUÆ IN
HERODOTO
NOTATU SUNT DIGNÆ:

Opera *Nathani Nicols*, jam denuò collectæ, & in ordinem Alphabeticum digestæ.

Ἀβουλίη, *inopia consilii.* pag.480.l.32. 486.l.35.
Ἀγαγεῖν, *perducere.* 641.l.17.
ἀγαθεργίη, *beneficentia.* p.224.l.2.
ἀγαθεργῶν, *benemeritorum.* 27,15.
ἀγαθοεργίαι, *magnificentissimum.* 405,23.
ἀγασαρήϊον, *equorum per stationes cursitatio,* 494,35.
ἀγγελίη, *nuntium.* peculiariter sumitur pro præcipua potestate renuntiandi Oraculi quod quis audivit. 20,48.
ἀγγελιηφόρος, *internuncius.* 52,6.208,2.
ἀγγήϊον, *vas.* 225.31,32.
ἀγηλατέειν, *aliquem tanquam piaculo contaminatum expellere.* 314,30.
ἀγινέειν, *ducere, adducere.* 165,6.199,19.
ἄγρη, *venatus præda.* 30.11,21.
ἀγρυπνίη, *vigilia.* 212,40.
ἀγχοτάτω, *proximé.* 155, *ult.* 367,34.
ἀγωγεύς, *deductor.* 158,10.
ἀγωνίδαι, *certamina decertata sunt.* 522,42.
ἀγωνίη, idem quod com. ἀγών, *certamen.* 122,5.
ἀδείη, *metûs vacuitas.* 503,16.529,41.
ἀδελφεοκτόνος, *fratricida.* 188,15.
ἀδελφεός, *frater.* 185,52.186,33.
ἄδρηστος, *non fugitivus.* 269,37.
ἀδυναμίη, *impotentia.* 500,13.
ἀδυναμίη, *imbecillitas.* 194,26.441,26.
ἀεθλέειν, *certare.* 26, 39.
ἀεθλεύειν, *certare.* 296,46.
ἀειπίη, *indignitas, contumelia.* 30,15. 49,43.
ἀείρειν, & ἀείρεσθαι, *tollere, susçipere.* 480,16. 493,9. 434,50.
ἀελπέοντες, *desperantes.* 439,28.
ἀερθέντες, *portu solventes.* 69,9.70,29.
ἀθυμίη, *animi dejectio.* 15, 42.
αἲ, *utinam.* 10,48.
αἰγέη, *caprina pellis.* 285.l.9.marg.l.12.
ἄϊρεε, *capiebat.* 67,38.
αἰτίη, *causa, culpa.* 494,45.315,26.
ἀκρηλοπόσιη, *meri potatio.* 361,21.
ἀκρηλοπότης, *meri potator.* 361,9.
Ἀλαὶη Ἀθηναίη, *Alea Minerva.* 26,37.
ἀλέξαι, *repellere.* 452,30.
ἀλεωρὴ, *remedium.* 514,48.
ἀληθέως, *verè.* 5,44.
ἀλίη, *congregatio.* 54,16.
ἀλληλοφαγίη, *mutua depastio qua alii alios edunt.* 171,37.
ἀλλοῖος, *alius.* 303,21.
ἀλογίη, *contemptus.* 144,6.272,32.
ἄμαχος, *inexpugnabilis.* 35,15.
ἀμβολάδην, *cum exæstuatione.* 282,50.
ἀμβώσας, *vociferatus.* 4,31.
ἀμηχανίη, *inopia, impossibilitas.* 500,11.
ἀμείξιν χρημάτων, *rerum status in quo nullum est cum aliis commercium.* 142,5.
ἀμπαύομαι, *quiesco.* 75.26,37.
ἀμπαυστήριος, *ad quiescendum factus.* 75,25.
ἀμωσεῦσι, *opem ferent.* 514,47.
ἀμφιβασίη, *disceptatio.* 230,2.
ἀμφιβολίη, *ambiguitas.* 315,38.
ἀμφισβησίη, *altercatio.* 489,6.
ἀναγκαίη, *necessitas.* 5.42,44. 414,9.
ἀναδέκεσθαι, *recipere.* 321,31.
ἀναδέξαι, *ostendisse.* 373,51.
ἀναδέξας, *ostensus.* 375,2.
ἀνακέαται, *dedicati sunt.* 6,32.
ἀναμεμίχθαι, *permixti sunt.* 62.20,24.
ἀναμμός, *amictus.* 408,15.
ἀναμνήσεσθαι, *recensere.* 72,29.
ἀνάπλεως, *plenus.* 234,35.
ἀνάπλοος, *navigatio.* 93,15.

Index Dictionum Ionicarum.

ἀναπλώειν, *portu ſolvere.* 485, 22.
ἀναῤῥαιρηκὼς, *qui aliquid abſportavit.* 209,34.
ἀναρχίη, *magiſtratûs defectus.* 521,19.
ἀνδραγαθίη, *ſtrenuitas, virtus.* 245,11.
ἀνδρεωθέωσι, *in virilem ætatem adoleſcerent.* 431,49.
ἀνδρέων, *virorum.* 446,30.
ἀνδρηίη, *virilitas.* 414,8. 433,45.
ἀνέβωσεν, *vociferatus eſt.* 5,16.
ἀνεσέασι, *reſurrexerunt.* 186,38.
ἀνθρωπήιος, *humanus.* 3,29.
ἀνιεῶνται, *devitant.* 462,11.
ἄνοσος, *expers morbi.* 13,44.
ἀνταείρειν & ἀνταείρεσθαι, *adverſus aliquem aliquid tollere.* 218,44.
ἀνὶ ἀπλέης πολέμου, *bellum ſuſcipere.* 426,29.
ἀντικάτεσθαι, *è regione alicujus ſedere,* 528, 23.529,2.
ἀντιλογίη, *diſceptatio in jure.* 345,21.
ἀντίον, *coram.* 525,14.
ἀντιπρήσσειν, *adverſari.* 40,5.
ἀνωρίη, *intempeſtivitas.* 500,39.
ἀνῶσαι, *referre.* 66,6.
ἀξίη, *dignitas.* 44,4.
ἀοιδὴ, *cantus.* 119,14.
ἀπαγινέειν, *afferre.* 199.13,14,bis.200,27.
ἀπαιρεῖσθαι, *ſpoliari, privari.* 29,3.
ἀπαμμύων, *dependens.* 135,20.
ἀπαραιρέομαι, *privor, ſpolior.* 436,20.
ἀπαρτιλογίη, *ſumma integra.* 396,19.
ἀπάψας, *qui nexuit.* 256,14.
ἀπεδέξατο, *demonſtravit.* 7,19.
ἄπεδον, *campus.* 244,1.
ἀπεξηραμμένος, *exſiccatus.* 418,4.
ἄπες, *demitte.* 303,10.
ἀπέστησαν, *defecerunt.* 504,51.
ἀπήγημα, *narratio.* 91,25.
ἀπήγησις, *narratio.* 312,20.
ἀπίσαν, *emiſſurus.* 519,27.
ἀπιέναι, *dimittere.* 479,20.
ἀπίκαται, *venerunt.* 453,15.
ἀπικνέεσθαι, *pervenire.* 53,46.
ἀπίστανται, *deficiunt.* 130,31.
ἀπιστίη, *incredulitas.* 80,47.
ἀποδέκεσθαι, *recipere.* 235,29.
ἀποδέξαι, *demonſtrare, edere.* 58,23.
ἀπόδειξις, *demonſtratio.* 86,51.
ἄποδος, *diſceſſus.* 295,45.
ἀποδρῶναι, *aufugere.* 238,36.
ἀπόδρησις, *fuga.* 269,16.
ἀποθανέεαι, *morieris.* 277,44.
ἀποθησόμενος, *curſu abiturus.* 480,16.
ἀποκατίαται, *reſident.* 245,18.
ἀπεκλέατο, *intercluſi fuerunt.* 532,44.
ἀποκληίω, *excludo.* 15,41.
ἀπολαμφθέντες, *intercepti.* 467,26.
ἀπολεόμενος, *periturus.* 456,10.
ἀπόπλοος, *navigantis diſceſſus.* 488,26.
ἄπορα. pl. *difficultas.* 479.23.
ἀπορίη, *dubitatio, inopia conſilii.* 33,1.
ἀποσεισύμενος, *religiosè ſervans.* 289,15.
ἀποτάμνειν, *abſcindere.* 104,51. 105,21.
ἀπὸ τόθ, *à quo.* 4,7.
ἀποφλαυρίσειε, *pro nihilo duxiſſet.* 36,42.
ἀποχρεώμενος, *contentus.* 15,32.
ἀραιρημένος, *exemptus.* 76,32.
ἀργμένος, *qui cœpit.* 72,41.
ἀρδόμενος, *irrigatus.* 80,22.
ἀρήιος, *bellicus.* 526,25.
ἀριστήιον, *præmium fortitudinis,* 503.37,42.
ἀρκεόντως, *ſufficienter.* 560,39.
ἁρμαπλατίειν, *currum agere.* 292,13.
ἀρρύσονται, *haurient.* 373,29.
ἀρρωδέων, *formidans.* 65,34.
ἀρχαιρεσίη, *magiſtratus, magiſtratuum electio.* 352,48.
ἄσσα, *quæcunque.* 83,7.
Ἀσσησίη Ἀθηναίη, *Minerva ſic dicta.* 8.8.
ἀσφαλείη, *ſalvus conductus.* 163,45.
ἀσφαλέως, *tutò, firmiter.* 155,39.
ἀτελείη, *immunitas.* 189,19.
ἄτερος, *alter.* 228,44.
ἀτρεκέως, *verè.* 66,33.67,8.
ἀτρεκίη, *veritas.* 273,19.
ἀυτέων, *ipſorum.* 4,42.
αὖτις, *rurſus.* 20,44.
αὐτοχειρίη, *propriâ manu.* 192,27.
ἀφειδέως, *non parcè.* 86,42,45.
ἀχρήιος, *inutilis.* 195,44.
ἀψευδέως, *non falſò.* 535,23.

B.

Βάθεϊ, *profundam.* 31,24.
βαλανάγρη, *clavis.* 222,34.
βαλλέσκετο, *jaciebat.* 541,1.
βαρέαν, *gravem.* 373,37.
βασιλῆα, *regem.* 6,40.
βασιληίοισι, *palatiis.* 11,35.
βασιλήϊον, *regnum.* 5,33.
βασιλήιος, *regius.* 6,41.
βεβωμένος, *celebris.* 177,41.
βορῆς, *eſcæ.* 51,31.
βουλόμενος, *volentes.* 121,1.
βραχέη, *brevis.* 306,7.
βῶν, *bovem.* 355,49.
βῶσαι, *vocare.* 62,33.

Γ.

Γενεηλογέοντες, *genus recenſentes.* 122,13.
γέρεα, *munus.* 416,24.
γοργύρη, *foſſa ſubterranea.* 219,2.
γυναικήϊος, *gynæceum.* 296,6.
γυναικήϊος, *muliebris.* 260,36,39.
γῶν, *ſaltem, igitur.* 12,18.416,41.

Δ.

Δάω, *diſco.* 154,45.
δεκόμενος, *accipiens.* 177,38.
δένδρεον, *arbor.* 232,19.
δέξαι, *oſtendere.* 214,42.
διαλελαμμένος, *diviſus.* 207,19.
διαπρήσσεσθαι, *peragere.* 529,14.
διηκονέω, *miniſtro.* 274,3.
διήκονος, *miniſter.* 347,3.
διπλήσιος, *duplus.* 245,50.
δορπίη, *cœna.* 109,3.
δουλίη, *ſervitus.* 338,36.
δρηπέτης, *fugitivus.* 338,3.
δύνανται, *poſſunt.* 144,45.
δυσμορφίη, *deformitas.* 353,38.

E.

Ἐάνδανε, *placebat.* 519,48.
ἔασιν, *ſunt.* 26,19.
ἐβουλέατο, *voluiſſent.* 2,51.
ἐβούλοντο, *volebant.* 68,38.
ἐβώθησαν, *celebrati fuerunt.* 377,*ult.*
ἐγκώμιες, *incendentes.* 570,22.
ἐδεδέατο, *ligati fuerunt.* 26,35.
ἔδεε, *oportebat.* 354,38.
ἕδρη, *Seſſio.* 7,34.
ἐδύναιατο, *poterant.* 260,24.
ἔεν, *erat.* 444,*ult.*
εἱλίχατο, *involuti erant.* 412,20.
εἰμέν, *ſumus.* 42,34.
ἑκατέατο, *ſedebant.* 486,25.
ἐκδιδράσκει, *profugit.* 545,25.
ἐκείνεων, *earum.* 259,43.
ἐκεκοσμέατο, *ordinem inſtituerat.* 44,2.
ἐκτέαται, *poſſident.* 232,53.
ἐλευθερίη, *libertas.* 425.19.
ἐληλαμένος, *ductus.* 516,10.
ἐμεῦ, *mei.* 435,40.
ἐμεωϋτῆ, *mei ipſius.* 15,1.
ἐμηχανέατο, *moliebantur.* 311,22.
ἐμπορίη, *mercatura.* 216,45.
ἐμφανέως, *manifeſtè.* 5?,34.
ἐναπεδείκνυατο, *oſtentabantur.* 535,25.
ἐνδέκομαι, *admitto.* 206,40.
ἐνεστεῶτος, gen. abſ. *inſtituto.* 52,29.
ἐνθεῦτεν, *hinc.* 45,9,22.488,26.
ἐξαπίνης, *ſubitò.* 30,36.
ἑξαπλήσιος, *ſexies major.* 251,19.
ἐξαιρέηται, *exemptum eſt.* 437,27.
ἐξεπίστεαι, *ſcis.* 425,19.
ἐὸν, *exiſtens.* 3,46.
ἐόντων, *exiſtentium.* 9,16.
ἐοῦσα, *exiſtens.* 3.16,49.
ἐπαείδει, *accinit.* 57,10,
ἐπανιστάατο, *inſurrexerunt.* 250,38,
ἐπανιστέαται, *inſurgebant.* 185,*ult.*
ἐπαοιδὴ, *incantationem.* 57,11.
ἐπέδρη, *obſidio.* 311,48.
ἐπεῖναι, *permittere.* 38,31.
ἐπειρώατο, *periculum faciebant.* 28,7.
ἐπειρώτεον, *interrogabant.* 547,25.
ἐπεχέατο, *irruebant.* 520,44.
ἐπεξῆς, *deinceps.* 484,15.
ἐπέπυσι, *ſubſequentibus.* 384,45.
ἐπεσεῶτα, *præfectum.* 419,40.
ἐπῆκαν, *immiſerunt.* 311,25.
ἐπιθυμίη, *cupiditas.* 13.39,41.
ἐπικουρέειν, *auxilium.* 366,49.369,38.
ἐπιμελίη, *diligentia.* 559.*ult.*
ἐπιμπλέετο, *implebatur.* 204,47.
ἐπιμιξίη, *commercium.* 27,24.
ἐπισιτιδύμοι, *frumentum collecturi.* 532,44.
ἐπισάμμον, *quod ſummum eſt.* 225,33.
ἐπίστεαται, *ſciant.* 203,32.
ἔπιστον, *familia.* 314,31.315,8.
ἐπιστρατίη, *militaris expeditio.* 514,4.
ἐπισχεῖν, *Sententiam noſtram cohibere.* 13,48.
ἐπιτάμνειν, *inſcindere.* 31,1.
ἐπόδια, *Viaticum.* 289,29.
ἐπορᾶν, *inſpicere.* 47,35.
ἐπωνυμίη, *cognomen.* 443,42.72,20.
ἐργαλήια, *inſtrumenta.* 213,37.
ἐργασίη, *opificium.* 559,28.
ἔργασμαι, *feci.* 531.5.
ἐρηρεισμένος, *fultus.* 273,28.
ἔρσην, *mas.* 80, 14.
ἔσαν, *erant.* 12,23.
ἐσκευάδατο, *parati ſunt.* 407,12.
ἔσσονες, *inferiores.* 319,18.
ἐσελάδατο, *armati erant.* 412,18.
ἑταῖρος, *ſocius.* 326,13.
ἑταιρίη, *ſodalitium.* 314,18.
εὐαπήγητον, *facile narratu.* 407,19.
εὐνομίη, *recta legum conſtitutio.* 137,17.
εὐπαθείῃσι, *voluptatibus.* 79,47.
εὐπετείη, *facilitas.* 295,48.
εὐπρηξίη, *ſecundus rerum ſucceſſus.* 479,43.
εὐρέα, *lata.* 74,16.

εὐτυχέως, *proſperè.* 177,43.
εὐφρανέεαι, *delectaberis.* 228,21.
ἔωθε, *conſuevisſet.* 122,7.
ἐὼν, *exiſtens.* 7,19.
ἔων, *ſinebant.* 456,24.
ἑωϋτῦ, *ſui ipſius.* 4,17.

Z.

Ζειρὴ, *ſagum.* 408, 13.
ζόη, *vita.* 13,10.
ζορκάδες, *capreæ.* 285. *ult.*

H.

Ἡγεμονίη, *imperium.* 436.20,34.
ἠδυνάατο, *poterant.* 259,18.
ἠέρα, *aëra.* 234,35.
ἦκυ, *certe.* 27,29.
ἡμέας, *nos.* 11,43.
ἠπιστέατο, *ſciebant* 111,8.
ἡσυχίη, *quies.* 437, 3.

Θ.

Θεώμενοι, *aſpicientes.* 430,38.
θηήσασθαι, *aſpicere.* 4,33.
θεραπηίη, *ſervitium.* 83,25.
θεοφανίησι, *feſto deorum apparitionis.* 19,8.
θερείη, *æſtas.* 78,51.
θήλεα, *fœmina.* 205,21.
θηλυδρίης, *effœminatus* 433. *ult.*
θῶυμα, *miraculum.* 9,13.

I.

Ἴδμεν, *ſcimus.* 418,32.
ἱδρυμθλῶαι, *fundatum eſſe.* 107,27.
ἱερείη, *Sacerdos fœmina.* 314,46.
ἰθέα, *recta.* 96,41.
ἰκνεόμενος, *procedente.* 362,15.
ἱεὰ, *ſacra.* 527,27.
ἱρήϊον, *hoſtia.* 57,6.
ἰσηγορίη, *Juris æquabilitas.* 316,52.
ἰσίη, *domus.* 303,29.

K.

Καταγιῆν, *conſecrare.* 36,17.
καταιρεθεῖσα, *everſa.* 17,*ult.*
κατακεχύαται. *ſparſæ ſunt.* 117,45.
καταλαμπέος, *comprehendendus.* 211,47.
κατάπερ, *quemadmodum.* 91, 24.
καταπόμενος, *leviter attingens, citans.* 483, 33.
κατέαται, *ſedent.* 83,28.
κατειλίχατο, *involuta erant.* 409,41.
κατελεῖν, *evertiſſe.* 3, 3.
κατεστεῶτες, *conſtituti.* 474,39.
κατεστράφατο, *ſubacti fuerunt.* 59,48.
κατηγέετο, *ducebat.* 538,10.
κατήκοντες, *pertingentes.* 279,49.
κατίζειν, *ſedere.* 42, 22.
κατικέτευε, *ſupplicabat.* 355,51.
κατιππάσατο, *perequitaret.* 517,42.
κατίσαται, *conſtitnitur.* 436,37.
κατισέατο, *conſternabantur.* 467,49.
κάτοδος, *reditus.* 310,39.
κατυπέρτερον, *ſuperiores.* 28,8.
κατώρα, *videbat.* 535,45.
κέεται, *jacet.* 251,19.
κεῖνον, *illum.* 87,33.
κεῖθεν, *illinc.* 53,4.
κεραμῆος, *figlinus.* 571,7.
κέρεα, *cornua.* 234,14.
κεχυμένος, *effuſus.* 8,43.
κεχωρίδαται, *ſeparati ſunt.* 59,37.
κῆ, *quò.* 14,11.
κηρυκηίη, *munus præconis.* 424,36.
κιθὼν, *tunica.* 4,34.
κιρνάειν, *miſcere.* 245,13.
κναφήϊον, *officina fullonica.* 229,53. 230,8.
κοίη; (adverbialiter ſumitur) *quare?* 12,21.
κοῖος, *qualis.* 15. 44,45. 16,17. bis.
κομιδύμεθα, *proficiſcemur.* 482,17.
κοτὲ, *ſemel.* 30,12.
κότερα; *utrum?* 37,39.
κρέωσσον, *melior.* 441,26.
κυματίης, *fluctibus agitatus.* 129,31.
κυρβασίη, *galeæ genus.* 407,29.
κυρίη ἡμέρη, *dies ſtatutus.* 18,53.

Λ.

Λαγὸς, *lepus.* 266,49.50,52.
λαμπαδηφορίη, *lampadum geſtatio.* 494, 33.
λαμπροφωνίη, *vocalitas.* 353,9.
λάμψονται, *accipient.* 176,30.
λειποστρατίη, *militiæ deſertio.* 298,25.
λεὼς, *populus* 8, *ult.*
λείη, *præda.* 244,32.
λιταρεύειν, *aſſiduitas.* 539,14.
Λοξίης, *Apollo.* 39,11.
λοφιῆσι, *jubis.* 408,41.
λυχνοκαΐη, *Accenſio lucernarum* (Feſtum ſic dictum.) 113,28.

M.

Μαλακίη, *infirmitas, adversa valetudo.* 572,45.
μαντήϊον, *vaticinium.* 18,6.
μαχεόμενοι, *pugnantes.* 416,36.
μέγαθος, *magnitudo.* 19,38.
μέζων, *major.* 10,32,33.
μεμετιμένος, *dimissus.* 330,34.
μέμνεο, *memor sis.* 329,39.
μεσαμβείη, *meridies.* 3,34.
μελαμελίη, *pœnitentia.* 565,48.
μεταῦτις, *postea.* 24,26.
μετήϊσαν, *persecuti sunt.* 443,42.
μετίει, *remittit.* 353,3.
μηχανέομαι, *molior.* 466,6.
μηχανοιατο, *molirentur.* 348,38.
μοίρη, *fatum.* 218,11.
μοναρχίη, *monarchia.* 21,2.

N.

Ναυηγίη, *naufragium.* 447,34.
ναυπηγίη, *navium compactio.* 10,39. 11,7.
ναυτιλίῃσι, *navigationibus.* 1,15.
νέα, *navem.* 2,9.
νέατοι, *extremi.* 427,30.
νεκυομαντήϊον, *mortuorum Oraculum.* 324, 49.
νηὸς, *navis.* 3,15.
νυκτομαχίη, *prælium nocturnum.* 30,32.

Ξ.

Ξενίη, *hospitalitas.* 11,8.
ξεινοδοκέονθ', *excipientis in hospitium.* 376.25.
ξυρεῶνται, *raduntur.* 103,29.

O.

Ὁδοιπορίῃσι, *itineribus.* 502,23.
οἱ, *illi, ipsi.* 2,1.
οἰκηίη, *familia.* 46,10.
οἰκηιούμενος, *sibi vendicans.* 271,41.
οἰκημένων, *habitantium.* 11,3.
οἰκτότερα, *miserabiliora.* 401,29.
ὅκως, *ut.* 4,30.
ὁμαιχμίη, *societas belli.* 430,12.
ὁμιλίη, *colloquium.* 75,42.
ὁμολογίη, *pactum* 23,44.
ὁμοχροίη, *coloris similitudo.* 31,2.
ὀπώπεε, *vidit.* 27,39.
ὁρέων, *videns.* 27,26.
ὁρμέατο, *cum impetu ruebant.* 474,24.
ὁρμεώμενοι, *cum impetu venientes.* 7,27.
ὁρτὴ, *dies festus.* 12,23.
ὁρῴατο, *videant.* 571,19.
ὁσίη, *sanctitas.* 108,2.
ὅτεῳ, *cujus.* 51,42.
ὅτεῳ, *quonam.* 41,31.
οὐδαμῇ, *nullo modo.* 3,30.
οὐδέκοτε, *nunquam.* 500,12.
οὐδὸς, *via.* 92,43.
οὔκω, *nondum.* 13,28.
οὐκῶν, *haud igitur.* 5,43.
οὔκως, *nullo modo.* 14,13.
ὀνομανέω, *nominabo.* 240,15.
ὀριζων, *finibus circumscribens.* 96,17.
ὄρος, *mons.* 29.35.
οὐσίη, *substantia.* 39,51.
ὄτερος, *alter.* 14,24.
ὀχέετο, *vehebatur.* 12,30.

Π.

Παιγνίη, *ludus.* 157,26.
παλαίτερος, *antiquior.* 23,18.
πανδαισίη, *convivium lautum.* 296,11.
πανοικίη, *tota familia.* 399,17.
πανοπλίη, *integra armatura.* 23,28.
πανστρατιῇ, *cum omnibus copiis.* 24,30.
παντακῇ, *ubique.* 137,43.
παντελέως, *omnino.* 479,40.
παραιωρούμενα, *juxta pendentes* 406,43.
παρακλήϊσι, *excludunt.* 353,10.
παραφορέειν, *afferre.* 57,26.
παρεξελελάκεε, *præterierat.* 504.48.
παρεξίῃε, *præteriit.* 418,7.
παρεσκευάδατο, *apparati erant.* 301,14.
παρειχώκεε, *præterierat.* 486,6.
πεζομαχίη, *prælium pedestre.* 468,38.
πειρώατο, *conarentur.* 380,42.
πενταπλήσιος, *quincuplo major.* 338,53.
πεπρῆσθαι, *venditum fuisse.* 112,10.
περαίη, *terra ulterior.* 477,11.
περητὸς, *qui trajici potest.* 308,3.
περιαλήμενος, *obsidens.* 44,46.
περικλῄει, *circumcingit.* 450,10.
περιταμνόμενος, *circumcidens.* 276,4.
πέτεσθαι, *volare.* 123.*ult.*
πλεονεξίη, *avaritia.* 432,14.
πλεῦν, *plus.* 97,18.
πλεῦνας, *plures.* 2,6.
πλησμονὴ, *satietas.* 402,34.
πλησιαίτερον, *propius* 259,51.

πλήων,

πολήων, *urbium.* 142,49.
πολιήτησι, *civibus.* 15,45.
πολιτηίη, *civitatis jus.* 526,45.
πολληπλήσια, *multo plura.* 215,9.
πολυτροπίη, *versutia.* 136,5.
πορθμέες, *vectores.* 9,32.
πορθμήϊον, *fretum.* 239,16.
Ποσειδέων, *Neptunus.* 243.9,14.
πρεσβυγμείη, *primogenitura.* 350,3.
πρῆγμα, *negotium.* 463,12.
πρηθεῖσαν, *venditam.* 111,25.
πρῆσις, *venditio.* 64,26.
πρήσσοντα, *facientem.* 10,4.
πρητήϊον, *Prætorium.* 394,30.
περασηΐον, *ſuburbanum.* 218,1.
περεδείη, *principalis ſedes.* 20,48.
περεσέατε, *præeſtis.* 305,*ult.*
περηατημμένους, *ante ſedentes.* 441,22.
περηατίζων, *propalam ſedens.* 6,41.
περμαντηίη, *prærogativa in Oraculo conſulendo.* 20,48.
περμηθείη, *providentia.* 176,2.
περυήϊον, *templi veſtibulum.* 19,46.
περονοίη, *providentia.* 52,10.
περοσδεκόμενος, *expectans.* 219,37.
περοσδοκέοντας, *expectantes.* 434,*ult.*
περοσεκέατο, *inſtabant.* 535,10.
περοσφυέως, *ſcitè.* 11,6.
πρύμνη, *puppis.* 489,34.
Πυλαίη, *Amphictyonum concilium.* 454,35.
πυρίη, *ſuffitus.* 248,13.

P.

Ῥηχίη, *inundatio.* 505,48.
ῥοιέων, *malorum punicorum.* 269,47.
ῥυοίατο, *ſervarent.* 267,30.

Σ.

Σατραπηίη, *Satrapia.* 80,4.
σαφέως, *manifeſtè.* 8,33.
σεωῦτοῦ, *tui ipſius.* 17,35.
σιτοδηίη, *rei frumentariæ penuria.* 8,49.
σκιητροφεῖν, *in umbra degere.* 165,32.
σκοπεῦειν, *ſpectare.* 4,38.
σκοπὴ, *ſpeculatio.* 293,23.
σοφίη, *ſapientia.* 162,49.
στασιάζοντος, *conjiciens.* 506,22.
στρατηίη, *militaris expeditio.* 29,5.
στρατηλασίη, *militaris expeditio.* 90,12.
συμβαλεόμενος, *conjiciens.* 445,1.
συμβαλλεόμενος, *comparatus.* 201,3.
συμβεβάναι, *conveniſſe.* 219,38.
συμβουλίη, *conſilium.* 210,33.
συμμαχίη, *ſocietas in pugna.* 431,42.
συμφορὴ, *calamitas.* 15,7.
συναπισέατο, *rebellarent.* 302,35.
συνεπάψασθαι, *ſimul aggredi.* 435,41.
συνέσπετο, *una ſequebatur.* 305.20,26.
συνεσίη, *convivium.* 376,44.
συνεχέως, *aſſiduè.* 391,41.
συνηδέαται, *conſcii eſtis.* 535,29.
συννενέαται, *congeruntur.* 243,51.
συννοίη, *profunda cogitatio.* 37,36.
συντάμνειν, *concidere.* 421,32.
συντυχίη, *caſus, ſucceſſus.* 27,23.
σφέας, *illos.* 25,37.
σφέων, *ipſorum.* 12,49.
σχεδίη, *pons ſublicius.* 25,3.17,26.
σῶς, *ſalvus.* 210,29.
σωτηρίη, *ſalus.* 441,28.

T.

Ταλαιπωρίη, *miſeria.* 267.12.
ταμνόμενος, *ſcindens.* 246,23.
τεθάφαται, *ſepultæ ſunt.* 367,54.
τειχομαχίη, *murorum oppugnatio.* 329.7,12.
τέοισι; *quibus?* 15,42.
τέσσερας, *quatuor.* 129,13.
τέτορες, *quatuor.* 459,11.
τεῦ, *cujus.* 4,7.
τέῳ, *quo.* 5,50.
τέων, *aliquorum.* 309,25.
τιμωρίη, *pœna.* 440,13.
τοὔτερον, *alterum.* 13,14.
τουτέων, *horum, harum, horum.* 19,24.
τραπέσι, *vertunt.* 122,47.
τριήκοντα, *triginta.* 6,34.
τριξὸς, *triplex.* 164,34.
τρωματίζει, *vulnerat.* 194,9.
τρωματίης, *vulneratus.* 194,25.
τρώϋμα, *vulnus.* 282,2.
τωὐτὸ, *idem.* 6,15.

Υ.

Ὑδρήϊον, *vas aquarium.* 166,10.
ὑμέας, *vos.* 20,32.
ὑπαιρέονται, *ſurripiunt.* 318,26.
ὑπῆψαν, *ſuccenderunt.* 73,32.
ὑπαρπάσαι, *prærepta.* 307,8.
ὑπεὶς, *remiſſus.* 65,38.
ὑπεξαγαγόντας, *ſubduxiſſent.* 465,18
ὑπερμεγάθεα, *prægrandia.* 422,20.

ὑπανδε-

Index Dictionum Ionicarum.

ὑποδέχομαι, *recipio.* 436,12.
ὑποδέξας, *designans.* 78,47.
ὑποταμμῦσις, *discluſos.* 319,38.
ὑποψίη, *ſuſpitio.* 549,35.
ὑπώρεα, *montis radix.* 232,33.
ὑπωρείη, *montis radix.* 423,9.
ὑστεραίῳ, *poſteriorem.* 514,3.

Φ.

Φιλοψυχίη, *vitæ cupiditas.* 343,21.
φιλύρη, *tilia arbor.* 245.32,33.
φλυηρέειν, *nugari.* 416,45.
φοιβόλαμπτος, *Phœbo correptus.* 229,37.
φοιτέοντας, *frequentantes.* 15.39,44.
φρήγμα, *ſeptum.* 479,15.
φυσεόντων, *ſufflantibus.* 225,27.
φυσαμμίας, *inflatas.* 225,29.

X.

Χαλκήϊον, *ahenum.* 251,19.
χρέεσθαι, *uti.* 71,20.
χρέωνται, *utuntur.* 40,35.

Ω.

Ὧλλοι, *alii.* 18,45.
ὦν, *igitur.* 2,29.
ὦναξ, *O Rex.* 272,28.
ὦνήρ, *vir.* 67,37.
ὦνθρωπε, *O homo.* 504,34.
ὦνθρωποι, *homines.* 389,33.
ὥρη, *tempus ſtatutum.* 90,29.
ὥρη, *cura.* 2,50.
ὠρώρυχλο, *fodiebat.* 77,22.
ὠὐτὸς, *idem.* 119,4.

Variantes Lectiones & Notæ breves AD Herodoti Hiſtorias;

Operâ & Curâ *Thomæ Gale* Anglı.

Var. Lect. ſuppeditârunt duo codices Manuſcripti; quorum alter profectus eſt è Bibliotheca R. P. G. Sandcroft Arch. Cant. &c. alter eſt Coll. Etonenſis.

Ἡροδότου ἱστορίων πρώτη.] Cæteris omiſſis ita omnium librorum titulos concipit codex Archiepiſcopi. Lucianus in Libro de ſcribendâ hiſtoriâ, innuit Muſas ab aliis, non ab ipſo Herodoto, hos libros fuiſſe vocatos. Sanè ipſe Herod. libro V. & Antiquiores Scriptores ferè citant Herodoti α. β. γ. δ.

Ἡροδότου Ἁλικαρν.] Exordium hoc præmiſit Pleſirrhous, Herodoti amaſius. Quæ ſequuntur poſt ἀλλήλοισιν, ſunt verba Herodoti.

Pag. 1. *lin.* 5. Τὰ μὲν Ἑλλησι.] Etonen. MS. legit μὲν ἐν. malè.

8. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι.] Plutarchus in L. de *Herod. Malign.* legit λόγιες, hæc ipſa verba adducens; Ptolemæus Heph. vidit λογίης, hunc locum verbatim adferens. Et hæc eſt potior lectio.

16. Ἀργ☉.] Intelligit Peloponneſiacum.

P. 2. *l.* 2. Ἰὼν τὴν Ἰνάχου.] Vide quæ dixi ad ſecundum Apollodori. Vide & Parthenium c. 1. Sed Jaſi filiam fuiſſe veri eſt ſimilius. V. Strabonem, l. 14. & 16.

9. Οὐχ ὡς ἕλληνες.] Vera eſt lectio; & confirmat Pauſanias l. 2. v. lineam 11. p. 3.

12. Τῆς Φοινίκης.] Hæc omiſit Valla. Vide Apollodorum ſub initio III.

23. Ἀποικείλαδαι.] Vera eſt lectio. Notat Euſtathius ita ſemper loqui Homerum.

93. Περιεχομένων.] Magis placet lectio marginalis, quam ſequutus eſt Euſtathius ad r. Iliados.

44. Ἑβυλίδαο.] Steſichorus, ut aliqui volunt, de hac Helenâ ſcripſit, quòd, Ἑλένη ἐκῶσα ἀπῆρε. Ob quod famoſum ſcriptum oculos amiſerit.

45. Πέρσαι.] MS. Eton. πέρσας.

P. 3. *l.* 11. Φοίνικες.] lidem Ἐρυθραίους· quoniam mare rubrum accolebant, ut libro ſeptimo ſcribit Herodotus. V. Heſychium in Σιδόνιοι. Plutarchus ait hoc in loco Herodotum malâ fide uſum eſſe, in citando Phœnicum teſtimonio.

15. Ἐξελοντήν.] Ut Εὐφοίνισσα, ἐυπετείη· πρωΐθεν, πρωΐθι· ſic ἐξελοντὰς, ἐξελοντί. *Euſtath.* vel ut πατροφόντα μητρὸς apud *Euripidem*; ſic ὁ χὴ ὁ ἐξελοντὴς. Ἐκοντὰς ejuſdem formæ eſt participiale, & nonnulla alia. Vide p. 328.

28. Κρῆσ☉.] Hunc locum Dionyſius Herodoti popularis ob ζήλωσιν plurimis laudat.

30. Σύρων τῶν Παφλαγ.] Hos Leucoſyros à Strabone, Dionyſio Halic. etiam Herodoto dici conſtat. V. Conſtantinum in Them. l. 1. p. 14. Adi pag. 29, & 199, infrà.

44. Καλέουσι.] Codex Eton. cum marginali lectione, ὀνομάζουσι.

P. 4. *l.* 1. Ἄργων.] Codd. MSS. Ἀγέων. rectè.

15. Γυναικός.] Quare nomen non poſuit? Herodoti μαλακὸς Pleſirrhous adamabat Nyſſiam, Halicarnaſſeam genere; repulſam paſſus, ſuſpendio vitam finivit. Fuit Reginæ huic nomen Nyſſia;

quod ideo silentio obscurare voluit Herodotus. Alii vocant Tudun, alii Clytiam, alii denique Abronem.

19. Σπαδιήσεα.] Codd. MSS. Σπαδίσεα. Formatio est & Attica & Ionica; ut Μενέλεως & Χαιρέλεως, aliáque.

23. Γύγη.] Hunc locum ob elegantiam Συνθέσεως, admiratur Dionysius Halicarnasseus.

35. Δέεσθαι.] Dionysius legit, vel intellexit χρήζειν.

37. Ἀμείβετο.] Dionys. ἀμείβετο.

38. Πεφωλεύμενον.] Lectio quæ ponitur in margine, placuit Dionysio Hal. & utrique codici MSo.

45. Κοίνην.] Ita MSS. codd. & Dionysius.

P. 5. *l.* 3. Παρέξει.] Forte πάρεσται, ut apud Dionysium αἱ Συνθέσεις.

14. Ὅσα μὲν ἐξεύρηται.] Fingunt habuisse lapidem Dracontitem; alii aiunt fuisse δίνωρον.

38. Ἀποκτεῖναι.] Margo & Codex Eton. ἀπολλύναι. Prior vox est glossa.

P. 6. *l.* 8. Τῶ ἦ κἀ.] Archilocus *Gygis* meminit: meminit & Euphorion in *chil.* ut testantur veteres Grammatici. Vide & Tatianum, qui de Archilocho hîc Herodotum sequitur. Scripsit porrò Archilochus alia præter Iambica, teste Athenæo.

45. Δυῶν ἔτεα.] Suidas hunc locum exscripsit; & legit δυοῖν. Regnavit Olympiade XXII. ut vult Cl. Alexandrinus ex Euphorione; Olympiade XXIII. ut Cyrillus Alex. & Tatianus.

P. 7. *l.* 9. Ἀεθλ⊙.] Suidas addit τὴν ἀρχὴν· quod est hîc ineptum. Lege mox Λίδυας; id enim est Ἰωνικώτερον: Itáque perpetuò scribit codex Arch. quod semel monuisse sufficiat.

13. Σμύρνηνε.] Suidas & MS. Arch. hîc non ἀπὸ sed ἀπὸ legunt. Vel igitur ἀπὸ Κολοφῶνος⊙, post Colophonem: vel ἀπὸ Κολοφῶνος⊙, a quam Colophonii, Smyrnæ spopitulantes, condiderunt: ut intelligat non veterem Smyrnam, sed posteriorem. Vide Strabonem l. 14. Vel κολοφὼν est ἀκρωτήριον quoddam. Suidas mox ἐξεῖλεν legit.

19. Ἐπολιόρκησε.] Suidas rectiùs, ἐπολιόρκησε. Hæc Variatio sexcenties occurrit.

21. Ἐσίβαλλε.] Aliter ἐσίβαλε.

23. Γυναικεῖα.] Ionicè τερως, γυνικήϊα καὶ ἀνδρηΐα.

25. Κατέσπα.] Margo & Suidas ἀπέσπα, uti & Etonensis MS.

29. Ἐπ' ἔδρης.] Legit Suidas ἐπίδρης.

33. Ἐσβάλλων.] MS. A. ἐσβαλών.

P. 8. *l.* 7. Ἀσπηθίης.] Stephanus Ἀσπηθὸς πόλις Μιλησίας γῆς. Καὶ Ἀσπηθία Ἀθηνᾶ, παρ' Ἡσυχίῳ. Apud Polyænum Sexto *Strateg.* malè Ἀσπηθία dicitur.

32. Σιτὸς.] Polyænus Sexto narrat hoc strategema Thrasybuli.

P. 10. *l.* 14. Ὑποκρηπηίδιον.] Plutarcho Ἐπικρηπηίδιον. Describitur apud Athenæum l. V. c. XIII. per κολλητὸν, videtur significare τὰ Ζωδίματα. V. Hesychium, & Plutarchum de Def. Or.

15. Θόης ἄξιον.] Schema est Ionicum. Veteres vocant διάλυσιν, vel μετατίπωσιν. Sic dicis Κατὰ δίξιν pro κατοδυξία· apud Theocritum δρυὸς ἄκρα pro ἀκροδρυα. Et Noster alibi περὶ ἦν Θόης ἄξι⊙, i. e. ἀξιοθέα⊙.

20. Πρώτιστοι.] In Latinis malè, *primus.* l. 40. Hæc narrat Polyænus L. I.

P. 11. *l.* 2. Ἵνα ἀνὴρ ἦσι.] Mallem *super his Græcis.* Hac linea ἀμείβεται pro ἀμοῖβος habet codex Etonensis & A. ut in margine.

18. Ἑλλάδ⊙ Σοφωτ.] Plutarchus vocem hanc Græcorum sapientissimis indignatur attribui. Vide eundem de Ει apud Delphos.

26. Ἀυτῆ.] Lectio in margine confirmatur MSS.

32. Μετὰ ἦ ἡμέρη.] Lege cum MS. A. ἡμέρην.

34. Ἐπιδείκνυον.] Codd. MSS. ἐπιδείκνυσι.

P. 13. *l.* 4. Θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν.] Hausit hanc opinionem Herodotus ex Homero, Il. Γ. v. 164. Vide p. 289.

22. Καὶ πλυτέον.] Cod. A. & E. cum margine πλυτέον. Adi cl. Alexand.

27. Εἰ μὴ τύχη.] Codex A. E. & marg. Ἐι μὴ οἱ τύχη.

28. Ἔχοντι πλεύσεσθαι.] Codex A. & Eton. οὐ πλευσεῖσθαι· quod postulat sententia.

P. 14. *l.* 15. Ὀφθῆν ἐπίλευσε.] Codex Arch. legit ἐπίλευσεν. Et perpetuò addit ν ἐφελκυστικὸν desinentibus in ε vel ι; quod semel hîc monuisse contentus ero.

30. Ἀνδρεῖον.] Dicitur Ἀνδρεῖος & ἀνδρεὸς, ut χρυσοῦς, χρυσέος, χρυσοῦν. Apud posteriores ἀνδρόμε⊙ & πόλιος⊙. Est hæc forma Ionica & Attica. Nam Attica ab Ionica profluxit dialectus. Vide Herod. p. 470.

36. Κατὰ νόμους.] Scholia in Homerum vide ad versum 1. libri II. ad v. 14. l. III. ad v. 480. l. Ω. Iliados.

42. Ἐπίσι⊙.] Iones φλασσοὶ· ἰφίσι⊙ Attice. Mox apud Nostrum Ζεὺς πανδήμι⊙ καὶ ὁμόζυγ⊙.

P. 15. *l.* 1. Ἀθλητέων.] Fuit ei nomen Agathon. certamen erat de coturnice.

20. Ἐξελαῦνον.] Codex Eton. ἐξελαῶσιν.

P. 16. *l.* 8. Διαφθαρέοντα τὴν ἀκοήν.] Codex Arch. legit ἀκοῆ. Quod hîc probo; nam video cur quis mutare potuit ἀκοῆ in ἀκοὴν; non contrà.

22. Μεθημμ.] Codex Arch. propiùs μίμμω. Alibi Noster, μεθίεσθαι δὲ ἀλλήλων.

26. Οἰκίσαντ.]

26. Οἰκίοισι.] Hîc & alibi ſæpe Cod. Arch. habet in formâ fœmin. οἰκίῃσιν.
33. Ἀπολαμπρύνεται.] Codd. MSS. & margo ἀπολαμπρύνῃ. Quod reſtituendum puto in ſuam poſſeſſionem.
P. 17. *l.* 16. Ὅτι ἢ οἰκίοισι.] Codex Arch. δόμοι δὲ οἰκίῃσιν: ut ferè in margine.
19. Ἐυείσκοι.] Codex Arch. ἰυρήκοι.
30. Κακῦ αἴτιος.] A. κακῦ τίτυ. Homerum χρηματίζει.
31. Ἐργάσαιο.] Arch. c. ἐργάσας.
34. Εἰκὸς ἦν τὸν ἰ.] Codex Arch. addit εἰκὸς ἦν δαῆναι.
38. Αὐτὸς εἶδε.] Margo ἤδει. Vera lectio eſt codicis A. ἤιδει.
41. Ἀστυάγεος.] Codex Arch. perpetuò Ἀσυάγεω. rectè.
P. 18. *l.* 6. Καὶ τῇ ἐν Λιβύῃ.] Codex A. ἐν Δελφοῖσι.
29. Οἶδα.] Oraculum hoc citant Euſebius V. Præp. Chryſoſtomus, Cedrenus, Suidas in Κροῖσος.
32. Κραναείῃ.] Lege κραναείοιο. Confirmat margo & Suidas in Κροῖσος. Verſu ultimo lego χαλκὸς δ' ἐπίεσται.
P. 19. *l.* 9. Πάντα τρισχίλια.] Interpres Latinus non intellexit hanc locutionem: verte, *trecena omnia*. Strabo, Deipnoſophiſta, & Parthenius in Eroticis conſulendi. Sanè Euſtathius in explicatione vocis Ἑκατόμφη non videtur hanc phraſin rectè explicâſſe. Vide quæ nos ad Parthenium.
39. Θεοφανίησι.] Plutarchus, Pollux, Syneſius. Delphi celebrabant Apollinis Theophania. Tangit Virgilius, IV. Æneidos.
40. Θεοδίῃσι τῇ Σαμίᾳ.] Athenæus 12. c. 2.
P. 20. *l.* 3. Ἐπιλήψομαι τύχωμι, &c.] Huic nomen fuit Æthus, ut volunt Grammatici veteres. Pro ἐπιλήψομαι alii legunt ἐπιμνηδήσομαι.
9. Ἀγκαίου.] Plutarchus l. de *Pythiæ Oraculis*.
P. 21. *l.* 9. ἐδαμᾶ.] Rectiùs ἐδαμῶ, Cod. Arch.
10. Βασιλεύειν.] Codex Arch. præfert βασιλεύσειν. Et ſtatim προσκλῆσαι pro προσκτήσασθαι.
19. Πολυπλάνητον.] Vide Euſtathium ad *Dionyſ.* v. 347.
26. Πελοπίννησον.] Confer Apollodori, l. 1. Cononem *Narratione* 26 & 47. Locum iſtum adducit Stephanus in fragmento quod edidit vir doctus Abrah. Berkelius.
27. Ἥντινα γλῶσσαν.] Nempe quam à Patre Javane acceperant. v. Reineccium *de Familiis*.
30. Τῶν ἀπὸ Τυρσηνῶν.] Dionyſius Halicarnaſſeus tradit Pelaſgos Latium etiam inſediſſe. Scholiaſtes Apollonii Argon. I, ſcribit his conſona. Πελασγοὶ, ἔθνος βαρβαρικὸν. & paulò pòſt, ἢ οἱ Τυρσηνοὶ ἦ, Πελασγοί. Macrobius oraculum conſervavit, quo Pelaſgi jubentur quærere ſedes novas prope Siciliam & Italiam, h. e. in magnâ Græciâ. Pelaſgi videntur dicti ab Atticis per opprobrium. Dodonæos & Pelaſgos Halicarn. Dionyſius cognatos eſſe vult. Dodon & Dodanim à Javane, qui & Ion. Adi Meurſ. *Cecrop.* p. 13.
35. Σύλλαιον ἐχθίονα Ἀθηναίοισι.] Heracleotes Marcianus,

Ἕξεις Ἀθήνας φασὶν οἰκητὰς λαβεῖν
Τὸ μὴ Πελασγὸς πρῶτον.——Vide Herod. V.

41. Κρηστωνιῆτ.] At hi longè alibi gentium. Lego Κροτωνιῆτ. Vide Dionyſium Halicarnaſſeum, Libro I. In III. codex Arch. habet Κρητῶνα, ubi impreſſi Κρηστῶνα. illud rectum.
P. 22. *l.* 25. Παραλίων.] Reſpub. Athenienſis trifariam dividebatur, cùm hæc gererentur. Erant Παράλιοι, Πεδιαῖοι, & Διάκριοι, (qui & Ἐπάκριοι, & Ὑπερακρίοι & Παράλιοι dicebantur.) vide Plutarchum *Solone*.
39. Δορυφόροι.] Haſtis armati nondum erant; ſed puris clavis. De numero non conſentiunt Auctores. Videntur aucti πορυφόροι, procedente tempore, ut fit, à quinquaginta ad quadringentos.
P. 23. *l.* 20. Φύη.] Narrat hinc Polyænus in primo.
40. Ἀλκμεωνιδέων.] Megacles erat filius Alcmæonis. Cylonem & ſocios ad Minervæ ſimulacrum occidit Megacles. V. p. 314. Hoc eſt Κυλώνειον ἄγος, ob quod Alcmæonidæ habebantur ἐναγεῖς. Thucydides, & Suidas. Plutarchus Herodotum malignitatis damnat, quòd Alcmæonidas, viros probos proditionis inſimulet. De totâ re vide Plutarchum in *Solone*. Schol. Ariſt. *Equit.*
P. 24. *l.* 4. Ἰητέα ἢ γνώμην.] Duo codd. γνώμῃ. Quod melius, uti & inox χείρῃ pro χάρῃ.
25. Βασιλέων.] Mallem ad Ionicam formam, βασίλεων.
37. Νυκτός.] Cl. Alex. Strom. 1. Notat Amphilytum tempus invadendi hoſtes ſignificâſſe.
39. Συλλαβών.] Lego Συμβαλὼν τὸ. Qui veteres codices ſcriptos legunt, ſæpe poni vident hæc duo pro ſe invicem. Tale eſt Συμβάλλειν ἐπίνοιαν. Noſtro infrà p. 27. l. 34. p. 39. l. 13. 15. & alibi.
P. 25. *l.* 9. Πεισιστράτου τοῦ Ἀθηναίων.] Polyænus in 1. Strategema paulò ſubtilius profert.
P. 26. *l.* 9. Ἀνὰ τὸ ἔδαμον.] Homericum hoc, ἓδ' ἐνὶ δαμάσσαι ἔχειν ἴσον. Iones dividunt præpoſitionem à verbo. Homerus ἀνὰ ἢ χρυσ. καὶ. βόας ἀνώ.
16. Βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν.] Homerus Ilia. β.

Ἐγχέσπαλοι ἄνδρες ἔασιν.

Deinde illud, οἵτε ἀπωλύσουσιν, eſt parodia ad Homeri——αἵ μὲν πλάζουσι——

P. 27. *l.* 5. Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο. &c.] Ænigmaticè describit officinam ferrarii fabri, folles, & incudem. Hæc duo oracula habet Stephanus in Τέγεα.

13. Λίχης.] Codex Eton. Λιχάδης. Vide Pausaniam l. III.

29. Ἐπαπήχει.] Solinus, c. 5. *Ossa* (Orestis) *implerunt longitudinem cubitorum septem.*

P. 28. *l.* 11. Δῶρά τε φ.] Cod. Arch. δωρία τε. Quod rarum.

39. Ἀπελπίσαντο.] Ita quidem Cod. Arch. sed Eton. facit cum margine.

P. 29. *l.* 1 Ἡραῖον.] Codex Arch. ἱερόν. malè.

3. Κατὰ μὲν νυν κ.] Deest Cod. Arch. νυν.

19. Ἀπαιρήσεαι.] Codex Arch. ἀπαιρήσεις.

26. Καππαδόκαι.] Ita & Dionysius Perieg. Herodotum fere sequens; Strabo autem περικεκυρτώκασι.

31. Ματιηνός. Matiani. Nam Ματιηνὸς cum Cod. Arch. non legerim. De Cappadocia vide Constantinum *Themate* 11. & Eustath. ad *Dionysium*.

34. Συρίους καππ.] Codex Arch. τὴ καππ. De Paphlagonibus vide Const. in *Them.*

41. Καὶ γῆς ἱμέρῳ.] Legit cod. Arch. γῆς ἐπιθυμῶν ἡμερον. Eam lectionem secutus est Interpres: non accedo. Suprà χώρην ἔχοντες τραχείην. Nota autem lineâ 39 deesse codici Arch. ἀνδρεί. v. p. 44. l. 44.

P. 30. *l.* 4. Κυαξάρης.] Drusius, *Axares est Assuerus, & idem* Κυαξάρης. ΚΤ *significat Dynastam.*

7. Παῖδα.] Interpres rectè, παῖδας.

11. Κερῆσι.] Rectius & ἰωνικωτέρως κηνῆσι. Ita margo & cod. Eton.

31. Ἱμέρην.] Vide infrà p. 44.

39 Λαβύνητ☉.] Josepho, Nabonnedius. Eusebio, Nabonnidochus: idem Danieli, Darius Medus.

41. Ἐπαλαγήν.] Ἐπιλοκήν. *Hesych.*

P. 31. *l.* 2. Ὁμοχροίην.] Aliud legit Interpres. Lege vel ὁμαιχμίην, vel ὁμοχροΐην, τὸ αἷμα. *ut quasi concolores sint.* v. p. 246. vel ὁμοχρόην. vide Hesychium in ὁμοχρῷ, & in Ἀχροίην. Vel αἱμορροΐην. Solinus c. 20. *haustu mutui sanguinis.* V. Vossium ad Melam.

2. Κῶς γάρ.] Scholiastes ad Nubes idem notat.

45. Οὐλτείοις νικῆσ.] Polyænus, alios sequutus auctores, ait Crœsum fuisse victum hoc in prælio.

P. 33. *l.* 10. Ἕλλ☉.] Præfero Τηλ☉ cum margine.

18. Ἔβησε.] Suidas legit, ut in orâ, ἀνέβησε. Codex Arch. ἔβησεν, Pro ἀνεβίβασον.

29. Εἵνεκε. In cod. Arch. εἵνεκεν perpetuó.

30. Ἐπεὶς ἐλλαμ.] Polyænus explicat, μίγα δὲ τούτοις ἐφρόνει Κροῖσ☉.

31. Ὠσφάντον.] Strategema hoc paulò aliter narrat Polyænus, ut & Frontinus.

P. 34. *l.* 7. Κύθηρα.] Omnes scripti κυθηρεῖν. Stephanus κυθήριοι, & κυθηρία, & κυθηραῖα agnoscit derivata.

P. 35. *l.* 7. Περησαμβ☉.] Ambo scripti περιησαμβῶς, quod & Interpres legit.

9. Μάρδ☉.] Codex A. Μάρδης. Enimvero Μάρδ☉ & Ἅμαρδ☉ inter Hyrcanos, & Persas agnoscit Ethnicographus, Isidorus & Ammianus.

30. Εὐθυνίαι.] In margine stat ἰυσσοῖ, cujus εὐθυνία est explicatio. ἰυσσὼ dictio est Ionica ex Democrito aliisque nota.

33. Χρησαμβ☉.] Cod. A. χρησαμβίους.

41. Ἥις γάρπης.] Codex A. χδ ῆς πς.

42. Ἄλλον γνάσας.] Hesychius ἀλλογνώσας, ἀγνοήσας.

P. 36. *l.* 3. Ἄνδρωπε.] Melius Ὄνδρωπε. Hunc puerum Atyn vocat Solinus; Herodotus alium, jam mortuum, sic nominavit suprà.

13. Ἀνεθήνια.] Eustathius ad Ιλ. ϕ. notat in more Gallis fuisse aliquem ex captivis sacrificare tanquam ἀπαρχήν.

21. Παρασῆναι.] Cod. A. περσῇ legit.

22. Ἀνενεικάμβων.] Non rectè Interpres. Vertes *respiscentem, ad se reversum, respirantem:* ut infrà p. 49. l. ultimâ. Tale est Homericum illud, μετὰ δὲ φρεσὶν ἠνεικτο φάνησίν τε, hoc est, ἀνέπνευσε.

27. Τέως.] Codex Arch. ἕως. Quod ponitur quidem pro τέως. Ut apud Homerum, ἕως ὁ παῖδ' ἄρμαινε κατὰ φρένα. Ita quoque hîc legit Eustathius. Ἕως μὲν ζωὴν ἔχει, i.e. πρὸς τὸ παρόν.

P. 37. *l.* 8. Ἀπόλλωνα.] Ctesias non rectè finxit Apollinem templum habuisse apud Lydos.

14. Καταβεβῆναι.] Ptolemæus Hephæstio hanc tetigerat Historiam, teste Photio. Codex Arch. legit ἐς ζεβῆναι. Hæc aliter Ctesias. Vide cl. Alexandrinum de Crœso.

19. Ὦ βασιλεῦ.] Hæc parum scitè ab Herodoto tribui Crœso contendit Plutarchus, neque enim Cyrum tali monitore opus habuisse; & ut habuerit, Crœso istas partes non dandas fuisse. Observa autem totum hunc locum desumptum fuisse ex Homeri Iliados β. ver. III.

Ζεύς με μέγα κεγχλίδας ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

usque ad

Ὄφρα σε Διὶ μέλλοι ἑκηβόλῳ ἁρμενίῃ φίλον ἦβ.

Ctesias nullorum sermonum meminit.

42. Πολιορκήσει.] Codex Arch. πολεμήσουσιν.

P. 38. *l.* 4.

P. 38 *l.* 4. Κάπων.] Codex Arch. Φάρηνον. Probo: ut sit ἐπιδέξιων: vel saltem ἐπίκτιον, quod Hesychius exponit per κρύσιον. Glossa sæpe ex orâ in verborum contextum venit.

16. Βέλεσι.] Ionica forma postulat βίλεσι. Ita habet codex Archiepiscopi. V. Etym. M. in ἰλύν.

36. Ὀνιδίσαι.] Arch. Codex ὀνειδίσειν.

P. 39. *l.* 1. Οἷόν τε.] Cod. A. οἷός τε.

9. Ὀρθῶς μέμφῃ.] Vide Cl. Alex. contra hoc oraculum.

16. Εἶπε τὸ εἶπε λοιδ.] Desunt τὸ εἶπε codici Arch.

17. Τοῦτο ζωύλακα.] Ad p. 24. l. 39. dixi ζωύλακι hîc restitui oportere. Id hoc in loco habet codex Arch.

19. Μιλῆος ἀμείνονα.] Codex Arch. ad dialectum Ionicam, ἀμείνω.

P. 40. *l.* 1. Κάλχας. Homerus γυνὰ——Μυρὶ ἀπὸ Κάλχαο.

5. Τὴν ἧ ἑαίην.] Plutarchus impotenter hîc in Herodotum insurgit. Rectè & justè ex more istarum gentium, istius hominis bona potuit Crœsus in ἀναθήματα sacrare.

21. Περιενόησε πᾶσι.] Confer Athen. l. 12. c. III.

32. Πρῶτος κάπηλος.] Zenobius in Adag. Λυδὸς κάπ.

33. Λυδοὶ Λυδοί.] Xanthus Lydus dedit Herodoto ἀφορμὰς ad scribendum, inquit Athenæus; ex eo videtur hæc hausisse.

36. Ἐπὶ Ἄπιδα.] Lydorum historicos sequitur Noster, & errat cum errantibus. Nam ad Trojam aleam, & altragalos, & id genus lusus invenit Palamedes.

P. 41. *l.* 3. Περὶ λιμόν.] Aliter ex nostro Dionysius Halic. l. 1. & Athenæus.

P. 44. *l.* 4. Ἐδωρήσω.] Plutarchus sine ratione queritur Herodotum traduxisse Deiocem.

6. Σωσίστρατος.] Codex Arch. Ζωσίστρατος. Ita solet loqui Herodotus.

13. Ἀπηχᾶτο.] Arch. Cod. ἰωνίζων legit ἀπηχῆτο.

18. Ἀρυσείην τύτην.] Cod. Ἀσυρείης τύτ.

P. 45. *l.* 30. Χωρὶς Ν.] Hæc ex repetitione; non agnoscit Interpres.

42. Μανδάνη.] Ita eam & Valerius appellat. Quare Æliano nè fidas cui dicitur Μανδάλη. Ν & Λ in his literis sæpe permutantur.

P. 46. *l.* 10. Τεύτε Ν.] Legit Cod. Arch. ἠύχον.

15. Ὑπερδίωνα.] Codex Arch. cum margine ὑπερδίωνα· quod placet.

25. Τορδῆ.] Codex Arch. legit πάρδῃ, & quidem perpetuò. Pro πορδίῳ, habet πορδίῳ, ut in margine.

26. Παραβάλῃ.] *Fallas.* ἀπατήσῃ. Hesychius.

37. Τὴν ἐπὶ Δυνάτῳ.] Codex Arch. Δύνατον.

P. 47. *l.* 12. Ἐπιτηδεότατος.] Codex Arch. ἐπιτηδειότατα. Infrà idem legit Ζυνδήλῳ.

16. Σπακώ.] Græca est terminatio. Justino Spacos. Noster ait in eam literam terminari nomina, p. 59.

19. Ἐκβατάνων.] Codex Arch. Ἀγβατ. ita & Ctesias passim. Herodianus grammaticus probabat Ἐκβατ. Horum testis nobis Stephanus.

21. Σαπτιέων.] Supra Σάρδιες. infrà p. 200. Σάρηξι. Stephano Σάπτιες. Codici Arch. Ἀπτιέων. Litera σ in πρὸς hunc addi debet: ut sit πρὸ Σαπτιέων. sic πρὸ νεῶν, *ante naves.*

33. Πᾶσαν ἡμέρην, τὸ τέκ.] Cod. Arch. *omni die partui vicina, peperit.* mox μετεσήμηνε.

P. 49. *l.* 12. Ὀφθαλμὸν βασιλῆ.] Dion Chrysost. Orat. III. Ὁ μὲν Πέρσης ἕνα τινὰ ἔχειν, ὀφθαλμὸν βασιλέα λεγόμενον. Ita & Hesychius. Sunt qui plures fuisse innuunt.

13. Τὰς Ἀχαιὰς ἱστορέειν.] Diæresis hæc est Ionica. Ἀγγελιαφόρους dixit, p. 52.

19. Πεσέεσθαι.] Codex Arch. πεσεῖσθαι. Pro ἐμπλοΐδην idem habet ἐμπεσέχθη, τάχιστα, ἄρτι.

20. Περιμένειν.] Codex Eton. glossema hîc posuit, ut sæpe, ἐνδοκιμάζειν.

22. Ἤντινα.] Herodoto ἀνίη est in rem quamvis incidere; vel in bono, vel in malo sensu. Anglicè, *with what he met.*

P. 50. *l.* 14. Ἀνάγκαι.] Codex Arch. ἀναγκαίαι.

41. Κρόπιον.] Noema Homeri Iliad. α'. V. 80.

P. 51. *l.* 21. Τεράπεζα.] Suidas hîc τεράπεζαν ὁπλὰς ἀπτῶσιν ἀναδῶν ἐξεθείρας. Sed propiùs Cod. Arch. τεράπεζαι μηλείων κρεῶν.

P. 52. *l.* 27. Περιπλέον.] Cod. Arch. περιπλέον, & paulò infrà ἐξαγκαλευόμεθα.

35. Τῇ ζευγῇ.] Codex Arch. τῆς ἑωυτῆς ἧ μοίρης ἀπεῖς.

46. Πᾶσις ἤρετο.] Cætera sic cod. Arch. ὁκόσ ζωὸν ἔλαχέ σφεα, πρὸ τῶν, &c.

P. 53. *l.* 7. Ἥις τε.] Codex Arch. & Eton. Εἴη τε τούτων ἐπαινέων δ'.

P. 54. *l.* 20. Ἔστ Ν.] Codex Arch. ἔστ ἧ τάδε. ἐξ, ὧν ἄλλοι φάσσες. Lego, ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες.

21. Ἀρτάπατα.] Est Ἀρταῖα primitivum. Persæ Artæos vocant antiquos homines. Herodianus Herodoti nomenclaturam sequebatur; alii ἀρταῖος dixerunt. *Stephanus.*

Ibidem. Παστοφόδεα.] Interpres cum Stephano, Πεζοῦν, στρατόπεδον. Hoc Cyrus munivit; hinc in Astyagen movit.

Ibidem. Μεσόφιοι.] Stephanus, & Codex Arch. Μαρδοφίοι.

Ibidem. Μάσιοι.] Stephanus legit Μάσπιοι, ut in margine. Codex Arch. legit Κάσπιοι. Stephanus agnoscit Κασίους inter Persas.

24. Παρθίλαιοι.] Stephanus Παρθιάδαι legit. Idem Ἀρεσκοῦσοι, & Καρμάνιοι.
27. Σαγάρτιοι.] In Cherſoneſo prope mare Caſpium iſti conſidebant.
30. Ἐξημερῶσαι.] Polyænus vocem retinuit. Hæc contra lectionem marginalem.
P. 55. *l.* 2. Βυλομβύοισι ἢ, εἰσι.] Codd. A. & E. repetunt ἐμὸν πεδίον.
17. τρατηγὸν αὐτῶν.] Codex Arch. αὐτόν.
20. Ὅσοι μή.] Homerus, ὅσοι μὴ βυλῆς ἐπάκουσαν.
30. Ἐαυόθη.] Polyænus VII. narrat Cyrum à Medis in hoc bello ſemel victum fuiſſe.
P. 56. *l.* 27. Ἀγάλματα.] Sub Artaxerxe ſimulacrum Veneris cœpit coli à Perſis.
33. Τὸν κύκλον.] Strabo XV. τὸν ὑγρὸν ἡγούμενοι Δία. V. Briſſon. l. 2. De igne & aquâ *Cl. Alex.* ex Dinone. Item Laertius in *Proœmio.*
39. Μύλιττα.] Heſychius Μύλιστα. Vide Seldenum de Diis. Voſſius putat vocem eſſe Hebræam Moledeth, cujus mentio *Gen.* 48. 6.
40. Ἄλιττα.] Vide infrà ad pag. 164. Videtur eſſe ejuſdem originis cum priori; & hîc rectiùs, quàm ibi, ſcribi.
Ibidem. Μίτραν.] Pro Venere ſumi rarum eſt. Deinde Μίτρας hîc & alibi apud Noſtrum ſcribitur, non Μίθρας. De Voce Ger. Voſſ. l. II. *Idol.* Scaliger, aliique.
P. 57. *l.* 9. Θεογονίαν.] Oden πολυώνυμον & πολυχρόνιον. Arcana Beli Sacra.
10. Ἄνευ Μάγου.] Marcellinus XXIII. *Erat piaculum aras adire, vel hoſtiam contrectare, antequam Magus conceptis precationibus, libamenta diffunderet præcurſoria.*
28. Σπυριδιόπαπα.] Athenæus totum hoc χρεῖον ſuum fecit, legítque hîc ἀυτῶν πραγμάτων.
P. 58. *l.* 13. Αἰγυπτίους θώρηκας.] Fiebant è lino, funiculis contortuplicatis. Vide paginam 180. λινοθώρηξ, Iliad. β. Libyes gerebant πτολέθρους, δορατοὺς, βυρσοὺς θώρηκας. Heſychius.
14. Πυνθανόμενος.] Pretium ei proponebatur, qui novam aliquam Regi voluptatem excogitaret. Xenophon. in Ageſilao; *Perſarum Regi univerſum terrarum orbem circumeunt perquirentes quid illi potu jucundum*, &c.
15. Ἀπ' Ἑλλήνων.] Negat Plutarchus.
29. Ἄσην.] Codices noſtri hîc admiſerunt in ordinem βλάβην, quæ vox eſt alterius interpretamentum.
32. Μήτε ὑφ' ἄλλων.] Suſpiceris deeſſe hîc, τινα. Addit cod. Arch.
P. 59. *l.* 14. Ἐς ποταμούς.] Nam colebant tanquam numina, fluvios. Tiridates placando Euphrati equam mactat. Tacitus VI. *Annal.* Herod. VII.
17. Τῶν πάντων.] Id eſt, *præ cæteris hominibus.*
30. Μάγους.] Cicero I. Tuſcul. *Magorum mos erat, non humare corpora, niſi à feris eſſent antè laniata.*
P. 61. *l.* 27. Τριοπίου Ἀπολλ.] Scholiaſtes Theocriti ad εἰδ. ιζ. Et Heſychius. Abas genuit Triopum, hic condidit Triopium Cnidi ἀκρωτήριον· ibi Δαίμονι ἀγὼν agebatur Neptuno & Nymphis.
P. 62. *l.* 32. Ἐν Μιλήτῳ.] Ex his conjugiis Mileſios ortos innuit. Hoc ægrè fert Plutarchus.
P. 63. *l.* 7. Γεφύρια.] Ut Παντώνια, ſic Διονύσια, Κάρνια, Ταχίνια, Θαλύσια.
P. 64. *l.* 20. Ἄλεκα.] Interpres aut aliud legit, aut vocem hanc non intellexit. Credo ſcripſiſſe Herodotum ἔλικα. Λίκαι ſunt φλυακίαι.
28. Κροῖσον ἅμα.] Ctelias ait collocatum fuiſſe in Barene prope Ecbatana. Tabalus is eſſe videtur qui Eſdræ dicitur Tabeel.
30. Τὴν πρώτην τῆ.] Locus hic mendoſus eſt: nec adjuvant codices: non videntur multa deſiderari. Fortè *Hanc primam fuiſſe Ionum ſervitutem.* V. p. 70. l. 16.
P. 65. *l.* 14. Ἀναμάξας.] Deſumſit ex Odyſſ. T. Terentius, *Mali.* (*quod ſuo ſuat capiti*) Ita emendandus comicus, ex quâdam Ciceronis epiſtolâ. Ineptè legitur *ſuat.*
40. Πακτύης.] Charo Lampſacenus Herodoto antiquior, apud Plutarchum hanc rem ſic narrat. Πακτύης ἢ ὡς ἐπύθετο περιπλαίνοντα τὸν τρατὸν τὸν Περσικὸν, ὀχλῳ φόβου——Vides eadem verba.
P. 66. *l.* 2. Ζόης.] Euſtathius notat Herodoti libros emendatiores ita hanc vocem ſcribere.
P. 67. *l.* 6. Ἐπὶ μισθῷ.] Plutarchus iniquum Græcis hîc clamitat eſſe Herodotum.
P. 68. *l.* 1. Ὀγδώκοντα.] Tzetzes ita hîc legit. Cicero, *Arganthonius Gaditanus octogima regnavit annos, centum viginti vixit.* Valerius Maximus ex Aſinio Pollione, & Silius Italicus centum & triginta ei annos tribuunt. Strabo ex Anacreonte quinquaginta ultra centum. Arganthonius, ut bene Bochartus conjectat, ſignificat *longævum.*
17. Καπρῶσαι.] Heſychius, Θεῷ ἀναθήματα. Interpres aliud.
P. 69. *l.* 4. Κύρνον.] Heroa Herculis filium.
P. 70. *l.* 3. Ἄβδηρα.] Condidit Hercules in memoriam Abderi. Hellanicus apud Stephanum, & Apollodorus l. 2.
29. Νῆσον μελίτην.] Alexis comicus apud Stephanum de Urbibus Sardiniam, inter ſeptem inſulas notas, ſecundam facit.
30. Θαλῆν.] Plutarchus in Herodotum invehitur, quòd Thaletem ad Phœnices referat. Sanè Democritum & Durin Laertius; Leandrum Cl. Alexandrinus idem prodidiſſe teſtantur.

P. 71. *l.* 3.

P. 71. *l.* 3. Μίνω κατήκοοι.] Confer Parthenium C. I. & XI. Antonin. Liberalem c. 30.
9. Λοχμιώτιδος.] Stephanus legit δρυμιώτιδος. Fortè memoriæ fisus.
26. Μυλασσῆσι.] Aliter Μυλασσεῦσι. Ita Stephanus in Καρία. Æolus, Sisyphus, Glaucus, Chrysaor, Mylasos; qui hanc gentem condidit.
43. Καλυνδικῶν.] Scribe Καλυνδικῶν. l. 7. scribitur Καλυδνίων: quod rectius in VIII. Καλυνδίων· est enim Κάλυνδα Cariæ urbs.
P. 72. *l.* 24. Ἀναμύξῃ.] Suidas ἀναύξῃ videtur hîc legisse, quod & καταλόγειν exponit.
P. 73. *l.* 10. Ζεὺς γάρ.] Eusebius V. de *Præparatione*.
17. Μίγαν.] Interpres vidit ἰσχύν, quod glossator in μίγαν vertit.
P. 74. *l.* 7. Βαβυλών.] Adi Fragmenta in fine, p. 678.
22. Ἑλκύσαντες.] Hesychius παρασύραντες.
24. Πλίνθοι.] Codex Arch. πλίνθοις. Veteres hunc locum sic exposuêre: Πλίνθος ἀσφάλτῳ δύτοντες. Diodorus & Josephus.
Ibidem. Ταφοὺς καλάμων.] Gregorius (sive Georgius) Pardus, quem Corinthum ferè vocant; (erat autem Corinthi Metropolites) ταφοὺς explicat per τειχία, ἃ ξηραίνουσι πλίνθους. Hesychius, πλέγματα καλάμων, quod huc quadrat. Salmasius in Plinianis maluit, τεγαῖα. Et locum totum legit, διὰ τῆς ἐπιδόμων πλίνθων, sine suffragiis codicum veterum. ——Noster codex legit διὰ τειχούλια δομῶν· est autem δόμη, τεῖχος. Vitruvius, *lateritia structuræ alligant eorum alternis choris coagmenta.* Si quid libeat mutare, mallem τειχούλια δύων· ut sint *lateres* magni —— Aristophanes μεγάλοις πλίνθοις, ὥσπερ Βαβυλών. Hesychius videatur in Δῶρον. Interserebantur stramenta ad lateres suscipiendos, tuendósque, nè se atterent, & se mutuò suâ duritie confringerent; simul, & ad conspissandum & constringendum bitumen.
28. Μονόκωλα.] An hinc tibiæ μονόκωλοι apud Pollucem?
30. Ἐνεξᾶσι.] Codex Arch. ἰσᾶσι. Pag. 75. l. 6. ἰσήκασι.
31. Ὑπέρδυεα.] Locum hunc adducit Eustathius ad Dionysium, ita utì hîc scribitur. Nam codex Ar. legit ὑπέρδυεον. Confer Diodorum. De Babylone lectu digna sunt quæ habet Ethnicographus in Βαβυλών, & Χαλδαῖοι· &, ad eundem illustrandum, Eustathius ad Dionysii *versum* 1005.
35. Ἴς.] Phylax quidam historicus apud Eustathium hujus meminit.
41. Ἐρυθρὴν θάλασσαν.] Sinum Persicum, θάλασσαν Περσίδα· cujus accolæ Persæ. Dionysius hæc verba fere omnia in versus conclusit.
P. 75. *l.* 4. Ἀγύιας.] Glossa est; nam Cod. Arch. & E. legunt ἐχύσας. Eadem est paginæ 79 lectio ad l. 31.
10. Ἀδυνάστερον.] Videtur in his Herodotus velle μεταῤῥυθμίζειν Berosi verba, quæ extant apud Josephum libro primo contra *Apionem*, p. 1044.
13. Διὸς Βήλου.] Retulit Belum in deos Ninus filius. Belus primus Babylonem ædificavit. Abydenus apud Eusebium, & Curtius.
P. 76. *l.* 15. Ἀσυρίοισι.] Qui libri nunquam lucem viderunt.
16. Τείχεα ἐκόσμησαν.] Vide verba Berosi apud Josephum contra *Apionem*.
18. Γυναῖκα πυτί.] Semiramis antiquior non condidit, sed reparavit, & auxit Babylonem. (Fuit alia Semiramis hâc longè junior, quæ & Atossa dicebatur.) Nitocris fuit uxor Nebuchodonosoris (cujus Daniel meminit, & ex Josepho Eusebius Præp. IX. c. XLI.) Cùm igitur tot anni inter hanc & Semiramidem interceserint, non πυτὶ γυναῖκα hîc legerim, sed numerum ampliarem, si faverent codices scripti.
27. Ἀραμηδόα.] Codex Arch. ἀρημηδόα. Interpres ita legit.
41. Παραλείνουσι.] Codex Arch. consentiente E. habet παρακλίνουσι.
P. 77. *l.* 30. Φοιτέοντες.] Scripti melius, διαφοιτέοντες.
P. 78. *l.* 14. Λαβυνίτου.] Codex Arch. malè Λαβυείτου. Darium Medum intelligit, de quo suprà.
24. Γύνδης.] Tibullus, *Cyri dementia Gindes.* Fluit porrò ex montibus Matienis (ita scribes) per Darrhæos (non Dardanenses) in Tigrim. Vide Stephanum in Δαρεαί. & p. 84.
P. 79. *l.* 3. Κατειλήθασαν.] Codex Arch. & E. κατειλήθασιν, ut p. 165. & hæc est vera lectio.
23. Γενομένῃ ἡ τῇ τοιῇδε.] Codd. A. & E. semper, τότε, quæ est lectio in margine.
35. Μεγάθεϊ.] Confer Jeremiæ c. LI. ver. 31, 32.
38. Ὀρτήν.] Sacea festum dierum quinque hoc tempore actum fuisse est verisimile.
P. 80. *l.* 10.] Πολεμιστήριον.] Codex Arch. πολεμιστῆρον.
22. Κιλανδοισι.] *Amblis ligneis.*
28. Οἰκίαν.] Codex Arch. οἰκήματα. alii, οἴκημα.
38. Ἄνδρα μέγαθος.] Codex Arch. ἄνδρεον.
43. Φοίνικες.] Hunc locum transcripsit Athenæus l. 14. apud eum vox Ἕλληνες deest, quæ sequitur paginâ proximâ.
P. 81. *l.* 38. Ἐπὶ τούτῳ.] Cod. A. Τῷ. Mox χλαμύδιον. & pro ἔχουσι, ἔχον.
41. Τῆσι Βαιτριῆσι.] Codex Arch. τῇσι Βοιότοισι.
P. 82. *l.* 18. Πεδιάδη.] Cod. Ar. πεδιάδι.

20 Βαβυλωνίων.] Nicolaus Damascenus in Catholicâ Historiâ hinc idem commemorabat.

27. Ἀμφοτέρωθεν.] Postulat las lingua ἀμφοτεροῖσιν. Atque ita cod. A. Significat porrò ἕλκεσθαι, eum qui est ἐνεχυραζόμενος, ære alieno oppressus, oppignoratus. Interpres non vidit, quæ videre oportuit. Noster paulò infrà explicat se ipse——ubi βίῃ ἀναγκάζων idem sonat.

P. 83. l. 27. Σχοινοτενέες.] Jeremias in Epistola hujus moris meminit. αἱ γυναῖκες ἀπεστραμμέναι καθίαι ἐν τῇ ὁδῷ ἐγκάθηνται).

41. Λάμψαν.] Hinc φοιβλαμπής. & in Bibliis Græcis, (quæ Alexandriâ, in Angliam venerunt) ἀντιλήμπτωρ, & ἀντεμίμησεν, ad eandem Asianam loquendi formam.

P. 84. l. 31. Μαντινῶν.] Codex A. Μανωνῶν. Quod ex margine sanabis Μαντινῶν, quemadmodum p. 78. priùs emandavi.

P. 85. l. 1. Ἐὰν ἐς.] Cod. A. ut in margine. Idem ubique Καμβύσης.

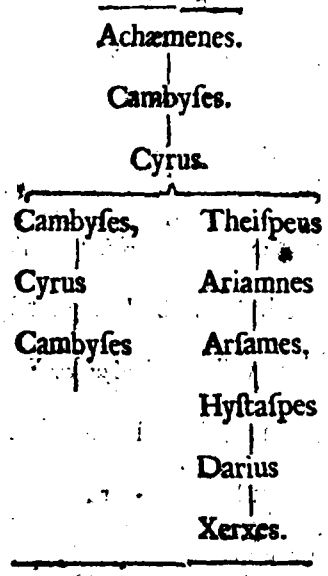
18. Ἡ χώσις.] Hæc ex Isaiâ, c. 45. illustrabis. Putat Josephus Cyrum vidisse penès Judæos captivos Prophetæ verba.

25. Οὐκ ἀντιὼ.] Cod. Arch. ὃ καὶ αὐτήν. Mox πλεύμενα an πλεύμενα, sive πλεύμενα, aut πλευόμενα ex scriptis reponas, incertum.

39. Πάντως.] Cod. A. & reliqui πάντα.

P. 87. l. 15. Ἀρσάμην.] Cod. Arch. Ἀρσάμεν. Arsames & Cambyses fratres fuêre; Cyrus & Hystaspes patrueles. Achæmenes fuit pater Arsamis. Ab Achæmene genus paternum duxit Cyrus.

Stemma.

28. Καταλελειμμένος.] Ælianus tamen in V. H. facit Cyri φαρετροφόρον.

5. Λειφθέντας.] Suidas legit ὀλιγοφθέντας.

19. Δολώσας.] Codex Etonensis διλώσας· an διλήσας, quo modo dicitur φάρμακον διληθρον? Δολώσας Hesychio ἀπατήσας· infrà ἰλὰν διλῷ.

43. Ἐτῶν διστὰ λ.] Ctesias, Cl. Alexandrinus aliíque tribuunt ei annos triginta. Videatur Cicero l. 1. de Divin. ubi Dionysium in Persicis laudat, quem alii Deinonem vocant.

48. Σὺ μὲν ἐμεῦ.] Codex Arch. & Aquædunensis, ἐμὲ ζώοντα μὴ θάπτειν.

P. 89. l. 4. παραπαλ[illegible].] Diodorus scribit eam cruci suffixisse cadaver. Josephus in obscuro relinquit exitum Cyri.

32. Θεῶν.] Codex Eton. θεόν. Pro ἵππους Codex Arch. legit ἵππουν. Persæ quoque Soli equum mactant. Ovidius,

——*Ne detur celeri victima tarda Deo.*

Nescio tamen an hoc ex Herodoto confirmari possit. Quanquam enim Xenophon & Philostratus id asserant, & Eustathius ad Homerum scribat Herodotum hoc de Persis tradidisse; video tamen Eustathium μιμουνται ἐμαχήσαντο posuisse Persas pro Massagetis. Equos Soli sacratos non mactatos fuisse ex Herodoto constat.

Ad

Ad Librum Secundum HERODOTI.

Pag. 90. *lin.* 15. Ψαμμίτιχον.] Codex Arch. perpetuò ψαμμήτιχον appellat. Favet huic lectioni liber impressus præ manibus; favet & Plinius, & Hieronymus qui apud Eusebium legit Psammetichus. Dictio composita est: Nam ψάμμος est regis Ægyptiaci alius nomen.

33. Ἐσιόντι.] Aut ἐπιόντι cum codice Arch. aut ἰσιόντι leges.

34. Βίκθ.] Scholiastes hæc Herodoti adducit ad IV. Apollonii; legit tamen Βίκ, quod puto rectum, nam θ terminatio Græca est: eadem cum Scholiaste Apollonii habet Scholiastes Aristophanis ad *Nubes*. Hesychio Βίκθ, ut & Galeno II. libro de *Diff.* Suidas tamen sequitur lectionem editam.

P. 91. *l.* 10. Πρεσβυτέρης.] Codices E. & Arch. πρεσβύτης, quam veram puto esse lectionem, quoniam & in Suidâ comparet.

12. Μάτεια πολλά.] Non solus de Græcorum vanitate queritur Herodotus. Hecatæus Milesius ei præivit apud Demetrium Phalereum. Queritur & Porphyrius, ut alibi à nobis dictum.

19. Αὐτίων ἕνεκεν.] Codex Arch. addit αὐτίων τέκνων.

P. 92. *l.* 9. Δῶρον ποταμοῦ.] Hæc ab Hecatæo sumsisse Herodotum colligas ex Arrhiani l. V.

20. Σερβωνίδθ.] Codices scripti, Σιλβωνίδθ· ut Interpres. Sæpe in libris calamo exaratis λ & ρ similes reperiuntur.

33. Ἀνω ἰόντι.] Codex Arch. ἀνιόντι.

36. Πίδαν.] Codex Ar. Πίσαν ϗ ὅλη ἡ βωμὸν τῶ Δ. & mox pro ἰδῶν, ὁδῶν.

P. 93. *l.* 6. Τέρματα.] Codex Arch. τέλματα. Ob similitudinem λ & ρ in MSS. ut alibi infrà dictum.

40. Μενάδιες.] Inepta est hæc lectio; nec alibi reperitur. Codex Arch. μεγάδεϊ. Quod pluribus confirmari potest exemplis.

P. 94. *l.* 1. Μύχα.] Codex Arch. μαίχα, Infrà idem Ἀδιοπίην, & Συείην rectè habet.

P. 95. *l.* 2. Πυνδανόμυος.] Omnes lectiones marginales hujus paginæ agnoscuntur MSS. codicibus nostris.

13. Ἀυξανομύϊν.] Codex Arch. ἀυξομύϊν. Quæ est Ionica dictio.

31. Ταειχίων.] Cod. Arch. Ταειχίων. rectè.

25. Ἐσβάλλει ἐς ἀυλιὼ ὗς.] Varro, *grege jumentorum inacto.* Plutarchus Sympos. IV. τὰς ὗς κατέβαλον. Videtur Plutarchus sumsisse ab Herodoto. Equidem vehementer vereor, ut rectè Nostrum intellexerit; & qui tantæ & tam multijugæ fuerit lectionis, potuit non-nulla (quod & alii exemplis productis ostendère) minùs cautè & pensitatè scribere. Porrò, *sues immissa in sementem* haud dubiè omne frumentum in ventres, potiùs quàm in limum recondent. Adhuc, quis docuit sues ἀποδινεῖν (ut infrà) frumentum? Alia interpretationis via ineunda est. Hesychius Ὗς; ἄλειφαρ. βοῦς. significat igitur hoc in loco vaccas, vel juvencas, quæ pedibus suis in agros missæ primò semen, molli humo inculcant, & obruunt; deinde segetem adultam suis itidem pedibus è spicis excutiunt. De hoc more serendi & triturandi scribit Varro l. 1. RR. c. LIII. Et aperta sunt vestigia in Sacrâ paginâ, Esaiæ c. 28. Hoseæ 10. 11. Eadem dictio apud Hebræos significat & δάμαλιν & πρόβον ἀμάξης. Quid de Suibus senserint Ægyptii, docet Herodotus infrà c. 47. Certè libenter non tractabant.

26. Τοῖς ὑσί.] Immò τῆσι. Major boum fœminarum apud Ægyptios religio, quàm masculorum.

P. 95. *l.* 31. Ταειχίων.] Putei ad salsamenta curanda: item Insulæ. v. Strabonem, & Stephanum.

P. 98. *l.* 15. Φόγγου.] Homeri verba Γ. Iliados, initio.

37. Ἥρῃ θῦ κεφ.] Cod. Ar. τὸ κ. mox ἴσοισ ϗ ἀνδμων. Cod. A. Οὐκ ὄντων ἀνδμων. Infrà cum margine, & cod. E. etiam cod. A. Ἀπολείπεδς.

P. 99. *l.* 21. Διεξιόντα.] Codex Arch. διεξιὼν δ' ἂν ἡμῶν δ. Hæc vidit Interpres: infrà ἔστι τὸ, ϗ τὸν ἀεχθέν. & mox Κεφαὶ ϗ Μυφὶ.

P. 100. *l.* 20. Τῆς διεκπλ.] Cod. A. τῆς δὲ ἐκπλοῦ. ἐν τῶ N.

P. 101. *l.* 26. Ἡλίε δυσμέων.] Codici Arch. non adest ἡλίε, nec paginâ sequenti l. 36. habetur.

P. 102. *l.* 34. Πυρρήνης.] Cod. Arch. Πυρήνης. Vide Stephani fragmentum, περὶ Ἰβηρίας.

P. 103. *l.* 19. Ἰσεῦ.] Codex Arch. ἰσέ τε. Mox, κομόωσι, & ζηοῦ· ut & sequenti paginâ.

P. 104. *l.* 2. Χαλκέων.] Æris in Sacris usus celebratissimus est.
9. Ἐγγίνηϑ.] Codex Arch. legit ἐγγίνηται ζῳ, θεοπρόπους τοῦ Διός.
12. Λαδεῖν.] Codex Arch. βαλέειν. Vestimenta linea & calceamenta papyracea sola placuêre, quoniam sine cujusquam animalis nece comparantur.
17. Πεσσόμμα.] Codex Ar. Πασσάμμα.
26. Ἀντικαδίσαϑ.] Athenagoras, p. 31.
45. Δείρουσι.] Codex Arch. Δέρουσι.
P. 105. *l.* 1. Ἔμπορος.] Paulus 1 Cor. X. vers. 28. εἰδωλόδυτον vocat. Paulus tamen scripserat non εἰδωλόδυτον sed ἱερόδυτον, ipsorum vendentium voce usus. Atque ita legit olim Eusebius.
7. Ἐπάοντσιν.] Codex Arch. ἐπάσσιν. Hesychius παοιδοῖν, ῥαψῳδοῖν.
14. Τῇ Ἴσι.] Codex A. τῇσι, καί. malè.
25. Τοὺς μὲν νυν καδαρεὺς.] Codex Arch. καδαρεὺς βοῦς τοὺ ἔρσενας, &c. Hunc fuisse olim verborum ordinem, colligo ex Athenagorâ, qui sic adducit, loco citato.
P. 107. *l.* 27. Ἀπικόμϑ] Codex Arch. Ἀπικόμην ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὖρον. Hoc Interpres vidit.
P. 109. *l.* 3. Τῆς ὁρτῆς.] Codex Arch. ὁρτῆς τῆς πανδήμου. Ita & Eton. l. 6. intellige festum Pamylitiorum. Plutarchus *Iside.*
17. Μελάμπους.] Vide Plutarchum de Herod. p. 857. Lectiones marginales confirmantur passim in hâc paginâ ex codd. A. & E.
P. 110. *l.* 11. Οὐδ' ἤρωσι. ἐδέν.] Codex A. & E. οὐ δὴ δρῶσιν ἐδέν.
P. 111. *l.* 30. Δωδωναίων.] Eustathius ad ζ odyss. hunc locum expendit: videatur & Stephani fragm. de *Dodone.*
P. 112. *l.* 12. Ἐδόκεε.] Codex Arch. ἐδόκεον.
23. Προσαγωγάς.] Alii προσαγγίσεις vocant. Κωμασήεια, & κωμασικὴ τάξις apud Ægyptios hæc omnia denotat; de quibus Synesius ex Cl. Alexandrino.
39. Κομίζονϑ.] Mallem κωμάζονϑ. confer Cl. Alex. p. 567.
P. 113. *l.* 15. Τῷ ϑ πίπλου τῷ.] Athenagoras, τὸν ϑ πίπλον ϑ τρόπον.
32. Παπρήμι.] Codex Arch. paginâ priori & hâc & infrâ, cum margine legit Παπρήμι. Putant urbem hanc à Persis fuisse deletam. V. l. 3. c. 12.
P. 114. *l.* 22. Ὀρνίδων γένεα.] Codex Arch. πέλεα, & τριβόσι. mox χωεῖς ἐκάστε.
P. 115. *l.* 28. Θήκησι.] Codex Arch. Θήβησι. Exod. 2. ver. 3. Porrò ἰχνδαῖ sunt Ἰχνδμονες.
44. Χαυλιόδοντας.] Quasi dicas πεδόδοντας. Est autem ὀδὼν vox Ionica: inde Ἀμφόδων & Χαλκόδων. Plinius vertit *Dentes pectinatim se stipantes.*
P. 116. *l.* 16. Μοιρϑ.] Codex A. Μύρϑ, & sic apud Diodorum. Idem c. A. mox λιθωτὰ habet non λιθυά.
29. Κερκοδείλοισι.] Hoc est ζαωσῖς. Hos Hesychius, & Aristoteles Χερσαίους κερκοδείλους videntur intellexisse.
32. Νῶτον ζυός.] Codex Arch. νῶτϑ ὑός. Rectè. Nam & Aristoteles ita hîc legit.
44. Χαυλιόδοντας.] Codex Arch. sic. Χαυλιόδοντον. φαῖνον ὑφὼ. Sed Aristoteles conjungit Χαυλιόδοντας ὑποφαινομένους. Homerus de hujusmodi animalibus loquens dixit, λοξὸν ὀδόντα. Solino, *Dentes aprugni.* Plinio, *adunci.* Sunt crocodili dentes non unius formæ; habet quatuor in anteriori oris parte longiusculos; in mediâ aliquot crassiusculos; alios plerosque sagittæ cuspidi similes, à lateribus serratos, undique ad acumen scabros; horum aliquot dum hæc scribo, manu teneo. Fauces utrasque in comedendo movet Crocodilus.
P. 117. *l.* 3. Ἔνυδρους.] Solinus. *Enhydrus, alterum ichneumonum genus, penetrat crocodilum, eroſáque exit alvo.*
11. Ἐν τῇ γραφῇ.] Codices Ar. & E. ἐπὶ τῇ. Interpres legit ἐπὶ. mox non πλεῶν sed πλεύγων. Etymologici magni auctor ait Manethonem quendam scripsisse ad Herodotum de Phœnice: vide eum in voce.
37. Ἐπὶ τύπων.] Codices scripti, ἐπ τύπων. sic & margo. Mox καπακεχύδαϑ.
P. 118. *l.* 23. Τγιήσαντι.] Codex Arch. ὑγιήσειε. Sophron apud Etymologicum magnum usus est: nec tamen Doricum ideo esse statuas, sed & Ionicum.
25. Μεταβολῇσι.] Hoc Hippocrates paulò aliter effatus est.
29. Κυλλήσις.] Ita codex Arch. margo, κολλῆς. Athenæus in III. libro Κυλλάσις. Ita & Hesychius. Athenæus X. Κυλλησίας. Pollux, Καλλισεῖς. Hecatæus, Κυλλησίας. Idem Hecatæus ubi de his egerat statim addidit, utì & hîc sequitur, τὰς ϑ κειδὰς ἐς ποτὸν καταλειούσας. Hæc nobis insinuat Athenæus.
P. 118. *l.* 32. Τετραεικοσόρους.] Interpres videtur cum Nostris legisse, Τετραεικοσιμέδμους.
39. Γέλωνϑ.] Codex Arch. γίνωνϑ. Sanè istud fiebat in cœnæ fine. Petronius, & Plutarchus p. 148. 357, *Moralium.*
40. Μεμαγμένον.] Codex Arch. μεμιμημένον. Astipulatur etiam codex Etonensis.
45. Νόμοισι.] Non rectè interpres. Nam Hymnos intelligit Herodotus, sic dicimus Terpandri νόμους. Vide Proclum, *Chrestom* & Pollucem l. 4. c. 7. §. 1.

P. 119. *l.* 1.

P. 119. *l.* 1. Καὶ δὴ καί.] Codices ſcripti, meliùs, Καὶ δὴ ἀ ἄνημα ἔν ὅτι, ὅσσοι ἔν τι Φοινίκῃ δοίδιμόν τι, ἀ ἐν Κύπρῳ ἀ ἄλλη. Deeſt ergo vox Λίνου. Intelligit autem Herodotus Ἀδωνιασμούς, quos celebrabant Phœnices, Cyprii, Byblii, Alexandrini, & alii. Vide Stephanum in Ἀμαθοῦς. & Seldenum 2. de *Diis, Syr.* c. 11. Pollucem l. 4. c. 7. §. 2. Bochartum l. 1. c. XLII. de *Phœnicum Col.*

7. Ἔλαβεν τὸνομα.] Ita quidem Euſtathius: ſed codices ſcripti meliùs, Ἐν ᾧ δὴ ἀ τὸν Λίνον, ὀκόθεν ἔλαβον τὸνομα. Vide Heſychium in Μανέρως. Pauſaniam in *Atticis.*

9. Μανέρως.] Dictionis prima pars eſt Μᾶν, vel Μῆν, vel Μίν. ut Μανεθὼς vel Μενεθώς. Inde Græcis Μίνως, qui primus fuit Ægyptiorum Rex. Hujus filium volunt fuiſſe Manerotem, qui acerbâ morte periit, adeóque ingenti luctu ab Ægyptiis per ſecula deflebatur. Hæc omnia conveniunt Adonidi ſive Thammuz. Et Oſiridi (nam & is cum iſtis coincidit) quem Hippopotamus rapuit. Vide Plutarchum de *Iſide* p. 357.

11. Ἄνωθεν.] Codex Arch. & Euſtathius Ἄωθεν. Iidémque mox legunt, ἀνιδύν τε ἄυτίω ἀ μίνυν Ϛρίσι γένεϑ. Hæc confirmant ſuprà legi debere ἔν.

26. Ὁμολογέουσι.] Codex Arch. ὁμολογέει.

35. Τῶν Ἑλλήνων. Interpres malè omiſit. Intelligit Muſæum & Orphea.

P. 120. *l.* 11. Ἐπιζωμένοι.] Codex Arch. ὑπιζωόμενοι. Infrà l. 13. ὀπιζώμενοι, *capitibus obductis, & opertis.*

16. Κατίαϑ.] Codex Arch. καταπεπάχαϑ.

27. Μυξωτήρων.] Scripti, μυκτήρων.

30. Παραχήσαντες.] Hinc dicti apud Ægyptios παραχῆται.

P. 121. l. 47. Χέμμις.] Diodorus interpretatur Πανὸς πόλιν.

P. 122. *l.* 27. Δρέψωϑ.] Magis placet δρέψωσι. Sic codex Arch. Eton. & Euſtathius ad Odyſſ. I.

29. Ὀπτήσαντες.] Codex Arch. πτήσαντες. Lege πτήσαντες. ſic quoque Plinius videtur legiſſe: nam vertit, *ſiccata tundunt.* Theophraſtus tamen de hâc re agens, legit ὀπτήσαντες. Sed prius eſt pinſere, quàm facere panes. Rem extra dubium ponit Euſtathius, qui ad Odyſſ. I. habet πτήσαντες, ex hoc ipſo loco.

31. Καὶ ἐγγλύσει.] Codex Arch. ἐγγὺς εἰ. Interpres, *ſuavitate præſtanti.* Scribe, ἐγγλύσει, ἐπικ. ςρ. μὸ γαθ ϑ χ^η μῆλον. Intellige malum cotonium.

34. Ῥίζης.] Codex Arch. ut Interpretis, γῆς.

P. 123. *l.* 33. Σιλλικύπειον.] Lege Σιλικύπειον. Sili, aliis eſt ſeſeli. Apud Dioſcoridem Σίσιλι κύπειον.

P. 124. *l.* 11. Ὁμοίη.] Codices noſtri ὁμοιοπάτη. Ita Interpres, ita margo.

18. Ἀρμονίας.] Verba hæc ferè omnia petiit ex E. Odyſſeæ. mox codex A. pro ἐν legit ἓν, malè. Idem pro διαβαίνεϑ habet meliùs, διαδύνεϑ.

25. Ῥίπεα.] Codex Arch. ῥιπιδαλάμῳ.

36. Ἀιγαίῳ κόλπῳ.] Scripti omnes cum Interprete πόντῳ. Diodorus hæc tranſcripſit.

P. 125. *l.* 3. Ἐς ἱπποδήματα.] Athenæus l. 1. hanc urbem εἰς ζώνας conceſſam ſcribit. V. Stephanum.

5. Ἐξ ὅσου.] Codex Arch. ἐξ ὅτου. rectè.

8. Ἀρχανδρὺς πόλις.] Ptolemæo fortè Ἀνδρόπολις. Erat Archondes inter Reges Ægyptiacos.

17. Ψάμμιον.] Codex Arch. ψμμιον.

40. Νίπωκεις.] Eratoſthene interprete, *Minerva Victrix.* Νεὶϑ Platoni Minerva.

45. Τπόγαιον.] Arch. codex. ὑπόγειον. & καλέουσαν.

P. 126. *l.* 5. Σπόδι.] Codex Arch. σποδῆς.

8. Μοίεϑ.] Codex Arch. & Diodorus, Μύεϑ.

11. Πεσίμεϑ.] Codex Arch. πεσίοϑ.

16. Σίσωσις.] Manethoni, Joſepho, Africano Σεσὼς, vel Σέσωσις. Diodoro Σεσόωσις. Sacris Scriptoribus Seſac, & Suſacim. Ariſtoteli, aliiſque multis tum Græcis tum Latinis, Seſoſtris. Scholiaſtes Apollonii, ex Decæarcho, Seſonchoſin appellat.

19. Πεὶ πὴν.] Codex Arch. & margo πεδά.

33. Πεσσανίγεσαι.] Rectiùs, πεσσανίχαι.

38. Αἰγύπτϑ ϛατός.] Codex Arch. Σίσωσις. ut p. 128.

P. 127. *l.* 4. Κόλχοι.] Codex Arch. τῇ χϱοίῃ. Vide l. 10.

11. Ἀνήκει.] Arch. Cod. ἀφήκει.

13. Κόλχοι.] Quòd Colchi Ægyptiorum ἄποικοι ſint, teſtatur Scymnus apud Scholiaſtem Apollonii, l. 4. Dionyſius in Perieg.

16. Καὶ αὐτοί.] Joſephus contra Apionem legit ἔτι.

17. Σύειοι.] Inter hos numera Thracicam gentem Odomantas, quos Judæos ait eſſe Scholiaſtes Ariſtophanes ad *Acharnenſes.*

31. Λίνον ἐργάζονϑ.] Euſtathius ad Dionyſium ait ἀμπέχεϑ· ſed Herodotus tantùm εἰ ὑφῆς loquitur.

35. Ἀπικνέμενον.] Locum hunc codices ſcripti ſic legunt, ἀπικνέμενον, κ. λ. Τὰς ϑ σήλας τὰς ἴσα χ^η τὰς χώρας——ὐκ ἔτι ὀφαίνονϑ πϱ. Habeas apud Tacitum l. 2. *Ann.* 771.

38. Συείη.] Joſephus capite 3. l. 1. ubi de Sethi columnis loquitur, non diſertim affirmat à Setho poſitas fuiſſe; famam ſequitur. Lateritiam columnam ad ſua uſque tempora permanſiſſe ait χ^η Συειάδι.

45. Τόξον.] Codex Arch. πόξα. utì & Interpres.
P. 128. *l.* 3. Ἐγὼ τιὼν.] Hanc inſcriptionem integriorem exhibet Diodorus. Τιὼν τιὼ χῶραν ὅπλοισι κατεσχήκατο τοῖς ἑαυτῶ βασιλεὺς βασιλέων ϗ δυνάστης δυνατῶν Σεσόωσις. Ex his corrigas, licet, Herodoti illud ὡμοισι, quod factum ex ὅπλοισι. Sane in codice Arch. legitur νόμοισι.
P. 129. *l.* 45. Λόγον μάλιστα ἄξιον.] Codex Arch. λόγε.
P. 130. *l.* 10. Τὸ ἱερὸν Ἑλένης.] Codex Arch. τῆ Ἑλένης· mox ὡς ἐδιωτήθη.
23. Ἐπβάλῃ.] Codex Arch. ut Interpres, ὀπλάβῃ. Euſtathius tamen ὀπβάλῃ. Infrà l. 36. ἐγκαταλάμβ. l. 42. προσλ. λέγων. l. 44. ἀπαγάγοιτο.
33. Θῶνις.] Sunt Ægyptiaca Θὼς & Θῶν. Habes in Μανεθὼς, & Μανεθών. Multa huc ſpectantia collegit Euſtathius ad Odyſſ. Δ.
P. 131. *l.* 1. Τὲς ἰκίτας.] Codex Arch. οἰκίτας. ἀναχομιδέντων ϗ πάντων, εἰρώτα. Infrà lineâ 9. οἱ λεχθέντες οἰκεῖ.
16. Καὶ μάλα.] Codex Arch. non agnoſcit μάλα.
25. Μετρεμίζεδς.] Codex Arch. γῆς ἄλλην πνὰ ματεωείζεδς.
P. 132. *l.* 6. Μενέλα.] Codex Ar. Μενέλεως. l. 24. Τὰ δικεία γῆν.
27. Μενέλεων.] Hæc apud Homerum Iliados γ.
P. 133. *l.* 6. Ὅκου ἐτεράπετο.] Codex Arch. confirmat lectionem marginis.
13. Φρενοβλαβής.] Confer Euſtathium ad Odyſſ. Δ. p. 174. Baſil. Infrà 27. Codex Arch. legit, ὑπ' ἐκείνῳ, & ἀλλὰ ϗ Ἕκτορ. Deinde 37. l. ut in margine.
40. Ραμψίνιτον.] Codex Arch. Ραψίνιτον. Africano Ραμψάκης, Euſebio Ράμψες, Diodoro Ῥίμψης dicitur.
45. Καλήνοι Θέρ.] Propter repetitionem hujus vocis non dubito, quin ea quæ in margine ſtant, omiſſa fuerint: nulla eſt ratio cur quiſpiam ea adderet, ſi non ab initio hîc occurrerant.
P. 134. *l.* 5. Οἰκοδομέεδς.] Codex Arch. οἰκονομέεδαι οἴκημα λιθινὸν, τῶ, πρ.
32. Σπῆσαι.] Codex Arch. hæc quæ ſequuntur, habet; 1. σῆναι. 2. ἐσδύνα. 3. ἰδόντες τῆ πόγῃ ἔχεδαι. 4. ἔχει, διανούμενον. πορεύομενον, quod eſt *abiiſſe* apud Interpretem.
P. 132. *l.* 2. Κατασκάπτε.] Codex Arch. κατασῆσαι, ἐσβαίλεδαι τὸ Ζεύς. Infrà μιχανῆσαι, deinde κομίσῃ & ἀπειλεῖν αὐτὴν, mox φυλάσσοντας ἦν ἴσον τὸν κρεμ.
16. Ποδιῶνας.] *Colla, cervices.* Apud Apollodorum 3. Ἀσιῦ ἔ πρῦχοντα ποδέοντα μὴ λύσῃς.
28. Περσαγαδαι.] Codex A. περσαγαδῶν· ut Interpres.
45. Κατίσαι ὅτι οἰκήμα[Θ.] Verte, in *fornice, lupanari.*
P. 136. *l.* 29. Ἄϊδιν.] Ægyptiis dicebatur Amenthes. Plutarchus *Iſide.*
P. 137. *l.* 11. Ἑλλήνων.] Intelligit *Orphea, Thaletem, Homerum, Pythagoram.*
19. Ἐρχάζεδαι ἑαυτῷ.] Codex Arch. ἑαυτῆ. Infrà ἐγγενίδαι πειβ. codex Ar. ἐπιγένίδαι.
28. Πυραμίδ[Θ.] Vide Pyramidographiam Joannis Gravii. Cheops ille Diodoro eſt Chembes.
P. 138. *l.* 28. Μνημόσυνον.] Omnes ſcripti μνημεῖον. Mox τῆς δὲ τὸ κῶλον.
35. Λέγεσι.] Codex A. ἔλεγον. deinde Χεβρείνα pro Χεφρῆνα.
P. 139. *l.* 9. Φιλιππω[Θ.] Codex Arch. Φιλίπ[Θ.]
14. Λαὸν πεπυμμένον.] Codex Arch. λεὼν πεπυγμένον.
23. Ἐυσεβὴς ὢν.] Codex A. Ἐυσεβέων. Mox τὸ χρεὼν ἦν.
P. 141. *l.* 4. Λιπόντων.] Codex Arch. λειπομένων. codex Eton. ἦν λειπομένη.
5. Ἰάδμον[Θ.] Suidas in Αἴσων[Θ.], & Ροδῶπις· & Plutarchus in libro *de ſerâ numinis vindictâ.*
21. Πυραμίδα.] Hæc lectio ſolicitari non debet. Apellas Ponticus apud Suidam credidit Pyramidem ab hac conſtructam fuiſſe.
30. Βικέρις.] Suidas in Ῥοδῶπις. Scribitur & Βυτίρις. Vide eundem in Βυτίρ[Θ.]
39. Ἥωον.] Codex Arch. κρέσσων ϗ τῆς ἑτέρης ἀσπίδων· ἐν[Θ] χερ. Δι. Aliter legit Interpres.
42. Κατεκειρτόμησέ μιν.] Neſcio an fratrem; certè Rhodopin inſectabatur, vocabátque Δωρίχαν, teſte Suidâ.
P. 142. *l.* 2. Εὖ γεγλυμμένους.] Codex Arch. ἐγγεγλυμμένους.
19. Μή με καταγελᾶς.] Codex Arch. καταγελᾶς. Mox προσίκετο. Deinde Αἰθιοπίδι ϗ Σεβέκεω. Porrò οἰκεόντων pro ἀδικεόντων. Denique pro χάρτα ὑφαλαὶ, habet ϗ κάρτα, ut in margine.
P. 143. *l.* 3. Βύβαστις.] Redditur & αἴλυρ[Θ.] *Stephanus.*
15. Ἔστι δ' ἔσωθεν.] Codex Arch. ἔσωθεν μὲν ἄλλα[Θ] δ μ. περιτετμημένον. Deinde l. 32. ἔσχοντα Arg. ἐκχωρήσουν.
P. 144. *l.* 3. Νήσῳ Ελβώ.] Solus Eton. Ἐλκώ.
9. Ἐξαιρέτους.] Codex Arch. ἐξαιρέτους. Infrà, τύπτοισι δ' μιν, ut & margo.
38. Γενεαὶ τρεῖς.] Homerus in Neſtoris annis pauciores aliquanto numerat.
P. 145. *l.* 3. Καταβῆναι.] Codex Arch. καταδῆναι.
7. Ἑκαταίῳ.] Hiſtoricus fuit, non fabulator, tametſi Diodoro inter eos recenſeatur qui ad fabulas declinare ſoleant. Scripſit autem libros complures μυθολογιῶν, in quibus ſuam quoque intexuit familiam. Mox ut in margine, codex Arch. Ὃν μυθολογήσαντα. Plutarchus libro de Iſide, quædam ex Hecatæo adfert de Pſammetícho, unde & hiſtorias Ægyptias eum attigiſſe colligas. Hæc autem

autem verba, ἑαυτὸν, ἢ ἀναδήσαντί τι, desunt codici Arch. nam infrà occurrunt. Citat Hecatæum Herodotus, p. 379, 380.

23. Ἐς ὃ τύς.] Codex Arch. Ἐς ἑαυτύς. Pro ἀπέδιξαν, idem ponit ἀπειθμησαν αὐτὺς, Πίσωμιν ἐκ Πισαμμ@ ἡμόμενον.

29. Σφέας πάντας.] Codex Arch. Ϛφ. αὐτύς. Hunc locum citat Athenagoras *Legatione*, p. 31. & legit quæ cod. Arch.

P. 146. *l.* 1. Λεχεμφέων.] Θεῶν addit codex Etonensis. Arrhianus l. II. adfert hunc locum.

P. 147. *l.* 3. Χαλκὴν φιάλη.] Vide paginam 149.

8. Molei@.] Codex Arch. perpetuò Μύει@.

P. 148. *l.* 13. Ἐξαπόδυ.] Codex Ar. ἐξαπίδυ, ut in margine.

26. Μεσόγαιαν.] Codex Arch. μεσόγεαν, & infrà ἀποχώσιον · & quidem perpetuò.

P. 149. *l.* 5. Φιάλας χρυσίας.] Athenæus VI. c. IV. miris modis pervertit hanc historiam.

40. Χαλκῷ.] Putat Eustathius ex Homerico, Ἐχεῖ χαλκείῳ, hoc oraculum fuisse desumtum. Diodorus ait milites Psammeticho conductos fuisse ex Cariâ, Ioniâ, & Arabiâ.

43. Μαθὼν τὸ χρηστήριον.] Pigres Car docuit Psammetichum suos cives primos galeis cristatis usos esse. Polyænus l. 7. c. 3. Vide Schol. Aristoph. in *Avibus*, p. 555.

P. 150. *l.* 8. Φανῆ ὁ Ἄπις.] Festum dicitur Θεοφάνια.

11. Ἐπαφ@.] Æschylus *Suppl.* Καὶ Ζεὺς γ' ἐφάπτως χειρὶ φυτῶν γόνον. & *Prom.* Ἐπαφὴν ἀπαρβοῦ ἢ δίχα μόνον.

23. Πρὸς ὀλίγον.] Codex Arch. πρὸς Δηλέους ὀλίγον.

P. 151. *l.* 8. Θωϋμαστότατον.] Codex Arch. Θαϋμαστότατον. Quæ autem hîc dicitur Insula Chemmis, non rectè sic dicitur. Nam Chemmis & urbs & insula alibi ponitur ab ipso Herodoto. Adde quòd codex Arch. legat Ἔχμις, quam quidem lectionem secutus est Eustathius ad κ Odysseas. Sanè Stephanus in Χέμμις scribit hujus insulæ nomen per β, itáque apud Hecatæum reperisse se testatur. Verba Hecatæi ex Περιηγήσει Ἀσίης hæc sunt: Ἐν Βύτοις, (mallem ἐν Βύτοι) πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Λητῦς, ἔστι νῆσ@ Χέμβις ὄνομα, ἱερὴ τῆς Ἀπόλλων@. ἔστι δὲ ἡ νῆσ@ μεταξοίη, ἢ φανερὴ ἐστὶ τῆς ὕδατ@, καὶ κινεῖ δὲ τῆ ὕδατ@. Vides ut alibi, ita quoque hîc, Herodotum ipsa Hecatæi verba posuisse.

15. Ἐμπυρίσαι.] Postulat Ionismus ἐμπρῆσαι, ut est in cod. Arch. & apud Homerum: mox Ϛυχναὶ, cod. Arch. l. 24. ὅτι δὴ πῦρ, codex Arch. idem Ὁσίει@. & Λητὼ habet.

27. Ὧρ@.] Codex Arch. Ὧρας. l. 31. idem legit ποιητέων λεχεμφέων.

32. Δήμητρ@.] Diana, Luna & Proserpina eædem sunt. Æschylus in septem ad *Thebas* vocat Dianam, Λητογένειαν κόρην.

35. Ἄζωτος.] Codex Arch. Ἔζωτος. Infrà idem τῆς μάχ@ ῥοῦ.

P. 152. *l.* 17. Ὀρθώσαντες.] Codex Arch. Ὀρύσσοντες. Infrà pro ὀπίσθιοι, εἰσὶ δὲ ἄλλοι.

27. Μαγδώλῳ.] Alii cum ο in penultima. Ejus mentio in Exodo, Ezechiele, & Jeremiâ. Eusebius ait fuisse πρὸς τῆς ἐρυθρῆς Θαλάσσης. Ezechiel. ἀπὸ Μαγδώλου ἢ Συήνης. Atque Mageddo urbs erat mediterranea, prope quam hoc prælium fuisse commissum Sacra Scriptura testatur. Josuæ cap. 17. Mageddo dicitur Chaldæo Migdo; quod parum abest à Migdol, quo modo Pagninus legit Exodi 14. ubi vulgò Mâgdolum.

28. Κάδυτιν.] Stephanus legit Κάλυτιν. Infrà p. 163. Κάδυτις dicitur codici Arch. in Mappis vulgaribus, *Cadissa*. A Magdolo rectâ tendit Necho ad Carchemishum: ut 2 Chron. 35. ver. 21. legitur. Hujus ad Euphratem situs arguit eam esse urbem, quam Ammianus vocat Cercusium, Zosimus Κιρκήσιον. Vide Ortelium in *Circesium*, & *Caduси*. Opinor Κάδυτιν primò vocatam hanc urbem, deinde Cerchemishum, à clade; vox enim significat *urbem deletam*. Eam post multa secula Diocletianus munivit, Vide p. 163.

P. 153. *l.* 39. Ἐλαίν.] Codex Arch. ἐλθών.

P. 154. *l.* 34. Διαφαίνῃ.] Codex Arch. δίῃ. Mox Παρεμίσγε, ut suprà.

42. Σεβεννύτης.] Codex Arch. Σεβεννύτης. Codex Eton. Σεννύτης.

43. Ὀσυρίτης.] Codex Arch. Κυρίτης · sed Ptolemæus & Dio Prusensis priorem lectionem confirmant. Codex Arch. mox, Ἀνύσι@, Μεμφίτης.

P. 155. *l.* 4. Ἐκλυκόμβοι.] Codex Arch. recipit omnes lectiones, quas margo hujus paginæ habet.

22. Καλασιρίων χιλ.] Codex Arch. ——σίων ἢ χ.——

29. Ἐπικούρους.] Codex Arch. Κᾶρας.

P. 156. *l.* 10. Τύνομα, ἐν Σαΐ.] Athenagoras aliter, τύνομα. Ἐν Σαΐ. Totum locum aliter legit codex Arch. & meliùs quàm editus, ἐχόμβιαι πύλαι. Sic quoque Athenagoræ interpres legit. Mox pro ἱερογραμμάτα, cod. Arch. ἑρμογραμμάτα.

19. Εὔτομα καίδω.] Citat Plutarchus l. de defectu Oraculorum. Lineâ 33, cum margine ἀστομουσίᾳ codex Arch.

P. 157. *l.* 27. Ὅτι ἰῶ Ἰδιώτης.] Margo rectiùs ἢ ὅτι ἰῶ ἰδιώτης. Ita quoque codex Arch. Eandem lectionem habet Athenæus l. VI. c. XVII.

40. Ἀλλοίων.] Codex Arch. cum Vallâ, ἀλλοδαπῶν ἐόντων.

P. 158. *l.* 13. Ἀπὸ ἑωυτῶν.] Codex Arch. ἀφ' ἑωυτῶν τὸ μὴ κύριον ἔσαν.

18. Πολλῶ, *καταχθόμενον.*] Codex Arch. hæc omnia ſic leviter ſed in melius mutat, *ἀχθόμενον, οἱ δ' πίνες, διὰ τῶτο. ἓν δ' ἡ ἐν* M.
27. Ἐξᾶσι.] Codex Arch. *ἐξᾶσιν Αἰθιοπικῦ ἰόντ@ λίθυ.*
31. Τῇ ἴσι π.] Codex Arch. *Λέγυσί τι τό.*
P. 159. *l.* 42. Λασίκη.] Codex Arch. Δασίκη, perpetuò. Vide p. 200. l. 12.
P. 160. *l.* 11. Τετραμμένον.] Codex Arch. *ἰδρυμένον.* Marcellinus in *Vitâ* Thucydidis non verè pronunciavit, *totus II. Herodoti liber mentitur hypotheſin.*

Ad Librum Tertium
HERODOTI.

P. 161. *l.* 8. Βουλῆς.] Codex Arch. *Συμβολίης.* Mox tamen *Συμβολῆ.*
28. Διαβεβλημένο@.] *Deriſus.* Ἐξηλογιζόμεν@. Heſychius, & Schol. *Ariſtophanis, Avib.*
P. 162. *l.* 22. Νικῆσι.] Codex Arch. Νίκῃ. mox *πρεσβύτερον.*
32. Ἐπικύρων Ἀμάσι@. Codex Arch. — *ραν δ' Αμ.* — *ὄνομα δ' ἦν οἱ Φ.*
36. Ἄμασιν διαδέξεται.] Idem
38. Οἷα δὲ ἐόντα.] Codex Arch. *ὅ δὲ.*
P. 163. *l.* 7. Καδύτ@.] Codex Arch. Καρδύπ@. Mox Ἰανύσι, Stephanus Ἰανυσ@. Infrà τῆς Ἀσσυρ. rectiùs codex Arch. τῆ Ἀσσυρ. prout infrà. Adhuc, *ἀπὸ δ' Ἰανύσι πόλις@ Συρίων.*
24. Κοίλωσιν.] Codex Arch. *κοινὸν*, quod vidit Interpres.
31. Ἐπὶ τῆσι παλαιῶν.] Codex Arch. *ἐπὶ τὸν παλαιόν.*
34. Ἑλξαντες ὕδατι.] Codex Arch. *Σέξαντες ὕδατι, ὅτι τὸ χασμ.* ut paginâ 164. l. 14. Rectè.
38. Ἀρέβιον.] Codex Arch. cum Interprete, legit hìc *βασιλέα.*
45. Κερχνῆν.] Codex Arch. *περκνίδα.*
P. 164. *l.* 9. Ὑπολεύκαλα.] Codex A. *ὑπερθύκαλα.* Sic Plutarchus, ex hoc loco. Κουφὸν hanc *Cisiam* (ex dictione Hebræâ) vocant 70, Levit. c. 19. ubi vide Scholia edit. Rom. Chœrilus apud Joſephum l. 1. contra Apionem. — *κοφυφὰς ὑποκύσεις* —
10. Ὀυενπάλτ.] Codex Arch. Ὀεσπία. Eadem eſt lectio codicis Oxonienſis, utì notat optimus doctiſſimúſque vir, Edoardus Pocockius in Notis ad *Specimen Arab.* p. 107. quem vide.
22. Ῥαλάβδου.] Codex Arch. *ἀβλάβδου.* mox idem pro τύπου, τῦπον. & infrà pro *Ζάζωσι, ποιήσωσι.*
34. Τῶν ἐς τεσσερήκοντα.] Codex Arch. tantùm τεσσερήκοντα, at Diodorus ei dat annos 55.
35. Ὀυδὲν οἱ ἀνάξιον.] Codex Arch. facit cum margine.
38. Ὕδωρ.] Suidas *ὕδωρ χὸ τότε Θῆβαι, ἐδαμῶς πρότερον ὑδρεῖσαι.*
46. Τῷ Φάνῃ.] Codex Arch. ut priùs τὸν Φάνην. mox *ἐπ' Αἰγύπτῳ.*
P. 165. *l.* 12. Πεπιεχυμένων.] Codex Arch. *κεχυμένων.* infrà *ξυρῶν δὲ τὰς κεφ.*
26. Φορέουσι.] Addit Codex Arch. *τὰς κεφαλὰς*, ita & Valla.
P. 166. *l.* 11. Πάρεσαν.] Codex Arch. *παρῆσαν.* mox *ὃς πρὸ πολ.* & *ἄλλοι πάντες.* non, *πάντες.*
14. Ψαμμήνιτ@.] Codex Arch. perpetuò *Ψαμμενίτ@.* idem mox *προσιέναι*, & *παρεξελθοῦσαν*, & *ἤγοντο*, reliquáque, quæ mox in margine.
36. Ποσειδέωνα πᾶν.] Codex Arch. *ἅπαν ἀπ' ἐκείνε ὃς ἐκβάσης ἐξόδε.* Mox *ἐπισφάτα.*
P. 167. *l.* 40. Καταχῶσαι.] Vide excerpta Cteſiana p. 653, in fine.
P. 169. *l.* 45. Δολερὸς χὴ αὐτῶν.] Hæc ex Herodoto non eſt dedignatus mutuari Plutarchus. Bis tanquàm ſuis uſus eſt; ſemel Herodoto attribuit.
P. 170. *l.* 13. Στέμμασι κόπτον.] Julianus quàdam Epiſtolâ hinc, *κόπτεται* legit.
15. Ἀνέρυσον.] Codex Arch. *ἀναρύσσων.*
38. Ἐξύλου.] De his Herodoto contradicit Cteſias paginâ 579.
P. 171. *l.* 15.] Στρεβλόμενο@.] Codex Arch. *πεδόμεν@.* Utì & Interpres. Mox cod. Eton. pro ἵνα habet ἦν, malè.
35. Θηβέων δὲ.] Cætera ad *παραβὰς* non agnoſcit cod. Arch. neque Interpres. Pro Θηβίων idem, ut mox, legit Θηβαίων.
40. Ἐπορεύοντο.] Hæc ex ſcribæ hallucinatione etiam ſuprà ponebantur, loco non ſuo.
41. Ὄασιν.] Ægypti, vel Libyæ urbem. Duris Samius quoque *μεγάλην Νῆσον* vocabat, teſte Stephano

in

in Αὔασις. vide eundem in Ταστις. Cod. Arch. habet μακρὸν νῆσοι, quod probo; sunt enim plures insulæ: imò Eustathius ad Odyss. Δ, hæc verba legit, ut cod. Arch.

P. 172. *l.* 5. Ἐπαίοντες.] Cod. Arch. ἐσαίοντες.

19. Ἐπφανέϑ.] Diodorus videatur p. 76. Plutarchus *Iside* p. 367.

34. Σίλας.] Mela l. 1. *non coitu pecoris, ut aiunt, sed divinitus & cœlesti igne conceptus.* κατίχειν opponitur τῷ ἀνίσχειν, verte, *descendere*. Omnia huc facientia vide apud Pignorium Mensæ Isiacæ p. 35.

38. Μέλας.] Cod. Arch. & Eton. μίλας. Mela, ubi suprà, *Bos niger, certis maculis insignis*: Eusebius, τὸ μίλαν τῆ ϑαύμαϑ. *Præp. Evang.* l. 3. c. 12.

P. 173. *l.* 6. Ἐδικαιεῦντο.] Cod. Arch. ἐδικῶντο.

23. Ἀρχή.] Ut in margine.

37. Βασιλητους δικ.] Cod. Arch. καλεομένους δικ.

41. Τοῖσι.] Addit hîc rectè cod. Arch. πέρσησι.

P. 174. *l.* 30. Εἴη ἀμείνων.] Cod. Arch. ἐῶσα εἴη καλλίων. mox δασεῖαν, ut in margine. & οἰκειοπάτους, ut Valla.

P. 175. *l.* 5. Φιλονεικίη.] Cod. Arch. cum Vallâ φιλοινίη.

Φασὶ Πέρται οἴνῳ προσκεισάμενον.] Cod. A. rectiùs, quàm editur.

17. Τῇ γνωμοσύνῃ κρίσει.] Cod. Arch. meliùs opinor impressò.

23. Σύ νυν μάϑε, κι.] Cod. Arch. μάϑε αὐτός. mox λέγουσι ταῦτα διαφερεόντως. ἦν μέν.

41. Ὁμοίως.] Cod. Arch. ὁμοίους.

P. 176. *l.* 1. Ἀγαϑῶν τε πρὸν.] Cod. Arch. ἀγαϑόν τε.

17. Οὕτοι χαίρων.] Cod. Arch. ὅν τι χαίρω. mox τὰ τόξα.

39. Παταϊκοῖσι.] Scaliger à Pathach, quod in Piel significat *insculpsit*. Ovidius dixit——*pictos verberat unda deos*. Bochartus à Batach, *securum esse* deducit. Herodotus locat in prorâ; Hesychius in puppi; quod est veri similius. Vide Hesychium in Γιγνῶν & Ἐυρυάδης. Item Seldenum de *Diis Syris*. Videntur Patæci fuisse dii tutelares, quos ad naufragia vitanda invocabant. Iidem Cabiri sunt & Corybantes, Magni Dii, i.e. potentes. Vide omnino Bochartum l. 1. c. XII. In Samothracia ante portum duo simulacra, quibus Castor & Pollux denotabantur, stabant. His naufragio liberati Vota solvebant. Pauli Apostoli navis eos habebat παράσημον. Mox ἀναγραφὴν, *pingunt*.

P. 177. *l.* 1. Παντοίῃ.] Cod. Arch. πολλαχῆ, cod. Eton. πολλαχῇ.

8. Ἄλλον.] Ita cod. Arch.

17. Καλλατίας.] Stephanus ex Hecatæo cum unico λ scribit. Eadem est scriptio codicis Arch.

23. Πίνδαρϑ.] Paulò plenius Plutarchus ad *Principem ineruditum*; Item Cl. Alex. Strom. 2. Νόμῳ ὁ πάντων βασιλεὺς ϑνητῶν καὶ ἀϑανάτων.

37. Ἰδύσεις.] Hoc est ὁρμήσεις. & ἰδὺς, ἡ ὁρμή. Alibi noster παϑητικῶς, ἰδύοντο στρατηΐδας. Mox cod. Arch. pro ἕκλητο habet κέκλητο.

P. 178. *l.* 1. Πολλῷ δέ τι.] Cod. Arch. πολλῷ δὲ ἔτι ····· ἡμουσίης.

3. Ἦ δὲ λέγει.] Suidas in χαίρειν hanc formulam veterem fuisse notat.

6. Θεῖον φθονερόν.] Eustathius φθονερὸς τοῦ ϑεοῦ εἶδεν Ἡσίοδϑ.

18. Τοι τοῦτο τόδε.] Cod. Arch. τὸ ἀπὸ τότε τὸ πάϑεος. mox idem καὶ ἐν νόῳ λαβών.

23. Ἦν οἱ ζωγρίς.] Cod. Arch. ἦν ἡ σφ. Mox Θεοδώρῳ Τιμόκλεϑ. De hoc Theodoro apud Athenæum, Paulaniam, & suprà p. 19. Fuit & alius horum temporum nobilis δακτυλογλύφϑ, Pythagoræ pater, Mnesarchus. Vide quæ Suidas in Σμάραγδϑ.

26. Τόδε.] Cod. Arch. hîc & ubique pro τόδε legit τοιόδε.

P. 180. *l.* 5. Εἶχε ἐπίμως.] Suidas hæc verba laudat in Νεώσοικοι. Legit autem paulò rectiùs, ἔσχεν ἐπίμως. Mox cod. Arch. ἐξελαϑέντες.

14. Ἔφασαν τὸ ἀλφ.] Cod. Arch. cum margine, τὸ δύλακον ἀλφ. mox ἐπιεργάσαϑ.

21. Οὔ κω τι.] Cod. Arch. οὐκ ἔστω πρε. λοιφοῦσι. Locum hunc acriter vellicat Plutarchus libro contra Herodotum.

28. Ἐλείοισι ἀπὸ ξύλε.] Cod. Arch. legit ζώων ἐνυφασμένων χρυσῷ καὶ ἐλείοισι, ἀπὸ ξύλε. Theophrastus novit ἐλεφάντεα δένδρεα. Lego etiam ἔλειον ἀπὸ ξύλε dici ὀρειμὸν apud Rhetorem ineditum. Hæc sunt apud Indos frequentissima.

38. Κερκυραίων γάρ.] Plutarchus, l. contra *Herodotum*, hæc examinat. Laertius in *Periandro* eadem cum Herodoto tradit.

P. 181. *l.* 9. Ἐς τῦλο.] Hæc cod. Arch. sic ordinat, ἐς τοῦτο ἦ τόδε ἐγίνετο ἔτι ἐς τουτὸν, ἐς ὃ οἱ K.

11. Περιάνδρε.] Petavius in Paralip. libb. de *Doctrina temporum*.

23. Μίλητον.] Laertius, *Periandro* Lysiden vocat. Procles codici Arch. est Patrocles. Perinde est.

P. 183. *l.* 5. Ἀνακείσεως.] Cod. Arch. ἀτυκείσεως.

12. Διαφϑεῖραι]

P. 184. *l.* 40. Εὐδὺς, ὄυτι.] Cod. Arch. ἰδὺς, ut & pag. seq. l. 5.

P. 185. *l.* 19. Καπείης] Cod. Arch. Κυπείης.

P. 186. *l.* 1. Περιερέοντα] Cod. Arch περιελδόντες. fortè περιελδόντας. Mox, ἐς μέσον.

25. Εἶπε, Πρήξαντες.] Cod. Arch. Πρήξαντες, ἔφη, ἔτω μοι διέπρηξας τ. τ. περσὶ. πρῆγμα. Infrà 43. ἐς ὄλιϑ.

P. 187. *l.* 5. Ἐπιδήμιον.] Cod. Arch. ἐπίμιον.
23. Μύκης.] Scholiaſtes Nicandri *Alex.* τὸ ἀκρον τῆς ξίφους, τὸ κατακλεῖον ἢ θήκην.
41. Καταλελάβηκε.] Cod. Arch. κατέλαβε. Mox pro ἔκρυπτον, idem ἔπρηθον.
P. 188. *l.* 33. Μήδ' ἀνασσαμένοισι ἀρχήν.] Cod. Arch. ἢ ας. Hæc non vertit Interpres.
40. Κατείρειχον.] Apud Hephæſtionem de Metris, κατειρύκειν χιτῶνας.
P. 189. *l.* 19. Καπάδηλα ὅπῃ.] Cod. Arch. ὃς ἦν. Ità & Interpres.
28. Φαιδύμη.] Cod. Arch. hîc & ſequenti paginâ φαιδιμίη.
P. 190. *l.* 21. Μέρη ἐγίνετο.] Vide l. *Eſther*, cap. 2.
29. Ἀσπαθίνης. Cod. Arch. ſemper Ἀσπαδίνης.
P. 191. *l.* 33. Πάεμεν.] Cod. Arch. τῇ, πάρεσμι, φάς τι ἔπειν.
P. 192. *l.* 25. Ἐν ἄλλῃ μοίρῃ.] Alibi ἐν αἴνῃ, quaſi ἐν παῖ. Hîc autem ἐν αἰπῇ legit Valla; & rectè vertit, aliter licèt ſentiat auctor Lexici Ionici. Arch. codex legit αἰπῇ. ut libro 6.
30. Ὑποχρεμπτόμενος.] Cod. Arch. ut Valla, ὑποδυόμενος. conſentit Etonenſis.
47. Ὡς ἐς τοῦτο.] Rectiùs τοῦτον. Ità cod. Arch. ità Valla.
P. 193. *l.* 20. Ἐλεόντων.] Valla hîc nihil vidit, p. 221, eadem hæc locutio recurrit. Infrà τεθαρσηκότες.
P. 194. *l.* 11. Σωτειρίχου.] Magis placet codicis Arch. ſcriptura Ζωπυρίχου. Infrà ἐπ' ἑστοῦς. Arch. & Eton. & mox ἑστῶτα. Tum ἔξω ἔθνεον, ut Valla.
40. Ἐντὸς πέντε ἡμ.] Cod. Arch. ἐκτὸς π. ἡ. ἐμβόντο.
45. Μύναρχον.] Codex Arch. cum margine Μύναρχον μυκὶν ἠρώδς.
P. 196. *l.* 18. Μυνάρχου.] Cod. Arch. hîc & lineâ ultimâ μυναρχίης.
P. 197. *l.* 10. Ἐκεῖνοι.] Cod. Arch. ſtabilit lectionem marginis.
18. Καὶ ἄρχῃ.] Cod. Arch. ᾗ ἔτι ἀρχῇ πολὺ ποιοῦντα.
23. Ἑπτὰς ἔτεος.] Confer paginam 224.
35. Ἔχειν ἢ βασιλ.] Cod. Arch. addit Καμβύσεω.
P. 198. *l.* 47. Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος.] *A matre expoſitus, equæ uberibus lactatus eſt, ab equorum curatore Spargapiza. Idem hinnitu equi rex declaratus.* Ptol. Heph.
P. 199. *l.* 9. Τὰ ἐκτείνω.] Cod. Arch. περιοχάς, ἄλλοισιν ἄλλα ἐκτείνω ἕδνεα γάμων, ἀρχὰς ᾗ φόρων πρόσοδον.
29. Ἀλυσονίων.] Cod. Arch. Λασονίων. Mox pro Ὑλλικῶν cod. Eton. Αὐλιτῶν. cod. Arch. Αὐτικῶν. Talentorum ſumma literis numeralibus in margine cod. Arch. ponitur, in ipſo textu dictionibus integris.
34. Συείων.] Cod. Arch. Ἀσυρίων, ἑξακόσια ᾗ πεντήκοντα. Infrà pro φρυγίων, idem habet φορίων, & ἀναισμῆτο.
P. 200. *l.* 2. Ὀρθοκορυβαντίων.] Codex Arch. cum margine; mox Παπαιδεῖ.
24. Ἀπὸ Βαχλ.] Cod. Arch. Βάκτρων ἢ μ. Λίγδιν, ἑξακόσια ᾗ πεντήκοντα. Mox Πακτυϊκῆς.
41. Μαρπησσῖσι.] Margo & cod. Arch. conſentiunt, de his priùs. Vide pag. 410.
43. Μαρσοῖσι.] Cod. Arch. Voſſius ad Melam, p. 13.
P. 201. *l.* 30. Καλαντίαι.] Suprà p. 177.
36. Ἔπαξαν.] Cod. Arch. ἐπάξαλο. Ità Valla. Mox Καυκάσιοι.
P. 204. *l.* 3. Εὐπατίων.] Cod. Arch. Δυανσίων. Conſule paginam proximam.
44. Ἀνιηρά.] Cod. Arch. ἀνιπτά. Hinc videtur Ariſtoteles hauſiſſe, τὰ ἀρπαζόμενα ὑπ ἀγελαίων.
P. 205. *l.* 1. Λαγαῖος.] Cod. Arch. ubique λαγός. Mallem λαγώς.
5. Euſtath. legit ἐπαναιρεῖσθαι, hoc eſt, ἐπαναλαμβάνεσθαι.
11. Αὐξανόμενον.] Cod. Arch. ἀυξόμενον. v. p. 214.——ἐσιοῦσι κατακλύσεων.
25. Ὀφίων.] Cod. Arch. Eton. ut & margo τίκνων. Valla itidem. Quod haud dubiè rectum eſt.
43. Πεπλασμένας.] Codex Arch. περιπεπλασμένας ὑπὸ πηλοῦ.
P. 206. *l.* 2. Νεοσσίων.] Fortè νεοσσῶν. mox Arch. cod. κατακλαμβάς. & lineâ 9. ὑπὸ τῶν Θαμιναί.
18. Τειχέων.] Margo & codex Arch. τειῶν πολέων, quod quidem Ἰωνικώτερον.
32. Ἐχατίαι.] Scribe Ἐχατίαι. Vide Stephanum in Λιβύη.
41. Βάτβαειον.] Cod. Arch. & Valla Βάτταειον. mox, τῶν ἢ ὑδρηνός. mox cod. Eton. μοι λέγοντος pro μιλητῶν. cod. Arch. μι λέγειν.
44. Ἐχάτης.] Cod. Arch. ἐκάτε. Alii ἐκάτων. Fortè Ἐχατῶν.
P. 207. *l.* 13. Θαμιανίων.] Cod. Eton. Θαμναίων. Cod. Arch. Θαμαναίων. Mox, Ἄκις.
29. Μελίνιλω.] Codex Arch. μελίλω.
39. Χρήματα.] Darius ob hoc caupo meritò dicebatur. Huc Martialis Epigramma facit.

Sit ciſterna mihi quàm vinea malo.

13. Ὃν ζυγοπυρρόοισι.] Cod. Arch. Ζὺν ἐπίνοισι. Mox κλαίουσα ᾗ ὀδύρεται.
29. Περιεῖναί τοι.] Cod. Arch. elegantiùs & Herodoteæ phraſi viciniùs, φοιτᾶν, τὸ, ᾗ ἀπολειπόμενον ——κεχαρισμένον.
P. 209. *l.* 6. Ἀνδρὸς λόγῳ.] Cod. Arch. ἀνδρῶν λόγῳ.
10. Ἀυτῆς.] Cod. Arch. ἀυτὸς. mox δι' ὃν τινα.
19. Ἀναξίου τε.] Erat Polycratis præceptor. Vide Ælianum in V. H.

24. Τροιζηνίης.]

24. Τπκείνδς.] Hinc ὑποκεκριὸς Dramaticorum.
32. Θαλασσοκρατίων.] Castor & Apollodorus in chronicis diligenter notárant Θαλασσοκρατόνλας. Vestigia vides apud Eusebium. Mox pro μὴν Θ, cod. Arch. δὲ τεῦτα ἐλπ.
P. 210. *l.* 6. Μαιανδρον.] Cod. Arch. Μαιάνδειον. uti infrá.
11. Περσδίκιμον.] Cod. Arch. δίκιμον επ. τοιάδε.
18. Ἐσίλλετο αὐτὸς ἀπίναι.] Non autem αὐτόν.
P. 211. *l.* ult. Ἀπερεμπώλους.] Cod. Arch. παρεμπώλους. Quod meliús. Τίς σὰς παρήιρε φρένας, Archilochus. Mox pro τῇ ἀρχῇ——idem c. A. παρχῇ. Vide p. 220. l. 26.
13. Κερκάπην.] Cod. Arch. Κερκάτους.
15. Ἀγχιμολίους.] Cod. Arch. Ἀγχιάλιον, multò veriús.
18. Τπείς.] Ut & margo.
23. Cἰδυνύντων.] Cod. Arch. (quod priùs dictum) hîc quoque οἰδύσσας.
29. Λοχιμωτάτας.] Cujus est interpretatio δοκιμωτάτας.
P. 212. *l.* 26. Θηρῶν.] Cod. Arch. Θυείων.
34. Ἀγχυπνίοις εἴχλο.] Hunc locum Suidas multò emendatiùs excripsit, ἀγχυπνίοιν Συοίχλο.
46. Ὁ δ' ἐνδαῦτα δὴ ὤν.] Suidas δὴ ἐν ἑαυτῷ ὤν.
P. 213. *l.* 2. Ἡπάμμλα.] Codex Arch. ὕπα μὴ τὰ ἴχνεα——ὕπνυ μλαλαγχάνειν, Suidas. Infrà δύο ζεύγεσι.
P. 214. *l.* 20. Ἀυξασιμύρῳ.] Cod. Arch. ἀυξομύρῳ, utì priùs p. 205. Quid quòd Eustathius hunc locum adducat, legátque, ut dixi. *L.* 26. Codex Arch. lectionem in margine agnoscit.
P. 215. *l.* 13. Πάνλως.] Codex Arch. πάσλα.
15. Καλαλείπειν.] Mox Ἀπίσελλεν.
20. Φοινίκης.] Ἐκ φοινίκης, ἄμμα δ' ἀυλῆσι.
26. Κρησίης.] Cod. Arch. disertè habet Κρήτων Θ. Hoc pacto suprà legi oportere notavimus p. 21.
30. Τποσάς.] Dictio Ionica. Homero ὑπόσσων pro ὑπόσεων.
P. 216. *l.* 15. Ἐμπίπλυσι.] Cod. Arch. ἐκπίπτυσι, *cum navibus suis deferuntur.*
22. Δι' ἀυτῆ.] Ita Valla.
30. Codex A. & E. ἐσάδη.] Hujus videtur locum occupâsse ἐπεξήλθη.
38. Οἶδε φασ.] Nam id hîc deest.
41. Συλοσῶν Ἀσάκιθ.] Ita omnino. Vide p. 177.
P. 217. *l.* 14. Πρὸς ἑωυτόν.] Cod. Arch. αὐτόν, utì & Valla. Mox ἐγὼ. Infrà ἐμεῦτων.
P. 219. *l.* 23. Καχῶς, σεσυμ.] Cod. Arch. πάρΘ, cum Valla.
P. 220. *l.* 17. Ἐξεκήρυξαν.] Cod. Arch. ἀπίπμπτον. cod. Eton. ἐξώδευσαν. Hæc autem glossemata sunt.
P. 221. *l.* 17. Ἰδῦσι.] Cod. Arch. δύλοισι.
30. Codex Arch. ἄλλῳ μὲν νυν, & mox ἀποχεμάδιον.
P. 222. *l.* 3. Ἐξέπλωσας.] Codices scripti ἐξέμβλωσας. Vide *Hesych.* in ἐξήμβλωσαν.
42. Πατόνδιος.] Codex Arch. ἀπατόνδιος.

Ad Librum Quartum
HERODOTI.

P. 225. *l.* 10. Πρότερον.] Suprà p. 3. 7. 393. Eustathius hos peculiariter Τρῆρας vocat. Videndus Geographus.
P. 226. *l.* 27. Γονίας.] Cod. Arch & margo τοίας. *l.* 28. Idem πάμπαν pro πρό.
30. Λευκάζειν.] Cod. Arch. Νευκάζειν. Non nunc primùm istæ duæ literæ ab exscriptoribus confunduntur.
38. Ἀπόσπασιν.] Cod. MSS. ἀπαλλάσσειν.
45. Τρίτοι] pro Τρίτωνες.
P. 227. *l.* 37. Χάρῳ.] Cod. Arch. χθόνῳ. Probat quoque Etonensis.
45. Μυθῆ.] Ita cod. Arch. Valla hîc malè omisit *Echidnam.*

P. 228. *l.* 7. Τρόφις.] Apud Homerum πρόφρι κῦμα. Oppianus πρόφιν habet. Ergo non rectè Heſychius dixit poni pro πρόφιμον. Τρόφις ſunt πίλειοι.
17. Εἰρύσαντα.] *Educentem.* Interpres malè.
47. Πρὸ πολλοῦ.] Alii codd. πρὸς πολλὰς, quod ſequitur Valla.
P. 229. *l.* 27. Τεραφθέντες.] Cod. Arch. γραφέντες. Mox λεχθμῷ pro ἡμόμῳ.
P. 230. *l.* 2. Τεθνηκώς.] Cod. Arch. τεθνηώς. Mox Ἀγραϊκίης, ut Valla. Mox ἐόντι, ut Valla, non ἐόντι.
18. Μεταπυγίῳ.] Valla legit, ut in margine. Ita quoque cod. Arch. Idem mox pro πόλιν habet χώρην, ut paulò infrà.
23. Σπῶσι.] Ita codex Arch.
27. Εἰπόντα.] Ita codex Arch. rectiùs.
31. Ποιῆσαι ὁπωτελέα.] Cod. Arch. ταῦτα ἐπί. Deinde ἔφηκε· quod rectiùs.
33. Περὶ δέ.] Omninò πέρι. Paulò infrà ἀτρεκέϊ, eſt omnium ſcriptorum lectio.
39. Τῶπερ.] Cod. Arch. τὸ περὶ ὀλίγον.
44. Ἀκοῇ.] Non agnoſcit Valla, nec cod. Arch.
P. 231. *l.* 10. Ἔρημον.] Arch. cod. ἔρημῳ, ut mox.
11. Ὕπανις.] Cod. Arch. & quidem perpetuò.
39. Μαιπίδῳ.] Antiquior eſt lectio per ω. eam habet cod. Arch.
P. 232. *l.* 7. Τέτμη.] Cod. Arch. τέτων——πέξιν.
21. Τεσσαμμάον.] Cod. Arch. ἀποκλίναντα, quod agnoſcit margo, nec tamen vertit Valla.
14. Ἰύρκαι.] Mela legit Τύρκαι· ſed & Plinius.
37. Ἄρυ.] Codex Arch. Ἄγγυ.
48. Ὅς ἂν κατάρ.] Cod. Arch. φεύγων καταφύγῃ.
P. 233. *l.* 1. Ἀργιπαῖοι.] Cod. Arch. Ὀργεμπαῖοι. Zenobius Ὀργίμ. Plinius ſcriptus Argempheos. Mela Argymphæi.
10. Ἀτρεκίως.] Cod. Arch. ἀτρεκέϊ.
26. Ἀποχρυσῶσι.] Cod. Arch. καταχρυσῶσι.
32. Λέγοντες μονοφθ.] Cod. Arch. addit benè articulos τοὺ μον: & τοὺ χρυσοφ. Infrà *l.* 38. Οὕτω δή τι, *l.* 42. Idem Τάφρης.
36. Ἄειμα.] Hæc paulò aliter Euſtathius ad Dionyſium. Æſchylo μόνωλ ſ ερεπές.
P. 234. *l.* 8. Οὐδὲ ὄνοι.] Cod. Arch. οὐδὲ ᾗ ὄνοι.
18. Φύει.] Cum Interprete Cod. Arch.
21. Περσικάς.] Opinor ἐπεισόδια dicit, quæ in eo benè multa, ſed & laudata Dion. Halicarnaſſeo. Ipſe alibi vocat περσικάς. Has in eo culpat Marcellinus.
P. 235. *l.* 5. Ἐνδεδυμένα.] Cod. Arch. ἐνδεδεμένα. De his lege Pauſaniam in Atticis, Porphyrium 11. de Abſt. 5. 18.
21. Περιφερέες.] Cod. Arch. Περφέρες. Heſychius, Πέρρεσες, περφερεῖ.
44. Ἄρην.] Vid. Callimachum in Hymno in Delum, & Pauſaniam.
P. 236. *l.* 6. Ἀγείσεσλας.] Fortè ἐγείσεσλας· Dictio eſt in ſacris propria. Plutarchus de *Iſide*, ὅταν θυάδες ἐγείρωσι τὸ Λιχνίτην. & Interpretes Septuaginta ἐγέρθητι κύριε.
13. Ἀγχεπέτῳ.] Cod. Arch. ἀγχιπόλῳ.
P. 237. *l.* 5. Τιὺ δὲ τιύ.] Cod. Arch. rectè omittit δὲ τιύ. Paulò infrà ἔρημον, quæ lectio ſuprà etiam reſtituebatur.
44. Περιπλώσαντες.] Cod. Eton. πλώσαντες τὸ Λεύλω. Valla fortè παρεπλ. Codex Arch. περιπλώσαντες Λεύλω.
47. Τεάρων.] Vide p. 410. 541. Malè Pauſanias Τεάπ.
P. 238. *l.* 15. Παρὰ Ηρακλ.] Cod. Arch. ἐπὶ Ηρακλ. Mox Ἕλληνες, ut Eton. & margo. pro πρὸς βασιλ. idem legit ἐς βασ.
21. Ἐπὶς τὰ.] Cod. Arch. Ἐπίσκεψόμενοι, & χαμαιβώλους.
25. Βοῶν.] Cod. Arch. προβάτων. Valla *pecora*. Mox pro ἔλεγε, ἐλέγετο.
35. Ἐπιλήσομαι.] Cod. Arch. ὀπιλήσομαι.
41. Σκύλαξ.] Si Scylax hic ſcripſit σκύλακα, qui ſub ejus nomine extat, mirum non ſignificâſſe hoc, ut in aliis ſolet, Herodotum. Vide Suidam. Aiunt eum Dario opus inſcripſiſſe.
42. Καστανέου.] Suprà, 203 p. Apud Stephanum vitiosè Καστανιῦ.
P. 239. *l.* 21. Ἀσίου.] Stephanus in Ἀσία pro Κότυ videtur mihi legiſſe Λυδῶ. Cod. Arch. habet Βότυ. Infrà Treins, ut in margine, codd. Arch. & Eton. Mox itidem παραβαλόντα, & λόγιμον λεχθμόν.
P. 240. *l.* 1. Ἀσίου.] Cod. Arch. & E. Ἀρτε, Paulò infrà ἐνυέ.
21. Πόντος.] Cod. Arch. Τυρσεί. Hinc Mela, Torentas formavit.
26. Πρὸς ἑσπέρης.] Codex Arch. ἑσπέρην. ut mox πρὸς Βορέην.
27. Ὀρθιοὺς.] Cod. Arch. Ὄρθης. Heſiodo Ἀρθίσκ.
33. Ἄυρας τὴ Τιβ.] Cod. Arch. Λύρας τὴ Τίβεσις.
34. Ἄδεις.] Νοίας τὴ Ἀσλαγις. ἐσδιδόασι. Cod. Arch.
40. Δέκῃ.] Cod. Arch. quod præſtat.

41. Κάρμας.]

41. Κάρωις.] Codd. ambo.
44. Ἐκ κελτῶν.] Vide Eustath. ad Dionysium p. 41, 42.
45. Μετὰ Κύνητας.] Stephanus in Ἰθνεία videtur hunc locum attulisse.
P. 241. *l.* 1. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολαιῶν.
6. Οἱ] Utrobique omittit cod. Arch.
10. Ὀλίγον.] Τὰ πάντα χρείῃ. *l.* 12. Cod. Arch. ut in margine.
21. Τύρης.] Melæ, Tyra. Suidæ in Σκύθαι, Τύρας.
25. Ὕπανις.] Codex Arch. semper Ὕπανις. malè.
28. Μήτηρ.] Mela, *matrem ejus accolæ appellant.*
32. Κρύπτη πυρή.] Stephanus in Ὕπανις idem ex Metrodoro docet. Pro δεινῶς autem hac in lineâ magis ex Ionicâ formâ habet Codex Arch. αἰνῶς.
37. Ἑξαμπαῖος.] Mela, *ei cognomen est Exampæo.*
P. 242. *l.* 5. Κήτιά τε.] Codex Arch. κἀπάτη. De Antacæis meminit Hesychius, Ἀντάκαι. Eustathius ad Dionysium locum excripsit.
8. Γερρέα.] Imò Γέρρα, ut infrà l. 34. Est & hæc codicis Arch. lectio.
18. Ἱππολέων.] Cod. Arch. Ἱπολέω. Scribe, Ἱππόλεω. Nam Dioni est Ἱπολάη, in *Orat. Borysth.*
23. Ῥέει μὲν γάρ.] Cod. Arch. ῥέει ἡ ἐτ.
27. Ὑπάκαρις.] Cod. Arch. cum margine facit; sed nihil muto.
37. Ὀγδοὴς Τάναϊς.] Tres has lineas citat Arrhianus in III. Eustat. ad Dionysium.
P. 243. *l.* 10. Παρῆ. Arrhianus in *Bithyn.* Βιθυνὸς ἦ Δία καλὸν πάπαν. Eustathius ad E. Ἰλιάδ.
11. Γῆ ἡ Ἀσία.] Codex Arch. Ἀσή.
13. Θαμιμασάδης.] Codex Arch. Θαμιμασά.
23. Καταρξάμενοι.] Omnes scripti ut Valla καπευξάμενοι. Quod ideo observat Herodotus, quoniam alius Græcis mos. Ἀπαρχὰς post hæc faciebant, ut mox infrà.
42. Καὶ ταῦτα ἦν κ.τ.λ.] Cod. Arch. τὰ ἄλλα ἦν. Mox Ἀσχαίων, & Συννία.
P. 244. *l.* 1. Ἄπιδον.] Cod. Arch. & Et. ὀπίδον.
3. Ὑπονοσίης.] Cod. Vallæ videtur obtuliſſe ὑφονοσίης.
21. Νομίζωσι, ὡς.] Cod. Arch. νομίζωσι χρέεσθαι. Alibi ita loquitur Herodotus.
24. Ἔμπινες.] Cod. Arch. ἐμπίνες.
27. Ἀποφέρει] pro ἀποδείκνυσι. Mela, *referre.*
29. Ἔξίες.] Cod. Arch. Ἐγγείες. Cæterùm alia hîc legit Interpres.
30. Ὀργίσας.] Cod. Arch. ὀργάσας. Vulgò ὀρχάσας. Hesychio μαλάξας, ἀναδεύσας.
P. 245. *l.* 3. Περιχρυσώσας.] Cod. A. & E. καὶ χρυσώσας.
10. Ὁ νομάρχης.] Non Ὀνομάρχης.
18. Ῥάβδισι.] Scholiastes in Nicandri in Ther. hunc locum respexit. Rabdomantía.
25. Οἱ ἦ Ἐναίεις.] Suprà, libro primo ἐναφίεις. Cod. Arch. οἱ ἦ Νάειες οἱ ἀνδρόγυνοι.
P. 246. *l.* 20. Ἐπαμύνοντες.] Hunc locum expendit Vossius ad Melam p. 112.
P. 247. *l.* 10. Θεραπεύοντες.] Cod. Arch. ὅτου δὴ θεραπεύσει.
13. Καλλισεύοντας.] Cod. Arch. non καλλίσεις.
27. Ἐπ' ἵππων.] Cod. Arch. melius ἐφ' ἵππου.
31. Ἐπισώσαντες.] Cod. Arch. Σπείσαντες. *l.* ἐπὶ λευκῆς.
P. 248. *l.* 1. Ταύτῃ ἦ τρλ.] Malè Interpres. Cod. Arch. legit ταύτῃ. Verte, *his verò longe super cannabis.* Hesychius in Κανναβὶς (Κάναβις) videatur.
13. Ὠρύνθη.] Cod. Arch. Ὠρύθη. Vox notat ἐξικμάζεσθαι ἢ πνιγαδῶδες. Vide Hesychium in Καναβιδῶδες & Ὀρυγή. Fortè ἱδρώσῃ.
16. Λιβάνου ξύλου.] Cod. Arch. Λιβανωτοῦ. Mox καταπλάσσουσι.
23. Διέδεξαν Ἀναχάρσις.] Cod. Ἀναχάρσι τε ἦ δι. αν. Σκύλη. Dixit & Homerus, ἦ εἶρετο δεύτερον αὖθις.
26. Ἐνομίζετο ἐς ἥδεα τὰ Σκυθ.] Cod. Arch. ἐνομίζετο ἐς ἥδεα ἦν. Mox πλέων δ' Ἑλλησπόντῳ. Paulò infrà μεγαλοπρεπῶς, & κατ' ὥρα.
37. Ἐκδησάμενοι ἀγάλματα.] Verte, *appensis collo Simulacris.* intelligit, *cymbalum & tibiam*, &c. Vide Cl. Alexandrinum de Anacharsi. Sunt apud Herodotum Ἀγάλματα, sensu latiori, ea omnia, quibus quis oblectatur, deorum ἀθύρματα.
P. 249. *l.* 2. Ἐπῴδησε.] Cod. Arch. Ἐπῴδησε τῇ, &c. Vide Laertium & Suidam in Anacharsi. H. St. videtur verum hîc tenuisse.
15. Ἄλλως πεπλασμ.] Cod. Arch. ἄλλως πέπαισμ. Fortè ὅλως πέπαισμ ὑπὸ αὐτῶν Ἑλλ
19. Ἀεικεῖσθαι.] Codex Arch. semper Ἀεικισθ. Infrà Ὀπίσω.
41. Οὔτε ἄλλω.] Cod. A. & E. λάω. Ita & Valla.
P. 250. *l.* 3. Πολλάκις.] Cod. Arch. πλειστάκις.
18. Διεπρήσευσε.] Fortè διαπρόσθευσε. Cod. Arch. διεπίσευσε.
32. Τύρεω.] Sic codex Arch.
38. Σκυλάκης.] Cod. Arch. Σιδλάκης, perpetuò. Malè. v. p. 426. l. 10.
P. 251. *l.* 1. Μήτρως.] Cod. Arch. μήτρη Σιδλάκη.

27. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολλόν. Ita Valla.
P. 252. *l.* 12. Πρότερον.] Ante Argonautarum tempora. Infrà Θωϋμασιότατον.
18. Pro δηχόσιοι Cod. Arch. στηκόσιοι, quod verum eſt, & ex ſequentibus confirmatur *l.* 40.
26. Στενότατ.] Cod. Arch. στενότατον, ut ſuprà εὐρύτατ. *l.* 27. puto ἰσθμοῦ reponendum, ut hîc & alibi habet Cod. Arch.
P. 253. *l.* 16. Ἐδωρήσατο παισὶ δίκας.] Cod. Arch. πᾶσα δίκη. Margo, πᾶσι. H. Stephanus putabat textum Græcum eſſe mendoſum. Lego πᾶσι δίκας. Heſychius, ἀεὶ πάντων ἄ, *donis omnis generis*, vel *eximiis*.
17.] Ζωαγραφήμασι.] Cod. A. ζῶα γραφήμασι, *ad vivum pingens*.
38. Κατὰ γεφύρην.] *Per pontem*.
40. Τέταρτ.] Meminit in V. Item Plinius. Euſtathius ad X Iliad. locum hunc in hæc verba adducit, excepto quòd δυεῖν habeat pro δυοῖν.
P. 254. *l.* 21. Κολωνίης.] Euſtathius λόφ., βυσός. Infrá.
26. Κυρμιάναι.] Cod. Arch. Σκυρμιάδαι, quod accedit ad Stephani Σκυρμιάδας. Sunt apud eundem Σκύρμιοι.
27. Μυλαῖοι.] Cod. Arch. Νιλαῖοι, rectiſſimé. Stephanus Νίλα & Νιλαῖοι, Herodianum in IV pro Herodoto laudans. Ortelius in hac voce emendandus eſt.
30. Ἀνδρειότατοι καὶ δ.] Codex Arch. καὶ γυναίκιοι καὶ δικ.
32. Ζάμολξιν.] Codex Ζάλμολξιν δαίμονα. Eandem lectionem tuetur margo; item Heſychius. Vide Porphyrium v. *Pythagoræ*. Heſychium, & Suidam in Ζάλμοξις. Julianus ſcripſit, eos libentiùs mortem, quàm iter obire; tanta in Zamolxe fiducia.
33. Πεντετηρίδ.] Cod. Arch. & Valla πενταετηρίδ. Malé.
P. 255. *l.* 3. Ἑλλάνικον.] Hellanicus apud Suidam hæc diſertis verbis narrat. Fuit is Herodoto Σύγχρονος, at paulò ſenior.
31. Δαρείου.] Deeſt codici Arch. nec vidit Valla.
37. Ἐξάνδρου.] Cod. Arch. Ῥεξάνδρου.
42. Οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή.] His addit codex Arch. ἀπὸ τῶν Γαλωνοῖσι καὶ Βυδινοῖσι.
P. 259. *l.* 2. Ἴδηι.] Cod. Arch. ἴδη δὲ πανταχοῦ. Eſt autem ἴδη linguâ Ionicâ δρυμὸν ὄρος, Heſychio. Didymo ὄρος. Interpres non vertit. Vide 280.
4. Ἐν ᾗ ταύτῃ.] Cod. Arch. ἐν ᾗ ταύτης. Utì & Valla.
31. Μάχης.] Codex Arch. conſentit cum margine.
P. 260. *l.* 16. Ἐκπλώσαντο.] *Mitigabant*. Euſtathius, Κάλος, χειροήθης, ἥμερος, Συνηθής.
P. 261. *l.* 13. Σολοικίζοντες.] Cod. Arch. αὐτοὶ α. τῷ ὰς. ὅπ.
P. 262. *l.* 13. Καὶ ἐκείνοι.] Codex Arch. ἐκείνοισι.
17. Οὐκ οἰσόμεθα.] Ita legit Valla cum cod. Arch.
29. Σκώπασις.] Cod. Arch. Κώπασις.
36. Ἰνδάνθυρσος.] Cod. Arch. Ἰδάνθυρσος perpetuò. Vide Strabonem, 14.
37. Περσχυμούμενον, ἡμέρης.] Cod. Arch. περσχυμούμενος μοίρης. ut ſæpe infrá.
P. 263. *l.* 34. Λύκος.] Confer Arrhianum III.
P. 264. *l.* 12. Ἐμβαλεῖν.] Cod. Arch. Συμβαλεῖν, quod habet hîc locum.
31. Σὺ ᾗ σῇσι.] Cod. Arch. & margo conſentiunt.
P. 265. *l.* 9. Σκυθίων ῥῆσις.] De hoc proverbio Suidas, Adagiographi, & Demetrius, vulgò, Phalereus.
P. 268. *l.* 25. Αἰακίδης.] Cod. Arch. Αἰάκης, ut ſuprá.
P. 269. *l.* 26. Πρότερον ἑωυτόν.] Suidas hîc legit ἑωυτῶν. idem pro ἵνεκεν ἕνεκεν. cod. Arch. ἕνεκα.
18. Οἶδα. & ἀπίκατο.] Rectiùs editis.
30. Ἀνελευθέρως.] Rectè. Ita & Vallæ codex.
43. Κόκκοι.] Euſtathius, B. Ἰλιάδ., ad Τοιοῦτοι δίκας μοι Συμφράδμονες εἶεν, adducit hunc locum.
P. 270. *l.* 32. Μετέχοντες.] Cod. Arch. μετέχοντας.
P. 271. *l.* 5. Λόγον.] Fortè δόλον.
25. Μεμβλιάρεω τ. Π. ἀνδρὸς Φοίνικος.] Stephanus *Ethn.* legit Μεμβλιάρεω. Vide Apollodorum.
47. Μάκρον.] Cod. Arch. Μάκιστον confirmat Stephanus. Idem Arch. c. Θείξεα habet pro Φείξαν, ut Stephanus; deinde Ἔπειον, & Νύδειον.
P. 272. *l.* 20. Εὐδυμάδης.] Sic quidem Valla. Cod. Arch. Εὐφημάδης.
38. Συμμίσγουσι.] Cod. Arch. Συμμίδουσι. Ita Valla. Mox Κυρβίβ.
P. 273. *l.* 14. Ἀκήρατον.] Codex Arch. ἀπείρατον.
P. 275. *l.* 37. Τέτρηχ.] Significant loci felicitatem, & ubertatem.
44. Συνοικίζοντας.] Codex Arch. Συνοικήσοντας. Rectè.
P. 277. *l.* 15. Ἔδεισε φαπᾶς.] Euſtathius ad Z Ἰλιάδ. Fortè reſpexit Herodotus præceptum Homericum, Ἰσόν τ' ἀλαπάζειν τε, ——— quod infrà ſequitur.
P. 278. *l.* 12. Ἀλαζής.] Cod. Arch. Ἀλαζείρ.
27. Φόρυς.] Cod. Arch. φόρυν, ut Valla.
28. Ἀρυάνδεω.] Polyænus l. VIII. p. 625. Cod. Arch. Ἀευάνδεω.

36. Δαρεῖ.]

36. Δαρεῖθ.] Hesychius, Δαρεικοὶ, οἱ χρύσοι στατῆρες. Lege Χρυσοῦ στατῆρες.
P. 279. *l.* 19. Τοὺς ἑωυτέους.] Cod. Arch. ἑωυτῆς.
24. Ἀδυρμαχίδαι.] Apud Ptolemæum Ἀδυρμαχίται, ut Εὐεσπερίδ apud Stephanum, quæ quidem terminatio his & Ægyptiis usitatior. Silio, *Adyrmachidæ*. Stephano Ἀδυρχίδαι, malè.
25. Πλεῦνθ.] Cod. Arch. Πλυνός. Sic Lycophron quoque.
37. Τεθειπποβάδ.] V. Hesychium in Βαρκαίοις ὄχοις. Athen. 3. l. 21. c.
40. Ἀυχίται.] Cod. Arch. Ἀυχίδ. Stephanus, Ἀυχίδ, ἔθνθ Λιβύης ὑπερβάλλης. Lege ὑπὲρ Βάρκης. Cæterùm qui hîc Γιγάμαι, cod. Arch. Γυγάμαι, Stephano Γιλιγάμβαι.
P. 280. *l.* 4. Ἀπελλαῖοι.] Hesychius, ἀκεῖδας exponit.
6. Ἔπειτα γάλα.] Rectius codex Arch. ἔπειτα ὀλὶ γάλα ὁπτ. has lacti insperebant.
34. Γαραμάντες.] Mela, Plinius, Capella; Γαμφάσαντες.
42. Ἐν χοί.] Hesychius ἐν χοὶ κύρεϊ. πρὸς τὸ χραῖ.
P. 281. *l.* 9. Γλυκύτητα.] An γλυκήτηθ; Eustathius enim sic hîc legit.
39. Ἀυσῆς.] Codex Arch. Ἀυσεῖς. Astipulatur Stephanus. Malè, *Ausenses*.
P. 282. *l.* 38. Μεσαμβεῖν τε.] Cod. Arch. μεσαμβείης κάρτα.
42. Θερμὸν ἐς μεσ.] Cod. Arch. Θερμὸν μέσας νύκτας πελάζει.
P. 283. *l.* 4. Αἴγλα.] Cod. Arch. Αὔγλα. Sic & Stephanus.
21. Τραγλοδύ.] Eustathius ad Dionysium p. 28. Mox Τραγλοδ. Αἰσίοπες, & τετείχασι habet codex Arch. cum Eustathio.
P. 285. *l.* 1. Αἰγίδας.] Locum istum diligenter excutit Eustathius ad E. Iliad.
3. Πλὴν γὰ ὅτι.] Melius Cod. Arch. πλὴν γὰ ἢ ὅτι.
8. Αἰγίδας.] Cod. Arch. & Eustathius Αἰγίας, ut & margo.
13. Χρίων χαλῶς.] Codex Arch. melius χρ. αἱ Λίβυσαι, ἢ χρίων χαλῶς.
43. Ζορκάδες.] Codices MSS. δορκάδες. Hesychius in ζάρ. & Callimachus *Hymno* in Dianam.
P. 286. *l.* 2. Πήχεες.] Illæ sunt in cithara partes quas ἀγκῶνας vocant.
12. Ζεγίρεες.] Hesychio minùs rectè ζηγάδεια. codex Arch. Λαβύσινον.
18. Ζαύηκες.] Codex Arch. Ζάβηκες. quod est idem.
20. Ζύγαντες.] Bochartus distinguit inter Ζύγαντας, & Stephani Γύζαντας. Lege l. 26. Κυζαντῖν. Sic Arch. c. & Stephanus.
40. Πτεικῆς.] Codex Arch. Πευκῖνας. Rectè; Hesychius, πύκινον δάκρυον, πίσσαν. Mox ἀναφέρ non ἀναφαίν.
P. 287. *l.* 38. Ἐπ' ἐκατοσά.] Cod. Arch. ἑκατόν.
P. 288. *l.* 1. Τὰ μέσα.] Desunt codici Arch.
2. Βυνὲς καλέουσι.] Dictio est Libyca. κολωνὸς, λόφθ, Hesychius & Bochartus.
27. Ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι.] Eustathius ad N. Iliados.
P. 289. *l.* 15. Βάρης.] Suprà p. 279. Βάδρης, & Μάρδης. cod. Arch. hîc Μαρδῆς. alius, Βερδῆς. V. p. 409.

Ad Librum Quintum
HERODOTI.

P. 290. *l.* 6. Δ Αρείῳ.] Codex Arch. Δαρείῳ.
7. Πισιστράτιδαι.] Hesychius ἐκπλεῖ exponit per ἐκμαστιγώσῃ. Alibi variant codices; aliquando σεισαῖν scribunt. Vide Hesychium in ἔκπλεῖ, ubi ait ἀπὸ τῆ ἵππε.
8. Οἱ γὰ ἄν.] Cod. Arch. Ὡς γὰ ἂν. L. cod. Ar. ἀπηγαγόμεθα.
22. Πολλόσι ἐκρήσαν.] Cod. Arch. πολλῶν.
30. Δαρείῳ.] Codici Arch. & Vallæ deest.
P. 292. *l.* 8. Σιγύνας.] Apollonio Rhodio Σίγυννοι.
17. Συγύννας.] Cod. Arch. Hesychius, Σίγυννοι, τὸ ξυρὸ βέλεμνα. Eundem vide in Ζηβύνη, Ζιβύνη, Σιβύνη. Aristotelem Poet. c. 2. Schol. Apollonii p. 72.
23. Εἰκότα.] Ionismus postulat εἰκότα.

35. Ἡδωνίδα.] Cod. Arch. Sic Valla.
43. Πίγρης.] Cod. Arch. Τίγρης ὁ Μασίνης. V. p. 414. Fuit & Pigres Artemisiæ frater, Poeta. Plutarchus contra Herodotum, videtur ei tribuere Βαρβαρομιμησίαν.
P. 293. *l.* 6. Ἐπιμελὲς πρ.] Suidas hîc videtur legisse ὀπιμέλιον.
7. Λυδικά.] Cod. Arch.
10. Φυλάξαι.] Suidas legit γνῶναι.
20. Πολιτοὶ εἶεν.] Cod. Arch.
25. Παιονίη.] Eustathius ad Periegeten, & Iliados B.
P. 294. *l.* 10. Ὀδομάντες.] Cod. Arch. Ὀδομάντας. prius agnoscit Thucydides II. Vide Scholiastem Aristophanis ad *Acharnenses*.
32. Τίλωνας.] Hinc fortè emendandus Hesychius, cui Τίλτον est εἶδος ταινίας.
P. 295. *l.* 18. Ἀντίας.] Cod. Arch. ἀντία. Illud porrò ἀλγυδόνας ὀφθαλμῶν respexit comicus, *ut doleant ei oculi*. Usurpavit quoque Plutarchus, non agnito auctore.
33. Ἀναχαιομβύα.] Certum est Vallam legisse ἀναχομβύα, ut habet codex Arch.
P. 296. *l.* 17. Μαιδῶν.] Cod. Arch. Μαιδόνων. Vidit idem Valla.
29. Τυχαίη.] Vide l. VIII. c. 136. l. 1. c. 93.
37. Ἑλληνοδίκας.] Cod. Arch. Ἑλλήνων· ita & Eton. Codex. Nec aliter Valla. De Hellenodicis Ælianus *Var. Hist.* IX. c. XXXI.
P. 297. *l.* 5. Μύρκινον.] Ita paulò priùs. Cod. Arch. hîc Μύρκιον. Stephanus ex Parthenio cum duplici ν scribit.
10. Ἵνα ἴδη.] Cod. Arch. ἵνα ναυτ. ὅτιν ἴδη ἀφθ. κ. π. κ. καὶ μεγάλα ἀεργάσεα. Ita Valla.
15. Σὺ τοίνυν.] Meliùs cod. Arch. Ζύ νυν. Ita enim p. 303. l. 7.
24. Ἄνεως κακῶν.] Non est solicitandus iste locus. Est enim ἄνεως, ἄνους, Hesychio. Mox πρόχυμα significat *propugnaculum*.
P. 300. *l.* 13. Καὶ τὸν Βασ.] Suidas & codex Arch. αὐτὸν β. ut mox.
19. Διηκοσίας πεντήκοντα.] Hinc Suidam emenda, apud quem ἑβδομήκοντα legis.
46. Ἐσπίσχετο.] Codex Arch. ἐπίσχετο. Hoc Valla videtur sequi. Prior lectio melior, nam ἀνίσχεσθαι, est hoc in loco δυμῶδες.
P. 301. *l.* 27. Ἐστιμφόον.] Æneas in Poliorcetico, & Polyænus I. I. idem tradunt.
P. 302. *l.* 16. Ἐν τῷ πρωτέρῳ.] Haud dubiè, ἐν τῷ πρώτῳ. Ibi de istis agit. Cod. Arch. confirmat, & Stephanus in Τίρυσα
23. Τερμυρία] Margo & codex Arch. Τερμερία. Stephanus itidem, Τερμερεύς. Cæterùm in I. hos vocat noster Τερμίλας quos hîc diceret Τερμερίους. Vide p. 72. Puto literarum ρ & λ aliquam fuisse etiam in sono affinitatem apud antiquos. Inde trauliſmus. V. Stephanum in Τίρυσα, & in Τερμίλη. ubi Τίρμυς & Τέρμιλ promiscuè. Sic Τόργος & Τόλγος, Ἀλύμβας & Ἀργύβας, Ὄλορος & Ὄορλος, Κόραξ & Κόλαξ.
28. Μετεὶς.] *Adiens*, μετερχόμενος, πρεσβεύων.
29. Cod. Arch. Ἐνόντες pro Ἔχοντες. & Συναποκάλο.
P. 303. *l.* 20. Ἐξίσιος.] Eustathius ad Odyss. ἔκπεμψις, διαζύγιον.
P. 304. *l.* 37. Κρήσιν.] Cod. Arch. Κρήσσον. Sic & Stephanus.
P. 305. *l.* 21. Εἴχατα.] Codex Arch. οἴκοι.
P. 306. *l.* 6. Ἀναξυρίδες.] Hunc locum non vertit Valla. *fœminalia*, Hesychio.
13. Κατάκειμαι,] Cod. Arch. quod probo. Reliqua in hac paginâ cum margine habet idem codex.
P. 307. *l.* 10. Ἐυπία.] Codex Arch. ἐυπετία. Hoc accedit ad ἐυπετία. v. p. 306. l. 8.
15. Ἐπακόους.] Lectio marginis placet codici Arch.
21. Ἄρχομαι.] Lineâ penultimâ διαμείβομαι mallem cum codice Arch. quàm ἀμείβομαι.
31. Σταθμοί τε βασ.] *Mansiones*. Isidorus Characenus scripsit σταθμὸς Παρθικός. Opinor hinc ἀφορμὴν sumsit. In eo legas σταθμὸν βασιλικὸν p. 185. paulò infrà Μιθράδα σταθμὸς, βασιλεὺς, lego σταθμὸς βασιλικός. Idem porrò subinde σταθμὸς commemorat alios, quos βασιλικὸς fuisse certum est. De Stathmis etiam scripsit Amyntas quidam, cujus meminit Athenæus. Hujusmodi est Hieronymi opus de *Mansionibus filiorum Israel*. Hesychius exponit σταπετικὸν κατάλυσιν. Talis fuit Nazianzum. Suidas in Γρηγόριος.
P. 308. *l.* 14. Ἐσβάλλοντος.] Codex Arch. ἐσβάλλοντι, utì mox μεταβαίνοντι. Ferri potest prior lectio. Διαβάντων δ' Εὐφρήτου πόλις δὴ Ἀπάμεια. Isidorus Characenus.
23. Ὁ δὲ παρασάγγης.] Vide Brissonium de *regno Pers.* item Casaubonum ad XI. Strabonis, sub finem.
34. Φοινίκων χρήματα.] Vide Scaligeri digressionem ad *Eusebii Chron.*
P. 309. *l.* 45. Κλείνων.] Vide Marcellinum in v. *Thucydidis*. Ejus fides in his desideratur.
P. 310. *l.* 24. Ἀχαΐης.] Hesychius, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ δ' ὑγρὸν ἄχος.
44. Παείνη.] Scribe cum codice Arch. Πωείνη. meminit Pausanias, & Pollux, & Suidas.
P. 311. *l.* 40. Πελασγικῷ τείχει.] Murum hunc Pelasgi Athenienſibus condiderunt. V. p. 379.
41. Ἐξεῖλον.] Magna est dissentio de duratione tyrannidis Pisist. V. sc. Aristoph. p. 464.
P. 312. *l.* 30. Γελέοντος.] Codex Arch. Γελέοντος, Geleontis.
P. 313. *l.* 46. Τὸν δ'.] Cod. Arch. τῷ δήμῳ.
42. Πάντων πρὸς τοῦ.] Codex Arch. legit rectè πάντα. & l. 47. τῷ δήμῳ. *ipse populo se adjunxit.*

P. 314.

P. 314. *l.* 15. Ἐκόμισε.] *Efferebatur.* ἐτίθη. Usus est & Aristophanes, hâc sententiâ,
P. 315. *l.* 4. Ἔργα χειρῶν.] *Fortia facta, & animi vim.* λῆμα, est βούλευμα, φρόνημα.
P. 316. *l.* 18. Ἰδεῖν τοὺ Βοιωτούς.] Cod. Arch. βοιδῶντας.
21. Ἐν πέδας.] Codex Arch. non ἐς πέδας.
26. Ἱπποβατέων.] Vide paginam 366.
33. Περιπρήσαι.] Aristophani *Nubibus* περιαλύει, *amburit fulmine.* Sunt, qui affirmant ignis Medici vestigia adhuc cerni in marmoreis parietibus cujusdam templi Palladis, quod Athenis extat.
45. Ἰσηγορίη.] Hîc se suæ permiscet historiæ, μετοχωτί, & obliquè animum suum aperit.
P. 317. *l.* 34. Ἐόντας πρός.] Cod. Arch. cum margine, ἐχόντας ἐς.
43. Ἀπεδίδυ.] Codex Arch. ἀνεδίδυ.
45. Δαμίης.] Meminit Pausanias.
P. 318. *l.* 6. Ἐλαῖαι.] Imò fortè in luco Mycenæo. Vide Apollodorum, & quæ ibi attuli p. 70. & 222. Item Herodotum p. 480.
27. Κερτομίοισι.] Festum in harum memoriam dicebatur Λιθοβολία. quod imitabatur ἐπισβολία.
31. Εἰσὶ δέ σφι καὶ Ἀρήτεω ἱρηΐαι.] *Celebrant & sacra quædam arcana,* nempe, præter festum jam dictum.
44. Ἀσῶν τύτες.] Cod. Arch. τυτίων, οἱ περιοδεύντες.
Κυμίσων.] Ita cod. Arch.
P. 319. *l.* 5. Ἀλλοφρονῆσαι.] Eustathius, παραφρονῆσαι, μανῆναι.
40. Τὸν ἐνὰ τυτίων.] Cod. Arch. τῶτον. ut mox.
41. Ἀθηναῖοι δέ.] Verte, *Athenienses autem ne hunc quidem tantæ cladi supervixisse,* &c.
P. 320. *l.* 5. Δωρίδα.] Hesychius in Δωείζειν.
28. Ἐπ' Αἰγυίνης.] Valla legit Αἰγίνης. consentit codex Arch.
P. 322. *l.* 3. Ὀλοίτροχον.] Nempe τρόχον. Apud Homerum N. Iliados, ὀλοοίτροχος. Herodotus infrà, ὀλοίτροχοι λίθοι πατοῦνται, *lapides molares devolvebant.*
31. Κυψέλου.] Plutarchus in *Sympos.* hæc excripsit. Pausanias I. Eliacon vocat λάρναξα. Apud Hesychium varia significat.
P. 324. *l.* 9. Διαπλεύσαν]τος.] Cod. Arch. & Eton. διαπλέξαν]τος. Mallem διαπλώσαντος, quod est διαπλεύσαν]τος.
12. Ἡπαίτης.] Homerus, πατὴρ ὡς ἵππος εἶη. Vide p. 182.
21. Κατὰ τωὐτό.] Cod. Arch. τῷ τωὐτό.
22. Ἴδη.] Non ἴδη.
23. Τὰς ὑπερέχοντας τῆς ὀφρύος.] Hæc verba Aristoteles adfert libro III. Pol. c. 9.
32. Συνόμοσαν.] Codex Arch. ζυνόμοσαν. Hesychio κακόζηλον. Vide *Lex. Herod.*
P. 325. *l.* 9. Ὄρυγμα.] Homerus βόθρον vocat, ubi ista sacra sanguine fuso fiebant.
13. Τοιοῦτον ἔργον.] Codex Arch. cum Valla, τοιόνδε ἔργον.
21. Συνίοντες.] Puto Vallam ea legisse, quæ in textu.
26. Ἡμέρας αἱ κύειαι.] Codex Arch. ἡμέαι. quod non capio. ἀνιᾶσθαι vexari; explicabis hæc ex verbis paginæ 321. l. 6, 7.
P. 326. *l.* 1. Καὶ πᾶσιν.] Locum totum sic concipit codex Arch. μέζον τῆς Ἰλ. Χω. ἢ ὁ καὶ σφι ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν, ὅσοι Ἑλλήνων συνε. τὰς Ε.
8. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος.] Scripsit περιπετῆ de seditionibus Mityleneensibus. Hoc in opere multa pro patria dixit, unde & *aureum plectrum* meruit; multa pro se. Horatius,

Et te sonantem plenius aureo
Alcæe plectro.

de fugâ ejus, quam tangit Herodotus, ista capio,

——*Dura navis,*
Dura fuga mala, dura belli.

Plutarchus libro contra Herodotum p. 858. gravem impingit historico nostro culpam, ob Pittaci res gestas malè hîc silentio obscuratas.
P. 328. *l.* 25. Κυβίβης.] Codex Arch. Κυβίβλης. Restitue Κυβίλης. Mons in Phrygia Κύβελλον. Virgilio Cybelon, III. Æneidos,

Hinc Mater cultrix Cybeli.

Imò idem, Cybele Ovidio, Fast. IV. *Inter,* ait, *viridem Cybelen.* Hîc culta, & hinc dicta Cybele, & Cybelle. Claudianus,

Thyasos spectat de more Cybelle.

37. Σιμωνίδεω.] De Eo Stephanus in Ἀμοργὸς & Ἰουλὶς, inconstanter. Noster infrà filium Leoprepis facit, p. 459. Scholiastes Pindari, Callimachum laudans, hæc habet,

Ὡς ὁ Κῆος Τιμόχου υἱός.

unde de genere ejus aliquid amplius colligitur. Aristoteles Rhetoricor. 3. taxat hominis tum mores tum dictionem, ut qui de asinabus dixerit,

Καλεῖ δ' ἀμυγδαλοῦς ὀνάγρους ἵππους.

Plura de eo Scholiastes Aristoph. p. 532.

P. 329. *l.* 4. Ἐξιλοντα.] Hîc codex Arch. & Eton. legit ἐξιλοντι. Vide quæ ad p. 3. l. 15.
9. Παρηγρέατο.] Codex Arch. παρηγρέατο.
14. Στρατοπότησι.] Ita codex Arch.
30. Τίσαδζ.] Vide paginam 382.
40. Ἀναγνώσας.] Scholiastes ad Dionysium Thracem notat hanc esse locutionem Ionicam. Apud Herodotum frequens est.
43. Τοιῦτόν τι.] Codices scripti, ut & margo, τοῦτον τι ἄν.
P. 330. *l.* 3. Ὅσα περ σοί.] Codex Arch. ὅσα Πέρσῃσι.
12. Οἴκασι.] Codex Arch. ἤκασιν. id rectè.
16. Καταρτήσω.] Paulò suprà καταρτησῆες. & cod. Arch. hîc καταρτήσω.
23. Διέβαλε.] *Decepit.* Alibi διαβεβλημένος βασιλεύς, *deceptus.* v. p. 555. l. 24.
P. 331. *l.* 4. Ἐμβαίνειν.] Scripti omnes ἐσβαίνειν. Mox codex Arch. in melius restituit——ἔτεμλαν ἡμᾶς τὰ κοινὰ τῆς Ἰαν. φυλάξοντας.
13. Σολίων.] Codex Arch. rectiùs, Σολέων ἀποδέξαντες.
16. Ἀντίσαδζ.] Codex Arch. ἴσασθαι ὀρθόν. Mox pro κέρτα idem habet πολέμια ἔργα.
20. Ἰσάμῳον ὀρθόν.] Hæc confirmant codicis Arch. lectionem, l. 16.
26. Ἀυτίων, δέ.] Omninò ut codex Arch. καὶ πάντως. & ut Valla.
37. Περσοφερέστερον.] Et codex Arch. & margo.
P. 332. *l.* 7. Ὁ Καὶ δ᾽ ς.] Codex Arch. non agnoscit: sed pro ὁ Καὶ habet, ὁ ὀπίων, ut paginâ præcedenti.
30. Συνοίσασθαι.] Codex Arch. ἤσασζ.
42. Τμῖνς.] Codex Arch. Τμαῖνς.
49. Περιώπην.] Codex Arch. Olim quidem inquit Stephanus Περκώπη dicebatur quæ nunc Περκώτη.
P. 333. *l.* 12. Κινδύθ.] Hæc quidem est lectio codicis Arch. Est apud Strabonem l. 14. Μίνδα, apud Scylacem Μύνδθ in Caria; utcunque hîc nihil muto; nam apud Polybium Κινδίας Ἄρτεμις legitur. Syennesis mentio est in I. libro.
15. Κατὰ νότε.] Cod. Arch. κὴ νῶτα. mox συμβ. & χέρτες.
31. Στρεπίῳ.] Est enim is τυμῖνς πολέμιος.
44. Δάσῳ.] Margo lectionem aliam profert Πηδάσῳ. Codex Arch. Λασσίων. Interpres Μύλασσι. Quam fortè dictionem voluit indicare codex Arch. Qui insidias struxit, erat Mylassensis.
47. Ἀμόργης.] Codex Arch. Ἀρμόργης καὶ Συαμάγκης——καὶ Μύρσος. Cæterùm Amorgen novit Ctesias.
P. 334. *l.* 7. Ἰλιάδα.] Codex Arch. Ἐλαΐδα. Vera lectio est Αἰολίδα. Sunt in Æolide Gergitha.
8. Ἀπολιφθέντες.] Codex Arch.
33. Μίλητον.] Mirum cur Henr. Stephanus insimularet Vallam, ac si Pythagoræ hoc nomen dedisset, quod non fecit.

Ad Librum Sextum
HERODOTI.

P. 335. *l.* 35. Τυμβθ.] Valla paginâ proximâ vertit, *fecit literas*; mallem *operâ, ministerio usens.*
38. Ἀλλ᾽ ἐκ τείχεθ.] Codex Arch. habet Interpretis lectionem, ἀλλὰ τοῖχον ῥύψαντα.
P. 336. *l.* 46. Οἱ Λέσβον νεμ.] Codex Arch. & Eton.
P. 337. *l.* 3. Δώδεκα γνυσί.] Reliqua sic pertexit codex Arch. Πεμπάων δὲ ἐόντων Τηΐοις ἔκκαι γνυσί. Τηΐων, &c. ita ut nulla hîc sit mentio Myusiorum. Numeri autem summa sine istis constat. Puto nihilominus Myusios interfuisse ob vicinitatem. Vide p. 60. l. 33.
22. Τῶν Ἀρχαίων.] Codex Arch. Τῶν ἀρχέων. Sic & Valla.
25. Συγκαλέσαντες.] Codex Arch. melius Συγκαλ. longiùs abit codex Et. Συλλεξάμενος.

34. Καπέζαι.]

34. Καπάξει.] Codex Arch.
P. 338. *l.* 1. Ἐπὶ ξυρῇ.] Homerus hoc usus est proverbio, Ἐπὶ ξυρῇ ἴσαν ἀκμῆς. Vide & Plutarchum contra Herod. p. 870. Longinus hunc locum laudat.
13. Ἔχαπτε.] Codex Arch. Ἔχας τε.
40. Οὐ βιλεμβίας.] Codex Arch. propiùs ad Vallam ἀγνευμβίας.
P. 339. *l.* 11. Ἔνδενα] Codex Arch. δέκα. Ita Valla.
39. Post χίων codex Arch. addit ἐδέν. rectè.
P. 340. *l.* 2. Καταδύσας.] Codex Arch. καταλύσας.
9. Ἐξ ἄκρης.] Homerica est locutio.
11. Στρατεύειν.] Rectè. Cod. Arch.
34. Ἄμπ.] Codex Arch. Ἄμπη. Ita & Stephanus hîc legit.
P. 341. *l.* 2. Μιλήτε ἅλωσις.] Drama, cujus pauci qui de Phrynicho agunt, meminerunt. Callisthenes apud Strabonem XIV. eadem scribit. Vide Longinum Sect. 21.
P. 342. *l.* 2. Τῆς Ἰνυκῦ.] Codex Arch. Ἰνύκη. Sic Stephanus in Κάμιρος. Idem tamen in Ἴνυκλον aliter. Nisi forte locus sit mendosus.
P. 344. *l.* 35. Τὼ ἀρχὼν τῆς Χ.] Valla & cod. Arch. ut in margine.
P. 347. *l.* 6. Δαρεῖος.] Marcellinus in vitâ Thucydidis de hâc re dubitat.
P. 348. *l.* 11. Ἄθων.] Charon Lampsacenus scripsit, columbas albas plurimas hoc tempore visas. Ælianus v. H. L. 1. c. 15. Vide p. 365.
P. 350. *l.* 9. Ἀργείην.] Codex Arch. Ἀργίνην. Vall. Αἰγίνην. Vide Apollodorum II. *Bibl.* Ibi Ἀργεία dicitur.
19. Εἰκως.] Codex Arch. εἰκός. Ita Valla.
P. 351. *l.* 32. Λογάδας.] Codex Arch. λογχάδας. Vide Scholiasten Aristophanis ad *Acharnenses* p. 422.
44. Ἐς Ἀπόλλωνος.] Codex Arch. Ἀπόλλωνα.
P. 352. *l.* 13. Ἔχειν, ἢν μήτηρ.] Codex Eton. cum Valla facit ἢν ἡ μήτηρ ἢ ὁ πατήρ.
18. Δύω ψήφους.] Thucydides l. 1, refellit vulgatam de re sententiam. Nescio an Herodotum designet.
P. 354. *l.* 20. Ἐπὶ δακτύλῳ.] Codex Arch. δακτύλων. vidit Valla.
38. Ἄζος.] Vide p. 506.
P. 355. *l.* 5. Καταδωσίην.] Alii recentiores dicunt δωμοσίην.
P. 358. *l.* 19. Ὅκως χάς.] Suidas hæc adducit paulò aliter, ἐνέχρεως τὸ ὀφείλοντα τῷ σκήπτρῳ. Codici Arch. & Eustathio deest σκήπτρῳ.
22. Ἐν ξύλῳ.] *In codice Numellis.*
40. Ἐν ἀλοζίῃ.] Codex Arch. ἐν ἀποείῃ χώρῳ.
P. 359. *l.* 12. Σίπεια.] Codex Arch. Σήπεια. Sic Interpres.
17. Ἐπίκεινα.] Vide paginam 340.
P. 361. *l.* 1. Φιγασιύς.] Non puto alibi hoc nomen reperiri. Codices A. & E. Φιλαγιὺς habent. Hinc vero lectio emicat, Φιγαλεὺς, quam Stephanus in Φιγαλέα agnoscit.
P. 363. *l.* 2. Λιθίναδαι.] Codex Arch. λιθίσαδαι. Quartum autem versum sic legit,

Ἀλλ' ὄρκια πεῖς ἐστιν ἀνώμαλος, ἢδ' ὅτι χείρως
Οὐδὲ πόδας, κεφαλῆς ὃ μετέχθει ——

Ultimus versus, si rectè memini, est Hesiodi.
27. Κνοίθε.] Codex Arch. Κνέθε.
P. 364. *l.* 4. Δωρείην.] Codex Arch. δωτίνην. Rectè, nam alibi ἤγειρον δωτίνας ἐκ πολίων.
13. Ἐρερόν τε χ' ἕρον.] *Deprædabantur.*
25. Ἐπασαρήρων.] Aliter ἐπάσαρτον, ῥόπλεσιν, κορύνῃ.
P. 366. *l.* 22. Πολεμέοντων.] Codex Arch. πολεμιζόντων.
27. Δαρεῖος.] Hesychio, φεύγειν ὑπὸ Περσῶν. ὑπὸ Φευγῶν Ἔλλως. fortè εἴρκλως. Ctesias Δαειτῶν scribit.
43. Ἱπποβοτέων.] Codex Arch. De quibus suprà jam meminit, p. 316. Nihil hîc muto.
48. Τὼ πόλιν] Addit codex Arch. χ' ἐλθεῖν ἐς τὰ ἄκρα. Consentit Valla.
P. 367. *l.* 21. Ἀποπνυμένοι.] Confer p. 328. l. 26. Ibi unius tantùm ἱρὸ meminit combusti; hîc ἱρῶν.
26. Κατέργοντες.] Codex Arch. καταργάζοντες.
38. Ὁμομήτορες.] Quod rectius, Cod. Arch.
39. Τῆσιν αὐτῆσιν ἵπποισιν.] Uti & paulò infrà. *idem.*
46. Τέθαπται.] In his Cimononiis sepulcris ipse Herodotus sepeliebatur. Marcellinus vit. Thucyd.
P. 368. *l.* 4. Μιλτιάδην.] Vide Marcellinum in *Vitâ Thucydidis.*
9. Ἐκπεφευγών.] Codex Arch. ἐκπεφευγώς.
20. Φιλιππίδην.] Cod. Arch. Hoc & infrà. Lucianus hæc ridet.
46. Ἰσαμβώ.] Ita omnino. vide autem quæ Plutarchus l. contra Herodotum p. 861. adfert. confer & Justinum.
P. 369. *l.* 19. Ψάμμον.] Codex Arch. γῆν. Idem lectiones marginales confirmat, in quibus ἐδὼν Ionicum est, & parit compositum Χαυλιόδων aliáque.

20. Φειδιππίδην.] Codex Arch. Φιλιππίδην. Ita & Plutarchus, contra *Herodotum*. & Isidorus Pelus: l. 4. Epist. 69.
34. Ἐγκτέρεω.] Codex Arch. ἐγκτίρεω.
P. 370. *l.* 7. Ταῦτα χρόντες.] Codex Arch. ἀναγρόντες.
P. 371. *l.* 20. Θυσίας.] Meminit Scholiastes Aristophanis. Fiebant hæc sacra Braurone, Pollux VIII. c. IX. §. XXVI.
20. Αἰτίη, ἢ ἔχει.] Plutarchus, αἰτίην ἔχειν, hîc legit.
22. Ἀναδίξασθαι.] Paginæ proximæ lineâ ultimâ ἀναδίξαι. Atque ita Plutarchus hîc legit, & codex Arch. & paginâ 374. Scutum sublatum erat proditionis signum.
P. 373. *l.* 19. Δεινὸν χόλον.] Puto Vallam vertisse *multum acerbitatis*.
P. 375. *l.* 14. Ἐξενεῖκαι.] Codex Arch. ἐξενείκαις ἐσπαξ.
P. 376. *l.* 6. Δάμας.] Codex Arch. Δάμασ☉ Ἀνδρε☉ τῦ. Vera est lectio Ἀμύρι☉. *Amyris insanit* quid sit nôrunt paroemiographi.
11. Αἰολίδ☉.] Codex Arch. Αἰτωλίδ☉. Valla Ætoliæ.
P. 377. *l.* 15. Σχήματα.] Codex Arch. ὀχήματα. Ambigo.
P. 378. *l.* 42. Χθονίων θεῶν.] *Deorum inferorum*.
P. 381. *l.* 21. Καταυσας.] Codex Et. καταλύσας. sic interpres. Codex Arch. καταισίας.

Ad Librum Septimum
HERODOTI.

P. 382. *l.* 7. Ἐς Σάρδις.] Vide paginam 239. l. 11. & 12. πολλῷ φαίλω——παρεῖχον, Codex Arch.
P. 383. *l.* 16. Βασιλεῦσαι.] Cod. Arch. ἐβασίλευσαν.
29. Ξέρξεω.] Codex Arch. mellûs. Valla non vertit.
P. 384. *l.* 5. Ἀναβαβήκασαν.] Codex Arch. ἀναβεβήκασαν ἢ ἔχθεα παραπαλαιόμενοι. Id est, *inimicitias prius deponentes*,
7. Πεισιστρατίδεω.] Puto sic scripsisse Herodotum. Ita sanè cod. Arch.
8. Λάσυ Ἑρμιονέ☉.] Cod. Arch. sed notior est Lasus Hermionensis ex Procli chrestomathia, & Tzetze ad Lycophronem, Pausaniâ, aliisque, quàm ut de eo hîc dubitari possit.
10. Ἐκ τ Θαλάσσης.] Codex Arch. cum margine κ τ θαλ.
21. Ξέρξης.] Darii & Xerxis bella hæc scripsit Charon Lampsacenus Herodoto paulò senior. Item Simonides. *Suidas* & Tertullianus L. de *Animâ*, & Plutarchus, & Pausanias hoc docent.
31. Σύλλογον ἐπίλεκτον.] Posteriores unâ voce Συγκλῆτον. aliquando Συγκλητο☉ βουλή. Tragicus quidam λέχη συγκλητον dixit.
P. 385. *l.* 7. Ὑποδέομαι.] Omnino ὑποδέομαι. unde apud nostrum toties ὑποδῆκαι. Sic ὑποδέμε☉ τοῖς ὀνειρόπολοισι τὸ ἐνύπνιον. Quanquam ibi quoque ὑποδέμε☉ malè scribatur. ut etiam p. 392. l. 35. ubi iterum codex Arch. ὑποτίθεσθε.
35. Ἀγαθοὶ ὑμεῖς.] Codex Eton. hæc interponit, ἡμεῖς μὲν πολλὰ ἀγαθὰ ἔχομεν. ὑμῖν δ. *Nos tot bona reportabimus*. Infrà codex Arch. χρὴ συμπαρεῖναι.
P. 386. *l.* 7. Ὑπάρξαντας ἀδικίης.] Scio alibi sic loqui Herodotum, & alios. Hîc autem in codice Arch. video ἁλιπόδης. Puto igitur Herodotum scripsisse ἁλίτας, *peccatores*. Homerus etiam dixit πολὺς ἁλείτην.
P. 389. *l.* 39. Μετὰ δὲ βασιλεύσας.] Codex Arch. βασιλεύσαι Ω Π. σ. μὴ ἄγειν, quod rectum est. Vide p. 390. l. 15.
P. 390. *l.* 36. Θεὸς ἄν.] Codex Arch. Θεὸς πε ἄν. Ita p. 391. l. 16.
P. 391. *l.* 2. Φανέντ τε εὖ.] Formavit hoc ex noto Hesiodi dicto.
26. Φανέσ☉.] Codex Arch. φανεῖ☉. Margo φανέντ. vide lineam penultimam.
36. Οὐδὲ ἐπιφθονέσι.] Codex Arch. & E. & Valla hîc legerunt μὲ ἢ ἐπιφ. Postulat id sententia.
P. 392. *l.* 1. Νομίζων.] Scripserat ἐλπίζων. Ita legit Valla, ita codex Arch.

35. Ὑπατίδης.]

35. Ὑπνίδες.] Codex Arch. ut p. 385. l. 7.
P. 393. *l.* 12. Ἀναμίνῳ.] Codex Arch. ἀναιμομένῳ. Indubitabilis lectio.
16. Σκύδαι.] Vide paginam 3. & 7.
20. Μυσῶν τι καὶ Τευκρῶν.] Vide p. 409. l. 29. Xerxes finxit Principes Græcorum ſibi patriæ proditionem addixiſſe. Hinc tot gentes non tam ad bellum, quàm ſpolia, confluxère. Polyænus VII.
29. Ὕδωρ πινόμενον.] Juvenalis,

——*epotáque flumina Medo*
Prandente——

Inter hos fuere Onochon, ſive Onochonus, Liſſus, Scamander, Melas, Liſſus, Echidorus, v. p. 449.
41. Βυβάκεις.] Suprà Βυβάξης, ut Οἰβάξης. ita Juſtinus. Tzetzes falsò vocat Βυβάνλω.
P. 394. *l.* 8. Κλεῶναι.] Erant & aliæ Cleonæ inter Argos & Corinthum.
P. 395. *l.* 8. Πόνον.] Puto rectè ſe habere. Valla tamen cum codice Arch. legit πόρον. Alii χῶρον.
21. Καταῤῥήξης.] Multa de hoc diſputat Salmaſius ad *Plinium*.
27. Πύθων ὁ Ἀνθ.] Omninò contemnenda eſt lectio marginalis. Locum hunc adducit Euſtathius ad B. Ἰλιάδ., non tamen ſanè.
P. 396. *l.* 4. Γεωπόλων.] Codex Arch. γωτιλίων (vel γωπίδων) ἀρχίων ὄζῃ βίῳ.
37. Καλλάμβον.] Codex Arch. Καλλάπον. Fortè Καλλαΐαν. Nam Stephanus in Κάλλατις habet καλαΐα. Idem tamen hîc legiſſe videtur Καλλάμβῳ.
41. Χρυσίῳ.] Tzetzes ad Lycophronem videtur hîc legiſſe ἐχρύσωσαν.
P. 397. *l.* 1. Τὴν καὶ ὕδωρ.] Vide Briſſonii collectanea de *regno Perſico*, l. III.
13. Μαδύτα.] Codex Arch. Ἀβύδα. Vide tamen p. 556. l. 42.
30. Μασγίας.] Codex Arch. rectiùs στγίας.
P. 398. *l.* 10. Ὄρυξι.] Codex Arch. ὄρεσι. Hoc rectum.
P. 399. *l.* 25. Τῇ ψυχῇ.] Sic legit codex Arch. non τὴν ψυχήν.
42. Νισαῖοι.] Codex Arch. & Stephanus Νισ. Arrhianus etiam Νισαῖαι ἵπποι genere mutato. Suidas Λευκάτᾳ, vulgatos libros ſequens ſcribit Νισαῖοι. Vide ſuprà, p. 204.
P. 401. *l.* 38. Οἶνον ζυ.] Codex Arch. Οἶνος.
39. Μεσοπώτιδα.] Cod. Arch.
46. Ὑπόπλεως.] Cod. Arch.
P. 402. *l.* 21. Κομίζεσθαι.] Codex Arch. δεῖ κομίζεσθαι. Quæ lectio Vallæ placuit, utì & hæc ἔχων δή τοι λιμὸν. & l. 28. ὅσον ἂν περβαίνῃς ἑκατέρω.
P. 403. *l.* 42. Μεταβάλλων. ὀφ.] Cod. Arch. ——λων γνώμας ἔχεις, ὀφ' οὗ τι. Valla videtur legiſſe ampliùs στρατόμα μίμησον.
P. 404. *l.* 16. Ἐντεταμένως.] Cod. Arch. ἐντεταμένος. *Intentè.*
32. Διαχρῆναι.] Codex Arch. διαχεῖναι. Ita Valla.
33. Πέλασθ.] Uterq; legit ut miram ubiq; inter Vallæ codicem & hunc noſtrum obſerves concordantiam.
P. 406. *l.* 21. Πλῆθος, ιβδ.] Cod. Arch. ἰφδη ιβδ. De numero nimium quantum variant Auctores. Ælianus videatur l. 13. c. 3. Diodorus 11. Plinius 33. c. 10. Nepos in vitâ *Themiſtoclis*, Juſtinus, Iſocrates *Panathenaico*. De hâc expeditione ſcripſerunt horum temporum celebres auctores cùm alii tùm Charon Lampſacenus, Phrynicus tragicus, quem ſequebatur Æſchylus in Perſis, Chœrilus Samius, qui omnes gentes, teſte Joſepho, recenſuit.
P. 407. *l.* 11. Ἀναίρης.] Codex Arch. & Valla Ἀναφάνης.
12. Ἐστοάχατο.] Codex Arch. ἐστεάχατο. Vide p. 408. l. 33. 409. 10.
43. Ἀζάνης.] Codex Arch. Ἀρτάνης ὁ Ἀργαῖος. Magna eſt in his ducibus nominum varietas. Quædam finxit Æſchylus, nec ſatis aptè, ſi terminationem ſpectes.
P. 408. *l.* 12. Πολίντονα.] Euſtathius ad hunc locum reſpexit, cùm τόξον παλίντονον exponeret κυκλοτερὲς, τὸ ὁλὶ διάτρεσα μέρη κλινόμενον.
38. Ἔσαν.] Codex Arch. ἴσαν, ut Valla.
P. 409. *l.* 9. Φεύγας.] Conon *Narratione* 1.
25. Νεβρῶν.] Codex Arch. non νευρῶν. facilis lapſus.
33. Μυκοπεργέας.] Athenæus, ἐν Λυκίᾳ εἰργασμένους. l. XI. c. XI.
37. Καβηλέες.] Codex Arch. Καμηλέες——Λασίνιοι.
40. Μιλύαι.] De hîs in I. dixit; eoſdem & Solymos facit. Hinc Joſephus cives ſuos eſſe vult, quos Chœrilus enumerârat in hoc exercitu, & tribuit iis pro galeis ἱππῶν δορὰ περὶσωμα, Herodotus δορίδας. V. p. 408. l. 34. Cod. Arch. hîc, Μυσίαι.
P. 410. *l.* 29. Τετραπαίχμης.] Codex Arch. ut margo & Euſtathius Τετραπαίχμης.
31. Ζερδομάνης.] Cod. Arch. Μασσάγης, & Γέργης. V. p. 421.
39. Θανάτῳ βιασθείς.] Codex Arch. βιασθείς. Placet μισθοῖς.
P. 411. *l.* 9. Σειρῆσι.] Potiùs Σειρῆσι. *Sagulis*. ut ſuprà p. 409.
P. 412. *l.* 2. Ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ.] Numerum navium variant Juſtinus, Tzetzes; Herodotum ſequitur Diodorus.
10. Λιγύπᾳ πᾶν.] Joſephus adducit primo contra Apionem.

26. Ὁμοβοίης.]

26. Ὠμοβοίης.] Eustathius hîc legit ὠμοβοίοις.
31. Παμφύλιοι.] Cod. Arch.
P. 413. l. 36. Ἀχαιμένης.] Codex Arch.——νης ὁ Δαρείου ἐὼν ἀπ' ἀμφ. ἀδελφεόν.
42. Γάπην.] Codex Arch. Μάπην, & Μέσβαλ Θ, & Ὠσμέσδην Θ, & Γόργ Θ, & Τιμωνᾶς. Mallem hîc pro Ἀσίδι Θ, legere Ἀσσίδι Θ. est enim Ἄσσ Θ insula Phœnicia.
P. 414. l. 1. Πύγμης.] Cod. Arch. Πιγμαῖος ὁ Σελλ. Fuit Pigres alius ab hoc. Vide & p. 292. Scribitur Tigretus, & πίγρης Θ. V. Voss. de Poet. Gr.
18. Ἀνγδάμ Θ.] De hac vide Ptolemæum Hephæstionem l. VII.
13. Καλυδνίων.] Scribe Καλυνδίων, ut pag. 414. Ita & Stephanus. Mox ut in margine, codex Arch. Ἐνδοξοτάτας.
P. 415. l. 14. Σύνδρομ Θ.] Hæc non rectè vertit Valla. Mallem, *Paupertas quidem Græcis semper fuit indigena, virtus autem adscititia: Hanc sapientiâ & legibus rigidis excolunt.*
23. Δελοπόνλω.] Paginâ 397. l. 1. γῆν καὶ ὕδωρ petebat. Aristoteles ait id servitutem denotare. Himerius vocat ζύμβολα δουλείας. Ipse Xerxes, δοῦλον ζύγον. Homerus δούλιον ἦμαρ.
31. Εἰπέ μοι. Σύ.] Imò ἐφῆς. Ita & Valla, & sententia postulat.
38. Δίζησαι.] *Postulo, conjicio.* pro ἀντάξιον codex Arch. δίκαιον. & puto sic scripsisse Herodotum, quoniam & alibi sic scriplit: ut δίκαιός ὅτι φέρεσθαι τὸν ὁμῶς. & ὑμεῖς δίκαιοί ἐστε ἀμυνέοντες εἶναι. *Æquum est vos ire.* Hippocrati δίκαιος Θ, ὅμοιος Θ, ἔνλογος Θ, ἴσος Θ. *Hesychius.* Vide p. 428. l. 30.
P. 416. l. 3. Ἐόντων πάντε.] Codex Arch. ἐόντων ἐκείνων. Ita Valla.
P. 417. l. 5. Μεγαδόστου.] Codex Arch. Μεγαλόστου.
41. Μεγαβύζου.] Cod. Arch.
P. 418. l. 36. Διημένλω, δευτέρᾳ.] Codex Arch. χώρῳ δ.
P. 419. l. 10. Ἐννέα ὁδοί.] Amphipolis.
34. Ξέρξης.] Pro Πέρσης. Cod. Arch.
37. Ἀχαίων ἥδη γενόμενον.] Addit Cod. Arch.
P. 420. l. 4. Ἐς πᾶν κακῶ.] Athenæus hîc legit πᾶν κακῶ.
18. Σιτεύεσθον.] Cod. Arch. Quod est Ionicum.
P. 421. l. 13. Τετραπύχιος.] Eustathius priùs p. 80. l. 5. legit Τετραλίχιος. Vide & paginam 410. Pro Σέρξις codex Arch. hîc habet Γέρης, ibi Γέργις. Mox Σμερδομένα.
19. Πίλωρ Θ.] Codex Arch. Πίλωρ Θ. Ita & Stephanus. Emenda Ortelium.
P. 422. l. 5. Χειδώρεον.] Ptolemæo Ἐχειδώρ Θ. Ita scribitur apud Apollodorum.
P. 424. l. 40. Σπερθίης.] Suidas, Σπέρχις. ut & codex Eton. pag. proximâ.
P. 426. l. 6. Ὡς εἶλεν.] Codex Arch. ὃς ἂν ἔχειν ἀλίκας. Locus est depravatissimus.
10. Σιτάλκεω.] De Sitalce Thucydides videndus. Pro Τήρεω scribe Τήρεω. Vide p. 250.
14. Ἀεισέας.] Thucydidi Ἀεσσές. Vide hanc rem apud eum, libro 2.
29. Οἱ Ἀθηναῖοι.] Codex Arch. cum Valla, οἱ.
36. Πορθόντες.] Codex Arch. φορθοδόντες.
P. 427. l. 7. Σωπῆος.] Herodotus, quasi esset Athenensium historicus, libenter eos laudat. Diyllus apud Plutarchum scribit, ob eam rem, multo auro donatum ab Athenensibus.
31. Συεσηχύες.] Codex Arch. Ἀσηχύες, quod puto esse glossema. Oraculum hoc extat apud Eusebium *Præp.* V. Suidam in Ἀνεῖλεν, Tzetzem *chil.* IX.
P. 428. l. 2. Ἰκετηείω.] Codex Arch. ἱκετηίας. Ut Valla.
10. Οὐ δύνασθαι Παλλάς.] Habes apud Aristot. *Rhet.* lib. 1. Cl. Alexandrinum, Eusebium, & Suidam.
27. Ἀπίσαν.] pro ἀπαλλάσσοντο, Codex Arch. & Eton.
P. 429. l. 9. Ἔπ Θ.] Codex Arch. & E. & Valla πάλ Θ.
P. 430. l. 31. Ἐς ὄψιν.] Narrat Polyænus VII.
P. 431. l. 10. Ἀδικέοντι.] Narrat Polyænus VII.
30. Σαώσει.] Codex Arch. φυλάξει. Extat Oraculum apud Eusebium *Præpar.* VI.
P. 432. l. 27. Ἡμέας εἰκός.] Codex Arch. οἰκός. rectè. mox ἴξω, ut in orâ.
P. 433. l. 1. Ἐιμένεν.] Codex Arch. Ἐπιμένειν.
12. Ἀρχείοισι.] In his expendendis multus est Plutarchus.
P. 435. l. 8. Ἀχαϊκώτατον.] Scripti omnes ἀχαιϊκώτατον.
12. Λακεδαιμόνιοι.] Deest καὶ Ἀθηναῖοι. ut testatur codex Arch. & Eton.
P. 436. l. 38. Ἀρέσκεις.] Codex Arch. ἀρκέσεις.
P. 437. l. 16. Διακοσμῆσαι.] Intelligit Menesthea in *Homeri Catalogo.*
20. Codex Arch. Ὑπέντες. rectè.
P. 438. l. 23. Ἀμίλκαν.] Diodorus Ἀμίλκωνα, Polyænus Ἱμιλκῶνα vocat, malè. erat hic Himilcas junior.
41. Εἰκόνα χρεωμένων.] An fortè εἰκότ. Vide p. 553. l. 13.
42. Ἐν τῇ Σικελίᾳ.] Desunt codici Arch.
P. 439. l. 7. Φοίνικες λέγουσι.] Intelligit Phœnicum Annales, quos cùm alibi, tum paginâ 2 & 3. laudat.
27. Ξέρξιν.] Non Πέρσιν codex Arch. ut priùs. De Amilcaris exitu vide Diodorum.
P. 440. l. 7. Μινῴων.] Codex Arch. μινίων. Cretenses non sunt ulti Minois mortem, sed Menelai injurias ulti sunt.

46. Ἀντὶ

46. Ἀντὶ τύτε.] Codex Arch.
P. 441. *l.* 1. Ἐκ Κρήτης.] Omninò ut Valla & codex Arch. Τενίης.
13. [illegible]ενοεκοσίων.] Codex Arch.
17. Ἐν.] Deest, rectè.
P. 443. *l.* 29. Ἀνέμοισι.] Vide Hesychium in Βορεασμοὶ, & Herodotum p. 447.
P. 444. *l.* 5. Ἀσωνίδης.] Codex Arch. Ἀξωνίδης.
19. ΦόρμΘ.] Codex Arch.
26. Διὰ πυρσῶν.] Codex Arch.
31. Ἐπέλασαν.] Codex Arch. & Et. ἐπεξέλιπον.
35. Ἐκποδών.] Mox ἐπέπλεον. Pro παρέντες videtur Valla legisse σπαρέντες.
P. 445. *l.* 34. Δισμύριοι.] Cod. Arch. τεισμύριοι.
43. Καὶ τέσσαρες.] Cod. Arch. πέντε. Mox ταύτησι χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἓξ, καὶ δέκα.
P. 446. *l.* 9. Οὕτω πεντηκοσίους.] Sic codex Arch. ὡς ζυμβαίνειν γίνεσθαι πάντα τὸν σφετὸν μυρ. πεντηκ. καὶ τεσσαράκοντα καὶ——ἀνδρῶν τὸν ἡγεμόνα, &c.
35. Αἱ μὲν δὴ πρ.] Cod. Arch. & Eustathius, πρὸς τὸν γῆν.
37. Ἐς Π.] Lege ἐς πέντον. Ita Suidas, Eustathius & Cod. Arch. καὶ ἐπ' ὀκτὼ νέας. Suidas contra omnes auget numerum ad πεντήκοντα.
P. 447. *l.* 9. Ἐξεβεβώοντο.] Ita & Plutarchus hîc legit. Cod. Arch. ὑξεβώοντο. malè.
17. Ἐυρώπης.] Cod. Arch. & Valla.
30. Κρηπίνεω.] Plutarchus Κρησίνεω.
38. ΠαιδοκτόνΘ.] Plutarchus libro contra Herod. hæc explicat.
P. 448. *l.* 1. Ἔντομα.] Scholiastes Apollonii l. 1. exponit τὰ ζῶα. Recurre ad p. 419. ubi ζώζοντες ἵππες λευκὰς Μάγοι. Nisi τὰ ἔντομα intelligat τὰ ἄνοιχα. Ista enim τοῖς νεκρίοις mactabant.
7. ἘπιλῆΘ, εἴη τε.] Cod. Arch. καὶ ὡς εἴη.
11. ΠρῶτΘ.] Codex Arch.
20. Ἔστωτο κῦμα.] Homerus, ἐστάτην δ' ὄρεσιν μεγακήτεα πόντου.
P. 449. *l.* 5. Ἀεἰδωλις.] Cod. Arch. Ἀεδωλις.
22. ὈνόχωνΘ.] V. p. 393. l. 2. Tzetzes Ὀνόχων scribit.
38. Ἐσελθόντες.] Codex Arch. pro ἐσέλλοντο.
P. 451. *l.* 43. Θηβαίων.] De hoc loco multa disputat Plutarchus l. contra Herodotum. L. 29. Codex Arch. Δορύσσου, ut & margo.
P. 453. *l.* 44. Βεαχυτέροισι.] Cod. Et. μακροτ. Ita Valla. Codex Arch. μικροτέροισι.
P. 456. *l.* 34. ΚλέΘ μέγα.] Hæc vellicat Plutarchus.
P. 458. *l.* 28. Κολωνόν.] Plutarcho pro nomine proprio videtur sumi, l. contra Herod.
P. 459. *l.* 3. Ἀλφεός.] Eustathius legit ἈλφεῖΘ.
4. Θαφθεῖσι.] Pro ταφεῖσι. Est quidem ταχυφωνία, sed quæ placuit Homero, Euripidi, & aliis. Vide Eustathium ad E. Iliados, ad ἀφθίτῳ μὲν σφθένη.
15. Πει θόμβοι νομίμοις.] Strabo. Cicero,

Dic, Hospes, Spartæ, nos te hîc vidisse jacentes,
Dum sanctis patriæ legibus obsequimur.

Diodorus aliud Simonidis epigramma citat.
P. 460. *l.* 18. Λεοντιάδης.] Negat Plutarchus eum fuisse ducem, sed Anaxandrum.
P. 461. *l.* 1. Λακεδαιμονίη.] Cod. Arch. Λακεδαίμονι. Ita & Eustathius legit.
9. Βασιλεὺς γενομ.] Cod. Arch. βασιλεὺς τότων γεν.
13. Λακεδαίμονα χ.] Cod. Arch.
P. 462. *l.* 4. Ἐπλέγηδαι.] Cod. Arch. ὀπισθέχεδαι.
P. 463. *l.* 2. Ἔδοξε.] Cod. Arch. ἐδόκεε.
12. Ἐπὶ ᾧ καὶ ἀπίκετο.] Codex Arch.
15. Ὑπέθετο.] Codex Arch.
18. Ἄλλοισι.] Deest Cod. Arch. deerat & Vallæ.
10. Ἐπίπηξε τὸν κηρόν.] Vide Vossium ad Justinum.
16. Γόργω.] Vide p. 305, 307. Meminit Plutarchus in *Laconicis*.

Ad Librum Octavum HERODOTI.

P. 464. *l.* 2. Βδομήκοντα.] Nepos ccc facit.

P. 465. *l.* 4. Περὶ τῆς.] Lege γῆς. Quanquam & τῆς ferri possit.

P. 466. *l.* 4. Πυρφόρον.] Interpres hîc planè hallucinatus est. Πυρφόρος sacerdos est; Sacerdotibus solet parci in præliis. Cùm volunt significare cladem maximam, aiunt μηδὲ πυρφόρον, &c. deinde λόγῳ Valla vertit in λόχῳ. Diodorus Siculus rem sic extulit, μηδὲ ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, διασωθῆναι.

26. Ἀλλ' ἤδη γάρ.] Codex Eton. ἀλλ' ἔπω καιρὸς παρέχει. Ita Valla. Diodorus indicem hunc *Samium* facit.

P. 468. *l.* 32. Παρασκευασάμενοι.] Codex Arch. παρασκευασάμενοι, ut Valla.

P. 470. *l.* 29. Ὥστε ἁρίσασθαι.] Codex Arch. ἢ ὥστε μὴ ἀνίσασθαι. Quod probum.

40. Scribe Ἰσταιεύς cum cod. Arch. Plutarcho, & Stephano.

P. 471. *l.* 10. Ὀρυξάμενος.] Polyænus narrat *septimo libro*.

41. Τιγασίνης.] Codex Arch. rectissimè Τεταρτοίχινης, ut suprà.

P. 475. *l.* 6. Προνοίης.] Epitheton est Minervæ, *Pronææ*. Pausanias, Diodorus.

P. 478. *l.* 15. Τεμπωσίαι.] Codex Arch. ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα καὶ τριακόσιαι. V. pag. 489.

P. 483. *l.* 3. Μυστικὸν Ἴακχον.] Vide Hesychium in ἄλαδε μυσαὶ & Ἴακχος. & Scholiastem Aristophanis ad Nubes, p. 142.

P. 486. *l.* 7. Ἐπὰ.] Videtur Homerus sex tantùm agnoscere. Vide ejus *Catalogum*.

P. 490. *l.* 11. Ἐυεργέω.] Talis Solosson suprà l. III. & Mardochæus. Brissonius I. I. de *Regno Persico*.

23. Θεάσασθαι.] Sedit Xerxes sub aureâ platano, aderat ei Draco Eupompi F. qui per Stadia XX prospicere valuit. is Xerxi omnia narrabat. *Ptol. Hephastio*.

P. 491. *l.* 11. Ἐπίσημον τῆς νηός.] Quod erat in prora, τύπος, putà, Cignus, Taurus, Tigris, Sus, unde & nomen navi. Ἔμβλημον in puppi. Sed nec hæc ubique distinguuntur.

P. 492. *l.* 4. Πᾶν αἰτιώμενος.] Codex Arch. πάντας αἰτιώμενος, ut Valla.

P. 493. *l.* 5. Ἀδείμαντον.] Hæc finxisse de Corinthiis Herodotum ait Marcellinus. *V. Thucyd. Plutarchus*, & *Dion Chrysostomus*.

P. 500. *l.* 39. Πρώτους μὲν Π.] Codex Arch. μὲν τοὺς μυείους. ut Valla. Vide Plutarchum in *Themistocle*, ubi Σιείριος dicitur.

P. 504. *l.* 22. Ἀφιδναίος.] Codex Arch. Ἀθηναῖος. Mox idem καταμαρψῶν. Vide Plutarchum in *Themistocle*.

33. Στρατῆς ὅν.] Codex Arch. meliùs τῆς Μαρδ. *exercitus, quem sibi elegerat*, &c.

P. 506. *l.* 8. Περσέος.] Cod. Arch. παρόντων.

31. Ἡγησίλεω.] Codex Arch. ὑσίλεω. Malè. Vide Pausaniam *Lacon*. Herodotum p. 354. 451. sed in his recensendis pauci conveniunt, sive nomina sive ordinem spectes. V. *Reineccium*.

P. 507. *l.* 1. Στασιῶν.] Codex Arch. φρατιῶν.

20. Παντα χῆ μὲν χρεσόμενον.] Sic cod. Arch. *ubique terrarum oracula consuleret*.

32. Ἐς Ἀμφιάρεω.] Ut Thebano nemini licuit dormire in Amphiarai æde, ita in Herculis, nemini peregrino. Plutarchus contra Herodotum.

43. Ὡς ἴκεσθε.] Codices scripti lectionem oræ agnoscunt.

P. 509. *l.* 16. Σὺν νόῳ.] Homerica est locutio; Νόῳ δ' ὀπίβαλλεν ἰμάσθλην.

36. Ἀργαῖος.] Codex Arch. Ἀγραῖος, vel Ἀγρεῖος. Ab hoc Reges deinceps *Argeadæ* dicti.

P. 510. *l.* 12. Παρεῦσαν.] Codex Arch. cum margine stat; nec non & Cod. Eton. Mox καταλύσασθε. *Idem*. V. p. 516. l. 38.

P. 512. *l.* 4. Ἀθέμιστα.] Codex Arch. ἀθέμιστα ῥέζειν.

19. Τοῖσιν ἐργαζομένοισιν.] Cod. Arch.

27. Ἐῶσιν.] Cod. Arch. ἔχουσιν.

Ad

Ad Librum Nonum HERODOTI.

P. 513. *l.* 28. Σ Ταπιωτίων.] Codex Arch. ϛεπιωτίων. Non probo.

P. 514. *l.* 28. Κατὰ μὲν ἐλ.] Epimone, ſive anaphora; quali Homerus utitur, Ἐνθ' ἦτε μὲν φιλότης, ἔνθ' ἵμερος Θ', ἔνθ' ἀοιδύς.

P. 515. *l.* 14. Καὶ τὸ μὲν ἡμίπεζον.] Codex Arch. ἀπ' ἡμίων ἔτως διίβδηλον γέμει Θ.

24. Μηνύσει.] Codex Arch.

27. Ἐκδεκώμεθα.] Codex Arch.

28. Ἐπηνδέσατον.] Codex Arch.

P. 516. *l.* 3. Χίλε Θ.] Plutarchi codices habent χείλεως.

17. Ἐπὶ τὰ δεῖ ἕκαστον.] Deſunt hæc Cod. A. & Vallæ, & Eton. nec hîc locum habent, nam infrà paginâ 524. recurrunt. Plutarchus tamen videtur hîc legiſſe.

44. Ξεινύς.] Heſychius, in ξένοι. Τὺς Πέρσας.

P. 518. *l.* 9. Ἀπαγὴν Θ ὁ φῤ.] Athenæus libro II. Ubi Caſaubonus notat in MS. eſſe ἌπαμΘ. Vide infrà 545. Plutarcho Ἀπαγὴν Θ, malè.

P. 520. *l.* 9. Μαχίσιον.] Codex Arch. Μαχίστον. Ita & margo. probabilior eſt hæc lectio; abit Tzetzes, cui dicitur ΜασίστΘ.

45. Ὀφθαλμὸν.] Codex Arch. ὄμφαλον, *umbilicum*. Rectè. Thorax reponebatur Athenis, in Minervæ Poliadis templo. *Pauſanias.*

P. 521. *l.* 8. Ἀλλὰ πάντας.] Deeſt ἅμα. ſupplet codex Arch.

21. Κιόντες.] Morem multis teſtimoniis illuſtrat Briſſonius. Ratio hæc ſubeſſe videtur; ἄψυχα ἀψόχοις: Vide Heſychium in αἱμακτείαι.

38. Ταραφίλιν.] Codex Arch. Ταραπείλιν.

47. Πολλὸς ἀθισμός.] Codex Arch.

P. 522. *l.* 15. Ἐπὶ διακειμβόιοι.] Interpres non cepit ſententiam. Verte, *ex pacto, ex conſenſu.* Τὰ διακείμβια ſunt ὡεισμέναι Συμφωνίαι, Συνθῆκαι, ὁμολογίαι, ut Diodorus loquitur. Illud notâ, Herodotum ἕκατον ἔτεα, Diodorum πεντήκοντα ponere.

P. 523. *l.* 16. Τὰς ἀποδόκας.] Hæc dele; neque enim agnoſcit codex A. nec Valla, nec margo.

19. Τρωικοῖσι πόνοισι.] Virgilius, *Trojæque labores.* Codex Arch. hîc ἡρωικοῖσι.

P. 530. *l.* 7. Ἀλλὰ τὰ μέν.] Codex Arch. τὰ δὲ μέν.

20. Προελήλατο.] Codex Arch. ϖροσελήλατο.

40. Ἐθέλοιμι.] Puto ita ſcripſiſſe Herodotum; habet tamen codex Arch. haud malè, ἕλοιμι.

45. Καταῤῥώδηκε.] Rectiùs, ad normam Ioniſmi, κατερρώδηκεε. Mox pro Συνάχθητε idem cod. Arch. Συλλεχθῆτε. Eſt autem λιπαρεῖν quod ſequitur λίαν παρεῖναί τινι.

P. 531. *l.* 13. Ἀθηναίους.] Vide ut omnes ſcriptores in Athenienſium laudes conſpirent. Plutarchus innuit Herodotum pretio ad hæc fingenda adductum fuiſſe.

40. Ἐκπαγλεομβίων.] Codex Arch. ἐκπαλαγομβίων. Hanc ſcriptionem præfero, quoniam multis aliis in locis ſic video ſcripſiſſe Herodotum.

P. 532. *l.* 8. Ἄρχομαι.] Codex Arch. ἄρξομαι, *Incipiemus.*

24. Ἔυπορεῖ.] Codex Arch. ἄπορεῖ. Ita Valla. & res poſtulat: nam Perſæ cominus, ut Spartani, non pugnabant.

37. Παρὰ τὸ δεξιόν.] Cod. Arch. & Et. & Valla, ϖρὸς Παυσανίλιον ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. Rectiſſimè.

44. Συμβολὼ ποιεύμβοι.] Atqui locus poſtulat particulam negantem μή. Supplet codex Arch. & Valla.

P. 533. *l.* 29. Ἡρῷον.] Cod. A. & Valla ἱερόν. Hæc omnia Plutarchus in *Ariſtide* ſublegit.

36. Πιτάνητέων λόχοι.] Erat Πιτάνη quidam δῆμΘ cujus meminerunt Pauſanias, Heſychius, Thucydides,

Herodotus ſuprà, p. 184. l. 3. Ex hoc populo turma Amompharetum ſequebatur, quæ quidem turma una fuerit ex turmis militaribus Spartanorum. Turmas has, ſeu τάγματα, quatuor aliqui faciunt, uti legere eſt apud Scholiaſtem Ariſtophanis in *Acharn.* παρὰ Λακεδαιμονίοις ἦσαν τέτταρες λόχοι. Ariſtophanes ipſe in *Lyſiſtratâ*, τέτταρες λόχοι ἀνδρῶν μαχίμων. Alii tamen quinque fuiſſe volunt. Heſychius & Harpocration citant Ariſtotelem in *R P. Lacedæmoniorum.* Has enumerat, opinor ex Ariſtotele, Scholiaſtes ineditus in Lyſiſtratam, Ἑδωλοί, Σίνις, Ἀείμνας, Πλόας, Μεσοπάγης, vel rectiùs Μεσοπάτης, ut apud Stephanum. Ἑδώλη meminit Heſychius. De tribus reliquis non conſtat. Thucydides affirmat ſeptem fuiſſe: Notat hoc idem Scholiaſtes ad *Lyſiſtratam*, productis Thucydidis verbis. Video alios alium numerum ponere. Negat interim Thucydides ullam fuiſſe apud Lacedæmonios Πιτανητῶν λόχον, & Herodotum obliquè tangit. Eum ſequitur Heſychius, qui tamen etiam apud aliquem poëtam reperiſſe videtur Πιτανήτης στρατός.

P. 534. *l.* 43. Ὅπλα ἦγε] Codex Arch. λόχον ἦγε, rectiùs; erat enim λοχαγός.

P. 536. *l.* 35. Γινομένων, ἀπορ.] Codex Arch. interponit χρησῶν.

P. 537. *l.* 26. Ἀειμνήστ.] Codex Arch. hîc optimè Ἀειμνήστ. Sanè adſtipulatores habet Plutarchum & Pauſaniam.

P. 539. *l.* 15. Τεῖχος, καὶ τὴν Ζκιωνήν.] Vide quid hîc ſperabat ſe inventûrum Polycrates Athenienſis, apud Schol. Ariſtophanis p. 333.

P. 540. *l.* 21. Ἀείμνηστον.] Ita & codex Arch. nam hic Platæenſîs alius eſt ab Arimneſto Spartano de quo ad p. 537.

P. 541. *l.* 8. Ἐφόρεε ἄγκυραν.] Pleniùs codex Arch. ἐπίσημον ἄγκυραν.

11. Εὐρυβάτου.] Codex Arch. Εὐρυβιάδου.

21. Φαρανδάτης.] Sic Pauſanias. aliter Φερενδάτης. Vide p. 408. & 410. Hic apud Æſchylum in Perſis corruptè dicitur Φαραανδάκης.

30. Λῦσαι.] Placet cum codice Arch. legere ῥῦσαι.

P. 543. *l.* 20. Παυσανίης.] In ejus honorem Παυσάνεια feſtum fuit. *Pauſanias.*

40. Μήδων.] Athenæus hunc locum tranſcripſit. Legit autem ut codex Arch. & margo & Valla ἡγεμόνος.

P. 544. *l.* 24. Ἔδαφον.] Codex Arch. ἔδαφος. Ita & Valla.

28. Τῶν ἦ ἄλλων.] Hæc verba omiſit codex Arch. ſed non omiſit Plutarchus, imò acerbè de iis agit cum Herodoto.

31. Κοινά.] Lege κενὰ, *vacua.* κενοτάφια. Ita hîc legit Plutarchus.

P. 546. *l.* 9. Συνεκήρυσε.] Codex Arch. ζυνεκύρησε, *evenit.*

37. Ἡγησιστράτου.] Codex Arch. ἡγησίστρατον.

P. 547. *l.* 3. Ποταμὸν ὅς.] Duo ſunt: oportuit nomine diſtinxiſſe. Vide Stephanum in Λάκμων.

P. 548. *l.* 15. Καλαμίσιοι.] Codex Arch. Λαμίσιοι. N. L. Duris ἐν ὅρεσι Σαμίων hîc nobis uſui foret.

36. Κπσήν.] Scribendum κησήν. ea eſt forma Ionica.

P. 549. *l.* 28. Οἱ Ξέρξεω.] Omninò ut codex Arch. τοῦ Ξέρξεω.

P. 550. *l.* 12. Μηνός.] Confer Ælianum in V. Hiſt. l. 2 c. 25. Plutarchum, *Camillo* p. 138.

44. Ἰθαμίτης.] Codex Arch. Ἰδαμίτης. Vide p. 408. l. 6.

P. 551. *l.* 3. Πειλεος.] Scribe Περίλεως.

36. Ἀφεῖναι.] Lege ἀπεῖναι.

41. Πελοποννησίων.] Valla videtur vertiſſe Λακεδαιμονίων.

P. 552. 19. Φθάς.] Omnes ſcripti φραδείς, *percipiens.*

P. 553. 28. Τυκτά.] Dictio eſt Perſica. Xenophonti, Γενέθλια. Athenæus l. XIII. hæc adducit.

32. Χρήζει.] Habet hîc codex Arch. δεῖ. puto ex interpretamento.

P. 554. *l.* 4. Εἰσὶ τρεῖς.] Nec Valla nec codex Arch. agnoſcit.

7. Μεδίντα.] Repone cum codice Arch. μετίντα.

8. Μεγάλα ποιεῦμαι.] Codex Arch. μέγα. Alibi μέγα ποιεύμενος ταῦτα, & μέγα φερόμενος.

12. Ἤιων.] Scribe ἴωνων.

15. Γῆμαι.] Codex Arch. γυναῖκα.

P. 555. *l.* 5. Διαβάντες.] Codex Arch. διαβαλόντες. Ita priùs, διέβαλον ἐκ τῆς Χίης ἐς Νάξον.

10 Οἰόβαζος.] Codex Arch. Οἰόβαζος, Valla. *Oebazus.*

14. Ἀρταύκτης.] Plura Pauſanias.

18. Ὑφελόμενος.] Valla *petitis.* Codex Arch. αἰτήσας.

24. Διεβάλετο.] *Fefellit.* Archippus in *Philo.* γέγονα διαβαλῶμαι πάμεγα. Ariſtophanes *Avibus* διαβάλλεταί σε ὁ θεός. Imò παραβάλλεταί σε apud Alcæum, & ἔδραβλήδην ἀγορεύειν apud *Homerum.* Schol. Ariſtophanis horum auctor. Vide p. 330. l. 23.

39. Ἀφύκτους.] Codex Arch. ἀφυλάκτους.

P. 556. *l.* 25. Νεάλωτοι.] Puto hîc Euſtathium legiſſe ἔσπεσον. Ita ſanè apud eum video haberi hodie in Odyſſeam.

31. Τίνεσθ.] Codex Arch. Τίνεσθαι, nec dubito quin ita & Vallæ occurrebat. Euſtathius expoſuit per βλάψαι.

P. 557. *l.* 4. Ἀρτεμβάρης.] Codex Arch. Ἀρτεβάρης, & quidem in l. 1, ſic ſemel pinxit: ſed malè.

21. Μαλακὸς γυνάσαι.] Codex Arch. ſupplet ἄνδρας, conſentit Valla.

HÆc ſunt, Lector candide, quæ verè κατ' ὀνειρομαγμὸν ex Herodoto meo transfudi in calcem hujus editionis; poſtquam acta jam, & tranſacta erant omnia, quæ ad hanc Impreſſionem concinnandam ſpectare videbantur. Multa ſciens intacta reliqui; ab aliis occupata non repoſui. In Latinis quædam denuò verti; in Græcis quamplurima emendavi. Nec arroganter hoc à me dici quiſquam exiſtimet: Nam conjecturis meis nihil, omnia verò accepta refero ſcriptis exemplaribus; quorum illud, quod mihi utendum dedit R. P. Archiepiſcopus Cantuarienſis, utramque paginam in hoc negotio fecit. Nec pœnitendum interim ſubſidium attulit alter codex MS. cujus Variantes Lectiones mihi ſubminiſtravit Johannes Roſwel, Vir humaniſſimus, & præclararum omnium artium peritiſſimus. Illud verè dicturus videor, me venam ſaltem aperuiſſe ad Herodotum ſanandum. Id certè volui, & ut conſequerer, ex Galeno, Heſychio, Georgio Pardo Ionicarum dictionum Lexicon auxi & locupletavi; tum etiam Herodotum non indiligenter contuli cum Athenæo, Euſtathio, Suidâ, aliiſque ſcriptoribus, qui ab eo quicquam fuerant mutuati. Linguæ Ionicæ canon fuit olim Herodotus; Enimvero in vulgatis libris tot occurrunt gloſſemata, tot ab ea dialecto ad alias aberrationes, ut vix trientem Ionici idiomatis nunc ſupereſſe crediderim. Infinita ſunt, quæ ex Codice Archiepiſcopi hoc in genere reſtitui poterant; ſed nunc non erat his locus. Exoriatur aliquis, ità voveo, cui otium ſit uberius & ingenium, ad perpurgandum Herodotum; Ille his noſtris & plura & elegantiora facilè inveniet; Ille de optimo ſcriptore, de viris doctis, & de me etiam optimè merebitur, ſi, reconditiori inſtructus eruditione, tumultuariam hanc noſtram ſcriptionem, quaſi Herodoto minimè dignam, planè diſſpungat.

Vale.

INDEX EORUM

QUÆ APUD

HERODOTUM

SUNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi Lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, *vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus sequutos esse, quam interpretem Latinum: ne nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu aliquam multa legantur, quam in Indicem adscripsimus.*

A

ABÆ, urbs Phocensium VIII. 134. ubi erat Apollinis delubrum locuples VIII,33.
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem.*
Abantes, EUbœæ non minima portio I, 146.
Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV, 36
de eo & ejus sagitta fabula *ib.*
Abdera, orum, urbs à Teiis condita in Thracia I, 168.
eam Xerxes præterit VII,109.
cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus iniit & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donavit VIII,120.
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadaver Leonidæ occumbunt VII,224.
Abronychus, Atheniensis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII,21.
Abydus, una urbium in Hellespontо V,117.VII,33.
Trajectus ex Abydo ad ulteriorem Continentem quem pontibus junxit Xerxes VII,34.
Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII,44.
Acanthus urbs VI,44.
Acanthios Medica veste donat Xerxes VII,116.
Acanthiorum mare VII,22.
Accensio lucernarum, festi nomen II, 62.
accipiter inter animantes Ægyptiis sacras II,65.
eum qui necaverit apud Ægyptios, sive volens, sive nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aves in urbem Butum asportant sepeliendos II,67.
earum paria septem, omen sunt septem Persis III,76.
Acephali populi IV,191.
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, propheta in templo Delphico VIII.37.
Acesamnis III,117.
unde oriatur *ibid.*
Achæorum, qui Iones è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I,145.
ex illis terrestres copias Xerxi suppeditarunt VII,185.
eorum in Athamantis posteros actio VII,197.
Achæiæ Cereris templum & orgia V, 61.
Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex utroque parente germanus III,12. VII,7,97.
Ægypti præses VII,7.
Ægyptiacæ classi præfectus VII, 97.
bonum consilium Demarati invertit VII.236.
ab Inaro interfectus III,12.VII,7.
Achæmenes, *aliàs*, Cambysis pater VII, 11.
Achæmenidæ compellantur à Cambyse III,65.
eorum tribus apud Pasargadas I, 125.
ab iis reges Persidæ sunt oriundi *ibid.*
Achelous fluvius II,10.VII,126.
Acheron fluvius VIII,47.
Achilleum oppidum V,94.
Achilleius cursus, locus sic dictus IV, 55,76.
Acræphia urbs VIII,135.
Acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV,62.
acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV,70.
acinaces Persicus in Hellespontum abjectus à Xerxe VII,54.
Acrisius Danaes pater VI,53.
Acrothoon urbs VII,22.
ex aculeis jaculorum alienum factum IV.81.
Adicran Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ se dedit IV, 159.
Adimantus Aristeæ pater VII,137.
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII,5.
ejus dictum in Themistoclem VIII, 59.
insolentia erga Themistoclem VIII, 61.
ejus turpis fuga VIII,94.
Admetus Eumeli pater H. 2.
Adrastus Phryx Midæ filius I, 35,45.
fratris interemptor *ib.*
à Crœso expiatus I, 35.
ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Crœsus, I,41.
Crœsi filium transfodit, aprum volens transfigere I,43.
sese super bustum Atyis transfodit I, 45.
Adrastus, Talai filius Sicyoniorum rex V, 67.
in Adrastum Clisthenis Sicyonii odium *ib.*
ei honores & dies festi erepti & Melanippo traditi V,67.
Adria à Phocensibus occupata I,163.
Adyrmachydæ Libyes, Ægyptum versus IV,168.
eorum mores, & uxorum *ib.*
Æaces Syloſontis & Polycratis pater III,139. VI,13.
Æaces, Syloſontis fil. Sami tyrannus, ab Aristagora exutus tyrannide VI,13.
Samios ad defectionem à sociis solicitat VI,13.
Samum reductus VI,25.
Æacus & Æacidæ à classe Græcorum invocantur VIII,64.
Æaci fanum V,89.
Æacidæ ab Æginetis, Thebanis missi V,80.
Æacides Samius IV,138.
ædes Veneris in Cypro unde extructa I,105.
ædes Minervæ VIII,39.
ædes Vulcani II,110.
ædes Protei, dicta Veneris hospitæ II,112.

INDEX.

ædes deorum & hominum lignæ IV, 108.
ædes fulmine abſumptæ IV,79.
Ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ II,121.
ædificio ex urbe elephantina afferendo triennium conſumptum II, 125,*&c.*
jus ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ib. & ſeq.*
ædificium Zamolxis ſubterraneum IV,95.
ædificia humanis operibus majora II,148.
Æga urbs VII,123.
Ægæ una ex partibus Achæorum I, 145.
Ægæa civitas Æolum I,149.
Ægaleus mons, unde Xerxes navalem pugnam ſpectabat VIII,99.
Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus V,46.
Ægeum mare IV,85.
Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I,173.
Ægeus, OIolyci fil. unde Ægidæ IV, 149.
Ægialees, tribus, ab Ægialo Adraſti filio dicti V, 68.
Ægialees Pelaſgi VII, 94.
Ægialus Adraſti filius V,68.
Ægicores Ionis filius V,66.
Ægidæ in Spartæ ingens tribus à quo dicta IV,149.
Ægila, ſive Ægile, locus ad quem Naſamones veniunt ut palmulas decerpant IV,172.182.
Ægilea, Styreorum inſula VI,107.
Ægina, (*aliàs* Argiva) Ariſtodemi uxor VI.52.
Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi V,80.
Æginetæ cur Samiis infenſi III,59.
Samios ut mulctarint *ib.*
Epidauriis quondam ſubditi V,83.
eorum in Athenienſes odii principium V,89.
terram & aquam Dario dant VI,49.
unde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ib.*
contraque ejus rei autores mittitur Cleomenes VI,50.
primores ipſorum dantur obſides Athenienſibus VI,73.
eorum cum Athenienſibus ſimultates V,82.
undeque ortæ V,82,83,*&c.*
ab iis illatæ Athenienſibus injuriæ VI,87.
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienſes V,80,81.
ab iis ſtatuæ repetitæ per Athenienſes V,84.
circa Æginetas & Athenienſes acta *ib. & ſeq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam miſſi VI,85.
eorum piaculum, maximum eis malorum cauſa VI,91.
ab Athenienſibus navali prœlio victi VI,92.
præſtantiſſimi in pugna navali contra Perſam VIII,93.
aureas ſtellas tres quæ ſuper malum navis æreum ſunt Delphis dedicarunt VIII,122.
unde iis divitiarum principium IX, 79.
iis tumulus ipſorum rogatu ſtructus à quo,& cur,& quando IX,84.
Ægineticum bellum cum Athenienſibus VII,144.
Ægion urbs Achæorum I,145.
Ægira urbs Achæorum I,145.
Ægiroeſſa, Æolum civitas I,149.
ægis Minervæ unde IV,180.
Ægli pop. III,92.
Ægos potamos IX,118.
circa ægrotos Babyloniorum lex I,197.
ægroti apud quoſdam Indos deſerti in deſerto cubant III,100.
apud quoſdam Indos interficiuntur & comeduntur III,99.
ſuper ægrotos qui ad aram ſunt cinis ſparſus in Delo IV.35.
Ægyptus fluminis donum III.5.
Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ib.*
ejus longitudo *ib.*
tota eſt paluſtris : vel. (*ut Græcum verbum ſonat*) eſt palus II, 4.
Ægyptus eſt quam Nilus irrigat II, 18.
Aſiæ & Africæ terminus II,17.
Africæ finitima II.65.III,91.
unde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus III.5.
in regiones (vel potius præfecturas, quæ *nomoi* vocantur) diviſa II,64.
ejus diviſio ſecundum Græcos II, 17.
montanæ Ciliciæ oppoſita eſt II,34.
qualis ſit qua parte Africam ſpectat II,8.
foſſas unde tam multas habeat II, 108.
propter quas inequitabilis & paluſtris inhabilis effecta *ibid.*
de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ II,15.& Herodoti II,17.
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II,35.
ſub Amaſi rege maximè beata II, 177.
Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus III,3.
eâ potiuntur Perſæ III,7.
Perſis tributaria III,91.
Ægyptia ſacra II,81.
Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt III,2.
pleraque omnia diverſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & jura, ut cœli eorum & fluminis diverſa eſt natura II,35.
eorum inſtituta & jura II, 35, 36, *&c.*
omnium hominum primos ſe arbitrati II, 2. Phrygas tamen eſſe priores concedunt *ib.*
in ſeptem hominum genera diſtributi II,164.
hominum ſapientiſſimi II,160.
multarum rerum cognitione cæteris antecellunt II,121.
eorum inventa II,4,82.
primi immortalitatem animarum aſſeverarunt II,123.
primi annum excogitarunt, & in menſes duodecim diſtribuerunt II,4.
prodigiorum obſervantiſſimi II, 82.
divinationem certis diis vendicant II,83.
ignem animal eſſe aſſerunt III,16.
ſuis moribus & inſtitutis contenti II,78.
nec ullis aliis uti volunt II,91.
nihil à Græcis mutuati II.49.
eorum in Græcos dicterium II,13.
quibus potiſſimum inter eos ſine agricultura fruges proveniant, utque jacto ſemine in ſua rura ſues immittant II, 14.
vitibus carent II,77.
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abſtinent II,37.
eorum victus *ibidem.*
eorum præcipui conventus II,59.
eorum cantilena II,79.
medici apud eos ſingulis morbis ſinguli II,84.
eorum ſacra II,39,40.
eorum ſacerdotes II, 37. quorum unus eſt pontifex *ib.* ſuntque raſi II, 36,37.
eorum ſuperſtitiones II,65. & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.*
illis ſacrificia ſub Cheope interdicta II,124.
à Mycerino reſtituta II,129.
eorum circa Cererem & Rhampſinitum ceremoniæ II,122.
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos pervenerunt II,50.
duodecim deorum cognomina primi in uſu habuerunt II,4.
primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.*
quorum deorum nomina neſciant II,50.
quorum deorum oracula habeant II,83.
dii aliquando eorum principatum obtinebant II, 144.
pudenda circumcidunt II,36,104.
cum feris veſcuntur II,36.
eorum victimæ II,41,*&c.*
ſuem *non alunt* IV,186.
quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur II, 473, 48.
eorum ablutiones poſt contactum ſuem II.47.
qui Thebanæ provinciæ, ab ovib. abſtinent & capras immolant II, 42.
contra faciunt Ægyptii Mendeſiæ provinciæ *ibid.*& 46.
deſcriptio eorum qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam II, 77.
eorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta II,92,93.
Ægyptiorum luctus & ſepulturæ II, 85,86,*&c.*
mos triplex in condiendis cadaveribus II, 86,87,88.
eorum ſcripturæ & literarum duplex uſus II,36.
eorum interpretes à quibus oriundi II,154.
eorum pueri linguam Græcam edocti II, 154.
Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis II, 77.
purgant ſe ſingulis menſibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III,12.

Ægy-

INDEX.

Ægyptii medici cæteris præſtantiores III,129.
apud Ægyptios viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas II,36.
veſtes eorum lineæ quales II,81.
unguenta II,94.
naves II,96.
eorum myſteria II,170,171.
eorum reges II,99,100,101,102,111,112,121,124,127,129,136,137,141,147,151,158,160,161,172, III,10.
eorum ſub duobus regibus calamitas II,128.
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi ſuo II,141.
Ægyptii libertatem adepti duodecim ſibi reges conſtituerunt II,147.
Ægyptii à rege Aprie cur diſciverint IV,159.
eorum clades à Cyrenæis accepta IV,159.
in fugam vertuntur à Perſis III,11.
morte mulctati à Cambyſe quum Apin celebrarent III,29.
à Cambyſe ſubacti, à Perſis deficiunt VII,1.
à Xerxe ſubacti denuo VII,7.
ipſi & Phœnices commeatus comportant exercitui Perſico contra Græcos VII,25.
Ægyptius quidam vocaliſſimus IV,141.
Ægyptio thorace in pugna utuntur Perſæ I,135.
Ægyptiacum linum II,105.
Ænea urbs VII,123.
Æneſidemus Pataici filius, ſatelles Hippocratis VII,154.
Æneſidemus Theronis pater VII,165.
ænigma Hipparchoper viſionem dictum V,56.
ænigma piſcatorium II,35.
Ænyrorum regio VI,47.
Ænus urbs IV,90. VII,58.
Æoles invadit Crœſus I, 26. eoſque ſubegit I,6,28.
Cyro ſe dedere volunt I,141.
Æoles & Iones hereditarii Cambyſis ſervi II,1.
olim Pelaſgi vocati VII,95.
Æoles circa oram Iliadem capti ab Hymee V,122.
Æolum in Xerxis claſſe arma VII,95.
Æoles Seſtum tenentes IX,114.
Æolicæ undecim civitates I,151.
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I,149.
Æolidenſium oppidum incenſum VIII,35.
Æolus Athamantis pater VII,197.
æor apud Scythas virum ſignificat IV,110.
Æorpata, id eſt, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica *ibid.*
æquitati iniquitas inviſa I, 96.
aër Ægyptiorum nunquam immutatur II,77.
aëris mutatione exiſtunt præcipuè morbi *ibid.*
ærarium Athenienſium VII,144.
Aëropus Temeno natus VIII,137.
Aëropus Philippi filius, Alcetæ pater VIII,139.
Aëropus Echemi pater IX,26.
æs apud Æthiopas omnium pretioſiſſ. & rariſſimum III,23.
apud Scythas non eſt in uſu IV,71.
ejus copia apud Maſſagetas I,215.
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX,79.
æris alieni debitor mendacio obnoxius I,138.
æs alienum debere, apud Perſas turpe eſt I,138.
æris alieni debitor cadaver partis deponit apud Ægyptios II,136.
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ ſit obſtrictus VI,59. ut apud Perſas *ibid.*
æris fodinæ prope Praſiadem V,17.
ærei viri Pſammitticho auxiliantur II,152.
æreus Jupiter & Neptunus IX,80.
æreum totum Mardonii præſepe IX,69.
Æſanius, Grini pater IV,150.
Æſchines, Nothonis filius VI,100.
Eretrienſium primarius *ibid.*
nonnihil Athenienſium auxiliatorum quatuor millia ſecum perire *ib.*
Æſchræus, Lycomedis pater VIII,11.
Æſchronius tribus III,26.
Æſchylus Euphorionis filius II,156.
Æſopus fabularum ſcriptor II,134.
Æſtas ubi ſemper nubila eſt IV,28.
Æſtatis & hyemis ſimulacra II,121.
Æthiopiæ regno ſolus Seſoſtris Ægypti rex, potitus II,110.
Æthiopiæ ſitus extremus III,114.
ejus deſcriptio & quarum rerum ferax ſit *ib.*
Æthiopes quomodo redditi manſuetiores II,30.
pudenda circumcidunt: II, 104.
Æthiopes macrobii, unde tam longæ vitæ III, 23. quales homines III, 20, *&c.*
eorum regis cum Ichthyophagis Cambyſis legatis colloquia III,21, 22, *& adverſus eos infœlix* Cambyſis bellum III, 17,25, *&c.*
Æthiopes alii Ægypto contermini à Cambyſe ſubacti, III, 97. eorum ſemen domus *ibid.*
Æthiopes nomades II,29.
Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium VII, 69 70. eorumque differentia, arma, veſtitus & duces *ib.*
Æthiopum genitura nigra III,101.
Æthiopicus lapis II,134.
Æolus Males Agariſtæ procus VI,127.
germanus Titormi *ibid.*
Africæ termini II,17.
deſerta II,32.
Africa ſuperiora æſtas ſemper obtinet, II,26. *vide &* Lybia.
Africus ventus pluvioſiſſimus II,25.
Agæus, Elei pater VI,127.
Agamemnon Pelopides VII,159.
Oreſtis pater I,67.
Agariſta, Cliſthenis filia Græcorum præſtantiſſimo deſtinata VI,126.
ejus proci totius Græciæ præſtantiſſimi juvenes VI,127.
nubit Megacli VI,130.
ejus liberi VI,131.
Agariſta, Hippocratis ex Agariſta nati filia VI,131.
Xanthippo nupta VI,131.
ejus viſum in ſomnis *ib.*
Periclis mater *ib.*
Agaſicles, vir Halicarnaſſeus I,144.
legem Apollinis Triopii auſus violare *ib.*
Agathyrſi IV,102,125.
eorum mores & inſtituta IV, 103.
Agathyrſus, Herculis filius IV,10.
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII,91.
ager Caicus VI,28.
Creſtonicus & Pæonius VII,124.
Plataeenſis IX,15.
Cariſtius IX,104.
agricolatores contemptiſſimi apud Thraces V,6.
agricultura Ægyptiorum quibuſd. nulla II,14.
Ageſilaus Doriagi filius VII, 204.
Ageſilaus Hippocratidæ fil. VIII,131.
Agetus, Alcidis filius VI,61.
uxorem ſuam amico Ariſtoni collocat dolo adactus VI,62.
agger Samiorum III,60.
Agis Menaris pater VI,65.
Aglauræ Cecropis filiæ templum VIII,53.
Aglomachi turris IV,164.
Agora oppidi nomen VII,58.
Agrianes fluvius IV,90.
Agrianes pop. V, 16.
Agyllenſes vel Agyllæi I,67.
mala illis immiſſa propter Phocenſes *ib.*
ahenum ex aculeis ſagittarum factum in Scythia, ejuſq; deſcriptio IV,81.
ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici IV,152.
Ajax Telamonis fil. pro heroe habitus V,66.
ab Homero celebratus II,28.
à Græcorum clade invocatur VIII, 64.
ab iis victoribus navis ad Salaminem ei repoſita VII,121.
Aimneſtus Spartiata, Mardonii interfector IX,63.
ejus interitus cum trecentis aliis *ib.*
Amaſtus Plataeenſis IX,71.
Alabanda urbs VIII,136.
Alabandenſes in Caria VII,195.
Alalia à Phocenſibus condita I,165.
Alarodii III,94.
cum Xerxe litantes VII,79.
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV,64.
ejus interitus *ib.*
Albæ columnæ, ſic dictus locus V,118.
Albus murus Memphiticus III,91.
Album litus, ora ſic dicta VII,25.
Alcæus, Herculis filius I,7.
Alcæi poetæ fuga V,95.
ejus arma ſuſpenderunt in Sigeo Athenienſes *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII,204.
Alcibiades Cliniæ pater VII,17.
Alcides Ageti pater VI,6.
Alcimachus Euphorbi pater VI,101.
Alcimus Mentoris pater H,7.
Alcinor & Chromius Argivi I,82.
Alcmæon Megaclis filius VI,125.
ejus officium erga Lydos, & Crœſi in eum ob id munificentia *ib.*
quomodo ſe auro ridiculè onerarit *ib.*
ejus domus inde divitiæ *ib.*
alia Crœſi in illum beneficia *ib.*
victor in Olympicis *ib.*

Alcmæ-

Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I,61.
profugi Athenis propter Pisistratum I, 64. & Pisistratidas V, 62.
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI,120.
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ib.* 123.
clypeum ex composito Persis ostenderint necne VI,115,124.
eorum laus VI,123.
per Græciam quomodo celebres facti VI, 125, 126.
Alcmæonides VI,152.
Alcmæna mater Herculis II,43,145.
Alcon Molossius è procis Agaristæ VI, 127.
aleæ sidus à Lydis inventus I,94.
aleæ lusus Cereris & Rhampsiniti II, 122.
Aleæ Minervæ templum I,66. IX.69.
Alevæ filii VII, 130. IX,57.
Alevadæ Thessaliæ reges VII, 6.
eorum nuncii ad Xerxem missi ut succurrat contra Græcos *ib.*
Thessalis invitis VII,172.
Alexander, Priami filius I, 3.
Helenæ raptor I,3. II,113.
ejus cum Helena in Ægyptum adventus *&c.* II,113,114, *&c.*
ex Sparta triduo Ilium pervenit II, 117.
Alexander Macedo Amyntæ filius V, 19. VII,173. VIII,139.
ejus genus VIII 139.
vetusta origine Græcus V, 22, IX, 44.
Persarum insolentem libidinem in convivio ulciscitur V,20.
ejus prudentia V,21.
in Olympia cursor primo proximus V,22.
Macedonum tyrannis quomodo ad eum pervenit VIII,137.
Athenienses hortatur ad paciscendum cum Mardonio VIII,140.
Athenientibus Mardonii causam prodit IX,43,44.
aurea ejus apud Delphos statua VIII, 121.
Aliarchus fratricida IV,160.
ab uxore fratris necatur *ib.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Urania III, 8.
Alirta, Venus dicta ab Arabiis I,131.
Alizones pop. IV,52.
Allesus Sidonii Tetrannesti pater VII, 98.
alluvione fluminis agros decurtatos compensat Ægypti rex II,109.
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V,63
Alpeni vicus VII,176,177,229.
Alpenus oppidum VII,216.
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII,227.
eorum virtus ad Thermopylas *ib.*
Alpis fluvius IV.49.
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I,16.
ejus acta memoratu digna I, 16, 17, *&c.*
qua ratione Miletum obsidiebat I,17.
ejus morbus I, 19.
cum Thrasybulo pactiones init I,21.
donaria ab eo Delphos missa I,25.
ejus obitus *ib.*
ejus sepulchrum quale, & à quibus constructum I,93.
ejus filius Pantaleon I,92.
filia Ariena I,74.
Alysonii pop. III,90.
Amasis Ægypti rex I,30.
ad eum se confert Solon I,30.
ejus cum Crœso fœdus I,77.
ejus res gestæ cum Aprie, quem regno pepulit II,162,163,169.
ejus cum Cyrenæis amicitia II,181.
ejus res gestæ aliæ, solertia contemptus, mores & ingenium II, 172, 173, 174.
ejus opera magnifica II,175,176.
ejus picturati thoraces III,47.
ejus literæ ad Polycratem III,40.
cum Polycrate jus hospitii solvit propter ejus nimiam fœlicitatem III,43.
Græcorum amator II,178.
donaria in Græciam ab eo missa II, 182.
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II.182.
contra eum Cambysis expeditio III,1.
uxorem Cyrenæam ducit & quid ipsi acciderit II.181.
Cambysen deludit, missa Apriæ filia pro sua III,1.
ejus obitus III,10.
sepulcrum *ibid.*
in ejus cadaver Cambysæ contumelia III,16.
Amasis, vir Maraphius, dux Pers. contra Barcæos IV,167.
ejus contra Barcæos commentum dolosum IV,201.
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV,203.
Amathuntis obsidio V, 104, 105, 108. *&c.*
Amathusii V,104.
Amaxampeus fons IV,52. locus etiam unde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ IV, 110.
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quomodoque agmen fuit esse fœminæ IV,110,111.
quomodo cum Scythis mixtæ IV, 113, 114.
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint IV, 114, 115, 116.
linguam Scytharum ediscunt quum hi non possent illarum IV,117.
in Amazonidas præclarum facinus Athenienſium IX, 27.
Amestris, Otanis filia VII,61.
Xerxis uxor VII, 61, 114.
ejus amiculum IX, 108.
crudelitas in uxorem Masistæ IX,111.
Amiantus Agaristæ procus VI,127.
amicus soleis possessio pretiosissima V, 24.
amiculum Sylosontis III,139,140
amiculum Amestris IX, 108.
Amilcar Hannonis filius VII,165.
Carthaginiensium rex & ejus res gestæ & interitus VII,165,166,167.
ipsi sacrificia institura VII, 167.
Artemisiam fugientem insequitur VIII, 93.
ejus virtus & præstantia in pugna navali *ibid.*
Aminocles Cretinei fil. VII,190.
è naufragio classis Persicæ dives efficitur *ibid.*
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII,130.
Ammonis oraculum in Africa I, 46. II,32.
ejus origo II, 55.
Ammon Jovem appellant Ægyptii II, 42.
Ammonii populus IV, 181.
Ægyptiorum & Æthiopum coloni II, 42.
adversus eos Cambysis expeditio infelix III, 25, 26.
Ammoniorum rex Etearchus II, 32.
Amompharetus Spartiata IX, 52,53, *&c.*
ejus virtus IX. 70.
Amompharetæ sacerdotis sepulchrum apud Lacedæmonios IX, 84.
amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I, 135.
amores quomodo tractent Caunii I, 172.
Amorgis Persarũ ducis interitus V,121.
Ampa urbs VI, 20.
Ampelos promontorium Toronæum VII, 122.
Amphiarai oraculum I,46. VIII,134
verax à Crœso repertum I, 49.
eique donaria à Crœso missa I, 52.
Amphiaraus, Amphilochi pater III, 91.
Amphiarai delubrum VIII,134.
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri H, 9.
Amphicæa urbs VIII,33.
Amphicrates Samiorum rex III,59.
Amphictyones II,180.
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII, 228.
eorum sedilia VII,200.
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II, 180. V, 62.
Amphyctyonis *delubrum* VII,200.
Amphyctionidis Cereris templum VII, 200.
Amphilochus, Amphiarai filius III,91.
colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia dissecti VII, 91.
Amphilytus Acarnan ariolus I, 62.
Amphimnestus procus Agaristæ VI, 127.
Amphionis filia clauda V, 92.
Amphissa urbs VIII, 32.
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II,43.
Amphytryonis tripus V, 59.
Amyrgii Scythæ VII, 64.
Amyrtæus rex Ægypt. II,140.
pluribus malis Persas affecit III,15.
Amyntas rex Maced. à Megabyzo poscitur aquam & terram V, 17.
ejus prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V,18,19.
Alexandri pater VII,173. VIII,136. 139 ut & Gygæ *ib.*
Alcetæ filius VIII,139.
Amyntas Bubaris fil. VII,136.
Amytheon, Melampodis pater II,49.
Anacharsis sapiens IV, 46
ejus genus & dignitas apud reges Scytharum IV,76.

per-

INDEX.

pervigilium matri deorum agit IV, 76.
ejus de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV,77.
ejus cædes & cauſæ hujus IV,76.
eum noviſſe ſe negant Scythæ *ibid.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III,121.
Anaphes, Otanis filius, dux Ciſſiorum in Xerxis exercitu VII,62.
Anaphlyſta tribus IV,99.
Anava Phrygiæ urbs VII,30.
Anaxander Eurycratis fil. VII,204.
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I,67.V,39.VII,204.
ejus duæ uxores, altera juſſu ephororum ducta, & liberi ex iis V, 39,40,41,42.
Anaxandrides Theopompi filius VIII, 131.
Anaxilaus Archidami filius VIII,131.
Anaxilaus Cretinei filius, VII,165.
in matrimonium duxit Terilli filiam *ib.*
Rhegii tyrannus VI,23.VII,167.
Scythis regis hoſtis, conſilium dat Samiis Zanclam occupandi VI,23.
Anchimolius, Aſteris filius, ad pellendos Piſiſtratidas Sparta miſſus V, 63.
ejus interitus *ib.*
ejus ſepulcrum V,63.
ancillarum opus maximum circa Alyattis ſepulcrum I,193.
anchora ferrea à Sophane geſtari ſolita in prœlio IX,73.
Anderica, pagus Aſſyriæ I,185.
Anderica regionis Ciſſiæ ſtathmus VI, 119.
Andreus Myronis pater VI,126.
Andrii pecunias Themiſtocli dare negant VIII,111.
Androbulus Timonis pater VII,141.
Androcratis herois fanum IX,25.
Andromeda Perſei uxor, Perſem ex Perſeo peperit VII,61.
Cephei filia *ib.*VII,150.
Androdamas Theomeſtoris pater VIII, 85. IX,89.
Androphagi IV,18,102,106.
eorum mores & deſcriptio IV,106.
eorum fuga IV,125.
Androſphinges II,175.
Andrus V,31.
à Græcis obſeſſa, cur VIII,111.
Aneriſtus Sperthiei pater IV,134.
Aneriſtus alius, Sperthiei fil. IV,137.
Angarium Perſæ quid appellent VIII, 98.
Angites flumen VII, 113.
Angrus fluvius IV,49.
anguis ingens arcis cuſtos in templo ab Athenienſibus obſervatus VIII, 41.
Anguilla ſacra Ægyptiis II,72.
Animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fœtuoſa: quæ noxa ſunt, parum fœtuoſa III,107.
animalia in ſaxis primi ſculpſerunt Ægyptii II,4.
animalia quomodo in ſuis veſtibus pingant qui Caucaſum incolunt I,203.
animal nullum interimunt Indi quidam III,100.
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India majora quam aliis in locis III, 106. præter equos *ib.*
Animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt Ægyptii II,123.
quod ſibi quidam Græcorum vindicarunt *ib.*
Annum primi Ægyptii comperierunt & diſtinxerunt in menſes II,4.
anni humanæ vitæ LXX. I,32.
anni vitæ Æthiopum, & Perſarum III,22,23.
annorum XV millia à Dionyſo ad Amaſin regem numerant Ægyptii II,145.
Annulum ſignatorium geſtant Babylonii ſinguli I,195.
annulus Polycratis ſignatorius III, 41.
Anopæa, via & mons VII,216.
Antacæi, cæte ingentia ſic dicta IV,35.
Antagoras Hegetoridæ pater IX,75.
Antandrus ab Otane capta V,26.
Anthela oppidum VII,176,200.
Anthemus Hippiæ oblata V, 94.
Antylla urbs II.98.
in calceamenta datur uxori ejus qui in Ægypto regnat *ib.*
Antichares Eleonius V,43.
Anticyra urbs VII,198.
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII,11.
Antiochus Tiſameni pater IX,32.
Antiophemus & Rhodus VII,153.
Antipater, Orgis filius VII,118.
Xerxianas ut excepit copias *ib.*
Anyſis rex Ægypti, ſucceſſor Aſychis, cæcus II,137.
fugatur à Sabaco *ib.*
ubi interim latuerit & ut imperium ſuum recuperarit II,140.
Anyſis urbs II,137.
Anytia plaga II,166.
Aorizus, Meſangis pater VII,71.
Aparytæ pop. II,91.
Apaturia feſta I,147.II,29.
Aper immanis Myſorum devaſtat opera I,36.
apri in Libya nulli IV,192.
Apes loca trans Iſtrum an obtineant V,10.
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Aphetæ, loci nomen VII,193.
Aphlyſtius Jupiter VII,197.
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX,72.
Aphrodiſias inſula IV,169.
Aphthitana plaga II,166.
Aphytis urbs VII,122.
Apios urbs II,18.
Apia, Tellus dea Scythis IV,59.
Apidanus fluvius VII,129,196.
Apis Ægypt. Deus, Græcis epaphus II,133.III,27,28.
ejus deſcriptio, ſigna III,28.
quum apparet, Ægyptiorum feſtum III,28.
aula ejus II,153.
illuſus à Cambyſe & vulneratus II, 29.
moritur eo vulnere *ibid.*
Apollo, Græcorum Deus I,90.
præcipuè à Crœſo cultus *ib.*
invocatus à Crœſo, ignem pyræ extinguit I,87.
enumerat ſua in Crœſum beneficia I,91.
Apollo Iſmenius I,92.VIII,134.
ejus templum V,59.VIII,134.
Apollo Triopius I,144.
Apollinis oraculum apud Ægypt. II, 83.
Apollo, Oſiris apud Ægypt. ſeu Dionyſi, & Iſidis filius II,156.
à Latona nutrice occultatus *ib.*
Apollo ad Metapontinos ſolos Italorum venit IV,155.
Apollinis templum Buri II,155,156.
Apollinis templum à Mileſiis ſtructum II,78.
Apollinis delubrum apud Abas VIII, 33.
Apollinis Proi fanum VIII,135.
Apollinis fons IV,158.
Apollo, Ægyptiacè Orus II,156.
Scythice, Oetoſyrus IV,59.
Apollinis ſimulacrum apud Laconicam in Thornace I,69.
Apollinis arma ſponte apparentia Delphis VIII,37.
Apollo Sileni Marſyæ pellem ubi ſuſpendit VII,26.
Apollonia in Ponto Euxino IV,90.
Apollonia quæ eſt in ſinu Ionico IX,91.
ubi ſacræ ſolis oves IX,92.
Apollionates ager *ibid.*
Apollophanes Biſaltis pater VI,26.
Apologus Cyri ad Iones I,141.
Apries Ægypti rex, Pſammis filius, regum longo tempore fortunatiſſimus II,161.
res ab eo geſtæ *ibid.*
ab eo Ægyptii deſciſcunt, rege electo Amaſi II,161,162.
ab Amaſi prœlio victus, & vivus captus II, 169.
ejus interitus & ſepultura *ibid.*
Apſinthii Thraces VII,34.
Pleſthoro indigenæ deo, OEobazum immolant IX,118.
Aquæ ſacrificant Perſæ I,131.
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III,VI.
aquam in arida loca quomodo deportant per canalem Arabum rex III,9.
aqua quædam adeo invalida ut nihil ſuper eam innatare poſſit, ſed omnia vel ligno leviora in profundum eant III,23.
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV,81. alia ſimilis IV,182.
aqua Stygis IV,74. perque eam jusjurandum *ibid.*
Aquiminaria Delphos à Crœſo miſſa, I,51.
Ara Delphis à Chiis donata II,135.
ara Apollinis ab Ariſtea extrui juſſa IV,155.
ara Dianæ Orthoſiæ IV,87.
Jovis forenſis V,46.
ara ventis ſtatuta in Thya VII,178.
ara Herculis VII,176.
Aras non extruunt Perſæ I,131.
aras primi ſtatuere Ægyptii II,4.
aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59.
Arabiæ ſitus & qualis ea regio III,107.
ejus jucundiſſimus odor III,112.
Arabiæ mons II,8.
Arabiæ humus II,12.
Arabes cum mulieribus ſuis ut miſceantur I,198.
maxime fidem ſervant inter homines III,8.

INDEX.

fœderis apud eos ineundi mos III,8.
Dario immorigeri III,88.
tributorum immunes III,91.
Cambyſi aditum permiſere in Ægyptum III,9,88.
millena talenta thuris Dario pendunt III,99.
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69.
camelis vehuntur in bello VII,86.
Arabicus ſinus II,11.IV,39.
Aræus Philippi pater VIII,139.
Ararus fluvius IV,49.
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demiſſum IV,5
Araxes fluvius I,202.
ejus accolæ *ibid.*
contra ſolem orientem fluit IV,40.
ponte junctus à Cyro I,205.
Arbalus Nerbali pater VII,98.
Arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202.
arbores omnes in Thera præter unam aridæ factæ IV,151.
Arcades I.146.II,171.V.49.
Arcadas invaſuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I,66.
Arcades glandivori *ibid.*
eos contra Spartam ſollicitat Cleomenes VI,74.
Arceſilaus Batti filius rex Cyren. VI.159.
Arceſilaus alius Batti fælicis fil. IV.160
ejus clades à Libybus accepta IV,60.
interitus à fratre ſtrangulati *ib.*
Arceſilaus al, Batti claudi fil. IV,162.
in Samum profugit *ib.*
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor, ejuſque crudelia facinora IV,164.
Cambyſi Cyrenem tradidit tributariam IV,165.
ejus interitus IV,164.
Archander Danai gener, Pthii Achæi filius II,98.
Archandri urbs II,97.
Archelai, tribules V,68.
Archelaus Ageſilai filius VII.204.
Archeſtratidas Athenagoræ pater IX, 89.
architecti Eupalinus III,60. Rhœcus *ib.*
Mandrocles Samius IV,87.
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum III,55.
Archias alius Archiæ Samii filius *ib.*
Archidamus Zeuxidami filius VI,71.
Archidamus Anaxandridæ filius VIII, 131.
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II,135.
Archilochus Parius I,12.
ejus iambus trimeter *ibid.*
Arcus utendi Scytharum artificium I,73
arcus ab Æthiope Perſarum regi miſſus III,21,30.
arcus Herculis IV,10.
arcus ſemper intentus rumpitur II,173.
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & ejus geſta I,15.
Areius pagus Athenienſium VIII,52.
Arena aurofa III,102.
arenæ cumuli Cambyſis exercitum obruunt III,26.
Argadeus, Jovis filius V,66.
Argæus Philippi pater VIII,139.
Perdiccæ filius *ibid.*
Arganthonius Tarteſſi rex I,163.
ejus longævitas *ibid.*
ejus cum Phocenſibus amicitia I,163.
Argentum apud Scythas non in uſu. IV,71.
nec apud Maſſagetas I,215.
argentum Aryandicum IV,166.
argenti ferax Lydia V.49
Argilus urbs VII,115.
Argiopius, loci nomen IX,56.
Argippæi pop. qui eorum mores, victus, *&c.* IV,23.
Argis & opis virgines Hyperboreæ IV,35.
earum hymni, ſepulcrum *ibid.*
Argiva, *vide* Ægina
Argo navis ædificata IV,179.
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex I,7.
Argos olim Græciæ civitates omnes antecellens I,1.
Argos viris deſolatum à ſervis tenetur VI,83.
Argos Perſis quàm amica VII,150.
ab Homero celebratum maximè H, 28.
Argi lucus à Cleomene incenſus VI,80.
Argivorum regio I.82.
Argivi mercede à Piſiſtrato conducti contra Athenienſes I,61.
eorum totidem cum CCC Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I, 82,
Argivorum clades *ib.*
& eorum lex ideo tonſis capitibus eſſe velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum *ib.*
Argivi muſica præſtantes inter Græcos III 131.
Argivi contra Athenienſes ab Æginetis accerſuntur V,66.
multam indicunt Æginetis, & recuſantibus, auxilia negant VI,92.
Argivorum clades à Cleomene VI,87, 79.
Argivorum ſervi res & magiſtratus, urbe eâ clade affiicta ſuſcipiunt VI,83, & à filiis cæſorum poſt ejecti, Tirynthem obtinent *ib.* eorumque bellum diuturnum cum domi- nis *ib.*
Argivorum ſex millia à Lacedæmoniis interempta VII,148.
cum Lacedæmoniis paciſci volunt, VII,148 ſed partem imperii à Lacedæmoniis poſcunt in bello Perſico *ibid.*
oraculum conſulunt an auxilium contra Medos ferre debeant *ib.*
nuncii ab iis Suſa miſſi VII.151.
Perſam in Græciam accerſiſſe ferunt VII,152.
eorum cum Perſis affinitas VII,150.
mittunt nuncium ad Mardonium IX, 12.
Argivi contra Thebas cum Polynice militantes IX,27
Argivæ fœminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argivarum mulierem furor & inſania IX,33.
Argonautarum poſteri Minyæ, à Lemno ejecti, à Lacedæmoniis recepti, & circa utroſque acta IV,145 *&c.*
Ariantes rex Scytharum IV,81.
Ariazus Gergis pater VII,82.
Ariabignes, Darii filius, præfectus claſſi Xerxis VII, 97. VIII, 89 Xerxis frater VIII,89 ejus interitus *ib.*
Ariaramnis Perſæ interitus VIII,90.
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III,9.
Aridius Nerbalus dux in claſſe Xerxis VII,58.
Aridolis Alabandenſium tyrannus VII, 195.
Ariena Alyattis filia I,74.
Aſtyagi nubit fœderis cauſa ſervandi *ibid.*
Arietes Thebanis Ægyptiis ſacri II.42.
Arii pop. III,93.
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII,65.
Arii olim dicti Medi VII,62.
Arima Scythæ unum vocant IV,27.
Arimaſpi III,116.
viri unoculi III,116.IV,27.
qui & ubi III,116.IV,13.
Arimaſpei verſus IV,14.
Ariomardus, Artyphii germanus, Caſpiorum dux VII,67.
Ariomardus, Dorii & Parmyis filius VII,78.
dux Moſchorum & Tibarenorum *ib.*
Arion Methymnæus, citharœdus I,23.
primus docuit dithyrambum *ib.*
de delphino inſidente Arione I,24.
ejus donarium apud Tænarum *ib.*
Ariphron Xanthippi pater VI, 131, 136.VIII,131.
Aripithes rex Scytharum IV,78.
ejus interitus *ib.*
Arisba Methymnæis ſubjecta I,151.
Ariſtagoras Cumæus IV,138.
Ariſtagoras Cyzicenus *ibid.*
Ariſtagoras, Molpagoræ filius, Hiſtiæi gener, aç conſobrinus V,30.
Mileti procurator *ibid,*
à Naxiis exulibus ſollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V.36,37.
circa eum & Maxios acta V,33,34.
manifeſto à Dario deficit V,37.
iſonomiam inſtituit, & tyrannos evertit, quaſi ipſe alienus à tyrannide. V,37,38.
Spartam miſſus ad ſocietatem comparandam V, 38, & ejus cum Cleomene acta V,49,50,51.
Sparta fruſtra excedit V,51.
Athenas venit, eoſque ad belli ſocietatem inducit V,97.
Pæones ad defectionem ſollicitat V, 98.
expeditio ejus contra Sardis V,99, 100.VII,8.
turbis tantis commotis, conſilii inopia laborat V,124.
ejus interitus V,126.
Ariſtagoras Heraclidis filius Cumæus captus V,37 dimiſſus *ib.*
Ariſtagoras Hegeſiſtrati pater IX,89.
Ariſteas Adimanti filius VII,137.
Ariſteas Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius IV,13, 15 *ubi* de ejus præſtigiis
ejus ſtatua IV,15.
Ariſtides Lyſimachi filius VIII,79,95.
Athenienſis, in exilium à populo ejectus VIII,79.
Themiſtocli haud amicus *ib.*
ſimultatem miſſam facit pro bono communi patriæ *ib.*
Vir optimus Athenienſium atque juſtiſſimus *ib.*

nuncium

INDEX.

nuncium affert Græcis, eos undique ad Salaminem circumventos VIII, 79,81.
Perſas multos interficit VIII,95.
dux Athenienſium ad Plataeas IX, 28.
Ariſtocrates, Caſambi pater VI,73.
Ariſtocyprus, Soliorum rex VI, 113.
ejus interitus *ibid.*
Ariſtodemus rex Laced. IV,147.VIII, 131.
ejus interitus VI,52.
Ariſtodemus Spartiata à Leonida reminus emanet è prœlio VII, 229,230.
fugax dictus, & probro notatus VII,231.
infamiam in pugna ad Plataeas delet VII, 231. IX, 70. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractatores IX,70.
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius VII, 204.
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus I,158.
oraculum ut tentarit I,159.
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyraei, interfectores Hipparchi V.55.
Ariſtolaidis filius Lycurgus I,59.
Ariſtomachus Cleodaei filius VI 52. VII,204 VIII,131.
Ariſton Byzantius IV.138.
Ariſton rex Spartæ I,67 VI,6.
circa ejus uxores duas & tertiam acta VI,61,62,93.
quo commento ab amico Ageto uxorem abduxit VI,62.
ejus dictum ſuper filio nato Demarato VI,63.
ejus uxor ex heroe Aſtrobaco gravida VI,69.
Ariſtonice Pythia VII 40.
Ariſtonymus Clyſthenis pater VI.25.
Ariſtophantus, Cebonis pater VI,65.
Ariſtophilides Tarentinorum rex III, 136.
Arizanti Medorum gens I,101.
arma ſacra ſponte extra templum Delphicum apparent VIII.37.
Armenii cum Xerxe militantes VII,73.
eorum armatura & dux *ib.*
Armenii pecuarii I,194.V,49.
Armenus mons I,72.
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV.5.
ab eo oriundi Scythæ IV 6.
Arſames, (vel potius Arſaces) pater Hyſtaſpis I.209,VII,11.
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ dux Arabum & Æthiopum VII,69.
Arſamenes Darii filius, Utiorum & Mycorum dux VII,68.
arraba menſura Perſica I,192.
Artabanus Hyſtaſpis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV,83.
bellum contra Scythas Dario diſſuadet *ib.*
ejus oratio qua Xerxi diſſuadet bellum Græcis inferre VII,10,11.
ejus mirum in ſolio regio ſomnium VII, 17,18.
ejus de Xerxis expeditione, & copiis cumque Xerxe colloquium VII.46,47-48,*&c.*
Suſa à Xerxe remiſſus, commiſſo regno VII,52,53.
Artabanus Artyphii pater VII,66.
Artabanus Bagaſacis pater VII,76.
Artabates Pharnazatris Pater VII 65.
Artabazus Pharnacis fil. Choraſmiorum & Parthorum dux VII,66. VIII,126.
cum Mardonia remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obſidet VIII,127.
Olynthum capit VIII,12.
ad Potidæam maris æſtu & reſtagnatione male afflictur VIII,129.
diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ſuſcipiendæ IX,60,65.
ejus fuga, defuncto Mardonio, IX, 65. *& ſeq.*
fuga quomodo per Theſſaliam ſit elapſus IX,88.
Artace urbs IV, 14. incenſa VI,13.
Artachæus Artæi fil. VII,21.
Artachæus, Hotaſpis pater VII,63.
Artachæus Artayntæ pater VII,130.
Artachæes foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus VII,117.
ejus ſtatuta *ib.*
interitus & funus *ib.*
ei ſacrificant Acanthii ex oraculo *ibid.*
Artæus Artachæi pater VII,21.
Artæus Azanis pater VII,66.
Artæi olim, qui Perſæ VII.61.
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V,25,30,73.
ſolicitatur ab Ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules V, 131.
una contra Ionas delectus imperator, resque geſtæ V.23.
ejus ad Ariſtagoram dictum VI,1.
Artaphernes, Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriam miſſus VI,94.
idem Datis ad Marathonem collega VII,74.
dux Lydorum & Myſorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxis filius Xerxis VII,106.VII, 151.
quid nomen ſignificet VI,98.
Artayctes, Cheraſinis fil. dux Macronum & Moſynæcorum VII,79
Seſti præſes *ibid.* & IX,115.
ejus facinora nefaria VII, 33, IX, 115.
obſidetur Seſti IX,115.
capitur à Græcis IX,118.
ſuſpenditur ab Athenienſibus VII, 33.IX,119.
Artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus IX,119.
Artayntes Artachæi fil. dux claſſis à Xerxe relictæ VIII, 130. ejus fuga IX,101.
probris impetitus à Maſiſte, contra eum ſtringit acinacem IX,106.
Artaynta, Maſiſtæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX,107.
eadem tamen Amaſia Xerxis IX, 107,108.
Arteatæ, Perſarum genus I,125.
Artembares vir inter Medos clarus I, 114, 115, 116.
Artembares avus paternus Artayctæ IX,121. inſtruit Perſas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem ſibi eligere liceat *ib.*
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta VII,99.
ejus genus & animi præſtantia, virilitas *ibid.*
ejus imperium *ibid.*
ejus naves poſt Sidonias illuſtriſſ. *ibid.*
ſententiæ inter ſocios optimæ *ib.*
conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68.
ejus facinus in pugna navali VIII, 87,88.
eam inſequitur Amnias Palleneus, & ut ſervata VIII,93.
præmium propoſitum ei qui vivam cepiſſet, & quantum *ib.*
in conſilium à Xerxe adhibita ſeparatim VIII,101,102.
deducit liberos regios VIII,103.
Artemitum IV.35,VII.175.
Artimpaſa, Venus Scythicè IV,59.
Artiscus amnis IV,92.
Artobazanes, Darii filius, cum Xerxe fratre de regno contendit fruſtra VII,2,3.
Artochnes Darii gener VII,73.
Artontes Bagaei pater III,28.
Artontes, Mardonii filius IX,83.
Artoxerxes quid ſignif. VI,98.
Artybius vir inter Perſas eximius V, 108.
equus ipſius bellicoſus V,111.
Artyphius filius Artabani VII,66.
Artyphius, Ariomardi germanus VII, 67.
Artyſtona Cyri filia III,88,VII,69.
arura quid apud Ægypt. II.168.
Aryandes Ægypti prætor ejuſque interitus IV,166.
Aryandicum argentum *ib.*
Asbyſtæ Libyes IV,170.
Aſcalon Paleſtinæ urbs I,105.
aſchy, liquoris genus IV,23.
Aſia Promethei uxor IV,45.
Aſiæ, magnitudo deſcripta, qualis & quanta IV,37, 38,39,40.
unde nomen accepit IV,45.
perveſtigata à Dario IV,14.
Lybiæ par, præter eam quæ ad Solem orientem *ib.*
India tenus habitatur IV.40.
Aſiæ termini II,17.
Aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine conjunctam I, 4.
Aſiæ ſuperioris imperio quamdiu potiti Aſſyrii I,95.
Aſia ſubacta à Phraorte I,102.
Aſiæ imperium amittunt Medi, eoque Scythæ potiuntur I, 104, 105, idque quando Medi recuperarunt I, 106.
Aſiæ quædam planities III,117.
Aſias tribus, Sardibus ſic vocata IV, 45.
Aſina civitas VIII,73.
aſini Armeniorum in navigiis Babylonem commeantium I,194.
aſini in Scythia nulli IV,28,29.
aſinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV, 129.
aſini cornibus præditi ubi IV, 191.
aſini nunquam bibentes ubi IV, 192.
aſinarii cum matre Demarati concubitus falſo ſparſus VI, 68,69.
Aſius Otyris filius IV.45.
Aſinach, quid II,30.
Aſonides navarchus VII,181.
Aſopii pop. IX,15.
Aſopus amnis VI, 108. VII,200. IX, 15,29.

INDEX.

Asopodorus Timandri filius IX,68.
Aspathines è Persarum primoribus III,70.
in femore percussus à mago III,78.
Asphaltus Babylonica I,179.
asphaltus ubi è puteo hauritur VI, 120.
Assa urbs VII,122.
Assesus & Assesia Minerva I,19.
Assyria II,17. IV, 39.
ejus siccitas I,193.
oppida habet magna & celeberr. I, 178.
Assyrii à Græcis dicti Syrii VII, 63.
quandiu Asiæ superioris imperio potiti I,95. ab iis Medi deficiunt *ib.*
eos qui subigunt I, 106. eorum bellum cum Phraorte I, 102. cum Cyaxare I,103.
eorum arma in exercitu Xerxis VII, 62.
eos aggreditur Cyrus I,177 *&c.*
Astacus Melanippi pater V,67.
Aster, Anchimolii pater, V, 63.
Astrobaci herois conditorium VI,69.
Astyages, Medorum rex I,46,73,107.
avus maternus Cyri I,34. acerbe imperat Medis I,123 magos cruci figit I, 128 à Cyro bello victus & captus I,75,128 *&c.* Arienam uxorem ducit I, 74. ejus somnia I, 107, 108. gesta cum filia Mandane *ibid.* Harpago filium comedendum proponit I,119
Astyagis & Crœsi affinitas unde I,73.
Asychis rex Ægyptiorum II,136.
res ab eo gestæ & pyramis ejus *ib.*
asylum Herculis II,113.
Atarbechis urbs II 41.
Atarnes urbs VII,42.
Atarnitis regio VII,28,29.
Atarneus ager I,160,VIII,106.
Atarnes fluvius IV,19.
Atarnes, Hystaspis filius VII,224.
Athamas Æoli filius initio cum Inone consilio, necem Phrixo machinatur VI,197.
Athenades Trachinius VI,213.
Athenagoras legatus Samius IX,89.
Athenæ, Ionicarum urbium sola quondam insignis I,143 laudatæ ab Homero H, 28.
oppressæ tyrannide à Pisistrato I, 59,60.
tyrannide liberatæ V, 55, *&c.* 64, 165.
captæ à Xerxe VIII,51.
iterum à Mardonio & incensæ IX, 313.
Athenarum arx occupata à Cleomene V,2 incensa à Persis VIII,13.
Athenienſium origo vetustiss. VII,161.
eorum diversis temporib. diversæ appellationes VIII,44.
in Ionico genere præcellunt I,56 & Iones appellitari nolebant I,143.
Ionib. auxiliantur adversus Persas V,97.
Iones ab illis deseruntur V,103.
inter Græcos sapientia primi I,60.
eorum prudentia in bello Xerx. VIII 3, IX.27.
eorum virtus in prœlio IX,70,101.
laus fortitudinis ad Marathonem VI, 112,113,IX,27.
Athenienſ. trecentorum virtus IX,21.
Athen. Græciæ liberatores, & regis repulsores VII,139.
nautici necessitate facti VII, 144.
eorum vires è navibus quantæ VIII, 61.
Athenienſib. leges à Solone cond. I,29.
eorum uxores uxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, post obrutum à suis maritis Lycidam IX,5.
earum vestis mutatio V,87.
Athen. uxores à Pelasgis captæ VII, 138.
Athenienſium prytaneum I,146.
quando tribuum apud eos nomina fuerint immutata V,69.
Athenienſium panegyries VI,111.
nunquam solum mutarunt I, 56. VII,161.
eorum cum Mitylenæis pugna V, 94.
reditus metallici ex Laureo VII, 144.
sub tyrannis infirmi V,68,91.
Græcorum præstantiss. I,56.
periti in oppugnand. muris IX,69.
Tegeatis præstantiores VIII,27,28.
cum Æginetis gesta V, 48, *&c.* VI, 49, *&c.* 87. VII,145.
in Athenienſ. & Æginetarum præsidio mare contra Xerxem VII, 203.
Athenienses in pugna navali præstantiss. post Æginetas VIII,93.
Græcorum præstantiss. pugna navali ad Eubœam VIII,17.
eorum prœlium cum finitimis apud Eleusinem I,30.
contra Peloponnenses egrediuntur V,74, *&c.*
eorum contra Carystios bellum IX, 104.
Sestum obsident IX,113.
urbem suam deserunt bello contra Xerxem VIII,41.
Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem, 3. & Dario terram & aquam promittunt legati V,73.
Sardis invadunt VII,18.
apud Darium insimulati VI, 94. & contra eos expeditio sumpta VI, 94.
in Salaminem quomodo transierint IX,6.
Athenienſium legatio Spartam missa IX,7.
Attica oppressa à Pisistrato I,59.
Atticam quater ingressi Dores V,76.
Atticæ magnam partem vastant Persæ VI, 102.
Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus VI,139.
Attica regio non equitabilis IX,13.
Attica gens Pelasgica, in Hellenes transiens, linguam Pelasgorum perdidit I,57.
Atticus medimnus I, 192. medimnus farinæ, *non adjecto vocab.* Atticus VI,57.
Atticarum mulierum cædes VI,138.
Athos mons VI,44. VII,21.
ejus descriptio VII,22.
circa Athon jactura classis Persicæ VI,44,95. VII,21.
effossus à Persarum copiis VII,21, *&* 122.
Athres fluvius IV,49.
Athribitana plagà II,166.
Atlas fluvius IV,49.
Atlas mons IV,184.
ejus descriptio *ib.*
Atlantes homines innominati eorumque descriptio IV, 184. unde dicti *ib.*
Atlanticum mare I,203.
Atossa, Cambysis soror & Smerdis, eadem Cambysis uxor & magi, post Darii III,68,88.
ejus ulcus in mamilla à Democede sanatum III,133,134.
potentia ejus apud Darium VII,3.
Atramyttium urbs VII,42.
Atrayntes, Itramitis filius VII,67.
Attaginus Mardonium convivio excipit Thebis IX,15.
eum sibi dedi volunt Græci victores IX,85. ipse profugit IX,87.
Attica, *vide post* Athenæ & Athenienses
Atys Crœsi filius, adolescens eximius I,34,35.
ejus interitus I,43.
Atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I, 7. 94, VII,74.
AUchatæ Scytharum genus IV,6.
AUras & Atlas fluvii ex Hami jugis fluentes IV,49.
auri majorem partem quomodo Indi sibi comparent à formicis III, 102,103,104,105.
auri magna copia in septentrionalibus Europæ plagis III,116.
auri ramenta è Tmolo I,93.
auri ramenta è quodam lacu ut virgines è limo extrahant IV,195.
auri immensa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I,14.
ex auro & argento ubi primum percussi nummi I,94.
auri creber usus, in armis & ornatu equorum apud Massagetas I, 215.
auro & argento constrati lecti, tentoriaque referta in exercitu Pers. Mardonii IX,79.
auro oneratus Alcmæon VI,125.
aurum sacrum Scytharum IV,7.
auro merces ut commutant Carthaginenses cum Libybus IV,196.
aurum vili mercantur Æginetæ a servis Laced. IX,79.
auri thesaurismus regum Pers. III,96.
Aureus tripes apud Delphos IX,80.
aurea phiala in balneo Herculis IV, 10. aurei crateres & phialæ, & alia vasa pororia *&c.* Persarum in exercitu Mardonii X,9.
aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere III,148.
aureum aratrum, jugum, securis & phiala, cœlo delapsa in Scythiam IV,5.
aureæ compedes Democedi donatæ III,130.
aureæ compedes apud Æthiopes III, 23.
aurea metalla IX,74.
aurea platanus ac vitis VII,27.
aurosa arena, quæ a formicis egeritur III,102.
Aures hominibus magis incredulæ quam oculi I,8.

aures

INDEX.

aures ignominiæ cauſæ præciſæ II, 162. III,69.118.
aures ſibi præcidit Zopyrus III,154.
in auribus animum habitare VII,39.
AUſchiſæ Libyes IV,171.
AUſes IV,180.
aratores IV,191.
auſter pluvioſiſſimus ventus II,25.
Pſyllos contra ſe bellantes arena obruit IV.173.
Auteſion Tiſameni fil. IV,147,VI,52.
Autodicus Cleadis pater IX,84.
AUtomoli qui II,30.
Autonous & Phylacus heroes, eorumque fana VIII,39.
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V,82,83.
Axius fluvius VII,123.
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII, 66.
Aziris, à Cyrenæis habitata IV,161.
Aziriſtus inſula IV,155.
Azotos, Syriæ urbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II, 157.

B.

BAbylon urbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I,178.
ejus ſitus & magnitudo *ibid.*
ejus centum portæ I,179.
ut extructa I,179, 180, 181, *&c.* ubi ejus deſcriptio
primo capti à Cyro I,191.
ejus potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I,192.
ejus principatus ſive ſatrapia longe maxima I,192.
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III,158.
ejus muri & portæ dejectæ III,159.
Babyloniorum leges I,196,198,199.
eorum amictus & cultus I,195.
eorum navigia I,194.
ſepulchra & luctus funebres I, 198.
cum mulierib. fœdus miſcendi mos I,199.
eorum tres tribus nullo alio niſi piſcibus victitant I.200.
à Babyloniis Græci quæ acceperint II,109.
eorum cura erga ægrotos I, 197.
eorum ablutio poſt coitum I,198.
eorum fœdus cum Cræſo initum I,77.
eorum cum Cyro conflictus & fuga I,190.
eorum rebellio ſub Dario adque bellum apparatus II,150. obſidentur diu, III,151. &c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne rem frumentariam obſeſſorum abſumant III,151.
eorum tria milia patibulis affixa III, 159.
Babylonis reginæ duæ inſignes I,184, 185.
Babylonicarum virginum auctio I,196.
Babylonicæ regionis feracitas I,193.
Babylonicum talentum quid valeat III,89.
Bacchus, Ægypt. Oſiris II,42.
ejus feſtum, ſacra, phalli, I,150. II, 48,49.
Bacchanalia Scythæ cur improbent IV,79.
Bacchantium vox VIII,65.
Bacchica & Orphica II,81.IV,79.
Bacchiadæ apud Corinthios V,92.
Bacidis oraculum VIII,20,77,96.
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII,64.
eorum equites *ib.* 86.
Bactriana natio I,153. III,92.
Badres Peſargades nauticis copiis dux contra Barcæos IV,167.
Badres Hyſtanis filius, Cabelcum & Miliarum dux VII,77.
Bagæus, Artontis filius, ad Orœtem interimendum delectus III,28.
Bagæus Mardontis pater VII,80.
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII,76.
Balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV, 10.
Barba prolixa naſcens ſacrificæ ſeu antiſtitæ Minervæ, res ominoſa I,175. VIII,104.
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I,60.
barbaros potius quam Græcos in mortuum ſævire decere IX,78.
barbarorum vociferatio in pugna, IX,58.
Barce oppid. III,91.
ejus origo & conditores IV,160.
obſeſſa à Perſis IV,200.
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III,13.
interficiunt Arceſilaum IV,164,167.
circa eos & Perſas acta IV.201, *&c.*
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV.202,203.
ad Darium tranſportati, vicum Bactrianæ regionis incolunt cui quoque Barce nomen IV,204.
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenen vult diripi, cui obſtat Amaſis IV,203.
Baris navigii nomen II,96.
Baſilides Herodoti cujuſdam pater VIII,132.
Baſſaria, feræ quædam IV,192.
Batrachomyomachia Homeri II,24.
Battus Libyca lingua rex IV,155.
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV,150,155.
ejus vitium linguæ IV,155.
unde dictus ſit Battus IV,155. quot annos regnavit IV,159.
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV, 161.
Battus tertius fœlix appellatus IV,159.
Battiadæ inter cæteros Barceos cur non direpti IV,203.
Beatus ante obitum nemo appellandus I,32.
beatus ex viventibus nemo I,86.
Beatorum inſula, regio ſic dicta III,26.
Beccos, panem Phryges vocant, eaque prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II,2.
Bellariis multis utuntur Perſæ I,133.
è bello & rapto vivere, pulchrum apud Thraces V,6.
Belus Nini pater I,7.
Belus Cephei pater VII,61.
Belides portæ Babylonis III,155,158.
Benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII, 85. honoreſque conſequuntur III,154.
Benemeriti ſeu benefici Spartiatarum I,76.
Bermius mons VIII,138.
Beſſi vaticinantes VII,111.
Beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II,65 &c.
Bias Prienæus, I,27.
ejus ſaluberrimum conſilium Ionibus datum I,170.
Bias Melampodis frater IX,33.
Bibli olim de pellibus V,58.
Biſaltis, Apollophanis filius, Abydenus VI,26.
Biſaltia regio VII,115.
Biſaltæ eorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII,116.
Biſanthe urbs in Helleſponto VII,137.
Biſtones pop. Thraciæ VII,110.
Biſtonis lacus VII,109.
Bitonis & Cleobis hiſtoria I,31.
Bithyni à Cræſo ſubacti I,28.
Bithyni, Thraces in Aſia dicti VII,75.
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII, 129.
Bœotia II,48. V,57.
Bœoti ad Thermopylas VII.202.
Enen & Hyſias occupant V,74.
Chalcidenſibus auxiliantur contra Athen. V,77.
ſed infœliciter *ib.*
cum Medis univerſi ſentientes, VIII, 34.
eorum equitatus quantopere juverit Mardonii milites fugientes IX,67.
Boges præfect. Eionis VII,113.
Xerxi fideliſſimus VII,107.
in rogum ſe conjicit *ibid.*
Bolbitinum oſtium II,17.
Boliſſus, loci nomen H,23,24.
Bonis hominibus uſuvenit ut malos habeant ſervos VIII,68.
Boreas Athenienſium gener. VII,189.
ab iis contra Xerxem invocatus VII, 189.
ejus uxor Orithyia *ibid.*
ejus delubrum *ibid.*
Boryſthenes fluvius IV,45,47.
ejus deſcriptio IV,53.
Boriſthenitæ IV,18,53.
eorum emporium IV,17.
boryes feræ ubi gignantur IV,192.
boves mares Ægyptii immolant; fœminæ ſacræ ſunt II,38,41.
boves immolandos ut explorent Ægyptii II,38.
boum ſepulturæ apud Ægyptios II,41.
bos lignea inaurata Mycerini filiæ ſepulcrum II,129.
bos apud Cyrenæos etiam ſacra propter Iſidem IV,186.
bobus ubi cornua non ſuccreſcant IV,29.
boves præpoſtere paſcentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 182.
boves agreſtes prægrandibus cornibus VII,126.
Boſporus Cimmerius IV,12,100.
Boſporus Thracius à Dario ponte junctus IV,83,85, 80. *ubi &* ejus dimenſio.
Bottiæi, populus VII,185. VIII,127.
Bottiæis terra ſive Bottiæicus ager VII,123,127.
Branchidæ, populus, ubi oraculum Apollinis I,46,42,157.
Brauron Athenienſium IV, 45. VI, 138.
Briantica regio, ante Galaica VII,108.
Brongus fl. IV.49.
Brunduſium urbs IV,99.

Bryges,

Bryges, qui poſtea dicti Phryges VII, 73.
Brygi, populus VII,185.
Bubali IV,192.
Bubares Perſa, Megabyzi filius V,21. VII,21. VIII,136.
Bubaſtis urbs II,59,137,156.
Bubaſtis Ægyptiace, Diana II,137, 156.
Bubaſtiana plaga II,166.
Bucolicum oſtium Nili effoſſum II,17.
Budii Medorum gens I,101.
Budini populus IV,21,108.
eorum mores, *&c.* IV,108.
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 134.
offert ſe ſponte ad Talthybii iram placandam, una cum Sperthie: & eorum acta VII,134,135,136, 137.
Bura Achæorum opp. I,145.
Buſæ Medorum gens I,101.
Buſiris urbs II,59,61.
Buſiritana plaga II,165.
Butus (*vel potius* Buto) urbs Ægypti, ubi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155.
Byblesia I,174.
Byblus Ægyptiorum ejuſque deſcriptio II,92.
Byzantium ab Ionibus ſubactum V, 103.
Byzantii ab Otane capti V,26.

C.

CAbales gens Libyæ IV, 171.
Cabalii, populus III,90.
Cabelees Meones, qui & Laſonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII,77.
Cabirorum ſacra II,51.
eorum templum Cambyſes profanat III,37.
Cadmus Agenoris fil. IV,147.V,59.
Semeles pater II, 45.
Theram appellit IV,47.
venit in Bœotiam II,49.
Cadmei I,146.
Pelaſgos ejiciunt I,56.
Cadmei ab Argivis ejecti V,57,61.
in eos expeditio Athenienſium IX, 27.
Cadmeæ literæ V,59.
Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit I, 166.
Cadmus Cous, Scythis filius, homo juſtitiæ amantiſſ. VII,163,164.
Cadytis, magna Syriæ vel Paleſtinæ urbs II,159.III,5.
à Neco rege occupata *ib.*
urbs non minor quàm Sardis III, 5.
Caicus ager qui erat Myſorum VI,28.
Caicus fluvius VII,42.
Caira veſtis V,88.
Calantiæ Indi III,97. *vide* Callatiæ.
Calaſiris veſtis nomen II,81.
Calaſiries Ægyptii pugnatores II, 164,IX,31.
ſoli arti militari operam dant, II, 166,168. *ubi & alia.*
Calaſirium plagæ II,166.
Calchas VII,91.
Calculorum ludus inventus à Lydis I,94.
Callatebus urbs VII,31.
Callatiæ, Indi parentibus veſcuntur III, 38. *at cap.* 97. *vocantur* Calantiæ
Calliæ Phenippi filii odium in tyrannos VI,121.
ſolus bona Piſiſtrati Athenis ejecti auſus emere *ib. ubi alia de eodem* 122.
filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæq; deligat VI,122.
Callias Eleus Iamideorum vaticinus V,44.45.
Callias Hipponici filius VII,151.
Calliades ſummum Athenis Magiſtratum gerit VIII,51.
Callicrates ejuſque virtus & moribundi dictum IX,71.
ejus ſepulcrum apud Lacedæmonios IX,84.
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI,109.
ejus virtus & interitus VI,114.
Callipedæ populus Scythiæ: iidem & Græcoſcythæ IV,17.
Callipotani pop. VII,154.
Calliſta inſula IV, 147.
Calvi populi ab ipſo natali, itidemque fœminæ calvæ IV,23.
calvi pauciſſimi apud Ægyptios, & cur III,12.
calvitiem quid impediat III,12.
Calydnii pop. VII,99.
Calyndenſium navis demerſa VIII, 87.
Calyndici montes I,172.
Camarina quondam Syracuſanorum VII,154.
everſa à Gelone VII,156.
Cambyſes Cyri pater I, 46, 107, 112, 207. VII, 11.
ei in matrimonium tradita filia Agis I,107.
Cambyſes rex Perſ. Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius I,208. II,1.III,2.
ejus genus ſibi vendicant Ægyptii III,2.
regnum Cyri ſuſcipit II,1.
ejus in Ægyptios expeditio *ib.* & III, 1. *&c.* quidque eum præcipue moverit ad hanc expeditionem III,1,2,3,4.
Ægypto potitur I,181.III,7. *&c.*
cum Arabum rege fœdus init III,7,9.
ei dedunt ſe Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III,13.
triplex movet bellum III,17.
exploratores mittit ad Æthiopas III,20.
temeraria & infœlix expeditio in Æthiopas III,25.
jubet Ammonios diripere & Jovis oraculum incendere III,25.
Cambyſis inſania III, 25, 29,30,33, 34,38.
Apim Deum vulnerat lethaliter III, 20.
fratrem occidi curat ex falſo ſomnio III,2[illegible],61.
ſororem, eandemque uxorem, interficit III,31,32.
morbo ſacro laborat ab ipſis natalibus III,33.
ejus vinolentia, & inde ſcelera III, 34,35.
religionis deriſor III,37.
ejus fatum & imprecationes in ſe III, 64,65.
ejus interitus III,66.
cur Dominus à Perſis adpelletur III,89.
Cameirus civitas I,144.
camelli I,80.III,103.VII,86.
cameli Indorum *ib.*
id animal non ſolent invadere leones VII,125.
camelos timent equi I,180.
Camicus oppidum, ejuſque obſeſſio VII,169,170.
Caminus poemation Homeri H,32.
Campſa urbs VII,123.
Canales Coriacei miræ longitudinis III,9.
Canaſtræum promontorium VII,122.
Candaules Myrſi filius, Sardium tyrannus I,7.
Myrſilus à Græcis cognominatus *ib.*
uxorem ſuam conſpici nudam à Gyge vult I,8,9,10.
uxoris & Gygis conſilio & dolo interimitur I,11,12.
Candaules alius Damaſithymi pater VII, 98.
Canes mons VII,42.
canes cuſtodes domus H,22.
canes Indici I,192.
Canobus II,97.
Canobicum Nili oſtium II, 17,113, 179.
Caput nullam futuram habens IX,182.
è capitibus inimicorum cæſorum potant Scythæ IV,65.
capita animantium non deguſtant Ægyptii II,39.
capita Ægyptiorum cur firma, Perſarum vero fragilia III,12.
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita IX,38.
Cappadociæ fertilitas I,73.
Cappadoces à Græcis Syri nominati I, 72.
V,49.VII,72.
Cappadocibus bellum infert Cræſus I,73.
Capras Mendeſii cur non mactent II, 42,46.
Caprarii in honore apud Mendeſios II,46.
Capripedes homines IV,25.
Capreæ & bubali apud Libyas IV,192.
Captivorum immolatio apud Scythas IV,62.& apud Tauros IV,103.
Car fratres habuit Lydum & Myſum I,171.
Caria pars Ioniæ I, 142.
à Perſis capitur VI,25.
Cares olim Leleges, eorumque ſtatus antiquus I,171.
eorum tria inventa *ibid.*
aiunt ſe aborigines *ibid.*
à Cræſo ſubacti I,28.
ſubacti & ab Harpago I,174.
quidam Ægyptum incolentes II,61, 152,154.III,11.
eorum à Perſis defectio & pugnæ V,17.118,119,120.
naves & armatura in Xerxis exercitu VII,93.
Caricarum mulierum factum contra maritos I,146.
Carius Jupiter I,171.V,66.
Carcinitis urbs IV 55,99.
Cardamyla Laconica VIII,73.
Cardia urbs VI,33.VII,58.IX,114.
Carina urbs VII,42.
Carinus Euæneti pater VII,173.

INDEX.

Carnia feſta VII,206.
Carpathium mare III,45.
Carpis fluvius IV,49.
Carthaginienſium bellum cum Phocenſibus I,166.
iis vult bellum inferre Cambyſes, ſed omittit III,17,19.
colunt imaginem Amilcaris VII,167.
Caryſtus opp. IV, 33. obſeſſa VI, 99.
Caryſtii ſe dedunt Perſis VI,9.
pecuniam dant Themiſtocli exigenti VIII,112.
contra Athen. bellum gerunt IX,104.
eorum ager vaſtatur VIII, 121.
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis VI, 73.
caſia ubi & quomodo naſcatur & metatur III,110.
Caſius mons II,6,158.III,5.
Caſmena oppidum VII,155.
Caſpatyrus urbs III,102.IV,44.
Caſpii III,92,93.
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67.
eorum equites VII,86.
Caſpium mare I,202,203.
Caſſandane Cyri uxor, mater Cambyſis II, 1. III, 2.
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* III,115.
Caſſiterides *inſulæ* *ibid.*
Caſtalia loci nomen VIII,39.
Caſthanæa urbs VII,183,188.
Caſtor & Pollux Tyndaridæ II,43.
excepti ab Euphorione domo VI, 127.
Caſtores in quo lacu capiantur IV, 112.
eorum teſticuli morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Caſtra Tyriorum, locus ſic dictus II, 112.
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154.
Caſtrobius, Ariſteæ pater IV,13.
Catadupi Ægypti, vel potius Cataduppa II,17.
Cataractes amnis Mæandro par VII, 26.
Catiari & Traſpies, Scytharum genus IV,6.
Caucaſus mons I,203,204.III,97.
Caucones pop. I,147.IV,148.
Caunus ab Harpago capta I,176.
ad Ione deficit V,103.
Caunii eorumque genus & mores I, 172.
Cayſter fl. V,100.
Cebreniorum origo H,20.
Cecrops rex VII,44.
unde Cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV,35.
Celænæ, ubi Mæandri fontes VII, 26.
Celees ſocius Doriei V,46.
Celtæ populus I,33.
omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum IV,49.
Centum appellatæ inſulæ I,151.
Ceos VIII,76.
Cephenes olim, qui Perſæ VII,61.
Cepheus Andromedæ pater *ib.* 150.
Cepheus Beli fil. VII,61.
Cephillus Thyæ pater VII,178.
Cephiſſus amnis VIII,33.
Ceraunius ſinus I,174.
Cercaſorum urbs II,15,17,97.
Cercopes Homeri H,24.
Cercopum hedræ VII,216.
Ceres Ægyptiacæ Iſis II,156.
cum Cerere alea ludit Rhampſinitus rex II,122.
Ceres & Bacchus inferorum principes II,123.
Cereris templum in Scythia IV,53.
Cereris Eleuſiniæ templum IX,61,96, 100. & lucus 9, 64.
Amphictyonidis templum VII,200.
Achæiæ templum & orgia VI,62.
Cereris legiferæ ſacra VI,16.
Cereris & Proſerpinæ ſolennia VIII, 65.
Cervi in Lybia nulli IV,192.
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV, 142. ab Otane capti V,26.
Chalcidenſes oram Atticam populantur, V, 74. Olynthum obtinent VIII,27.
illis opem ferunt Mileſii V,99.
Chalcidicum genus VII,185.
Chaldæi VII,63.
Chaldæi inter Aſſyrios *ib.*
Chaldæi ſacerdotes I,181,183.
Chaleſtra urbs VII,123.
Chalybes à Crœſo ſubacti I,28.
Champſæ crocodili dicti II, 69.
Charadra oppidum VIII,33.
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II,35 IV.135.
Charilus Eunomi filius VIII 131.
Charopinus Ariſtagoræ frater V,99.
Chemmis inſula II,156.
Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ II,91.
Chemmitæ *ibid.*
Chemmitana plaga II,165.
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti Rhampſiniti ſucceſſor II,124, ejus geſta, pyramides II, 124, 125, 126.
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II,127,128.
Cheraſmis Perſa VIII,78.
Cherſis Gorti pater VII,98.
Cherſis Oneſilii pater V,104.
Cherſoneſi urbes ſubactæ & everſæ à Phœnicibus VI, 33.
Cherſoneſi tyrannus Miltiades VI, 34.
Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit VI,140.
Cherſoneſus trachea, id eſt, aſpera IV,99.
Cherſonitæ portas Seſti Athenienſibus aperiunt IX,117.
Cherſonitarum primores in vincula conjecti à Miltiade, & quo aſtu capti VI,39.
Chidori fluvii aqua copiis Xerxis deficit VII,127 ejus origo VII,24.
Chilei viri Tegeatæ conſilium IX,9.
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. VII,235.
ejus conſilium Hippocrati datum I, 59.
Chilo Demarmeni filius VI,65.
Chius Ionum civitas I,142.II,178.
à Perſis capta VI,31.
Chii ſoli Mileſiis contra Lydos opem ferunt I,18.
Chiorum tyrannus Strattis VIII,123.
eorum lingua I,142.
ut Atarneum obtinuerint I,160.
eorum clades VI,15,16,26 & prodigia quæ præceſſerunt VI,27.
Choaſpes fluvius I,188,I,49,52.
ejus aquam ſolam rex potat I,188.
chœnix menſura VI,57.
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia V,68.
Chœreatæ nomen loci VI,101.
Chœrus Micythi pater VII,170.
Choraſmii populus III,93.
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66.
Chromius Argivus I,82.
Cicones gens Thraciæ VII,59,108,110
Cilices II,28,72. V,49,52.
eorum armatura VII,91.
eorum tributum III,90.
Cilicia II,17,34.
Ciliciæ præfectura IX,106.
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII,91.
Cilla, Æolum civitas I,49,
Cimmerii I,6,15,16,103. IV,1,11,12.
Cimmerius Boſphorus IV,12,28,100.
Cimmeria portoria IV,12,45.
Cimmerii muri IV,12.
Cimo Miltiadæ pater VI,34,39.
Cimon Steſagoræ pater VI,38.
Cimon, Miltiadis filius VII, 107 mulctam patri impoſitam exolvit VI. 136.
Cineas rex Theſſal. V,63.
cinnamomum ubi gignatur, & quomodo colligatur III,111.
Cinyps fluvius IV.175.
Cinyps tellus Libyæ fertilis, fluvio cognominis IV,198.
circumciſio Ægyptiorum II, 36 & aliorum quorundam populorum *II*, 104,
Ciſſii in exercitu Xerxis militantes VII,62.
eorum dux & eorum armatura *ib.*
eorum equitatus VII,86.
eorum tributum III,91.
Ciſſia terra V,49,52.
Ciſſiæ portæ Babylonis III,155.158
coitus in templis *II*,64.
Cithæronis radices IX,19,25.
Cius Myſia capitur V,122.
Cius fluvius IV,49.
Claves Cypri, promontorium dictum V, 108,
Clazomenæ Ionum civitas *I*, 142. *II*, 178.
hæc invaditur ab Alyatte, qui cladem accipit *I*,16.
capitur ab Artapherne & Otane V, 123.
eorum theſaurus *I*,51.
Cleades Autodici filius *IX*,84.
Cleanax Argivus H,1,2.
Cleander vates, genere Phigaſeus V*I*, 83.
Cleander & Euclides Hippocratis filii V*II*,155.
Cleander Patareus Gelæ tyrannus V*II*, 154.
Cleobis & Bitonis hiſtoria *I*,31.
Cleodæus Hylli filius V*I*,52. V*II*,204. V*III*,131.
Cleombrotus & Leonides gemini V, 41, 1. V*III*,71 Anaxandridæ filius *ib. & IX*,10.
Cleomenes Anaxandridæ filius V,41, 64. V*II*,148.
inops mentis V,42.
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem,

INDEX.

tudinem, ſed propter genus V. 39.
auro non corrumpi poteſt à Mæandrio, ideoque virorum juſtiſſ. audit III,148.
diſcordia inter illum & Demaratum VI,51,61,73,74.
Cliſthenem Athenis ejicit V, 70, 72.
ejus cum Ariſtagora acta V, 49, 50,51.
inter Cleomenem & Argivos acta VI,76,77,78,79,80.
proficiſcitur contra Piſiſtratidas V, 64.
Achæum ſe eſſe ait, non Dorem V,72.
profugit Sparta & Arcadas ſolicitat contra Spartanos VI,74.
adverſus Athenienſes bellum gerit V,74,75.
ad inſaniam redactus V,75,84.
ejus interitus V,48.
Cleonæ urbs VII,22.
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204.
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præſtantiſſimus in claſſe contra Xerxem VIII,17.
Cliſthenes, Sicyonis tyrannus VI, 126.
ejus odium in Adraſtum V,67.
circa Clyſthenem & filiam Agariſtam ac procos acta VI, 126, 127,*&c.*
Cliſthenes Alcmæonides Athenienſis Sicyonii Cliſthenis nepos V, 66, 67.VI,131.
ejus & Iſagoræ factiones V, 66, 69, 70.
Clytiades Tiſamenus IX,22.
Cnidus civitas I,144.II,178.
Cnidii Lacedæmoniorum coloni I,178.
eorum cum Tarentinis amicitia III,138.
ſuam ditionem in inſulæ formam perfodiendo tentant redigere I, 174.
& iſthmum perfodere volentes quomodo impediti *ibid.*
Harpago ſe dedunt *ibid.*
Cyrenæorum quoſdam ſervant IV, 164.
Cobo, Ariſtophanti filius VI,66.
Codrus Athenienſium rex V, 65, 76.
Codrus Nelei pater IX,96.
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thaſia VI,47.
Coes Erxandri filius IV,97.
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11.
captus ab Iatragora V, 37.
à Mitylenæis lapidibus interfectus V,38.
Colæus, Samiæ navis gubernator IV,152.
Colaxais Targitai filius IV,5.
ab eo oriundi Scythæ IV,6.
trifarium filiis conſtituit regnum IV,7.
Colchi I,104.II,104.III,97.IV,40.
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79.
Colchium linum Sardonicum dictum II, 105.
Collias ora Atticæ VII,96.
Colleſtes, panis Ægypt. I,77.
Colophon Smyrnæ conditor I,164.
Colophon Ionum civitas I,42.H.8.
vi capta à Gyge I,14.
Colophonii ſoli cur ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur I,147.
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I.150.
Coloſſæ oppidum Phrygiæ VII,30.
Coloſſi II,130,143,153,175,176.
coloſſi apud Ægyptios cujuſque pontificis II,143.
Columbæ Dodonææ nigræ II,55.
columbas albas cur expellant Perſæ I,138.
Comam Lacedæmonii ex quo alant & Argivi non I,82.
comam ut Babylonii gerant I,195.
comam ut alant & tondeant Macæ IV,175.
comam quomodo geſtent Maxyes IV,191.
Combrea urbs VII,123.
Comedunt in viis Ægyptii, ventrem domi exonerant II,35.
Compſatus fluvius VII,109.
Conchylia in montibus Ægypti II,12.
Conos pini fructus H.20.
Conſultant Perſæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maxime ſeriis, ſed ab iiſdem ſobriis confirmari oportet conſilia quæ tum capta fuerint I,133.
conſultare bene maximum eſt lucrum VII,10.§.4.
Contadeſdus fluvius IV,90.
Copias palus VIII.135.
Corcyra à Corinthiis condita III.49.
ei imperitat Periander III,52.
Corcyræi III.48.49.
eorum cum Corinthiis perpetua diſcordia III,49.
interficiunt Periandri filium III, 53.
in bello Xerxiano aſſute neutrarum partium VII,168.
Coreſus in agro Epheſio V, 100.
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92.
Corinthii cccc adverſus Perſam miſſi VII,200.
Corinthii minime contemptui habent opifices II,167.
Corinthiorum theſaurus I,50.
eorum & Samiorum ſimultates III, 48.
eorum cum Corycæis diſcordia III, 49.
Corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deſerunt V,75.
Corinthii naves nummo vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti VI,89.
eorum fuga ſocios deſerentium in bello Perſico VIII,94.
eorund. virtus IX,101.
Corinthiæ mulieres univerſæ exuviæ à Periandro & cur V,92.
Corinthia veſtis, cui ſimillima eſt Doris V,87.
Cornua pecoribus ubi mature aut ſero naſcuntur IV,29.
Corobius quidam purpurarius IV,151.
Corona oleagina Olympiorum præmium VIII,26.
Coronæi Thebanorum vicini V,79.
Corycium antrum VIII,36.
Corydalus Anticyrenſis VII,214.
Corys Arabiæ flumen III,9.
Cos civitas I,144.
Cotys Aſii pater IV,45.
Cranapes Mitrobatis filius, una cum patre ab Orœte cæſus III,126.
Cranai dicti Athenienſes VII,44.
Craſtis, & Craſtia Minerva V,45.
Crater, qui cœlo portabatur, interceptus I,70.III,7.
crater in oſtio Ponti, à Pauſania dedicatus IV,81.
crater Argolicus IV,152.
crateres Lesbii IV,61.
Crathis Ægarum fluvius perennis à quo & Italicus ille vocatus eſt I, 145.
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV,20.
Creſton urbs I,57.
Creſtonæi V,3,
Creſtoniatæ I,57.
Creſtonicus ager VII,124.
Creſtonicæ terræ rex. *vide* Biſalteorum rex
Creta univerſa à barbaris habitata I, 173.
Cretenſes cur auxilium non tulerint Græcis contra Perſam VII, 167, 170, 171. *ibi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretineus Aminoclis pater VII,190.
Crex avis II,76.
Crinippus Terilli pater VII,165.
Criſæus campus VIII,32
Criſtas galeis imponere primi oſtenderunt Cares I,171.
Critala in Cappadocia VII,26.
Critheis Melanopi filia H.1.
furtivo concubitu pragnans H,2.
parit Homerum H,3.
nubit Phemio H,4.
ejus mors H,5.
Crithon Ithaginis pater H,1.
Critinæus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII, 165.
Critobuli filia, Amaſis uxor II,181.
Critobulus Toronæus VIII,127.
Crius Polyeriti filius VI,50.
circa eum & Cleomenem acta *ibid.*
Athenienſibus traditus ab Æginetis VI,73.
Crius Ægineta, Polyeriti pater VII, 92.
Crobyzi Thraces IV.49.
Crocodili deſcriptio II,68,69,70.
crocodili ſacri II 69,148.
eorum ſepulcra II,148.
crocodili Libyæ IV,192.
Crocodilorum urbs II,148.
Crœſus rex Lydorum ejuſque genus, I,6,7,92.
Epheſios invadit I,26.
bonus vir, & religioſus, ac deorum cultor I, 87.
cum Aſtyage affinitas I,73.
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I,6,27.
Iones & Æoles ſubegit *ibid.*
cum Ionibus Inſulanis hoſpitium contrahit I,27.
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29.
ejus cum Solone colloquium I, 30, 31,32,33.
eum deorum indignatio excipit I, 34.
Gygis tritavi crimen luit I,91.
ejus ſomnium I,33.

ejus

INDEX.

ejus luctus ſuper filio interfecto I,44.
Cyrum invaſurus oraculum conſulit variè I,46,47,&c.
donaria & hoſtiæ ab eo conſecrata & jugulatæ I,50,51,52.V,36.
potentiſſ. Græcorum amicitiam petit I,16,69.
ejus expeditio contra Cyrum I, 71,73.
Halyn fl. trajicit I,75.
Pteriam expugnat I,76.
pugna cum Cyro I,75.
Sardis redit I,77,78.
vincitur à Cyro & obſidetur I,81.
in obſervantia & amore à Cyro habetur, qui ejus conſiliis utitur I,88,89,90,155,156,207.
Pythio mittit compedes I,90,91.
alia ejus in Græcia donaria I,92.
fratrem Pantaleontem interficit I,92.
Cambyſem deſipientem admonet, & vix mortem effugit III,36.
alia ſententia Cambyſi adprobata III,34.
ejus munificentia in Alcmæonem VI,125.
liberat Miltiadem VI,37.
Sardibus captis & ipſe capitur, & vivus ad Cyrum perducitur I,86.
rogo impoſitus ab Apolline invocato ſervatur, immiſſa pluvia I, 86,87.
Crœſi filius mutus, quando vocem rapit I,85.
Crophi mons II,28.
Croſſæa regio VII,123.
Crotoniatæ, genere Achæi VIII,47.
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45.
Crotonienſes, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, ſecundi Cyrenæi III,131.
Cubiti regii menſura I,178.
cubitorum menſuræ II,149.
cubitus Ægyptius Samio par II, 168.
Culicum vis ingens apud Ægyptios paluſtres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95.
Cuma civitas Æoliæ I,49.H,1,2.
vocata & Phryconis I,49.H,3,8.
ejus origo H,1,2.
capitur à Perſis V,123.
Cumæi *ſive* Cumani oraculum conſulunt de reddendo Pactya I, 157,158,159.
Pactyam in Chium dehortant I, 165.
tyrannum ſuum vivum dimittunt V,38.
ſpernunt inepte Homerum H, 12,13, 14,15.
Cuphagoras Epizeli pater VI,117.
Curium V,113.
Curienſes, Argivorum coloni *ibid.*
Curotropho ſacra Sami fiunt à fœminis H,30.
Currus ſacer Jovis in Xerxis exercitu VII,55.
quomodo amiſſus VII,115.
Curſus Achilleius, loci nomen IV,55.
Cyaneæ inſulæ, errabundæ à Græcis exiſtimatæ VII,85.
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I, 73,103.
ejus res geſtæ I,103,104,&c.
in ira peracerbus I,73.
ejus interitus & anni regni I,107.
Cybeles templum, Sardibus concrematum V,102.
Cybernicus Lycius VII,98.
Cydippa Anaxilai uxor, Terilli filia VII,165.
Cyclades inſulæ V,30.
Cydonia in Creta condita à Samiis III,44,59.
Cydra oppidum VII,30.
Cyllyrii Syracuſanorum quondam ſervi, dominos ejiciunt VII,155.
Cylon Athenienſis tyrannidis affectatæ compertus V,71.
Cynægirus, Euphorionis filius, navem adverſariam prehenſans, manu truncatur VI,114.
Cyneſii populus I,33.
Cynetæ Celtarum accolæ in ultimis Europæ occidentalis plagis IV, 49.
Cyneus Philagri pater VI,101.
Cyniſcus appellatus Zeuxidamus VI, 71.
Cyno, ſive Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis uxor I,110.
quomodo Cyrum ſervaverit I, 112, 113.
Cyno, ſemper in ore Cyri I,122.
Cynocephali populi IV,191.
in Cynoſarge Herculis templum VI, 116.
Cynoſura VIII,76.
Cynthii gens VIII,46.
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti VIII,73.
Cypſela quid ſit V,92.§.5.
Cypſelus, Eetionis filius I,114. V,92. VI,128.
unde nomen hoc ei impoſitum V, 92.§.95.
Corinthiorum tyrannus, ut eos tractarit V,92.
Cypſelus Miltiadæ pater VI,35.
Cypria Carmina, Homeri non ſunt II, 118.
Cyprus primum ab Amaſi capta & tributaria facta II,182.
Perſis tributaria III,91.
Cypriorum lex I,199.
Cyprii ſe dedunt Cambyſi III,19.
eorum bella & defectiones à Perſis V,104,105,106,&c.
in ſervitutem redacti V,116.
eorum armatura VII,90.
gentes variæ *ibid.*
Cypri claves, promontorium V,108.
Cyranis inſula IV,195.
lacus in ea piciſer *ibid.*
Cyrene circumflua IV,164.
Cyrenen, quam non diripuerant quum eſſet occaſio, fruſtra adoriuntur poſtea Perſæ IV,203.
Cyrænaicæ regionis plagæ tres miræ fœcunditatis IV,199.
Cyrenæi IV, 154, 155, 159, 169,&c.
Cambyſi ſe dedunt III,13.
eorum & Ægyptiorum conflictus III,161. IV,159.
agros Libyum vaſtant IV,159.
cladem à Libybus accipiunt IV, 160.
eorum amicitia cum Samiis IV, 152.
oraculum conſulunt IV 161.
Cyrenæi medici, ſecundi ſunt: ut Crotoniatæ, primi III,131.
Cyrenææ fœminæ bovem ſuperſtitioſe obſervant IV,186.
Cyrmianæ Thraces IV,93.
apud Cyrnum civitas à Phocenſibus condita nomine Alalia I,165.
apud Cyrnum facta pugna Caryſtia IX,104.
Cyrnii VII,165.
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris I, 111.
Cyrus Perſa I,120,VII,11.
ejus parentes, avus, &c. I,75, 91, 107,108. (*ubi &* ejus nativitas) 111.
mulus oraculo (I,55.) dictus, quia Semimedus & Semiperſa I,91.
Harpago traditus interimendus, & quomodo ſervatus I, 109, 110, &c.
educatur ab uxore bubulci I,113.
cur à cane educatus dicatur I, 122.
bubulci filius cognominatus I,114.
regalis indoles ut enituit in puero *ibid.*
ut à materno avo Aſtyage agnitus fuerit I,116.
pervenit ad ſuos veros parentes I, 122.
Cyrus *laudatur* III,89. *ubi dicitur* pater ſuis appellatus. *Item* III, 160. *ubi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui ſe comparare) nullus unquam Perſarum dignum ſe (*vel* rem ſe dignam) exiſtimavit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* ejus genitura, ob quam ſe exiſtimabat majus quiddam homine eſſe I, 204. & de ejus fœlicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. divina quadam ſorte genitum ſe *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *ult.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis I, 125, 126, 127. *& in eo quod commentus eſt* ut Perſas ad rebellandum induceret I,125. *& tamen ſtulte* Gyndi amni minatur I, 189.
omnem Aſiam adeptus I,130.
ejus cum Crœſo prœlium I,76,&c. ut ſe adverſus Crœſum geſſerit *in iiſdem uſque* 91. ut ſe geſſit contra rebellantes Lydos I, 154, &c.
ejus apologus ad Ionas I,141.
Smerdi mago aures amputat III, 69.
bellum adverſus Labynitum, & Babylonios, quorum urbem capit I, 188, 189, 190, 191. bellum contra Tomyrin, Maſſagetarum reginam I, 205, 206, &c. in quo occumbit I, 214. *ubi narrantur & quæ acta circa mortui caput.*
Cythera inſula Argivorum ditionis I,82.
eam conducibilius Lacedæmoniis obrui quam extare VII, 235.
Cytiſſorus, Phrixo genitus VII, 197.
ejus poſterorum calamitas *ib.*
Cyzicum, unum ex oppidis Cherſoneſi VI,33.

* * *

Cyziceni OEbari Persæ se dedunt VI,33.
Cyzicenorum festum in honorem matris deûm IV,76.

D

DAdicæ populus III,91.
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII,66.
Dædalum vestigat Minos VII,170.
Dai, Persarum genus,I,125.pecuarii *ib.*
Damas Samyris fil. VI,127.
Damasithymus Candaulis filius, dux in classe Xerxis VII,98.
Damasithymus, Calyndensium rex VIII,87.
demersus ab Artemisia *ibid.*
Damas Siritanus VI 127.
Damiæ & Auxesiæ simulacra V, 82, 83.
Danaë, Acrisii filia, Persei mater,I,91. VI,53.VII,150.
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91.
Danaus Archandri socer II,98.
Danai filiæ thesmophoria in Ægyptum afferunt II,171.
templum Minervæ quod Lindi est, extruxerunt filios Ægypti fugientes II,182.
Danai & Xuthi in Peloponnesum adventus VII,94.
Daphnæ Pelusiæ II,30.
Daphnis Abydenus IV,138.
Dardanos urbs V,117.VII,43.
Dardanei I,188.
Daritæ populus III,92.
Darius rex, Hystaspis filius I, 183, 210. II,110. III,70. VI,98.VII,1. VII,11.
è conjuratis in magos fuit unus III, 70.
Darius idem sonat quod ἐρξείης, id est, *coercitor* VI,98.
ejus uxores III,88.
Darii liberi III,12. VII, 2, 64, 68, 69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106.
de Darii futuro regno Cyri visio I,209,210.
qua arte ad adipiscendum regnum usus III,85,86,87.
eum Persæ aiunt fuisse κάπηλον (id *est institorem*) quoniam omnia quæstui habebat III,89.
Darii reditus & auri thesaurus III,95, 96.
statua ejus equestris III,68.
pecuniarum spe frustratus sepulcro Nitocridis aperto I,187.
unde Græciæ infensior redditus VII,1.
ejus expeditio in Scythas IV, 1, 85, 86, *&c.*
Alia ejus facta præ aliis memoratu digna, vide pag. II, 110. III,88. IV, 44,88,135.V,11,12.VII,194.
item quædam ejus dicta III, 160. IV, 143,V.105.
ejus cum Indathyrso colloquium per quendam equitem IV, 126, 127.
ejus oratio pro monarchia III,82.
oratio ejusdem ad primores Persarum de Oroete interficiendo III, 127.
oratio ad Iones de ponte ad Istrum custodiendo IV,98.
Darius quondam Cambysis satelles III,139.
bene de se meritos remunerat III, 140,V,11.
luxato pede à Democede sanatur, & acta cum eo. III,120,130,131, *&c.*
Babylonem obsidet, capit, & diruit portas murosque III, 150, 151, 152,*&c.*
Indos subegit III,44.
ejus crudele factum IV,84.
à Macedonibus poscit terram & aquam V, 17. & à Græcis VI, 48. VII,133.
ejus moneta ex auro puriss. IV,166.
ejus legati à Græcis in barathrum & puteum projiciuntur VII,133.
ejus obitus VII,4.
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX,107.
Dascylus, Gygis pater I,8.
Dascylium, præfectura VI,33.
Datis Medus contra Athenas missus à Dario VI,94.
revocat Delios metu fugientes ipsum VI,97.
visionem in somnis videt VI,118.
ejus filii VII,88.
Datus IX,74.
Dauliorum oppidum incensum VIII, 35.
Daurises Darii gener V,116.
Daurises adversus Cariam tendit V, 122.
ejus interitus V,121.
Decelea IX,15.
Decelus IX,72.
Decelensium circa Helenæ investigationem acta *ibid.*
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præsidendi *ibid.*
Decelensis tribus *ibid.*
decima redemptionis captivorum conscripta V,77.
decimum quemque sorte comedunt inter se Cambysis milites fame adacti III,25.
Deioces, Phraortis fil. I,16,37,96.
vir sapiens & juris dicundi peritus I,96.
ad tyrannidem Medorum quo commento pervenit I,97,98.
rex Medorum declaratur I, 98.
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo severitatem in exercenda justitia exercuerit I, 98, 99, 100,101.
ejus mors, & anni regni I,102.
Deiphonus Euenii filius Apolloniata IX,91.
Delphi I,51.
ad eos missa donaria à Gyge I, 14. Crœso I,50,51,52.
apud Delphos primus quis munera posuerit I,14.
in numerum Delphorum adscribi volenti jus perpetuum datum Lydis I,54.
Delphi oraculum pro se & Græcia consulunt VII,178.
extreme formidantes Xerxem, urbem deserunt VIII,37.
barbaros à deo suo male affectos cædunt VIII,38.
Delphicum oraculum, *infinitis locis.*
Delphicum templum sua sponte conflagravit I,50.II,180.
aliud Amphictyones trecentis talentis construendum locarunt II, 180. & quinam conduxere V,62.
Delta Ægyptiorum II, 13, 15, 16, 17, 18,19,179.
solum Delta, Ægyptum esse ajunt Iones non recte II,15.
Delubrum Jovis Carii I, 171, Jovis Olympii II, 7. Cereris IV, 53. Bacchi IV, 87. Amphiarai VIII, 134, Laii & OEdipodis IV,149.
in fano Latonæ admirabilissimum, ex uno factum lapide II,152.
delubra primi statuere Ægyptii II,4.
delubra à Persis incensa IV, 96. VIII,144.
Delus insula IV,33,34,35.
expiata à Pisistrato I,64.
Delus tremit antea inconcussa VI.98.
Deliorum fuga ob Persas VI,97.
revocati a Persis & nihil passi *ibidem*
Delium Thebanorum VI,118.
Demaratus Aristonis filius, rex Spartæ V,75. VI,63,*&c.*
de ejus genere & procreatione varia circumferuntur VI,63, *&c.* 69.
matrem scisscitatur qui verus ipsius parens VI,98.
Demarati, *id est, à populo votis petiti* unde nomen impositum VI, 63.
Cleomenem deserit in expeditione V,75.
ejus cum Cleomene simultates & odium VII,51,63,64,*&c.*
fuga ipsius ad Persas VI, 70. VII, 3.
ejus elogium VI,70.
ejus colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII, 101, 102, 103, 104,209,234,235,236.
ejus ingeniosa per pugillares clam nunciandi ratio VII,239.
Demarmenus V,41.VI,65.
Democedes, Calliphontis filius, medicus, quantus vir, ejus fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III, 124, 129, 130, 131. 132.
quo astu è Persica patriam rediit III, 132,133,134,*&c.*
democratiam laudat Otanes III, 80. VI,43.
improbant Megabyzus & Darius III, 81,82.
ejus incommoda III,81.
eam instituit in Græcia Mardonius V,43.
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierachus VII,46.
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus reip. constituendæ IV,161.
Demonous Penthyli pater VII,195.
Demophilus Diadromei filius VII, 222.
dens Hippiæ tussi excussus evanescit: & quid hac re portentum VI,107
dentes ex uno osse universi,tam molare

INDEX.

lares quam cæteri, in quadam maxilla IX,82.
de depoſito nihil aliud cogitandum quam ut repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depoſitum neganti VI,86.
Deruſiæi, Perſarum genus I,125.
Derſæi Thraciæ populus VII,110.
Detractio res deterr. VII,10,§.7.
Deucalion rex I,56
Deus eminentiſſima gaudet deprimere VII,10.§.5.
deum tentare, idem quod facere VI,86.§.3.
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX,16.
deorum νέμεσις καὶ φθόνος I, 34. III, 40. VII,10.§.5.
deorum acres vindictæ IV,*ult.* VIII, 106.
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II,132.
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII,137.
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati II,4.
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt II,50.
Dii Arabum III,8. Libyum, IV,188. Scythicarum IV,59. Thracum V,7.
deos externos exigunt Caunii I, 172.
Diacœle via quædam nominata VI, 103.
Diactorides pater Euridames uxoris Leutychidis VI,71.
Diactorides Cranonius, unus è procis Agariſtæ VI,127.
Diadromeus Demophili pater VII, 222.
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia II,156.
eam Cereris filiam unde fecerit Æſchylus *ib.*
Bubaſtis ab Ægyptiis dicta *ib. &* 137.
Dianæ feſtum in Ægypto II,137.
aliud apud Brauronem VI,138.
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubaſtin II,137,138.
Dianæ templum Sami III,48.
Diana regia IV,33.
Dianæ Orthoſiæ ara IV,87.
Dianæ oraculum II,83.
Dianæ urbem ſuam donant Epheſii obſeſſi I,26.
Dicæa urbs VII,109.
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illuſtris VIII,65.
quædam ſibi viſa portenta narrat, Demaratum teſtem citans VIII, 65.
dictyes, animal IV,192.
Dictynnes delubrum & à quibus ſtructum III,59.
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII,226.
ejus dictum *ibidem*
dies repente nox factus I,47,103. VII,37.
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI,106.
diei natalis obſervatio apud Ægyptios II,42.
diei in horas diſtributio à quibus facta II,4.
Dindymene mater I,82.
Dinomenes Gelonis pater VII,140.
Diomedis ἀριστεία II,112.
Dion urbs VII,26.
Dionyſiophanes, vir Epheſius IX,2.83.
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux ejuſque ad Iones oratio VI, 11.
res ab eo geſtæ *ibid. & ſeq.*
poſt cladem Ionum quo devenerit VI,17.
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater II,156.
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus, II,145.
educatus in cinnamomifera III,111.
ab Jove inſutus in femore II,146.
è deorum noviſſimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II,145.
Ægyptiace Oſiris dictus II,144.
Dionyſi feſtum III,97.
Dionyſi trieterica IV,108.
Dionyſus & Urania ab Arabibus invocantur in fœdere ineundo III,8.
Arabibus Vrotalt dictus *ib.*
Dioſcuri VI,127.
eorum nomen Ægyptiis ignotum II,50.
Dipæenſium prœlium IX,34.
Dipodes, murium genus IV,192.
Dithyrambus Harmatidei filius VII, 227.
Dithyramborum autor quis fuerit I, 21.
Divinatio Ægyptiorum II,83.
Naſamonum IV,172.
Scytharum IV,67.
Divinitatis ſolers prudentia erga homines III,108.
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113.
Dolona II,62,58.
Dodonæum oraculum I, 46. II, 52, 55.
Dodonæorum antiſtites II,55.
Dodonæi IV,33.
Dodonææ columbæ II,55,57.
dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa I,51.
Dolonci Thraces VI,34.
ab Abſinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum conſulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36.
Dolopes VII,185.
domus ſubterraneæ Æthiopum III, 97.
domos non poſſident Indi nonnulli III,100.
domeſtica mala Pſammeniti majora quam ut ea deflere poſſit II,14.
domicilia ſubterranea pyramidis II, 148.
domicilia ex micis ſalis IV,185.
domicilia è virgultis, & verſatilia, è lentiſcis ſuſpenſa IV,190.
dona ad Æthiopes explorandi gratia miſſa II,20
dona Amaſis Delphis data II,180.
dona Græcorum Ægyptum incolentium ad templum Delph. inſtaurandum II,180.
dona Democedi medico ab rege & uxoribus data III,130.
dona quantum apud milites poſſint VIII,4,5.
dona ei qui primus muros Sardium aſcenderit pollicetur Cyrus I, 84.
donaria Alyattis Delphos miſſa I, 25.
donaria Crœſi varia I,92.
donaria divis data à Crœſo ex bonis adverſarii I,92.
donaria Delphos à Crœſo miſſa & rurſus alia I,51,52.
donaria Delphos à Gyge miſſa I, 14.
donatium Midæ Delphos miſſum, regia ſella I,14,
donaria in templo Delphico VIII, 35.
donarium Lacedæmoniorum I,51.
Amaſis donaria II,182.
Pheronis regis donaria II,111
donaria Rhodopis Delphos miſſa II,135.
donarium Arionis apud Tænarum I,25.
donaria è præda Perſica IX,80.
Dores Euryanactis pater IX,10.
Dores I,144,146.
Dores à Crœſo ſubacti I,6,28.
eorum migratio crebra I.56.
Dores & Iones ex inſulis egredientes in continenti ſedes ponunt I, 171.
eorum prima expeditio adverſus Aſiam III,56.
Dores in claſſe Xerxis militantes VII 93.
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *ubi & quando iterum ac tertio.*
Dorienſes Pentapolin incolentes I,144.
Dorienſium principes ex Ægypto oriundi VI.53.
Dorienſium civitates multæ & inſignes VIII.73.
Dorienſium ſacra I,144.
Dorica gens unde cognominata I, 56.
Doricæ tribus mutantur V,68.
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima uxore V,41.
inter æquales excellit V,42.
nolens ſibi à fratre imperari, coloniam alio ducit *ib.*
ejuſque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46.
ejus mors V,45,46. VII,158,205.
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio VIII, 31.
Doris veſtis V,87.
Doriſcus VII,25,106.
Doriſcus murus VII,59.
Doriſcus, Thraciæ litus & campus ingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius I,56.
Doryagus Leobotis fil. VII,204.
Dotus Megaſidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII,72.
Dropici, Perſarum genus I,125.
Drime Achæorum I,145.
Drymus oppidum VIII,33.
Dryopis regio I,56. VIII,31.
Dryopes pop. I,146.
Dryopum civitates VIII,73.
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I,145.
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V,68.
Dyras amnis VII,198.
Dyſorum mons V,17.

INDEX.

Dyſenteria in Xerxis exercitu VIII, 115.

E

Ebenum ubi naſcatur III,114.
Ecbatana Syriæ I, 98, III, 62, & eorum extructio atque ſitus I, 98.
Ecbatana Mediæ III,65.
Echecrates Eetionis pater V,92.
Echemus Aeropi filius IX,26.
Hyllum in monomachia interfecit *ibid.*
Echeſtratus Hegeſis filius VII,204.
Echinades inſulæ II, 10.
Echines murium genus ſic dictum IV, 192.
Eclipſis Solis VII,37.
Edoni pop. VII,110,114.
Eetion Echecratis filius ejuſque genus V,92.
ei datum oraculum *ibid.*
Eion urbs ſuper Strymonem VII,25, 113.
Elatea urbs VIII,33.
Elbo inſula II,140.
Electrum unde venire feratur III,115.
Elephantes ſupramodum grandes in Libya IV,191.
Elephantina urbs Ægyptii II, 9, 17, 28,29,30,31,69,175.
Eleus Cherſoneſi VII,21.
Eleus, Agæi filius, unus è procis Agariſtæ VII,127.
Eleus quidam vates III,132.
Eleuſis VIII,65.
apud Eleuſinem Athenienſium prœlium I,30.
Eleuſinem Cleomenes cum Peloponnenſibus invadit V, 74, 75, 76.
Elis, Ætoliorum civitas VIII,73.
Eleorum agonothetæ VI,127.
Eleorum juſtiſſimum ac maximum certamen II, 160. quod tamen arguunt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida delevere IV,148.
Elei venientes poſt prœlium ſuos duces exilio cur mulctarint IX, 76.
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV,30.
Eleuntini Xanthippum orant de ultrione Proteſilai ſumenda IX,119.
Eleuſiniæ Cereris templum IX, 56, 100.
Elorus flumen VII,154.
Enagees, *id eſt, piaculares* I,61. V,71.
Enaries, divinationem à Venere habentes IV,67. *at*, I,105. Enarees.
Enchelees V,61.
Eneti, qui ſunt ex Illyriis & eorum lex I,196.
Eneti, in Adria V,9.
Enienſes VII,185,199.
Enipeus fluvius Theſſaliæ VI,129.
Eordi populi VII,185.
Epaphus, qui & Apis II, 153. III, 27,28.
Epaphi boves mares II,38.
Epheſus, civitas Ionum I,42. II,10.
ex Epheſo ad Sardis iter V,54.
Epheſinum templum II,148.
Epheſii obſeſſi à Cræſo urbem ſuam donant Dianæ I,26.
Epheſiii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur, & cur I,147.
Epialtes Euridemi filius VII,213.
Thermopylarum proditor VII,213, 214, *&c.*
ejus fuga & interitus VII,213.
Epicichlides Homeri H.24.
Epicydides Glauci pater VI,86.
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta VIII.46.
Epidaurus expugnata III,52.
Epidauri tyrannus Procles III,50.
Epidaurii I, 146.
Epidaurii oraculum conſulunt, quum eorum tellus nihil produceret V,82.
Epidauriis oleas permittunt Athenienſes, & inter eos pacta & acta V,82,83,84.
iis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt, & clades inferunt V, 83.
Epigoni Homeri, ſi modo ejus ſunt IV, 32.
Epigrammata vatis Megiſtiæ VII,228.
Mandrocles Samii IV,88.
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII, 228.
tripodum literis Cadmæis inciſa V, 59,60,61.
Epiſcythiſon, id eſt, *Age Scytham*: hoc eſt, intemperantius bibe VI,84.
Epiſtrophus Amphimneſti pater VI, 127.
Epium oppidum IV,148.
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117.
cæcus in acie quomodo factus *ib.*
Equa leporem enixa VII,57.
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, ubi ſculptæ VI,103.
equis piſces pro pabulo ubi V,16.
equi colubros vorant I,78.
equi ſacri candidi in Cyri exercitu I,189.
equi ſacri in exercitu Xerxis VII, 55.
equi fluviales Ægyptiis ſacri, eorum natura, & deſcriptio *II*, 71.
equos præcipuè immolant Scythæ IV,61.
equi ubi Soli immolantur I,216.
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli inſtructi I, 80, VII,87.
equos quadrijugos jungere Græci à Libybus didicere IV,189.
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt lyrcæ IV,22.
equi Sigynarum quales V,9.
equi ſatrapæ Babylonii I,192.
equi Indorum III,106.
equi ſilveſtres candidi IV,52.
equorum jubæ pro criſtis VII,70.
equæ Theſſaliæ optimæ VII,196.
equi vim hyemis ferant in Scythia, quam nec muli nec aſini IV,28.
equi quinquaginta ſtrangulantur ad ſepulchra regum Scytharum IV, 72.
equi Niſæi III,108. VII,40.
equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi ſoliti III,90.
equi hinnitu Darius quomodo regnum nactus III,85,86,87.
equus Maſiſtii ipſum excutit IX,22.
equo crura cum genibus abſciſſa, quod dominum ſtraverat VII, 88.
equus Artybii in armatum erigi doctus V,111.
Equiſonem regis Scythæ cum rege defuncto ſepeliunt IV,71.
equiſonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III,85, 86, 87.
equitatus Xerxis quantus VII, 84, *&c.*
equitare docent liberos ſtatim à quinto anno Perſæ I.136.
Eraſinus fluvius VI,76.
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII, 44.
Crithyiæ pater VII,189.
ab Homero laudatus H,28.
ei apud Athen. ſacra afferunt Epidaurii V,82.
ejus templum in arce Athenienſium VIII,55.
Ereſione Homeri H,33.
contra Eretriam & Athenienſes, duces Perſarum miſſi V,94.
Eretrienſium & Perſarum acris pugna VI,101.
Eretria & Eretrienſes à Perſis ſubacti VI,101.
Eretriorum naves Mileſiis auxiliantur, ut gratiam reddant V,99.
Eretrienſes Iones VIII,46.
Eretrienſes Suſa abducti clementer à Dario tractati VII,119.
Eridanus fluvius fabula Herodoto III, 115.
Erinnyum oraculum IV,149.
Erochus urbs VIII,33.
Erxander, Cois pater IV,97. V,37.
Erycis regio Heraclidarum V,43.
Erycina regio V,45.
Erythia inſula IV,8.
ἐρυθρὴ βῶλος, urbs ſic dicta, *id eſt, rubra gleba* II,111.
Erythræ I,142.
Erythræorum cum Chiis bellum I,18.
Erythræi & Chii eandem ſermonis proprietatem ſervant I,142.
Erythræa urbs aſpera & montoſa H, 18.
Eryxo, Arceſilai uxor, mariti interemptorem necat IV,160.
Etearchus rex Oaxi VI,154.
alius Ammoniorum rex II,34.
Eteocles Loadamantis pater V,61
eteſias non eſſe cauſas augmenti Nili II,20.
Euanetus Carini filius VII,173.
Euagoras Laco VI,103.
Eualcides Eretriorum dux, vir illuſtris V,102.
Euboea inſula, magna ac beata, Cypro non inferior V,31.
ad eam prœlium Græcorum cum Perſis geſtum VIII,4 *&c.*
Eubœenſes ut tractati à Gelone VII, 156.
Eubœenſibus datum oraculum, quod ſpernunt VIII,20.
Euboicum talentum III,89.
Euboicæ minæ III,89.
Euclidis & Cleander Hippocratis filii VII,155.
Evenius Deiphoni haruſpicis pater IX, 91.
ſacrarum ſolis ovium cuſtos IX,92.
excæcatus miſere, & ultio ob id de Apolloniatis ſumpta IX, 92.
cæcus divinationem obtinet IX,93.

INDEX.

Euelthon Salaminis rex V,162.V,104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa eum & Pheretimam acta *ib.*
Eueſperidæ bonum ſolum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. H, 2
Eumenes Anagyraſius Athenienſis præſtantiſſimus in pugna navali VIII, 93
Eunomus Polydectis filius VIII,131
eunuchi apud Perſas pretioſores quam qui non caſtrati VII,105
Eupalinus, Nauſtrophi filius, architectus III,60
Euphorbus. Alcimachi filius VI,101
proditor Eretrienſium *ib.*
Euphorion, Æſchyli poetæ pater II, 156
Euphorion Cynægiri pater VI,114
Euphorion Laphanis pater, qui Caſtorem & Pollucem in domum ſuam recepit & in omnes homines fuit hoſpitalis VI,127
Euphrates flumen I,180.V,52
tortuoſus à Nitocri redditus I,185
Euripus VII,173. VIII.15
Europa à Cretenſibus rapta I,2
Europæ filii Sarpedon & Minos I,173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV,45
Europa longitudine Aſiam & Libyam, non & latitudine, aſſequitur IV,42,45
Europæ commoditates VII,5
Europæ nomen unde impoſitum IV,45
Europæ extrema III,115,116
Euryanax Doris filius, collega Pauſaniæ IX,10,54
Eurybates quinque palmarum vir VI,92
ejus clades & interitus *ib.*IX,74
Eurobiades, Euryclidæ filius, dux claſſis Græcorum VIII,42
in Eurybiade conſilii inopia VIII,74
Eurybiadæ laus VIII,124
Eurycrates Polydori filius VII,204
Eurycratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leutychidis uxor VI, 71
ejus genus *ib.*
Eurydemus Epialtæ pater VI,213
Euryleon cum Dorico coloniæ deductor unus ſuperſtes è bello V,46
Selinuſiorum tyrannus *ibid.*
ejus interitus *ib.*
Eurymachus Leontiadis pater VII,205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII,233
Euryphron Proclis filius VIII, 131
Eurypylus frater Thoracis Lariſſæi IX, 57
Euryſthenes, Ariſtodemi filius VII,204
Euryſthenis familia VI,51
Euryſthenes & Procles gemini, Spartæ reges IV,147.VI,52
oraculum ſuper eis conſultum *ib.*
eorum diſſenſio per omnem vitam *ibidem*
circa eos & Theram avunculum pro regno acta IV,147
Euryſtheus IX,26,27
genus ejus nolunt labefieri Lacedæmonii V,39
Eurytus & Ariſtodemus ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonide remittuntur VII,229
Euryti virtus & interitus *ib.*
Euthœnus Hermolyci pater IX,104
Eurychides Sophanis pater IX,72
Euxinum mare I,6,72
Euxini ponti nationes IV,46
Exampæus locus inter Boryſthenem & Hypanin IV,81
exercitu donari apud Perſas, eximium IX,108
exitus rerum inſpiciendus I,32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I,35
expiatio Adraſti fratricidæ *ibid.*
expiatio Deli I,64

F

FAbes nec ſerunt Ægyptii, nec edunt II,37
fabæ in ſortitionibus VI,109
ad famem arcendam quid Lydi excogitaverint I,94
fames immanis in caſtris Cambyſis II,25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII,115
fames obſeſſorum Seſti IX,117
fanum Jovis Thebani I, 182 Jovis Beli I,181 Jovis ſub fago conditum II, 56 Protei II,112 Veneris Uraniæ veteſtiſſimum I,105 Apollinis VIII,135 Pallenidis Minervæ I,62 Æaci V,89 Phylaci VIII, 39 Autonoi *ibid* Androcratis herois IX,25
fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II,178
fato ſortem deſtinatam deo quoque fugere impoſſibile I,91
fati neceſſitas I,91.III,43,63.V,92
fax Vulcani VIII,98
felis amantiſſima fœtuum II,66
Ægyptiorum circa hoc animal ſuperſtitio *ib.*
felium ſepulturæ II,67
felicitas humana in eodem tenore non perſtat I,5
felicitas Polycratis infidioſa III,40, *&c.*
fœdi compactionem ſolus omnium excogitavit Glaucus Chius I,25
feſtum Cyzicenorum, matri deorum IV,76
feſtum Ægyptiorum abrogatum à Cambyſe III,29
Feſta Ægyptiorum, Dianæ, Iſidis, Minervæ, Solis, Latonæ, Martis II,59
Feſtum Minervæ IV,180
Feſtum Dionyſi II,48. III,97
Feſtum Theophaniæ I,51 feſtum Perſarum, μαγοφονία dictum III,79
feſta Apaturia I,47 feſti nomen, Accenſio lucernarum II,62
Fidei dandæ modus apud Naſamones IV,172
Fides Arabum firmiſſima III,8
Finitimos Medi & Perſæ colunt I, 134
Flamma è pectore ſimulachri effulget VI,82
Fluvios inter omnia religioſe colunt Perſæ I,138
Fluviorum Scythiæ nomina, Iſter, Tyres, Hypanis, Boryſthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV,47 fluviorum Thraciæ nomina, Tearus, Contadeſdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV,90 Theſſaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus. VII,129 Penei *autem ſit mentio & cap. proxime præced.* Araxes qualis & quantus I,202 Aſopus IX, 15, 30 Achelous II,10 Axius VII, 123 Corys in Arabia III, 9 Cinyps IV, 175 Crathis I, 145 Caicus VII, 421 Contadeſdus IV,90 Choaſpes V,49 Gerrhus IV, 19 Gyndes V, 52 Halys I,72 Hypanis IV,47 Is I, 179 Melas VII,58 Phaſis II, 103. IV, 38 Parthenius II, 104 Pirus ingens fluvius I,145 Panticapes IV, 54 Sperchius VII, 198 228 Thermodon II,104.IX,27 Tigris I, 189 Tanais IV, 20 Tyres IV, 11,51 Triton IV,191
Fluvii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII, 42, 108, 196 *ſit autem mentio hujus defectionis &c.* 21, & 187.
Fœdus affinitate firmatum I,74
Fœderis ineundi ratio apud Scythas IV, 70 apud Arabes III,8
Fœdus à Babyloniis cum Cræſo initum IV,77
Fœdus Cræſi cum Amaſi Ægyptiorum rege *ibid.* Polycratis cum Amaſi rege III,39
Fœdus perfidum Perſarum cum Barcæis IV,201
Fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I,8
Fœminæ Ægyptiæ humeris bajulant, viri capitibus onera imponunt II,35
Fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*
Fœminæ Zayecum currus aurigantur in bellum IV, 193
Fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelaſgi IV,145.VI,138
Fœminæ ex Aſia raptæ I,23,4
Fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appenſæ V,302
Fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerent III, 150 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario ſuppeditata, ut ſuccreſceret ſoboles III,159
Fœminæ colo & ſimilibus rebus donandæ, non exercitu IV,162
Fœminas adducere, Perſarum convivantium mos V,18
Fœminæ virili virtute VIII,88
Fœminæ agreſtes IV,19
Fœmina virgo quæ erat ſemivipera IV, 9
Fœmineus morbus fani Veneris ſpoliatoribus immiſſus I,105
Fons Theſtis IV, 159 fons Apollinis I,118 fons Solis IV, 181 fons Gargaphius VII, 25 fontes Mæandri VII,26 fons, in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III,23
Fons quidam amariſſimus IV,52.81
Fontes novem aquarum, *vide* Novem fontes
Formicæ Indicæ ubi naſcantur canum magnitudine, earumq; deſcriptio III, 102 *&c. ubi* ut illis Indi autum ſuffurentur

* * *

INDEX.

Fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile eſt III,43
Fortuna conſilium aliquando ſuperat VII,10.§ 4
Fortunati iidem ſemper non ſunt I,207
Forum nullum eſt Perſis I,153
Fora Græcorum *ibid.*
Fratrem præ marito & liberis uxor Intaphernis ſalvum cupit,& ſui deſiderii rationem reddit III,119
Frigoris vis apud Cimmerium Boſporum IV,28
Fructus quarundam arborum qui jactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat I 202
Tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt, & complures occidunt VII,42
ſed apud Herodotum eſt πρηνῆς *quod vertit* fulgura
Fulmen in ædes Scylæ regis delapſum IV,79
Fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII, 10
Fulmina in barbaros Delphis è cœlo demiſſa VIII,37
Fures pecuniæ Sardanapali II,150
fures regiarum Rhampſiniti pecuniarum & eorum ſolertia II,121
Fuſtuaria pugna apud Ægyptios in ſacris II,73

G

GAdes IV,8
Gæſon IX,96
Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII,108
Galepſus, Græca urbs VII,122
Gambri Syracuſani VII,155
Gandarii pop. III,91
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,66
Garamantes pop. & eorum mores IV,174
Gargaphius fons IX,25.48
Gavanes Temeno oriundus VIII 137
Gebeleizis dæmon IV,94
Gela à Lindiis condita VII,153
ejus tyrannus Hippocrates VI,23
Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII,156
Geleon. Ionis filius V,56
Gelo Siciliæ tyrannus, ejuſq; potentia, & opes VII 145,153,157,158
quomodo creverit & ad regnum pervenerit VII, 153, 154, 155, *&c.*
circa eum & legatos Græcorum acta VII,153,154,*&c.*
ejus res geſtæ VII,155,156,158
Gelonus Herculis filius IV,10
Gelopus Budinorum urbs IV,104
Geloni quondam Græci IV,108
eorum mores IV,109
Gelu maximum ubi IV,28
Genitura Indorum qualis III,101
Geometria unde ad Græcos venerit II, 111
Gephyræi unde oriundi V,57
Athenas commigrant, & cur ubi templa ſeorſum ab eis extructa, *&c.* V,57,62
Geræſtus V,62
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu VII,82
Gergithæ VII,43
è priſcis Teucris V,122
Germani, Perſarum genus I,125
Gerra Perſarum IV,60,61,98
Gerrhus locus IV,53
Gerrhus fluvius IV,19,47
ejus deſcriptio IV,56
Geryonis vaccæ IV,8
Getæ immortales à Dario ſubacti IV,93
qui dein exercitum Darii ſequuntur IV,96
eorum dæmon Zamolxis IV,94
Gigamæ Libyes & eorum deſcriptio IV,169
Gigonis urbs VII, 123
Gillus Tarentinus exul, redimit Perſas & ad Darium reportat III,138
Darius eum fruſtra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ib.*
Gindanes populus IV,176
uxorum eorum fimbriæ pellicææ in veſtimentis *ib.*
Glaucon Leagri pater IX,74
Glaucus Chius I,25
ſolus omnium compactionis ferri excogitator I,25
Glaucus Chius caprarius H,21,22,23
Glaucus Epicydidis fil. VI,86.§. 1
ejus laus *ibid.* depoſitum ſuſcipit ab hoſpite Mileſio *ibid.* id poſtea ſuceſpiſſe negat VI,86,§.2
Pythiam conſulit an jurejurando pecuniam intervertat VI,86, §. 3
ejus genus funditus interit VI,86, §. 4
Glaucus Hippolochi fil. I,147
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit IX,42
Gnurus Lyci filius,Anacharſidis pater IV,76
Gnomonis inventores Babylonii II,109
Gobryas è magi occiſoribus III, 70, 73,78
Gobryas Mardonii pater VII,82
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV,132, 134
Gobryæ uxor, Darii ſoror VII,5
Gobryæ filia uxor Darii VII,1
Gobryas Darii & Artyſtonæ filius VII,72
Gonnus urbs VII,128,173
Gordius, Midæ pater I,14. VIII,138
avus Adraſti I,35,55
Gorgo Cleomenis filia IV,48
patrem ſcite monet ut ſibi caveat ab Ariſtagora V,51
eadem Leonidæ uxor, ut Demarati tabellas aperiri monuerit VII,239
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus II,91
Gorgus Salaminiorum rex V,104. VIII,2
oppido ſpoliatus à fratre V,104
Salaminem recipit V,115
Gortus, *vel* Gorgus,Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98
Græcia temperatiſs. anni tempeſtates ſortita III,106
Græcia paupertatis alumna, hoſpes virtutis VII,102
non Imperatorum indigna in bello Perſ, ſed exercitus VII,161
in eam primi à Dario exploratores miſſi III,135,138
Græciæ infenſior unde redditus Darius VII,51
in Græciam caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam VI,48.VII.32
Græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa VI,98
Græcorum & Perſarum in cultu deorum collatio I,131
Græcorum cenæ quo dicto à Perſis perſtringuntur I,133
Græcorum feſta eadem littera finiunt I,148
Græcorum negociationes I,153
Græcorum litteræ & calculi II,36. V,58
Græci ab Ægyptiis pleraq; ſumpſere II,49,50,51,58
Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II,154
Græcorum in Ægypto negociationes, fana, urbes II,178
Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II,144,145,146
Græcorum natalitia IV,26
Græci in templis non cocunt, ut nec Ægyptii, ſicut alii mortales II,64
Græci veſtem & ægidas Minervæ & alia à Libybus mutuati IV,189
Græcorum & Lydorum leges prope ſimiles I,94
Græcorum ampla fora I,153
Græci puerorum amoribus dediti I,135
Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I,60
Græci virtutis certamen agunt,non pecuniæ VIII,26
Græcos auctores injuriarum aiunt barbari I,2,4
univerſi ante Crœſi imperium liberi fuere I,6
Græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Crœſus I,56
Græcis diſcordiæ principium cum Perſis quod extiterit I,5
Græcis & barbaris malorum initium V,97
Græcorum variæ ſententiæ de loco pugnæ navali conſtituendo VIII,49
Græcorum ducum diſſenſus in bello Perſico VIII,74
Græcorum conciſium contra Xerxem VII,145
Græcorum conſultatio inſequantur hoſtes necne VIII,108,109
Græcorum conſilium de bello Thebis inferendo IX,85
Græcorum à Mycale profectorum conſultatio IX,113
Græcorum duces ad pylas,VII,204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi & præmia iis data VII,123,124
Græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii I,69
Græcorum ſtrenuiſſimi & civitatum & virorum contra Medos IX,70
Græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen IX,104
Græcorum præſtantiſſimi in pugna navali VII,17

INDEX.

Græci Ægyptum incolentes cum Cambyſe congrediuntur ſanguine eporo. III,11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid moverit VII,6
ubi Xerxem excipere ſtatuerint VII,177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII,202
eorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant VII,132
è Græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185 & alii qui ſe recens adjunxerunt Xerxis exercitui VIII,66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Platæas quibus & quomodo comparatus & inſtructus IX,28,29
Græci contra Mardonium caſtra ubi locarint IX, 19 quem locum permutant IX,50,51
Græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur IX,80
Græci qui naves ad claſſem Græcorum ſuppeditarunt VIII, 43, 44 & ſ.
Græcorum prœlium ad Eubœam geſtum VIII,11,12
Græcorum claſſis ad Salaminem perſtat Athenienſium rogatu VIII,40
Græci claſſem ad Samum applicant IX,95
Græci fugam facere volentes ut à Themiſtocle retenti VIII,4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII,26
Græcoſcythæ IV,17
Gratiarum collis IV,175
Grinus Æſanii filius, Theræ inſulæ rex IV,150
Grynea urbs I,149
Grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo ſe conferant II,22
Grypes aurum ſervantes III, 116. IV,13
Gygæum aurum I,14
Gygæus lacus, proximus Alyattis ſepulcro I,93
Gygæa, Amyntæ filia V,21.VIII,136
Bubari collocata à fratre Alexandro V,21,VIII,136
Gyges, Daſcyli filius I,8
Candaulis ſatelles I, 8 vel Heraclidarum I,91
ejus circa uxorem Candaulis acta I,8, 9 &c.
Candaulem obtruncat I,12,91
uxore Candaulis & regno potitur I, 13, 91
donaria Delphos ab eo miſſa I,14
& primus barbarorum is muneri apud Delphos poſuit I,14
Mileto & Smyrnæ arma inſert, Colophonem vi capit I,14
quot annos regnarit *ibid.*
ejus filius Ardys I,15
Gyges pater Myrſi III,122
Gymnicum certamen II,91
Gymnopædiæ Lacedæmoniorum VI,67
Gyndes fluvius unde oriatur, & quo inde fluat I, 189. V, 52 à Cyro in ccc ac ſexaginta rivos diductus I, 202. V, 52

H

HÆmus mons Scythiæ, cujus è jugis tres fluvii manant IV,49
Haliacmon amnis VII,127
Halicarnaſſus civitas II,178
cur privata ſacrorum participatione I, 144
à Pedaſenſibus habitata VIII,104
Halizones Scythiæ populi IV,17
Halys amnis I,5,VII,26
quos populos interfluat I,72
ejus fluxum quomodo averterit Thales Mileſius I,75
intra Halym fluvium populi à Cræſo ſubacti I,28
Hannon Amilcaris pater VII,165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII,88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocenſium dux IX, 17
Harmodius & Ariſtogiton Hipparchi interfectores V,55
tyrannidis oſores V,123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Aſtyagem I,108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia juſſum non exequutus, carnibus filii ab Aſtyage paſtus I,119
& ejus conſtantia in perferenda Aſtyagis crudelitate *ibid.*
Aſtyages ulciſcendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I,123 & *ſeq.*
Aſtyagi à Cyro capto inſultat I,129
Mazari defuncto ſuccedit I,162
geſta ab eo adverſus Jonas I, 162, 163, & *ſeq.*
litteræ ejus ad Cyrum ſcriptæ miſſæq; occulte I,123,124
Harpagus alius Perſa dux VI,28
capit Hiſtiæum vivum & in crucem agit VI,28,30
Haruſpicina Meneiai nefaria II,119
Hebes teſſeram dat Leutychides militib. IX,97
Hebrus fluvius IV,90,VII,59
Hecatæus, Hegeſandri filius, hiſtoriographus II,143. V,125. VI,137
ejus genus, &c. II,143 & *ſeq.*
bellum adverſus Perſas diſſuadet Ariſtagoræ V,36
ejuſdem conſilium Ariſtagoræ datum V,125
Hector natu major & virtute præſtantior Alexandro III,120
Hegeſis Euryſthenis filius VII, 204
Hegeſicles & Leo, Spartæ reges I,65
Hegeſander, Hecatæi pater V, 125, VI,137
Hegeſipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI,39
Hegeſiſtratus Sigei tyrannus V,94
ejus pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegeſiſtratus haruſpex, Telliadeorum præſtantiſſimus, in Mardonii exercitu IX,36
ejus audacia mira & interitus *ibid.*
Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, legatus Samius IX,89,90
Hegetoridæ, filii Anaxagoræ, filia IX,75
Hegias Tiſameni frater IX,32
Helenes Tyndari filia, & ejus raptus hiſtoria II,112. & *ſeq.* V, 94. IX,72
Helice Achæorum I,145
Heliconius Neptunus I,148
Heliopolis, urbs ſolis II, 3, 7, 8, 9, 59,63
Heliopolitani Ægyptiorum ſolertiſſimi II,3
Hellen, Dori pater I,56
Hellenica gens I, 56,57
Helles Athamantis filiæ ſepulcrum VII,58
Helleſponti urbes, VI,33
Helleſpontus ubi anguſtiſſimus IV,85
Helleſpontus ex Aſia in Europam conjungitur à Xerxe VII,33
denuo ponte junctus VII, 36 & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe caſtigatus VII,35
Helleſponti trajectus ſtadiorum ſeptem VII,34
Helleſponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Perſicus ejus placandi VII,54
Helleſpontii in Xerxis claſſe militantes VII,95
eis pontium cuſtodia demandata *ibid.*
Helleſpontius ventus VII,188
Hephæſtienſes populus VI,139
Heracles, ſive Hercules, Heracleæ conditor V,43
Heraclidæ Jardanæ ancilla & Hercule geniti I,7
eorum imperium quamdiu duraverit in Aſia & ut fuerit tranſlatum I,7
eorum ultio in atnepotem Gygis devoluta I,13
Heraclidæ in Peloponneſum redire conati IX,26
Heraclides Ibanolis fil. V,121
ejus inſidiæ Perſis ſtructæ V,121
Heraclides Ariſtodici Cumæi pater I,158
Heraclides Ariſtagoræ Cumæi pater V,37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II,4, 44, 45, 145, 146
ejus tres liberi ex Echidna IV,10
ex Hercule & Jardanæ ancilla geniti Heraclidæ I,7
Hercules Hylli pater VII, 204. VIII,131
autor generis Leonidæ VII,204
Hercules è deorum noviſſimis apud Græcos: apud Ægyptios ſecus II,145
Hercules Olympius II,44
Hercules Græcorum II,43
Herculis templum in Cynoſarge VI,116
Herculis in Marathone templum VI, 108,16
Herculis templum ſervis pro aſylo II,113
Herculis Tyri templum II,44
Herculis Thaſii templum *ibidem.*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibid.*
Herculis oraculum II,83
Herculis in Scythiam adventus &c. IV,8,9

ejus

INDEX.

ejus arcus, baltheus IV,10
ejus tres filii IV,10
Scytharum deus IV,59
ejus vestigium in petra IV,82
Herculis ara apud pylas VII,176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV,185
Hermeus sinus H,2
Hermion Lasi pater VII,6
Hermiona Dryopum civitas VIII,73. VIII,43
Hermionenses III,59
Hermippus Atarniteus, *vel potius* Atarnites VI,4
Hermolycus Athenienſis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX, 104
Hermophantus Milesiis præfectus, contra Sardis V, 99
Hermotimus Pedaſenſis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis VIII,104
exsectorem ſuum Panionium quomodo ultus VIII,105,106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorum genus II, 164. IX, 31 quas plagas colant II, 165 tantum rei militari vacant II, 165, 168 *ubi & alia*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101. H. 9
Heroibus Trojanis parentatum à Xerxe VII,43
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis II,53
ejus cautio circa ea quæ ad rem divinam pertinent II,3,65,171.
ejus colloquium cum Vulcani sacerdotibus II, 3 & item cum quodam Archia III,55
ejus ſententia de Ægypto II, 15 de Nilo II, 24 de Perſarum moribus I, 137 de hoc, an, ſi intra Ilium fuiſſet Helena, reddita fuiſſet II,120
ejus peregrinationes φιλιστορίας gratia II, 3,29,44
Herodotus Baſilidis filius VIII,132
Herophantus Parienus IV, 138
Heroum Aſtrobaci VI,69
Herpys Timogenidæ pater IX,37
Heſiodus quadringentis annis extitit antè Herodotum II,53
Heſiodus & Homerus de diis ſcripſerunt *ib.*
ejus mentio fit & IV,36
Hexapolis quæ ſæculo Herodoti Pentapolis dicta I,144
Hieron Gelonis frater VII,156
Hieronymus Andrius IX,32
Himera Siciliæ VII,165
Hippagogæ naves, quibus equi vehuntur VI,48. VII,97
Hipparchus, Piſiſtrati filius, Hippiæ frater V,55
Onomacritum Athenis cur ejecit VII.6
ejus ſomnium V,55
ab Harmodio & Ariſtogitone interemptus V,55. VI,123
Hippias, Piſiſtrati filius I,61
cum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V, 91 ſed fruſtra V, 93
Athenienſes apud Perſas inſimulat V,96
ei viſum in ſomnis oblatum VI, 107
ei dens tuſſiendo excuſſus *ibid.*
Hippobatarum prædia V,7
Hippoclides, Tiſandri filius procus Agariſtæ VI,127
ejus majores Cypſeli Corinthii propinqui VI,128
ejus laus præ cæteris procis *ib.*
ejus ſaltationes & geſticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampſacenus IV,138
Hippocoon Scæi pater V,60
Hippocrates, Piſiſtrati pater, Athenarum tyranni I,59. V,65
Hippocrates Megaclis fil. VI,131
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater VI. 23. VII, 154 à Zanclæis accerſitus, eos Samiis prodit *ib.*
ejus interitus VII,155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV, 53
Hippolochus Glauci pater I,147
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruſpex IX,317
Hipponicus Calliæ pater VII,151
Hipponicus Calliæ filius VI.121
Hippotoxotæ IX,48
Hircus, Ægyptiace mendes dictus II,46
Hirci urina ſpaſmo liberant pueros ſuos Libyes IV, 187
Hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III, 112
Hircus cum muliere coiens II,46
Hiſtiæa VIII,23
Hiſtiæi *ibid.*
Hiſtiæotis ora I,56.VII,175
Hiſtiæus Mileſius, Lyſagoræ filius V,30
vir ſolers & induſtrius V,23
ejus de ponte non deſerendo ſententia, qua re de Dario & Perſis benemeritus IV, 137. V, 11. VI,30.VII,10
à Dario defectionis Jonum inſimulatus V,106
Ariſtagoram ad defectionem quam occulte ſollicitarit V,35
ejus ad mare fuga VI,2
à Chiis in vincula conjectus, ſed liberatus conſilio ejus intellecto VI, 2
Miletum reductus, à quibus rejicitur & vulneratur VI,5
ejus res circa Byzantium VI, 26 res geſtæ contra Chios VI,26,27
contra Thaſum contendit VI,28
quomodo captus & interfectus VI,29
in crucem ſublatus ab Artapherne & Harpago VI,30
ejus gratia etiam mortui apud Darium VI,30
Hiſtiæus Tymnis filius captus V,37
dux in claſſe Xerxis VII,98
Hiſtiæus Phylaci pater VIII,85
Homerus poeta VII,161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II,53
veritatem cognovit de Alexandri & Helenæ erroribus II,116
finxit nomen Oceani II,23
Homeri loci citati *ib.* IV,29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo ſummota à Cliſthene V,67
Homeri non ſunt verſus Cyprii II, 117 nec forte epigoni IV,32
Homo è deo non gignitur 143
Homo hominem fato impendenti eripere non poteſt III,43
in hominis natura ſitum non eſt avertere quod ſit eventurum III,64
Hominem omnia conſequi eſt impoſſibile I,52
Hominum injuriorum eſt rapere fœminas: raptis ulciſcendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I,4
Homini ſatius mori quam vivere I,31
Homines in arbitrio fortuitorum & non contra VII,49
Homo ſibi malorum autor, non deus I,91
Homines molles mollis fert regio IX, *ubi*
Homines unoculi *v.* Arimaſpi
Homines & fœminæ calvi naſcentes ſimis naribus & ingenti mento IV,23
Homines hominibus veſcentes I, 216. III,99
Homines ſenos menſes dormientes IV,25
Homines radicibus veſcentes, I,202
Homines piſcibus crudis victitantes *ibid.*
Homines capripedes in montibus IV, 25
Homines excoriant Scythæ IV.64
Hominum quorund. cum mulieribus concubitus in propatulo I, 203
Humanæ vitæ anni I,32
Humanæ vitæ brevitas, & ærumnæ VII,46
Humana in rebus nihil ſtabile I,86
Humanarum rerum viciſſitudo, & condicio I,32
Humanarum rerum circulus I,207
Horarum inventio II,109
Hoples Ionis filius V,66
Hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I,193
Horti Midæ, Gordio geniti VIII,138
Hotaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux VII, 63
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia IX,6,11
Hyænæ, feræ IV,192
Hyampeus vertex Parnaſſi VIII,39
Hyampolis urbs VIII,28,33
Hyaræ, nomen unius è tribubus, Sicyoniis: quod ſonat *ſuales* V,68
Hybla oppidum VII,155
Hydrias regio V,118
Hydarnes Perſa III,70. VI,133
Aſianæ oræ præfectus VII,135
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII,83, 211, 113
Hydarnes Siſamnis pater VII,69

INDEX.

Hyela civitas in agro OEnotriæ à quibus condita I,167
Hygennenſes pop. III,90
Hylæi IV,18,54,55
ejus regionis ſitus IV,76
Hyllees, nomen unius è tribubus Sicyoniorum V,8
Hyllus VI,51 Herculis filius VII,204. VIII,131
ab Echemo in monomachia interfectus IX,26
Hymees Darii gener V,116
caput Cion Myſiam V,122
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus VI. 137
Hymni in deos Homeri H,9
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti VII,91
Hypacaris fluvii deſcriptio IV,55 *niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur.* IV,47
Hypanis flumen IV,17,18,47
ejus deſcriptio IV,52
Hypanis mater, palus IV,52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prœlio VII,224
Hyperborei IV,13,32,33,36
eorum ſacra IV,33
Hyperborearum puellarum hiſtoria IV,33,34,35
Hypernotii IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV,33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII,62
eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluvius IV,57
Hyria oppidum VII,170
Hyrœades Mardus quomodo Sardis aſcenderit I,84
Hyſiæ, oppidum VI,108. IX,15
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos ultimos, occupant Bœotii V,74
Hyſtanes, Badris pater VII,77
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamis filius, Darii pater I, 209. V,83. VII,234
Perſis præfectus III 70
Hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ, dux Bactriorum & Sacarum VII,64
Hyſtriches ubi gignantur IV,192

I

Iacchus myſticus VIII,65
Iadmon Samius herus Æſopi II,134
Ialyſſus oppidum I,144
Iamidei V,44
Iapygia III,138. IV,99. VII,170
Iapyges Meſſapii IV,99. VII,170
Iardanæ ancilla, Herculis uxor, mater Heraclidarum I,7
Iaſonis æreus tripus IV,179
Iatragoras dolo capit claſſicos duces V,37
Ibanolis Oliati pater *ibid.*
Heraclidæ pater V,121
Iberiam Phocenſes occupant I 163
Ibis Ægyptiis ſacra II,65,75
ejus forma, & duplex genus II, 75,76
Ichnæ urbs terræ Bottiæidis I,123
Ida I,151. VII,42
Ichneutæ II,67
Ichthyophagi III,19,20
Iejunia & feſtus dies Iſidis II,40
Ienyſus urbs Syriæ III,5
Ignem Perſæ deum arbitrantur III,16
Ignis Ægyptiis animata bellua *ibid.*
Ignis laus Homerica H,31
ne ignifer quidem elabatur VIII,6
Ilia in ſacrificiis non cremabant Aeoles H,37
Ilias minor Homeri H,16
Iliadi Minervæ mille boves à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II, 10
Ilii obſeſſio & expugnatio I,5. II,118
Ilienſis ager VII, 42
Iliſſus fluvius VII, 189
Imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V,26
Immortales Getæ IV,93
Immortales qui apud Perſas VII,83
Impoſſibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV,44
Indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III,12,15
Inconſtantiam rerum humanarum I,5
Indathyrſus filius Sauli, rex Scytharum IV,76,120
ejus reſponſio ad Darium IV,127
Indi Callatiæ parentibus veſcuntur III,38
Indorum multitudo III,94
Indi Calandiæ III,97
Indi pecuarii & eorum mores III, 98,99
eorum navigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos ſuos epulantur III,99
Indorum coitus in propatulo III,101
genitura nigra *ibid.*
Indis ſol matutinus ardentiſſimus III,104
Indi ut aurum colligant III,102,104, 105
à Dario ſubacti IV,44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII,65
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina VIII,111
Inſomniorum ludibria VII,16
Inſtitores primi, Lydi extitere I,94
Inſtitor quare Darius fuerit appellatus III,89
Inſtitutio Perſarum puerorum I,136
Inſulæ in Araxe I,202
Inſulæ OEnuſſæ I,165
Inſula natans II,156
Inſulæ Echinades II,10
Inſula Chemmis II,156
Inſulæ beatorum III,26
Inſulæ rubri maris III,93
Inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ III,115
Inſulani Iones qui I,142
Intaphernes unus ex ſeptem Magi occiſoribus III,70
facinus, ejuſque & domeſticorum omnium interitus, præter fratrem uxoris, & filium majorem III,118,119
Intercalaris menſis I, 32. II, 4
Intercalatio Græcorum & Ægyptiorum II,4
Inycum oppidum VI,23,24
Io filia Inachi regis I, 1
à Phœnicibus rapitur *ibid.*
Io ſtuprata, I,5
Io ut à Græcis depingatur II,41
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt, V,94
Ion Xuthi filius VII,94. VIII,44
Ioniæ tranſlationem impediunt Athenienſes IX,105
Ionam Harpagus ſubigit I,169
Iones à Cræſo primò ſubacti I,6,28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus reſponderit I,141
Ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & ejus deſcriptio I,142
Ionum duodecim in Peloponneſo civitates I,14, 145,146
Iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I,143
Iones qui nobiliſſimi: & de eorum uxoribus I,146
Iones ab Achivis, ſuis ſedibus pulſi I,145
Ionum reges qua progenie oriundi I,147
Iones veri & genuini qui *ibid.*
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.*
eorum univerſorum Panionium ſacrum I,148
Iones inſulani Cyro ſe dedunt I,169
Iones Biantis conſilium ſpernunt I, 170
Iones ſecundo ſubacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II,152
Ionas Scythæ ut Dario tranſitum intercludant fruſtra adhortantur IV, 133,136
Iones captas Sardis incendunt V,101
Iones ad Epheſum vincuntur V,102
tertio ſubjugati VI,32
eorum de Ægypto ſententia reprehenſa II,16
eorum tributum III,90. VI,42
laborum nauticorum inſueti, VI,12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII,94
prius Pelaſgi Ægialees appellati VII,94
Ionicæ rebellionis occaſio V,28, *&c.* VI,1
Ionicarum navium catalogus VI,8
Ios inſula ubi Homerus mortuus H, 34,36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII,188
Iraſa locus ubi IV,158
Is urbs & flumen I,179
Iſagoras Tiſandri filius V,66,70,72
Iſis Δημήτης, id eſt Ceres, dicta II, 59, 156
Iſidi vaccæ ſacræ II,41. IV,186
Iſidis ſimulacrum bubula cornua habens II,41
Iſidis templum maximum in urbe Buſiri II,59
Iſidis & Dionyſi filii II,156
Iſmaris lacus famoſiſſimus VII,109
Iſmenias Bœotus H,2
Iſmenii Apollinis templum V,59
Iſſedones populus I,201. IV,16,26,27
Iſſedonum mores *ibid.*
Iſter ubi IV,47,48, *&c.*
ſemper ſibi par IV,48,50
cum Nilo comparatus II, 33,34. IV,50
Iſtri ortus & fluxus II,33,34. IV, 48, *&c.*

* * *
* * *

INDEX.

Isthmus Cnidiæ I,174
Isthmus Chersonesi muro præseptus à Miltiade VI,36
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo I, 56. v. & Histiæotis
Ithaca H,7
Ithagenes Crithonis fil. H,1
Itanus oppidum IV,151
Ittamites Persa VII,6
Iudices regii apud Persas III,14,31
Iudicis corrupti justæ vindictæ exemplum V,25
Iunonis festum I,31
Iunonis duæ imagines ubi II,182
Iunonis templa IV,90. IX,51,60
Iuppiter expiator, hospitalis I,44
Iuppiter apud Persas cœlum I,131
Bel apud Babylonios I,181
Ammus II,42
Thebanus II,54
liberator, & ejus templum III,142
Scytharum deus IV,59
Papæus apud Scythas ibid.
Lycæus IV,203
Carius V,66
Lacedæmonius VI,56
cœlestis ibid.
æreus decem cubitorum ubi IX,80
Iovi decimæ necessario redduntur I,89
Iovis Carii fanum apud Mylassos I,171
Iovis Beli templum & simulacrum I,181. III,158
Iovis Thebani templum I,182. II, 42. IV,181
Iovis simulacrum arietina facie II,42
Iovis fanum apud Thesprotos II,56
Iovis cultus apud Meroen II,29
Iovis oraculum apud Ægyptios II,83
Iovis Ammonii templum à Cambyse incendi jussum III,25
Iovis forensis ara V,46
Iovis militaris templum V,119
Iovis Olympii delubrum II,7
Iovis sacer currus in Xerxiano exercitu VII,40. VII,115
Iovis Aphlystii templum VII,197
Iurare per aquam Stygis VI,74
Iusti principis officium III,21
Iyrcæ populus Scythiæ IV,22

K

Kiki Egyptiorum II,94

L

Labdæ Amphionis filiæ historia V,92
Labdacus Laii pater V,59
Labranda, loci nomen V,119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I,74,77
Labynitus Assyriæ rex I,188.
Lacedæmonii Crœso amici I,6,51
Græcorum potentissimi I,56
eorum leges à Lycurgo latæ I,65
bellum Tegeatibus inferunt I,66
eorum compedes apud Tegeatas I,66
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I,68
eorum Argivorumque pro agro Thyrea dimicatio I,82
Lacedem. coma post victoriam de Argivis ibid.
eorum mandata ad Cyrum I,153
eorum adversus Polycratem expeditio III, 44 in Samum expeditio ibid.
mos in sumendis suppliciis noctu IV,146
de seipsis opinio VI,52
regum apud eos jura, funera &c. VI,56.57,58
eorum observatio lunæ VI,106
eorum oratio ad Platæenses VI,108
ad Athenienses VIII,142
eorum virtus bellica VII,102,104
gymnastico ludo se exercent, & comam pectunt VII,208
Lacedæmoniorum ccc ad pylas, clades VII, 224
occisorum sepultura ad Platæas IX,84
Lacmon mons IX,92
Lacrines legatus ad Cyrum I,152
Lactis emulgendi mos apud Scythas IV,2
Lacus Tritonidis IV,179
Lacus unde pix hauritur IV,95
Lacus Stymphalius VI,76
Lacus Bœbeis VII,129
Lacus Gygæus I,93
Lacus famosissimus Ismaris &c. VII,109
Lada insula VI,7
Lacide uxor Amasis, ejusque votum II,181
Laii delubrum IV,149
oraculum V,23
ejus genus V,59
Lampito Leutychidis filia VI,71
Lampon, Pythei filius IX,77
ejus nefandum consilium Pausanias respuit IX,77
Lampon Thrasyclei fil. IX,89
Lampon Olympiodori pater IX,21
Lamponium captum ab Otane V,26
Lampsacus urbs V,117
Lana arborea ubi III,106
Laodamas Semius IV,138
Laodamas Phocensis IV,138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V,61
Laodamas Sostrati pater VI,152
Laodice hyperborea puella IV,33
Laos oppidum VI,21
Laphanes Euphorionis filius VII,127
Laurei metalla VII,144
Lapidicinæ ad pyramides Memphios II,8
Lapis Porinus, & Parius V,62
Lapis Melampygus VII,216
Lapidum acervi à Darii copiis congesti IV,92
Lapideus leo VII,225
Larissa Æoliæ civitas H,11
Lasonii pop. VII,77
Lasus Hermionis filius VII,6
Leænæ partus unus in vita cur III,108
Leager Glauconis fil. IX,74
Lebadia VIII,134
Lebæa urbs VIII,137
Lebedus I,142
Lectos insula IX,113
Ledanum, alias ladanum, ubi nascatur, & quomodo comparetur, ejusque medica vis III,112
Legati Darii in puteum conjecti VII, 133
Legati non violandi VII,137
Leges Athenienses à Solone conditæ I,29
Leitum Achæi vocant curiam VII,197
Lemnus capta ab Otane V,26
Lemno potitur Miltiades VI,140
Lemnii VIII,73
Lemnia facinora VI,138
Leo viri nomen VII,180
Leo Sardius I,84
Leo rex Spartæ I,65
Leobotes Spartiatarum rex I,65
Echestrati fil. VII,204
Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius VI,127
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I,65
Leon Eurycratidæ fil. VII,204
Leonis ex auro effigies I,50
Leonum natura atque loca, & ubi tantum gignantur VII,125,126
Leo lapideus VII,125
Leonides rex Spart. nascitur V,41
ejus genealogia VII,204
ejus strenuitas ad Thermopylas, & mors VII,220, &c. 224
tollitur in crucem ejus cadaver à Xerxe VII,238
ejus cædis vindicta VII,114. IX,63
Leptiades Eurymachi fil. VII,205, 233
Leontini populus VII,154
Lepreum oppidum IV,148
Leprosos abominantur Persæ I,138
Lepus ex equa natus VII,57
Leporis fecunditas III,108
Leros insula V,124
Lesbus insula I,160
à Persis capta VI,31
quando habitari cœpta H,38
Lesbii à Polycrate victi III,39
Leucadii Dorica gens VIII,45
Leucas H,6,7,
Leuce acte VII,25
Leucon oppidum Libyæ IV,160
Leutychides Menaris filius VI, 65. VIII,131
ejus genealogia VIII,131
ejus cum Demarato inimicitiæ VI,65, &c.
causæ inimicitiæ ex præcepta sibi sponsa VI,65
jurat Demaratum non esse legitimum regem ibid.
ejus regis facti in locum Demarati cavillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI,67
Spartiatarum rex VI,72
ejus oratio de depositio reddendo VI,86
præfectus classis VIII,131
ejus stratagema IX,97
Leutychides Anaxilai fil. VIII,131
Lex omnium rex & domina VII,104
Liberi cultus apud Meroen II,38
Liber Græcis Osiris dictus II, 144 v. Dionysus
Libya unde fortita nomen IV, 45
Libyæ ambitus & magnitudo IV,41, 42, &c.
arboribus nuda IV,175
Libya theriodes IV,181
Libyæ incolæ IV,168, &c.
Libyes primi Neptuni nomen habuerunt II,50
solis deorum omnium soli & lunæ sacrificant IV,188

Ægyptii

INDEX.

Ægyptiis ſe quidam eorum dedunt IV,159
Cambyſi ſe dedunt III,13
Libyum tributum III,91
Libyum variæ nationes IV,168
Libyes Nomades, *id eſt paſtoritii* IV, 181,186,187,188
ſaluberrimo ſunt corpore IV,187
Libyum paſtoritiorum ſacrificia IV, 188, Libyum inventa quæ Græci didicerunt IV,189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII,71.85
Libycus mons II,8
Libyſſarum mulierum ejulatus IV,189
Lichas Spartiata unus ex benemeritis I,67.68
Ligyum in Xerx. exercitu armatura VII,72
Liliorum ingens vis ubi II,92
eorum radices eſui aptæ *ibid.*
Limencion regionis Mileſiorum I,18
Lindi populus è Rhodo VII,153
Lindos oppidum I.144 II,182
Linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II,105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I,79
Lipaxus urbs VII,123
Lipoxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Lipſydrium oppidum V,62,123
Liſæ oppidum VII,123
Liſſus fluvius VII, 108. ejus aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt VII, 109
Literæ Hiſtiæi proditæ VI.4
Literarum mira occultatio VII,239
Literæ Themiſtoclis ad Ionas lapidi inciſæ VIII,22
Literarum per ſagittam tranſmiſſio VIII,128
Literæ capiti impreſſæ V,35
Literæ Græcorum à Phœnicibus V,58
Literæ Cadmeæ V,59
Phœniciæ V,58
Litus pulchrum, ubi VI,23
Locri Epizephyrii populus VI,23
Locri Ozolæ populus VIII,32
Lotos ubi plurima II,92
loti radix eſculenta *ibid.*
loti fructus deſcriptio IV,177
Lotus Cyrenæa II,96
Lotio muliebri viſum recipit Phero II,111
Lotophagi populus IV,177
Lucernarum accenſartum feſtum apud Ægyptios II,62
Lucernarum accenſio, *pro crepuſculo* VII,215
Lucinæ tributum IV,35
Lucus platanorum V,119
Ludorum primi inventores Lydi I,94
Luna Perſarum præſes VII,37
Lunæ feſtum II,47
Lupi ex hominibus effici dicuntur Nervi IV,105
Luporum ſepultura II,67
Lutræ ubi capiantur IV,109
Ægyptiis ſacræ II,72
Luxus Perſarum IX,81
Lycidas ſenator Athen. cum uxore & liberis lapidatur IX,5
Lycæus Jupiter IV,203
Lycaretus Mæandri germanus V,27
Lycii in poteſtatem Crœſi redacti I,28
eorum è Creta origo I,173
à Lyco nomen accepere VII,92
ab Harpago victi I,127
populus Dario tributarius III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,92
quondam Termilæ vocati I,173 VII,92
eorum nomen & leges I,173
Lycii arcus VII,77
Lycomedes Aeſchrei fil. vir ſtrenuus VIII,11
Lycopæ Lacedæm. ſtrenuitas III,53
Lycophronis Periandri filii interitus III,53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Ariſtolaidis filius I,59
Lycurgus & Megacles Piſiſtratum ejiciunt I,59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitæ I,65
ei oraculum à Pythia redditur *ib.*
legumlator eſt apud Lacedæmonios I,65
Leoboræ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I,56
Lycurgus Amianti pater VI,127
Lycus fluvius VII,30,123
Lycus Anacharſidis avus IV,76
Lycus Pandionis filius VII,92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I,173
Lyda mons I,174
Lydus Atyis filius VII,74
Lydicus fluvius VII,127
Lydia auri ramenta è Tmolo provenientia habet I, 93 argenti etiam feraciſſima V,9
Lydi populus ante Meones vocati I,7 VII,74
ſtrenua gens I,79
equitandi peritiſſima *ibid.*
Lydorum mores & leges I, 93,94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I, 74, ut & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes proſtituuntur I,93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I,94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I,54
eorum Medorumque fœdus I, 74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I,74,103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I,76,70
primi omnium aurum argentumq; ad utendum percuſſerunt I,94
primi inventores ludorum *ibid.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diviſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effœminati I,155,157
Lydi Caribus germani I,171
eorum tributum III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Lygdamis Artemiſiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I,60,64
Lynceus Chemmita II,91
Lyſagoras Tiſiæ fil. VI,133
Lyſagoras Hiſtiæi pater V,30
Lyſanias, è procis Agariſtæ VI,127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII,79,95
Lyſiſtratus Athenienſ. VIII,96

M

MAcæ populus IV,175. V,42
Macedones à Dario ſubacti VI,44
Macednus, locus I,56
Machlyes populus IV,178
Macrobii populus Æthiopiæ III,17
Macrones pop. II,104. III, 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 78
Mactorium urbs ſuper Gelam VII,153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I,103
Madytus urbs VII,33. IX,119
Mæander fluvius tortuoſus II, 29. III, 122. V, 118 & ejus fontes ubi VII,26
Mæandri campus I,18,161,II,10
Mæandrius Polycratis ſcriba III,123
Sami procurator III,142
ejus geſta cum Samiis III, 142, 143, *&c.*
Mæetes IV,123
Mæotis palus ubi I,104. IV,3.45,86, 101,120
Magdolus oppidum ubi II 159
Magi populus Mediæ I,101
Magi Perſarum I,140
Magorum commentum ut Perſarum imperium occupent III, 61. *&c.* & eorum interitus III,78
Magorum promiſcua cædes III,79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III,79
Magiſtum oppidum IV,148
Magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII,50
Magneſia urbs II,1
Magnetes populus III,90
Malæ dextræ in contumeliam deraſæ II,121
Malea promontorium I,82.IV,179
Malena in regione Atarnit. VI,29
Males Ætolus VI,127
Mandane Aſtyagis filia I,107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV,87
Monumentum ab eo poſitum IV,88
Manetos Ægyptiis quid I,79
Manes rex Lydiæ I.94. IV,45
Mantieni montes I,189,202
Mantinei veniunt poſt prœlium IX, 76
Mantinea urbs VII,98
Mapen Tyrius VII,98
Marathon locus VI,107
Marathonem occupat Piſiſtratus I,62
Marathonia clades VI,113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII,82 Gobryæ fil. VI,43. VII, 5,82
vulneratur VI,45
à præfectura ſemovetur VI,94
ejus ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII,10
ejus cædes IX,62,63
Mardontes Perſa VII,80.VIII,130
Mardi pop. Perſarum genus I,125 III,94
Mardus Hyrcœades v. Hyrcœades
Mare Sardonium ubi I, 166 Caſpium I, 202 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale I,203.II,158. III,93.IV,13 VII, 80 mare Echinadum inſularum II,10

INDEX.

Mares urbs II,18,30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII,79
Mariandeni populus III,90
Mariandyni à Crœso ſubacti I,28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus ſinus ubi IV,38
Maris fluvius IV,49
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII,227
eorum ſtrenuitas ad Thermopylas *ib.*
Maronea Græca urbs VII,109
Martis oraculum II,93. VII,76
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV,59,62
ejus delubrum apud Scythas IV,62
Marſyas fluvius V,119
Marſyæ Sileni pellis VII,26
Maſanges Aorizi filius dux Libyum VII,71
Maſcamis elogium VII,106
Maſii, Perſarum genus I,125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator, VII,82. IX,106
Maſiſtæ & liberorum ejus cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus IX, 20 ejus interitus IX,224
Maſiſtius Sirometris fil. VII,79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I,204,215
eorum deus ſol I,212,216
eorum mores, *&c.* I,216,217
uxores communes I,216. IV,172
ſenes immolant I,216
Cyrum vincunt I,214
Maſtyes & Pigres fratres V,12
Maternum genus paterno nobilius apud Lycios I,173
Matieni populus I,72. III,94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Matris Martis templum ubi II,64
Maxyes Libyes IV,191
Mazares Medus I,156
Prienenſes ſubigit I,161
Mæandri campum incurſat I,161
ejus mors I,161
Meci populus III,93
Mecyberna Græca urbs VII,122
Medea Colchorum regis filia I,2. VII,62
Medeæ raptus à Græcis I,2
Medicæ regionis tractus I,110
Medi IV,40
Medorum appellatio unde VII,62
eorum tyrannus Cyaxares I,73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I,74
Medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid. &* 103
Medorum ab Aſſyriis defectio I,95
Medi Aſſyrios ſubigunt I,106
Medorum à Dario defectio I,190
Imperium ut ad Perſas primum tranſlatum I,130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII,62,86
Deiocem ſibi judicem conſtituunt I,96
regi ſuo regiam ædificant I,98
à Scythis prœlio fuſi, Aſiæ imperium amittunt I,140
Ninum civitatem expugnant I,106
inebriatos Scythas interimunt I, 105
Medis canis ſpaco dicitur I,110
Medicum imperium Halys fluvius terminat I,72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere ſolet VI,112
Medici ſinguli ſingulorum morborum apud Ægyptios II,84
Medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi III,131
Medimnus farinæ VI,57
Medimnus Atticus I,192
Megabates Perſa V,32
Megabazus Megabatis filius VII,97
Megabyzus Perſa unus ex VII, qui conjurant in magum III,70
ejus oratio ad ſuos pro oligarchia III,81
ejus elogium IV,143,144
in Pæones exercitum ducit V,12
Xerxis exercitus imperator VII,82
Megabyzus Zopyri fil. III,160
dux adverſus Athenienſ. *ibid.*
Megacles Alcmæonis pater VI,124
Megacles Alcmæonis filius I,59. VI, 127,130
Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium ejiciunt I,59, *vide de eo &* 60,61
Cliſthenis gener factus VI,130
Megacles Hippocratis filius VI,131
Megacreon Abderites VII,120
Megapanus Hyrcanorum dux VII,62
Megarenſis populus VII,166
Megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megaſides Doti pater VII,72
Megiſtias vates VII,219,221
ejus intrepidus animus VII,221
ejus carmen epitaphium VII,228
Melampus Amytheonis filius II,49
ejus poſtulata ab Argivis IX,33
primus Bacchica Græcis expoſuit, ut & alia ab Ægypto accepta II,49
Melampygus lapis VII,216
Melanchlæni populus IV,20,102,106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Aſtaci filius V,67
Melanippus Alcæi ſodalis V,95
Melanopus Ithagenis filius H,1
Melanthus Codri pater I,147
rex Athen. V,65
Melas fluvius VII,198
Melas ſinus & fluvius ejuſdem nominis VII,58
Meles primus rex Sardium I,84
Meleſigenes unde appellatus H,3
Meles fluvius H,3. *ib.*
Meliboea urbs VII,188
Melienſes populus VII,196
Melienſis ſinus IV,33
Melis regio VII,198
Meliſſa Periandri uxor III,50. V,92
à Periandro occiſa *ibid.*
Mellis ubi maxima copia IV,194
Melyenſes populus III,90
Memnonia regia V,53
Memnoniæ Suſæ VII,151
Memnonis urbs V,54
Memphis urbs II,163
à Mene primum condita II, 99
ejus ſitus *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI,65. VIII,131
Mendacium dicere quando expediat III,72.
Menda urbs VII,122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus II,45
Mendetis templum II,42
Mendeſium oſtium Nili II,17
Mendeſia provincia II,42,46
plaga II,166
Mendeſii cur oves immolent, capris abſtinentes II,42
capras & maxime capros venerantur II,46
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II,119
Menelaius portus IV,129
Menes primus regnaſſe fertur II,4,99.
Meneſtheus dux Athen. H,28
Menius Eurydames frater VI,71
Menſa ſolis III,18,23
Menſis intercalaris I,32
à Græcis tertio quoque anno introductus II,4
Mentes navicularius H,6,7
ubi laudatus ab Homero H,26
Mentiri apud Perſas turpiſſimum I, 138
Mentor Ithacenſis ægrum Homerum ſedulo curat H,7
vir juſtus & humanus *ibid.*
ab Homero ubi laudatus H,26
Mentulæ circumgeſtatio apud Ægyptios II,48
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt I,7
Meraphii Perſarum genus I,125
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens II,51
ejus templum II,138
à quibus gentibus colatur V,7
Mermnadæ I,7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I,14
Meroe, metropolis II,29
Meſambria urbs IV,93. VII,198
ejus origo VI,33
Meſſana olim Zancla VII,164
Meſſapii pop. VII,170
Metalla aurea atque argentea VII,112
de metallis aureis certamen IX,74
Metallum ſalis IV,185
Metalla Thaſia VI,46,47
Metapontini populi IV,15
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metra Venus Perſis I,131
Metrodorus Proconneſius IV,138
Micythus Anaxilai famulus VII,170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I,14, H,11, apud Delphos munera poſuit I,14
ejus ſella regia *ibid.*
Midæ horti VIII,138
Midæ epigrammata epitaphia ſcripta ab Homero H,11
Mileſiorum cum Alyatte bellum diuturnum I,17,18,19, *&c.*
Cyro confœderati I,143
Mileſiorum correctio à Pariis delecta V,28,29
Mileſiorum & Carum fuga contra Perſas prœlio V,120
Miletus urbs Ioniæ prima I,142
oppugnatur à Gyge I,14
invaditur

INDEX.

invaditur ab Ardye I,15
capta diripitur à Perſis VI,18
Milii Babylonici proceritas I,193
Militiæ ordine à quo primum diſtributi Aſiani I,103
Militum Cambyſis depaſtio mutua ob famem III,25
Milo Crotoniates luctator III,137
Miltiades Cypſeli filius quomodo Cherſoneſo potitus VI,34,35,36
ejus hoſpitalitas VI,35
victor in Olympia VI,36
ejus geſta & captivitas VI,36,37
Crœſo charus VI,37
ejus mors VI 38
Miltiades Cimonis filius Cherſonenſi tyrannus IV,137. VI,34
Athenienſium dux IV,137
ut Lemnum obtinuit VI,137,*&c.*
Parios fruſtra obſidet VI,133,134
ejus accuſatio & obitus VI,136
Milyas Aſiæ regio I,173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII,77
Mimas mons H,17
Minervæ Aſſeſiæ templi deflagratio I,19
pro eo duo ædificata I,22
Minervæ Pallenidis ſanum I,62
Minervæ feſto virginum pugna ab Auſibus inſtituta IV,180
Minervæ Pedaſiæ ſacrificæ barba pullulat I,175.VIII,104
Minervæ Aleæ templum apud Tegeatas I.76. IX,69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Minervæ oraculum apud Ægyptios II,83
veſtibulum apud Saios II,175
inaurata ſtatua ab Amaſi Cyrenas miſſa II,182
lapidea duo ſimulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Minervæ parentes IV,181
templum in Sigeo V,95
Pronoeæ ſanum VIII,37
Sciradis templum VIII,94
Minervæ ægis IV,189
Craſtiæ ſanum V,45
Minervæ in arce Athen. adytum Dorienſibus non accedere licitum V,72
Minerva urbana V,82
Minervæ Iliadi mille boves immolantur à Xerxe VII,43
Minerva protemplaris VIII,39
Minoa Selinuſiorum colonia V,46
Minos & Sarpedon Europæ filii I,173
Minois cædes VII,169,170
Minyæ populus I,146.IV,145
Minyæ commento ſuarum uxorum liberantur IV,146
Mitradates paſtor, Cyri nutritius I, 110,121
Mitrobates Daſcylii præfectus III,120
ab Oronte cæſus III,126,127
Mitylene II,178
Mneſarchus Pythagoræ pater IV,95
Mneſiphilus Athenienſis VIII,58
Mœnia lignea Budinorum IV,108, 123
Mœris Ægyptiorum rex II,101
ejus præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum II,69,148
ejus deſcriptio II,149
ejus proventus III,91
Moloes fl IX,56
Moloſſi populus I,146
Molpagoras Ariſtagoræ pater V,30
Mons Arabicus II,8,124
Mons ingens everſus indagandis metallis VI,47
Mophi mons II,28
Moræ utilitas VII,10
Morbus Fœmineus Scythas invadit I, 105
Mors optatiſſimum perfugium ærumnoſæ vitæ VII,46
Mortui exemplar apud Ægyptios II, 78,85
Mortuorum apud eoſdem condituræ II,85,86,*&c.*
Mortui cum lætitia ubi humentur V,4
Morum vis III,38
Moſchi populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Moſynœci populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII,57
Mulæ partus III,152
Muli ubi non gignantur IV,30
Mulorum ſpecies Scythis horrenda IV,129
Mulier exuendo tunicam & verecundiam pariter exuit I,8
Mulierum raptus illicitus I,4
Mulieris offenſio vindictam quærit I,11
Mulieres mulierem prædicant I,31
Mulieris ſimulacrum ex argento I,51
Mulierum Babylonicarum mos fœdus I,196
Mulierum Ægyptiarum mores II,35, 36
Mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II,57
Mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta II,102
Mulieris quæ cum marito ſuo ſolo concubuerat urinâ Pheroni viſus reſtitutus II,111
Mulieres Corinthiorum denudatæ V, 92
Mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta VI,61
Mulierum Atticarum una cum liberis cædes VI,138
Mulieres ſtuprando extinctæ VIII,33
Munerum regiorum apud Perſas eximium IX,108
Munychia VIII,76
Mus Europeus à Mardonio miſſus ad oracula conſulenda VIII,133,134, 135
Muſæus VIII,96
Muſæi ſortes & earundem ediſſertator VII,6
Muſici Argivi III,131
Muſtelæ Libycæ IV,192
Murium tria genera apud paſtorales Libyes IV,192
Murium auxilia in bello Sethonis contra Sanacharibum II,141
Murichides Helleſpontius IX,4
Muri lignei Budinorum IV,108,123
Murus ligneus Perſarum IX,64
& ejuſdem expugnatio IX,69
Mycale promontorium I,148
Mycerinus rex Ægypti II, 129
ejus clementia & juſtitia *ibid.*
ejus concubinarum ſimulacra II, 130
ut eluſit oraculum de ſua morte II,133
pyramis ejus II,134
Mycerini filiæ mors & ſepultura II, 129,130,131,132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Myecphoritana plaga II,166
Mygale II,67
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit VII,123
Mylaſſa oppidum V,121
Mylaſſorum fanum I,171
Mypſæi Thraces IV,93
Mylitta Aſſyriis Venus appellata I,131
Myrcinus urbs V,124
Myriades ſingulæ in Perſico exercitu numeratæ VII,60
Myrina Æoliæ civitas I,149
Myrinæi populus VI,139
Myrios ſtagnum II,4
Myrmex, herma VII,183
Myris rex II,13
Myro avus Cliſthenis VI,126
Myrſes Perſarum dux V,121
Myrſilus alias Candaules dictus I,7
Myrſus Candaulis patet I,7
Myrſus Gygis filius III,122
Myſi populus eorumque tributum III, 190
Caribus germani I,171
à Crœſo ſubacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Myſia Cios ab Hymee capitur V,122
Myus urbs Ioniæ I,142
Myuſii populus ubi VIII,8

N

NAparis Scythiæ fluvius IV,48
Naſamones populus II,32
eorum mores IV,172
Naſcentium deploratio apud quam gentem V,4
Naxo inſula II,165
Naturæ ſolertia III,108
Naucrates celeberr. emporium II,179
Naves Ægyptiorum è ſpina II,96
Naves rubrica delibutæ III,58
Naves quinis drachmis venditæ VI,89
Navium Perſicarum catalogus VII, 89,*&c.*
Navibus longis qui primi uſi fuerint I, 163
Naviculæ Babyloniorum I,194
Naufragi ubi immolentur IV,103
Naupliа VI,76
Nauſtrophus pater Eupalini III,60
Naxus inſula V,31
à Piſiſtrato ſubacta I,64
Naxii & eorū origo, VII,154.VIII,46
ejecti quidam turbas movent, V, 30,*&c.*
Neceſſitatis numen VIII,111
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius II, 158. IV,42
ejus victoria contra Syros II,159
Neleus Codri filius IX,96
Neleidæ V,65
Neon urbs VIII,33
Neptunus terræ quaſſator VII,129
Libyum deus II,50

* * * *
* * *

INDEX.

Arabice Thamimafades IV,59
Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer I,148
Neptuni liberatoris templum VII, 192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII,192
Neptuni ara VIII,123
Neptunus æreus ſeptem cubitorum IX,80
Nerbalus Aridius VIII,98
Nereidibus ſacrificant magi VII.191
Neſtus fluvius VII,109,126
Neſtor V,65
Neuri populus & eorum mores IV, 105
Neuris IV,51
Nicandra Dodonæorum ſacerdos II,55
Nicander rex Spartiat. VIII,131
Nicodromus Cnœthi filius VI,88
Nicolaus Bulis fil. VII,137
Niger ſinus VI,41
Nilus Ægypti fluvius IV,50
ejus origo II,7,29
ejus natura & incrementum II,19, 20,&c. ejus oſtia II,17
ſolus amnium aura caret II,19, cur II,27
fontes ejus ignoti II,19,34.IV,53
Nilus ſcopuloſus II,112
Libyam mediam dividit II,33
Nili cum Iſtro comparatio IV,50. II,15
Ninus Aſſyriorum urbs II,150
ejus ſitus I,193
ſubacta à Nitocri I,185
eam Cyaxares obſidet I,103 & expugnat I,106
Niphagra unus Pierum murorum VII,112
Niſſa ſacra oppidum III,97
Niſæa urbs I,59
Niſæi equi III,106
Niſæus campus VII,40
Nitetis Apriæ regis filia III,1
Nitocris regina Babylonis I,185
ejus egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum ſubegit *ibid.*
ejus ſepulcrum & inſcriptio I,187
Nitocris Ægyptiorum regina II,10
Nitri vis II,87
Noes fluvius IV,49
Nomades Scythæ I,15
eorum ſeditio *ibid.*
Nomades Libyes IV,187
Nomades Sagartii VII,85
Nonacris oppid. VI,74
Notium urbs I,149
Nothon Æſchinis pater VI,100
Nova urbs oppidum in Pallena VII, 122
Novus murus, civitas Æoliæ, & Cumanorum colonia I,149.II,9,10
Novem fontes ubi VII,4
Novem viæ Edonorum VII,114
Nox pro die extitit portentoſe VII,37
Noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II,133
Nudium oppidum IV,148
Nummi primum à Lydis percuſſi I,94
Nunciorum Perſicorum celeritas & ratio VIII,98
Nymphodorus Pythei f. VII,137

O

OArus fluvius IV,123
Oaſis urbs ubi III,26
Oaxus oppidum Cretæ IV,154
Obeli, Pheronis donaria II,111
Obeli in fano Minervæ II,170
Oceani ortus IV, 8
Oceanum fabuloſum putat Herodotus II,23
Octamaſades Scylem fratrem regem Scyth. occidit IV,80
Oculos in pectoribus geſtantes IV,191
Odomanti populus Pæoniæ V,16.VII, 112
Odryſes pop. IV,92
OEa locus V,83
OEbares Darii equiſo III,85
OEbares Megabyzi filius VII,33
OEbazus Siromitris pater VII,68
OEcetor Gelonis progenitor VII,153
OEdipus Laii fil. V,60
ei delubrum extructum IV,149
OEnoen Bœotii occupant V,74
OEnone inſula VIII,46
OEnoriæ ager I,167
OEnuſſæ inſulæ I,165
OEobazus Perſa IV,84
ejus liberorum fatum *ibid.*
OEobazus Perſa in obſidione Seſti IX,114
ejus interitus IX,118
OEroe fil. IX,50
OEtæi montes ubi VII,217
OEtoſyrus Apollo apud Scythas IV, 59
Oiolycus unde appellatus IV,149
Olbiopolitæ populus IV,18
Olea in arte Athenienſ. VIII,45
Oleagina corona Olympiorum præmium VIII,26
Olen Lycius IV,35
Olenus pars Achæorum I,145
Oliatus Mylaſſenſis V,37
Ollas pulſandi mos VI,58
Olophyxus urbs VIII,22
Olorus rex Thraciæ VI,39
Olympieni, Myſi VII,74
à monte Olympo dicti *ibid.*
Olympus mons Myſiæ I,36,43.VII,74
Olympus Theſſaliæ mons I,56. VII, 128,129
Olympii Jovis delubrum II,7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII,26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olynthus urbs VII,122
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio & expugnatio VIII,127
Omyretis filia II,2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Oneſilus Gorgi frater V,104
dolo fratrem Salamine excludit V, 104
Amathuntem obſidet V, 104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V,104
ejus victi caput ſupra portas ſuſpenſum ab Amathuſiis V,114
ei tamen dein ut heroi Amathuſii ſacra faciunt ſolemnia V,114
Onetes Phanagoræ filius VIII,214
Onochonus Theſſaliæ fluvius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII,196
Onomacritus ſortilegus Athenis ejicitur VII,6
Onuphitana plaga II,166
Ophryneus urbs VII,43
Opifices ubi ignobiles II,167
Opis virgo hyperborea IV,35
Opis civitas I,189
Opœa uxor regis Scylis IV,78
¶ Oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti II,54
Oracula Græcorum I,46
Oracula apud Ægyptios quæ II,83
Oraculum Alyatti à Pythia redditum I,19
Oraculum Delphicum Cræſo redditur I,47 id quomodo Cræſus verum deprehendit I,48
Oraculum Lycurgo à Pythia redditur I,65
Oraculum captioſum Spartiatis redditum I,66
Oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis I,67
Oraculum Cræſo redditum de muto filio I,85
Oraculi ad Cræſum excuſatio I,91
Oraculum Branchidarum de Pactya I,158,159
Oraculum Hammonis de Ægyptiis II,18
Oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum II,52
Oraculi Hammonis origo II,55
Oraculum Pheroni regi redditum II, 111
Oraculum Mycerini regis ex urbe Buti II,136
Oraculum de ærea phiala II,151
Oraculum Pſammiticho datum II,152
Oraculum Batto datum IV,155. Theræis IV, 156, 157, 159, Arceſilao IV, 163. Cliſtheni V, 66. Mileſiis VI,77.Glauco VI,86. Athenienſibus VII,140,141
Oraculum Latonæ ſacrum II,152
Oraculum Siphniis redditum III,57 Corinthiis V, 92 Argivis. VI,19.VI, 77. VII,148 Doloncis VI,34
Oraculum Martis VII, 76 Dionyſi VII, 111
Oraculum datum Cretenſibus VII, 169.Spartiatis VII,220
Oraculum Bacidis VIII, 220,77, 96 Amphiarai I,46.IX,134
Oraculum Perſis à Bacide redditum IX,42
Oracula Æthiopum II,139
Oratio Prexaſpis ad Perſas III,75
Orationes de triplici ſtatu regio, optimatum, plebis III,80,81,82
Cois Mitylenæorum præfecti IV,97
Hiſtiæi Mileſii ad Scythas IV,139
Ariſtagoræ ad Cleomenem V,49
Soſiclis V,92
Hiſtiæi ad Darium V,106
Cypriorum ad Ionas V,109
Perſarum ad Ionum tyrannos VI,9
Leutychidis de reddendo depoſito VI,86
Datis ad Delios VI,97
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ VI,130
Xerxis de inferendo bello Græciæ VII, 8 & Mardonii VII, 9 & de bello adverſus Græcos ſuſcepto VII,10

INDEX.

Xerxis ad Perſas VII,53
Harmocydis ad Phocenſes IX, 17
& aliæ infinitæ
Orbelus mons V,16
Orbis partitio ſecundum Herodotum IV,36
Orchomenii populus I,146
Orchomeniorum ager VIII,34
Ordiſſus Scythiæ fluvius IV, 48
Orges pater Antipatri VII 118
Oreſtes Agamemnonis filius I,67
ejus proceritas & loculus I,69
Oricus portus IX,92
Oricus regis Aripithis fil. IV,78
Orithyia Boreæ uxor VII,189
Orneatæ populus VIII,73
Orœtes Sardium præſes potentiſs. III, 120,127
indignè Polycratem ſuffigit cruci & ejus rei cauſæ III,120,*&c.* 125
ejus interitus III,128
Oromedon Syennefis pater VI,98
Oropus VI,100
Oroſangæ qui Perſica lingua VIII,85
Orphica II,81
Orſiphantus Alphei & Maronis pater VII,227
Orthium carmen I,24
Orthocorybantes populus III,92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II,144
Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes ubi gignantur IV,192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II,144
Oſſa Theſſaliæ mons I,56.VII,128, 129
Oſſa viri quinque cubitorum IX, 92
Oſtenta Xerxi oblata VII,57
Oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII,37,38
Oſtia Nili ſeptem numero II, 17
Otanes Pharnaſpis filius III,68
conjurationis in magum autor III, 70
oratio ejus de ſtatu populari ad Perſas III,80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII,61
Otanis morbus III,149
Otanes miſſus contra Samum III,141
Otanes dux Perſarum Darii gener V,116
ejus geſtæ res in Ionia & Æolia V,123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens judicat V,25
Othrys mons Theſſaliæ VII,129
Ovium mira duo genera quæ habet Arabia III,113
Oves ſacræ Solis ubi IX,92

P

PACTOLUS fluvius qui ramenta aurea è Tmolo defert V,101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I,154
Perſis traditus I,160
Pactyica regio III, 92,102. IV.44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII,67
Pæana cantant Perinthii ante victoriam V,1
Pæoniæ ſitus V,13
Pæones V,13,98. VII,113
Magna pars tranſportati in Aſiam V,15
Pæonius ager ubi VII,124
Pæoplæ pop. VII,113
abducti in Aſiam V,15
Pæſus urbs V,117
Pæti Thraciæ populus VII,110
Palæſtina & Paleſtini I,105. III, 5. VII,89
Palæſtinorum armatura VII,89
Palladis ſacerdotis barba portentum I,175.VIII,104
Pallena Palegra prius appellata VII, 122
Pallenidis Minervæ templum I,62
Palmarum Babyloniarum diverſitas I,193
Palmarum ſpathæ VII,69
Palmæ ubi multæ IV,172,182
Pammon Scyrius VII,183
Pamiſus Theſſaliæ fluvius VII,129
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura 91
Pamphyli tribules Sicyonii V,68
Pamphyli populus III,90
à Crœſo ſubacti I,28
Pan unus inter VIII. deos II,46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II,145
Panis templum VI,106
Panis ſimulacrum II,86
Pan quib. parentibus ortus II,145,146
Panætius Soſimenis filius VIII,82
Panegyries Athenienſium VI,101
Panes Perdiccæ dupli effecti VIII,137
Pangæus mons V,16. VII,112
Panionium locus ſacer I,143,148,170
Panion Chius ex ſector indigna pœna ſed ſe digna affectus VIII,105, 106
Panitis Meſſenii conſilium in diſcernendis geminis VI,52
Panopea urbs VIII,34,35
Panos portus ubi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III,39
Pantaleon Alyattis f. à Crœſo fratre occiſus I,92
Panthelæi Perſarum genus I,125
Pantheræ Libycæ IV,192
Pantimathi populus III,92
Panticapes fluvius VI,18,47
ejus fluxus IV,54
Pantites ſeſe ſtrangulat VII,232
Papæus Jupiter apud Scythas IV,59
Paphlagones populus I,6,72. III,90
à Crœſo ſubacti I, 28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Papraces piſces V,16
Papremis oppidum II,59,III,2
Papremitanis equi fluviales ſacri II,71
Papremitana plaga II,165
Paralatæ Scythæ IV,6
Parapotamii populus VIII, 33
Paraſanga menſura II,6.V,53
Pareoratæ pop. IV,148
Paretaceni populus Mediæ I,101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II,115
Parius lapis V,62
Parion urbs VI,117
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII,78
Parnaſſus mons VIII,27
ejus vertices duo VIII,32
Paricanii pop. III.94
Paroreatæ populi IV,148. VIII, 73
Parthenius fluvius II,104
Parthenius mons ubi VI 105
Parthi populus III,93,117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66
Partus leænæ & viperæ cur non copioſus III,108
Partus diverſa tempora decem, novem, ſeptem menſes VI,69
Parus inſula V,31
Parus à Miltiade obſidetur fruſtra VI,133,134
Parycanii populus III,92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII,68,86
Paſargadæ Perſarum genus I,125
Paſicles Philiſti pater IX,96
Para Scythice, pro occidere IV,110
Pataicus Æneſidemi pater VII,154
Pataici dii III,37
Patarbemi aures naſuſque præſcinduntur II,162
Patara oppidum Lyciæ I,182
Pateræ aureæ ſex à Gyge apud Delphos poſitæ I,14
Patera aurea & argentea Delphos à Crœſo miſſæ I,51
Pateræ aheneæ mira capacitas I,70
Paterna in opificia ubi ſuccedant & filii VI,60
Patiramphes Xerxiani currus auriga VII,40
Patizithes magus III,61,63
Patrenſes pars Achæorum I,145
Patumus oppidum Arabiæ II,158
Pauſanias Cleombroti filius IV,81.IX, 10,63
ejus exercitus ordo permutatus IX,26
victoria adverſus Mardonium IX,62
Pauſaniæ præda IX,79
ejus dictum de luxu Perſico IX,81
Pauſicæ populus III,92
Pauſiris Amyrtæi filius III,15
Pecuarii Armenii ubi I,194
Pecuarii Indi III,99
Pecuarii Perſæ I,125
Pedaſii populus ab Harpago expugnatus I,175. VIII,104
Pedieæ oppidum ubi VIII,33
Pediculorum comeſtores IV,109
eos viciſſim mordent fœminæ Adyrmachidarum IV,168
Pelaſgi populus I,145,146,II,50.VII, 44 & eorum lingua I,57
Pelaſgi Ægialees prius Iones dicti VII,94
Pelaſgi ex Attica exacti VI,136
Pelius mons vel Pelion ubi IV,179. VII,129
Pelia urbs Bottiæidis terræ VII,123
Pellena Achæorum pars I,145
Pelops Phryx Perſarum ſervus VII,11
Pelopis Phrygis regio VII,8
Peloponneſi gentes ſeptem VIII,73
Peloponneſium bellum IX,72
Peluſium oſtium Nili II, 17, 154. III, 10
περιπόλιον Æolum II,37
Peneus fluvius Theſſaliæ VII,20,128, 129,173
Pennis oppletum aerem Scythæ narrant IV,31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I,149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Peræbi populus VII,128
Percalos, Chilonis filia VI,65
Percotes urbs V,117

Perdiccas,

INDEX.

Perdiccas, Gavanes, & Aëropus fratres VIII,137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII,138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII,137,138
Pergamum Priami VII,13
Pergamum murorum Pierum unus VII,112
Perialla vaticina VI,66
Periander Cypſeli filius Corinthiorum tyrannus I,20.III,48
ei maximum miraculum oblatum I,23
uxorem necat III,50
cum defuncta uxore concubuit V, 93
ejus filii III,50
geſta cum minore III,50,51,*&c.*
Pericles VI,131
Perileus . IX,102
Perinetades Demarmeni filius V,41
Perinthus urbs IV,90
ejus expugnatio V,2
Perinthii à Perſis ſubacti V,1
eorum cum Pæonibus ſingulare certamen *ibid.*
Perſarum origo unde VII, 150
complura genera I,125
aſpera regio I,71.IX *ult.*
Perſæ aratores, Perſæ pecuarii I, 125
præſtantiſſimi Paſargadæ *ibid.*
inſtitutio qualis I,136
numina quæ & religio I,131
ritus dum Jovi immolant *ibid.*
ritus in ſacrificiis I,132
Perſæ Uraniæ Veneri ſacrificant *ibid.*
Perſis Venus Metra appellatur *ibid.*
Perſarum natalitia I,133
Perſæ inter pocula conſultant *ibid.*
Perſarum neceſſitudo vicinitatis maxima I,134
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum ſtudioſiſſimi I, 135
flumina religioſiſſime colunt I,138
mos in ſepeliendis cadaveribus defunctorum I,140
gyrum cœli Jovem appellant I,131
deos ex hominibus ortos eſſe negant I,131
ignem deum arbitrantur III,16
eorum victus habituſque priſcus I,71
victus vivendique ſpatium III,22
eorum ingenium I,89
Perſarum convivia laſciva V,18
Perſarum cædes in convivio V,20
Perſæ criniti VI,19
Cephenes appellati & Artæi VII,61
Perſæ immortales qui VII,83
Perſicus luxus IX,79,81
Perſarum uxores per vices concumbunt III,69
Perſis oraculum redditum IX, 42
Perſarum tabellionum curſus & modus VIII,198
magi I,140
ſatrapeiæ III,89
clementia I,137
capita cur fragilia III,12
eorum cum Lydis conflictus I,80
in poteſtatem Medorum à Phraorte redacti I,182
Perſarum ab Aſtyage defectio I, 27,*&c.*
Perſarum bellica arma V, 49 cum Caribus conſertum bellum V, 119,*&c.*
Perſarum minæ Ionibus intentatæ V,9
Perſarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Perſarum equeſtrium copiarum numerus VII,87
Perſarum cum Lacedæmoniis congreſſio VII,211
Perſarum naufragium ad Euboeam VIII,12
Perſicum mare IV,39
Perſici equitatus præfecti VII,88
Perſicarum copiarum apud Platæas ordo IX,30
Perſidæ reges I,125
Perſes Perſei fil. VII,61
Perſeus Aſſyrius VI,54
Danaes & Jovis filius VII,61
Perſei ſpecula II,151
ejus templum, ſimulacrum, ſandalium ubi II,91
gymnicorum ludorum inſtitutor *ibid.*
ejus profectio in Ægyptum II,91
Petra tribus V,92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia III, 68 manum prodit III,69
Phænippus Calliæ pater VII,121
Phalerus urbs V,63
navale Athenienſ. VI,116
Phalli in ſacris II 49
Phanagoras Onetæ pater VII,214
Phanes Halicarnaſſeus genere III,4
ejus aſtutia & effugium *ibid.*
filii in ejus conſpectu mactati III, 11
Pharandates Theaſpis filius IX,75
Pharbætitana plaga II,166
Pharenſes pars Achæorum I,145
Pharnaces pater Artabazi VI,66
Pharnaſpes Achæmenides *III,2*
Pharnazathres rex Indorum VII,65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapſu VII,88
Phaſelis urbs II,178
Phaſis I,104.II,103.IV,38,86
Phayllus pythionices VIII,47
Phegeus Aëropi pater IX,26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H,5
etiam pater ejuſdem adoptivus H,4
ubi laudatus ab Homero H,26
Pheneum urbs V,63
Pherendates Megabazi fil. VII,67
Pherendates Teaſpis fil. VII,79
Pheretime Arceſilai regis mater IV, 162
exercitum poſcit ab Euelthone, & colum accipit IV,162
in Barcæos crudelitas ejus IV,202
ejus miſeranda mors IV,205
Pheron Ægypti rex cæcus II,111
ei oraculum redditur *ibid.*
ejus donaria *ibid.*
Phiala in balteis Scytharum IV,10
Phidippides Athen. VI,105
Phidon Argivorum tyran. VI,127
Philæus Æaci filius VI,35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI,101
Philaon Cherſis filius VIII,11
Philes pater Rhœci III,160
Philippus Butacides Olympionices V,47
Philiſtus Paſiclis fil. IX,96
Philippus Macedo VIII,139
Philitio paſtor II,128
Phillis regio VII,113
Philocyon Spartan. IX,84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI,113
Phirmus Athenienſis VII,182
Phla inſula IV,178
Phlegra regio VII,122
Phocais Homeri H,16
Phocæa urbs I,142. II,178
Phocæa quomodo capta & à Perſis occupata I,164
Phocenſes I,146
primi longis navibus uſi ſunt I,163
Phocenſium murus *ibid.*
eorum demigratio in Cyrnum I,65
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret I,165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus navale bellum I,166
prœlio victi Cyrno ſecedunt *ibid.*
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibid.*
Phocenſes capti lapidantur I,167
Phocenſium in Theſſalos eruptio VIII,27,28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII,32
Phocia urbs I,80
Phœbi fanum VI,61
Phœnices II,104
Phœnices diſſenſionum auctores cum Græcis I,1
Phœnices Palæſtini II,104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV,42
Phœnices primi literas in Græciam attulere V,58
Phœnicum armatura in exercitu Xerxis VII, 89
Phœnices quidam decollati juſſu Xerxis VII,90
Phœniciæ literæ V,58
Phœnix Ægypt. avis ſacra II, 73 ejus deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluvius VII,176,200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I,102
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
Phrataguna Darii regis uxor VII,224
Phronima Etearchi filia ejuſque fortuna IV,154
concubina Polymneſti IV,155
Phryges à Cræſo ſubacti I,28
Phryges antiquiſſimi hominum II,2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,73
Phryges Bryges dicti antea *ibid.*
Phrynichi comœdia VI,21
Phrynon pater Attagini IX,15
Phthiotis ora I,56
Phya mulier ex tribu Pæaniea I,59
ab ea Piſiſtratus ut reductus *ibid.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII,85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII, 39
Pidorus urbs VII, 122
Pieria pix IV,195
Pieres pop. VII,112

INDEX.

Pierum muri VII,112
Pigres & Maſtyes fratres V,12
Pindarus poeta III,38
Pindus mons Theſſaliæ I,56,VII,129
Pinus, locus H,20
Pini fructus nomina *ibid.*
Pini natura quæ VI,37
Pirus, ingens fluvius I,145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II, 143
Piſa urbs II,7
Piſcatorum ænigma H,35
Piſcibus Ægyptus abſtinet II,37
Piſcium qui Ægypto ſacri II,72
Piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II,93 piſces pabulum equorum ubi V,16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I,59
ejus nobile commentum, quo Athenarum imperio pôtitus *ibid.*
Athenis ejicitur I,59
per fœminam mire reducitur I,60
illegitime cum uxore coit I,61 Marathonem occupat I,12
ejus contra Athen. copiæ I, 61, 62
tertiò urbe Athenis potitur I,64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V, 63, *&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V,65
Piſſyrus urbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus VII, 109
Piſtricis Crœſi effigies apud Delph. I,51
Pitana civitas Æoliæ I,149
Pitane tribus III,55
Pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum I,27
Pituitæ fluxus remedia IV,187
Pix Pieria ubi IV,195
Cyranenſis *ibid.* Zacynthia *ibid.*
Pixadorus Cindyenſis V,118
Placianorum lingua I,17
Platæa inſula Libyæ IV,151,153,156, 169
Platæa urbs incenditur VIII,50
Platæenſis clades IX,62,64,100
Platæenſis ager IX,15
Platanus aurea atque vitis VII,27
Platanorum ingens lucus V,119
Platanus aureo monili à Xerxe donata VII,31
Pleſtorus deus IX,118
Plinthinetes ſinus II,6
Pliſtarchus Leonidæ fil. IX,10
Pluvia nulla apud Theræos per ſeptem annos IV,151
Pluvia apud Ægyptios portentoſa III, 18
Plynis portus ubi IV,169
Podeon Doridis VIII,31
Pœnæ modus apud Perſas I,137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
Pogon Trœzeniorum portus VIII,42
Poli & gnomonis inventio II,109
Polichnitani Cretes VII,170
Pollux & Caſtor IV, 145 *v.* Tyndaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII,21
Polycratis prodigioſa fortuna III, 39, *&c.*
Polycratis ſmaragdus III,41
ejus callidum commentum III,56
Polycratis cædis occaſio III,120, 121
Polycratis filiæ ſomnium III,124
Polycrates cruci affixus III,125
Polycritus Ægineta ejuſq; ſtrenuitas VIII,92,93
Polydectes rex Spart. VIII,131
Polydorus Alcamenis fil. VII,204
Polydorus avus Lair V,59
Polymneſtus Theræus IV,155
Polynices IV,147. VI,52
Ponticum, genus arboris IV,23
Pontus Euxinus IV,46, ejus dimenſio IV,85,86
Porata fl. IV,48
Porinus lapis V,62
Poſideium urbs III,91
Potidæa urbs VII, 122. obſeſſio ejus VIII,127,128,129
Poſidonius Spart. IX,84
Præda Græcorum è Perſarum clade IX,79
Præda Pauſaniæ IX,80
Præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX,69
Præſii Cretes VII,170,171
Praſiadis paludis inhabitatores V,16
Praxinus navarchus Trœzen. VIII, 180
Praxilaus Xenagoræ pater IX,106
Prexaſpes Perſa III,34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III,75
Prexaſpes Aſpathinis filius VII,97
Priami Pergamum VII,43
Priene urbs Ioniæ I,142
eam Ardys expugnat I,15
Prienenſes populus VI,8
à Mazare ſubiguntur I,161
Primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI, 52
Procles rex Spart. VIII,131, IV.147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III 50
capitur III,32
Prodigiorum maxima obſervatio apud Ægyptios II,82
Præconneſus incenſa VI,33
Promenea Dodoneorum ſacerdos II,55
Promethei uxor Aſia IV,45
Propontidis dimenſio IV,85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VIII,65
Proſpina, inſula ſic ejus latitudo II,41
ejus plaga II,
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II,112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
Protemplaris Minerva VIII,39
Proteſilai templũ ubi VII,33. IX,115
Protothyes Madyis pater I,103

Proverbia.

Animus in auribus habitat VII,39
Cadmea victoria I,166
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta III,22
Epiſcythiſon VI,84
E tripode oraculum IV,179
Hunc calceum tu quidem conſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit VI,1
In frigidum furnum panes ingerere V,92
Iſthmum fodere I,174
Longæ regum manus VIII,140
Lemnia facinora VI,138
Molles viri ex mollibus regionibus IX.*ult.*
Mulæ partus III,159
Muliere ignavior IX,106
Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ VI, 129
Ovem lupis relinquere IV,149
Syloſontis amiculum III,139
Ver ex anno exaruiſſe VII,162
Prytanis rex Spart. VIII,131
Prytaneum Athen. I,146. VI,103. VII, 197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II,10
liberatus res novas moliens epoto taurino ſanguine obiit II,15
Pſammis rex Ægypti, Neci fil. II,159, 160
ejus mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I,105
II,2,28,151, *&c.*
Pſylli, populus IV,173
eorum expeditio infœlix adverſus auſtrum *ibid.*
Pſyttalea inſula VIII,95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I,76
Pteriorum urbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*
Ptoum VIII,135
Pudenda pueris qui præcidant II,104
Pudenda Ægyptii munditiæ causâ præcidunt II,37
Pugna Sagartiorum cum reſtibus VII, 85
Puteus trifarias rerum ſpecies exhibens VI,119
Pygargi IV,292
Pygres Seldomi filius VII,98
Pylus locus VII,68
Pylæ VII, 201
Pylææ VII,213
Pylii I,147. V,65
Pyramides apud Memphin II,8
Pyramides Mœris regis Ægypt. II,101
Pyramis regis Cheopis II,124,125
Pyramis è quæſtu meretricio II, 126
Pyramis Chephrenis Ægypt. regis II, 127
Pyramides Philitionis paſtoris II,128
Pyramis Mycerini regis II,134
Pyramis Rhodopis mulieris falſo credita II,134
Pyramis regis Aſychis lateritia II,136
Pyrene urbs II,33
[illegible] IV,48
Pyrgus oppidum IV,148
Pythagoras Mneſarchi filius IV,95
ſophiſta celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Selinuntis V,46
Pythagoras Mileti procurator V,126
Pytheas Iſchenoi f. vir ſtrenuiſſ. captus VII,181
liberatus VIII,92
Pythermus Phocenſis I,152
Pytheus Lamponis pater IX,77
Pytheus Nymphodori pater VII,137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I,65
de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum I,67
ad Crœſum I,91
de Iſthmo Cnidiis datum I, 174. *Vide* oracula
Pythii qui VI,57
Pythius Atyis f. Lydus VII,27
ejus ingentes facultates VII,27,28
ejus filius à Xerxe diſſectus VII, 39
Pythogenes in Inſcum oppidum relegatur VI,23

* * * * * *

INDEX.

R

RASURA Argivorum I,82
¶ regem ubi conſpici nefas I,199
Rex ubi ſtatura maximus deligitur III,20
Rerum humanarum inconſtantia I,5
Rerum omnium inſpiciendus exitus I,32
Res divinitus futuræ ſignis declarantur, IX,99
Reſtibus inſtructa pugna VII,84
Rhadinace genus olei VI,119
Rhampſinitus rex Ægypti: & ejus ſimulacra II,21
filiam proſtituit *ibid.*
ejus ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes II,122
Rhapſodi Homericorum carminum exploſi Sicyone V,67
Rhegium I,176,177
Rheginorum maxima cædes VII,170
Rhenea VI,97
Rhodium mare ubi I,174
Rhodopis meretrix famoſa II,135
ejus an pyramis una II,134,135
ejus donarium in templo Delphico II,135
Rhodope mons IV,49
Rhodus civitas II,178
Rhœcus architectus III,60
Rhœtium opp. VII,43
Rhypes pars Achæorum I,145
Roſæ ſexagenûm foliorum VIII,138
Rubrum mare I,203.II,8,158,159
Ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt I,207

S

SABACUS rex Æthiopum II, 137, 112
Ægyptum ſubigit *ibid.*
ejus acta in Ægypto II,137,138
viſo in ſomnis Ægyptum relinquit II,139
Sabyllus Gelous VII,154
Sacæ populus III,93
Sacas omnes Scythas Perſæ vocant VII,63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII,64
Sacerdotes Ægyptiorum II,37
Sacrum Panionium I,143
Sacra Triopii Apollinis *ibid.*
Sacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta II, 51
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I, 16,18
Sagartii, Perſarum genus I, 225. III, 23. VII,84
eorum tributum III,93
Sagitta ad cœlum excuſſa à Dario III, 105
Sais urbs Ægypti II,28,59,163,170
Saitanorum regum ſepultura II,169
Saitana plaga II,165
Saiticum oſtium Nili II,17
Sal ſua ſponte creſcens IV,53
Salis colles ubi IV,181,182,183
Salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II,89
Sala urbs Samothraciæ VII,59
Salamis Athenienſium refugium VIII, 56
Salaminii H,28
Samothraciæ populus Pelaſgi II,51
Samothracii muri VII,108
Samothraces jaculatores VIII,90
Samus & Samiorum lingua I,142
Sami everſionis per Darium cauſa III,139
Samus Syloſonti traditur III,149
Samiorum Æſchrionia tribus III,26
Samiorum crater IV,152
Samii Zanclam occupant VI,23
Samiorum apaturia H,29
Samiorum tria miranda III,90
Samyris ſapiens VI,127
San Dorum I,139
ea litera Perſarum nomina terminatur I,139
Sana urbs VII,22,122
Sanacharibus rex Arabum & Aſſyriorum Ægyptum invadit II,141
fugatur *ibid.*
Sandalium Perſei II,91
Sandanis Lydus I,71
Sandoces Thaumaſii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII, 194
Sapæi Thraciæ populus VII,110
Sapientes non eſſe potentes, acerbum IX,16
Sappho poetria II,135
Sarangæi populus .III,93,117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII,67
Sardanapalus rex Nini II,150
ejus theſaurus *ibid.*
Sardena mons H,9
Sardis à Cimmeriis captæ I,15
Sardis una parte ſaltem expugnabiles & eorum expugnatio I,84
captæ & concrematæ ab Ionibus V,101,105
Sardium reges Heraclidæ I,7
Sardium primus rex Argon I, 7. Meles I,86
Sardius Leo circumlatus ubi I,86
Sardium expugnatio in tertium annum dilata à deo I,91
Sardonium linum II,165
Sardonium [illegible] I,166
Sarga urbs VII,122
Sarpedon & Minos Europæ filii I,173
Saſpires populus III,94
eorum armatura VII,79
Sataſpes Achæmenides IV,43
cruci affixus *ibid.*
Satræ Thraciæ populus VIII,110, 111
Satraplæ Perſarum I,192. III,89, 90, *&c.*
Sattagydæ populus III,91
Saulius rex Scytharum IV,76
interficit patruelem Anacharſin IV, 76,77
Sauromatæ Amazonibus miſcentur IV,110,113,114
ſoloeciſſant lingua Scythica IV,117
eorum uxores & conjugia IV,116, 117
Scæus pugil V,60
Scamander fluvius V,65
ejus aqua exercitui Xerxis defecit VII,42
Scamandronymus pater Charaxi II, 135
Scepta gerendi ratio apud Babylonios I,195
Schœnus menſura II,6
Sciathus inſula VII,176.VIII,7
Scidrus oppidum VI,21
Sciona urbs in Pallena VII,122
Sciradis Minervæ templum VIII,94
Scironis via VIII,71
Scholæ tectu in pueros corruens VI,27
Scolos oppid. IX,15
Scolopoes IX,96
Scoloti, Scythæ unde nominati IV,6
Scopades Theſſali VI,120
Scopaſis rex IV,127
Scutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ VI, 121 & Herodoti de ea re ſententia VI,23,124
Scylace urbs I,57
Scylax Caryandeus IV,44
Scylacis cujuſdam ſupplicium V,33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV,78
ejus interitus IV,80
Scyllias urinator VIII,8
Scytha Herculis filius IV,10
Scytharum origo IV,5
Scytharum regum origo IV,10
Scythæ nomades pecuarii I,73.IV,19, 55, VI,84
Scytharum nomadum ſeditio I,73 IV,11
Scythæ trucidatum coctumq; puerum Cyaxari loco venationis offerunt I,73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Aſiam tranſeunt I,103. IV,12
Cimmerios ex Europa pellunt I, 103. IV,11
Mediam occupant I,104
eorum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.*
fuſis Medis Aſia potiuntur I,105
Uraniæ Veneris templum diepeculantur: unde fœmineo morbo corripiuntur I,105
à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur I,106
à Seſoſtre ſubacti II,103,111
Scytharum ſervi cur oculis orbentur IV,2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ Alchatæ I ,6
Scythæ aratores IV,18,19,53,54
Scythæ regii IV,57
Scytharum mores IV,46 *&c.*
dii IV,59
jusjurandum IV,68
eorum mos in cædendis victimis IV,60
in hoſtes ſævitia IV,62,64
mos ineundi fœderis IV,70
Scyth. regum ſepultura IV,71,72
à Scyle Scytharum defectio IV,80
Scythæ ſuorum inſtitutorum obſervantiſſimi IV,76,80
Scythis eorumque equis aſinorum & mulorum vox inſueta IV,129
Scyth. munera ad Darium IV,130
Scyth. intemperantia VI,84
Scythæ Perſis Sacæ appellati VII,63
Scythia vetus ubi IV,99
Scythiæ duæ partes *ibid.*
Scythiæ flumina IV,47
Scythia lignorum inops IV,61
Scythicæ grues ubi hybernent II,22
Scythicum gramen IV,58
Scythicus exercitus contra Mediam VII,20
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI,23,24

Scythes

INDEX.

Scythes Cadmi pater VII,163
Sebennitana plaga II,166
Sebennyticum oſtium Nili II,17
Seldomus Pigris pater VII,98
Selinuſii pop. V,46
Selymbria oppidum VII,33
Semen Indicum quale III,100
Semiramis Babyl. regina I,184
ejus egregia monumenta *ibid.*
Senectæ maximus honos apud Ægyptios II,80
Senes ubi mactentur III,99
Sepias litus VII,183,188
Sepulcrum Alyattis apud Lydos I,93
Sepulcra Babyloniorum I,198
Sepulcra vitrea III,24
Sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII,58
Serbonis lacus II,6. III,5
Seriphii populus VIII,46
Sermyla Græca urbs VII,122
Serpentum ſacrorum deſcriptio II,74
Serpentum ſepultura in Jovis templo *ibid.*
Serpentes cornuti IV,192
Serpentes alati II,75,76
Serpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obſervantes III,107
Serpentum vis apud Neuros IV,105
Serpentibus veſcentes IV,183
Serpens arcis Athenarum cuſtos VIII, 41
Serrium promontorium VII,59
Servi Scytharum cur oculis priventur IV,2
Servi boni interdum hominibus malis, & contra VIII,68
Servorum bellum VI,83
Seſami Babylonici proceritas I,193
Seſoſtris rex Ægyptii II,101, *&c.*
quas gentes ſubegerit II,103
ejus cippi & inſcriptiones & monumenta II,106
Seſtus urbs IV,142. VII,33
à Græcis obſidetur IX,113, *&c.*
Sethon Ægypti rex, Vulcani ſacerdos II,141
ejus mira victoria de Aſſyriis *ibid.*
ejus ſtatua *ibid.*
Sicas Cybernifici pater VII,98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII,170
Sicyon V,67
Sicyoniarum tribuum nomina V,68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argivis VI,92
Sidon Græca urbs II,117. III,136
Sidonia navis Xerxis VII,128
Sigeum & ejus occupatio V,65,94
Sigeum Troicum IV,38
Sigma literâ Perſarum nomina terminantur I,139
Sigynæ populus ubi V,9
Sigynarum appellatio quid apud alios notet V,10
Silenus ubinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marſyæ pellis in utrem formata ubi ſuſpenſa VII, 26
Sillicypria eorumq; fructus II,94
Silphium ubi IV,170,192
Simiarum comeſtores IV,194
Simiarum ubi maxima vis *ibid.*
Simonides Ceus V,102
Simonides Leoprepis f. & ejus epigrammata VII,228
Simulacrum piſtricis Crœſi I,51
Simulacra ab Ægyptiis primum diis conſecrata II,4
Simulacrum Jovis arietinâ facie II,45
Panis II,46, æſtatis & hyemis II,121
Simulacrum ex pelvi factum ab Amaſi & cur II,172
Simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II 181
Simulacra Minervæ lapidea duo II,182
Simulacrum Iſidis bubulis præditum cornibus II,41
Simulacrum Mercurii porrectum veretrum habens II,51
Simulacrum Darii lapideum III,88
Simulacrum Vulcani Pataicis ſimile III,37
Simulacra ſoli Marti faciunt Scythæ IV,59
Simulacra ex oleis, Damiæ & Auxeſiæ V,82
Sindus urbs VII,123
Singus urbs VII,122
Sinope urbs I,76. II,34. IV,12
Sinus Arabici maris deſcriptio II,11
Sipia, locus VI,77
Siphnus inſula locupletiſſima III,57
multata à Samiis III,58
Siphnii quas naves Salaminem miſerint VIII,46
Siris Italiæ VIII,62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII,68
ejus filius Maſiſtius VII,79
Sironus Mapenis pater VII,98
Siſamaces dux VI,121
Siſamnes Hydarnis fil. Ariorum dux VII,65
Siſamnes Otanis pater injuſte judicans mira pœna à Cambyſe affectus V,15
Siſyra genus penulæ VII,67
Sitalces Thracum rex IV,80. VII,137
Sithonia regio VII,122
Siuph urbs Ægypti II,172
Smaragdus Polycratis III,41
Smerdis Cambyſis fr. III,30
ejus à fratre perpetrata cædes *ibid.*
occiſum à ſe Cambyſes luget III,65
Smerdis fictitius regno potitur *ibid.*
ex auribus amputatis agnoſcitur
occiditur III,78
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII,82,121
Smila oppidum VII,123
Smindyrides Sybarita unus ex procis filiæ Cliſthenis VI,127
Smyrnæ origines I,16
à Gyge oppugnata I,14
ab Alyatte capitur I,16
à Colophoniis condita *ibid.*
uti ab Ionibus dirempta I,149
Smyrna Theſei uxor H,2
Smyrna Æoliæ civitas condita eaque celeberrimum emporium H,5
ut amiſſa ab Æolibus I,149
Sobolis procreandæ præmia apud Perſas I,136
Sogdi populus III,93
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,66
Sol Maſſagetarum deus I, 212 ſoli Maſſagetæ equos immolant I,216
ſol auctor exundationis Nili II,25
Solis inſoliti ortus, quos referunt Ægyptii II,142
Solis menſa ubi III,18
Solis fons IV,181
Solem execrantes IV,184
Solis eclipſis Xerxe movente exercitum contra Græcos VII,37
Sol Græcorum deus *ibid.*
Sol pro mercede redditus VIII,117
Sol obſcuratus IX,10
Solis ſacræ oves ubi IX,91
Soli urbs & ejus obſeſſio V,113
Solon legiſlator Athen. I,29
ejus peregrinatio in Ægyptum I,30
verſibus celebrat Philocyprum V, 113
ejus cum Crœſo de beatitudine colloquium I,20,31.32,33
Solonis lex Athen. data II,177
Soloeis promontorium II,32. IV,43
Solym olim Mylyæ dicti I,173
Somnium filiæ Polycratis III,121
Hipparchi V,56
Soghanes Eutychidis f. Decelenſis VI, 92. IX,72
ejus ancora & præclara facinora IX, 73,74
Sophiſtarum totius Græciæ peregrinatio I,29
Sororem Cambyſes ducit, occidit, & aliam ſuperinducit II,1,32
Soſiclis Corinthii de reſtituendo Hippia oratio V,92
Soſimenes Panætii pater VIII,82
Soſtratus Laodamantis fil. IV,152
Spaco Medis canis appellatur I,110
Spargapiſes Tomyridis f. à Cyro capitur I,211
ſeipſum interimit I,213
Spargapithes Agathyrſorum rex IV, 76,78
Sparta urbs Lacedæmonis VII,234
Spartiatarum inſtituta à quo I,65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I,66
Spartiatarum cum Argivis de Thyrea agro contentio I,82
Spartiatarum regum dignatio & jura VI, 55, *&c.*
eorum ſenatus VI,75
de regibus V,75
Spart. cædes ad Thermopylas VII, 224
eorumque epigrammata VII,228
Spathæ palmarum IV,187
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII,198,228
Sperthies Aneriſti f. cum Bule ſe offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII,134,135,136, 137
Sphendaleæ opp. IX,15
Spina Ægypti & ejus gummi II,96
Sponſa ubi dotem concubitu quærat IV,172
Squamoſus piſcis Ægypt. facer II,72
Stadium, paſſus, cubitus, pes II,149
Stagirus Græca urbs VII,115
Stathmi regii quid V,52
Steſagoras Cimonis pater VI,103
Steſagoræ cædes VI,38
Steſenor Curii tyrannus V,113
Steſileus Thraſylei fil. VI,114
Stentoris lacus VII,58
Strattis Chiorum tyrannus IV,138. VIII,132
Strobilos, pini fructus H,20
Struchates populus Mediæ I,101
Struthi ſubterranei IV,192. IV,175, 192

Strymon

INDEX.

Strymon fluvius I,64. V,13. VII,133
Strymonii prius, qui Thraces VII,75
Stryma Thaſiorum urbs VII,108,109
Stymphalius lacus VI,76
Styracis uſus ad thus legendum III,107
Styreenſes gens Dryopica VIII,46
Styx & ejus aqua VI,74
Sua quenque inſpicere debere I,8
Suadelæ numen VIII,111
Subulci apud Ægyptios profani II,47
Succeſſionis jus apud Spartiatas VII,3
Suniacum jugum IV,99
Sus animal ſpurcum apud Ægyptios II,47
Sus hoſtia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
Sues apud Scythas IV,63
Sue abſtinent Ægyptii II,47. IV,186
Suſa oppidum I,188. V,49,52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII,153,159
Sybaris urbs capitur V,44. VI,21
Sybaritanum bellum V,45
Syene urbs Thebaidos II,28
Syennefis Cilicum rex I,74. V,18
Syennefis Cilix dux in claſſe Xerxiana VII,98
Syleos campus VII,115
Syloſon Polycratis fr. Æaci fil. III,39 139,140. *&c.* 149
Syloes promontorium IV,43
Symanum mare ubi I,174
Syrgis fluvius in Mæotidem influit IV,123
Syri, Græcis Cappadoces I,6,72. III,90
Syrorum prædia Crœſus devaſtat, eoſque exterminat I,76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII,72,89
Syrii Græcis, qui barbaris Aſſyrii VII, 63
Syria Ægypto contermina II,116
Syria Palæſtina III,91. VII,89
Syropæones in Aſiam abducti V,15

T

TABELLA totius orbis V,49
Tabellionum Perſarum curſus & modus VIII,98
Tabiti Scythis Veſta IV,59
Tachompſo inſula II,29
Tænarus locus VII,168
Talentum Babylonicum III,89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI, 134,137
Talthybii templum apud Spartiatas VII,134
Thalthybius Agamemnonis præco *ibid.*
Thalthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon IX, 42
Tanagræi Thebanorum vicini V,79
Tanagricus tractus V,57
Tanais fluvius IV,20,123
Tanitana plaga II,166
Tarentum urbs III,138. IV,99
Tarentini III,138
eorum maxima cædes VII,170
Targitaus & ejus tres filii IV,5
Tarteſſus emporium nobile IV,152
Tarteſſum Phocenſes occupant I, 163
Tarteſſiorum rex Arganthonius *ibid.*
Tauchira oppidum IV,171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV,103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV,99,103
Taurici montes IV,3
Taurica regio IV,99
Taxacis Scythiæ rex IV,120
Tearus fluvius, & ejus medica vis V,90
ejus fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
cippus ei à Dario erectus IV,91
Teaſpes Perſa VII,79. IX,75
Tegea Arcadum VI,105. VII,170
Tegeates I,65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur I,66
Teos oppidum I,142. II,178
capta ab Harpago I,168
Teus à Græcis in Ægypto condita II,178
Teii demigrant in Thraciam capta ſua urbe, & Abdera condunt I,68
Telamon heros VIII,64
Teleſearchus II,142
Teleion Perſis Tycta, id eſt, cœna IX,111
Teleclus fil. Archelai VII,204
Telines & ejus geſta VII,153
Tellias vaticinus VIII,27
Telli Athenienſis hiſtoria I,30
Tellus eadem non fert omnia I,32
Tellus Scytharum dea, & Apia Scythis dicitur IV,59
Telmiſſes conjectores I,78
Telus inſula VII, 153
Telys Sybaritarum rex V,44
Temenidæ fratres VIII,137,138
Tempe locus ubi VII,173
Tenedus I,151
capta à Perſis VI,31
Tenus Æoliæ civitas I,149. VI,97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII,165
Termilæ vocantur Milyæ I,173
Terram & aquam poſcere IV,126. V,18
Terræ diviſio tripartita II,16
Terræ [illegible] prodigium in Scythia IV,28
Teſſerarum ludi inventores I,94
Tethrippotrophus VI,35
Tethronium oppidum VIII,53
Tetramneſtus Sidonius VII,98
Teucri VII,43
Teuthrania II,10
Teus civ. II,178
Thales Mileſius defectionem ſolaris luminis Ionibus prædixit I,74
ejus inventum in traducendo per fluvium Crœſi exercitu I,75
conſilium Ionibus datum I,170
ejus de incremento Nili ſententia innuitur II,20
Thamanæi populus II,93
Thamimaſades Neptunus apud Scythas IV,59
Thannyra Inari Lybiis filius III,15
Thaſus & ejus conditores II,44. VI,47
Thaſii ſubacti à Dario VI,44
muros diruere juſſi VI,48
Thaſia metalla VI,46,47
Thaumaſius Sandocis pater VII,194
Theaſides Spartiata VI,87
Thebæ Ægyptiæ II,3
ibi pluviam decidiſſe, maximum miraculum II,10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II,15
Thebani Iovis fanum I,182
Thebanis arietes ſacroſancti II,42
Thebana plaga II,166
Thebanis ſtigmata inuruntur regia VII,233
Thebani à Græcis obſidentur IX,85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII,134
Thebe, Aſopi filia V,80
Themiſtocles Neoclis f. VII,143,173
corrumpit duces, ut maneant VIII,5
ejus ſtratagema VIII,22
literæ ad Iones ſapidi inciſæ *ibid.*
cum Ariſtide ſimultas VIII,79
vafrities, exactio, avaritia VIII,75, 112
omnium Græcorũ prudentiſſ. VIII, 110
ſecundas retuliſſe judicatur è prælio navali contra Perſas VIII,23
ut honoratus Spartæ VIII,124
reſponſum livido cuidam datum VIII,125
Themiſcyra IV,86
Themiſon Theræus IV,154
Theocydes pater Dicæi VII,65
Theogoniæ cantus in ſacrificiis Perſarum I,132
Theomeſtor Androdamantis fil. VIII, 85. IX,89
Theophaniæ feſtum I,51
Theopompus rex Spart. VIII,131
Thera inſula quondam Calliſta IV,147
à conditore Thera vocata IV,148
ſeptem annos pluviam non ſentit IV,151
Theræorum colonia IV,156
Therambus in Pallena urbs VII, 122
Therapne locus VI,61
Theres Auteſionis f. Cadmeus genere IV,147,148
Therma urbs VII,123,127
Thermeus ſinus VII,123
Thermodon flu. II,104. IV,86. IX,27, 42
Thermopylarum mons VII,176,219
ad eas prælium Lacedæmoniorum & Perſarum VII,223, *&c.*
Theron Acragantinorum monarchus VII, 164
Therſander Theræ avus & Auteſionis IV,147. VI,52
Theſeus Theſſalus conditor Smyrnæ H,2
Theſmophoria ſacra II,171
Theſpia urbs incenditur VIII,50
Theſpienſes V,79
Theſproti populus V,92,7. VIII,47
Theſſaliæ deſcriptio VII,128,129
equæ ibi omnium optimæ VII,196
Theſſalus ſocius Dorici V,46
Theſtis fons IV,159
Theſtorides literarum profeſſor H,15
ejus perfidia erga Homerum H,16
quæ illi non bene ſemper vertit H,24
Thmuitana plaga II,166
Thetidi ſacrificant magi VII,191
Thoës in Libya IV,192
Thomanli populus III,117
Thonis præfectus Canobici oſtii II,114
Thoraces picturati Amaſis regis III,47
Thorax Lariſſæus IX,57
Thorica tribus IV,99
Thraces à Crœſo ſubacti I,28
à Seſoſtre ſubjugantur II,103
populus

INDEX.

populus Asiæ III,90
cannabe vestiuntur IV,74
adversus tonitrua sagittas excutiunt IV,94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII,75
Xerxis socii VII,185
Jovis sacrum currum cum equis abegerunt VII,115
Thracum sepulturæ quales V,8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII,75,76
Thracia tellus descripta IV,99
Thracia gens ejusque mores V,3,&c.
Thraciæ mauri VII,33
Thrasybuli Milesiorum tyranni commentum I,21,22. aliud V,92
Thrasydius Aleuades IX,57
Thrasyleus Stesilei pater VI,114
Thrasycles Lamponis pater IX,89
Thriasius campus VIII,65. IX,7
Thrixæ oppidum IV,148
Thus ubi & quomodo colligatur III, 107
Thyiæ Cephisi filiæ fanum VII,178
Thyni à Crœso subacti I,28
Thyrea ager & de eo contentio I,82. III,59
Thyssageræ populus IV,22
Thysus urbs VII,22
Tiarantus fl. Scythiæ IV,48
Tibareni populus III,94
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,78
Tibesis fl. Scythiæ IV,49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII,62
ejus generosa sententia VIII,26
Tigranis ducis species & statura IX, 95
Tigris fluvius in rubrum mare infunditur I,189. V,21
Tigres tres & eorum ortus V,52
Tigris ostium VI,20
Tilones pisces V,16
Timareta antistes Dodonæa II,94
Timegenides Theban. IX,85
Timesius Clazomenius I,168
Timnes Spargapithis tutor IV,76
Timo sacrifica, Paria genere VI,134, 135
Timon Androbuli fil. VII,141
Timodemus Aphidnæus VIII,125
Timogenides Thebanus IX,37
Timonax Timagoræ filius VII,98
Timoxenus Scionæorum imper. VIII, 128
Tiryus VI,77,83. VII,137
Tyrinthia regio VI,76
Tisamenus Græcorum aruspex IX,32
Tisamenus Spart. IV,147. VI,52
Tisander Hippoclidis pater VI,127, 129
Tisias Lysagoræ pater VI,133
Titacus Aphidnæus IX,72
Tithæus Datis filius VII,88
Titormus Ætolus frater Malis VI, 127
Tmolus fluvius & mons I, 84, 93. V,101
Tmolus fluvius auri ramenta profert I,93
Tomyris Massagetarum regina à Cyro bello petitur I,205,&c.
ejus magnanimitas I,212
Cyri caput cruori immergit I,214
Tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII,42
Torona Græca urbs VII,22,122
Trachea Chersonesus IV,99
Trachiniæ petræ VII,198
Trachis urbs VII,199
Traspies Scythæ IV,6
Trausi populus Thraciæ V,4
Travus fl. VII,109
Tria capita, seu capita quercus, locus sic dictus IX,38
Trintæchmes Persa dux VII,82
Triopii Apollinis sacrum atq; certamen I,144
Triopium Cnidiorum regio I,174, 38
Triræenses Achæorum pater I,145
Tritæchmes Artabazi filius I,192
Triballica planities IV,49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos. IV,108
Triteæ oppid. VIII,33
Triton. fl. & Tritonis palus IV,178, 191
Trophonium oraculum VIII,134
Tutelaris Minervæ templum apud Chios I,160
Tychius coriarius, Homeri hospes H,9
ab Homero celebratur H,26
Tycta, Persicè cœnæ regalis nomen IX,111
Tymnes Histiæi pater V,37. VII,98
ubi occultatus III,5
Typhon *ibid.*
Tyrannis lubrica res III,53
Tyrannidis incommoda V,92
Tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV,80
Tyres fl. IV,11,47,51,53,82
Tyreus Sitalcis pater VII,137
Tyritæ, Græci IV,51
Tyrus quando extructa II,44
Tyriorum castra, locus II,112
Tyrodiza Perinthiorum VII,25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I,94
Tyrrheni Phocenses oppugnant I, 163
Tyrrhenia seu Thuscia I,49
Tyrrheniam Phocenses occupant I, 163

V.

VAccæ Isidi sacræ II,41
Vaccinam non gustantes IV,186
Vaticini Scytharum IV,67
Veneris Uraniæ templum à Scythis compilatum I,105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid.*
Mylitta, Assyriis dicta, Arabibus Alitta Persis Metra I,131
Veneris templum apud Atarbechin II,41
Veneris hospitæ ædes II,112
Scytharum dea & ab iisdem Artimpasa dicta IV,59
Venti Etesiæ non sunt causa exundationis Nili II,20
Ventorum ara in Thyia VII,178
Verua quina Æolum H,37
Vesta Scytharum dea IV,59
Vestes laneæ ubi profanæ II,81
Vicinos Medi & Persæ colunt I,134
Victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV,60
Vinum ex hordeo apud Ægyptios II, 77
Viperarum generatio cur rara III, 108,109
Virginum auctio apud Babylonios I, 196
Virgines ubi devirginentur à rege IV,168
Virginum anniversarius conflictus IV, 180
Vitæ humanæ brevitas & calamitas VII,46
Vivos defodere Persis in usu VII,114
Ulysses H,7,26
Umbri pop. I,94. IV,49
Vocalissimus Ægyptius IV,141
Urbana Minerva V,82
Urbium Græciæ incrementa decrementaq; I,5
Urbes à Dario in Scythia conditæ IV, 124
Uraniæ Veneris fanum vetustissimum I,105
ejus templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Persas sacrificia I,131
Urania Venus Alilat Arabibus dicta III,8
Urina hirci, spasmi remedium IV, 187
Ursorum ac luporum sepultura II,67
Urotalt Arabibus Dionysus III,8
Utii populus III,93
& eorum in Xerx. exercitu armatura, VII,68
Vulcani sacerdotes II,3
maximum templum Memphi II,99
vestibula II,101
Vulcani colossus II,176, & fax VII,98
Vulcani templum & statua III,37
Vulpanseres Ægyptiis sacri II,72
Uxor Candaulis Gygi nuda visa I,9
Uxorum mactatio ad mariti funus V,5
Uxores Athenienf. raptæ VII,138

X.

XAnthius campus VI,10
Xanthii populus I,176
Xanthippus Aristonis f. VI, 131, 136. VII,33, VIII,131
Xanthippus dux Athenienfium cruci figit Artaycten IX,119
Xanthus Samius I,134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnass. IX, 106
Xeni, hostes IX,11
Xerxes Darii filius I,183
Xerxis genealogia VII,12
Xerxes quid Græcis significet VI,98
rex Persarum declaratur VII,3
cur bellum Græcis intulerit VII, 6,7
copiæ Xerxis maximæ VII,20
Xerxes Hellesponto compedes injicit VII,35
Xerxis crudelitas VII,39. IX,111
Xerxis dona in Hellespontum collata VII,54
Xerxis exercitus in Europam trajectus VII,56
Xerxi quæ ostenta oblata sint VII,57
Xerxes exercitum suum lustrat VII, 59
ejus copiarum catalogus & numerus VII,60,61,62,&c. 184,&c.

* * * * *
* * * *

INDEX.

Xerxis duces qui fuerint VII,82,98
Xerxis magnanimitas VII,136
confidentia VII,146
Xerxiana classis VII,184
Xerxis formæ dignitas *ibid.*
Xerxi naves quadringentæ submersæ VII,190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII,109
ejus copias fames & pestis extinguit VIII,115.
ejus reditus in Asiam VIII,117,*&c.*
Xerxis amores IX,107. & *passim plurima de eo toto libro* VII, *&* VIII
Xuthus Ionis pater VII,94
Xystum aureum Amphiarao donatum I,52

Z

ZAbeces, Libyes IV,195
Zacynthus VI,70
Zacynthii pop. III,59.VI,20
Zancla, nunc Messana dicta VII,163
pulcherr. urbs VI,25
Zanclæi populus VI,22
proditi ab Hippocrate *ibid.*
Zamolxis dæmon ejusque cultus IV, 19, 95 *ubi* alia de ea
Zegeries murium genus in Libya IV, 192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI,71
Zira amiculi genus VII,69
Zona urbs Samothraciæ VII,59
Zopyrus se mutilat III,154
ejus ad Babylonios ficta fuga III, 156
Babylonici exercitus dux declaratur III,157
ejus præstantia III,160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataspe IV,43
Zopyrus Megabyzi fil. III,160
Zopyrus à rege deficit & Athenas fugit III,160
Zoster locus VIII,107
Zygantes Libyes IV,194
simiarum comestores *ibid.*

FINIS.

Lectori S.

CUM ex Indulgentia Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis hoc Herodoti *Volumen nobis Imprimendi Cura ſit commiſſa, cum ulteriori facultate Authores infra ſcriptos (poſt Volumen iſtud completum) Typis etiam evulgandi: Omnibus itaque ſit Notum* Epiphanii & Dionyſii Halicarnaſſei *opera emendatiùs correcta in præſenti ſub prælo laborare. Reliqua ſumma cum diligentia quotidiè parantur.*

Herodotus,	Dionyſius Halicarnaſſeus,
Epiphanius,	Philoſtratus,
Philo Judæus,	Diodorus Siculus,
Clemens Alexandrinus,	Julianus,
Thucydides,	Lucianus.